

به جوانترین شیوه له گهل خاوهن نامه کاندای موجدوله بکهن:

دوای گفت و گو و تویژتیکی زور له گهل هاوبهش دانه ره کاندای دیتسه سر باسی نه وانه که بروایان به خوا هیه و خاوهن کتیب، به لام گومانیان له په یامبه ریته موحه ممدالله هیه، بویه نه فهرموی: ﴿**وَلَا تَجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ**﴾ ئیوه له گهل خاوهن نامه کاندای - جووله که وگاوار - دمه قالی و مشیت و مپر مه کهن، به تاییه تی نه وانه یان دلیان پیوه به باوه پ بئین، مه گهر به جوانترین شیوه و شیواز، واته: زور به نه رمیی و له سهر خو به لگه و ده لیلیان بویینه وه ﴿**إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ**﴾ نه وانه یان نه بی سته میان کر به سهر کیشی و عینادی، نه وه ئیوهش ده توان به توندو تیژی و سه ختگیرانه ره فتاریان له گهل بکهن ﴿**وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأَنْزَلَ إِلَيْكُم**﴾ وه ههر کاتیکش باسی نامه ی ناسمانیان کرد، ئیوه پیان بلین:

بروامان هیه به و قورئانه ی که بو مان نیردراوه، و به و (تهورات) و (ئینجیل) ش بو ئیوه نیردراوه، واته: نه به درویان بخه نه وه، نه ته سدیقیشیان بکهن، ﴿**وَالْهِنَّا وَالْهَكَمُ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ**﴾ خوی ئیمه و، خوی ئیوه ته نها ههر یه کیکه و، ئیمهش به ته نیا فهرمان به ردارو ملکه چی نه و زاته یین، ههر نه مهش بووکاتی که (تهورات) یان ده خونده وه به زمانی موسلمانان ته فسیریان ده کرد، پیغه مبه رالله ده یفه رموی: ((لاتصدقوا اهل الكتاب ولا تكذبوهم، و قولوا آمنا بالله وما انزل إلینا وما انزل إلیکم، والهمک والهنأ واحد، ونحن له مسلمون)) بوخاری. ﴿**وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ**﴾ جاهر چونی - له پیش تووه - کتیب و نامه مان دابه زاند، ههر ناوایش نه م کتیبه مان بو تو دابه زاند، واته: ناردنی قورئان بو تو شتیکی ناموئیه ﴿**فَالَّذِينَ آمَنُوا هُمُ الْمُؤْمِنُونَ**﴾ جا هه ندیک له وانه که به رله م قورئانه نامه ی ناسمانیان پیداون وه (عه بدولای کوری سه للام) بروای پی دینن و موسلمان دهن ﴿**وَمِنْ هَؤُلَاءِ**

﴿**وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ**﴾
﴿**إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ**﴾ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ
إِلَيْكُمْ وَالْهِنَّا وَالْهَكَمُ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾
وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ
يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا
إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ
وَلَا تَخْطُهُ بِيَمِينِكَ إِذَا لَا رَتَابَ الْمُبْطُلُونَ ﴿٤٨﴾ بَلْ هُوَ
آيَاتٌ يَنْتَ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ
بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾ وَقَالُوا لَوْلَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ
آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ
مُبِينٌ ﴿٥٠﴾ أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ
يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتٍ فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةٌ وَذِكْرٌ لِقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ كَفَى بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ آمَنُوا
بِالْبَطْلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾
وَسَمِعْنَاكَ

من يؤمن به و له وانه يش (مه که هیه کان) هیه انه بروای پی دینی و موسلمان دهن ﴿**وَمَا يَجِدُ بآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ**﴾ وه جگه له کافران، که سی ترینه نکولی نایه ته کانمان بکات به رله هاتنی قورئان، تو نه ده تخویندو نه ده تنووسی:

﴿**وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ**﴾ ههر گیز له پیش ناردنی نه م قورئانه دا تو هیچ کتیبیکت نه خویندو ته وه ﴿**وَلَا تَخْطُهُ بِيَمِينِكَ**﴾ و به دهستی خویشت هیچ نامه و کتیبیکت نه نووسیوه ﴿**إِذَا لَا رَتَابَ الْمُبْطُلُونَ**﴾ نه گهر خوینده وار بوویتایه نه وده مه ناهق بیژه کان ده که و تنه گومانه وه له خوت و له قورئان واته: نه گهر خوینده وار بوویتایه جیگه ی قسه یان هه بوو، به لام ئیستا جیگه ی هیچ قسه یه کیان نیه، چونکه چاکچاک نه تناسن که تو خوینده وار نیت و نازانی بخوینی و بنووسیت. ﴿**بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ**﴾ به لکو

نه و قورئانه چهن نایه تیکی روون و ناشکراو پاریزراوه له سینگ ودلی نه و که سانه دا زانیاریان پیدراوه و هرگرتنی **﴿وما یجد بآیاتنا إلا الظالمون﴾** وه سته مکاران نه بیت، که سیکێ تر نکولی له نایه ته کانی ئیمه نییه. موشریکان بی له قورئان، به لگهی تریان دهوی:

دیاره مله و وره کانی قورهیش قورئانی پیروژ به به لگه دانانین بو راستی پیغمه مبر ﷺ بویه: **﴿وقالوا لولا انزل علیه آیات من ربه﴾** وتیان: جا بو راستی خوی. بو له لایهن په وهر دگاریه وه چه ند به لگه یه کی بو دانه به زینرا وه کو و شتره که ی (صالح)، دارده سته که ی (موسا)... **﴿قل إنما الآيات عند الله﴾** توش پییان بلی: هه موو به لگه و نیشانه کان هه رلای خوان و به دهستی نهون، من هیچ شتی کم به دهست نیه **﴿وانما انا نذیر مبين﴾** و من هه ر بیدار که ره وه و ترسینه ریکی ناشکرام **﴿اولم یکفهم انا انزلنا**

علیک الکتاب یتلی علیهم﴾ مه گهر نه وانه داوای به لگه نه که ن، نه و هیان به س نیه که ئیمه قورئانمان بو ناردویت و به سه ریاندا نه خوینریته وه؟ تابیکه نه به لگه بو راستی تو؟ **﴿إن فی ذلک لرحمة و ذکر لى لقوم یؤمنون﴾** به راستی له و قورئانه دا به زهیی و ناموژگاری هه یه، بو هه ر قه و م وه و زی، بیانه وی باوهر بیئن. جادوای به روا نه هینان پییده فهرموئ: **﴿قل کفی بالله بینى و بینکم شهید﴾** که پییان بلی: خوا به سه شایه ت بیت له نیوان ئیمه و ئیوه دا له سه ر پیغمه مبرایه تیم **﴿یعلم ما فی السموات و الارض﴾** نه و خویه که ده زانی چی له ئاسمانه کان و زه ویدایه **﴿والذین آمنوا بالباطل و کفروا بالله﴾** و نه وانه ش به روا یان به ناهه ق (په رسراوی تر) هه یه حاشایان له خوا کرد! **﴿اولئک هم الخاسرون﴾** نه وانه ن - له دونیا و له قیامه تدا - زیانیان له خودا وه. **﴿و یتعجلونک بالعذاب﴾** نه و بی باوهرانه په له ی هاتنی سزات لی ده که ن! **﴿و لولا اجل مسمى لجامم العذاب﴾** نه گهر ما وه ی دیاری که و مان بریار نه دا با بو

سزادانیان نه و سزاکه یان بو دهات **﴿و لیأتینهم بغتة وهم لا یشعرون﴾** بیگومان به نه و سزا و توله یه هه ر کتوپر بو یان دی و به خویشیان نازانن **﴿ یتعجلونک بالعذاب﴾** نه وانه هه ر په لایانه و به له ز داوای سزات لی نه که ن! **﴿وان جهنم لمحیطة بالکافرین﴾** خو نه وانه په له بکه ن، یا نه یکه ن دۆزه خ ده وری کافران ده دا **﴿یوم یفشامم العذاب من فوقهم و من تحت ارجلهم﴾** روژی سزاکه دایان ده گریت له بانى سه ریانه وه و، له ژیر پییان وه و له هه موو لایه که وه **﴿و یقول ذوقوا ما کنتم تعملون﴾** خوا پییان نه فهرموئ: ده بجیژن ئاکام و پاداشی نه و کرده وانه ی ده تان کردن.

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

الْمِائَةُ وَ الثَّمَانُونَ

و یتعجلونک بالعذاب و لولا اجل مسمى لجم العذاب و لیأتینهم بغتة وهم لا یشعرون **﴿٥٣﴾** یتعجلونک بالعذاب و ان جهنم لمحیطة بالکافرین **﴿٥٤﴾** یوم یفشامم العذاب من فوقهم و من تحت ارجلهم و یقول ذوقوا ما کنتم تعملون **﴿٥٥﴾** یعبادی الذین ءامنوا ان ارضی و سعة فایتی فاعبدون **﴿٥٦﴾** کل نفس ذائقة الموت ثم انا ترجعون **﴿٥٧﴾** و الذین ءامنوا و عملوا الصالحات لنبوتنهم من الجنة عرفا تجری من تحبها الا ننهر خلیلین فیها نعم اجر العملین **﴿٥٨﴾** الذین صبروا و علی ریم یتوکلون **﴿٥٩﴾** و کان من داتہ لا تحمل رزقها الله یرزقها و اناکم و هو السميع العليم **﴿٦٠﴾** و لئن سألتهم من خلق السموات و الارض و سخر الشمس و القمر لیقولن الله فانی یوفکون **﴿٦١﴾** الله یسط الرزق لمن یشاء من عباده و یقدر له ان الله بکل شیء عليم **﴿٦٢﴾** و لئن سألتهم من نزل من السماء ماء فاحیا به الارض من بعد موتها لیقولن الله فی الحمد لله بل اکثرهم لا یعقلون **﴿٦٣﴾**

کوچ بکه ن و، له پوژی مه ترسن:

﴿^{۶۱} یا عبادى الذين آمنوا إن ارضى واسعة﴾ ئەو بەندانەم بپرواتان هیناوه بەراستی زهویى من پان و فروانه، ئەگەر له (مهککه) ئەزىت دەرکړن، دەسا کوچ بکه ن و بچنه (مەدینه) وه یان بۆ هەرجیگایه کی تر، ئیتر بۆهەر له مهککه دانیشتون و قبوولی ئەو گش ئازارو بیزاره دهکەن؟ ﴿^{۶۲} فایای فاعبدون﴾ سا ئەگەر نەتاندەتوانی له جیگه به ئازادانه پەرەستش بکه ن بگوێژنەوه بۆ جیگه یه کی تر سا هەر لهوئ پەرەستشی من بکه ن بۆیه موسلمانەکانی مهککه ش - کاتی بهیان توند کرایه وه له لای قورەیشەوه - بهرو دهقەری (حهبهشه) ناوی خویان لیهینا و باریانکرد ﴿^{۶۳} کل نفس ذائقة الموت﴾ خو هه موو خاوه ن گیانی ک چیرەری مه رگه، واته: هه موتان مه رگ دهچیرن ﴿^{۶۴} ثم إلینا ترجعون﴾ پاشانی ش بۆلای ئیمه دهگیردینەوه، جا ئیتر بۆ کوچ ناکەن؟ ﴿^{۶۵} و الذين آمنوا و عملوا الصالحات﴾ ئەوانه ی واپروایان هیناوه، کاره چاکه کانیان کردووه ﴿^{۶۶} لنبوانهم من الجنة غرقا﴾ بیگومان له چەند کۆشک و تەلارو جیگایه کی زۆربه رزو بلۆندی بههشتدا نیشتەجیان ئەکەین ﴿^{۶۷} تجرى من تحتها الأنهار خالدين فيها﴾ چەندان جۆگه و پروبارو تافگه به ژیر دارو درهخته کانیان دین و دهچن و بههتا هه تایش تییدان ﴿^{۶۸} نعم اجر العاملين﴾ پاداشی کردووه که ران و کۆششکاران، ئەوانه واپو خوا کار دهکەن چەنده چاکه! ﴿^{۶۹} الذين صبروا و علی ربهم يتوکلون﴾ ئەوانه ی که هه میشه نارامیان دهگرت و پشیمان ته نیا هه ربه پەرهر دگاریان ده بهست، له هه موو ئیش و کاریکا ﴿^{۷۰} و کاین من دابة لا تحمل رزقها﴾ ئیوه جیهاد بکه ن ئەى موسلمانان! هه رگیز له هه ژاری و گێرو گرفتی رۆزی مه ترسن، چون خزۆک و جۆلنده یه کی زۆر هه ن، هیچیان پسق و پۆزیان نه داوه به کۆلی خویاندا، که چی ﴿^{۷۱} الله یرزقها وایاکم﴾ هه ر خوا پزق و پۆزی، ئەوانیش و ئیوه ش ئەدا، دهسته بهری پۆزی هه مووانه، جاکه واته هه ركات کۆچتان کردو، جیهاد هاته پیش له ژیان مه ترسن ﴿^{۷۲} وهو السميع العليم﴾ ئەویشه ژنه وای زانا، واته: ژنه واپو هه موو شتیک و ئەم بهه موو شتیک و ناختان.

خوا یه که و نابی به دوو:

﴿^{۷۳} ولئن سألتهم من خلق السماوات والأرض وسخر الشمس والقمر﴾ ئەگەر لهو بی باوه رانه پیرسیت: کی ئاسمانه کان و زهویى دروستکردووه و، خوړو مانگی رامکردووه "ئابه و شێوه یه به ئاسانی بین و بچن ﴿^{۷۴} ليقولن الله﴾ بی سئ و دوو ده لێن: هه ر خوا یه ئەو کارانه ی کردووه ﴿^{۷۵} فأنی یؤفکون﴾ دەسا ئیتر چۆن له یه ک خوا پەرستی لاده دین و بهرو به پەرستی ئەبرین! ﴿^{۷۶} الله یبسط الرزق لمن یشاء من عباده و یقدر له﴾ هه ر خوا یه پزق و پۆزی فره ده به خشی بۆ هه ر که سی ک که خو ی بییه وئ له بهنده کانی، وه یان که می ده کاته وه بوی ﴿^{۷۷} إن الله بکل شیء عليم﴾ بهراستی خوا بهه موو شتی زانایه ﴿^{۷۸} ولئن سألتهم من نزل من السماء ماء﴾ ئەگەر لیشیت پرسیان: کی له ئاسمانه وه بارانی باراند ﴿^{۷۹} فاحیا به الأرض بعد موتها﴾ و زهویى له پاش مردنی پی بووژاندووه ﴿^{۸۰} ليقولن الله﴾ دیسان هه ر بی سئ و دوو له وه لاما ئەلێن: هه رخوا یه ئەو کاره دهکا! ﴿^{۸۱} قل الحمد لله بل اکثرهم لا یعقلون﴾ دەسا تۆش بلی: سوپاس هه ر بۆ ئەو خوا یه، که ئیوه دان به تواناییدا ده نین، به لام زۆربه یان تیناگەن و، ده که ونه چ (تناقض) یکه وه، ژیریان ناخه نه کار ﴿^{۸۲} وما هذه الحیاة الدنیا إلا لهو و لعب﴾ بیگومان ژیانى ئەم دنیا یه جگه له سه ر گه رمی و گالته وگه پ شتیکی تر نه، بۆیه ده بی ئەوه نده هه وئ بۆ نه دریت! ﴿^{۸۳} وإن الدار الآخرة لهی الحیوان﴾ چونکه بیگومانه هه رمالی قیامهت و ژیانى ئەو ی زینده گی و ژیا نه ﴿^{۸۴} لوکانوا یعلمون﴾ ئەگەر ئەو خه لکه بیان زانیبا ئاویه، ژیانى دنیا یان هه ل نه ده بژارد به سه ر ناخه رته دا ﴿^{۸۵} فإذا ركبوا فی الفلك دعوا الله مخلصین له الدين فلما﴾

نجاهم إلى البر إذا هم يشركون له کاتی خوڤشی و ئاسایشدا دەبینی ئەو خەڵکەیه بێ باوەڕن و نکوڵی قیامەت دەکەن، کەچی کاتی سواری کەشتی ئەبن و ترسی نقوم بوونیان لێ دەنیشیت زۆر بەکۆل سەر دائەنێن و ملکەچی و یەکلایوونەوهی خۆیان بۆ خوا دەرئەپەن و تەنها لەو داوا ئەکەن و، باسی بتهکان نامینی، بەلام کاتی پرزگاریان دەکاو دەگەنە وشکانیی، دووبارە دەچنەوه سەر بیرە پووجەلەکەیی خۆیان و بەهەمان جوړ شەریک و هاوێل بۆ خوا دادەنێن. لە سوورەتی (۱۷/۶۷-۶۹)، وە لە هەندی سوورەتی تریشدا هەر ئەوماناو مەبەستەیه هاتوو. ﴿^{۶۶} **ليكفروا بما آتيناهم وليتمتعوا**﴾ دەبا ئەوانە هەر نکوڵی ئەو نەعمەتانەمان بکەن پێمان بەخشیون، دەبا چەند پۆژیکێ کەم لەم ژیاڵە لەزەت و خوڤشی ببەن ﴿**فسوف يعلمون**﴾ جا لە ئاییندەدا ئەزانن ئەنجامی بێ باوەڕیی و هاوبەشدانان بۆ خوا بەکۆی ئەگات؟.

دەبی لە هیمنی مەککە پەند بگرن:

﴿^{۶۷} **أولم يروا أنا جعلنا حرماً آمناً**﴾ ئاخو ئەوانە نابینن ئێمە مەککەمان کردۆتە قەدەغەو جیگایەکی ئارام و ئاسایش؟ نابینن پیاوکۆشتن و دزی و درۆزنی تێدا یاساغە ﴿**ويتخطف الناس من حولهم**﴾ وە لە دەوری ئەواندا، واتە: لەدەرەوهی (حەرەم) دا خەڵک ئەفڕێندری و تالان دەکری؟. بۆئەم مانایە سەیری سوورەتی (۲۸/۵۷و، سوورەتی (۳/۹۷و سوورەتی (۵/۶۷و، سوورەتی (۱۰۶/۴) بکە. ﴿**أفبالباطل يؤمنون وبنعمة الله يكفرون**﴾ ئایا بە شتی پووج، واتە: بتهکان باوەڕ دەکەن و، بە نەعمەت و بەخششی کافر دەبن؟! ﴿^{۶۸} **ومن اظلم ممن افترى على الله كذباً**﴾ کێ لەوکەسە سته‌مکارترە کە لە سەر خوا درۆ هەلبەسێ وهاوبەش و هاوێلی بۆ دادەنی؟ ﴿**أو كذب بالحق لما جاءه**﴾ یان باوەڕی بەو قورئانە هەقە نەبیت کاتی بۆی هات؟ ﴿**اليس في جهنم مثوى للكافرين**﴾ ئاخو بۆ بێ پروایان لە دۆزەخدا جێ نیە؟! واتە: جێ هەیه لە دۆزەخدا

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

وَمَا هَذِهِ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌّ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَإِلهِ الْحَيَوانِ لَوْكَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾ فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفَلَكِ دَعَاُ اللَّهُ مُتَخَضِّعِينَ لَهُ الَّذِينَ قَلَّمَا جَعَلَهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلِيَسْمَعُوا قُصُوفَ يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا وَيُخَفِّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ ﴿٦٩﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾ وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧١﴾

سُورَةُ الْفُرْقَانِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْقُرْآنُ الْكَرِيمُ ﴿١﴾ غُلِبَتِ الرُّومُ ﴿٢﴾ فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلِبِهِمْ سَخِرَوا ﴿٣﴾ فِي بَضْعِ سِنِينَ ﴿٤﴾ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥﴾ بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٦﴾

وَعَدَّ اللَّهُ

﴿^{۶۹} **والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا**﴾ وەئەوانەش لەپیناوی پەزماهەندی ئێمەدا هەول و کۆشش و جیهادیان کرد، ئەو بێگومان ئێمەش ئەوان پێنمایی دەکەین بۆ رێگاکانی بەهەشت و گەیشتیان بە ئێمە، بەلێ هەر ئەم مەبەستە لەچەند ئایەتیکی تردا پوون کراوەتەوه، وەک سوورەتی (۴۷/۱۷و سوورەتی (۹/۱۲۴). ﴿**وإن الله لمع المحسنين**﴾ بەراستی خوا بەردەوام لەگەڵ چاکەکاراندا، واتە: لە گەڵ ئەوانەدا بەرپراستی جیهاد دەکەن، بەیاریدەدان و سەرخست. لەسوورەتی (۱۶/۱۲۶) دا پتر ئەم پراستییه پۆشن کراوەتەوه.

کۆتایی تەفسیری سوورەتی (عەنکەبوت) هات لەگەڵ سوپاسی بێ شایستەدا بۆ خۆی کارجوان و کارزان.

۲۰- سووردهتی (رووم له)

مهككه بیه و (۶۰) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

سهره تای ئەم سوورده ته هه والی سهرکه وتنی رۆمه کان به سهر فارسه کاندای- به زه مانیک پیش پروودانی-
 راده گه یه نی، جا پاش ماوه یه ک قورنن چۆنی رایگه یاندبوو ئاواپوویدا، دیاره ئەمه ییش گه وره ترین به لگه یه بۆ
 راستیی په یامبه ر ﷺ. پاشان ئەم بنه مایه ئەخاته پروکه: تا کۆتایی دنیا له نیوان شه ییتاندا به رده وام ده بیت، ئینجا
 کورته باسیکی قیامت ئەکات، کۆتاییشی به وه دیت که: هیچ نایه ت وترسینه ریک سوود به قورده ییش نابه خشییت.

رۆمییه کان، پاش شکان، سهرده که ونه وه:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ الم﴾ ئەم پیتانه هیماو نامازهن بۆ (ته حه ددی) و دهسته وسانی عه ره به کان به رامبه ر
 به قورنن و ده ره نجامیش په ککه وتنیان وهیچ لی نه هاتنیان ﴿غلبت الروم * ۲ فی ادنی الارض﴾ رۆمه کان به دهستی
 فارسه کان تیکشکان له به شیکی زۆرنزیک به ولاتی عه ره به کانه وه که ده که ویته نیوان (ئوردن و فه له ستین)، ئەوه ش
 له سالی (۶۱۲-۶۱۴) ز. له سهرده می (یزدجورد)، -ئاخرپاشای فارسه کان- بوو، هه ره و یه زده جوده شبوو نامه که ی
 پیغه مبه ری ﷺ دراند، کاتی که بانگی کردبۆ ئیسلامبوون، پاشان پیغه مبه ریش نزای شه ری لیکرد، تا له سهرده می
 ئیمامی عوسماندا کوژرا ﴿وهم من بعد غلبهم سیغلبون﴾ و ئەوانیش (رۆمه کان) پاش زالبوونی فارسه کان
 به سهریاندا زال ئەبنه وه.

راقه که رانی قورنن ئەلین: له نیوان فارس و رۆمه کاندای جهنگیک هه لگیرسا، ئینجا فارسه کان به سهر رۆمه کاندای
 زالبوون، په یامبه ر ﷺ خوی و هاوه لانی گه ئی پینان سه خلت و قورس بوو! له ولایشه وه موشریکه کان زۆر خوشحال
 و دلشاد بوون، چونکه موشریکه کان به موسلمانانیه کانیاں گوت: ئیوه ییش وه ک رۆمه کان تیکده شکین و ئیمه زال ئەبین
 به سهرتان... پییشه و! (ئه بوبه کر) فهرمووی: ده ک نه ییین ﴿فی بضع سنین﴾ له چه ند سالی کدا، واته: له نیوان (۳-۹)
 سالدا، رۆمه کان به سهر فارسه کاندای زال ئەبنه وه، به ئی وابوو دواي حه وت سال ئەنجامه که واده رچوو و فارسه کان
 تیکشکان. ئەمه ییش گه وره ترین به لگه یه بۆ راستیی په یامبه ر و قورنن، ده توانی سه یریکی ته فسیری (ئین که سیر)
 بکه یه ت. ﴿لله الامر من قبل ومن بعد﴾ هه موکارو بریارو ده سه لاتی ک پیش زالبوون و پاش زالبوون هه ربۆ خوایه.
 ﴿و یومئذ یفرح المؤمنون * ۳ بنصر الله﴾ ئیتر له ورژده ک رۆم به سهر فارسدا زال ئەبیته وه، باوه رداره کان خوشحال
 ئەبن به وسه رخستن و یارمه تی خوایه و به تیکشکانی فارسه کانیش زۆر خوشحال دهن، چونکه ئەوانیش وه ک
 موشریکه کان بی کتیب و بی نامه ن ﴿و ینصر من یشاء﴾ دیاره هه رکه سی ک خوا خوی بییه وی یارمه تی ئەداو
 سه ری ده خات ﴿وهو العزیز الرحیم﴾ هه ره ئه ویشه خاوه ن ده سه لاتداری دلوقان ﴿وعد الله لا یخلف الله وعده﴾
 زالبوونی رۆمه کان به سهر فارسه کاندای به لینی خوایه، هه رگیزیش خواپچه وانیه به لینی خوی نا کا ﴿ولکن اکثر
 الناس لا یعلمون﴾ به لام زۆربه ی خه لکی ئەوه نازانن ﴿یعلمون ظاهرا من الحیاة الدنیا﴾ رووکه شی که ژیا نی ئەم
 دنیا ئەزانن: پیشه سازی و ته کنه لوژیا و دروستکردنی گه لیک له هوکاری ئاسانکاری بۆ ژیا ن ﴿وهم عن الآخرة هم
 غافلون﴾ که چی له ناخیره ت بی ئاگا و غافل!

له رووی ئەم شتانهوه خوا بناسه :

﴿ **اولم يتفكروا في انفسهم** ﴾ ئەوانەكە نكوولی زیندوو بوونەوه دەكەن! ناخۆ بیریان لەخۆیان نەکردۆتەوه، چۆن دروستکراون؟ دیاره هەرئەودروستکەرە کە دروستی کردوون، دەشتوانی زیندوو یان بکاتەوه ﴿ **ما خلق الله السموات والأرض وما بينهما إلا بالحق وأجل مسمى** ﴾ خوا ئاسمانەکان وزهویی وئەوی لەنیوانیاندا یە دروست نەکردووه بههق و عەدل و ماوهیهکی دیاریکراو نەبی، واتە: هەربە عەدل و لەماوهیهکی دیاریکراویشدا کۆتایییان دی و قیامەت بەرپا نەبی ﴿ **وان كثيرا من الناس بقاء ربهم لكافرون** ﴾ کەچی زۆریک لەم خەڵکە بەگەشتنی دیداری پەرەردگاریان وزیندوو بوونەوه بی باوەڕن ﴿ **اولم يسيروا في الأرض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم** ﴾ نایاگوزەریان

بەسەرئەم زەوییەدا نەکردووه؟ بیسن و بزائن ئەنجامی ئەوانە ی لەپیشیانەوه بوونە چۆن بووه؟ ئەوه بوو هەر کەسەرپیچیان کرد، خواش لەناوی بردن ﴿ **كانوا اشد منهم قوة** ﴾ خۆ لەمانەش بەهیزترو بەتواناتر بوون ﴿ **واثاروا الأرض وعمروها اكثر مما عمروها** ﴾ زهوییان ژێر و ژوور کردو هەلگیرایەوه بۆکشتو کال و شتی تر، وەئاوەدانیان دەکردووه، زیاتر لەوهی ئەمان ئاوەدانیان کردووه ﴿ **وجاءتهم رسلهم بالبينات** ﴾ پەيامبەرەکانیشیان بەگەڵی بەلگەو نیشانە ی ئاشکراوه بۆ هاتن، کەچی هەر باوەرپیان پێنەکردن ﴿ **فما كان الله ليظلمهم** ﴾ جا کاتی خوا لەناوی بردن، وەنەبی ستمی لیکردن، نا، هەرگیز خوا ستمی لی نەکردن، ﴿ **ولكن كانوا انفسهم يظلمون** ﴾ بەلکو خۆیان ستمیان لەخۆیان کردو بپوایان نەهینا و پەيامبەرەکانیان بەدرۆزن دانا ﴿ **۱۰ ثم كان عاقبة الذين اساوا السواى** ﴾ پاشان ئەنجامی ئەوانە ی گوناھو تاوانیان کرد، خراپترین پاشەپۆژ بوو، چونکە لەدنیا دا گەشتنە پلەیهک: ﴿ **ان كذبوا بايات الله وكانوا بها يستهزئون** ﴾ کە نایەتەکانی خویان بەدرۆ زانی و گالتهیان پێ نەکردن ﴿ **۱۱ الله يبدؤا الخلق ثم يعيده** ﴾ خوا خۆی ئەو خەڵکە دروسدەکاو، دواجاریش دەیهیننیتەوه گۆڕی و بەتەنیا و بێهاوێل و یارمەتیدەر ﴿ **ثم اليه ترجعون** ﴾ دیسان هەربۆلای ئەویش دەگێردن ئەوه

وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ، وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾ يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَفْلُونَ ﴿٧﴾ أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ مَّا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَائِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴿٨﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوا وَهَاجَرُوا ثُمَّ رُسُلُهُمُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُظْلَمَهُمْ وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾ ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ اسْتَوُوا السُّوءَاتِ أَن كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٠﴾ اللَّهُ يَبْدُوُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ مِّنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءُ وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُؤْمِدُ يُغْفِرُونَ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

﴿ **۱۲ ويوم تقوم الساعة يبلس المجرمون** ﴾ کە کە روژی قیامەت هەلەدەستی، تاوانکاران بێ هیوادەبن و، فرەیان لیوێنا یە وکپوک دەکەون. ﴿ **۱۳ ولم يكن لهم من شركائهم شفعاء** ﴾ کەسیشیان دەستناکەوێت لەوانە ی بە شەریک وهاوبەشیان دادەنان بۆخوا تکیان بۆیکەن ﴿ **وكانوا بشركائهم كافرين** ﴾ نكوولی لەو بتانەشیان ئەكەن کردبوونیانە هاوبەشی خوا! ﴿ **۱۴ ويوم تقوم الساعة يومئذ يتفرقون** ﴾ پۆژیکیش کە قیامەت بەرپا دەبێت، ئەو پۆژە خەڵک لەیهک جیا ئەبنەوه و دەبنە دوودەستە: موسلمان و بێباووەر ﴿ **۱۵ فاما الذين آمنوا وعملوا الصالحات** ﴾ جائەوانە ی بپوایان هیناوه و کارە چاکەکانیان کردووه ﴿ **فهم في روضة يحبرون** ﴾ لە ناو باخچە و گولزاری بەهشتدا ریز دەگێرین ﴿ **۱۶ واما** ﴾

الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ ﴿١٧﴾ ئەوانەش كافرو بى بېروا بوون، ئايەتەكانمان و گەشتن بەروژى قىامت بەدرويان دەزانى ﴿فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ﴾ ئەوانە لەناو ئازاروسزادا ئامادەكراون و بىزنان، بەهەتاهەتاييش لەوى ئەمىننەوه.

يَبْنِجْ فَهَرَزْه نَوِيزْ بَكْهَنْ:

﴿فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ﴾ كاتى ئەوەتان زانى، سا خوا بەپاك و بلند رابگرن كاتى ئىواره دەكەنەوه، وه كاتى بەيانى دەكەنەوه، واتە: نوێزەكانى مەغریب و عیشتاوەیانیتان بکەن ﴿وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعِشَاءً وَنَحْوًا﴾ و ستایش هەر بۆ خوايە لەتەواوى ئاسمانەكان و زەویدا،

سا خوا بەخاویان را بگرن ﴿يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ﴾ ئەو خوايەيە زیندوو لەمردوو بەلندە لە هیلکە دەردینى، مردووش لەزیندوو هیلکە لە بەلندە دەردەخات ﴿وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا﴾ زەویش دواى مردنیهى و وشك بوونى گیانى تیدەخاتەوه، بەدەرھینانى گياو رووھكى ﴿وَكَذَلِكَ تَخْرُجُونَ﴾ ئیوھش هەرنایا زیندوو ئەكرینەوه لەگۆر دەردەھینرین.

نیشانە گەلیكى خوا:

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ﴾ لەنیشانەكانى بوون و دەسلەلاتى ئەوھى كەئىوھى (باوكە گەوھەمان ئادەم) لەگل دروستكرد ﴿ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ﴾ پاشان ئیوھ پلەبەپلە دەبن بە مروو لەسەر زەویدا بلاو دەبنەوه ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾ لەنیشانەكانى بوون و دەسلەلاتى ئەوھى كە: لە جنسى خۆتان، واتە: لە ڕەگەزى ئادەمزاد هاوسەرى بۆ دروستكردن ﴿لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا﴾ تالە پالیاندا بەسەنەوه ﴿وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾ و خۆشویستى و میهرەبانیشى خستۆتە نیاوانتان بۆئەوھى

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٧﴾ فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٨﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعِشَاءً وَنَحْوًا وَحِينَ تَضْهَرُونَ ﴿١٩﴾ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تَخْرُجُونَ ﴿٢٠﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴿٢١﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٢﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَخْلَفَ الْأَسْبَابَ وَالْوُجُوهَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُسْمِعُونَ ﴿٢٤﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْجِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٥﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ بیگوومان ئالەوھدا گەلی بەلگە و نیشانە هەیه بۆ کەسانى بەوردی تیفکری و، بەجوانی بیرى لیبکەنەوه چونکە خوا لەلەش وجەستەى هەردووکیاندا ئەوھەندەى دروستکردوو کەهەردوو بەیەکتر رازى بن و، وەلامى داخاوازییەکانى یەکتر بەدەنەوه بەویەرى سۆزو میهرەبانیهوه ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ خَلَقَ الْمَسَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَاخْتَلَفَ الْأَسْبَابَ وَالْوُجُوهَ﴾ لە نیشانەكانى بوون و دەسلەلاتى خوا: دروستكردى ئاسمانەكان و زەوى و لیکنەچونى زمانى قسەكردن و ڕەنگەكانتانه ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ﴾ بەراستى لەوھشدا چەند نیشانەى گەورە و مەزن هەیه بۆ زانایان، چونکە هەر ئەوان لییان دەگەن، وەكو لە جیگایەكى تردا دەفەرموى: (و ما یعقلها إلا العالمون) ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ﴾ هەرلەنیشانەكانى بوون و توانایى ئەوھەوى شەوانەو رۆژانەتان و هەول و تیکۆشانانتان بۆ

پرز و رۆزی له کاتی بیداریدا ﴿**إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ**﴾ بیگومان له وهدا چهند نیشانهی گهوره و گرنگ ههیه بۆگه ئی بیسن و ئامۆزگاری وەرگرن ﴿**۲۴ وَمِنْ آيَاتِهِ يَرْسِكُ الْبَرَقَ وَطُمَعَا**﴾ یهکی تر له نیشانهکانی: بریسکهو چه خماخه تان نیشان ئهدات، کهههه هۆی ترسه له مردن، ههه هۆی ئومیدو هیوایه بۆباران ﴿**وَيَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا**﴾ و له ئاسمانیشه وه ئاو یکتان بۆ دبارینئ زهوی پاش مردنی و، وشکبوونی و، نه مانی هیزی پواندن بپوژینیه وه ﴿**إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ**﴾ بهراستی له وهدا به لگه و نیشانه زۆرن بۆکهسانی ئه قلی خوێان دهخه کار ﴿**۲۵ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ**﴾ ههه له نیشانهکانی بوون و دهسهلاتی ئه وه که ئهه ئاسمان و زهوییه به فرمانی ئهه وه ستاون ﴿**ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ**﴾ پاشان له پوژی قیامه تدا

ههیه کجار ههرایه کتان لیبکا ئیه له نا کاو زیندوو ئه به نه وه و له گۆر دینه دهی ﴿**۲۶ وَلَهُ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ**﴾ وه بۆ ئهه خوایهیه ئه وهی و له ئاسمانه کان و زهویایه، واته: به دروستکردن و به مۆک ههه بۆخوایه ئه وهی واتیاندا ﴿**كُلِّ** له قانتون﴾ ههه مووشیان بۆ ئهه ملکچه و خۆبه که مزان و فرمان به ردارن ﴿**۲۷ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ**﴾ ئهه خوایه له سه ره تا وه گشت ئه وه که به دیدینئ، له پاشان دوا ی مردن و تیا چوون وهه خۆی لیده کاته وهه زیندوو ی ده کاته وه ﴿**وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ**﴾ وه ئه وهش بۆ ئهه ئاساتریشه له جاری یه کهه، چونکه جاری دووه له سه ره به نه رت و بناغه یه که دروستی ئه کاته وه، دیاره ئهه ئاسانی و ئاسانی به پیی توانا و ژیری مروه، ئه گه رنا هه مووشتی که بۆخوا وه یه که بۆیه ئه فه رموی: ﴿**وَهُوَ لَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ**﴾ مه سه ل و وه صفی هه ره به رز له ئاسمانه کان و زهوییدا هه رشایانی ئه وه ﴿**وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ**﴾ ئه ویشه ده سه لاتداری کار جوان.

ئهم مه سه لهش وەرگه ر بۆتاک و ته نیایی خوا:

﴿**۲۸ ضَرْبُ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ أَنْفُسِكُمْ**﴾ خوا هه ره له خۆتان مه سه ل و نمونه یه کی بۆهینانه وه، بۆگونجاوی و نه گونجاوی شه ریک بریارداران وه بۆ ئه وهی چاک بزائن که ئیه چه نه هه لهن بریاری هاو له ددهن بۆ خوا! وهه خۆی ئه فه رموی: ﴿**هَلْ لَكُمْ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ فِيمَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ**﴾ ئایا له و مال و سامانه دا به ئیه مان داوه رازی ده بن به نه کانتان بکه نه هاو به شی خۆتان ئه وسه هه ردولا وه کو یه که بن؟ هه ره وه کو ئیه ی نازا دله مالتیکی هاو به شدا بی یه کتر ده ستی بۆنا بهن و له یه کتر ده ترسن ئاواش ترستان له مان هه بی و نه توانن بی ئهوان ته نه شتیکی ئی خه رچ بکه ن، جائه گه ر ئه وه بۆخۆتان رازی نه بن، ئه ی چۆن هاو به شانیک بۆ خوا داده نین؟! ﴿**كَذَٰلِكَ نَفْصَلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ**﴾ ئا به و جو ره به لگه و نیشانهکانی خۆمان پوون ده که یه نه وه بۆ

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿۲۴﴾ وَلَهُ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ قَلِيلٌ ﴿۲۵﴾ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۲۶﴾ ضَرْبُ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ أَنْفُسِكُمْ هَلْ لَكُمْ مِنْ مَمْلُوكَاتٍ أَيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿۲۷﴾ بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَالَهُمْ مِنْ نَصِيرِينَ ﴿۲۸﴾ فَأَقْرَعْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۲۹﴾ مُبِينٌ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿۳۰﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلَّ جُزْءٍ مِمَّا لَدَيْهِمْ فَرَحُونَا ﴿۳۱﴾

ئەو كەسانە ژیری دەخەنە كارو تێدەگەن ﴿^{۲۹} **بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَ هُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ**﴾ ئەو هاو دەهێ ئەوان بیریاری ئەدەن بۆخوا، وەنەبێ بەلگەو نیشانەیهکیان بەدەستەو بێ، نەخێر بەلکو سته مكارانی موشریك هەر بیزانست و زانیاریی و هەربەكوێرانە لەهەواو ئارەزووی خوێان پەپەرەوی ئەكەن ﴿**فَمَنْ يَهْدِي مِنَ اضِلِّ اللَّهُ**﴾ هەر كەسیكیش گومرای بكا ئیتر چ كەسیك ئەتوانی پینمایی بكات؟! ﴿**وَمَالِهِمْ مِنْ نَاصِرِينَ**﴾ هیچ یارو یاویدەدەریکیان بەهانا نایە یاریدەیان بدا لەسزای خوا پزگاریان بكات.

هەر روو لەدینی ئیسلام بگە:

﴿^{۳۰} **فَاقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا**﴾ جاكەواتە (ئەو ئینسان) زۆر بەپاكی و دروستیی روو هەرلەم ئایینە پاك و

بیگەردە ئیسلامە بگە ﴿**فَطَرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا**﴾ لەسەر ئەو خێلقەتە بن خوا خەلكانی لەسەر دروستكردووە، واتە: پەپەرەوی ئایینی یەك خواپەرستی بگەن ﴿**لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ**﴾ نابی هیچ جوړە گوێرانكارییەك لە دروستكراوی خوادا بكری كە خەلكی لەسەر دروستكردووە ﴿**ذَلِكَ الَّذِينَ الْقِيمِ**﴾ هەر ئەوێشە دینی رێك و راست ﴿**وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ**﴾ بەلام زۆربە ی ئاپۆرە ی مەردوم نازانن هەقیقەتی ئەوہ ﴿^{۳۱} **مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَاقِيمُوا الصَّلَاةَ**﴾ خەلكینە! تۆبەكارانە بگەڕێنەوہ لای خواو پەشیمان ببنەوہ و هەرلەویش بترسن و، نوێژەكانیشتان بەرێك و پێك ئەنجام بدەن ﴿**وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ**﴾ ولە موشریكانیش مەبن ﴿^{۳۲} **مَنْ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شُعَبًا**﴾ لەوانە ی كە ئایینی خوێان پچرپچر كردو بوونە چەندین گروپ و دەستەوبەستە، هەر یەكە بەلای خوێا ئەیتاشیی و خوێ بەهەق ئەزانی ﴿**كُلِّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ**﴾ هەر پارت و گروپێك بەبەرنامەو بیروباوەری خوێان دلخۆش.

مروؤ لەسەر بارێك نۆقرە ناگري!

﴿^{۳۳} **وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُمْ**﴾ كاتی خەلكی بەلاو زیانیکیان بەسەردی هاناو هوار بۆ پەرورەدگاری خوێان ئەبەن بۆئەو ی پزگاریان بكات ﴿**مُنِيبِينَ إِلَيْهِ**﴾ واز لەهەمووشتێك دین و بەرەو ئەو دەگەڕێنەوہ ﴿**ثُمَّ إِذَا أَذَقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً**﴾ لەپاشا ئەگەر خوا دەرووی خیری لێكردنەوہو رەحمەتی خوێ بەوان دا ﴿**إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يَشْرَكُونَ**﴾ لەناكاو دەستەیهکیان شەریك و هاوبەش بۆپەرورەدگاریان دانهێن و پەیمانەکیان لەبیر ئەچیتەوہ، دەچنەوہ سەربارە لارەكە ی خوێان!! ﴿^{۳۴} **لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ**﴾ بۆئەو ی سەرەنجام كافرو بێ باوەر بن بەو نیعمەتانە ی پیمان داوون ﴿**فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ**﴾ دەسا رابوێرن بەئارەزووی خوێان ولەزەت ببەن، ئەوسا لە پوژی خویدا چاك ئەزانن چیان پێئەكەین ﴿^{۳۵} **أَمْ أَنْزَلْنَاهُ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا**﴾ یا خو مەگەر بەلگەیه كمان بۆ ناردون نیشانە ی دروستیی پەرستنی بتهكان بێ؟! ﴿**فَهُيْتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يَشْرَكُونَ**﴾ كەئەو بەلگەیه دەربارە ی هاوبەش و شەریك بۆن

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا أَذَقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يَشْرَكُونَ ﴿٣٣﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ أَنْزَلْنَاهُ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٣٥﴾ وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾ فَاتَّذَا الْقُرْفَى حَفَّهُ وَالْيَسْكِينَ وَابْنِ السَّيْلِ ذَلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ رِيبًا لِيَرْبُؤَ فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُؤُوا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ زَكَاةٍ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَالْوَلُوتِكَ هُمُ الْمُضْغَفُونَ ﴿٣٩﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يَرْجِعْكُمْ إِلَىٰ هَلٍ مِنْ شَرِّكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ دَلِكُمْ مِنْ شَيْءٍ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾ ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

قسه و پشتگیری بکا؟ ﴿۲۶﴾ **وَإِذْ أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا** ﴿هَرَكَاتِ نِیمَه بَه وَ خَه لَکَه نِیمَه تِیکَمَان چَه شَت، خَیْراً پِیْ خَوْشَحَالْ نَه بِن وَ پِیْ فَرِیو نَه خُون﴾ **وَإِنْ تَصِبْهُمْ سَيِّئَةً بِمَا قَدِمْتَ إِيَدِيَهُمْ** ﴿خَوْنَه گَر بَه هَوِی کار و کرداری خرابی خَوِیانه وه به لَو نازاریکیان تَوش بوو﴾ **﴿إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ﴾** خیرا بَیْ هیواو بَیْ نَومِید نَه بِن و دنیایان لَیدِیته یه ک! وه ک باو ونه ریتی هه موو مَروُفِیکِی مَوشَرِیک و کافر ﴿۲۷﴾ **﴿أُولَئِیْ یُرَوُّوْنَ أَنَّ اللَّهَ یَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ یَشَاءُ وَ یَقْدِرُ﴾** بَوُجِی سَروشتیان ناوایه؟ نَیْ مه گَر نازانن که: گشت پَزَق و پَوُزِی و سامان به ده ست خَوایه، بَوُکَه سَیْ خَوِی بیهوی، زَوُر دَه به خَشِیت، بَوُکَه سَیْ کِیش که م، نِیتر بَوُئَه و نَدَه دانَه مَـزَراون؟ ﴿إِنْ فِی ذَٰلِكَ لَآیَاتٍ لِّقَوْمٍ یُّؤْمِنُونَ﴾ به پَراستی له وه دا چَه ندین به لَگَه هیه بَو نَه و کَه سانه ی ناماده بییان تِیدایه و ده یانه وی باوه پِیئن.

فهرماندان به پارازتنی مافی خَزمایه تی و ، نَه هیی کردن له سوود خوری:

﴿۲۸﴾ **فَاتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمَسْکِیْنَ وَابْنَ السَّبِیْلِ** ﴿کَه واتَه نَیْ نَه و کَه سَه! خَوامالْ و سامانی پِیدایت، مافی خَزمان و هه ژاران و رِیواران (له رِی جِیمَوان) بَدَه، واتَه: له و داراییه هه تَه ، هه مِیشَه چاوت لییانه وه بیئت ﴿ذَٰلِكَ خَیْرٌ لِّلَّذِیْنَ یَرِیْدُونَ وَجْهَ اللَّهِ﴾ نَه و مافی پِیدانه چاکترو باشتره بَوُئَه و نَیْ پَه زامه ندی خَویان نَیْ ﴿وَ اُولَئِکَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ بَیْگَومان ناه و کَه سانه — نَه و نا کاره چاکانه نَه کَن — پَزگارو سَه رَفرانن ﴿۲۹﴾ **﴿وَمَا آتِیْتُمْ مِنْ رَبِّا لِّیَرْبُو فِی اَمْوَالِ النَّاسِ﴾** نَیْ دَه و لَه مَه نَدَه کان! نَه و ی بَه ناوی سوو (رِی باوه) داواتانه، هه تا له ناو سامان و دارایی خَه لَکدا زیادی بی ﴿فَلا یَرْبُو عِنْدَ اللَّهِ﴾ لای خوا هِیچ زیاد نا کا و به رَه کَه تی تِی نا کَه وی، کَه واتَه هه رَدَه مالْ به قَه رَز— به بَی سوو— بَدَه ن باشتره ﴿وَمَا آتِیْتُمْ مِنْ زَکَاةٍ تَرِیْدُونَ وَجْهَ اللَّهِ﴾ نَه و مالَی بَه ناوی زَه کاته وه، یان بَه ناوی خِیرو خِیراته وه دَه به خَشَن و پَه زامه ندی خَواتان دَه وِیت نَه ک له به رَه وه له دنیادا سوو دِیکتان دَه ست بکه وی ﴿فَاُولَئِکَ هُمُ الْمُضْغَفُونَ﴾ نا نَه وانه کَه دارایی و مالی خَوِیان بَوُخوا دَه به خَشَن، پاداشی چَه ند به رامبه ریان پِیدَه گات ﴿۳۰﴾ **﴿اللَّهُ الَّذِی خَلَقَکُمْ ثُمَّ رَزَقَکُمْ﴾** نَه و خَوایه دَروستی کردون، پاشانیش رَسق و پَوُزی پِیْ به خَشِین ﴿ثُمَّ یَمِیْتُکُمْ ثُمَّ یَحْیِیْکُمْ﴾ نِینجا نَه تا نمرِنی، دِیسان دَه تا نرِنیته وه بَوُور گرتنه وهی پاداش و تَوُله ﴿هَلْ مِنْ شَرِکَائِکُمْ مِنْ یَفْعَلُ مِنْ ذَٰلِکُمْ مِنْ شَیْءٍ﴾ دَه نایا هِیچ یه ک له و ها و به شانه نِیوه بَوُخوا تان داناه، توانای شَتِیکِی وایان هیه بیکه ن؟ وه ک به دِیهینان، مراندن، زیندو و کردنه وه، پَوُزیدان ﴿سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا یُشْرَکُونَ﴾ پاکِیی و بَلَندِیی هه رِی و نَه و زاته یه، کَه و ی که دَه یکه نه ها و به شی، له بت و خوانا هه قَه کانِیان.

گَه نَدَه کاری له پَه ژوو دهریا سَه ری هه لَدا:

﴿۳۱﴾ **ظَهَرَ الْفَسَادُ فِی الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ بِمَا کَسَبَتْ اِیْدِی النَّاسِ** ﴿پَشِیوی، واتَه: بَرسیه تی و قات و قری و گرانِیی، ناه مَنی و خَنکان و نَه خَوُشی و بوومه له رَزَه به ژو دهریادا به دیار کَه و ت، به هَوِی تاوان و گونا هِی خَه لَکَه وه ﴿لِیَذِیْقَهُمْ بَعْضُ الَّذِی عَمِلُوا﴾ دَه با هه ندی تا لَوِی کردَه و کانِیان پِیْ بَجِیژِی ﴿لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُونَ﴾ به لَکو هَوُشی بکه نه وه و په شِیمان ببنه وه و بگه رِینه وه لای خوا ﴿۳۲﴾ **﴿قُلْ سِیْرُوا فِی الْأَرْضِ فَانظُرُوا کِیْفَ کَانَ عَاقِبَةُ الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِ﴾** پِیْیان بَلِی: به رَوِی زه و ییدا بگه رِین و گَه شَت بکه ن، ببینن بگه رِین و و بِنوا پِن و بزائن نَه وانه ی له به رابوون پاشه رَوُژیان چَوُن بوو کاتی سَه پِیچِیان کردو، له فَه رمانی خوا دَه رچوون ﴿کَانَ أَکْثَرُهُمْ مُشْرِکِیْنَ﴾ زَوُربه یان مَوشَرِیک بوون و، سَه رَه نجامِیش تیا چوون.

بهرله روژی قیامت، باش روو لهم دینه بکه :

﴿^{۴۳} فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقِيمِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَ لَهُ مِنَ اللَّهِ﴾ كهواته پووکه لهو نایینه راست و وتیروته واوه، پیش نه وهی پوژیک بی گه پانه وهی نیه له خواوه ﴿یومئذ یصدعون﴾ له وپوژدها هه موو په راگه نده وپرش وبلاوئنه بن، ده بنه دوو ده سته: ده سته یه ک بؤوژده خ، ده سته یه کیش بؤبه شت ﴿^{۴۴} مِنْ كَفَرٍ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ﴾ هه رکه سیك کافرو بیباوه پ بی، ئوبالی کفرو بیباوه پیه که ی. له سه ر خویه تی ﴿وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ يَمْهَدُونَ﴾ کیش کارو کرده وهی چاکی نه نجام داوه، له پاشه پوژدا بو خویمان، جیگه خووش وئاماده ده که ن ﴿^{۴۵} لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ﴾ هه تا له چا که ی خوی پاداشتی نه وانه بداته وه بپوایان هیناوه وکاره چا که کانیا ن

کردووه ﴿إِنَّهُ لَا يَجِبُ الْكَافِرِينَ﴾ به راستی خوا بی پوایان وناشوکرانی خوشناوی، که چی هیشتا هه رسته میشیان لینا کا.

(با) کان له نیشانه کانی توانایی و مه زنیی خوان:

﴿^{۴۶} وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يَرْسِلَ الرِّيحَ مُبَشِّرَاتٍ﴾ یه کی له به لگه و نیشانه کانی گه وره یی خوا نه وه یه که با یانی موژده در ده نیی ری بؤهه رشوین و جیگایه ک خوی ویستی له سه ر بیست ﴿وَلِيَذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ﴾ بؤئه وهی له په حمه ت و میهره بانی خویتان پی جیژی، واته: به به زه یی خوی بارانتان بو ببارینی، نه و جا خوتان و مال اتان پیی بژین ﴿وَلِتَجْرِيَ الْفُلُكُ بِأَمْرِهِ﴾ وه که شتییه کانیش به فهرمانی نه و به ده ریاکاندایی و بچن ﴿وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ﴾ له فه زل و ده هندی ولوتفی نه و به هره وهرگرن وپوژی په یدابکه ن به هوی بازرگانیی وشتی واوه ﴿وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ به شکو سو پاسگوزارین ﴿^{۴۷} وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ﴾ به راستی پیش له تویش نه ی پیغه مبه ر پیغام به رانی زورمان ره وانه کردن بؤلای هوژو گه لیان ﴿فَجَاؤَهُم بِالْبَيِّنَاتِ﴾

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٣﴾ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقِيمِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَ لَهُ مِنْ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يَصْدَعُونَ ﴿٤٤﴾ مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ، وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ يَمْهَدُونَ ﴿٤٥﴾ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٤٦﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيَذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْفُلُكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٤٧﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءَهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَأَنْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرُمو وَأَكَّانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٨﴾ اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مِنْ يَسَاءٍ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبِشِرُونَ ﴿٤٩﴾ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنْزَلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمُبْلِسِينَ ﴿٥٠﴾ فَأَنْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُخَيِّ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِ الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥١﴾

نه و جا هه موویان به به لگه و نیشانه یه کی زوری ناشکراوه هاتنه لایان، به لام نه و ان هه رباوه پریان نه هینا ﴿فانتقمنا من الذين اجرموا﴾ جا ئیمه ش توله مان سه ند له وانه ی تاوانیان کردو کافر بوون ﴿وكان حقا علينا نصر المؤمنين﴾ خو سه رخستن و یارمه تیدانی بپوادارانیش مافی که له سه ر خو مان واجیمان کردووه بویان. دیسانه وه باسی چه سپاندنی یه ک خوا په رستی ده کات (الله الذی یرسل الریح) نه و خوا ده سه لاتداریه نه و با یانه نه نیی ری ﴿فتثیر سحابا﴾ نه و انیش هه وره که ده بزوینن ﴿فیبسطه فی السماء کیف یشاء﴾ ئینجا هه ر جوړیکی بیه وی نه وه وه ره له ناسمانا پوژو بلاو ده کاته وه ﴿ویجعل کسفا﴾ به ش به ش و پارچه پارچه شی ده کا، ئینجا که له که ی ده کا ﴿فتری الودق یرج من خلاله﴾ ئینجا ده بینی له ناو نه و هه وره نه نم باران دیتنه خواری ﴿فإذا اصاب به من یشاء من عباده﴾ بو هه رکه سیك له بنده کانی خوی مه یلی بوو بینیری ﴿إذا هم یتبشرون﴾ له نا کاو هه موو خوشحال و

که یف خوش نه بن ﴿^{۴۱} **وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يَنْزَلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمُبْسِلِينَ**﴾ بیگومان پیش نه وه بارانیان بو ببارینریت بی هیواو بی نومید بوو بوون، پییان و ابوو هرگیز دلوی نباری ﴿^{۴۲} **فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا**﴾ ده سائهی مروقی ژیروهوشیارا ته ماشای ناسه واری به زهی خوا (باران) بکه، پاش مردنی زهوی و نه مانی هیزی رواندن و سه وزکردنی چونی زیندووده کاته وه ﴿**إِنْ ذَلِكَ لَمَحَى الْمَوْتِ**﴾ به راستی نه وهی نه وه دهکات مردووانیش زیندووده کاته وه ﴿**وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ**﴾ وه نه ویش به سه ره مووشتیکد به تواناو دهسه لاتداره ﴿^{۴۳} **وَلَنْ أَرْسِلْنَا رِيحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا**﴾ خوئه گهر بایه کی به زیان و وشک بنیرینه سهر کشتوکال و مه زریان، نینجا ببینن به زهرده لگه پراوی ﴿**لَظَلَمُوا مِنْ بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ**﴾ به دوایدا دهست دهکانه ناشوکرایی و

ناسوپاسیی، واته: خیرا دهگه ریته وه سهر به دکاری خویمان، چونکه زور لاسارو بی بارن، له کاتی خوشیدا خوشحال نه بن، له کاتی به لاشدا زوو تیکده چن و لاری ده بن، وه نه فهرمووی: (افرايتم ما تخرثون... بل نحن محرومون) ۶۷-۶۳/۵۶

مروقی کافر: مردوو و که پرو کویره:

خوای گهره دلی په یامبه رﷺ نه داته وه و نه فهرمووی: ﴿^{۴۴} **فَإِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتِ وَلَا تَسْمَعُ الصَّعْمَ الدَّعَاءَ**﴾ نینجا بیگومان تو نهی موحه ممه رﷺ ناتوانی به مردووان و که پان دهنگ و بانگ کردن ببیسنی، واته: بی پرواکان وه مردوو که پ وانه، هیچ شتیک نابیسن و هیچ شتیک وهرناگرن ﴿**إِذَا وَلَوْ أَمْدَبْرِينَ**﴾ ههرکات رووت لی وهرسوړین و پشتت لی هه لکن ﴿^{۴۵} **وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعَمَى عَنْ ضَلَالَتِهِمْ**﴾ وه تو ناتوانی پینمایای نابینایان بکهیت و، له گومرایی پزگاریان بکهیت و بیانهنیته وه سهر ریگهی راست ﴿**إِنْ تَسْمَعُ إِلَّا مِنْ يَوْمِنَ بَيَاتِنَا**﴾ به لکو ده توانیت ههرته نها به وانه باوهر دهکهن، قهسهی خوټ ببیسنی و گوئی بدهنه نایه ته کانی

نیمه ﴿**فَهُمْ مُسْلِمُونَ**﴾ جا نه وانه چییان پی بلیت گوی رایهل و ملکه چ دهن.

قوناغه کانی دروستکردنی مروقی:

﴿^{۴۶} **اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ**﴾ خوا ههرته وه دهسه لاتداریه که نیووی له بنه مایه کی لاوازو بی هیز به دیهینا، له و ناوو (نطفه) یه ﴿**ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً**﴾ له پاشا دوا بی هیزی و لاوازی، هیزکی پیدان، واته: دوا برینی قوناغی مندالی گوپی پیدان و کردنیه لاو ﴿**ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشِيبَةً**﴾ نه وسا دوا هیزو لویه تی، گوپی لیسهندن و پیری کردن ﴿**يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ**﴾ به مهیلی خوئی به دی دینی ههرچی بیهوی ﴿**وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ**﴾ نه ویشه زانای به توانا، واته: زانایه به هه موو شتیک، وه به توانایه له سهر هه مووشتیک.

وَلَنْ أَرْسِلْنَا رِيحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا لَظَلَمُوا مِنْ بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾ فَإِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتِ وَلَا تَسْمَعُ الصَّعْمَ الدَّعَاءَ إِذَا وَلَوْ أَمْدَبْرِينَ ﴿٥٢﴾ وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعَمَى عَنْ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ تَسْمَعُ إِلَّا مِنْ يَوْمِنَ بَيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾ ﴿٥٤﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشِيبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ﴿٥٥﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لِيْشَاءُ غَيْرَ سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٦﴾ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِئْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَا يَكُنْكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٨﴾ وَلَقَدْ صَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَنْ جَسَّتْهُمُ بَآئِرُ يَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٩﴾ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٠﴾ فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفُّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦١﴾

که قیامت هات تاوانباران ده‌لین: هر ساتی ژیاوین:

﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ﴾ پوژئی که قیامت به‌ریا ده‌بیئت تاوانباران (کافران) سویند نه‌خوئن
﴿مَالِئُوا غَيْرَ سَاعَةٍ﴾ به‌درله‌ساتیک نه‌ماونه‌ته‌وه له دنیا‌دا ﴿كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ﴾ هرئاواش بوو له دنیا‌دا لا دهران
له هق، بو ناهق و باتل ﴿وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ﴾ نه‌وکه‌سانه‌ش زانست و ئیمانیان پی‌درا‌بوو، واته: زانا
و ئیمانداره‌کان پی‌یان نه‌لین: ﴿لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ﴾ به‌راستی ئیوه له نووسین و عیلمی خو‌ادا
ماونه‌ته‌وه تا پوژئی زیندوو بوونه‌وه ﴿فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ﴾ خوئه‌مه‌ش پوژئی زیندوو بوونه‌ویه، که ئیوه له دنیا‌دا
ئینکاریتان لی‌ده‌کرد ﴿وَلَكِنَّمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ به‌لام ئیوه له دنیا‌دا نه‌تانده‌زانی ئه‌مه هق و راسته ﴿فَيَوْمَئِذٍ
لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مُعْذِرَتُهُمْ﴾ ئیتیر له‌و روژده‌دا سته‌مکاران بی‌انوو هی‌ئانه‌وه‌یان سوودی‌ان پی‌ئابه‌خشی ﴿وَلَا هُمْ
يَسْتَعْتَبُونَ﴾ وه داواشیان لی‌ناکری پوژش به‌یننه‌وه له‌بر سووکییان له‌لای خوا.

نموونه گه‌لیک دینی‌نه‌وه‌وه خه‌لکان قازا نجی لی‌ نابی‌ن!

﴿وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ بی‌گومان ئی‌مه له‌م قورئانه‌دا هه‌موو‌جوره مه‌سه‌لی‌کمان
بو‌هیدایه‌تی نه‌و خه‌لکه هی‌ئایه‌وه ﴿وَلَنْ جَنَّتْهُمْ بَايَةٌ﴾ له‌گه‌ل نه‌وه‌یشدا نه‌گه‌ر توه‌ر نیشان‌ه‌یه‌کی ده‌مکو‌تکریان بو
بی‌نی، له‌وانه‌ی خو‌یان پی‌شنیازی نه‌که‌ن ﴿لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ له‌باتی خو‌به‌ده‌سته‌وه دان بی‌گومان بی‌ پرواکان
نه‌لین: ﴿إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطَلُونَ﴾ ئی‌وه هر پروپالانته چین ﴿كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ ئا
به‌وته‌رزه‌ش خوا مو‌ر ده‌نیئت به‌سه‌ردلی نه‌وانه‌دا که‌نه‌زان و نه‌فامن و دوا‌ی ئاره‌زووی خو‌یان نه‌که‌ون له‌باتی
ئامو‌ژگاری‌یه‌کانی تو ﴿فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾ سا تو ئه‌ی مو‌حه‌مه‌دا! ﴿ثُمَّ نَارَ مَتِّ هَبِئَتْ لَه‌سەر ئازاریان،
به‌راستی به‌لینی خوا حقه و دیت‌ه‌دی، به‌سه‌ر خستنت به‌سه‌ر دو‌ژمنه‌کانت‌دا و پایه‌داری ئایینه‌که‌ت ﴿وَلَا يَسْتَخْفَنَّكَ
الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ﴾ نه‌وانه‌ی برواو یه‌قینیان به‌پو‌ژئی قیامت و زیندوو بوونه‌وه نی‌یه قه‌لس و قه‌له‌قت نه‌که‌ن،
له‌راگه‌یاندنی ئایینه‌که‌ت و له‌خشته‌ت به‌رن و له‌ری بت‌را‌زینن. (ئین جهریر) ده‌لی: (عه‌لی کو‌ری ئه‌بی تالیب) نو‌یژی
به‌یانی ده‌کرد، پی‌او‌یکی (خه‌وار‌یج) پی‌یگوت: (لئن اشرکت لی‌حبطن عملک و لتکونن من الخاسرین) واته: نه‌گه‌ر
که‌سی تر له‌باتی خوا به‌رستی، بی‌گومان کاره‌کانت پو‌چه‌ل ده‌بی و ده‌چی‌یه ریزی زیان‌باران (عه‌لی) یش هر
له‌نو‌یژه‌که‌دا وه‌لامی دایه‌وه‌و گوتی: (فاصبر إن وعد الله حق ولا يستخفك الذين لا یوقنون).

کو‌تایی سووره‌تی (رووم) له‌ته‌ک سوپاسی بی‌ پایان‌دا بو‌ خوا‌ی له‌کارزان و دل‌و‌قان.

والحمد لله والمنة.

*** **

۲۱- سووره تی (لوقمان سه)

مهككه يیه و (۲۴) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

ئهم سووره ته ییش وهك سووره ته مهككه ییه کانی تر چاره سهری مهسه لهی: یه کخوایه رستی، په یامبه ریتی، زیندوو بوونه وه.. ئەکات. سهره تا به باسیکی قورئان دهستپیده کات، ئینجا هه ندی به لگه له ئاسمان و زه ییدا دینیت وه بویه کتا په رستی و، بۆ ترساندنێ مهردومیش به باسیکی قیامت کۆتایی دی. پێیشی ده لێن سووره تی (لوقمان) چونکه وهسیه تنامه گرنگه که ی لوقمانی هه کیمی تێدایه بۆکۆره که ی، که پره له وتووێژو گفتوگۆو

نامۆزگارییه کانی بۆ خواناسین و بیروباوه ری دامه زراوو بته و به پاداشت و تۆله له گه ل کۆره کیدا. ئابه م شیوه یه ش دهست پی ئەکات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* ۱﴾ دیاره که قورئان پیکهاتوو له م جوړه پیتانه، دهسا فهرموون ئیوه ش وینه ی بینن ئەگهر ئەتوانن ﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ﴾ ئەمانه نایه تی قورئانیکی تۆکمه و، پر له هیکمه ت و ورده کاری و یاسای قه شه نگه ﴿هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ﴾ پێنیشاندرو به زه ییشه بۆ چاککاران، چونکه ئەوانن ئاماده ییان تێدایه بۆ سوود لی وهرگرتنی ﴿الَّذِينَ يَقِيمُونَ الصَّلَاةَ﴾ ئەوانه ی که نوێژه کانیان به تیرۆ ته سه له ی ئەنجامده دن ﴿وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ﴾ وله مال و سامانی ش زه کات ده دن ﴿وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ﴾ به پۆژی سه لاو دوا ییش خاوه ن یه قین و دلنیا ن ﴿أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ﴾ ئائه وانن له سه ر پێنموونی و پێگه ی راستی په روهر دگار یانن ﴿وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ وهر ئەمانه شن سه رکه وتوو پر زگار و به ختیار.

حالی هه ندی له مروؤ گومرا که ره کان:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ﴾ له نیو خه لکدا هه یه، وته ی بیهوده: شانامه ی عه جه م، یان هه ر فیکره یه کی رووخینه ره له تۆی کتیییکدا، یان له ناو (سیدی) یه کدا ده کړی، یان بۆ خۆی دهینووسی و، بۆچه واشه کردنی خه لک بلاوی ده کاته وه.

(لهوا الحدیث): مانایه کی به ربلاو فراوانی هه یه، چونکه هه موو جوړه وته یه ک ئاده میی سه رقال بکاو به ره و گومرایی رایکی شیت، ئیتر گورانی و ئاوازی ئاره زوو بزوی بێت، یا هه ر وته یه کی بیهوده، ئەمانه هه مووده گریته وه. گوتراوه ئەم نایه ته ش سه باره ت به (نه زری کۆری حارس) دابه زی، چونکه ده چوو ئافره تی گورانی بیژی ده هی ناو، کاتی بیستبای فلانی که ده یه ویت موسلمان بییت، خیرا ده چوو دهستی ده گرت و ده یبرد بۆلای ژنه گورانی بیژه که پێیده گوت: دهسا هه ر ئیستا پیکێ شه رابی بۆ تیکه و به ئاره زووی خۆیشی گورانیی بۆلی، پاشان پێیده گوت: ئەمه

سُورَةُ الْقِسْمَانِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ۲ هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ ۳ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ۴ أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۵ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ۶ وَإِذْ أَنشَأَ آدَمُ بَنِيَّ لَهُمَا نَسَبٌ ۷ كَانُوا يَسْمَعُهَا ۸ وَكَانَ فِي آذُنَيْهِ وَقُرْآنُ فِشْرَةٍ بَعْدَ آيَةٍ ۹ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ۱۰ خَالِدِينَ فِيهَا وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۱۱ خَلَقَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوًى أَن يَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنبَأْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ۱۲ هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِن دُونِهِ ۱۳ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ۱۴

۴۱۱

لهو نوڙڻو پوڙووهی مووچه ممهد بوڙیوهی هیڻاوه باشتراهه رڻهوبوو دهچوو شانامه و نهوجوره کتیبانهی دهکری بهمهستی گومراکردنی خه لکی و دهیوت: نهگهر (موحومهد) داستانی (عاد) و (سهموود) بوڙیوه باس دهکا، منیش داستانی (روستم) و (نفسهندیار) و پاشاکانی ئیرانتان بو باس دهکم. (مختصر تفسیر الطبری)، و (اسباب النزول للسيوطی). ﴿**لیضل عن سبیل الله**﴾ تاخه لکی له ریگهی خوا چهواشه و گومرا بکات، مه بهستی نهوهیه که مهردم سهرگهرم بکات بهگورانیی رابوواردنهوه. بهلئی.. ههر گورانییه که ناروزو بوروژیښی و بهرهو قهسادو بی پوهشتی مروه هه لنیت، وه گورانی بهبهژن و بالای نافرده تانداو جوان کردنی عارهق و.. هتد نهوه یه که دهنگی زانایان ههیه له سهر قهدهغه و حهرامیتی.. دهشلین موسیقایه کیش له گهل نهوانه دابی حوکمی ههروایه. ﴿**بغیر علم**﴾ نهوکارهش له پرووی نهقامی و، نهزانینهوه دهکا. واته: بی نهوه گوی بداو بزانی بهمهترسی کاره کهی ﴿**ویتخذا هزوا**﴾ وه نایه تهکانی قورنانش دهکاته گالته جاری خوئی ﴿**اولئک لهم عذاب مهین**﴾ نهوانه نهوکارانه دهکن سزایه کی نابروو بهریان بو ههیه پرسیار کرا له (ئین مهسعود) له تهفسیری نه نایه ته: (ومن الناس من یشتري لهو الحديث) گوتی: (الغناء، والله الذی لا إله إلا هو (یرددها ثلاثا). (حسن البصری) گوتویه تی: (نزلت فی الغناء و المزامیر، قال الضحاک: (لهو الحديث) یعنی: الشکر. وه زهدی (ئین نهسلم) یش وایگوتوهوه. وه (ئین جه ریر) گوتویه: انه کل کلام یصد عن آیات الله واتباع سبيله. (ئین کهسیر) یش دهلی: (قوله: ((لیضل عن سبیل الله)) ای انما یصنع هذا للتخالف للإسلام واهله. (مجاهد) گوتویه تی: (قول الله ویتخذا هزوا) ای ویتخذ سبیل الله هزوا یستهزا بها. وه (شیخ سهعدی) له تهفسیره کهیدا دهلی: (دخل فی ((لهو الحديث)) کل کلام محرم، وکل لغو، وباطل، وهذیان من الأقوال المرغبة فی الکفر والفسوق والعصیان، ومن أقوال الرادین علی الحق، المجادلین بالباطل لیدحضوا به الحق، ومن غيبة ونمیمة، وکذب، وشتم، واسب، ومن غناء ومزامیر شیطان..). (ئیمامی قورتوبی) یش دهلی: (لهو الحديث): الغناء، فی قول ابن مسعود وابن عباس وغیرهما، النحاس: وهو ممنوع بالکتاب والسنة (پاشان دهلی: قلت: هذه إحدى الآيات الثلاث التي استدلت بها العلماء على کراهة الغناء والمنع منه. والآية الثانية قوله تعالى: (وانتم سامدون) ۶۱/۵۳ قال ابن عباس: هو الغناء بالخميرية. والآية الثالثة: (واستفزز من استطعت منهم بصوتک) ۶۴/۱۷ قال مجاهد: الغناء والمزامیر. وروی الترمذی عن أبی امامة عن رسول الله ﷺ قال: (لاتبیعوا القینات ولا تشتروهن ولا تعلموهن ولا خیر فی تجارة فیهن، وثمانین حرام، فی مثل هذا انزلت هذه الآية). له پهرویزه کهیشیدا هاتوهوه: (إسناده واه) أخرجه الترمذی فی التفسیر (۳۱۹۵) باب (۳۲) ومن سورة لقمان، وذكره الحافظ فی الفتح (۹۱/۱۱) وضعفه. وحلف علی ذلك ابن مسعود بالله الذی لا إله إلا هو (ثلاث مرات) إنه الغناء. وعن ابن عمر إنه الغناء“ وكذلك قال عکرمه ومیمون بن مهران ومکحول. ﴿**وإذا تتلى علیه آیاتنا**﴾ ههر کاتی کیش نایه تهکانی ئیمهی بهسهردا دهخوینریتهوه ﴿**ولی مستکبرا کان لم یسمعها**﴾ بهفیزوده عیهوه پووی وهرده گیږی، ههروه که نهییستین ﴿**کان فی اذنیه وقرا**﴾ دهلی ههردو گوئی قورس وگران بووین ﴿**فبشره بعذاب الیم**﴾ سا توښ موژدهی پییده به سزایه کی به نیښ.

ناییندهی موسلماننه چاکه کان:

﴿**إن الذین آمنوا وعملوا الصالحات**﴾ بیگومان نهوانهی باوهریان هیڼا و کاروکردهوه چاکه کانایان نه نجام دا ﴿**لهم جنات النعیم**﴾ باخاتی پر نازو نیعمه تی بههشتی نه برودیان بوهمیه ﴿**خالدین فیها**﴾ بههتا هه تاییش تییدا

نه میننه وهو هیچکات لییناچنه ده ری **﴿وعد الله حقا﴾** به لینی خوایش راست و دروسته و دیتهدی **﴿وهو العزیز الحکیم﴾** هر نه ویشه بالآدهستی، کار جوان و، نه شزانی کی شایسته ی چیه؟
به لگهی تاک و ته نیایی خوا:

﴿۱﴾ خلق السموات بغير عمد ترونها﴾ ئاسمانه کانی له و به رزه وه دروست کردو وه بیئوه هیچ ستوون و کؤله که یه ک ببینن **﴿والقی فی الارض رواسی﴾** وچند کیوکیکی خسته زه مین و دایچه قاند وه ک میخ بو چادر **﴿ان تمید بکم﴾** نه وه ک له رزه و جم و جوول به ئیوه بکا **﴿وبث فیها من کل دابة﴾** وه هه موو جوړه گیانله به ریکی تیدا بلاو کرده وه، که مه گهر هه رخوا خوئی به نه ندازه و ژماره دیان بزانی **﴿وانزلنا من السماء ماء﴾** له ئاسمانیسه وه بارانیکمان بو دابه زاندن، بو سوودی ئیوه ناژه له کانتان

﴿فانبتنا فیها من کل زوج کریم﴾ ئینجا له ویدا له هه موو جوړه رووه ک گیایه کی هاو ل ف وجووتی جوانی به که لکمان پواند **﴿۱۱﴾ هذا خلق الله﴾** نه مه دروستکراوی خواجه "به ته نها و بی هاو ل و یارمه تیدر وه دیه ئیان و **﴿فارونی ماذا خلق الذین من دونه﴾** جا ئیوه نه ی خه لکینه! نیشانم بدن چیان دروست کردو وه؟ نه وانه ی جگه له خوا ئیوه نه یانپه رستن **﴿بل الظالمون فی ضلال مبین﴾** هیچیان دروست نه کردو وه، به لکو موشریکه کان له ناوگو مپرایه کی ناشکر ادان، که بتان ده پهرستن **﴿۱۲﴾ ولقد آتینا لقمان الحکمة﴾** به پراستی حیکمه ت و ورده کاری و بیرتیزی و پای قبول و پراستمان به لوقمان دا. (سه عیدی کوپی موسه یه ب) ده لی: (لوقمان) قوله ره شه یه کی میصری بو، خوی گه وره نه وگشت حیکمه ت و ژیری و وریایه ی پی به خشی، وه خاوه نی چه ندان گوتارو ته ی هه ره به رزه، وه پیاوکی صالح و چاک بو، به لام پله ی پیغه مبه ریتی نه بووه. **﴿ان اشکر الله﴾** پیمان گوت: هه میشه سوپاسی خوابکه له سه ر

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿۱۲﴾ وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يُعْطِيهِ يَبْنِي لَكَ شُرَكَاءَ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿۱۳﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَلَدِهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهَنَا عَلَى وَهْنٍ وَفَصَّلَهُ فِي عَمَلٍ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَلَدِكَ إِلَى الْمَصِيرِ ﴿۱۴﴾ وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبَعَ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَى تَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۱۵﴾ بَنِي إِنَّا تَكَ مَقَال حَبَ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿۱۶﴾ بَنِي أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصِرْ عَلَى مَا أَوْصَاكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزَمِ الْأُمُورِ ﴿۱۷﴾ وَلَا تَصْغُرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخَالٍ فَخُورٍ ﴿۱۸﴾ وَأَقْصِدْ فِي مَسِيرِكَ وَأَغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنْ أَنْكَرَ الْأَصَوَاتِ لَصُوتُ الْحَمِيرِ ﴿۱۹﴾

نه وفه زل و به هره یه پیدایت **﴿ومن يشكر فإنما يشكر لنفسه﴾** خو هه رکه سیك سوپاسی خوا بکات، بیگومان خیر و به رکه ته که ی ته نها بوخوی نه بیت **﴿ومن كفر فإن الله غنی حمید﴾** هه رکه سیکیس سپله و ناسوپاس بی، نه وه ناره زووی خو یه تی و خو ی زیانی کردو وه، جابه پراستی خوا بی نیازی هه میشه سوپاسکراوه.
لوقمان راسپارده ی کوره که ی ده کات:

﴿۱۳﴾ وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يُعْطِيهِ﴾ به یاد بکه کاتی لوقمان به کوره که ی خو یگوت و نه و نا موژگاری نه کرد: **﴿یا بنی لا تشرك بالله﴾** کوره چکؤله که م! هه ر شتیک، یا که سیك مه که به شه ریک و هاو به شی خوا **﴿إن الشرك لظلم عظیم﴾** به پراستی شه ریک و هاو به شدانان بوخوا، سته میکی گه وره یه له هه موو تاوانیک گه وره ترو، هه رگیز بی ته و به قابیلی عه فوو لیبوردن نیه. نه م نایه ته نه وه ده گه یه نیئت که (شیرک) سته میکی ئیجگار مه زن و گه وره یه، هه روه کو

له سووره تی: ۱۰۶/۱۰. (فإنك إذا من الظالمين) وه له سووره تی (۲/۲۵۴) دا وله فهرمودیه کیشدا هاتووه که: وشه ی (ظلم) له نایه تی (۶/۸۲) دا، به مانا (شرك) ه. ﴿**۱۶** **ووصینا الإنسان بالذیة**﴾ ئیمه دهر باره ی باوک و دایک به مروّ قمان راگه یاند و ناموژگاریمان کردکه: هه میشه ره فتاری چاکه یان له گهل بکهن ﴿**حملته أمه وهنا علی وهن**﴾ به تایبه تی له گهل دایکییدا.. دایکی به پیستی سک هه لیگرتووه به لاوازی له سهر لاوازی، تاله داویندی به ربوتوه، هاتوته ئهم جیهانه وه ﴿**وفصّاله فی عامین**﴾ شیر برینه وه شی دووسالی خایاند، واته: گهر مندال پیویستی به شیر هه بوو هه تا دو سال ئه یدریت ی سوودی لیوهرئه گری ﴿**إن اشکر لی ولوالدیک**﴾ که وایه (ئهی مروّ!) به رده وام سوپاسی من بکه له سهر نیعمه ته کانم و، سوپاسی باوک و دایکیشت بکه له سهر ئهو هه موو ئه زیهت و ئازاره له پیناوی تودا چیشتوویانه ﴿**إلی المصر**﴾ گپړانه وه شتان ههر بولای منه، دوا ی زیندوو بوونه وه ﴿**۱۷** **وإن جاهداک علی أن تشرک بی مالیس لک به علم**﴾ هه میشه گوپرایه لیان به و، له سنووری رهمانه ندیی خوا دا، خوئه گهر هه ولیشیاندا و پییان داگرت له سهرئه وه که شتیک بکه ی به شهریک و هاو به شم، که هیچ به لگه و زانیاریه کت پی نییه ﴿**فلا تطعهما**﴾ ئه وسا گوپرایه لیان مه که ﴿**وصاحبهما فی الدنیا معروفا**﴾ وه له له دنیا دا له گهل هه ردوکیاندا، به شیوه یه کی چاک و په سه ند هاو له ی بکه، هاو پی و هاو کاریک ی چاک به بویان به جل و بهرگ و خوړاک و هه لئسوکه وتی چاک دلخوشیان بکه.. هتد ﴿**واتبع سبیل من اناب الی**﴾ وه به رده وام هه رپنگه ی ئه وه بگره که به ره و من ریگه ی گرتو ته به ره و گه پراو ته وه بلام ﴿**ثم الی مرجعکم فانبئکم بما کنتم تعملون**﴾ له پاشا هه موتان هه رلای من ده گه پینه وه، ئینجا له وکار و کرده وه یه ش له دنیا دا کردوتانه ناگادارتان ده کهم ﴿**۱۸** **یا بنی إنها إن تک مثقال حبة من خردل**﴾ دووباره ئه گه پینه وه سهر وه سیه ته که ی لوقمان: ئهی کوپه چکوله شیرینه کهم! ئه گهر به نه ندازه ی سه نگی دهنکه خه رته له یه ک چاکه، یا خراپه ته هه بی ﴿**فتکن فی صخرة أو فی السموات أو فی الأرض**﴾ له ناو دلی به ردیک ی که ردا، یان له گوشه یه که له ئاسمانه کان، یان له زه ویدا بیت ﴿**یأت بها الله**﴾ له روژی قیامه تدا خوا ئه یینیتته پروو ﴿**إن الله لطیف خیر**﴾ به راستیی خوا زور و ردینه، هیچ شتیک ی وردی لی بزر نابیت، زوریش به ناگایه، هه قیقه تی شته کان هه مووده زانی ﴿**۱۹** **یا بنی اقم الصلاة**﴾ ئهی کوپه بچکوله شیرینه کهم! هه میشه نویژده کانت به ته وایو به چاک ی به جی بهینه ﴿**وامر بالمعروف**﴾ فه رمان به چاکه بده و ﴿**وانه عن المنکر**﴾ وری له گونا هو خراپه بگره ﴿**واصبر علی ما اصابک**﴾ له سهر هه رئه و به لاونه هه مته یی ته تووشت ده بی خوړاگر به ﴿**إن ذلک من عزم الأمور**﴾ بیگومان ئهو کارانه - بوم باسکردیت - له وکاره په سه ندو گرنگانه یه خوا ده یه وین ﴿**۲۰** **ولا تصغر خدک للناس**﴾ کوپم! به فیزه وه پروت وهرمه گپره له خه لکی دی و روو تگرژ مه که، به لکو هه رده م روخوش به، وه ئهم فهرمودیه گشت مروّ قی هه لده نی بو روخوشی: ((ولو أن تلقی اخاک ووجهک الیه منبسط)) ئه بووداود. ﴿**ولا تمش فی الأرض مرحا**﴾ به ده عیه و فیز مه پو ریو له زه ویدا، وه ئهم نایه ته ش ده فهرمووی: ((ولا تمش فی الأرض مرحا انک لن تخرق الأرض ولن تبلغ الجبال طولا)) (۳۸/۱۷)، ﴿**إن الله لا یحب کل مختال فخور**﴾ به راستیی خوا هیچ ده عیه بازو شانازی که ریکی به خو خوشناویت ﴿**۲۱** **واقصد فی مشیک**﴾ وه له رویشتندا، نه شینه یی و، نه توند برو، واته: باریکی مامناو هندی پییش بگره ﴿**واغضض من صوتک**﴾ وه له دهنگیشت نزم بکه وه له قسه وگفتوگودا ﴿**إن انکر الأصوات لصوت الحمیر**﴾ چونکه دهنگی هه رده ناخوش، ئه وه یه زیاد له پیویست به رز بکریته وه، زه ره وده نگی که رانه.

نازانش بهو پیلینانه‌یان، چون به‌لگه‌یان له‌سەر شیوانی بیروب‌او‌ه‌پی خویان راست کردۆته‌وه ﴿**لله مافی السموات والأرض**﴾ هەرچی له‌ئاسمان وزه‌ویدایه، هه‌ربۆ خوایه به‌ دروستکردن و مولک و مشور خۆری، ئیدی چۆن واز له عیباده‌تی ئه‌و دینن؟! ﴿**إن الله هو الغنی الحمید**﴾ به‌راستی ئه‌و خوایه له‌عیباده‌تی به‌ده‌کانی بی‌نیازه، له‌ زاتی خۆشیداو له‌لای به‌نده‌کانی و دروستکراوه‌کانی سوپاس کراوه.

فهرمان و په‌یقینی خوا هه‌رگیز کۆتایی نایه‌ت:

دیسان ده‌چیته‌وه سه‌ربه‌لگه هینانه‌وه بۆ بوون و ده‌سه‌لاتی خۆی و.. ئه‌فه‌رمووی: ﴿**ولو ان مافی الارض من شجرة اقلام**﴾ ئه‌گه‌ر هەرچی دارو دره‌ختی ئه‌م زه‌وییه هه‌یه پینووس و قه‌له‌م بن ﴿**و البحر یمده من بعده سبعة**

ابحر﴾ ده‌ریاش چه‌نده‌یه و بپیته‌ حه‌وت ئه‌وه‌نده‌ی تریش، مه‌ره‌که‌فی ئه‌و قه‌له‌مانه‌ بن، ته‌واوی خه‌لکیش ببنه‌ نووسه‌رو که‌لیماتی خوای پی بنووسن قه‌له‌مه‌کان کوله‌بن و، مه‌ره‌که‌فه‌که‌ش ته‌واو ده‌بیته‌ ﴿**مانفذت کلمات الله**﴾ قسه‌و که‌لیماته‌کانی خوا هه‌رته‌واو نابیته‌ ﴿**ان الله عزیز حکیم**﴾ به‌راستی خوا زۆر ده‌سه‌لاتداره، زۆریش وته‌ دروست و کارجوانه، دیسانه‌وه هه‌رئهم مه‌به‌ست و مانایه‌ له‌ سووره‌تی (۱۹/۱۸): ﴿قل لو کان البحر مداداً...﴾ هاتووه. ﴿**ما خلقکم ولا بعثکم الا ک نفس واحد**﴾ خه‌لکینه!

دروستکردن و زیندوکردنه‌وه‌ی هه‌مووتان دوا‌ی مردن" وه‌کو دروستکردن و زیندوکردنه‌وه‌ی تاکه‌که‌سیکه، به‌لای خواوه ئه‌وه‌نده ئاسانه ﴿**إن الله سمیع بصیر**﴾ به‌راستی خوا زۆر بیسه‌رو ژنه‌وایه، زۆریش بینایه‌ ناگاداره‌و، هه‌موو شتیکیش به‌وردیی ده‌بینی.

توانایی و بالادستی خوا:

﴿**الم تر ان الله یولج اللیل فی النهار ویولج النهار فی اللیل**﴾ ناخۆ به‌چاوی خۆت نه‌تدیوه که‌چۆن خوا له‌شه‌و که‌م

ده‌کات و نه‌یخاته سه‌رپۆژ و، له‌پۆژیش که‌م ئه‌کات ده‌یخاته سه‌رشه‌و ﴿**وسخر الشمس والقمر**﴾ و خۆر و هه‌یقیشی رام کردوه ﴿**کل یجری الی اجل مسمى**﴾ هه‌ریه‌که‌یان هه‌تا ئه‌وکاته‌ی لای خوا بۆی دیاری کراوه له‌سووپانه‌وه‌و گه‌ران ده‌روا دیته‌، اته: تا رۆژی قیامه‌ت ده‌پۆن و دین ﴿**إن الله بماتعملون خیر**﴾ بیگومان خوا به‌کارو کرده‌وه‌ی ئیوه به‌ناگایه ﴿**ذلك بان الله هو الحق**﴾ نیشاندانی ئه‌و ئالوگۆرو ده‌سه‌لاته هه‌ر بۆ ئه‌وه‌یه ئیوه دنیابن که‌هه‌رئهم خوایه راسته ﴿**وان ما یدعون من دونه الباطل**﴾ بیگومان ئه‌وه‌ی ده‌یه‌رستن جگه له‌ خوا ناره‌واو پوچه‌له. مه‌به‌ستی خواکانیشیان جگه له‌ خوا ﴿**وان الله هو العلی الکبیر**﴾ و بیگومان ئه‌ خوایه بلندو گه‌وره‌یه، اته: بلندتر نیه، گه‌وره‌یه له‌ هه‌موو گه‌وره‌یه‌ک ﴿**الم تر ان الفلک تجری فی البحر بنعمة الله**﴾ ئایا نه‌تدیوه چۆن به‌فه‌زلی خوا که‌شتیه‌کان له‌جهرگه‌ی ده‌ریاکاندا به‌توانایی و رامکردنی خوا دین و ده‌چن و ده‌گه‌رین، دیاره ئه‌گه‌رخا هی‌زو وزه

به‌ئاد نهدات هەرگیز نه و گه‌میانه‌ی بۆ هه‌لناگیری **﴿لیریکم من آیاته﴾** تا هه‌ندی به‌لگه‌و ده‌سه‌لاتی خۆیتان نیشان بدات **﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾** به‌راستی له‌وه‌ی باسکرا گه‌لی به‌لگه‌و نیشانه‌ی گه‌وره‌هیه بۆ هه‌ر خۆراگریکی سوپاسگوزار، واته: بۆ هه‌ر باوه‌رداریک خۆراگرو سپاسگوزار بیّت، چونکه خۆراگری و سپاسگوزاری دوو سیفه‌تی بابای ئیمانداره **﴿وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَّوجٌ كَالظُّلَلِ﴾** بره‌وادر زۆر به‌ئارام و زۆریش سوپاسگوزاره، که‌چی موشریک و هاو‌به‌ش دانهره‌کان هه‌رکاتی شه‌پۆلیکی گه‌وره‌ی ده‌ریا وه‌ک هه‌وری پر بت په‌رسته‌کان داپۆشی **﴿دعوا الله مخلصین له‌ الدین﴾** نه‌وسا له‌ خاوینی له‌ شیرک و ملکه‌چی بۆی داوا له‌خوا ده‌که‌ن و لییده‌پارینه‌وه رزگاریان بکا **﴿فلما نجاهم إلی البر﴾** جا کاتی پزگاری کردن و گه‌یاندنیه و شکانی له‌سه‌ر نه‌و باره‌یان ناوه‌ستن. سووره‌تی (۶۷/۱۷): **﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ﴾** وه سووره‌تی (۶۰/۶-۴۱): **﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ﴾** هه‌رئه‌م ماناوه‌به‌سته ده‌گه‌یه‌نیّت. **﴿فَمَنْهُمْ مَّقْتَصِدٌ﴾** هه‌یانه‌ مامناوه‌ندییه له‌نیوان شیرک و یه‌ک خوا په‌رستیدان هه‌شیانه له‌سه‌ر شیرک ده‌مینیه‌وه **﴿وَمَا يَجِدُ بَأْيَاتِنَا إِلَّا كُلَّ خُتَارٍ كَفُورٍ﴾** له‌ئایه‌ته‌کانمان نکوولی ناکات مه‌گین خه‌لکیکی فریوباز و پینه‌زان **﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُم﴾** نه‌ی خه‌لکینه! خۆتان له‌سه‌رپیچی په‌روه‌ردگار بپاریزن و فه‌رمانه‌کانی جیبه‌جی بکه‌ن و لیی بترسن **﴿وَإِخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ﴾** و له‌و پۆژه‌ش بترسن که‌هیچ باوکی هیچی له‌ده‌س نایه بۆ کوپی خۆی **﴿وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٌ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا﴾** و هیچ منداڵیکیش هیچی پیناکری بۆ باوکی خۆی. واته: تکاو لاله‌و پارانه‌وه له‌و پۆژه‌دا به‌کرده‌وه‌ی چاک نه‌بیّت که‌لکیکی نیه، بۆیه ته‌نانه‌تی منداڵیش فریای باوکی خۆی ناکه‌ویّت **﴿إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾** بیگومان به‌لینی خوا به‌هاتنی پۆژی قیامه‌ت راسته **﴿فَلَا تَغْرَنَكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا﴾** وریا بن! ژیانی نه‌م دونیایه فریوتان نهدات **﴿وَلَا يَغْرَنَكُمُ بِاللَّهِ الْغُرُورُ﴾** نه‌فس و شه‌یتانیش به‌ مۆله‌تدانی خوا چه‌واشه‌و سه‌رگه‌ردانتان نه‌کاو فریوتان نه‌دا، وه‌ک نه‌م ئایه‌ته‌یش ده‌فه‌رموی: **﴿يَعْدُهُمْ وَيَمْنِيهِمْ وَمَا يَعْدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا﴾**.

هه‌ر خوا زانای گشت باو بارانیکه :

ئینجا خوا باسی پینچ شت نه‌کات که‌ته‌نها هه‌ر خۆی ئه‌یانزانی:

- ۱- **﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾** به‌راستی زانیاری هاتنی پۆژی قیامه‌ت هه‌رلای خوایه، جگه له‌و هیچ که‌سیک نازانی قیامه‌ت که‌ی دیت، وه‌ک له‌جیگای ترده ده‌فه‌رموی: **﴿لَا يَجْلِيهَا لَوْقَتُهَا إِلَّا هُوَ﴾** ۱۸۷/۷.
- ۲- **﴿وَيُنْزِلُ الْغَيْثَ﴾** ته‌نها نه‌ویش باران نه‌بارینی له‌کاتی دیاریکراوی خۆیدا، که‌سیکی تر ناتوانی باران بیارینی.
- ۳- **﴿وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ﴾** نه‌ویش نه‌زانی چی له‌ منداڵانه‌کاندایه، واته: هه‌ر له‌وکاته‌وه که‌هیما ناوه، خوا خۆی ده‌زانی چیه: کوپه‌ یان کچ، به‌ختیارو سه‌ره‌رازه، یان لاسارو به‌دبه‌خته، به‌ژن و بالای کورته، یا... هتد.
- ۴- **﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا﴾** هیچ که‌سیک - نه‌ چاکه‌کار و نه‌ خراپه‌کار- سه‌د له‌سه‌د نازانیّت سبه‌ینی چی ده‌کا له‌چاک و له‌خراپ.
- ۵- **﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ﴾** هیچ که‌سیش نازانی له‌کام سه‌ره‌زه‌ویی نه‌مری، واته: کام جیگا ده‌بیته گۆپو نارامگای، هه‌رچه‌ند له‌وانه‌یه هه‌ولیش درابی بۆ زانینی نه‌مه! **﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾** چونکه هه‌ر خوایه زانا و

به ناگایه به ته وای پرو دواوه کان و گشت نهیئی و ناشکرایه کیشی لایه کسانه. (وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها إلا هو...)، (۵۹/۶) هر یو دو پاتی نه مانا و مه به سته یه.

کوتایی ته فسیری سوورته تی لوقمان، له گهل سوپاسی زورمدا.

والحمد لله والمنة.

*** **

۳۲- سوورده (سه جده یه)

مه ککه بییه و (۳۰) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهر بان

نه سوورته ییش وه سوورته هاو وینه کانی خوی چاره سهری بنه ماو بناغی عه قیده ییسلامی ده کات، وه: بپروا به خوا و، به په یامی په یامبه ران و، به زیندو و بونه وه پاداش وتوله. له دوا ی سوورته تی (مؤمنون) وه هاتوه، گه لی به لگهش بو یه کتا په رستی دینیت وه، راو بو چوونی هاو به شدانه ره کان سه باره ته به نکوولی کردنیان بو زیندو و بونه وه په تده کاته وه کوتایی به کیشی به باسیکی روژی حیساب و کیتاب و لی کولینه وه دیت.

بی شک قورنان خوا نار دوو یه تی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * الم﴾ واته: نه قورنانه هر له پیتانه پیکهاتوه، که چی ناوایش په کی ئیوه ی خستووه، پیتان ده لیت: ده سا نه گهر ده توانن نمونه ی بینن، فهرموون وینه و نمونه ی بینن! ﴿تنزیل الكتاب لا رب فیه من رب العالمین﴾ هیچ گومانی تیدا نییه که له لایه ن په روه ردگاری جیهانه کانه وه، به شبههش دابه زینراوه ته خواره وه، واته: نه ره که سی له مه دا به گومان و دو دل بیت، کاریکی زور نابه جی و نار په وای کردوه ﴿ام یقولون افتراه﴾ یا کافرو خاونه ناسه کان ده لیت: موحه مه ده خوی هه لی به ستووه؟ بو یان نیه نه وه بلین ﴿بل هو الحق من ربك﴾ به لکو نه وه هه قیه له لایه ن په روه ردگارتوه په وانه کراوه ﴿تنذر قوما ما اتیهم من نذیر من قبلک﴾ هه تا تونه و قه و مه یه بترسینی، که پیش تو هیچ بی دار که ره وه کیان بو نه هاتوه، دیاره که خوا سزای هیچ که سی نادات بی به لگو و بی دار که ره وه، هه روه که به راشکاوی له سوورته تی (۱۵/۱۷) دا نه مه راده گیه نی و ده فهرموی: (وما کنا معذین حتی نبعث رسولا). ﴿لعلهم یهتدون﴾ هه تا به شکو نه وانه شاره زاو رینما بن و رینگه ی حقه و راست ده رک بکه ن و سهر لی شیوا و نه بن.

سُورَةُ الرَّحْمٰنِ

الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 ۱ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ
 ۲ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَتْهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ۳ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ۴ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ۵ ذَلِكَ عِلْمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ۶ الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ۷ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ۸ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ۹ وَقَالُوا أَلَمْ نَأْتِ الْآرْضَ آبَاءَنَا فَأَلْهِنَّا إِلَى نَحْنُ خَلَقَ جَدِيدًا بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ۱۰ قُلْ يَتُوقَكُمُ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ۱۱

ناسمان و زهویی و نیوانیان، به‌شش رؤژان خوئقینراون:

﴿الله الذی خلق السموات والأرض وما بینهما فی ستة ایام﴾، ئەو خوایه‌ناسمانه‌کان و زهویی و هەرچیش له‌نیوانیاندایه له‌ماوه‌ی شەش پۆژ (ده‌هران) دا به‌دی هینا ﴿ثم استوی علی العرش﴾ له‌پاشان چوویه سەر عەرش، ئیمانمان به‌ (ئیسیتوا) هیه، به‌لام ئیستیویا به‌ک لایه‌قی شکومه‌ندی خوئی بیئت، واته: بئی هیچ جوژه بیرکردنه‌وه و شوبه‌اندن و ده‌ستکاری به‌ک له‌شیوازی ئەوچوونه سەر عەرشه‌ی. جا مه‌به‌ست به‌م (استواء) یه له جیگا‌کانی تردا به‌ ئەندازه‌ی تواناو لی‌زانینی خو‌مان قسه‌ی له‌سەر کراوه، (سه‌له‌ف) و پی‌شینانیشمان له‌ ته‌فسیرو مانای (استوی علی العرش) دا ده‌لین: (ای علا علی الأرض، علوا یلیق بجلاله من غیر تجسیم ولا تکلیف ولا تشبیه ولا تعطیل...) شیای ئاماژه بۆ‌کردنه له‌ سووره‌تی (ئعراف) و جیگا‌کانی تردا سه‌بارت به‌م مه‌سه‌له‌یه زیاتر قسه‌مان کردووه، ده‌توانی بجیت‌وه ئەوی. ﴿مالکم من دونه من ولی ولا شفیع﴾ ئەی کافران! بۆ‌تان نیه هیچ دۆست و تکا کاریک -جگه له‌خوئی- له‌سزا رزگارتان بکات ﴿افلا تتذکرون﴾ ده‌نایا نامۆ‌گاری و ەرن‌اگرن و له‌سەر کوفرو شیرکی خو‌تان به‌رده‌وام ده‌بن؟! ﴿یدبر الأمر من السماء إلی الأرض﴾ ئەوخوایه‌یه که‌له سه‌رووی ئاسمانه‌وه بۆ زهویی، کارو بارى خه‌ک ده‌بر ده‌کات، و ه‌کو ده‌فه‌رموی: (الله الذی خلق سبع سموات ومن الأرض مثلهن یتنزل الأمر بینهن...) ﴿ثم یرج إلیه﴾ له‌پاشان به‌رز ئەبنه‌وه بۆ‌لای خوئی ﴿فی یوم کان مقداره الف سنة مما تعدون﴾ له‌پۆژیکدا که به‌پیی ژماردن ئیوه یه‌ک هه‌زار ساله، واته: له‌به‌ر قورسی و سه‌ختی، ماوه‌که‌ی ئەوه‌نده‌ی یه‌ک هه‌زار سال درێژه‌وه ئەم رۆژه رۆژیکه له‌رۆژه‌کانی قیامه‌ت. سووره‌تی (۱۲/۶۵): (الله الذی خلق سبع سموات...) بۆ‌هه‌مان مانایه، وه (۴۷/۲۲): (وإن یوما عند ربک کألف سنة). (ئیین عه‌بباس) ئەلین: ئەو هه‌زار پۆژه‌ش که‌له سووره‌تی (حه‌ج) دا باسکراوه، ته‌نها پۆژیکه له‌و شەش پۆژه‌یه، که‌خوا ئاسمانه‌کان و زهویی له‌ شەش رۆژاندا دروستکرد، ئەم هه‌زار پۆژه‌ش له‌ سووره‌تی (سه‌جده) دا، ماوه‌ی سه‌رکه‌وتن و پۆیشتنی پوداو و فرمان و کاروباره‌کانه بۆ‌لای خوا -جل جلاله‌- په‌نجا هه‌زار پۆژه‌که‌یش پۆژی قیامه‌ته، هه‌ندی‌کیش ئەلین: مه‌به‌ست له‌ هه‌رسی هه‌زاره‌ی سووره‌ته‌کان هه‌ر پۆژی قیامه‌ته. ئەو جیاوازییه‌ش به‌ پیی پله‌ی ئیمان و باوه‌ره، وه‌ک ئەفه‌رموی: (فذلک یوم عسیر، علی الکفرین غیر یسیر) (۹/۷۵-۱۰)، یان ده‌فه‌رموی: (ویقول الکافرون هذا یوم عسیر) (۸/۵۴). ﴿ذلک عالم الغیب والشهادة العزیز الرحیم﴾ ئەو خاوه‌نی په‌سنانه، زانای نادیارو دیاره، ده‌سه‌لاتدارو میهره‌بانه. زانایه به‌هه‌موو شتیکی نادیارو دیار، ده‌سه‌لاتدارو به‌توانایه، زۆر میهره‌بان و دلاو به‌ به‌زه‌یه.

قوناغه‌کانی ئافه‌ران‌دنی مرو‌ف:

﴿الذی احسن کل شی خلقه﴾، ئەوخوایه هه‌موو شتیکی دروستکراوی خوئی، به‌چاکی و پیک و پیکی دروستکردووه، واته: هه‌موو شتی که‌ جیگه‌ی شیای خویدا فه‌راهه‌می هیناوه ﴿وبدا خلق الانسان من طین﴾ وه دروستکردنی مرو‌ف (ئاده‌م) ی‌له‌ قوربه‌ ده‌ست پیکرد، واته: بۆ هه‌وه‌لجار باوکی مرو‌فی له‌ قوریک دروستکرد، به‌و شیوه‌یه‌که له‌ گه‌ئ جیگای تردا باسکراوه ﴿ثم جعل نسله من سلاله من ماء مهین﴾ له‌پاشا نه‌وه‌که‌شی له‌ پالوته‌یه‌ک، له‌ ئاویکی بێ‌هینز دروستکرد، واته: له‌پالوته‌ی ئاوی ژن و پیاو-وه‌کو له‌هیندی سووره‌تی تردا تیپه‌ری- به‌دی‌هینان ﴿ثم سواه ونفخ فیه من روحه﴾ له‌ پاشا به‌ژن و بالای پیک و پیککرد و هه‌ر له‌ سکی دایکیا، له‌ پۆخی خوئی گیانی کرد به‌به‌ریا ﴿وجعل لکم السمع والأبصار والأفئدة﴾ وه‌ گوی و چاوو دل، واته: ده‌زگای هینزی بیست و بینین و ئامیری دلی بۆ‌دانان ﴿قلیلا ماتشکرون﴾ که‌چی زۆر که‌متان سوپاسگوزاری ده‌که‌ن.

قیامت به دوور مه زانی:

﴿**۱۰** وَقَالُوا إِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ﴾ له گهل نهو هه موو به لگانه دا هیما نئو بی باوه رانه وتیان: نایا نه گهر نیمه مردین و له ناخی زه وییدا بزر بووین و تیا چووین و بووینه وه گل ﴿**إِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ**﴾ نایا جاریکی تر سهر له نوی دروستده کرینه وه، واته: زیندوو ده بیینه وه؟ ﴿**بَلْ هُمْ بَلَقَاءُ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ**﴾ نهوان ههر ته نیا ئینکاری ژبان وه ناکه، به لکو باوه ریان به دیدارو خزمه تگه یشتنی په روه ردگاریان نییه، بویه پییان وایه که ههر گیز زیندوو ناکرینه وه و بی حساب و کیتاب ده بن! ﴿**قُلْ يَتُوفَاكُم مَّا لَكُم مِّنَ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ**﴾ بهو بی باوه رانه بلی: نهو فریشته یه گیان کی شان تانی پی سپیراوه، گیانتان ده کی شی وده مرن. نه م نایه ته واهه یه نیت که فریشته ی

گیانکی شان یه که فریشته بیت، زانیانی (سه له ف) یش ده لین! نهو فریشته یه ش ناوی (عیزرائیل) ه، که چی له سووره تی (۹۷/۴)، (۲۷/۴۷)، (۶۱/۶) و انیشان ده دیت که فریشته ی گیانکی شان زور بن! جا بو نه مه زانیان ده لین له بنه پرده تا نهو فریشته که نهو کاره ی پی سپیراوه تاکه فریشته یه که، به لام چند فریشته یه کی تر له بهر ده ستیدان. ﴿**ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ**﴾ له پاشان ههر بو لای په روه ردگارتان ده گهرینه وه و پاداش و توله وده دگرن.

حالی به دحالی موشریکان:

﴿**۱۱** وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمَجْرُمُونَ نَاكُسُوا رُءُوسَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ له پوژنی قیامت ده، نهو بیینی کاتی تاوانباره کان له لای په روه ردگاری خوین، سه ریان شو پرکدوو له خه جاله تیدا ﴿**رَبَّنَا ابْصُرْنَا وَنَسْمِعْنَا**﴾ به زه لیلی نه لین: په روه ردگارمان! نهو ی به لینت پیدا بووین وایستا به چاری خویمان بینیمان و به گوئی خویمان بیستمان ﴿**فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا**﴾ په شیمانین، ده بمانگیره وه بو دنیا، مه رج بیت ههرکاری چاک نه انجام بده یں ﴿**إِنَّا مُوقِنُونَ**﴾ به راستی نیمه

وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمَجْرُمُونَ نَاكُسُوا رُءُوسَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا ابْصُرْنَا وَنَسْمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿۱۲﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى وَنَسُوا لَكِنَ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿۱۳﴾ فَذُوقُوا بَأْسَ رَبِّكُمْ فَتَلَاءُ يَوْمِكُمْ هَذَا إِنَّا نَسِيتُكُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۱۴﴾ إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿۱۵﴾ تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿۱۶﴾ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۷﴾ أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَّا يَسْتَوُونَ ﴿۱۸﴾ أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَآمَنُوا بِمَا نُصَلِّحُ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَىٰ نُزُلًا يَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۹﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَأَوتَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿۲۰﴾ وَلَنُفِيقَنَّهُمْ

یه قینمان هیه، و نه زانین که به لینه که ت راسته. جا ههر نه م مانا و مه به سته یه له سووره تی (نه عراف/ ۵۳) وه له سووره تی (مهریه/ ۳۸) دا پوون کراوه ته وه.

نهوانه که سزای قیامت ده بینن، له خوا داوای گه رانه وهی دنیا نه کهن، هه تا نه مجاره کارو کرده وهی چاک بکهن، خواش ده فهرموی: ﴿**۱۲** وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى﴾ نهو ویستبامان به زور هه موو که سیك بینینه سهر پئی هیدایهت، نهوا هه موو که سیكمان به زور دهینایه سهر پئی راست و، هیدایه تمان ددها، دیاره نه وهش پیچه وانه ی نازادی و، سه ریسه سته یه که خوا به مروقی داوه ﴿**وَلَكِنَ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ**﴾ "نه گهر بمان ویستبا ناوامان ده کرد، به لام گفته که له منه وه سابت بووه که: ده بی دوزه خ پر بکهم له جنی و له ناده می، هه موو له بهر زانیمان به وهی که ریگه ی چهوت و گومرایی هه لده بژیرن و، هیچ به لگو و نیشانه و

ثاموژگارییهک کارییان تی ناکات. سووره تی (یونس/ ۹۹) ئهو راستیه دوویات دهکاته وه و دهسهلمیئیت. ﴿**فَذوقوا بما نسیتم لقاء يومکم هذا**﴾ جا (پییان دهلین): ئه مپرو ئیوه ئه م سزایه بچیژن له بهر ئه وهی که گهیشتن ولیقای ئه مروکه تان له بیر کرد ﴿**نا نسیناکم**﴾ دلنیا بن که ئیمهش ئیوه مان له بیر کرد له ناو سزادا ﴿**وَذوقوا عذاب الخلد بما کنتم تعلمون**﴾ وه ئیدی سزای ههتا ههتایی و نه براوه بچیژن به هوئی کارو کرده وه کانتانه وه.

مروقی به برهوا ههرکه نایه تی خویان وه بیر هینایه وه، به سه جده دهکه ویته عهزی؛

﴿**إنما یؤمن بآیاتنا الذین إذا ذکروا بها خروا سجدا**﴾ به راستیی ههر ئه وانه برهوا به نایه ته کانمان دهکهن که کاتی ثاموژگارییان پیده کرین، شوپرده بنه وه سه زهوی به کپنووش بردن، واته: خویان ئاماده ییه کی باشیان تیدایه و، ههولیش دهنن لییان تی بگن ﴿**وسبحوا بحمد ربهم**﴾ ته سیبکی دهکهن له ههرشتیک که لایقی نه بی، هاوپی له گهل سوپاسکردنی پهروهردگاریاندا ﴿**وهم لا یتکبرون**﴾ وبه هیچ شیویه کیش فیزو ته که بهور ناکهن و، خویان بهزل دانانین، له عیبادت بوئی، به پیچه وانه ئه وانه ئه ته که بهور دهکهن، له جیگایه کی ترده خوا دهفه رموی: (ان الذین یتکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین) (۶۰/۴۰). ﴿**تتجافی جنوبهم عن المضاجع**﴾ که له که وه ته نیشتیان، به جی و نوینه کانیانه وه دووره، واته: له بهر عیبادت وشه نوینژ، سه رهله سه رین نانین و خهویان نیه ﴿**یدعون ربهم خوفا وطمعا**﴾ به ترس و به ئومیده وه پهروهردگاری خویان ده پرستن، واته: نوینژ شه و دهکهن، به ترس له سزای خوا، به ئومیده به رحمه تی و به زهیی، (مه عان) ده لی: گوتم به پیچه مبه ر ﷺ کاریکم فیکره بمباته به هه شته وه! فه رموی: به تاک و ته نیا خوا به پرسته و، هاوه لی بو دانه نییت، نوینژ بکه و زهکات بده و، روژو بگهرو هه جی کابه بکه، پاشان هه ولیده له م ریگانه شه وه به رده وام کاری چاکه بکه: روژو و بگهرو، چوونکه روژو قه لغانه، خیرو سه ده قه گوناح و تاوان ده سرپیته وه، شه و نوینژ له ناو جه رگه ی شه ودا، پاشان نایه تی: (تتجافی جنوبهم عن المضاجع) ههتا (جزاء بما کانوا یعملون) ی خوینده وه. ﴿**ومما رزقناهم ینفقون**﴾ و له و بزق و پوزیییه ی پیمان به خشیون، له ریگای خوادا (له جیه ادا) ده به خشن ﴿**فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قره اعین**﴾ ئیتر هیچ که سیک نازانی چ پاداشتیکی گرنگیان بو داشاوه له هویه کانی خوش وشادی چاوان و دلئارامی ﴿**جزاء بما کانوا یعملون**﴾ له پاداشی ئه و کارانه دا ئه نجامیاندان و، خویانان بو ماندوو کردوه.

بروادارو لادهر وک یهک نین:

﴿**أفمن کان مؤمنا کمن کان فاسقا**﴾ نایا ئه وکه سه ی برهوا هیناوه وک ئه وکه سه وایه که له ئیمان ده رچووه! ﴿**لا یتستون**﴾ بیگومان هه رگیز ئه و دووانه چوونیه ک نین ﴿**أما الذین امنوا و عملوا الصالحات**﴾ ئه وانه ی به باوه ربوون و کاره چاکه کانیان کرد ﴿**فلهم جنات المأوی**﴾ ئه ناو شوینیان چه ند باخیکی به هه شتی هه میشه ییه ﴿**نرلا بما کانوا یعملون**﴾ له و به هه شته دا دابه زن و ده بنه میوان له به رامبه ر ئه و کارانه وه کردوویانه ﴿**وأما الذین فسقوا فمأواهم النار**﴾ ئه وانه ش له ئیمان ده رچوون، جی و ماوایان ناگره ﴿**کلما ارادوا ان یخرجوا منها**﴾ هه ر کات بخوازن له و ناگره ده رچن و برۆنه ده ره وه به هه ر شیویه ک که عه قلیان بیهری ﴿**اعیدوا فیها**﴾ ئه یانگیرنه وه ناو ناگره که ﴿**وقیل ذوقوا عذاب النار الذی کنتم به تکذبون**﴾ و پییان ئه وتری: ده بچیژن سزای ناگریک که ئیوه نکولیتان ئه کردو برهواتان پیینه بوو ﴿**ولنذیقنهم من العذاب الأدنى دون العذاب الأكبر**﴾ وه ده بی له سزای دنیا یان پییچیژین (به قات و قریی و به لا)، پیش سزا گه وره که ی روژی قیامت ﴿**لعلهم یرجعون**﴾ به شکوم بگه رینه وه له لادان له کوفرو بیباوه ریی ﴿**ومن اظلم ممن ذکر بآیات ربه**﴾ کی له وکه سه سته مکار تره که به نایه ته کانی پهروهردگاری

ناموزگاری ده کړیت **﴿ثم اعرض عنها﴾** که چی روویان لی وهر چه رځینیت؟ **﴿إنا من المجرمین منتقمون﴾** نه وانه تاوانبارن، بهراستی نیمه ش توله له تاوانباران نه سینین، ثایه تی ۵۷/ سوره تی (الکھف) هر بو پشتگیری نه م به به سته یه.

کتیبی موساو ریبه ری به نی نیسرائیل:

﴿۲۳ ولقد آتینا موسی الکتاب﴾ بهراستی نیمه کتیبی توراتمان به موسا **﴿فلا تکن فی مرية من لقائه﴾** جا توش نه ی محمد ﷺ هیچ گومانست نه بی و دوو دل م به به له دیداری موسا، له وهش که تهورات له لایه ن نیمه وه به خشراوه به **﴿وجعلناه هدی لبنی اسرائیل﴾** کردیشمانه ری نیشاندهر بو نه وه کانی یه عقوب **﴿۲۴ وجعلنا منهم**

ائمة یهدون بامرنا لما صبروا﴾ وچهند که سیکمان لیگردنه سهر کرده و پیشه و او، چونکه له ناینده دا - به فرمانی خو مان - رینموننی خه لکیان ده کردو، صه برو نارامیان گرت وشانیان دایه به ره و نه زیت و نازاره هاته ریگه یان **﴿وكانوا بایاتنا یوقنون﴾** وه یه قینیشیان به نایه ته کانی نیمه هه بو **﴿۲۵ إن ربك هو یفصل بینهم یوم القیامة فیما كانوا فیہ یختلفون﴾** و په روه ردگاری تو له پوژی قیامه تدا بوخوی، له یه کیان ده کاته وه له وهی مشت و مریان تییدا هه بو، له کارو باری ناین، به حوکم و بریاردان له نیوانیاندا، نه وکات چاک و خراپ، راست و ناراست پوون نه بیته وه.

چهنده لگه یه که له سه رده سه لاتی خوا:

﴿۲۶ اولم یهد لهم کم اهلکنا من قبلهم من القرون﴾ نایا بویان روون نه بوته وه، که چهند خه لکمان له پیشیان وه له ناو بردو وه؟ نه بو په ندیان لی وهر گرتایه **﴿یمشون فی مساکنهم﴾** له کاتی که ده مان (قوره یش) به ناو خانو وه ویرانه کانیاندا ده پوشتن و ده گه ران؟! **﴿إن فی ذلک لآیات﴾** بهراستی ناله و دیاردانه دا گه لی به لگه ی زوره هیز هیه بو

ده سه لاتی نیمه **﴿افلا یسمعون﴾** ده نایا نابیسن؟ **﴿۲۷ اولم یروا انا نسوق الماء إلى الأرض الجری﴾** نایا نه یان بینیه که نیمه بو زه ویی کړال و وشک و مردوو بیگیان، ناوده نییرن؟ **﴿فنخرج به زرعاً تاكل منه انعامهم وانفسهم﴾** نیجانیمه ش به وناوه جوړاو جوړی پروهک و گژوگیا و مه زراو به رو بو و ده پوینین، مه پوما لاته کانیان و، خو یانیش لیی ده خو ن **﴿افلا یبصرون﴾** ده نایا نابینن؟ په له کردنی کافران بو سزاو وه لاهمه کیان:

﴿۲۸ ویقولون متى هذا الفتح إن کنتم صادقین﴾ بی باوه رده کان به لاقرتی و گالته وه ده یانوت: نه گهر نیوه راست نه که ن، نه م داوهری و بریاردانه له نیوانماندا که ی ده بیته؟! **﴿۲۹ قل یوم الفتح لا ینفع الذین کفروا ایمانهم﴾** پییان بلی: پوژی داوهری و بریاردان، باوهر شهینان سوود نابه خشی به کافرو بیباوه ران، دیاره نه و پوژه پوژی قیامه ته، مه به ست برانه وهی کیشه کان و داوهری نیوانیانه، جائه و پوژه موسلمانان یارمه تی دهرین و زال دهبین. **﴿ولا هم**

وَلَنَذِیْقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَذَى دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُونَ ﴿۲۳﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُکِّرَ بِآیَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِیْنَ مُنتَقِمُونَ ﴿۲۴﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِی مَرِیَةٍ مِنْ لِقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنی إِسْرَءِیْلَ ﴿۲۵﴾ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ اِیْمَةً یَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لِمَا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآیَاتِنَا یُوقِنُونَ ﴿۲۶﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ یَفْصِلُ بَیْنَهُمْ یَوْمَ الْقِیَمَةِ فِیْمَا كَانُوا فِیهِ یَخْتَلِفُونَ ﴿۲۷﴾ وَیَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِیْنَ ﴿۲۸﴾ قُلْ یَوْمَ الْفَتْحِ لَا یَنْفَعُ الذِّیْنَ كَفَرُوا اِیْمَتُهُمْ وَلَا هُمْ یُظَرُّونَ ﴿۲۹﴾ فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَانْتَظَرِ اِنْهُمْ مُنْتَظَرُونَ ﴿۳۰﴾

سُورَةُ الْاِنْشِرَاقِ

يَنْظُرُونَ ﴿مۆلتىش نادىن بە پەشيمان بوونەو و بيانو هيئانەو﴾ **﴿فَاعْرُضْ عَنْهُمْ﴾** جاكەوايە تۇپوويان ئى وەرگىرەو وازيان لىيىنە **﴿وَانْتَظِرْ إِنْهُمْ مُنْتَظَرُونَ﴾** وچاوەپروانى سەرکەوتنە بزانە چىيان بەسەردىت، ديارە ئەوانىش چاوەپروان چى تووشى تۇبىت "تادەركەوى كى ئەيباتەو؟ بەلى.. لەچەند شوپىنكى تردا ئەم ماناومەستەيە هاتووە، وەك سوورەتى (۳۰/۵۲ - ۳۱) وە سوورەتى (۱۵۸/۶) و.. ەتد.

كۆتايى تەفسىرى سوورەتى (سەجەدە) هات ، لەتەك سوپاسى زۆرىشمان بۆخواي دلوفان و لەكارزان.

ولله الحمد والمنة.

*** **

۳۲- سوورەتى (ئە حزاب)

مەدەنىيە و (۷۲) نايەتە

بەناوى خواي بەخشندى مېھربان

ئەم سوورەتەش وەك سوورەتە مەدەنىيەكانى تر ،چەمكىكى ياساى كۆمەل و كۆمەلگەى ئىسلامىي دەردەخات، ژيانى تاك و، ژيانى كۆمەل و تىكراي موسلمانان، بەتايبەتى كاروبارى خىزان و ئوسرە دەخاتەپروو.. تا بىيئە دەسەبەرى ژيانىكى سەرفرازىي و، سەربلوندىي كۆمەلگەكە، هاوكات لەگەل هەلۆەشانەنەو هەندى باوونەرىتى جايلىيەت و نەفامىي پىش ئىسلام، وەكو باوى بەكوپ كردن (تەبەننى)، ئىنجا باسى (ظيهار) و قايەلبوونيان بەدوودل بۆتەنھا مرقۇئىك! وە هەروەها لەخووە پىس و نەگريسەكانى ترى كۆمەلگەى نەفامىي پاكرووايىزى دەكاتەو، دەيشتوانىن باسە گرنگەكانى ئەم سوورەتە لەم سى خالەدا كورت بكەينەو:

يەكەم: ئاراستەو بەكار هيئاننى ئەدەب و ويلى ئىسلامىي لە تەواي كارو باردا بۆنمونه: لەبەشكى ئاراستەو ئەدەب و ويلى ئىسلامىي: ئەدەب و ويلى شادىي و زەماوەند گىپان وەلىمە، خۆداپوشىن و جل و بەرگى ئىسلامىي و، خۆ دەرنەخستىن بەپرو تىي و بى حىجابىي. شىوەى مامەلەكەردن لەگەل پەيامبەردا ﷺ ئەمانەو چەندىن ئەحكامى ترى كۆمەلەيى، وەكو حوكمى (ظيهار) و، هەلۆەشانەنەو ياساى بەكوپ كردن و ميراتىي و، رىپىدان بۆمارەكردنى ژنى بەكوپكراو، حىكەت لەفرەژنى پەيامبەردا ﷺ، دروود و سەلاوات ناردن بۆ سەرگيانى پاكىي، باسىكى شەرەكانى خەندەق و گروپەكان لەگەل باسكردنى شىوەى كۆبوونەو و پەلامارى دېندانەيان بۆسەر موسلمانەكان و دەرخستنى نيازو مەبەستى گلورى دووپرووكان و، پەشيمان كردنەو هەى خەلكىكى زۆر لەسەنگەرى جىهادوتى كۆشان.. مافى خۆيەتى كەئەگەر سوورەتەكە لەسەرەتاو كۆتاييدا بە درىژە لە كارى گەندەلى دوو پرووكان بدوى، هەتا پەردەى خيانەتەكانيان بۆ هەمووكەسىك لادا. لەتەك باسىكى جەنگى (بەنى قورەيزە) و هەلۆەشانەنەو پەيماننامەكە لەلەين جوولەكەكانەو.

دووم: بېريارو فەرمانەكانى خوا.

سى يەم: (بەنى قورەيزە) و گروپ و حىزبەكان.

بۆدينى خوا كۆلنەدەر بە:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ﴾ ئەى پەيامبەر! ﷺ بەردەوامبە لە سەر ترسى خودا،.

پياوچاكىك لەپىئاسەى تەقوادا دەلى: تەقوا ئەو يە هەتادەگەيتە نوورى خوا گوپرايەل و بەرفەرمان بى و، هيوات بە پاداشتى فراوانى خواھەبى، وە هەرلەبەر پرووناكىي (نوورى) خودا لەتاوان و تاوانكارى دوورەو كەوى و،

به رده و امیش ترسی سزاو تولهی خوات ببی ﴿**ولا تطع الکافرین والمنافقین**﴾ وه هرگیز له بی باوه پود و پوره کان گویرایه لی مه که ﴿**إن الله کان علیما حکیما**﴾ چونکه خوا همیش زانایه کی دانایه، واته: زانایه به هه موو شت و زانینی ئه و دوری هه موو شتیکی داوه. دانایه له و تارو کرداریداو هه موو تارو کرداری له جیبی خوئی داده نی، دهی که وایه هر گویرایه لی خوا بکه ﴿**واتبع ما یوحی إلیک من ربک**﴾ و شوینی ئه و بریارو قهرمانه بکه وه له لایه نه پوره دگارت هه و ده حیت بۆده کری ﴿**إن الله کا بما تعملون خیرا**﴾ چونکه به راستیی خوا به رده و ام به و کار و کرده وه ئیوه نه نجای دده نه به ناگیاه و، هر به پیی ئه وهیش پاداش و توله تان ددها ﴿**وتوکل علی الله**﴾ و له ته و اوئی ئیش و کاره کانیشدا ته نه پشت به خوا بیهسته ﴿**وکفی بالله وکیلا**﴾ و دیاره خواش بۆ چاودیر و بریکار و پشتیوانی به سه. (ئین جهری و) (ترمزی) ئه لئین: دور و وه کان گوئیان:

پیغه مبه ر دوو دلی ههیه! جابو وه لامی ئه و بۆ چوونه یه خوا فهرمووی: ﴿**ما جعل الله لرجل من قلبین فی جوفه**﴾ خوا له ناوه ناوو دهر و ونی هیچ مروقی کدا دوو دلی دانه ناوه، که وایه نابی دوو بیرو باوه ریش له تاکه دلنکدا جیبی بکریته وه.

هه ئوه شانده وهی باوی به کوپ کردن (ته به ننی!):

﴿**وما جعل ازواجکم اللائی تظاهرون منهن امهاتکم**﴾

ژنانی هاوسه ریشتان که ئیوه ده یانکه نه دایکی خوتان و، پیمان ده لئین: پشتی ئیوه وه ک پشتی دایکم وایه و له جیبیدا یکه من، هرگیز به و قسانه نابنه دایکتان، واته: ته نیا به وتنی رسته ی (وه ک دایکم وایته له حهرامیدا) نابنه دایکتان، به لکو ئه وه هر قسه یه که و، خوتان هه لتان به ستوو، به لی.. له سه رده می نه فامییدا هر که سیکی به ژنه که ی خوئی گوتبا: تۆ وه ک دایکم وایته، به وقسه یه لیی حهرام ده بوو! ئیسلام هات و ئه وهی هه لوه شانده وه و ئه حکامی بۆ ئه و وتیه دانا، نایه تی: (ماهن امهاتهن ان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٣﴾ مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّن قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ ۖ وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ ۚ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ۚ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ ۖ وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٤﴾ ادْعُوهُمْ لِأَبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِن لَّمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُم بِهِ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٥﴾ النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ ۚ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۚ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَن تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَّعْرُوفًا كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

امهاتهن إلا اللائی ولدنهن... ۵۸/۲ پشتگیری هه رنهم ماناو مبهسته دهکات، له مه دریر تریش ئهم باسی (ظیهار) له سه وره تی (موجاده له) دا دیت. ﴿**وما جعل ادعیاءکم ابناءکم**﴾ ئه وانهش که ئیوه داوی به کوپ و یونیا نه که نه و، به ناوی ئیوه وه بانگ ده کرین، خوا نه یکرد و ونه ته کوپی ئیوه و، به و قسه یه نابنه کوپتان، به لکو هر شتیکی سه رزاره کی و ده مییه. به لی له سه رده می نه فامییدا کوپی ئهم و ئه و یان ئه هی نایه لای خو یان و حوکی کوپی پشتی خو یانیا نه ددایه، ته نانه تی په یامبه ریش ﴿**پیش ئه وه ببی به په یامبه ر (زهیدی کوپی حاریس) ه ی کرد بووه کوپی خوئی! ئه و سا قورئان هات و ئه و باوونه ریه جاهیلیه ته ی هه لوه شانده وه و دوو پاتیشی کرده وه و فهرمووی: ﴿ذلکم قولکم بأفواهکم﴾** ئه وه تان هر وته ی سه رزاره کیی خوتانه و هه قیقتی نیه، ئه گینا ئه وقسه یه بناغه و ناوه و کیکی نییه و، هرگیز کوپی که سیش نابی به کوپی که سیکی دیکه، که سیش نابی به باوکی که س به قسه یه کی

سهرزاده کی، وهك خوا له سووره تیکی تردا دهفرموی: (ماكان محمد ابا احد من رجالكم...) ۴۰/۳۳. (عبداللّٰی کوپی عومر) دهلی: ئیمه (زهیدی کوپی حاریس) همان هه به نیوی (زهیدی کوپی موحه ممه) وه بانگده کرد، هه تا ئیه تی: (ادعوه لآبائهم...) هاته خواری. (فتح الباری: ۸/ ۳۷۷، موسلیم: ۱۸۸۴/۴) ﴿والله يقول الحق﴾ خواش هه میشه هه وتهی راست و دروست ئهلی وچی ههقه ئهوه بهیان دهکا ﴿وهو یهدی السبیل﴾ هه ئه ویشه بهنده کانی خوئی رینوین دهکابو پئی راست، جا که واته توش ئهی موسلمان! تهنها گوی رایه لی ئهوبه ﴿ادعوه لآبائهم هو اقسط عند الله﴾ هه به ناوی باوکی خوینانه وه بانگیان بکهن و نیویان بهرن، واته: مهلین: (زهیدی کوپی موحه ممه)، به لکو بلین: (زهیدی کوپی حاریس) هه، چونکه لای خوا هه ئهوه پهسهند و دادگه رانهیه ﴿فان لم تعلموا آباءهم﴾ خو ئه گهر باوکیشیانتان نه ده زانی هه تا به ناوی باوکیانه وه بانگیان بکهن ﴿فإخوانکم فی الدین وموالیکم﴾ ئهوه برای ئایینی و دوستان، ئه گهر موسلمان بن، وه خوشه ویست و مهولاتان، واته: پاش نازاد بوونی له کویلهیی دهبی بلین: فلانه که سی مهولام! بویه بو دواپی په یامبه ﴿به زهیدی دهگوت: تو براو مهولای ئیمه ی: (انت اخونا ومولانا) (فتح الباری: ۷/ ۵۷۰). ﴿ولیس علیکم جناح فیما اخطاتم به﴾ خو ئه گهر به هله جاریکش بانگتان لی کردبن، زمانتان وا راهاتبی، ئهوه هیچ قهیناکاو گونا هیکتان ناگات له وه هله دا ﴿ولکن ما تعدت قلوبکم﴾ به لکو گوناح له وه دایه که ئه گهر به دهله وه به دهست ئه نه قسهست ئه و کاره بکهن و نیویان بهرن به غهیری باوکیان. ﴿وكان الله غفورا رحیما﴾ خواش هه میشه گوناح پۆشه، دلوفان و میهره بانه.

پیغه مبهه بو موسلمانان له خوینان فهرزتره وه، هاوسه ره کانیشی دایکیانن:

﴿النبی اولی بالمؤمنین من انفسهم﴾ په یامبه ﴿به برواداران له خودی خوینانش له پیشتره، له هه موو کارو باریکی دین و دنیا دا، وه هه رگیز پییخوش نه بووه موسلمانان توشی هیچ جوړه به لا و نه هه مه تیگ بین، هه موو کاتیش هه ولیداره به ره و خیرو چاکه بچن و خوئی به بریایان داناوه، دیاره که دهبی موسلمانانش هه ره و بریار و حوکیان بو بدا و، هه ر قسهی ئه ویش بیسن، وهك خوئی له فرموده یه کدا دهفرموی: ((انا اولی بکل مؤمن من نفسه، فأیما رجل مات وترك دینا فإلی، ومن ترک مالا فلورثته)). واته: من به خودی موسلمانانه وه له خوینان بو خوینان نزیکترم، جا هه رکه سی به قهرزازی مرد، قهرزه که ی له سه ر منه و، من ده بیژرم، هه رکه سی کش مرد و مال و سامانی لی به جیما، ئه وه بو میراتبه رانی خوئی دهبی. ئه م فرموده یه باشتین به لگو و نیشانه ی دلسوزی ئه و پیغه مبه ره ﴿نشان دهادت بهرامبه به ئومه ته که ی. پیشه وا (ئه حمده) و (ئه بو داود) پریویه تیان کردوه. ﴿وازواجه امهاتهم﴾ و ئه نه کانیشی دایکیانن، پیویسته وهك دایکی خوینان ریز و حورمه تیان لیبنین. واته: له ریزگرتن و حه رامیی ماره کردنیاندا وهك دایکیانن، به لام له ته ماشا کردن و خه لوته و... هتدهبی وهك ئنانی ترما هه لیان له گه لبکریت ﴿واولوا الارحام بعضهم اولی ببعض فی کتاب الله من المؤمنین والمهاجرین﴾ و له کتییی خوا دا (لوح المحفوظ)، وا نوو سراوه که میراتی هیندی له هیندی به هوئی خزمایه تی نه سه بیی، له خه لکانی تری نیو برواداران و کوچکه ران له پیشتره، به لی... له سه رته ای ئیسلامه وه به هاوپه یمانی و به موسلمانته تی و برابوون به دینی خوا، میراتیان له یه کتر ده برد، جا له دوا ییدا له ناو موسلماناندا ئه و حوکه یه - وهكو (ئین عه باس) دهلی- هه لوه شایه وه و چوویه وه سه رباری واقعی خوئی. ﴿إلا ان تفعلوا إلی اولیائکم معلوما﴾ سامه گه له گه ل خرم و دوستاندا پیاهو ته یی و چاکه یه ک بکهن و شتیکیان به دنی ﴿کان ذلک فی الکتاب مسطورا﴾ میرات بردنی خزمان له یه کتر میرات نه بردنی کافر له موسلمان، ئه مه له قورئانی پیروژدا توماره و نوو سراوه دهبی کاری پیبکری.

خوا په یمانی له پیغهمبران سه ند:

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ﴾ نهو کاته وه بیر بیڼه که نیمه په یمانمان له پیغهمبرانی پښتو وهرگرت که: هلسن به نه رکي سهرشانی خوځیان و به باشی بهرنامه که ی خوا رابگه یهنن ﴿وَمِنْكَ نُوْحٌ وَإِبْرَاهِيْمُ وَمُوسٰى وَعِيسٰى ابْنِ مَرْيَمَ﴾ و به تایبه تی له تو - نه ی موچه ممد! - و له (نوح و ئیبراهیم و موسا و عیسی کوری مریه م - سلاویان له سهر بیټ) ﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا﴾ و بو نه مهش په یمانیکي بته وو توندو مه که ممان لی وهرگرتن، دیاره په یمانی پیغهمبران له په یمانی خه لکانی تر گرنکتره، هر بویه له م نایه تانه شدا: ﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ ۚ﴾ ۸۱/۲، (شرع لکم من الدین ما

وصی به نوحا والذی اوحینا الیک وما وصینا به ابراهیم وموسی وعیسی ان اقیموا الدین ولا تتفرقوا فیه ۸۱/۲) نهو ماناومه به سته دووپا تکراره توهه ﴿لِیَسْأَلَ الصَّادِقِیْنَ عَنْ صَدَقَتِهِمْ﴾ تا خوا له پوژی قیامه تدا له راستگوئی راستگوئی (واته: پیغهمبران) پیرسیټ: سه باره ت به گه یاندنی په یمانه کیان و وه لامدانه وهی گه له کیان بویان، نهو جاپاداشیان بداته وه له سهر نیمان و پروا که یان ﴿وَالْكَافِرِیْنَ عَذَابًا اَلِیْمًا﴾ و بو خوانه ناس وبی پروایانیش، سزایه کی به نیثی ناماده کردوه.

جهنگه که ی خه ندهق:

ئینجا ده چیته سهر باسی جهنگی چال (خندق - نه حزاب) و ده فرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ﴾ نهی گه لی خاوه ن باوه را به رده وام یادی نیعمه ت و به خششی خوا بکه نه وه به سهر تانه وه ﴿إِنْ جَاءَكُمْ جُنُودٌ﴾ نهوده مه که له شکریکی فره گه وره هاته سهرتان، واته: له پوژی (خه ندهق) دا، که له ناو تیره کانی عه رب وجو له که دا (۱۲) هزار جهنگا وه ناماده کرابوو، جاکاتی

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ نُوْحٌ وَإِبْرَاهِيْمُ وَمُوسٰى وَعِيسٰى ابْنِ مَرْيَمَ﴾ و اخذنا منهم ميثاقا غليظا ﴿۷﴾ لَسْتُمْ بِالصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿۸﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿۹﴾ إِذْ جَاءَكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَطَئْتُونَ بِأَلِّهِ الظُّنُونَا ﴿۱۰﴾ هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿۱۱﴾ وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ مُوَاعِدُنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ ۚ لَآ عُرُورٌ ﴿۱۲﴾ وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ يَا أَهْلَ يَرْبِ لَا مَقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَذِيقُ فَرْقٌ مِنْهُمْ النَّبِيُّ يَقُولُونَ إِنَّا بُعِثْنَا عِندَ رَبِّنَا فَارْجِعُوا فَرَارًا ﴿۱۳﴾ وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ آفَاتِهِمْ سُلُوبًا أَفْسَنُوا لَأَتَوْهَا وَمَا تَلَابَسُوا ۚ يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا مَالَ الْوَسِيلَةِ ۚ ﴿۱۴﴾ وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُؤَلَّفُونَ أَلَا دُبُرًا ۚ وَأَنَّهُمْ مَسْئُولُونَ ﴿۱۵﴾

نهو دهنگ وباسه گه يشته په یمامبر، نهویش خیرا مه شوه رته له گه ل هاوه لانکر د چی بکه ن باشه! جا له سهر راو بو چوونی (سه لمان) ی فارسیی - که شاره زایی له نه خشه و پلانی فارسه کان هه بوو - سهر باز گه یه کیان دروست کردو چالیکیان له نیوانیاندا لیذا، نهو جار (سی هزار) سهر بازی موسلمان کو بیویه وه و پرو به رووی نهو له شکره دوازه هزار که سیه وه ستان و، موسلمان هه کان ترسی تیکشانیان لینیش و، هه زارو یه ک حیسابیان بو نه نجامی خوځیان و جهنگه که ده کرد ﴿فَارْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا﴾ نهو سا نیمه ییش لهو کاته زور ترسنا که دا (با) یه کی زور توندو ساردمان نارده سهریان، هاوپی له گه ل کو مه لی سهر بازی فریشته دا که نیوه نه تان دیتن، دهره نجام هه رچی چادرو مه نجل و دیزه و گوزه یان بوو تیک و پیک شکاو سهر خوار بوویه وه وخویشیان به په له هه لپاتن، نه مه یه که پیغهمبر - ص - ده فرموی ((نُصِرْتُ بِالْغَبَا، واهلکت عاد بالدُّبُر)) فتح الباری/ ۶۰۴ ﴿وَكَانَ اللَّهُ

بما تعملون بصیرا ﴿ و ه خوا هه موو کات بینایه بهو کاروکرده وهیه، ئیوه ئه نجامی ئه دهن، وهکو خه ندهق لیدان وددان به خؤدا گرتن و.. هتد ﴿ **إِنْ جَاؤْكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ** ﴾ که دوژمن له لای سهروو، له لای خوارو تانه وه بؤتان هاتن، واته: له خوره له لات و خورئاوای شاری (مه دینه) وه هیرشیان هیئایه سهرتان وئابلوقه دران ﴿ **وَإِنْ زَاغَتْ الْأَبْصَارُ** ﴾ وئیتر گش چاوی کلاومؤلهق بوو و، له روانینی باری ئاسایی خوی ﴿ **وَبَلَغْتَ الْقُلُوبَ الْحَنَاجِرَ** ﴾ وهه موودلیکیش له ترسدا گه یشته گهروو، هاوه لآن به پیغه مبهریان گوت: دوعایه که هیه بو ئهم سات وکاته بیلین؟ فهرمووی: بلین: ((اللهم استر عوراتنا، وآمن روعاتنا)). ﴿ **وَتَتَذَكَّرُونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا** ﴾ و ئیوهش گومانی زوری جورا و جورتان به خوا ده برد!

نه زمونو نکرندی برواداران و هه ئویستی دوو پرووه کان:

﴿ **هَٰذَاكَ ابْتَلَى الْمُؤْمِنُونَ** ﴾ لهو جیگاو شوینه دا برواداره کان که وتنه ژیر تاقییکردنه وه، واته: ئهو کاریه تاقییکردنه وه بوو بویان، بو ئه وهی مروقی دلسوزو راستگوو، مروی دوو پروو ناله بار له یه که جیابینه وه ﴿ **وَزَلْزَلُوا زَلْزَالًا شَدِيدًا** ﴾ وه تهکانیکی زور سهختیان خواردو که وتنه چرکه چرک و، زور به توندی حالیان تیگچوو و که وتنه وه زعیکی ناهه مواره وه، واته: ده تگوت زهوی له ژیر پیئایه وه ده له رزی و ده ته قیته وه ﴿ **وَإِنْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ** ﴾ بیر بیئه ئه وکاتهی دوو پرووه کان وئه وانهش دلیان نه خوش بوئه یانوت: ﴿ **مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا** ﴾ ئهو به لیئهی خواو پیغه مبه ره که ی پیاندا یان به سهر که وتن، ههر فریودان و له خشته بردن بوو بؤمان! واته: به لیئی به سهر که وتنی به سهر (فارس و روم) دا پیداین، که چی وائیستا که سیک ناتوانی به ئاسانی سه رئاویکیش بکات. اسباب النزول/ للسیوطی. ﴿ **وَإِنْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ** ﴾ ئهو کاتهش وه بیر پیئه که دهسته یه که له دوو پاره کان وتیان: ﴿ **يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مَقَامَ لَكُمْ** ﴾ ئهی خه لکی مه دینه! ئهمه جی و شوینی مانه وه نیه بو ئیوه، ئهر ههر لی ره بمیننه وه، له وانه یه هه موو تیا بچن ﴿ **فَارْجِعُوا** ﴾ ده سا هه تا نه کوژراون بگه ریئه وه بو ناوشارو، ده ست له (موحه ممه د) و هاوه لانی هه لگرن. (ئیین عه بباس) ئه لی: جووله که کان به (عبدوللای کوپی ئوبه ی) یان گوت: له بهر چی خؤتان به دهستی (ئهبوو سوفیان) و هاو پیئانی ئهو به کوشت ئه دهن! ده بگه ریئه وه بو مه دینه، ئیمه ییش له وین چاوه پروانتان ئه بین، ئه وسائهم نایه تی: ﴿ **وَإِنْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ** .. هاته خوارئ. ﴿ **وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِنْهُمْ النَّبِيَّ** ﴾ دهسته یه کیشیان (هؤزی به نی حاریسه) بو خؤد زینه وه ده هاتن مؤله تیان له په یامبه ر ﴿ **وَيَقُولُونَ إِنْ بَيُّوتُنَا عَوْرَةٌ** ﴾ و ده یانوت: ماله کانمان بیپاریزه ره که سمان دانه ناوه ئاگای لییان بی، جا له بهر ئه وه ههر ده بی بگه ریئه وه پاسه وانیان بکه یان! ﴿ **وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ** ﴾ خوله راستیشدا درویان کردو بیپاریزگار نه بوون، به لکو له جیگه ی مه حکه دا بوون ﴿ **أَنْ يَرِيدُوا إِلَّا فِرَارًا** ﴾ ههر ئه یانه وی له گو ره پانی جیهاد هه لیئ و خو بدزنه وه و رابکه ن ﴿ **وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ آقْطَارِهَا** ﴾ ئه وه نده ییش ترسنوکن، ئهر له شکری دوژمن له م لاوله ولای مه دینه وه هاتبا یه ته سهریان ﴿ **ثُمَّ سَلُّوا الْفِتْنَةَ لِأَتَوْهَا وَمَا تَلْبَثُوا فِيهَا إِلَّا يَسِيرًا** ﴾ پاشان داوای هه لگه پانه وه یان له دین لیگردبان، وه لامیان ده دانه وه، که میک نه با پیوهی نه ده مانه وه ﴿ **وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلِ لَا يُؤْلِنُ إِلَّا دَارُ اللَّهِ** ﴾ خو زووتریش - پیئش پروادانی جهنگی خه ندهق وداوی جهنگی به در - په یمانیان به خوا دابوو که هه رگیز له گو ره پاندا پشت له دوژمن هه لئه که ن و نه به زین که چی درویان کرد ﴿ **وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا** ﴾ دیاره په یمان به ستی له گه ل خوا دا، لیپرسینه وه ی هه یه ولیی به پریرس دهن ﴿ **قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ** ﴾ پییان بلی: ئهی موحه ممه د! ئهر ئیوه بتانه وی له مردن، یان له کوشتن هه لیئ و رابکه ن، هه لهاتن سوودتان پیئابه خشی ﴿ **وَإِذَا لَا تَمْتَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا** ﴾

ئەگەر سوودیشتان پى بېخشى، ھەرکەمىك دەژىن وراڭەبويىن، ئىتر سەرەنجامتان ھەر مردنەو دەگەرپنەو ھە لای خۇمان ﴿**قل من ذا الذى يعصمكم من الله**﴾ پىيان بلى: باشە! ئەو كىيە دەتوانى پەناتان بدا لەخواو، لەبەرەمبەر ئىراڭەى خۇيەو ەتانیاریزى؟ ﴿**إن اراد بكم سوءا أو اراد بكم رحمة**﴾ ئەروىستى ناخۇشەكتان تووش بکات، يان وىستى خىرو چاکەيەكى بوو پىتان ﴿**ولا يجدون لهم من دون الله وليا ولا نصيرا**﴾ ئاشکرايشە بىجگە لەخوا، ئەودووروانە ھىچ دۇست ويارمەتیدەریکیان دەستناکەوى، کە بتوانى نەھىلى ﴿**قد يعلم الله المعوقين منكم**﴾ بىگومان خوا بەچاکى ئەوکەسانەتان دەناسىت کە کۆسپ وتەگەر دەخەنە بەردەم جیھادى موحاھیدان ﴿**والقائلين لا خوانهم لهم الإلها**﴾ و ئەوانەش کەبەبراکانى خۇيان دەلین: وەرە لای ئیمە و واز لە موحەمەد و ھاو لەنى بىنن

و، خۆمەدەنە کوشت ﴿**ولا يأتون البأس إلا قليلا**﴾ نایەنە جەنگەو ەکەمىك نەبى ﴿**اشحة عليكم**﴾ بەرەمبەر بەئىووش زۆر پزىدوبى ھىمەت و پىسکەن و قەتیش ھەز بەسەرکەوتنتان ناکن ﴿**فإذا جاء الخوف رايتهم ينظرون إليك**﴾ چاکەترس و بىمىش پىش ھات وجەنگ دەستى پىکرد، دەیانىبى بەجۆرى تەماشات دەکن ﴿**تدور أعينهم**﴾ چاوەکانیان لەکالاندا دەسورپتەو ەسپى ھەلەگەریت ﴿**كالذى يغشى عليه من الموت**﴾ ەك کەسى: لەترسى مردن بىھوش بووبى، واتە: ئەوکەسەى کە لەحالى خۇیدا بىت چۆن چاوەکانى سپى وەرەگەرى و نەبلەق دەبى، ئەوانەش لەترساوایان لىدیت ﴿**فإذا ذهب الخوف سلقوكم بالسنة حدان**﴾ جا ھەرکەترسەکە چوو ونەما، لىتان دەدەن بەزمانە تیزەکەیان و داواى بەشە غەنیمەتى خۇيانى لىدەکن! ﴿**اشحة على الخير**﴾ لەگەل ئەو ەشدا کەبەتەماى غەنیمەت وتالانەکن، لەبەرپزىدى و چروکى و چکووسىیان، ھەرگىز لەدەسیان خىر ناکەوئتەو ە ﴿**اولئك لم يؤمنوا**﴾ ئانەوانە ھەرلە بنەرەتدا برىوان نەھىناو، بۆیە ئىستا ئەو ەحالیانە

﴿**قل لن ينفعكم الفرار إن فررتم من الموت أو القتل وإذا لا تمنعون إلا قليلا**﴾ ﴿١٦﴾ قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ أَنْ ارَادِيكُمْ سُوءًا أَوْ ارَادِيكُمْ رَحْمَةً وَلَا يُجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧﴾ قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمَعْقُومِينَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ هَلْمْ إِلَيْنَا وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٨﴾ أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ ينظرون إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْشى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُوكُمْ بِالنِّسَةِ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ أُولَئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى النَّبِيِّ سَبِيلًا ﴿١٩﴾ يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا وَإِنْ يَأْتِ الْأَحْزَابَ يَوَدُّوا لَأَنْهَهُمْ بِادُّونَ فِي الْأَعْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ أَنْبَاءِكُمْ وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾ وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴿٢٢﴾

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

٤٢٠

﴿**فاحبط الله أعمالهم**﴾ ئىنجا لەبەرئەو ە خواش کارەکانیانى پوچەل کردۆتەو ە ﴿**وكان ذلك على الله يسيرا**﴾ ديارە ئەو ەش بۆ خوا کارىكى ئاسانە ﴿**يحبسون الأحزاب لم يذهبوا**﴾ ئەو حىزب و گروپانە – ئەو ەندە ترسنۆکن – و ەزانن کە ھىشتا سوپای گروپەکان لەدەوروبەرى مەدینەدا ماو ە نرۆیشتوون، خۆ رۆیشتبوون و گەرەبوونەو ە ﴿**وإن يأت الأحزاب يودوا لو أنهم بادون فى الاعراب**﴾ خۆئەر بوجارىكى تر لەشکرى ئەو گروپانە بىنەو ەسەریان ناوات دەخوازن کە لەناو ەرەبە دەشتەکییەکاندا بووبان و نەھاتنایە جەنگەکەو ە، ھە تا تووشى ئەو ئازارو ترسە نەبوونایە ﴿**يسألون عن انبائكم**﴾ و ھەر لەو یشەو ە لە دەنگ و باسى ئیویان پرسیا ﴿**ولو كانوا فيكم ما قاتلوا إلا قليلا**﴾ خۆ ئەگەر لەناو ئیو ەشدا بوونایە – کاتى کە جەنگ ھەلەگىرسا – کەمىك نەبا جەنگیان نەدەکرد، چونکە ترسنۆک و گیان خۆشە وىستن.

پیغمبره ری خوا سهرمه شقه بو موسلمانان:

﴿ **لقد كان لكم في رسول الله اسوة حسنة** ﴾ به راستی په یامبری خوا چاکترین نمونه ی پیک و پیکو و سهرمه شقه بۆتان، ده سا نیوهش له دلسوزی و سیاستی و جیهادی و ئارامی و ته قوایی و ته وای بواره کانی ژياندا چاوی لیبکن و به دوایدا بچن ﴿ **لمن كان يرجو الله واليوم الآخر** ﴾ به تایبه تی بو نه وکسه، که به ته مای خواو روژی دواپیه ﴿ **وذكر الله كثيرا** ﴾ یادی خواش زور ده کا. ئینجا هه لویستی موسلمانان له جهنگی گروپه کاندای روونده کاته و ده فهرموئ: ﴿ **ولما رای المؤمنون الأحزاب** ﴾ چاکه بپرواداران نه وه موو له شکرو ده سه لاتهی حیزبه کانیان چاوکرد که به ره و پرویان ده هاتن بۆمه دینه ﴿ **قالوا هذا ما وعدنا الله ورسوله** ﴾ گوئیان: نه مه هه ره و به لینه بوو که خواو په یامبره که ی پینان دین، واته:

له پیشه وه به لینیان پیداین به رۆژه دروارو سه خته کان، له پاشان به یاری ده دان و سه رکه وتن ﴿ **وصدق الله ورسوله** ﴾ خواو په یامبره که ی راستیان فهرمووه. (ئین عه باس) ده لی: مه به ست به و نایه تهش که له سه وورته ی (به قهره) دایه و ده فهرموئ: ((مستهم البأساء والضراء وزلزلوا حتى يقول الرسول والذين آمنوا معه متى نصر الله الا ان نصر الله قريب)) هه ریو هه مان مانا و مه به سته ﴿ **وما زادهم الا ایمانا وتسليما** ﴾ نه و رووداوه که به و جو ره پیش هات، باوه پرداره کان پتر باوه و ملکه چییان زیادی کرد، جه ماوهری زاناکان نه مه نایه ته - وه کو نایه ته کانی تری له وچه شنه - ده که نه به لگهی زیاد بوونی ئیمان باوه. نه وه هه لویستی دوو پاره کان بوو، ئینجا بو دیار یکردنی هه لویستی ئیمانداره کان ده فهرموئ: ﴿ **من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه** ﴾ له ناو نه و پرواداران هه شدا پیاوانی وایان هه بوو، نه و په یمانه ی به خویاندا بوو، راستیان له گه لکردو، زور به باشی پابه ندیش بوون پییه وه و، کاتیکیش که وتن هه گه وه

﴿ **من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه** ﴾ فیمه من قصى نجه، و منهم من ینتظر و ما بدلو اتیدا ﴿ **لیجزی الله الصّٰدقین** ﴾ یصدّقهم و یعذب المّنّٰفیه، ان شاء اوتوب علیهم ان الله کان عفورا رحیما ﴿ **ورد الله الّٰزین کفروا بغیظهم** ﴾ لم یزالوا خیرا و کفی الله المؤمنین القتال و کان الله قویا عزیزا ﴿ **وانزل الّٰذین ظهروهم من اهل الکتب** ﴾ من صاصیهم و قدف فی قلوبهم الرعب فریقا تقتلوا و تأسروا فریقا ﴿ **واورثکم ارضهم و دیرهم و امولهم و ارضالهم** ﴾ تطغوا و کان الله علی کل شیء قذیرا ﴿ **یتأیها النبی قل لا زویجک ان کنت تردت الحیوة** ﴾ الّٰذین یبتها فاعالیک امتعکن و اسیحکن سرحا جمیلا ﴿ **ولن کنت تردت** ﴾ الله ورسوله، و الّٰذین الاخرة فان الله اعد للمّٰحسنین منکّن اجرا عظیما ﴿ **ینساء النبی من یأت منکّن بفحشه** ﴾ ثبینه یضعف لها العذاب ضعیف و کان ذلک علی الله یسیرا ﴿

مهردانه جهنگیان کرد ﴿ **فمنهم من قضی نحبه** ﴾ ئینجا بووشیان نه زرو په یمانی خو ی برده سه رو، جهنگا وهرانه جهنگی کرد تاشه هیدکرا ﴿ **ومنهم من ینتظر** ﴾ هه شیان بوو هه رده م چاوه پروانی شه هیدی بووله ری خوادا ﴿ **وما بدلو تبدیلا** ﴾ به هیچ جوړیکیش کلا نه بوون و په یمانی خو یان نه گوړی. (نه نه س) ده لی: مام له بهر نه وه که له (به در) دا ناماده نه بوو، خو ی زور به زیانمه ندادا نه ناو، بریاریدا به خواکه له جهنگی ناینده دا جیده سی دیار بیت بوئیسلام و، قاره مانیه تی خو ی بنوئی، جا که جهنگی خنده ق پیش هات، بی دوو سی چوویه جهنگه که وه، قاره مانانه جیهادی خو ی کردو، پاشان شه هیدبوو، نه نه س ده لی: که ته ماشا مانمان کرد، ده بینن (۸۳) برینی پیوه یه وای لیکرابوو، پوورم گوئی: به نیشانه ی سه ر په نجه کانیان ناسیمه وه، نه و جا نه مه نایه ته ی: (من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله علیه) بو قهر دانی نه و کاره ی مام هاته خواری ﴿ **لیجزی الله الصّٰدقین** ﴾ یصدّقهم بو نه وه

لهئه نجامدا خوا پاداشی راستگویمان بداته وه به هوی راستگویمان **﴿ويعذب المنافقين إن شاء أو يتوب عليهم﴾** ئه رحه زیش بکا نازاری دوو پوه کان بدا، وه یان ته وه یان ئی وه گرئی، گهر په شیمان بوونه وه **﴿إن الله کان غفورا رحیما﴾** چوون به راستیی خوا هه مووکات لیبوره دیه، زوړیش به به زهیی و دلوثانه، بویه دهرگای والایه بو هه مووکسیک بیت ته وه بکات.

خوا دوژمنانی تیکشکاند:

﴿ورد الله الذین کفروا بغیظهم﴾ بی بپرواکانیش - که هاتبوونه دهوروبه ری مه دینه بو سهرکو تکر دنی موسلماننه کان - خوا دای به پوزه یانداو به دلی پر له رق و قینه وه گیرانیه وه **﴿لم ینالوا خیرا﴾** وهیچ به هره یه کیشیان دهست نه که هوت **﴿وکفی الله المؤمنین القتال﴾** وپرای نه وهش له گوړه پانی جهنگدا، خوا موسلماننه کانی پاراست و بی نیازی کردن له جهنگی شهر فروشان، نه وه بوو باو گهر ده لولویکی نارده سهریان و، فریشته ش هاته گوړه پانه وه پشتگیری لی کردن و نه وان تیکشکان **﴿وکان الله قویا عزیزا﴾** دیاره که خوا هه میشه به هیزه بو توله وهر گرتن له دوژمن، زوړیش زال و به دهسه لاتنه " بویه په یامبه ر **﴿فهرمووی: ((لا إله إلا الله وحده، ونصر عبده، واعزجنده، وهزم الأحزاب وحده فلائی بعده))** بوخاریی و موسلیم، وه فهرمووی: **﴿اللهم مُنْزِلَ الْکِتَابِ، سْرِیْعَ الْحِسَابِ، إِهْزِمِ الْأَحْزَابَ، اللَّهُمَّ اهْزِمْهُمْ وَزَلْزَلْهُمْ﴾** متفق علیه.

به ئی جهنگی نه حزب: سالی پینجه می کوچی پرویدا، هوکه یشی نه وه بوو که جووله که کانی (به نی نه زیر) چوونه مه که وه له گهل کوړه یشدا و توپژیان کردو هه لیاننان بو به گرا چوونی په یامبه ر **﴿وه ناماده یی و پشتگیری خوشیانان بو دهر برین و دهست خه پرویان کردن که تا ناخر دلوی خوین له گهل یانین، پاش نه وانیش سهر دانی هوژی (غته فان) یان کرد بو هه مان مه به ست، نه وانیش له گهل هاوپه یمانه کان یان، وهک (به نی نه سه د) و (به نی سوله ییم) ریکه هوتن بو نه وهی به یه که دهست له موسلماننه کان بدن و، ئیتر هه تا هه تایه زیندو و نه بنه وه!! په یامبه ری خوایش **﴿نه نجو مهنی راویژئی نه وده مه ی کوکرده وه بو مه شوړت، به لام پییش نه وه له سهر پیش نیازی سه لمانی فارسیی خه نده قیکی قول به ده وری مه دینه دا لی درا، بویه نه وه جهنگه ش ناوبانگی به جهنگی خه نده ق (چال) دهر کرد. به راستیی نه و پوړه بو پرواداران پوژیکي زور سهخت بوو، چونکه له لایه که وه (دوازه هزار) جهنگاوهر به نه وپه ری دهسه لاتی جهنگیه وه هاتبوونه سهریان، موسلماننه کانیش ته نها (سی هزار کهس) بوون له گهل که می ژماره یان و خراپی هویه کانی جهنگیان، ئیتر دوو پوه کانی ناو شاری مه دینه ش بابوهستی چ هه راو پروپالانته یه کیان نایه وه، به لام خوای گه وړه - وهک له نایه تی (۲۵) ی نه م سووره ته دا رایئه گه یه نی - پورتنی شکاندن و به سه رشوړی گه رانه وه، جا له م داستانه شدا نه م په ندو وانانه وهر ده گیر دین:****

یه که م: بی نا کام کردنه وهی ته اوای هه وله کانی دوژمن و تیکشکانی گه وړه ترین سوپاو هی زیان.

دووه م: دهر که و تنی دوو پوه کان و گزی و خیانه تیان له ناو خودا.

سی یه م: قهره بوو کردنه وهی تیکشکانه که ی نوحود.

چواره م: پرکردنی دلی دوژمن له ترس و بیم.

پینجه م: به رزبوونه وهی وړه موسلمانان و گه شه کردنی باوه ریان به و پروداوهی گوړه پانه.

شه شه م: سه قامگیر بوونی دهسه لاتی په یامبه ر **﴿له دهر وه و ناو وهی مه دینه.**

جهوتهم: زه مینه سازبوو بؤ پاکسازی مه دینه له خراپه کاری جووله که ی (بهنی نه زیر) و، جوله که ی (بهنی قورپه یزه). چوونکه له مه دینه دا سی دهسته جووله که هه بوون: (بهنی قورپه یزه، بهنی نه زیر، بهنی اتهینوقاع) هه سیکه شیان کاتی خوئی په یمانیان به په یامبه ر دابوو: که له گهل دوزمنی ئه ودا هاوکاری و سیخووری نه که ن، به لام (بهنی قهینوقاع) له سالی دووهمی کوچیو، (بهنی نه زیر) له سالی چوارهمی کوچیدا، هه ریه که یان به بیانوییه ک په یمانی خوئی هه ئه و شاند ه و دهره نجام دهستیان کرده پو به روو بوونه و، ئینجا پیغه مبه ر بویه کلا کردنه و هی جهنگه که، به فهرمانی خوا- هاوه لانی کوکرده و و فهرمووی: ده بی هه ر ئه مرؤ پیش نویژی عه سر به ره و (بهنی قورپه یزه) بکه ونه پئی و هه ر له ویش نویژه که تان بکه ن، ئه م فهرمووده ی ((لا یصلین احد منکم العصر إلا فی بنی قریظه)) ئه و مانا و مه به سته ده به خشئ، ئه و جا موسلمانان کانیشت به په له ئاماده بوون و پیش خورئاوا بوون، قه لا مه حکمه کانیان لیگه مارؤدان، ئه و جا پاش (۲۵) پوژ گه مارؤ هه موو خوئیان به دهسته وده داو ته سلیم بوون، دیاره هه رله و پاکسازیه شدا دهسته یه کیان کوژران و، دهسته یه کیان دیل کران. (فقطع دابر القوم الذین ظلموا والحمد لله رب العالمین).

جهنگی جووله که ی بهنی قورپه یزه:

﴿وانزل الذین ظاهروهم من اهل الكتاب من صیاصیهم﴾ هه ر ئه و خوییه که توانی دوو پووه کان ئاوا ایبکات.. توانی خاوه ن نامه کانیشت - که پشتوانییان له وانه ده کرد- له قه لا و باره گاکانیان دابه زینیتنه خوارئ، واته: جووله که کانی (بهنی قورپه یزه) - که له ناو مه دینه دا یارمه تی دوو پووه کانیان ده دا- تیکشکان ﴿وقذف فی قلوبهم الرعب﴾ و ترسیکی زوړیشی خسته دلپانه وه ﴿فریقا تقتلون وتأسرون فریقا﴾ دهره نجام ئیوه ئه ی موسلمانان! دهسته یه کتان لیده کوشتن، واته: پیاهه کانیان، دهسته یه کیشتان لی دیل ده کردن، واته: ژن و منداله کانیان. ئه مانه جووله که کانی بهنی قورپه یزه بوون که له گهل په یامبه ردا په یمانیان هه بوو، به لام په یمانه که یان هه ئه و شاند ه و و چوونه ناو به ره ی قورپه یشه وه، جا کاتی موشریکه کان تیکشکان و مه دینه یان جیهیشت، په یامبه ر گه مارؤیدان و سه ره نجام ئاوا بوونه په ندو عبیره ت بؤ دوا ی خوئیان ﴿اورثکم ارضهم و دیارهم و أموالهم﴾ هه رچی زه ویی وزارو مال و سامانیکیان هه بوو خوا دای به ئیوه ﴿وارضاهم تطوها﴾ وه ئه و زه وییه ش که هیشتا پیان تینه نابوو و پیینه گه یشتبوون، واته: (خه یبه ر) و هه ر ناوچه و ولاتیکی تر که: له ئاینده دا خوا بریاری له سه رداوه بکه ویته دهستی موسلمانان ﴿وكان الله علی کل شیء قدیرا﴾ هه میشه خوا به سه ر هه موو شتیکیدا ده سه لاتدارو به توانایه و، به ره وانی له موسلمانان ده کاو، پوزه ی پوزه داران ده شکینی.

ژنه کانی پیغه مبه ر، خواو پیغه مبه ریان هه لبرارد:

دوا ی تیکشکانی گرووپه کان و ده سته کوتی جهنگی (بهنی قورپه یزه)، ژنه کانی په یامبه ر پیمان و ابوو که هه قه ژیان و ژیاوری ئه مانیش خوش ببی.. بویه داوایان له په یامبه ر کرد که به لکو که مه ژیانیان خوشترکا، بویه وتیان: ئه وه ته ژنان و کچانی (کیسرا) و (قه یسه ر) به و شیوه یه رانه بویرن که راده بویرن! ئیمه ش ئاله م ژیا نه تال و تفتدا ده ژین!! هه قه توؤش وه که ئه وانه مان له گهل بکه یت! ئه و سا خوایش بؤ راستکردنه وه ی ئه و بؤ چوونه یان، ئه م ئایه ته ی ناردو فهرمووی: ﴿یا ایها النبی قل لأزواجک﴾ ئه ی په یامبه ر! به ژنه کانت بلئ: ﴿إن کنتم تردن الحیاة الدنیا وزینتها﴾ ئه ر ئیوه ژین و جوانی ئه م دنیا یه تان ده وئ ﴿فتعالین امتعن﴾ ده سا وهرنه پیش، با مارهی و هه ندئ شتومه کتان بده می ﴿واسرحکن سراحا جمیلا﴾ و به خوا په سه ندانه و جوانی ده سته تان لیبه ر بده م و

به پیتانکهم، واته: بئی هیچ په نجه دل و گازنده و دهردی سهریبهک ﴿**۲۹**﴾ **وإن كنتن تردن الله ورسوله والدار الآخرة** وه نه گهر خواو په یامبه ره که یو، پاداشی دواپوژتان دهوی و، پازی دهن به و ژیانه ی نیستاتان ﴿**فإن الله اعد للمحسنات منكن اجر عظیما**﴾ نه وه به پراستی خوا بو چاکه کارانتان - نه وانه تان پازی نه بن بهم ژیانه - پاداشتی که وری ناماده کردوه. ﴿**۳۰**﴾ **یا نساء النبی من یات منکن بفاحشة مبینه** نه ی ژنانی په یامبه را ﴿**هه** رکامیکتان کاریکی دزیوی ناشکرای لی پرویدا، واته: کاریکی واییت دلی په یامبه را ﴿**زیر** بکات وبی فرماني نهو بیت وهک (ثین عه بیاس) ده لی. ﴿**یضا** عف لها العذاب ضعفین﴾ باچاک بزانییت دوو به رابه سزاو جه زربه دهردی، زیاده ژنانی خه لکی، چونکه نیوه خاوهنی نهو پله به رزن و، ژنی په یامبه رن، دیاره تاوانیشتان دوو به رابه ره ﴿**وکان ذلک علی الله یسیرا**﴾ نه وه یش بو خوا ناسانه.

کوتایی جزئی بیست و یکه کم

و لله الحمد والمنة.

*** ** *

﴿**۳۱**﴾ **ومن یقنت منکن لله ورسوله وتعمل صالحا** هه رکامیکشیتان به رفهرمان و ملکه چی بو خواو په یامبه ره که یو بکاو، کار و کرده وی چاکیش نه نجام بدا ﴿**توتها اجرها مرتین**﴾ نه وه پاداشتی دوو به رابه ری نه دینه وه ﴿**واعتدنا لها رزقا کریمما**﴾ و روزیه کی باش و به نرخی له به هشتدا بو ناماده ده که ین.

هاوسه ره کانی پیغه مبه ره که ژنانی تر نین:

﴿**۳۲**﴾ **یا نساء النبی لستن کاحد من النساء** نه ی ژنانی په یامبه را ﴿**هه** هه رگیز نیوه وهک هیچ یه کی له ژنانی تر نین ﴿**إن اتقین**﴾ نه گهر نیوه له خوا بترسن، بئی شک حساب و پاداشتان زورو فراوانه ﴿**فلا تخضعن بالقول**﴾ ده سا له گهل نامه حره مدا قسه به نهرمی و ناسکی و نازوه مه که ن، واته: له کاتی وتهو گو فتاردا دهنگتان نهرم و ناسک مه که ن له گه لیاندا ﴿**فیطمع الذی فی قلبه مرض**﴾ نه وه کو نهو

که سه ی که دلی نه خوشی (خراب و به دره و شتی) تیدایه، ته ماح بیگری و بوروژنیټ ﴿**وقلن قولا معروفا**﴾ نه بی نیوه هه میشه قسه ی چاک و شیوا بکه ن، وله گهل نامه حره مدا و قسه نه که ن، که له گهل میردی خوتاندا ده یکه ن، ناشکرایه نافرده تان و ژنانی موسلمانیش له م حوکه مدا، هاو به شی ژنه کانی پیغه مبه رن، واته: هه ناراسته و فرمانیک بو نه وان دهرچوو، بئی شک بو نه مانیشه.

وهک دهورانی زووی نه زانی پیشوو خه ملی خوتان نیشان مه دهن:

﴿**۳۳**﴾ **وقرن فی بیوتکن** (نه ی ژنانی پیغه مبه را) ده بی نیوه له ماله کانی خوتاندا بسره ون و ثوقره بگرن، واته: بئی کاری پیویست له مال دهرنه چن ﴿**ولا تبرجن تبرج الجاهلیة الاولى**﴾ نابی نیوه وهک سهرده می جاهیلیه تی زوو،

سُورَةُ النِّسَاءِ

النِّسَاءُ النِّسَاءُ

وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهِنَّ أَجْرَهُنَّ مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهُنَّ رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾ يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ لَسْتُنَّ كَاحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ اِنْ اَتَقَيْنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣٢﴾ وَقرن فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُولَىٰ وَاَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآَتِينَ الزَّكَاةَ وَاطِعْنَ اِلٰهَكُمْ وَرُسُلَهُمْ اِنَّمَا يُرِيْدُ اللّٰهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾ وَاذْكُرْنَ مَا يُلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ ءَايَاتِ اللّٰهِ وَالْحِكْمَةِ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٤﴾ اِنَّ الْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْغَنِيِّْنَ وَالْغَنِيَّاتِ وَالصَّادِقِيْنَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِيْنَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِيْنَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِيْنَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّابِحِيْنَ وَالصَّابِحَاتِ وَالْحَفَظِيْنَ وَالْحَفَظَاتِ وَالذَّكِرَاتِ وَالذَّكِرَاتِ اِنَّ اللّٰهَ كَثِيْرًا وَّالذَّكِرَاتِ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَّاَجْرًا عَظِيْمًا ﴿٣٥﴾

وَمَا كَانَ لِلنِّسَاءِ

۴۲۲

زینت و جوانی خوتان بؤ پیاوان دهر بخن، نه و بوبو ژنانی نه و سرده مه، بئی کاری پیویست له ماله وه دهرده چوون و جوانی وزینته تی خوینیشیان دهر نه خست! ﴿واقمن الصلاة وآتين الزكاة﴾ و به جوانی و بهرده وام، نویژه کانتان نه نجام بدن و، زه کاتیش بدن ﴿واطعن الله رسولہ﴾ و هه ردهم فرمانبهرداری خواو په یامبری نه و بن و ﴿إنما يريد الله ليذهب عنكم الرجس أهل البيت﴾ به راستی لهم - ناراستانه دا - خوا هر نه یه وی هه موو چلک و چه په لی و، گشت کاریکی نارواو نا دروستان لی دور بخاته وه (نه ی خانه واده ی پیغه مبهه را) ﴿ويطهرکم تطهیرا﴾ و به پوختی و پاکی بتانه یلته وه و راتان بگری. هه ندی له زانایان پیان وایه که لهم نایه تی: (أهل البيت ويطهرکم تطهیرا) دا ژنه کانی په یامبهه ﷺ بهرناکه ون! خو گومانیش له ودا نییه که هه موو بهر نه که ون، وهک (ثین که سیر) ده لی، چونکه: یه که م: دپشتنی نایه ته کانی پیغه وه بهم شیوه یه: (قل لأزواجک إن کنتن تردن...) پاشان هینانی نایه تی (إنما يريد الله ليذهب...) بؤ دواتریش نایه تی (واذکرن...) پر به پر له گه ل نه وانیه تی و هه موو له گه ل نه وان قسه ده که ن، (نوصول) یه کانیش یه که دهنگن له ودا که هر شتیک به یه قین بهر بکه وی له بریاریکدا، نابی جیا بگریته وه.

دووم: له سووره تی (۱۱) که ده فهرمو ی: (قالوا تعجبین من أمر الله رحمة الله وبرکاته علیکم أهل البيت) مه به ست به (أهل البيت) ژنه که ی (ئبراهیم) ﷺ پیغه مبهه ره، که وایو لی ره یش مه به ست به (أهل البيت) ژنه که نانی پیغه مبهه ره ﷺ، نه که رچی (عه لی کوپی نه بی تالب و فاطمه و حه سهن و حه سین) یش خوا لییان رازی بیته بهر نه که ون، چونکه په یامبهه ﷺ پی فهرموون: ((إنهم أهل البيت)) سهیری ته فسیری (ثین که سیر) بکه.

فیری نایه ته کانی قورن و فهرمووده کان بن:

﴿واذکرن ما یتلی فی بیوتکن من آیات الله والحکمۃ﴾ و یاد بگرن نه وه ی ده خوینریته وه له ماله کانتاندا له نایه ته کانی خواو فهرمووده کانی پیغه مبهه ره ﷺ، واته: ماده م ئیوه ماله کانتان جیگه ی سروش و نیگای خوایه، نه بی زور صالح و چاک و پاک بن ﴿إن الله کان لطیفاً خبیراً﴾ به راستی خوا به لوتفه به دؤستانی، به ناگایه به هه موو خه لک و دروستکراویکی خو ی، بویه به هه موو کارو کرده یه کتان ده زانی، و نه شزانی چی چاکه بؤ نه م ژینه یان و بؤ قیامه تتان.

ژن و پیاوی موسلمان فهرقیکیان نییه له پاداشتا ولیبوردنی خوا یی دا:

ئیمامی (موسلیم) ده لی: (ثوم سه له مه - خوی لی رازی بی - به پیغه مبهه ره ی وت: بؤچی له قورناند هه باسی پیاوان ده بیسم، بؤژنان نیو نا برین...؟! نه و جا ئیتر خوی گه وه نایه تی: (إن المسلمین والمسلمات...) ی ناره خواره وه فهرمووی: ﴿إن المسلمین والمسلمات﴾ به راستی پیاوانی موسلمان و، ژنانی موسلمان ﴿والمؤمنین والمؤمنات﴾ و پیاوانی برودارو ژنانی برودار ﴿والقانتین والقانتات﴾ و پیاوانی ملکه چ و فهرمانبهردار، ژنان ملکه چ و فهرمانبهردار ﴿والصادقین والصادقات﴾ و پیاوانی راستگوو ژنانی راستگو ﴿والصابرین والصابرات﴾ و پیاوانی خوگرو به نارام و، ژنانی خوگرو به نارام ﴿والخاشعین والخاشعات﴾ و پیاوانی خو به که مزان و له خوا ترس و، ژنانی خو به که مزان و له خوا ترس ﴿والمصدقین والمتصدقات﴾ و پیاوانی به خشنده، ژنانی به خشنده ی مال و دارایی ﴿والصائمین والصائمات﴾ و پیاوانی روژوه وان و، ژنانی روژوه وان ﴿والحافظین فروجهم والحافظات﴾ و پیاوانی دارین پاریز و، ژنانی دارین پاریز، واته: نه وانه ی که نه ده بی خویان له کاری ناشه رعیی ده پاریزن ﴿والذاکرین الله کثیرا والذاکرات﴾ نه و پیاو ژنانه ی که زور یادی خوا نه که ن، ﴿اعد الله لهم مغفرة واجرا عظیما﴾ خوا لیبوردن و پاداشتیکی زور مه زن و گه وه ی بؤ ناماده کردون.

ژن و پیاوی موسلمان، نابی له فهرمانی خوا دهریچن:

پیشهوا نه حمده له (نبین عهباس) هوه دهگریته وه دهلې: پیغه مبهه **﴿﴾** (زهینه ب) ی کچی (جه حش) ی خواست بډ (زهیدی کوپی حاریس) ه، به لام زهینه ب پی عیب بوو میړدی پی بکاو، بوخویشی ژنیکي ژور ته بیعت توندبوو، بویه وتی: من له روى حه سب و رسته وه ژور لهو باشرتم! نهوجا خوا فهرمووی: **﴿﴾ وما کان لمؤمن ولا مؤمنة ﴿﴾** بډ هیچ پیاو و ژنیکي برودار نیه **﴿﴾ اِذَا قَضَىٰ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ اَمْرًا ﴿﴾** کاتی خواو په یامبه ره که ی بریاری کاریکیان دا **﴿﴾ اِنْ يَكُوْنُ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ ﴿﴾** سه ریشکرانیان بډه بی له کاره کیاندا، واته: بویان نیه خو یان باریک هه لبرژین، به لکو ده بیټ بی سه رلیکړدنه وه فهرمان به ردارو ملکه چ بن. هه روه که نه یه تی: (فلا وربك لا يؤمنون حتى يحكموك

فیما شجر بینهم... ۶۵/۴ دا هاتووه، پیغه مبهه ریش ده فهرمووی: ((لا یؤمن احدکم حتی یرکبوا کعبه)) که نه وه که ده بی موسلمان هه میشه گوپرایه ی له خواو له پیغه مبهه ره که ی بکه ن و، نابی بډ خو ی- بیجگه له وه- بریاریکی تر بدات. (نبین که سیر) یش نه لیت: نه م نایه ته هه موو بواره کانی ژیان دهگریته وه، که و ابو هه رکا ت خواو په یامبه ره که ی **﴿﴾** بریاری شتیکیان فهرموو له هه ر بواریکدا، نیر نه بی هه رنه وه پیاده بکری، نه گینا یاخیبون و سه رپیچی: **﴿﴾ ومن یَعْصِ اللّٰهُ وَرَسُولَهُ ﴿﴾** هه رکه سینک سه رپیچی بکا ت له فهرمانی خواو په یامبه ره که ی **﴿﴾** بهوشیوه یه که جگه له بریاره کانی نه وان- کاریکی دی هه لبرژیری بډ خو ی **﴿﴾ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِیْنًا ﴿﴾** نه وه بیگومان گومرا بووه، به گومرا بوونیکی ناشکرا. پیغه مبهه **﴿﴾** قه لای به کوپ کردن دهروخینی:

﴿﴾ وَاِذْ تَقُوْلُ لِلَّذِیْ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاَنْعَمْتَ عَلَیْهِ ﴿﴾ نه ی په یامبهه **﴿﴾** وهیر بینه کاتی به (زهید) نه وه ی خوا چاکه ی له گه ل کرد به هیانی به ره و ایمان و نیسلام، خویش

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ اِذَا قَضَىٰ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ اَمْرًا اَنْ یَّکُوْنَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ اَمْرِهِمْ وَمَنْ یَعْصِ اللّٰهُ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِیْنًا ﴿٢٦﴾ وَاِذْ تَقُوْلُ لِلَّذِیْ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاَنْعَمْتَ عَلَیْهِ اَمْسِكْ عَلَیْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللّٰهَ وَتُخْفِیْ فِیْ نَفْسِكَ مَا اللّٰهُ مُبْدِیْهِ وَتُخْفِیْ النَّاسَ وَاللّٰهُ اَحَقُّ اَنْ تُخَشَّهٖ فَلَمَّا قَضَىٰ زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لَیْسَ لَیْکَ اَلِیْکَ اَنْ یَّکُوْنَ عَلَی الْمُؤْمِنِیْنَ حَرَجٌ فِیْ اَرْوَاحٍ اَدْعِیَاهُمْ اِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ مَفْعُوْلًا ﴿٢٧﴾ مَا كَانَ عَلَی النَّبِیِّ مِنْ حَرَجٍ فِیْمَا فَرَضَ اللّٰهُ لَهُ، سُنَّةَ اللّٰهِ فِی الَّذِیْنَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ قَدَرًا مَّقْدُوْرًا ﴿٢٨﴾ الَّذِیْنَ یَلِیْغُوْنَ رَسَلَتِ اللّٰهُ وَیُخَشَوْنَہٗ وَلَا یُخَشَوْنَ اَحَدًا اِلَّا اللّٰهَ وَکُنِیْ بِاللّٰهِ حَبِیْبًا ﴿٢٩﴾ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَا اَحَدٍ مِنْ رِّجَالِکُمْ وَلَکِنْ رَّسُوْلُ اللّٰهِ وَخَاتَمُ النَّبِیْنَ وَكَانَ اللّٰهُ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمًا ﴿٣٠﴾ یٰۤاَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا اذْكُرُوْا اللّٰهَ ذِکْرًا کَثِیْرًا ﴿٣١﴾ وَسیَّحُوْهُ بُکْرَةً وَّاَصِیْلًا ﴿٣٢﴾ هُوَ الَّذِیْ یُصَلِّیْ عَلَیْکُمْ وَمَلَکُکُمْ لَیْخْرِجَکُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَی النُّوْرِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِیْنَ رَحِیْمًا ﴿٣٣﴾

چاکه ت له گه لکرد به په روه ده گردنی و نازا کردنی له کویلا یه تی ده گوت: **﴿﴾ اَمْسِكْ عَلَیْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللّٰهَ ﴿﴾** ژنی خو ت راگرو له خوا بترسه و، لای خو ت بیهنلره وه و ته لاقی مه ده **﴿﴾ وَتُخْفِیْ فِیْ نَفْسِكَ مَا اللّٰهُ مُبْدِیْهِ ﴿﴾** وشتیکیش که خرا ناشکرای ده کات، تو له دل و دهرونی خو ت ده یشاریته وه! واته: خوا ده یه وی (زهید) زهینه ب ته لاق بدا و تو ش ماره ی بکه یت. له لایه ن خواوه ناگادار کرابوی که دهره نجام ده بی تو زهینه ب ماره بکه یت، نه گهرچی نه مړوش ژنی زهید، چونکه خوا نه یه وی به کارو کرده وه یه یاسایه کی سه رده می نه فامی هه لو هشینیه وه، نه وه بوو له یاسای نه واندا. ژنی به کوپکراو یاساغ بوو ماره بکری ت، وه کو کوپی پشتی خو ی داده نرا، ژنه که یشی ده بوویه بووکی! دیاره درکاندن و ناشکرا کردنی کاریکی ناوا لای خه لکی نه وه سه رده مه شتیکی ژور گران و قورس بوو، چونکه تا نیستا باو نه بووه هیچ که سینک ژنی به کوپکراوی خو ی ماره بکا ت. **پنویسته بگوتی:** هندی له دهرمانی نیسلام بډ

ناشیرین کردنی شۆرەت و سومعەى پەيامبەر ﷺ پەنایان بردۆتە بەر هەندى قسەو قسەلۆكى بى ناوەرۆك و دور لەراستىي كە بەداخەو لەهەندى تەفسىرەكانىشدا هاتوو. دىسانەو زۆر بەداخەو برى لەنووسەرەكانى خۆىشمان بى سەر لىكردنەو ئەوقسانە دەهينن و لە نووسراوەكانىندا بلاوى دەكەنەو! گوايە بەگومانى ئەوان جارێك پىغەمبەر ﷺ ئەروات بۆ مالى زەيدو، زەيدىش - لەو كاتەدا - لەمالەو ناييت، زەينەب پىشوازيى دەكات، جاكاتى كە پىغەمبەر ﷺ دەيبينيت كتوپر خۆشەويستىي زەينەب دەچيئتە دليەو ئەلى: (سبحان الله مُقْلَبَ القلوب!) زەينەب ئەمە ئەبيستى و پاشان بۆ زەيدى دەگيريتەو، ئەوسا ئەويش نيازى تەلاقدانى ئەكات، پەيامبەرىش پيى ئەليت: (امسك عليك زوجك)!!، جا قورئان - بۆ دركەندى ئەو راستىيە - ديتە خواریو عىتابى ئى ئەكات لەسەر ئەو كە بۆچى شەرم دەكات لەخەلكى بۆ مەرەكردنى ژنى بەكوپ كراوى خۆى!.. كە بريارى خۆى لەسەر. ئەم جوړە رىوايەتانە وەك (ئەبو بەكرى ئىبنو لعلەرەبى) ئەليت: ئەوجۆرە قسەو باسانە بۆ زاتىكى وەكو پىغەمبەر زۆر زۆر لەراستىيەو دورە، چونكە هەر ئايەتى: (وتخفى فى نفسك ما الله مبديه..) بەلگەى ناپراستىي وپوچەلىي ئەو رىوايەتەيە، وە بەپيى رىوايەتەكە ئەبى خوا عىشقى (زەينەب)ى لە دلى پەيامبەردا ئاشكرا كردىت بۆ خەلكى!! دە ئايا خوا عىشق و ئەوينى زەينەبى دەرخست، يان ئەو دى دەرخست كە ئەبى زەينەبى ژنى بەكوپ كراوى مەرە بكا؟ هەرچەندە زۆرىش شەرم بكات، هەتا قەلاى بەكوپ كردنى پىغەمبەر ﷺ شىتەو؟ شياوى باسە كاتى خۆى خاتوو خەديجە زەيدى كوپى حارىسەى كړى و بەخشىي بەپەيامبەر، ئەويش پاش ماوێهەك نازادى كردو بەپيى باوى ئەوسەردەمەش كردى بەكوپى خۆيى و: (زەينەب)ى پورزاي خۆيى ئى مەرە كرد.. پاشان ئەفەرموى: (فلما قضى زيد منها وطرا زوجناكها لكيلا يكون على المؤمنين حرج فى أزواج ادعيائهم).. خەلكينە بىر بكەنەو تىفكرين: ئايا گلەيى لەكەسيك ئەكرى لەبەرامبەر ئەووە كە خۆشەويستى خۆى ئاشكرا نەكردووە لەگەل ژنى دراوسىكەيدا؟! حاشا كە هەرگيز پەيامبەر ﷺ شتى وا بكات.. عىشق و ئەوينى ژنيك لە دليا بيت و نەيدركينيت كە پىشترىش هېچ بەرگرىيەك نەبوويت لە مەرە كردندا، بەلام ئىستا بىهوى شتى وا بكات، من پيم وايە پياويكى خاوەن شەرفى دنيايىش هەرگيز ئەو ناكات، چ جاي پەيامبەريكى خاوەن ئەخلاق و قيبەم.. كە خوا پييدەفەرموى: (وانك لعلى خلق عظيم). راستى ئەو رووداو ئەو بوو باسمان كرد كە: خوا پەيامبەرى ﷺ ئاگادار كردبوو كە دەرەنجام هەر ئەبى زەينەب مەرە بكات، ئەگەرچى ئىستاش ژنى زەيدى بەكوپ كراوتە، زۆرىش بەلاتەو كارىكى گران و قورسە! جا ئەو بوو كاتى كە (زەيد) هات و سكالای لەزەينەب خان كرد، پىغەمبەر ﷺ پيى نەگوت: تەلاقى بدە، بەلكو وتى: (امسك عليك زوجك). شياوى باسيشە ئىمامى (تەبەري) و (ئىبن كەسەر) و (قورتوبى) هەر بەم جوړەيان وتوو و راو بۆچوونەكانى تريان هەموو رەت كردۆتەو. سەيرىكى (فتح البارى: ۸ / ۶۶۶، چ ۳ سالى ۱۴۲۱ ك - ۲۰۰۰ ز بکە، لە تەك تەفسىرى قورتوبى ب ۷ ل ۱۷۲۷ چاپى سالى ۱۴۱۵ - ۱۹۹۵ ز. **وتخفى الناس**

والله احق ان تخشاه) تۆ دەترسيت مەردم بلين موخەممەد ﷺ ژنى كوپرەكەى خۆى مەرە كردووە، خۆخوا شايستەترەو لەپىشترە تولىي بترسيت و فەرمانى جيبەجى بكەيت **﴿فلما قضى زيد منها وطرا زوجناكها﴾** ئىنجا كە زەيد زەينەبى خواست و بووبە هاوسەرى، پاشان پىكەو نەيانكراو تەلاقىداو جيا بوونەو، ئيمە لە تۆمان مەرە كرد. ئەمە بەلگەيەكى تەواو ئاشكرايە كە ئەوشتەى پەيامبەر ﷺ حەزى نەدەكرد بىدركينى.. مەرە كردنى زەينەب خان بوو دواى تەلاقدانى، چونكە لای ئەون بووكيەتى، بووكيش مەرە ناكري **﴿لكيلا يكون على المؤمنين حرج فى أزواج ادعيائهم﴾** خوا ئەو بريارەيدا تا هېچ دلتەنگيى و گرفتێك بۆ بپرواداران لە مەرە كردنى ژنى بەكوپ كراويان

دروست نه بئ، و، بهشتیکی ناشترین و ناپه سهندی دانه نین **﴿إِذَا قُضُوا مِنْهُمْ وَطَرَا﴾** کاتی ټو کورانه ته مابر بڼ لیبان و ته لاقیان بدن **﴿وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا﴾** بریاری خوایش بو ماره کرکردنی زهینه ب، شتیکی پراوه یه و، هر ده بی جیبه جی بکریټ **﴿۲۸﴾** **﴿مَكَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ﴾** هیچ جوړه هله وگونا هیك له سهرشانی په یامبر ﷺ نییه له بهرامبر هر بریاری که وه خوا بوی دابی، واته: هر شتیکی بو حله لکردبی بوی پره وایه **﴿سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ﴾** نه مه سوننه ت و یاسای خواجه بهرامبر به و په یامبرانه ش بهر له تو بوون، هر گیز بریاریکی بو نه داوون به که سایه تییان زیان به خش بیت **﴿وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدْرًا مُقَدَّرًا﴾** بهرده و امیش فرمان و بریاری خوا زور بهوردی پیښدی و جیبه جی ده کری و، هیچ که سیکیش بوی نییه ده سکاری بکاو بیگوړی.

ګه یه نه رانی په یامه کانی خوا، به دهر له خوا،

له هیچ ناترسن:

﴿۲۹﴾ **﴿الَّذِينَ يَبْلُغُونَ رَسُولَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ﴾** نه وانه و فرمان و په یامه کانی خوا ده ګه یه نن ولې دترسن **﴿وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ﴾** وه له هیچ که سیک تر ناترسن. جګه له خدا جاکه واته تویش ئی پیغه مبر ﷺ هر له وان په پره و بکه. بویه ټو پیغه مبره هم خوئی و هم هاوه لانیسی زور بویرانه په یامه که ی خویان ګه یاندو، شه و روژ لی نه وه ستان. **﴿وَكُفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا﴾** وخوا خویشی به سه چاودیرو لیپرسره وه بیت.

پیغه مبر ﷺ ناخړی هه موو پیغه مبرانه:

﴿۳۰﴾ **﴿مَكَانَ مُحَمَّدٍ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ﴾** موحه ممد ﷺ باوکی هیچ پیاوکتان نییه، نه زهیدو نه که سی دیکه تان هه تا حرام بیت ژنی به کوپرکراوی خوئی - پاش ته لاقدانی - ماره بکات، چونکه کچ و کوپری ټو ناشران و بی له وان که سیر نابیته کچ و کوپری، بویه ده توانی ژنه که ی زهید ماره بکات **﴿وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ﴾** به لکوئو په یامبری خواجه و دوا ه مینی په یامبرانه، کوئی زنجیره ی په یامبرانی پنه اتوه. (نبین عه بباس) ټه لیت: مه به ست نه ویه که نه ګهر ټو ناخړ په یامبر نه بوایه، خوا کوپریکی ده دایه و ده یکرده په یامبر **﴿وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا﴾** هه میشه ییش خوا به هه موو شتیک زانو به ناګایه.

نیمانداران فره یادی خوا بکه ن:

﴿۳۱﴾ **﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا﴾** ئی ټو که سانه ی پرواتان هی ناوه! یادی خوا بکه یادیکی زور، واته: بی حده و سنور یادی یادی خوا بکه ن. **﴿۳۲﴾** **﴿وَسَبِّحْهُ بِكُرَّةٍ وَاصِيلًا﴾** وه هه موو به یانی و ئیواره یه که خوا به پاک و خاوین رابګرن و هه رده م "سبحان الله بلین" **﴿۳۳﴾** **﴿هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ﴾** ټو خوا میهره بانه یه به رده و ام صه له و اتان لیده داو، فریشته کانیسی داوای لیپوردنتان بو نه که ن **﴿لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾** تا له تاریکیه کانی شیرک و نه زانی و گوپرایی دهرتان بکات و بهرو نوورو رووناکي ئیمان بتانبات **﴿وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا﴾** خواش به رده و ام له ګه ل پرواداران میهره بان و دلوقانه **﴿۳۴﴾** **﴿تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ﴾** ټو روژه ش که به دیداری ټو ده ګن ریژو ته حیه یان سه لاه، به سلو کردن له لایه ن خوی میهره بانه وه، پیشوازیان لیده کریټ، وه نه فهرمووی: (سلام قولا من رب رحیم). **﴿وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا﴾** وه پاداشیکی زور چاکیشی بو ناماده کردوون.

هه ندی له په سنه کانی پیغه مبر ﷺ:

ته به رانی له (نبین عه بباس) ده لی: کاتی که نایه تی: **﴿۳۵﴾** **﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾** هاته خوار، پیغه مبر ﷺ (علی و موعان) ی ناره (یه من) و پی فهرموون: (انطلقا فبشرا ولا تنفرا، ویسرا ولا تعسرا)

هر دوو بچن و مزگینى دهر بن و خه لکى مه تورینن، ئاسانکار بن وسه ختگير مه بن، چونکه نه ونایه ته مه: بۆ هاتوته خوارى و پيم ده لى: نهى پيغه مبهرا! ئيمه تو مان ناردووه به مرثه دهر و ترسينهر، واته: به شاهد له سهر خه لك، وه به مرثه دهر بۆ بروداره كان، وه به ترسينهر يش بۆ بى بر واکان. واته: ببيتته شايه دى يه كتاپه رسته تى و، كار و كرده وى مه رد له روژى به ريدها، به برودار انيش مزگينى پاداشى زور و بى سنور بده ت و، خوانه ناسانيش به پاشه روژى سه خت بترسينيت، كه وابو ده بى ئيوه ش نهى موسلمانان! مرثه به خشن. ﴿**۴۶** **وداعيا إلى الله ياذنه**﴾ خه لكيش بانگ كه يت - به فه رمانى خوا- بۆ يه كتاپه رسته تى ﴿**وسراجا منيرا**﴾ و بشبيتته چرايه كى نورانى و رووناك بۆ خه لكانى جيهان، ﴿**۴۷** **وبشر المؤمنين بأن لهم من الله فضلا كبيرا**﴾ مرثه ش بده به بروداران به وهى كه:

له خواوه زياده پاداشتيكى گه وره يان بۆ هيهه ﴿**۴۸** **ولا تطع الكافرين والمنافقين**﴾ هه رگيز گويزايه ل و بهر فه رمانى بى بر وايان و دوو پرووه كان مه به ﴿**ودع اذامهم**﴾ و گوئ مه ده بهر نه زيه ت و ئازاره ي پيش ت ديئن ﴿**وتوكل على الله**﴾ و له ته و اوئ كاروباتا هه ميشه پشت به خوا بيه سته ﴿**وكفى بالله وكيلا**﴾ ته نها خواش به سه پاريزه رو ياريده دهر بيت. نه حكامى ژنى ته لاقدرا و بهر له چوونه لاي:

﴿**يا ايها الذين آمنوا اذا نكحتم المؤمنات**﴾ نهى نه و كه سانه ي بر و اتان هينا وه! كاتى ژنانى بر وادارتان ماره كردن ﴿**ثم طلقتموهن من قبل ان تمسوهن**﴾ له پاشا ته لاقتان دان پيش نه وهى كه بچنه لايان ﴿**فما لكم عليهن من عدة تعتدونها**﴾ هيچ "عيده" و ماويه كتان به سه ريانه وه نيه ريگر بى بۆ شوو كرده وه يان، واته: بى عيده بويان هيه ميرد بكه نه وه، چونكه عيده بۆ نه وه يه دهر كه وئ ئاخو سكى هيه، يانه؟ ﴿**فمتعوهن**﴾ جا موعه يان بده نى، موعه: مالىكه وهك جل و بهرگ و پو شاك و.. هتد بۆ ئاسانكر دنى ته لاقدانه كه له سهر شانيان ﴿**وسرحوهن سراحا جميلا**﴾ وه به جواميرانه ده سيان لي بهر بدهن. واته: به بى زيان دان لايان تووشى نه زيه ت و ئازاريان مه كه ن. (ئيبين كه سير)

ده لى: نه م ئايه ته چه ند حوكميكي گرنگى تيدايه:

يه كه م: بيژهى (نيكاح) هه ر به واتاي ماره كرده، به تاي به ت كه ده فه رموئ: (من قبل ان تمسوهن).

دو وه م: ده توانئ پيش تي كه لاوى كردن ژن ته لا ق بدرئ.

سى يه م: بيژهى (المؤمنات) ژنى كيتابيش ده گريته وه.

چوار ه م: ئيبنى عه بباس و ده سته يهك له (سه له ف) نه م ئايه ته ده كه نه به لگه ي نه وه كه تا (نيكاح) نه بى هه رگيز ته لا ق نابى و ناشكه وئ، ئيمامى (شافيعى و، نه حمه د) يش هه روا ده لين، به لام (نه بو حه نيفه و مالىك) پييان وايه كه پيش (نيكاح) يش ته لا ق هيه و ده كه وئ، بۆ نموونه ي هه ردو كيان (ان تزوجت فلانة فهي طالق) ده ست ده دا.

يَحْيِيهِمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ، سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا ﴿٤٤﴾ يَأَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾ وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ، وَسَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٦﴾ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا ﴿٤٧﴾ وَلَا تَطْغَوْا فِي الْكُفْرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَدَعِ أَذْنَهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَةٍ تَعْتَدُونَهَا فَعْتَعُوهُنَّ وَسَرْحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٩﴾ يَأَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَ النَّبِيِّاتِ الَّتِي آتَيْنَ أَجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عِمِكَ وَبَنَاتِ عَمَتِكَ وَبَنَاتِ خَالَكَ وَبَنَاتِ خَالَتِكَ الَّتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ وَامْرَأَةً مُؤْمِنَةً إِن وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٠﴾

فهرموده‌یش هه‌رپشتگیری ئه‌وه‌ده‌کا که تا (نیکاح) نه‌بی ته‌لاق نابی وناکه‌وی: (لا طلاق لابن آدم فیما لا یملک) (ئه‌حمده، ئه‌بووداود، تیرمزی). (لا طلاق قبل النکاح) (ئیبنی ماجه).

پینجه‌م: به‌کۆی ده‌نگی زانایان: هه‌رکاتی ژنان ته‌لاق دران - پینش چوونه لایان - عیدده‌یان له‌سه‌ر نیه، مه‌گه‌ر می‌رده‌که‌ی بمی‌ت، دیاره ئه‌وه ده‌بی عیدده‌ی ژنی می‌رد مردوو هه‌لژمی‌ری.

شه‌شه‌م: موعته: ئه‌م موعته‌یه له‌م جی‌گایه‌دا گشتگیره، واته: هه‌ر ژنیک که ماره‌یی بو‌دانرایت وپینش ده‌ست تی‌که‌ل کردن له‌ته‌کیا ته‌لاق بدری‌ت نیوه‌ی ماره‌یه‌که‌ی خۆی ده‌که‌وی و هه‌م به‌موعته‌ش بۆی داده‌نری‌ت، وه‌ک ئه‌فه‌رموی: (وان طلقتموهن من قبل ان تمسوهن وقد فرضتم لهن فريضة فنصف ما فرضتم) ۲/۲۳۷. هه‌روه‌ها ژنیکیش ماره‌یی بو‌دیاری نه‌کرایت و پینش چوونه لای ته‌لاق بدری‌ت شتی‌کی بو‌داده‌نری به‌ناوی موعته‌وه، به‌لام ئه‌و موعته‌یه‌ش به‌پیی توانایی و ده‌سه‌لات و، بی توانایی و بی ده‌سه‌لاتی می‌رده‌که‌ی داده‌نری: (لا جناح علیکم ان تطلقتم النساء مالم تمسوهن او تفرضوا لهن فريضة ومتعوهن على الموسع قدره وعلى المقتر قدره متاعا بالمعروف حقا على المحسنين) ۲/۲۳۶.

ئه‌م ژنانه بو‌ پینغه‌مبه‌ر ﷺ جه‌لالن:

بو‌ جاریکی تر دیته‌وه سه‌ر کاروباری ژنه‌کانی په‌یامبه‌ر ﷺ وه‌ک ده‌فه‌رموی: ﴿يا ايها النبي انا احلنا لك ازواجك اللاتي آتيتهن اجورهن﴾ ئه‌ی په‌یامبه‌ر ﷺ ئی‌مه ئه‌و ژنانه‌مان بو‌ جه‌لال کردوویت ماره‌ییت پیداون ﴿وما ملکت یمینک مما افاء الله علیک﴾ وه‌ ئه‌و که‌نیزانه‌ش که له‌ری غه‌نیمه‌ت و فه‌ینه‌وه بو‌وێته خاوه‌نیان. واته: که‌نیزه‌مان بو‌ جه‌لال کردوویت که ماره‌ی بکه‌یت، ئیتر له‌جه‌نگدا ده‌ستت بکه‌وێت، یان به‌هه‌ر جو‌ریکی‌تر، وه‌ک (سه‌فه‌یه) و (جو‌ه‌یرییه) ئه‌وه بو‌و هه‌ردووکیانی ئازاد کردو پاشان ماره‌ی کردن، وه‌ هه‌روه‌ها خاتوو (ری‌حانه) و (ماریه‌) ش/خوا له‌هه‌موویان رازی بی‌ت. ﴿وبنات عمک وبنات عماتک وبنات خالک﴾ هه‌روه‌ها کچانی مامت و، کچانی پوره‌ت (خوشکه‌زای باوکت) و کچانی خالت ﴿وبنات خالک اللاتي هاجرن معک﴾ و کچانی پوررت (خوشکه‌زای دایکت) ئه‌وانه‌یان که له‌گه‌ل تۆدا کو‌چیان کردووه ﴿وامرأة مؤمنة ان وهبت نفسها للنبی﴾ هه‌روه‌ها هه‌ر ژنیکێی برواداریش ئه‌گه‌ر خۆی پینشکه‌ش به‌په‌یامبه‌ر ﷺ کرد، ته‌نها مه‌به‌ستی خوشه‌ویستی خواو په‌یامبه‌ره‌که‌ی خوایه ﷺ، وه‌ک (خه‌وله). ﴿ان اراد النبی ان یستنکحها﴾ ئه‌گه‌ر په‌یامبه‌ر ﷺ ویستی ماره‌ی بکات ﴿خالصة لك من دون المؤمنین﴾ ماره‌ کردنی خو‌به‌خش به‌بی ماره‌یی بو‌ دانان و وه‌ی و شاید تایبه‌ته به‌ تۆوه ئه‌ی پینغه‌مبه‌ر ﷺ، واته: جگه له پینغه‌مبه‌ر له برواداران نیه نیکاحی هیچ ژنیکێی ئیماندارێ خو‌به‌خش بکا به‌بی ماره‌یی و وه‌ی و شایه‌ت. ﴿قد علمنا ما فرضنا علیهم فی ازواجهم وما ملکت ایمانهم﴾ بی‌گومان ئی‌مه ری و شوینمان بو‌ ئه‌وان له‌باره‌ی ژنان و که‌نیزه‌کانیا‌نه‌وه روونکردو‌ته‌وه، چونکه برواداران نابیت زیاتر چوار ژنی ئازاد ماره‌ بکه‌ن، پاشان به‌رامبه‌ر به‌ که‌نیزه‌یش چه‌نده‌یان بو‌ده‌گونجی، به‌لام له‌گه‌ل ره‌زامه‌ندی (وه‌لیی و دانانی ماره‌یی و ناگایی شایه‌ددا، دیاره ئه‌وه بو‌ تۆ ره‌هاو به‌ربلاوه. ئه‌مه‌یش ته‌فسیری (موجاهیدو سه‌هن و قه‌تاده‌و ئیبنی جه‌ریه) بو‌ نایه‌تی (قد علمنا ما فرضنا...)). ﴿لکیلا یكون علیک حرج﴾ بو‌ئه‌وه‌ی ته‌نگ و چه‌له‌مه‌یه‌ک بو‌ت پینش نه‌یه‌ت له‌ ماره‌ کردنی زیاتر له‌ چوار وه‌تد... وه‌ک له‌ نایه‌ته‌که‌دا باسکرا. روونکردنه‌وه‌یه‌ش بو‌ ئه‌وه‌یه تا هیچ دلت‌ه‌نگی و گیروگرفتیک له‌ گه‌یاندنی په‌یامه‌که‌دا نه‌یه‌ته ری‌ت، وه‌ وانه‌زانیت به‌وه که چوار ژن زیاترته هه‌یه، سنوورت شکاندووه، چونکه پێویسته تۆ په‌یوه‌ندی بکه‌یت به‌هه‌موو جو‌ره خه‌لکیکه‌وه - به‌تایبه‌تی له‌ری ژنه‌کانته‌وه - بو‌ گه‌یاندنی به‌رنامه‌که‌ی خوا ﴿وکان

الله غفورا رحیما ﴿همیشه خوا زور لیبوردو میهربانه﴾ **﴿ترجی من تشاء منهن و تؤی من تشاء﴾** تو دهتوانی کات و مهوعیدی ههرکامیک لهژنهکانت دوابخهیت "واته: نهگهر لهسهری نهویشدا نهگهرپیتهوه لای، تو گونا هبار نابیت، هروهها ههرکامیکیشیان نزیک بکهیتهوهو بتوی لهلای تو بمینیتوه (نهگهرچی سهری نهویش نهبی)، ههر گونا هبار نابیت، نه تهفسیره بهپی پاپوچوونی هندی لهو زانایانهیه، که دهلین: پیغه مبه ر ﷺ (قهسم) سی لهسهر واجیب نهبووه، بهلام لهگهل نهویشدا بهوپه پری دادپهروه ریبهوه جوو لا وهتهوه، لهتهک ژنهکانیدا **﴿ومن ابتغیت ممن عزلت فلا جناح علیک﴾** ههروا نهویشیان کهکاتی خوی بهرکهنارت کردبی له قهسم و لهلامانهوی شهو، بهلام نیستا دهتهویت له خوتی نزیک بخهیتوه، دیسان بو نهووش هیچ گونا هیکت لهسهر نیه **﴿ذلک ادنی أن تقر اعینهن ولا یحزن﴾** ثابهو شیویه خوی میهربان بوی روونکریتهوه

نزیکتره بهوهی که ژنهکانت چاوایان پیگهش بیت و خهفت نهخون، چونکه دهزانن که پیغه مبه ر ﷺ لهگهل نهویشدا قهسمی لهسهر نییه نهو بوخویی ههر نهنجامی دهات. بهلی دابهشکردنی کاتهکان بهسهر ژناندا بوئهوانه ی زیاتر لهژنیکیان هیه کاریکی زور پیویست و گرنگه لهنیسلامداو زاناکان نه تهدرهسهیان بو داناوه (باب القسم)، بهلام بو پهیامبه ر ﷺ خوی گهوره بهونایهتهی سهرهوه بهپی نهو تهفسیره کردمان نهو قهسمی لهسهرشان هه لگرت، ههرچهنده نهو خوی نهوپه پری ههولی نهدا بو جیبه جیکردنی **﴿ویرضین بما آتیتهن کلهن﴾** وه رازی و خوشنوودیش بن بهو مافی ژن و میردییهی تو پیتیانت داوه بی جیاوازی له نیوانیاند، واته: با نهوانه بزائن که تو (قهسم) لهسهر نیه بویمان، بهلام لهگهل نهویشدا کاتهکانت بو بهشکردن، خوشحال و دلشاد نهبن **﴿والله یعلم مافی قلوبکم﴾** وهخوا چاک دهزانی بهوهی له دللهکانتاندا هشاردراوه له کاری ژنان ومیل بولای هندیکیان. **﴿وکان الله علیما حلیم﴾** وه خوا

بهردهوام لهبهرژوهندی بهندهکانی خوی بهناگایه، همیشه لهسهرخویه پهلهی سزاش ناکات.

بی لهو ژنانهت، نهی پیغه مبه ر ﷺ، ژنانی ترت پیناشی:

﴿لا یحل لک النساء من بعد﴾ نیت له دوی نهامانه هینانی ژنانی تر بو تو حهلال نییه، واته: بوت نییه ژنی تریان بهسهردا بینی **﴿ولا ان تبدل بهن من ازواج﴾** وه ناتوانی وازیشیان لی بینیت "یهکیکیان تهلاق بدهیت و یهکیکی تر ماره بکهیته، چونکه نهوان خواو پهیامبهریان هه لبرژاردوه، خوی گهورهش ناوا پاداشتیان نهادهوه **﴿ولو اعجبک حسنهن إلا ما ملکک یمینک﴾** نهگهرچی نهو نافرهتانهی که تودهتهوی بیانخهیته جیگای هاوسه رهکانت، جوانییان سهرسامت بکات جگه لهکه نیزهک. بهلی خوی گهوره چوار جوړه ژنی حهلال کرد بو پهیامبه ر ﷺ:

﴿ترجی من تشاء منهن و تؤی من تشاء﴾ وَمِنْ أَنْبَغَتْ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ تَقْرَأَ عَنْ عِيْنَهُنَّ وَلَا تَحْزَنْ وَبَرَضَيْتَ بِمَا أَلَيْتَهُنَّ كُلَّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾ لَا يَحِلُّ لَكَ الْإِنْسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا ﴿٥٢﴾ يَأْتِيَنَّكَ الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَبْظِ رِجَالِهِ وَلَكِنْ إِنْ أَدْعَيْتُمْ فَأَدْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْشَرُوا وَلَا مُسْتَعْسِفِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذَى النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٣﴾ إِنْ تَبَدُّوا شَيْئًا أَوْ خَفَوْهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٤﴾

﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ﴾ خو ئەگەر داوای شتیگتان لەژنانی پیغمبەر ﷺ کرد، لەپشتی پەردەو داویان ئی بکەن، واتە: ئەدەب لەمالی پەيامبەر ﷺ و تیکەل نەبوون لەگەل خانەوادەکیدایاسایەکی خوازییەو، دەبی هەموو کات پیش چاو بگیری ﴿ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ﴾ ئابەو شیۆیه پاکترە بو دلی ئیۆه و، دلی ئەوانیش "هەک تیکەلی ژن و پیاو کە دەرەنجام گەل شتی خراپی ئی ئەوەشیتهوه". (شەنقییتی) ئەلیت: ئایەتی: (وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا..) ئەگەرچی هەندی لە زانایان دەلین: ئەو یاسایە تایبەتە بە خیزانەکانی پەيامبەرەوه ﷺ، بەلام ئەگەر سەیری هۆ عیللەتەکی بکریت: (ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ) بە راشکاوی ئەوه دەگەیهنیت کە حوکمەکی گشتگیرەو بو تەواوی موسلمانانیشە، چونکە هیچ کەسێک نیە بتوانیت بلی: ژنازیتر جگە لەژنانی پەيامبەر ﷺ پیویستیان بە ئاسوودەیی وپاکی دل نییە، جگە لەوەش لە (ئوصول)یشدا هاتووه: (إِنَّ الْعِلَّةَ قَدْ تَعَمَّ مَعْلُولَهَا..) لەولایشەوه ئەگەر بەوردی سەیریکی قورئان بکریت، بە ئاسانی دەرەدەکیوت کە حیجاب لەسەر تەواوی ژنە موسلمانەکان واجبە: (ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ..) یان دەفەرموی: (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجَكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ..) ۵۹/۳۳. بو ئەم ئایەتەش دەلیت: (فَقَدْ قَالَ غَيْرُ وَاحِدٍ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ: إِنَّهُ مَعْنَى: ((يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ)) أَنَّهُنَّ يَسْتَرْنَ بِهَا جَمِيعَ وَجُوهِهِنَّ، وَلَا يَظْهَرْنَ شَيْئًا إِلَّا عَيْنَ وَاحِدَةٍ تَبْصُرُ بِهَا،

ومن قال به: ابن مسعود، وابن عباس، وعبيدة السلماني، وغيرهم). بهلئى.. (محمد ته مين شه نقيتى) بوچوونى نه وه بووه به لگه يه كى زوريشى هيناوه ته وه بو نه وه كه ده ست و دم و چاويش عه وره ته و واجبه داپوشرى، جگه كاتى نويژ كردن و كاتى هج ﴿وما كان لكم ان تؤذوا رسول الله﴾ بيگومان هه رگيز بو نيوه ناشى و نابيت نازارو نه زيه تى په يامبه رى خوا ﷺ بدن ئيدى به زمان بى يان به كردار. ﴿ولا ان تنكحوا ازواجه من بعده ابدًا﴾ هه رگيزيش بوتان نيبه ژنه كانى دواى خوئ به هيچ جورىك ماره بكن چونكه وه كو داىكتانن ﴿ان ذلكم كان عند الله عظيما﴾ چونكه نه زيه تدانى و ماره كردنى ژنه كانى نه ولاى خوا كاريكى زور گه وره يه و چاوپوشى ليئاكرى. ﴿ان تبدوا شيئا او تخفوه﴾ نه گه ر نيوه شتيك دهر بېن يان بيشار نه وه له دلتانا ﴿فان الله كان بكل شئ عليما﴾ نه وه به راستى

خوا به هه مووشتيك زاناو ناگايه. ژنان له مانه روو ناپوشن: بهلئى هه ر نه وه كاته كه ثايه هات و فهرانيدا: ده بى له پشت په رده وه قسه له گه ل خيزانه كانى په يامبه ردا ﷺ بكرىت.

ژنان له مانه روو ناپوشن:

نيترباوك و كوړو مه حره مه كانى تريان هاتن و وتيان: ثايا بو ئيمه يش هه ر ده بى وابى نه ي په يامبه رى خوا ﷺ ۱۹ نه وسا بو وه لامى نه وه نه م ثايه ته هات و فهرمووى: ﴿لا

جناح عليهن فى آباءهن ولا إبنائهن ولا إخوانهن ولا إبناء إخوانهن ولا إبناء اخواتهن ولا نساأهن ولا ما ملكت

إيمانهن﴾ هيچ گوناخيك له سهر "خيزانه كانى په يامبه ر ﷺ نيبه - نه لبت ژنانى تريش هه روا- كه بى په رده و

روو به روو له گه ل باوك و كوړو بررازو خوشكه زاو ژنانى موسلمان و به نده ي خوياندا قسه بكن "چونكه په رده

له گه ل نه وانه دا نه زيه ت و كاريكى گرانه و نه وانه يش مه ترسى كارى دزيو و خراپيان ليئاكرىت. ﴿واتقين الله﴾ وه

"به نه ينى و به ناشكرا، له خوا بترسن و سنوره كانى مه شكينن ﴿ان الله كان على كل شئ شهيدا﴾ به راستى خوا

به سهر هه موو شتيكه وه شايه ده وه هميشه ناگايه، وه يچ شتيكى لى ون نابيت.

فهرماندان به صه لوات له سهر پيغه مبه ر ﷺ و، قه درو ريژى نه وه له ناو كوړو كو مه ل دا، هه ر چو نيك له ماله وه حورمه ت و ريژى واجبه، بو يه نه فهرمووى: ﴿ان الله وملائكته يصلون على النبي﴾ به راستى خوا و فريشته كانى

دروود و صه لوات له سهر پيغه مبه ر ﷺ دده ن، خوا به زه يى و ميهره بانى خوئ نه ريژى به سهر يا، فريشته كانيش داواى پايه به رزيى و ليبور دنى بوده كهن ﴿يا ايها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما﴾ ده سا نيوه ش نه ي

نه وانه ي پرواتان هيناوه! دروود و (صه لوات) ي له سهر بدن، وه سه لامى لييكه ن ئيمه ش ده ليئى: (اللهم صل على النبي وسلم تسليما). يان ده ليئى: (اللهم صل على محمد وعلى آل محمد، كما صليت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم

إنك حميد مجيد، اللهم بارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم إنك حميد مجيد).

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَ فِي آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءَ إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءَ أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَاءِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ وَآتَقِينَ اللَّهَ رَبَّ اللَّهَ كَانَتْ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٥٥﴾ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بغيرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدْ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجَكُمْ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ بُدُنٌ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلْبَسِهِنَّ ذَلِكَ أدنى أَنْ يُعْرِفْنَ فَلَا يُؤْذِينَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٩﴾ لَيْنَ لِرَبِّهِ الْعَظِيمُ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمُرْجُفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَعْنَتُكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾ مَعُونَتٌ أَيْنَمَا تَقِفُوا أَخْذُوا وَقِفَتُمْ تَقِيلًا ﴿٦١﴾ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ئازادەرانى خواو يېغەمبەر بەر لە عنەتى خوا كە وتوون :

﴿ **إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ** ﴾ بە راستى ئەو كەسانەى ئازارو ئەزىيەتى خواو پەيامبەرەكەى دەدەن، واتە : سەرپىچى لە فەرمانەكانيان دەكەن ﴿ **لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ** ﴾ خوا لە دونيا ولە قىامەتدا نەفرىنى لىكردوون و لەمبەرەبانى خۆى دورى خستوونەتەوہ ﴿ **وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مَّهِينًا** ﴾ سزايەكى زۆر سووككەرى بۆئامادە كردوون ﴿ **وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا** ﴾ و ئەوانەش كە ئازارى پياوانى ئيماندار و ژنانى بپروادار دەدەن بى ھىچ تاوانىك كەردىتيان ﴿ **فَقَدْ احْتَمَلُوا بَهْتَانًا وَاثْمًا مَّيِيًّا** ﴾ بيگومان ئەوانە درۆ بوختان و گوناخى ئاشكەريان ھەلگرتوہ.

دەبى ژنان خويان بە چارشىو دا پۆش :

﴿ **يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ** ﴾ ئەى پەيامبەر ﷺ ! بە ژنەكانت، كچەكانت و ژنانى بپروادار بلى : ﴿ **يُدْنِينَ عَلَيْهِن مِّنْ جِلْبَابِهِنَّ** ﴾ لە بالاپۆش و عاباكانيان بپىچن بە خويانا، بە شىوہىەك كە تەواوى سەر و مل و جەستەيان داپۆشى.

يَتَنَاسَاهُ كَبُؤُ جِلْبَابٍ : ئىبنى عباس دەلىت : جىلباب : ئەو جل و بەرگەىە تەواوى جەستە ھەرلە پى تا تەوقە سەر داپۆشى " دەشكرى بلىين : ئەو پارچە قوماشىە كە ژنان بەسەر جل و بەرگەكانياندا دەپىچن بەخوياندا وەكو عەبا كە ژنانى عىراقى بەكارى دىنن . بەلى ژنان ھەركاتى لەمال چوئە دەرى بۆھەر ئىش و كارىكى پيوست، دەبى ئەو (جىلباب) بە بەكار بەيئن و تەواوى سەر و مل و گەردن و سنگ و بەرەكيان پىداپۆشەن ھەتا دەگاتە قولە پىيان، بەكارھىنانى ئەو پارچە حىجابەش كە ئىستا لەناودايە جى جىلباب دەگرتەوہ بەمەرجىك (مىقنەعە) سى لەگەلدابى. ﴿ **ذَلِكَ ادْنَىٰ أَن يَعْرِفَن فَلَ يُؤْذِينَ** ﴾ ئەو خۆداپۆشەنەش لەبارترىن شتە " كە ئىوہ بە پاك و خاوينى و داوين پارىزى بناسرين و بەر قسەو بوختان نەكەون و ئازارو ئەزىيەت نەدرين ﴿ **وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا** ﴾ ھەمىشەو بەردەوام خوا چاوپۆشيكارە " بەرامبەر بەوانەى پىشتەر درىغيان ھەبوويت زورىش مەبەرەبانە لەگەل ئەوانەدا فەرمانەكانى جىبەجى دەكەن ﴿ **لَن لَّمْ يَنْتَ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْمَرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ** ﴾ سوئند دەخۆم ئەگەر دوو پروەكان و ئەوانەى كە دليان نەخۆشەو ھەروا ئەوانەش كە لەمەدىنەدا خويان گرتە دراوہ دژ بە موسلمانەكان پپو پاگەندە بلاو بكەنەوہ ئەگەر كۆلنەدەن و دەست ھەلنەگرن ﴿ **لَنفَرِّقَنَّ بَهُمْ** ﴾ ئەوا ئىمە تۆ ھەلنەنيئ كە جەنگيان لەگەل بكەيت و دەرەنجامىش زالىشت دەكەين بەسەرياندا ﴿ **ثُمَّ لَا يَجَاوِرُونَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا** ﴾ پاشانىش بۆ ماوہىەكى كەم نەبيت نەتوانن لەشاردا بىمىنەوہو دراوسىتيت بكەن، واتە : تەفروتونا وشار بەدەر دەكرين ﴿ **مَلْعُونِينَ إِنَّمَا ثَقَفُوا أَخْذًا** ﴾ نەفرىنشىان لىكراوہ و لەمبەرەبانى خوا دەرکراون لەھەر جىگايەك دەستكەون، دەبى دەستگىر بكرين ﴿ **وَقَتَّلُوا تَقْتِيلًا** ﴾ و زورىش بەتوندى بكورزين ﴿ **سَنَةِ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلُ** ﴾ دژايەتى ئەوانەى لەبەرنامەى خودايەو لەئىو ئەوانەشدا كە لەپيش تۆوہ ژياون ئەنجامدراوہو بپريار دراوہ كە ھەر دوو روويەك لەگەل ھەر پەيامبەريكدا دژايەتى كەردىت ئەوا بپريارى گرتن و كوشتنى دراوہ ﴿ **وَلَن تَجِدَ لِسَنَةَ اللَّهِ تَبْدِيلًا** ﴾ ھەرگىز تۆ گۆرانكارىيت دەست ناكەوى لەباو و بپريارەكانى خوادا.

ھەر خوا دەزانى قىامەت كەى دى :

﴿ **يَسْأَلُ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ** ﴾ بىباوہەكان پرسىارى ھاتنى رۆژى قىامەتت لىئەكەن ! ﴿ **قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ** ﴾ ، پىيان بلى : ئەى يېغەمبەر ! ھەر خوا خۆى زانىارى و ئاگادارىي تەواوى ھىيە بەرۆژى قىامەت كە كەى دىت .

هه‌رئهم ماناومه‌به‌سته‌یه له‌چه‌ند ئایه‌تیکی تریشدا هاتوو: (۳۴/۳۱): (إن الله عنده علم الساعة)، (۵۹/۶): (وعنده مفاتيح الغيب)، (۱۸۷/۷): (يسألونك عن الساعة)، (۴۴/۷۹) (۴۷/۴۱): (إليه يرد علم الساعة).. لهم فه‌رموده‌یه‌شدا هاتوو: ((ما المسؤول عنها بأعلم من السائل)) متفق علیه. واته: منی پرسیارلیکراو له‌باره‌ی هاتنی روژی قیامه‌ته‌وه له‌توی پرسیارکهر (ئهی جوبریل) به‌ئاگاتر نیم. ﴿وما یدرک لعل الساعة تكون قریبا﴾ جا تو چوزانیت له‌قیامه‌ت؟ له‌وانه‌یه کاتی هاتنیشی زۆر نزیک بیټ! له‌سووره‌تی (۱۷/۴۲) وما یدید لعل الساعة قریب)، وه له‌سووره‌تی (۱/۵۴): (إقتربت الساعة وانشق القمر..) وه له‌سووره‌تی (۱/۲۱): (اقتراب للناس حسابهم وهم في غفلة معرضون) هاتوو که هه‌موویان به‌تیگرا پش‌تگین بۆ نزیک هاتنی روژی قیامه‌ت. ﴿إن الله لعن الکافرين واعد لهم

سعيرا﴾ به‌راستی ئه‌خوایه نه‌فرینی له‌بی پرواکان کردوو وه‌ره‌حمه‌تی خو‌ی دووری خستونه‌ته‌وه وئاگرێکی هه‌لگیرساوی زۆر سوتینه‌ریشی بۆ ئاماده‌کردون ﴿خالدين فيها ابدًا﴾ به‌هه‌تاهه‌تایی ده‌بی له‌ویدا بمیننه‌وه ﴿یجدون ولیا ولا نصیرا﴾ دیاره‌له‌ویش هه‌یج دۆست و یارمه‌تیده‌ریکیان ده‌ست ناکه‌وی ﴿یوم تقلب وجوههم فی النار﴾ به‌تایبه‌تی له‌روژیکا که ده‌م وچاویان له‌ناو ناگری دۆزه‌خدا ئه‌م دیوئه‌ودیی پی‌ده‌کریټ تا چاک به‌ژی. ﴿یقولون یا لیتنا اطعنا الله واطعنا الرسولا﴾ ده‌لین: بریا به‌فه‌رمانی خوامان کردباو گوێرایه‌لی پی‌غه‌مبه‌ریش باین ﴿وقالوا ربنا انا اطعنا سادتنا وکبراءنا﴾ وه ئه‌لین: په‌روه‌ردگارا! بیگومان ئیمه‌ فه‌رمانبه‌رداری سه‌ردارو ئاغاو گه‌وره‌کانمان بووین "و به‌گوئی ئه‌وانمان کرد" ﴿فاصلونا السبیل﴾ ئه‌وانیش ری‌یان ئی هه‌له‌ کردین و"چه‌واشه‌یان کردین" ﴿ربنا آتهم ضعفین من العذاب﴾ په‌روه‌ردگاری ئیمه‌! دووه‌ینده‌ سزایان بده، واته: سزای گومرایی خو‌یان سزای گومرا کردنی ئیمه‌یان بده ﴿والعنه‌م لعنا کبیرا﴾

نه‌فرینیکی زۆریان لی‌بکه‌و له‌میهره‌بانی خۆت زۆر زۆر دووریان بخه‌ره‌وه.

جووله‌که بۆ مووسا بوختان ده‌کات:

﴿یا ایها الذین آمنوا لا تكونوا کالذین آذوا موسی﴾ ئه‌ی ئه‌وانه‌ی به‌رواتان هیناوه،! وه‌کو ئه‌وه‌که‌سانه مه‌بن که ئازاری موسایاندا و تۆمه‌تیان بۆ هه‌لبه‌ست ﴿فبراه الله مما قالوا﴾ خواش موسای ته‌بریه کرد له‌بوختانه‌ی بۆیان کرد ﴿وکان عند الله وجیها﴾ چونکه موسا لای خوا، گه‌وره‌و خاوه‌ن (جاه) و پێ‌بوو پی‌شه‌وا (بوخاریی) ئه‌لیت: ((إن رسول الله ﷺ قال: إن موسی کان رجلا حییا ستیرا، لا یری من جلده شی استحیاء منه، فأذاه من آذاه من بني إسرائيل فقالوا: ما یتستر هذا التستر إلا عیب فی جلده إما برص، وإما اذرة - انتفاخ الخصیتین - وإما آفة، وإن الله أراد أن یراه مما قالوا لموسی، فخلا یوما وحده فخلع ثیابه علی حجر ثم اغتسل، فلما فرغ اقبل إلى ثیابه لیاخذها

سورة الاحزاب

المائدة النورية

يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿١٧﴾ إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكُفْرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿١٨﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وِلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٩﴾ يَوْمَ تُقَلَّبُ وَجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ ﴿٢٠﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَ ﴿٢١﴾ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَهُمُ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٢٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَّاهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجْهًا ﴿٢٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٢٤﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٢٥﴾ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَاهِلًا ﴿٢٦﴾ لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٧﴾

وإن الحجر عدا بثوبه، فأخذ موسى عصاه وطلب الحجر، فجعل يقول: ثوبي حجر، ثوبي حجر، حتى إنتهى إلى ملا من بني إسرائيل فراوه عريانا أحسن ما خلق الله - عز وجل - و إبراهيم مما يقولون وقام الحجر. فأخذ ثوبه فلبسه، وطفق بالحجر ضربا بعصاه، فوالله إن بالحجر لندبا - أثرا - من أثر ضربه ثلاثا أو أربعا أو خمسا - قال - فذلك قوله تعالى: (ولا تكونوا كالذين آذوا موسى...) . پیغمبر ﷺ - فرمودی: بهراستی موسا پیاویکی زور به شهرم و خوداپوشه بوو، هرگیز هیچ شتیکی - له شهرمدا - نه دبیرا، جا بهنی ئیسرائیل وتیان: ببی و نه بی موسا یا توشی نه خوشی به له کی بووه، یا قوړه، یا گرفتیکې تری هیه! بویه نه و نه سووره بو خو داپوشین! نهو جا خوا ویستی پاکانه ی بو بکات لهو بوختانه، بویه روژی موسا به ته نیا له چو لویه کا خو ده شوړی و جل و بهرگه کی له سهر به ردی داده نی، جاکاتی لی بوویه وهو چووجهلکانی له بهر بکاته وه و رویشت، موسایش دار دهسته کی به دهسته وه گرت و دواي كهوت وهر نهی وت: بهر ده که! جله کانه. و نه و انیش بهرووت و قووتی دیتیان و بویان دهر کهوت که هیچ عیب و نه گیکې پیوه نییه. به کورتی: موسا ﷺ پیاویکی زور به شهرم بوو، زور هه ولی نه دا له شی نه دبیر، بویه زوړیش خو دی دانه پوشتی، جا له بهر نه وه جووله که کان وتیان: دیاره له شی عیب داره بویه نه و نه سووره له سهر خو داپوشین! جا خوی گه وره کاریکی بو سازان - نه وهی فرموده که - و جووله که به چاوی خو یان دیتیان که جوانترین و بی عیب ترین تن و له شی هیه. ﴿**يا ايها الذين آمنوا اتقوا الله**﴾ نهی نه وانه ی بروتان هیناوه! هر له خوا بترسن ﴿**وقولوا قولا سديدا**﴾ و قسه ی راست و ریك و پيك بكن ﴿**يصلح لك اعمالكم**﴾ نهو ساخوا کاره کانتان بو راست دینی و، هی دایه تتان دهکا بو نه نجامدانی کاری چاك ﴿**ويغفر لكم ذنوبكم**﴾ و گونا هه کانیشتان بو ده پوشتی ﴿**ومن يطع الله ورسوله فقد فاز فوزا عظيما**﴾ و هر که سینک گویریاه لی فرمانی خواو په یامبه ری نهو بکات، نهو به یگومان سهر کهوتنیکې گه وره ی به ده ست هیناوه.

مروۛ قبو لی هه لگرتنی سپارده ی کرد:

﴿**إنا عرضنا الأمانة على السموات والأرض والجبال**﴾ بهراستی ئیمه سپارده و (ته کالیف) هکانمان خسته سهر ناسمانه کان و زهوی و کیوه کان ﴿**فاین ان یحملنها**﴾ که چی هیچیان له خو یان رانه دی و له هه لگرتیان نکولی یان کرد. خاوه نی (أضواء البیان) نه لیّت: ئهم (عروض) و نماییشی سپارده یه و، ورنه گرتنی ناسمانه کان و زهوی و چیا کان.. شتیکی راسته و حقیقه تی هیه، هر چه ند ئیمه ش چو نیه تیه که ی دهر که نه که ی، وه ده شلی بو ئهم راستیه نایهت و فرموده زوره، له وانه: (وإن من الحجارة لما يهبط من خشية الله) (۷۴/۲)، وه (تسبح له السموات السبع والأرض ومن فيهن...) (۴۴/۱۷)، وه (وسخرنا مع داود الجبال يسبحن) (۹۷/۲)، وه فرموده یش: وه ک گریان ی بنکی داره خورما که، نهو کاته که پیغمبر ﷺ و تار ی له سهر نه داله مه دینه دا، پاشان له وی گواستیه وهو چوه سهر میمبه ره که، وه ک ئیمامی (بوخاری) هیناویه تی. وه له (موسلم) یشدا هاتوه: (عن النبي ﷺ إني لأعرف حجرا كان يسلم علي في مكة...) پیغمبر ﷺ فرمودی: بهراستی من به ردی نه ناسم کاتی که له مه که که دا بووم هه میشه سلای لی نه کردم! نه مهو چه ند فرموده یه کی تریش... ﴿**واشفق منها**﴾ نه چوونه ژیری و ترسان که: نه توان هه لسن به جیبه جیکردنی داخوازییه کان ﴿**وحملها الإنسان إنه كان ظلوما جهولا**﴾ که چی مروۛ هاته پیشه وهو چوه ژیربار ی وهه لیگرت! بهراستی ناهه قیی له خو کردو نه یزانی به نه نجام، نه گینا هرگیزه لی نه نه گرت. واته: به جی هینانی فرمانه کانی خوا نه و نه گرنگه ناسمان و زهوی و شاخه کان له گه ل نه وه موو توانایه دا بویان هه نه گیرا! که چی ئاده می - به نه زانی خو ی - هه لیگرت!! ﴿**ليعذب الله المنافقين والمنافقات والمشركين**﴾

والمشركات ﴿ بۆ ئەو ھى لە ئاكامدا - بە ھۆى پشتگوۆ خستىن وسەرپىچى و خيانەت لەو سپاردەيە - خوا سزای پياوان و ژنانى دوو پروو ھاوبەش دانەران بدات ﴾ **﴿ ویتوب الله على المؤمنين والمؤمنات ﴾** و تەوبەش لە پياوان و ژنانى برودار - بە ھۆى پاراستنى ئەو سپاردەيەو گووپرایەلى و تاعەتەیان - وەرگرت. **﴿ وکان الله غفورا رحیما ﴾** دیارە، خوايش ھەمیشە لیبوردەيە، دلۆقان و میهرەبانە قەلەمى لیبوردن بەسەر گوناھاندا دینى. سا خواى گوناھپۆش و دلۆقان! لیمان ببوورەو، رەحمان پیبکە. امین.

زۆریش سوپاس بۆ خواى دەسەلاتدار کە ھاوکاریى و پشتیوانى کردم بۆ تەواو کردنى

تەفسیری سوورەتى (ئەحزاب).

*** **

۳۴- سوورەتى (سەبەاء)

مەككەيەو (۵۴) نایەتە

بەناوى خواى بەخشندەى میهرەبان

ئەمیش ەك ھاوینەكانى خۆى باسى بناغە سەرەكییەكانى دینى ئیسلام: یەكتاپەرستى، پەيامبەر، ریه‌تیی، زیندوو بوونەو، پاداشت و تۆلە ئەكا.. داستانى ھەندى لە پەيامبەرانیشت راقە ئەكات، ەك (داوود) و (سەرلەيمان) كورپى، لە بارەى ئەودەسەلاتەو خوا پىی بەخشین.. پەنجەیش ئەخاتە سەرشك و بەدگومانی موشرىكەكان سەبارەت بە پەيامەكەى پەيامبەر ﷺ، كۆتاییشى دیت بە بانگکردنى بى پرواكان بۆ پرواھىنان و یەكلا بوونەو و دەسبەردان لە بیرو باوەر و بۆچونى پووجە لیان. بۆیەش ناوى (سەبەاء) چونكە چیرۆك و بەسەرھاتەكەى پاشاكانى یەمەن دەگىرتەو، بە تايبەتى ئەو ھەموو خوشیى و نیعمەت و خوشگوزەرائیى خوا پىیدا بوون، كەچى ئەوان ھەر زۆرنا سوپاس و سپلە بوون، جاخوايش تۆلەى لیكردنەو و لییتىكدان و تارومارى كردن.

جابه‌م شیوہەیش دەست پىدەكات: **﴿ بسم الله الرحمن الرحيم * الحمد لله الذى له مافى السموات وما فى الارض ﴾** گشت سوپاس و ستاییشكى شیاو، تەنھا بۆ ئەو خوايە كە ھەرچى لە ئاسمانەكان و، لە زەویدایە ھەرى ئەو **﴿ وله الحمد فى الآخرة ﴾** سوپاسى شیاو لە رۆژى دوايشدا ھەر بۆ ئەو، نەك كە سیكى تر. **﴿ وهو الحكيم الخبير ﴾** ھەر ئەویشە ھەمیشە كارجوان و كار رەنگین، ھەرچى ئەكات زۆر جىی خۆیەتى وە ئەویشە زۆریش ناگا دەر بارەى كاروكردەو و دروستكراوە كانى **﴿ يعلم ما یلج فى الارض وما یخرج منها وما ینزل من السماء وما یعرج فیها ﴾** ھەرچى دەچیتە ناو جەرگەى زەوى، ەك باران و شتى تر وە ھەرچیش لى دیتە دەرى وەك ئاو و شتى تر. وە ھەرچیش لە ئاسماندا دیتە خوارى، ەك فریشتە و باران و بروسكە و شتى تر وە ھەرچیش لیئەو سەرئەكەوى و بەرز ئەبیتەو ەك فریشتەو كردهو بەندەكان و شتى تر، ئەوخوايە پىی دەزانى و بە ناگایە **﴿ وهو الرحيم الغفور ﴾** ئەویشە بۆخوشى زۆر میهرەبان و! زۆر لیبوردەيە! جاپاش ململانى كافرەكان دەر بارەى زیندوو بوونەو، خواى لە كارزان لەسى جىگای قورئاندا فرمان بە پیغەمبەر دەدا سویند بە پەرورەدگارى دەخوات كە زیندوو بوونەو راستەو پىشیدت.

یەكەم: لە سوورەتى (یونس) دا نایەتى: (و یستنبئونك أحق هو قل إى و ربى إنه لحق و ما انتم بمعجزین).

دووم: لەم سوورەتەدا: (و قال الذین كفروا..).

سینیه: له سووره تی (تغابن) دا: (زعم الذين كفروا ان لن يبعثوا قل بلى و ربى لتبعثن ثم لتنبئن بما علمتم و ذلك على الله يسير).

قیامت دیت و، هه مو که سیش به پینی کاری خوی پاداشت دهرتیه وه:

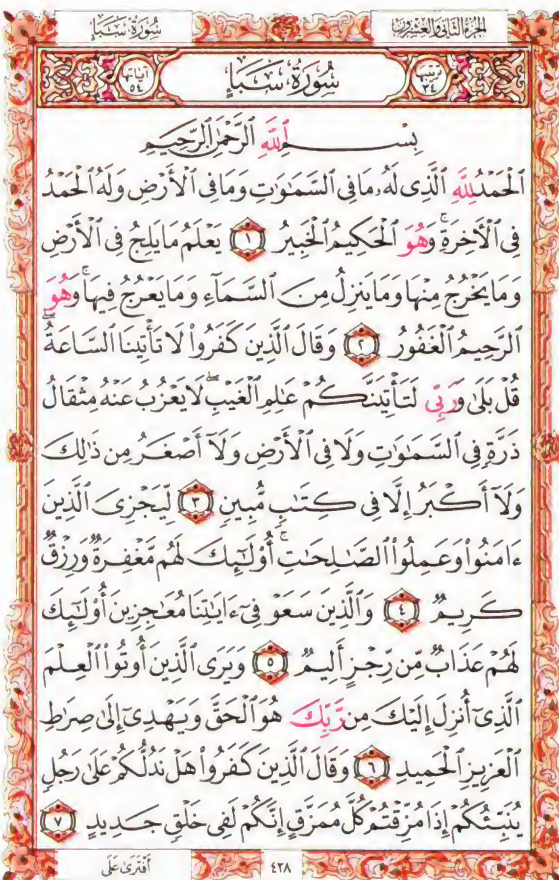
﴿ وقال الذين كفروا لا تأتينا الساعة ﴾ و ئەوانەى خواهناس و بى پروا بون و نكوولى زيندووبوونه و هيان ده كرد و تيان: هه رگيز رۆژى قیامتەمان بۆنايه، واتە: به هيچ شيوهيهك قیامت نه! ﴿ قل بلى و ربى لتأتينكم عالم الغيب ﴾ ئەى پيغه مبهرا! بلى: به لى سويندم به پهره وردگارم هه ريو تان پيش ديت، له لايهن خواى زاناي گشت ناديار ﴿ لا يعزب عنه مثقال ذرة فى السموات ولا فى الارض ﴾ كه به ئەندازەى تو زقاليك شتى لى و ن نابى، نه له ناسمانه كان و نه له زهويدا ﴿ ولا اصغر من ذلك ولا اكبر ﴾ وه نه بچووكت

له زهره و، نه گه وه تریش لى ﴿ لا فى كتاب مبين ﴾ مه گهر ئەوه هه مو له ناو نامه يهكى روونكه ره وه (لوح المحفوظ) دا لای پهره وردگار نووسراوه هه لگراوه ﴿ ليجزى الذين آمنوا و عملوا الصالحات ﴾ تا پاداشى ئەوانه بداتوه بهروايان ميناوه ئاكارى كرده وه چا كه كانيان ئەنجامداوه ﴿ ولك لهم مغفرة و رزق كريم ﴾ بۆ ئەمانه له به هه شتدا لى بوردن و رزق و رۆژى چاك هيه ﴿ والذين سعوا فى آياتنا معاجزين ﴾ ئەوانهش كه هه رچى له تواناياندايه به ختى ده كهن بۆ پووچه لكردنه وهى ئايه ته كانمان به مه به ستى هه لها تيان له ده ستمان. ﴿ ولك لهم عذاب من رجز اليم ﴾ بۆ ئەوانه هه يه سزايه كه له به دترين جوړى سزاي به ئيش. ﴿ ويرى الذين اوتوا العلم ﴾ و ئەوانهش كه له زانبارى به شدراون له لايهن خواوه، واتە: له خواهن نامه كان و هاوه لانی په يامبه ر ﷺ سوور ئەزانن ﴿ الذى انزل إليك من ربك هو الحق ﴾ ئەوهى كه بۆ تو ناردراوه له لايهن پهره وردگار ته وه هه ره و راست و دروسته، واتە: ئەو نه فاما نه نكوولى زيندووبوونه وه

ئەكهن، كه چى خواهن زانسته كان به راست و دروستى ئەزانن ﴿ ويهدي إلى صراط العزيز الحميد ﴾ وه بۆ ریی خواى خواهن ده سه لات و سوپاسكراو (جن و ناده مزاد) رینوین ده كا.

حاشا كه ران له ژینی دواى مردن ده مكوت ده كرين:

﴿ وقال الذين كفروا ﴾ ئەوانهى بى پروا بوون هه نديكيان به گالته كردن به زيندووبوونه وه به هه نديكيان يان وت: ﴿ هل ندلكم على رجل ينبكم ﴾ ئايا ده تانه وى پياويكتان نيشان به دين هه و التان بداتى؟ (مه به ستيان په يامبه ر بوو ﷺ) ﴿ اذا مرقتم كل ممزق ﴾ كاتى ئيوه مردن وله گوڤره كانتانا رزين و هه پروون هه پروون كران و بوونه وه گل ﴿ انكم لفي خلق جديد ﴾ كه ئيوه بۆ جاريكى تر، سه ر له نوى دروست ده كردنيته وه زيندو و ده بنه وه؟ ﴿ افترى على الله كذبا ام به جنة ﴾ نازانين ناخو به ده ست ئەنقه ست درو له سه ر خوا ده كا! "يان شيتته؟ چونكه - به لای

نه‌وانه‌وه - قسه‌ی وا نه‌بی یه‌کی له‌وه دووکه‌سه بی‌کات، نه‌گینه پیاوی ژیرو راستگو شه‌وه قسه‌یه نا‌کا! ﴿بل الذين لا يؤمنون بالآخرة في العذاب والضلال البعيد﴾ نه‌خیر هه‌رگیز موحه‌مه‌ده نه‌درؤ ده‌کاو نه‌شیتته، به‌لکو نه‌وانه‌ی وا بپروایان به‌پاشه‌ روژ نییه، له‌ناو سزاو سه‌رلیشیواو بی‌یه‌کی دور له‌هق و رینمای دان. ﴿أفلم يروا إلى ما بين أيديهم وما خلفهم من السماء والأرض﴾ نایا - نه‌وانه - سه‌یریکی پیتشه‌وه‌وپاشه‌وه‌ی خو‌یانیان نه‌کرد، تا ببینن و بزائن خوا چی دروستکردوه له‌ناسمان و زه‌ویدا؟ بوئه‌وه‌ی تواناو ده‌سه‌لاتی شه‌وه بزائن، وک له‌جیطایه‌کی‌تردا نه‌فقه‌رموی: (والسما بنيناها بأيد وانا لموسعون، والأرض فرشناها فنعم الماهدون) (۵۱/۴۷-۴۸). ﴿إن نشأ نخسف بهم الأرض﴾ نه‌گه‌ر بمانه‌وی زه‌ویی به‌وانیشه‌وه ده‌یبه‌ینه‌ خوارئ ﴿و نسقط عليهم كسفا من السما﴾ یان بمانه‌وی

چه‌ند پارچه‌ سزایه بخه‌ین به‌سه‌ریاندا، ده‌یخه‌ین به‌سه‌ریاندا. ﴿إن في ذلك لآية لكل عبد منيب﴾ بی‌گومان له‌وده‌سه‌لاته‌دا به‌لگه‌یه‌کی هه‌ره‌گه‌وره‌هیه - له‌سه‌ر ده‌سه‌لاتی خوا له‌سه‌ر زیندو وکردنه‌وه بو‌هه‌ر به‌نده‌یه‌ک بی‌ه‌وی بو‌لای خوا بگه‌ریتته‌وه واته: ناسمان و زه‌ویی به‌وه‌موو یاسا قه‌شه‌نگه‌یانه‌وه ده‌بنه به‌لگه‌ی زیندوو بو‌ونه‌وه هاتنی روژ دوا‌یی، چونکه‌که‌سیک بتوانئ نه‌وکاره‌ گرنگانه نه‌نجام‌بدا، نه‌ی چون ناتوانئ مردوان زیندوو بی‌کاته‌وه...؟! له‌کاتی‌کا: (لخلق السموات والأرض أكبر من خلق الناس ولكن أكثر الناس لا يعلمون) دروستکردنی ناسمانه‌کان و زه‌ویی مه‌زتره له‌دروستکردنی مه‌ردم به‌لام زورتر خه‌لک نازائن.

خوا زی‌ده به‌شیکی به‌داوود دا:

﴿ولقد آتينا داود منا فضلا﴾ سو‌یند به‌خوا ئیمه له‌فه‌زل و به‌هره‌ی خو‌مان نیعه‌تیکی فراوانمان به‌(داود) دا، واته: کردمانه په‌یامبه‌رو زه‌بوورمان دایه ﴿يا جبال اوبى معه والطير﴾ به‌کی‌وه‌کانیشمان گوت: ئی‌وه‌ش له‌گه‌ل داوددا

أَفَرَأَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ ﴿٨﴾ أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِنْ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ شَأْنُ خُسْفٍ بِهِمْ الْأَرْضِ أَوْ تُسْقِطَ عَلَيْهِمْ كُفًّا مِنَ السَّمَاءِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٩﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا يٰجِبَالِ أَوْبِىٰ مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَأَنَّا لَهُ الْحَدِيدُ ﴿١٠﴾ أَنِ اعْمَلْ سَبِغًا وَفَدَّرْ فِي السَّرْدِ وَاعْمَلُوا صَٰلِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١﴾ وَلَسْلِمْنَا مِنْ الرِّيحِ غُدُوًّا شَرُّهُ وَرَوْحًا شَرُّهُ وَأَسْلَمْنَا لَهُ عَيْنَ الطَّيْرِ وَمَنْ الْجِنُّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ إِذْنُ رَبِّهِ وَمَنْ يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا ذُقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿١٢﴾ يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحْرِبٍ وَتَمَثِيلٍ وَجَفَانٍ كَالْجِرَابِ وَقُدُورٍ رَاسِيَتْ أَعْمَلُوا آلَ دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِّنْ يَّبَادِىَ الشُّكُورِ ﴿١٣﴾ فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَىٰ مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنسَأَتَهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَنَّىٰ الْجِنُّ أَن لَّو كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ أَلَمِينَ ﴿١٤﴾

یه‌ک ده‌نگین و گشت پی‌که‌وه ته‌سبیحات بکه‌ن، واته: شه‌وه ته‌سبیحاتی خوا‌ی کرد، هه‌روا ئی‌وه‌ش شه‌ی په‌له‌وره‌کان! له‌گه‌لیابن، وه‌ک شه‌فرموی: (إنا سخرنا الجبال معه يسبحن بالعشى والأشراق) (۳۸/۱۸). ﴿والنا له الحديد﴾ و ئاسنیشمان بو‌نه‌رمکرد، به‌ئاره‌زووی خو‌ی چو‌نی ویستبا کاری پی‌ی شه‌کرد، بی شه‌وه بی‌خاته‌ناو کووره‌ی ناگروهه ﴿ان اعمل سابقات و قدر فی السرد﴾ پی‌مانگووت: که هه‌موو جو‌ره‌ ززیه‌کی بی‌لاپوش و، تاس کل‌او‌یک (به‌ئالقه‌ چنراو) و نه‌ندازه‌گیر، دروست بکه بو‌کاتی جه‌نگ و خو‌پاراستن له‌جه‌نگ، وایشن که هه‌یج تیری‌ک نه‌یان‌شکینئ وکونیان تینه‌کات ﴿واعملوا صالحا﴾ پی‌شمانگووتن: کاری چاک بکه‌ن، واته: ده‌بی هه‌موو کاره‌کانتان چاک بن گو‌یرایه‌لی خوا بن، له‌به‌رامبه‌ر شه‌وه‌موو چاکه‌یه‌وه ﴿إنی بما تعملون بصیر﴾ به‌راستی‌ی من به‌کاری ئی‌وه بینام وچاودیرتانه. به‌لی خوا به‌ش و به‌هره‌یه‌کی زوری به‌خشی به‌داود - علیه‌الصلاة والسلام - پی‌غه‌مبه‌راییتی

وتوانا ودهسه لات وپاشايه تیی و، سوپایه کی زۆرو پرچک و، دهنگ وئاوازیکی خوش و سازگار، که هه موو کات چیا سه ره زه کان له گه لیا (سبحان الله) یان ده گوته وه، بالنده کانیش له ئاسماندا راده وه ستان وگوئیان بو ده گرت! له (فتح الباری) کتاب فضائل القرآن ۹/ ۹۲، وله موسلیم/ کتاب صلاة المسافرين ۱/ ۵۶۶) هه ردو ده لیئ: شه ویک پیغه مبهه ﷺ گوئی له دهنگه خوشه که ی (ئه بوو موسای ئه شعهری) یه وه بوو، وه ستاو گوئی بو گرت و فهرمووی: (لقد اوتی مزمارا من مزامیر آل داود) به راستیی دهنگ وئاوازیکی له دهنگ وئاوازه که ی خانه واده ی داود پیدراوه.

بهش و باره تی سوله یمان:

ئینجا نۆبه ی ژماردن ی به هه ره کانیه تی به سه ره سوله یمانی کوپی داو ده وه، - علیه السلام - وئه فهرمووی: ﴿**ولسليمان الريح غدوما شهر ورواحها شهر**﴾ بۆ سوله یمانیش (با) مان رامکرد، ته نیا له تاقی به یانیاندا مانگه ریی هه کی ده بری و، ئیوارانیش ریی یه ک مانگ ده رووی. (شیخ حه سه نی به صری) ئه لیئ: سوله یمان له (دیمه شق) له سه ره ته خته که ی دائه نیشت و، نانی به یانی ئه خوارد، ئه و جا هه لئه فزی و، بۆ نیوه پۆش له (اصطخر) نانی ئه خوارد، له کاتی که نیوان هه ردو وکیان مرؤقی تیژ وه به یه ک مانگ ئه و جا ئه یبری ﴿**واسلنا له عين القطر**﴾ وه بۆ سوله یمان کانییه کی (مس) یشمان تاواند بو وه هه رچۆنی ئاسنمان بۆ داود نه رمکرد، به شیوه یه ک وه ک سه رچاوه ی ئاو ئه پۆشت و زۆر به ئاسانی هه موو شتیکی ئی دروست ئه کرد ﴿**ومن الجن من يعمل بين يديه بان ربه**﴾ و له جنۆکه ش هه بوون به فهرمانی خوا له به رده ستییدا کاریان ئه کرد ﴿**ومن يزغ منهم عن امرنا**﴾ وه هه ره که سیکیشیان له فهرمانی ئیمه لای بدا ده رچی، واته: به گوئی ئیمه ی نه کا ﴿**نذقه من عذاب السعير**﴾ سزای ئاگری سوتینه ری پی ده چیژین ﴿**يعملون له ما يشاء من محاريب**﴾ سوله یمان چیده ویست له کو شکی به رزو قایم ﴿**وتماثيل**﴾ و جوړاو جوړی کو تهل و په یکه ربو یان ده کرد، دیاره له به رنامه و شه ریعه تی (داود) دا ئه و په یکه رو کو تله نه یاساغ نه بو وه، وه ک له شه ریعه تی ئیسلامدا حهرام و یاساغه ﴿**وجفان كالجواب**﴾ وه هه روا قاپ و ده فزی زل و گه وه، وه ک حه وز که له شکره که ی خوراکی تیا ئه خوارد ﴿**وقدور راسيات**﴾ و چه ندین تیانه و مه نجه لی گه وه ری دابه سراو و نه جو لویان بۆ ئاماده ئه کرد ﴿**اعملوا آل داود شکرا**﴾ وتمان: ئه ی بنه ماله ی داود! سوپا سگوزاری بکه ن له به رامبه ره ئه و هه موو به هرانه دا رشتو وه به سه رتاندا ﴿**وقليل من عبادي الشکور**﴾ به لام له به نده کانم که میکیان سوپا سگوزارن، واته: ده نیوه وامه بن.

جنۆکه غه یب نازانی:

﴿**فلما قضينا عليه الموت**﴾ ئینجا پاش ئه و هه موو ده سه لات ه کاتی بریاری مردنمان بۆ داو مرانمان ﴿**ما دلهم علی موته إلا دابة الأرض تأكل منسأته**﴾ هه یج شتی که جنۆکه ی ئاگادار نه کرد به مردنی (سوله یمان) مۆرانه نه بیئ که دارده سه ته که ی ده خوارد ﴿**فلما خر تبينت الجن ان لو كانوا يعلمون الغیب**﴾ ئینجا پاش یه کسالت کاتی سوله یمان ره تی بر دو که رت، ئه و کات ئاشکرابوو ده رکه وت بۆ ئاده میی که ئه گه ره جنۆکه شتی نادیاریان زانیبا وه ک پرو پاگهنده وابوو ﴿**مالبثوا فی العذاب المهین**﴾ ئه وه نده له و سزا قورس و په ست و کاریگه ره یه دا ئه ئه مانه وه! (ئیین عه بباس) ئه لی: پاش سالتیک ئه و جا پییان زانی کو چی دوا یی کردو وه.

جیگا و شوینی خه لکی سه با:

﴿**لقد کان لسبا فی مسکنهم آیه**﴾ سویند به خوا جیگا و شوینی گه لی (سه با) له (یه مهن) دا به لگه یه کی مه زن بوو له سه ره ده سه لات و ترانایی خوا، بۆ پاداشته دانه وه ی چاککاران و، تو له دانی خراپکاران، چونکه ئه و گه له کاتی

سپله‌یی و خیانه‌تیاں سه‌بارت به نیعمه‌ته‌کانی خوا کرد، خوایش په‌راگنده‌ی کردن و ریشه‌ی دهره‌نیان ﴿جنتان عن یمن و شمال﴾ نهو به‌لگه‌یه‌ش دور باخی گه‌وره و زور قه‌شه‌نگ بوون، یه‌ک له‌لای راست و، نه‌وی دی لای چه‌په‌وه پیمان به‌خشیبون، نه‌بی چه‌نده دیمه‌نیکی جوان و سهر سوپه‌ینه‌ری بووبی، به‌وشیوه خوا باسیان ده‌کات! (ئین که‌سیر) نه‌لی: ژنان زهمبیله‌یان نه‌نا به‌سه‌ریانه‌وه و به‌بن دره‌خته‌کانیا ده‌چوون، بی نه‌وه هیچ نه‌زیه‌تی ببینن میوه‌که خوی دهره‌ری و زهمبیله‌که‌ی لی پر نه‌بوو، جیی باسه، شاره‌که‌شیان که‌وتبووه نیوان باخه‌کانه‌وه ﴿کلوا من رزق ربکم﴾ وتمان: ده‌له رسق و رۆزی په‌روه‌دگارتان بخون ﴿واشکروا له﴾ و سوپاسیسی بکه‌ن "له‌به‌را به‌ر نه‌وه هه‌موو نیعمه‌ت و خوشیه‌وه پیی به‌خشیبون ﴿بلدة طيبة رب غفور﴾ شاره‌که‌تان شاریکی

خوش و پاک و خاوین و، فینک و سازگاره! و خواشتان په‌روه‌دگاریکی خه‌تا پوش و لی‌بورده‌یه، بو‌ه‌رکه‌سیک پی بزانی و سوپاسی بکات ﴿فاعرضوا﴾ که‌چی روویان له‌فرمانی خوا وه‌رگیرا ﴿فارسلنا علیهم سبل العرم﴾ نه‌وجار ئیمه‌ش لافاویی به‌ندی ویرانه‌کرمان ناردایه سه‌ریان (دەرگای ئاسمانمان لی‌کردنه‌وهو بووبه لی‌زمه، ئینجا به‌سته‌که‌یانی- سد مارب- ویرانه‌کردو، نه‌وسا دنیای لی‌پرکردنه ئاوو ژانیان لی‌تی‌کچوو.

سه‌بارت به (سد العرم - سه‌دی مه‌ئره‌ب): (هه‌مه‌دانی) نه‌لیت: له‌به‌شی باشووری خورئاوای (مه‌ئره‌ب) هوه زنجیره شاخیکی تیدایه، به‌رهو باکووری خوره‌لات دریز نه‌بنه‌وهو له‌نیوان نه‌و شاخانه‌دا شیوو دۆلیکی زور گه‌وره و فراوان هه‌یه.. هه‌رکات باران باریبا سیلاوو لافاویکی زوری نه‌و ناوچه‌یه له‌وی خه‌ر ده‌بوویه‌وه و ده‌رژایه شیوی (آدنه‌) وه که‌ نزیکه‌ی (۱۱۰۰) مه‌تر به‌سه‌ر ده‌ریادا سه‌ر نه‌که‌وت، جا نه‌و ئاوه که‌ به‌رهو باکووری خوره‌لات نه‌پوشت ماوه‌ی سی کاتژمی‌ریکی نه‌ما بو (مارب)، ئینجا له‌وی ته‌نگه به‌رییه‌ک

ده‌ست پی نه‌کات، نیوان شاره‌که‌یش و ته‌نگه به‌ریه‌که ده‌شتیکی شاخاوی (۳۰۰) میلی دوجا نه‌گریته‌وه، له‌دوایشدا له‌سالی (۱۸۴۳) زه‌وی ناسه‌کان نه‌و سه‌ده‌یان دۆزییه‌وهو سه‌له‌ماندیان که‌ رووداویکی ئاوا هه‌بووه. ﴿وبدلناهم بجنتیهم جنتین ذواتی اکل حنط واثل وشن من سدر قلیل﴾ له جیی دوو باخه‌پرمیوه خه‌وشه‌که، دوو باخی دپکاوی به‌روو بووم تال، مازوو و میوه‌ی داری سیواک و دره‌ختی ته‌رفای بی که‌لک، که‌می داری نه‌به‌گمان بو هیشتن که‌ هیچیان که‌لکیان نه‌بوو ﴿ذلک جزیناهم بما کفروا﴾ به‌وشیویه پاداشمان دانه‌وه، چونکه ناشوکر سپله‌و پینه‌زان بوون ﴿وهل نجازی الا الکفور﴾ ئایا ئیمه‌ش ته‌نها له سپله‌و نکولی‌کار تو‌له‌ ئه‌سینن، واته: تو‌له‌مان ته‌نیا بو‌ستوکارانه ﴿وجعلنا بینهم و بین القرى التى بارکنا فیها قرى ظاهرة﴾ وه له‌نیوان ریگای نه‌وان و، نیوان گونده‌کانی شام - که‌ فه‌رو پیتمان تی‌خستبوون- چه‌ند شارو گوندیکی ترمان له‌پال یه‌کتردا ئاوه‌دان کرد. واته:

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَانِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ
كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ، بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبُّ غَفُورٌ
(۱۵) فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ
جَنَّتَيْنِ ذَوَاتِ أَكْمَلٍ خُطٍ وَاثِلٍ وَشَنٍ مِنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ
(۱۶) ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ يُجْزَى إِلَّا الْكُفُورُ (۱۷)
وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقَرْيَ الْتَى بَرَكْنَا فِيهَا قُرًى ظَاهِرَةً
وَقَدَرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِرًّا فِيهَا لَيَالٍ وَأَيَّامٌ آمِنَةٌ (۱۸)
فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ
أَحَادِيثَ وَمَزَقْنَاهُمْ كُلَّ مَزْقٍ إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِكُلِّ صَبَّارٍ
شَكُورٍ (۱۹) وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِلَٰهِي سَطَنُهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا
فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ (۲۰) وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ
إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يُؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِیظٌ (۲۱) قُلْ أَدْعُوا إِلَٰهِي زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ
اللَّهِ لَا يَمْلِكُ كُتُوبٌ مُثْقَلَةٌ ذُرَّةً فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي
الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شَرْكٍَ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ (۲۲)

ولاته که یانمان ئاوه دان و پېره رکه ت و، پرله خه لک دروستکردبوو، هه رگیز هه ستت به چو لئ نده کرد **﴿وقدرنا فيها السیر﴾** مه وادی نیوان شارو گونده کانیا نمان به نه ندازه دانا، ئەم گوند نزیک به ئەو گوند، به زوویی مه رده مه کی ئەه گیشتنه ئاوه دانی و، خواردنیان ده ست ده که وت **﴿سیروا فيها لیالی وایاما آمنین﴾** و پیمان وتن: ده به ناویاندا به شه وان و روژان، به هیمنی و، ئاسوده ی و، بی ترس له دورژمن و برسیه تی و تینوویه تی برۆن و بگه پین **﴿فقالوا ربنا باعد بین اسفارنا﴾** که چی له باتی سوپاسگوزاری ئەو هه موو خو شیی و نیعمه تانه دا، وتیان: په روه ردا گارمان! ماوه ی نیوانی شاره کانمان - له سه فهدا - بو دورتر که "تا به چو ل و بیاباندا برۆین و تویشوو بو سه فهدا کانمان هه لگرین و سوودی بازگانی وهر گرین و، هه ژاره کان بخه یه ژیر کار **﴿وظلموا انفسهم﴾** وه بهر کاره ستمیان له خو یان کرد **﴿فجعلناهم احادیث﴾** ئینجا ئیمه یش کردماننه سه رگوزه شته و ده نگوباس وهه وال له ناوچه که دا "بۆیه کتریان ئەه گیرایه وه" **﴿ومزقناهم کل ممزق﴾** و به توندی ته فرو تونامان کردن و له یه کترمان دا برین، هه ر هۆزه یان که وته ناوچه و لاتیکه وه، "بۆیه عه رب ده لئ: یاخو وهک (سه با) و نازو نیعمه ته که ی ئەوانتان ئی بقه می، چونکه ئەوان پاش ئەو هه موو و ئیرانکاریه یان ده سته یه کیان ئاواره ی (عومان) بوون و، هه ر ده سته یه کیان که وته بن داریکی ولاتی شامه وه، (ئه نصار) یشیان چوونه مه دینه، (خزاعه) یش گیشتنه (تیها مه) .. وه هه روه ها ... (ئیبنی جهریر). **﴿ان فی ذلک لآیات لکل صبار شکور﴾** به راستی له ودا ستانه ی (سه با) یه گه ئی به لگه و نیشانه هه ن له سه ر ده سه لات و توانایی خوا، بو هه ر به نده یه کی خوژا گرو سوپاسگوزار. مه به ست به م چیرۆکه ی (سه با) یه ئەوه یه که خه لکانی دیکه ش هۆشیار بن، سپله نه بن، ئەه گینا به لاکه ی (سه با) یان ئی دو باره ئەه بیته وه.

شه یتان دیتی: شوینه که وتوو ودراست گه را:

﴿ولقد صدق عليهم إبليس ظنه﴾ و بیگو مان گومانه که ی شه یتانیش به رامبه ر به خوا نه ناسان وه راست گه را، چونکه واداینا بوو گومرایان بکات، وهک له جیگایه کدا ده فهرموئ: (.. ولا غوینهم اجمعین) ۳۹/۱۵. که چی توانیی و سه رکه وت! **﴿اتبعوه إلا فریقا من المؤمنین﴾** جا ئیتر ده سته یه له بر واداره کان نه بی "هه موو په یه ره و بیان لی کرد **﴿وماکان له علیهم من سلطان﴾** وه شه تیان هیچ ده سه لاتیکه ی به سه ریاندا نه بوو **﴿لا لنعلم من یؤمن بالآخرة ممن هو منها فی شک﴾** به لام تاقییان ده که یه وه به شه یتان، بو ئەوه که بزانی و ده رکه وئ چ که سی بروای به روژی دوایی هه یه و، چ که سی کیش لی و دو دله و له گوماندا یه **﴿وریک علی کل شیء حفیظ﴾** و په روه ردا گاری تو له سه ر هه موو شتیک پارێزه روو چا و دی ره، به نیازو نه یتیان ئەزانئ **﴿قل ادعوا الذین زعمتم من دون الله﴾** - ئە ی موحه مه د **﴿پیان بلئ: ئەوانه ی وای پیتان وابوو که خوان و ئەتانه پرستن - جگه له خوا - ده ئیستا داوایان ئی بکه ن با خیر و خوشیتان یو فه راهم بیئن و، به لاو نه هه مه تتان ئی دور بخه نه وه **﴿لا یملکون مثقال ذرة فی السموات ولا فی الأرض﴾** خو ئاشکرا شه که به ئەندازه ی میرووله و وردیله یه ک" یا پرووشیک ده سه لاتیان نییه" نه له ئاسمانه کان و، نه له زه وویی دا، تا ها وکاریتان بکه ن **﴿وما لهم فیها من شرک﴾** وه له دروستکردنی ئاسمانه کان و زه ویشدا ها و به شی خوا نه بوون **﴿وما له منهم من ظهیر﴾** پالپشتی خوا نه بوون و یارمه تیشیان نه داوه. **﴿ولا تنفع الشفاعة عنده إلا لمن اذن له﴾** و تکا کردن له لای خوا - له و روژی نا په حه تی و، ترس و له رزه دا - سو دی نابئ، نه بو په ره سرا وه کان و، نه بو په رستیاره کانیا ن، چونکه له ناو دله را وکی و بیزاریدا بوون، ئیستاش حه په سا و چا وهر و ان تا بزانی خوا مۆله تی کئ ئەدا بو تکا کردن و کیش تکا بکات؟ جا ئەه و حاله ته دژواره هه روا ئەه مینیته وه و تکا کار نابئ، مه ر بو کسه ی خوا مۆله تی بدا **﴿حتى إذا فرغ عن قلوبهم﴾** تا ئەه و ده مه ی که سام و ترس له دلایاندا داده مرکی به مۆله تان به**

شه فاعهت بۆیان ﴿**قالوا ماذا قال ربكم**﴾ نهوجا ده میان نه کریتته وه له ناو یه کتردا نه لّین: ئاخو پهروه ردگاری ئیوه چ برپاریکی دا، چی وت سه بارهت به تکاگردن؟؟ ﴿**قالوا الحق**﴾ له وه لامدا نه لّین: خوا هق و راسیتی فهرموو، واته: ئیزنی شه فاعهتی دا بو که سیك خوئی لئی زاریی بیت ﴿**وهو العلی الکبیر**﴾ ههر نهویشه زور بلندو پایه بهرزی گهره، هیچ که سیك بوی نیه دهست بخاته کاریه وه.

له وهی پئی بلیت شهریک، بو خوا نیه:

﴿**قل من یرزقکم من السموات والأرض**﴾ به بتپهرسته کان بلی: نهی کی له ئاسماندا پرسق و روژی به ئیوه نه دات "به هوئی بارانه وه" وه له زه و ییه وه به هوئی رووهک و دانه ویله وه؟ ﴿**قل الله**﴾ بلی: ههر خوی تاک وته نیای بی هاوبهش ﴿**وانا او ایاکم لعلی هدی او فی ضلال مبین**﴾

نه وسا پییان بلی: دلنیابن ئیمه ی موسلمان یه کتاپهرست و، ئیوه ی بت پهرست و هاوهلدانه، یه کیتمان له سه ره هیدایهت و ریی راستین، یاخود به ئاشکرا له نیو گومپراییدا روچووین؟ ئای نه مه چ وته یه کی شیرینه، چ ئوسلو بیکی بهرزه، نه وخوئی چاک نه زانی که کی گومپرایه، که چی پئی نالیت تو گومپرایت و، من راستم، تا بهرام بهر که ی زووه له نه یهت و گویش بو ئاموزگارییه کانی بگری ﴿**قل لا**

تسالون عما اجرنا ولا نسال عما تعملون﴾ پییان بلی: ئیوه بهرپرسیار نابین له ههر تاوانیک ئیمه بیکهین، وه ههر وا ئیمهش له بهرام بهر کرده وه کانی ئیوه وه بهرپرسیار نابین "چاک بیت، یان خراپ، دیاره دیسان نه مه ییش ههر زیاده لوتف و نهرم و نیانییه، بهرام بهر مروقی خراپ ده کریت، تاله ده می وتوو ویزدا هه له نه یهت ﴿**قل یجمع بیننا ربنا ثم یفتح بیننا بالحق**﴾ بلی: لیله ههر جور نه بی با بیی، روژی دیت پهروه ردگارمان هه موومان کو نه کاته وه، له پاشان به راستی و داد پهروه رانه دادگاییمان ده کات ﴿**وهو الفتاح**

وَلَا نَنْفَعُ الشَّفْعَةَ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أُوذِيَ لَهُ، حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْ لِيَاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾ قُلْ لَا تَسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرُنَا وَلَا تَسْأَلُونَ عَمَّا نَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾ قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾ قُلْ أَرَأَوْنِي الَّذِينَ أَهَفْتُمْ بِهِ شُرَكَاءَ كَلَّا بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾ قُلْ لَكُمْ مِيعَادٌ يَوْمَ لَا تَسْتَعِجِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَغْنُونَ ﴿٣٠﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِرَ بِهَذَا الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتَضَعُوا لِلَّذِينَ اسْتَكَبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾

﴿**قل اروني الذين الحقتم به**﴾ ههر نهویشه لهو روژدها برپار به دهست و زانا، به کرده وهی بهنده کانی خوئی ﴿**قل اروني الذين الحقتم به**﴾ پییان بلی: نادهی نهوانم نیشان بدن که ئیوه کرد بووتانن به هاوبهشی خوا، تا بزائم شیای نه وه، ن؟ ﴿**كلا بل هو الله العزيز الحكيم**﴾ نهخیر، وانیه نهوان نه یزانن، به لکو ههر خوا خوئی دهسه لا تدارو، زور کار جوانه.

خوا پیغه مبهری بو هه موو خه ئک ناردوو:

﴿**وما ارسلناك إلا كافة للناس بشيرا ونذيرا**﴾ ئیمه ههر بویه تو مان نارد نهی موحه ممهدا ﷺ که بو ته واوی خه لکانی جیهان، ببیته موژده وه ترسینه. ﴿**ولكن اكثر الناس لا يعلمون**﴾ به لام زور بهی مهردم نازانن ﴿**ويقولون متى هذا الوعد ان كنتم صادقين**﴾ و هاوبه شدان ره کان نه لّین: باشه! نه گهر ئیوه راست نه کهن که به لّینمان پی ددهن به سزای قیامهت، ده نه م به لّینه که ی نه بیت؟ ﴿**قل لكم ميعاد يوم**﴾ پییان بلی: روژی که برپاره

بهیه‌کتر بگهن ﴿لا تستأخرون عنه ساعة ولا تستقدمون﴾ نه تاویک لیئی دوا ده‌کهن و، نه تاویکیش لیئی پیش ده‌کهن.

دهسه لاتدارو و بی دهسه لاته‌کانی دنیا ده‌کهنه ناخافتن:

﴿وقال الذين كفروا﴾ خوا نه‌ناس و بی پرواکان و تیان ﴿لن نؤمن بهذا القرآن ولا بالذي بين يديه﴾ ئیمه هرگیز باوه نه بهم قورئانه ده‌کهن و نه بهو کتیبانه‌ش که له‌پیش نه‌وهو بوون ﴿ولو ترى اذ الظالمون موقوفون عند ربهم﴾ و نه‌گهر ببینی نه‌بی موحه‌مه‌ه! ﴿کاتی سته‌مکاره‌کان له لای په‌روهر دگاریاندا "بو حیساب و کیتاب" راگیراون و وه‌ستینراون ﴿یرجع بعضهم إلى بعض القول﴾ و قسه ده‌لین بهیه‌کتر، یه‌کتر تاوانبار ده‌کهن. واته: نه‌ر

نه‌و روزه‌ت نه‌بینی، بیگرمانه رووداویکی زور گه‌ورته ده‌دیت ﴿يقول الذين استضعفوا للذين استكبروا﴾ نه‌وانه‌ی کزو چه‌وساوه‌بوون، به‌خو به‌زل زانه‌کان نه‌لین: ﴿ولا انتم لکننا مؤمنين﴾ نه‌گهر ئیوه نه‌بوونایه "به‌راستی ئیمه پروادار نه‌بووین، واته: هر ئیوه بوون چه‌واشه‌و سهرگهر دانتان کردین" ﴿قال الذين استكبروا للذين استضعفوا﴾ نه‌وجا خو به‌زلزان و زورداره‌کانیش به‌چه‌وسینراوه‌کان ده‌لین: ﴿انحن صدناکم عن الهدی بعد ان جاءکم﴾ ئایا ئیمه بووین، ریمان لیگرتن و نه‌مانه‌یش، به‌ریی راستدا برپون دواى نه‌وکاته‌ی قورئان هاته لاتان؟! "نه‌خیر، وانیه وه ئیوه نه‌لین: ﴿بل کنتم مجرمین﴾ به‌لکو ئیوه هر خوتان گونا‌ه‌بارو تاوانکار بوون ﴿وقال الذين استضعفوا للذين استکبروا﴾ وه کزکراو چه‌وسینراوه‌کان، به‌خو به‌زلزانه‌کان و زورداره‌کان ده‌لین: ﴿بل مکر اللیل والنهار﴾ نه‌خیر، وانیه، به‌لکو نرت و فیلی شه‌وانه روزه‌ی ئیوه بوو ئیمه‌شی سهرگهر دان کرد ﴿ان تأمرونا﴾ چونکه هه‌رده‌م فه‌رمانتان پی نه‌کردین ﴿ان نکفر بالله ونجعل له اندادا﴾ که پروامان به

﴿الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا﴾ اَنْحَن صَدَدَنَّا عَنْ اَلْهُدٰى بَعْدَ اِذْ جَاءَهُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِيْنَ ﴿۳۲﴾ وَقَالَ الَّذِيْنَ اسْتَضَعِفُوْا لِلَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْا بَلْ مَكْرَ الْاَيْلِ وَالنَّهَارِ اِذْ تَاْمُرُوْنَ اَنْ نَّكْفُرَ بِاللّٰهِ وَنَجْعَلَ لَهُ اَنْدَادًا وَاَسْرُوْا النَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوْا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْاَغْلَالِ فِيْ اَعْنَاقِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا هَلْ يَخْزَوْنَ اِلَّا مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿۳۳﴾ وَمَا اَرْسَلْنَا فِيْ قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيْرٍ اِلَّا قَالْ مُتْرَفُوْهَا اِنَّا بِمَا اَرْسَلْتُمْ بِهِءِ كٰفِرُوْنَ ﴿۳۴﴾ وَقَالُوْا اَنْحَن اَكْثَرُ اَمْوَالًا وَاَوْلَدًا وَاَمَّا اَنْحَن يَمْعَدِيْنَ ﴿۳۵﴾ قُلْ اِنْ رَّبِّيْ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَّشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلٰكِنْ اَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۳۶﴾ وَمَا اَمْوَالُكُمْ وَلَا اَوْلَدُكُمْ بِالَّذِيْ تُقْرَبُوْنَ عِنْدَنَا رَفَعْنَا اِلَّا مَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صٰلِحًا وَاُولٰٓئِكَ لَهُمْ جَزَاٌ الضَّعِيْفُ بِمَا عَمِلُوْا وَهُمْ فِي الْغُرَفٰتِ اٰمِنُوْنَ ﴿۳۷﴾ وَالَّذِيْنَ يَسْعَوْنَ فِيْ اٰبِنٰتٍ مُّعْجِزِيْنَ اُولٰٓئِكَ فِي الْعَذَابِ مُخَضَّرُوْنَ ﴿۳۸﴾ قُلْ اِنْ رَّبِّيْ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَّشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَاَمَّا اَنْفَقْتُمْ مِّنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّٰزِقِيْنَ ﴿۳۹﴾

خوا نه‌بی و "چه‌ند هاوبه‌شیکی بو دابننن! ﴿واسروا الندامة لما راوا العذاب﴾ وه په‌شیمانی له‌دلیاندا نه‌شارنه‌وه، کاتن سزاکه ده‌بینن ﴿وجعلنا الأغلال فی اعناق الذين كفروا﴾ وه‌کوژ و زنجیر نه‌کهینه ملی نه‌وانه کافریوون بو زیاده سزا ﴿هل یجزون الا ما كانوا یعملون﴾ نه‌وه مافی خوینانه، ئایامه‌گهر هه‌رکس هر به‌پیی کرده‌وه‌ی خو‌ی سزا نادری؟ واته سته‌م له‌هیچ که‌س نا‌کری.

خوشگوزهرانه‌کانن رووبه‌رووی پیغه‌مبه‌ران دوه‌دستن:

﴿واما رسلنا فی قرية من نذیر﴾ هیچ پیغه‌مبه‌ریکمان نه‌ناردوه له‌شاریکدا بیاترسینی ﴿الا قال متروها﴾ مه‌گهر خوشگوزهرانه‌کانیان ده‌یانوت: ﴿انا بما رسلتم به کافرون﴾ بیگومان ئیمه به‌وه‌ی پیی نی‌راون باوه‌ر نا‌کهن و په‌یامه‌که‌تان به‌درو دهرانین ﴿وقالوا نحن اکثر اموالا واولادا﴾ وه ده‌یانوت: ئیمه له‌ئیوه سامان و مندالی

زورترمان هیه! ﴿وما نحن بمعذین﴾ و هرگزیش نیمة سزا نادرین نهر قیامت هبّی و راست بی، چونکه خوا
لیمان رازییه، هر بویه نعو سامانهشی رشتوو بهسهرماندا ﴿قل إن ربی یبسط الرزق لمن یشاء ویقدر﴾ پنیان
بلی: رزق و رۆزی پیوهریکی ههلهیه بۆ چاکی و، خراپی مرو، چونکه خواوهندم بۆ ههرکەسیک خوئی بیهوی رزق و
رۆزی فراوان نهکات، وه بۆ ههر کهسیک بیهوی کهمی نهکاتهوه، نیتر نهوکهسه چاک بی، یان خراب ﴿ولکن اکثر
الناس لا یعلمون﴾ بهلام زۆربهی خهک نهینی کارهکانمان نازانن ﴿وما اموالکم ولا اولادکم بالتی تقرّبکم عندنا
زلفی﴾ وه نهمال و، نه مندالتان شتیک نین که نیوه بهنیموه نزیک بکهندهوه ﴿لا من آمن وعمل صالحا﴾ بهلام کهسیک
پروایهکی راستهقیینهی هینابی و، کاری چاکی نهجام دابی، تنها پروای دامهزراو کاری چاکه نزیکتان نهکاتهوه

بهخوا، نهمال و، نهمدال ﴿هاولک لهم جزاء الضعف بما
عملوا﴾ بۆ نهم کهسانه لهبرامبهه کردهوهکانیانهوه
پاداشتی دووبهبرامبهه هیه ﴿وهم فی الغرفات آمنون﴾ له
کۆشک و تهلاه بهرزو بلندهکاندا، به ناسوودهیی وخویشی
ژیان نهبهنه سهه ﴿والذین یسعون فی آیاتنا معاجزین﴾ و
نهوانهش که بۆ پهکخستنی نایهتهکانی نیمة ههول نهدهن و
ریگری خهک نهکهه لهئیسلاام و، واش نهزانن نهتوانن
لهدهسهلاتی نیمة ههلبین ﴿ولک فی العذاب محضرون﴾ نا
نهوانه ناماده دهکرین له سزادا ﴿قل إن ربی یبسط الرزق
لمن یشاء من عباده ویقدر له﴾ پنیان بلی: بهراستی
پهروهره گارم رزق و رۆزی دهبهخشی بۆ ههرکەسیک
لهبهندهکانی خوئی بیهوی، بۆ ههرکەسیکیش خوئی بیهوی
لیی کهه نهکات ﴿وما انفقتم من شیء فهو یخلف﴾ نیوهش
ههر شتی دهبهخشن لهپیی خوادا، نهوه خوا بۆتان قهرهبوو
نهکاتهوهو حیگایتان بۆ پرتهکاتهوه ﴿هو خیر الرازقین﴾ وه
ههرنهویشه چاکترین رۆزی بهخشه.

فریشته له قیامتدا بهرائهت له پهستیارهکانیان دهکهه:

وَبِیَوْمٍ یَحْشُرُهُمْ جَمِیْعًا ثُمَّ یَقُولُ الْمَلٰٓئِکَةُ اَهٰٓؤُلَآءِ اِذَا کَرِهْتُمْ
یَعْبُدُوْنَ ﴿۱۰﴾ قَالُوْا سُبْحٰنَکَ اَنْتَ وَلِیْنَا مِنْ دُوْنِهِمْ بَلْ کَانُوْا
یَعْبُدُوْنَ الْجِنَّ اَکْثَرَهُمْ مُّؤْمِنُوْنَ ﴿۱۱﴾ فَاَلِیَوْمَ لَا یَمْلِکُ
بَعْضُکُمْ لِعِضٍ نَّفْعًا وَّلَا ضَرًّا وَّنَقُولُ لِلَّذِیْنَ ظَلَمُوْا دُوْنُ مَا عَذَابُ
النَّارِ اَلِیَّ کُنتُمْ یٰۤاَکْذِبُوْنَ ﴿۱۲﴾ وَاِذْ اَنْتَ عَلَیْهِمْ اِیْتٰنِیْنِیْ
قَالُوْا مَا هٰذَا اِلَّا اَرَجُلٌ یَّرِیْدُ اَنْ یَّصْدَکُمْ عَمَّا کَانَ یَعْبُدُ اَبَاؤَکُمْ
وَقَالُوْا مَا هٰذَا اِلَّا اَفْکٌ مُّفْتَرٰی وَقَالَ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا لِلْحَقِّ لَمَّا
جَآءَ هُمْ اِنْ هٰذَا اِلَّا اَسْحَرٰمُیْنِ ﴿۱۳﴾ وَمَا اَیْنٰهُمْ مِنْ کُتُبٍ
یَدْرُسُوْنَهَا وَمَا اَرْسَلْنَا اِلَیْهِمْ فَلَکَ مِنْ نَّذِیْرٍ ﴿۱۴﴾ وَکَذَّبَ
الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَّغُوْا مَعْشَارَ مَا اَیْنٰهُمْ فَکَذَّبُوْا رُسُلِیْ
فَکَیْفَ کَانَ نَذِیْرٍ ﴿۱۵﴾ قُلْ اِنَّمَا اَعِظُکُمْ بِوَحْدَةٍ اَنْ
تَقُوْمُوْا لِلّٰهِ مَشْنٰی وَفَرَدٰی ثُمَّ تَنفَکُّرُوْا مَا یَبْصَحِیْکُمْ
مِّنْ جَنَّةٍ اِنْ هُوَ اِلَّا نَذِیْرٌ لَّکُمْ بَیْنَ یَدَیْ عَذَابٍ شَدِیْدٍ ﴿۱۶﴾
قُلْ مَّا سَأَلْتُکُمْ مِنْ اَجْرٍ فَهُوَ لَکُمْ اِنْ اَجَرِیْ اِلَّا عَلَی اللّٰهِ وَهُوَ عَلٰی
کُلِّ شَیْءٍ شَهِیْدٌ ﴿۱۷﴾ قُلْ اِنْ رَیَّ یَقْذِفْ بِالْحَقِّ عَلَی الْغُیُوْبِ ﴿۱۸﴾

﴿و یوم یحشرهم جمیعا ثم یقول للملائكة﴾ بیر لهو رۆژه بکهروه کهخوا ههوان پهراستراو پهراستیار کۆ
نهکاتهوه، لهپاشان بۆ لۆمهی پهراستیارهکان بهفریشتهکان نهلیت: ﴿هؤلاء ایاکم کانوا یعبدون﴾ ناخو راسته
نهوانهبوون نیوهیان نهپهراست: بهفهرومانی نیوه بوو؟ دیاره پرسیارو وهلامهکیش ههر بۆ نییش پیگهیاندنیاانه، وه
لهسوورهتی (فرقان) دا نهفهروموی: (انتم اضللتهم عبادی هؤلاء ام هم ضلوا السبیل) ۱۷/۲۵. یاخود به (عیسا)
نهفهروموی: (انت قلت للناس اتخذونی وامی الیهن من دون الله...) ۱۱۶/۵. ﴿قالوا سبحانک انت ولینا من دونهم﴾
نهوانیش دهلبین: خوایه! بی عهیبی و پاک وخاوینی لههاوبهش ههر بۆ توویه، ههر تووی گهروهو پهراستراو دۆستمان،
نهک نهوان ﴿هل کانوا یعبدون الجن﴾ نهخیر، نهوان - بهشی زۆریان - جنۆکهیان نهپهراست، ههر وهکو له
نایهتهشدا هاتوو: (ان یدعون من دونه الا انا و ان یدعون الا شیطانا مریدا) ۱۱۷/۴. ﴿اکثرهم بهم مؤمنون﴾ و

زُوریه‌یان به جَنیه‌کان پَروایان هیئابوو، واته: باوهریان کرد بوو به وادهو به‌لَینیان ﴿^{۴۲} فالیوم لا یملک بعضکم لبعض نفعا ولا ضرر﴾ جا نه‌مرؤژهی قیامته، هیچ که‌سیک له ئیوه ده‌سباری یه‌کتری نادهن و، خاوه‌نی هیچ قازانج و زیانیک نین بۆ یه‌کتر ﴿ونقول للذین ظلموا﴾ به‌وانه‌ش سته‌میان‌کردوو هه‌لَین: ﴿ثوقوا عذاب النار التي کنتم بها تکذبون﴾ ده‌سزای ئهو ناگره‌ بجیژن که بَرواتان پیی نه‌بوو و به‌درؤتان ده‌زانی.

خاوه‌ناسان پیغه‌مبه‌ران تۆمه‌تبار ده‌که‌ن:

﴿^{۴۳} وإذا تتلی علیهم آیاتنا بینات﴾ هه‌ر که ئایه‌ته رووناکه‌کانی ئیهمه‌یان به‌سه‌را بخوینریته‌وه ﴿قالوا ما هذا إلا رجل یرید ان یمدکم عما کان یعبدا باؤکم﴾ ده‌لَین: ئهم پیاوه، (واته: موحه‌مه‌د ﷺ) هه‌ر پیاویکه ده‌یه‌وی له‌و شتانه‌ی باو باپیرانتان ئه‌یانپه‌رست ریتان لی بگری ﴿وقالوا ما هذا إلا إفاک مفتری﴾ وتیشیان: ئهم قورئانه (موحه‌مه‌د ﷺ) ئه‌یلئ: هه‌ر درؤیه‌کی هه‌لبه‌ستراوه له‌سه‌ر خوا ﴿وقال الذین کفروا للحق لما جاءهم﴾ و ئه‌وانه‌ی که بی بَروا بوون کاتی قورئانیان بۆ هات پییان وت: ﴿إن هذا إلا سحر مبین﴾ ئهم قورئانه ببی و نه‌بی هه‌ر جادوویه‌کی ئاشکرایه ﴿وما آتیناهم من کتب یدرسونها﴾ و ئیهمه‌ پیشتەر هیچ کتیب و نامه‌مان نه‌دابووئی بیخویننه‌وه تا نکولی بکه‌ن ﴿وما ارسلنا إلیهم قبلک من نذیر﴾ پیش له‌تویش هیچ ترسینه‌ریکمان بۆ نه‌ناردیوون تا له‌سزای خوا بیاترسینی ﴿وکذب الذین من قبلهم﴾ و ئه‌وانه‌ش له‌پیش مه‌که‌کییه‌که‌نه‌وه بوون، هه‌روا په‌یامبه‌رانیان به‌درؤزن داده‌نا! ﴿وما بلغوا معشار ما آتیناهم﴾ له‌کاتی‌که‌دا قوریش له‌چاو ده‌سه‌لاتی ئه‌وانه‌دا نه‌گه‌یشتبووون به‌ده‌یه‌کی ئه‌وه‌ی به‌وانمان دابوو له‌هیزو ده‌سه‌لات و مال و سامان، که‌چی هه‌ر له‌ناویش چوون! ﴿فکذبوا رسلی فکیف کان نذیر﴾ ئینجا په‌یامبه‌ره‌که‌نی منیان به‌درؤزن دانا، ئیهمه‌ش تۆله‌مان لیسه‌ندنه‌وه، جاجۆن بوو ئینکاری من بۆیان بۆ سزادانیان؟.

هاوه‌ئه‌که‌تان (موحه‌مه‌د ﷺ) لیوه‌ کار نییه‌ :

﴿^{۴۴} قل إنما اعظمک بواحد﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ بلئ: من هه‌ر به‌یه‌که وشه ئامۆزگاریتان ئه‌که‌م ﴿ان تقوموا لله مثنی وفرادی﴾ که له‌به‌ر خوا دوان دوان و یه‌که یه‌که هه‌ستن به‌دلسۆزی هه‌ول بده‌ن و کار بکه‌ن ﴿ثم تتفکروا﴾ پاشان بیر بکه‌نه‌وه و تیفکرین جائه‌و کاته چاک ده‌زائن ﴿ما بصاحبکم من جن﴾ که‌هه‌واله‌که‌تان په‌یامبه‌ر ﷺ هیچ شیتی تیدا نییه، وه‌ک ئیوه ئه‌لَین! ﴿إن هو إلا نذیر لکم﴾ به‌لکو ئهو هه‌ر ترسینه‌ریکه‌ بۆتان ﴿بین یدی عذاب شدید﴾ و ده‌یه‌وی له‌به‌رامبه‌ر سزایه‌کی زۆر توندو‌قورسی رۆژی قیامته‌ بیدارتان بکات، چونکه یه‌که‌م نیشانه‌ی رۆژی دواپی، هاتنی ئهو پیغه‌مبه‌ره‌خویه‌تی.

بی پاره‌و پوول وته‌ماحیک، دینتان پیژاده‌گه‌یه‌نم:

﴿^{۴۵} قل ما سالتکم من اجر فهو لکم﴾ بلئ: من هیچ پاداش و کریه‌که‌م لیتان ناوی، واته: من له‌به‌رامبه‌ر راگه‌یاندنێ ئیسلامه‌که‌مدا هیچ کری و دنیا‌یه‌که‌م له‌ ئیوه‌ناوی ﴿إن أجری إلا علی الله﴾ پاداشت و کری من ته‌نها له‌سه‌ر خوایه ﴿وهو علی کل شیء شهید﴾ وه هه‌ر ئهو بۆ خو‌ی به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌که‌ ئاگاداره ﴿قل إن ربی یقذف بالحق﴾ بلئ: به‌راستی په‌روه‌ردگاری من هه‌ق ده‌هاوی به‌رووی ناهه‌ق‌داو پووچه‌لی ئه‌کاته‌وه ﴿علام الغیوب﴾ ئهو زانای نادیاره، واته: له‌ته‌واوی نه‌ینی و نادیاره‌کان به‌ئاگایه و، هیچ شتی‌که له‌و نادیار نیه ﴿قل جاء الحق وما یبدئ الباطل وما یعید﴾ پییان بلئ: هه‌ق و راستی (ئایینی یه‌کخوا په‌رستی) هات و ده‌رکه‌وت، وه پووچ و به‌تالیش (ئایینی شیرک) رۆشت و ناگه‌رپته‌وه، ﴿قل إن ضللت فإنما اضل علی نفسی﴾ بلئ: ئه‌گه‌ر ریم هه‌له‌

کردیبت، ئەو هەر بوخۆم ریم هەلە کردوو، واتە: زیانەکی هەر بوخۆم دەبیّت **﴿وان اهتدیت قیما یوحی الی ربی﴾** خو ئەگەر رینگای راستم دۆزیبێتەو، ئەو بەهۆی ئەووە بوو کە پەرەردگارم وەحی بو کردوم **﴿إنه سمیع قریب﴾** چونکە بەراستی ئەو ژنەوایە، نزیکە، واتە: ژنە وایە بو گوشتاری من وئیو، لیتمانەو زۆر نزیکە **﴿ولو ترى ان فزعوا فلا فوت﴾** ئەگەر ببینی کاتی زیندو دەرکێنەو دەشلێژین، شتیکی گەرەو ناهەموار دەبینی **﴿واخذوا من مکان قریب﴾** ئینجا لە جیگایەکی نزیکدا لەگۆرەکیان دەرگیرین و دەبرین بو ناو ئاگر **﴿وقالوا آما به﴾** ئەوجا کە هەر سزاکەیان چاوکرد، دەلین: باوەرمان بە موحمەد هینا **﴿وانی لهم التناوش من مکان بعید﴾** وچۆن بۆیان هەیه پیگەیک، واتە: تەنها دنیا جی باوەر هینان بوو، ئەمرۆ لەو دورکە وتوونەتەو وئیستا قیامەتە و کاتی باوەر هینان بە سەرچوو؟ **﴿وقد کفروا به من قبل﴾** و بەراستی لەپێشەو - کەدەرفەتی باوەر هینان بوو - باوەریان پێ نەهینا **﴿ویقذفون بالغیب من مکان بعید﴾** وە لە دوروە زاریان لەنادیار دەدا، واتە: دەیانوت: زیندووبوونەو و بەهەشت و ئاگر نیە! **﴿وحیل بینهم و بین ما یشتهون﴾** وە سەرەنجام تەگەرەدەخێتە نیوان ئەوان و ئەو نەرزووی دەرکێن لەوەر گیرانی ئیمان لیان، واتە: هەرکە مردن، رینگا نادرین باوەر بینن **﴿کما فعل بأشیاعهم من قبل﴾** هەرەکو هاویشیوکانیشیان بەرلە خویان بو دەرەچوون، ئەمانیش پاش لەدەستدەرچوونی سات و کات، ئەوسا باوەر دەهینن، بەلام هیچ کەلکی نابو بۆیان **﴿انهم کانوا فی شک مریب﴾** چونکە بەراستی، دەربارە زیندووبوونەو، لێرسینەو، ئەوانیش وە ئەمان لەگومانیک دژوارو گومان هینەردا بوون!!

سوپاسی بێایانم بو پەرەندە جیهانیان، کە یارمەتیدام بو تەواو کردنی تەفسیری سوورەتی (سەبەء).

*** **

۲۵- سوورەتی (فاتیر)

مەككەییەو (۴۵) نایەتە

بەناوی خۆی بەخشندە میهرەبان

ئەم سوورەتی (فاتیر) لە مەككەدا - کەمی پیش کۆچی پەيامبەر ﷺ بو مەدینە - هاتۆتە خوار، ئەمیش هەر بەو شارێگەیدا دەچیت کە سوورەتە مەككەییەکانی دی پیا دەچن، بانگەیشە بۆیەکتا پەرستیی و تاک و تەنیا یی خوا ئەکا، راستکردنەو چەندین بەلگە لەسەر بوونی خۆی بالا دەست و تاک و تەنیا یی، بو تیکشکانی قەلاو بنگەکانی شیرک و موشریکین، و هەلنان لەسەر پاککردنەو دڵەکان لەپەرەوشتە پەستەکان و، خو ئارایشدان بەخووەو رەوشتە بەرزەکان.

* باسی دەسپێکردنی سەرەتای ژیان ئەکات، کە لە لایەن بەدیھینەری بوونەوەرەو سەرچاوەی گرتووە، پاشان هینانەو چەندان بەلگە لەم دونیایدا لەسەر گونجانی زیندو بوونەو، بۆنەو: زەویی پاش مردنی ئەبووژیتەو، پوواندن و سەوز بوونی جۆراوجۆری دانەوێڵە و میوەو گیاو پووێ. هاتنی شەو و رۆژ، بەدوای یەکدا، ئینجا مەوێ هەر لەنۆتفەرە تا دەبیته خوینپارەو، گوشت پارە، ئیسک، هینانی گوشت بەسەر ئیسکە کاندان.. ئەوسا گیان بەبەرا کردنی و تەکلێف و مافەکانی..

* جیاوازییه‌کی زۆر له‌نیوان باوه‌پدارو بێ‌باوه‌پدا هه‌یه " ئیماندار بینایه‌و، خاوه‌ناس نابینا.

* چه‌ند جوو میوه‌ی جیاواز له‌ تام و ره‌نگ و قیامیناتدا، ئاده‌میی و جموجوڵ و کاره‌کانی، هاوپی له‌گه‌ل جیاوازی ره‌نگ و شکلی کیوو به‌رده‌کان له‌نیوان سپی و ره‌ش و سووردا.. هه‌مووشیان پڕ به‌ دهم شایه‌تی دده‌ن به‌گه‌وره‌یی و ده‌سه‌لاتی خوا‌ی کارجوان.

* جینشینکردنی ئومه‌ته‌ی په‌یامبه‌ر ﷺ له‌ جیی ئومه‌ته‌انی تردا " خه‌لاتکردنی به‌ به‌رزترین و پیرۆزترین په‌یامی ناسمانیی، پاشان دابه‌شبوونی ئاده‌مزا ده‌سی به‌ش: ناکارچاک، که‌مه‌ترخه‌م و گوی نه‌ده‌ر، پینشپرکیکار بوو ئه‌نجامدانی کاره‌چاکه‌کان.

* کو‌تاییشی به‌ سه‌ره‌نش‌تکردنی هاو به‌شدانه‌ره‌کان دیت.

توانایی خوا‌ی کار دروست:

بسم الله الرحمن الرحيم * الحمد لله فاطر السموات والارض * سوپاس و ستاییش و شوکرانه هه‌ر بو‌خوا‌ی به‌دیه‌ینه‌ری ناسمانه‌کان و زه‌ویی، که به‌جواترین شیوه‌و بێ ئه‌وه‌ی له‌پیشه‌وه‌ بناغه‌یه‌کیان بووبی دایه‌یناون ﴿جاعل الملائكة رسلا﴾ بگپری فریشته‌کان به‌نیردراو بوو گه‌یاندنی په‌یامی خو‌ی به‌ په‌یامبه‌ران ﴿اولی اجنحة مثنی وثلاث ورباع﴾ فریشته‌کانی خاوه‌نی دووبال و سه‌ی‌بال و چوار بال، له‌ناسمانه‌وه به و بالانه به‌ره‌و رووی زه‌ویی دین و نه‌گه‌رینه‌وه. واته: خاوه‌ن توانایه‌کی وه‌هان، هه‌ر چو‌نی بیانه‌وی کار بکه‌ن ئه‌یکه‌ن. پینشه‌وا (موسلیم) له‌ (ئین مه‌سعود) وه‌ ئه‌لیت: ((ان النبی ﷺ رای جبریل فی صورته له ستماء جناح))، واته: به‌راستی پیغه‌مبه‌ر ﷺ جو‌بریلی له‌سووره‌ت و دیمه‌نی خو‌یا دیت " که خاوه‌نی ۶۰۰ شه‌ش سه‌ت بالبوو. ﴿یزید فی الخلق ما یشاء﴾ خو‌ی هه‌ر شتیکی

سُورَةُ الْاَنْعَامِ

قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ ﴿٤١﴾ قُلْ اِنْ ضَلَلْتُ فَاِنَّمَا اضِلُّ عَلَى نَفْسِي وَاِنْ اهْتَدَيْتُ فِيمَا يُوحِي اِلَيَّ رَبِّيْ اِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ ﴿٤٢﴾ وَلَوْ تَرَى اِذْ فَرَعُوْا فُلًا قَوْتًا وَاُخْذُوْا مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٤٣﴾ وَقَالُوْا اَمْنًا بِهٖ وَاَنَّا لَمُتَّالِفُونَ ﴿٤٤﴾ مَّكَانٍ بَعِيْدٍ ﴿٤٥﴾ وَقَدْ كَفَرُوْا بِهٖ مِنْ قَبْلُ وَيَقْذِفُوْنَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيْدٍ ﴿٤٦﴾ وَجِئِلْ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِمْ مِّنْ قَبْلُ اِنَّهُمْ كَانُوْا فِيْ شَكٍّ مَُّرْسِبٍ ﴿٤٧﴾

سُورَةُ الْاَوْطَافِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا اَوَّلٰى اَجْنَحَةٍ مَّثْنٰى وَثَلٰثَ وَرَبْعَ يَزِيْدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَآءُ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿١﴾ مَا يَفْتَحُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَّحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهٗ مِنْۢ بَعْدِهٖ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿٢﴾ يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوْا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَلْقٍ غَيْرِ اللّٰهِ يَرْزُقُكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَذْكُرُوْا نِعْمَتَكُمْ

وَلَنْ يَّكَذِبُوْكَ

حه‌ز لێبکا له‌دروستکردنی بال بوو فریشته‌کان و " هه‌رچی تر زیادی ئه‌کات ﴿ان الله على كل شئ قدير﴾ چونکه به‌راستی خوا به‌سه‌ر هه‌موو شتیکیا به‌توانایه ﴿ما يفتح الله للناس من رحمة فلا ممسك لها﴾ خوا هه‌ر نيعمه‌تیک بنیروی ده‌رگای، هه‌چ راگریک نیه بو‌ی و که‌سیک ناتوانی گاله‌ی بداونه‌هیلی ﴿وما یمسک فلا مرسل له من بعده﴾ هه‌رچیش راگری و بیه‌وی نه‌بی، ئه‌وا هه‌چ که‌سیک ناتوانی له‌ده‌ستی ده‌رکاوبه‌ره‌للای بکات له‌ دوا‌ی خو‌ی، جائه‌م نایه‌ته‌ی: (وان یمسک الله بضر فلا کاشف له‌ الا‌هو وان یردک بخیر فلا راد لفضله...) ۱۰/۱۰۷ هه‌ر ئه‌و راستیه‌ دووپات ده‌کاته‌وه. ﴿وهو العزيز الحكيم﴾ هه‌ر ئه‌ویشه‌ زۆر به‌ ده‌سه‌لات، زۆر کارجوان وه‌موو شتی له‌جیی خو‌یدا ئه‌کات و، هه‌چ که‌سیش ناتوانی نه‌هیلی ﴿يا ايها الناس اذكروا نعمة الله عليكم﴾ ئه‌ی خه‌لکینه! هه‌رده‌م یادی نيعمه‌ت وچاکه‌ی خوا بکه‌ن به‌سه‌رتانه‌وه ﴿هل من خالق غير الله﴾ ئاخو بێجگه له‌خو‌ی به‌دیه‌ینه‌ریک هه‌یه؟ ﴿یرزقکم

من السماء والأرض ﴿بِئْسَ لَكَ بَرْئِيٌّ وَرُؤِيتَانِ﴾ بَدَا لَهُ نَاسِمَانِ وَ زَهُوِيْدَا؟ ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ بِيَجْكَه لَه خَوَى هِيچ پهرسراوِيكى ههق نيه ﴿فَإِنِّي تَوَفُّكُونَ﴾ جَا نِيَتَر چُون لَادَه دَرِيْن لَه يه كَخَوَا پهرستى بُو پهرستنى فره خَوَا پهرستى وَلَه رَاسْتَه پَرِي چَه وَاشَه دَه بِن؟.

پيغه مبه راني بهر له توشيان به دروژن دانا:

﴿وَإِنْ يَكْذِبُونَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رَسُولٌ مِنْ قَبْلِكَ﴾ ئەگەر ئەمانەش تۆ بە دروژن بزانن! بىتاقەت مەبە، چونکە پەيامبەرىكى زۆريش بهر له تۆ بە دروژن دانران و خويان راگرت و کوليان نه دا ﴿وَإِلَى اللَّهِ تَرْجِعُ الْأُمُورُ﴾ ناسکرايه که دهره نجامى هه مووکارو باره کان ههر بولاي خوا دهگيردريتهوه ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾ ئەي خەلکينه!

بەراستىي بەليني خوا بەهاتنى روژى پاداش وتوله پاسته
﴿فَلَا تَغْرَنَكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا﴾ جَا بَا ژيانى ئەم دونيايه
نەتەنخەلەتيني وچە واشە نەبى پيى ﴿وَلَا يَغْرَنَكُمُ بِاللَّهِ
الْغُرُورُ﴾ وەبا شەيتانى فريوکار بە حيلم و بەخشندەيى و
ميهرەبانى خوا فريوتان نه دا و تەمەع بختە بەرتان و پيتان
بلي: رهحمى خوا زوره! هەرچەندە گوناه بکەن، خوا هەر
ليتان خووش ئەبەيت ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ﴾ بيگومانه
شەيتان دوژمنتانه ﴿فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا﴾ دەسا نيوهيش ئەو
بە دوژمن بگرن و رهفتاره کانى ئەو وەلانين ﴿إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ
لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ چونکە بەراستىي ئەو هەر
گروپ و شويىنکە وتوانى خوى بانگ ئەکات، بۆنە وهى
پيکە وه ببنه يارو هاوهلى ئاگرى دۆزهخى هه لگيرساوى
بليسه دار.

پاداشت و تولهى روژى سه لا:

﴿الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ﴾ ئەوانەي وا کافرو
بى بېوان، سزايەکى توندو قورسيان بۆ هەيه ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ و ئەوانەيش که بېرويان هيناو کاره

چاکه کانين ئەنجامدا ﴿لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ ليبوردن و پاداشيکى گه وره يان بۆ هەيه ﴿أَفَمَنْ زَيْنَ لَهُ سَوْءَ عَمَلِهِ
فَرَّاهُ حَسَنًا﴾ ئاخۆ کەسيک کارى خراپى خوى لا شيرين کرابى، ئنجا بە چاکى بزاني، وهکو کەسيک وايه که بە خراپى
بزاني و، خوى دوور بگري ليى؟ دياره نه خير ﴿إِنَّ اللَّهَ يَضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ جَا بەراستىي خوا گومرا
دهکات، ئەوهى بيهوى گومراي ئەکات، ريتماش دهکات ئەوى بيهوى و بزاني بەکەلکى هيدايتە ديت ﴿فَلَا تَذْهَبْ
نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَاتٍ﴾ جَا تۆ ئەي پيغه مبه ر...! لەداخى ئەوان خوت لەناو مەبە ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ﴾
بەراستىي خوا چاک دهراني ئەوان چ کارى ئەنجام ئەدەن وچى له ههگبه که ياندايه؟.

به لگه‌ی ژبانی دواى مردن:

﴿ **والله الذى ارسل الرياح** ﴾ هه‌ره‌و خوايه خو‌يه‌تى بايه‌كانى نارد ﴿ **فتثير سحابا** ﴾ جا ئه‌وانيش هه‌وره‌كان ده‌جولینن ﴿ **فسقناه الى بلد ميت** ﴾ ئینجا بۆ خو‌شمان ناردمان بۆه‌ر ولات وشاریكى مردوو، واته: بۆه‌ر زه‌وبیه‌كى وشك و له‌ هیژ كه‌وتووو تینوو ﴿ **فأحیینا به‌ الارض بعد موتها** ﴾ ئه‌وسا به‌وئاوه‌ ئه‌و زه‌وبیه‌مان زیندوو کرده‌وه، دواى مردنى و وشكبوونى ﴿ **كذلك النشور** ﴾ دیاره زیندوو بوونه‌وه‌و ژباندنه‌وه‌ی مردوو‌ه‌كانیش هه‌ر ئاوايه، واته: ئه‌و خوايه هه‌ر چو‌ئى ده‌توانی زه‌ویى مردوو زیندوو بکاته‌وه‌" هه‌ر ئاواش ده‌توانی به‌ئاسانى ئیوه‌ش زیندوو بکاته‌وه‌، خواى گه‌وره‌ له‌گه‌ل‌ ئایه‌تدا زیندوو‌کردنه‌وه‌ی زه‌ویى ده‌کاته به‌لگه بۆ زیندوو‌کردنه‌وه‌ی مردوو‌ه‌كانیش، وه‌ك ئه‌فه‌رموی: (... إهتزت وربت وانبتت من كل زوج بهيج) ۵/۲۲. له‌ فه‌رموده‌یه‌كى راستیشدا هاتوو: ((كل ابن آدم یبلى إلا عجب الذنب، منه خلق، ومنه یركب)) متفق علیه. ﴿ **من كان یرید العزة فله‌ العزة جمیعا** ﴾ هه‌ر كه‌س یك قه‌درو ریزو عیززه‌ت و سه‌ره‌ره‌زى ده‌وى، ده‌بى ملكه‌چى فه‌رمانه‌كانى خوا بی‌ت، ئه‌وه عیززه‌ت و ریزى دنیا و قیامه‌ت بۆ ئه‌وه، ئایه‌تى: (ولا یحزنك قولهم إن العزة لله جمیعا...) له‌ ته‌ك ئایه‌تى: (... یتبغون عندهم العزة فإن العزة لله جمیعا...) هه‌روا ئایه‌تى: (ولله‌ العزة ولرسوله‌ وللمؤمنین...) ئه‌و راستیه ده‌چه‌سپینن. ﴿ **إلیه‌ یصعد الكلم الطیب** ﴾ هه‌موو وشه‌یه‌كى پی‌رۆزو و پاک - وه‌ك یادکردنى خواو دۆ‌عاو پارانه‌وه‌و قورئان خو‌یندن - بۆ‌لاى خوا سه‌ره‌نه‌ كه‌وى ﴿ **والعمل الصالح یرفعه** ﴾ وه‌هه‌موو قسه‌و ئاكارىكى چاك و پاکیش به‌ره‌و لای‌خوى به‌رزى ته‌کاته‌وه‌ وه‌رى ده‌گرى و قبولى ته‌كات ﴿ **والذین یمکرون السیئات لهم عذاب شدید** ﴾ ئه‌وانه‌ش كه‌فرت و فیل‌ ده‌كهن و، له‌ دژت پیلان ده‌گپن، واته: نه‌خشه‌ی خراپه‌كارى ده‌كیشن و ریا‌بازن، سزای سه‌ختیان بۆه‌یه له‌پاشه‌رۆژدا ﴿ **ومکر اولئک هو ببور** ﴾ خو‌ دیاره كه‌ پیلان و فرت و فیل‌ ئه‌وانه پو‌وچه‌ل و فاسید ئه‌بى، چونكه هه‌رچى ته‌كهن خوا ئاگاداره پینى و ئاشکرای ده‌كات ﴿ **والله خلقکم من تراب ثم من نطفة** ﴾ خوا(الله) ببو باوکی ئیوه‌ی(ئادهم) له‌گلیكى ساده، پاشان خو‌تانی له‌ تنۆكه ئاو‌یكى قیزه‌ون دروستکرد ﴿ **ثم جعلکم ازواجا** ﴾ ئه‌وسا جووت و نی‌رو می‌ لى‌ فره‌اهه‌مه‌نیان ﴿ **وما تحمل من انثی ولا تضع إلا بعلمه** ﴾ و هه‌ر می‌ینه‌یه‌کیش، ئاوس و دووگیان ده‌بى و، حه‌مله‌كه‌ی داده‌نى، خوا پینى ته‌زانى، واته: بی‌زانینى ئه‌و هیچ شت‌یک نابى ﴿ **وما یعمر من معمر ولا ینقص من عمره إلا فی کتاب** ﴾ له‌ ته‌مه‌نى هیچ‌كه‌س زیاد ناکرى و، له‌ ته‌مه‌نى هیچ كه‌سیش كه‌م ناکرى، مه‌گه‌ر هه‌موو له‌نامه‌یه‌کدا نووسراوه‌و تۆمار کراوه، واته: ئه‌وانه‌و هه‌ر پرو‌داو‌یكى تر، هه‌رله‌(ئه‌زه‌ل) له‌ (لوح المحفوظ)دا تۆمار کراوه‌و گو‌پرانى به‌سه‌ردا نایه ﴿ **إن ذلک علی الله یسیر** ﴾ به‌راستیی ئه‌وه‌ش بۆ‌خوا ئاسانه.

هیندی له‌ نیعه‌ته‌كانى خوا:

﴿ **وما یستوی البحران** ﴾ ئه‌م دوو‌ده‌ریا‌یه‌ش وه‌كو یه‌ك نین ﴿ **هَذَا عَذَابُ فِرَاتٍ سَائِعٍ شَرَابِهِ** ﴾ كه‌ ئه‌مه‌یان ئاوه‌كه‌ی بۆ‌خواردنه‌وه‌ شیرین و خو‌شگه‌واره و تینوویه‌تى ئه‌شکینى وه‌كو ئه‌وه‌موو چۆم و کانی‌اوانه له‌به‌رده‌ستدان ﴿ **وهذا ملح أجاج** ﴾ و ئه‌وه‌شیان شو‌ریكى سو‌یروفت و تاله‌ گه‌روو ئه‌سووتینى، به‌كه‌لکی خو‌اردنه‌وه‌ نایه‌ت، وه‌كو گه‌ل‌ له‌ زه‌ریا‌کانى دنیا ﴿ **ومن کل تأکلون لحما طریا** ﴾ وه‌ له‌هه‌ردوو‌کیشیان گو‌شتیكى ته‌پو فره‌یکه‌و تازهو ناسکی ماسیی ده‌خۆن، دیاره ئه‌مه‌یش به‌ره‌یه‌کى‌ترى خوايه و به‌لگه‌یه‌كى زۆرمه‌زنه بۆی ﴿ **وتستخرجون حلیة تلبسونها** ﴾ خشلیشیان لی‌ده‌ردینن بۆ جوانی و زینه‌ت و خو‌ئاراییشدان، وه‌ك مرواری‌و دو‌پو مه‌رجان، وه‌كو ده‌فه‌رموی: (یخرج منهما اللؤلؤ والمرجان) ۲۲/۵۵ ﴿ **وترى الفلک فیہ مواخر** ﴾ ده‌شبینی كه‌شتیه‌كان ئه‌وده‌ریا‌یانه له‌ت ته‌كهن

ودین ودهچن ﴿تَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ﴾ تا ئیوهش بههری خوا(پسق و رۆزی) بهدهست بینن، واته: بهو کهشتییانه بازارگانی بکه و، رۆزی حه لال وپاک پهیدا بکه له م شارو ئهوشار ﴿لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ بهشکو سوپاسگوزاریی لهسه بکه.

بتهکان: ته نانه تی توکی ته نکی ده نکی خورماش شک نابهن:

﴿يُولِجُ اللَّيْلُ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارُ فِي اللَّيْلِ﴾ یهکی تر له نیشانهکانی دهسه لاتی خوی بالادهست ئهوهیه که: شه ودهخاته سه ر رۆژ، دیاره ئهوکاته رۆژ درێژ ئه بیئت و، رۆژیش دهخاته سه ر شه و، ئهوکاته ش شه و درێژ ئه بیئت ﴿سَخَّرَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ و خۆرو مانگیشی رامکرد له بهر بهر شه ودهندی بهندهکانی

خوی، هه ر کامی له خولگهی خۆشیاندا تا ئهوکاته بۆیان دیاریکراوه دین ودهچن ﴿لَكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ﴾ ئهوه ئهوانه دهکا، پهروه ردگاری ئیوهیه، دهسه لات و پادشاییش هه ر بۆئه وه هه رله ویش ئه وکارانه دهوه شیتته وه، جا ئاخو دهسه لاتداریکی ئاوا په رستنیی هه قنییه؟ ﴿الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ﴾ ئه و شتانه ش بیجگه له (خوا) ئیوه (ئهی کافرانی قورهیش!) ئه یانپه رستن ﴿مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ﴾ ته نانه تی به ئه ندازه ی قلیشی نیوده نکه خورما یه کیش، وه یا به ئه ندازه ی توژیکی سپی ناسک که له دهوری نیوکه که دایه، شک نابهن و دهسه لاتیان نییه ﴿إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ﴾ ئه گه ر بانگیشیان لیبکه ن هاواره که تان نابیسن ﴿لَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ﴾ گریمان گه ربش بیسن ، وه لامتان ناده نه وه، چونکه خاوه ن دهسه لات و وته نین ﴿يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بَشْرِكُمْ﴾ و رۆژی قیامه تیش نکوولی شیرک په رسته نکه تان ئه که ن بۆخویان ﴿وَلَا يَنْبُكُ مِثْلَ خَبِيرٍ﴾ هه یچ که سیك وه ک خوا که ئاگاداری هه موو شتیکه ناتوانی له وکارانه ئاگادارت بکات.

خه لکی نیازیان به خوایه ، هه موو که سیش گوناھی خوی به کوئییه وه:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ﴾ ئهی خه لکینه! ئیوه هه ژارن و نیازتان به خوا هیه ﴿اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ ئه و بی نیازو سوپاسکراوه ، هه رچه نده خه لکی مللانی بکات ﴿إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ﴾ ئه گه ر بیهوی ئیوه له ناو ببا و، خه لکی تازه بینیت، واده کات ﴿وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ﴾ ئه وکاره ش بۆ خوا گران نیه ﴿وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى﴾ له رۆژی قیامه تا هه یچ که س باری گوناھی هه یچ که سیکی تر هه لئاگری ، واته: هه موو که سیك تاوانی خوی به کوئی خویه وه تی ﴿وَأَنْ تَدْعَ مَثْقَلَةً إِلَى حِمْلٍ﴾ خو ئه گه ر که سیکی گوناهاکاری بارقورس - به تاوان - له بهر که سیکی تر بیاریته وه بۆ سوو ککردنی تاوانهکانی ﴿يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ﴾ هه یچ شتیکی بۆه لئاگری ﴿لَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى﴾ ئه گه رچی خزمی نزیکیشیی، چونکه هه موو که سیك سه رگه رمی تاوانی خویه تی،

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذَبٌ فُرَاتٍ سَافِعٌ شَرَابُهُ، وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلِّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حَلِيَّةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَازٍ تَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾ يُولِجُ اللَّيْلُ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارُ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ذَلِكَ كُمْ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾ إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا دَعَاءَكُمْ لَا يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بَشْرِكَكُمْ وَلَا يَنْبُكُ مِثْلَ خَبِيرٍ ﴿١٤﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٦﴾ وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿١٧﴾ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى وَإِنْ تَدْعُ مَثْقَلَةً إِلَى حِمْلٍ لَا يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يُخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾ وَمَا يَسْتَوِي

وہ کہ نہ فہرموی: (..لا یجزی والدعن ولده ولا مولود هو جاز عن والده شیئاً) ۳۶/۳۱. یان دہ فہرموی: (یوم یفر المرء من أخیه وأمه وأبیہ وصاحبته وبنیہ) ۳۶-۳۴/۸۰. ﴿ **إِنَّمَا تَنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ** ﴾ بہراستی تو - نہی موحمہد ﷺ - ہر نہوہذت لہسہرہ نہوانہ برتسینیت کہ بہنہینی ونادیارلہ پەرہردگاری خویان نہترسن، واتہ: نہمانہ شایستہی نہوہن کہخوت لہگہلیاندا ماندوو بکہیت ﴿ **وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ** ﴾ بہریکوپیکیش نویژ نہکەن ﴿ **وَمَنْ تَزَكَّى فَإِنَّمَا يَتَزَكَّى لِنَفْسِهِ** ﴾ وہ نہوہی خوئی لہ چلک و چہپہلی گوناح پاک بکاتہوہو، گہشہ بہخوئی بدات، قازانچ وکەلکەہی بوخوہیتی وتزکیہی بوخویردووہ ﴿ **وَالِلَّهِ الْمَصِيرُ** ﴾ و نہنجام وگہرانہوہی ہہموانیش ہہربولای خواہیہ.

باوہردارو بی باوہر وەکو یەك نین:

﴿ **وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ** ﴾ نابینا و بینا، وەکو یەك نین، واتہ: مروقی برودارو بی پروا چونیہکنین ﴿ **وَالظُّلُمَاتِ وَلَا النُّورِ** ﴾ وەنہ تاریکیہکان و، نہ رووناکاییش، واتہ: نہ بیباوہری وگومرای، نہ ئیمان وباوہر، ہیچیان وەکو یەك نین ﴿ **وَالظِّلِّ وَلَا الْحَرِّ** ﴾ وەنہ سیبەر و گہرما تاوداریش، واتہ: بہہشت وناگریش وەکو یەك نین. ئیمامی (موسلیم) لہئەبو ہورہیرہ دہگیریتہوہ کہ پیغہمبەر ﷺ فہرموہیتہی: ((قالت النار: رب! اكل بعضي و نفس في الصيف، فما وجدتم من برد او زمهرير فمن نفس جهنم، وما وجدتم من حر او حرور فمن نفس جهنم)). واتہ: ناگری دوزخ گوتیہتی: نہی پەرہردگارم! وا خەریکە خوُم نہخوہوہ، موہتم بدہ باہناسیہ بدہم! جاخواش موہتی دووہناسەیدا، ہەناسەيە بەزستاندا، ہەناسە بەھاویندا، نہوجا نہگہرہر سہرماو زوقمیکتان دیت، نہوہ لہہناسەدانی جہہندہمەوہیہ، وەہلەمەتیہر

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ﴿١٦﴾ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ ﴿١٧﴾ وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُّ ﴿١٨﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ ﴿١٩﴾ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ مِّنْ شَيْءٍ وَمَا أَنتَ بِمُسْمِعٍ مَّنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٢٠﴾ إِنَّكَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢١﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٢﴾ وَإِنْ يَكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿٢٣﴾ ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٢٤﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيَضٌ وَحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٥﴾ وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ أَلْوَانٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ، كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنقَضُوا مِمَّا رَفَعْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّن تَبُورَ ﴿٢٧﴾ لِيُؤْفِقَهُمْ أَجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِّن فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٨﴾

﴿ **وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ** ﴾ زیندووہکان و، مردووہکانیش، یەکسانین، واتہ: نہوانہی دلایان ناوہدانہ بہئیمان زیندوون، نہوانہیش دلایان ویرانہ کافرن، دہسا ہەرگیز نہودوانہ یەکسان نین ہەرہک نہوشتانہ چونیہکنین ﴿ **إِنَّ اللَّهَ يَسْمَعُ مِنْ شَيْءٍ** ﴾ بہراستی خوا دہبیسنینی، ہەرکەسی خوئی بیہوی، واتہ: گہر حەزیکا پەيامی خوئی بەگوئی ہەرکەسیکدا بدا، دلی گوشادو فراوان ئەکات وپیی نہبیسنینی، چونکہ نہوکەسە خوئی نامادہیہ ﴿ **وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَّنْ فِي الْقُبُورِ** ﴾ تو ناتوانی دہنگت بہوانہ بگہیہنیت لہگۆردان، واتہ: بہوکافروخوانہ ناسانہ کہ وەک مردووی ناو گۆر وانہو، ہیچ شتیک نابیستن ﴿ **إِنْ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ** ﴾ تۆش ہەر ترسینہریکت، واتہ: پیغہمبەریکی ترسینہری خوات ﴿ **إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا** ﴾ بیگوسان ئیمہ تۆمان نارد بہئایینی راست، بہ موژدەدەر ترسینہر بو مردم ﴿ **وَأَنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ** ﴾ و ہیچ ئوممەت

و گەلیکیش نەبوو- بەرلە تۆ- ترسیئەریکیان بۆ نەچوویی، وەك دەفەرموی: (إنما انت منذر ولكل قوم هاد) ۷/۱۳. یان دەفەرموی: (ولقد بعثنا فی كل امة رسولا ان اعبدوا الله واجتنبوا الطاغوت) ۳۶/۱۶. ﴿**۲۵ وان یكذبوك**﴾ ئەگەر ئەمانە تۆ بە درۆزن دادەنێن و بروت پێ ناكەن ﴿**فقد كذب الذين من قبلهم**﴾ خو بیگومان ئەوانە ی پێش ئەوانیش پەیا مەبەرەكانیان بە درۆزن كرد! ﴿**جاءتهم رسلم بالبينات**﴾ پێغەمبەرەكانیان بۆ هاتن بەگەڵ بەلگەو نیشانە ی روونەو ﴿**وبالزبر وبالكتاب المنير**﴾ و بە سپاردەو كتیپییکی رووناك و دروخشانەو. وەك (تەورات و، ئینجیل و، زەبوور) كەچی لەگەڵ ئەوەشدا، هەر بپروایان پێ نەهێنان، جا تۆیش - وەك ئەوان - خو ڕاگرێەو ئارامت هەبێ ﴿**ثم اخذت الذين كفروا**﴾ پاشان ئەوانە ی كە بێ پروا بوون بەغەزەب گرتەن ﴿**فكيف كان نكير**﴾ دە ئایا سزای من چۆن بوو؟

روونکردنەو ی توانستی خوا:

﴿**۲۷ ألم تر ان الله انزل من السماء ماء**﴾ ئاخۆ نەتبینی خوا ئاویکی پیروزی لەو حەواو بەراند ﴿**فاخرجنا به ثمرات مختلفا الوانها**﴾ ئینجا میوەجاتی جوړاو جوړمان پێ بەرەم هێنا؟ ﴿**ومن الجبال جدديض وحممر مختلف الوانها و غرايب سود**﴾ ولەکیوەكانیش، شاخی سپیی و سوورو، رەشی تۆخ - هاوړی لەگەڵ جیاوازی رەنگیاندا - دروستکرد. دیارە هەرکەسێك ژێرو فامیدە بێت، ئەوانە گشت ئەکاتە بەلگە ی بەیەك زانینی خواو دەسەلاتی فراوان و بێ سنووری ئەو، بەلێ سەرنجدان و ووردبونەو لەچیاکان بەو هەموو رەنگە جیاوازیانەو، ئەوسا بەرزیی و نزیمی و گەلییەکانیان، بێسو سەرمان پێداده نوێنی لەبەردەم بەدیھێنەرەکید. ﴿**۲۸ ومن الناس والدواب والانعام مختلف الوانه**﴾ وە لەمەردم و جانەو و پاتالیشدا - واتە: وشترو بز و مەرگا - جوړیکی زۆری رەنگاو رەنگ هەن: رەش پێس، سوور پێس، گەنمەرەنگ و هەتد، ئەمانە هەموو بەلگە ی دەسەلات و توانایی خۆی جیھانەکانە، واتە: لە ناو خەلکیشدا هەموو جوړە مەوقیکی رەنگ و زمان لیکجودا، عەشیرەت و هۆزو بنەمالە جودا، دەبینی، ئایەتی: (.. واختلاف السنتكم والوانكم ان في ذلك لآيات للعالمين) ۲۲/۳۰. بۆ سەرنج راکێشان و وردبونەو یە لەو گشت دروستکراوانە ی خوا ﴿**كذلك**﴾ واتە: جیاوازی کیوەکان و میوەکان وایە لە جیاوازی رەنگەکاندا، بەلێ ئەو دەسەلاتە جیگە ی بیر لیکردنەو و ریز دانانە بۆ خاوەنەکە ی و هەقە لێی بترسین و شەرمی لێبکەین، وەكو دەفەرموی: ﴿**إنما يخشى الله من عباده العلماء**﴾ بەراستی لە بەندەکانی خوادا، هەر زانا کائەن لە خوا ئەترسن و سەری ئەوازشی بۆ دائەنوێنن، چونکە هەر ئەوان دەزانن ئەوزاتە یە چ خاوەن دەسەلاتیکە، (ئێین عەباس) دەلێ: زانای خواناس: ئەو کەسە یە کە هیچ شتێ نەکا بەهاو بەش بۆ خواو، حەللی ئەو بە حەللی بزانی و، حەرامیشی بە حەرام دانێ، وەسیەت و سپاردەکانیشی بپارێزی و چاوەروانی هاتنی رۆژی دوا یی و دیداری ئەو بێو خۆی بۆئامادە بکات. (سەعیدی کۆری جوبەیر) یش دەلێ: زانا هەر ئەو کەسە یە کە بەنهیانی لەخوا بترسی و، روو لەهەر شتێ وەرگیرێ، کە خوا رووی لێوەرگیراوە. (ئێین مەسعود) دەلێ: زۆری زانست بەقسە ی زۆرو بۆر نییە، بەلکو زانست: هەر لەخوا ترساندەن بەزۆری. (مالیک) دەلێ: زانیاری بە (پروایەتی) زۆر نییە، بەلکو نووروو رووناکی یە کە، خوا خۆی دەیخاتە دلەو. ﴿**إن الله عزيز غفور**﴾ بیگومان خوا دەسەلاتدارە، هەر شتێ بیهوی ئەیکات، تاوانپۆش و لێبوردە یە ﴿**۲۹ إن الذين يتلون كتاب الله**﴾ بەراستی ئەوانە ی کە نامە ی خوا "قورئان" ئەخوێننەو ﴿**واقاموا الصلاة**﴾ نوێژی رێك و پێك ئەکەن ﴿**وانفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية**﴾ و لەو رۆزییە ی پێمان داو بەنهیانی و بەئاشکرا ئەبەخشن ﴿**يرجون تجارة لن تبور**﴾ بەنومیدی بازگانییەکن کە هەرگیز لە بەرو ناکەوی ﴿**۳۰ ليوفيهم اجرهم ويزيدهم من**﴾

فصله ﴿ تا خوی گه وره له بهرام بهر هه وه کانیان به تیرو ته سه لی پاداشتیان بداته وه و له به هره ی خوی زیده شیان بداتی ﴿نه غفور شکور﴾ چونکه به راستی ئه و خه تا پو ش و لی بورده یه ، پیژان و پاداشت دهره وه یه ﴿والذی اوحینا الیک من الکتاب هو الحق﴾ وه ئه وه ی له م کتیب و قورئانه دا وه حیمان بو کردویت ، ئه وه هق و راسته ﴿مصدقاً لما بین یدیہ﴾ ددانش به و کتیبانه دا ئه نی له پی ش خویه وه نیرداون ، وه ک (تهورات) و (تینجیل). ﴿ان الله بعباده خیر بصیر﴾ بیگومان خوا به بهنده کانی خوی به ناگا و بینایه .

قورئان میراتی ئه م سی تاقمه یه :

﴿ثم اورثنا الکتاب الذین اصطفینا من عبادنا﴾ له پاشان ئه م قورئانه مان کرده میرات و که له پور بو ئه و

به ندانه مان که هه لمان بزاردن ، به لی ... ئه م ئوممه تی پیغه مبه ره ﷺ چاکترین گه لی هه لبرئراوه ، هه ر بویه ش ئه م قورئانه دوا ی په یام بهر ﷺ دراوه ته دهستی ئه وان ﴿فمنهم ظالم لنفسه﴾ ئینجا ئه وانه سه باره ت به قورئان ئه بنه سی به شه وه : هه ندیکیان - به قسو ورو که مته ر خه میکردن له کار پیکردنیدا - سته م له خو ئه که ن. قسه ی راستیش ئه وه یه که ئه وانه له م ئوممه ته ن ﴿ومنهم مقتصد﴾ بریکیشیان مامناوه ن دین ، واته : نه که مته ر خه می ده که ن و نه زیاده ره ویش ﴿ومنهم سابق بالخیرات باذن الله﴾ هه ندیکیان - به فره مان ی خوا - له ئه نجامدانی کاره چاکه کانداییشکه و تون ، (ته به رانی) ئه لی : پیغه مبه ره ﷺ ئه فره موی : ((کلهم من هذه الأمة)) واته : ئه و سی دهسته هه ر هه موویان له م ئوممه ته ن. ﴿ذلك هو الفضل الکبیر﴾ ئانه و میرات و که له پوره یه فه زل و به هره گه وره که ، یان ئه و فه زله گه وره یه : ﴿جنات عدن یدخلونها﴾ ، به هه شته کانی مانه وه ن تییده چن و . به هه تاهه تاییش تییدا ده بن ﴿یحلون فیها من اساور من ذهب ولؤلؤا﴾ له ناویاندا خشل پو ش ده کرین به بازنی زیرو مرواری ﴿ولباسهم فیها حریر﴾ و جل و بهرگیشیان له ویدا ئاوریشمه ﴿وقالوا الحمد لله الذی اذهب عنا الحزن﴾ شوکرانه ی خوا ده که ن و ئه لین : سوپاس و ستایش بو ئه وخواهی که خه فه ت و دل نیگه رانی له سه ر نه هیشتین ﴿ان ربنا لغفور شکور﴾ بیگومان په ره ر دگار مان زور گوناخ به خشه ، پیژان و پاداش دهره وه یه ﴿الذی احلنا دار المقامة من فضله﴾ ئه وخواهی که ئیمه ی له چاکه ی خوی له مالی مانه وه ونه فه وتاندا (واته : له به هه شته دا) جینشینکرد ﴿لا یمسنا فیها نصب ولا یمسنا فیها لغوب﴾ تییدا هیچ ماندویه تی و خه سته گیما ن پیناگات .

وَالَّذِي اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ اِنَّ اللَّهَ بَعَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣٦﴾ ثُمَّ اَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِي اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادٍ نَافِعِينَ لَهُمْ ظِلَّ الْعَرْشِ نَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ يَا ذَنْنَا اللَّهُ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٧﴾ جَنَّاتٌ عَدْنٌ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ اَسْوَدٍ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٨﴾ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي اَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ اِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٩﴾ الَّذِي اٰتٰنَا دَارَ الْمَقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ ﴿٤٠﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضٰ عَلَيْهِمْ فِيمَوْتُوْا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذٰلِكَ نَجْزِي كُلَّ كٰفُوْرٍ ﴿٤١﴾ وَهُمْ يَصْطَرِحُوْنَ فِيهَا رَبَّنَا اَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صٰلِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ اَوْ لَمْ نَعْمَرْكُمْ مَّا بَدَّ كَرِيْمٌ مِنْ تَذٰكُرٍ وَّجَاءَكُمْ النَّذِيْرُ فَذُوْقُوْا فَمَا لِلظٰلِمِيْنَ مِنْ نَّصِيْرٍ ﴿٤٢﴾ اِنَّ اللَّهَ عَلِيْمُ غَيْبِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اِنَّهٗ عَلِيْمُ بَدَاَتِ الصُّدُوْرِ ﴿٤٣﴾ هُوَ الَّذِي

زُورَ زُورِ خوانه ناسان له دُورَه خدا:

﴿**وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ**﴾ بُوَ نه وکسانه که کافرو بى باورمېن، ناگرى دُورَهخ ههيه ﴿**لَا يَقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فِيمَوتُوا**﴾ بریاری مردنیان بُوَ نادری تا بمرن و لهو سزایه پزگار بین ﴿**وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا**﴾ شتیکیش له سزای دُورَهخیان ئى سووک ناگرى ﴿**كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ**﴾ هەر ئابه و جوړهيه - وهك ئهوانه - هه موو بى پروایهك سزا ئه دهین ﴿**وَهُمْ يَصْطَرَّخُونَ فِيهَا**﴾ وه له دُورَهخدا به زُورَ زُورَ هاوارنه كهن ﴿**رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الدِّينِ الَّتِي كُنَّا نَعْمَلُ فِيهَا**﴾ و ئه لئین: په روهردگارمان! له م سزایه بمانهینه دهرى تا ئه مجاره کاریكى چاك ئه نجام بدهین، جگه ئه وهى پیشتړ دهمانكرد، ئیتر ئه و دهمه پروا دینین و گوړایه لى ئه كهن ﴿**أَوَلَمْ نَعْمَرْكُمْ مَا يُتَذَكَّرُ فِيهِ مِنْ تَذَكُّرٍ**﴾ پښان ئه وتری: ئه رى ئیمه ئه وهنده ته مهنى دریژمان پیته دان كه

ههركه سیك ژيرو وریا بویه لهو ماوه یه دا بیربكات هه، دهیتوانی په ندو كه لكی ئى وهرگریت؟ ﴿**وَجَاءَكُمْ النَّذِيرُ**﴾ و له هه مانكادا ترسینه ریشمان نه هاته لاتان بتان ترسینى به سزا؟ نادهى چ سوودیكى بوو بوتان؟ ﴿**فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ**﴾ سزای سته مه كه تان بچيژن، خو بوسته مكارانیش هېچ یارمه تیدهرىك نیه، به تاییه ت نه مړو ﴿**إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ**﴾ به راستی خوا زانای په نهان و نادیارى ناسمانه كان و زهوییه ﴿**إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ**﴾ به راستی ئه و له نهینى هه موو دلیك به ناگایه، ئه زانى چییان تیډا شاراوته وه ﴿**هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ**﴾ ئه وه ئه و خوایه یه ئیوهى به جیگرو جینشینى پیشیننه كان تان له م زهوییه داناهه، خه لكیكى زورى له ناوبردووه، وهك عادو سه مود... ئه مړوش ئیوه بوونه جینشینیان ﴿**فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ**﴾ جا هه كه سیك کافرو بى پروا بى، ئه وه تاوان و گوناھى كوفره كه ی له سه رخویه تی ﴿**وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا عَذَابًا**﴾

﴿**وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ**﴾ بُوَ نه وکسانه که کافرو بى باورمېن، ناگرى دُورَهخ ههيه ﴿**لَا يَقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فِيمَوتُوا**﴾ بریاری مردنیان بُوَ نادری تا بمرن و لهو سزایه پزگار بین ﴿**وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا**﴾ شتیکیش له سزای دُورَهخیان ئى سووک ناگرى ﴿**كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ**﴾ هەر ئابه و جوړهيه - وهك ئهوانه - هه موو بى پروایهك سزا ئه دهین ﴿**وَهُمْ يَصْطَرَّخُونَ فِيهَا**﴾ وه له دُورَهخدا به زُورَ زُورَ هاوارنه كهن ﴿**رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الدِّينِ الَّتِي كُنَّا نَعْمَلُ فِيهَا**﴾ و ئه لئین: په روهردگارمان! له م سزایه بمانهینه دهرى تا ئه مجاره کاریكى چاك ئه نجام بدهین، جگه ئه وهى پیشتړ دهمانكرد، ئیتر ئه و دهمه پروا دینین و گوړایه لى ئه كهن ﴿**أَوَلَمْ نَعْمَرْكُمْ مَا يُتَذَكَّرُ فِيهِ مِنْ تَذَكُّرٍ**﴾ پښان ئه وتری: ئه رى ئیمه ئه وهنده ته مهنى دریژمان پیته دان كه ههركه سیك ژيرو وریا بویه لهو ماوه یه دا بیربكات هه، دهیتوانی په ندو كه لكی ئى وهرگریت؟ ﴿**وَجَاءَكُمْ النَّذِيرُ**﴾ و له هه مانكادا ترسینه ریشمان نه هاته لاتان بتان ترسینى به سزا؟ نادهى چ سوودیكى بوو بوتان؟ ﴿**فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ**﴾ سزای سته مه كه تان بچيژن، خو بوسته مكارانیش هېچ یارمه تیدهرىك نیه، به تاییه ت نه مړو ﴿**إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ**﴾ به راستی خوا زانای په نهان و نادیارى ناسمانه كان و زهوییه ﴿**إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ**﴾ به راستی ئه و له نهینى هه موو دلیك به ناگایه، ئه زانى چییان تیډا شاراوته وه ﴿**هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ**﴾ ئه وه ئه و خوایه یه ئیوهى به جیگرو جینشینى پیشیننه كان تان له م زهوییه داناهه، خه لكیكى زورى له ناوبردووه، وهك عادو سه مود... ئه مړوش ئیوه بوونه جینشینیان ﴿**فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ**﴾ جا هه كه سیك کافرو بى پروا بى، ئه وه تاوان و گوناھى كوفره كه ی له سه رخویه تی ﴿**وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا عَذَابًا**﴾

﴿**مَقَاتِلَ الَّذِينَ هَارَوْا بِحَارِثِ بْنِ مَلَيْكَةَ فِي بَيْتِ الْمَقَاتِلِ**﴾ بى پروایى بى پروایانیش بویان زیاد ناكا لای په روهردگاریان، بوغزو تووړه یی نه بیت ﴿**وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا**﴾ و بى ئه مهكى بى ئه مهكان، زیاد ناكا، زیان نه بى ﴿**قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ**﴾ بلى: هه والى هاوبهش و خواكان تانم بدهنى، كه له باتى خوا هاواریان بُوَ ئه بهن و نه یانپه رستن؟ ﴿**أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ**﴾ چییان له زهوییدا دروستكردووه؟ تائیوه بیانپه رستن ﴿**أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ**﴾ یا به شداریه کیان كردووه له دروستكردنى ناسمانه كاندا؟ ﴿**أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْهُ**﴾ یا خیر نامه یه كم پیډاون كه ئه وان له سه ر به لگه یه ك بن؟ ﴿**بَلْ إِنْ يَعِدُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا**﴾ نه خیر، وانیه... سته مكاره كان هه ر به لینى فربودان وخه له تاندن به یه ك ددهن گه وړه و ناغاكان به نوکهره كانیان ده گوت: ئیمه تكانان بُوَ ئه كهن و نه وانیش وه دوویان كه ووتن!

بتهکان دهتوانن چی بکهن؟:

﴿**۴۱**﴾ **إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا** ﴿ بهراستی خوا ناسمانهکان و زهویی راگرتووه تا له گیره ژنه دهر نهچن ﴿**وَلَنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ**﴾ وه نهگهر بترازابان لهیهک، لهپاش نهو کهسیکیتر نهبوو راگیریان کا، واته: نهگهر خوا توژقالتیک دهستیان لی بهربدات، نهو یاسا سهرسور هینهرهیان تیک نهچی و کهسیکیش نیه نههیلّی ﴿**إِنَّهٗ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا**﴾ بهراستی نهو زور لهسر خویه، پهله ناکات بو سزادان، زوریش خهتا پوش و لیووردهیه ﴿**۴۲**﴾ **وَاقْسِمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ** ﴿ وه قورهیش بههرچی هیزیان بوو سویندیان بهخوا دهخوارد ﴿**لَنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ**﴾ که نهگهر ترسیننر (په یامبه) یک بیت له لایان ﴿**لِيَكُونَنَّ أَهْدًى مِنْ إِحْدَى الْأُمَمِ**﴾ بیگومان پتر له ههر نوومه تیکیتر رینوین دهین، واته: له جووله که وهله و ناگر په رست. قورهیش نهفرینیان نهکرد لهو دوو تیرهیه که چوون په یامبهریان بو رویشتووه و سه پچیان کردووه، وه نهیان وت: نهمه سویندی بی نهگهر بو نیمه هاتبا، وامان نهدهکرد ﴿**فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ**﴾ جا کاتی ترسیننریک هاته لایان ههر له خویشیان و پیغه مبه ریشبوو ﴿**مَا زَادَهُمْ إِلَّا نِفُورًا**﴾ هاتنه که ی بو زیاده کردن، دور ده که وتنه وه نبی له هق!! ﴿**۴۳**﴾ **اسْتَكْبَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ** ﴿ له بهر خو به زلزانی له زهوییدا و، فرت وفیل و پلان کردن دژ به پیغه مبه ﴿**وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرَ السَّيِّئِ إِلَّا بَأْهُ**﴾ دهره نجامی فرت وفیلیش ههر به سه خاوه نه که یدا ده شکینه وه زیان ده گیه نی ﴿**فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّةَ الْأُولَى**﴾ ده نایا جگه له چاره نووسی پیشینه کان، چاوه پروانی چی دی ده کهن؟ که واته: چوون نهوان تیا چوون، بیگومان نه مانیش نه بی تیا بچن ﴿**وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَحْوِيلًا**﴾ نهمه باوی خوایه، قه تیش نابینی نال و گوړیک هه بی بو باوو سوننه تی خوا.

دهره نجامی به درو زنگردنی پیغه مبه ران:

﴿**۴۴**﴾ **أَوْ لَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ** ﴿ ناخو نهوانه گهشتیان به زهوییدا نه کردووه نه گهران، تسهیر بکهن و بزائن: پاشه روژی نهو گهله یاخیانه که له پیشیانه وه بوون چوون بوو؟ ﴿**وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً**﴾ وه نهوان له مانیش به هیژترو به ده سلات تر بوون ﴿**وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ**﴾ و هر گیز هیچ شتی له ناو ناسمانه کان و زهوییدا ناتوانی له ژیر ده سلاتی نهو درچیت ﴿**إِنَّهٗ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا**﴾ بهراستی نهوه، خوی زور زانا، زور توانا ﴿**۴۵**﴾ **وَلَوْ يَأْخُذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا** ﴿ نهگهر نهو خه لکه ی به هو ی نهو کاره ناپه سندنانه وه دیانکهن، خوا بیگرتبان و توله ی لی سندنابان ﴿**مَا تَرَكَ عَلَى ظَهَرِهَا مِنْ دَابَّةٍ**﴾ نهو دمه له سه ر پشتی نهو زهوییه هیچ ره وندو گیانله به ریکی نه ده هیشته وه، به لکو هه مووی له ناو دهردن ﴿**وَلَكِنْ يُؤْخِرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى**﴾ به لام بو ماوهیه کی دیاریکراو سزایان دوا ده خات، واته: ههتا قیامت دیت ﴿**فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ**﴾ ئینجا کاتی کوتایی نهو ماوه دیاریکراوه هات، ههریه که یان به پنی کرده وی خو ی پاداشت و توله نه دریته وه ﴿**فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا**﴾ جا بهراستی خوا به بنده کانی خو ی هه میشه بینایه، چاک نه زانی چی نه کهن و چی هه لنه گرن.

کو تایی ته فسیری سووره تی (فاتیر)، زوریش سوپاس بوخوا ی بالاده ست.

*** **

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ١﴾ يس: به: (يا، سين) ئەخوینریتەوهو، قسە ی پاستیش دەر بارەیان ئەو یە کە ئەمانیش هەرلەو پیتە بچر بچرانەن و، (تەحەددی) عەرەبەکان دەکەن و پێیان دەلێن: ئەگەر ئێو گومانیکتان هەیه لەم قورئانەدا، دەسا ئێو هەش وەک سوورەتێکی بێنن ﴿٢﴾ وَالْقُرْآنَ الْحَكِيمَ سۆنەد بەقورئانێک کە ئایەتەکانی گشت

تابت و نه‌گوراون و، بریاره‌کانیشی ئاشکراو به‌جین ﴿ **إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ** ﴾ بیگومان تو - نه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ - یه‌ک له‌په‌یامبه‌رانیته، با قوره‌یش هه‌ر بو‌خویان بلین. سووره‌تی (۴۳/۱۳): (وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مَرْسَلًا) وه سووره‌تی (۲۵۲/۲): (.. وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ) هه‌ر پشتگیری نه‌و مانایه‌ن. ﴿ **أَلَيْسَ صِرَاطُ مُسْتَقِيمٍ** ﴾ له‌سه‌ر ری و ریبازیکی راست و دروست و ریکیت ﴿ **تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ** ﴾ نه‌م قورنانه‌ش هه‌ر خواجه‌کی زال و به‌ده‌سه‌لات و میهره‌بان ناردوویه‌تی. ﴿ **لَتَنْذِرُ قَوْمًا مَّا أَنْذَرَ آبَاؤُهُمْ** ﴾ تا خه‌لکیک بترسینی، که باووباپیرانیان نه‌ترسی‌نراون له‌ لایه‌ن هیچ پیغه‌مبه‌ریکه‌وه، نه‌پیش عیساو، نه‌دای عیسا ﴿ **فَهُمْ غَافِلُونَ** ﴾ جا به‌وه‌ویه‌وه غافل و بی‌ئاگان له‌به‌رنامه‌ ئاسمانیه‌کان. ئایه‌تی (۱۷/۱۵): (وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا..) هه‌ر نه‌و مانایه‌ پوون نه‌کاته‌وه. ﴿ **لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ** ﴾ به‌راستی فه‌رمان و تو‌له‌ی خوا به‌هوی لاساری خویانه‌وه له‌سه‌ر زو‌ریکیان به‌دی هات، ئینجا نه‌وانیش به‌روا ناهینن. سووره‌تی (۲۵/۴۱)، (۶۳/۲۸)، (۷۰/۶۳)، (۳۱/۲۷)، (۹۷/۹۶/۱۰)، (۷۱/۳۹)، (۱۱۹/۱۱)، (۱۱۸/۱۱)، (۱۳/۳۲)، (۸۵/۸۴/۲۸) گشتیان جو‌ره‌ ته‌فسرێکن بو‌ نه‌وانیه‌ته‌ی: (لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ..). سووره‌تی: (۱۷/۱۱)، (۱۰۳/۱۲)، (۷۱/۳۷)، (۱۷۴/۲۶)، (۱۱۶/۶) دوپاتی نه‌که‌نه‌وه که به‌شیکی زو‌ر له‌ خه‌لک جه‌ه‌نه‌مین، وه‌ له‌فه‌رموده‌ی راست و ره‌ایشدا هاتووه: ((إِنَّ نَصِيبَ النَّارِ مِنَ الْأَلْفِ تِسْعَةً وَتِسْعُونَ وَتِسْعَمَةَ، وَإِنْ نَصِيبَ الْجَنَّةِ مِنْهَا وَاحِدٌ)). که هه‌ر له‌هه‌زار که‌سدا (۹۹۹) یان به‌شی ناگرن و! ته‌نها یه‌کیکیان به‌هه‌شتی ده‌بی! هه‌ر نه‌م مانایه‌ ئیمامی (بوخاری)یش هی‌ناویه‌تی: ((من كل ألف تسعمائة وتسعة وتسعون...)).

نه‌مه‌ حالی به‌دکارانه:

﴿ **إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَنْعَامِهِمْ آيَاتًا لِّأُولِي الْأَبْصَارِ** ﴾ بیگومان ئیمه‌ زنجیر ده‌خینه‌ ملیان و هه‌ردوده‌ستیان ﴿ **فَهُمْ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُم مُّقْمَحُونَ** ﴾ نه‌وساهه‌تا چه‌ناکه‌یان شه‌ته‌ک ده‌ده‌ین، ئیتر سه‌ریان به‌رز راده‌وه‌ستی و ناتوان به‌هیچ لایه‌کدا بیجولینن و ریگه‌ی راست نابینن. مه‌به‌ست نه‌ویه‌ نه‌وانه‌ چو‌ن مرو‌فیک هه‌ردوده‌ستی به‌سه‌ری به‌مل و گه‌ردنی خو‌یه‌وه ئیتر ناتوانی سه‌ر دانه‌وینی و، ریگه‌ ببینی نه‌وانیش به‌هوی لاساری خویانه‌وه دو‌ورخراونه‌ته‌وه له‌ریگه‌ی راست ﴿ **وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًا** ﴾ له‌مپه‌ریکمان له‌به‌رده‌م وله‌پشت یانه‌وه داناوه ﴿ **فَاغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ** ﴾ جابه‌وه‌ویه‌وه تارمایی چاویانی‌شمان داپوشی و په‌رده‌مان هی‌نا به‌سه‌ریاندا، ئینجا پاش و پیشی خویان نابینن. بو‌ نه‌م په‌رده‌ هی‌نا نه‌ به‌سه‌ر چاویانداو ری‌ده‌رنه‌کردنه‌یان له‌ (۷/۲)، (۲۳/۴۵) دا. ئاماره‌ی پیکراوه مه‌به‌ست نه‌ویه‌ که هه‌ر له‌ئه‌زه‌لدا په‌روه‌ردگار پی زانیون نه‌وانه‌ لاسارو لاری نه‌بن هه‌رچه‌نده به‌لگه‌یان بو‌ به‌یتریت‌ه‌وه باو‌ر ناهینن، بو‌یه‌ نه‌ویش هه‌ر له‌ (لوح‌ المحفوظ) دا بریاری خو‌ی له‌سه‌ر داو، هه‌ر وه‌کو نه‌م سووره‌تی (یس) - ده‌فه‌رموی: (لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ) هه‌روا سووره‌تی: (۵۷/۱۸)، (۷/۲)، (۲۳/۴۵)، (۱۲۵/۶)، (۱۸۶/۷)، (۴۱/۵۱)، (۱۰۸/۱۶)، (۲۰/۱۱)، (۱۰۱/۱۸). خوی گه‌وره‌ هو‌ی سزاو‌مورنان به‌سه‌ر دل‌یانداو زنجیر له‌مل کردنیان ده‌گی‌یت‌ه‌وه بو‌ درێژه‌ پیدانیان به‌ بی‌پروایی و سوور بوونیان له‌سه‌ر بی‌پروایی: (۴/۱۵۵)، (۳/۶۳)، (۵/۶۱)، (۱۱۰/۶)، (۱۰/۲). ﴿ **وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمُ الْنَذْرَتُهُمْ أَمْ لَمْ تَنْذِرْهُمْ** ﴾ وه‌ چ بیاترسینی، چ نه‌یاترسینی بو‌ نه‌وانه‌ وه‌کو یه‌که، واته‌: خو‌ت ماندوو به‌کیت له‌گه‌لیاندا، یان نا ﴿ **فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ** ﴾ نه‌وان هه‌ر به‌روا ناهینن، چونکه‌ ترساندن بو‌نه‌وانه‌ که‌لکی نابی ﴿ **إِنَّمَا تَنْذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ** ﴾ ترس وه‌به‌ره‌ی‌نا نه‌که‌ت ته‌نها بو‌که‌سیک که‌لکی ده‌بی که‌ په‌یره‌وی هه‌ر له‌قورنان بکات ﴿ **وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبَ** ﴾ وله‌ نه‌دیدو په‌نایش‌ه‌وه له‌خو‌ای به‌خشه‌رو به‌به‌زه‌یی بترسیت ﴿ **فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ** ﴾ ئینجا مو‌ژده‌ی لی‌بوردن و پادا‌شتیکی چاکی پی‌ ده‌. جادو‌ای نه‌مه‌ خوا باسی

زیندو و بوونه وه نهکات و نهفه رموی: ﴿ **إنا نحن نحي الموتى** ﴾ بیگومان تهنهائیمهین هه موو مردووان زیندوو نهکهینه وه ﴿ **ونكتب ما قدموا وآثارهم** ﴾ و هه رکاریکیان پیئشخو خستبی تووماری دهکین و تهنانه تی ناسه واریشیان گشت ده نووسین، واته: هه رری و رهوشتیکیان بهجی هیشتبی چاک و خراپ بویان حسیب نهکین، بویه پیغه مبه رﷺ نهفه رموی: (من سن فی الإسلام سنة حسنة فله اجرها واجر من عمل بها من بعده، من غیر أن ینقص من اجرهم شیئا، ومن سن فی الإسلام سنة سیئة کان علیه وزرها و وزر من عمل بها من بعده، من غیر أن ینقص من اوزارهم شیئا) موسلیم. واته: هه رکه سی له نیسلامدا رری و رهوشتیکی چاک دابمه زینتی، دیاره پاداشتی تایبه تی خوئی ده بی، هاوپی له گهل هه رکه سیکی دیکه ش پاش نهو کاری پییکا، به لام بی نه وهی له کری و پاداشی نهوان شتی کم بکا، خوئه گهر که سی که رچه یه کی خراپی شکاندو

خه لکی وه دووی که و تن، بیگومانه هه م گوناحی خوئی و، هه م گوناحی شوینکه و تووه کانیشی هه لده گریت، بی نه وهی شتی که له گوناحی نهوان کم بکاته وه. ﴿ **وکل شی احصیناه فی امام مبین** ﴾ هه موو شتی که مان له کتب و نامه یه کی ناشکرا دا ناماده و تو مار کردوه، واته: له (لوح المحفوظ) دا که هیچ شتیکی تیا گومنا بیست، هه موو شتیکی بچووک و گه وه وردو درشتان نه ژماردوه.

به سه رهاتی خه لکی ناو ناوایی یه که ی (نه نتاکییه):

﴿ **واضرب لهم مثلا اصحاب القرية** ﴾ تو نه ی موحه ممه د ﷺ به سه رهاتی خه لکی گوندنشینه کانی (نه نتاکییه) بو قوره یش بگریه وه.

(قریه): هه رچه ند له بنه په تدا به گوندو ناوایی نه لین، به لام هه موو گوندو شارو شارو چکه یه که نه گریته وه، به تایبه تی لی ره دا مه به ست گوندیکه له شام به ناوی (انطاکیه) وه نیستاش شاریکه له (سوریه)، کاتی خوئی بتپه ره ستبوون و خواش سی پیغه مبه ری بو ناردوون. ﴿ **إن**

وَأَضْرَبَ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾ إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُّرْسَلُونَ ﴿١٤﴾ قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾ قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾ وَمَا عَلَيْنَا الْإِبْلَغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾ قَالُوا إِنَّا نَطِيرُ أَنْفَ بَكُمْ لِنَلَوْتَنَّهُوَالزَّجَمُكُمْ وَلَيْسَ كُفُّهُ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾ قَالُوا طَائِفُكُمْ مَعَكُمْ أِنْ أُرْسِلُوا كُفُّوا رَبَّنَا أَنْ يَرْفَعَهُمْ سُورُوفٌ ﴿١٩﴾ وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَنْفِرُ مَأْتِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾ اتَّبِعُوا مِنْ لَدُنْكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾ وَمَالِيَ لَا أَعْبُدُ إِلَّا ظُرْفِي وَإِلَيْهِ رُجْعُونَ ﴿٢٢﴾ أَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾ أَتُخَذُونَ دُونَهُ آلِهَةً إِنْ يُرْدُنَ الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِي عَنْهُمْ شَيْئًا وَلَا يُنْقَذُونَ ﴿٢٤﴾ إِنْ أَلْفَى ضَلَالٌ مُبِينٌ ﴿٢٥﴾ إِنْ أَمْنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمِعُونِ ﴿٢٦﴾ قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ بَلَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾ بِمَا عَفَّرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٨﴾

جاءها المرسلون﴾ کاتی په یامبه ره کان چونه لایان، تا باسی یه کتا په رستی و زیندوو بوونه و هیان بویه کن. ﴿ **إن** **أرسلنا إليهم اثنين فكذبوهما** ﴾ نهو دمه ئیمه دوو که سمان ناره لایان و، نهوان به درویان خستنه وه و باوهریان پینه کردن و ﴿ **فعززنا بثالث** ﴾ ئیمه ش پیغه مبه ری سییه ممان ناره لایان بو یارمه تی دوانه که ی پیش ﴿ **فقالوا إنا إليكم مرسلون** ﴾ جا هه موویان پیکه وه چوون و وتیان: بیگومان ئیمه نیرواوو په یامبه ری خوائن بولای ئیوه، تا ریتموونیتان بکهین ﴿ **قالوا ما أنتم إلا بشر مثلنا** ﴾ که چی له وه لامدا وتیان: ئیوه ش مه گهر هه مرؤف نین وه کو ئیمه؟ ئیتر نه م قسانه تان له چی یه؟! ﴿ **وما أنزل الرحمن من شيء** ﴾ خوی به خشنده لهو باره وه هیچ نیگایه کی نه ناردوه ﴿ **إن أنتم إلا تكذبون** ﴾ ئیوه هه دروده که ن وراست نیه که ده لین نیگامان بوکراوه له لایه ن خواوه ﴿ **قالوا ربنا يعلم إنا إليكم لمرسلون** ﴾ په یامبه ره کان وه لامیان دانه وه و وتیان: په روه ردگاری ئیمه خوئی نه زانی که به راستی

ئیمه بۆلای ئیوه نیرواين ﴿**۱۷ وما علينا إلا البلاغ المبين**﴾ هەر ئهوهندهشمان لهسه ره که پهيامه ئاشکراکهی ئهوه بهئیهو رابگهیهن، ئیتر بهروا دینن یان نه.. کهیفی خۆتانه. ﴿**۱۸ قالوا انا تطيرنا بكم**﴾ جا گوندنشینهکان کاتی پهکیانکهوت وقسهیان نهما وتیان: ئیمه پیۆقهدهمی ئیوه بهنهگبهت دهزانین ﴿**لئن لم تنتهوا**﴾ ئهوهی راستیی بی ئهگهر کو تایی بهم قسانهش نههینن ﴿**لنرجنکم**﴾ دلنیا بن بهرده بارانتان ئهکهین ﴿**ولیمسنکم منا عذاب الیم**﴾ و سزایهکی سهخت و دهر دناکتان دهدهین ﴿**۱۹ قالوا طائركم معکم**﴾ پهيامبه رهکان وتیان نهخیر ئیمه شووم و نهگبهت نین، بهلکو شووم و نهگبهتی لهخۆتانهوهیه ﴿**انن نکرتم**﴾ ئاخو ئیوه ئاموژگاریش بکرین بۆ ریی بهختیاری ههروا دهکهن!! ﴿**بل انتم قوم مسرفون**﴾ نهخیر، وایه وهک ئیوه پیتان وایه، بهلکو ئیوه کو مهل و گهلیکی زیادههروو لهسنوور دهرچوون ﴿**۲۰ وجاء من اقصى المدينة رجل یسعی**﴾ و پیاویک لهوسه ری شارهوه بههله داوان بۆلای خهلهکه هات، دواى ئهوهی بیستی که دانیشتوانی شارهکه نیازیان خراپه لهگهل پهيامبه رهکاندا، (ئین عهیباس) دهلی: ئهوه پیاوه پیاویکی صالح و ئاکارچاک و ناوی (حهیب) (نهجار) بوو، جا پاش ئهوهی که پهندو ئاموژگاریهکی زۆری کردن شههیدیان کرد! ﴿**قال یا قوم اتبعوا المرسلین**﴾ وتی: ئهی هۆزه کهم! بکهونه دواى ئهوه پهيامبه رانه بۆلای ئیوه رهوانه کراون. ﴿**۲۱ اتبعوا من لا یسالکم اجرا**﴾ پهپهروى ئهوانه بکهن که، تهنا نهت کهمی کریشیان لیناوین بۆ راگهیاندن بهرنامه کهی خوا ﴿**وهم مهتدون**﴾ خویشیان شارهزاو رینموونی کراون، بۆری راست ﴿**۲۲ وما لی لا اعبد الذی فطرنی**﴾ بۆ دهبی من زاتیکی و نهپهرستم که دروستی کردوم ﴿**والیه ترجعون**﴾ دهره نجامیش هه مووتان هه بۆلای ئهوه دههینرینهوه ﴿**۲۳ اتخذ من دونه آلهة**﴾ ئایا دهبی بیجگه لهوخوایه چه نهخوایه کی تر بۆ خۆم ههلبزیرم و بیانپهرستم؟! ﴿**ان یردن الرحمن بضرا لا تغن عنی شفاعتهم شیئا ولا ینقذون**﴾ ئهگهر خواى بهبهزهیی بیهوی زیانیکم تووش بکات، تکاو لالهی ئهوان کهترین سوووم پیناگهیهن و ناتوان لهسزای ئه ورزگارم بکهن، چونکه هیچیان بهدهست نییه ﴿**۲۴ انی اذا لفی ضلال مبین**﴾ جا ئهگهر لهباتی ئهوخوایه هه پهرستراویکی تر بهپهرستم، بهراستی ئهوه حهله من لهگومرایی یهکی ئاشکرا دام ﴿**۲۵ انی آمننت برکم فاسمعون**﴾ بهراستی من بهپهروهردگاری ئیوه بهروام هیئا، دهسا ئیوه بیسن و ئاموژگارییه کهم وهگرن ﴿**۲۶ قیل ادخل الجنة**﴾ جا دواى ئهوه که پهلاماریان داو کوشتیان و بهرهو لای خوا بهشههیدی گهپایهوه، پئی وترا: دهسا بجۆره بهههشتهوه لهپاداشی بانگهوازو بهرواکه تدا ﴿**قال یالیت قومی یعلمون**﴾ ئینجا پاش ئهوه چوه بهههشتهوه و رهزانه دی خواو ئهوه هه موو نازو نیعمه تهی دیت بۆ ئاماده کراوه، وتی: خۆزگایه هۆزه کهشم بییانزانیا ﴿**۲۷ بما غفرلی ربی وجعلنی من المکرمین**﴾ بهلیبوردنی پهروهردگارم بۆم و به گێرانم لهناو ریز گیراواندا، تا ئهوانیش باوهریان هیئا باوکردهوهی باشیانکردبا.

کو تایی جزمی بیست و دووهم

والله الحمد و المنة.

*** *** ***

* ﴿**۲۸ وما انزلنا علی قومہ من بعده من جند من السماء**﴾ وپاش کوشتنی ئهوه پیاوه موسلمان ههچ لهشکر یکمان نه نارد هه سهرهۆزه کهی له ئاسمانهوه بۆ لهناو بردنیا، چونکه شایستهی ئهوه نه بوون تا لهشکر کهشیان بۆ بکهین و پیویستیشی نه دهکرد ﴿**وما کنا منزلین**﴾ خو بهر لهمهش بۆ ههچ گهلیکمان نه ناردوه، واته: سوننه تمان نه بووه لهشکر بنیرین بۆ لهناو بردنی گهلانی یاخی و ملهووری و، بهلکو بهسزاو ئازار تیا مان

بردوون، وه کو ده فهرموی: ﴿ **إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ** ﴾ ته نها هه ریه ک نه عره ته وه ده نگی ک بو، واته: به ته نها جو بریل هات و قیراندی به سه ریاندا، له نا کا نه وانیش هه موو له جیی خویاندا مردن. راقه که رانی قورئان ده لئین: خوا جو بریلی ناردوده رگای شاره که ی (نه نتاکیه) ی لیگرتن و بانگیکی به سامی به سه را دان، ئیتر نه وسا تاکه که سیکیان ئی دهر نه چوو، جیی باسه نه وه وژو گه له تیا چوو هه لکی (نه نتاکیه) ی شام بوون که ئیستا سه ر به (تورکیا) یه، هه رچه نده (ئیین که سیر) چهند تییینیه کی له باره ی دیاری کردنی نه و شاره وه هه یه!

مه خابن بو به نده دروزه کان! :

﴿ **يَا حَسْرَةَ عَلَى الْعِبَادِ** ﴾ مه خابن، بو

نه وه ندانه (واته: بو خه لکه که ی نه نتاکیه) که په یام به ره کانیا ن به دروژن زانی و ئیمانیا ن نه هیئا، وه ک نه فهرموی: ﴿ **مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ** ﴾ هه ر په یام به ریکیان بو نه ده هات، مه گه ر گالته یان پی ده کرد، ئیمه ش له ناومان ده بردن ﴿ **أَلَمْ يَرَوْا كَمَا أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمُ مِنَ الْقُرُونِ** ﴾ ئایا قوره یش نه یان بینی که خه لکیکی زورمان له گه لانی پیش نه وان، قه کردو له ناو برد، ده سا بو عیره ت وه رنا گرن؟ ﴿ **أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ** ﴾ که جاریکی تر هه رگیز ناگه رینه وه لایان ﴿ **وَأَنْ كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدِينَا مُحْضَرُونَ** ﴾ وه به راستیی هه مووشیا ن له روژی قیامه تدا بو پاداش وتوله لای خو مان ناماده نه کریتن، ئایه تی (وان کلا لما لیوفینهم ربک اعمالهم ۱۱۱/۱۱۰). پشتگیری نه وه ده کات.

نه م جیهانه بی (صانیع) نابی:

﴿ **وَأَيَّةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَاهَا** ﴾ وه نیشانه یه ک

بو یان له سه ر زیندوو بوونه وه، زه وی مردوو، زیندوو مان کردوته وه به باران ﴿ **وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ** ﴾

ودانه ویله یه کمان ئی دهر هیئا وه لئی نه خون و پییده ژین ﴿ **وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ** ﴾ وه ره له و زه وییه مردوو ده، چه ندین باخه خورماو، باخه تریمان به دیه یئا. خورماو تری دوو نیعمه تی خوان و به خواردن نه درینه قه له م، زانیا ن له باره یانه وه نه لئین: له م دوو جو ره میوه ده چه ند قیامیین - که له ش و ته نی مرو ف پیوستیا ن پییه تی - هه یه، نه مه له لایه که وه، له لایه کی تریشه وه نه توانین بلئین له ته واوی سالدا، یا به ته رو تازهو فهریکه یی، یان به و شکراوه یی، به نا سانی ده سته که ون. ﴿ **وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعَيُونِ** ﴾ وه کانیا ویکی زورمان لیله لقولاند ﴿ **لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ** ﴾ تا له میوه ی نه وخوا یه بخون، که ده سته کانی نه وان په یدای نه کردوو. (ئیین عه باس) و (قه تاده) ده لئین: بیژهی (ما) له م ئایه تدا بو (نه فیه)، بو یه ئیمه ش به (نه فی) مانا مانکرد ﴿ **أَفَلَا يَشْكُرُونَ** ﴾ ده نایا سوپاسگوزاریی نا که ن؟ ﴿ **سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا** ﴾ پاک وخوا یینه نه وخوا یه که له هه موو شتی ک - مرو ف، گول وگیا، نه توم و زه رات - جووت و نیرو میی دروستکرد. ﴿ **مِمَّا تَنْبِتُ الْأَرْضُ** ﴾ له وه ی زه ویی نه یروینی

﴿ **وَمَا أَنْزَلْنَاهُ إِلَّا قُوًى مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُندٍ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ** ﴾ ﴿ **إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ** ﴾ ﴿ **يَحْسُرَةُ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ** ﴾ ﴿ **أَلَمْ يَرَوْا كَمَا أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ** ﴾ ﴿ **وَأَيَّةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ** ﴾ ﴿ **وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعَيُونِ** ﴾ ﴿ **لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ** ﴾ ﴿ **سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تَنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ** ﴾ ﴿ **وَأَيَّةٌ لَهُمُ الْأَيْلُ سَلَخَ مِنْهُ النَّهَارَ فَاذَاهُمْ مَقْلُومُونَ** ﴾ ﴿ **وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ** ﴾ ﴿ **وَالْقَمَرُ قَدَرَهُ مَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيرِ** ﴾ ﴿ **لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا الْاَيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ** ﴾

﴿ومن انفسهم ومما لا يعلمون﴾ و له نهفسی خوشیان، ولهو شتانهیش که ئەوان نایزانن. بهائی.. لهم بوونه وهردها چهندان شتی تر هیه که تائیستاش مروّ نایانده زانی.

شهو و روژ، خوړو هه یف، نیشانه ی بوون و تاک و ته نیایی خوان:

﴿وآیه لهم اللیل نسلخ منه النهار﴾ شهویش نیشانه و به لگه یه کی تره بویان که ئیمه رووناکی خوړو روژی ئی دهرده کیشتین ﴿فإذا هم مظلّمون﴾ جا له نا کاو شهو دی و دهرپونه تاریکییه وه ﴿والشمس تجری لمستقر لها﴾ و به لگه یه کی تر بویان خوړه، که بهرده وام دیت و دهچی، تاکاتی دیاریکراوی خوئی بو راوهستان و له کارکه وتن چی دهبینی بهرمو بنه و خولگه ی خوئی ههر له گه پر دایه تا ئەوکاته بوئی دیاریی کراوه ﴿ذلك تقدیر العزیز العلیم﴾ ئەوها تو چوگه پرانه بهوشیوه ورده، خه ملاندنی خوای به دهسه لاتی زانایه ﴿والقمر قدرناه منازل﴾ وه گه پرانی مانگیشمان خه ملاند - که ئەمیش به لگه یه که به دهسه لات و توانایی خویمان - به بیست و ههشت مه نزل و ناسو، تاهه موو شهویک دابه زیته جیگایه کیانه وه. پاشان دووشه و، یان شهویک په نانه گری ﴿حتى عاد کالعرجون القديم﴾ تا وهک په لی کوئی باریکی وشکی زهره بووی که وانه یی داری خورمای ئی دیت ﴿لا الشمس ینبغی لها ان تدرک القمر﴾ نه بو خوړ دهگری بگاته مانگ، تا هردو پیکه وه کو ببه وه و، نوورو رووناکی مانگ هه لگری و، تا قیامهت ههر روژ بیت ﴿ولا اللیل سابق النهار﴾ نه شهویش پیشی روژ دهکوهی که ئیتر تاکاتی کو تایی دنیا، ههر شه ووتاریک بیت. نه خیر، شتی و ناشی و نابی، به لکو خوا هردو کیانی به جوړی دروستکرد، که کاری یه کتر تیک نه دن ﴿وکل فی فلك یسبحون﴾ هیچیشیان ناچنه خولگه ی ئەوی تریان، به لکو ههر یه که یان له خولگه ی خوئا ده سوو پیته وه، وهک مه له وان دین و ده پون. بهائی خوړ له خولگه ی سوو پرانه وهی خویدا بو ماوه ی یه کسال، ئەوسا (۱۲) بوورجه کانی خوئی ده بری، له کاتی کدا هه یفی به یهک مانگ مه سیره که ی خوئی ده بری، دیاره به پیپی ئەم نه خشه خوایی یه، مانگ (۱۲) ئەوه نده ی خوړ - له خولگه ی خویدا تیژره وتره، بویه ئەفه رمووی: ههر گیز خوړنا گاته مانگ تا بتوانی مه سیره که ی خوئی به یهک مانگ ئەنجام بدات. بۆ ئەم بیژهی (لمستقر لها) یه دوو ته فسیره یه، یه کیکیان ده لئی: مه بهست ئەوه یه: له جی و قه رارگه ی خویدا که له ژیر (عرش) دایه و بهرووی زهوییدا ههردهم دیت و دهروا سوژده ده باو داوای مؤله تی هه لئاتن و گه پرانه وه دهکا بو جاریکی دیکه، وهک له فه رموده یه کدا هاتووه: ﴿فإنها تذهب حتی تسجد تحت العرش﴾. فتح الباری: ۴۰۲/۸. هه روا ئەم فه رموده یه ش: ﴿مستقرها تحت العرش﴾. فتح الباری: ۴۰۲/۸. ته فسیری دووهمیشیان ده لئی: مه بهست ئەوه یه که خوړ تاهاتنی روژی قیامهت بهرده وام لهو خولگه ی خویده ههر ده گه ری و ناوهستی. ته فسیری یه کهم پییده لئین (مستقری مه کانی) و، دووهمیش (مستقری زه مانیی)، خوای کارجوانیش چاکتر ده زانی. ته فسیری (ئیین که سیر).

گه شتی گه میی به ناو ده ریادا نیشانه ی خوایه:

﴿وآیه لهم انا حملنا ذریتهم فی الفلك المشحون﴾، نیشانه یه کی توانایی خویمان به یان که: ئیمه وه چه و نه وه کانی ئەوانمان له ناو که شتی پرده به ناو ده ریادا به وه موو شتو و مه که وه هه لگرتووه، ئەهاتن و ده چون و نه شمان ئەهیشت نقوم بین. ﴿وخلقنا لهم من مثله ما یرکبون﴾ وله وینه ی که شتییدا، ئەوی به که لکی سواری بیت، بویمان دروستکردن ﴿وان نشأ نفرقهم فلا صریخ لهم﴾ خو ئەگه ر بمانه وی له بنی ده ریادا نقومیان بکه یین، نقومیان ئەکه یین، جا ئەوکاته هیچ فریاد ره سیکیان بونابی ﴿ولا هم ینقذون﴾ و رزگاریش نا کرین ﴿إلا رحمة منا ومتاعا الی حین﴾ مه گه ر ههر ره حمهت و میهره بانی خویمان فریایان که وی، تا ئەوکاته دیاریکراوه بو ژیان، مؤله تیان

بدین و بهرهمند بین ، نهگینا که سیک ناتوانی زگار یان بکاو بیانژی نی^{۴۵} ﴿ **وَإِذَا قِيلَ لَهُم اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ** ﴾ کاتیکیش پییان بگوتری: لهو سزایه ی پشتان، واته: نهو سزایه ی نوممه تهکانی پیشی پی سزا دران، وهلهو سزایه ی دواوه تان (سزای ناخیرهت) خو پارینن ﴿ **لَعَلَّكُمْ تَرْحَمُونَ** ﴾ به لکو رحمتان پی بکریت ، دهبینی رو وهرده گپن و قبولیان نیه!

موشریکان سه رلیشیواوو گومران:

﴿ **وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ** ﴾ هه رنایه تی بیت بو هاو به شدانه رهکان ، له نایه تهکانی پهروه دگاریان ﴿ **إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ** ﴾ هه رووی لی وهرده گپن ﴿ **وَإِذَا قِيلَ لَهُم انْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمْ اللَّهُ** ﴾ وکاتیکیش پییان

بگوتری: لهو رزق ورزیه ی خوا پنیادان، ببه خشن له ری خواداو بیده به هه ژاره کان ﴿ **قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا** ﴾ کافرو بی باوه رهکان به خاوهن بهرواکیان دوت: ﴿ **انْطَعِمْ مِنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ اطْعَمَهُ** ﴾ ناخو ئیمه نان وخوراک به که سیک بدین که نه گهر خوا و یستبای خو ی خواردنی ددهانی؟ واته: که سیک هه ژار که وتبی ، مافی به سر ئیمه وه نییه، ده بی خوا خو ی بیژییه نی! ﴿ **إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ** ﴾ نا، ئیوه هه رهله گومراییه کی ناشکرادان که به ئیمه نه لئین خوراک به هه ژاران بدن.

به لای موشریکه وه زیندوو بوونه وه دووره:

﴿ **وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ** ﴾ و به گالته شه وه نه لئین: ده نه گهر ئیوه راست ده کهن، نه وه هه ره شه و گو په شه و به لئینه یه بو زیندوو بوونه وه سزاو توله کهیدی؟ دیاره بهروایان به زیندوو بوونه وه سزاو توله نیه^{۴۶} ﴿ **مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ** ﴾ مه گهر هه چاوه پروانی یه که نه عره ته و شریخه یه ک بن، له نا کاو پهیدا بی و له ناویان به ری ﴿ **وَهُمْ يَخْصَمُونَ** ﴾ نه وانیش له وکاته دا

- سه بارهت به درو راستی زیندوو بوونه وه- سه رگه رمیی مشت و مری ناو خو یانن ﴿ **فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ** ﴾ نهو شریخه و نه عره ته یه نه ونده به په له ده رگیان پیده گری، ئیتر نه نه توانن وه صیه تی که بکن، نه نه شتوانن بگه رینه وه ناو خانه واده ی خو یان و، هیچ چاره سه ریکیشیان نیه.

نه خشی زیندوو بوونه وه:

﴿ **وَنَفْخُ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ** ﴾ خه لکی به نه فخری یه کهم هه موونه مرین و پاشان بو جاری سییه م فوو به شه پیوردا نه کریت ، نه وسا کتوپر به په له له گو په کانیان هه موودینه ده ری و ده برین بولای دادگای پهروه دگاریان بو پاداش و توله ﴿ **قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا** ﴾ هه رکه زیندوو شکرانه وه به سه ر سوپمانیکه وه نه لئین: تیا چوونی خو مان! کی له گو په خه وگا که ماندا زیندوو کردینه وه هه لیساندین؟! ﴿ **هَذَا مَا وَعَد**

سُورَةُ الْيَاسِينِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي

وَأَيُّهُ لَمْ أَنَا حَمْلًا ذَرَيْتَهُمْ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١﴾ وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٢﴾ وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ﴿٣﴾ إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥﴾ وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ انْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمْ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا انْطَعِمُوا نَؤْيُشَاءُ اللَّهُ اطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٨﴾ مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا الصَّيْحَةَ وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٩﴾ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٠﴾ وَنَفْخُ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿١١﴾ قَالُوا أَوَلَمْ نَكُنْ مِنْ بَعَثَانٍ مَرْقَدًا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿١٢﴾ إِنْ كُنْتُمْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿١٣﴾ فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

الرحمن وصدق المرسلون ﴿ دیاره نه مه ئه و به لینه یه که خوی به خشنده پیمانی دابوو له سهر زمانی پیغه مبه ره کانه وه، پیغه مبه ره کانیش راستیان وت. ﴿^{۹۳} **إِنْ كَانَتْ إِلَّا صِيحَةً وَاحِدَةً**﴾ ئه و نه فخری زیندوو کردنه وه ش، نه جامی یه که نه عهرته و یه که دهنگی گهره بوو ﴿**فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ**﴾ ئه و سا هه موویان به زوویی لای نیمه ناماده کراون بۆ لیکۆلینه وه و حساب ﴿^{۹۴} **فَالْيَوْمَ لَا تَظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا**﴾ ئینجا له و رۆژده تا تۆز قاله یه که ستم له هیچ کهسی ناکری ﴿**وَلَا تَجْزُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ**﴾ پاداش و تۆله ی ئه وه نه بی کردوو تانه، پاداش نادرینه وه. به هه شتیه کان له عهیش و نوشدان:

﴿^{۹۵} **إِنْ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَكَهُونٍ**﴾ به راستیی به هه شتیه کان لهم رۆژده تا به نیعمه تی خواوه سهر گهرم و شادان ﴿^{۹۶} **هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ رَاوِدًا**﴾ پالیا ن داوه ته وه ﴿^{۹۷} **لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ**﴾ له ویش هه موو جوړه میوه یه کیان بۆه یه ﴿**وَلَهُمْ مَا يَدْعُونَ**﴾ و داوای هه رشتیکیش بکه ن ناماده یه بۆیا ن ﴿^{۹۸} **سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ**﴾ سه لام و درودیکیشیا ن به قسه پیده گات له لایه ن خوی به رحمه وه، وه که نایه تی (تحیتهم یوم یلقونه سلام) ۴۴/۳۳. دوویاتی ئه وه ده کاته وه. رۆژی سه لا تاوانباران جیا ده کرینه وه:

ئینجا رووئه کریته تاوانباران و پینیا ن ئه وتری: ﴿^{۹۹} **وَأَمَّا زَاوَى الْيَوْمِ أَيْهَا الْمَجْرُمُونَ**﴾ ئه ی تاوانباران! ده سا ئه مپۆ جیا ببنه وه له ئیمانداره کان. ئینجا بۆئه وه ی زیاتر تووشی ئیش و نازار بین، له لایه ن خواوه پییا ن ئه وتری: ﴿**أَعِدُّوا لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ**﴾ ئه ی نه وه کانی ئاده م! ئاخرم ن پیشت و هسیه تم بۆ نه کردن ﴿**أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ**﴾ که شهیتان نه په رستن، چونکه ئه و بۆئیوه دوژمنیکی ئاشکرایه؟ ﴿^{۱۰۰} **وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ**

﴿**إِنْ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَكَهُونٍ**﴾ ﴿^{۹۵}﴾ هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مَكْكُونٍ ﴿^{۹۶}﴾ لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَهُمْ مَا يَدْعُونَ ﴿^{۹۷}﴾ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ ﴿^{۹۸}﴾ أَيْهَا الْمَجْرُمُونَ ﴿^{۹۹}﴾ أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ بَنِيَّ آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿^{۱۰۰}﴾ وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿^{۱۰۱}﴾ وَلَقَدْ أَضَلُّ مِنْكُمْ جِبَلًا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿^{۱۰۲}﴾ هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿^{۱۰۳}﴾ أَصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿^{۱۰۴}﴾ الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿^{۱۰۵}﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَى أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنْ يُبْصِرُوكَ ﴿^{۱۰۶}﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَى مَكَائِيهِمْ فَمَا اسْتَطَعُوا مَضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿^{۱۰۷}﴾ وَمَنْ نَعْمِرْهُ نَكْسِئْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿^{۱۰۸}﴾ وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ ﴿^{۱۰۹}﴾ لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحْيِيَ الْقَوْلَ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿^{۱۱۰}﴾

أولئك هم

۴۴

مستقيم ﴿ ئه ی فه رمانم پینه کردن که ته نها من به رستن و په په ویی له من بکه ن، ئانه مه یه (واته: په رستم به ته نیا) ری راسته که ﴿^{۱۰۱} **وَلَقَدْ أَضَلُّ مِنْكُمْ جِبَلًا كَثِيرًا**﴾ بیگومان شهیتان خه لکیکی زۆری گومرا کرد لیقان ﴿**أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ**﴾ ده نایا تیناگه ن و ژیرنا بن؟ ﴿^{۱۰۲} **هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ**﴾ ئانه مه هه رنه و دۆزه خیه که له دنیا دا به لیتان پیدرا بوو، به واتان نه کرد ﴿^{۱۰۳} **إِصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ**﴾ ده فه رموون به هو ی بی باوه ریتانه وه ئه مپۆ بچه ناوی.

رۆژی قیامه ت مۆر له ده می خوانه ناسان ده دریت:

﴿^{۱۰۴} **الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ**﴾ ئه مپۆ (رۆژی قیامه ت) مۆر ده نی ن به سه رده میاندا و ناتوان به زمان هیچ قسه یه که بکه ن ﴿**وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ**﴾ ده سته کانیشیا ن قسه مان له گه ل ئه که ن ﴿**وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ**﴾

پیغمبر کانیان شایه تی ددهن بهودی کردوویانه. نیمامی (موسلیم) له (ئه نه س) هوه ئه لی: (کنا عند رسول الله ﷺ فضحك فقال: ((هل تدرون مم اضحك؟)) قال: قلنا الله ورسوله اعلم. ((قال: من مخاطبة العبد ربه، يقول: يارب، الم تجرنی من الظلم؟ قال: يقول بلی. قال: فيقول، فإني لا أجيز على نفسي إلا شاهدا مني، قال: فيقول: كفى بنفسك اليوم عليك شهيدا، وبالكرام الكاتبين شهودا، قال فيختم على فيه فيقال: لأركانه، انطقي، قال: فتنتطق بأعمالهن، قال ثم يخلى بينه وبين الكلام فيقول بعدا لكن وسحقا، فعنكن كنت اناضل)) في الزهد والرقائق (۲۹۶۹) حديث رقم (۱۷). ئیمه کاتی لای پیغه مبهەر بووین ﷺ خو به خو پیکه نی، فهرمووی: ده زانن له چی پیده که نم؟! وتمان خواو پیغه مبهری ئهو باشتر ئه زانن. فهرمووی: له موجداه له ی بهنده پیده که نم له گهل پهروه ردگاریدا، ده لی: ئه ی پهروه ردگاری من! ئایا له زولم وستهم په نام ناده ی؟ خوا ئه فهرمووی: به لی، (بهنده که ش) ئه لی: ئه و جا شایه تی له خو م نه بیست قبولم نیه، خواش ده فهرمووی: باهه رخو توو فریشته تو مار که ره کانت شایه د بن، ئه وسا مو ر له ده می دهری، پاشان به ئه نداهه کانی تری ده لی: ئیوه ش قسه بکه ن، ئه وانیش هه رشتیکیان کردبی - وه ک خو ی - ده یگێر نه وه، پاشان ئه لی: هه ردوور بن له رحمه تی خوا، ده ک بمرن، خو من له بهر ئیوه بهر گریم ده کردو تیده کو شام.

﴿**ولو نشاء لطمسنا علی اعینهم**﴾ خو ئه گه ر به مانه وی نه بینن، ئاسه واری چاوه کانی شیا نمان نه ده هیشت تاری نوین بین ﴿**فاستبقوا الصراط**﴾ ئینجا به ره و ریگا که پیش پرکیان کرد وه جارن ﴿**فانی ببصرون**﴾ جا چو ن ده بینن ئیمه کویرمان کرد بن؟! ﴿**ولو نشاء لمسخناهم علی مکاتئهم**﴾ ئه گه ر مه یلش بکه یں له جبی خو یاندا (مه سخ) مان ده کرد نه وه، واته: شکل و بیچمان ئه گو پین و جمو جو لمان لی ئه پین و وه ک به ردو جیما داتمان لی ده کردن ﴿**فما استطاعوا مضیا ولا يرجعون**﴾ جا ئیتر نه یان توانیبا نه بر و نه پی شی، نه بگه ری نه دواوه. ﴿**ومن نعمة ننکسه فی الخلق**﴾ هه ر که سییش ته مه نی در یژ بکه یں، ده ره نجام ژ یرو ژووری ده که یں له لاشه وجهه سته و بیرو هو شیدا ، واته: ده یگێر نه وه بو قونا غی مندالیی ولا وازی و هیچ توانایه کی نامی نی، وه ک ئه فه رمووی: (الله الذی خلقکم من ضعف ثم جعل من بعد ضعف قوه ثم جعل من بعد قوه ضعفا وشيبة یخلق ما یشاء وهو العليم القدیر) ۵۴/۳۰. یان ده فه رمووی: (ومنکم من یرد الی ارضل العمر...) ۵/۲۲. ﴿**افلا یعقلون**﴾ ده ئایا ئه وان تی نا گه ن و ژیری یان ناخه نه کار که که سی ک بتوانی کاری ناوا بکات، ئه ی چو ن ناتوانی زیندووتان بکاته وه؟! پیغه مبهەر ﷺ شاعیر نه بووه:

بی پرواکان ئه یانوت: ئه وی (موحه ممه د) ئه ی لی شی عرو هو نراوه یه! خوایش ئه فه رمووی: ﴿**وما علمناه الشعر وما ینبغی له**﴾ ئیمه هه ر گیز شی عرو هو نراوه مان فی ری موحه ممه د نه کردووه و، هو نراوه وتیش شی او ی ئه و نیه، می ژوو (سیره) هه ردو له وه دا یه کده نگن که پیغه مبهەر ﷺ شی عری نه وتوو وه نه ی شیزانیوه، ئه وه یش له روژی (خه نده ق) دا وتوو یه تی له سه ر کی شی شی عره کانی (عبدوللای کوپی ره و احه):

ولا تصدقنا ولا صلینا...

لا هم لولا انت ما اهتدینا

ئه وه ش له روژی (حونه یں) دا وتوو یه تی:

انا النبی لا کذب

انا بن عبد المطلب

ئه وه ش ئه و روژه له (غار) و (ئه شکه وته که) دا وتی:

هل انت إلا اصبع دمی

و فی سبیل الله مالقی

نه‌مانه هیچکامیکیان به‌نیازو مه‌به‌ستی شیعره‌وه نه‌یگوتوه، هه‌ر بویه‌ش ده‌فرمووی: ((لأن یمتلی جوف احدکم قیحا خیر له من ان یمتلی شعرا)) سویند به‌خوا دل و ده‌روونی هه‌رکامیکتان پرببی له کیم و زوخوا، له‌وه‌باشتره بوی پری بکا له‌شیعره‌و هونراوه. پیشه‌وا نه‌همه‌د. (ئین که‌سیر) ده‌لی: (واسناده‌ علی شرط الشیخین ولم یخرجاه). ﴿ان هو الا ذکر وقرآن مبین﴾ نه‌وه‌یش که نه‌و ده‌یلی هه‌ر په‌ندونا‌موژگاریی و، قورئانیکی روون و ئاشکرایه، نه‌ک شیعر ﴿لینذر من کان حیا﴾ تا نه‌وکه‌سه‌ی که دل زیندوو و پرواداره‌ بترسینی ﴿ویحق القول علی الکافرین﴾ و به‌لینی هاتنی سزای خواش بو بی‌پروایان به‌جی بگا، واته: بیانوی هیچ که‌سیک نه‌میننی نه‌گه‌ر لایداو سزا درا. جا هه‌ره‌و مه‌به‌سته‌ش له سووره‌تی (۸۰/۲۷)، له‌سووره‌تی (۲۲/۳۵) دا هاتوه.

پاتال و وئسات نیعه‌تن و، نیشانه‌ی خوان:

﴿اولم یروا انا خلقنا لهم مما عملت ایدینا انعاما﴾
 ئایا نه‌یزانیوه که ئیمه وشترو مه‌رو بز و گامان بو دروست کردوون ﴿فهم لها مالکون﴾ ئنجا بو خویان بوونه‌ خاوه‌نیان ﴿وذللناهم﴾ و بوشمان پام و ژیرده‌سته کردون ﴿فمنها رکوبهم ومنها یاکلون﴾ له‌ناویاندایه بو سوارییان و، تیایاندایه ده‌یخون ﴿ولهم فیها منافع وشارب﴾ وه‌چه‌ندین قازانج و سوودیان تیدایه بویان، هه‌ر له‌خوری و کورک و موو و پیست و ئیسک و شیره‌که‌یان ﴿افلا یشکرون﴾ ده‌سا ئیتر سوپاسگوزاری خودای به‌خشنده‌و دلوفان ناکه‌ن له‌سه‌ر گشت نه‌و نیعه‌تانه‌ی؟! ﴿واخذوا من دون الله آلهة لعلهم ینصرون﴾ که‌چی له‌جیاتی شوکرانه‌ بژیتری بو خوا، چه‌ند خواو په‌رستراویکیان بو خویان گرت! به‌وئومیده‌وه به‌هانیانه‌وه بین و یارمه‌تی بدرین ﴿لا یتستیعون نصرهم وهم لهم جند محضرون﴾ خو له‌راستیدا نه‌خوانه ناتوانن یارمه‌تی په‌رستیاره‌کانیان بده‌ن، نه‌گه‌رچی نه‌مان (بتپه‌رسته‌کان) سوپاو سه‌ربازی ناماده‌ن

﴿اولم یروا انا خلقنا لهم مما عملت ایدینا انعاما﴾
 ﴿مَلِكُونَ﴾ ﴿وَدَلَّلْنَاهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَكُونُ﴾ ﴿وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ أَفَلَا يَشْكُرُونَ﴾ ﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّعَلَّهُمْ ینْصُرُونَ﴾ ﴿لَا یَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُّحْضَرُونَ﴾ ﴿فَلَا یُخْزِنَاكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا یُسرُونَ وَمَا یُعْلِنُونَ﴾ ﴿اولم یرا الإنسانُ اَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ﴾ ﴿وَضَرَبْنَا مَثَلًا وَشِیْءًا خَلَقَهُ قَالَ مَنْ یُعِی الْعَظَمُ وَهٰی رَمِیمٌ﴾ ﴿قُلْ یُحِیْهَا الَّذِیْ اَنْشَاَهَا اَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِیمٌ﴾ ﴿الَّذِی جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا اَنْتُمْ مِنْهُ تُوقِدُونَ﴾ ﴿اولیس الَّذِیْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ یَقْدِرُ عَلٰی اَنْ یَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلٰی وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِیمُ﴾ ﴿اِنَّمَا اَمْرُهُٗ اِذَا ارَادَ شَیْءًا اَنْ یَقُولَ لَهُ کُنْ فِیْکُوْنُ﴾ ﴿فَسُبْحٰنَ الَّذِیْ بِیْدِهِ مَلَكُوْتُ كُلِّ شَیْءٍ وَّالِیُّهِ رُجْعُوْنَ﴾
 ﴿سُبْحٰنَ الَّذِیْ اَصْطَفٰی﴾

له‌به‌ر ده‌ستیاندا و، سه‌رجه‌م هه‌مووشیان له‌ناو ناگری دۆزه‌خدا ناماده‌ ده‌کرین. ئینجا دلنه‌وایی په‌یامبه‌ر ﷺ نه‌کا و نه‌فرمووی: ﴿فلا یحزنک قولهم﴾ نه‌و قسه‌و وتانه‌یان پیست نه‌لین: وه‌ک جادوبازه، شاعیره،... هتد، نابی خه‌فته‌بارت بکات ﴿اِنّا نعلم ما یسرون وما یعلنون﴾ چونکه نه‌وان هه‌رچی له‌دل بگرن و بیشارنه‌وه و هه‌رشتیکیش ئاشکرا بکه‌ن، بیگومان ئیمه به‌هه‌مووی نه‌زانین.

کافران حاشای ژینیکی تر ده‌که‌ن دوا‌ی مردن:

﴿اولم یر الإنسان انا خلقناه من نطفة﴾ ئایانه‌و مرویه که ئینکاری تواناو ده‌سه‌لاتی‌خوا ده‌کا له‌سه‌ر زیندو بوونه‌وه - به‌تایبته‌ کوره‌که‌ی ئوبه‌ی - نه‌یزانیوه که ئیمه نه‌ومان له‌ تنۆکه ئاویکی قیزه‌ون دروستکردوه؟ ﴿فاذا هو خصیم مبین﴾ که‌چی وائیستا - له‌باتی سوپاسگوزاریی - دۆژمنیکی ئاشکرایه و، نکولی زیندوو بوونه‌وه نه‌کات!!

سووره تی (۴/۱۶) ش که دهفرموی: (خلق الإنسان من نطفة فإذا هو خصيم مبين) هر له سهر هه مان مانا جهخت دهکات. ﴿^{۷۸} وضرب لنا مثلا ونسي خلقه ﴾ مهسهل ونموونهیهکی بو هیئاینهوه و، ئینکاری دهسهلاتی ئیمهی کرد بو زیندووکردنهوهی ئادهمیزادو جن، وهدروستبوونی خوی لهبیر کرد! ﴿^{۷۹} قال من يحيى العظام وهى رميم ﴾ چهند ئیسکیکی رزیوی هیئاو رووی له پیغهمبهرکردو وتی: کی ئهتوانی ئهو ئیسک وپروسکه رزیوانه زیندوو بکاتهوه؟! بو هوئی دابهزینی فرمایشی (اولم یری الإنسان)، (موجاهیدو عیکرمهه) دهلین: (ئوبهی کورپی خهلهف) ئیسکه رزیویکی بهدهستهوه گرت و وردو خاشاکی کردو دای بهدهم باوه، ئهوسا بهپیغهمبهری ﷺ وت: تو پیئت وایه که خوا بتوانی ئههه زیندوو بکاتهوه! ئهویش فهرموی: ((نعم، يميتك الله تعالى، ثم يبعثك، ثم يحشرک إلى النار)). بهلی.. خوا ئهتمرینی، لهپاشان زیندووت ئهکاتهوه، ئهوجا دهتنیری بو ئاگری دوزخ.

ههزار رهحمهت له گوڤهکهی (سهیید عهبدولرهبیمی مهولهوی) یش، چهنده جوان ئهم باسهی له (عهقیده مهرضیه) کهیدا به هوئراوه هوئیویهتهوهو دهلی:

فَاقْرَأْ ((یس)) حَتَّى يَحْيِيَهَا	فِرْقَةُ الْعِنَادِ قَدْ مَاتَتْ أَيْهَا
جَهْوَابِي حَزْرَت تَهْمَا شَا دَهْکَهی	ئَهْر پِيشَهی سَهْردهست مهفتوتی ئوبهی
بِرِنْدَهی رَهْگِی دَلْی تَهئویلَه	تِیژْی قَهطعی ئهو طهرزه دهلیلَه

﴿^{۸۰} قُلْ يَحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ ﴾ تو بلی: ئهی موحهمهده ﷺ ههئهو کهسه که ههوهلجار دروستیکردوون زیندووشان ئهکاتهوه ﴿^{۸۱} وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴾ چونکه ئهو خوايه بهههموو دروستکراویک زاناو بهئاگایه، ئهزانئ چوونی دروستکردوون و، چوئیش زیندوویان بکاتهوه ﴿^{۸۲} الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الشَّجَرِ الْأَخْضَرَ نَارًا ﴾ ههئهو زاتهدهسهلاتداریه ئیوه زیندوودهکاتهوه که لهداری سهوزو شین وتهپئاگری بو دروستکردوون ﴿^{۸۳} فَإِذَا أَنْتُمْ مِنْهُ تَوَفَّدُونَ ﴾ ئینجا ئیوهش (لهودهسه چیله) یه ئاگر ئهکهنهوه. سهردهمی کوئن عهرهبهکان دوو جوړ داریان ئههینا، بهناوی (مرخ) و (عفار) و لهسهر یهکیان دهسوی ئاگری ئهگرت و سوودیان لیوهئهگرت. جا کهسیک ئاوا بتوانی لهداری تهپ ئاگر فراههم بیئی، ئایا ههئهو خواهن دهسهلاته ناتوانی مردووان زیندوو بکاتهوه؟ وهکو دهفرموی: ﴿^{۸۴} أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ ﴾ ئاخو ئهو خوايه توانیبیئی ئهم ئاسمانان و زهوییه بهدی بهیئی تواناشی نییه بو جاریکی تر وینهیان دروست بکاتهوه؟ ﴿^{۸۵} بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴾ بهلی ئهتوانی و، ههئهویشه دروستکارو زانیار ﴿^{۸۶} إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴾ بهراستی ههرکاتی ویستیشتی بهدی بهیئی ههئهوویه کهپی بفهرمی به!، ئهویش دهست بهجی دهبیئت. سووره تی (۴۰/۱۶): (إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ أَنْ تَهْفَئَهُ) تهفسیره بو ئهم نایهته. ﴿^{۸۷} فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ ﴾ ساپاکی و بی عهیبی ههروبو ئهو خوايه دهسهلاتی ههموو شتیکی بهدهستهوهیه ﴿^{۸۸} وَإِلَيْهِ تَرْجَعُونَ ﴾ ههر بولای ئهویش دهگهپنرینهوه، بو لیکولینهوهو پاداش و توله.

زور سوپاس و پیژانین بو پهروهوندهی جیهان که یارمهتیدام بو تهواوکردنی تهفسیری ئهم سووره تی (یس) ه.

*** **

۲۷- سووره تی (صافات) به

مهككهييه و (۱۸۲) نايه ته.

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

نهم سووره ته ش وهك گشت سووره ته مهككهييه کانی دیکه، باسی بناغه سه ره کییه کانی ئیسلام دهکات، وهکو یهکتا په رستی خواو سروش و نیگاو، زیندوو بوونه وهو پاداش و تۆله. جا بو یه که مجار باسی فریشته و، هیژو دهسه لات و توانایان دهکا، پاشان جنیه کان.. لهگه ل داستانی هه ندی په یامه ران“ به وه کو تاییشی دیت که یارمه تی و، کۆمه کیی خوا ته نها بو په یامه ران و دۆستانی خوی ده بی.

بهم شیوه یه ش دهست پی ئه کات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ

الرَّحِيمِ * وَالصَّافَّاتِ صَفًا﴾ سویند به و فریشتانه ی زۆر

به وردیی له باره گای خوا په رستییدا ریز ده به ستن و مه لکه چ ده بن ﴿فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا﴾ ئینجا به و فریشتانه ی پالده نیئ به هوره کانه وه بو ئه و جیگایه ی خوا ویستی له سه ره بو باراندنی باران ﴿فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا﴾ و به و فریشتانه ش نایه ته کانی قورئان به سه ره په یامه ره کاند ئه خویننه وه.

(ئیبین مه سعوود و، ئیبین عه باس و، مه سروق و، سه عیدی کوپی جوبه یرو، عیکره مه و، موجهیدو، سه ددی و، قه تاده) ئه م به ریزانه هه موو وشه ی: (صافات، زاجرات، تالیات) به فریشته مانا ئه دهنه وه، ده لیئ چونکه هه ر فریشته کانی له ئاسماندا ریزن، ئیمامی (موسلیم) یش: (۲۲۳/۱) ئه م فرموده یه دینی وده فه رموی: ((الْاَصْفُونَ كَمَا تُصَفُ الْمَلَائِكَةُ عِنْدَ رَبِّهِمْ؟)). واته: ئیوه ش وهکو فریشته بو ریز نابن؟ پرس یاریان کرد باشه! ئه وان چۆن لای خوی په روه ردگاریان ریز ده بن؟ فه رموی: ((يَتِمُّونَ الصَّفَوْفَ الْمَقْدِمَةَ، وَيُرَاصُّونَ فِي الصَّفِّ)). ریزی پی شه وه ته واه ده کەن و شان له شانی یه کتر ده دن.

خوئا تآك و ته نایاه:

﴿إِنْ إِلَهُكُمُ لِوَاحِدٌ﴾ سویند به وانه هه موو، بی شك په رستراوی ئیوه یه ک په رسراوه نه زیاتر ﴿رَبِّ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا رَبِّ الْمَشَارِقِ﴾ و په روه ردگاری ئاسمانه کان و زه ویی و، هه رچیش له نیوانیاندایه و، په روه ردگاری جی هه لاتنه کانی خۆرو، جی ئاوابوونه کانیه تی. زاناکان ده لیئ: خۆر هه موو روژی له جیگایه ک هه لدی و، له جیگایه کیش ئاوا ئه بی، چونکه بو هه ر روژی له روژه کانی سال (مه شریق) یك و (مه غریب) یك هیه، ده په روه ردگار خاوه نی هه موویانه.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالصَّفَّاتِ صَفًا (۱) فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا (۲) فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا (۳)

إِنْ إِلَهُكُمُ لِوَاحِدٌ (۴) رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ

الْمَشْرِقِ (۵) إِنْ نَارُنَا السَّمَاءِ الدُّنْيَا بَرِئَةِ الْكُوكِبِ (۶) وَحِفْظًا

مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ (۷) لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيُقْذَفُونَ

مِنْ كُلِّ جَانِبٍ (۸) دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ (۹) إِلَّا مَنْ خِطَفَ

الْخَطْفَةَ فَأُلْقِيَ بِهِ، رَشَاطًا نَاقِبٌ (۱۰) فَأَسْتَفْهِمُ أَهْمَ أَشَدِّ خَلْقًا

أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنْ خَلَقْتَهُمْ مِنْ طِينٍ لَا رَيْبَ (۱۱) بَلْ عَجِبْتَ

وَيَسْخَرُونَ (۱۲) وَإِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ (۱۳) وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخَرُونَ

(۱۴) وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ (۱۵) أَوَإِذَا مَنَّا وَكَانُوا أَعْيُنًا عَظَمًا

أَوَنَّا لَمُبْعُوثُونَ (۱۶) أَوَإِذَا بَأْسُنَا الْآلُوتُونَ (۱۷) قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ

(۱۸) فَأَمَّا كَلِمَتِي رَجْعَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ بِنُظُرٍ (۱۹) وَقَالُوا بَلْ يَلْمِزُنَا هَذَا

يَوْمَ الدِّينِ (۲۰) هَذَا يَوْمَ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ (۲۱)

أَحْسِرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ (۲۲) مَنْ دُونِ

اللَّهِ فَاهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ (۲۳) وَقَفُّوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ (۲۴)

مَا لَكُمْ لَا تَعْلَمُونَ

رازاندنه وهوی ناسمان و پاراستنی له کوئهی شهیتان:

﴿ **إنا زينا السماء الدنيا بزينة الكواكب** ﴾ بیگومان ئیمه ئهم ناسمانه نزیك به ئیوه مان به چه ندین ئهستیهری رووناك و درهوشاوه رازاندو تهوه ﴿ **وحفظا من كل شیطان مارد** ﴾ و بهو ئهستیهرانهش به باشی پاراستو مانه له ههه شهیتانیکی سههركهش و یاخی و بوی خیر ﴿ **لا یسمعون إلی الملأ الاعلی** ﴾ و ئهو جنوکه وشهیتانانه، ناتوانن له فریشتهی بالانشین کوئه بکهه و گوی بۆ قسهو و توژیان بگرن ﴿ **ویقذفون من كل جانب** ﴾ و ههركاتیکیش ویستیان بههرو ناسمان بچن و، بیانهوی گوی له فریشتهكان بگرن، له گشت لاه بههستیهری گپدار راوده نرین و، رته دهکرینهوهو، تیرباران دهکرین ﴿ **دحورا** ﴾ بۆ دوورخستنهوهیان له گوێگرتن بۆ ههواله گرنگهكانی ناسمان! ﴿ **ولههم عذاب واصب** ﴾ ولهقیامهتیشدا سزایهکی هه میشهیان بۆ هیهه ﴿ **إلا من خطف الخطفه** ﴾ مهگهه کهسیکیان لهکتوپرداو بهدزی، شتی له ههوالهكان برفینیی ﴿ **فاتبعه شهاب ثاقب** ﴾ دهسهبهجی نهویش بزیسکی گپدارو سووتینههه شویندهکهوی. رافهکه رانی قورئان دهلین: ههندی جار شهیتانه سههركیشهكان له دهستهی (مهله ئولئهعلا) قسهو باس و، کاروباری نهینیان ئه دزی، (جا ههركه دهیان ویست بههرو زهوی بینه خوارهوه بهو پزیسکه گپدارانه ئهسووتینران. (مهراغی - خوی لی رازی بی - له تهفسیری ئایه تههکانی (۷-۱۰) دا ئهلی: مه بهست ئهوهیه که خوی به دهسهلات ناهیلی ئاده مزاد وجیهه سههركیشهكان - ئهوانهیان بیرناکه نهوه له دهسهلاتی خوا - سوود له پانتایی و نارایشی نهو ناسمانه رازینراویه وهرگرن و، زۆربهشیان لهزهویدا زیندان دهکرین و، ناهیلی له وهه موو جهمال و کهماله تیگهن، وه له هه موو لایه که وه ههواو ئارهزوو بههرو فهسادو خراپه کاری ئه یانبات. (سید قطب) - بهرمیهره بانی خوا بکهوی - دهلیت: ئیمه نازانین ئهوشته نهینیانه چۆن ئه دزین و، چۆنیش بهو ئهستیهره گپدارانه (نه یازک) دهسووتینرین؟! چونکه ئهوکاره کاریکی نادیاره و، ههواله زانیاری خوا دهکرین.

ئینی پاش مردن:

﴿ **فاستفتهم** ﴾ دهساتو ئهی موحه مهه! ﴿ **لهوانه که نکوئی زیندوو بوونهوه دهکهه پیرسه:** ﴾ ﴿ **اهم اشد خلقا** ﴾ **ام من خلقنا** ﴿ ناخو دروستکردنی ئهوان - له پاش مردن - زۆر گرنگترو سهختره، یان ئهو ناسمان و زهوی و فریشتانهی دروستمانکردوون؟! دیاره دروستکردنی ناسمانهكان و زهوی سهخت ترو گراتره، جا که واته ئیوه چۆن ددان نانین به زیندوو بوونهوه؟! ئهوهیه که خوا له جیههکی تردا دهفهرموی: (لخلق السموات والأرض أكبر من خلق الناس ولكن أكثر الناس لا یعلمون) ۵۷/۴۰. ﴿ **إنا خلقناهم من طین لازب** ﴾ بیگومان ئیمه ماکی ئهوانمان (واته: ئادهم) له قوریکی نهرمی پیکهوه نوساوو لینج دروستکردوه ﴿ **بل عجبیت** ﴾ به لکو تو له ململانی ئهوان، دهبرارهی ئهوه ههواله یهقینهیه سهیر داماویی ﴿ **ویسخرن** ﴾ و ئهوانیش بوخویان ههه خهریکی هههکی و گالته و مهسخرهه به توو به زیندوو بوونهوه ﴿ **وإذا نكروا لا یذكرون** ﴾ و ههركاتیکیش ئامۆژگاری بکرین، ئامۆژگاری وهرناگرن، چونکه زۆر دلرهق و یاخین ﴿ **وإذا رآوا آیه یستسخرن** ﴾ و ههركاتیکیش نیشانهیهك (وهك دووکه رتبوونی مانگ) دهبینن، لاقرتی و مهسخره دهکهه! ﴿ **وقالوا إن هذا إلا سحر مبین** ﴾ و دهلین ئهوه ههه رجادوویهکی ناشکرایه و ههچی تر نهیه! ﴿ **إذا متنا وكنا ترابا وعظاما** ﴾ ناخو ئیمه که مردین و بوینه گل و چهه ئیسك و پروسکیك ﴿ **إنا لمبعوثون** ﴾ راسته جاریکی تر - وهك ئیوه دهلین - زیندوو ئهکرینهوه؟! ﴿ **أو أبأونا الأولون** ﴾ و یرای باوکه پینشووه كانمان؟! ﴿ **قل نعم وانتم داخرون** ﴾ بلی: ئههه هه مووتان زیندوو ئهکرینهوه و ملکهچ و پهست و ریسواو زه بوونیش: وهکو دهفهرموی: (وکل اتوه داخرین) ۸۷/۲۷. یا دهفهرموی: (سیدخلون

جهنم (آخرین) ۶۰/۴۰. ﴿فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ﴾ نه‌دهش (واته: نه‌فخه‌ی زیندو و کردنه‌وه‌که) لای خوا ته‌نھا تیڤراخوږین و شریخه‌یه‌کی گه‌وره‌یه بو زیندوو بوونه‌وه‌یان ﴿فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ﴾ ئیتر ده‌ست به‌جی زیندوو نه‌بنه‌وه‌وبو خو‌یان ته‌ماشا ده‌که‌ن و ده‌روان، یان چاوهروانی حیساب و سزاو تو‌له ده‌که‌ن.
سه‌ختی و دژواریی روژی په‌سلان:

﴿وَقَالُوا يَا وَيْلَنَا هَذَا يَوْمُ الدِّينِ﴾ هه‌رکه نه‌و هه‌ول و ناږه‌حه‌تیه‌یان دی، ده‌لین: مال و یران خو‌مان! خو نه‌مه روژده‌کی پاداش و تو‌له‌یه! ﴿هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَكْذِبُونَ﴾ له‌لایه‌ن فریشته‌کانه‌وه پی‌یان نه‌وتری: به‌لی نه‌مه نه‌و روژده‌یه پاک و پیس جیاده‌کرینه‌وه‌که ئیوه پرواتان پی‌ینه‌بوو ﴿احْشَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ﴾ * ۲۳ ﴿مَنْ دُونِ اللَّهِ﴾ فریشته‌کان به‌یه‌کتر ده‌لین:

ده‌ساناده‌ی نه‌وانه و سته‌میان ده‌کرد و موشریک بوون، خو‌یان و هاوشیوه‌کانیان و، نه‌وانه‌ش که له‌باتی خوا ده‌یانپه‌رستن، گش کو‌بکه‌نه‌وه: کافر له‌ته‌ک کافرا، شه‌روال پیس له‌گه‌ل شه‌روال پیسدا، عه‌ره‌قخور له‌گه‌ل عه‌ره‌قخوردا... هتد ﴿فَاهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ﴾ نه‌وساش ری دی دوزه‌خ بو هه‌موان ده‌ست نیشان بکه‌ن ﴿وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ﴾ و رایانگرن! چونکه به‌راستی له‌وتو کرده‌وه‌کانیان به‌ر پرسیارن ﴿مَا لَكُمْ لَا تَنْصَرُونَ﴾ پی‌یان نه‌وتری: چیتانه، بو یارمه‌تی یه‌کتر ناده‌ن؟! ﴿بَلْ هُم الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ﴾ به‌لی ناتوانن هاوکاری یه‌کتر بکه‌ن، به‌لکوئه‌مرو که قیامه‌ته هه‌موو به‌رامبه‌ر به‌فه‌رمانی خوا ملکه‌چ وه‌ستانو.

تیکرایی موشریکان له‌ روژی قیامه‌ت:

﴿وَاقْبَلْ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ﴾ له‌وکاته‌دا خو به‌زلزان و سه‌رکو‌تکراوه‌کان، روویان کردو‌ته یه‌کترو له‌یه‌کتر ده‌پرسن ﴿قَالُوا إِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ﴾ ده‌لین:

به‌راستی ئیوه‌بوون به‌ نیوی خیرخوازی، که له‌ری چاک و خیرو راسته‌وه په‌یتا په‌یتا ده‌هاتنه لمان و قسه‌تان بو ئده‌کردین و ده‌ره‌نجام له‌خشته‌تان بردین؟ ﴿قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ سه‌روکه‌کانیش ده‌لین: به‌لکو ئیوه هه‌رخوتان پرواتان به‌خواوبه‌ فه‌رمانه‌کانی خوا نه‌بوو ﴿وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ﴾ ئیمه هیچ زوروده‌سه‌لاتیکمان له‌ سه‌رتان نه‌بوو ﴿بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَافِينَ﴾ به‌لکو ئیوه هه‌ر له‌بنه‌ره‌تا خو‌تان هو‌زو گه‌لیکی یاخی و، له‌سنوور ده‌رچوو بوون ﴿فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا﴾ جا وایستاش بریاری په‌روه‌ردگارمان له‌سه‌رمان راستگه‌را ﴿إِنَّا لَذَانِقُونَ﴾ بی‌سو ده‌بی ئیمه نه‌وسزایه بجیژین ﴿فَاغْوِينَا كَمَا إِنْ كُنَّا غَاوِينَ﴾ به‌لی له‌به‌ره‌وه ئیمه خو‌مان گومرا بووین، ئیوه‌شمان گومرا کرد ﴿فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ﴾ جا به‌راستی گش نه‌مانه (پیشه‌واو شوینکه‌وتوو) له‌و روژده‌دا له‌ سزاو له‌ جه‌زه‌به‌دا، شه‌ریک و هاوبه‌شن ﴿إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ﴾ به‌ راستی ئیمه

سُورَةُ الصَّافَاتِ

الْمِائَةِ وَالْاَلْفِ

مَا لَكُمْ لَا تَنْصَرُونَ ﴿٢٣﴾ بَلْ هُمْ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٤﴾ وَاقْبَلْ بَعْضُهُمْ
عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٥﴾ قَالُوا إِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٦﴾
قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٧﴾ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ
بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَافِينَ ﴿٢٨﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَانِقُونَ ﴿٢٩﴾
فَاغْوِينَا كَمَا إِنْ كُنَّا غَاوِينَ ﴿٣٠﴾ فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ
﴿٣١﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٣﴾ وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَارِكُوا أَلِهَتَنَا
لِشَاعِرٍ يَجْنُونَ ﴿٣٤﴾ بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٥﴾ إِنَّكُمْ
لَذَانِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٣٦﴾ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٧﴾
﴿٣٨﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٣٩﴾ أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ ﴿٤٠﴾
فَوَكَرَهُمْ مَكْرُومٌ ﴿٤١﴾ فِي جَنَّتِ النَّعِيمِ ﴿٤٢﴾ عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ
﴿٤٣﴾ مُطَافٌ عَلَيْهِمْ بِكَاسٍ مِنْ مَعِينٍ ﴿٤٤﴾ بِيضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ
﴿٤٥﴾ لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْفَرُونَ ﴿٤٦﴾ وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ
الْطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٧﴾ كَأَنَّهُمْ بِيضٌ مَكْنُونٌ ﴿٤٨﴾ وَاقْبَلْ بَعْضُهُمْ عَلَى
بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٤٩﴾ قَالُوا قَاتِلْهُمْ إِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ قَرِينٌ ﴿٥٠﴾

ناوا به مؤشریکان و تاوانباران دهکین ﴿^{۳۵} **إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ**﴾ چونکه ئەوان کاتی پێیان گوترا: هیچ پەرسراویکی هەق نیه جگە لە (الله)، ئیبايان دەکرد و خۆیان زۆر بەزل دەزانی ﴿^{۳۶} **وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَأْكُرُوا إِلَهُتَنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ**﴾ و دەشیانگوت: ئایا ئێمە بۆ شاعیریکی شیئ و لیوێ وەکو موحەممەد، واز لە خواکانمان بێنین؟! ﴿^{۳۷} **بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَقَ الْمُرْسَلِينَ**﴾ خوا رەتیان دەداتەوێ و دەفەرموی: نەخێر، وا نیه وەك ئەوان پێیان وایه، بەلكو ئەو بەهەق (واتە: بە قورئانەوێ) هاتووە، هەرچی شێهیناوە هەر راستەو، پڕواشی بەوپەیا مەبەرانه کردووە بەر لەخۆی هاتوون و، باسی رێگا و بەرنامەیی حەقیان کردووە.

تۆلەیی موشریکان و جەزای خوا پەرستان:

﴿^{۳۸} **إِنَّكُمْ لَذَائِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ**﴾ بێگومان ئێو (ئەو پێشەوایانی شیرک و خوانەناسیی!) سزایەکی بەئێش دەچێژن ﴿^{۳۹} **وَمَا تَجْزُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ**﴾ دیارە کە هەر بەو کارانە سزاو تۆلە دەدرێن لە دنیا دا کردوتانن ﴿^{۴۰} **إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمَخْلَصِينَ**﴾ بەلام بەندە یەكخواپەرستەكان، لەو سزایە بەدوور دەبن و توێژینه وەیان لە تەكناكری ﴿^{۴۱} **أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ**﴾ ئەم بەندە خوا بەهەقناسانە، رۆژییەکی باش و تاییبەتی و بی شوماری کاتزانراویان بۆ هەیە، هەرگیز لێشیان نابێ، وەك ئەفەرموی: ﴿^{۴۲} **فَوَاكِهِمْ وَمَكْرَمُونَ**﴾ میوه جاتی جوړاو جوړە، ریز لێگراو و ریزداریشن ﴿^{۴۳} **فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ**﴾ لە چەند باخیکی پڕ لە نیعمەت ﴿^{۴۴} **عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ**﴾، لەسەر تەختان بەرامبەر یەك دانیشتون ﴿^{۴۵} **يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَاسٍ مِنْ مَعِينٍ**﴾ لە پێکی شەراب و بادەیی چاوی رەوان و لەبەر رویشتوو بە سەریاندا دەگێردی ﴿^{۴۶} **بِيضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ**﴾ شەرابی رەنگ سپی، خۆشەمەزە بۆ خوێروانی ﴿^{۴۷} **لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ يَنْزِفُونَ**﴾ نە هیچ سەرنێشەو تێكچوونیکی تێدا یە، نە عەقڵیشیان لا دەبری ﴿^{۴۸} **وَعندهم قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ**﴾ و چەند هاوسەر یکی چاوەگەر و چاوەرەشیان لایە، کە جگە بۆ میردەکانیان ئەوینیان بۆ کەس نیە، بۆ هیچ کەسیکی دیکەش ناڕوانن ﴿^{۴۹} **كَانَهُنَّ بِيضٌ مَكْنُونٌ**﴾ لووس و پاكرۆ سپی، هەر دەلێت: هێلكەیی ناوھیلانە و لە ژێر بال و پەردا دا پۆشراون و هەرگیز توێژیان لێ نەنیشتوو و کەسێ دەستی لێ نەداون.

کۆبوونەوێ بەهەشتییەکان و گفتووگۆیەك:

﴿^{۵۰} **فَأَقْبِلْ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ**﴾ ئەوجا بۆ و تووێژ روو لە یەكتر دەکەن و لە یەكتر دەپرسن و دەکەونە یادێ دنیاو خەلکانێك بەیاد دەکەن: ﴿^{۵۱} **قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ**﴾ یەکیکیان دەلی: بەراستی من لە دنیا دا هامدەم و هاوونشینێکم هەبوو، نكولی زیندوو بوونەوێ دەکرد ﴿^{۵۲} **يَقُولُ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ**﴾ و دەیگوت: ئایا تۆش لەوانەیت باوەریان بەزیندوو بوونەوێ هەیە؟! ﴿^{۵۳} **إِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا إِنْآ لَمَدِينُونَ**﴾ ئاخۆ - وەك ئێو دەلێن - کاتی مردین و بووینە گل و چەند ئێسكێك زیندووئەكرێنەوێ پاداش ئەدرێنەوێ؟! ﴿^{۵۴} **قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُطْلَعُونَ**﴾ موسلمانە بەهەشتیەكە لە هاوێ بەهەشتیەکانی خۆی دەپرسی: ئایا ئێو لەسەرەو دەروانن، هیچ ناگایەكتان لێی هەیە؟! ﴿^{۵۵} **فَاطْلَعَ فَرَأَاهُ فِي سَوَاءٍ الْجَحِيمِ**﴾ ئەوجا خۆی سەیر دەكا ددەبینی لەناوەرستی دۆزەخدا یە ﴿^{۵۶} **قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كُنْتَ لَتَرْدِينِ**﴾ بە شایەكامیەكەوێ و تی: سوێند بەخوا، نزیک بوو منیش بخەیتە ناو دۆزەخەوێ وەك خۆت فریوم بەدیت ﴿^{۵۷} **وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتَ مِنَ الْمُحْضَرِينَ**﴾ و ئەگەر نیعمەتی چاكەیی پەرورەدگارم نەبایە بە هیدایەت و پاراستن، منیش ئێستا لە نامادەكراوانی ناو دۆزەخ ئەبووم ﴿^{۵۸} **أَفَمَا نَحْنُ بِمَعِينٍ إِلَّا مَوْتُنَا الْأُولَى**﴾ ئینجا بەهەشتیەكان لەناو خۆیاندا بۆخۆشی دەلێن: ئەو ئێمە ئێتر نامرێن، جگە لەمردنی پێشوومان؟! ﴿^{۵۹} **وَمَا نَحْنُ بِمَعِينٍ**﴾ و هیچ سزایەكیش ئەدرێن؟! ﴿^{۶۰} **إِنْ هَذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ**﴾ بە راستیی ئەمە كە خوا پێمانی

به خشيوه، له ريزو كه رameه تي بهه شت، نهويه به نامانج گه يشتني گه وره ﴿ **لمثل هذا فليعمل العاملون** ﴾ خودا دهرموى: دها تيكو شهران بو گه يشتن به نامانجي ناوا، هول بدن و لي برين و كاربه كن له دنياوا.

داره ژه فته موته ده كي دوزه خ و يارانى:

﴿ **اذلك خير نزالا ام شجرة الزقوم** ﴾ خوا نه فهرموى: ده نايه نه و نازو نيعمه ته ي بهه شته چا كتره بو ميوانداري، يان داره كه ي ژه فته مومت، واته: يان دره خته نه فرهت ليكراوه كه ي زه ققوم! زه ققوم: دره ختيكي بچووكى بوگه نى بهروبو تاله، له (تيهامه) دا دهروى و، خواردنى جهه نده ميه كانه ﴿ **إنا جعلناها فتنه للظالمين** ﴾ بهراستى ئيمه كردو مانه به تاقيكرده وه بو موشريكان، نه وه بوو كاتى باسى دره ختى زه ققوم كرابا، نه يانوت: چون له ناو شاگردا دره خت شين ده بى؟! له جيگايه كه ي ترده نه فهرموى: (وما

جعلنا الرؤيا التى اريناك إلا فتنه للناس و الشجرة الملعونة فى القرآن و نخوفهم فما يزيدهم إلا طغيانا كبيرا) ۶۰/۱۷ ﴿ **إنها شجرة تخرج فى أصل الجحيم** ﴾ بهراستى نه وه دره ختيكه له بنى دوزه خه وه دهره چى ﴿ **طلعها كانه رؤس الشياطين** ﴾ بهروبووم و خونچه ي سهر لقه كانى ههرده لى سهر وسه كوتى شه ياتينييه، كاتى خوى عهر به كان شتى زور ناشيريان نه شو به اند به كه لله سهرى شه يتان وه، بو يه قورئانيش له سهر زمانى نه وان دى و ده لى: بهروبوو كه ي له سهر وسه كوتى شه ياتين ده چيٲ ﴿ **فإنهم لا كلون منها** ﴾ جا بهراستى نه وه دوزه خى يانه - به ناچارى - لى نه خون ﴿ **فماثلون منها البطون** ﴾ جا ورگى خويانى لى پرته كن، (ليس لهم طعام إلا من ضريع لا يسمن ولا يغنى من جوع) ۷-۶/۸۸ بو دووپا تكرده وه ي نه و مانايه يه. (ئين عه باس) ده لى: پيغه مبه ر ﷺ نه و نايه ته ي ده خوينده وه، پاشان ده يفه رموو: بهه قيانته له خوا بترسن، چونكه بهراستى نه گهر دلويك له دارى زه ققوم

يَقُولُ أَتَيْتُكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٩﴾ إِنْ دَامْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا إِذًا لَمْدِينُونَ ﴿٦٠﴾ قَالَ هَلْ أَسْمَعُ مَطْلُوعُونَ ﴿٦١﴾ فَأَطْلَعَ قَرَأَهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٦٢﴾ قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدْتَ لَتُرْدِينَ ﴿٦٣﴾ وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٦٤﴾ أَفَمَا نَحْنُ بِمَبْتَلِينَ ﴿٦٥﴾ إِلَّا مَوَلَّتْنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٦٦﴾ إِنَّ هَذَا هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٧﴾ لِيُمِثِلَ هَذَا فليَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴿٦٨﴾ أَذَلِكَ خَيْرٌ نَزْلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ﴿٦٩﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٧٠﴾ إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٧١﴾ طَلْعُهَا كَأَنَّهُ رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ ﴿٧٢﴾ فَإِنَّهُمْ لَا يَكُونُ مِنْهَا لِقْوٌ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿٧٣﴾ ثُمَّ إِنْ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ ﴿٧٤﴾ ثُمَّ إِنْ مَرَجَعُهُمْ إِلَى الْجَحِيمِ ﴿٧٥﴾ إِنَّهُمْ أَقْوَاءُ آبَاءَ مُرْضَايِنَ ﴿٧٦﴾ فَهُمْ عَلَىٰ آثَرِهِمْ يَهْرَعُونَ ﴿٧٧﴾ وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧٨﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٧٩﴾ فَأَنْظَرَكِيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذِرِينَ ﴿٨٠﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨١﴾ وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحَ فَلْيَعْمِ الْمُجِيبُونَ ﴿٨٢﴾ وَنَحْنُ نَهُ وَاهِلُهُ مِنْ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٨٣﴾

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ

۴۴۸

بتكينريته نيوده رياكانى دونياوه، نهوا ژيان و ژيوارى سهرزه ويى گشت تيٲ كه ادا ليان، جا ده بى حالى نه وه كه سه چون بى، نه وه خوراكي بى؟ تيرميزى و نه سائى و ئيبنى ماجه. ﴿ **ثم إن لهم عليها لشوبا من حميم** ﴾ له پاشان له سهر نه و خوراكه خلتيه كه له ناويكى گهرميان بو هيه و، ده يكن به سهر زه قومه كه دا ﴿ **ثم إن مرجعهم إلى الجحيم** ﴾ پاشان بهراستى گهرانه وه شيان بو دوزه خه ﴿ **ثم إنهم ألفوا آباهم ضالين** ﴾ بو يه نه وسزايه ش توندى مليان كرا، چونكه بهراستى نه وانه باوو بايرانى خويانيان به گومرايى و سهرليشيواي دى ﴿ **فهم على آثارهم يهرعون** ﴾ جا نه وانيش بى ليكدانه وه له دنياوا له شوينى نه وان تاو دهران ﴿ **ولقد ضل قبلهم أكثر الأولين** ﴾ وه نه بى تنها قوره يش سهر يان لى تيٲكچوويٲ، بيگومان له پيشيانه وه زورترينى پيشينان گومرابوون و هاوه ليان بو خوا دانا! ﴿ **ولقد أرسلنا فيهم منذرين** ﴾ وبيگومان په يامبه رانيكى زوريشمان نارده نيويان بو ترساندن و

سهرکونه کردنیان، به لام ناموزگار بیان و هرنه گرت ^{۷۲} **فانظر کیف کان عاقبة المنذرین** جا بنواړه له دوا جارد ا بزانه پاشه پوژي ترسینراوه کان چوڼ بوو؟ نایا خوا له ریشه ی نه هینان؟ ^{۷۴} **إلا عباد الله المخلصین** به لام بهنده پاکه هه لبریزراوه کانی خوا، رزگاریان بوو.

نوح و نه ته وه که ی:

^{۷۵} **ولقد نادانا نوح** بی سو (نوح) یش هاواری بو هینان و، داوای یارمه تی لیکردین بو سهر گه له خراپه که ی، نه و جائیمه ش وه لامان دایه وه **فلنعم المجیبون** به راستی نیمه ش چاک وه لام دهر وه بووین، چونکه به خیرای به دهمیه وه چووین و فریای که وتین ^{۷۶} **ونجیناه واهله من الكرب العظيم** و خو ی و خانه واده و خه لکه هاودینه کانیمان له وبه لا گه وره یه رزگار کرد ^{۷۷} **وجعلنا ذریته هم الباقین** و

له ناو نه و هه موو خه لکه دا زاړو نه وه کانی نه و مان هیشته وه. ده لئین له پیاو و له زن ته نا هه شتا که سیك باوهریان هیناو دهرچوون، پاشان مروؤ بو دوا یی له سی کوږه که ی نوح: (سام، حام، یافیس)، زاو زیان کردو وه پیدابوونه وه ^{۷۸} **وترکنا علیه فی الآخرين** وه له گه لانی تری داهاتویشدا سناو ناو بانگی چاکمان بو هیشته وه تا پوژي قیامت ^{۷۹} **سلام علی نوح فی العالمین** سلوو درود بو سهرگیانی نوح له سهراسه ری دنیا دا، ^{۸۰} **إنا کذلک نجزی المحسنین** به راستی نیمه ناوا پاداشتی چاکه سازان نه دینه وه، واته: به ناو شوړه تی چاک ^{۸۱} **إنه من عبادنا المؤمنین** چونکه به راستی نه و (نوح علیّه السلام) یه کی بوو له بهنده بروداره کانه ^{۸۲} **ثم اغرقنا الآخرين** له پاشان خه لکه کانی ترمان، نه وانه یان پرویان نه هینا نقوم کرد.

نیبراهیم و گه له که ی:

دیته سهرباسی چیړوکه که ی نیبراهیم علیّه السلام و نه فهرمو ی: ^{۸۳} **وان من شیعته لإبراهیم** به راستی (نیبراهیم) یش (له

نه سلې دیندا) له شوینکه و توانی نوح بوو، ههرچو نی نوح هه ولی یه کتا په رستی نه داو توند بوو له سهر چه سپاندنی نایینی خوا، نیبراهیمیش هه روا ^{۸۴} **إن جاء ربه بقلب سلیم** نه و دهمه ی که به دلیکی ساغ و پاک و دوور له شیرک هاته پیشگای په روه ردگاری خو ی. (موحه ممدی نین سیرین) ده لی: قه لبی (سهرلیم) نه وه یه: بزانی هه ر خوا هه قهو، هاتنی پوژي قیامه تیش راسته و، مردوانیش زیندو نه کری نه وه. (نین نه بی حاتم). ^{۸۵} **إن قال لأبیه وقومه ماذا تعبدون** کاتئ که به باوکی و، گه له که ی خو ی گوت: چیه ده یپه رستن؟! ^{۸۶} **إنفا آلهة دون الله تريدون** نایا شتیکی دروو دست هه لبه ست و ناړه وا، چه ندخوا یه که له باتی خوای هه ق، ده خوانن بو په رستن؟! ^{۸۷} **فما ظنکم برب العالمین** نه ری باوهرتان به په روه ردگاری جیهانه کان چیه؟ ^{۸۸} **فنظر نظرة فی النجوم** نینجا نیبراهیم ته ماشایه کی نه ستیره کانی کرد ^{۸۹} **فقال إني سقیم** جاوتی: به راستی من نه خوشم، مه بهستی نه وه بوو که له گه ل

سورة الصافات

الحمد لله رب العالمین

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ (۷۷) وَرَكَعًا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ (۷۸) سَلَّمَ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ (۷۹) إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ (۸۰) إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ (۸۱) ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخِرِينَ (۸۲) وَإِنَّا مِنْ شَيْعَتِهِ لِإِبْرَاهِيمَ (۸۳) إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ (۸۴) إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ (۸۵) أَفَكُلَّ آلِهَةٍ دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ (۸۶) فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّي الْعَالَمِينَ (۸۷) فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ (۸۸) فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ (۸۹) فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ (۹۰) فَرَّغَ إِلَى آلِهِمُ فَقَالَ إِنَّا أَنْتَا كُؤُنَ (۹۱) مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ (۹۲) فَرَّغَ عَلَيْهِمْ صَرْبًا بِالْيَمِينِ (۹۳) فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَرْفُُونَ (۹۴) قَالَ أَعْبُدُونِ مَا تَنْتَحُونَ (۹۵) أَوَلَمْ تَخْلَقْهُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ (۹۶) قَالُوا أَنْتَوَالَهُ بَيْنُنَا فَاقْنُوهُ فِي الْجَحِيمِ (۹۷) فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ (۹۸) وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَيْ رَبِّي سَهْرِينَ (۹۹) رَبِّ هَبْ لِي مِنْ الصَّالِحِينَ (۱۰۰) فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ (۱۰۱) فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَبْنَؤُ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى (۱۰۲) فَآتَتْ أَفْعَلُ مَا تَوَمَّرُ سَجْدَةً إِذْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ (۱۰۳)

ئەواندا نەپوا بۆ جەژنەكەيان بەمەستی شكاندنی بتهكان بمنيئتهوه ﴿ **۱** فتولوا عنهم مدبرين ﴾ ئينجا روويان لى
 وەرچەرخان و، پشتيان تيكرود گەرانهوه بۆبارە ناھەموارو نالەبارەكەى خويان ﴿ **۲** فراغ إلى آلهتهم فقال الا
 تاكلون ﴾ ئينجا زۆر بەنهيئى و لەسەرخۆ چوويە بتخانەكەوہو روويكردە بتهكان و بە گالتهوہ وتى: ئايا ئيوہ ناخون
 لەم خواردنە؟ ﴿ **۳** ما لكم لا تنطقون ﴾ چيتانە، بۆ قسە ناكەن؟! ﴿ **۴** فراغ عليهم ضربا باليمين ﴾ ئينجا لەسەرخۆ
 بەرەو روويان رۆيشت وتوند بە دەستى راستى مستيكي تيئسرەواندن و، ھەموويانى ورد و خاش كرد، بته
 گەرەكە نەبى ﴿ **۵** فاقبلوا إليه يزفون ﴾ ئينجا خەلگەكە گەرانهوہوبە رەو (ئىبراھىم) بەچوستى چون، ھەتا بزائن كى
 بتهكانيانى شكاندوہوبەسەر يەكدا، بۆيە بەيەكتريان وت: بىيۆ نەبى ھەريبراھىم بوہ، ئينجا سەرکۆنەيان كرد ﴿ **۶**
 قال اتعبدون ما تنحتون ﴾ ئىبراھىميش گوتى: ناخۆ ئيوہ شتى دەپەرستن كە بە دەستى خوتان ئەيتاشن؟! ﴿ **۷** والله
 خلقكم وما تعملون ﴾ ھەم خوتان ھەم ئەو بتانە دروستيان دەكەن لە دارو بەرد، خوا بەدەيھنان، واتە: ئەو خوايە
 دەسەلاتداريكي وەھايە، ئەگەر بىھوى ناھيئى ئيوہ ھىچ شتى بكەن و، ھىزو تواناتان ليدەسيئنتەوہ. (قورتويى)
 ئەلى: (أى والله خلقكم و عملكم، وهذا مذهب أهل السنة: أن الأفعال خلق لله - عزوجل - و اكتساب للعباد، و في
 هذا إبطال مذهب القدرية و الجبرية). (ئەبووھوريرە) دەلى: پيغەمبەر ﷺ فەرمووى: ((أن الله خالق كل صانع و
 صنعته)) أخرجه الحاكم فى الإيمان، و صححه على شرط مسلم. واتە: بيگومان خوا دروستكەرى ھەموو
 پيشەسازيک و پيشەكەيەتى. ﴿ **۸** قالوا ابنوا له بنيانا فآلقوه فى الجحيم ﴾ جا كە قسەيان بپراو پەكيانكەوت، وتيان:
 شوورە بينايەكى بلىندى بۆساز بدن و پرى بكەن لە ئاگرو، ئەوساتيئيفرى بدن، ئەوانيش ھەلياندائو ئىبراھىميش
 وتى: (حسبى الله ونعم الوكيل). ﴿ **۹** فارادو به كيدا ﴾ جا ئەوان نيازو خەيالتيكى خراپيان بەرامبەر بە ئىبراھىم كردو
 ويستيان بيسوتينن ﴿ **۱۰** فجعلناهم الأسفلين ﴾ جا ئيمەش وەرژىرمان خست، واتە: ئاگرەكەمان فينككردەوہ، ھىزى
 سوتاندنمان تيا نەھيشت و ھەولەكانيانمان باتل وپووچەلكردەوہ. تەفسىرى (نامى) بەرگى شەش، لاپەرە (۱۶۵)
 چاپى (۱۹۸۴) ز دەليت: ئەو ئاگرەيە لە (دەشتى بيتوين) سەر بە قەزاي (رانىە) سەر بە پاريزگاي سليمانى بو،
 لەويدابو ئىبراھىميان خستە ناو ئاگرەكەوہ! بەلام نازانم تا چ ئەندازە ئەو دەگونجيت و سەرچاوەكەى چيە؟

كۆچەكەى ئىبراھىم و ئەزمواندنى بەسەرپرینی ئىسماعيل:

﴿ **۱۱** وقال إني ذاهب إلى ربى سيهدين ﴾، ئىبراھىم كەنا ئوميدبوو لەئيمانى قەومەكەى گوتى: كەوابو من كۆچ
 دەكەم بۆ ئەو شويئە خوا فەرمانى پيكر دووم، ھەر ئەويش رينمايم دەكات بۆى، جا ھەر لەسەر ئەو دلتيايىيە،
 خويى (لووت)ى برازاي و خاتوو (سارە)ى خيزانى (عيراق)يان جيھيشت و بەرەو ولاتى شام بەريكەوتن، پاشان
 لەويش كارەكەيان مەيسەر نەبوو بەرەو (فەلەستين) رۆشتن، بۆدواتريش چوون بۆ (ميسر). ﴿ **۱۲** رب هب لى من
 الصالحين ﴾ جا كە گەلەكەى بەجيھيشت ھەستى بەناوارەيى و بى كەسى كرد، بۆيە فەرمووى: پەرورەدگارم!
 بەشكوم منداليكى نيرينەى سالحم پىبەخشيت ﴿ **۱۳** فبشرناه بغلام حليم ﴾ ئينجا ئيمەش موزدەمان پيدا
 بەكوپريكى بەئارام و ھيمن، ئەو كۆرەش - ھەك راقەكەرانى قورئان دەليئ - ئىسماعيل بوو ﴿ **۱۴** فلما بلغ معه السعى ﴾
 جاكاتى گەيشتە تەمەنى كاروتيكوشان وروشتن لە گەل باوكيدا ﴿ **۱۵** قال يا بنى إني أرى فى المنام انى اذبحك ﴾
 ئىبراھىم وتى: كۆرەچكۆلەكەم! بەراستى من لەخەونمدا ديتم كە دەبى تۆ سەبرم ﴿ **۱۶** فانظر ماذا ترى ﴾ جا بنوارە چى
 دەبينى؟ واتە: چى بەباش دەبينى، سەرپرنت يان نا؟ ﴿ **۱۷** قال يا ابت افعل ما تؤمر ﴾ ئىسماعيل وتى: بابە! ھەرچيت
 پىسپيرراوہ بيكە ﴿ **۱۸** استجدى إن شاء الله من الصابرين ﴾ دەميينى بەخواستى خوا لە خوگراڻم. بەلى.. ئىسماعيل

— علیه السلام — به‌لینه‌که‌ی خوی برده سهر و راستی فهرموو، بویه خوايش شایه‌دی بو‌داو فهرمووی: (واذکر فی الکتاب اسماعیل إنه کان صادق الوعد وکان رسولا نبیا) ۵۴/۱۹. ﴿^{۱۰۲} فلما أسلما وتله للجبين﴾ جا کاتی هردو (باوک و کوپ) ملکه‌چی فهرمانی خوا بوون و: ئیبراهیم ئیسماعیلی به روودا‌خست بو سهر برین ﴿^{۱۰۴} ونادیناه ان یا ابراهیم قد صدقت الرؤیا﴾ لهو حله‌دا ئیمه‌ش بانگمان له ئیبراهیم کردو وتمان: ئه‌ی ئیبراهیم! به‌راستی خه‌ونه‌که‌تت به‌دی هیئا و جی‌به‌جیت کرد ﴿^{۱۰۵} إنا كذلك نجزي المحسنين﴾ به‌راستی ئیمه ناوا پاداشی چاککاران ئه‌ده‌ینه‌وه، وهک پاداشی ئیبراهیممان دایه‌وه، ئه‌ویه که خوا ئه‌فهرمووی: (ومن یتق الله یجعل له مخرجا ویرزقه من حیث لا یحتسب) ۳-۲/۶۵. ﴿^{۱۰۶} إن هذا لهو البلاء المبين﴾ به‌راستی ئاهمه ئه‌وتا‌قیکردنه‌وه ناشکرایه بوو،

ئیبراهیم وئیسماعیلمان پی‌ تا‌قیکردنه‌وه ﴿^{۱۰۷} وفدیناه بذبح عظیم﴾ وه ئه‌ومان به قو‌چی‌کی‌گه‌وره ک‌رییه‌وه ووبریتیدا، زاناکانی ته‌فسیر ده‌لین: به‌ران‌بکی سهر بری له فیدی‌ه‌ی ئیسماعیلدا/ سه‌لامیان له سهر بی ﴿^{۱۰۸} وترکنا علیه فی الاخرین﴾ وه‌ناوو شو‌ره‌تی چاکه‌یمان بو هه‌تا هه‌تایی — له نیو نه‌وی ئاینده‌دا — بو‌هیشته‌وه ﴿^{۱۰۹} سلام علی ابراهیم﴾ سلوو درودی نه‌براو بو ئیبراهیم ﴿^{۱۱۰} كذلك نجزي المحسنين﴾ ئیمه ناوا پاداشی چاککاران ئه‌ده‌ین ﴿^{۱۱۱} إنه من عبادنا المؤمنین﴾ به‌راستی ئه‌و یه‌کی بوو لهو به‌ندانه‌مان، پروای به‌ویان بوو ﴿^{۱۱۲} وبشرناه یاسحاق نبیا من الصالحین﴾ دوا‌ی ئه‌و روودا‌وه‌ش مو‌ژده‌ی له دایک بوونی (ئیسحاق) یشمان پی‌دا، که په‌یامبه‌ری ئه‌بی له چاکان ﴿^{۱۱۳} وبارکنا علیه وعلی إسحاق﴾ خیر و بی‌ری دونیاو قیامه‌تمان به‌سهر ئیبراهیم و ئیسحاقدا رشت ﴿^{۱۱۴} ومن ذریتهما محسن وظالم لنفسه مبين﴾ جا له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا له‌نیو نه‌وه‌کانیاندا خه‌لکانی چاکارو، سته‌کار له خو‌ه‌بوون به ناشکرا.

فَلَمَّا اسْلَمَا وَتَلَّهٖ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٢﴾ وَنَدَيْنَاهُ اَنْ يَّآ اِبْرٰهِيْمُ ﴿١٠٣﴾ قَدْ صَدَقْتَ الرَّؤْيَا يَآ اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِيْنَ ﴿١٠٤﴾ اِنَّا هٰذَا لَمْهُوَ الْبَلَاءُ الْعَظِيْمُ ﴿١٠٥﴾ وَفَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيْمٍ ﴿١٠٦﴾ وَتَرَكْنَاهُ فِى الْاٰخِرِيْنَ ﴿١٠٧﴾ سَلَامًا عَلٰى اِبْرٰهِيْمَ ﴿١٠٨﴾ كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِيْنَ ﴿١٠٩﴾ اِنَّهٗ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿١١٠﴾ وَبَشَّرْنَاهُ بِاِسْحٰقَ بَنِيَّ اِمْنٍ الصَّالِحِيْنَ ﴿١١١﴾ وَتَرَكْنَاهُ عَلٰى اِسْحٰقَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهٖ مُبِيْنٌ ﴿١١٢﴾ وَلَقَدْ مَكَّنَّا عَلٰى مُوسٰى وَهٰرُونَ ﴿١١٣﴾ وَجَعَلْنَاهُمَا قَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيْمِ ﴿١١٤﴾ وَنَصَرْنَاهُمَ فَاَكْنٰوْهُمُ الْغَالِيْنَ ﴿١١٥﴾ وَءَاتَيْنَاهُمَا الْكِتٰبَ الْمُسْتَقِيْمَ ﴿١١٦﴾ وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيْمَ ﴿١١٧﴾ وَتَرَكْنَاهُمَا فِى الْاٰخِرِيْنَ ﴿١١٨﴾ سَلَامًا عَلٰى مُوسٰى وَهٰرُونَ ﴿١١٩﴾ اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِيْنَ ﴿١٢٠﴾ اِنَّمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿١٢١﴾ وَاِنْ اِلٰى اِسَاسٍ لِّمَنْ اَلْمُرْسَلِيْنَ ﴿١٢٢﴾ اِذْ قَالْ لِقَوْمِهٖمْ اَلَا تَنْتَفُوْنَ ﴿١٢٣﴾ اَنْذَعُوْنَ بَعْلًا وَتَذَرُوْنَ اَحْسَنَ الْخَلْقِيْنَ ﴿١٢٤﴾ اَللّٰهُ زَكٰوٌ وَرَبُّ اَبَآءِكُمْ اَلْاَوَّلِيْنَ ﴿١٢٥﴾

جا دوا‌ی داستانی (ئیبراهیم و ئیسماعیل و ئیسحاق)، به‌کورتیی داستانی هه‌ندی له په‌یامبه‌رازی‌تر ده‌کات، وه ئه‌فهرمووی: ﴿^{۱۱۴} ولقد مننا علی موسی وهارون﴾ بی‌گومان ئیمه منه‌تمان نا به‌سهر موساو هارون دا، به په‌یامبه‌رایه‌تی و نیعمه‌تی دیکه، ئایه‌تی: (ولقد آتینا موسی وهارون الفرقان وضاواء) ۴۸/۲۱. ئه‌و نیعمه‌ته‌ی باسکردووه. ﴿^{۱۱۵} ونجیناهما وقومهما من الكرب العظیم﴾ خو‌یان و گه‌له‌که‌یانمان لهو چو‌رتم و به‌لاو نه‌گه‌به‌تیه گه‌وره‌یه‌ پرزگار کرد، واته: له‌ژێر ده‌سته‌ییو سته‌می فیرعه‌ون ﴿^{۱۱۶} ونصرناهم فکانوا هم الغالبین﴾ بو خو‌مان وه‌موساو هارون و به‌نی ئیسرائیلمان یارمه‌تیداو، ئینجا زالبوون و سهرکه‌وتن به‌سهر دو‌ژمنه‌کانیاندا، ئه‌مه‌ش پاش ئه‌وه‌ی بوو که چه‌ندان سال بوو له‌ژێر ده‌ستی فیرعه‌وندا ئه‌یان نالاند ﴿^{۱۱۷} وآتیناهما الکتاب المستبین﴾ ئه‌وانه‌ روونکهره‌وه‌که‌شمان (ته‌ورات) پی‌دان. ﴿^{۱۱۸} وه‌دیناهما الصراط المستقیم﴾ وه‌ ری‌ی راسته‌که‌شمان نیشان‌دان ﴿^{۱۱۹}

وترکنا علیهما فی الآخرین ﴿۱۲۰﴾ وناووشۆرەتی چاکەیانمان بۆ هەتا هەتایی لەنیو نەوی ئایندەدا هیشتەوہ ﴿۱۲۱﴾ سلام علی موسی وھارون ﴿۱۲۲﴾ سلاو درود بۆ سەرگیانی موسا و ھارون بەھەتا هەتایی ﴿۱۲۳﴾ **إنا کذلک نجزی المحسنین** ﴿۱۲۴﴾ بەراستی ئیمە ناوا پادشتی چاککاران ئەدەینەوہ ﴿۱۲۵﴾ **إنهما من عبادنا المؤمنین** ﴿۱۲۶﴾ چونکە بەراستی ھەردووکیان (موسا و ھارون) لەبەندە برۆادارەکانمان بوون.

یادی ئیلیاسی پیغەمبەر ﷺ:

﴿۱۲۷﴾ **وإن إلیاس لمن المرسلین** ﴿۱۲۸﴾ بیگومان (ئیلیاس) ی کوپی (یاسین) - وەچەزای ھارونی برای موسا - یەکی لە پەیا مەبران بوو، خوا ناردی بۆ نیو گەلیک کە لەو لاتی (سوریە) دا بتیکیان بەناوی (بەعل) ھوہ ئەپەرست، ئیستایش

شوینەواری شاری (بعلک) ھەر دیارە. ﴿۱۲۹﴾ **إذ قال لقومه**

أتتقون ﴿۱۳۰﴾ کاتی روشت بەگەلەکی خوی و ت: بۆ چی لەخوا ناترسن؟ ﴿۱۳۱﴾ **اتدعون بعلا وتذرون أحسن الخالقین** ﴿۱۳۲﴾، ئایا

بتی (بعل) ئەپەرستن و، دەست لەچاکترین و جوانترین دروستکاران ھەلئەگرن؟! ﴿۱۳۳﴾ **الله ربکم رب آبائکم**

الأولین ﴿۱۳۴﴾ ئەو خوایە (الله)، کە پەروردگاری ئیوہ و پەروردگاری باو و باپەرە پیشووەکانمانە ﴿۱۳۵﴾ **فکذبوہ فأنہم**

لمحضرون ﴿۱۳۶﴾ دەرەنجام برۆیان پی نەھینا و بەدرۆیان زنیانکرد، جا لە تۆلەدا لەناو دۆزەخدا نامادە دەکرین بۆ

سزا ﴿۱۳۷﴾ **إلا عباد الله المخلصین** ﴿۱۳۸﴾ جگە لەبەندە پاکە دلسۆزەکانی خوا ﴿۱۳۹﴾ **وترکنا علیہ فی الآخرین** ﴿۱۴۰﴾ وە نیومان

بەچاکی و، پاکی لەناو گەلانی پاش ئەواندا هیشتەوہ ﴿۱۴۱﴾ **سلام علی إلی یاسین** ﴿۱۴۲﴾ سلاو درود بەھەتا هەتایی بۆ

(ئیلیاس) خویی و، بۆ شوینکە و تووہکانی ﴿۱۴۳﴾ **إنا کذلک نجزی المحسنین** ﴿۱۴۴﴾ بەراستی ئیمە پاداشی چاککاران ناوا ئەدەینەوہ ﴿۱۴۵﴾ **إنہ من عبادنا المؤمنین** ﴿۱۴۶﴾ چونکە بەراستی

ئەو یەکی بوو لەبەندە برۆادارەکانمان.

لووطیش یەکیکە لە پیغەمبەران:

لەم ئایەتانەشدا تیشکیکیش ئەھاویتە سەر (لووط) و ئەفەرمووی: ﴿۱۴۷﴾ **وإن لوطا لمن المرسلین** ﴿۱۴۸﴾ بەراستی (لووت)یش ھەر لەپەیا مەبران بوو ﴿۱۴۹﴾ **إذ نجیناہ واملہ اجمعین** ﴿۱۵۰﴾ کاتی خوی و دوو کچەکی و

شوینکە تووہکانیانمان رزگار کرد لە سزا، پاش ئەو کە ھۆزەکی دەستیان کرد بەکاری دزیو زۆر نابەجی و ناشرین. ﴿۱۵۱﴾ **إلا عجوزا فی الغابریں** ﴿۱۵۲﴾ مەگەر پیرەژنیک - ژنەکی خوی - لە ناو بە جیماوہکاندا، ئەو مایەوہ و

بەسەرنویشتی ئەوان گەیشت ﴿۱۵۳﴾ **ثم دمرنا الآخرین** ﴿۱۵۴﴾ پاشان خەلکەکی ترمان ھەموو بەتوندی لەناو برد، واتە: شارو گوندەکی مان سەروخوار کرد ﴿۱۵۵﴾ **وانکم لتمرون علیہم مصبحین** * ﴿۱۵۶﴾ **وباللیل** ﴿۱۵۷﴾ وە بەراستی ئیوہش ئەی

سُورَةُ الصَّافَاتِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَرِيمِ

فَكَذَّبُوهُ فَأَنَّهُمْ مُّحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾ وَتَرْكَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٢٩﴾ سَلَّمَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٣٠﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾ وَإِنْ لَوْطَا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾ إِذْ بَخَّسَهُ وَاهِلُهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾ إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾ ثُمَّ دَمَرْنَا الْآخِرِينَ ﴿١٣٦﴾ وَإِنَّا لَنُورِدُنَّ عَلَيْهِمْ مُّصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾ وَبِاللَّيْلِ أَفْلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾ وَإِنْ يُؤْسَسْ لِمَنْ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾ إِذْ أَتَىٰ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾ فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾ فَالْتَقَمَهُ الْحَوْثُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾ فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾ لَلَبَّثَ فِي بَطْنِهِ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾ فَنِدَّ لَهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾ وَأَنبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾ وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾ فَآمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١٤٨﴾ فَاسْتَفْتَاهُمُ **أَلَيْسَ الْأَلْبَنَاتُ** وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾ أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾ أَلَا إِنَّهُمْ مِّنْ أَفْكِهَمُ يَقُولُونَ ﴿١٥١﴾ وَلَدَ **اللَّهُ** وَلَهُمْ لَكُذِبُونَ ﴿١٥٢﴾ أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾

قورەيش! بەبەيانيان و ئىئوران لەكەنارى گوندو شارە و ئىرانكراوەكانيانەو تىئەپەن و بەچاوى خۇتان گوندەكانيان ئەبىنن كە چۆن و ئىرانكراون! ﴿**افلا تعقلون**﴾ دەنایا تىئاگەن و ئامۆزگارى وەرناگرن؟.

بەسەرھاتەكەى يونس عليه السلام:

﴿**وان يونس لمن المرسلين**﴾ بىگومان (يونس) يش يەكك بوو لە پەيامبەران ﴿**اذ ابق الى الفلك المشحون**﴾ كاتى كە ھەلھات و چوو ھەلھات پەرەكەوہ ﴿**فساهم فكان من المدحضين**﴾ ئنجا كاتى خەرىكبوو كەشتىيەكە نقوم ببى، لەناوئەكتردا پشكيان ھاويشت كە: ھەركەسيك ناوى دەرچى دەبى بيخەنە ناوئاوہكەوہ، بۆ بارسووكى كەشتىيەكە، ئەويش لەپشك خست بەشداربوو، ئنجا گەرا لە خلیسكاوان و، قورعە بۆ دەرئەچوووان و، خرايە ناو ئاوہكەوہ ﴿**فالتقمه الحوت وهو مليم**﴾ ئینجا ماسییەكى گەورەو زەبەلاح (نەھەنگ) ھەلئیلووشى و، خۆى لۆمەو سەرکۆنە دەكرد ﴿**فلولا انه كان من المسبحين**﴾ ئینجا ئەگەرئەو بە راستى لەیادكارانى خوا نەبوايە ﴿**اللبث فى بطنه الى يوم يبعثون**﴾ ئەوا تا رۆژى زیندووبوونەو لەسكى ماسییەكەدا ئەمايەوہ، بەلام چونكە تەسبیحى خاوى زۆر ئەكرد: ﴿**فنبذناه بالعرء وهو سقيم**﴾ ھەلماندايە سەرزەوييەكى چۆل و وشك و خالى لەدارودرەخت و گياو رووہك، كە نەخۆش و ناساغيش بوو ﴿**وانبتنا عليه شجرة من يقطين**﴾ ئەوسا بركەى كۆولەكەى گەورەمان لەلا پواند، بۆ ئەوہى بەگەلاپانەكانى سببەرى بۆ بكات، لەولاشەوہ وەك دەلین: گەلاى كۆلەكە، مېش و مەگەزى لىئانیشى. جەماوہرى (سەلەف) دەلین: (يەقطين) كۆولەكەيە، پيغەمبەريش عليه السلام لەناو خواردنەكاندا، ھەزى لە كۆلەكە كر دووہ، (سەعیدی كۆرى جوبەير) دەلى: (كل شجرة لا ساق لها فهى من اليقطين) واتە: گشت درەختىكى بى ساق ولاق، پيى دەلین (يەقطين) ﴿**وارسلناه الى ماء الف او يزدون**﴾ وپاشان ناردمانەوہ بۆ لاى سەدەھزار كەسى، يان زياتر. (ئيبى عەباس) دەلى: (۱۲۰-۱۷۰) ھەزار كەس بوون، وە لە (نەينەواى) (موصل) دائەنيشتن. ﴿**فآمنوا فمتعنهم الى حين**﴾ ئینجا بەدەرچوونى (يونس) عليه السلام ترسيان لىنيشت كە خوا سزايان بدات، بۆيە ھەموو باروھاليان گۆراو بپرويان ھيئا، جائيمەيش تاكاتىكى ديارىكراو نازونىعمەتمان پيدان و ھيشتمانەوہ.

كىژ بۆ خوا دادەنن و، بۆ خۇشيان كۆرا:

لەم چەند ئايەتەدا ديتە سەر ئەو باسە كە بى باوہرەكان ئەوئەندە ساويلكەو نەقام بوون، بۆ خۇيان رازى نەبوون كچيان ببى كەچى ئەيانوت: فریشتە كچى خوان! جا بۆئەوہ خوا ئەفەرمووى: ﴿**فاستفتحهم الربك البنات ولهم البنون**﴾ جا تۆ لەوانە بپرسە: ئايا كچان بۆ پەرەردگارتەو، كۆرانيش بۆ ئەوانە؟. ئايەتى: (سبحانه ولهم مايشتهون).. يان ئايەتى: (واذا بشر احدهم بالانثى ظل وجهه مسودا وهو كظيم) بۆ ئەو ھەقىقەتەيە. ﴿**ام خلقنا الملائكة انا و هم شامدون**﴾ ياخۆ ئەوان لەوى بوون ئيمە فریشتەكانمان بەمى دروستكرد، وا ئەلین فریشتە مين و كچى خوان! ﴿**الا انهم من افيهم ليقولون * ولدا لله**﴾ ھۆشيارين! بەراستى ئەو بى پروايانە ھەر بەدرۆى خۇيان ئەلین: خوا مندالى بوو! ﴿**وانهم لكانبون**﴾ بەراستى ئەوان درۆزن ﴿**اصطفى البنات على البنين**﴾ ئايا خوا كچانى ھەلژاردووہ بەسەر كۆراند؟! ﴿**مالكم كيف تحكمون**﴾ چيتانە بپياري وا ئەدەن؟! ئيجگار نەفامانەو ساويلكانەيە بپيارەكەتان ﴿**افلا تذكرون**﴾ دەنایا بىرناكەنەوہ؟ تا بزائن چ ھەلەيەكى گەورەتان كر دووہ لەدانانى مندال بۆ خوا ﴿**ام لكم سلطان مبين**﴾ ياخۆ بەلگەيەكى ئاشكراتان ھەيە لەو بارەوہ؟ ﴿**فاتوا بكتابكم ان كنتم صادقين**﴾ جا فەرموون بەلگەنامەكەتان بىنن ئەگەر ئيوە راست ئەكەن لەداواكەتاندا ﴿**وجعلوا بينه وبين الجنة**

نسباً هاو به شدانه ره کان له نیوان خواو فریشته دا خزمایه تیان دانا بوو، کاتی ئه یانوت: فریشته کچی خوان! **﴿ولقد علمت الجنة انهم لمحضرون﴾** و بهه قیقه فریشته کانیش باش دهران که ئه وانه ئه و قسه یه ئه که نه له دوزخه خدا ناماده ی سزا ده کرین **﴿سبحان الله عما یصفون﴾** پاک و خاوین و بیگه رده خوا له وشتانه ی ئه وان پیوه ی ئه لکینن و په سنی ئه و ی پیده که نه **﴿إلا عباد الله المخلصین﴾** به لام بهنده پاکه دلسوزه کانی خوا، رزگار دهن له ناگرو، ناماده ی سزاش نا کرین.

گومرا تر له موشريك نه و ديه باوهری پیده کا:

﴿فإنکم وما تعبدون﴾ جا به راستی ئیوه ئه و بتانه ش ده یانپه رستن **﴿ما انتم علیه بغافنین﴾** ئه وه نین

بتوانن که س له سهر خدا گومرا بکه نه **﴿إلا من هو صال**

الجحیم﴾ مه گهر که سیک که بریاری خوی له سهر بی بو

سووتان بخیرینرته ناو دوزخه وه **﴿وما منا إلا له مقام**

معلوم﴾ وه فریشته کان ئه لین هه موو که سیک ئیمه

مه قامیک دیاریکرای خوی هیه **﴿وانا لنحن**

الصافون﴾ ده شلین بیگومان ئیمه ین بو جیه جیکردنی

فرمانه کانی خوا به ریز ده وه ستین **﴿وانا لنحن**

المسبحون﴾ و به راستی ههر ئیمه شین له وتنی پاک

و خاوینی ئه و رانا وه ستین **﴿وان کانوا ليقولون * لو**

ان عندنا ذکرا من الاولین﴾ به راستی بی برویانی قوره ش

پیش هاتنی پیغه مبه ر **﴿نه یانوت﴾** ئه گهر ئیمه ش له لایه ن

پیشینانه وه کتیبی خو مان بو جیما با "وه کو ته ورات و

نجیل" **﴿لکنا عباد الله المخلصین﴾** ئیستا ئیمه ش

له بنده پاک و پالیورا وه کانی خوا ده بووین **﴿فکفروا به﴾**

که چی کاتی قورئان هات پیی کافرو بی به روا بوون!!

﴿فسوف یعلمون﴾ ئینجا له مه ولا دهران ئه نجامی بی بروای

خویان.

سه رکه ونتی پیغه مبه ران بر او ته وه:

﴿ولقد سبقت کلمتنا لعیادنا المرسلین﴾ به راستی له بابته بنده نیروا وه کانه وه بریارمان ده رچو وه

﴿إنهم لهم المنصورون﴾ که به راستی ههر ئه وان و شوینکه وتوو ده کانیان یار مه تی ده رین هه به به لگه، هه م

له جه نگدا. **﴿وان جندنا لهم الغالبون﴾** بیگومانیشه ههر له شکری خوا زال و سه رکه وتوو به سهر دوژمناندا.

به لی به شیوه یه کی گشتی ئاویه ههر عه قیده ییرو باوهری موسلمان سهر که وتوو، وه بیرو بۆچوونه کانی دوژمن

باتل و پووچه ل بووه، ئه گهر چی له هه ندی جیگا شدا به روا له دوژمن سه رکه وی، چونکه خوا ئه یه وی موسلمانان کان

پیبگه یه نی و بیانگه یه نیته پله ی شیای خویان بو هه لگرتنی ئه و بیرو باوهره. ئایه تی (کتب الله لا غلبن انا ورسلی

إن الله قوی عزیز) ۲۱/۵۸. وه ئایه تی: (انا لننصر رسلنا والذین آمنوا فی الحیاة الدنیا ویوم الأشهاد) ۵۱/۴۰.

ئەو راستىيە دەسلەپتىكى. ﴿**فَتَوَلَّوْا عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ**﴾ دەسا تۆش بۇ ماوەيەكى كەم پرويان لىۋەرگىپەرە تا بىر يارى جىھاد دەدرى ﴿**وَابْصُرْهُمْ فُسُوفَ يَبْصُرُونَ**﴾ جا كاريان بىينەو سەيريان بىكە كاتى سزا دىتە سەريان، وە لە ئايىندەدا پىرۋى تۆۋ مۇسلمانان و شىكىستى خۇيان و بى پرويان دەيىنن ﴿**أَفْعِزْنَا يَسْتَعْجِلُونَ**﴾ ئايا بە ھاتنى سزىمان پەلە ئەكەن؟! ﴿**فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذِرِينَ**﴾ ھەر پىش دىت، جا كاتىك ئەوسزايە دابەزىيە ھەر دەرگى مائەكانيان، ئەوسا سەيىنى ترسىنراۋەكان شوم و خراپ ئەبى، واتە: رۆژىكى سەخت ورەشيان ئەبى. ئىمامى (بوخارىي و مۇسلىم) دەللىن: كاتى پىغەمبەر ﷺ لە (خەيىبەر) دا رۆژى كىردەۋە دىتى وا جۈلەكە بەتەرۋر بىل و خاكەنازەۋە دەرەچن بۇ كشتوكال و مەزراكانيان و، كاتىكىش سوپاكەى ئەويان دىت، وتيان: سويند بەخۇا وا مۇھەممەد خۇي و سوپاكەى ھات - پىغەمبەرىش - ﷺ ڧەرموۋى: ((اللّٰهُ اكْبَرُ خربت خيبر، إِذَا نَزَلْنَا إِنَّا بِسَاحَةِ قَوْمٍ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذِرِينَ)). واتە: خۇا لە ھەمۇوان گەرەترە، خەيىبەر ويران دەبى، ھەركاتىكىش ئىمە دەمى دەرگى ھۆزى دوزىم بگىرن، زۆر خراپ ئەبى بەياني ئەو رۆژى ترسىنراۋان؟! ﴿**وَتَوَلَّوْا عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ**﴾ دووبارە تۆ پرويان لىۋەرگىپەرە تا كاتىكى دىارىي كراۋ ﴿**وَابْصُرْهُمْ فُسُوفَ يَبْصُرُونَ**﴾ بىينە، لەمەۋلا ئەوانىش ئەيىن بەرھەمى نكولى و بى پروياي خۇيان و پىش دىت ﴿**سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ**﴾ بەرزىي و بلىندى، پاك و خاۋىنى بۇ پەرۋەردگارى تۆ، پەرۋەردگارى خاۋەن دەسلەت، لەو قسانە ئەوان پەسن و ھەسفى ئەۋى پىئەكەن ﴿**وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ**﴾ و سلاۋو درودىش بۇ سەرگىشت پەيامبەران ﴿**وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ**﴾ و سوپاس و ستايشىي نەبراۋە ھەتا ھەتايىش ھەر بۇخودايە كە پەرۋەردگارو راھىنەرى جىھانەكانە، چۈنكە ئەۋە خاۋەنى گىشت نازو نىعمەتە كان.

تېيىنى: ھەركات مۇۋىك وىستى لە جىگايەك ھەلسى و بچىت، سۈننەتە ئەم زىكرە بخۈينى: ((سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ)).

زۆر سوپاسى شايسە بۇ پەرۋەردەۋ راھىنەرى ھەمۇو دىنا، وا يارمەتى دام بۇ تەۋاۋەردى

تەفسىرى سۈرەتى (صافقات).

*** **

۳۸ - سۈرەتى (صاد)

مەككەيىيە (۸۸) ئايەتە

بەناۋى خۇاي بەخشندەي مېھرەبان

ئەم سۈرەتە لە دۋاي سۈرەتى (قەمەر) ھەۋە ھاتۇتە خوارەۋە، ديارە ئەمىش ۋەك ھاۋچەشەنەكانى خۇي، باسى ئەم چەند شتە گىنگەيە دەكات، ۋەكو: يەكتاپەرستىي، ۋەحىي و سىروش بۇ پەيامبەر ﷺ پاداشت و تۆلە، زىندوۋ بۈنۋە ئەكات. جا لە سەرەتاۋە بەسۈيىدىك بەقورئان دەست پىدەكات، پاشان يەكتاپەرستىي و، نكۈۋلى مۇشرىكەكان و، سەرسامبۈۋىيان لە بانگە ۋازەكەى مۇھەممەد ﷺ، ئىنجا چۈۋاندنى قورەيش بەگەلانى كەللە رەقى پىش خۇيان و ھاتنى سزا بۇيان.. دواترىش ھەندى لە داستانى پەيامبەران (عليهم الصلاة والسلام) بۇ دلخۇشيدانەۋە پەيامبەر ﷺ كۆتايىشى دىت بەباسكردنى ئەركى زۆرگىرى پەيامبەر ﷺ كە لەگەل ھەمۇو پەيامبەرانىش ۋەك يەك ۋايە. جا بەم شىۋەيەش دەست پى ئەكات: ﴿**بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**﴾ * ص پىتى (صاد) يش ھەر ۋەك پىتى سۈرەتەكانى ترھىماي ئىعجازى قورئان و، رەمىزى بە گىزچۈۋنى قورەيشن لەبەرەمبەر

قورئانه وه ﴿ **وَالْقُرْآنُ ذِي الذِّكْرِ** ﴾ سویند بهم قورئانه خاوهن شه ره فه، که بۆکه سی کار ی پی بکا، مایه ی ناو و شو ره تیکی چاک به رزو پی روزه، واته: ئەم قورئانه خو ی له خویدا مو عجزیه وه، موحه ممه دیش ﷺ راست ئەکات ﴿ **بِلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ** ﴾ نه خیر، که ئەوان بپروا نا مین به قورئان، له بهر ئەوه نیه قورئان هه ق نه بی، له بهر ئەوه نییه که ناته واوییه کیان تیادی تی بی، به لکو بۆ خو یان کافرو خوانه ناس وده مار به رز و ئاشوب سازن، بویه بپروا نا مین ﴿ **كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ** ﴾ پیش ئەوانیش خه لکیکی زۆر مان له ناو برد، چونکه هه ر ئەو و پینه ی ئەمانه یان ده کرد ﴿ **فَنَادُوا وَلَاتٍ حِينَ مَنَاصٍ** ﴾ جا له کاتی هاتنی سزا که دا، هه ر هاوار هاوارو لاله یان بوو و داوای کۆمه کیان نه کرد، به لام کات کاتی رزگار کربوون نه بوو، نایه تی: (فلما احسوا باسنا اذاهم منها یرکضون) ۱۲/۲۱ دو پاتی ئەو مانا و مه به سته ده کات.

موشریکان له پیغه مبه ری تی و یه کتا په رستی و قورئان

سه را سیمه ن! :

﴿ **وَعَجَبُوا اِنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ** ﴾ سه رسامان له وه که هه ر له خو یان - نه که له فریشته - په یام به ریکی (ترسینه ریان) بۆهات!؟ ئەم نایه ته ی ئیره، وه ئەو نایه ته وایه خوا له سووره تیکی تر دا ئەفه رموی: (اکان للناس عجا ان اوحینا إلى رجل منهم ان انذر الناس) ۲/۱۰. ﴿ **وقال الکافرون هذا ساحر کذاب** ﴾ بی باوه ره کان - له باتی ته سلیم بوون و باوه ره مینان - وتیان: ببی، نه بی ئەم موحه ممه ده که ده لیت: من نی راوی خوام جادو و گه ریکی در و زنه! ﴿ **اجعل الالهة إلهًا واحدًا** ﴾ نه ری هه موو خواکانی کردو ته یه که خوا! ﴿ **إِنْ هَذَا لَشَيْ عَجَاب** ﴾ به راستی ئەمه که موحه ممه د ﷺ ده یلی، (واته: یه که خوا په رستن) شتیکی سه یرو سه مه ره یه! ﴿ **وانطلق الملائمة منهم** ﴾ سه ر کرده و ناو داره کان یان که و تنه ری و کۆره که ی (ئه بوتالیب) یان به جی هیشت پاش ئەوه ی داوای ناو بژیوانیان لی کرد بوو ﴿ **ان امشوا واصبروا علی آلهتکم** ﴾ جا به خه لکه کیان وت: له سه ر په رستن خواکانتان بچن و سه بر بگرن و، ده ستیان لی به رمه دن ﴿ **ان هذا لشی یراد** ﴾ به راستی ئەمه - که موحه ممه د هی ناو یه تی و داوای په رستن یه که خوا ده کات - شتیکی خوا زرا وه له ئیمه، واته: پیلانی که دار یژ راوه بۆ دوور خسته وه کان له په رستن خواکانمان ﴿ **ما سمعنا بهذا فی الملة الاخرة** ﴾ ئەمه ی موحه ممه د ده یلی بۆ په رستن یه که خوا، ئیمه له ئایینی عیسا دا ﷺ نه مان بیستووه ﴿ **ان هذا لا اختلاق** ﴾ ئەم یه که خوا په رستیه هه رد روو ساخته و هه لبه ستر او هه! ﴿ **انزل علیه الذکر من بیننا** ﴾ ئایاله نیوان ئیه ده که ئەوه مه موو ده و له مندو پیما قو له مان تی دیاه قورئان بۆئه هاتووه! ﴿ **بل هم فی شک من ذکرى** ﴾ نه خیر، نکو لی کردنی قورئان له رووی زانسته وه نیه، به لکو له به ره تا له شکدان له قورئانی من ﴿ **بل لما یذوقوا عذاب** ﴾، نا، به لکو جار ی سزای منیان نه چی ژتووه. چونکه ئەگه ر چی شت بایان، باوه ر یان ده کرد. (ئین عه باس) ده لی: کاتی

سورة الاحزاب

بسم الله الرحمن الرحيم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صَّ وَالْقُرْآنُ ذِي الذِّكْرِ ﴿١﴾ بِلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾ كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ فَنَادُوا وَلَاتٍ حِينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾ وَعَجَبُوا اَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾ اَجْعَلِ الْاِلَهَةَ الْاِلَهًا وَاحِدًا اِنْ هَذَا لَشَيْ عَجَابٌ ﴿٥﴾ وَاَنْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ اَنْ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلٰٓى اَلْهَتِكُمْ اِنْ هَذَا لَشَيْ يُرَادُ ﴿٦﴾ مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِي الْمِلَّةِ الْاٰخِرَةِ اِنْ هٰذَا اِلَّا اَخْلَاقٌ ﴿٧﴾ اِنَّ زَيْلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ فِيْ شَكٍّ مِّنْ ذِكْرِيْ بَلْ لَمَّ يَدُوْهُ فَوَعَدَبِ ﴿٨﴾ اَمْرٌ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيْزِ الْوَهَّابِ ﴿٩﴾ اَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرَوْا فِى الْاَسْبَابِ ﴿١٠﴾ جُنْدٌ مَّا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِّنَ الْاَحْزَابِ ﴿١١﴾ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَّعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُرًّا وَّاَوْنَا وَاٰلُ فِرْعَوْنَ كَثُوْا رُوْفٌ وَّاَصْحٰبُ ثِيْكَةٍ اُوْلٰٓئِكَ الْاَحْزَابُ ﴿١٢﴾ اِنْ كُلُّ اِلَٰهٍ اِلَٰهٌ اِلَّا كَذَّابٌ اَلرُّسُلُ فَحَقَّ عِقَابِ ﴿١٣﴾ وَمَا يَنْظُرُ هَٰؤُلَاءِ اِلَّا الصَّيْحَةَ وَاحِدَةً مَّا لَهَا مِنْ فَوَاقٍ ﴿١٤﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا فِقْطَنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٥﴾

که (ئەبوتالیب) نەخۆشکەوت، دەستەیک لەناو دارانی قورەیش - بە ھاوڕێیەتی (ئەبوجەهل) - چوون بۆلای و پێیان وت: تۆ دەزانی برازاکەت چی دەکاو، چی دەلی بەخااکانمان؟! بەلکو بنێری ئامۆزگاری بکەیت! ئەویش ناردی و ھات و چوو ژوورەو و، دیتی لەتەنیش ئەبوتالیبی مامیەو جیی تەنھا کەسی ماوہ جا (ئەبو جەهل) لەترسی ئەو نەوہ نەوہک موحمەد ﷺ لەوێ دانیشی و، بەقسە شیرینەکانی ئەبوتالیب نەرم بکا، پەلاماری داو چووہ پالی ئەبوتالیب، ئیتەر جی بۆ پیغەمبەر نەمایەوہ و لەلای دەرگاکیوە دانیشت! ئەمیش وتی برازاکەم! بۆ چ خزمان گلەییەت لێدەکەن سەبارەت بە خااکانیان؟! فەرمووی: مامە! من تەنھا یەک قسەم ھەیە، ئەگەر یێلێن و بەگۆیم بکەن ئەو ھەموو عەرەب گۆڕیاریەل دەبن و، ئەگەر عەجەمەکانیش نەیلێن سەرانی خۆیان دەدەن. جا ھەموویان لەقسەکە ی داچلەکین و وتیان: ئیمە لەباتی ئەو، ئەو وشەییە دەلێن. ئەبوتالیب وتی: برازاکەم! وشەکە ی تۆ چییە؟ فەرمووی: (لا إله إلا الله) یە. پاش ئەو ھەموو توورە بوون و ھەلسان و رویشتن و خۆیان ئەتەکان و بەدەم رێگەوہ دەیانگوت: (اجعل الآلهة إلها واحدا). (ئێبێن جەریر، ئەحمەد، ئەسائی، ترمزی) رێوایەتیان کردوہ. ﴿ام عندہم خزائن رحمة ربك العزيز الوهاب﴾ ئەوانە و انکولی پەيامبەریتی تۆ ئەکەن، مەگەر گەنجینە ی فەزل و میھرەبانی پەرورەدگاری بەتواناو خاوەن بەخشنە ی تۆیان لایە؟ تا بەئارەزووی خۆیان کێیان پی چاکبی بیکەنە پەيامبەر؟ ﴿ام لهم ملك السموات والأرض وما بينهما﴾ یاخو خاوەنداریتی ئاسمانەکان و زەوی و ئەو ی نیوانیان ھێ ئەوانە، تا بەئارەزووی خۆیان کی دەکەنە پیغەمبەر؟! ﴿فليرتقوا في الأسباب﴾ جا ئەگەر ھی ئەوانە دەبا بەئاسمانەکاندا پەیتزەدانن و سەرکەون و بەرز بنەوہ و لەوێ راویژی بونەوہر بکەن و کێیان پی شیاو بوو بیکەنە پەيامبەر، نەھیلن وەحیت بۆ بیت ﴿جند ما هنالك مهزوم من الأحزاب﴾ دیارە ئەوانە ئەم قسانە دەکەن، کاتی خۆی لە (بەدر) سوپایەکی شیرزەو ریسواو تیکشاون، پیکھاتوون لەچەند دەستە و پارتیک. واتە: ئەمانە لەئەنجامدا ھەر رۆژیکی رەشیان بۆ ئەبی، ئەوہ بوو لە (بەدر) و لەچەند جیگایەکی تردا تیکشکان.

لە قێکردنی گەلانی پێشوو پەند وەرگرن:

﴿كذبت قبلهم قوم نوح وعاد وفرعون ذو الأوتاد﴾، پێش قورەیشیش گەلی (نوح) و، عادێ گەلی (صالح) و، فیعەونی لەشکردار ﴿وشمود وقوم لوط وأصحاب الأيكة﴾ ھۆزی (سەموود) و ھۆزی (لوط) و خەلکی ناوباخچە چروپرەکان - واتە: گەلی شوعیب - پەيامبەرەکانیان بەزماندرۆزن زانیو برۆیان نەھینا ﴿ولئك الأحزاب﴾ ئا ئەوانەیش پارتەکان، واتە: ئەوانە ی کۆبوونەوہ بۆ لەناو بردنی پەيامبەرەکانیان ﴿إن كل إلا كذب الرسل فحق عقاب﴾ گش ئەوانە پەيامبەرەکانیان بەدرۆزن دانا! ئینجا سزای منیان بۆ پێویست بوو ﴿وما ينظر هؤلاء إلا صيحة واحدة﴾ ئەم بێباوہرانی مەککەییەش، ھەر چاوہنۆپی نەعرەتەو دەرگیککی گەرە (واتە: نەفخە ی زیندوو کردنەوہ) دەکەن و، ئیتربە رۆژکە ی خۆیان دەگەن ﴿ما لها من فواق﴾ ھەرکە ھاتیش دووبارە بونەوہ نیە، واتە بە ئەندازە ی ماوہ ی دووجار دۆشین و شتریکیش، مۆلت نادرین. بەلکو زوو لەناو دەبرین ﴿وقالوا ربنا عجل لنا قطنا قبل يوم الحساب﴾ بەگالتەیشەوہ وتیان: ئە ی پەرورەدگاری ئیمە! پێش رۆژی حیساب و پاداشت و تۆلە، بەشە سزاکەمان بە پەلە بۆ بیئە! واتە: ئەگەر موحمەد ﷺ راست دەرگا زیندوو بوونەوہ ھەیە، دەبا ھەر ئەمڕۆ سزیمان بدا، وەک ئەیانگوت: (اللهم إن كان هذا هو الحق فأمطرنا علينا..) ۳۲/۸.

باسیکی داوود علیہ السلام:

﴿**اصبر علی ما یقولون**﴾ خۆ راگر به ئه‌ی موحه‌مه‌دا! له‌به‌رامبه‌ر ئه‌وه‌وه ئه‌وان ده‌یلێن، چوون تو خوات له‌گه‌له‌.. دیاره ئه‌مه دلخۆشکردن و دل‌دانه‌وه‌ی په‌یامبه‌ره علیه السلام به‌رامبه‌ر ئه‌و هه‌موو ئازارو بیزاره‌ی قوره‌یشه **﴿واذکر عبدنا داود ذا الاید﴾** ده‌سا فه‌رموو (داوود) پیغه‌مبه‌ر (علیه السلام) وه‌یر بینه، که له‌نا یینداری و له‌خوا په‌رستی و ده‌سه‌لاتدا عه‌بدیکی خاوه‌ن هی‌زی ئی‌مه بوو **﴿انه اواب﴾** بینگومان له‌هه‌موو کاریکدا هه‌میشه ئه‌و، گه‌راوه‌ ته‌به‌کاربوو بۆ لای خوا، هه‌رده‌م گوناه‌ی، ده‌غده‌غیه به‌دل‌یا هاتبا به‌په‌له په‌شیمان ده‌بوویه‌وه و ده‌گه‌رایه‌وه لای خوا، دیاره هه‌موو پیغه‌مبه‌ران پی‌شهیان هه‌ر ئه‌وه بووه، وه‌کو پیغه‌مبه‌ریش علیه السلام ده‌فه‌رموی: ((...إنی لأستغفر الله فی

اليوم واللیلة مائة مرة...)) موسلیم/ بابی (۱۲)، ژماره‌ی فه‌رمووده: (۲۷۰۲). واته: بینگومان له‌ماوه‌ی شه‌وو روژیکا من سه‌دجار (استغفرالله) و داوای لی‌بو‌ردن له‌خواده‌که‌م. **﴿إنا سخرنا الجبال معه یسبحن بالعشی والإشراق﴾** به‌راستی ئی‌مه کی‌وه‌کانیشمان را‌م‌کردبوو که له‌گه‌لی هه‌موو ئی‌واران و به‌یانیان ته‌سبیحاتیان ده‌کرد **﴿والطیر محشورة﴾** هه‌روا مه‌ل و په‌له‌وه‌ره‌کانیش کو‌مه‌ل ده‌بوون و به‌فه‌رمانی خوا له‌گه‌ل داود دا ته‌سبیحاتیان نه‌کرد **﴿کل له اواب﴾** هه‌مووشیان (کی‌وان و په‌له‌وره‌کان) ملکه‌چی فه‌رمانی ئه‌و ده‌بوون و هه‌رده‌م به‌ره‌و ئه‌و ده‌هاتن، له‌وه ئه‌چی هه‌ندی که‌س له‌م هه‌وال و باسه‌دا سه‌راسیمه مابی!، به‌لام ئه‌وانه‌ی که‌خو‌یان یه‌کلا کردو‌ته‌وه بۆ خوا چاک‌ده‌زانن و، تی ئه‌گه‌ن که‌بو‌نه‌وه‌ر هه‌موو به‌ره‌فه‌رمانی خاویه‌و، هه‌موویشی مانای بوونی خواو تاک و ته‌نیایی ئه‌و ده‌گه‌یه‌نی **﴿وشددنا ملکه﴾** و ده‌سه‌لات و پاشایه‌تی‌ه‌که‌یمان بۆ توندو تو‌ل‌کرد، به‌ زۆری سو‌پاو سه‌ره‌که‌وتن و سام و هه‌یبه‌ت **﴿وأتیناه الحکمة وفصل الخطاب﴾** په‌یامبه‌ریتی و فه‌م و، ورده‌کاری و،

کارزانی و، خیتابی کی‌شه بره‌وه‌مان پێ‌دا، تا کی‌شه‌ی خه‌لکی پی‌ بریت‌ه‌وه‌و پی‌ی‌چاره‌ی بکات.

دوو دادچی ده‌چنه لای داوود علیهم السلام:

﴿**وهل اتاک نبا الخصم إذ تسوروا المحراب﴾** ئایا تو ئه‌ی موحه‌مه‌دا! هه‌والی داواچی‌ه‌کانت پی‌گه‌یشتووه، کاتی که‌ به‌دیواری عیباده‌ت‌خانه‌که‌ی (داود) دا بی‌ئێ‌زن و مؤ‌له‌ت سه‌ره‌که‌وتن، بۆ برانه‌وه‌ی کی‌شه‌یه‌ک هه‌یان بوو؟ **﴿إذ دخلوا علی داود ففرع منهم﴾** کاتی که‌ بی‌ مؤ‌له‌ت وه‌رگرتن چوونه ژووره‌وه لای (داوود)، له‌بین‌نیان شه‌ل‌ژاو ترسا **﴿قالوا لا تخف خصمان بغی بعضنا علی بعض﴾** وتیان: مه‌ترسه! ئی‌مه دوو داواچین دژ به‌یه‌کترو، داوامان له‌ سه‌ر یه‌کتر هه‌یه، هه‌ندی‌کمان سته‌می له‌و هه‌نده‌که‌ی تر کردووه **﴿فاحکم بیننا بالحق ولا تشطط﴾** جا هاتووین له‌ ئی‌وانماندا به‌داد‌گه‌رانه داوهری‌ی بکه‌و سته‌م له‌هیچ لاما‌ن مه‌که **﴿واهدنا إلی سواء الصراط﴾** و بۆ راسته‌ری

أَصْبَرَ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَأَذْكُرُ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿١٧﴾ إِنَّا سَخَرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعُشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ ﴿١٨﴾ وَالطَّيْرَ مُحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ ﴿١٩﴾ وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَءَاثَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصْلَ الْخِطَابِ ﴿٢٠﴾ وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَصْمِ إِذْ سُورُوا الْمِحْرَابَ ﴿٢١﴾ إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ خَصْمَانِ بَغَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَاحْكُم بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾ إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَجْعَةً وَلِي نَجْعَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾ قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ سُوَالُ نَجْعِكَ إِلَيْنَا جَاهٍ وَإِنْ كَثُرَ مِنْ الْخَطَاءِ لَيَنُغِي بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ ﴿٢٤﴾ فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَى وَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٢٥﴾ يٰدَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ مَّا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾ وَمَا عَلَّمْنَا الْقَتْلَ

رینمونیمان بکه، واته: بهریکی دادگهریمان بکه ﴿**۲۳** **إِنْ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً**﴾ کیسه که یشمان نه مهیه: که نه برامه (۹۹) سر مهری هیه ﴿**وَلِي نَعْجَةً وَاحِدَةً**﴾ و منیش تهنه یهک مهرم هیه ﴿**فَقَالَ أَكْفَلْنِيهَا**﴾ که چی هیمان نه لی: ده بی نهو تهنه مهرشم پییده ی! ﴿**وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ**﴾ وه له قسه شدا به سرما زاله و دهره قتی نایه م، جا لیژدها له بهر گه وره یی سته مه که، (داود) پیغه مبه ر په له یکردو له کیسه ی (مدعی علیه) نه پرس ی، بزانی چی، نهو جا بریار بدات ﴿**۲۴** **قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجِكَ إِلَى نَعَاجِهِ**﴾ بویه به خیرایی به خاوه ن سکا لاکه ی وت: به راستیی به داوا کردنی مهره که ت، بو پال مهره کانی خو ی، سته می لی کرد و ویت ﴿**وَإِنْ كَثِيرًا مِّنَ الْخِلَاءِ لَيَبْفِي بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ**﴾ هه روا یشبوه به راستی زوری له شه ریکه ماله کان فیل و سته م له یه کتر نه کن ﴿**إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ**﴾ نه وانه نه بی ت که باوهریان هی ناوه و کرده وه چاکه کان یان کرد و وه ﴿**وَقَلِيلٌ مَّاهُمْ**﴾ دیاره نه وانه یش زور که من. له وه نه چی - خوا خویشی چاکتر نه زانی - نهو دوو داوا چیه فریشته بوون، چونکه هه ر پاشی باس کردنی کیسه که یان، له پیش چاو (داود) دا ونبوون و نه مان، فریشته بوون، خوا ناردنی بو تاقیکردنه وه ی شیوه ی حوکم و دادگایی (داود). ﴿**وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ**﴾ ئیت داود زانی که ئیمه بهو کیسه یه تاقیمان کرد و ته وه ﴿**فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ**﴾ ئنجا - سه بارت به وه له یه ی کردی - به په له داوا ی لیوردنی له په رور دگاری خو ی کردو به سوژده دا که وت و گه رایه وه بولای خوا به تهویه، پیشه و شافیعی ده لی ت: (سوژده ی سووره تی (ص)، سوژده ی شوکرانه بزیری خواجه، (ئین عباس) ده لی ت: (لیست من عزائم السجود، وقد رأیت رسول الله ﷺ یسجد فیها) مسند أحمد، فتح الباری ۴۰۵/۸، سنن أبی داود، عارضة الأحوذی، النسائی). ﴿**۲۵** **فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ**﴾ ئینجا ئیمه یش زو بویمان پوشی. به داخه وه له م جیه دا هندی ته فسر بری شت دهنوسن، که س رووی نیه بوپیاویکی به شه ره فی دنیا یشی بنوسی، ئیت نازانم چون ده توانن بویه یامبه ریکی وهک داودی بنوسن! نه گه رچی زوریکیان به توندی ره تی ده نه وه، وهک (رازیی، به یزاوی، ئالووسی، ئین که سیر، قاسمی، حجازیی، مه راغیی، شه نقیتی، سید قوتب و... هتد) له ولاشه وه خوا خو ی نه فهرموی: ﴿**وَإِنْ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحَسَنُ مَّآبٍ**﴾ بیگومان نه ولای ئیمه نزیکیه ک و خوش جیگه یه کی بو هیه له به هه شتدا، وهکو له جیگایه کی تردا ده فهرموی: (وإن للمتقين لحسن مآب جنات عدن مفتحة لهم الأبواب) ۴۹/۳۸-۵۰. نه مه له لایه که وه، له لایه کی تریشه وه تاقیب و به داوا ده یانی جو ری تاقیب کردنه وه که، باری راستی رو داوه که روون نه کاته وه. راسپارده یه ک بو داد وهر و حوکمرانه کان: ﴿**۲۶** **يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ**﴾ نه ی داود! به راستیی ئیمه تو مان کرده جینشین له سر زه ویدا بو به ریوه بردنی کاروباری مه رد م ﴿**فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ**﴾ ده سا تویش به شیوه یه کی په سهندو به هق و دادگهرانه له نیوان خه لکدا بریار بده و حوکم بکه، واته: وهک به فهرموی: په له مه که وه له هه ردو و لایه نی کیسه که پرسیار بکه، وهک نهو کیسه یه مه که، که ده لت تیدا کرد، چونکه پیش نه وه که له (مدعی علیه) پرسیار بکه ی ت، بریای خو ت دا! ﴿**وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ**﴾ وشوین هه وائاره زو مه که وه له حوکم کردندا ﴿**فِيضِلْكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ**﴾ تا به و هویه وه له ریگای خوا گو مرات بکات ﴿**إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ**﴾ بیگومان نهو که سانه ی که له ری خوا لاده دن و گو مراه نه ن ﴿**لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ**﴾ سزاو چه زره ی توندو سه ختیان بو هیه ﴿**بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ**﴾ به هوی نه وه ی که روژی حیساب و پا داشت و توله یان، له بیر کرد و وه.

به‌دیهنانی نهم دنیا به بؤ...

﴿وما خلقنا السماء والأرض وما بينهما باطلا﴾ ناسمان وزهوی و، شهوش له‌نیوانیادیه، به باتل و بی‌هوده دروستان نه‌کردوه ﴿ذلك ظن الذين كفروا﴾ شهوه که بهی هوده دروستانکردن، گومان و بؤچوونی بی پروا خوانه‌ناسانه ﴿فويل للذين كفروا من النار﴾ سزاو تیاچوون بؤ بی پروایان له‌ناوناگری دوزه‌خدا. ٢٨ ٢٧
خوا باسده‌کا که: حکمهت و عدل له‌واده، نابی موسلمان و کافر وه‌کو یه‌ک بن، بویه ده‌فهرموی: ﴿ام نجعل الذين آمنوا وعملوا الصالحات كالمفسدين في الأرض﴾ نایا ده‌کریت شه‌وانه‌ی که باوه‌ریان هیناوه کاره‌چاکه‌کانیان کردوه، وه‌کو به‌دکاران و نازاوه‌گیران له زه‌ویدا دابنن و، وه‌ک یه‌ک حسیبیان بؤ بکه‌ین؟ ﴿ام نجعل المتقين كالفجار﴾ یاخوده‌بی خه‌لکانی‌پاریزکار، له‌گوناح و تاوان، وه‌کو خه‌لکانی خراپ‌کار دابنن؟ ٢٩
ناردنه‌خواره‌وی نایه‌ته‌کانی قورئان باس ده‌کاو ده‌فهرموی: ﴿كتاب انزلناه إليك مبارك﴾ شه‌مه کتیبیکه پیروز، دامان به‌زاند بؤ تو شه‌ی موحه‌مه‌دا! ﴿ليدبروا آياته﴾ تا شه‌وانه له‌نایه‌ته‌کانی رابمین ﴿وليتذكر اولوا الالباب﴾ وفامیده و ژیره‌کانیش نامؤزگاری لی‌وه‌رگرن. (شیخ حه‌سه‌نی به‌صری) ده‌لیت: سویندم به‌خوا له‌به‌رکردنی گشت پیته‌کانی هه‌موو قورئان و، پشتگوئی خستنی مه‌به‌سته‌کانیشی ته‌ده‌بور و تیفکران نییه، هه‌ندی که‌س شه‌لی: شه‌مه سویندی بیت ته‌واوی قورئانم له‌به‌ره و ته‌نها پیتی‌کم لی‌نه‌په‌راندوه، به‌لام شه‌که‌ر ماناوداواکاریه‌کانی پشتگوئی خستبی، سویند به‌خوا شه‌که‌سه هه‌موو قورئانی په‌راندوه و پشتگوئی خستوه!

کورت به‌سیکی سوله‌یمان ﷺ:

له‌م چه‌ند نایه‌تانه‌شدا داستانه‌که‌ی (سوله‌یمان) ده‌ست پی‌ده‌کاو شه‌فهرموی: ﴿وهبنا لداود سليمان﴾

وه‌سوله‌یمانیشمان به‌خشی به‌داود و کردمانه په‌یامبه‌ر ﴿نعم العبد إنه أواب﴾ سوله‌یمان به‌نده باشه بوو، چونکه هه‌رده‌م روه‌ی له‌نیمه بوو ﴿إذ عرض عليه بالعشي الصافنات الجياد﴾ به‌یاد بکه که دوا نیوه‌پویه که‌سه‌پ و مایینه‌چابوک و تیز‌په‌وه‌کانی - له‌سه‌ر نووکی (پی) وه‌ستابوون و ناماده‌کراوون بؤ جیهاد، نیشانی دران ٣١
فقال إني أحببت حب الخير عن ذكر ربي﴾ ئنجا وتی: به‌راستی من شه‌مه شه‌سپانه‌م خوش ده‌وی، چونکه که‌ره‌سه‌ن بؤ جیهاد، خوشه‌ویسته‌که‌شم له‌یادکردنی خواوه‌نده‌وه په‌یدا بووه، سوله‌یمان چاوی بری‌بوویه شه‌وه‌سه‌په‌ره‌سه‌ن و چاپوک و تیزانه که به به‌رده‌میا ده‌هاتن و ده‌چون، ئینجا غاردران ﴿حتى توارت بالحجاب﴾ تا له‌به‌رچاویا دیارنه‌مان. جا شه‌وه‌موو شه‌سپ و چاره‌وییه بؤ‌سه‌رکرده‌ی که به‌غیره‌ت و مواهید، گومان نییه که‌شتیکی ناوازه‌یه و دیارده‌ی که به‌رزی سه‌ربازییه، بویه سوله‌یمان یش زورخوشحال بوو پییان وه‌ره‌سیری شه‌کردن، پی‌خوشبوو

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا
فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾ أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ
﴿٢٨﴾ كَتَبَ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبْرَكًا لِيَذَّبَ أَتَيْنَهُ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو
الْأَلْبَابِ ﴿٢٩﴾ وَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ
﴿٣٠﴾ إِذْ عَرَضَ عَلَيْهِ بِالْعَشيِّ الصَّفْصَفَ الْجِيَادَ ﴿٣١﴾ فَقَالَ إِنِّي
أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾
رُدُّوهُا عَلَيَّ فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا
سُلَيْمَانَ وَالْجِنَّ عَلَى كُرْسِيِّهٖ جَدًّا ثُمَّ أُنَازَ ﴿٣٤﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ
لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِّنْ عِزِّي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾
فَسَخَرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾ وَالشَّيَاطِينَ
كُلَّ بَنَاءٍ وَعَوَاصٍ ﴿٣٧﴾ وَأَخْرَجْنَا مَقْرِنَ فِي الْأَسْفَادِ ﴿٣٨﴾ هَذَا
عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾ وَإِن لَّهُ عِندَنَا زُلْفَىٰ وَحُسْنُ
مَّآبٍ ﴿٤٠﴾ وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَقْبِ مَسْنِيَ السَّيِّئِ
نُصَّبَ وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾ أَرَاكَ بِرَحْمَتِكَ هَذَا مَغْسِلُ بَارِدٍ وَشَرَابٍ ﴿٤٢﴾

چاوی لیان کلا نهی، به لام کاتی دور که وتنه وه په نهنابوون. ﴿**۲۳ ردما علی**﴾ نهوساوتی: دوباره بییاگیرنه وه بوم ﴿**فطفق مسحا بالسوق والاعناق**﴾ نه سپه کانیان بؤگیراپه وه، نهویش له بهر ریز لیانیان وهك (علی کوری تهلهو ئین عهباس) دهلین و (ته بهریی) ش په سهندی کردوه: سوله یمان دهستی هیئا به لاق وبه گهر دنیا ندا.

تاقییکردنه وه که ی سوله یمان الله:

﴿**۲۴ ولقد فتننا سلیمان**﴾ به راستی سوله یمانیشمان تاقیکرده وه، به نه هیشتنی دهسه لاته که ی ﴿**والقینا علی کرسیه جسد**﴾ لاشه یه کمان هاویشته سرکورسیه که ی ﴿**ثم اناب**﴾ پاشان په شیمان بوویه وه، گه پراهه وه لای ئیمه، ئیمهش دهسه لاته که مان بؤ گیراپه وه. سه بارهت به دیاریکردنی جوړی تاقیکردنه وه که گه لی قسه و قسه لؤك هیه، به لام هه رنه میان به چاک ده زانم (ئین که سیر) هه لیبزاردوه وه ده لی: خوا جوړی نه وجهه ستیه ی هاویرزراهه سر کورسیه که ی سوله یمان دیاری نه کردوه، له بهر نه وه ئیمهش لی بی دهنک ده بین وباوه پمان هیه که خوی کار جوان به (جهسه د) ځک، سوله یمانی تاقیکردو ته وه، ده شلی: هه ر شتیک له باره ی دیاریکردنی وه گوترا بی له (ئیسراییلیات) وه پشته پینا به سریت. خاوه نی (فی ظلال القرآن) سه بارهت به (الصافات الجیاد)، وه هه روه ها له مه پره وه جهسه ده ی خرایه سرکورسیه که ی سوله یمان ده لیت: دوونماژه هیه: به لام نه وه ی راستی بی، من هیچیانم به دل نییه، چونکه دورنیه ده ست هه لبه ستی جووله که بی، جگه له وهیش هیچ سه نه دیکی نه وتو نیه پشتیان بگری. وه نایشتوانم قه ناعه تیان پی بکه م و دلنیابم لیان، له ولایشه وه ته نها یه که فرموده هیه بؤنه مه بهسته، له راستییدا نهویش دلنیانه بووم که په یوه ندی به ورووداوه وه هه بیت: (أخرج البخاری فی صحیحه: قال سلیمان لأطوفن الليلة علی سبعین امرأة کل واحدة تأتی بفارس یجاهد فی سبیل الله، ولم یقل إن شاء الله، فطاف علیهن فلم یحمل إلا امرأة واحدة، جاءت بشق رجل، والذي نفسی بیده لو قال إن شاء الله لجاهدوا فی سبیل الله فرسانا أجمعون). جائه وه ی ئایه ته کان ئامازه ی بؤنه که ن ئایاده گونجی هه رنه وه له ته مناله بیت، دیاره نهویش هه رنه گهریکه. مه سه له ی نه سپه کانیش ریوایه تی که ده لیت: سوله یمان نه سپیکی زوری راگرتبوو به مه بهستی جهاد، جا سه رله ئیواره یه کیان سه ری لیدان و، به وه یه وه سه رگهرم بوو ونویرژکی خوی هه بوو که له پییش خورئاواوه نه یکرد له کیسی چوو. نهویش له باتی نه وه نه سپه کانی هه موو سه رپرین، به لام نه وه ی راستی بیت هیچیان ناچنه نیودله وه، که و ابوو ته نها نه وه نده نه توانین بلین: خوی گه وره نهو دوو په یامبه رهی وه که په یامبه رانی تر تاقیکرده وه، به لام حه قیقه تی چونی ته ییه که ی نازانین. (موحه ممه د بن جه میل زینو) نه لیت: من یم وایه که سوله یمان جهادی زورلا مه به ست بووه، هه ربویه نه سپیکی زوری راگرتبوو، گه لی کاتیش خوی پیوه یان سه رگهرم نه کردو وهك مانوړی سه ربازی له گوړه پاندا نه یهینان نه ییردن... هه ر توزوعه ره قیکی به سه رو مل وگهر دنیا نه وه دیتبا لای نه بر دو نه یته کان، هه روهك چو و لاخ قاشاو نه دری، موحه ممه ده میل ده لی: من نه مه م به لاوه په سه نده نهك نه وه که گوا یا هه موویان ی سه ری برین وگوشته که یانی به سه ره ژاراندا دابه شکر دبی. نه وه ی راستی بیت (به نده) ش هه رنه مه م به ده، هه ربویه له سه رنه م رایه ته فسیری ئایه ته کانم کرد. چوون (علی کوری نه بی طلحه، ئین عهباس) یش هه ربه م شیوه یه ده لین، ئیمامی (ئین که سیر) ده لی: (وهذا القول اختاره ابن جریر) ئین جه ریری ته به ریش هه ر نه م قسه یه ی په سه ند کردوه. ﴿**۲۵ قال رب اغفر لی وهب لی مکلًا لا ینبغی لاحد من بعدی**﴾ سوله یمان زور زو په شیمان بوویه وه وتی: په روه ردگاری من! بمبه خشه و حوکم ودهسه لاتیکی وایشم پی ببه خشه که له دوی من گیری هیچ که سیک نه که ویت، تا بیته موعیزه و نیشانه ی په یامبه ریتیم، وهك نه وه که هه ر په یامبه رهی، موعیزه ی خوی

هه‌بووه **﴿إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ﴾** بیگومان هه‌ر نه‌تۆی به‌خشنده **﴿فَسَخَرْنَا لَهُ الرِّيحَ﴾** ئینجا ئیمه‌یش نزاکه‌یمان لی‌توهرگرت و ، (با) مان بۆ که‌ویی و رامکرد **﴿تَجَرَّى بِأَمْرِ رِخَاءٍ حَيْثُ أَصَابَ﴾** به‌نهرمی و له‌سه‌ر خو بۆ هه‌ر جیگایه‌ک و یستبای به‌فه‌رمانی ئه‌و ده‌که‌وته پێ و ده‌پۆیی **﴿وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بِنَاءٍ وَغَوَاصٍ﴾** و هه‌موو وه‌ستا به‌نایه‌ک و ژێرده‌ریایه‌ک له‌شه‌یاتینمان بۆکه‌وی و رامکرد، تا هه‌ندیکیان له‌وشکانیدا بێناسازی بۆ بکه‌ن و، هه‌ندیکیشیان سه‌رقالی بنی ده‌ریاکان بن **﴿وَأَخْرَيْنَ مَقْرِنِينَ فِي الْأَصْفَادِ﴾** و هیندیکی‌تریشیان پیکه‌وه کو‌ت و زنجیرکار بوون، چونکه زیانبه‌خش بوون و گوێرایه‌ل نه‌بوون! به‌لێ رام و که‌ویی کردنی جنۆکه بۆ ئیش و کاروو، ته‌وق و زنجیر کردنی هه‌ندیکیشیان، بۆ‌خوای گه‌وره‌ کاریکی زۆر ساده‌و ئاساییه‌، بۆیه‌ پرومان وایه‌ که‌ خوا ئه‌و ئیشه‌ی بۆ (سوله‌یمان) کردووه‌ له‌وه‌لامی (رب هب لی ملکاً لا ینبغی لأحد من بعدی...) دا. **﴿هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾** و‌حیمان بۆی کرد: ئه‌مه‌ به‌خششی بی ژماره‌ی ئیمه‌یه‌، ده‌ساتۆش (ئه‌ی سوله‌یمان!) ببه‌خشه‌، یا پای بگره‌، هه‌چ جو‌ره‌ لیکۆلینه‌وه‌یه‌کت له‌سه‌ر نه‌یه‌ **﴿وَإِنْ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحَسَنَ مَّآبٍ﴾** به‌راستی لای ئیمه‌ نزیکیه‌ک و خو‌ش جیگایه‌کی بۆ هه‌یه‌. سه‌رنجێک: (قورتوبی) گه‌لێ شتی سه‌یرو سه‌مه‌ره‌ی له‌باره‌ی ئه‌م (فیتنه‌) ی (سوله‌یمان) نه‌وه‌ له‌ (سه‌عه‌بی) یه‌وه‌ هه‌یناوه‌، هه‌رچه‌ند خو‌ی هه‌ندیکی ره‌ت ئه‌کاته‌وه‌، به‌لام زۆریکیشی بی (ته‌علیق) جی دیلی! (شیخ عرفان العشا) لیکۆله‌ره‌وه‌و ده‌ره‌ینه‌ری فه‌رموده‌کانی ته‌فسیری قورتوبی ده‌لی: (والثعلبی هذا کذاب متروک یروی الموضوعات والإسرائيلیات. وکذا کتابه‌ المسمی‌ با(العرائس). وه‌ هه‌روه‌ها له‌به‌رگی (۸ل ۴چ ۱۹۹۵) ده‌لی: (واما الحکیم الترمذی - رحمه‌ الله - فقد ساق فی کتابه‌ (نوادیر الأصول) احادیث موضوعه‌ ولا اصل لها کثیرا ما اعتمد علی روايته‌ المصنف ای القرطبی رحمه‌ الله فتنبه‌ لذلك.

سه‌رپورده‌که‌ی ئه‌یوب **﴿عَلَيْهِ السَّلَام﴾**:

﴿٤١﴾ وَاذْکُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ﴾ باسی به‌نده‌که‌مان (ئه‌یوب) ی کو‌ری (ئیسحاق) سه‌لامی خویان له‌سه‌ر بی‌ت بکه‌ **﴿إِنْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِ مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنَصْبٍ وَعَذَابٍ﴾** کاتی که‌ هاواری بۆ په‌روه‌ردگاری خو‌ی بردو وتی: بیگومان شه‌یتان منی دوو‌چاری ناره‌حه‌تی و له‌ش به‌باری کردوم. قورئان جو‌ری به‌لاو ناره‌حه‌تییه‌که‌ی دیاری نه‌کردووه‌.. وه‌ له‌و باره‌وه‌ گه‌لێ شتیش وتراوه‌! به‌لام مه‌گه‌ر ته‌نها خو‌ای کارزان باره‌ راسته‌که‌ی بزانی‌ت **﴿٤٢﴾ اَرْكُضْ بِرِجْلِكَ﴾** پیمان وت: ده‌پۆی خو‌ت بکو‌ته‌ به‌زه‌ویدا **﴿هَذَا مَغْتَسِلٌ بَارِدٌ شَرَابٍ﴾** ئه‌مه‌ ئاوێکی خو‌شگه‌واری فێک و به‌که‌لکه‌، بۆ خو‌شۆرین و خو‌اردنه‌وه‌، واته‌: لێی بخۆره‌وه‌و خو‌یشت تییدا بشۆ، پاشان ئه‌ویش خو‌ی تیا شو‌ری و، لێخواردنه‌وه‌، ئه‌وجا خو‌ای دلۆقان شیفای داو ناره‌حه‌تییه‌که‌ی له‌سه‌ره‌لگرت **﴿٤٣﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا﴾** ئینجا ئیمه‌ش (ژن و منداله‌کانی) خو‌یی و، ئه‌وه‌نده‌ی تریشمان پێ به‌خشیی، ئه‌مه‌یش هه‌ر له‌ به‌ر به‌زه‌ییه‌ک بوو له‌ ئیمه‌وه‌ بۆ ئه‌و. واته‌: زیاتر له‌جارانمان پێ به‌خشیه‌وه‌ **﴿وَذَكَرَىٰ لِأُولَى الْأَلْبَابِ﴾** وه‌ له‌به‌ر ئامۆزگارییه‌ک بوو. بۆ‌خاوه‌نانی ژیری، بۆ ئه‌وه‌ی که‌ ئه‌نجامی خو‌راگرتن و ده‌روو لیکردنه‌وه‌ بزائن **﴿٤٤﴾ وَخَذَ بِيَدِكَ صَفْثًا فَاضْرَبْ بِهِ وَلَا تَحْنُتْ﴾** وه‌ وه‌حیمان بۆکرد: قۆلی توو‌ی وردو زراو، یان هه‌ر شتیکی ته‌پو ناسک وه‌ک ریحان، بگره‌ ده‌ستت وله‌ هاوسه‌ره‌که‌ت بده‌ و سوینده‌که‌ت مه‌شکینه‌. خوا له‌قورئاندا روونی نه‌کردووه‌ته‌وه‌ که‌ ناخۆ بۆچی، وه‌ له‌سه‌رچی سویندی لێخوارد. به‌لام هه‌ندی رېوایه‌ت ده‌لی: (ئه‌یوب) نه‌خو‌ش که‌وت و زۆریش بی تاقت بوو، ئه‌وسا ژنه‌که‌ی بۆ کاریکی خیزانی خویان ناردو دره‌نگ هاته‌وه‌، ئه‌ویش له‌بیزاری گیانی خو‌یدا سویندی لێخوارد که‌: هه‌رکات چاک بوویه‌وه‌ ده‌بی سه‌د داری لیبدا. ئه‌وجا خو‌ای گه‌وره‌یش ئه‌و مۆله‌ته‌ی بۆ داو فه‌رمووی: چه‌پکی ناسکی سه‌د لاقی بگره‌

به دهسته وه .. (ثبین که سیر) یش هر شتیکی ئاوا هه لئه بژیژی، به لام وریابه! گه ئی له ته فسیره کان له (سه علیه بی) یه وه سه یرو سه مه ره ی زور دینن که بو پیغه مبه ران ده ست ناده ن! باس بکرین ﴿ **إنا وجدناه صابرا نعم العبد** ﴾ به راستیی ئیمه ئه ومان به پیاویکی خوڤاگرو به چه و سه له ده ست که وت، ئای چ بهنده یه کی چاک بوو ئه یوب ﴿ **إنه أواب** ﴾ به راستیش هه می شه ته وه به کارو بوو له خوا بوو.

ئهم پیغه مبه رانه شتان له بیر بی:

﴿ **۶۶** واذکر عبادنا إبراهیم واسحاق و یعقوب ﴾ بهنده کانمان: (ئبراهیم و ئیسحاق و یه عقوب) به یاد بکه ﴿ **اولی الایدی والأبصار** ﴾ خاوه نانی هیزله ئایین و دنیا، وه خاوه نانی بینایی له زانست و ئایندا، واته: کومه له پیاویکی

خوڤاگرو به تواناو جوامیرو ئه ملی دل و حه قیقه ت بوون ﴿ **۶۷**

إنا اخلصناهم بخالصة ذکرى الدار ﴾ به راستی ئیمه

ئه وانمان تایبه ته ندکرد به سیفه تیک (یادکردنی مالی

ئاخیره ت) وایان لیهات هه موو کات له یادی روژی قیامه تدا

بوون ﴿ **۶۷** **وانهم عندنا لمن المصطفین الأخیار** ﴾

وبه راستی ئه وان لامان له هه لبژیژردراوانی چاکان بوون،

ببوونه دۆستی تایبه تی بۆمان ﴿ **۶۸** **واذکر اسماعیل والیسع**

وذا الکفل ﴾ و (ئیسماعیل) و (ئه لیه سع) و (ذوالکفل) یش

به یاد بکه ﴿ **وکل من الاخیار** ﴾ هه ره هه مووشیان له پیاو

چاکان، ده سا ئیوه یش چاویان ئی بکه ن و به ئارام بن.

جیگه ی له خواترسان خوشه:

﴿ **۶۹** **هذا ذکر** ﴾ ئاهه مه گێرامانه وه بۆت له هه والی ئه و

پیغه مبه رانه، شه رف و ناو بانگیکی جوانه، ئه وانی پی یاد

دکری نه وه به ئه به دی، وه ک بیره وه ریه کی گه و ره و پیروژ ﴿ **وان**

للمتقین لحسن مآب ﴾ وه به راستیی پارێزکاران له و دنیا

جیگای جوان و چاکیان بۆ هه یه ﴿ **۷۰** **جنات عدن مفتحة لهم**

الأبواب ﴾ چه ند به هه شتیکی ده رگا والو له سه ر پشته بۆیان

ووهبنا له آلهه، ومثلهم معهم رحمة منا و ذکرى لأولى الألباب ﴿ **۶۷** ﴾ وخذ بيدك ضعفا فاضرب بهء ولا تحنت إنا وجدناه صابرا ﴿ **۶۸** ﴾ نعم العبد إنه أواب ﴿ **۶۹** ﴾ واذکر عبدنا إبراهیم واسحق و یعقوب ﴿ **۷۰** ﴾ اولی الایدی والأبصار ﴿ **۷۱** ﴾ إنا اخلصناهم بخالصة ذکرى الدار ﴿ **۷۲** ﴾ وانهم عندنا لمن المصطفین الأخیار ﴿ **۷۳** ﴾ واذکر اسماعیل والیسع وذا الکفل وکل من الأخیار ﴿ **۷۴** ﴾ هذا ذکر وإن للمتقین لحسن مآب ﴿ **۷۵** ﴾ جنات عدن مفتحة لهم الأبواب ﴿ **۷۶** ﴾ متکین فیها یدعون فیها بفاکة کثیره و شراب ﴿ **۷۷** ﴾ وعندهم قصبه رت الطرف أنراب ﴿ **۷۸** ﴾ هذا ما توعدون لیوم الحساب ﴿ **۷۹** ﴾ إن هذا الرزقنا ما له من نفاد ﴿ **۸۰** ﴾ هذا واریک للطغین لشر مآب ﴿ **۸۱** ﴾ جهنم یصلونها فیتسألهم أهذا فلیدفعوه حیمه وعساق ﴿ **۸۲** ﴾ واه آخر من سکیه زوج ﴿ **۸۳** ﴾ هذا فوج مفتح معکم لامرجبا بهم إتهم صالوا النار ﴿ **۸۴** ﴾ قالوا بل أنتم لامرجبا بکم أنتم قد متموه لنا فیسألنا القرائ ﴿ **۸۵** ﴾ قالوا ربنا من قدم لنا هذا فزده عذابا ضعفا فی النار ﴿ **۸۶** ﴾ وقالوا ما لنا

ناماده و چاوه پروانی هاتنیانه ﴿ **۷۱** **متکین فیها یدعون فیها بفاکة کثیره و شراب** ﴾ ئه مه حالیا نه که له و به هه شته دا

له سه ر ته خت پالیان داوه ته وه، وه هه ر جوړه میوه و خواردنه وه یه ک ناره زوو بکه ن له به رده ستیا ندا یه و داوا ده که ن،

واته: هه ر کات شتیکیان نیاز کرد، خیرا بیژه حمه ت کی شان بۆیان ناماده ئه بی ﴿ **۷۲** **وعندهم قاصرات الطرف**

اتراب ﴾ وچه ند کیژیکی هاوته مه نیان له لایه، که هه ر ته ماشای میرده کانی خویان ده که ن، وه له خه لکانی ناموو

نه یارو چاو داخه رن ﴿ **۷۳** **هذا ما توعدون لیوم الحساب** ﴾ پینیان ده گوتری: ئاهه مه ئه و نازو نیعه تانه یه، بۆ روژی

پادا شت و تۆله به لێنتان پیده درئ ﴿ **۷۴** **إن هذا الرزقنا ما له من نفاد** ﴾ به راستیی ئه مه رزق و روزی ئیمه یه که هه رگیز

برانی بۆنیه، وه ک ئه فه رمووی: (عطاء غیر مجذون) ۱۰۸/۱۱. یان ده فه رمووی: (لهم اجر غیر ممنون) ۲۵/۸۴. یان

نه فهرموی: (اکلها دائم وظلها تلك عقبی الذین اتقوا وعقبی الکافرین النار) ۳۵/۱۲. بوجهخت له سهر هه مان مه به ست.

جیگهی لادهرانیس زور ناخوشه:

﴿ **هذا وإن للطاغين لشر مآب** ﴾ ئەمه پاداشی ته قواکاران بوو، بو یاخییان و، له سنوور دهرچووانیش ههیه خراپترین جیگا ﴿ **جهنم يصلونها فبئس المهاد** ﴾ ئەویش دۆزهخه، دهچنه نیوی و ئەسوتینرین، خو دۆزهخیش لانیکی زور ناله بارو خراپه ﴿ **هذا فليذوقوه حميم وغساق** ﴾ ئەمه ناویکی کولبه کول و، کیمیکه له جهستهی دۆزهخیه کان دهچوپی، جا بیچیژن ﴿ **وأخر من شكله أزواج** ﴾ وهبویان ههیه سزارو جهزربهی تر، جگه لهو دوو جوړه- له چه شنی ئەم سزایه جوړه ها سزا، وهك زهمه ریرو، سه موم.

﴿ **هذا فوج مقتحم معكم لا مرحبا بهم** ﴾ فریشته کانی سزا ئەلین: به سه روکه کان ئەمهش کومه لیکن له گهل ئیوه به زور دهخرینه دۆزهخ، سه روکه کانیش دهلین: ئای به خیر نهیهن ﴿ **إنهم صالوا النار** ﴾ به راستیی ئەوانیش ههر دهبی له ناو ئاگردابن ﴿ **قالوا بل انتم لا مرحبا بكم** ﴾ شوینکه وتوووه کانیش به سه رکرده کانیان ئەلین: به لکو ئیوه له خوشیدی دا نهبن، یاخوا خوتان به خیر نهیهن! ﴿ **انتم قدمتموه لنا** ﴾ ئیوهن ئەم شوینه خراپه تان بو ئیمه وه پیش هینا ﴿ **فبئس القرار** ﴾ جا چ جیهه کی ناله باره ﴿ **قالوا ربنا من قدم لنا هذا** ﴾ شوینکه وتوووه کان ئەلین: په روهردگاری ئیمه! هه رکه سی ئەم سزایه ی بو ئیمه وه پیش هینا ﴿ **فزره عذابا ضعفا من النار** ﴾ توش بوی زیاد بکه سزایه کی زیاده له ئاگر، وهك ده فهرمووی: (قالت اخراهم لأولیهم ربنا هؤلاء اضلونا فاتهم عذابا ضعفا من النار قال لكل ضعف ولكن لا تعلمون) ۳۸/۷. ﴿ **وقالوا ما لنا لا نرى رجالا كنا نعدهم من الاشرار** ﴾ ده شلین: ئەوه ناخو ئەو

﴿ **وقالوا ما لنا لا نرى رجلا كنا نعدهم من الاشرار** ﴾ (۱۶) اتخذتهم سخريا ام زغت عنهم لا بصرا (۱۷) ان ذلك لحق نخاصم اهل النار (۱۸) قل انما انا منذر وما من اية الا الله الواحد القهار (۱۹) رب السموات والارض وما بينهما العزيز الغفار (۲۰) قل هو نبؤا عظيم (۲۱) انتم عنه معرضون (۲۲) اما كان لي من علم بالملأ الاغلى اذ يخصمون (۲۳) ان يوحى الي الا انما انا نذير مبين (۲۴) اذ قال ربك للملائكة اني خالق بشر من طين (۲۵) فاذا اسويته ونفخت فيه من روحي فقعوا له سجدتين (۲۶) فسجد الملائكة كلهم اجمعون (۲۷) الا ابليس استكبر وكان من الكافرين (۲۸) قال يتابلس ما منعك ان تسجد لما خلقت بيدي استكبرت ام كنت من العالين (۲۹) قال انا خير منه خلقتني من نار وخلقته من طين (۳۰) قال فاخرج منها فانك رجيم (۳۱) وان عليك لعنتي الى يوم الدين (۳۲) قال رب فانظرني الى يوم تبعثون (۳۳) قال فانك من المنظرين (۳۴) الى يوم الوقت المعلوم (۳۵) قال فبعزتك لأغوينهم أجمعين (۳۶) الا عبادك منهم المخلصين (۳۷)

پیاوانه ی که ئیمه به خراپ و نهگریسمان دانهان بو چ نایان بینین؟! مه به ستیان له بروداره کانه. به لی پیاوانیک وهك (ئهبوجهل و نهبو له ههه) که (هه مमारو بیلال و صهیپ) له دۆزهخدا نابینن، لهیه کتر ده پرسن: باشه ئەوانه چییان لیها ت؟! ﴿ **اتخذناهم سخریا ام زغت عنهم الابصار** ﴾ ئیمه کاتی خو ی گالته مان پیده کردن له دنیا دا، ئایا ئیستا بی سه رو شوینن؟ یان له گه لمانن و چاو له بینینیان کوله؟ ﴿ **ان ذلك لحق نخاصم اهل النار** ﴾ به راستیی ئەوهی بۆمان باسکردیت ئەی موحه مهه! ﴿ **ههق وراسته و دیته دی: شه ره قسه ی دۆزهخیه نه** ﴾ ﴿ **قل انما انا منذر** ﴾ بلی: من ته نه ترسینه ریکم و هیچی تر ﴿ **وما من اية الا الله الواحد القهار** ﴾ ئەمه تان پی رائه گهیه نه که یهك خوا ی تاک و ته نیا و زال به سه ره هه موو شتی کدا ههیه، ئیتر هیچ په رستراویکی تر به ههق نیه ﴿ **رب السموات والارض وما**

بینهما العزیز الغفار ﴿٦٥﴾ ئەوخوایه خاوەن پەرورەدگاری ئاسمانەکان و زەوی و ئەوێ نیوانیان ، بەدەسەلاتی لیبوردهیه.

پەیاپی پیغه مەبر ﷺ خەبەرێکی زۆر گەرنگە :

﴿٦٦﴾ **قل هو نبا عظیم** ﴿٦٦﴾ بڵی: ئەو قورئانە ی بۆم هیانوان هەواییکی زۆر گەرنگ و گەورەیه ﴿٦٧﴾ **انتم معرضون** ﴿٦٧﴾ کە ئێوە لەبەر نەزانیتان رووی ئی دەسووپێنن و ، هیچ کەلکی لێوەرناگرن ﴿٦٨﴾ **ما كان لي من علم بالملا الأعلى إذ يختصمون** ﴿٦٨﴾ کاتێ فریشتە بالا نشینەکان لەبارە ی دروستکردنی ئادەمەو دەوان ، من هیچ هەواییکم نەبوو ئەگەر ئەو قورئانە نەبوايه ﴿٦٩﴾ **إن يوحى إلى إلا انما أنا نذير مبين** ﴿٦٩﴾ بە وەحیی پیم رادەگەیهنری کە من بە ئاشکرا ترسینەرم و خوا ناردومی بۆ ئەوێ ئێوە لەسزای ئەو بترسینم ، جا کەوابوو ئاگایی من تەنها لەپرووی وەحیی و نیگاوهیه.

سەرگروشته کە ی بابە (ئادەم) و ئیبلیس :

﴿٧٠﴾ **إذ قال ربك للملائكة إني خالق بشرا من طين** ﴿٧٠﴾ ئەو دەمە کە پەرورەدگاری تۆ بەفریشتەکانی فەرموو: وا لەقور بەشەریک ، واتە: ئادەم ﷺ دروستدەکەم بەیاد بکە . بەلێ ئەم داستانە ی (ئادەم) ی پیغه مەبر (علیه السلام) هاوپی لەگەڵ باسی شەیتان لە سوورەتی (بەقەرە) ، (ئەعراف ، حجر ، سبحان ، کەهف) هاتوو . ﴿٧١﴾ **فإذا سويته ونفخت فيه من روحي** ﴿٧١﴾ ئینجا کاتێ لەشیم ریک و پیک کردو لەرووحی خۆم گیانم بەبەردا کرد ﴿٧٢﴾ **ففعوا له ساجدين** ﴿٧٢﴾ ئێوەش هەمووتان سوژدەو کړنووشی ریزی بۆ بەرن ﴿٧٣﴾ **فسجد الملائكة كلهم أجمعين** ﴿٧٣﴾ ئەوسا فریشتەکانیش گشتیان سوژدەو کړنووشیان بۆ برد ﴿٧٤﴾ **إلا إبليس استكبر وكان من الكافرين** ﴿٧٤﴾ مەگەر (ئیبلیس) ی شەیتان نەبێ کە خوێ لیگۆراو دەعیه چی و دەمارباز بوو ، سپیله یی کرد ﴿٧٥﴾ **قال يا إبليس ما منعك أن تسجد لما خلقت بيدي** ﴿٧٥﴾ خوا فەرمووی: ئەری ئیبلیس! چی ریی لە تۆ گرت کړنووش بەری بۆ ئەوێ کە بەدوو دەستە ی خۆم دروستم کردوو؟ ﴿٧٦﴾ **استكبرت أم كنت من العالين** ﴿٧٦﴾ ئایا خۆت لاگەرە بوو ، یا لەپلە بەرزان بوویت؟ و سوژدەت بەشیایوی خۆت نەزانی؟ ﴿٧٧﴾ **قال أنا خير منه** ﴿٧٧﴾ شەیتان وتی: دیارە من لەو خۆم بە چاکتر و باشتەر دەزانم ﴿٧٨﴾ **خلقتني من نار و خلقته من طين** ﴿٧٨﴾ چونکە تۆ منت لەئاگر ، ئەویشت لەگل و قور ، دروستکردوو ﴿٧٩﴾ **قال فاخرج منها فإنك رجيم** ﴿٧٩﴾ خوا فەرمووی: دەسا لەریزی فریشتەکان بڕۆرە دەری ، هەر لەئیستاو تۆ دەرکراو و دوورخراوویت لەرحمەتم ﴿٨٠﴾ **وان عليك لعنتي إلى يوم الدين** ﴿٨٠﴾ وە تا روژی پاداشت و زیندوو بوونەوێش ، نەفرینی منت لەسەربێ ، جا ئەو کاتەش ئەو قە ی سزای توندتر ئەبیت ﴿٨١﴾ **قال رب فانظرنی إلى يوم یبعثون** ﴿٨١﴾ شەیتان وتی: ئە ی پەرورەدگاری من! کات و مۆلەتم بدە تا روژی کە مرقەکان هەموو زیندوو ئەکړنەوێه ﴿٨٢﴾ **قال فإنك من المنظرين** ﴿٨٢﴾ خوا فەرمووی: دە تۆ لەمۆلەتدراوانیی ، تا نەفخە ی یەکەم و ، تەواوی گیانلەبەرانیشت نەمرن ﴿٨٣﴾ **إلى يوم الوقت المعلوم** ﴿٨٣﴾ هەتا ئەو روژو ئەو کاتە ی دیاریکراو هەر دەمینیتهوێه ﴿٨٤﴾ **قال فبعتك لاغوينهم أجمعين** ﴿٨٤﴾ شەیتان وتی: دەسا بەعیززەت و دەسەلاتی تۆ ، ئەوانە هەموو فیریو دەدم و لەخشتەیان ئەبەم ﴿٨٥﴾ **إلا عبادك منهم المخلصين** ﴿٨٥﴾ مەگەر ئەو بەندانەت کە تۆبەپاکی دەپەرستن "ئەوانە خۆت ئەیانپاریزی و ، من ، دەسەلاتم بەسەریاندا نییه ، ئایەتی: (لئن أخرجتني إلى يوم القيامة لأحتنكن ذريته إلا قليلا) ۶۲/۱۷ . وە ئایەتی: (إن عبادي ليس لك عليهم سلطان وكفى بربك وكيلا) ۶۵/۱۷ . هەر پشتگیری ئەو راستییەن . ﴿٨٦﴾ **قال فالحق والحق أقول** ﴿٨٦﴾ خوا فەرمووی بە شەیتان: جا بەهەق و راستیی سویند ، وەهەر هەقیشت ئەلیم: ﴿٨٧﴾ **لا ملأ من جہنم منک ومن تبعک منهم أجمعين** ﴿٨٧﴾ دُنیا بە ، تۆش و هەموو ئەوانەش شوینی تۆ

کهوتون جهه نده متان ئی پر نه کهم ﴿^{۸۶} قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ﴾ - نهی موحه مهده ﷺ - پیمان بلی: له پیناوی راگه یاندنی په یامه کهمدا، من هیچ پاداشیکم له ئیوه ناوی ﴿وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ﴾ وده من له وانه ییش نیم که درو له سه رخوا هله ده به ستن. واته: له خو مه وه داوای په یامه بریتی ناکم ﴿^{۸۷} إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ﴾ نهو قورئانه یه ش هه ر په ندو ناموژگارییه بوته وای جیهانه کان ﴿^{۸۸} وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ﴾ به به قیقته دواى ماوه یه کی دیکه له هه والی راستیی نهو ناگادار نهی، جا نهو کاته بو تان دهر نه که وی که نهو قورئانه چهنده گرنگ و بایه خداره وه هه واله کانیشی وه ک گزنگی به ره به بیان نه دره وشینه وه.

له (۲۴) ی (ربیع الأول) ی (۱۴۱۷) ک بهرامبر به (۱۹۹۶/۸/۹) دواى نویژی به یانی له (راگه یاندنی بزوتنه وه ی

ئیسلامی) له نووسینی نه م سوورته بوومه وه. زور زور

سوپاس بو خوای دلوفان.

*** **

۲۹- سوورته ی (زومه ر)

مه که بییه و (۷۵) نایه ته

به ناوی خوای به خشنده ی میهر بان

نه م سوورته به خه ستنی باسی یه کخوایه رستی نه کات، به شیوه یه ک خه ریکه نه وه ببیته ته وه ره ی سه ره کی باسه که ی، خو جیکه ی خوشیه تی ناواییت، چونکه یه کخوایه رستی بناغه ی عه قیده یه کی بیخه وش و بی له که یه. ئینجا باسیکی قورئانیش ده کاکه: چون بوته موعجیزه یه کی هه تاهه تایى بو هه موو گه لان. پاشان ده ست نه کات به به لگه هیئانه وه له سه ر یه کخوایه رستی، به جوړه ها به لگه، له گه ل باسکردنی جیاوازییه کی زور له نیوان یه کخوایه رستی و، بته رستییدا، له دوا ییشدا به وشه یه کی ته ری پاراو ناسک، داوا له به نده کانی خوا نه کات که زور به زووی بگه رینه وه بولای خوا.

جا بو گه وره یی ومه زنی سوورته ی (زومه ر) ه، نه م فرموده - که نیمامی (نه سانی) له خاتوو (عائیشه) وه ده یگپرته وه - ده لی: پیغه مبه ر ﷺ نه ونده بی وچان به روژوو ده بوو دهمان وت: پیده چی روژی نه بیته تییدا به روژو نه بی، نه ونده ییش ئیسراحه تی ده کردو به روژوو نه ده بوو نه مانوت: له وانه یه ئیتر قهت روژوو نه گری، واته: پیغه مبه ری خوا مافی نه فسی و خانه واده یی و میوانی ره چاوده کرد له روژوگه تنه که دا) وه هه موو شه ویکیش سوورته ی (به نی ئیسرائیل و، سوورته ی زومه ر) ی ده خویند، نه م سوورته کو تاییشی به باسیکی نه فحه ی یه که م دیت، پاشان زیندو و بوونه وه پاداشت و توله و. هتد.

فهرماندان بهیه کتابه رستی و، ره تگردنه وهی شیرک:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ دابه زاندنی ئەم کتیبه له لایه ن خوای به ده سه لاتی کار جوانه وهیه ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ﴾ بیگو مان ئیمه ئەم کتیبه مان به راست وههق بو تو دابه زاند، جا که وایه هیچ گومان و نات وهاییه کی تی دا نیه، هه مووی ههق و دروسته ﴿فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ﴾ جا خودا بپه رسته به پوختی و، ئاینداری بو ئەو، واته: قهت بتمه په رسته ﴿إِلَّا اللَّهُ الدِّينَ الْخَالِصَ﴾ هوشیار به! ئایینی پاک و چاک و بیگه رد ته نها می خوایه. واته: خوا ته نها هه ر ئی خلاص وه ره گری و، هه رشتی کی دی وه لا ده نی ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ ئەوانه ی که له باتی خوا چه ند دۆس و بئی کیان بو خویان گرتووه، وه به بی هیچ به لگه یه کیش ئەلین: ﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾ ئیمه هه ر بو ئەوه ئەو بتانه ده په رستین، که له خوامان نزیک بکه نه وه، تکامان بو بکه ن لای، که چی ئەگه ر پێیان بو تریه: ئە ی کئی ئیوه ی دروست گردووه؟ ئە ی کئی ئاسمانه کان و زهوی وه دی هیناوه؟ له وه لامدا ئەلین: هه ر (الله) یه، ئیتر پێیان ئەوترا: ئە ی بو چی خوا به تاک و ته نیا ناپه رستن؟ وشه ی (مانعه دهم...) وه لامیان بو. ﴿إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِيمَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ جا با هه ر واکه ن بیگو مان خوا ههق و ناههق جیا ئەکاته وه، بریاری خو ی درباره ی ئەو دوو به ره کیه ی ئیوانیان ده دات، ئەو کات موسلمانان ئەچه نه به هه شته وه، بی بروایانیش بو دۆزه خ ئەنیردرین ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ﴾ دیاره ئەو جوړه که سانه گو مپراو سه ر لی شیاو و، خو به راستی خوایش مرؤی درۆزن و سه پله ری نوین نا کا ﴿وَلَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا﴾ یه کئی له درۆکانیان ئەوه بوو که خوا مندالی بو خو ی را گرتووه! خو ئەگه ر خوا بیوی ستبا مندال بو خو ی بریار بدات ﴿لَا صُفْیَ مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ به ناره زووی خو ی چی پی باش بووبا به پیی باو نه ریت، له نیو دروست کراوه کانی خویدا ئەوه ی هه لده برارد و ئەیکرده مندالی خو ی ﴿سُبْحَانَهُ﴾ پاکیی و بلندی هه ر بو ئەوه، چونکه لهو شتانه ئەو بی نیازه ﴿مُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ هه ره و (الله) یه خوای تاک و ته نیاو بی هاو ه ل و به ده سه لات و به زه برو، بی پیویست به هیه چ شتیک.

به لگه گه لی بو تاک و ته نیایی و توانایی خوا:

﴿خُلِقَ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ بِالْحَقِّ﴾ ئەوه به ههق و دروست ئاسمانه کان و زهوی به دی هیناوه ﴿يَكُونُ اللَّيْلُ عَلَى النَّهَارِ وَيَكُونُ النَّهَارُ عَلَى اللَّيْلِ﴾ ده سه لات داری کی وه هایه شه و له روژ ئەپیچی و، روژیش له شه و ئەپیچی، وهک پیچی میزه ر، به شیکیی به سه ر به شیکیا ده پیچری، واته: ده یانه ئینی به شوین یه کدا، یه کیکیان تاریک ده کاو، ئەوه ی تریان روونا ک، ئایه تی: (یغشی اللیل النهار یطلبه حثیثا) ۵۴/۷. ئەو مایه دوویات ئەکاته وه. هه ندی ئەلین: مه به ست به (تکویر) خپری گو ی زهوییه، یان سوپانه وهیه تی به ده وری خویدا، به لام خوا خو ی با شتر ئەزانی ﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ﴾ و خو رو مانگی شی که ویی و رامکرد ﴿کُلٌّ یَجْرٰی لِأَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ هه ریه که له وانه ش تا کاتی دیاری کراو بو کو تایی دنیا ده گه رین، دین و ده رو ن ﴿لَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ﴾ هوشیار به! ده سه لات دار و به توانا، خه تا پو ش و لی بو رده هه رخو یه تی ﴿خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ ئیوه ی له یه که سه ی - باوه ئاده م - دروست کرد ﴿ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا﴾ پاشان هاو سه ره که یشی - دایه حه وا - (له ما ک و جو ری ئەو نه فسه) دروست کرد. (روح المعانی) ئەلین: (من) له (جعل منها) دا بو (ابتداء) یه، واته: هاو سه ره که یشی هه ر لهو ته حره ی باوه ئاده مه به دیه ئنا، جا که واته ده بی خاتو و حه وایش هه ر له پاشما وه ی ئەو گلّه دروست کرابی که ئاده می لی دروست کراوه، نه ک له په راسووی ئەو، هه ندیکی دیکه ده لی: (من) بو (تبعیض) ه. واته حه وا له ته ن و له له شی باوه ئاده م دروست کراوه: وهک ئەم ریوایه ته

تَلَّيْتُ: (حوا) له پراسووی نادمه دروستکرا. شیاوی باسه " تهفسیری نمونه "یش دان بهودا دهنیت که خاتو حوا هر له پاشماوهی گله که ی باوه نادمه دروستکراوه. ﴿**وانزل لکم من الانعام ثمانية ازوج**﴾ له مالآتیشدا بوخوشگوزهرانی نیوه ههشت جووتی بو وهدی هیناون: وشتر و گاو، مهر و بز و، نیرو میکانیان، نایه تی: (ثمانية ازوج من الضأن اثنين ومن المعز اثنين) روونکردنه وهی ئه و مه بهسته یه ﴿**یخلقکم فی بطون امهاتکم خلقا من بعد خلق**﴾ له سکی دایکتانادرستان دهکا، به دروستکردن له دوا ی دروستکردن: له پینشدا له تنوکه ناویک، پاشان له خوینپاره، پاشان له گوشتپاره.. هتد ﴿**فی ظلمات ثلاث**﴾ له سی تاریکیاندا: تاریکی سک، تاریکی منالان، تاریکی پورگ، ئه مانه گشت له بهر پاراستن و مانه وهی مندا له که یه ﴿**ذلکم الله ربکم له الملك**﴾ پهروه ردگارو به دیهینه رتان، دهسه لات و خاوه نیتی هه موو بوونه وهر هر

هی ئه وه ﴿**لا اله الا هو**﴾ ئه و خوا به (الله) یه، جگه له ویش هیچ په رستراویکی هه ق نیه ﴿**فانی تصرفون**﴾ جا ئیتر چون لاده ردین له یه کخوایه رستی، بو دوانه په رستی و فره خوا په رستی؟!

خوا له شيرك تورده یه:

﴿**ان تکفروا فان الله غنی عنکم**﴾ ئه رسپله و بی پروا و پی نه زانین، ئه وه بیگومان خوا لیتان بی نیازه و، ناشتوانن هیچ زیانیکی لیبدهن، ئه رخو کلاکن، وه که ئه فه رموی: (ان تکفروا انتم ومن فی الارض جميعا فان الله لغنی حمید) ۸/۱۴. ئه م فه رموده یشه که ده فه رموی: ((یا عباد ی لو ان اولکم و آخرکم و انسکم و جنکم کانوا علی افجر قلب رجل منکم ما نقص ذلک من ملکي شیئا)) موسلیم. ئه گهر گش ئینسان و جنوکه کان یه کده ست و، یه ک دل بن له سه ر خراپه کاری، هیچ زیانی به خوا ناگا. هه ربو دوپاتی بی نیازی خوا به. ﴿**ولا یرضی لعباده الکفر**﴾ وه خودا به کوفرو بی دینی بهنده کانی، رازی و خو شنوود نییه ﴿**وان تشکروا یرضه لکم**﴾ ئه گهر سوپاسی چاکه کانیشی بکه ن له باتی بی باوه پیی لیتان رازی ده بی ﴿**ولا تزر وازرة وزر اخرى**﴾ دیاره هیچ که سیش باری گونا هی که سیکی تر هه لئاگری، هه موو که س به پیی کرده ی خو ی پاداشت و توله وهرئه گری ﴿**ثم ال ربکم مرجعکم**﴾ پاشان گه پرانه و هتان بو لای خوا وه دتانه ﴿**فینبئکم بما کنتم تعملون**﴾ ئه و جا ناگادارتان ئه کات له هه رچی کردو تانه ﴿**انه علیم بذات الصدور**﴾ چونکه خوا له نه یی دله کانیش - چاک و خراپی - به ناگایه.

ناله باری ئینسان:

﴿**واذا مس الإنسان ضر دعا ربه منیباً إليه**﴾ ئینسان سروشتی وایه کاتی ته نگانه و ناخوشییه کی تووش ده بی، پوو له پهروه دگاری ده نی و داوی لابر دنی ای نه کات، نایه تی: ۱۷/۶۷. (واذا مسکم الضر فی البحر ضل من

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَانْزَلَ لَكُمْ مِنْ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ يَخْلُقْكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ ﴿٦﴾ إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾ وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِنْ قَبْلٍ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَنَّعَ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴿٨﴾ أَمِنْ هُوَ قَتِيلٌ إِنْ أَرَادَ الْإِنْسَانُ إِلَّا نِيلَ سَاجِدًا وَاقٍ يَمَاجِدُ الْآخِرَةِ وَيَرْجُو رَحْمَةً رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولَٰؤُا الْأَلْبَابِ ﴿٩﴾ قُلْ لِعِبَادِ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَتَقُولُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

تدعون إلا إياه فلما نجاكم إلى البر أعرضتم وكان الإنسان كفوراً) پشتگیری لهومانایه دکات. ﴿ثم إذا خوله نعمة منه﴾ پاشان کاتیکیش له لایهن خویه وه نیعمه تیکی پیدا ﴿نسی ما كان يدعوا إليه من قبل﴾ ئیترئه مه له بیر دهکات که له وه و بهر له خوا نه پاریه وه پزگاری بکات، ثایه تی: (وإذا مس الإنسان الضر دعا لجنبه أو قاعداً أو قائماً فلما كشفنا عنه ضره مر كأن لم يدعنا إلى ضره) ۱۲/۱۰. دووپاتی نهو راستییه نه کاته وه. ﴿وجعل الله أندادا ليضل عن سبيله﴾ وه چهند هاو بهش و شه ریکیک بوخوا داده نین، ههتا جگه له خویشی خه لکی گومرا بکات له ریی خوا و، نه هیلی بهرهوری نهو بچن ﴿قل تمتع بكفرك قليلاً﴾ بلی: بهو که سه بی بروایه، که میکی تریش بهو ته منه که مه وه، له زهت بهو رابویره له دنیا دا ﴿انك من اصحاب النار﴾ چونکه تو به راستی له یارانی ناگرییت.

مروقی به رفهرمان و یاخی و ده کو یه ک نین:

﴿امن هو قانت آناء الليل ساجداً وقائماً﴾ ناخو نهو که سه ی که له ساته کانی شه و گاردا به پیوه راوه ستاوه و هه ردهم سوژده دها بوخوا ﴿يحذر الآخرة ويرجو رحمة ربه﴾ له سزای پاشه روژیش نه ترسی و خو نه پاریزی، وه ئومیدیشی به به زهیی په روه دگاری خویه تی و به ته مای به هه شته، ده نایا که سیکی وا وه کو نه و که سه وایه سه ر پیچی کاربی؟! (عه بدوللای کوپی عومر) ده لی: نهو که سه ی که نایه ته که باسی نهکا، هه ر (عوسمانی کوپی عه فغانه)، چونکه هه ر نه و بوو که شه و گاری خوی به نویژو قورئان خویندنه وه ده برده سه ر، ته نانه تی، ده لین: له ته نها رکاتی کدا ته وای قورئانی خویندو وه! (ئین که سیر). له پاشا دوو نمونه بو نهو دوانه دینیته وه و ده فهرمو ی: ﴿قل هل يستوي الذين يعلمون والذين لا يعلمون﴾ بلی: نایا نهو که سانه ی که زانان و شاره زان له گه ل نهو که سانه دا که نه زان و نه شاره زان یه که سانه؟! "دیاره هه رگیز یه که سانه نین، جا هه ر بهو جو ره یش مروقی چاک و خراپ، بروادارو بی بروا" ﴿انما يتذكر اولوا الالباب﴾ بو سه لماندن ی نهو راستیه ته نها مروقه ژیره کان بیر ده که نه وه و ئاموژگاری و مرده گرن.

فهرمان به ته قواو هیج رته و پوختخوا په رستی:

﴿قل يا عبادي الذين آمنوا اتقوا ربكم﴾ نه ی پیغه مبه ر! به به نده کانم بلی: نه ی نه وانه ی برواتان هی ناوه! خو تان له ناهه رمانی و سه ریچی په روه دگارتان بیاریزن و، فهرمانه کانی به جی بینن ﴿الذين احسنوا في هذه الدنيا حسنة﴾ بو نه وانه ی که له م دنیا یه دا چاکه یان نه نجام داوه، پاداشتیکی چاکیان بو هیه. پاشان نه یه و ی هیج رته یان پی بکاو ناوه ندی شیرک به جی به یلن، بویه نه فهرمو ی: ﴿وارض الله واسعة﴾ ناشکرایه که زه ویی خوا فراوانه، جا که واته نیوه له (دار الکفر) وه بچن بو (دار السلام)، وه له هه ر جیگایه کدا نه توانن خوا په رستی چاک بکه ن به جی به یلن، دیاره له و پیناوه دا نیوه تووشی گه لی ئازار نه بن، بویه نه فهرمو ی: ﴿انما يوفى الصابرون اجرهم بغير حساب﴾ ئارامگرن له سه ر کوچ و دووری له زیدو خو شه ویستان، به راستی به ئارامگه رکان پاداشی بی ژماره ده دریته وه ﴿قل إني امرت أن أعبد الله مخلصاً له الدين﴾ بلی: به راستی من فهرمانم پیدراوه که خویه کی تاک و ته نیا (الله) به رستم و، به پوختی ئایین و په رستن بو نهو بکه م ﴿وامرأت لأن اکون اول المسلمين﴾ فهرمانیشم پیدراوه که یه که مین موسلمان و ملکه چ بم بو خوا له ناو نه م ئوممه ته دا.

ترساندن له جه زده ی روژی سه لا:

﴿قل إني أخاف إن عصيت ربي عذاب يوم عظيم﴾ بلی به راستی من له سزای روژیکی گه وره نه ترسم بو تان نه گه ر سه ریچی په روه دگاری خو م بکه م. ﴿قل الله اعبد مخلصاً له ديني﴾ بلی: من هه ر خوا (الله) نه په رستم، به

پوختی نایین و پهرستن بۆ ئه‌و. پاش ئه‌وه‌دیسانه‌وه داوای دلسۆزی و یه‌کلا بوونه‌وه ده‌کا بوخوا، هاوپی له‌گه‌ل فریدانی هه‌موو شتیکی نه‌گونجاو له‌گه‌ل دینی خوادا بۆیه به‌هه‌ره‌شه‌وه ئه‌فه‌رموی: ﴿**۱۵ فاعبدوا ما شئتم من دونه**﴾ پێیان بلی: جائیوه‌ش هه‌رچی ده‌پهرستن - جگه له‌خوا - بپهرستن ﴿**قل إن الخاسرين الذين خسروا انفسهم واهلهم يوم القيامة**﴾ بلی: به‌راستی زیانمه‌ندانی راسته‌ قینه هه‌ر ئه‌وانه‌ن که له‌پوژی قیامه‌تدا سه‌رمایه‌ی خوایان و مال و مندالیان ده‌دوێژن و ده‌چنه‌ دۆزه‌خه‌وه ﴿**الا ذلك هو الخسران المبین**﴾ هۆشیاری! هه‌رئه‌وه زیانی ناشکراو نمایانه، ده‌سانییوه‌ش خۆتان بپاریزن لێ ﴿**۱۶ لهم من فوقهم ظلل من النار ومن تحتهم ظلل**﴾ له‌پاشه‌ پوژیشدا له‌ ژوور سه‌ریانه‌وه توێ له‌سه‌رتوێ کلپه‌ی ناگر وه‌ستاوه، له‌ژێریشیان هه‌وه به‌و جوړه. ناگر پارچه‌ پارچه ئه‌که‌وێته سه‌ریه‌ک و سیبه‌ر ئه‌کات، ئه‌وانیش له‌سیبه‌ره‌که‌یدان!! ﴿**ذلك يخوف الله**﴾

﴿**به عباد**﴾ خوا به‌و ویناکردنه‌ بۆ ناگر. به‌نده‌کانی به‌وه ئه‌ترسیڤ و هۆشیاریان ئه‌کاته‌وه ﴿**يا عباد فاتقون**﴾ ده‌سانه‌ی به‌نده‌کانم! له‌نافه‌رمانی من پارێز بکه‌ن، شتی مه‌که‌ن ببێته‌ مایه‌ی سزادانتان ﴿**۱۷ والذين اجتنبوا الطاغوت ان يعبدوها**﴾ و ئه‌وانه‌ی که له‌پهرستنی بت، شه‌یتانی زۆر سه‌رکێش ته‌کیینه‌وه‌و خوایان پاراست که بپهرستن ﴿**وانابوا إلى الله**﴾ گه‌راونه‌وه‌ بۆلای خوا و، هه‌رئه‌ویان په‌رست ﴿**لهم البشرى**﴾ خۆشیدی و موژده‌یان بۆ هه‌یه له‌دنیا و له‌ ئاخیره‌تدا. به‌لێ دوور که‌وتنه‌وه له‌تاغوتان: واته: له‌هه‌ر جوړه شیرک و بت په‌رستی و هۆپه‌رستی و، شه‌یتان په‌رستی و په‌یره‌وی کردن له‌هه‌ر حاکم و ده‌سه‌لاتدار و وستهمکاریکی سه‌رده‌م ناینداری پوخته‌یه ﴿**فبشر عباد**﴾ *
﴿**الذين يستمعون القول**﴾ ساتۆش موژده به‌به‌نده‌کانی من بده، ئه‌وانه‌یان گوێ ده‌دنه‌ قسه‌و گه‌فت و گو ﴿**فیتبعون احسنه**﴾ جابه‌شوین چاکتریدا ده‌چن و په‌یره‌وی لێ ئه‌که‌ن. (ئین عه‌باس) ئه‌لێ: مه‌به‌ست ئه‌وپیاوه‌یه که گوێ له‌ چاک

﴿**قل إني أمرت أن أعبد الله مخلصاً له الدين**﴾ (۱۱) وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ (۱۲) قُلْ إني أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَفَعْتُ يَوْمَ عَظِيمٍ (۱۳) قُلْ اللَّهُ عَبْدٌ مَخْلُصٌ لَهُ دِينِي (۱۴) فَأَعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ (۱۵) لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهُ بِهِ عِبَادَهُ، يَعْبَادُ فَاتَّقُوا (۱۶) وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادَ (۱۷) الَّذِينَ يَسْمَعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ (۱۸) أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مِنْ النَّارِ (۱۹) لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ عَرَفُوا مِنْ فَوْقِهَا عُرْفٌ مَبْنِيَّةٌ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ عَمَلِيَّ (۲۰) أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنْبِيعٌ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَنُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطْحُطًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لَأُولِي الْأَلْبَابِ (۲۱)

وله‌خراپه‌وه ئه‌بێ به‌لام ئه‌و په‌یره‌وی له‌چاکه‌که ئه‌کاو، واز له‌ خراپه‌که‌ دینی. هه‌ندی ئه‌لین: ئه‌وپیاوه‌یه که قورئان و غه‌یری قورئان ئه‌بیسی، پاشان گوێ هه‌ربۆ قورئانه‌که ئه‌گرێ. هه‌ندیکی دیکه ئه‌لین: مه‌به‌ست ئه‌وه‌که سه‌یه که هه‌م مافی تۆ له‌و، هه‌م مافی لیبوردنی هه‌یه، که چی ئه‌و تۆ له‌ ناسیڤ و ده‌بووری ﴿**اولئك الذين هدام الله**﴾ ئه‌وانه‌ن که خوا به‌ره‌وخۆی پێنوماپی کرد و بۆ ئه‌وه‌ی خۆی پێخۆشه ﴿**اولئك هم اولوا الالباب**﴾ هه‌رئه‌وانه‌شن ژێرو نامیده‌و خاوه‌ن ناوه‌ن ﴿**۱۹ افمن حق عليه كلمة العذاب**﴾ جانیای که سیکی فرمانی سزای بۆ ده‌رچوو بێ له‌لایه‌ن خواوه په‌هۆی لاساری خۆیه‌وه؟ ﴿**افانت تنقذ من في النار**﴾ تۆ ده‌توانی که سیکی و له‌ناو ناگردابی پزگار بکه‌یت؟ ﴿**۲۰ لكن الذين اتقوا ربهم**﴾ به‌لام ئه‌وانه‌ی که خۆیان له‌نافه‌رمانی په‌روه‌ردگاریان ده‌پاریزن ﴿**لهم غرف من فوقها غرف مبنية**﴾ چه‌ندان کۆشک و ته‌لارو باله‌خانه له‌سه‌ر باله‌خانه یان له‌به‌هه‌شتدا بۆ هه‌یه له‌یاقوت و زوبه‌رجه‌د ﴿**تجری من تحتها**

الأنهار ﴿روبارو چۆمه ناوی زۆر به‌برده‌میا ده‌پوا﴾ **﴿وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ الْمِيعَادَ﴾** ئەمه به‌ئێنی خوایه، خوایش هەر به‌ئێنی بدا، پیچه‌وانه‌که‌ی ره‌فتار ناکات.

مه‌سه‌ل و وینه‌ی ژیانی دنیا:

﴿**أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً**﴾ ئایا نه‌تبینی که‌خوا.. له‌و ئاسمانه‌وه ئاوێکی دابه‌زاندوهه **﴿فَسَلَكَهَ يَنْبِيعٌ فِي الْأَرْضِ﴾** جا ئاوه بارانه‌که‌ی خسته ناو کانیاه‌که‌کان له‌زه‌وییدا، واته: بارانه‌وه‌که‌کان ده‌بنه‌ کانیاه‌و بۆتان **﴿ثُمَّ يَخْرُجُ بِهِ زُرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ﴾** پاشان کشتوکالی ره‌نگاو په‌نگی پی ئه‌پوینتی **﴿ثُمَّ يَهِيْجُ فِتْرَاهُ مَصْفَرًّا﴾** دواتر وشک ده‌بی، جاده‌ییانی به‌زه‌رد هه‌لگه‌پراوی، پاش ئه‌وه‌ی که‌چهند سه‌ه‌ه‌زجوان بوو **﴿ثُمَّ يَجْعَلُهُ حِطَامًا﴾** ئه‌وساوردو

خاشی‌ده‌کا به‌سه‌ر یه‌کاوه‌بیته‌ پووشوپار **﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ﴾** به‌پراستی له‌وه‌دا یادخستنه‌وه‌هیه بو ژیرخواه‌ن ئاوه‌زه‌که‌کان، ده‌توانن خوی پی بدۆزنه‌وه‌و به‌پراوی بته‌و به‌زیندوو بوونه‌وه‌ش بینن **﴿أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ﴾** ئایا که‌سیک خوا دلی بو ئیسلام گوسادو ئاواله‌ کردبی و جیگه‌ی ئیسلامی تیدا کردیته‌وه **﴿فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّن رَّبِّهِ﴾** ئه‌وه ئه‌وه‌که‌سه له‌ سه‌ر رووناکیه‌که له‌ په‌روه‌ردگاریه‌وه و، رینۆینه، جانا یا که‌سیکی ئاوا، وه‌کو ئه‌وه‌که‌سه وایه که‌له‌یادکردنی خوا دلی ره‌ق بووبی؟ دیاره نه‌خیر **﴿قَوْلٍ لِّلْقَاسِيَةِ قُلُوبِهِمْ مِّن ذِكْرِ اللَّهِ﴾** جا تیاچوون بو دلره‌قان، له‌یادکردنی خوا **﴿أَوَلَيْكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾** نا ئه‌وانه له‌گومراییه‌کی ئاشکرا دان.

قورئان چاکترین قسه‌یه:

﴿**اللَّهُ نَزَلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ**﴾ خوا چاکترین قسه‌و فه‌رموده‌ی ناردوه‌و، ئه‌ویش ئه‌م قورئانه‌یه بو ئه‌وه‌ی په‌په‌وه‌ی لیبکری **﴿كِتَابًا مُّتَشَابِهًا﴾** کتییکی ویکچووه، واته: له‌رووی قه‌شه‌نگی و پرشنگداری

﴿**أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ**﴾ لایسڵه‌فه‌وه‌و علی نوری **﴿رَبِّهِ﴾** قویل **﴿لِّلْقَاسِيَةِ قُلُوبِهِمْ مِّن ذِكْرِ اللَّهِ﴾** أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ **﴿ثُمَّ يَخْرُجُ بِهِ زُرْعًا مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا﴾** فَتْرَاهُ مَصْفَرًّا **﴿ثُمَّ يَجْعَلُهُ حِطَامًا﴾** فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّن رَّبِّهِ **﴿ثُمَّ يَهِيْجُ فِتْرَاهُ مَصْفَرًّا﴾** دواتر وشک ده‌بی، جاده‌ییانی به‌زه‌رد هه‌لگه‌پراوی، پاش ئه‌وه‌ی که‌چهند سه‌ه‌ه‌زجوان بوو **﴿ثُمَّ يَجْعَلُهُ حِطَامًا﴾** ئه‌وساوردو خاشی‌ده‌کا به‌سه‌ر یه‌کاوه‌بیته‌ پووشوپار **﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ﴾** به‌پراستی له‌وه‌دا یادخستنه‌وه‌هیه بو ژیرخواه‌ن ئاوه‌زه‌که‌کان، ده‌توانن خوی پی بدۆزنه‌وه‌و به‌پراوی بته‌و به‌زیندوو بوونه‌وه‌ش بینن **﴿أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ﴾** ئایا که‌سیک خوا دلی بو ئیسلام گوسادو ئاواله‌ کردبی و جیگه‌ی ئیسلامی تیدا کردیته‌وه **﴿فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّن رَّبِّهِ﴾** ئه‌وه ئه‌وه‌که‌سه له‌ سه‌ر رووناکیه‌که له‌ په‌روه‌ردگاریه‌وه و، رینۆینه، جانا یا که‌سیکی ئاوا، وه‌کو ئه‌وه‌که‌سه وایه که‌له‌یادکردنی خوا دلی ره‌ق بووبی؟ دیاره نه‌خیر **﴿قَوْلٍ لِّلْقَاسِيَةِ قُلُوبِهِمْ مِّن ذِكْرِ اللَّهِ﴾** جا تیاچوون بو دلره‌قان، له‌یادکردنی خوا **﴿أَوَلَيْكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾** نا ئه‌وانه له‌گومراییه‌کی ئاشکرا دان.

وره‌وانبێژییه‌وه هه‌موو له‌یه‌که ده‌چی **﴿مِثْلَانِ﴾** په‌ندو نامۆزگاری و فه‌رمان به‌حه‌لال و رێگری له‌ حه‌رام وداستان وچیرۆکه‌کانی دووپات بووه‌وه‌یه چهند جارو بار **﴿تَقْشَعْرُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ﴾** له‌ بیستنی هه‌ره‌شه‌کانیدا، ئه‌وانه‌ی که‌ له‌ په‌روه‌ردگاریان پیستیان گه‌ژده‌بی **﴿ثُمَّ تَلَيْنَ جُلُودَهُمْ وَقُلُوبَهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ﴾** له‌پاشان دل و پیستیان، بۆیادی به‌زه‌ی خوا نه‌رم و ساکن ده‌بی و ئۆقه‌ده‌گه‌ری، ئه‌وه‌یه خووره‌وشتی صالحان له‌به‌رانبه‌ر قورئانه‌وه، وه‌که ده‌فه‌رمووی: (خروا سجدا وبکیا) ۵۸/۱۹. یان ده‌فه‌رمووی: (والذین إذا ذکروا بآیات ربهم لم یخروا علیها صما وعمیانا) (۷۳/۲۵). هه‌رگیز به‌که‌پوکویری به‌سه‌ر قورئانا تی‌ناپه‌رن. **﴿ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن يَشَاءُ﴾** ئه‌و قورئانه‌یه رینمومایی خوا، هه‌رکه‌سیک خوا خۆی‌بیه‌وی پیی شاره‌زاو رینمونی ئه‌کات **﴿وَمَن يَضِللِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مَن هَادٍ﴾** هه‌رکه‌سیکیش خوا گومرای بکا- به‌هۆی لاساری خۆیه‌وه- که‌سی تر نیه رینمونی بکات.

پاشه روژی مروؤی له خوا ترس و دروؤن:

﴿ **افمن یلقى بوجهه سوء العذاب يوم القيامة** ﴾ ئاخو كهسیك به روخساریی خوئی له سزای بهدی روژی قیامت بیاریژی. واته: كوٽ و زنجیر كرابی و له ناو سزادا بی. ههولبدابهدهم و چاوی، خوئی رزگار بکات، ئایا نهوکهسه وهكو بههشتیهك وایه كههرگیز ئاگری دۆزهخی پێنهگاوه له شوینیکی ئاسایشدا بی؟، وهك بو نمونهئهفهرمووی: (افمن یمشی مکیبا علی وجهه اهدی امن یمشی سویا علی صراط مستقیم) ۲۲/۶۲. وهیان ئهفهرموئی (افمن یلقى فی النار خیر ام من یأتی آمنا يوم القيامة...) ۴۰/۴۱. ﴿ **وقیل للظالمین ذوقوا ما کنتم تکسبون** ﴾ به ستهمکارهکان ئهوتری: دهچیژن بهرهمی سزای کردهوهی خوتان ﴿ **کذب الذین من قبلهم** ﴾ خه لکانی پێش ئهمانیش پیغهمبهرهکان و ئایهتهکانی ئیمهیان بهردودانا ﴿ **فاتاهم العذاب من حیث لا یشتعرون** ﴾ ئینجا له لایهكهوه سزایان بو هات كههر بهخووشیان نهزانی ﴿ **فأذاقهم الله الخزی فی الحیاه الدنیا** ﴾ جا خوا سووکیهتی له ژیانی ئهم دونیایه دا پێچهشتن ﴿ **وللعذاب الآخرة اکبر** ﴾ دیاره سزای پاشهروژیش گهرهتره ﴿ **لو کانوا یعلمون** ﴾ نهگهرنهیانزانی.

دوو نهزیله بو شیرك:

﴿ **ولقد ضربنا للناس فی هذا القرآن من کل مثل** ﴾ بیگومان نییه لهم قورئانه دا له ههموو نمونهیه کمان هینایه وه بو ئهم خه لکه له ههوالی گهلانی رابردوو سه ریچیان و نهجامیان ﴿ **لعلهم یتذكرون** ﴾ بهشکو په ندو ئاموژگاری وهر بگرن ﴿ **قرآنا عربیا غیر ذی عوج** ﴾ ئهو قورئانهش قورئانیکی رهوانبیژو دور لههر ناریکی و چهوتیهه کهو، بهزمانی عهره بیهشو، بههیچ شیوهیه کیش دژایه تی و کهم و کورتی له نێوان ئایه تهکانیدا نیه ﴿ **لعلهم یتقون** ﴾ بهشکو له خوا ته قواو پارێز بکهن ﴿ **ضرب الله مثلا رجلا فیہ شرکاء متشاکسون** ﴾ خوا نمونهیه کی هینا وه ته وه به پیاویک بهندهی چه ند كهسیك بیو، ههریه کهشیان کاریکی پی بسپیژی: ئهم پیی بلی برؤ، ئهویکه یان بلی مه برؤ. ﴿ **ورجلا سلما لرجل** ﴾ نمونهیه کیشی هینا وه ته وه به پیاویکی تر، بهندهی تاقه کهسیك بی، ههرئو کهسه سه ره رشتی بکات ﴿ **هل یستویان مثلا** ﴾ ئاخو ئه و دووانه له خو شحالی و دلخو شیی و بهر چاو روونیدا یه کسان؟ دیاره یه کسان نین، جا مروقیکی یه کتا په رستیش له گهل موشریکیکا که چه ند بتیک بپهرستی ناوایه، موسلمان ه که له یه که لاوه بریاری بو دهر ده چییت و، دلشی زو ئاسوودهیه، به لام موشریکه که له لاوه ئاراسته ده کری و سه ره نجام سه ری ئی تیک ده چی!! ﴿ **الحمد لله** ﴾ سوپاس هه ربؤ خوایه، له سه ر راست کردنه وهی به لگه له سه ر خه لک ﴿ **بل اکثرهم لا یعلمون** ﴾ به لام زو رترینیان راستیه نازان.

گشت ده مرین:

﴿ **إنک میت و انهم میتون** ﴾ به راستیی ئهی موحه ممه د ﷺ ئه مریی و، ئهوانیش هه ره مرین، واته: له داها تو دا هه مووتان ئه مرین، جا ئه و کاته خوا دادگایی ئه کات و هه ق و نا هه ق دهرئه که وئ ﴿ **ثم انکم يوم القيامة عند ربکم تختصمون** ﴾ پاشان ئیوه له روژی قیامه تیشدا له لای په ره ر دگارتان دا ده مه قالی و کیشمه کیش ده که ن.

کوتایی جزمی بیست و سێ یه م

و لله الحمد و المنة.

*** ** *

کى له هه موو کهس سته مکارتره:

﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ﴾ جا چ کهسیک له وه سته مکارتره که درو له سر خوا هه لیه سی و بلی خوا شهریک و هاوه لی هه یه، یان بلیت مندالی هه یه؟؟ ﴿وَكَذَبَ بِالْصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ﴾ نهو قسه راستهش (واته: قورئان) کاتی له سر زمانی پیغه مبهه ۳۳ بوی هات، به درو بزانیته؟! دیاره که له وه سته مکارتر نییه، چونکه هه م له سرخوا دروی هه لیه ستوه، هه م باوه پریشی به پیغه مبهه ۳۴ نه کردوه! ﴿أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ﴾ ئایا بو بی باوه پران له جهه ننه مدا جیگه نییه؟ واته: نهوانه که نکوولی راستییه کان ده کهن نه هلی جهه ننه من. ﴿وَالَّذِي جَاءَ بِالْصِّدْقِ﴾ نهو کهسه ی به فهرمووده راسته که وه هات (قورئان) که پیغه مبهه خو یه تی ﴿وَصَدَقَ بِهِ﴾ له هه مانکاتیشدا

ددانی پییادانا ﴿وَلَنْكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾ هه نهوانه خوا ترس و پاریزکارو سنووره کانی خوا نابزه زینن وله شیریک دورده گرن ﴿لَهُمْ مَا يَشَاؤُونَ عِنْدَ رَبِهِمْ﴾ بویان هه یه هه شتیك ئاره زوو بکهن - له به هه شتدا - لای پهروه دگاریان ﴿ذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ﴾ نه وهش پاداشتی چاککاره کانه ۳۵ ﴿لِيَكْفُرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا﴾ تا خراپترین کاری - پیش موسلمان بوونیان نه نجامیان داوه - خوا بیپوشی و قهله می لیبوردنی به سهرا بینیت ﴿وَيَجْزِيهِمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ وه به چاکتر له وه ی کردوویانه پاداشتیان بداتی.

ته نیا خوا به سه بو به ندهی خوی:

﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ﴾ ئایا نه ی پیغه مبهه! هه خوا بهس نیه بو به ندهی خوی (موحه ممه د) له کاتی هه موو خوشی و ناخوشییه کدا؟ ﴿وَيَخُوفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ﴾ و هاوه شدانه ران به جگه له خوا (به بته کان) ده ترسیئن! واته: له باقی نه وه که ته نها به خوا بترسیئن، که چی له بهرگومرایی خویان به بته کان هه ره شهت لیده کهن و

﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ﴾ وَكَذَّبَ بِالْصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ ۚ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿٣٣﴾ وَالَّذِي جَاءَ بِالْصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ ۖ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٤﴾ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ ذَٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٥﴾ لِيَكْفُرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا وَبِئْسَ أَجْرُهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٦﴾ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ ۚ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ۚ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ۚ وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ ۚ أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ ﴿٣٧﴾ وَلَٰئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ۖ اللَّهُ ۚ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ ۚ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّيهِ ۚ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَتُ رَحْمَتِي ۚ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾ قُلْ يَتَقَوَّمُ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ ۖ إِنِّي عَمِلْتُ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٤٠﴾

ده ترسیئن ﴿وَمَنْ يَضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ﴾ دیاره نهوانه سه رلیشیوان، خوهر که سیش خوا سه رلیشیواوو گومرایی بکات، به هو ی چه وتی خو یه وه، هیچ کهسیک نییه بتوانی رینمایی بکاو بهینیتته وه سه ر پینگای راست ۳۷ ﴿وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ﴾ و هه ره کهسیکیش خوا رینمایی بکات، هیچ کهسیک نییه سه ر لیشیواوو کلای بکات ﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انتِقَامٍ﴾ ئایا خوا ده سه لاتداری خاوهن توله نیه له موشریکان؟ به لی خوا ده سه لاتداری خاوهن توله یه.

موشریکانیش ده زانن ئاسمان و زه مین خوا به دیهینان:

﴿وَلَنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ﴾ خو نه گه ر لییان پیرسی کى ئاسمانه کان وزه وی دروستکرد؟ ﴿لَيَقُولُنَّ اللَّهُ﴾ به ته ئکید له وه لامدا نه لین: هه رخوا دروستی کردوون، که چی له گه ل نه وه شدا هاوه شیشی

بۆداده نین ﴿ **قل ارایتم ما تدعون من دون الله** ﴾ ئەی موحه مەدا! بلی: ئا پیمان بلین ئەو بئانە کە لەباتی خوا ئەیانپەرست، بەتایبەت دواى ئەو کە دەسەلات و توانای خواتان بۆ دەرکەوت، پیمان بلین دەسەلاتیان چۆن دەبینن؟ ﴿ **إن ارادنى الله بضر هل هن كاشفات ضره** ﴾ ئەگەر خوا ویستی دوو چاری بە لاو ناپەرەتیه کەم بکات، ئایا ئەو بئانە ئەتوانن ئەو بەلامە لەسەر لایبەن؟ ﴿ **أو ارادنى رحمة هل هن ممسكات رحمته** ﴾ یان ئەگەر خوا ویستی سوودیکم پێبگەیه نیت، ئایا ئەو بئانە ئەتوانن رایگرن و نەهێلن بمرگاتی؟! ﴿ **قل حسبى الله** ﴾ دەسا بلی: من بۆ هەمووشتیک تەنھا خوام بەسە، چونکە زیان و قازانج هەر بە دەست ئەو ﴿ **عليه يتوكل المتوكلون** ﴾ هەر بە ئەو پشت ئەستوورن، باوەردارانی پشت ئەستوور، نەک بە ئەو و ئەو بە بتهکان ﴿ **قل يا قوم اعملوا على مكانتكم** ﴾ ئەی موحه مەدا! بلی ئەی هۆزە کەم! دەسا ئێو لەسەر

حاله‌تی خۆتان کار بکەن، واتە: هەرچی فروفیل و تەلە کەو پیلانتان لە دەست دێ دژی من ئەنجامی بدەن ﴿ **انى عامل** ﴾ وامنیش لە سەر حاله‌تی خۆم کار دەکەم و لەهەولدا دەبم ﴿ **فسوف تعلمون** ﴾ جا بەم زووانە چاک ئەزانن! ﴿ **من ياتيه عذاب يخزيه** ﴾ کێ لە دنیا دا سزایەکی بۆ بێ نابرووی بەری ﴿ **ويحل عليه عذاب مقيم** ﴾ و جەزەبەو سزایەکی هەمیشەیی دا دەبارێتە سەری؟ ﴿ **انا انزلنا عليك الكتاب للناس بالحق** ﴾ بە راستی ئێمە ئەم قورئانەمان بەرێک و پێکی و راست و دروست دا بە زانده سەر تو، رایبگەیه نیت بە ئادەمی و بە پەری ﴿ **فمن اهدى فلفسه** ﴾ ئینجا هەر ئەوی شارەزا و رێنما بوو، ئەو بە قازانجی خۆیه‌تی ﴿ **ومن ضل فانما يضل عليها** ﴾ و هەر کە سیش گوێراو سەر لێشێواو بوو و گویی بە فرمانی خوا نەدا، ئەو بۆ خۆی گوێرا دەبێ و تەنھا بە خۆیشی زیان دەگات ﴿ **وما انت عليهم بوكيل** ﴾ خۆ تۆش کار پێ سپێراو و بریکاری ئەوان نیت، هەتا هیدایه‌تی ئەوانت لە ئەستۆ بیئت، وەک لە جیگای تردا جەخت لە

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ ضَلَّٰ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهِ ۖ وَمَا نَتَّ عَلَيْهِمْ يَوْكِيلَ ﴿٤١﴾ اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾ أَوْ اخذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ ۚ قُلْ أُولَٰئِكَ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾ قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا ۖ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا ذَكَرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ ۖ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾ قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ ۖ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ۚ وَبَدَأَهُم مِّنْ اللَّهِ مَا لَهُمْ يَكُونُوا يَحْسَبُونَ ﴿٤٧﴾

سەر ئەو راستیە دەکاتەو و دەفەرموی: (انما انت نذیر)، ۱۲/۱۱ یان دەفەرموی: (فانما عليك البلاغ و علينا الحساب)، ۱۴/۱۳.

ژین و مەرگ هەر بە دەستی خواجه:

﴿ **الله يتوفى الانفس حين موتها** ﴾ هەر خواجه کە گیانەکانی خەلکی دەکێشێ لە کاتی مردنی خاوەنەکانیاندا ﴿ **والتى لم تمت فى منامها** ﴾ و ئەو گیانانەش کە خاوەنەکانیان نەمردوون و لەخەودان، هەر بۆخۆی گیانیان دەکێشێ ﴿ **فيمسك التى قضى عليها الموت** ﴾ ئینجا ئەو گیانانە رادەگرێ بپاری مەرگی خاوەنەکانیانى داو، ئیدی ناگەرێتەو لەشەکانیان ﴿ **ويرسل الاخرى الى اجل مسمى** ﴾ گیانەکانی دیکەش بەرە لا دەکاو نایانمرێنێ تا کاتیکی دیاریکراو دەژین ﴿ **إن فى ذلك لآيات لقوم يتفكرون** ﴾ بە راستی لەو دا بەلگە و نیشانهی بەهیز هەیە بۆ خەلکیک

تَیْفَکَرِیْ و بَیْر لَه دَسه لَات و تَوَانای خَواکاتَه وه. جَانایَا (رُوح) و (نَفس) هَردو وکیان یَه شَتَن؟ یان (روح) لَه (نَفس) جِیایَه؟ لَه وه دَچِیْت بَه پَیْیِ ئَه مَه مَوودانه هَردو وکیان یَه کُشتَن:

۱- ئِیمامی (موسلیم) ئَه مَه مَوودیه دِئنی: ((إِنَّ الرُّوحَ إِذَا قَبِضَ تَبِعَهُ الْبَصَرُ)).

۲- ((فَذَلِكَ حِينَ يَتَّبِعُ بَصَرَهُ نَفْسَهُ)) / موسلیم. وه لَه مَه مَوودَه دَهیه هَه کَه مَرُوقَ کاتِی وِیستی بَخَوِی، سَوَننه تَه ئَه مَدوعایَه بَخَوِئنی: (سَبْحَانْکَ رَبِّی وَضَعْتَ جَنْبِی، وَبِکَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكَتَ نَفْسِی فَاغْفِرْ لَهَا) / مَتَفَقَ عَلَیْهِ. (فَتَحَ الْبَارِی: ۱۱/۱۳۰، مُسْلِم: ۴/۲۰۸۴).

تَکاکاری هَردو خَوایَه:

﴿^{۱۶} اِمَّا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفْعَاءَ﴾ نَاخُ رَاسْتَه جِگَه لَه خَوَا بَتَه کَانِیَان کُردو تَه تَکاکار، شَه فاعه تِیَان بَوِیکَه نَ لای خَوَدَا؟! ﴿قُلْ أُولَئِكَ لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ﴾ پِیْیَان بَلِیْ ئَهی پِیْغَه مَبَه رَا: نَا یا ئَه گَهر ئَه وانه هِیچِیشِیَان بَه دَست نَه بَیْ و لَه هِیچِیشِ تِیْنَه گَه نَ، هَردَه یَان پَهرِستَن و دَه یَان کَه نَه تَکاکار بَوِخَوِیَان؟! ﴿^{۱۷} قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا﴾ بَلِیْ: لَیْیوردَن و بَه خَشِیْن و تَکاو شَه فاعه ت سَه رَلَه بَه ر تَه نَهَا بَوِخَوایَه، هِیچ کَه سِیکی دِیکَه شَتِیکی بَه دَست نِیه ﴿^{۱۸} لَهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ خَاوَه نِیْتِی نَاسْمَانَه کَان و زَهوی هَردو بَوِ ئَه وه ﴿^{۱۹} ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ پَاشَانِیشِ هَه مَوو هَردو بَوِ لای ئَه و دَه گِیِر دِرِیْنَه وه و دَا دَگایِی دَه کِرِیْن.

بِیْزَارِی بَتِپَه رَستَه کَان بَه نَاو هِیْنَانِی (اللَّهِ) بَه تَه نَا یا:

﴿^{۲۰} وَإِذَا ذَكَرَ اللَّهُ وَحْدَهُ﴾ کَاتِی نَاوی خَوَا، بَه بَیْ نَاو هِیْنَانِی بَتَه کَان) بَری ﴿شَمَازَتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ﴾ دَلِی ئَه وانه کَه بَروایَان بَه رَوِژِی دَوایِی نِیه دِیْتَه وه یَه کَ و، پَردَه بَیْ لَه رَق و کِیْنَه! وه کَ ئَه مَ نَایَه تَه شَه مَان مَه بَه سَت رَا دَه گَه یَه نِی: (إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ) ۳۵/۳۷ ﴿^{۲۱} إِذَا ذَكَرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾ خَوِئَه گَهر لَه بَاتِی خَوَا نَاوی پَه رَسراوه کَانِیَان بَری، ئَه گَه رَچِی لَه رِیْیِ دَست تِیوَه رَدَانِی شَه یَتَانِیشَه وه بَی، لَه نَا کَاو مَوِژدَه بَه خَش و خَوِش حَال دَه بَن و گَه شَه ی پِیْدَه کَه نَ!

رِیگای دُوعاو پَارَانَه وه:

﴿^{۲۲} قُلْ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ بَلِیْ: ئَهی خَوایَه! ئَهی بَه دِیْهِنَه رِی نَاسْمَانَه کَان و زَهوی! ﴿عَالَمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ زَانای پَه نَهان و نَاشکرا، زَانای دِیَارو نَادِیَار! ﴿^{۲۳} أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ هَردو ئَه تَوِ لَه نِیوَان بَه نَدَه کَانِی خَوِتا دَاوَه رِی دَه کَه یَت، لَه و شَتَانَه دَا وَا کِیْشَه و جِیَاوَزِیْیَان تِیَاهَه یَه، هَردو ئَه تَوِ پَریَارِی تِیوَتَه سَه لَ ئَه دَیْت، هَه ق و نَاهَق جِیَا دَه کَه یَتَه وه. ﴿^{۲۴} وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ﴾ ئَه گَهر بَه رَاسْتِی هَه رَچِی لَه مَ زَهوی دَیَاه و، ئَه وه نَدَه ی تِریْشِی لَه گَه لَدَا بَیْت، هِی سَتَه مَکاران و کَافران بَی ﴿^{۲۵} فَافْتَدُوا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ لَه بَه رَسزای تَوْنَدِی قِیَامَه ت نَامَادَه نَ بِیکَه نَه بَارْتَه قَاو فِیدِیه ی خَوِیَان، تَا رَزگار بِن ﴿^{۲۶} وَبَدَأَ لَهُمْ مِنْ اللَّهِ مَالٌ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ﴾ وَهِیْمَان لَه خَوَا، هَه نَدِی شَتِی تِریَان بَوْدَه رَنَه کَه وِی کَه هِیچ حَسَابِیْکِیَان بَوِ ئَه و شَتَه نَه کُردو وه بَیْتَه رِیْیَان ﴿^{۲۷} وَبَدَأَ لَهُمْ سَيِّئَاتٍ مَا كَسَبُوا﴾ وَه نَاهَه مَوَارَه ئَه و کَارَه خَرَاپَانَه لَه دِنیَا دَا ئَه نَجَامِیَان دَه دَان بَوِیَان نَاشکرا دَه بَی ﴿^{۲۸} وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ وه ئَه و سَزایَه ی گَالْتَه یَان پِیْئَه کُرد، دَوِریَان دَه دَا. چَوْنکه کَه قَوْرثَان بَاسِی سَزای دَوَارَوِژِی بَوِ ئَه کُردَن، ئَه وَا نَ گَالْتَه یَان پِیْئَه کُرد، جَاوَا ئِیْستَا ئَه مَرُوقَ لَه هَه مَوو لَایَه کَه وه سَزَا دَه بَارِیْتَه سَه رِیَان.

هات. ۵۳/۳۹، متفق علیه/ (فتح الباری: ۴۱۱/۱۸ مسلم: ۱۱۲/۱) ﴿إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾ بهراستی خوا له هموو گوناحی خوش ئهبی دیاره ئهه بانگهشهیه بو تهواوی تاوانبارانه که بگهپینهوه بۆلای خوا، ئهگهرچی گونا هیشیان بهئهندازهی کهفی سهر زهریاکان بی، (ئهنهس) ئهلی: پیغهمبر ﷺ فهرمووی: ((والذی نفسی بیده لو اخطاتم حتی تملأ خطایاکم مابین السماء و الارض ثم استغفرت الله لغفر لکم، و الذی نفس محمد بیده لو لم تخطنوا لجاء الله بقوم یخطون ثم یتستغفرون الله فیغفر لهم/مسند الامام احمد ۳/۲۳۸. ﴿إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ چونکه ئهوه لیبوردهو میهره بان ^{۶۱} ﴿وَانِیبُوا إِلَى رَبِّکُمْ وَاسْلَمُوا لَهُ﴾ بگهپینهوهو بۆلای خواوه ندتان و ملکهچی فهرمانی ئهوبن ﴿مَنْ قَبْلَ أَنْ یَاتِیَکُم الْعَذَابُ﴾ پیش ئهوه سزاکهتان بو بی ^{۶۲} ﴿ثُمَّ لَا تَنْصُرُونَ﴾ دواایش ئیتر له لایهن هیچ کهسیکهوه یارمهتی نادرین ^{۶۳} ﴿وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أَنْزَلَ إِلَیْکُمْ مِنْ رَبِّکُمْ﴾

له باشتین نامه که پهروهردگارتان دایه زاندووه بۆتان، پهیرهوی بکه، واته: پهیرهوی له قورئان بکه.

پهیرهوه: له قورئاندا (حسن) و (احسن) هیه، بو نمونه پهیرهوی له روخسهت (حسن)ه، له عزمهت (احسن)ه، وه له (قصاص) (حسن)ه، وه له عهفو (احسن)ه. ﴿مَنْ قَبْلَ أَنْ یَاتِیَکُم الْعَذَابُ بَغْتَةً﴾ پیش ئهوهی کتوپر سزاکهتان بوییت ^{۶۴} ﴿وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾ ههستیش به خۆتان نهکه، تاشتی بکه بو خۆتان ^{۶۵} ﴿أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتِی عَلَی مَا فَعَلْتُ فِی جَنْبِ اللَّهِ﴾ نهوه کهسی بلی: ئهی داخ له سهر کهمتهرخیم له لای خوا له گوپرایهلی خوا ^{۶۶} ﴿وَإِنْ کُنْتَ لِمَنْ السَّخَرِیْنَ﴾ بی شک له گالتهکه رانیش بووم به ئایینی خواو کتییی خوا، واته: جگه له سهههپچیم گالتههیشم به موسلمانان ئهکرد ^{۶۷} ﴿أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِی لَکُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِیْنَ﴾ یان بلی: ئهگهر خوا رینموونی بکردمایه، له پاریزکاران ئهبووم ^{۶۸} ﴿أَوْ تَقُولَ حَیْنَ تَرَى الْعَذَابَ﴾ یان کاتی سزای خوا دهینی بلی: ﴿لَوْ أَنَّ لِی کَرَةً

سُورَةُ الزُّمَرِ
أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِی لَکُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِیْنَ ^(۵۷)
أَوْ تَقُولَ حَیْنَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِی کَرَةً فَأَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِیْنَ ^(۵۸) بَلَى قَدْ جَاءَ تِلْكَ آیَاتِی فَکَذَبَتْ بِهَا وَاسْتَكْبَرَتْ وَکُنْتُ مِنَ الْکَافِرِیْنَ ^(۵۹) وَیَوْمَ الْقِیَمَةِ تَرَى الذِّیْنَ کَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وَجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ أَلِیْسَ فِی جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَّکِرِیْنَ ^(۶۰) وَیُنْجِی اللَّهُ الذِّیْنَ اتَّقَوْا بِمِقَارِ تَیْمَرٍ لَا یَمْسُهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ یَحْزَنُونَ ^(۶۱) اللَّهُ خَلَقَ کُلَّ شَیْءٍ وَهُوَ عَلَى کُلِّ شَیْءٍ وَکِیْلٌ ^(۶۲) اللَّهُ مَقَالِدُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَالَّذِیْنَ کَفَرُوا بِآیَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِکَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ^(۶۳) قُلْ أَغْفِرُ اللَّهُ تَأْمُرُونِی أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ ^(۶۴) وَلَقَدْ أَوْحَیَ إِلَیْکَ وَإِلَى الذِّیْنَ مِنْ قَبْلِکَ لَیْنِ أَشْرَکْتَ لَیَحْبِطَنَّ عَنْکَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِیْنَ ^(۶۵) بَلَى اللَّهُ فَاعْبُدُوهُ وَکُنْ مِنَ الشَّاکِرِیْنَ ^(۶۶) وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِیعًا قَبْضَتُهُ یَوْمَ الْقِیَمَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوًیَّتٌ بِیَمِینِهِ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَى عَمَّا یُشْرَکُونَ ^(۶۷)

فاکون من المحسنین بریا جاریکی تردهگه پامهوه بو دنیا و لهگه ل چاککاران ئهبووم ^{۶۹} ﴿بَلَى قَدْ جَاءَتْکَ آیَاتِی فَکَذَبَتْ بِهَا﴾ خوا ئه فهرموی: بهلی.. خو گه ئی ئایهت و نیشانهکانی منت بو هات، جابه درۆت زانی و بپروایشت نههینا ^{۷۰} ﴿وَاسْتَكْبَرْتَ وَکُنْتَ مِنَ الْکَافِرِیْنَ﴾ بایی بوویت و، بوویته کافروبی باوه.

دوا روژی درۆزان و پاریزکاران:

^{۷۱} ﴿و یَوْمَ الْقِیَامَةِ تَرَى الذِّیْنَ کَذَبُوا عَلَى اللَّهِ﴾ له روژی قیامه تیشدا ئهوه که سانه درۆیان له سهر خوا ههلبهستوه، گوئیان: خودا مندال و شههریکی هیه) دهینی ^{۷۲} ﴿وَجُوهُهُمْ مُسْوَدَّةٌ﴾ روویان رهشداگه پراوه ^{۷۳} ﴿الِیْسَ فِی جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَّکِرِیْنَ﴾ ئایا بو خه لکانی له خۆبایی بوو - ئهوانه ی ددان به هه قدا نانین - له دۆزه خدا ئهناو جیگانیه؟ ^{۷۴} ﴿و ینجی الله الذین اتقوا بمقار تيمرهم﴾ وخوا ئهوانه رزگار دهکا، بههوی کاری چاک و هوکاری رزگارییهوه، خۆیان پاراست

له دۆزهخ ﴿لایمسهم السوء﴾ نه ناخوشیه کیان توش ده بی ﴿ولا هم یحزنون﴾ و نه غمباریش ئه بن ﴿الله خلق کل شیء﴾ به راستیی خوا به دیینه ری هه موو شتی که ﴿وهو علی کل شیء وکیل﴾ و ئه به هه موو شتی که راده گا، خوئی سه ره پهرستی کاری هه موو شتی که ده کا چۆن حیکمه تی بخوای.

کلیلی ناسمانه کان و زهوی به دهست خواجه:

﴿له مقالید السموات والارض﴾ کلله کانی ناسمان و زهوی ته نها به دهست خواجه، چۆنی بوی دهستکاری نه کات ﴿والذین کفروا بآیات الله اولئک هم الخاسرون﴾ ئه وانه ی کافرو بی باوه پڼ به ئایه ته کانی خوا ئانه وانه ن زیان باره کان و دۆراوه کان ﴿قل اغیر الله تأمرونی اعبدا ایها الجاهلون﴾ موشریکه کان داویان نه کرد که په یامبه ر ﷺ به ینا و به ی خواکانی ئه وانی ش بپهرستی، جا ئه م ئایه ته هاته خواره وه فرموی: ئه ی موحه ممه د ﷺ بلئ: ئه ی جا ئیوه فرمان به من ئه دن که له باتی خوا بپهرستم ئه ی نه زانه کان؟! ﴿ولقد اوحی الیک والی الذین من قبلک﴾ سویند ئه خۆم که بیگومان وهی کراوه بو توو بو ئه و په یامبه رانه ی بهر له توو بوون: ﴿لئن اشرکت لیحبطن عملک﴾ که نه گهر گریان به هاو به ش قایل ببیت بو خوا، ئه وه بیگومان هه موو کرده وه کانت پووجه ل ده بی ﴿ولتکونن من الخاسرین﴾ و له زیانمه ندانی ش ده بیت ﴿بل الله فاعبد﴾ نه خیر، هرگیز به گوئیان نه کهیت، به لکو ته نها هر خوا بپهرسته ﴿وکن من الشاکرین﴾ و له شوکرانه بژیرانه.

بت په رسته کان وهک شیواو خویان نه ناسیوه:

﴿وما قدر الله حق قدره﴾ ئه وانه وهکو پیویست خویان نه ناسیو ری زیان لینه گرت، ئه گینا چۆن هاوه لیان بو داده نا؟ ﴿والارض جمیعا قبضته یوم القیامة﴾ له روژی قیامه تدا زهوی هه موو له ناودهستی ئه ودايه ﴿والسموات مطویات بیمنه﴾ و ناسمانه کانی ش پیچراونه ته وه به دهستی راستیه وهن، گه ئی جار له فرموده کاندای باسی (دهست و په نجه بو خوا هاتوه) ئه لبه ته ئه وهش هه ره به شیوه یه که شایسته ی زاتی خوئی بی و به و جوړه ش... کو مه لی (سه له ف) ئه لئین: ئه و دوو سیفه ته پیرو زیه: (صفة الأصابع والكف)، هر لهو سیفه تانه که په یوه دسته به زاتی خوا وه هرگیز له زاتی موقه ده سی ئه و جیا نابیته وه: (صفة الأصابع والكف من صفات الله تعالی الذاتیه القائمة به - عزوجل - والی لا تنفک عن ذاته المقدسه، ولا تتعلق بمشیئته وإرادته، بل هی لازمه لذاته ازلا وابدًا) دیاره سیفه ته کانی تریشی وهک: (الوجه، الید، العلم، الحیاة، القدره، العزه، السمع، البصر، القدم، الکریاء) هر به و جوړه یه، وه هه روه ها ئه لئین: سیفه ته کانی تری (فیعلی ئیختیاری) که به زاتی خوا وه وه ستاون و به پیی مه شیئته و ئیراده یه تی: (کالاستواء علی العرش، والنزول للسماء الدنیا، والمجئ والاتیان والکلام، والفرج والضحک والرضا والعجب والحب والبغض والکراهیه والقبض والطی والإمساک... الخ فهی کلها صفاته سبحانه وتعالی وقائمة بذاته المقدسه سواء الذاتیه او الفعلیه الاختیاریه وصفه الاصابع والكف لله - عزوجل - جاءت بها الأحادیث الصحیه الكثیره) کاتی که ئه و زانا جووله که یه هات ووتی: (إن الله یضع السموات علی أصبع والارضین علی اصبع). له و کاته دا ئاماره ی به په نجه کانی خوئی ده کرد (أخرجه الإمام الترمذی وصححه، والبیهقی و غیرهم). په یامبه ریش ﷺ چاوی لییه وه بوو هیچ نکولی و بیزاری له سه ره ئه و کاره ی ئه وه دهر نه بری، وه هیچ که سیکی تریش ره خنه ی لینه گرت، دیاره بو یه وایان ده کرد تا بیسه لمیئن که به لی راسته خوا - جل وعلا - په نجه ی هیه، به لام دیاره نه ک وهک په نجه ی دروست کراوه کان، له فرموده ی شدا هاتوه که په یامبه ر ﷺ ئه ی فرموی: ((یقبض الله سمواته بیده

والأرض باليد الأخرى ثم يهزهن...) واته: کاتی که په‌یام‌به‌ر ﷺ فرمودی: خوا به‌ده‌ستی‌کی ناسمانه‌کانی راگرتوه، زه‌ویش به‌و ده‌سته‌که‌ی تری، له‌و حاله‌ته‌دا په‌نجه‌کانی خو‌ی ده‌جوولان، أخرجه الشیخان، والنسائی، وابن ماجه، وجماعة عن ابن عمر/نالووسی، به‌ومه‌به‌سته که نه‌و خه‌لکه تی‌بگا خوای گه‌وره په‌نجه‌و ده‌ستی هه‌یه، هه‌روه‌ها کاتی نایه‌تی: (وكان الله سميعا بصيرا) النساء: (۱۳۴) ی ده‌خویند ده‌ستی نه‌خسته سهر چاوو گوئی خو‌ی و ناماژه‌ی پی ده‌کردن. (فالواجب علينا قبول كل ما جاء به القرآن الكريم والأحاديث النبوية الصحيحة من صفات الله -عزوجل- والإيمان بها والتسليم لها وإمرارها كما جاءت من غير تحريف. فمعناها معلوم والكيف مجهول فنحن نثبت ما أثبت الله لنفسه وأثبت له نبيه ﷺ من غير أن نمثل صفاته -عزوجل- بصفات خلقه فهو ليس كمثله شيء لا في ذاته ولا في صفاته).

سُورَةُ الزُّمَرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَبَقَ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمِنْ فِي الْأَرْضِ
إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَى فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ
(٦٨) وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجَاءَتْ
الْجِبُّونَ وَالشُّهَدَاءُ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ
(٦٩) وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ (٧٠)
وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُرَّاحًا إِذَا جَاءُوهَا
فَتَحَّتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ
يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هَذَا قَالُوا ابْنِي وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ
(٧١) قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِمَا قَسَمْتُ لَكُمْ
الْمُتَكَبِّرِينَ (٧٢) وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَىٰ
الْجَنَّةِ زُرَّاحًا إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ
خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوا خَالِدِينَ
وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ
نَبِّؤْنَا مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ (٧٣)

وَرَوَى التَّنْكِحَةُ

٤١٦

شیاو ی باسیشه چه‌ندین فه‌رموده له‌بوخاری و موسلیمه‌وه هاتوون بو سه‌لماندنی (کف) و (اصابع) بو‌خوای گه‌وره (سبحانه) بو‌یه به‌نده‌ش قایله به‌وه که (أسماء) و (صیفات) له‌و قرئان و فه‌رموده‌کانداچون هاتوون، ده‌بی به‌هیچ شیوه‌یه‌ک ده‌ستکاری نه‌کرین و، وه‌ک خو‌یان مانا بکرین، مه‌گه‌ر له‌ولاوه فه‌رموده‌یه‌کی تری ره‌وان هاتب‌ی‌وبه‌ جو‌ریکی تر ته‌فسیری بکاته‌وه (قال ابن کثیر: وقد وردت احادیث متعلقة بهذه الآية: (والسموات...) الطريق فيها وفي أمثالها مذهب السلف وهو إمرارها كما جاءت من غير تكليف ولا تحريف" وفي الحديث: ((يقبض الله تعالى الأرض، بيمينه...)) ﴿سبحانه وتعالى عما يشركون﴾ خوا پاک و بلند ه‌وشتانه نه‌وان نه‌یکه‌نه ها‌وبه‌شی.

فوو کردن به‌ شه‌پیووردا، دادگایی و پاداش و تو‌له:

﴿^{٦٨} ونفخ في الصور﴾ هه‌رکه له‌لایه‌ن ئیسرافیل‌ه‌وه فوو به‌شه‌پیووردا کرا ﴿فصعق من في السموات ومن في الأرض﴾ ئیتر نه‌و کاته هه‌موو نه‌وانه‌ی که له‌ناسمانه‌کان و

زه‌ویدان ﴿إلا ما شاء الله﴾ مه‌گه‌ر که‌سیک خوا خو‌ی بیه‌وی نه‌مریت، وه‌کو هه‌لگرانی عه‌رش و... هتد ﴿ثم نفخ فيه أخرى﴾ له‌پاشان بو جاریکی تر که فوی پیاکرا ﴿فإذا هم قيام ينظرون﴾ نه‌و جا له‌ نا‌کاو ته‌واوی دروستکراوه‌کان له‌گو‌ره‌کانیاندا هه‌لئه‌سه‌نه‌وه و چاره‌پروان چییان پی‌بکری ﴿^{٦٩} وأشرقت الأرض بنور ربها﴾ زه‌ویش له‌و پوژه‌دا به‌نووری په‌روه‌دگاری خو‌ی، پوو‌ناک ده‌بیته‌وه ﴿ووضع الكتاب﴾ وه‌موو خه‌لکی کو‌ئه‌کریته‌وه نامه‌ی کرداریان له‌به‌رده‌میان داده‌نری ﴿وجئ بالنبيين والشهداء﴾ و په‌یام‌به‌ران و، شایه‌دان له‌فریشته‌کان نه‌هیترینه‌روو و ناماده نه‌بن "بو‌ئه‌وه‌ی چی راست و دروسته بیلین ﴿وقضى بينهم بالحق﴾ وه‌ به‌راست و عدل له‌نیوانیاندا داوه‌ریی نه‌کری ﴿وهم لا يظلمون﴾ وه‌ سته‌میشیان لی نا‌کری ﴿^{٧٠} ووفيت كل نفس ما عملت﴾ و هه‌رکه‌س هه‌رچی کردوه‌وه

به‌تواوی و بی‌کهم و کوپی پاداشی نه‌دریته‌و، وه‌ک‌ئهم‌ نایه‌ته‌ ده‌فهرموی: (فلا تظلم نفس شیئا وان كان مثقال حبة من خردل اتینا بها وكفی بنا حاسبین) (۴۷/۲۱).. یا‌ئهم‌ نایه‌ته‌: (إن الله لا یظلم مثقال ذرة) بۆ‌ دووپاتی‌ئو مانایه‌یه‌. ﴿وهو اعلم بما یفعلون﴾ ئو‌ خو‌ی‌ له‌ هه‌موو‌ که‌س‌ زاناتره‌، به‌و‌ی‌ ئه‌وان‌ ئه‌نجامی‌ ئه‌ده‌ن، واته‌: ئه‌گهر‌ چی‌ پی‌ویست‌ به‌هیچ‌ نامه‌و‌ شایه‌تی‌ک‌ نییه‌، به‌لام‌ له‌گه‌ل‌ ئه‌وه‌یشدا‌ نامه‌و‌ شایه‌د‌ هه‌ر‌ ده‌هینری‌.

خوانه‌ناسان‌ به‌کۆمه‌ل‌ را‌پیچ‌ ده‌کری‌ن‌ بۆ‌دۆزه‌خ‌:

﴿وسیق الذین کفروا إلى جهنم زمرا﴾ وه‌ ئه‌وانه‌ی‌ باوه‌ر‌ یان‌ نه‌بووه‌ ده‌سته‌ ده‌سته‌ بۆ‌ دۆزه‌خ‌ را‌پیچ‌ ده‌کری‌ن‌ "وه‌ک‌ چۆن‌ له‌ دونیادا‌ بۆ‌ زیندان‌ ئه‌نیری‌ن‌ ﴿حتى إذا جاءوها فتحت أبوابها﴾ هه‌رکه‌ نزیکبوونه‌وه‌ له‌ دۆزه‌خ‌، بی‌ ماتل‌ بوون‌ خیرا‌ ده‌رگا‌کانیان‌ بۆ‌ ئه‌کریته‌وه‌ ﴿وقال لهم خزنتها﴾ و‌ گزیرو‌ ده‌رگا‌وانه‌کانی‌ دۆزه‌خ‌ پی‌یان‌ ئه‌لین‌: ﴿الم یاتکم رسل منکم یتلون علیکم آیات ربکم﴾ ئایا‌ له‌ خو‌تان‌ په‌یامبه‌رانتان‌ بۆ‌ نه‌هاتبوون‌ که‌ نایه‌ته‌کانی‌ په‌روه‌ر‌دگار‌تان‌ به‌سه‌را‌ بخو‌یننه‌وه‌؟ ﴿وینذرونکم لقاء یومکم هذا﴾ وه‌ له‌ئاکامی‌ گه‌یشتنی‌ ئهم‌ پۆژه‌ش‌ هۆشیارتان‌ بکه‌نه‌وه‌ تاکارو‌کرده‌وی‌ ئاوا‌ نه‌که‌ن‌؟ ﴿قالوا بلی ولكن حقت کلمة العذاب علی الکافرین﴾ پی‌ی‌ ئه‌نی‌ن‌ و‌ ده‌لین‌: به‌لێ‌ په‌یامبه‌ران‌ هاتنه‌ لامان‌ و‌ تی‌یانگه‌یان‌دین‌، ئه‌بوو‌ به‌گو‌یمان‌ بکردنایه‌، به‌لام‌ به‌هۆی‌ لاری‌ خو‌مانه‌وه‌ فه‌رمانی‌ سزای‌ خوا‌ بریار‌درا‌ له‌ سه‌ر‌ کافران‌. ﴿قیل ادخلوا ابواب جهنم خالدين فیها﴾ بریاریان‌ بۆ‌ ده‌رئه‌چی‌و‌ ئه‌وتری‌: ده‌سا‌ له‌ ده‌رگا‌کانی‌ دۆزه‌خه‌وه‌ بچنه‌ ژووره‌وه‌، به‌هه‌تاهه‌تاییش‌ له‌وی‌ بن‌ ﴿فبئس مثوی المتکبرین﴾ جاجیگی‌ خه‌لکانی‌ لووت‌ به‌رز‌ و‌ له‌خۆبایی‌ بوو، چه‌نده‌ خراپه‌، هه‌روه‌ک‌ ئهم‌ کۆمه‌له‌ نایه‌ته‌یش‌ شیوه‌ی‌ را‌پیچ‌کردنیان‌ بۆ‌ دۆزه‌خ‌ پوون‌ ئه‌کاته‌وه‌: (یوم یدعون إلى نار جهنم دعا) (۱۳/۵۲) (... ونسوق المجرمین إلى جهنم وردا) (۸۶/۱۹) (ونحشرهم یوم القیامة علی وجوههم عمیاً وبکما وصما...).

پاریزگارانیش‌ بۆ‌ به‌هه‌شت‌ به‌ ری‌ ده‌کری‌ن‌:

﴿وسیق الذین اتقوا ربهم إلى الجنة زمرا﴾ وه‌ ئه‌وانه‌ش‌ پاریزگاریان‌ له‌ فه‌رمانه‌کانی‌ خوای‌ په‌روه‌ر‌دگاریان‌ کردووه‌، ده‌سته‌ ده‌سته‌ به‌ره‌و‌ به‌هه‌شت‌ ئه‌بری‌ن‌، دیاره‌ له‌وانه‌دا‌ ئه‌وانه‌یان‌ په‌لیان‌ لای‌ خوا‌ به‌رزتره‌ پی‌ش‌ ده‌خری‌ن‌ له‌وانه‌ی‌ له‌ خوار‌ ئه‌وانه‌وه‌ن، وه‌ هه‌ربه‌و‌ شیوه‌، وه‌ پی‌غه‌مبه‌ران‌ له‌گه‌ل‌ پی‌غه‌مبه‌ران‌، ئینجا‌ راستگو‌یان، و‌ پی‌غه‌مبه‌ریش‌ ﷺ ئه‌فه‌رموی‌: من‌ یه‌که‌م‌ تکاکارم‌ له‌نیو‌ به‌هه‌شتدا‌، پی‌وایه‌تی‌ دی‌ ده‌لێ‌: من‌ یه‌که‌م‌ که‌سم‌ له‌ ده‌رگای‌ به‌هه‌شت‌ ده‌ده‌م‌ (موسلیم). وه‌ له‌ به‌شیکی‌ ئه‌و‌ فه‌رمووده‌ درێژدا‌ که‌له‌باسی‌ شه‌فاعه‌دا‌ هاتوو‌ه‌ ده‌فه‌رموی‌: (سویند‌ به‌و‌ که‌سه‌ی‌ گیانی‌ موحه‌مه‌دی‌ به‌ده‌سته‌، ماوه‌ی‌ نیوان‌ ته‌نیا‌ دووتا‌که‌ ده‌رگا‌ له‌ ده‌رگا‌کانی‌ به‌هه‌شت‌، به‌ئه‌ندازه‌ی‌ نیوان‌ (مه‌که‌که‌) و‌ (بوصرا)یه‌. (متفق‌ علیه‌). ﴿حتى إذا جاؤها وفتحت أبوابها﴾ تاکاتی‌ نزیک‌ به‌به‌هه‌شت‌ ده‌بنه‌وه‌، وه‌ ده‌رگا‌کانی‌ بۆیان‌ کراوه‌ته‌وه‌. راهه‌که‌رانی‌ قورئان‌ ئه‌لین‌: بۆ‌ دۆزه‌خییه‌کان‌ وشه‌ی‌ (فتحت‌)ی‌ هیناوه‌ (واو‌)ی‌ نه‌بوو، چونکه‌ باو‌ وایه‌ ده‌رگای‌ زیندان‌ ئه‌و‌ کاته‌ ده‌کریته‌وه‌ که‌ زیندانی‌ ده‌گه‌نه‌ ئه‌وی‌، جا‌ ئه‌نیری‌نه‌ ناویه‌وه‌ دا‌ئه‌خریته‌وه‌، به‌لام‌ ده‌رگای‌ به‌هه‌شت‌ خو‌ی‌ بۆ‌ خو‌ی‌ هه‌میشه‌ کراوه‌یه‌و‌ ئاماده‌یه‌و‌ چاوه‌پوانی‌ گه‌یشتیان‌ ئه‌کری‌ ﴿وقال لهم خزنتها﴾ ده‌رگا‌وانانی‌ به‌هه‌شت‌ پی‌ یان‌ ئه‌لین‌: ﴿سلام علیکم طبتم﴾ سلوو‌ دروودتان‌ له‌سه‌ربی‌، به‌خیر‌ هاتن‌، خو‌تان‌ پاک‌ راگرت‌ له‌ دونیادا‌ هه‌ول‌ و‌ تیکۆشان‌ و‌ پاداشتیشتان‌ لی‌رده‌ا‌ پاک‌ و‌ خاوینه‌، یا‌ خوا‌ نو‌شتان‌ بی‌ت‌ ﴿فادخلوها خالدين﴾ ده‌ بچنه‌ ناو‌ به‌هه‌شت‌ به‌هه‌تاهه‌تایی‌ له‌ویدا‌ بن‌، ئیمامی‌ (بوخاریی‌) له‌ (ئهبو‌ سه‌عی‌دی‌ خودری‌)یه‌وه‌ ئه‌لێ‌: پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی‌: ((یخلص المؤمنون من النار فیحبسون علی قنطرة بین الجنة والنار

فیقتص لبعضهم من بعض مظالم كانت بينهم فی الدنيا حتی إذا هذبوا ونقوا أذن لهم فی دخول الجنة، فوالذی نفس محمد بیده لأحدهم أهدى بمنزله فی الجنة منه بمنزله کان فی الدنيا)) فی الرقائق (۶۵۳۵) باب (۴۸). واته: برواداران لهئاگر رزگار ئهبن و، لهسهپر پردیک لهنیوان بههشت و دۆزهخدا رادهگیردرین، پاشان تۆلهیان لهیهکتر بۆ وهر دهگیردری، تابهتهواوی پاک و خاوین دهکرین، ئهوجا ری دهردرین بچنه بههشت، سویند بهوزاتهی کهروخی موحههمهدی بهدهسته، بههشتیهکان به منزلی خویمان لهوی شارهزاترن، تابهمنزل و جیگاکانی دونیا یان. ﴿^{۴۴} وقالوا الحمد لله الذي صدقنا وعده﴾ کاتی چوونه ژورهوهو نیشهجی بوون ئهلین: سوپاس وشوکرانه بۆ ئهو خوایهی به بهلینهکهی راستی کرد له گهلمان ﴿واورثنا الأرض نتبوا من الجنة حيث نشاء﴾ ئهه جیگا و زهویهشی لهو بههشتابه ئیمهدا، کهههرجیگایهکی ئارهزوو بکهین، لیی دهین ﴿فنعم اجر العاملين﴾ ئای که پاداشتی کارکهران له ریگای خوادا چهنده باشه! ﴿وترى الملائكة حافين من حول العرش﴾ دهبینی که فریشتهکانیش بهدهوری عهرشدا ئهلقهیان داوهو ﴿يسبحون بحمد ربهم﴾ لهگهل سوپاسدا تهسبیحاتی پهروهردگاری خویمان ئهکهن ﴿وقضى بينهم بالحق﴾ وه داوهری لهنیوان بههشتیهکان و دۆزهخیان وههموو خهلکان بههق و دادگهری تهواو بووه: چاکان ئهبرین بۆ بههشت و، خراپانیش بۆ دۆزهخ ﴿وقيل الحمد لله رب العالمين﴾ لهلایهن بههشتیهکانهوه دهوتری: ههموو سوپاس وشوکرانه، ههربۆ خوای پهروهردگاری جیهانهکان.

له (۱۶۱۷/۴/۹) ک بهرامبهه به (۱۹۹۶/۸/۲۳) ز لهنوو سیننی ئهه سوورهته بوومهوه له دواي نویرژی عهسر لهشاری (مهريوان)ی ئیران کاتریمیر (۵:۳۰) زۆر سوپاس بۆخوای گهوره.

*** **

۴۰- سوورهتی (غافیر) به

مهکهکهیییهو (۸۵) نایهته.

بهناوی خواي بهخشندهی میهرهبان

ئهم سوورهته وهك سوورهتهکانی تر، بایهخ به عهقیدهو یهکتاپه رستی و زیندوو بوونهوهو پاداشت و تۆله ئههات.. زۆریکیش داکوکی دهکات بۆ جیاکردنهوهی ههق و ناههق، رینمای و گومرای، لهگهل دیاریکردنی ئههجامی تاغووتهکان، پاشان سیفهتهکانی خواو ههندی نیشانهو موعجیزه گهورهکانی، ئهوجا شهپه قسهو دهمه دهمی بی باوهردهکان، لهگهل هینانی چهند دیمه نیکی سهختی پاشه رۆژ، باسی باوهروو بی باوهری، بۆ نمونهی ئهوهیش، ململانیی فیرعهون لهگهل موسادا دینی..

کووتاییشی به باسی رۆژی رهشی بی پروایان و ملهوران دی.

لهفهزل و گهوهری (حامیم)هکاندا هاتوه: (الحوامیم یسمین: العرائس) الدارمی، (الحوامیم دیباج القرآن)/ ابن کثیر. واته: به سوورهته حامیمهکان دهلین: بووکه جوانهکان!

جا بهه شیویهش دهست پی ئهکات: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ حم﴾ ئهه جوهره پیتانه بۆ دهستهوسان کردنی بی باوهردهکانهو پیاان ئهلی: ئهه قورئانه که ئیوه نکوولی دهکهن، ههر لهه پیتانه پیکهاتوه، دهفهرموون ئهگهر دهتوانن و لیئان دیت، ئیوهش سوورهتیک وهك ئهه بیئن ﴿^۲ تنزیل الکتاب من الله العزیز العلیم﴾ دابهزاندنی ئهه کتیه (قورئان) لهخوای بهدهسهلاتی زاناوهیه ﴿^۳ غافر الذنب وقابل التوب شديد العقاب﴾ تاوانپوش و تهویه وهرگری توندگره، واته: لیبورهی گوناهانی رابووردوو و، وهرگری پهشیمانیی و تهویه لهئایینهدها، تۆله و

قاری سہختہ، وک له نایه تی تردا ئه فرموی: (نبی عبادی انی انا الغفور الرحیم وأن عذابی هو العذاب الالیم) ۵۰-۴۹/۱۵. ﴿ذی الطول﴾ خاوند به خشش و نیعمه تی زوره، هر ئه وهیه که دفر موی: (وإن تعدوا نعمة الله لا تحصوها) ۳۴/۱۴. ﴿لا إله إلا هو﴾ هیچ پرستراویکی راسته قینه نیه ئه و نه بی ﴿إلیه المصیر﴾ گه پرانه وهی همه مووان هر دینه وه لای ئه و ، جاره نووس و یاداش هر لای ئه وه.

خوانه ناس هه ر خه ریکی کیشه یه له مهر نایه ته کانی خوا:

﴿ مَا يَجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا ﴾ هەر ئەوانە لەبارەى ئایەتەکانى خواوە مەملانى و دەمبازى ئەکەن - لەرووى عینادەو - کافرو بى باوەرەن، هەر ئەوانەشن کە جارى ئەلەین: قورئان شیعرو ھۆنراو، یە، جارى دیکە ئەلەین: حادوو و سحرە...!! ﴿فَلَا يَغْرِكُ قَلْبُهُم فِي الْبِلَادِ﴾

جاءا ههلسووپانیان له شاراندا تۆ فریوندا ، واته: دریزهدان بهدروستکردنی خانوو بهروه، کشتوکال و بازرگانیی و، به دهست هیئانی مال و سامان، نیشانهی مانهوهو بهخیتاریی گه لان نیه ﴿ **كذبت قبلهم قوم نوح والاحزاب من بعدهم** ﴾ پێش ئهوانیش خه لکیکی زۆر، به تایبته گه لی نوح و، ئه و گرووپانهش دواى ئه وان بوون مملانییان کردو ، دهسته دهسته دژ به پیغه مبه رهکانیان وهستان و برهوان پینه کردن ﴿ **وممت کل امة برسولهم لیاخذوه** ﴾ وهرئومه تهشیان لیبراره له گه ل په یامبه ره کهیدا خراپه بکات: یان بیگری و بیکوژی، یان جهز به و سزای بدات ﴿ **وجادوا بالباطل** ﴾ لی دحضوا به الحق ﴿ و ه بۆ سپینه وهی هه ق و راستیی، دهستیان دایه ده مه قالی و شه ره قسه و کاری باتل له گه ل په یامبه ره که یاندا، تا هه ق له بن بێنن و نا هه ق سه ربخه ن ﴿ **فاخذتهم** ﴾ ئینجا منیش - هه ریه که یان به جو ره سزایه ک - قارم لیگرتن و فه وتاندم ﴿ **فکیف کان عقاب** ﴾ جا ئایا تۆ له و سزای من چۆن بو؟ ﴿ **و كذلك حقت کلمة ربک علی الذین** ﴾

هه لگرانی ته ختی خوا:

﴿^٧ الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ﴾ ئەو فریشتانەیی عەرشیی خوا هەڵدەگرن و ئەوانەیی کە بە دەوری ئەودان
﴿يَسْبَحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ﴾ هەردەم سوپاس و پاکی و خاوینی پەروەردگاریان ئەلێن و، لە هەر ناتەواوی و کەم و
کۆرییەکە دوور رای دەگرن ﴿وَيُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ و ددان هەر بە بوونی ئەودا ئەنێن، واتە: بپروا هێنان زۆر گرنگە، جا
ئێوەش دەبێ هەم ئەوان بن ﴿وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا﴾ داواي لیبوردن بۆ بپرواداران ئەکەن، لەبەر ئەو پەيوەندیە
ئێمانییە لە ئێوانیاندايە ﴿بِنَا وَسَعَتْ كُلُّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا﴾ ئەلێن: ئەي پەروەردگاری هەموان! رەحمەت و

شركة إيفاء

۱۰۲

سُورَةُ عَبَّاسٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدُ اللَّهِ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ (١) غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ (٢) إِلَهَ الْمَصِيرِ (٣) مَا يُجَدِّدُ فِي عَائِنِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُرُكَ تَقْلُبُهُمْ فِي الْبَلَدِ (٤) كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذَهُ وَجَدُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ (٥) وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ (٦) الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ (٧)

میهره بانایی و زانیاری تو هه مووشتیکی داگرتووه، واته: میهره بانایی تو زور گه وه ترو فراواتره له گوناوه تاوانه کانی ئه وان و، خویشت به حال و نه حوالیان چاک نه زانی **﴿فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ﴾** جاله وانیه ته و به یان کردووه، شوینی ریگه راسته که ی تو که وتوون، له گوناوه کانیان ببووره **﴿وَقِهِم عَذَابَ الْجَحِيمِ﴾** له سزای دوزهخ بیانپاریزه **﴿رَبَّنَا وَاَدْخُلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ﴾** نه ی پهره ردگاری ئیمه! بیانخه ناو چه ند باخاتیکی به ههشت که هه میشه یین و بو خوت به لیتن پیداون **﴿وَمَنْ صُلِحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ﴾** و ههروه ها چاکان له باوو باپیرانی ئه وان، وه خیزان و مندانیان، به یه که وه له به ههشتدا کو بکه وه، نه گهرچی کرده و میشیان به کسان نه بی، بو ئه وه ی زیاتر پیکه وه دلخوش بن **﴿إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾** به راستی هه نه تو دهسه لاتداری کار جوانیت دهسه لاتت هه یه، چاک نه زانی چی ده که ییت **﴿وَقِهِم**

السَّيِّئَاتِ﴾ و لهو کاره خراپانهش بیانپاریزه و لیان مه گره **﴿وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ﴾** خو تووش له دهره نجامی ئه و کاره خراپانه، هه رکهس بیاریزی لهو روژدها، ئه وه بهر به زه ییت که وتووه و میهره بانیت له گهل کردووه **﴿وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾** ئاهه وه شه سه رکه وتنه گه و ره و بی وینه که.

خوانه ناسان که چوونه جهه ننه مه په شیمان ده بنه وه:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادُونَ لِمَقَتِ اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ﴾ بیگومان له قیامه تدا هاوار له وانه ده کریت که له دونیادا خوا نه ناس بوون: که نه مبرو رق و توپه یی خوا بهرام بهر به ئیوه له توپه یی و درایه تی ئیوه له خوتان گه و ره ترو زیاتره **﴿إِذْ تَدْعُونَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ﴾** چونکه کاتی بانگ ده کران بو باوه ره یینان، که چی حاشاتان ده کردا واته: له و کاته دا چه نده له خو بیزارن، خوی گه و ره چه ند بهرام بهری ئه وه بیزاره لیان **﴿قَالُوا رَبَّنَا امْتِنَا اثْنَتَيْنِ وَاحِيتَيْنِ﴾** بی برواکان کاتی ته نگه تاوو ناره حه ت

رَبَّنَا وَأَدْخُلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۸﴾ وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿۹﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادُونَ لِمَقَتِ اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ﴿۱۰﴾ قَالُوا رَبَّنَا امْتِنَا اثْنَتَيْنِ وَاحِيتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَى خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ﴿۱۱﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَإِنْ يُشْرَكْ بِهِ تُؤْمِنُوا فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ﴿۱۲﴾ هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ آيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿۱۳﴾ فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿۱۴﴾ رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنْذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿۱۵﴾ يَوْمَ هُمْ بَرْزُورُونَ لَا تحْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿۱۶﴾

ئه بن ئه لێن: پهره ردگاری ئیمه! تو دوو جارن مراندووتین، جاری له سه ره تاوه له نه بوونه وه به دیت هینان، پاشان مراندتین، دوو جارانش ژیانته به بهردا کردووین، بو یه که مجار گیانت به بهرماندا کرد، پاشان مردین و زیندووت کردینه وه، وه ده فهرمووی: (کیف تکفرون بالله وکنتم أمواتا فأحیاکم ثم یمیکم ثم إلیه ترجعون) ۲۸/۲. یان ده فهرمووی: (ولو ترى إذ وقفوا على النار فقالوا یالیتنا نرد ولا نکذب بآیاتنا ربنا ونکون من المؤمنین) ۲۷/۶. یان ده فهرمووی: (وهم یصطرخون فیها ربنا أخرجنا) ۳۷/۳۵. یان ده فهرمووی: (فاعترفنا بذنوبنا) ۱۱/۴۰. جا وایستدا ددان به گوناوهانی خو ماندا ده نیین **﴿فهل إلى خروج من سبیل﴾** ده نایا دهره تان و ریگه یه که هه یه بو دهرچوون له سزا و جاریکی تر بگه ریینه وه بو دونیاو به گویت بکه یین؟ **﴿ذلکم بأنه إذا دعی الله وحده کفرتم﴾** ئه و سزاو تو له یه شتان له بهر ئه وه یه، چونکه کاتی بانگرا بان بو برواهینان و په رستنی خوی تاک و ته نیا، به ته نیا کافر ده بوون و باوه رتان

ندهمینا ﴿وان یشرك به تؤمنوا﴾ خو نهگهر هاوبه‌شی پال درابا (باسی لات و عوززاش له گهلان کرابا) بروتان نهمینا! ﴿فالحکم لله العلی الکبیر﴾ جا بریارو داوهری کردن تنها بو خوی بالادهستی گوره، چونکه بتان هیچیان به‌دهست نیه ﴿هو الذی یریکم آیاته﴾ نهو خوایه‌یه نیشانه‌کانی گوره‌یی و تاک و ته‌نیایی‌خوی نیشانتان نه‌دات، له‌زه‌وی و له‌ناسمان ﴿وینزل لکم من السماء رزقا﴾ وه له‌ناسمانه‌وه رزق و رژی و بارانتان بو ده‌بارینی ﴿وما یتذکر الا من ینیب﴾ هه‌موو که‌سیک په‌ندو وهرناگری، مه‌گهر که‌سیک په‌ند وهرگری، بگهریته‌وه له شیرک و گویریاه‌ل بیت بوخوا (الله).

هانا هه‌ر بوخوا به‌رن و هه‌ر نه‌ویش به‌رستن:

﴿۱۴ فادعوا الله مخلصین له الدین﴾ جا ته‌نها هاوار له‌خوا بکه‌ن و نهو به‌رستن به‌پوختی نه‌ی موسلمانان! ﴿ولو کره الکافرون﴾ نه‌گهرچی خوانه‌ناسان و بی بروایان پیان ناخوش بیت. پیغه‌مبه‌ر ﷺ پاش نویژه فه‌رزه‌کان ده‌یگوت: ((لا إله الا الله وحده لا شریک له، له الملك وله الحمد، وهو على کل شئ قدير، لا حول ولا قوة الا بالله، لا إله الا الله، ولا نعبد الا إياه، له النعمة وله الفضل وله الثناء الحسن، لا إله الا الله مخلصین له الدین ولو کره الکافرون)) مسلم: ۴۱۵/۱. ﴿۱۵ رفیع الدرجات﴾ به‌رز که‌ره‌وه‌ی پله‌کانی ئیمانداران و زانیاریانه ﴿ذو العرش﴾ خاوه‌نی عهرشه، ده‌سه‌لاتی به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا هیهه ﴿یلقی الروح من امره علی من یشاء من عباده﴾ وه‌حی به‌فه‌رمانی خوی ده‌کا بو‌هه‌رکه‌سیک خوی بیه‌وی له به‌نده‌کانی ﴿لینذر یوم التلاق﴾ تا له‌پوژی به‌یه‌ک گه‌یشتن و کو‌کردنه‌وه بیان ترسی‌نیت ﴿یوم هم بارزون﴾ پوژی که‌هه‌موو ئاشکران و به‌ده‌ره‌ون، نه‌که‌ونه پیش چاوو، هیچ شتی‌ک نیه بیانشاریته‌وه چونکه له‌ده‌شتیکی کاک‌ی به‌کاکیدان ﴿لا یرحی علی الله منهم شئ﴾ هیچ شتی‌کیان له‌خوا ناشاریته‌وه ﴿لمن الملك الیوم﴾ له‌و پوژده‌کا که ئاسمانه‌کان پیچرانه‌وه جارچییه‌ک جار نه‌دات و نه‌لیت: مولک و ده‌سه‌لات و فه‌رمانه‌روایو بریار نه‌مرو بو‌کییه؟ "هه‌مووی بی‌دنگ و بی‌وه‌لامه، بویه خوی گه‌وره خوی وه‌لام نه‌داته‌وه و نه‌فه‌رموی: ﴿الله الواحد القهار﴾ هه‌ر بو خوی تاک و ته‌نیای به‌ده‌سه‌لاته، ئیمامی (بوخاری) ئهم فه‌رموده‌یه ده‌هینیت، که‌له‌کاتی وهرگرته‌وه‌ی پوچ و زه‌ویی و ئاسمانه‌کاندا خوا نه‌فه‌رموی: (انا الملك این ملوک الارض؟) ئیمامی (موسلم) یش ئهم فه‌رموده‌یه دینی: ((یطوي الله - عزوجل - السماوات یوم القیامة ثم یأخذهن بیده الیمنی، ثم یقول: انا الملك این الجبارون؟ این المتکبرون؟ ثم یطوي الأرضین بشماله ثم یقول: انا الملك این الجبارون؟ این المتکبرون؟)) ﴿۱۷ الیوم نجزی کل نفس بما کسبت﴾ له‌و پوژده‌کا هه‌رکه‌س هه‌رچی کردوه پاداشت و توله‌ی کاری خوی ده‌بینی ﴿لا ظلم الیوم﴾ له‌و پوژده‌کا هیچ جوژه سته‌م و غدریک نییه، بی‌زیادوکه‌م هه‌موو که‌سیک پاداشت و توله نه‌دریته‌وه ﴿ان الله سریع الحساب﴾ به‌پاستیی خوا زوو و به‌په‌له‌حساب و لی‌کولینه‌وه‌ده‌کات.

بترسن له‌و پوژده‌کا و تووشتان ده‌بی:

﴿۱۸ وانذرهم یوم الازفة﴾ نه‌وانه له‌پوژده‌کا نزیکه‌که‌ی (قیامته) بترسی‌نه. (آزفة) یه‌کیکه له‌ناوه‌کانی پوژی قیامته. بویه ده‌وتری (آزفة) چونکه نزیکه بیت، خودا ده‌فه‌رموی (آزفت الازفة). ﴿ان القلوب لدی الحناجر﴾ کاتی له‌ترس و هه‌یه‌تا گیان و ده‌کان ده‌گه‌نه گه‌روو و راده‌هستن ﴿کاظمین﴾ به‌پیشخواردوویی ده‌کانیان پرن له‌خه‌م و خه‌فت. ﴿ما للظالمین من حمیم﴾ نه‌وکات سته‌مکاران هیچ پشتیوان و دوستی‌کیان نیه، بتوانی که‌لکیان پی‌بگه‌یه‌نی ﴿ولا شفیع یطاع﴾ و هیچ تکا‌کاری‌کیشیان نیه، تکای وهر‌بگری، هه‌موو په‌یوه‌ندییه‌ک ده‌بچری ﴿۱۹ یعلم خائنة الاعین﴾ نه‌و خوایه هه‌میشه به‌چاوه‌خیانه‌تکاره‌کان - به‌رامبه‌ر به‌نافه‌رمانی خوی - ده‌زانیت ﴿وما تخفی الصدور﴾ و

به‌ودش سینه‌کان حه‌شاری دده‌ن ﴿**وَاللهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ**﴾ و خوا به‌راستی و دادگه‌رانه بریار ئه‌دا و تۆله‌و پاداش ئه‌داته‌وه‌و، سته‌م له‌ هیچ که‌سیک ناکات ﴿**وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بشئ**﴾ و ئه‌وانه‌ی ئه‌وان هانایان ده‌به‌نه به‌رو ئه‌یانپه‌رستن جگه له‌خوا ناتوانن هیچ جوړه بریاریک بده‌ن و ده‌سه‌لاتی هیجیان نی یه‌و هیچ نازانن ﴿**إِنَّ اللهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ**﴾ بی‌شک که‌خودا هه‌ربۆخۆی ژنه‌واو بینایه، ناگاداری هه‌موو کارو کرداریکیانه.

پاشه‌روژی کافران:

﴿**أولم یسیروا فی الأرض**﴾ ئایا ئه‌وانه به‌رووی زه‌ویدا نه‌گه‌راون؟ ﴿**فینظروا کیف کان عاقبة الذین کانوا من قبلهم**﴾ تا سه‌یر بکه‌ن و بزائن پاشه‌روژو ئه‌نجامی ئه‌وانه‌ی

له‌ پی‌شیانه‌وه بوون و، له‌ژیانیاندا ململانییان له‌گه‌ل

په‌یامبه‌ره‌کانیاندا نه‌کرد چۆن بوو؟ ﴿**کانوا اشد منهم قوة**

وأثارا فی الأرض﴾ خو له‌ قوره‌یش هیزو تواناو جیگاو

شوینه‌وارو کۆشک و ته‌لاریشیان زۆرترو به‌هیز تر بوو

﴿**فاخذهم الله بذنوبهم**﴾ که‌چی به‌هۆی گونا‌هه‌کانیا‌نه‌وه خوا

به‌توندی گرتنی ﴿**وماکان لهم من الله من واق**﴾ له‌ به‌رامبه‌ر

ئهو سزایشه‌وه هیچ پارێزگاریکیشیان نه‌بوو، تکایه‌کیان

بو‌بکاو لایان بدا لێی ﴿**ذلك بانهم کانت تأتیهم رسلهم**

بالبینات﴾ ئهو سزایش به‌هۆی ئه‌وه‌وه بوو که

په‌یامبه‌ره‌کانیان به‌ گه‌ل نیشانه‌و به‌لگه‌ی رۆشنه‌وه ده‌هاتن

بو‌ لایان ﴿**فکفروا**﴾ که‌چی ئینکارییان کرد ﴿**فاخذهم الله**

نینجا خواش به‌توندی گرتنی ﴿**إنه قوی شدید العقاب**

چونکه به‌راستی ئه‌و خواجه به‌هیزو تۆله سه‌خته.

داستانی مووسا و فیرعه‌ون:

﴿**ولقد ارسلنا موسیٰ بآیاتنا وسلطان مبین * ۲۴** الى

فرعون وهامان وقارون﴾ سویند ئه‌خۆم که به‌ راستی ئیمه

﴿**أَلَمْ یَجْزِیْ کُلُّ نَفْسٍ بِمَا کَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْیَوْمَ إِنَّ اللهَ سَرِیعُ الْحِسَابِ**﴾ ۱۷ ﴿**وَأَنذَرَهُمْ یَوْمَ الْأَرْفَقَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ کَظْمِینَ مَالٍ لَّظَلِیمِینَ مِنْ حَمِیمٍ وَلَا شَفِیعَ یُطَاعُ**﴾ ۱۸ ﴿**یَعْلَمُ حَایَةَ الْأَعِیْنِ وَمَا تُخْفِی الصُّدُورُ**﴾ ۱۹ ﴿**وَاللهُ یَقْضِی بِالْحَقِّ وَالَّذِینَ یَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا یَقْضُونَ بشئ**﴾ ۲۰ ﴿**إِنَّ اللهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ**﴾ ۲۱ ﴿**أولم یسیروا فی الأرض فینظروا کیف کان عاقبة الذین کانوا من قبلهم**

﴿**کانوا هم اشد منهم قوة**﴾ ۲۲ ﴿**وأثارا فی الأرض فاخذهم الله بذنوبهم**

﴿**وماکان لهم من الله من واق**﴾ ۲۳ ﴿**ذلك بانهم کانت تأتیهم رسلهم بالبینات**

﴿**فهو سزایش بههوی ئه‌وه‌وه بوو که په‌یامبه‌ره‌کانیان به‌ گه‌ل نیشانه‌و به‌لگه‌ی رۆشنه‌وه ده‌هاتن بو‌ لایان**

﴿**فکفروا**﴾ ۲۴ ﴿**که‌چی ئینکارییان کرد**﴾ ۲۵ ﴿**فاخذهم الله نینجا خواش به‌توندی گرتنی**

﴿**إنه قوی شدید العقاب**﴾ ۲۶ ﴿**چونکه به‌راستی ئه‌و خواجه به‌هیزو تۆله سه‌خته.**

داستانی مووسا و فیرعه‌ون:

﴿**ولقد ارسلنا موسیٰ بآیاتنا وسلطان مبین * ۲۴** الى

فرعون وهامان وقارون﴾ ۲۵ ﴿**سویند ئه‌خۆم که به‌ راستی ئیمه**

(موسا) مان ره‌وانه کرد به‌گه‌ل ئایه‌ت و به‌لگه‌ی ئاشکراوه - ده‌سته‌سپیه‌که‌ی یی و، دار ده‌سته‌که‌یی - بو‌ لای فیرعه‌ونی مله‌پوو، هامانی وه‌زیری و، قاروونی سه‌روه‌تمه‌ندی له‌خۆبایی بوو ﴿**فقالوا ساحر کذاب**﴾ که‌چی له‌باتی ئه‌وه‌ی ئیمان بێن، وتیان: موسا جادوگه‌ریکی درۆزنه‌!! بۆیه ئه‌و ده‌ست و دار ده‌سته‌یه‌ی وایان ئی دیت! درۆیش ئه‌کات ئه‌لێ: خوا ناردوومی ﴿**فلما جاءهم بالحق من عندنا**﴾ جا که موسا له‌لایه‌ن ئیمه‌وه به‌به‌لگه‌ی راست و ره‌واوه هاته لایان و هه‌موو راستیه‌کی بو‌ روونکردنه‌وه ﴿**قالوا اقتلوا أبناء الذین آمنوا معه**﴾ و تیان: کوڕانی ئه‌وانه بکوژن که پڕوایان هیناوه له‌گه‌ل ئه‌ون، تا له‌ئایینه‌دا زۆر نه‌بن و پاشپه‌ر ببن ﴿**واستحيوا نساءهم**﴾، و مێینه‌کانیشیان بو‌ خزمه‌تگوزاری زیندوو رابگرن ﴿**وما کید الکافرین إلا فی ضلال**﴾ خو‌فرت و فیل و پیلانگێری بی باوه‌ران، هه‌ر له‌نا‌بووتبو‌ندایه، ئه‌وه بوو نه‌یانتوانی رێگرییان ئی بکه‌ن له‌پروا و بنه‌پرسیان نه‌کردن، وه‌ک خۆیان

مه به استیان بوو ﴿**۲۶** **وقال فرعون ذروني اقتل موسى**﴾ بهودشه وه نه وه ستان، به لكو فیرعه ون تی: وازم لی بینن تا موسا بکوژم، نیت ره هه موشتی رزگارتان نه بی ﴿**ولیدع ربه**﴾ جا با نه ویش هاوار به ری بو پهروردگاری خوئی! پرزگاری بکات ﴿**انی اخاف ان یبدل دینکم**﴾ چونکه به راستی من نه ترسم که نایینه که تان بگوئی و لیتان تی بکات ﴿**او ان یشهر فی الارض الفساد**﴾ یان خراپه و فساد له م زه وییه بنیته وه و نیوانتاتان تی بکات، دیاره زور جیگه ی گالتو پیکه نینه، که فیرعه ونیکی واه موسا بلیت: من ده ترسم فساد بلاو بکاته وه! گومان نیه که باوی هه موو یاخی بووان هه وایه، کاتی که خوئیان به چاک و پاک و راست نه زانن، نه یانه وی بهو جوړه وتانه سوژی گه و کومهل بو خوئیان بوروژینن!! جا که هیچیان بو نه مایه وه، نه و جا ده ست نه که ن به ناموژگاری و نه بنه واعیزی دینی! ﴿**۲۷** **وقال موسى انی عذت بربی وربکم**﴾ موسا وتی:

به راستی من په نا ده به مه بهر پهروردگاری خووم و، پهروردگاری نیوشه ﴿**من کل متکبر لا یؤمن بیوم الحساب**﴾ که بمپاریزی له هه مرقیکی له خوبایی بوو، که باوهر ناکا به پوژی حساب و پاداشت و توله ﴿**۲۸** **وقال رجل مؤمن من آل فرعون یکتب ایمانه**﴾ نه وسایوایی نیماندار له دهسته و بهسته ی فیرعه ون (له قیبتیه کان) هیمان بریوی خوئی نه شارده وه و نه یه ویرا خوئی دهرخا، کاتی که نه و هه پرده وه و گورده شیه ی لی بیستن بهرام بهر به موسا وتی: ﴿**انقتلون رجلا ان یقول ربی الله**﴾ نایا نیوه پیوایی وه هاده کوژن، که نه لی: پهروردگارم (الله) یه، نایا نیوه قسه ی ناوا به تاوان نه زانن و فرمانی کوشتنی بو دهر نه که ن! ﴿**وقد جاءکم بالبینات من ربکم**﴾ که بیگومان له لایه ن پهروردگارتان وه به لگه و نیشانه یه کی زوریشی بو هیان و ﴿**وان یک کاذبا فعليه کذب**﴾ گریمان نه گهر دروش بکات، وه بالی دروکی له سه ر خویه تی ﴿**وان یک صادق**﴾ یصبکم بعض الذی یعدکم﴾، خو نه گهر قسه ی راست بکا،

﴿**۲۹** **وقال فرعون ذروني اقتل موسى ولیدع ربه**﴾ انی اخاف ان یبدل دینکم ﴿**۳۰** **وقال موسى انی عذت بربی وربکم**﴾ من کل متکبر لا یؤمن بیوم الحساب ﴿**۳۱** **فرعون یکتب ایمانه**﴾ انقتلون رجلا ان یقول ربی الله ﴿**۳۲** **وقد جاءکم بالبینات من ربکم**﴾ وان یک کذباً فعليه کذبہ ﴿**۳۳** **وان یک صادقاً یصوبکم بعض الذی یعدکم**﴾ ان الله لا یهدی من هو مسرف کذاب ﴿**۳۴** **یقول لکم الملک الیوم طهرین فی الارض فمن یضربکم**﴾ باس الله ان جاءنا قال فرعون ما اریکم الا ما اری وما اهدیکم الا سبیل الرشاد ﴿**۳۵** **وقال الذی امن یقوم اینی اخاف علیکم مثل یوم الاحزاب**﴾ مثل داب قوم نوح وعاد وشمود والذین من بعدهم وما الله برب ظلمات للعباد ﴿**۳۶** **ویقول اینی اخاف علیکم یوم اللناد**﴾ یوم تولو مدبرین مالکم من الله من عاصرو من یضلیل الله فوالله من هاد ﴿**۳۷** **ولقد جاءکم**﴾

نه واهندی له و هه پرده شیه ی نه و به لیتی پیداون نه و قه تان نه بیت ﴿**ان الله لا یهدی من هو مسرف کذاب**﴾ چونکه به راستی خوا مروی زیاده ره و کارو دروژن، شاره زاو ریتمایی ناکات، چونکه دروی کردوته پیشه ی خوئی. ﴿**۳۸** **یا قوم لکم الملک الیوم ظاهرين فی الارض**﴾ پیاهو نیمانداره کی خرمی فیرعه ون تی: نه ی هوژی من! واه مپرو دسه لات بو نیویه، هه نیویش له میسر دا دسه لات دارن، جا له خوتانی تی که مده دن و خه لکه که ی مه چه و سیننه وه ﴿**فمن ینصرنا من باس الله ان جاءنا**﴾ جا کی بهر گریمان نه کات له سزای خوا، نه گهر بویمان هات؟! ﴿**قال فرعون ما اریکم الا ما اری**﴾ فیرعه ون پاش نه و هه موو ناموژگاریه - پیاهو نیمانداره که کردی - وتی: من هه نه و راو بوچوونه به چاک ده بینم خسته بهر چاوتان، واته: له کوشتنی موسا بولاوه، شتیکی تر به باش نابینم ﴿**وما اهدیکم الا سبیل**﴾

الرشاد ﴿چاکیش بزائن که من تهنه ریگای هیدایه تان نیشان نهدهم، فیرعه ونیش له گهل نه ته وه کهیدا هر درو دهکات، پیغه مبه ر ۳۱ دهفرمووی: ((مامن امام یموت، یوم یموت وهو غاش لرعیته، إلا لم یرح رائحة الجنة، وإن ریحها لیوجد من مسیره خمسائة عام) فتح الباری: ۱۳/۱۳۶۵. ﴿**وقال الذی آمن یا قوم انی اخاف علیکم مثل یوم الاحزاب**﴾ پیاهه خاوهن برهاکه وتی: خزمنه! بهراستی من له روژی دهترسم بهسرتانا بیست، وهک روژی گروپهکان، واته: وهک روژی نهوانه ی که بهرامبه به پیغه مبه رهکانیان دهسته دهسته وهستان و چوون بهگژیاندا ﴿**مثل داب قوم نوح وعاد وثمود**﴾ وهکو حالی گهل نوح و عادو سهمود، لهوسزایه نهوقه ی نهوان بوو ﴿**والذین من بعدهم**﴾ و نهو کهسانهش لهپاش نهوانه وه هاتن، وهک گلهکه ی لووط ﴿**وما الله یرید ظلما للعباد**﴾ خو خوا

نایهوی ناههقی و ستهم له بندهکانی خو ی بکا، کهوابوو نهوه بهرهه می دهستی خو یانه ﴿**ویا قوم انی اخاف علیکم یوم التناد**﴾ نه ی هوزکهک! بهراستی من نهترسم لهروژی که خه لکی بانگ و هاوار له یهکتر نهکن و داوی یارمه تی لهیهکتر نهکن، دهترسم لهو روژدها تووش بن و بییته هاوار هاوارتان ﴿**یوم تولون مدبرین**﴾ نهو روژه که ههموتان هه لدین به پشت هه لکردووی لهبهردهم سزای سهختی دوزه خدا ﴿**مالکم من الله من عاصم**﴾ هیچ پاریزه ریکیشان نیه لهسزای خوا بتانپاریزی ﴿**ومن یضلل الله فما له من هاد**﴾ نهوانه خوا گومرای کردوون، ههرکه سیکیش خوا گومرای بکات - بههوی لاریی خو یه وه- نیت هر هیچ ری نیشاندهریکی نیه بو ریگای ریگای راست بیبات ﴿**ولقد جاءکم یوسف من قبل بالبینات**﴾ سویند به خوا (یوسف) یش پیش هاتنی موسا بهچه ندان به لگه و نیشانه ی روونه وه هاته لاتان بو رینموونیتان، جا قسه ی راست وهک نین که سیر نه لی نهویه که نه م (یوسف) ه، (یوسف) ی کوپی (یه عقوب) ه/ سه لاویان لی بی، پیشهاتنی

وَلَقَدْ جَاءَ كُمْ یُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَاَزَلْتُمْ فِي سُلُوكِ مِمَّا جَاءَ كُمْ بِهِ حَتَّىٰ اِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُوْلًا كَذٰلِكَ يُضِلُّ اللهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُّرْتَابٌ ﴿۲۱﴾ الَّذِيْنَ يُجَادِلُوْنَ فِيْ آيَاتِ اللهِ بِغَيْرِ سُلْطٰنٍ اَنْتَهُمْ كَبُرُ مَقْتًا عِنْدَ اللهِ وَعِنْدَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبٍ مُّكْتِرٍ جَبَّارٌ ﴿۲۲﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يٰهٰؤُلَاءِ اٰتِيْنِ لِيْ صِرَاحًا عَلٰى اَنْ اُبْلَغَ الْاَسْبَدَ ﴿۲۳﴾ اَسْبَدَ اَسْمَوْتٍ فَاطْلَعَ اِلَى الْاَلَةِ مُوسٰى وَاِنِّىْ لَاطْنُهُ كَذِبًا وَكَذٰلِكَ زَيْنٌ لِّفِرْعَوْنَ سُوْءَ عَمَلِهٖ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيْلِ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ اِلَّا فِى تَبَابٍ ﴿۲۴﴾ وَقَالَ الَّذِيْ ءَامَنَ يَقُوْمُ اَتَّبِعُوْنِ اَهْدِيْكُمْ سَبِيْلَ الرَّشٰدِ ﴿۲۵﴾ يَقُوْمُ اِنَّمَا هٰذِهِ الدُّنْيَا مَتْعٌ وَاِنَّ الْاٰخِرَةَ هِىَ دَارُ الْفِكَارِ ﴿۲۶﴾ مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزِئُ الْاَمْلَهَآ وَمَنْ عَمِلَ صٰلِحًا مِّنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْتُوْا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ يَرْزُقُوْنَ فِيْهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿۲۷﴾

موسا ر ۳۲ خوا ناردیه لای قیبتیهکان. ﴿**فمازلتم فی شک مما جاءکم به**﴾ کهچی لهپه یامه که ی نهویش که پیی هاتبوو بوتان، هر لهگومان و دوودلییدا بوون، و پرواتان پینهکرد، دیاره مه بهست باوو باپیرانیانه ﴿**حتى اذا هلك قلتم لن یبعث الله من بعده رسولا**﴾ ههتا کاتی مرد (یوسف) نهوسا و تتان: نیت هرگیز خوا دوا ی نهو هیچ په یامبه ریکی تر نانیری ﴿**کذلک یضل الله من هو مسرف مرتاب**﴾ وهک نه م گومرا کردنه، خوا هر که سیکی سه رکهش و گوماندار گومراو سه رلینشیواو نهکات ﴿**الذین یجادلون فی آیات الله بغير سلطان اتاهم**﴾ نه مه کو تایی ناموژگارییهکانی پیاهه موسولمانه که ی ثالی فیرعه ونه: نهوانه ی که موجداه له دهکن لهشانی به لگه و نایه تهکانی خوا، بی نهوه ی هیچ به لگه و نیشانه یهکیان بو هاتبی له خواوه ﴿**کبر مقتا عند الله وعند الذین آمنوا**﴾ نهو موجداه له یه هو ی رق و تاوان و کینه یهکی زور گهره یه له لای خواو، لای نهوانهش پروایان هیناوه چونکه بی

هیچ به لگه‌یه که قسه فری ئه‌دهن ﴿**كذلك يطبع الله على كل قلب متكبر جبار**﴾ وەك ئه‌و مۆرنا نه به‌سه‌ر ئالی فیرعه‌وندا، خوا مۆرده‌نی به‌سه‌ر دالی هه‌موو مرقی‌کی له‌خۆ بایی بو و سته‌م‌کاردا. به‌ئێ... هه‌رکاتی دل فاسیدو وتی‌ک چوو، ئه‌وا ته‌واوی لاشه‌و جه‌سته‌یش فاسید ده‌بی و تی‌ک ده‌چی، وەك پی‌غه‌م‌به‌ر ﷺ ئه‌فه‌رموی: ((ان فی الجسد مضغة اذا صلحت، صلح الجسد كله، واذا فسدت فسد الجسد كله الا وهی القلب)) متفق علیه.

فیرعه‌ون مه‌سخه‌ره به‌ په‌روه‌ر‌د‌گاری مووسا ده‌کات:

﴿**وقال فرعون يا هامان ابن لي صرحا**﴾ فیرعه‌ون دوا‌ی وته‌کانی پیاوه موسل‌مانه‌که ترسی لئ نیشته‌که‌ئه‌و قسانه‌ی ئه‌وه تینیان تی بکات، بۆیه ئه‌لی: باموسا تا‌قی بکه‌ینه‌وه بزانیان راسنه‌کات، جا له‌به‌ر ئه‌وه وتی: ئه‌ی

هامان! کۆشکی‌که‌ی به‌رزم بۆ دروست بکه، له جی‌گایه‌که تردا

ده‌فه‌رموی: (فاوقد لی یا هامان علی الطین فاجعل لی صرحا) ۳۸/۲۸. ﴿**لعلى ابلغ الاسباب**﴾ ۳۷ **اسباب**

السموات به‌شکو بگه‌مه‌ چه‌ند رییازه‌کان، رییازه‌کانی

سه‌رکه‌وتن بۆ ئاسمانه‌کان!!! ﴿**فاطلع إلى إله موسى**﴾ تا

له‌خوا‌ی موسا ئاگادار بيم و ببینم، دیاره به‌ گالته‌وه ئه‌لی

(خوا‌ی موسا)، بۆیه وتی: ﴿**وانی لأظنه كاذبا**﴾ هه‌رچه‌ند

من پیم وایه درۆ ئه‌کات که ئه‌لی: خوا‌یه‌کی تر هه‌یه!

﴿**وكذلك زين لفرعون سوء عمله**﴾ هه‌روه‌ك ئه‌م رازاندنه‌وه‌یه

کاره خراپه‌کان لای فیرعه‌ون رازاوه‌و جوان کران! ﴿**وصد عن**

السبيل﴾ و له‌پیی راستیش به‌ره‌ه‌لستی کرا، چونکه‌ خوی

لارو شایسته‌ بوو ﴿**وماکید فرعون إلا فی تباب**﴾ بی‌گومان

کارو نه‌خشه‌و فرت و فی‌ئلی نادروستی فیرعه‌ون بۆشاردنه‌وه

ی راستیه‌کان، هه‌ر له‌زه‌ره‌رو زیانی‌کی گه‌وره‌دایه‌و، هیچ

ئه‌نجامی‌کی چاکی نییه‌ بۆی ﴿**وقال الذی آمن یا قوم**

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد﴾ جارێکی تر پیاوه

باو‌پ‌داره‌که‌ی (ئالی فیرعه‌ون) دیت‌ه‌وه وتاردان و ئه‌لی: قه‌وم و

وَيَقَوْمٌ مَّا لِي اَدْعُوْكُمْ اِلَى النَّجْوَى وَتَدْعُونِي اِلَى النَّارِ ﴿١١﴾ تَدْعُونِي لَآكُفِّرُ بِاللّٰهِ وَاَشْرَكَ بِهِ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَاَنَا اَدْعُوْكُمْ اِلَى الْعَزِيْزِ الْغَنِيِّ ﴿١٢﴾ لَآجِرُهُ اَمَّا تَدْعُونِيْ اِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِى الدُّنْيَا وَاَلَا فِى الْاٰخِرَةِ وَاَنْ مَّرَدُّنَا اِلَى اللّٰهِ وَاَنْتَ الْمُسْرِفِىْنَ هُمْ اَصْحٰبُ النَّارِ ﴿١٣﴾ فَسَتَذْكُرُوْنَ مَا اَقُوْلُ لَكُمْ وَاَفُوْضْ اَمْرِيْ اِلَى اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بَصِيْرٌ بِالْعٰبِدِ ﴿١٤﴾ فَوَقَّهٗ اللّٰهُ سَبَآتٍ مَّا مَكُرُوْا وَاَحَاقَ بِاَلِ فِرْعَوْنَ سُوْءُ الْعَذٰبِ ﴿١٥﴾ النَّارُ يُعْرَضُوْنَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُوْمُ السَّاعَةُ اَدْخِلُوْا اِلَآلَ فِرْعَوْنَ اَشَدَّ الْعَذٰبِ ﴿١٦﴾ وَاِذْ يَتَحٰجُّوْنَ فِى النَّارِ فَيَقُوْلُ الضَّعِفَتُوْا لِلَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْا اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ اَنْتُمْ مُّغْنُوْنَ عَنْا نَصِيْبَ مِنَ النَّارِ ﴿١٧﴾ قَالَ الَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْا اِنَّا كُلُّ فِىْهَا اِلٰهٌ اللّٰهُ قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعٰبِدِ ﴿١٨﴾ وَقَالَ الَّذِيْنَ فِى النَّارِ لِحٰزِنَةٍ جَهَنَّمَ اَدْعُوْا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ الْعَذٰبِ ﴿١٩﴾ قَالُوْا لَوْ كُنَّا نَعْلَمُ

گه‌له‌که‌م! هه‌ر به‌ شوین مندا بین! من رینموونیتان ده‌که‌م بۆ رییازی دروست ﴿**یا قوم إنما هذه الحياة الدنيا**

متاع﴾ ئه‌ی هۆزه‌که‌م! به‌راستی ژیا‌نی ئه‌م دونیا‌یه ته‌نها له‌زه‌ت بردنی‌کی به‌ په‌له‌یه ﴿**وان الآخرة هی دار القرار**﴾ و

به‌راستی ته‌نها ما‌له‌که‌ی تر (به‌هه‌شت) جیی هه‌میشه‌یی و نیستی‌ق‌ق‌اره ﴿**من عمل سینه فلا یجزی إلا مثلها**﴾

هه‌رکه‌سی‌ک خراپه‌یه‌کی کرد "له‌دونیا‌دا" هه‌ر به‌قه‌ده‌ر ئه‌وه تۆ‌له‌ی لئ ده‌سنریت ﴿**ومن عمل صالحا من ذکر او انثی**

ئه‌وه‌ش چا‌که‌یه‌کی کرد له‌ پیاو، یانله ژن ﴿**وهو مؤمن**﴾ و له‌هه‌مان کاتدا به‌واداریش بی‌ت ﴿**فاولئک یدخلون الجنة**

ئا ئه‌وانه ده‌چه‌ به‌هه‌شه‌ته‌وه‌و ﴿**یرزقون فیها بغیر حساب**﴾ بی‌ ئه‌ژمارو بی‌ سنوور له‌ویدا رسق و رۆزیان ئه‌دریتی

واته: مه‌گه‌ر ته‌نها خوا خۆی بزانی چۆن پادا‌شتیان ئه‌داته‌وه ﴿**ویا قوم ما لی ادعوکم إلى النجاة**﴾ ئه‌ی هۆزه‌که‌م!

چی هه‌یه بۆ ئیوه من بانگتان ده‌که‌م بۆ رزگاریی "به‌هه‌شت" ﴿**وتدعوننی إلى النار**﴾ ئیوه‌بانگی من ده‌که‌ن بۆ ئا‌گری

دۆزهخ؟! ﴿^{۴۲} **تدعوننی لاکفر بالله**﴾ ئیوه من بانگ دهکەن بى باوه پەم بە خوا ﴿**واشرك به ماليس لی به علم**﴾ وشتیک بەکەمە شەریکی لە خوا یە تیدا هیچ زانیارییەکم پێی نیه. ﴿**وانا ادعوکم الی العزیز الغفار**﴾ لەکاتیکیا من بانگتان دهکەم بۆ لای خوا یەکی دەسەلاتداری لیبورده ﴿^{۴۳} **لا جرم انما تدعوننی الیه لیس له دعوة فی الدنیا ولا فی الآخرة**﴾ راسته، که ئەوه منی بۆ بانگ ئەکەن بپەرستم، نه لەدونیای، نه لە پاشه روژدا تهانای وهلامدانهوی دوعایهکی نیه ﴿**وان مردنا الی الله**﴾ به راستی گەرانه وهمان هەر بۆ لای خوا یه ﴿**وان المسرفین هم اصحاب النار**﴾ و بیگومان ئەوموشریکه لەسنور دەرچوانه هاوه لانی دۆزهخن ﴿^{۴۴} **فستذکرون ما اقول لکم**﴾ جا نکاتی سزا که تان بینى، قسەى منتان وهبیر دیتەوه، بهلام چ که لکینکی ئەبى؟ ﴿**وافوض امری الی الله**﴾ وهمن تهواوی کاروباری خۆم به خوا ئەسپێرم، نیت چى ئەبى با بى ﴿**ان الله بصیر بالعباد**﴾ به راستی خوا به بندهکانى بینایه، ئەزانى خەریکی چى ﴿^{۴۵} **فوقاه الله سینات ما مکروا**﴾ ئینجا خوا ئیمانداره که ی پ راست له فرت و فیلیان ﴿**وحاق بال فرعون سوء العذاب**﴾ ئەوسزا به دوتوندهش دارو دهسته که ی فیرعه ونى داگرت، واته: لەدهریاکه دا نو قمران ﴿^{۴۶} **النار یعرضون علیها غدوا وعشیا**﴾ له سه ر ناگر راده نو ئێرین به بهیانی و نیوه پۆ به دواوه، ئەمەش هەر له گۆڤه وه تا قیامهت: ((عن عائشة -رضی الله عنها-: ان یهودیة دخلت علیها فقالت: نعوذ بالله من عذاب القبر، فسألت عائشة رسول الله ﷺ عن عذاب القبر فقال ﷺ ((نعم عذاب القبر)) ئیمامى بوخاریی له خاتوو عائیشه وه - خواى ئى رازى بى- له پیغه مبه رى پرسى: دهرباره ی سزای گۆڤ؟ ئەویش فهرمووی: به لى سزای گۆڤ راسته وهقه، نیت هه موو جاریک پاش نو ئێره کان ((اللهم انی اعوذ بك من عذاب القبر)) ی دهوت. ده توانى سه ریکى (ئین که سیر) بکهیت، چونکه فهرمووده یه کی زۆرى هینا وه دهرباره ی سزای گۆڤ. ﴿**ویوم تقوم الساعة**﴾ و روژیکیش قیامهت به رپا ده بیٔ، خوا به به فریشته کان ده فهرموى: ﴿**ادخلوا آل فرعون اشد العذاب**﴾ ئال و شوینکه وتوانی فیرعه ون بخه نه ناو سه خترین سزا وه، ئەمه یه که خوا نه ناس و کافرو سوود وه رده گریت له کارو کرده وه ی چاکى خو، له دونیای له قیامهتدا! له دونیادا خوا به مال و سامان و کوپو مندال و له شساغی و ته ندروستی پاداشتی ده داته وه، له قیامهتیشدا که متر له و سزایه ی (ئالی فیرعه ون) ی هیه ﴿^{۴۷} **وان یتحاجون فی النار**﴾ بۆیان باس بکه ئە ی پیغه مبه ر! کاتى له ناو ناگردا له گه ل یه کتر کیشمه کیشیان وه، یه کتر تاوانبارو گونا بهار ئەکهن: ﴿**فیقول الضعفاء للذین استکبروا**﴾ جالاوازو چه وساو هکان، (شوینکه وتوو به ی دەسه لاتکرا وه کان) به له خو بایی بو وه کان (شه رۆکه کان) ده لئین: ﴿**انا کنالکم تبعاً**﴾ به راستی ئیمه شوینکه وتوو ی ئیوه بووین ﴿**فهل انتم مغنون عنا نصیباً من النار**﴾ جا ئایا ئیستا ئەتوان و ده سه لاتتان هیه به شیک له سزای ئەو ناگره مان له کۆل بخه ن؟ ﴿^{۴۸} **قال الذین استکبروا انا کل فیها**﴾ سه رکرده ده ما خبه رزه له خو بایی بو وه کانیش ئەلئین: به راستی ئیمه هه موو له ناو ناگر داین، ئەگه ر شتی که مان پى کرابا، بۆخومانمان ئەکرد ﴿**ان الله قد حکم بین العباد**﴾ به راستی خوا له نیوان بنده کانیدا به دادگه رانه داوه ریی کرد، له بهر ئەوه هه موو بى باوه ر بووین، برپاری داوه تۆله ی خومان وه ر ئەگرین، واته: ئیمه ی سه رکرده و ئیوه ی چه وساو ه هەر دوو له ناو ناگر داین ﴿^{۴۹} **وقال الذین فی النار لخرتة جهنم**﴾ ئەوانه ی له نیو ناگردان به فریشته ده رگاوانه کانى دۆزهخ ئەلئین: ﴿**ادعوا ربکم یخفف عنا یوماً من العذاب**﴾ له په ره وردگارتان بخوازن، که ته نها روژیک سزای دۆزهخمان ئى سووک بکات ﴿^{۵۰} **قالوا او لم تک تاتیکم رسلکم بالبینات**﴾ ئەوانیش له وه لامدا پیاان ئەلئین: ئایا په یام به ره کانتان به چه ن دین به لگه ی ناشکرا وه نه هاتنه لاتان، که چی ئیوه هەر برواتان پى نه کردن ﴿**قالوا بلی**﴾ له وه لامدا ئەلئین: به لى هاتنه لامان به درۆزمان

کردن ﴿**قَالُوا قَادِعُوا**﴾ جا فریشته‌کان ئەلین: دە داوا بکەن و بپارێنەوه له‌خوا، به‌پراستی نێمه جورنەت ناکەین ﴿**وَمَا دَعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ**﴾ داواو پارانه‌وهی بێ پروایانیش، هیچ که‌لکێک نابەخشی و، هەر له نابوودبووندايه. خوا یاریی پیغه‌مبهران و باوهرداران دەدات:

﴿**إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا**﴾ بیگومان نێمه یارمه‌تی په‌یامبهرانمان و ئەوانه‌ش بر‌وایان هیناوه‌ئەده‌ین، له ژيانی دونیادا به‌سەر دوژمنانیاندا سه‌ریان ئەخه‌ین، سه‌رخستنی پیغه‌مبهران و بر‌وادران ئەوه‌یه: خوا هه‌میشه کۆمه‌لی ده‌نی‌ری به‌رگری له به‌رنامه‌و نایینه‌که‌یان بکەن و تۆله له‌سته‌مکاران بسیننه‌وه، به‌تایبه‌ت له‌و ده‌مه‌ی پیغه‌مبهدا ﷺ تا نیستاش ئەو راستیه ده‌بینری که‌ ئایینی خوا هەر ده‌می‌نی و هەر زاله، ئەگه‌رچی تاغوت و دنیا خۆرانیش فیل و فه‌ره‌ج لی‌بدەن!

﴿**وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ**﴾ وه‌له‌ورۆژه‌یشدا که‌ شایه‌دان - له پیغه‌مبهران و فریشته‌و... - هه‌لئه‌سن و راست ده‌بنه‌وه به‌شایه‌تیدان له‌سەر ئەوانه‌ی درو‌یان له‌سه‌ر خواوه‌ند کردبوو، وه‌که‌ له‌ (هوود: ۱۸) ئەفه‌رموی: (ویقول الأشهاد هؤلاء الذين كذبوا على ربهم...) ﴿**يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذَرَتُهُمْ**﴾ ئەو رۆژه که‌ بر‌و بیانوو پارانه‌وه‌ی سه‌ته‌مکاران وه‌ر ناگیرئ و، هیچ که‌لکێکیان پی ناکه‌یه‌نی ﴿**وَلَهُمُ الْعَنَةُ**﴾ **ولهم سوء الدار**﴾ نه‌فه‌رت و خراپ‌ترین حال و جیگه‌یان بۆ هه‌یه له‌ دۆزه‌خدا.

مه‌سه‌لی موساوه‌نی ئیسراوێل وه‌ئینی سه‌رکه‌تن به‌ پیغه‌مبه‌ر:

﴿**وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى**﴾ بیگومان نێمه هوی رینموونیمان دابه‌مووسا "ته‌ورات و چه‌ندان ئایه‌ت و مۆجیزه" هەر به‌وه‌ش سه‌رمان خست ﴿**وَأَوْثَقْنَا بِنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ**﴾ وه‌کتی‌بی ته‌وراتیشمان هیشه‌توه له‌ناو کورانی یه‌عقوبداو، بوونه خاوه‌ن هه‌قی ئەو نامه‌یه ﴿**هُدًى**﴾

وذكری **لأولى الأبواب**﴾ بۆ رینماو یاداوه‌ری بۆ خاوه‌ن ئاوازه‌کان ﴿**فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ**﴾ جا که‌واته‌ ئەی موحه‌مه‌د ﷺ له‌سه‌ر ئەزه‌یت و نازاریان ئارام بگه‌ر، چونکه به‌ئینی خوا به‌سه‌ر خستنت راسته‌و دیته‌جئ ﴿**وَاسْتَغْفِرْ لَذَنبِكَ**﴾، وه‌ بۆ گوناها‌نت داوای لی‌بوردن بکه‌ له‌و شتانه‌ی که‌ ناتوانی وه‌ک پی‌ویست پی‌یان هه‌ل‌سیت، له‌وانه‌یشه مه‌به‌ست فی‌ر کردنی داخوازی ئومه‌ته‌که‌ی بی‌ت ﴿**وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشَى وَالْإِبْكَارِ**﴾ وبه‌هه‌موو ئیواره‌و به‌یانیان سوپاس و ته‌سبیحاتی په‌روه‌ردگارت بکه‌، واته‌: هه‌رگیز له‌یادی خواوه‌ند غافل مه‌به‌ ﴿**إِنَّ الَّذِينَ يَجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ**﴾ به‌راستی ئەوانه‌ی له‌ ئایه‌ته‌کانی خوادا ده‌مبازی ده‌کەن، به‌بی ئەوه‌ی هیچ به‌لگه‌یه‌کیان بۆهاتبئ ﴿**إِنْ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ**﴾ له‌ سینه‌کانیاندا خۆ به‌ زلزانین نه‌بی به‌رامبه‌ر به‌هه‌ق، شتی تر نییه‌ و، ئەیه‌انه‌وی هه‌ق باتل بکه‌نه‌وه ﴿**مَا هُمْ بِالْغَافِلِينَ**﴾ هه‌رگیز ئەوان پی‌یشی ناگه‌ن و ناتوانن نووری خوا

﴿**قَالُوا أَوَلَمْ تَكُنْ تَأْتِيكُم رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَى قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دَعْوُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ**﴾ ﴿**إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ**﴾ ﴿**يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذَرَتُهُمْ وَلَهُمُ الْعَنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ**﴾ ﴿**وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدًى وَأَوْثَقْنَا بِنِي إِسْرَءِيلَ الْكِتَابَ**﴾ ﴿**هُدًى وَذِكْرًى لِأُولِي الْأَلْبَابِ**﴾ ﴿**فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لَذَنبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعِشَى وَالْإِبْكَارِ**﴾ ﴿**إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ يَعْرِضُونَ سُلْطَانَهُمْ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ مَّا هُمْ بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ**﴾ ﴿**لَخَلَقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ**﴾ ﴿**وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسُوفُ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ**﴾

بکورتیننه وه **﴿فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ﴾** جا که وابوو تۆپه نابهره بهر خوا **﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾** چونکه به راستی تهنه نه وه بیسندهی بینا .

ژینی دواى مردن:

﴿لَخَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرَ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ﴾ به راستی دروستکردنی ئاسمانهکان و زهوی، له دروستکردنی خهک دواى مردن گه وره تره . واته: زاتی که ئاسمان و زهوی به وه هموو شته سه رسوهرینه رانه وه دروستکردبی، نهی چۆن ناتوانی مروّ پاش مردن زیندوو بکاته وه؟! **﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾** به لام زۆرتیرینی خهک نازان و تینا فکری له راستیه **﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ﴾** و مروّی نابینا و مروّی بینا وه کو یهک نین، واته: مروّی باوه ردارو بی باوه چوونیهک نابین **﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾** و نه نه وانیهش برویان هینا وه و کاره چاکه کاریان کردوه **﴿وَلَا الْمَسِيءُ﴾** و نه خراپکاریش **﴿قَلِيلًا مَا تَذْكُرُونَ﴾** نه وانیهتان بیر نه که نه وه و نامۆزگاری وهر نه گرن چهنده که من **﴿إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا﴾** به راستی روژی قیامت ههردی و هیچ گومانى تیدا نییه **﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ﴾** به لام زۆرتیرینی مهردم برهوا نا که نه به هاتنه که ی! **﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾** و پهروه ردارتاتن فهرمووی: داوا له من بکه و له من بپارینه وه ، منیش وه لامتان دهنده مه وه، پیغه مبهی **﴿وَدَعَا رَبِّي﴾** ده فهرمو: ((إِنْ الدَّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ)) جا پاش نه وه، نایه تی (ادعونی استجب لکم) ی خوینده وه. متفق علیه. یان ده فهرمو: نه وه ی له خوا ناپارینه وه، خوا لی ی تو وره یه. ئیمام نه حمهد و اصحاب السنن. **﴿إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي﴾** بیگومان نه وانیهی خو به گه وره ده زانن له په رستنم به ته نیا **﴿فَسَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾** بیگومان به سه رشوپی و به بچوکی ده چنه دۆزه خه وه.

به م کارانه خوا بناسه:

﴿إِنَّ اللَّهَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ﴾ خوا به نه وهی به تاریک دروستکرد بوتان ، تا نارامی تیا بگرن و تیندا بجهوینه وه **﴿وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا﴾** و روژیش به رووناک و روشن ، تارزق و روژی تیا به ده ده ست بینن **﴿إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ﴾** به راستی خوا خاوهنی نیعمهت و به هره ی زۆره به سه ره خه لکیه وه **﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ﴾** به لام زۆره ی خهک شوکری نا که نه و سپله ن! **﴿ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾** ئانه و خوا به یه پهروه ردارگاری ئیوه، به دیهینه ری هه موشتیک **﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾** جگه له ویش هیچ په رستراویکی هه ق نیه **﴿فَإِنِّي تَوَفُّكُونَ﴾** ده ئیتر چۆن له یه که خوا په رستی لا نه درین؟ **﴿كَذَلِكَ يُؤْفِكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ﴾** هه رئا به و جوهریه له یه که خوا په رستی لا نه درین ، نه وانیهش له نایه ته کانی خوا حاشا و نکولی نه که نه **﴿إِنَّ اللَّهَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ**

إِنَّ السَّاعَةَ لَأْتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٩١﴾ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٩٢﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٩٣﴾ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَإِنِّي تُؤَفِّكُونَ ﴿٩٤﴾ كَذَلِكَ يُؤْفِكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٩٥﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ فَكَّرًا وَالسَّمَاءَ بَنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٦﴾ هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٧﴾ قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِي الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾ هُوَ الَّذِي

الأرض قراراً ﴿ خواجه نه‌وی زه‌ویی بو کردوون باره‌گاو نشیمن و نیشته‌گه ، تا تیا یا بزین و به‌وینه‌وه **﴿والسمااء بناء﴾** و ئاسمانیش به بیناکراو وهك گومه‌زیی له‌سه‌رووتانه‌وه **﴿وصوركم فاحسن صوركم﴾** وینه‌ی کی‌شاوون ، جوان وینه‌ی کی‌شاوون ، چونکه ئی‌وه له‌هه‌موو گیانه‌به‌ریک بالاو به‌ژنتان جواتره **﴿ورزقكم من الطیبات﴾** وه له‌هه‌رچی حه‌لال و پا‌که رزقی پیداون ، وهك له‌م ئایه‌ته‌شدا ده‌فه‌رمووی: (الذی جعل لکم الأرض فراشا والسمااء بناء وانزل من السمااء ماء فأخرج به من الثمرات رزقا لکم فلا تجعلوا لله أندادا وانتم تعلمون) ۲۲/۲. دووپاتی ئه‌و هه‌موو نیعمه‌تانه ده‌کاته‌وه **﴿ذلکم الله ربکم﴾** نا ئه‌و‌خوا(الله)یه یه په‌روه‌ردگارتان **﴿فتبارک الله رب العالمین﴾** گه‌وره‌یی و بلندی بو‌خوا‌ی په‌روه‌رد گاری جیهانه‌کان **﴿هو الحی﴾** ئه‌وه هه‌میشه زیندو **﴿لا اله الا هو﴾** له‌غیره‌ز ئه‌و هیچ په‌رستراویکی هه‌ق نیه **﴿فادعوه مخلصین له‌الدین﴾** ده‌سا ئی‌وه هه‌ر ئه‌و بپه‌رستن به‌پوختی و بی‌خه‌وش له‌شیرک **﴿الحمد لله رب العالمین﴾** سوپاس هه‌ر بو‌خودای په‌روه‌ردگاری جیهانه‌کانه.

هه‌رگیز ری به‌شیرک نه‌دراوه:

﴿قل انی نهیت ان اعبد الذین تدعون من دون الله﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ پیا‌ن بلی: به‌راستی من قه‌ده‌غه کراوم له‌په‌رستنی ئه‌و شتانه ، که ئی‌وه له‌باتی خوا هاواریان بو‌ده‌بن و ئه‌یا‌نپه‌رستن ، که‌وابو ئی‌وه‌ش واز له‌بتپه‌رستنیان بێن **﴿لما جاءنی البینات من ربی﴾** کاتی به‌لگه‌روونه‌کان له‌په‌روه‌ردگارمه‌وه بۆم هاتن ، سه‌باره‌ت به‌یه‌کتا‌په‌رستی **﴿وامرت ان اسلم لرب العالمین﴾** و فه‌رمانم پیدراوه که ملکه‌چ بم بو‌په‌روه‌رد گاری جیهانه‌کان **﴿هو الذی خلقکم من تراب ثم من نطفة ثم من علقة﴾** هه‌رئه‌و خوا به‌توانایه‌یه ئه‌سلتانی (ئاده‌م) له‌گلێک دروستکرد ، له‌پاشان له‌تۆماویکی ئاوی منی ، ئینجا له‌خوینپاره (خوینیکی جه‌لته) **﴿ثم یخرجکم طفلاً﴾** له‌پاشان له‌سکی دایکتاندا به‌ساوایی ده‌تانه‌ینیته‌ دهر **﴿ثم لتبلغوا اشدکم﴾** له‌پاشان ته‌مه‌نتان درێژ ده‌کری تا بگه‌نه ته‌مه‌نی که‌مال و پله‌ی زه‌بر و به‌هیز بوون ، ته‌مه‌نی چل سالی **﴿ثم لتکونوا شیوخاً﴾** له‌پاشان ته‌مه‌نتان درێژ ده‌کری تا پیر بین **﴿ومنکم من یتوفی من قبل﴾** و تیا‌تانه پیش ئه‌وه بگاته ته‌مه‌نی که‌مال ، یان پیری ئه‌مرن **﴿ولتبلغوا اجلا مسمى﴾** خوا له‌سه‌ر ئه‌م شیوازه دروستیکردوون ، تا بگه‌نه کاتیکی دیاریکراو بو‌مردن **﴿ولعلکم تعقلون﴾** به‌شکم تی‌بگه‌ن ئه‌وه‌ی و ئی‌وه‌ی دروستکردوه ، جگه‌ له‌و خوا‌ی تر نیه **﴿هو الذی یحیی ویمیت﴾** هه‌ر ئه‌و خوا به‌توانایه‌یه ژین ده‌داو ده‌یسینی. واته: ژیان و ، مردن، ئه‌و دروستیان نه‌کات **﴿فاذا قضی امرنا بقول له‌کن فیکون﴾** جا کاتی ویستی شتی‌ک به‌بوون بی‌نی ، ته‌نها ئه‌وه‌نده‌یه پی ئه‌لی: بیه ، ئه‌ویش ده‌ست به‌جی ئه‌بی ، واته: هیچ ئه‌زیه‌ت و ماندوو بوونیکی تیا نیه بو‌ژیان پی‌به‌خشین و مراندن.

سُورَةُ غَافِرٍ

الْمَاءُ الرَّابِعُ الْخَمِيسُ

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ رُأْبٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ ثُمَّ لِيَكَوُنُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّى مِنْ قَبْلٍ وَلْيَبْلُغُوا أَجْلًا مُّسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَجْعَلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ أَفْنًا يَصُرُّونَ ﴿٦٩﴾ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآلِ كَتَبَ وَبِمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾ إِذَا أَعْلَلَ فِي أَغْنَقِيهِمْ وَالسَّلْسِلُ يُسْحَبُونَ ﴿٧١﴾ فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾ ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَنْتَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا كَذَلِكَ يَضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾ ذَلِكَ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾ أَذْخَلُوا أَنْوَابَ جَهَنَّمَ خَلِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾ فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعْدُهُمْ أَوْ نَتُوفِّيَنَّكَ فَاِلَيْنَا رُجُوعٌ ﴿٧٧﴾

چاره‌نووسی کیش‌که‌ران و دهمدریژان:

﴿**الم تر إلى الذين يجادلون في آيات الله**﴾ نایا ئەو چەواشە بووانەت نەدیووە کە لەبارە ی نایەتەکانی خواوە دەمە دەمی دەکەن؟! ﴿**انی یصرفون**﴾ چۆن لادەدریژ لیبیان و، لەرپی راست و رەوا خو کلا دەکەن؟ ﴿**الذین کذبوا بالكتاب وبما أرسلنا به رسلا**﴾ ئەوانە ی بەم قورئانە و بەونیشانە و موعیزانەش پەیامبەرەکانمان پیناردبوو باوەریان نەکرد ﴿**فسوف يعلمون**﴾ جا لەئاییندەدا پاشەرۆژی خویان دەزانن، دەزانن جی و ریبیان دوزخ و واوەیلا یە، وەک ئەفەرموی: (ویل یومئذ للمکذبین) ۸۲/۱۰. ﴿**إن الأغلال في أعناقهم والسلاسل**﴾ کاتی کو ت و زنجیر لە ملیاندا یە ﴿**یسحبون*** ۷۲ فی الحمیم﴾ بەو زنجیرانە رانەکیشریژن، بە ناو ناویکی گەرمداو، دەشکری بەگەر وویاندا، وەک ئەم نایەتە ی (یطوفون بینها و بین حمیم آن) ۵۵/۴۴. وە نایەت ی: (ثم إنکم ایها الضالون المکذبون لأکلون من شجر من زقوم ۵۱/۵۶-۵۲) وە نایەت ی: (خذوه فاعتلوه إلى سواء الجحیم ثم صبوا فوق رأسه من عذاب الحمیم، ذق إنک انت العزیز الکریم) ۴۷/۴۴-۴۹. جەخت لەسەر ئەوماناو مەبەستە دەکەنەووە ﴿**ثم فی النار یسجرون**﴾ لەپاشا لەناو ناگردا گڕ دەدریژ و ئەسووتیژن، هاوپی لەگەڵ تەواوی پیست و گوشت و نیسقانیان ﴿**ثم قیل لهم این ماکنتم تشرکون*** ۷۴ من دون الله﴾ لەپاشان پیبیان ئەوتری: کوان ئەو بتانە ی کە ئیو لەباتی خوا ئەتانپەرست و، ئەتانکردنە شەریک و هاوئلی خوا؟ ﴿**قالوا ضلوا عنا**﴾ ئەلین: هەموو لەپیش چاومان ونبوون و وریشتن و تیاچوون ﴿**بل لم نکن ندعو من قبل شیئا**﴾ بەلکو ئیمە لەپیشدا کە لەدو نیا دا بووین هیچ شتی کمان نەدەپەرست. و ئەزانن ئەگەر ئەو درو یە بکەن، کەلکی دەبی بو یان ﴿**کذلک یضل الله الکافرین**﴾ وەک ئەم گومرا کردنە یە، خوا بی پروایان گومراو سەر لیشتیواو دەکات ﴿**ذلکم بما کنتم تفرحون فی الأرض بغير الحق**﴾ ئەو سزایش لەسەر ئەو یە کە ئیو لەزو ییدا بەنا هەق لە کاتی کردنی تاواندا دلشادو خو شحال ئەبوون ﴿**وبما کنتم تفرحون**﴾ وەبە هو ی ئەو ی ئیو دەعیو فیزو بای یه واییتان دەنواندو، خەلکیکتان بەکەم داننا و، هەردەم نا هەقیان ئەکرد ﴿**ادخلوا ابواب جہنم خالدين فیها**﴾ دەفەرموون لەدەرگاکانی دۆزخەو بەچنە ژوررەو بەهەتا هەتایی لەویدا قەتیس بن ﴿**فبئس مثوی المتکبرین**﴾، جا چەندە خراپە جی وشوینی خو بە زلزانەکان.

بە نارام بە، سەردەکەو یی:

﴿**فا صبر إن وعد الله حق**﴾ سا ئارامت ببی ئە ی مو حەمەد ﷺ بە راستی بەلینی خوا بە سزادانی دۆژمانانت راستە ﴿**فإما نریک بعض الذی نعدم**﴾ جاهەندی لەو سزایە بەلینمان پیباندابوو، یان نیشانتي دەدین و بەچاوی خو ت دەیبینی ﴿**لونتوفیک**﴾ یان پیش ئەو دەتمریژن ﴿**فإلینا یرجعون**﴾ جا لەهەردوو حالەتە کەدا هەر بۆلای ئیمە دەگیردرینەووە ﴿**ولقد أرسلنا رسلا من قبلك**﴾ سویند ئەخۆم کە بەراستی لەپیش تو شدا پە یامبەریکی زۆرمان ناردوون، هەریەک بۆلای گەلی خو ی ﴿**منهم من نقصنا علیک**﴾ داستانی هیندیکیانمان لەقورئاندا بو باس کردوویت، ئەوانە ییش بیست و پینج پیغەمبەرن ﴿**ومنهم من لم نقص علیک**﴾ هەندیکیشیانمان بو باس نەکردوویت. پی شەوا (ئەحمەد) ئەم فەرموودە یە ئەهینی: جاریک لە پە یامبەر ﷺ دەپرسن: ناخو ژمارە ی پیغەمبەران چەندە؟ ئەو ییش دەفەرموی: (۱۲۴۰۰) سەدو بیست و چوار هەزار پیغەمبەرن، (۳۱۵) یان بەکتیب و نامەو رەوانە کراون و پیبان دەلین (روسول). ﴿**وماکان لرسول ان یاتی بأیة إلا بإذن الله**﴾ وەبو هیچ پە یامبەریک نەبوو کە موعیزە یەک بینی، بەفەرمانی خوا نەبی ﴿**فإذا جاء امر الله قضی بالحق**﴾ جاهەرکات فەرمانی خوا هاتی بە سزا، بە دادگەری بریارداراوە لە نیوانیاندا ﴿**وخسر هنالك المبطلون**﴾ لەو کاتەدا نا هەقکارەکان زیانمەند

و په شیمان بوون، به لām په شیمانی که لکی نه بووه بویان ﴿**اللّٰهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْعَامَ**﴾ خوا هر نهو زاتیه و شترگه لی بۆ ئیوه دروستکرد ﴿**لَتَرْكَبُوا مِنْهَا**﴾ بۆ نهو دی سوارین له هه ندیکیان ﴿**وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ**﴾ له هه ندیکیشیان بخۆن ﴿**وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ**﴾ وه زیاد له وهش که لکیکی زوریان تییه بۆتان: خوری و، کورک و، موو، شیرو، که ره و په نیرو، پۆن و... هتد ﴿**وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ**﴾ وه بۆ نهو دی له سه ر پشتیان بگه نه نهو مه به سته له دلتاندایه، واته خو تان و باره کانتان - به تاییه تی له کاتی بازگانییدا - بۆ هه لگرن. ﴿**وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفَلَكِ تَحْمِلُونَ**﴾ له سه ر نهو و شترانه و له سه ر که شتییه کان هه لده گیرین و هاتوو چۆ ده که ن ﴿**وَيَرْيِكُمْ آيَاتِهِ**﴾ نهو زاته به لگه و نیشانه کانی ده سه لاتی خو یتان نیشان نه دات ﴿**فَإِیْ آيَاتِ اللّٰهِ تَتَكَبَّرُونَ**﴾ جا ئینکاری کام له نیشانه کانی خوا نه که ن ، له گه ل نهو ده دا که زۆر ئاشکرا و روون؟!

له پێشینان عیبه رت گرن:

﴿**أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ**﴾ ئایا نهوانه به رووی زه ویدا نه پو یشتون ﴿**فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ**﴾ تا ببینن نه ناجمی نهوانه ی که له پێش نهوانه وه بوون چۆن بوو؟ ﴿**كَانُوا أَكْثَرُ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَأَثَارًا فِي الْأَرْضِ**﴾ نهوان له مان له رووی ژماره وه زۆرترو، له رووی هیژو شو ینه وارو بیناسازی و... هتد به هیژرتربوون ﴿**فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ**﴾ جا مال و هیژو ده سه لاتیان ، بی نیازی نه کردن له سزای خوا کاتی بویان هات ﴿**۸۲ فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ**﴾ جاکاتی په یام به ره کانیان به به لگه ی ئاشکرا وهاتنه لایان ﴿**فَرَحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ**﴾ که چی له باتی باوه ره ینانیان، نهوان به و نه دازه زانیارییه که مه ی خو ین خو شحال بوون ، هه رچه نده ریگه یان پی درنه نه کرد ﴿**وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ**﴾ و نهو سزایه ی نهوان گالته یان پی نه کرد هاته سه ریان و ده وره یدان ﴿**۸۴ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا**﴾ ئینجا کاتی سزا و تۆله ی توندی ئیمه یان دی و دلتیا بوون که زرگرنابن ﴿**قَالُوا امْنَا بِاللّٰهِ وَحَدُّهُ**﴾ وتیان: وا ئیستا پرومان به خوی تاک و ته نیا هیئا به ته نیا ﴿**وَكُفِرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ**﴾ باوه ریشمان نه مابه و بتانه ی که پێشتر کردبوومان به شه ریک و هاوه لی خوا ﴿**۸۵ فَلَمَّ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا**﴾ ئینجا ئیمانه که یان سوودی پینه دان ، کاتی سزاکه ی ئیمه یان دی، چونکه کار له کار ترازا بوو، ئیتر له و کاته یشدا ده رگای په شیمانی داده خرئ (وه ک فیرعه ون کاتی که سزای دیت په شیمان بوویه وه و وتی: (آمنت انه لا إله إلا الذي آمنت به بنو إسرائيل وأنا من المسلمين) ۹۰/۱۰. به لām وه که ئهم فهرموده ده فهرموئ: ((إن الله تعالى يقبل توبه العبد مالم يغفر))، مسند احمد ۱۳۲/۲، التر مذی، ابن ماجه). واته: خوا ته و به و په شیمانی به نده وه ره گری، پێش نهو دی بگاته حاله تی غه رغه ره گیانه لا. (سنة الله التي قد خلت في عباده) نه مه نهو سوننه ت و باوه ی خوا بوو که له به نده کانییدا تیپه ری، واته: به ده ریژایی رۆژگار خوا سوننه تی و ابووه، هه ر

سُورَةُ الْغَافِرِ

سُورَةُ الْغَافِرِ

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ فَفُتِنَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿۷۸﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَنْعَامَ لَتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿۷۹﴾ وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفَلَكِ تَحْمِلُونَ ﴿۸۰﴾ وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَآىءِ آيَاتِ اللَّهِ تَتَكَبَّرُونَ ﴿۸۱﴾ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرُ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَأَثَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿۸۲﴾ فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرَحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿۸۳﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ، وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿۸۴﴾ فَلَمَّ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا سَلَّتِ اللَّهُ إِلَيْنَا قَدْ خَلَّتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿۸۵﴾

سُورَةُ الْغَافِرِ

۷۶

ق، و میك له كاتی دیتنی سزادا باوه‌ری هیئابی لئی وەر نه‌گیراوه و سوودی نه‌بووه بۆی ﴿وخسر هنالك الكفرون﴾ له و کاته‌دا کافره‌کان زیانمه‌ندبوون، چونکه ناشکرا بوو و زانرا که سوودیان له هیچ شتی وەر نه‌گرت، نه‌له‌بته‌کان، نه‌له‌ئو هه‌موو پیلانه‌یان.

له (۱۹ی ربیع الثاني / ۱۴۱۷ک به‌رام‌به‌ر ۹/۲/۱۹۹۶ز دواى نوێژى به‌یانی، له‌نووسینی ته‌فسیری ئەم سورته‌ی (غافره) بوومه‌وه. له (پراگه‌یاندنی بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامی)، له هه‌له‌بجەى شه‌هید.

زۆریش سوپاس بۆ خوای میهره‌بان و غافیر. وه‌له‌په‌نای ئەم سووره‌ ته‌دا ، داواى لیخۆشبوونی لێده‌که‌ین.

*** **

۴۱- سوورته‌ی (فوصیله‌ ته‌ به‌

مه‌که‌که‌ییبه‌و (۵۴ نایه‌ ته‌.

به‌ناوای خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئەم سوورته‌ به‌ باسی یه‌کتا په‌رستی و په‌یام و زیندوو بوونه‌وه‌و پاداشت و تۆله‌ ده‌کات، جا بۆیه‌که‌مجار باسیکی کورتی قورئان ئەکات، که‌ چون به‌ هه‌موو به‌لگانه‌وه‌ ده‌ئه‌به‌زی و راستیی په‌یام‌به‌ریش ﷺ ئەچه‌سپینی، هه‌روه‌ک باسیکی سروس و نیگا بۆ په‌یام‌به‌ر ئەکا، و ده‌لی: هه‌روه‌مه‌دی پیغه‌مبه‌ر ﷺ مروقیکه‌و، خوا له‌ناو مه‌ردمدا ده‌لیبێژاردوه‌، هه‌تائه‌و په‌یامه‌ گه‌وره‌یه‌ی هه‌لگری و به‌ به‌یه‌نیانی رابگه‌یه‌نی، پاش ئەوه‌ش باسی ئاسمانه‌ کان و زه‌وی ئەکات، بۆ ئەوه‌ به‌وردی بیران لى بکریته‌وه‌ و، بکریته‌ به‌لگه‌ بۆ یه‌کناسینی خوا، هه‌روه‌ک په‌نجه‌ رائه‌ کیشی بێر ئەنجامی ئەوانه‌ی ململانییان له‌گه‌ل په‌یامبه‌ راندا ده‌کرد، داواى ئەوه‌ی که‌ باسی برواداران ده‌کات، به‌تایبه‌ت ئەوانه‌ی ئەکه‌ خوایان یه‌کلا کردوو ته‌وه‌و له‌سه‌ر نه‌خشه‌ی خوا هه‌رگیز ناترازین.. کۆتاییشی دیت به‌باسی هه‌ندى له‌نه‌ینییه‌کانی

بوونه‌وه‌ر، که‌پۆژ به‌پۆژ ده‌ریان ئەخات بۆ اده‌مزاد. جابه‌م شیوه‌یه‌ش ده‌ست پێده‌کات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * ۱
 ﴿حَم﴾ ئەم پیتانه‌ هه‌ر ئەوانه‌ن که‌ قورئانیان لى پیکه‌اتوه‌، ده‌سا ئەگه‌ر ئیوه‌ده‌توانن وینه‌ی ئەم قورئانه‌ بینن، به‌یه‌نن!
 ﴿تَنْزِيلَ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ ئەم قورئانه‌ له‌لایه‌ن خواجه‌کی خاوه‌ن به‌زه‌یی و میهره‌بان‌ه‌وه‌ نێرداوه‌ ته‌ خواره‌وه‌،
 (وه‌ک له‌ جیگایه‌کی تر‌دا له‌و باره‌یه‌وه‌ ئەفه‌رموی: (قل نزلہ روح القدس من ربک بالحق) ۱۶/ ۱۰۲.

قورئان هه‌موو نایه‌ته‌کانی شییکراوه‌ ته‌وه‌:

﴿کتاب فصلت آیاته﴾ ئەم نامه‌یه‌ که‌ ئایه‌ت و مه‌به‌سته‌کانی جودا‌کراوه‌ ته‌وه‌ له‌ یه‌کتر به‌له‌فزو به‌مانا ﴿قرآن﴾
 ﴿نبریا﴾ خوێنراوه‌یه‌که‌ به‌ زمانی عه‌ره‌بی ﴿لقوم یعلمون﴾ بۆ خه‌لکانی ئەمه‌ بزائن و دانابن و، بیان‌ه‌وی تیبگه‌ن
 له‌وانه‌ی عه‌ره‌بی‌زانن ﴿بشیرا ونذیرا﴾ موژده‌ به‌خشه‌ به‌ موسلمانان به‌ به‌ه‌شت، بۆ کافرانیش ترسینه‌ره‌ به‌

خه لکی بانگ بکه بو یه رستی خوا به تاك و ته نیایی:

﴿**قل انکم لتکفرون بالذی خلق الارض فی یومین**﴾ پییان بلی: ئایا باوهره وزاته ناکهن که له ماوهی دوو روژدا (دوو دهوره ی ئهو چوارو روژه) زهویی و تهواوی شته نهئیدی یه کانی زهویی دروستکرد ﴿**وتجعلون له اندادا**﴾ و هیمان وینه و نمونه و هاوبهشی بو پهیدا دهکهن و، دهسه لاتی ئه دهنه دهست؟ ﴿**ذلک رب العالمین**﴾ ئائه و به دیهنه ره یه په ره دگاری جیهانه کان، نهک ئهو بتانه ئیوه هه لتان بژاردوون ﴿**وجعل فیها رواسی من فوقها**﴾ و، چهند که ژو کیویکی تابتی مه حکمه می بلندی له سه ر زهویی دا ناو، کردنی به میخ بو، تا ئیوه هه ل نه دیری و به، ئاسانی له سه ر پشتی بژین ﴿**وبارک فیها**﴾ و خیرو بیریکی زوری تیخست: ئاوو هه واو جوړه ها میوه و میوه جات و، ده ریا و کانگه کان و.. هتد ﴿**وقدر فیها اقاتها فی اربعة ایام سواء**﴾ رۆزی و بژئوی خه لکه که ی تیا دیارکرد هه، له و چوار روژانه دا (چوار دهوران) واته: ئه نجامدانی ئه وه موو کارانه، ته نها له ماوهی دوو خولدا بوو، دروستکردنی زهویی و قایمکردنی کیوه کانیش خولیک بوو، ئه وه موو خیرو خیراته ییش له خوله که ی تر دا، ئه وه هه ر چوارخول و، روژه که به یه کسانێ ﴿**للسائلین**﴾ بو ئه وانهی پرسیار دهکهن: زهوی له چهند روژدا دروستکراوه؟ دهگوتری له چوار روژاندا! ﴿**ثم استوی إلى السماء وهی دحان**﴾ پاش دروستکردنی زهویی، ئیراده ی دروستکردنی ئاسمانیشی کرد، که وهک دووکه لی وابوو. (ئیین که سیر) ئه لیئت: کاتی زهویی دروست بوو، جوړه هه لمیک که ئه مپو پیی ئه لین: دنیای سه دیم وهک هه ورلای سه رووی گرتبوو، جا لیژدها هه لئه گری زهوی له ییش ئاسمانه وه دروست بووی،

۵۱. لیش ئەگري ئاسمان بەر لە زەویی دروستبوویت، بەلام سوورەتی (نازعات) ئەمە روون ئەکاتەو، جگە لەوەیش زانیاری ئەمڕۆ پشتگیری ئەوێ کردووێ که زەویی پاش دروست بوونی ئاسمان بوو: وە ئەفەرموی: ﴿**فَقَالَ لَهَا يَا اَرْضُ اَنْتِ طَوْعًا اَوْ كَرْهًا**﴾ ئینجا خوا بە ئاسمان و بە زەویی فەرموو: بێ و شکلی خۆتان بگرن و، ملەچ بێ، چ بەزۆر چ بەئەزۆ، چونکە بێار دراوێ که دەبی دروست بێ ﴿**قَالَتَا اَيْنَا طَائِعِينَ**﴾ ئەوانیش وتیان: وابەخۆشی و ملەچ بوون، هاتین و شکلی خۆمانمان وەرگرت ﴿**فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمٍ**﴾ جاحەوت ئاسمانی لە ساوێ دوو روژدا - جگە لە چوار روژەکە ی تر - بەتەواوی دروستکرد ﴿**وَاَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ اَمْرًا**﴾ و لە هەر ئاسمانیک چ ئەویست بێاری بۆدا. کە وایو ئاسمان و زەویی، هەردوو پیکەو لە ماوێ (۶) روژدا دروستکراون،

(واتە: روژی یەك شەممە، بۆ روژی هەینی)، شیاوی باسە، لەچەند سوورەتیک قورئانیشدا ئەو (روژە) باس کراو، بۆ نموونە لە سوورەتی حەجدا، ئایەتی (۴۷) ئەفەرموی: (وان یوما عند ربك كالف سنة مما تعدون) وە لە سوورەتی السجدة/ ۵ دا ئەفەرموی: (ثم يعرج اليه في يوم كان مقداره الف سنة مما تعدون) وە لە المعارج/ ۴ دا ئەفەرموی (تعرج الملائكة والروح اليه في يوم كان مقداره خمسين الف سنة). ئۆمان نیە لەو دا کە دیاریکردنی کات و زەمان و زەمان، بە روژو سال و مانگ: بەو پێیە کە ئیستا مروو لەسەر ئەم زەویە دەژی، وە سوپانەوێ زەوی بە دەوری خۆدا، ئەگینا ئەگەر برۆیت بۆ ئەستێرەیک تری ئاسمان، ئەوا ریزی دریزی و کورتی روژەکە دەگوێ درێ. سالی ئیمە لەو زەویە دا چونکە دوورین لە خۆرەو، بە (۳۶۵) روژ ئەو جا پەرەخەیک بە دەوری خۆدا تەواو ئەکات، کەچی ئەستێرە ی ئەتارید بە (۸۸) روژ سالی خۆی تەواو ئەکات و ئەسوپی تەو بە دەوری خۆدا، بەلام ئەستێرە ی (بلوتو) چونکە دوور ترە لە خۆرەو بە (۲۵۰، ۹۰) روژ سالی خۆی تەواو ئەکات واتە: سالیکی ئەو (۲۵۰) سالی ئیمە یە.

﴿**فَقَضَاهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرًا**﴾ وَرَبَّنَا السَّمَاءَ الَّتِي بَنَيْتَ بِهَا السَّمَوَاتِ وَحَفَظْتَ ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿۱۳﴾ فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿۱۴﴾ إِذْ جَاءَهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا يَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً فَأَنبَأْنَا أَرْسِلْهُمْ بِهٖ كِفْرُونَ ﴿۱۵﴾ فَأَمَّا عَادُ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَحْحَدُونَ ﴿۱۶﴾ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحْسَاتٍ لِّنَذِقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْزَىٰ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴿۱۷﴾ وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَهُمْ فَاسْتَحَبُوا الْعَمَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ فَأَخَذَتْهُمُ صَاعِقَةُ الْعَذَابِ الْهَوْنِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿۱۸﴾ وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَنْقُوتُونَ ﴿۱۹﴾ وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿۲۰﴾ حَتَّىٰ إِذَا مَجَاءَهُمْ مَا بُشِّرْتُمْ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَرُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۲۱﴾

وقالوا لعلهم

۴۷۸

تەواو ئەکات واتە: سالیکی ئەو (۲۵۰) سالی ئیمە یە. ﴿**وَرَبَّنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ**﴾ و نزیکترین ئاسمانیشمان بێ، چەندین چرا (ئەستێرە) رازاندەو بو تان ﴿**وَحَفَظَهَا**﴾ و بە پاراستن پاراستمان لە گوێراگرتنی شەیاتین بۆ (الملا الأعلى) لەو کە نەینیەکانیان بدن و، لە زەوییدا خەلکی پی فریویدەن ﴿**ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ**﴾ ئەو کارە بەر سوپەنەرانە، گشت ئەندازە گرتنی خۆی بە دەسلەاتی زانایە.

لە سەرگۆرشتەکە ی (عاد) پەند وەر بگرن:

﴿**فَإِنْ أَعْرَضُوا**﴾ ئینجا ئەگەر لەگەڵ ئەو هەموو بەلگەن دا، هیمن قورەیش رویان وەرگێرا لە باوەر هینان ﴿**فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ**﴾ پێیان بلی: بەهەرە تریشقەیک، وە هەرە تریشقەیک گەل عادو سەموود دەتاترتسینم ﴿**إِذْ جَاءَتْهُمْ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ**﴾ ئەوساتە کە پەيامبەرەکان هاتن بۆ

لایان له پیشیان و له پاشیاندا و، ههولیکى زوریان لهگەڵدان، بەلام هیچ کەلکیکی نەبوو! وەك له جیگایهکی تردا نەفەرموی: ﴿وقد خلت النذر من بين يديه ومن خلفه...﴾ ۲۱/۴۶. ﴿**الّا تعبدوا إلا الله**﴾ پێیان وتن: کە جگە لەخو! (الله) هیچ کەسێک مەپەرستن ﴿**قالوا لو شاء ربنا لآنزل ملائكة**﴾ کەچی وتیان: ئەگەر پەرەردگارمان بیسوێستبا پەيامبەرێک بنێرێ، ئەوا فریشتەى ئەنارد، ئەك ئادەمیی ﴿**فإنما بما أرسلتم به كافرون**﴾ بێگومان جائیمە، باوەرمان نیه بەهوی ئیوهی پێ نێردراوه ﴿**فأما عاد فاستكبروا فى الأرض بغير الحق**﴾ ئینجا عاد "گەلى هود" بەنارەوا لەسەر زەویدا لەخۆبایی بوون و سەرپێچیان کردو یاخیی بوون، نازاری هودو برۆدارانیان دا! ﴿**وقالوا من اشد قوة**﴾ گوتیان: کى لەئیمە بەهیزترە، تا بتوانی سزایمان بدات؟! ﴿**أو لم يروا أن الله الذى خلقهم هو اشد منهم قوة**﴾ ئەى ئایانەیانزانیه کە ئەو خۆیە و ئەوانى دروستکردووه، لەوان بەهیزترە؟ ﴿**وكانوا بأياتنا يجحدون**﴾ دیارە بە ئایەتەکانى ئیمە نكوولێ و حاشایان کرد! ﴿**فأرسلنا عليهم ريحا صرصرا**﴾ جائیمەش (با) یەكی، توندی بەدەنگمان ناردە سەریان کە: هەر بەشریخەو دەنگەكەى زۆر بەیان مردن ﴿**فى ايام نحسات**﴾ لەچەند رۆژیکى تووش و شوومدا، وەك ئەم ئایەتەیش دەفەرموێ: ﴿**فى يوم نحس مستمر**﴾ ۱۹/۵۴. یان لە جیگایهکی تردا دەفەرموێ: ﴿**سبع لیلال وثمانية ايام حسوما**﴾ ۷/۶۹. ﴿**لنذيقهم عذاب الخزى فى الحياة الدنيا**﴾ تاهەر لەم ژيانى دنیاىەدا سزایهکی ئابرووبەریان پێ بجێژین ﴿**ولعذاب الآخرة اخزى**﴾ بێگومان سزای پاشە رۆژیش سەختن، ترو ئابرووبەرترە ﴿**وهم لا ينصرون**﴾ و یارمەتیش نادرین بۆ رزگار بوونیان. ﴿**واما ثمود فهدیناهم**﴾ گەلى (سەموود)یش رینگەى خەيرو رینگەى شەپمان نیشاندان، راستیمان بۆ روشنکردنەوهو (صالح) پەيامبەرمان ﷺ بۆ ناردن ﴿**فاستحبوا العمى على الهدى**﴾ کەچی گومراییان بەسەر هیدایەتدا هەلبژارد! ﴿**فأخذتهم صاعقة العذاب الهون بما كانوا يكسبون**﴾ جا بەهوی ئەو کارەیانەوه دەیانکرد، هەورە تریشقی سزای سووككەى گرتنى لەناوچوون ﴿**ونجيننا الذين آمنوا وكانوا يتقون**﴾ ئەوانەش کە برۆیان هیناو لەسنوورەکانى خواخوێارێزبوون، رزگارمانکردن.

تێبینی: گەلى سەمود لە (وادى القرى) نێوان مەدینەو شامدا ئەژیان، خوا ئەرزو ئاویکی زۆر پرلەخێرو پڕ پیتی پێبەخشیبوون، وە خواوەنى کشتوکال و باخ و باخاتیکی سەرسوڕهینەر بوون، تەمەنیکى درێژیان بەسەر ئەبرد، لەش و قەبارەیهکی توندو بەهیزیان بوو، دەستیکی بالایان لە دارشتنى بیناو خانوو بەرهو کوۆشك و تەلاردا هەبوو.

ئەندامەکانى لەش، شایەتى دەدەن لە سەر خواوەنهكەیان:

﴿**ويوم يحشر اعداء الله إلى النار**﴾ ئەى موحەممەد ﷺ باسى ئەو رۆژه بکە بۆ گەلەكەت کە نەیارو دوژمنانى خوا بەرهو ناگرى دۆزەخ کو ئەکرێنەوه ﴿**نهم يومعون**﴾ جابەرێز رانهگیردین و دەستە دەستە بەرێدەکرین بۆئاگر. واتە: هەمووپێکەوه ریز دەکرین و ئەیانبەن بۆ مەحشر ﴿**حتى إذا ماجأوها شهد عليهم سمعهم وابصارهم وجلودهم**﴾ هەتا کاتى دەگەنە لای ئاگرەكە، گوێ و چاوو پێستیان، گەواهییان لەدژ ئەدەن ﴿**بما كانوا يعملون**﴾ لەهەر کارى کردوویانە ﴿**وقالوا لجلودهم لم شهدتم علينا**﴾ بە گەلییهوه بەپێستیان ئەلێن: بۆچی بە زیانى ئیمە گەواهیاندا؟ خو ئیمە لەئیهو بەرگری ئەکەین! ﴿**قالوا انطقنا الله الذى انطق كل شىء**﴾ ئەلێن: ئەوخوایهى کە هەموو شتیکی هیناوتە قەسو گو، ئیمەیشى بەقسە هینا. واتە: بە ئارەزووى خۆمان نەبوو، ئیتر بۆچی گەلیممان لى ئەکەن؟ ﴿**وهو خلقكم اول مرة**﴾ هەر ئەویشە بۆ یەكەمجار لەنەبوونەوه ئیوهی بەدیھینا ﴿**وإليه ترجعون**﴾ و هەر بۆلای

ئەویش دەگپردیڤرینهوه. ئیمامی (موسلیم) له (ئەنەس) هه ئەلی: جارێک پیڤه مبهه پیکه نی! فه رمووی: (هل ترون مم اضحك؟) ئایا ئەزانن له چای پی ئەکه نه؟! وتمان: خواو پیڤه مبهه که ی ئەزانن، فه رمووی: (من مخاطبة العبد ربه يقول: يارب! ألم تجرنی من الظلم؟ قال: يقول بلى. فيقول: فأنى لا أجيز على الأَشْهاد منى. قال: يقول: كفى بنفسك اليوم عليك شهيدا، وبالكرام الكاتبين شهودا. قال: فيختم على فيه، فيقال لأركانہ انطقی، فنطق بأعماله، قال: ثم نخلی بینه وبين الکالم، قال: فيقول: بعد لكن وسحقا، فعنکن كنت اناضل) باب (۱۶/۲۹۶۹). له قسه وگفتوگۆی بهندهیه که گه ل خویا خویدا ئەلی: ئەی پهروهردگارم ئایا بریار نه بوو لهغه درو ستهم په نام بهدیت. خوا ئەفه رمووی: به لی بریار وابوو! ئەوسا بهنده که ئەلی: ده من بو ئەوه له خۆم نه بی شاید قبول ناکه م، خوا ئەفه رمووی: هه خۆت به شایهت به سیت، هاوپی له گه ل

دهستای نووسه رانی به یز، ئەلی: ئەوجا مۆر له سه ر ده می ده دری، جا به ئەندامه کانی لاشه ی دهوتری: ئاده ی ئیوه قسه بکه ن! ئەوانیش دینه قسه و، مۆله ت ده دری، ئەوجا پییان ئەلی: ده ک دوور بن له ره حمه تی خواوه دوور بن و تیا بچن، خو من له ئیوه دیفاع و بهرگرم ئەکه رد! ﴿**وما کنتم تستترون ان یشهد علیکم سمعکم ولا ابصارکم ولا جلودکم**﴾ وه له دنیا دا له وه خۆتان نه ئەشارده وه که گو ی و، چاوو پیستتان شایه دیتان له سه ر به دن. ﴿**ولکن ظننتم ان الله لا یعلم کثیرا مما تعملون**﴾ به لām له گه ل ئەوه یشدا هیمان هه ر گومانتان وابوو که: له زۆری له و کرده وانه ی ئیوه ئەنجامیان ئەده ن، بی ناگیه ،بویه بی باکانه ئەو هه موو گونا هانه تان ده که رد ﴿**وذلكم ظنکم الذی ظننتم بریکم ارداکم**﴾، هه ره وگومانه تان بوو، به رامبه ر به پهروهردگارتان له ناوی بردن و تیا چوون ﴿**فاصبحتم من الخاسرین**﴾ و جا که پان له دوو او زیانمه ندان و، خۆتان و دهو ر به ره که شتان فه وتاند ﴿**فان یصبروا فالنار مثوی لهم**﴾ جا ئەهه ر خویان رابگرن

﴿**وَقَالُوا لَجُلُودُهُمْ لَمْ يَشْهَدُوا عَلَيْنَا قَالُوا أَنطَقْنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ**﴾ ﴿**وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَرُونَ**﴾ أَن شَهِدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿**وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ**﴾ أَرَدْتُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿**فَإِنْ يَصْبرُوا فَالْنَارُ مَثْوًى لَّهُمْ وَإِنْ يَسْتَعْتَبُوا فَهُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ**﴾ ﴿**وَقِيصَّ لَهُمْ قُرْآنُ فَرَزْنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أَمْرٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْغَنَى وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ**﴾ ﴿**وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَأَسْمَعُوا هَذَا الْقُرْآنَ وَالنَّفْوَ فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ**﴾ ﴿**فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَشْوَأَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ**﴾ ﴿**اذلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ**﴾ النَّارُ لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ جَزَاءُ بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿**وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرْنَا الَّذِينَ أَضَلَّأْنَا مِنْ الْغَنَى وَالْإِنْسِ لِنَجْعَلَهُمَا مِثْلَ قَوْمٍ مِنَ الْأَشْقَالِ**﴾ ﴿**وَإِنْ يَسْتَعْتَبُوا فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ**﴾ و ئەهه ر

له سه ر سزاو تۆله، یان خۆرانه گرن، هه ر ناگری دۆزه خه جیگایان ﴿**وَإِنْ يَسْتَعْتَبُوا فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ**﴾ و ئەهه ر داوای لیبووردن و ره زامه ندی خواش بکه ن، هه رگیز به مه رامی خویان ناگه ن و، لییان قبول ناکری و به ر ره زامه ندی خوایش ناکه ون.

مورشریکان دۆسته کانیان کاری خرا پیان پیده که ن:

﴿**وقیصنا لهم قرناء**﴾ هه ر له دنیا دا چه ند هاوه ل و هاو نی شینی کمان - له شه یتان و مرو فه قول بره کان - بو پهی دا کردن و زālما نکردن به سه ریاندا ﴿**فزینوا لهم ما بین ایدیهم وما خلفهم**﴾ جا بو یان جوان کردن ئەوه ی پی شیان له کارو باری دنیا، وه ئەوه ی پاشیان له کارو باری ئاخیره ت، به نا په واه و ناهه ق، ئەوانیش به بی باکانه ره فتاریا نکردو و جولا نه وه، وه ک ئەم نایه ته ی: ﴿**وإنهم لیصدونهم عن السبیل ویحسبون أنهم مهتدون**﴾ ئەوه دوو پات

﴿٢٦﴾ **وقال الذين كفروا لا تسمعوا لهذا القرآن** ﴿بى بېواكان بهيه كترىان گوت: گوئى بؤ ئەم قورئانە مه گرن كاتى موحه ممه ده ئه يحوينئيه وه﴾ **والغوا فيه لعلمك تغلبون** ﴿وه بيكه نه هه راو هو سه و غه لبه غه لب تئي دا، به شكوم زال بين به سهر موحه ممه ددا! ئينجا خوا له جيگاهه كى تر دا - فه رمان به گو يگرتن بؤ قورئان ده دا - و نه فه رموى: (واذ قرئ القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلمك ترحمون) ٢٠٤/٧﴾. ﴿٢٧﴾

القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلكم ترحمون(٢٠٤/٧). ﴿٢٧﴾

فلنذيقن الذين كفروا عذابا شديدا ﴿٢٨﴾ سویند به خوا ئەوانەى
بى باوەڕ بوون سزایەكى تووندىان پى ئەچىژين
﴿ولنجزيهم أسوأ الذی كانوا يعملون﴾ و بیگومان بەهۆى
ئەو کارە زۆر خراپانەووە دەیانکرد سزایان دەدەین ﴿٢٨﴾ **ذلك**
جزاء أعداء الله النار ﴿ئەووەش پاداشتی دوزمناى دینی
خوایە، ئاگرى دۆزەخ﴾ **﴿لهم فيها دار الخلد﴾**
خانەى هەتاھەتایىیان تییدا بۆھە **﴿جزاء بما كانوا بآياتنا**
يجحدون﴾ لەتۆلەى ئەووەدا کە نكولى ئایەتەکانى ئیھەیان
دەکرد ﴿٢٩﴾ **وقال الذين كفروا ربنا انا الذين اضلانا من الجن**
والانس﴾ بى باوەڕو خوانەناسان دەلین: ئەى پەروەردگارى
ئیمە! ئەو دودوەستەى جنۆکە و ئادەمییەمان نیشان بەدە
کە پێیان لیگوڤین **﴿نجعلهما تحت اقدامنا﴾** هەتا بیانخەینە
ژێر پێمان **﴿ليكونا من الاسفلين﴾** تالە خوارترینى
چینەکانى ئاگرەو دەبن، بیگومان ئەوانەى کارى ناشەرعی
و ناھەق دەکەن و خەڵکانى تریش چاویان لى دەکەن، گوناحى
ئەوانیش دەکەوێتە سەریان و، ھەمووشیان لە یاشە روژدا

٤٨٠
 سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبُّنَا إِنَّكَ خَيْرُ مَنْ يَدْعُو
 ٤٨١
 ٤٨٢
 ٤٨٣
 ٤٨٤
 ٤٨٥
 ٤٨٦
 ٤٨٧
 ٤٨٨
 ٤٨٩
 ٤٩٠
 ٤٩١
 ٤٩٢
 ٤٩٣
 ٤٩٤
 ٤٩٥
 ٤٩٦
 ٤٩٧
 ٤٩٨
 ٤٩٩
 ٥٠٠
 ٥٠١
 ٥٠٢
 ٥٠٣
 ٥٠٤
 ٥٠٥
 ٥٠٦
 ٥٠٧
 ٥٠٨
 ٥٠٩
 ٥١٠
 ٥١١
 ٥١٢
 ٥١٣
 ٥١٤
 ٥١٥
 ٥١٦
 ٥١٧
 ٥١٨
 ٥١٩
 ٥٢٠
 ٥٢١
 ٥٢٢
 ٥٢٣
 ٥٢٤
 ٥٢٥
 ٥٢٦
 ٥٢٧
 ٥٢٨
 ٥٢٩
 ٥٣٠
 ٥٣١
 ٥٣٢
 ٥٣٣
 ٥٣٤
 ٥٣٥
 ٥٣٦
 ٥٣٧
 ٥٣٨
 ٥٣٩
 ٥٤٠
 ٥٤١
 ٥٤٢
 ٥٤٣
 ٥٤٤
 ٥٤٥
 ٥٤٦
 ٥٤٧
 ٥٤٨
 ٥٤٩
 ٥٥٠
 ٥٥١
 ٥٥٢
 ٥٥٣
 ٥٥٤
 ٥٥٥
 ٥٥٦
 ٥٥٧
 ٥٥٨
 ٥٥٩
 ٥٦٠
 ٥٦١
 ٥٦٢
 ٥٦٣
 ٥٦٤
 ٥٦٥
 ٥٦٦
 ٥٦٧
 ٥٦٨
 ٥٦٩
 ٥٧٠
 ٥٧١
 ٥٧٢
 ٥٧٣
 ٥٧٤
 ٥٧٥
 ٥٧٦
 ٥٧٧
 ٥٧٨
 ٥٧٩
 ٥٨٠
 ٥٨١
 ٥٨٢
 ٥٨٣
 ٥٨٤
 ٥٨٥
 ٥٨٦
 ٥٨٧
 ٥٨٨
 ٥٨٩
 ٥٩٠
 ٥٩١
 ٥٩٢
 ٥٩٣
 ٥٩٤
 ٥٩٥
 ٥٩٦
 ٥٩٧
 ٥٩٨
 ٥٩٩
 ٦٠٠
 ٦٠١
 ٦٠٢
 ٦٠٣
 ٦٠٤
 ٦٠٥
 ٦٠٦
 ٦٠٧
 ٦٠٨
 ٦٠٩
 ٦١٠
 ٦١١
 ٦١٢
 ٦١٣
 ٦١٤
 ٦١٥
 ٦١٦
 ٦١٧
 ٦١٨
 ٦١٩
 ٦٢٠
 ٦٢١
 ٦٢٢
 ٦٢٣
 ٦٢٤
 ٦٢٥
 ٦٢٦
 ٦٢٧
 ٦٢٨
 ٦٢٩
 ٦٣٠
 ٦٣١
 ٦٣٢
 ٦٣٣
 ٦٣٤
 ٦٣٥
 ٦٣٦
 ٦٣٧
 ٦٣٨
 ٦٣٩
 ٦٤٠
 ٦٤١
 ٦٤٢
 ٦٤٣
 ٦٤٤
 ٦٤٥
 ٦٤٦
 ٦٤٧
 ٦٤٨
 ٦٤٩
 ٦٥٠
 ٦٥١
 ٦٥٢
 ٦٥٣
 ٦٥٤
 ٦٥٥
 ٦٥٦
 ٦٥٧
 ٦٥٨
 ٦٥٩
 ٦٦٠
 ٦٦١
 ٦٦٢
 ٦٦٣
 ٦٦٤
 ٦٦٥
 ٦٦٦
 ٦٦٧
 ٦٦٨
 ٦٦٩
 ٦٧٠
 ٦٧١
 ٦٧٢
 ٦٧٣
 ٦٧٤
 ٦٧٥
 ٦٧٦
 ٦٧٧
 ٦٧٨
 ٦٧٩
 ٦٨٠
 ٦٨١
 ٦٨٢
 ٦٨٣
 ٦٨٤
 ٦٨٥
 ٦٨٦
 ٦٨٧
 ٦٨٨
 ٦٨٩
 ٦٩٠
 ٦٩١
 ٦٩٢
 ٦٩٣
 ٦٩٤
 ٦٩٥
 ٦٩٦
 ٦٩٧
 ٦٩٨
 ٦٩٩
 ٧٠٠
 ٧٠١
 ٧٠٢
 ٧٠٣
 ٧٠٤
 ٧٠٥
 ٧٠٦
 ٧٠٧
 ٧٠٨
 ٧٠٩
 ٧١٠
 ٧١١
 ٧١٢
 ٧١٣
 ٧١٤
 ٧١٥
 ٧١٦
 ٧١٧
 ٧١٨
 ٧١٩
 ٧٢٠
 ٧٢١
 ٧٢٢
 ٧٢٣
 ٧٢٤
 ٧٢٥
 ٧٢٦
 ٧٢٧
 ٧٢٨
 ٧٢٩
 ٧٣٠
 ٧٣١
 ٧٣٢
 ٧٣٣
 ٧٣٤
 ٧٣٥
 ٧٣٦
 ٧٣٧
 ٧٣٨
 ٧٣٩
 ٧٤٠
 ٧٤١
 ٧٤٢
 ٧٤٣
 ٧٤٤
 ٧٤٥
 ٧٤٦
 ٧٤٧
 ٧٤٨
 ٧٤٩
 ٧٥٠
 ٧٥١
 ٧٥٢
 ٧٥٣
 ٧٥٤
 ٧٥٥
 ٧٥٦
 ٧٥٧
 ٧٥٨
 ٧٥٩
 ٧٦٠
 ٧٦١
 ٧٦٢
 ٧٦٣
 ٧٦٤
 ٧٦٥
 ٧٦٦
 ٧٦٧
 ٧٦٨
 ٧٦٩
 ٧٧٠
 ٧٧١
 ٧٧٢
 ٧٧٣
 ٧٧٤
 ٧٧٥
 ٧٧٦
 ٧٧٧
 ٧٧٨
 ٧٧٩
 ٧٨٠
 ٧٨١
 ٧٨٢
 ٧٨٣
 ٧٨٤
 ٧٨٥
 ٧٨٦
 ٧٨٧
 ٧٨٨
 ٧٨٩
 ٧٩٠
 ٧٩١
 ٧٩٢
 ٧٩٣
 ٧٩٤
 ٧٩٥
 ٧٩٦
 ٧٩٧
 ٧٩٨
 ٧٩٩
 ٨٠٠
 ٨٠١
 ٨٠٢
 ٨٠٣
 ٨٠٤
 ٨٠٥
 ٨٠٦
 ٨٠٧
 ٨٠٨
 ٨٠٩
 ٨١٠
 ٨١١
 ٨١٢
 ٨١٣
 ٨١٤
 ٨١٥
 ٨١٦
 ٨١٧
 ٨١٨
 ٨١٩
 ٨٢٠
 ٨٢١
 ٨٢٢
 ٨٢٣
 ٨٢٤
 ٨٢٥
 ٨٢٦
 ٨٢٧
 ٨٢٨
 ٨٢٩
 ٨٣٠
 ٨٣١
 ٨٣٢
 ٨٣٣
 ٨٣٤
 ٨٣٥
 ٨٣٦
 ٨٣٧
 ٨٣٨
 ٨٣٩
 ٨٤٠
 ٨٤١
 ٨٤٢
 ٨٤٣
 ٨٤٤
 ٨٤٥
 ٨٤٦
 ٨٤٧
 ٨٤٨
 ٨٤٩

په شیمان دهنه وه، بویه کوره که ی بابه گوره دشمن (ثاده/ علیه السلام) پاکوشتنی براکه ی خوۍ بهناهق، په شیمان بوویه وه، به لام چ قازانجیکی بوو: (ما قتلت نفس ظلما إلا كان على ابن آدم الأول كفل من دمها لأنه أول من سن القتل) أخرجه الشيخان. ﴿٣٠﴾ **إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ** بیگو مان نهوکه سانهش گو تیان : په روه دگار مان خوايه ﴿ثم استقاموا﴾ پاشان خوۍ مان راسته کړد بوویه وه، واته: زور به مه که می له سهر یه کناسین وه ستان و، به هیچ لایه که دا لایان نه دا ﴿تَنْزِلَ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ﴾ کاتۍ مردن، له گوږدا، له کاتۍ زیندو بوونه وه دا فریشته دانه به زنه لایان و، پیان ده لاین: ﴿الَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا﴾ له پاشه روژتان مه ترسن و، بو مال و مندالیشتان- پاش خوۍ تان- دل زویرمه بن، نیمه چاو دیریان ده یین ﴿وَابْشُرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾ موژده تان لی بیت به و بهه شته ی به لیتان پیددرا له دنیادا، مزگنی بیت نه مرو نه که ونه خوۍ و شادی به وه. ﴿٣١﴾ **نَحْنُ أَوْلَیَاکُمْ فِی الْحَیَاةِ الدُّنْیَا وَفِی الْآخِرَةِ** نیمه له

ژیانی دنیادا دوستان بووین، وهله پاشه روژیشدا، دوستان ده بین **﴿ولکم فیها ماتشتہی انفسکم﴾** وه له وی نه فستان چ بخوازی نامادهیه بوتان **﴿ولکم فیها ماتعدون﴾** و هرچیش بخوازن له بهه شتدا تییدا هیه **﴿نزلنا من غفور رحیم﴾** نهم میوانداریه ش، میوانداری و په زیاییه که له لایه ن په روه ردگاریکی گونا هیووشی به به زه ییه وه.

فهزل و گه وره یی بانگه واز (ده عود) بولای خوا:

﴿ومن احسن قولا ممن دعا الى الله﴾ کی لهو که سه قسه ی جواتره، خه لک به رهو یه کخواناسیی و، بوئیسلا م کردنه په پیره و و پروگرام بانگ ده کات **﴿وعمل صالحا وقال اننی من المسلمین﴾** و کرده و ی چاکیش ده کاو، به شانازیشه وه نه لی: من یه کی کم له موسلمانان؟ **﴿ولا تستوی الحسنة ولا السيئة﴾** هرگیز چاکه و خراپه یه کسان نین، بی شک خوا یه که می خوش نه وی و، رقی له دووه مه **﴿ادفع بالتي هي احسن﴾** پالنی به خراپه وه به جواترین ثاکار، واته: به ثاکاری جوان و جواتر وه لامی خراپه کار بده روه **﴿فانذا الذی بینک و بینہ عداوة کانه ولی حمیم﴾** نه وسا نه بی نی نهو که سه ی که له نیوان توو نه ودا دوژمنایه تیه ک، وای لیدی ده لیی دوستیکی نزیک و به سوژه **﴿وما یلقاها الا الذین صبروا﴾** خو نه و ثاکار چاکیش، به وانه نه بی به ثارامبوون، به که س نادری، چونکه کاری مهردانه کردن له گهل نامهردان و نه فاماندا، مهردانی خو ی ده وی **﴿وما یلقاها الا ذو حظ عظیم﴾** به به موو که سی ک نادری، مه گهر به که سی ک که خاوه نی به شیکی گهره بی له چاک و صبر **﴿واما ینزعنک من الشیطان نزع فاستعذ بالله﴾** هه رکاتیکی ش له لایه ن شهیتانه وه تووشی خه تهره وه سه و سه یه ک بوویت، ویستی توپاداشتی خراپه، به خراپه بده یته وه، خیرا په نابره بهر خوا، چونکه پیغه مبر **﴿هه رکه هه لده سا بو نو یژ، نه یفه رموو:﴾** (اعوذ بالله السميع العليم من الشیطان الرجیم من همزه ونفخه ونفثه). پیشه واه نه حمه د، ته بهری **﴿انه هو السميع العليم﴾** چونکه ته نها نه وه بیسه ری زانا.

نیشانه کانی ده سه لاتی خوا:

﴿ومن آیاته اللیل والنهار والشمس والقمر﴾ له نیشانه کانی تاک و ته نیایی خواجه: شه و روژو خو رو مانگ، چونکه هر یه که یان به چهند بهرنامه یه کی قه شهنگ و ری ک و پی ک دامه زراون و کاری خو یان ده کهن **﴿لا تسجدوا للشمس ولا للقمر﴾** ده سا نیو ش نه بو خو سوژده بهرن، وه نه بو مانگ، چونکه نه وانه هه ردو و دروستکراوی خودان و، نه وانی ش سوژده هه بو نه و ده بن **﴿واسجدوا لله الذی خلقهن﴾** نیوه سوژده هه ربو نه و خودایه بهرن نه وانی دروستکردو وه **﴿ان کنتم ایاہ تعبدون﴾** نه گهر ده تانه وی به هه قیانه ت خودا بهرستن. **﴿فان استکبروا﴾** نینجا نه گهر نه وانه له خو بایی بوون، کړنووش بهرن بو خوا **﴿فالنذین عند ربک یسبحون له باللیل والنهار﴾** جا نه و (فریشتانه) که له نزیکی په روه ردگاره و ون، شه و روژ هه ته سبیحاتی نه و نه کهن **﴿وهم لا یسامون﴾** هیچ کات له کاری خو یان ماندو و وهره ز نابن. (جابر) - خوا لیی رازی بی - ده لی: هه رگیز نه به شه و گارجینوبدهن، وه نه بهر ژگار، وه نه به خو رو مانگ و با، چونکه نه وانه بو هندی خه لک هو ی میهره بانی و ره حمه تن، بو ده سته یه کی تریش، سزاو نیقمه تن (الحافظ ابو یعلی). **﴿ومن آیاته انک ترى الارض خاشعة﴾** له نیشانه کانی ده سه لاداری نه وه که تو زه ویی واده بی نی مات و وشک و بی گیاو بی خیره و هه سستی له بهر نه ماوه **﴿فانذا انزلنا علیها الماء اهتزت وربت﴾** نینجا هه رکاتی بارانمان لی باراند، به ئاسایی ده بزوی و گه شه نه کات و هه لئه داو ده بوژیته وه و هه موو جوړه گیا یه کی لی ده ردیت **﴿ان الذی احیاه لمحیی الموتی﴾** به راستیی هه رنه و

زاتى كه نهو زهوييه مردووه‌ی: بهو شیوه زیندوو کرده‌وه، هرئه‌وه‌ش زیندوو کرده‌ی مردووه‌كانه ﴿**انه على كل شئ قدير**﴾، چونكه بهراستى نهو خوايه توانای به‌سهر هموو شتىكا هه‌یه.

كلا بپوون له نیشانه‌كانى خوا:

﴿**إن الذين يلحدون في آياتنا لا يخفون علينا**﴾ بیگومان نهو كه سانه‌له ناستى نایه‌ته‌كانى نیئمه كلا ده‌بن و هه‌ق نه‌گۆپن. واته: لاده‌دن و، تانه و توانج و پلاریان تى نه‌گرن، له نیئمه ناشاررینه‌وه ﴿**افمن يلقي في النار خير ام من يأتي آتنا يوم القيامة**﴾ نایا نهو كه سه‌ه فری ده‌دریته ناو ناگری دۆزه‌خه‌وه باشتره؟ یان نهو كه سه‌ه روژی قیامه‌ت به نه‌من و ناسایش دیت؟ ﴿**اعملوا ما شئتم**﴾ ده‌ساحه‌زله‌چى ده‌كه‌ن، بیكه‌ن نهو جا خوتان نه‌بیننه‌وه ﴿**انه بما تعملون**

بصير﴾ چونكه هه‌رچى بكه‌ن، نهو خوايه ده‌بیینی و بینایه‌پیى ﴿**إن الذين كفروا بالذكر لما جاءهم**﴾ بهراستى نه‌وانه كاتى قورنانیان بو هات، باوه‌ریان پى نه‌هینا، نه‌وه تۆله‌یه‌كى گه‌وره‌یان لی نه‌سه‌نری ﴿**وانه لكتاب عزيز**﴾، و بهراستى نهو قورنانه، كتیبیكه هه‌رگیز ناشكىت و نابه‌زى و زۆر به‌پریزه، نه‌توانی ره‌دی هه‌موو نكوولی، نكوولی كارىك بداته‌وه ﴿**لا ياتيه الباطل من بين يديه ولا من خلفه**﴾ هه‌رگیز ره‌فتار و گوفتارى هه‌چ و پووچى تى نایه‌ت، نه‌له‌پیش خوى، نه‌له‌پاش خوى ﴿**تنزيل من حكيم حميد**﴾ چوون له‌لایه‌ن خوايه‌كى قسه‌له‌جى وه‌میشه سوپاس‌كراوه‌وه نیئراوه ﴿**ما يقال لك الا ما قد قيل للرسل من قبلك**﴾ هه‌رئه‌وه‌ش به تۆ ده‌گوترى: كه به په‌يامبه‌رانى پیشى تۆ و تراوه، جا كه‌واته نارامت ببی‌خو‌راگر به ﴿**إن ربك لذو مغفرة وذو عقاب أليم**﴾ بهراستى په‌روه‌ردگارت خاوه‌ن به‌خششیكى گه‌وره، خاوه‌ن سزایه‌كى به‌نیشه، ده‌توانی گونا‌هى موسلمان عافوبكا، بو‌شى هه‌یه سزای به‌نیشیان بدات، كه‌واته هه‌موو كاروبارىكى خوت

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْكَرَ الْأَرْضَ خَشِيعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنْ الَّذِي أَحْيَاهَا الْمُحْيَى الْمَوْقِعُ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٦﴾ إِنْ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفُونَ عَلَيْنَا أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي آمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٧﴾ إِنْ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ﴿٣٨﴾ لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٣٩﴾ مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِن قَبْلِكَ إِنْ رَّبُّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٠﴾ وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ أَأَعْجَبِيَّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقُرْوهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى أُولَٰئِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٤١﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَفُضِّى بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٢﴾ مَّنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَمٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾

هه‌به‌خواه‌بسی‌په‌ره، پیغه‌مبه‌ر ﷺ له باره‌ی فه‌زل و به‌خششی خواوه ده‌فه‌رموی: (ئه‌گه‌ر به‌خشش و لی‌بوردنى خوا نه‌بووا، ژیان و زینده‌كى له‌زه‌تى نه‌ده‌بوو، ئه‌گه‌ر هه‌ره‌شه‌و تۆله‌شى نه‌بووا، هه‌موو كه‌سى پالى لی‌ده‌دایه‌وه‌و (كارى چاكی نه‌ده‌کرد). ئیبن نه‌بى‌حاتم.

قورنآن به‌عه‌جه‌میش بو‌وايه، هه‌ره‌خه‌نیان ده‌گرت:

﴿**ولو جعلناه قرآنا عجميا**﴾ ئه‌گه‌ر نیئمه قورنآنمان گنپا‌با به‌زمانیك غه‌یره عه‌ره‌بیى، وه‌ك كافر ده‌كان داوا ده‌كه‌ن ﴿**لقالوا لولا فصلت آياته**﴾ نهو وه‌خته نه‌یانوت: بو‌چى نایه‌ته‌كانى روون نه‌كراوه‌نته‌وه‌به‌زمانیك تی‌بگه‌ین؟، نه‌م نایه‌تى: (ولو نزلناه على بعض الأعجمين فقراء عليهم ماكانوا به مؤمنين) ۱۹۸/۲۶. هه‌رجه‌خت له سه‌ره‌وه‌و درو‌و عیناده‌یانه، له‌باره‌ی ئیمان و بپروا هیئانه‌وه. ﴿**العجمی و عربی**﴾ نایا ده‌گونجی قورنآن به‌زمانى غه‌یره عه‌ره‌بى بى

و، په مېمېرېش عه رب بئ؟! (والعجمی: الذي ليس من العرب كان فصيحاً أو غير فصيح. والأعجمی: الذي لا يفصح كان من العرب أو من العجم، فالأعجم ضد الفصيح وهو الذي لا يبين كلامه). ﴿**قل هو للذين آمنوا هدى وشفاء**﴾ نهي پیغه مېر بئ: نه و قورئانه رینمایي و شفایه بؤ نه و که سانه ی باوهریان هیناوه، دهرمان و چاره ی دهردانه بؤ نه خویشی دوودلی و شک و گومان و، له پال نه و هشددا بؤ ئیش و نازار. ﴿**والذين لا يؤمنون في آذانهم وقر**﴾ نه وانه ش باوهر ناکه، له گوئییه کایاندا گرانى وهیه نابیسن. واته: سه بارهت به قورئان، خو یان که پرو کویر کردووه، لیى تیناگه. ﴿**وهو عليهم عمى**﴾ نه و بؤ کافران نابینایي، ریی راستی پیده رناکه و نابین و هه تا بئ سته مکارترده بن، وه که له جیگایه کی ترده - له باره ی شفا بونیوه و بؤ باوهر داران و، بؤ بیباوه پانیش نابینا و دل تنگیه - نه فهرموئ: (ونزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنين ولا يزيد الظالمين إلا خساراً) ۸۲/۱۷. ﴿**اولئك ينادون من مكان بعيد**﴾ نه وانه (بئ باوهره کان) ده لئیت له جیگایه کی دوروه بانگ ده کرین واته: چؤن که سیك له دوروه بانگ ده کریت، نابیسى و تیناگات، نه مانیش وه کو نه وان نابیسن و، هیچ تیناگه، هر بوجه خت له سهر نه مانایه، خوا له جیگایه کی ترده نه فهرموئ: (ومثل الذين كفروا كمثل الذي ينعق بما لا يسمع الا دعاء ونداء صم بكم عمى فهم لا يعقلون) ۱۷۱/۲. ﴿**ولقد آتينا موسى الكتاب فاختلف فيه**﴾ سویند به خوا، بیگومان (تهورات) مان دابه (مووسا) ش که چی هؤزه که ی جیاوازی و کیشیه یان تییدا دروست بو، واته: بوونه دوو تاقم: هندیکیان پرویان پیکردو، هندیکیان به درو یان دانا! ﴿**ولو لا كلمة سبقت من ربك لقضى بينهم**﴾ خو نه گهرله بهرگوفتیک نه با له خوا وه ندی په روه ردگار ته وه درابو نه ی پیغه مېر! که سزایان دوا بخات بؤ روژی قیامهت، نه و به زووی بریاری تیا چونیان دهرده چووو سزا دهران ﴿**وانهم لفي شك منه مريب**﴾ وه به راستی هؤزه که ت له دوودلیه کی گومان هینه ران.

هه موو که سیك کار بؤ خو ی دهکا:

﴿**من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعليها**﴾ نه وه ی کاریکی چاکی کردبئ، هه ربؤ خو یه تی و، هه رخوی که لکی لیده ست ده که وئ، نه وه ش کاریکی خراپی کردبئ، نه ویش هر به زیانی خو یه تی، واته: زیانه که ی هه ربؤ خو ی ده که ریته وه ﴿**وما ربك بظلام للعبيد**﴾ و په روه ردگار شت هه رگیز غه در بازو سته مکار نیه له بهنده کانی، وه بئ که م و کورت پاداشتیان نه داته وه.

(له ۱۴۱۷/۴/۲۹ ک بهرام بهر ۱۹۹۶/۹/۱۲ له جزمی (۲۴) بوومه وه، له هه له بجه، له (پاگه یان دن) زؤر زؤر منهت

و سواس بوخوا.

کوتایی جزمی بیست و چواره

ولله الحمد والمنة

*** **

ههر خوا دهرانی قیامهت که ی دئ:

﴿**إليه يرد علم الساعة**﴾ زانیاری بهرپا بونی روژی دوا یی و، زانینی کاتی هاتنه که ی ته نه بؤلای خوا نه گپر د ریته وه، جا که واته هه مووکات و شیار بن و ناگاتان له خو تان بیث، نه وه ک کتوو پر دهرگاتان پی بگریت، بویه پیغه مېریش ﷺ له وه لأمی (جو بریل) دا فهرموئ: ((المسؤول عنها بأعلم من السائل)) متفق علیه (فتح الباری: ۱۴۰/۱). وه قورئانیش نه فهرموئ: (الی ربك منتهاها، ۴۴/۷۹، یان ده فهرموئ: (لا یجلیها لوقتها إلا هو) ۸۸/۷.

﴿وما تخرج من ثمرات من أكمامها﴾ هەرچی بهرووبووم و میوهیه که چهکهره دهکاو له چرۆ و بهرگهکهی دهردهچیته
 ﴿وما تحمل من انثى﴾ وههیچ میینهیه که ئاوس و باردار نابێ ﴿ولا تضع﴾ و نهوهی ناو زکی دانا نی و نازی ﴿الا
 بعلمه﴾ مهگهر خواپیی زانا و ناگایه، واته: هیچ شتی که نهله ئاسمان، نهله زهوی له ناگاداریی خوا دهرناچیته ﴿ویروم
 ینادیهم این شرکائی﴾ وه لهروژی قیامهتدا (هاوبهش دانه رهکان) کاتی له لایه ن خواوه بانگ نه کرین و پی یان
 نهوتری: ئادهی کوان هاوبهشانی که بو منتان داده نا، ئیستا له کوین و بویارمه تیان نادهن؟ ﴿قالوا آذناک مامنا من
 شهید﴾ له وه لامدا نه لئین: خواجه! هه ر ئیستا به ئاشکرا راده گه یه نین و ناگادارت نه که یین که له راستیدا هیچ
 شایه دیگمان نیه شایه دی بدات: تۆشه ریکت هه بی ﴿۴۸﴾ **وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ** نیتر نه وبتانه ی که

له پیشه وه به ناوی خواوه نه یان په رستن و هاواریان بو ده بر دن
 لی یان گووم ده بن و به ناهه ق دهر نه چن و هیچ که لکیکیان
 پینا گه یه ن ﴿وظنوا ما لهم من محيص﴾ و دلنیا ش ده بن نیتر
 هیچ په ناگاو چاره سه ریکیان نی یه بو خو پزگار کردن له
 سزای خوا ﴿۴۹﴾ **لَا يَسْمُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ** مروی
 کافر هه رگیز له داخوازیی خیر و چاکه و خوشیی و ئاسووده
 بوخوی، بیزار و ماندوو نابێ، هه رده م داوای دارایی،
 ته ندروستی، ده سه لات ده کات و به هه له داوان به داویدا
 ده گه ری ﴿وان مسه الشر فيئوس قنوط﴾ وه نه گه ره به لاو
 نه خوشیی و هه ژاری تووش بوو، نه وه نا ئومیدی کی ته ما پره
 له مه رحه مه تی خوا.

ناله باری مروی:

﴿ولئن اذقناه رحمة منا من بعد ضراء مسته﴾ وه
 نه گه ره له داوای نه وزیانه ی پی گه یشت بوو، هه ر خوشیی ه کی
 پی بجیژین: دارایی و، ته ندروستی بدهینی ﴿ليقولن هذا
 لي﴾ زۆر به متمانه وه ده لی: نه مه هی خومه، له به رشیاوی خوم
 ده ستم که و توه و، واته: له خوا ی نانا سی! ﴿وما اظن الساعة

﴿إِلَيْهِ يُرْجَعُ السَّاعَةَ وَمَا تَرَجُّعُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ أَكْمَامِهَا
 وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أَنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَئِنْ
 شُرَكَاءُي قَالُوا آذْنَاكَ مَا مَنَّا مِنْ شَيْءٍ﴾ ۴۷ ﴿وَضَلَّ
 عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ وَظَنُوا مَا لَهُمْ مِنْ نَجْصٍ﴾ ۴۸
 لَا يَسْمُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ فَيُؤْسَ
 قَنُوطٌ ۴۹ ﴿وَلَيْنَ أَذَقْنَهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَاءٍ مَسَّهُ
 لَيَقُولُنَّ هَذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُجِعْتُ إِلَى
 رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحُسْنَى فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا
 وَلَنَذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ۵۰ ﴿وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ
 أَعْرَضَ وَنَأَى بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو دُعَاءٍ عَرِيضٍ
 ۵۱ ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ثُمَّ كَفَرْتُمْ
 بِهِ مِنْ أَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ۵۲ سَأُرِيهِمْ
 آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ
 أَوَلَمْ يَكُنْ بِرَبِّكَ أَنْتَهُ عَلَ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۵۳ أَلَا إِنَّهُمْ
 فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَاءِ رَبِّهِمْ ۵۴ أَلَا إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُخِيطٌ ۵۵﴾

قائمة وپیشم وایه قیامهت بهرپا نه بیته، وه که نه فهرمو ی: (کلا إن الانسان لیطغی، ان رآه استغنی) ۶/۹۶-۷. ﴿ولئن
 رجعت إلى ربی﴾ و گریمان نه گه ر گیرد رما وه بو لای په روه ر دگرم، واته: "وه که ئیوه نه لئین قیامهت هات و بهرپا بوو!
 ﴿إن لی عنده للحسنی﴾ نه وه بیگومان پاشه روژی با شترم بو هیه له لای خوا ﴿فلننبئن الذين كفروا بما عملوا﴾ جا
 خوا هوشیار یان ده کاته وه نه فهرمو ی: جاییگومان نه وانه ی وای بی پروان و نه جوړه قسانه ش نه که ن، ئیمه کردار و
 رهفتاره ناشیرینه کانیان لی ناگادار ده که یین ﴿ولنذیقنهم من عذاب غلیظ﴾ و بیگومان سزایه که، له جوړی سزایه کی
 دژواریان پی ده چیژین ﴿۵۱﴾ **وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَى بِجَانِبِهِ** و کاتی چاکه له گه ل مرو بکه یین، له باتی
 نه وه که سوپاسی خوا ی له سه ر بکات، روو وهر نه گیر ی و دوور نه که ویته وه له جیبه جی کردنی فهرمانه کانی خوا! ﴿وإذا

مسه الشر فذو دعاء عریض ﴿ وکاتی تووشی نه‌هامه‌تی وناخووشی ده‌بی، نه‌بینی به‌رده‌وام دوعاو نزاو پارانه‌وه‌و ناله‌ نالی زورگهرم وپان وپور ده‌ست پی ده‌کا بو‌ پرگار بوونی له‌وبه‌لایه‌! به‌لگه‌کانی راستیی قورنآن:

﴿ **قل ارایتم ان کان من عند الله** ﴾ پییان بلّی: چی نه‌لین نه‌گهر نه‌م قورنانه‌ له‌لایه‌ن خواوه‌ بیّت ﴿ **ثم کفرتم به** ﴾ پاشان ئیوه‌ش، پرواتان پیی نه‌بیّت، ده‌زانن حالتان چوون ده‌بی! ﴿ **من اضل ممن هو فی شقاق بعید** ﴾ چ که‌سیک گومبووتره‌ له‌وه‌ی که‌ له‌ خیلاف و دووبه‌ره‌کییه‌کی دور له‌ هق و رینماییدا بیّت؟ واته: ئیوه له‌هه‌موو که‌سیک سه‌رلیشیواوتر و گومرا ترن ﴿ **سنریهم آیاتنا فی الافاق و فی انفسهم** ﴾ به‌لّی خوای گهره‌ به‌تایبته‌ له‌سه‌ده‌ی بیسته‌مدا گه‌لّ شتی سه‌رسورهیینه‌ری نیشانی ئاده‌میزاد دا، له‌ناسمان و زه‌وی و ده‌ریاو، هر له‌خودی ئاده‌می خویشیدا که‌هر هه‌موویان به‌پاشکاوی داوا له‌مروّ ده‌کن پروا بییّ به‌خوای گهره‌ و به‌قورنانه‌که‌ی، وه‌ نه‌فرمووی: ئیمه‌ له‌ناینده‌دا به‌لگه‌و نیشانه‌کانی خو‌مانیان نیشان ده‌دین له‌سه‌ر راستیی نه‌م قورنانه‌و، ده‌سه‌لاتی خو‌مان له‌ناسو‌کانی بوونه‌وه‌رداو، وه‌ له‌خودی خو‌شیاندا ﴿ **حتى یتبین لهم انه الحق** ﴾ نه‌مه‌ش بو‌ نه‌وه‌یه‌ تاچاک بو‌یان ده‌رکه‌وی که‌ به‌پراستی نه‌وقورنانه‌ راسته‌ ﴿ **اولم یکف بربك انه على کل شیء شهید** ﴾ و ئایا شایه‌دی په‌روه‌دگارت به‌س نیه‌ که‌به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کا ناگاو زانایه‌ و، هیچ شتی‌کی لا ون ناییت؟! ﴿ **الا انهم فی مرية من لقاء ربهم** ﴾ هو‌شیار بن خه‌ل‌کینه‌! که‌ به‌پراستی نه‌وانه‌ له‌گه‌ل نه‌وه‌موو به‌لگانه‌دا له‌ دیداری په‌روه‌دگاریان له‌دوو دلیلی و گومان‌دان، بو‌یه‌ پروایان به‌زیندوو بوونه‌وه‌ هه‌رنیه‌ ﴿ **الا انه بکل شیء محیط** ﴾ ناگادار به‌! که‌به‌پراستی نه‌وخوایه‌ش ناگای له‌هه‌موو شتی‌ک هیه‌ له‌م بوونه‌وه‌ردا، هر له‌ئاده‌مزاده‌وه‌ - به‌چاک و، خراپه‌وه‌- تا ته‌واوی گه‌ردیله‌کان و، وردتر له‌وانیش لای نه‌ویه‌کسانه‌، وه‌ هیچ که‌س ناتوانیّت له‌ ده‌ستی ده‌رچیّت.

کو‌تایی ته‌فسیری سووره‌تی (فوصصیله‌ت)

*** **

۴۲- سووره‌تی (شورایه‌)

مه‌که‌بییه‌و (۵۳) نایه‌ته‌

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

نه‌م سووره‌ته‌ وه‌ک سووره‌ته‌ مه‌که‌بییه‌کانی تر باسی ییروباوه‌رو عه‌قیده‌و ئایدو‌لوژیی موسلمانان ده‌کات، باسی په‌یام و به‌رنامه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کات، هاوکات له‌گه‌ل باسی‌کی زیندوو بوونه‌وه‌و تۆله‌و پادا‌شتدا، نه‌وسا بنه‌مایه‌کی گشتیی سه‌ره‌کیی له‌ ژيانی کو‌مه‌لدا که‌: بریتییه‌ له‌ بنه‌مای راویژو مشو‌ره‌ت له‌هه‌ل‌سه‌نگاندنی کاره‌ سه‌ره‌کیی و گرنگه‌کاندا ﴿ **بسم الله الرحمن الرحيم** ﴾ * ۱ حم * ۲ عسق ﴿ نه‌م پیتانه‌ وه‌ک له‌پیشه‌وه‌ چهند جار باسکرا هیماو نامازهن بو‌ په‌خستنی موشریک و هاوبه‌شدانه‌ره‌کان، وه‌ک پییان بلّیت: که‌ نه‌گهر نکوولی قورنآن ده‌کن، ده‌سا ئیوه‌ش فره‌موون هر له‌م پیتانه‌ سووره‌تی‌ک وه‌ک سووره‌ته‌کانی نه‌و بی‌زن. دیاره‌ که‌هیچ کات نه‌یاتوانیوه‌ شتیوا بکه‌ن، بو‌یه‌ ده‌بی ته‌سلیم بن و ددان به‌وه‌دا بنیّن که‌هر خوایه‌ نه‌و قورنانه‌ی ناردوو.

هر خوا یه‌ وه‌جی ده‌نی‌ری:

﴿ **کذلک یوحی الیک والی الذین من قبلك الله العزیز الحکیم** ﴾ وه‌ک نه‌و وه‌حیه‌ خوای بالا‌ده‌ستی کارجوان، وه‌حیی بو‌ تۆو بو‌ په‌یامبه‌رانی پیش تو‌ش ده‌نی‌ری. (خاتوو عانیشه‌ (خوا لی‌ی رازی بی‌) ده‌لی: (حاریسی کو‌ری

هیشام) له پیغه مبهری پرسى ﷺ: وه حییت چۆن بۆد؟.. فهرمووی: هه ندی جار دهنگیك دى وهك دهنگی جهرهس، ئەم شیوهیه له هه موو شیوهکانی تری وهحیی، قورستر و سهخت تره بۆ من، جاکه کۆتاییشی دى، دهبینم هه موویم وهرگرتوو و له بهر مه! هه ندی جاریش فریشتهی وهحیه که له شکل و سیمای پیاوێکدا دى و قسه م له گه ل دهکاو منیش لى وهر ئه گرم. خاتوو (عائیشه) ده لى: به راستی هه ندی کات له روژی زۆر سه رمادا نیو چاوانی پیغه مبهرم ده دیت ﷺ. عهره قی لی ده هاته خوارى. (فتح الباری: ۲۵/۱. موسلیم: ۱۸۱۶/۴). ﴿لَهُ مَا فِى السَّمَوَاتِ وَمَا فِى الْأَرْضِ﴾ هه رچى له ناسمانه کان وله زه وییدایه، هه ر هه موو مو لکی خوایه و نه و خاوه نیه تی ﴿وَهُوَ الْعَلِىُّ الْعَظِیْمُ﴾ هه ر نه ویشه ب لندی مه زن ﴿تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ﴾ ناسمانه کان - که چه نده به هیزن - خه ریکه

له بهر امبه ر گه وره یی و مه زنیی خوا، له ت له ت و پارچه پارچه ببن و، به سه ر یه کتر دا بکه ون! ﴿وَالْمَلَائِكَةُ يَسْبُحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ﴾ و فریشته کانی ش هه میشه سه رگه رمی ته سبیحات و ستایشی په ره وردگاری خو یانن، له سووره تیکی تر دا هه ر له باره ی ته سبیحاتی فریشته وه نه فهرمو ی: (الذین یحملون العرش ومن حوله یسبحون بحمد ربهم ویؤمنون به، ویستغفرون للذین آمنوا... ۷/۴۰). لی ره شدا نه فهرمو ی: ﴿و ِیَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِى الْأَرْضِ﴾ داوا ی لی بور دنیش ده که ن بۆ نه وانه ی له زه ویدان، واته: له وانه ی با وه ر یان هینا وه، وه کو له شو ی نیکی تر دا ده فهرمو ی: (ویستغفرون للذین آمنوا...) ﴿إِلَّا إِنْ اللَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِیْمُ﴾ هوشیار به! که به راستی نه و په رسترا وه هه قه (الله)، هه ر خو ی گونا هپوشی می ره به نه ﴿وَالَّذِینَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِیَاءَ﴾ و نه وانه ش که له باتی خوا، دۆست و یار بۆ خو ده گرن ﴿اللَّهُ حَفِیظٌ عَلَیْهِمْ﴾ خوا بو خو ی چا و دی ره به سه ر یانه وه، هیه شتیکی له ده س ده ر نا چی و ده زانی خه ریکی چین ﴿وَمَا أَنْتَ عَلَیْهِمْ بِوَكِیْلٍ﴾ و تو یش بر یکار یان نیت، تا به زۆر با وه ر یان پى بینیت، کار یش هه ر را گه یان د نه.

قورنان بۆ ترساندن مه که وه ده قه رى مه که یه:

﴿وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَیْكَ قُرْآنًا عَرَبِیًّا﴾ وه نه و هه یکرد نه ناشکرایه، قورنانیکی عه ره بیی ره وان و پارا ویشمان بۆ تو وه حیکرد ﴿لَتَنْذِرُ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا﴾ هه تا مه که که (نومولقورا) و خه لکی ده ور به رى (واته: هه موو خه لکی گو ی زه وى) بتر سی نی و، نا گاداریان بکه یت له سزا و جه زه به ی خوا. بۆیه به (مه که که) ش نه لئین (ام القری)، چونکه بناغه و دایکی هه موو گونده کانی نه و ده قه ریه.. وه له بهر شه ر ه و گه وره ییه ک که به هو ی که عبه ی پیرو زه وه پیی پرا وه، بۆیه پیغه مبه ر ﷺ فهرمو یه تی: ((والله إنك لخير أرض الله وأحب أرض الله إلى، ولولا أنى أخرجت منك ما خرجت)). پی شه وا نه حمه د. ﴿وَتَنْذِرُ يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رِیْبَ فِیْهِ﴾ به تاییه تی نه وانه له روژی بتر سی نیت که ته وا ی

سُورَةُ الشُّرَىٰ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ الشُّرَىٰ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ ۝ عَسَىٰ ۝ كَذَٰلِكَ يُوحِى إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ ۝
 اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ لَهُ مَا فِى السَّمَوَاتِ وَمَا فِى الْأَرْضِ وَهُوَ
 الْعَلِىُّ الْعَظِیْمُ ۝ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ
 وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِى
 الْأَرْضِ ۖ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِیْمُ ۝ وَالَّذِینَ اتَّخَذُوا
 مِنْ دُونِهِ أَوْلِیَاءَ ۖ اللَّهُ حَفِیظٌ عَلَیْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَیْهِمْ بِوَكِیْلٍ
 ۝ وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَیْكَ قُرْآنًا عَرَبِیًّا لَتَنْذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ
 حَوْلَهَا وَتُنذِرَ يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رِیْبَ فِیْهِ فَرِیقٌ فِى الْخُلُقِ وَفَرِیقٌ فِى
 السَّعِیْرِ ۝ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَٰكِنْ يُدْخِلُ
 مَنْ یَشَاءُ فِى رَحْمَتِهِ ۖ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِیٍّ وَلَا نَصِیْرٍ ۝
 أَرَأَيْتُمْ إِنْ دُونَهُ أَوْلِیَاءَ فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِیُّ وَهُوَ مُحِیُّ الْمَوْتِ وَهُوَ
 عَلَىٰ كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ ۝ وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِیْهِ مِنْ شَیْءٍ فَحُكْمُهُ
 إِلَى اللَّهِ ۖ ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبِّیْ عَلَیْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَیْهِ أَنْتَبُ ۝

EAT

دروستکراوه کان تییدا خپر دهکړینه وه، هیچ دوو دلۍ و گومانیکش له هاتنیدا نیو همدی **﴿فريق في الجنة وفريق في السعير﴾** و خه لکه کهش دېنه دوو دهسته، دهسته یه کیان له بهه شتدان و، دهسته یه کیشیان له دوزه خدان، واته: بېواداران له بهه شتتان و، بۍ بېروایانیش له دوزه خدا، خوا له جینگایه کی تردا - له باره ی سهختی نهو روژو، زیانمنه ندی دهسته یه که له مېردم تییدا ددهرموی: (يوم يجمعكم ليوم الجمع ذلك يوم التغابن). که و ابو خوای میهره بان نهو مهسه له یه (خه لکه که ده بیچته دوو دهسته) بېروه ته وه، بویه پیغه مبه رجاری ته شریفی هات و دوو نامه به دهسته یه وېوون و، فدهرموی: نه مه ی دهستی راستم له لایه ن رببولعاله مینه وه دهرچووه و ناوی گشت خه لکانی بهه شتی، باب و باپیریان و، ناوی هوژو خیلانی تیدا یه و، نیرت که م و زیاد ناکات، نه مه ی دهستی چه پیشم ناو و نیشانی ته وای گشت

جهه نده میه کانی تیدا یه و، هیچ زیاد و که م ناکات. پیشه وای نه حمده **﴿ولولياء لجمعهم امة واحدة﴾** خو نه گهر خوا ویستبای هه موویانی نه کرده یه که گهل و یه که نوممه ت، واته: کوۍ دهکړنه وه له سه ر ئایینی پیروزی ئیسلام، وده کو له جینگایه کی تردا ددهرموی: (ولولياء الله لجمعهم على الهدى). **﴿ولكن يدخل من يشاء في رحمة﴾** به لأم ویستی خوای گه وره وایه، دهیه وۍ هه رکه سیك خوی بیه ویت - شیاویش بیت - بیباته ناو میهره بانی و به زهی خو یه وه **﴿الظالمون ما لهم من ولي ولا نصير﴾** سته مکاران و بۍ باوه رانیش، هیچ دوست و یار مه تیدهر کیان بو نیه ، له سزای پاشه روژ زرگاریان بکات.

هر خوايه مه و لاو دوستی راستان:

﴿ام اتخذوا من دونه اولياء﴾ یا خو جگه له خوا دوستیان بو خویان گرتووه! **﴿فالله هو الولي﴾** جاخو هه ر (الله) یه دوستی راسته قینه و پشتیوان **﴿وهو يحيي الموتى﴾** و هه ر نه ویشه مردووان زیندو د دهکاته وه **﴿وهو**

فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُكُمْ فِيهِ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾ لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾ ﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَن يُنِيبُ ﴿١٣﴾ وَمَا نُرَفِّقُوا إِلَّا مَن بَعْدَ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعْيَانِيَّتَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى لَفُضِّبَتْهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكُتُبَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٌ ﴿١٤﴾ فَلَوْلِكَ فَادَعُ وَاسْتَقَمَ كَمَا أُمِرْتُ وَلَا تُلْغِ أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ ءَامَنْتُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيَّ مِنْ كِتَابٍ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ لَنَا أَعْمَالٌ وَلَكُمْ أَعْمَالٌ كُنتُمْ لَاحِجَةً بَيْنَنَا وَيُنْزِلُكُمْ اللَّهُ بِجَمْعٍ بَيْنَنَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾

على كل شئ قدير﴾ و هه ر نه ویشه توانا و دهسه لاتی به سه ر هه موو شتیکدا هیه **﴿وما اختلفتم فيه من شئ فحكمه إلى الله﴾** نهوی کیشه و جیاوازیتان تییدا بوو، له باره ی باوه ر و بۍ باوه ر یه وه، ده بۍ حوکه مه که ی بگیږد ر یته وه بولای خوا، چونکه نه و خوی ده پړیته وه و ده زانیت کی له سه ر هه قو، کیش له سه ر ناهه قه، خوای گه وره قورنانی نار دووه و گپړاویته ی به مه نه ج، پیغه مبه ریش ﷺ به یانی ده کاو کیشه کان یه کلا دهکاته وه. **﴿ذلکم الله ربی﴾** نا نهو حوکم و بېر یار دهر یه خوای په روه ردگارم **﴿علیه توکلت﴾** هه ر به و پشت ده به ستم **﴿إلیه انیب﴾** و هه ر بو لای نه ویش نه گه پر یمه وه بو چاره سه ری گشت گپړو فتیکم **﴿فاطر السموات والأرض﴾** به دیه ینه ری ناسمانه کان و زهوییه **﴿جعل لكم من انفسكم ازواج﴾** هه ر له خو شتان هاو سه رو ژنانی بو داناون **﴿ومن الانعام ازواج﴾** و هله و شتر و گاو مه رو بز، جووتی نیرو می بو دروستکردوون **﴿یذروکم فیه﴾** زورتان دهکا به زاو زی **﴿یس کمثله**

شى ﴿ھىچ شتىك نيه له وينه ي ئهو (خو)يه، نه له زاتيا، نه له سيفاتيا، نه له كرداريا، بۇ خۇي تهنياهو، له هه موو شتىك، بى نيازهو، هه موو شتىكىش نياز مهنده بهو ﴿وهو السميع البصير﴾ ئه ويشه بيسه رى بينا، به ناگايه به وته ي به نده كانى، بينايه بۇ كارو كرداريان ﴿^{۱۲} له مقاليد السموات والأرض﴾ كليلى هه موو خه زينه كانى ئاسمانه كان و زهوى تهنها به ده ستي ئهو، كه وابوو هه موو شتىكىش هه ر هى ئهو ﴿يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر﴾ بۇ هه ر كه سىك خۇي بيه ويت رزق و رۆزى بۇ زياد دهكات، بۇ هه ر كه سىكىش كه بيه وي، كه م و كورتى دهكاو سنوورىكى بۇ داده نيت ﴿انه بكل شى عليم﴾ چونكه ئهو خوايه به هه موو شتىك ئاكاو زانايه، ئهو خۇي چاك ده زانى سهره وت و مال و سامان بۇ مرؤ چاكه، يان خراپ.

گشت پيغه مبه ران يهك دينداريان بووه:

﴿^{۱۳} شرع لكم من الدين ما وصى به نوحا والذي اوحينا اليك وما وصينا به ابراهيم وموسى وعيسى﴾ هه ر ئهو دين و ئايينه ي به (نوح و ئيبراهيم و موسا و عيسا) ي (ئولولعه زم) و ليپراو نه به زامان سپارد، كردمانه دين و ئايين بۇ ئيوه ش (ئهى ئوممه تى ئيسلام!) واته: پيغه مبه ران هه موو يهك ئامانج و يهك مه به ستيان بووه، يهك دين و يهك بىروباوه ريان بووه، نه گه رچى هيندى جياوازيان هه بووبى له شه ريعه ت و به رنامه يندا، وهكو ده فهرموى: (وما ارسلنا من قبلك من رسول الا نوحى اليه انه لا اله الا انا فاعبدون)، پيغه مبه ريش ﷺ هه رله و باره وه ده فهرموى: ((نحنُ معشرُ الانبياء اولادِ عَلَاتٍ، ديننا واحد)) فتح البارى: ۵۵۰/۶. پيمان گوته: ﴿ان اقيموا الدين ولا تتفرقوا فيه﴾ كه په رته وازه و كۆمه ل كۆمه ل مه بن تييدا، واته: ده بى هه موو به ريك و پيكي ريبازى ئهو ئايينه راگرن و ده ست له يه كتا په رستى قايه مكه ن و ده ستي لي به ر نه دن، و كي شه و ناكو كى و جياوازيان تييدانه بى، به لى يه كناسين و نويژو كرنووش بردن و، زهكات و رۆژوو، گشت نه مانه له هه موو ئايينه ئاسمانيه كاندا شتىكى سهره كين و پيچويسته ئه بى بپاريزين و گوپانكاريان تييدا نه كريت. وه بۇ دووپاتى ئه مه له سووروتى (ئه حزاب) يشدا هاتووه و ده فهرموى: (واذ اخذنا من النبيين ميثاقهم ومنك ومن نوح وابراهيم وموسى وعيسى ابن مريم...) ئيبن كه سير له ته فسيري ئهو ئايه ته دا ده لى: (وصى الله جميع الانبياء بالائتلاف والجماعة، ونهاهم عن الافتراق والاختلاف) واته: خوا وه صيه تى به هه موو پيغه مبه ران كردوه: كه يه كگرتووو كۆمه ل بن، وه له په رته وازه و ئيختلاف، رى ليگرتن ﴿كبر على المشركين ما تدعوهم اليه﴾ ئه وشته تۇ هاوبه شدانه رانى بۇ بانگ ده كه يت، وهك يه كتا په رستى و، خوا به يه كناسين له سه ر دل و ده روونى بته رستان و موشرىكان زور گرانه ﴿الله يجتبى اليه من يشاء﴾ به لام خو خواي گه و ره خۇي كه سانى شياوو شايسته هه ل نه بژيرى بۇ گه ياندنى به رنامه كه ي خۇي ﴿ويهدى اليه من ينيب﴾ و هيدايت و ريئموونى خه لكىكى بۇ دهكات كه ده گه ريئنه وه بۇلاي خۇي، ئيتر هيدايت و ريئوونى به ده ست ئه وان نيه ﴿^{۱۴} وما تفرقوا الا من بعد ما جاءهم العلم﴾ وئهو جووله كه و گاورانه ش، له ئايينى يه كخواپه رستى نه بوونه ده سته ده سته، مه گه ر دواي ئه وه ي كه به لگه و زانبارى ته واويان بۇ هات له سه ر راستى ئيسلام! ﴿بغيا بينهم﴾ ئه ويش هه ر له به ر ئيره يى و حه سادته و سته م و سه ركي شيوخويان ﴿ولولا كلمة سبقت من ربك الى اجل مسمى﴾ ئه گه ر په ره رده گارى تۇ له نه زه لدا بپريارى نه دابا، كه سزاي تاوانباران دوا بخري، تاكاتىكى ديارىيكاو، بۇ هاتنى كاتى قيامه ت ﴿لقضى بينهم﴾ ده ميك بوو بپريارى سزا له نيوانياندا درا بوو ﴿وان الذين اورثوا الكتاب من بعدهم لفي شك منه مريب﴾ وئه وانه ش كه پاش ئه وان بوونه خاوه نى ته ورات و ئنجيل و، له سه رده مى په يامبه ردا ده ژيان، ئه وانيش له گومانىكى گومانه نيران له كتي به كه يان، بويه بى باوه ر بوون!

﴿**فَلْذَلِكَ فَادَعِ وَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتَ**﴾ جا له بهر کیشهو پهراگنده یی خاوهن نامه کان، توش بو ئایینی یخوایه رستی گشت مهردم بانگی بکه، وه هر بهو شیوهیه له لایه ن پهروهردگارته وه فهرمانت پیدراوه، سووربه له سهر نه مکاره، وه له سهر نه و ئایینه راوه ستاو به ﴿**وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهم**﴾ و له هه واو ناره زوویان په پرهوی مه که، چونکه هر دهسته و گروپه ی هه ولده دا به لای خویدا بتبات ﴿**وَقُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ**﴾ و بلی: من باوهرم ههیه به هر په یام و نامه یه که خوا دای به زاندو ته خواره وه بهروام ههیه، نه گهرچی جووله که و گاواره کان پروایان به هه ندیکی نییه ﴿**وَأَمَرْتُ لَاعْدِلَ بَيْنَکُمْ**﴾ وه له لایه ن خواوه فرمانیشم پیدراوه که له نیوانتاندا هه رده م به دادگه رانه بریار بدهم ﴿**اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّکُمْ**﴾ (الله) پهروهردگاری ئیمو ئیوه شه، بویه پیویسته هه موومان به تاک و ته نیا بیناسین

﴿**لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُکُمْ**﴾ کارو کردارمان بو خوومان، و کارو کردارتان بو خوټان، هه رکه سه پاداشتی نه و کاره وه نه گریته وه کردوویه تی، وه که له جیگاهیه کی تر دا خوا نه فهرموئ: ﴿وَأَنْ كَذِبُكَ فَقُلْ لِي عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ أَنْتُمْ بَرِيئُونَ مِمَّا أَعْمَلُ وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ﴾. ﴿**لَا حِجَةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَکُمْ**﴾ له نیوانی ئیمو ئیوه دا هیچ به لگه و به هانه یه که نه ماوه باس نه کرابی ﴿**اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ**﴾ جا له روژی قیامه تدا په رستراوی هه ق (الله) ئیمو ئیوه کو نه کاته وه، خو گه رانه وه و چاره نووسیش هر بولای نه وه، نه م نایه ته ش هر دوپاتی نه و راستییه ده کاته وه که ده فهرموئ: ﴿قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَاتِحُ الْعَلِيمُ﴾ ۲۶/۲۴.

حاشاکه رانی دینی خوا بهر غه زب ده که ون:

﴿**وَالَّذِينَ يَحَاجُونَ فِي اللَّهِ**﴾ نه وانه ی له مه ر ئایینی خواوه کیشمه کیشم نه که ن و نه یانه وئ خه که له ریگه و ریباری خوا دوور بخه نه وه ﴿**مَنْ بَعْدَ مَا اسْتَجِيبَ لَهُ**﴾ پاش نه وه ی که به ده نگییه وه هاتن و وه لایمان دایه وه ﴿**حِجَّتِهِمْ**﴾

داحضة عند ربهم به لگه که یان لای پهروهردگاریان، پووچه ل و باتله ﴿**وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ**﴾ و بهر رق و خه شمیکی زور گوره که وتوون "له دونیادا" ﴿**وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ**﴾ وه له پاشه روژیشدا سزایه کی سه ختیان بو ههیه ﴿**اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ**﴾ خوی هه ق نه و زاته یه که نامه ئاسمانیه کانی به هه ق وره و بو سه رپه یامبه ران دابه زاندو وه، له گه ل ته رازووی دادگه رییدا، بو حوکم و بریار له نیوان خه که دا به دادپه روه رانه ﴿**وَمَا يَدْرِيکَ لَعْلُ السَّاعَةِ قَرِيبٌ**﴾ تو چی نه زانی؟ له وانه یه هاتنی قیامه ت نزیک بیت، جاکه واته هه میشه کارو کرداری چاک نه نجام بده ﴿**يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا**﴾ نه وانه ی به قیامه ت پروایان نیه به گالته وه په له له هاتنی نه که ن! ﴿**وَالَّذِينَ آمَنُوا مَشْفِقُونَ مِنْهَا**﴾ نه وانه ی پروایان هیناوه به رده وام له هاتنی قیامه ت نه ترسن ﴿**وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ**﴾ ده شزانن که بیگومان نه و سات و روژه راست و هه قه و هر پیش دیت، پیایو به ده نگیکی زور به رزو وتی: نه ی موچه ممه د!

سُورَةُ التَّوْبَةِ

الَّذِينَ يَحَاجُونَ فِي اللَّهِ

وَالَّذِينَ يَحَاجُونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتَجِيبَ لَهُمْ جَمْعُهُمْ دَاحِضَةٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾ اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ وَمَا يُدْرِيكَ لَعْلَ السَّاعَةِ قَرِيبٌ ﴿١٧﴾ يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ الْأَيُّ الْوَحِيدِ الَّذِينَ يُمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾ اللَّهُ طَيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٩﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢١﴾ تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُمْ وَقَعُ بِهِمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

عَاذُ

پیغمبرهیش ﷺ هەر وهك ئەو وهلامی دایهوه فهرمووی: (هاووم) بلی چی ئەلیت؟ وتی: قیامت که ی دیت؟ ئەویش فهرمووی: ((ویحک إنها کائنة، فما أعددت لها؟)). هاوار بو تو، دلنیا به که ئەو روژه هەر پیش دیت، بهلام ئەتو چیت بو ناماده کردوه...؟ وتی: تهنه خو شهویستی خواو پیغمبره، فهرمووی: ((انت مع من أحببت))، دهتو لهگهڵ ئەو کهسه دهبیست که له دونیادا خوشت ویستوه. فتح الباری: ۵۷۳/۱. ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ﴾ هوشیار بن! بهراستی ئەوانه ی وا له باره ی روژی دوا یی شه ره قسه و دمه ده می ئەکن، له بز بوون و گومرای یه کی زور سهخت و دور له هه قدان، واته: زور سه رلیشیواو سه رگه ردانن ﴿اللَّهُ لطيفٌ بعباده﴾ په رستراوی هه ق(الله) خوا یه کی به لوتف و به میهره بانه به بنده کانی ﴿مَرْزُقٌ مِنْ يَشَاءُ﴾ به هەر که سیك خو ی بیهوی رزق و روژ زور ئەدات، ئەگه رچی زوریش سه رکیش بیست ﴿وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ﴾ هەر ئەویشه به هیزی ده سه لاتدار ﴿مَنْ كَانَ يَرِيدَ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ﴾ هەر که سیك داهات و کشتی دوا روژی لا مه به ست بیست، ئەوه ئیمه به زیاده به ره که ته ی بو تی ئەخه ی و له به رو بوومی کشته که ی زیاد ئەکه ی، واته: ئەگه ر به کردوه کانی مه به ستی پاداشتی پاشه روژ بیست، ئەوه ئیمه ش پاداشتی بو زیاد ئەکه ی به چه ند قات ﴿وَمَنْ كَانَ يَرِيدَ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا﴾ وه ئەو که سه یش که ته نها به رو بووم و داهات و کشتی دونیای دهوی، ئەوه له م دنیا به شی ده ده یں ﴿وَمَالِهِ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ﴾ ئیتر له پاشه روژدا هیچ به ش و به هره یه کی بو نیه، بی شک خواش مه یلی له هه رچه نده ببی، هەر ئەوه نده ئەدا، ئەم فهرمو ده یه ش هەر پشتگی ری ئەم راستیه هه کا: ((بشر هذه الأمة بالسَّاء والرفعة والنصر والتمكين في الأرض، فمن عملَ منهم عمل الآخرة للدنيا لم يكن له في الآخرة من نصيب)) مسند الإمام أحمد. ۱۳۴/۵.

﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ﴾ ناخو ئەوانه ریگه ی خواناسین ده گرن، یا خو چه ند هاو به شیك بو خوا داده نیں ﴿شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ﴾ چه ند یاساو به رنامه یه کیان بو داهینان له نایین که به هیچ شیوه یه خوا مؤله تی نه دابن، خو شتی وا نه بووه؟! ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ﴾ ئەگه ر به لینی خوا نه با به دوا خستنی سزا بو روژی قیامت هەر زوو له دونیادا بریار درابوو له نیوان ئەوان و ئیمانداره کاندای ﴿وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ و بیگومان بو سته مکاران به شیرك جه زره به سزایه کی به ئیش هیه.

له قیامه تدا موشریکان داده چله کین:

﴿تَرَى الظَّالِمِينَ مَشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا﴾ وه لهو روژدها ئەو سته مکارانه ئەبینی چو ن له ئەنجامی ئەو تاوانانه ی کردوویانه ده ترسن "بیته وه ری یان" ﴿وَهُوَ واقعٌ بِهِمْ﴾ به لام چ که لکیکی هیه، وه توو شیشیان ئەبی، بترسن یان نه ترسن ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رُوحَاتِ الْجَنَاتِ﴾ به لام ئەوانه ی که پر وایان هینا وه کاره چاکه کانیان ئەنجامدا وه، له گولزار گه لی به هه شته کاندان ﴿لَهُمْ مَا يَشَاؤُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ هەر شتیکیان بو ی، له لایه ن پهروه ر دگاریانه وه پییان ده گات ﴿ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ﴾ ئا ئەوه، ئەو فه زل و خه لات و به هره ی گه وه و بی وینه یه، هیوا و ئاواته کان پیوه ی به ستراون.

رزق و روژی بو به هه شتیان ناماده یه:

﴿ذَلِكَ الَّذِي يَبْشُرُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ ئەو فه زله گه وه یه یه خوا موژده ی ئەو به ندانه ی خو ی پیده دا پر وایان هینا وه کاره چاکه کانیان ئەنجام داوه، بو ئەوه ی هەر له ئیستاه به زهوق و شهوق بن تا ئەگه نه ئەو جیگایه ﴿قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى﴾ به وانه بلی- که وه لامت ناده نه وه- من له سه رگه یان دنی په یامه که ی خوا، هیچ کر ی و مزه یه کم له نیوه ناویت، ئەوه نه بیست که نیوه له بهر خوا مافی خزما یه تی

بپاریزن و اوزم لی بینن ، بپه یامه کم بگه یه نم، به لئی له م جیگایه دا گه لئ ریوایه ت هیه دهر باره ی دیاری کردنی مه به ست، و مانای ﴿إِلَّا الْمودة فِي الْقربی﴾ (سهد قوتب) خوا لئى خوش بیٚت نه لئیت: په یام بهر ﷺ فه رمانی پیکرا که به قوره یش بلئ: من له بهرام بهر نزیک خسته وه تان به (روضات الجنات) وه وه، دور خسته وه تان له و سزای دوزه خه هیچ پاداش و کریه کم ناوی، مه گهر ته نها نه وه که خزمایه تی بپاریزن، واته: په یام بهر ﷺ له گه ل هه موو تیره کانی قوره یشدا، خزمایه تی هه بوو، نه وه وه لیشی ته نها له و رووه ویه که مافی خزمایه تی به سه ره وه هیه، بویه ناوا هه ولئ دور خسته وه یان له دوزه خ ده دات و به به هشت نزیکیان ده کاته وه. چونکه ریوایه تی که (ئین عه بهاس) وه هاتوه که: پیشه و (بوخاری) (فتح الباری: ۸/۴۲۶). هیئاویه تی: (انه سأل عن قوله تعالى: ﴿إِلَّا

المودة فی القربی﴾ فقال سعید بن جبیر: (قربى آل محمد،

فقال ابن عباس: عجلت إن النبي ﷺ لم يكن بطن من بطون قريش إلا كان له فيهم قرابة، فقال: إلا أن تصلوا ما بيني وبينكم من القرابة). بویه (ته بهری) ش - خوا پله ی به رز بکاته وه - نه لئیت: (إلا أن تودوني قرابتي منكم، وتصلوا الرحم التي بيني وبينكم). (به نده) ش به بوچوونی خو م ریز لیان له خانه واده و بنه ماله و خزمانی په یام بهر ﷺ ئیتر هه رکه سی که بگریته وه - الا قرب فالاقرب - وه که سه عیدی کو ری «توبه یر نه لئیت: (قربى: آل محمد) پیوستیه کی سه رشانی موسلمانانه، به لام به نه ندازه یه که زیاده ره وی تیا نه کری و نه وانیش - خزم و که سه کانی نه وه - ته نها به ریئ نه ودا بچن، نه گینا وه زانایان نه لئین: مافیان نه ره واد ده سووتئ، به لکو نه بی هه ولئ راست کردنه وه یان بدرئ، وه نه و ریوایه تیش که سه عید نه یه نیئ: (.. قالوا یا رسول الله! من هم هؤلاء الذين نودهم؟ قال: على وفاطمة وابناؤهما)، بو نه وه (شه یخی ئیبنی حه جهر) له فتح الباری به رگی (۸/۱۶۴). نه لئیت: (وإسناده ضعيف لمخالفته هذا الحديث الصحيح

ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهَ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمودة فِي الْقربی وَمَنْ يَقْرَفْ حَسَنَةً نَزَدَ لَهَا فِيهَا حَسَنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٦﴾ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَإِنْ يَشَأِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ وَنَمُوحُ اللَّهِ أَكْبَلُ لِلْحَقِّ بِكَلِمَتِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٧﴾ وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا نَفَعُ لَكُمْ ﴿٢٨﴾ وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٩﴾ وَلَوْ سَئَلْتُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ لَعَابَدُوا لِعَبَادِهِ لَعَبَادُهُ فِي الْأَرْضِ وَلَكِنْ يُنْزَلُ بِقَدَرِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣٠﴾ وَهُوَ الَّذِي يُنْزِلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٣١﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلَى جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ ﴿٣٢﴾ وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فِيمَا كُنْتُمْ كَاذِبِينَ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٣﴾ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٣٤﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ

الذي رواه البخاري عن ابن عباس. وه ئيمامي (ئين كه سير) يش نه لئیت: (وهذا إسناده ضعيف). وه زاناکانی تر نه لئین: (وذكر نزول الآية في المدينة بعيد فإنها مكية، ولم يكن إذ ذلك لفاطمة - رضی الله عنها - أولاد بالكلية، فإنها لم تتزوج بعلي ﷺ إلا بعد بدر من السنة الثانية من الهجرة. والحق تفسير هذه الآية بما فسرهما حبر الأمة وترجمان القرآن: عبد الله بن عباس ﷺ كما روى عنه البخاري - يشير إلى الحديث المتقدم - ولا ننكر الوصاة بأهل البيت والامر بالإحسان إليهم واحترامهم وإكرامهم فإنهم من ذرية طاهرة من أشرف بيت وجد على وجه الأرض فخرًا ونسبًا ولا سيما إن كانوا متبعين للسنة النبوية الصحيحة والواضحة الجليلة كما كان عليه سلفهم كالعباس وبينه وعلى وأهل بيته وذريته ﷺ). وه بو زیاده ناگاداری ته ماشای نه م سه رچاوانه بکری: البخاری ۷/۷۷، صحیح مسلم/ باب فضائل أهل بيته رسول الله ﷺ، کتاب مناقب للترمذی، منهاج السنة/ ابن تیمیة/ ۱۰۲/۷. روح المعانی/ الألوسی. ومن

یقترف حسنة نزد له فيها حسنا ﴿ و هر که سیك كاریكى چاك نه انجام بدات، نیمهش زیاتر چاکه ی له گهل نه کهین بیه که به ده تا حوت سه د، تا زیاتریش، وه خوا خوی نه فهرمووی: (ان الله لا یظلم مثقال ذرة وان تك حسنة یضاعفها ویؤت من لدنه اجرا عظیما) ۴۰/۴. ﴿ان الله غفور شکور﴾ بیگومان په سترای هق، خرا یه کی گونا هپوشی پیزان و به وده فایه ﴿ام یقولون افتری علی الله کذبا﴾ یا خود نه وانه نه لین: موحه ممد ﷺ له سه ر خوا درو یه کی هه لبه ستووه؟! ﴿فان یشا الله یختم علی قلبک﴾ خو نه گهر وای موشریکان نه یلین: واته: تو له سه ر خوا هه لده به سیت، نه و نه گهر خوا بیه وی مور ده نیت به سه ردلتدا، بو نه وه هیچ تینه گه گیت، نایه تی: (ولو تقول علینا بعض الاقاویل لأخذنا منه بالیمین ثم لقطعنا منه الوتین فما منکم من احد عنه حاجزین) ۶۹/۴۴-۴۷. جه هخت له سه ر نه وه مه به سته ده کاته وه. ﴿ویمح الله الباطل﴾ وه خوا ناسه واری ناره و او باگل نه سپرته وه ﴿ویدحق الحق بکلماته﴾ وه هق وره واش به فهرمانی خوی ده چه سپینی ﴿انه علیم بذات الصدور﴾ چونکه نه وزانایه به هه رچی له دل نه کاندایه. ﴿وهو الذی یقبل التوبة عن عباده﴾ هه ر نه ویشه که په شیمانی له به بنده کانی خوی وهر نه گری ﴿ویرفعو عن السیئات﴾ وله تاوان و گونا حانیان- بچوک و گهره- بوهر که سیك خوی بیه وی ده بووری. نایه تی: (ومن یعمل سوءاً او یظلم نفسه ثم یتستغفر الله یجد الله غفورا رحیما) ۴/۱۱۰. دهر باره ی وهر گرتنی ته ویه ی عه بدانه ﴿ویرعلم ما تفعلون﴾ وه ده شزانی چی ده کهن ﴿ویرستجیب الذین آمنوا وعلما الصالحات﴾ وه داواو پارا ده وهی - نه وانه ی پروایان هینا وه و کاره چاکه کانیان نه انجامدوه- وه لام نه داته وه ﴿ویرزیدهم من فضله﴾ وه بویان زیاده نه کا له به خششی خوی. ته فسیری (ته به ری) نه لی: (یشفعون فی إخوان إخوانهم)، شه فاعهت بو دوستی دوستیان ده کهن ﴿والکافرون لهم عذاب شدید﴾ وه بو بی پروا کانیان جه زه به و سزایه کی سه هت هیه وه، وه لامیشیان ناداته وه. ﴿ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوانی الأرض﴾ وه نه گهر خوا به لیشاو روژی بو به بنده کانی خوی فره کردبا، نه وایا خیی ده بوون له زه ویدا ﴿ولکن ینزل بقدر ما یشاء﴾ وانا کات، به لکو نه اندازه یه که نه دات که خوی بیه وی، چونکه نه و خوی چاک ده زانی چون روژی دابهش بکاو. هه رکه سهش چه نده ی بداتی ﴿انه بعباده خیر بصیر﴾ وه به راسه تی نه وه به بنده کانی خوی ناگادارو بینایه ﴿وهو الذی ینزل الغیث من بعد ما قنطوا﴾ وه هه ر نه و خویا شه ده وای ناو میدی بوونی مه ردوم له باران، کاتی گرانی وقات وقری باران ده نیری ﴿وینشر رحمته﴾ و به هره و می به ربه بانی خوی به سه ر به بنده کانیدا بلاو نه کاته وه ﴿وهو الولی الحمید﴾ هه ر نه ویشه و سه ر په رشت کاری به بنده کانیه تی، هه ر نه ویشه سو پاسکراو.

هیندی له نیشانه کانی خوا:

﴿ومن آیاته خلق السموات والأرض﴾ وه له به لگو نیشانه کانی ده سه لاتی خویا، به دی هینانی ناسانه کان وزه ویی ﴿وما بث فیهما من دابة﴾ و نه و زینده وه رو جم وجو لکه رانه تییا یاندا بلاو بوونه ته وه ﴿وهو علی جمهم إذا یشاء قذیر﴾ هه ر کاتیش بوخوی مه یلی بی توانای هیه هه موویان کو بکاته وه بو حیساب و لیکو لینه وه و پاداش ﴿وما اصابکم من مصیبة فبما کسبت ایدکم﴾ وه هه ر به لایه کتان تووش بوو، نه وه به هو ی کرده وهی خو تانه وهیه ﴿ویرفعو عن کثیر﴾ له زوریک له گونا هه کانیشتان نه بووری وله سه ری سزاتان نادا، نه گهرچی شایسته ی سزایش بن ﴿وما انتم بمعجزین فی الأرض﴾ وه نه وده خوا ده سه وسان ناکه ن به هه لها تانتان له ده ستی له زه ویدا ﴿وما انکم من دون الله من ولی ولا نصیر﴾ وجکه له خواش هیچ دوست و یار مه تیده ری کتان نییه. ﴿ومن آیاته الجوار فی البحر کالاعلام﴾ له نیشانه کانی ده سه لاتی نه وه: نه و که شتییا نه ی که هه روک کیو له ناو ده ریادا دین و ده چن ﴿ان یشا

ئه‌نجامه‌كه‌یشی بگیردری و، کاری پی‌بکریست، و موسلمانانیش له ئه‌نجامدانی شیوه‌كه‌یدا ده‌توانن به‌پیی به‌رژوه‌ه‌ندی ئه‌و سه‌رده‌مه‌یان دیاریی بکه‌ن ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ﴾ و له‌و رزق و رۆزیه‌ی پیمان داو‌ن ده‌به‌خشن له‌پیی خوادا ﴿وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ﴾ و ئه‌و‌كه‌سانه‌ش كه‌ كاتی سته‌م و ناهه‌قییه‌کیان به‌رامبه‌ر بکریست، تۆله‌ی خۆیان ده‌كه‌نه‌وه، واته: ته‌سليم و ملكه‌چی سته‌مه‌كه‌ نابن، و مل داناخه‌ن بۆسته‌مكاران و، رازی نابن و پیمان ناخۆشه‌ سته‌میان لی بکری، بۆیه‌ ئازایانه‌ خو ئاماده‌ ئه‌كه‌ن ﴿وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا﴾ و سزاو تۆله‌ی هه‌ر خراپه‌یه‌كه‌ خراپه‌یه‌کی وه‌ك ئه‌وه‌ بێ زیاده‌ره‌وی. ئه‌مه‌یه‌ كه‌ خوا له‌سووره‌تی ۱۹۴/۲ ده‌فه‌رمووی: ﴿فَمَنْ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ﴾ یان ده‌فه‌رمووی: ﴿وَأَنْ عَاقِبْتُمْ فَاقْبُوا بِمِثْلِ مَا عَاقِبْتُمْ بِهِ...﴾ ۱۲۶/۱. به‌لێ... دوو جو‌ر لی‌بو‌ردن هه‌یه: یه‌كه‌کیان ده‌بیته‌ هۆی دامرکانده‌وه‌ی فیتنه‌و ئاژاوه‌ی ناوخۆ، ئه‌مه‌ کارێکی زۆر چاك و په‌سه‌نده‌، ئه‌وی تریشیان: ده‌بیته‌ هۆی جو‌ره‌ت و هه‌لئانی سته‌مكاران بۆ درێژه‌ پیدانی سته‌م، ئه‌مه‌ یان زۆر ناپه‌سه‌نده‌و نابێ عه‌فوو بکری، جا له‌باره‌ی یه‌كه‌مه‌كه‌ وه‌ خوا ئه‌فه‌رمووی: ﴿فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ﴾ ئینجا هه‌ر‌كه‌سێك له‌تۆله‌ی ده‌ستدریژی‌كار چاوپۆشی كردو، پاشانی‌ش نیوان خۆیان‌ی سازدایه‌وه، ئه‌وه‌ پاداشتی لای خوایه. بۆ نموونه: خوا به‌رانبه‌ر به‌ بکوژی ده‌ست ئه‌نقه‌ست (قیصاص)ی داناوه، كه‌چی له‌م ئایه‌ته‌دا هه‌لێ ده‌نی‌ت بۆ لی‌بو‌ردن و عه‌فوو لێی. ﴿إِنَّهُ لَا يَحِبُّ الظَّالِمِينَ﴾ به‌راستی خوا سته‌مكارانی خۆش ناوی. ﴿وَلَمَنْ انْتَصَرَ بَعْدَ ظِلْمِهِ﴾ و به‌راستی ئه‌و كه‌سه‌ی تۆله‌ی خۆی كرده‌وه‌ له‌ داوای ئه‌وسته‌مه‌ی لی‌كراوه‌ ﴿فَأَلْكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ﴾ ئه‌وانه‌ خه‌تابار نابن و هه‌یج جو‌ره‌ ره‌خنه‌و گونا‌هه‌کیان له‌سه‌ر نیه، چونكه‌ ریگه‌یان پیدراوه‌ تۆله‌ی خۆیان یكه‌نه‌وه ﴿۴۲﴾ ﴿إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ﴾ به‌لكو خه‌تا هه‌ر له‌سه‌ر ئه‌وانه‌یه‌ سته‌م له‌خه‌لكی ئه‌كه‌ن ﴿وَيَبْقَوْنَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾ و ده‌ستدریژی ده‌كه‌ن به‌ناهه‌ق له‌زه‌ویدا ﴿أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ ئا ئه‌وانه‌ له‌پاشه‌ روژدا ئازارو سزایه‌کی ده‌ردناکیان بۆ ده‌بی‌ت ﴿وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ به‌راستی ئه‌و كه‌سه‌ی كه‌ دان به‌خۆدا ده‌گه‌ری و تۆله‌ ناكاته‌وه، له‌تاوانی ئه‌م و ئه‌و ده‌بو‌وری و، به‌راستی ئه‌وله‌ كاره‌ (عه‌زم) له‌سه‌ر كراوه‌كانه‌ له‌ شه‌ر‌عدا.

روژی ره‌شی تاوانكاران:

﴿۴۴﴾ ﴿وَمَنْ يَضِللِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ﴾ هه‌ر‌كه‌سێك خوا سه‌ر لی‌شیواوی بكات "به‌هۆی لاریی و، لاساری خۆیه‌وه" ئه‌وه‌ هه‌ر‌گیز پاش ئه‌و، هه‌یج دۆست و یارمه‌تیده‌ریکی نابێ ﴿وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوِ الْعَذَابَ﴾ وه‌ له‌روژی دوا‌یدا كاتی سته‌مكاران سزای دۆزه‌خ ده‌بینن، ده‌بینی ﴿يَقُولُونَ هَلْ إِيَّاكَ بَدَّلْنَا﴾ ئه‌لین: ئایا هه‌یج ریگه‌یه‌كمان هه‌یه‌ بگه‌پینه‌وه، بۆ دنیا تا كارو كرده‌وه‌ی چاك ئه‌نجام ده‌ین؟ ﴿وَتَرَاهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا﴾ ده‌یان بینن له‌ سه‌رئاگر راده‌نویرین ﴿خَاشِعِينَ مِنَ الذِّلِّ﴾ به‌سه‌ر كزیی، له‌ زه‌بوونی و بێ ده‌سه‌لاییدا ﴿يَنْظُرُونَ مِنْ طَرَفٍ خَفِيٍّ﴾ له‌ترسانا له‌بنه‌وه‌بو ئار ئه‌پوانن و "ناویرن به‌ته‌واوی ته‌ماشای بکه‌ن" ﴿وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ ئه‌وانه‌ش كه‌ به‌روایان هه‌ناوه‌ له‌روژی قیامه‌تدا ئه‌لین: ﴿إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَالْهِيمُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ بیگومان زیانمه‌دانی راسته‌قینه‌ هه‌رئه‌وانه‌ن كه‌ خۆیان و ژن و مندالیان له‌ده‌ست داوه‌و زیانیان كردوه‌ له‌ روژی قیامه‌تدا ﴿إِلَّا إِنْ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ﴾ هۆشیار بن! كه‌ ئه‌و سته‌مكارانه‌ له‌و روژدا له‌سزایه‌کی هه‌میشه‌ییدان ﴿وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءٍ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ وه‌ جگه‌ له‌خواش هه‌یج پشتیوان و دۆست و یارمه‌تیده‌ریکیان نیه‌ كه‌ له‌

سزای نهو رزگاریان بکات ﴿ومن یضلل الله فما له من سبیل﴾ وه ههرکه سیکیش خوا گومرای بکات بهوئی سه ریچی خویه وه هیچ ریگه یه کی بو نییه تا خوئی دهرباز بکات.

به رله هاتنی قیامهت فریای خوتان بکهون:

﴿استجیبوا لربکم من قبل ان یاتی یوم لا مرد له من الله﴾ وه لامی داخوازییه کانی پهرو دگارتان بدهنه وه پیس نهوئی روژیک بیت که له لای خواوه هیچ گه رانه وهی بو نییه ﴿مالکم من ملجا یومئذ﴾ که نهو روژه نیتر هیچ په ناگیه کتان بو نابیت خوتان په نا بدن ﴿ومالکم من نکر﴾ وحه شاتان پیناکریت، چونکه خوا چوارده وهی گرتوون. ﴿فان اعرضوا فما ارسلناک علیهم حفیظا﴾ جا نه گهر نه وانه له گهل نهو هه موو هه ول، هه روویان

وه رگیروا گوئیان بو نه گرتیت نهی محمدا ﷺ خه مبار مه به، چونکه نییه تو مان نه نار دوه چاودیری کاریان بی و، زوریان لی بکهیت بو برها هینان ﴿ان علیک الا البلاغ﴾ تو هه را گه یاند نه که ت له سه ره ﴿وانا اذا انقنا الانسان منا رحمة فرح بها﴾ وه نییه کاتی رحمت و به ره دیه که له لایه ن خومان وه به مروءه بجیزین، له خوئی بایی نه بی! ﴿وان تصبهم سیئة بما قدمت ایدیهم﴾ خو نه گهر به هوئی نهو کارانه وه کردوویانه تووشی به لاو ناخوشیه که بوون ﴿فان الانسان کفور﴾ جا بیگومان ده بینیت که مروءه زور سپله یه و نازو نیعمه ته کان نکوولی نه کا و "هه موو چاکه و پیاه و ته یه کی له بیر نه چیته وه، وه که پیغه مبه ر ﷺ به خیزانه کانی خوئی فهرموو: ((یا معشر النساء! تصدقن فانی رایتکن اکثر اهل النار)) نهی کو مه لی ژنان! هه موتان خیر و صه ده قه و چاکه بکه ن، چونکه له شه وی میعراجدا نیوهم به به شی زوری دوزه خ دیت، له وانه ژنی وتی: بوچی نهی پیغه مبه ری خوا! فهرمووی: ((لأنکن تکثرن الشکایة، وتکفرن العشر، لو احسنت إلى احداهن الدهر ثم ترکت یوما، قالت: ما رایت

وَرَبَّهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَشِيعَاتٍ مِنَ الذَّلِيلِ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ وَقَالَ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ الْخَسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ ﴿٤٦﴾ وَمَا كَانَتْ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٧﴾ اسْتَجِبُوا لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَ لَهُ مِنْ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَأٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ﴿٤٨﴾ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِظًا إِلَّا أَلْبَلَغْ وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَحَرَبًا أَوْ إِنَّا تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ يُمَاقِدِمَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ ﴿٤٩﴾ اللَّهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنِشَاءً وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الْذُكُورَ ﴿٥٠﴾ أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنِشَاءً وَيَجْعَلُ لِمَنْ يَشَاءُ عَاقِبَةً إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥١﴾ وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُلِمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلَىٰ حَكِيمٍ مُبِينٍ ﴿٥٢﴾ وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا

خیرا منك قط)) متفق علیه. مسلم: ۸۶/۱. چونکه نیوه سکالاتان زوره هه ردهم ئینکاری چاکه ی میردتان نه که ن، خو نه گهر به دریزایی روژگار له ته که ژنیکتانا چاکه بکریت، به لام ته نها روژی وازی لی بهینی به میرده که ی نه لی: قهت من خیرم لیث نه دیته وه. ﴿الله ملک السموات والأرض﴾ خاوه نیثی ناسمانه کان و زهوی ته نیا هه ر بو خوایه ﴿یخلق ما یشاء﴾ هه چی بوئی دروستی نه کات ﴿یهب لمن یشاء إناثا﴾ به ههرکه سیکی که خوئی بیه وی ته نها میینه و کچ نه به خشی (نیمامی به غه وی) نه لی: وه که لووگ/ علیه السلام) "که سیش ناتوانی بیگویری و بیکات به کوپ" ﴿ویهب لمن یشاء الذکور﴾ وه به هه که سیش که خوئی ناره زوی بیی ته نها کوپی نه داتی، وه (ئیبراهیم/ علیه السلام) ﴿او یزوجهم ذکرانا وناثا﴾ یان نه گهر بیه وی کچ و کوپیان نه داتی وه (موحه مه ده/ علیه الصلاة والسلام) ﴿ویجعل من یشاء عقیما﴾ وه ناره زویشی له ههرکه سیکی بیی، نه زوکی ده کا، وه (یه حیا/ علیه السلام)

ئىتر ئەو كاتە ژن و پياو. ھەرگىز قايىلى وەبەرھىنانى منداڭ نابن" **﴿إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ﴾** بەراستى زانينى خوا دەورى ھەموو شتّىكى داو، بە توانايە لەسەر كردنى ھەر كارى بىھۆى بىكات.

چۆنەتى ھاتنى وەحىي و وەرگرتنى:

﴿۱﴾ وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يَكْلِمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا ﴿بۆ ھىچ كەسنىك نەبوو كە خوا لەروو قەسەى لەگەل بكات، مەگەر لەرېگەى وەحىيەو، يا بەشيوەى خەو، يان بەخوڤە (ئىلھام) **﴿أَوْ مِنْ رَاءِ حِجَابٍ﴾** يان لەپشت پەردەو، وەك گفتوگۆكەى لە گەل موسادا، ئىمامى (ترمىزى) و (ئىبن ماجە) لە (جايرى كۆڤى عەبدوللا) وە دەگىرەو كە پىغەمبەر ﷺ پىي وت: ((ما كلم الله احدا إلا من وراء حجاب، وإنه كلم أباك كفاحا)). خواى گەورە لەپشت پەردەو نەبى ھەرگىز قەسەى لەگەل ھىچ كەسنىك نەكردو، وە كەقەشەى لەگەل باوكتا كردو، لەبەر ئەو بوو كە لەرۆژى (ئوحود) دا كۆژاوەو شەھىد كراو. **﴿أَوْ يَرْسُلَ رَسُولًا فَيُوحِي بِلَاذَنِّهِ مَا يَشَاءُ﴾** يان فرىشتەىك وەك جوبرىل بنىرئ، تا، بەفرمانى خوا چى بوى رايگەيەنىت پىي، ئەم نايەتە وەلامە بۆ كافرەكانى مەككە كە گوتيان (لولا يكلمنا الله أو تأتينا آية). **﴿إِنَّهُ عَلَىٰ حَكِيمٍ﴾** بەراستى ئەوخوايەكى بڵندە بەسيفاتى بەسەر دروستكاوكانەو، گوتارو. كردار بەجىيە **﴿وَكَذٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا﴾** ھەروەك بۆ پەيامبەرانى پىشين وەحيمان كرد، ناوايش ئەم قورئمانەمان بۆتو وەحى كرد، بەبىرارو فرمانى خۆمان و، رۆح و گيان و ئەقل دەژىيئەو. **﴿مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ﴾** تۆ لە پىش وەحى نەتەزانى كتیب و بپوا چى؟ **﴿وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نورا نَهْدَىٰ بِهِ مِنْ نِشَاءِ مَنْ عِبَادِنَا﴾** بەلام ئىمە ئەو قورئانەمان كردە نوورو رووناكيەك، تا بەھۆى ئەو وەھەركەسىكمان بوئت لە بەندەكانمان رىنموومايى بكەين، كەوابوو چ قورئان، چ بپوا ھەردو بەھەرى خوان **﴿وَإِنَّكَ لَتَهْدَىٰ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾** بىگومان تۆ ئەى موخەمەد! ﷺ بۆ رېگەيەكى راست خەلكى رىنوئى دەكەيت. **﴿صِرَاطُ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾** رېگە خوايەك كە ھەرچى لەناسمانەكان لەزەويدايە ھى ئەو، لەژىر دەسەلاتى ئەودايە **﴿إِلَّا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ﴾** ھۆشيارە! كە ھەمووكارىك ھەربۆلاى ئەوخوايە ئەگەرئەو، ئەوكاتە ئىتر ھەق و ناھەق لىك جيا ئەكرئەو پاداشت و تۆلەيش وەر دەگىردى.

كاتژمىر (۱۰:۲۰) لە (۱۴۱۷/۵/۲۵/۲۴) ك بەرامبەر بە (۱۹۹۶/۷/۶) ز لەنووسىنى سوورەتى (شورا) بوومەو، (لە راگەياندى ناوەندى بزووتنەو) لە ھەلەبجە. زۆر سوپاس و منەت بۆ خواى دلۆقان.

*** **

۴۲- سوورەتى (زُخْرُوف) لە

مەككەيىيەو (۸۹) نايەتە

بەناوى خواى بەخشندەى مېھربان

ئەم سوورەتە باسى بىروباوەرو ئايدۆلۆژيەت و پەيام و زىندو بوونەو پاداشت و تۆلە ئەكات. جا بۆ يەكەم جار سەرچاوەى وەحى روون دەكاتەو لەگەل راستى قورئاندا، پاشان ھەندى لەنیشانەو بەلگەكانى دەسەلاتى خوا نیشان ئەدات، ئىنجا ھەندى لەباوو نەرىتى جاھىليەت و سەردەمى نەزانى و بت پەرستن و ھەندى كارى گەندەلى ترەخاتە روو، كورتەيەكيش لە باسى بانگەوازەكەى ئىبراھىم ﷺ و، ئىنجا داستانەكەى موسا و فیرەون. كۆتايىشى بەباسى ھەندى لە گىروگرفتەكانى رۆژى قىامەت دىت.

بهم شیوه‌هایش دست پی نه‌کات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * **۱ حم** ﴿ثم پیتانه هیمای ثیجازی قورئانن ﴿وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ سویند بهم قورئانه که ناشکراو نمایانهو، روون که‌ره‌وه‌ی نه‌حکام و پریاره‌کانی خوایه ﴿إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا﴾ بیگومان نیمه کردمان به خویندنه‌وه‌یه‌کی شیوه زمان عه‌ره‌بیی ﴿لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ تا به‌لکو له ماناو مه‌به‌سته‌که‌ی تیبگه‌ن و، خوٲانی پیٲی ببستنه‌وه ﴿وَإِنَّ فِيَ الْكِتَابِ لَدِينًا لِّعَلَّی حَکِیمٍ﴾ به‌راستی نه‌و قورئانه له‌دایکی کتیب (لوح المحفوظ) دایه له لای خوٲمان، به‌زه به‌سر هه‌موو کتیبه ئاسمانیه‌کانی تردا، پر حکمه‌ت وپر ورده‌کارییه ﴿فَنَضْرِبْ عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا﴾ باشه، ده‌کریٲ نیمه بیٲدارتان نه‌که‌ینه‌وه بهم قورئانه ﴿إِن كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ﴾ له‌بر نه‌وه‌ی که نیوه گه‌لنکی لارو و یٲرو له‌سنور دهرچوون؟ "نه‌شتی وا ناکه‌ین، به‌لکو

نیمه ههر ئاموزگاربیٲتان نه‌که‌ین، نه‌گه‌رچی ئاواشن له به‌ر تیقامه‌ی به‌لگه له‌سه‌رتان ﴿وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَبِیِّ فِی الْأَوَّلِینَ﴾ نیمه پیٲغه‌مبه‌ریکی زورمان ناردوٲه لای گه‌لانی پیٲشو "ههر وه‌ک توٲ نیٲراویٲه لای نه‌مانه. ﴿وَمَا یَاتِیهِمْ مِنْ نَبِیٍّ إِلَّا کَانُوا بِهِ یَسْتَهْزِئُونَ﴾ له‌گه‌ل نه‌وه‌یشدا ههر وه هیچ په‌یامبه‌ریکمان بوٲ نه‌چووه، مه‌گه‌ر گالته‌یان پی‌کردووه، که‌چی له‌گه‌ل نه‌وه‌یشدا نیمه یه‌ک له‌دوای یه‌ک ههر پیٲغه‌مبه‌رانمان ناردوو نارامیشیان گرت ﴿فَأَمَلْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا﴾ جائه‌وانه‌ش که زور به‌هه‌لمه‌ت ترو به‌هیٲتر بوون (له‌قوره‌یش) له‌ناومان بردن، پاش ئینکاری و نکوٲلیان ﴿وَمَضَىٰ مِثْلَ الْأَوَّلِینَ﴾ و نمونه‌و داستانی پیٲشینه‌کان تیٲه‌پی، که چی‌مان پی‌کردن.

موشریکه‌کانیش ده‌لٲن: خوا ئاسمان و زه‌وی به‌دیه‌ناوه:

﴿وَلَنْ سَأَلْتَهُمْ مِنْ خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ نه‌گه‌ر توٲ

لیٲان پرسیٲ: کیٲ ئاسمانه‌کان و زه‌وی دروست کردووه؟

﴿لِیَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِیزُ الْعَلِیمُ﴾ بیگومانبه له‌وه‌لامدا نه‌لٲن:

خوای به‌تواناو زانا به‌دیه‌ناون، که‌چی ههر بتان ده‌په‌رستن

﴿الَّذِی جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا﴾ ههر نه‌و خوایه که زه‌وی کردووه به‌لانک "و جیگه‌ی حه‌وانه‌وه‌تان" ﴿وَجَعَلَ لَكُم فِیْهَا سَبَلًا﴾ وه ریگه‌ی هاتو چوٲی بوٲ پیٲداکیٲشاون "له‌وشکانیی و، ده‌ریادا ﴿لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾ تا به‌شکو ریٲ دهر بکه‌ن و، به‌ره‌و پیٲداویستییه‌کانتان ریٲنماو شاره‌زا بین ﴿وَالَّذِی نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ﴾ وه‌ههر نه‌و خوایه‌یه که له ئاسمانه‌وه به‌پیٲی پیٲویست و نه‌ندازه‌یه‌کی دیاریی کراو ئاوی نارد ه‌خوار ﴿فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مِیتًا﴾ جا ناوچه‌و سه‌ر زه‌ویه وشک و مردووه‌کانمان پیٲی سه‌وز و زیندووکرده‌وه ﴿كَذَٰلِكَ تَخْرُجُونَ﴾ نیوه‌ش ههر ئاوا له‌گوٲدا ده‌هیٲرینه‌وه‌ی و، زیندووه‌ی نه‌کریٲنه‌وه ﴿وَالَّذِی خَلَقَ الْأَزْوَاجَ کُلَّهَا﴾ ههر نه‌و خوایه‌یه که نه‌و هه‌موو جووته‌ی دروستکردووه، نه‌وه شیرینه، نه‌وه تاله، نه‌وه سپی‌یه، نه‌وه په‌شه، نه‌وه نیٲره، نه‌وه میٲه ﴿وَجَعَلَ لَكُمُ مِنَ الْفَلَکِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْکَبُونَ﴾ وه له‌که‌شتیی و وشترو و لآخی به‌ره‌زدا بوٲی فه‌راهه‌مه‌یٲان و، تا له‌ده‌ریاو و شکانیدا سواریان بین،

سُورَةُ الزَّحْرَفِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي

وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَنُ وَلَٰكِن جَعَلْنَاهُ نُورًا نَّهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٥٢﴾ صِرَاطَ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْأَرْضِ أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ ﴿٥٣﴾

سُورَةُ الزَّحْرَفِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَم ﴿١﴾ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٣﴾ وَإِنَّهُ فِی أَمْرِ الْكِتَابِ لَدِينًا لِّعَلَّی حَکِیمٌ ﴿٤﴾ أَفَنَضْرِبْ عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا أَنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ ﴿٥﴾ وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَبِیٍّ فِی الْأَوَّلِینَ ﴿٦﴾ وَمَا یَأْتِیهِمْ مِنْ نَبِیٍّ إِلَّا کَانُوا بِهِ یَسْتَهْزِئُونَ ﴿٧﴾ فَأَمَلْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضَىٰ مِثْلَ الْأَوَّلِینَ ﴿٨﴾ وَلَیِّن سَأَلْتَهُمْ مِّنْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ لَیَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِیزُ الْعَلِیمُ ﴿٩﴾ الَّذِی جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُم فِیْهَا سَبَلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠﴾

۹۴۸

بُوجِبَهِ جِيّ كَرْدَنِي نِيش و كارِه كَانَتَان ﴿ **لَتَسْتَوُوا عَلَى ظُهُورِهِ** ﴾ تا له سهر پشتيان سه قامگير بن ﴿ **ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ** ﴾ له پاشا يادی نيغمه ته كانی په روه ردگارتان بكن و وه بیری خوتانی بيښنه وه و به دل سوياسی بكن ﴿ **وَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا** ﴾ و بلين پاك و خاوينه نهو خوايهی كه نه می بؤ رام كردوین، تا ناوا نيمه بتوانين سووديان لي و هرگري ﴿ **وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ** ﴾ وه نيمه دهسه لاتی رام كردنیا نمان نه بوو ﴿ **وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ** ﴾ نيمه بيگومان هر بؤلای په روه ردگارمان نه گه پيښنه وه، دواي مردنمان (عه بدوللای كورې عومهر) ده لي: ههركاتي پيغه مېهر ﷺ سواری و لاخه كهی ده بوو، سي جار (الله اكبر) ی ده كړدو پاشان نهی فهرموو: ((سبحان الذي سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين وإنا إلى ربنا لمنقلبون))، دواي نهو هيش نهيفه رموو: ((اللهم إني أسألك في

سفری هذا البر والتقوى، ومن العمل ما ترضى، اللهم هون علينا السفر، واطولنا البعد، اللهم أنت صاحب في السفر والخليفة في الأهل، اللهم اصحبنا في سفرنا واخلفنا في اهنا)). وه كاتي كيش كه ده گه پرايه وه بؤ ناو مال و مندالی نهيفه رموو: ((أيبون تائبون إن شاء الله عابدون لربنا حامدون)) مسليم، نه بوو داود، نه سائي، نه حمده.

دزيوی شهريك دانان بؤ خوا:

﴿ **وَجْعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا** ﴾ له پيشه وه ددانيان به وده نا كه هه خوايه ناسمانه كان و زهوی دروست كړدوه.. كه چی هه له بهنده كانی خوا خوی، منداليان بؤ برياردا!! وتیان: فريشته كان كچی خوان! ﴿ **إِنَّ الْإِنْسَانَ لِكَفُورٍ مَبِينٍ** ﴾ به راستی ئاده می سپله يه کی ناشكرايه ﴿ **أَمْ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَاكُم بِالْبَنِينَ** ﴾ نایا له ناو نه وانه دا كه خوی دروستي كړدوون، كچی داناوه بؤ خوی، نيوهی به كوپان تايبه تمه ند كړدوه؟! ﴿ **وَإِذَا بَشَرْ أَحَدَهُم بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا** ﴾ كه چی ههركات يه کی له وانه مژدهی كچی درابايه كه بؤ خوی به به زهیی به وينه ده ينيايه وه ﴿ **ظَلَّ**

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدَرُ فَأَنْشَرَنَا بِهِ بَلَدَهُ مَيْتًا كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٦﴾ وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْفَالِكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿١٧﴾ لَتَسْتَوِيَ أَعْلَىٰ ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٨﴾ وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿١٩﴾ وَجْعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنْ الْإِنْسَانُ لَكَفُورٌ مُّبِينٌ ﴿٢٠﴾ أَمْ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَاكُم بِالْبَنِينَ ﴿٢١﴾ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٢٢﴾ أَمْ وَهُمْ يَكْفُرُونَ أَلَمْ يَكُنْ فِي الْخَلْقِ وَالْإِنْسَانِ آيَاتٌ لِّمَن يَعْقِلُ ﴿٢٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آلِهَتِهِمْ كَاتِبُونَ ﴿٢٤﴾ وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَأْلَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢٥﴾ أَمْ أَلْيَتْكُمْ كِتَابًا مِّن قَبْلِهِ فَهُمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢٦﴾ بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ آثَرِهِمْ فَهُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٢٧﴾ وَكَذَلِكَ مَا تَرْكَبُونَ ﴿٢٨﴾

وجهه مسودا وهو كظيم﴾ دم و چاوو پرومتهی رهش هه لده گه راو، لهركان پيشی ده خوارده وه! ﴿ **أَوْ مِنْ يَنْشَأُ فِي الْحُلِيِّه** ﴾ نایا كه سيك له نيوخشل و زينه تدا په روه رده كراييت، واته: كيژ ﴿ **وهو في الخصام غير مبين** ﴾ وله كاتی دمه قرده دهسه لاتی نادياراييت، بؤ خوا ده ييت؟! به لي كام ئافرهت هيه له كاتی برينه وهی كيشه كاندا وهك پيوست بتوانی به ريک و پيکی بهرگری له خوی بكا، ئافرهت به پيی سروشتی خوی زور حزی له خشل و زيرو خو پازاندنه وه خو ئارايشت دانه، هه بويهش له هه مو سه رده ميک دا ژنان واده بينرين، ته نانهت ئيستاش كه سه دهی گه واهی نامو زانسته، ژنه خاوهن شهاده دكانيش هه روانه! له لايه کی ديکه شهوه ژنان زور كه م بتوان له كاتی روو بهروو بوونه وهی جهنگ و كيشه دا مافي خويان روو بكنه وه و بهرگری له خويان بكن، چونكه يان ناوين، يان (عاطفه) ی خويان زال ده بی به سهريانداو گريه و زاری لييان تيك ددهات. ﴿ **وَجْعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَنِ**

إِنَّا ﴿ ۲۵ 〉 ئەو فریشتانەش که هەموو بەندهی خۆی بەخشندەن، بە کچی خویان دادەنەن! ﴿ **اشهدوا خلقهم** 〉 ئایا ئەوانە کاتی خوا دروستی کردن له‌وی بوون؟! (ستکتب شهادتهم ویسألون) بەراستی ئەو گەواهییه ناهەقیەیان لەسەر ئەنووسریو، لەنامەی کارەکانیاندا پرسیاریان لێدەکریت "لەرۆژی قیامەتدا" ﴿ **وقالوا لو شاء الرحمن ما عبدناهم** 〉 وە دەلێن: ئەگەر خۆی میهرەبان و یستبای ئێمە هەرگیز نەمان ئەپەرستن، واتە: مادام خوا ویستی بوو، دیارە رازییە! ﴿ **مالهم بذلك من علم** 〉 بۆئەو پڕو بیانۆشیان هیچ جۆرە زانست و بەلگەیه‌کیان نەیه ﴿ **إن هم إلا یخرون** 〉 هەر لەخۆیانەووە بەدرۆ پڕو پالانتە قسە ئەکەن. ﴿ **ام اتیناهم کتابا من قبله** 〉 یاخو ئێمە لەپێش قورئاندا نامەیه‌کمان بەوان داو، پشتگیری بپەرستیه‌کیان بکا ﴿ **فهم به مستمسکون** 〉 جا ئەوان دەستی پێوە گیر

بکەن؟ واتە: ئایا ئەوانە بەلگەیه‌کی نەقلیان هەیه بۆ قسەکانیان ﴿ **بل قالوا إنا وجدنا آباءنا علی أمة** 〉 نەخێر، بەلکو هیچ بەلگەیه‌کیان نەیه، ئەو نەبی که ئەلێن: ئێمە باوو باپیرانمان لەسەر ئایین و مەزەه‌بیکی ئاوادییو ﴿ **وانا علی آثارهم مهتدون** 〉 بەراستی ئێمەیش بەشوین پێبازی ئەواندا پێنموون ئەیین و هەنگاو هەل ئەگیرن ﴿ **وذلك ما أرسلنا من قبلك فی قریة من نذیر** 〉 وەبەو تەرزی ئەمانە، هەر پەیاڵەیه‌کی ترسێنەرمان - لەپێشتەو - ناردوو بۆ شارێک ﴿ **إلا قال مترفوها** 〉 خۆشگوزەرانه‌کانیان بەگوێیان نەکردوو و توویانە: ﴿ **إنا وجدنا آباءنا علی أمة** 〉 بەراستی ئێمە باوو باپیرانمان دیتوو لە سەر مەزەه‌ب و ئایینیکی (وانا علی آثارهم مقتدون) و ئێمەیش بە شوین ئەواندا ئەپۆین و پێڕەویان ئەکەین ﴿ **قال اولم جئکم بأهدی مما وجدتم علیہ آباءکم** 〉 پێغه‌مبەرە‌که‌ش وتوویه‌تی: باشە ئەگەر من بەرنامەو ئایینیکی باشترم له‌وی باوو باپیرانتان بۆ هێنان ئێو هەر نکولی ئەکەن؟! ﴿ **قالوا إنا بما أرسلکم به کافرون** 〉 له‌و لāmدا و توویانە: بێگومان ئێمە بەو بەرنامەی ئێو پێی

وَكَذَٰلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَرِهِمْ مُّقْتَدُونَ ﴿٢٥﴾ قُلْ أُولَٰئِكَ حُتُّوا بَاهْدَىٰ مِمَّا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ آبَاءَكُمْ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٢٦﴾ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَنْزَلْنَا كَيْفَ كَانَتْ عِقَابُهُ الْمُكْذِبِينَ ﴿٢٧﴾ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيِّدِي ۖ وَأَجْعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ ۖ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٩﴾ بَلْ مَتَّعْتُ هَٰؤُلَاءَ وَآبَاءَهُمْ حَتَّىٰ جَاءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿٣٠﴾ وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣١﴾ وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْآنُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ ﴿٣٢﴾ أَهَمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ ۚ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَيعَادَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سَخِرَآءً وَرَحْمَتَ رَبِّكَ ۖ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٣﴾ وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ لِلنَّاسِ أُمَةٌ وَاحِدَةٌ لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِيُوبِخَهُمْ سَفَهًا مِّنْ فَضْلِهِ وَمَعَآرِجَ عَلَيَّآ يَظْهَرُونَ ﴿٣٤﴾

نێراوان باوهرناکهین! ﴿ **فانتقمنا منهم** 〉 ئێنجا ئێمەش تۆلەمان لێ ساندن ﴿ **فانظر كيف كان عاقبة المكذبين** 〉 جاسەرئەج بدە، بزانیەدەرەنجامی بێ باوهران و بەدرۆخەرەوان چۆن بوو؟ بەرانیەتی ئیبراهیم لە بته‌کان و راگەیاندا یە‌کخوا پەرستی:

﴿ **إذ قال إبراهيم لأبيه وقومه** 〉 ئەو کاتە وەبیر بێنە ئەو موحەممەد ﷺ که ئیبراهیم بە باوک و گەلە‌که‌ی خۆی وت: ﴿ **إنني براء مما تعبدون** 〉 بێگومان من لەو خویانە‌ی که ئێو ئەیانپەرستن، بێزارو بەریم ﴿ **إلا الذي فطرني فإنه سيهدين** 〉 جگە لەو خویە‌ی که دروستیکردووم، جابە راستی ئەویش پێنموونیم ئەکات بۆ پێگە‌ی راست و دروست ﴿ **وجعلها كلمة باقية في عقبه لعلهم يرجعون** 〉 کارێکی کرد که ئەو وشە‌یه، (وشە‌ی یە‌کخواپەرستی) - پاش خۆیشی - لە نەو‌ه‌کانیدا هەر بمی‌نیت، تا بەلکو بگەرێنەووە بۆلای خوا... بەلێ پەیاڵە‌ه‌ران

و په پیره وانیان ، هه ردهم هه والیان داوه بۆ چه سپاندنی وشه ی (لا إله إلا الله)، ده بی پاش خویشیان هه ره ئه وه له سه ره زاو له ناو دای په یروان و نه وه کانیاندا بی ﴿ **۲۹ بل متعت هؤلاء وآباءهم** ﴾ خو من ئه وان هاو بهش دانه ره کانی مه ککه و، باوو با پیرانیانیشم به ره وه ره کرد به جو ره ها نیعمه ت و به خشش ﴿ **حتى جاءهم الحق ورسول مبين** ﴾ تا (قورئان) و په یامبه ریکی ناشکراو نمایانان بؤهات ﴿ **۳۰ ولما جاءهم الحق** ﴾ وه کاتی هه ق وراستی (قورئان) یان بؤهات ﴿ **قالوا هذا سحر** ﴾ وتیان ئه مه جادووه! ﴿ **وانا به کافرون** ﴾ به راستی ئیمه پرومان پیی نیه ﴿ **۳۱ وقالوا لولا نزل هذا القرآن على رجل من القريتين عظيم** ﴾ بیانوویه کی تریان گرت و ووتیان: بۆچی ئه م قورئانه بۆ پیایویکی گه وهی ده وه له مه ندی ئه م دووشاره مه ککه و تانیف نه هاته خوار؟ بۆچی خوا (ولهیدی کوپی موغیره) ی مه ککه یی و (عوروپی کوپی مه سعود) ی (سه قه فی) له تانیفدا نه کرد به په یامبه ر؟ که خاوه نی سهروه ت و سامان! دیاره تهرانووی هه موو حه قیقه تیک لای جاهیلیه ت گه وه یی و سهروه ت و دارایی و هیژ و ده سه لاته! ﴿ **۳۲ اهم یقسمون رحمة ربك** ﴾ نایا ئه وانه ره حمه ت و میهره بانی په ره ردگارت بهش ئه کهن؟! تا په یامبه ریئتیش به ده ست ئه وان بیت؟! ﴿ **نحن قسمنا بينهم معيشتهم في الحياة الدنيا** ﴾ له کاتی کدا ئیمه به حیکمه تی خو مان گوزهرانیانمان له نیوانیاندا له ژیان دنیادا به شکر دووه، واته: ته نانه ت ژیان دنیاشیان که شتیکی بی نرخه، به ده ستی خو یان نیه، چ جای به خشینی ره حمه تی په یامبه ریتی ﴿ **ورفعنا بعضهم فوق بعض درجات** ﴾ وه هندیکیانمان به رز کردو ته وه به سه ره هندیکیاندا به چه ندین پله له مال و سامان و ده سه لات ﴿ **لیتخذ بعضهم بعضا سخريا** ﴾ بۆ ئه وه ی هندیکیان، هندیکی تر بکه نه به رکار له کارو باریاندا، واته: یه کتر به کار بینن له ئیش و کاری خو یاندا و، سوود له لیها تووی ئه زموونی یه کتر وه رگرن، چونکه ئه گه ره هه موویان سهروه تمه ندو، له هه موو شتیکیا وه ک یه ک و ابن، ئه و کاته ئیش و کار ناو او ئه وه ستی، خو ناشکری مه ردوم هه مووی ئه ندازیار، یان پزیشک، یا نانه وایی.. هتد ﴿ **و رحمة ربك خير مما یجمعون** ﴾ وه ره حمه ت و میهره بانی په ره ردگاری تو. له ته وای ئه وه ی ئه وان کو ی ئه ککه نه وه، له سهروه ت و دارایی دونیا باشته ر.

زیږ و زیوی زور، نیشانه ی ره زامه ندی خوا نییه:

﴿ **۳۳ ولو لا ان یكون الناس امة واحدة** ﴾ ئه گه ره له بهر ئه وه نه با که خه لکی هه موو یوبان به یه ک گه لی کافر ﴿ **لجعلنا لمن یکفر بالرحمن لیبوتهم سقفا من فضة** ﴾ ئه وه ند ه مال و سامانمان دها به و که سه ی که باوهری به خوای به به زه یی نه بوایه که میچی خانووه کانیان له زیو بوایه ﴿ **ومعارج علیها یظهرون** ﴾ وه پله و قادرمه ی زیږمان بۆ داده نان تا پیی سه رکه ون ﴿ **۳۴ ولیبوتهم ابوابا و سورا علیها یتکون** ﴾ سه ره پای ئه وه ش هه موو ده رگا و ته ختیکیان بۆ مال هه کانیان له زیو داده نا که له سه ره ئه و ته ختانه دانیشتن و پال بده نه وه ﴿ **۳۵ وزخرفا** ﴾ وه به هه موو نه خش و نیگاریکی جوان خانووه کانیانمان ده رازانده وه ﴿ **وان کل ذلك لما متاع الحياة الدنيا** ﴾ وه ئه وه هه مووه هه ر زرق و برقی ژیان دنیایه ﴿ **والآخرة عند ربك للمتقين** ﴾ مالی ئه و لاش لای په ره ردگارت هه ر بۆ پارێزکارانه واته: ژیان ئه م دونیا به ئه وه ند ه بی نرخه و.. ئه وه ند ه سووکه که ئه گه ره له بهر ئه وه نه بوایه جیهان هه مووی بی بپروا بوایه له بهر خوشگوزهرانی، هه موویمان ئه به خشی به بی بپروایان، (پیشه و عمر کاتی پیغه مبه ری دیت ﷺ) که له سه ره هه سیری رملایی راکشابوو ئا سه واری له ته نیشتییه وه دیاره گریاو وتی: ئه ی پیغه مبه ری خوا! ئه وه کیسراو قه یسه ره، ئه ویش گوزهرانی تو یه!! پیغه مبه ر ﷺ شانی دادابوو دانیشت و فره مووی: نایا له گومانایت کو په که ی خه تاب؟! پاشان فره مووی: ئه وانه هه ر له م دونیا به دا خوای گه وه ره نازو نیعمه ت و پۆزی خو یانی پندا و! وه له ریوایه تیکی

تردا هاتوو: ((اما ترضی ان تكون لهم الدنيا ولنا الآخرة))، واته: مهگر بهوه پازی نیت که دنیا بو شهوان بی، قیامه تیش بو ئیمه؟! ته فسیری ئیین که سیر (مسلم: ۱۱۰/۲).

مهترسی پشتکردن له خوا:

﴿۳۶﴾ **ومن یعش عن ذکر الرحمن** ﴿هرکه سیک له راست یادی خوا روو وهرگیرى﴾ **﴿نقیض له شیطانا﴾** ئەوا ئیمه شەیتانیکی بو دەسازنین **﴿فهو له قرین﴾** هەردەم هاوپی دەبی و، لیى جیا نابیتەوه ﴿۳۷﴾ **﴿وانهم لیصدونهم عن السبیل﴾** بەراستی ئەو شەیتانانە پیشگیریان دەکەن له ریچگه **﴿ویحسبون انهم مهتدون﴾** وایش ئەزانن که بو راستەپى پینموونیکراون!! ﴿۳۸﴾ **﴿حتى اذا جاءنا﴾** تا ئەو کاتە بەزنجیر کراوی لهگەل هاوپیکی دینه لامان **﴿قال یا**

لیت بینى و بینک بعد المشرقین﴾ ئەو حەلە بەهاو له کهى ئەلى: خۆزگە نیوان من و تو بهقهدر نیوان خۆرههلات و خۆرئاوا دووربا **﴿ففس القرین﴾** بەراستی هاوپییهکی زور خراپ بویت ﴿۳۹﴾ **﴿ولن ينفعكم اليوم إذ ظلمتم انکم فی العذاب مشترکون﴾** ئینجا پیان ئەوترى، ئیتر ئەمرو ئەو قسانە هیچ سوودیکتان پی ناگهیهنى، له کاتیکیدا ستهمان له خو کرد، ئیستا بەراستی هەموو پیکهوه هاوبهشین له سزاکیدا ﴿۴۰﴾ **﴿افانت تسمع الصم﴾** جانا یا تو بهکهراو راستی دهیستی؟ **﴿و تهدى العمى ومن کان فی ضلال مبین﴾** یاخو کویران و ئەو کهسانەى له گومرایى ناشکرادان رینمایى دهکەیت؟ هەرگیز ناتوانی ئاوا بکهیت، جا کهواته دلگران مەبه ئەگەر بپرواشیان نهینا ﴿۴۱﴾ **﴿فاما نذهبن بک﴾** ئینجا ئەگەر تو له م ناوه لابهین و بتمرینن "پیش ئەوه کاتی خوی بیت **﴿فانا منهم منتقمون﴾** بێگومان هەر تۆلهیان ئی وەر ئەگرین، ئەگەر دواى مردنی تۆیش بیت ﴿۴۲﴾ **﴿او نریک الذى وعدناهم﴾** یان ئەگەر حەزبکهیت ئەو هەرهشهو سزایه به ئینمان پیدابوون نیشانتی بدەین و بهچاو

سُورَةُ الْاٰنْكَارِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَلْيُؤْتِيَهُمْ اَنْبَاً وَسْرراً عَلَیْهَا يَتَكُوْنُ ﴿۳۶﴾ وَرُخْرُقاْوَانِ كُلُّ ذٰلِكَ لَمَّا مَتَعَ الْحَيٰوةَ الدُّنْیَا وَالْآخِرَةَ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِیْنَ ﴿۳۷﴾ وَمَنْ یَّعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نَقِیْضٌ لِّهٖ شَیْطٰنًا فَهُوَ لَهُ قَرِیْنٌ ﴿۳۸﴾ وَاِنَّهُمْ یَصْذُوْنَهُمْ عَنِ السَّبِیْلِ وَیَحْسَبُوْنَ اَنْهُمْ مُّهْتَدُوْنَ ﴿۳۹﴾ حَتّٰی اِذَا جَآءَ نَا قَالَ بَلْیْتَ بَنِیَّ وَبَلْیَكَ بَعْدَ الْمَشْرِقَیْنِ فِیْنَسُ الْقَرِیْنُ ﴿۴۰﴾ وَلَنْ یَنْفَعَكُمُ الْیَوْمَ اِذْ ظَلَمْتُمْ اَنْتُمْ فِی الْعَذَابِ مُشْتَرِكُوْنَ ﴿۴۱﴾ اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ اَوْ تَهْدِی الْعُمْیَ وَمَنْ كَاَنَ فِی ضَلٰلٍ مُّبِیْنٍ ﴿۴۲﴾ فَاِمَا نَذْهَبْنَ بِكَ فَاِنَّا مِّنْهُمْ مُّنتَقِمُوْنَ ﴿۴۳﴾ اَوْ نُرِیْكَ الَّذِی وَعَدْتُهُمْ فَاِنَّا عَلَیْهِمْ مُّقْتَدِرُوْنَ ﴿۴۴﴾ فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِیْ اُوْحِیَ اِلَیْكَ اِنَّكَ عَلٰی صِرَاطٍ مُّسْتَقِیْمٍ ﴿۴۵﴾ وَاِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمٍ وَّكَ وَسَوْفَ تُسْئَلُوْنَ ﴿۴۶﴾ وَسَلِّ مَنْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُّسُلِنَا اَجَعَلْنَا مِنْ دُوْنِ الرَّحْمٰنِ اِلٰهَةً یُّعْبَدُوْنَ ﴿۴۷﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰی بِآیٰتِنَا اِلٰی فِرْعَوْنَ وَمَلَاِیْهِ فَقَالَ اِنِّیْ رَسُوْلُ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿۴۸﴾ فَلَمَّا جَآءَهُمْ بِآیٰتِنَا اِذَا هُمْ مِنْهَا یَضْحَكُوْنَ ﴿۴۹﴾

وَمَّا یَرْجِعُ

۹۵۲

بیبینی، ئەوا نیشانت دەدەین **﴿فانا علیهم مقتدرون﴾** چونکه ئیمه بهسەریاندا زالین و لەدەستمان دەرنانچن. دەست له بەرنامەکهی خوا توند بنالینە:

﴿۴۹﴾ **﴿فاستمسك بالذى اوحى إليك﴾** کهوابوو دەست بگره بهو قورنانهی وهحیکراوه بوئ ئەى موحه مەهد! **﴿إنک علی صراط مستقیم﴾** چونکه تو لهسەر ریڤازیکی راستی ﴿۵۰﴾ **﴿وانه لذكر لك ولقومك﴾** بێگومان ئەم قورنانه شەرهف و ناوو شۆرهتیکى گەورەیه بو خۆت و بو هۆزەکەت، چونکه بەراستی هەر بهقورنات سەریان بەرز دەبی، ئەوەتە پیغه مەهر ﷺ ئەفەرمووی: ((إن الأمر فی قریش لا ینازعهم فیہ احد إلا اکبه الله علی وجهه ما قاموا الدین)) فتح الباری. بەراستی ئەم کاره، واته: ویلایهتی موسلمانان هەر لەنیو قورەیشدا دەبی تا ئەوان نایینی خوا رابگرن، هەرکه سیک بەر بەرهکانیان لهگەل بکات، خوا بەدەما ئەیخات. **﴿سوف تسألون﴾** وه لەناپەندەشدا

پرسیارتان دهر باره ی قورئان لی ئه کړی: چیتان کرد سه بارت بهو بهره گوره یه؟ ﴿^{۴۵} **وَسَلِّ مِنْ أَمَامِكَ مَنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُلِنَا**﴾ تو له نوممه تانی په یامبه رانیك بهرله تو، ناردراون پیرسه: ﴿**اجْعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ**﴾ نایا جگه له خوا ی به خشنده، بریارماندا بوو خوا گه لی بپه رستری؟ واته په یامبه ران هه موو یه ک دنگن بو یه ک خوا په رستی و دور گرتن له شیوازی بت په رستی، دیاره هیچ پیغه مبه ریک نه نیردراوه.

موساش به نیشانه گه لی، چوو بو لای فیرعه ون:

﴿^{۴۶} **وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ**﴾ بیگومان نیمه موسامان نارد به چهند موعجیزه یه که وه بو لای فیرعه ون و پیاو ده گوره کانی مه لکه ته که ی ﴿**فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ**﴾ ئینجا چووو پیگوتن: به راستی من نیردراویکی خوا ی په روه ردگاری جیهانه کانه بو لای ئیوه،

ئهو انیش داوای موعجیزه یان لی کرد ﴿^{۴۷} **فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا**﴾ جا هه ر که موسا به به لگه کانه مانه وه (داره

دهسته که یی و دهسته سپیه که یی و...) هاته لایان ﴿**إِذَا هُمْ**

مِنْهَا يَضْحَكُونَ﴾ له ناکاو که بینان، بینان د خه نین

و، گالته یان لیده هات ﴿^{۴۸} **وَمَا نَرِيهِمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ اكْبَرُ مِنْ**

اِخْتِهَا﴾ نیمه هه ر نایهت و موعجیزه یه کی خومان نیشانی

ئهو ان دها، له نیشانه که ی پیشه وه گوره ترو گرنگر بوو

﴿**وَإِذْ نَادَاهُمْ بِالْعَذَابِ**﴾ که چی هه ر بریایان نه هیئا و نیمه ییش

به سزا قارمان لیگرتن، به سزایه که له نایه تی (۱۳۰)

ی (ئو عراف) دا دیار یی کراوه ﴿**لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ**﴾ تا به لکو بو

پری راست بگه ریښه وه و په شیمان بینه وه ﴿^{۴۹} **وَقَالُوا يَا أَيُّهَا**

السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ إِنَّا لَمُهْتَدُونَ﴾ جا کاتی

سزاکه یان دیت و تووش بوون - له باتی ئه وه که بریو بینن -

وتیان: ئه ی ماموستای زانا! ئه ی جادو وگه را نزا بکه،

له په روه ردگارت داوا بکه بهو په یمانه ی که به تو ی داوه، با

سزامن له سهر هه لگری، ئه وس د لنیابه پاش لبردنی سزاکه

نیمه ری ی هیدایهت ئه گرین! ﴿^{۵۰} **فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ**﴾ جاکاتی سزاکه مان له سهر لبردن ﴿**إِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ**﴾

کتوپر په یمانه که یان شکان و بریایان نه هیئا.

فیرعه ون بای هه وایی و یاخی بوو:

﴿^{۵۱} **وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ**﴾ و فیرعه نیش جاریدا به ناو گه له که یدا ﴿**قَالَ يَا قَوْمِ ائِيسَ لِي مَلِكُ مِصْرَ**﴾ وتی:

ئه ی قوم و هوژم! نایا ولاتی میسر هی من نیو، من پاشای (میصر) نیم؟ ﴿**وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِي**﴾ و ئه م

هه موو جوگه و روو بارانه ش به به رده م کو شکه که مدا ده چن؟! ﴿**أَفَلَا تَبْصُرُونَ**﴾ ده نایا نابین؟! من له چ

دهسته لاتی کدا م؟ موساش چنده هه ژار و بی دهسه لات!! ﴿^{۵۲} **أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِنْ هَذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ**﴾ بته لکی من چاکترم

له که ی لاوازه، من خاوه نی داراییم، موسایش بی چاره و هه ژار، نایا کامان شیاوین؟! ﴿**وَلَا يَكَادُ يَبِينُ**﴾ له وانه ش

سُورَةُ الرَّحْمٰنِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي

وَمَا نَرِيهِمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾ وَقَالُوا يَا أَيُّهَا السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ إِنَّا لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ ﴿٥٠﴾ وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَبْقَوْمِ ائِيسَ لِي مَلِكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِي أَفَلَا تَبْصُرُونَ ﴿٥١﴾ أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِنْ هَذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ وَلَا يَكَادُ يُبِينُ ﴿٥٢﴾ فَلَوْلَا أَلْقَىٰ عَلَيْهِ آسُورَةٌ مِنْ ذَهَبٍ أَوْجَاءَ مَعَهُ الَمْ لَيْكُم مَفْرَقٌ ﴿٥٣﴾ فَاسْتَحَفَّ قَوْمُهُ، فَأَطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٤﴾ فَلَمَّا أَصْفَوْنَا أَنْقَمْنَا مَتْنَهُمْ فَأَعْرَفْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٥﴾ فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ ﴿٥٦﴾ وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ﴿٥٧﴾ وَقَالُوا يَا أَيُّهَا هَٰذَا خَيْرٌ أَمْ هُوَ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ لِإِعْدَالٍ بَلْ هُم قَوْمٌ خَصِمُونَ ﴿٥٨﴾ إِنَّ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٥٩﴾ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ فُلَكًا فِي الْآرَضِ يَخْلُفُونَ ﴿٦٠﴾

نیه بتوانی مه بهستی خوئی به رهوانی روون بکاته وه، فیرعه ون مه بهستی له وگریه بوو که له زمانی موسادابوو له کاتی ئاخوتندا ده گیردرا، بۆدواییش خوا لایبرد ﴿**فلولا القی علیه اسورة من ذهب**﴾ جا بۆچی له لایهن په ره و دگاریه وه ده ستبه ندو بازنی زیږی نادریتی؟ چونکه بازنی ئالتوون، نیشانه ی گه وریه یی بووه لای ئه وان دیاره پاشا فیرعه ونیه کان باویان وابوو که بازن و ده ستبه ندی زیږیان له ده ست کردووه، بۆیه ئه و ره خنیه ش له و ده گرن، به لام په یامبه ران ئه یانه وی ئه و یاسایه هه لوه شینه وه وه ئه و سامانه بگیږنه وه بۆ جیی راسته قینه ی خوئی ﴿**و جاء معه الملائكة مقترنین**﴾ یان بۆچی کو مه لی فریشته له گه لیا نه هاتوون؟! یارمه تی بدن.

فیرعه ون زانی قه و مه که ی سوکن، به نی لی توند کردنه وه:

﴿**فاستخف قومه فاطاعوه**﴾، جا فیرعه ون به م قسانه قه و مه که ی خرۆشانندو هه لیخه له تاندن ﴿**انهم كانوا قوما فاسقین**﴾ به راستیی ئه وانه گه لیکی فاسق و تاوانبارو له سنوور ده رچوو بوون، بۆیه فیرعه ون سواری سه ریان بوو و گو مپایکردن!! ﴿**فلما آسفونا**﴾ جا کاتی توږه یان کردین به کاره خراپه کانیان ﴿**انتقمنا منهم**﴾ تۆله مان لیسه ندن ﴿**فاغرقناهم اجمعین**﴾ هه موویانمان له (نیل) دا خنکاند. ئیمامی (ئه حمه د) ئه م فهرمووده یه دینیت: ((إذا رایت الله - عزوجل - یعطی العبد ماشاء وهو مقیم علی معاصیه فإنما ذلک استدراج منه له، ثم تلا: فلما آسفونا انتقمنا منهم فاغرقناهم اجمعین)). واته: کاتی دیتت خوا ده به خشی به به نده، هه رچی چه ز بکات، له هه مان کاتیشدا به رده وام بوو له سه ر گوناح و تاوان، ئه وه به راستیی (نیستدرج) وه ورده سه ر خستنیه تی و به خوئی نازانی، تا تۆله ی لیده کاته وه، پاشان ئه و ئایه ته ی: ﴿**فلما آسفونا...**﴾ ی خوینده وه. ﴿**فجعلناهم سلفا ومثلا للآخرین**﴾ جا کردمانن به پیشینو، په ندو عیبه رت بۆ خه لکانی پاش خوئیان، هه تاکه سیکی تر له ری ئه وانه وه نه ږوا ﴿**ولما ضرب ابن مريم مثلاً**﴾ ئه و ده مه ش که کوږه که ی مه ریهم "عیسا" به نمونه باسکرا. (عه بدوللای زبیری) نمونه یه کی هیئایه وه و وتی: ئایا ئیمه و په رستراوه کانمان و خه لکی تر وه ک ئیمه ده چنه دۆزه خه وه! جا خو ئه گه ر ئه و قسه وابی ده بی عیساو فریشته کانیش هه ر بچنه دۆزه خه وه! ﴿**إذا قومك منه یصدون**﴾ له نا کاو هۆزه که ت له و نمونه یه ی (زبیری) کردیانه گاله و هه را، جا کاتی ئه و هیان بۆ پیغه مبه ر ﷺ گپریایه وه فهرمووی: به لی: هه رکه سی خوئی پییخو شبی له باتی خوا بپه رستری، ئه وه له گه ل په رستراوه که یدا ده چیته دۆزه خه وه، وه به راستیی ئه وانه هه ر شه ی تان ده په رستن. وه ئه وه ش فهرمانی به په رستنی دابی، جا خوا ﴿**ان الذین سبقت لهم منا الحسنی اولئک عنها مبعدون**﴾ ۱۰۱/۲۱. ناره خوارئ. واته: بیگومان ئه وانه ی له لایهن ئیمه وه پیشتی بریاری به خته وه رییان بۆ دراوه له دۆزه خ دوور ده خرینه وه، واته: ئه گه ر چی په رسترا بیشتن. ﴿**وقالوا آلهتنا خیر ام هو**﴾ وه وتیان: ئایا په رستراوه کانی ئیمه چاکترن، یان عیسا؟! ده ئه گه ر عیسا پرواته دۆزه خه وه، ده با ئیمه ش هه ر بچینه دۆزه خه وه ﴿**ما ضربوه لك الا جدلاً**﴾ ئه و نمونه یان هه ر بۆ ده مه ده می هیئایه وه ﴿**بل هم قوم خصمون**﴾ به لکو ئه وان هۆزیکن هه ر ده مبارزی ده که ن ﴿**إن هو الا عبد انعمنا علیه**﴾ عیسا ش هه ر به نده یه کی ئیمه بوو، به هره ی پیغه مبه ریتیمان پی به خشی ﴿**وجعلناه مثلاً لبني اسرائیل**﴾ و کردمانه به نمونه یه ک بۆ نه وه کانی یه عقوب له سه ر ده سه لاتی خو مان ﴿**ولو نشاء لجعلنا منکم ملائکة فی الارض یخلفون**﴾ وه ئه گه ر بمان ویستبا هه ندیکتانمان ده کرده فریشته له زه ویدا جیسانی تیا بگرنه وه ﴿**وانه لعلم للساعة**﴾ وه دابه زینی عیسا بۆ زه وی - له ئاسمانه وه - زانییکه بۆ نزیک قیامه ت و، نزیک قیامه تی پیده زانریت ﴿**فلا تترن بها**﴾ جا که واته له هاتنی قیامه ت به گومان مه بن ﴿**واتبعونی هذا صراط مستقیم**﴾ و په پیره وی هه ر له من بکه ن، ئانه مه یه ری راسته که ﴿**ولا یصدنکم الشیطان انه**﴾

لکم عدو مبین ﴿۶۵﴾ وه با شہیتان ریگہی هہقتان لی نہگریت، چونکہ بهراستی ئو دورژمنیکی ناشکراتانہ ﴿۶۵﴾ **ولما جاء عیسی بالبینات** ﴿۶۶﴾ کاتی کہ عیسا ش بهچہندان بهلگہی ناشکراوہاتہ لایان ﴿۶۶﴾ **قال قد جنتکم بالحکمة** ﴿۶۷﴾ وتی بهراستی بهپیغہمبہریتیہوہ ہاتوم ﴿۶۷﴾ **ولابین لکم بعض الذ تختلفون فیہ** ﴿۶۸﴾ وہبو ئوہوی ہندیک لهوشتانہتان بو روون بکہمہوہ، ئیوہ ناکوکن تییدا! لهکاروباری ئایین و دینتان ﴿۶۸﴾ **فاتقوا اللہ واطیعون** ﴿۶۹﴾ جاکہوابوو ئیوہ له خوا بترسن و، گوپریاہی من بکہن ﴿۶۹﴾ **إن اللہ هو ربی وربکم فاعبدوہ** ﴿۷۰﴾ چونکہ بهراستی ہر (اللہ) یہ پەروردگاری من و پەروردگاری ئیوہش، جا تہنہا ہر ئو بہرستن ﴿۷۰﴾ **هذا صراط مستقیم** ﴿۷۱﴾ ہر ئہمہیشہ ریگہ راستہکہ، ریگای یہکخواہرستی، یہک بہرنامہو یہک شہریعتہ ﴿۷۱﴾ **فاختلف الأحزاب من بینہم** ﴿۷۲﴾ جا تاقمہکان کیشہیان له نیوان

پہیدا بو "سہبارت بہ عیسا: یہکی ئہیوت: عہدو بہندہی خواہی، کہ ہر ئہم قسہیہش راست و دروستہ۔ یہکی دیکہ ئہیوت: نہخیر، کوپی خواہی! یہکی تر ئہیوت: نہخیر، ہر خواہی!!" ﴿۷۲﴾ **فویل للذین ظلموا من عذاب یوم الیم** ﴿۷۳﴾ جاتیاجوون بوئہوانہی ستہمیان کرد۔ لہسزای روژیکی ئیش پیگہیہنہر ﴿۷۳﴾ **هل ينظرون إلا الساعة ان تأتيہم بغتہ** ﴿۷۴﴾ ئایا ئہوانہ جگہ له ہاتنی روژی قیامت چاوہپوانی چی تر ئہکہن کہ کتوپر لیان روودہداو پیش دیت؟ ئو کاتہ ئہزانن عیسا کوپی کییہ؟ ﴿۷۴﴾ **وہم لا یشعرون** ﴿۷۵﴾ ہہستیش بہخو ناکہن تا پہشیمان ببہوہ.

روژی قیامت گشت یاران، بہدہر له پاریزکاران دہبنہ دژی یہک: ﴿۷۵﴾ **الأخلاء یومئذ بعضهم لبعض عدو إلا المتقین** ﴿۷۶﴾ ئو روژہ دوستان ہموو لہو روژہدا دہبنہ دورژمنی یہکتر، پاریزکاران نہیبت ﴿۷۶﴾ **یا عباد لا خوف علیکم الیوم** ﴿۷۷﴾ خوا بانگ دہکاتہ بہندہکانی: ئہی بہندہکان! ئہمرو نہترسیکتان لہسہر نیہ ﴿۷۷﴾ **ولا انتم تحزنون** ﴿۷۸﴾ دل زویریش نابن ﴿۷۸﴾ **الذین آمنوا بأياتنا وكانوا مسلمین** ﴿۷۹﴾ بہندہکانم ئہوانہن کہ

وَأَنَّهُ لَعَلَّكُمْ لِّلسَّاعَةِ فَلَا تَمُوتُ بِهَا وَأَتَّبِعُونَ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦٥﴾ وَلَا يَصُدُّكُمْ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٦﴾ وَلَمَّا جَاءَ عِيسَى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلَأُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلَفُونَ فِيهِ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَاطِيعُونَ ﴿٦٧﴾ إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦٨﴾ فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْيَمِّ ﴿٦٩﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٧٠﴾ الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴿٧١﴾ يَعْبَادِ لَا خَوْفَ عَلَيْكُمْ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٧٢﴾ الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٧٣﴾ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ ﴿٧٤﴾ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا تَخِلَّدُونَ ﴿٧٥﴾ وَذَلِكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أَوْثَقْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧٦﴾ لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٧﴾

بہئایہتہکانمان بروایان ہیئاوہو، ملکہچی ہر فہرمانی خو مان بوون ﴿۷۶﴾ **ادخلوا الجنة انتم وازواجکم تحبرون** ﴿۷۷﴾ لہ پاشہ روژدا پیان ئہوتری: دہچنہ بہہشتہوہ خوتان و ژنہکانتان، لہوپہری کامہرانی و خوشحالی و دلشادیدا ﴿۷۷﴾ **يطاف عليهم بصحاف من ذهب واكواب** ﴿۷۸﴾ جا کہ نیشتہجی بوون لہبہہشتا، کاسہی زیپینی پر لہ خواردن و، جامی پر لہشہراب بہ سہریاندا ئہگہرینری ﴿۷۸﴾ **وفیہا ما تشتہیہ الانفس وتلذ الأعین** ﴿۷۹﴾ ہرچیش دل حہزی لیبا و، چاوچیژی لی بہری تییدا ہہیہ ﴿۷۹﴾ **وانتم فیہا خالدون** ﴿۸۰﴾ و ئیوہش بہ ہہتا ہہتایی تیایا ئہمینہوہ ﴿۸۰﴾ **وتلك الجنة التي اوردتموها بما كنتم تعملون** ﴿۸۱﴾ پیان ئہوتری: ئہمہ ئو بہہشتہیہ کہ بہووی کارہ چاکہکانتانہوہ پیٹاندراو بہمیرات پیٹان برا، واتہ: مافی خوتانہو، پیروژتان بیٹ ﴿۸۱﴾ **لکم فیہا فاکہة کثیرہ منها تاکلون** ﴿۸۲﴾ میوہی زوری جوړاو جوړی تیذا ہہیہ بوٹان لیان دہخون.

تاوانباران تا سهر له دوزه خدا دهرنایه ن:

﴿۷۴﴾ **إِنَّ الْمَجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّتَسَاوِينَ** ﴿بِهَشِيرِكٍ وَكُوفِرٍ﴾ له سزای دوزه خدا ن به هه می شه یی ﴿۷۵﴾ **لَا يَفْقَرُ عَنْهُمْ** هه رگیز لیان نابری و سووک ناکری ﴿وهم فيه مبلسون﴾ نه وان له و سزایه دا بی ئومیدن ﴿وما ظلمناهم﴾ و ئیمه هیچ سته ممان ئی نه کردون ﴿ولكن كانوا هم الظالمين﴾ به لام نه وان خو یان سته مکار بوون و له ریگه ی ئیمه لایاندا ﴿ونادوا يا مالک﴾ نه و جا هانا ده به ن بو دهرگاوانی دوزه خ و بانگ ده که ن: نه ی مالک! ﴿ليقض علينا ربك﴾ با په روه ردگارت پریار بدات بو مان به مردن ، تا له و سزایه رزگار ببین. (سه فوان) نه لی: گویم له پیغه مبه ر هه ﷺ له سهر می مبه ر ئه م نایه ته ی: (ونادوا يا مالک ليقض علينا ربك) ی ده خوینده وه. فتح

الباری: ۴۲۱/۸. وه له نایه ته ی تر دا نه فه رموی: (لا يقضى عليهم فيموتوا ولا يخفف عنهم من عذابها...) یان ده فه رموی: (ثم لا يموت فيها ولا يحيا) ۱۳/۸۷. ﴿قال انکم ما کثون﴾ مالیکیش پیان نه لی: هه ر لی ره ده مین و رزگار بوونتان بو نییه ﴿لقد جنناکم بالحق﴾ خوا له وه لامیاندا ده فه رموی: چونکه به راستی کاتی خو ی هه ق و راستی یان بو هینان و بو مان روونکر دنه وه ﴿ولکن اکثرکم للحق کارهون﴾ به لام زوره ی زورتان رقتان له راستی و هه قبو و لیوتان ئی هه لئه قرچان و وه رتان نه گرت. بی پروایان له (دار الندوة) دهر باره ی له ناو بردنی پیغه مبه ر ﷺ کو بوونه وه، نه و جا خوا فه رموی: ﴿ام ابرموا امرا﴾ به لکو کاریکیان سازاند بو له ناو بردنی په یامبه ر ﷺ ﴿فانا مبرمون﴾ به راستی ئیمه ییش نه و پیلانه به سه ریاندا ده شکینینه وه و چاک ئی ده برین به رامبه ر پیلانه که یان بو پشتگیری په یامبه ر ﷺ ﴿ام يحسبون انا لا نسمع سرهم ونجواهم﴾ به لکو پیان وایه که ئیمه نه ینی و سرته و چه یان نا بیستین؟! ﴿بلى ورسلنا لدهم یکتبون﴾ به لی چاک نه بیستین و فریشته نی را وه کانیشمان وان له لایان و کارو کرده شیان نه نووسن.

خوا مندالی هه ر نییه:

﴿۸۱﴾ **قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ وَلَدٌ** گریمان - وه ک ئی وه نه لئین - نه گهر خوی به به زه یی. مندالی ببی ﴿فانا اول العابدین﴾ نه وه من یه که مین که سم بی په رستم، چونکه من به نده ی خوام. ﴿سبحان رب السموات والارض رب العرش عما یصفون﴾ پاکی و به رزو بلندی بو په روه ردگاری ئاسمانه کان و زهوی، په روه ردگاری عه رش، دهر باره ی نه و قسه نا قولانه نه وان وه سفی خوی پی ده که ن: به راگرتنی مندال و... هتد ﴿فذرهم یخوضوا ویلعبوا﴾ جا توش جارئ وازیان ئی بیننه با سه ر بکه نه قسه ی نا قولو گه مه که ی خو یان بکه ن ﴿حتى یلاقوا یومهم الذی یوعدون﴾ تا ده گه نه نه و روژه ی هه ره شه یان لیکرا وه به لئینان پی درا وه پیی بکه ن.

سُورَةُ الزُّرُوفِ

الْمَجْرِمِينَ

إِنَّ الْمَجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّتَسَاوِينَ ﴿۷۴﴾ لَا يَفْقَرُ عَنْهُمْ ﴿۷۵﴾ فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿۷۶﴾ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ ﴿۷۷﴾ وَنَادُوا يَمْلِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَكِيدُونَ ﴿۷۸﴾ وَنَادُوا يَمْشِي بِالْحَقِّ وَلَكِنْ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿۷۹﴾ فَأَنَّا مُبْرِمُونَ ﴿۸۰﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَىٰ وَرُسُلْنَا لَدَيْهِمْ يَكْفُيُونَ ﴿۸۱﴾ قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ وَلَدٌ أَوَّلُ الْعَالَمِينَ ﴿۸۲﴾ سُبْحَانَ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿۸۳﴾ فَذَرَهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوْعَدُونَ ﴿۸۴﴾ وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌُ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌُ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿۸۵﴾ وَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿۸۶﴾ وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفْعَةَ إِلَّا أَمْنٌ شَيْدٍ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿۸۷﴾ وَلَكِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿۸۸﴾ وَقِيلَ لَهُ رَبِّ إِنْ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يَتُوبُونَ ﴿۸۹﴾ فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلِّمْ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿۹۰﴾

له ناسمان و زهوی، ههرا (الله) خوی خوایه :

﴿**وهو الذي في السماء إله وفي الأرض إله**﴾ خوا ههرا ئو زاتهیه که ههرا له ناسماندا خوایه و په ستراره، ههرا له زهویشدا خوایه و په ستراره له لایه نا ئیشتوانیه وه ئیتر هیچ که سیک شایسته ی په رستن ذیه ئو نه بی. ﴿**وهو الحكيم العليم**﴾ ئه ویشه جوانکاری زانا ﴿**وتبارك الذي له ملك السموات والأرض وما بينهما**﴾ وه مه زنی له خوایه ی خاوه نیستی ناسمانه کان و زهوی و نیوانیان ههرا هی ئه وه ﴿**وعنده علم الساعة**﴾ وه زانینی کاتی قیامهت لای ئه وه ﴿**والیه ترجعون**﴾ و ههرا بولای ئه ویش ده گپ در ئه وه ﴿**ولا يملك الذين يدعون من دونه الشفاعة**﴾ وه په ستراره ئی ئه وان له باتی خوا هاواریان ئی ده که ن و ئه یان په رستن ده سه لاتی شه فاعهت و تکیان نییه ﴿**إلا من شهد بالحق**﴾ به لام که سیک شایه تی به ههرا دابی و بروای هی نابیت وهک فریشته کان و عوزه یرو عیسا ئه وان ده توان داوای شه فاعهت بکه ن ﴿**وهم يعلمون**﴾ وه ئه وان ئه زانن ههرا قیقه تی شایه ده که یان ﴿**ولئن سألتهم من خلقهم ليقولن الله**﴾ خو ئه گهر له خو شیان پرسیت کی دروستی کردوون؟ به د لئیای یه که وه ئه لئین: خوا ﴿**فأنى يوفكون**﴾ ئه ی ئیتر چو ن له په رستنی خوا لاده دن و روو له شو ئی دی که ده که ن؟ سکالای پیغه مبهرا ﷺ لای خوا :

﴿**وقيله يارب ان هؤلاء قوم لا يؤمنون**﴾ خوا ئا گای له وته ی په یام به ره که یه تی که سکالا له گه له که ی ده کا و نه لی: ئه ی په روهرد گاری من! به راستی ئه وان گه لیکن باوهرا ناهینن. واته: ئه و بی بروایانه بو ناترسن له و سکالای په یام به ره له سهرا پروا نه هی نانیان؟.

تیبینی: (وقيله) به ژیری لام و هییه که، یان به سه ره ی لام و بو ری هییه که، به ههرا دوو جو ری خو ئندنه وه که ی (عطف) له سهرا (والساعة) له (وعنده علم الساعة) دا، خو ئندنه وه که ی به ژیر، به ئیعتباری (مضاف إليه)، سهرا پی دانی شی به ئیعتباری ئه وه یه که له بنه پرتدا (مفعول) له بو (علم). ﴿**فاصفح عنهم وقل سلام**﴾ جاتو وازیان ئی بی نه و مالئا واییان ئی بکه، دیاره ئه م سلّوه ی ئیره، واتای جیابوونه وه و لیکن دوور که و تنه وه یه، نهک سلّوه ی خو شه ویستی و پیکه وه ژیان ﴿**فسوف يعلمون**﴾ ده سه له ئایینده دا ئه زانن پاشه رو ژیان چونه و چییان به سهرا دیت، دیاره ئه مهش ههرا شه یه لییان.

له (۱۴۱۷/۷/۳/۲) ک بهرام بهر به (۱۹۹۶/۱۱/۱۳/۱۲) ز له م سوورته بوومه وه، له کاتژمیر (۷:۵۰) خولهک، له

ههرا به جه ی زامدارو له راگه یان دنی بزووتنه وه. (ولله الحمد والمنة).

*** **

۴۴- سوورته (دخان له)

مه که پیسه و (۵۹) ئایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ئه م سوورته باسی: خوا به یه کزانین و، په یامه که ی پیغه مبهرو، زیندو و بوونه وه ده کات. له سهرا تا وه باسیکی گهره یی قورنان و پیروزیی ئه و شه وه ئه کات که قورنای تی دا هاتو ته خوار، ئینجا ههرا لویستی هاو بهش دانهرا کان سهرا بهت به قورنان روونده کاته وه، پاشان به سهرا ته که ی فیرعه ون و گه له که یی و، ویران بوونی ئه و ههرا باخ و سهرا زییه یان راده گه یه نیست، کو تاییشی به باسی ری و شوین و چاره نووسی چاککاران و خراپکاران دیت.

جا بهم شیوهیه دهست پیدهکات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ حم﴾ ثم پیتانو وینهیان ، بۆدهسهوسانی
عهربه رهوانیژو خوشخوانهکانی سهردهمه، له پیشیشهوه گهئ جار قسهیان لیکراوه.
قورئان شهوی قهدرهاته خواری:

﴿وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ سویندم بهم قورئانه ئاشکراو نمایانه،یان سویند بهو قورئانهی بهیانکهری هق وناهقه ،
راستی و، ناراستیهکان له بیژنگ ددها ﴿۲ اِنَّا اَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مَبْرُكَةٍ﴾ بیگومان له شهویکی ئیجگار پیروز "شهوی
قهردا" ناردومانته خوار، وهک خوی گهوره نهفرمووی: ﴿اِنَّا اَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ﴾ ۱/۹۷. یا نهفرمووی: (شهر
رمضان الذي انزل فيه القرآن) ۱۸۵/۲. هندی لهزانیان پییان وایه نهو فرهمودهش که له پیغهمبهروه ﷺ هیئراوه:

(تقطع الأجل من شعبان، حتى أن الرجل ينكح ويولد له،
وقد أخرج (إسمه في الموتى)، ههچهند ئیمامی (تهبهری و
بهیهقه) ریوایهتیا ن کردوه، بهلام وهک ئیمامی ئیبن
کهسیر- نهئى: (والصحيح: إنما هي ليلة القدر على ما
بيناه). وه ههروا ئیمامی (ئیبن جهریر) نهئى: (والصواب من
القول في ذلك قول، من قال: عني بها ليلة القدر؟). ﴿اِنَّا كُنَّا
مَنْذِرِينَ﴾ بهراستی ئیمه ههمیشه هه ترسینهرو
بیدارکهره بووین واته: مهبهست له ناردنی ثم قورئانهدا
وشیار کردنهوهو ترساندنن مهردومه ﴿فِيهَا يَفْرُقُ كُلُّ امْر
حَكِيمٍ﴾ لهوشهوهدا - قورئانی تیدا هات- ههموو بهرنامهو
ئیش و کاریکی گرنگ بریار دهرئ و جیا دهکریتهوه ﴿
امرا من عندنا﴾ ههموو نهو بریارانهش - لهو شهوهدا
ئهدرین- ههموو بهفرمانی خوئانه ﴿اِنَّا كُنَّا مَرْسَلِينَ﴾
بیگومان هه ئیمه شبووین (موحهمهه) و ههموو
پیغهمبهران نارد ﴿۶ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ﴾ لهبر بهزهیهک لهلایه
پهروهردگارتیهوه بۆ ئادهمزاد وجنۆکه ﴿اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ
الْعَلِيمُ﴾ چونکه هه ئهوه بیسهری زانا ، واته: هه

ئهوه بیسهرو به ههموو بیسراوی، زانا بهههموو زانراوی ﴿۷ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِن كُنْتُمْ مُوقِنِينَ﴾
پهروهردگاری ئاسمانهکان و زهوی و نهوشتانهیه له نیوانیاندایه، ئهگهر ئیهو یهقینتان ببی، ده یهقینتان ببی
که (موحهمهه) پیغهمبهری خوایه ﴿۸ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يَحْيِي وَيُمِيتُ﴾ جگه لهو هیچ پهستراویکی ههق نیه، که ژیان
ئهدا نهمرینی، مردن و ژیان بهدهستی ئهوه ﴿رَبِّكُمْ رَبِّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ﴾ پهروهردگاری ئیهو پهروهردگاری باوانی
پیشینیشتانه ، واته: هه ئهوه کاروبارتان بهرپوه ئهبات، ئهبی تهنها ههر ملکهچی ئهویش بن ﴿۹ بَلْ هُمْ فِي شَك
يَلْعَبُونَ﴾ بهلکو ئهوان لهناو گومانیکدان له زیندوو بوونهوه، گهمه دهکن، وهک ئهم ئایهتهش - سهبارت به
بالادهستی خوا، خواهنداریتی جیهانهکان - دهفرمووی: (قل یا ایها الناس إني رسول الله إليكم جميعا الذي له ملك
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يَحْيِي وَيُمِيتُ) ۱۵/۷.

چاوهروانی روژئی به، به دوکهل بهری ناسمان دهگری:

﴿**فارتقب يوم تأتي السماء بدخان مبين**﴾ جا چاوهروانی روژیک به نهی موحه ممد! ﷺ که ناسمان به ناشکرا دووکهلکی ئی پهیدا ده بیئت، له دهره نجامی، گرانیی و، قات و قریه که سهر له قوره ییش ههل ئه داو برسیه تیه کی ترسناک دایان نهگری و، له بهر برسیتی یه کتر نابین و ناسمانیش وه که چره دووکهل دیته پیش چاویان، دیاره نهویش قاری خواجه، به تایبهت که په یامبه ر ﷺ دوعای له قوره ییش کردو فرموی: ((اللهم اشد وطأتک علی مضر واجعلها علیهم سنین کسنی یوسف...)) بوخاریی. واته: خواجه! گرانیی و، قات و قریه کی وایان به سه ربده، هر وه که گرانیه که ی ساله کانی سهرده می یوسف. ئه ته فسیره - که ته فسیری (.. یوم تأتي السماء بدخان مبين) مان پیگرد - راو بوچوونی (ته بهریی) و زوریک له راقه که رانی قورنان بوو، نهو ته (ئین جهریس) ئه لی: (والصواب فی ذلك ماروی عن ابن مسعود من ان الدخان الذي امر الله نبيه ﷺ ان يرتقبه، هو ما اصاب قومه من الجهد والجوع حتى اكلوا العظام والميتة). به لام (ئین عه باس) - خوا لیان رازی بیئت - نه لیئت: مه بهست به (دخان) که، نهو دوو که له یه، نیشانه یه که له نیشانه کانی هاتنی قیامهت. (ئین که سیر) ییش نه مه ی په سهند کردووه و ده لیئت: هر چه ند نه ییش گونجیت نهو هی یه که م بیئت. ﴿**یغشی الناس هذا عذاب الیم**﴾ سزا "دووکهل که" هه موو خه لکی مه که که ده گریته وه، هر که بینیشیان نه لیئن: نه مه سزایه کی ئیش پیگه یه نهره ﴿**ربنا اکشف عنا العذاب إنا مؤمنون**﴾ له بهر ناچاری هاواریان ئی بهر نه بیته وه نه لیئن: نه ی په روه دگاری ئیمه! ئه م سزایه مان له سهر لابه، بیگومان ئیمه باوه ر دیئن ﴿**انی لهم الذکری**﴾ جا تازه له کوئی، یان چون بروا هیئانی ناچاریی، سوودیان پیده گه یه نیئت؟! ﴿**وقد جاءهم رسول مبين**﴾ خو به راستی په یامبه ریکی ناشکریان بو هات پیش سزا که، بروایشیان نه هیئا ﴿**ثم تولوا عنه وقالوا معلم مجنون**﴾ پاشان - له باتی بروا هیئان - روویان ئی وه رگیپراو وتیان: (نهو محه ممد) - ه فیئر کراویکی شیهته! جا گه لیک بوچوونی ئاوا بی، ئیتر چون ناموژگاری وه نهگری؟ بویه شایسته ی نهو سزایه بوون ﴿**إنا کاشفوا العذاب قليلا إنکم عائدون**﴾ جگه له وه، ئیوه زور سپله و بی وه فایشن، چونکه به راستی ئیمه هر که میک سزا که تان له سهر لابه یین، خیرا ده چنه وه سهر کاری خو تان، واته: هیچ کات دانا مه زین و عیبرهت ناگرن ﴿**یوم نبطش البطشة الكبرى**﴾ نهو روژه وهیریینه که به توندی هه لمه تی گه وره ی خو مان ده به یین ﴿**إنا منتقمون**﴾ به راستی ئیمه له روژی دوا یی، یان له روژی (به در) دا توله سیینه رین، جا نهو کاته ئیتر بی پشت و په نا ده میئننه وه و هیچ که سیکیان نیه سزایان له سهر لابات. جا نه گهر مه بهست به و دووکهل، نهو دووکهل بی یه کی که له نیشانه کانی هاتنی قیامهت، وه که (ئین عه باس) رای وایه، یان مه بهست نهو گرانیی و ناره حه تیه بی - وه که ته بهریی ده لی - بهری ناسمانی لیگرتن، نهوا (عه بدو لالی کوری مه سعود) (خوا لی رازی بی) ده لی: (فقد مضی خمسة: الدخان، والروم، والقمر، والبطشة، والزمزم) مخرج فی الصحیحین/ فتح الباری: ۴۳۴/۸. هر پینج شته که به دووکهل که یشه وه تی په رین، به لام هه ندیکی دیکه ده لیئن: هیما ن دوو که له که رووینه داوه، وه ئیمامی (موسلیم) له ۴/۲۲۲۵ دا هیئاویه تی: ((لا تقوم الساعة حتی تروا عشر آیات: طلوع الشمس من مغربها، والدخان، والدابة، وخروج یأجوج ومأجوج، وخروج عیسی ابن مریم، والدجال، وثلاثة خسوف: خسف بالمشرق، وخسف بالمغرب، وخسف بجزيرة العرب ونار تخرج من قعر عدن تسوق الناس - او تحشر الناس - تبیت معهم حیث باتوا، وتقیل معهم حیث قالوا)). که و ابو نهو روژی هه لمه ته گه وره یه - وه که ئیمامی ته به ریش ده لیئت - هر روژی قیامه ته، هر نه مه ییش به هیزه.

تاقیکردنه‌وی قه‌ومه‌که‌ی فیرعه‌ون و، دهره‌نجامیان :

﴿ ۱۷ 》 **ولقد قتنا قبلهم قوم فرعون** ﴿ و ده به‌ه‌فقیقت له‌پیشیان‌ه‌وه، واته: له‌پیش (قوره‌یش) ه‌وه‌ که‌لی فیرعه‌ونمان تاقیکرده‌وه ﴿ **وجاءهم رسول کریم** ﴾ و په‌یام‌به‌ریکی به‌پړزو گه‌وره‌یان موسا **عليه‌السلام** هاته لا ﴿ ۱۸ 》 **ان ادوا إلى عباد الله** ﴿ پییگوتن: که به‌نده‌کانی خوا(به‌نی ئیسرائیل) بده‌نه ده‌ست من و وازیان لی بیئن له‌گه‌ل من بین ، وه‌ک له‌جیگایه‌کی تردا ده‌فرمووی: (فارسل معی بنی اسرائیل...) ﴿ **انی لکم رسول امین** ﴾ چونکه به‌راستی من په‌یام‌به‌ریکی نه‌مینم له‌سه‌ر په‌یام‌ه‌که‌ی خوا بوتان ﴿ ۱۹ 》 **وان لا تعملوا علی الله** ﴿ پیتان نه‌لیم: خو‌تان به‌گه‌وره‌و به‌رز مه‌گرن له‌سه‌ر خوا، واته: سه‌ر پیچی مه‌که‌ن و بی پروا مه‌بن ﴿ **انی آتیکم بسلطان مبین** ﴾ چونکه به‌راستی من به‌لگه‌یه‌کی ناشکراو روونم بو هیناون ﴿ ۲۰ 》 **وانی عذت بری ربکم ان ترجمون** ﴿ و ده به‌راستی من په‌نا ده‌گرم به‌په‌روه‌ردگاری خو‌م و، په‌روه‌ردگاری ئی‌وه‌ش، له‌وه‌ی که به‌رده بارانم بکه‌ن و بمکوژن ﴿ ۲۱ 》 **وان لم تؤمنوا لی فاعزلون** ﴿ خو‌نه‌گه‌ر هر پروام پی‌نا هیئن، نه‌وا دوورم لی‌گرن و وازم لی بیئن ﴿ ۲۲ 》 **قدعا ربه ان هؤلاء قوم مجرمون** ﴿ ئینجا موسا دواى نا‌موید بوونی له‌پروا هی‌نایان، دا‌واى کرد له‌په‌روه‌ردگاری خو‌ی و ها‌واری بو‌بردو وتی: خوا‌یه! به‌راستی نه‌مانه قه‌وم و گه‌لیکی تا‌وانکارن، جا ئیتر تو‌ش تو‌له‌یان لی بسینه ﴿ ۲۳ 》

فاسر بعبادی لیلا ﴿ ده‌سا ئیتر ئیمه پیمان وت: با فیرعه‌ون پیتان نه‌زانی، به‌به‌نده‌کان‌مه‌وه(واته: به‌به‌نی ئیسرائیل‌ه‌وه) شه‌و ده‌رچو له‌شار ﴿ **انکم متبعون** ﴾ چونکه به‌راستی نه‌وانه دواتان ده‌که‌ون ﴿ **واترك البحر رهوا** ﴾ که له‌ده‌ریاکه‌ش په‌رینه‌وه، ده‌ریاکه به‌جی به‌یله به‌والا کراوی، تا نه‌وانیش به‌دواتاندا بین و بخنکین ﴿ **انهم جند مغرقون** ﴾ چونکه به‌راستی نه‌وانه له‌شرکیکی خنکیراون ، واته: بریاریان بو ده‌رچووه، نه‌بی هر تیا بچن، جا کاتى موسا

﴿ ۱۷ 》 **وَأَن لَّا تَعْلُوا عَلَى اللَّهِ إِنِّي آتِكُم بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ** ﴿ ۱۸ 》 **وَإِنِّي عَذْتُ رَبِّي وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ** ﴿ ۱۹ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۲۰ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۲۱ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۲۲ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۲۳ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۲۴ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۲۵ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۲۶ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۲۷ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۲۸ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۲۹ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۳۰ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۳۱ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۳۲ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۳۳ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۳۴ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۳۵ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۳۶ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۳۷ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۳۸ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۳۹ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۴۰ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۴۱ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۴۲ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۴۳ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۴۴ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۴۵ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۴۶ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۴۷ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۴۸ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۴۹ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۵۰ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۵۱ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۵۲ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۵۳ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۵۴ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۵۵ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۵۶ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۵۷ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۵۸ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۵۹ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۶۰ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۶۱ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۶۲ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۶۳ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۶۴ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۶۵ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۶۶ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۶۷ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۶۸ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۶۹ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۷۰ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۷۱ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۷۲ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۷۳ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۷۴ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۷۵ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۷۶ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۷۷ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۷۸ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۷۹ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۸۰ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۸۱ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۸۲ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۸۳ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۸۴ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۸۵ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۸۶ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۸۷ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۸۸ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۸۹ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۹۰ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۹۱ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۹۲ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۹۳ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۹۴ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۹۵ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۹۶ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۹۷ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۹۸ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۹۹ 》 **وَأَن لَّمْ تَأْمَنُوا لِي فَأَعَزِّلُونِي** ﴿ ۱۰۰ 》

په‌رپیه‌وه و یستی به‌دار ده‌سته‌که‌ی شوینه‌که‌ی خو‌ی کو‌یر بکاته‌وه له‌ترسی فیرعه‌وندا، خوا فیرمووی: وازی لی بین، با بین به‌دواتاندا، دیاره چوون و خنکان ﴿ ۲۵ 》 **کم ترکوا من جنات وعیون** ﴿ نه‌وانه به‌جیان هیشت له‌دواى خو‌یان باخ و کانیاویکی زور ﴿ ۲۶ 》 **وزروع ومقام کریم** ﴿ و کشتوکال و جیگاوشوینی جوان ﴿ ۲۷ 》 **ونعمة كانوا فيها فاکهين** ﴿ و نازو نیعمه‌ت و به‌هریه‌ک که به‌خو‌شی گوزهرانیان تیا ده‌کرد ﴿ ۲۸ 》 **کذلک** ﴿ نا‌واو به‌و شی‌وه‌یه له‌وانمان سه‌ندنه‌وه ﴿ **واورثناها قوما اخرين** ﴾ و نه‌و هه‌موو سه‌رمایه‌و ده‌سه‌له‌ته‌ی فیرعه‌ونه‌مان کرده میراتی گه‌لیکی ترو ، نه‌وه‌کانی یه‌عقوبمان کرده جینشین ﴿ ۲۹ 》 **فما بکت علیهم السماء والأرض** ﴿ جا ناسمان و زه‌وی شین و زاری نه‌کردن ، نه‌لېته‌ له‌ناو عه‌ره‌باندا باو بووه وتویانه: (بکت علیهم السماء والأرض). (سه‌عیدی کو‌ری جو‌به‌یر) ده‌لی: پیاویک له (ئیین عه‌باس) ی‌پرسی: مانای نایه‌تی (فما بکت علیهم السماء والأرض) چییه؟ ده‌بو ناسمان و زه‌ویی بو‌که‌س

دهگري؟ وتی: بهلې چونکه هه موو که سې له ناسماندا ده رگایه کی خوی هیه، لهو ده رگاوه رزق و نیعمه تی بو دی. هر له ویشه وه کارو کرده وه کانی بهر زه بڼه وه، جا کاتی مرد نهو ده رگایه ی داده خری و ئیتر نه ویش بو ی دهگری! وه هرکات لهو جیگایه برا که له زه ویدا سوژده ی تیدا بردووه ئیتر زه ویش یادی ده کاو بو ی دهگری! به لام قهوم و هوزده کی فیرعون چونکه سوژده یان نه بردو کرده وه ی چاکیان نه بوو، ناسمان وزه وی نه گریاو بو یان به داخ نه بوو. (ته به ری). ﴿وما کانوا منظرین﴾ وه ساتیکیش مؤلّت نه دران و دوا نه خران بو کاتیکي تر، به لکو به په له سزا دران ﴿ولقد نجینا بنی اسرائیل من العذاب المہین﴾ بیگومان نه وه کانی یه عقوبمان له سزای چه و سیئر رزگار کرد ﴿من فرعون انه کان علیا من المسرقرین﴾ له چنگی فیرعون ی، که ده عیه بازبوو له زیده رو یاندا، واته: تویش نه ی موحه ممد! ﷺ که له که ت دلخوش بکه، که رزگاریان نه که م له زه برو زوری زورداران، نه گهر بر وی راسته قینه یان ه بیّت ﴿ولقد اخترناهم علی علم علی العالمین﴾ سویند ده خوم: بیگومان له پرووی زانیارییه وه نه وانمان ه لبرارد و ریزی نه وانماندا به سهر هه موو جیهانی سهرده می خو یاندا، به نار دنی پیغه مبه ران له ناو یاندا و پی دانی کتیب پیان ﴿واتیناهم من الایات ما فیه بلاء مبین﴾ وه چه نده ثایه ت و به لگه ی گرنگی خو مانمان پیان که تاقیر دنه وه یه کی ناشکراو روونیان تیدا بوو بو یان، ده ثایا پهیره و بیان کرد!

قوره یش ده لئین مردوو زیندوو نابیته وه:

﴿ان هؤلاء ليقولون﴾ بیگومان نهو بته پرستانه ی مه که که نه لئین: ﴿ان هی الا موتتنا الاولى﴾ مردنی نیه جگه له مردنی یه که مجار ﴿وما نحن بمنشرین﴾ و جاریکی تریش زیندوو ناکریینه وه ﴿فاتوا با باننا ان کنتم صادقین﴾ ده سا نه گهر راست نه که ن - وه ک خوتان نه لئین - زیندوو بوونه وه هیه، ده فرموون با وانه کانمان زیندوو بکه نه وه و بیان نه یان بو مان ﴿اهم خیر ام قوم تبع والذین من قبلهم﴾ ثایا قوره یش چاکترن، یا که له که ی (توبه ع/ ابو کرب الحمری) پاشای یه مهن، وه نه وانه ی له پیشیانه وه ژیاون ﴿اهلکناهم﴾ بته پرستانه ی هوزده که ت له وان به هیز تر نه بوون، نه وه ته نه وانمان بهو هه موو ده سه لآت و توانایانه وه له ناو برد ﴿انهم کانوا قوما مجرمین﴾ چونکه به راستی کومه لیکي تا و انبار بوون، ده ی په ندیان لیوهر گرن.

سهر نجیک: میژوو نووسان ده لئین: نه م (توبه ع: ه) (۳۲۶) سال پاشایه تی قهوم و هوزده کی خو یکر دو وه! وه له نیو هوزده کی خو یدا (هوزی حیمیه) لهو قه دو بالآ به زتر نه بووه، (۷۰۰) سال پییش له دایک بوونی پیغه مبه ران (موحه ممد) مردووه. (نبین عه باس نه لئین: پیغه مبه ر ﷺ فرمووی: ((لا تسبوا تبعاً فانه قد اسلم)) المعجم الکبیر للطبرانی. واته: جنیو به (توبه ع) مه دن، چونکه توبه ع موسلمان بوو. ۲۹۶/۱۱.

نه م بوونه وده رمان به که مه دروسته کردو وه:

﴿وما خلقنا السموات والارض وما بینهما الا عین﴾ ئیمه ناسمانه کان و زه وی و نه وه ی نیوانیان، به گالته و گپ و بی نامانج، به دی نه میناوه ﴿وما خلقناهما الا بالحق﴾، به لکو هر به حه ق و راستمان وه دیه یانوان ﴿ولکن اکثرهم لا یعلمون﴾ به لام زور به یان نه زانن، بو یه مل به هق ناده ن ﴿ان یوم الفصل میقاتهم اجمعین﴾ بیگومان روژی جیا کر دنه وه ی هه قدارو ناهه قکار، کاتی به لئینی هه موانه سهر جهم، نه وروژه ده زانن چیان به سهر خو یاندا هیناوه ﴿یوم لا یغنی مولی عن مولی شیئا﴾ نهو روژه هیچ دؤستی ک ناتوانی که مترین کومه ک به دؤستی خوی بکات "کس به که س ذی یه" ﴿ولا هم ینصرون﴾ پشتگیری و یارمه تیش نادرین ﴿الا من رحم الله﴾ به لام که سی ک خوا ره حمی پی کر دبی له نه هلی ئیمان، یارمه تی ده دری ﴿انه هو العزیز الرحیم﴾ چونکه به راستی هه نهو (الله)

دهسه لاتداری میهره بان و دلاوایه. (ثین عه بباس / خوا لیان رازی بیئت) ئه لی: په یامبه ران و فریشته کان له روژی قیامه تدا، بو مروقی موسلمان تکانه کهن.

ژیانی تاوانباران له روژی سه لادا:

﴿^{۴۳} **إِنْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ * طَعَامُ الْأَثِيمِ**﴾ بیگومان داری ژه قنه مومت - که داریکی بهروبو تالهو له (تهامه) شدا جوړی نهو سهوز نه بی - خوړاکی تاوانکاره، واته: مروقی کافره، چونکه مه بهست به (اثیم) مروقی کافره، وهکو له نایه ته کانی پاش وپیښی خوښه وه دهر دهکوی ﴿^{۴۵} **كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبَطْنِ**﴾، ههر وهک مسی تواوه له سکی گونا هباراندا جوښ نه خواو نه کولی ﴿^{۴۶} **كَغَلِي الْحَمِيمِ**﴾ ههرچونی ناوی کول به کول دیته جوښ، ههرکات

دوړه خیه کان برسینان بو، بهری نهو دره خته یان نه دریتی و، له سکیاندا وهک ناوی گهرم نه کولی ﴿^{۴۷} **خَذُوهُ فاعْتَلُوهُ إِلَى**

سِوَاءِ الْجَحِيمِ﴾ ټینجا نه وتری: نا دهی نهو بی باوهره گونا هکاره بگرن و پیښی سهری بگرن رایکیشن بو ناوه راستی دوړه خ ﴿^{۴۸} **ثُمَّ صَبُوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ**

الْحَمِيمِ﴾ پاشان ههر لهو ناوه ټیجگار گهرمه بکه نه به سهریا ﴿^{۴۹} **ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ**﴾ پی نه وتری: ده بجیزه

نه وسزایه، چونکه به راستی تو دهسه لاتدارو پیاو ماقول و بهرېز بوویت له ناو هوړو گروهه که تدا، یان به لای خو ته وه!!

﴿^{۵۰} **إِنْ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ**﴾ پینان نه وتری به راستی نه مه نهو دوړه خیه ئیوه لی دوول بوون.

سهیران و سه فای پارېزکاران له بهه شتدا:

﴿^{۵۱} **إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامِ آمِينَ**﴾ بیگومان پارېزکاران له

جیگایه کی هیمن و ناسایشدان ﴿^{۵۲} **فِي جَنَّاتٍ وَعِیُونَ**﴾ له ناو چندان باخ و سهرچاوه دان ﴿^{۵۳} **يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَ**

إِسْتَبْرَقٍ﴾ له ببه نه که نه له ناوری شم و حهریری ناسک و نه ستوور ﴿**مُتَقَابِلِينَ**﴾ هه موو بهرامبه ری یه کن له کوړی

دانیشتنه کانیاندا ﴿^{۵۴} **كَذَلِكَ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ**﴾ هه روا وه سفا منکر دوت، هاو جوتمان کردوون، به ژنانی سپی،

چاوه گوره ﴿^{۵۵} **يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ آمِنِينَ**﴾ داوا ده کن لهو بهه شتانه دا ههر جوړه میوه یه که حزی لی بکه نه بی ترس له مردن و له ههر شتیکی تر ﴿^{۵۶} **لَا يَذُقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَى**﴾ مه رگی یه که م - که له دونیادا

چه شتیان -، نیتر هیچ مردن کی تر ناچیزن، پیغه مبه ر ﷺ نه فهرمووی: ((یوتی بالموت فی صورة کبش املح فیوقف بین الجنة والنار، ثم یذبح، ثم یقال: یا اهل الجنة! خلود فلا موت، ویا اهل النار! خلود فلا موت)) متفق علیه. فتح

الباری: ۲۸۲/۸. موسلیم: ۲۱۸۸/۴. واته: مردن له دیمه نی به رانیکی شاخداردا نه هیتری و، له نیوان بهه شت و دوړه خدا راده گیردری و سه رده بردری، له پاشان به ههر دوو لا ده گوتری: نیتر قهت نامرن و هه تا هه تایه نه وه

ژیانتانه! (جایر) خوا لی رازی بی ئه لی: له پیغه مبه ریان پرسی: نایا بهه شتی یه کان نه خه ون؟ فهرمووی:

سُورَةُ الْحَٰكِمِ

سُورَةُ الْحَٰكِمِ

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقَتُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾ يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلًى

عَنْ مَوْلًى شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٤﴾ إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ

إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٤٥﴾ إِنَّ شَجَرَتَ الزَّقُّومِ ﴿٤٦﴾

طَعَامُ الْأَثِيمِ ﴿٤٧﴾ كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبَطْنِ ﴿٤٨﴾ كَغَلِي

الْحَمِيمِ ﴿٤٩﴾ خَذُوهُ فَاعْتَلُوهُ إِلَى سِوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٥٠﴾ ثُمَّ

صَبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ ﴿٥١﴾ ذُقْ إِنَّكَ

أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿٥٢﴾ إِنَّ هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ ﴿٥٣﴾

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامِ آمِينَ ﴿٥٤﴾ فِي جَنَّاتٍ وَعِیُونَ ﴿٥٥﴾

يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٥٦﴾

كَذَلِكَ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿٥٧﴾ يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ

فَاكِهَةٍ آمِنِينَ ﴿٥٨﴾ لَا يَذُقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ

إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ وَوَقَّعَهُمْ عَذَابُ الْجَحِيمِ ﴿٥٩﴾ فَضَلًا

مِنْ رَبِّكَ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾ فَإِنَّمَا يَسْتَرْهَبُ سَاسُكَ

لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٦١﴾ فَأَرْقُبْ إِنَّهُمْ مُرْتَقِبُونَ ﴿٦٢﴾

سُورَةُ الْحَٰكِمِ

سُورَةُ الْحَٰكِمِ

حَم

۴۹۸

((النوم أخو الموت وأهل الجنة لا ينامون)) رواه الطبراني. خو برای مردنه، به لَام به هشتایی قهت ناخهون. ﴿وَوَقَّاهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ﴾ وه له سزای دۆزه خیش پاراستوونی ﴿^{۷۷}فَضْلًا مِنْ رَبِّكَ﴾ ئه مهیش زیاده ریزیکه له لایهن پهروه دگارت هوه ﴿ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ ئاهه وشه سه ركه وتنه گه وركه ﴿^{۷۸}فَإِنَّمَا يَسِرُنَا بِلِسَانِكَ﴾ جا ئیمه ئه و (قورئان) ه مان به زمانی تو بۆ خویندنه وه ئاسان كرد ﴿لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾ به شكو ئامۆزگاری بگرن ﴿^{۷۹}فَارْتَقِبْ إِنَّهُمْ مُرْتَقِبُونَ﴾ ده سا تو چاوه پروانی به لینه کانی خوا به، به راستی ئه وانی چاوه پروانی تیاچوونی تو، دهره نجامیش هه موو ئه زانن کى سه ركه وتوو ئه بى، ئه م هه ره شه یه بۆ دویا تکرده وه یه له پيشتیوانیکردنی خوا له پیغه مبهرو پروداره کان.

له (۴) ی رهجه بى (۱۴۱۷) ك به رامبه ر به (۱۹۹۶/۱۱/۱۵) ز له نووسینی ته فسیرى ئه م سووره ته بوومه وه له راگه یاندنی ناوه ندیی بزوتنه وه ی ئیسلامی له هه له بجه ی زامدار، کاتر می ر (۱:۱۵) خوله ك، زۆر سوپاس بۆ خوا ی گه و ره .

*** **

۴۵- سوورته ی (جاسیه یه

مه ككه یییه و (۳۷) ئایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ئه م سوورته ی (جاسیه) ش وه ك سوورته مه ككه یییه کانی تر، باوه ر به خوا، به زیندوو بوونه وه، به په یامه كه ی پیغه مبه ر، ده چه سپینی.

ده شتوانین ئامانجه کانی ئه م سوورته له (۷) خالاندا کۆبکه یینه وه:

۱- گه و ره یی قورئان و، گرنگی له ژياندا.

۲- چه مکیك له نیشانه کانی یه كخوا په رستی.

۳- هه ندی بړو بیانوی سروشتنا سه کان و پووجه ل کردنه وه ی.

۴- هه ره شه یه کی سه خت، سه باره ت به و گو مپرایانه له نا قیده ی دروست لایاندا و، ناگه پینه وه سه ر ریگای راست.

۵- لیبوردن و چاوپۆشی.

۶- ئاماره یه کی کورت بۆ له زه ت و خوشیی و رابواردن له پاشه روژدا.

۷- رووداوه کانی بوونه وه ریش هیما ی هاتنی قیامه تن.

ئابه م شیوه یه ش ده ست پی ئه کات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ^۱حَم﴾ له پیشه وه مانا کراون ﴿^۲تَنْزِيلِ الْكِتَابِ مِنْ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ ئه م قورئانه له لایهن خوا یه کی به توانای کارجوانه وه دابه زینراوه، هه رچی بکات ده سه لات و توانای هه یه و، هه موویشی له جیگای خویدا یه.

له بوونه وه و ورد بانه وه و ببین:

﴿^۳إِنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ بیگومان له ئاسمانه کان و زه ویدا، به لگه گه لیکی به هیزییان تیدایه بۆ باوه رداران، له سه ر تاك و ته نیایی خودا ﴿^۴وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُثُّ مِنْ دَابَّةٍ﴾ وه له دروستکردنی ئیوه دا (ئه ی ئاده مزادا) كه به و هه موو قوناغه دا تیده په رن و، له و هه موو گیانله به رانه دا كه به سه ر زه ویدا بلا و ئه بانه وه ﴿آيَاتٍ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ گه لی به لگه و نیشانه هه ن سه باره ت به ده سه لات ی خوا بۆ خه لکیك كه یه قینیان ببی به نیشانه کان ^۵

اختلاف الليل والنهار ﴿ و له نالو گوږو هاتنی شهو روژدا ﴿وما انزل الله من السماء من رزق﴾ و لهو باران و روژییه ی که خوا له حهواوه دهینیږی ﴿فاحیا به الأرض بعد موتها﴾ جا به هوئی نهووه زهوی زیندوو دهکاتهوه. دواى مردنى، واته: دواى وشک بوونى ﴿وتصريف الرياح﴾ وه له هه لکردن و ئال و گوږی بایه کاندایه رهو باکور، بهرهو باشوور، جارئ سارد، جارئ گهرم ﴿آیات لقوم یعقلون﴾ لهوانه دا چندان نایهت و نیشانه هیه بو خه لکانیک ژیریى خویان به کار بیئن و، ورد ببینه وه له بوونه وهریه. نمونه ی ئەم نایهتانه لهم نایهتهدا هاتوو: ﴿إن فی خلق السموات والأرض واختلاف الليل والنهار والفلك التي تجري فی البحر بما ینفع الناس وما انزل الله من السماء من ماء فاحیا به الأرض بعد موتها وبث فیها من کل دابة وتصريف الرياح والسحاب المسخر بین السماء والأرض لآیات لقوم یعقلون﴾ ۱۶۴/۲، بو دووپاتی دهسه لاتی خوی گه وه.

﴿تلك آیات الله نتلوها علیك بالحق﴾ نائه مانه که به لگهی بوون و دهسه لاتی خوان و ئیمه بوئوی نه خوینییه وه به ههق ﴿نبای حدیث بعد الله وآياته یؤمنون﴾ جائیتر پاش خواو به لگه کانی نهوخوایه نهی قووره یشیه کان! به کام قسه بپروا ده هیئن؟

په سنی مروفی بوختانکه رو

﴿ویل لكل افاک اثیم﴾ سزای هه ره قورس بو هه موو دروژنیکی خراپه کار له کافره کانی مه که وه وینه یان ﴿یسمع آیات الله تتلی علیه﴾ که نایاته کانی خوا نه بیستی به سه ریدا ده خوینیږیه وه ﴿ثم یصر مسکبرا کان لم یسمعها﴾ دواى به هوئی له خو بایى بوونیه وه پندا نه گری له سه ر بى بروایییه که ی به لوو تبه رزی، ده لیى هه ر نه بییستوو! ﴿فبشره بعذاب الیم﴾ جا تو به وه که سه و وینه ی نهو مزگینی سزایه کی ئیش پیگه یه نه ری پییده ﴿و إذا علم من آیاتنا شیئا اتخذها هزوا﴾ وه کاتی شتیکیش له نایه ته کانی ئیمه فیرو بو بى و بزانی گالته ی به هه موو

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
حَمْدٌ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ الْقُرْآنَ الْعَرَبِيَّ الْمَكِيدَ (۱) إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّمُؤْمِنِينَ (۲) وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُذُّ مِنْ دَابَّةٍ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ (۳) وَأَخْلَفَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ رِزْقٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ الرِّيحِ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ (۴) تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَنْزِيلُهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ يُؤْمِنُونَ (۵) وَبِذِّكْرِ الْاَفَاكِ اُنْصِتْ (۶) يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ تُنْزِلُ عَلَيْهَا ثُمَّ يُصْرِّحُ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ (۷) وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ (۸) مَن وَرَّاهُمْ جَهَنَّمَ وَلَا يَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ (۹) هَٰذَا هُدًى وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا رِجْزٌ أَلِيمٌ (۱۰) اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلُكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (۱۱) وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَفْكُرُونَ (۱۲)

نایه ته کان ده کرد. کاتی باسی (شجره الزقوم) ده کرا (نه بوجهل) گالته ی نه کردو نه یوت: نه وه که ری و خورمایه! ﴿ولنک لهم عذاب مهین﴾ نا نهوانه سزایه کی نابرو به رو ریسوا که ریان بو هیه به هوئی نهو دروو پپرو پالانته یانه وه ﴿من ورائهم جهنم﴾ له به ردهم و له پشت سه ریانه وه دوزخ هیه ﴿ولا یغنی عنهم ما کسبوا شیئا﴾ وه هیچ شتیکیان ئی ناگیږیته وه نه وه ی په دیان کردبو له دارایی و منال، وه له (ثالی عیمران: ۱۰) ده فرموی: (لن تغنی عنهم اموالهم ولا اولادهم من الله شیئا)، (ولا ما اتخذوا من دون الله اولیاء) وه نهو خوا یانه شیان کردبو و نیان به دۆست له باتی خوا هیچ شتیکیان ئی دوور ناخه نه وه ﴿ولهم عذاب عظیم﴾ و هیمن سزایه کی زور گه وره شیان بو هیه ﴿هذا هدی﴾ نهو قورئانه مایه ی هیدایهت و رینموونییه بو هه ره که سیک په پره وی لیبکات ﴿والذین کفروا بآیات ربهم﴾ و نهوانه ش

باوهریان به نایه‌ته‌کانی خواوه‌ندیان، واته، نایه‌ته‌کانی قورئان نیه **﴿لهم عذاب من رجز الیم﴾** سزایه‌کی دهردناکیان بو هیه له سهخت ترین جوړه‌کانی سزای دهردناک.

که‌ویی کردنی دهریاو، نه‌ویی له ناسمان و زه‌ویدایه بو مروؤد:

﴿الله الذی سخر لکم البحر﴾ هر خدا خو‌یه‌تی که‌ده‌ریای بو ئیوه رامکرد **﴿لتجری الفلک بأمر﴾** تا به‌فرمانی نه‌وکه‌شتی له‌ناویا بکه‌ړی بی ئه‌وهی نقوم بین **﴿ولتبتغوا من فضل﴾** تا بتوانن له به‌هره و روژی نه‌وبخوانن، به بازرگانی و راو دهره‌نانی شتی به‌نرخ و شتی‌تر له که‌لکه‌کانی‌تری دهریا **﴿ولعلکم تشکرون﴾** به‌شکو سوپاسگوزارو شوکرانه بزئیرین له‌باتی نه‌و بی‌پرواییه‌تان **﴿۱۳ وسخر لکم ما فی السموات وما فی الأرض**

جمیعا منه﴾ هرچی له ناسمانه‌کان و زه‌ویدایه، هرهره‌موو خوا به‌میهره‌بانی خو‌ی بو ئیوهی رام کردوه نه‌ستی‌ره و کی‌وو دهریاو روبرارو دارو درخت و... هتد **﴿ان فی ذلک لآیات لقوم یتفکرون﴾** بیگومان له‌وانده‌دا باس کران نیشانه‌و به‌لگه زورن له‌سهر ده‌سه‌لاتی خوا بو‌خه‌لکی بیربکاته‌وه لییان **﴿۱۴ قل للذین آمنوا یغفروا للذین لا یرجون ایام الله﴾** به‌پرواداران بلی: چاوپو‌شی بکه‌ن له‌نه‌زیه‌ت و نه‌شکه‌نجه‌ی نه‌وانه‌ی که‌ نومیدی روژه‌کانی خویان نیه، واته: به‌ته‌مای هاتنی قیامت نین، دیاره نه‌مه و ته‌یه‌کی زور ناجوامیرانه‌ی (عه‌بدوللای کوری ثوبه‌ی) بوو که‌ نه‌یوت به‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ و هاوه‌لانی: (سمن کلبک یا کلبک) نه‌مه مه‌سه‌لیکی عهره‌بی یه، واته: سه‌گه‌که‌ت قه‌له‌و بکه‌ تا خو‌ت بخوات!! مه‌به‌ستی نه‌و ناپاکه له‌هاوه‌لان بوو، که‌ گویا له‌مه‌که‌که‌وه هاتو‌نه‌ته مه‌دینه‌و، نه‌مان په‌نایان داو‌ن که‌چی وای ئیستا لییان هه‌لگه‌راونه‌ته‌وه. **﴿لیجزی قوما بما کانوا یکسبون﴾** ئیوه لییان گه‌ړین بو خوا تا نه‌و خو‌ی له‌روژی قیامت‌دا به‌هر خه‌لک‌یک به‌ پی‌ی هه‌وله‌کانیان پاداش بدا **﴿۱۵ من عمل**

قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَءِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾ وَأَوَّيْنَاهُمْ بَيْنَ يَدَيِ الْأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعِثْنَا نَبَاهُ إِيَّاهُمْ رَبِّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾ إِنَّهُمْ لَنْ يَغْنَوْاكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾ هَذَا بَصِيرَتُكَ لِلنَّاسِ وَهَذِي وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ أَجْرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾ وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَلِيُجْزِيَ كُلَّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

صالحاً فلنفسه﴾ هرکه‌سیک کاریکی چاکی کردبی نه‌وه بو‌خو‌یه‌تی که‌لک و پاداشته‌که‌ی (ومن اساء فعلیها) هرکه‌سیک‌یش کاریکی خراپی کردبی، نه‌وه تا‌وانه‌که‌ی له‌سهر خو‌یه‌تی **﴿ثم الی ربکم ترجعون﴾** پاشان بو‌لای په‌روه‌ردگار‌تان ده‌گیردینه‌وه.

منه‌تی خوا به‌سهر جووله‌که‌وه‌و، هه‌لا‌واردنیان:

ئینجا خوی گه‌وره منته نه‌خاته سهر جووله‌که‌کان چونکه نه‌م چا‌کانه‌ی له‌گه‌ل کردون! وه‌ک نه‌فرمو‌ی: **﴿ولقد آتینا بنی اسرائیل الکتاب والحکمة والنبوۃ﴾** و سویند ده‌خوم که: به‌پراستی ئیم چه‌نده شتانه‌مان به‌(به‌نی ئیسرائیل) به‌خشیی:

۲- حوکم و داوهری.

۳- په یامبه رایتی.

﴿ورزقناهم من الطيبات﴾ وه له حلال، رزق و روزی پاک و خاوین و گوزهرانی خوشمان پیدان ﴿وفضلناهم علی العالمین﴾ و ریزیشان به سهر گه لانی سهرده می خویندا دا ﴿وآتیناهم بینات من الأمر﴾ و سه بارهت به کاری دینه که شیان گه ئی به لگهی ناشکراو نمایانمان پی به خشین: پهنودنا مؤژگاری، باسی هاتنی په یامبه ر... هتد ﴿فما اختلفوا إلا من بعد ما جاءهم العلم بغیا بینهم﴾ جاله ناو خویندا کیشه یان نه بوو له نایینه که یاندا، دواى نه وه نه بی به حقیقه تی ناین و نه حکامه کانی، زانینان بو هات، نه ویش له بهر رکه بهری نیوانیان ﴿إن ربك یقضی بینهم یوم القیامة﴾ بیگومان په روه ردگارت روزی قیامهت داوهری یان نه کات ﴿فیما کانوا فیه یختلفون﴾ له و کیشمه کیش و مشت و مره یان تییدا بو یان.

وریا بن! به دووی جووله که دا مه چن:

﴿ثم جعلناک علی شریعة من الأمر فاتبعها﴾ له پاش کیشه ی خاوه نامه کان، نیمه نه تو مان خسته سهر بهرنامه و شریعه تی که ناین، جا تویش شوینی بکه وهو به پوختی په پره وی بکه ﴿ولا تتبع اهواء الذین لا یعلمون﴾ شوین هه واهو هه واهو و ناره زووی نه و نه زانانه مه که وه ﴿إنهم لن یغنوا عنک من الله شیئاً﴾ بیگومان نه وانه هیچ شتی که خواوه له تو دور ناخه نه وه، نه گهر شوینیان بکه ویت، که و ابو هیچ کات تاله موویه که له شریعه ته که ی خوا لا نه دهیت ﴿إن الظالمین بعضهم اولیاء بعض﴾ بیگومان سته مکاران به شیرک، یارو یاهو یه کترن له دونیا دا ﴿والله ولی المتقین﴾ و په سترای هه قیش (الله) یارو دوستی پاریزگارانه و سهر پرشتی هه موو کاریکیان نه کات ﴿هذا بصائر للناس وهدی ورحمة لقوم یوقنون﴾ نه م قورنانه کو مه له به لگه یه که بو خه لک، بو نه وه نایینی راستیان پی بینن، هه روه که مایه ی رینموونی و میهره بانیه بو گه ئی که یه قینیان بی به ناخیرهت، دیاره که نه وانه ش نیمانداران، وه که له سوورده تی (به قهره) دا ده فهرموئ: ﴿والذین یؤمنون بما انزل إلیک وما انزل من قبلک وبالآخرة هم یوقنون﴾.

ژین و مردنی موسلمان و کافر وه که یه که نین:

﴿أم حسب الذین اجترحوا السیئات﴾ ناخو نه وانه ی پروایان نیو، گوناح و تاوانیش ده که ن، پیان وایه ﴿ان نجعلهم کالذین آمنوا و عملوا الصالحات﴾ که وه نه وانه یان داده نیین، پروایان هی ناوه و کاره چا که کانیان نه انجام داوه؟ هه رگیز شتی و نابی، وه له م نایه ته شدا له و باره یه وه نه فهرموئ: ﴿لا یتوی اصحاب النار واصحاب الجنة، اصحاب الجنة هم الفائزون﴾ ۲۰/۵۹. ﴿سواء محیاهم ومماتهم﴾ پیان وایه ژیان و مردنیان یه کسانه؟ اواته: پیان وایه وه که یه که ده ژین و ده مرز؟ ﴿ساء ما یحکمون﴾ خراپه نه و داوهریه ده یکه ن، نه گهر پیان و ابیت که هه ردوولا یه کسان ده بن ﴿وخلق الله السموات والارض بالحق﴾ وه خوا ناسمانه کان و زهوی به هه ق دروست کردووه، که و ابو دادگهریش له وه دا نیه، که موسلمان و خراپکار وه ی چیکردووه که بن ﴿ولتجزی کل نفس بما کسبت﴾ وه تاهه موو که سی که به پی نه وه جه زای بدریقه وه کردوویه تی ﴿وهم لا یظلمون﴾ وه له هه مان کاتیشدا سته میان لینا کرئ.

مروقی ناره زوو پهره ست ده بیته موشریک :

﴿ ۲۳ 》 **افرايت من اتخذ إلهه هواه** ١ ثایا تو ئه و كه سته دیتوو كه ههواو ناره زووی خوئی ده کرده خواو دهیپه رست؟! واته: ههركه سی - له باتی په پیره وى له ئایینی خواى بههق - شوینی ههواو هه وه سی خوئی بكه وى، كافرو بى باوه ره ﴿ **واضله الله على علم** ٢ 》 وه خوا - له سهر زانینیك كه بهرام بهر ئه و كه سه بوویه تی، پیش ئه وه دروستی بكات - گومرايكر دوه ﴿ **وختم على سمعه وقلبه** ٣ 》 وه موریشى به سهر گووى و دلیدا ناوه، هیچ خیرو بیژیکیان تیئاچیت ﴿ **و جعل على بصره غشاوة** ٤ 》 و پهرده یه کیشی به سهر چاويدا هیئاوه ﴿ **فمن يهديه من بعد الله** ٥ 》 جا كى هیه پاش خوا رینمایى ریی راستیى بكات، نه گهر ئه و خوئی نه یكا؟ ﴿ **افلا تذكرون** ٦ 》 ده ئایا ئاموژگارى ناگرن؟ ﴿ **وقالوا ما هي إلا حياتنا الدنيا نموت ونحيا** ٧ 》 هاوبه شدانره كان وتیان: جگه لهم ژيانى دونیایه مان، شتیكى تر له گوږدا نیه، بو خویمان نه ژین و نه مرین. واته: دهسته یه كه نه ژیی و دهسته یه كه نه مرى، ئیتر دواى ئه وه نه زیندوو بوونه وه هیه، نه لیپرسینه وه!! ﴿ **وما يهلكنا إلا الدهر** ٨ 》 وه ههر سروشت و زه مان و روژگاره ده مانمرینی و له ناومان ده بات. له وه نه چى ئه وانه هه ندیک بوو بن، پروایان وابوو بى كه هه مووشتیک ههر به ده ستی سروشت و روژگاره، له وانه كه پییان وتوون (دههریى)، نیستایش پاشماوه یان له هوژراوه و په خشانى شاعیره كاندا نه بیبرى: (وهك ئه م وشانه: فهلهك! زه مانه! غه دار! چه رخی چه پگه را.. هتد)، جا ئه وانه له هه موو سات و سه رده میكدا سه ریان هه لداوه سه ره هه لئه دهن و، هه ولى چه سپاندنى ئه و بیروكه یه ئه دهن، به و هیوا یه وه خه لكى له شه رعى خوا دور بخه نه وه، گومانیش نییه له وه دا كه به خه ستیى خویشیان سه ره گه ردانن، جگه له شوینكه وتوو ه كانیشیان.. ئه وه كو مه لى ساده و ساویل كه یه ". ئیمامى (موسلیم) ئه م

﴿ ۲۳ 》 **افرايت من اتخذ إلهه هواه** ١ ثایا تو ئه و كه سته دیتوو كه ههواو ناره زووی خوئی ده کرده خواو دهیپه رست؟! واته: ههركه سی - له باتی په پیره وى له ئایینی خواى بههق - شوینی ههواو هه وه سی خوئی بكه وى، كافرو بى باوه ره ﴿ **واضله الله على علم** ٢ 》 وه خوا - له سهر زانینیك كه بهرام بهر ئه و كه سه بوویه تی، پیش ئه وه دروستی بكات - گومرايكر دوه ﴿ **وختم على سمعه وقلبه** ٣ 》 وه موریشى به سهر گووى و دلیدا ناوه، هیچ خیرو بیژیکیان تیئاچیت ﴿ **و جعل على بصره غشاوة** ٤ 》 و پهرده یه کیشی به سهر چاويدا هیئاوه ﴿ **فمن يهديه من بعد الله** ٥ 》 جا كى هیه پاش خوا رینمایى ریی راستیى بكات، نه گهر ئه و خوئی نه یكا؟ ﴿ **افلا تذكرون** ٦ 》 ده ئایا ئاموژگارى ناگرن؟ ﴿ **وقالوا ما هي إلا حياتنا الدنيا نموت ونحيا** ٧ 》 هاوبه شدانره كان وتیان: جگه لهم ژيانى دونیایه مان، شتیكى تر له گوږدا نیه، بو خویمان نه ژین و نه مرین. واته: دهسته یه كه نه ژیی و دهسته یه كه نه مرى، ئیتر دواى ئه وه نه زیندوو بوونه وه هیه، نه لیپرسینه وه!! ﴿ **وما يهلكنا إلا الدهر** ٨ 》 وه ههر سروشت و زه مان و روژگاره ده مانمرینی و له ناومان ده بات. له وه نه چى ئه وانه هه ندیک بوو بن، پروایان وابوو بى كه هه مووشتیک ههر به ده ستی سروشت و روژگاره، له وانه كه پییان وتوون (دههریى)، نیستایش پاشماوه یان له هوژراوه و په خشانى شاعیره كاندا نه بیبرى: (وهك ئه م وشانه: فهلهك! زه مانه! غه دار! چه رخی چه پگه را.. هتد)، جا ئه وانه له هه موو سات و سه رده میكدا سه ریان هه لداوه سه ره هه لئه دهن و، هه ولى چه سپاندنى ئه و بیروكه یه ئه دهن، به و هیوا یه وه خه لكى له شه رعى خوا دور بخه نه وه، گومانیش نییه له وه دا كه به خه ستیى خویشیان سه ره گه ردانن، جگه له شوینكه وتوو ه كانیشیان.. ئه وه كو مه لى ساده و ساویل كه یه ". ئیمامى (موسلیم) ئه م

فهرموده یه هیئاوه: ((لا تسبوا الدهر، فإن الله هو الدهر)). پیشه وا شافیعیى نه لى: عه ره به كان له سه رده مى جاهیلیه تدا كه به لا و نه هاهمه تیکیان تووش ده بوو ئه یان وت: (یاخیه الدهر!)، ئه و روودا وانه یان ده دایه پال سال و زه مان وجنیویان ئه دا، خو له واقع و به نه رته شدا ههر خواى گه وریه ئه و کارانه ئه كا، جا كه وابوو وهك جنیویان به خوا دابى وایه، چونكه له هه قیقه تدا خوا خویه تی زه مانه ده گپړى و (فاعیل-ه)، (ثین كه سیر). (وما لهم بذلك من علم) ئه وانه ش ئه و قسه ئه كهن، هیچ جوړه زانستیکیان له و باره وه نیه، ههر له خو یا نه وه ئه و قسه یه ده كهن، واته: ئه وى ده یلین له ریی زانسته وه نیه ﴿ **إن هم إلا یظنون** ٩ 》 به لكو ته نها گومان نه بهن، گومان به و لاوه هیچ دلناییه کیان نییه ﴿ **وإذا تتلى عليهم آیاتنا بینات** ١٠ 》 هه ركات نایه ته روونه كانى ئیمه یان به سه را بخوینرته وه كه به لگهن بو زیندوو بوونه وه ﴿ **ماكان حجتهم إلا ان قالوا افتوا بائنا ان كنتم صادقين** ١١ 》 هیچ به لگه یه کیان نه بووه، ئه وه نه بى

ئەلین: ئەگەر راست ئەكەن زیندوو بوونەو هەیه دەسابوو باپیرانمان بۆ زیندوو بکەنەو بویمان بێن ﴿**قل الله يحييكم ثم يميتكم**﴾ بلی: هەر خوا دەتازێنێ، پاشان دەتانمێنێ ﴿**ثم يجمعكم إلى يوم القيامة لا ريب فيه**﴾ پاش زیندوو بوونەو هەمووتان کۆئەکاتەو بۆرۆژی هەستانەو، کە بۆ هاتنی هێچ گومانیک نیە ﴿**ولكن أكثر الناس لا يعلمون**﴾ بەلام زۆربەى خەلکی نازانن ﴿**والله ملك السموات والأرض**﴾ هەر بۆ خوا یە دەسەلاتی ناسمانەکان و زەویى ﴿**ويوم تقوم الساعة يومئذ يخسر المبطلون**﴾ و ئەو رۆژە کە قیامەت بەرپا دەبێ، هەموو ناھەقکاران زیانەندو رەنجەرۆ ئەبن ﴿**وترى كل أمة جاثية**﴾ هەموو ئوممەتیکیش ئەبینی: لەترسا بەسەر چۆکدا کەوتوون، بێ دەسەلات و ملکەچ ﴿**كل أمة تدعى إلى كتابها**﴾ هەموو ئوممەتیکیش بۆەرگرتنی نامەى کردەو هەکانى خۆى بانگ دەکری ﴿**اليوم تجزون ما كنتم تعملون**﴾ پێیان ئەوتری: ئەو ئەمڕۆ، لەراست هەر کارى کردوتانە، پاداش ئەدرێنەو، کردەو هەکانتان گشت فەتکۆپى دەکەین:

﴿**هذا كتابنا ينطق عليكم بالحق**﴾ پێیان ئەوتری: ئەمە کتیبى ئێمەى و فریشتەکان تۆماریان کردووە، بەدادگەرانی شایەتیتان لەسەر ئەدات ﴿**إنا كنا نستنسخ ما كنتم تعملون**﴾ بێگومان ئێوە هەشتیکتان دەکرد، ئێمە ئەمان نووسی، واتە: فریشتەکان بە فرمانى خوێمان، نوسخیان لەبەر ئەگرتەو ﴿**فأما الذين آمنوا و عملوا الصالحات**﴾ ئینجا ئەوانەى کە بریوان هێناو کارە چاکەکانیان ئەنجامدا ﴿**فیدخلهم ربهم في رحمته**﴾ پەرورەدگاریان ئەیانباتە ناو بەزەبى (بەهەشتى) خۆیەو، جاخوا بەبەهەشت ئەفەرموی: ((انت رحمتى، ارحم بك من اشاء)) متفق علیه. ﴿**ذلك هو الفوز المبين**﴾ ئەو هەیه سەرکەوتنى گەورە ﴿**وأما الذين كفروا**﴾ خۆ بەوانە بێ باوەرین ﴿**أفلم تكن آياتي تتلى عليكم**﴾ ئەوتری: ئایا ئایەتەکانم بەسەرتاندا نەخوینرایەو، تا ئاوا نەكەن بە خوێتان؟ ﴿**فاستكبرتم**﴾ جاخوێتان بەزلزادى دەمارگیری نەهێشت بریوان بێن؟ ﴿**وكنتم قوما مجرمين**﴾ دیارە ئێوە گەلیكى تاوانکار بوون ﴿**وإذا قيل إن وعد الله حق**﴾ وەکاتى بگوتراباکە بەلێنى خوا - بە جەزای قیامەت - هەق و راستە ﴿**والساعة لا ريب فيها**﴾ و قیامەتیش هێچ گومانى تێدا نیە ﴿**قلتم ما ندرى ما الساعة**﴾ ئەتانوت: نازانین قیامەت چیە؟ ﴿**إن نطن إلا ظنا**﴾ دلێانین بە هاتنى، ئێمە تەنها گومانیکمان هەیه بۆ هاتنى، ئەویش بە دەم ئەم و ئەو هەو ئەبێستین ئەلێن قیامەتێک دێت ﴿**وما نحن بمستيقنين**﴾ وە ئێمە یەقیندار نەبووین بە هاتنەکەى ﴿**وبدأهم سيئات ما عملوا**﴾ وەزشتیهکانى کارەکانیان بۆدەرکەوت ﴿**وحاق بهم ماكانوا به يستهزئون**﴾ و ئەوسزایەش لا قرتیان پى ئەکرد، دەوریدان ﴿**وقيل اليوم ننساکم**﴾ پێیان وترا: وا ئەمڕۆ ئێمە، ئێوە فەرامۆش ئەکەین ﴿**كما نسيتم لقاء يومكم هذا**﴾ هەرچۆنى ئێوە دیدارى ئەمڕۆ ئێمەتان لەبیرکرد، ئێوە پێتان وابوو هەرگیز بەم رۆژە ناگەن! لەفەرمودەیهکى رەوادا - موسلیم) هێناوێت - هاتووەکە: خوا لە رۆژی قیامەتا بەهەندى لە بەندەکانى دەلى: ئایا جووتە نەکردییت لەگەڵ هاوسەرى خوێت؟ ئایا پێزم نەگرتی؟ ئایا ئەسپ و وشترى مایم بۆ رام نەکردییت؟ ئایا وازم ئی نەهێنایت بێتە سەرۆک و ئیسراحت بەکەیت... ئەویش دەلى: بەلى ئەى پەرورەدگار! ئەفەرموی: ئایا نەت دەزانى رۆژێک دێتە دیدارم؟ دەلى: نەخیر، جا خوا ئەفەرموی: کەوابوو مەبیش ئەمڕۆ ئێوە لەبیر ئەکەم، هەر وەکو تۆ منت لەبیر کرد. ﴿**وماواکم النار**﴾ وەجێشتان ناگرى دۆزەخە ﴿**وماکم من ناصرين**﴾ وە هێچ کەسیش یارو یاورتان ناییت تا لەو سزایە پزگارتان بکات ﴿**ذلکم بأنکم اتخذتم آیات الله هزوا**﴾ ئەوەشتان بەو هۆیەو هیه کە ئێوە نایەتەکانى خواتان کردبوون بە گالتهو گەپ! ﴿**وغيرتکم الحیاة الدنيا**﴾ و ژيانى دونیاش چەواشەى کردبوون ﴿**فاليوم لا یخرجون منها**﴾ جائەمڕۆکە بەهێچ شیوەیهک لە دۆزەخ دەرناهێنرێن ﴿**ولا هم يستعتبون**﴾

وهداوی رازیکردنی خوایشیان لیئاکریٔ به بیانوو هیئانه وه ﴿**فَلله الحمد رب السموات ورب الأرض**﴾ جا سوپاس هر بؤ خوای پوره ردگاری ئاسمانه کان و پوره ردگاری زهوی ﴿**رب العالمین**﴾ و پوره ردگاری هه مووجیهانه کان ﴿**وله الکبرياء فی السموات والأرض**﴾ وگه ورهیی له ئاسمانه کان و زهویدا هر بؤ ئه وه، بؤیه له م فره مووده قودسیه دا ده فره مووی: ((العظمة إزاری، والکبرياء رداشی، فمن نازعنی واحداً منهما اسکنته ناری)) موسلیم. ﴿**وهو العزیز الحکیم**﴾ هر ئه ویشه ده سه لاتداری جوانکار.

له ۸/ی (رهجه ب) ی (۱۴۱۷) ک، بهرامبه ره ۱۹/۱۱/۱۹۹۶ ز، له نووسینی ته فسیری سوره تی (جاثیه) بوومه وه، له شاری (مهروان) ی کۆماری ئیسلامیی (ئییران). سوپاس و ستایشیش بؤ خوای تاک و ته نیا،

خاوه نی هه موو بوونه وه.

کۆتایی جزمی بیست و پینجه م

و لله الحمد والمنة

*** **

۴۶- سوورته تی (نه حفاف) ه

مه ککه بییه و (۲۵) نایه ته

به ناوی خوای به خشنده ی میهره نان

مه بهستی ئه م سوورته ش، هر له مه بهستی سوورته

مه ککه بییه کانی تر ده کات، له سه ره تاوه باس له گرنگی

قورئان ئه کات، ئینجا باس له و بته په رستانه ده کات، پییان

وايه بته کانیان له دوا روژدا تکایان بؤ ئه که ن! پاشان هندی

له ره خنه کانیان له قورئان دینی، دواتر باسی دوو دهسته له

مروقه کان ئه کات، دهسته یه کیان له سه ره ری هیدایه تن، ئه وی

تریان گومرا و سه رلیشیوان، باسیکی (هوود) ئه کات،

کۆتاییشی دیت به وه که: جنیه کان چه ند که سیکیان گوئیان

له قورئان گرت و، سه ره نجام بریایان هیئا، جا که گه رانه وه

بؤ لای قه وم و هۆزه که ی خویان بانگیانکردن بؤ باوه رو

ئییمان.

قورئان له خواوه یه و، بونه وهریش ئه و به دیهیناوه:

﴿**بسم الله الرحمن الرحيم** * **حم**﴾ مه بهست به م جوژه پیتانه دهسته و سانکردنی عه ره به کانه، له بهرامبه ره

قورئاندا، پییان ئه لی: نه گه ر ئیوه گومانیکتان له م قورئانه هیه که له لایه ن خواوه بیٔ، ده سا فره موون له م جوژه

پیتانه ئیوه یش وینه ی ئه و بین؟! ﴿**تنزيل الكتاب من الله العزيز الحکیم**﴾ ئه م قورئانه له لایه ن خوایه کی به توانای

کار جوانه وه دابه زینراوته خواره وه ﴿**ما خلقنا السموات والأرض وما بينهما إلا بالحق وأجل مسمى**﴾،

ئاسمانه کان و زهوی و ئه وه ی نیوانیان، به دادگه ری و به ته قدیری ماوه یه کی دیاریکرا و نه بی، دروستمان نه

کردوون، ئیتر پاش ئه و مه ودايه دوايیان دی و، ئیوه یش دینه وه به رده ست خۆم ﴿**والذين كفروا عما انذروا**

سُورَةُ الْحَقِّفَاتِ

وَبَدَأَهُمْ سَيِّئَاتٍ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٦﴾

وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنْسِفْكُمْ كَمَا نَسِفْنَا لَقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا وَمَا وَكُمُ النَّارُ وَمَا

لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٧﴾ أَذَلِكُمْ كِبَارُكُمْ أَتُخَذُكُمْ آيَاتٍ اللَّهُ هُوَ وَأَعْرَضَكُمْ

عَنِ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ لَا يَخْرُجُونَ مِنْهَا وَلَا لَهُمْ يُسْعَفُونَ ﴿٣٨﴾

فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٩﴾ وَلَهُ

الْكِبَرِيَاءُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٠﴾

سُورَةُ الْحَقِّفَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ مَا خَلَقْنَا

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَالَّذِينَ

كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا مُعْرِضُونَ ﴿٢﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ

دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ

أَتُلَوْنِي بِكِتَابٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَرَةٍ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ

صَادِقِينَ ﴿٣﴾ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ لَاسْتَجِيبَ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَفِلُونَ ﴿٤﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْذَرُوا قُلْ لَا يَمْلِكُ لَهُمْ شَيْءٌ وَلَا يَنْفَعُهُمْ دُعَائُهُمْ عَنِ اللَّهِ

معرضون ﴿ نهوانه ی پروایان نههیناوه روو وهر نهگپرن لهوهی پیئی ترسینارون له دروستکردنه وهیهکی نوئی بو جهزا! ﴿ **قل اریتم ماتدعون من دون الله** ﴾ نهی محهمهدا ﷺ پییان بلی: ههوالی نهو پهستراوانهم بدهنی که: ئیوه لهباتی خوا نهیانپهرستن و هاواریان بو دهبه؟ ﴿ **رونی ماذا خلقوا من الارض** ﴾ نهوانه لهم زهویهدا چییان دروستکردوه، نیشانمی بدهن؟ ﴿ **ام لهم شرك فی السموات** ﴾ یان له دروست کردنی ئاسمانهکاندا بهشداریکیان ههیه؟! ﴿ **نتونی بکتاب من قبل هذا او اثارة من علم** ﴾ وه نهگهر هاویهشییان ههیه، ده کهواته نامهیهکی ئاسمانیم نیشانبدهن که لهپیش هاتنی ئهم قورئانهدا بوتان هاتبیت، وه یان شوینهواریکی زانستی له رابوردووانهوه که بهلگه بیت لهسهر قسهکهتان، ئادهی یهکی لهمانهم بو بینن ﴿ **ان کنتم صادقین** ﴾ نهگهر ئیوه راست نهکن نهوانه هاویهشی خوان ﴿ **ومن اضل ممن يدعو من دون الله من لا**

یستجیب له إلى يوم القيامة ﴾ کی لهوکهسه گومراتره - جگه له خوا- شتی بپهرستی، که تا روژی قیامهت به دهنگیهوه نایه و وهلامی دوعاو پارانهوهی ناداتهوه ﴿ **وهم عن دعائهم غافلون** ﴾ نهوانه لهپهرستی و هاواردهکش بی ئاگا و غافلن، چونکه دارو بهرد وهلامیان له کوئی بوو؟، دیاره لهو سهردهمهده هندی کهس دارو درهختی نهپهرستن! هندیکی تر فریشته! هندیکی دی شهیتان.. هتدا، بویه ئاوا سهر زهنشتیان دهکا. ﴿ **وإذا حشر الناس كانوا لهم اعداء** ﴾ وه کاتی خه لکی کوکرانهوه بو حیساب بتهکان دهبه به دورژمن بوپتهپرستهکان. ﴿ **وكانوا بعبادتهم کافرین** ﴾ بی لهوهش حاشا له بتهپرستنهکیان دهکن، وه له فهرمایشستی: (واتخذوا من دون الله آلهة لیکونوا لهم عزا کلا سیقفرون بعبادتهم ویكونون علیهم ضدا) (۸۲-۸۱/۱۹)، تهئکید لهسهر هه مان مانا و مه بهست دهکات.

رهخنه ی موشریکان دربارهی قورئان و پیغه مبهرو وهلامیان: ﴿ **وإذا تتلى علیهم آیاتنا بینات** ﴾ وه کاتی نایه ته روون

وإذا حشر الناس كانوا لهم اعداء وكانوا یعبدونهم کفرین ﴿ **وإذا نزلنا علیهم آیتنا بینت قال الذین کفروا للحق لَمَآجَاءٌ هُم هَذَا سِحْرٌ مُبِینٌ** ﴾ ﴿ **أمر یقولون افترنه قل ان افتریته فلا تمیکون لی من الله شیءاً هو أعلم بما فیضون فیہ کفی به شہیداً بینی وینکروا وهو الغفور الرحیم** ﴾ ﴿ **قل ما کنت بد عا من الرسل وما ادری ما یفعلون ولا یمرون انیع إلا ما یوحی الی وما أنا إلا نذیر مبین** ﴾ ﴿ **قل آراء یسر ان کان من عند الله وکفرتم به و شہد شاهد من بنی اسرائیل علی منله فقامن و استکبرتم ان الله لا یمدی القوم الظالمین** ﴾ ﴿ **وقال الذین کفروا للذین آمنوا لو کان خیرا ماسبقونا الیه واذلتم یهدوا الیه فسیقولون هذا افک قدیمر** ﴾ ﴿ **ومن قبله کتب موسی اماناً ورحمة وهذا کتب مصدق لسانا عربیا لیسذر الذین ظلموا و یشری للمحسینین** ﴾ ﴿ **ان الذین قالوا ربنا الله ثم استقموا فلا خوف علیهم ولا هم یحزنون** ﴾ ﴿ **اولئک اصحاب الجنة خلدین فیها جزاء بما كانوا یعملون** ﴾

و ئاشکراکانی ئیمه یان بهسهر بخوینریتتهوه "له لایه ن توه نهی موحه ممهده ﷺ ﴿ **قال الذین کفروا للحق لما جاءهم** ﴾ نهوسا نهوانه ی که خوانه ناس و بی پروان بهو بهرنامه راست و دروسته که بویان هاتووه نهلین: "﴿ **هذا سحر مبین** ﴾ ئهمه جادوویهکیروون و ئاشکرایه "به لای هه موو کهسیکهوه" ﴿ **ام یقولون افتراه** ﴾ یان نهلین: محمد خوئی نهو قورئانهی ههلبهستوه!! "نهوهنده ساده گیله پیان" ﴿ **قل ان افتریته فلا تملکون لی من الله شیئا** ﴾ پییان بلی: نهگهر خویم نهو قورئانهم ههلبهستی، نهوه به زوویی خوا سزام دهدا، وهئیوهش له بهرانبهر دسه لاتی خواوه ناتوان هیچ شتی که من بکن. وهک له سوردهتی تردا نهفه رمووی: ﴿ **قل انی لن یجیرنی من الله احد ولن اجد من دونه ملتحدا، إلا بلاغا من الله ورسالاته..** ﴾ (۲۳-۲۲/۷۲)، وه ههروا دهفه رمووی: ﴿ **ولو تقول علینا بعض الاقاویل لاخذنا منه بالیمین، ثم لقطعنا منه الوتین، فما منکم من احد عنه حاجزین** ﴾، (۴۶-۴۴/۶۹). ﴿ **وهو اعلم بما فیضون**

فیه ﴿خوای زانتره سبهرت بهو قورئانه که ئیوه رو ئه چن تییدا: جاری ئه لّین: جادووه، جاری ده لّین شیعوو هؤنراویه.. هتدا! ﴿کفی به شیهدا بینی و بینکم﴾ من ههر خوام بهسه که شایه د بیّت له نیوان من و ئیوه دا "بو گه واهی له سهر راستیی من و، ناراستیی ئیوه، ﴿وهو الغفور الرحیم﴾ وه ئه ویشه لیبوردی میهره بان بو ئه وانه ی تهوبه بکه ن ﴿^۱ قل ما کنّت بدعا من الرسل﴾ پیان بلّی: که من یه کهم کهس نیم، له پیغه مبه ره کاندّا تا ئینکاری په یامه کهم بکه ن. نه خیز، به لکو پیش من چه ندان په یامبه ری تر هاتوو، که ئه وانیش ههر ئه وه ی منیان و توه ﴿وما ادری ما یفعل بی ولا بکم﴾ و نایشزانم چی به سهر من وچی به سهر ئیوه دا ده هیئری؟ چونکه گشت بریاره کانی خوا له منه وه ناریدارن. عه لی کوپی ئه بی ته لحه له ئین عه باسه وه - خوا لیان پازی بی- ده لّیت: پاش ئه و نایه ته ی: (وما ادری ما یفعل بی ولا بکم) ئایه تی: (لیغفر لك الله ماتقدم من ذنبك وما تأخر..). هات بو وه لامی ئه و (وما ادری.. وه، بو وه لامی موسلمان ه کانی ش ئایه تی: (لیدخل المؤمنین والمؤمنات جنات تجري من تحتها الأنهار) هات. ته فسیری ته به ری: ۹۹/۲۲. ﴿ان اتبع الا ما یوحی الی﴾ من په پیره وی ههر له وه حی ده کهم، که له لایه ن خوا وه بوم دیت ﴿ان انا الا نذیر مبین﴾ من ههر بیدار که ره وه و تر سین نه ریکی ئاشکرام، له وه به ولاره هیچی ترم به ده ست نیه، جا که وابوو من خه ریکی کاری خوم و، ئیوه پیش خه ریکی کاری خوتان بن ﴿^۲ قل ارايتم ان كان من عند الله وكفرتم به﴾ پیان بلّی: باشه چ ده بینن و حالتان چوّن ده بیّت ئه گهر، روّش بوویه وه ئه م قورئانه له لایه ن خوا وه بیّت و، ئیوه پیش ههر برّوای پی نه که ن؟! ﴿وشهد شاهد من بنی اسرائیل علی مثله فامن واستکبرت﴾ وه شایه تیّک زانایه کی پله بهر- عه بدولّای کوپی سه لام- له نه وه ی یه عقوب گه واهی له سهر وینه ی واتای قورئان دا ئنجا برّوای به (محمد و به قورئان) هیئا، وه ئیوه ش هه رخوتان به گه وره زانی له برّواهیئان، ئایا ئیوه سته مکار نین؟! ﴿ان الله لایهدی القوم الظالمین﴾ به راستیی خوا هیدایهت و رینوینی قهومی سته مکار واته: کافر ناکات، چونکه به ئاره زووی خویان ئه وریگه یانه هه لبرّاردوو.

قورئان که لامی راست و ره وای خوایه:

﴿وقال الذین کفروا للذین آمنوا﴾ وه بی باوره کان سبهرت به وانه ی ئیمان و برّوایان به قورئان هیئانوو و تیان: ﴿لو کان خیرا ما سبقونا الیه﴾ ئه گهر ئه وه ی موحه ممه دپیئ هاتوو، واته: قورئان شتیکی چاک بوویه ئه وه ژارانه (سوهیب و عه ممارو بیلال) پیشمان نه ده که وتن له ئیمان هیئان پیی!! چونکه ئیمه ی خاوه ن ریّز لای خوا ﴿وان لم یهتدوا به﴾ وه وه ختی په یان پی نه برد، واته: په یان به قورئان نه برد ﴿فسیقولون هذا افک قدیم﴾ جا ده یانوت: ئه مه ئه فسانه و درّویه کی هه لبه سترای کونه له پیشینانه وه ما وه ته وه بوّیان!! بویه ئیمه برّوای پی ناکه یین! ئه مه له گه وره ترین جوّری نکوولی هه ق و، خو بهزل زانین و خه لک به کهم زانینه، که پیغه مبه ره ﷺ ده رباره ی ئه فهرمووی: (بطر الحق و غمط الناس) (متفق علیه) مسلم: ۹۳/۱. واته: کیرو خو بهزل زانین بریتیه له نکوولی هه ق و خه لک به کهمزانین ﴿^۳ ومن قبله کتاب موسی إماما ورحمة﴾ له پیش ئه م قورئانه ی شه وه خوا نامه که ی موسای دابه زاندو کردی به پیشه واه به زهی بو به نی ئیسرائیل. خو له مه دا هیچ مشت و مرّتان نبیه، ده ی ههر له و نامه یه دا موژده ی هاتنی پیغه مبه ره ﷺ ئه دات ﴿وهذا کتاب مصدق لساناً عربیاً﴾ ئه م قورئانه ش نامه و کتیبه که سه لمینه ری ته ورات و کتیبه پیشووه کانی خو یه تی به زمانیکی پارای عه ربی هاتوو ﴿لینذر الذین ظلموا﴾ تا سته مکاره کان برّسینی به سزای دۆزه خ ﴿وبشری للمحسنین﴾ و به چاکه کارانیش موژده به خش بیّت به به هشت که وابوو کتیبیکی ئاوا چوّن ده گونجی درّو و ئه فسانه ی پیشووان بی؟! ﴿ان الذین قالوا ربنا الله ثم استقاموا﴾ به راستیی

ئەو كەسانەى كە دەلێن: پەرەردگارمان (الله) یەو، پاشان پابەندى ئەو ئیمانە دەبن و پێك و پێك لەسەر پێگای راست، دەوەستن و ھەرگیز بەراست و چەپدا لا نادەن ﴿فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون﴾ ئەوانە ھىچ بىم و ترسێكیان لەسەر ناییت "لەپاشە پوژدا" و خەفەتبارو دل زویریش نابن، بۆ دونیایان و بۆى پەشیمان نابن ﴿اولئك اصحاب الجنة خالدين فيها جزاء بما كانوا يعملون﴾ ئەوانە بەوصیفەتانە، یارانى بەھەشتن، بەھەتاهەتایی تییدان، لە پاداشتی ئەو كارو كردهوانەدا كردوویانە.

سپاردەى خوا لەمەرباب و دایكەوھ:

ئیتەر پاش فەرمان بەیەكتاپەرستى و ئیخلاص بۆ خوا، فەرموى: ﴿وصينا الإنسان بوالديه إحسانا﴾

فەرمانمان بە ئادەمزاد دا بەچاكەكردن لە گەل دایك و باوكى

﴿حملته امه كرما ووضعتہ كرما﴾ دایكى بە ئەو پەرى

سەختى و ناپەھەتى و نازارەو بە پىستى سك ھەلیگرت و

(دووكیان بوو)، و زۆر بەدژواریش داینا، ئیتەر چۆن گوى

رایەلى نەكریت؟ ﴿رحمته وفضاله ثلاثون شهرا﴾ وەماوێ

دووكیانىو، لە شیر برینەوێ (۳۰) مانگی خایاند، واتە:

بەھەمووى دوو سال و نیوى خایاند، ئەم ئایەتەو ئایەتى

﴿وفضاله في عامين﴾ (۱۴/۳۱) ھەردووكیان ئەندازەى لای

خوارووى مانەوێ منداڵ لە سکی دایكیدا دیاریی ئەكەن بە

شەش مانگ، وە ماوێ شیر خواردنیش دیاری دەكات بە

دوو سال ﴿حتى إذا بلغ اشده﴾ تا ئەو ئادەمیزادە كاتى

گەشت بەكەمالى ھیزو ژیری خوى ﴿وبلغ أربعين سنة﴾

وگەشت بە تەمەنى چل سالی، دیارە ئیتەر كاتى ئەوێ بە

بەچاكى روو بكاتەوێ خوى، بۆیە ﴿قال رب اوزعنى ان

اشكر نعمتك التى انعمت على وعلى والدى﴾ وتى: ئەى

پەرەردگارم!! پامەینەو كۆمەكیم بكە كە سوپاسى ئەو نازو

نیعمەت و بەھرەیت بكەم كە بە من و باوك و دایكەت داو،

ووصينا الإنسان بوالديه إحساناً حملته أمه كرها ووضعته كرها وحمله، وفصله، ثلاثون شهراً حتى إذا بلغ أشده، وبلغ أربعين سنة قال رب اوزعنى أن أشكر نعمتك التى أنعمت على وعلى والدى وأن أعمل صالحاً ترضاه وأصلح لى فى ذرىتي إني تبت إليك وإني من المسلمين ﴿١٥﴾ أولئك الذين نقبل عنهم أحسن ما عملوا وونجاو عن سيئاتهم فى أصحاب الجنة وعد الصديق الذى كانوا يوعدون ﴿١٦﴾ والذى قال لولدي أفى لكما أعدائى أن أخرج وقد خلت القرون من قبلى وهما يستغيثن الله وبك إيماناً إن وعد الله حق فيقول ما هذا إلا أسطير الاولين ﴿١٧﴾ أولئك الذين حق عليهم القول فى أمر قد خلت من قبلهم من الجن والإنس إنهم كانوا خسرين ﴿١٨﴾ ولكل درجت مما عملوا وليوفى بهم أعمالهم وهم لا يظلمون ﴿١٩﴾ ويوم يعرض الذين كفروا على النار أذهبتم طينيتكم فى حياتكم الدنيا واستمتعتم بها فاليوم تجزون عذاب الهون بما كنتم تستكبرون فى الأرض بغير الحق وبما كنتم تفسقون ﴿٢٠﴾

راسپاردنى مروؤ بە چاكە كردن لەگەل باوك و دایكا لە گەلى جینگەدا ھاتوو، وەك: (وقضى ربك ألا تعبدوا إلا إياه

وبالوالدين إحساناً) (۲۳/۱۷) وە وەك (ان اشكر لى ولوالديك إلى المصير) (۱۴/۳۱). ﴿وان اعمل صالحاً ترضاه﴾ وەكە

كردەوێكە چاكى وا ئەنجام بەدەم تۆ لى پازى بيت ﴿واصلح لى فى نريتى﴾ وە نەوێ منداڵەكانیشم بۆ صالح و

چاك بكە. ﴿إنى تبت إليك وإنى من المسلمين﴾ بىگومان من لە رابردووم پەشیمانم و بۆلای تۆ دەگەریمەو، وە

بەراستى من لە موسلمانانى فەرمانبەردارم، دەتویش لىم خوێش ببە. تىبىنى: لە سیاى ئەم ئایەتەوێ وا دەرەكەوێ

كە مەبەست بە (الإنسان) لە فەرمایشتی: (وصينا الإنسان...) دا، كە سىك بوو لە سەر دەمىكدا ژیاو، وە

فەرموودەى: (وحمله و فضاله ثلاثون شهراً...) دەلالەت لەسەر ئەو دەكات.

ئینجا خوايش به باشتري شيوه پاداشتي ئەداتەوه، وەك ئەفەرموى ﴿**أولئك الذين نتقبل عنهم احسن ما عملوا**﴾ ئا ئەوانە كەسانىكەن كە ئىمەش كارە چاكەكانيان ئى وەرەگريى و پاداشتيان ئەدەينەوه ﴿**ونتجاوز عن سيئاتهم في اصحاب الجنة**﴾ و لەگوناھو تاوانيشيان ئەبوورين، وە لەپريى بەھەشتيەكاندا دەبن ﴿**وعد الصدق الذي كانوا يوعدون**﴾ ئەمەش ئەو بەلئە راستە بوو، كە ھەميشە لەسەر زمانى پەيامبەرەكان پييان ئەدرا، بەلى.. ئەومرۆفە نموونەى مەرۆفەى راسال و چاككاربوو لە گەل دايك و باوكيدا.

مندائى لاسار لەگەل باب و دايكيدا:

﴿**والذى قال لوالديه اف لكما**﴾ وە ئەوھيش بە باوك و دايكى خۆى گوت: ھاوار و ئۆف لەدەست ئىوھ ﴿**اتعداننى ان اخرج وقد خلت القرون من قبلى**﴾ ئايائىوھ بەلئەن بەمن ئەدەن كە جارى تر دەر بەئىنریمەوھ لە گۆرو زیندوو بكريمەوھ، و ئەوھ سالاھەى سالاھە كە خەلكىكى زۆر لە پيش منەوھ پويشتوون و مردوون و ھيچ كەسيكيان ئى زیندوو نەبوئەوھ ﴿**وهما يستغيثان الله ويك آمن**﴾ وە دايك و باوكيشى پەنايان بەخوا دەبرد كە پريموونى كوپە كافرولاسارەكەيان بكا و دەيانگوت: تياچووى خۆت باومر بەئە، بە پاشە پۆزو زیندوو بوونەوھ ﴿**ان وعد الله حق**﴾ بەراستى بەلئەنى خوا بە زیندوو بوونەوھ ھەق و راستە ﴿**فيقول ما هذا الا اساطير الاولين**﴾ كە چى بىليكدانەوھ ئەویش دەيگوت: ئەم قسانە چيە، زیندوو بوونەوھى چى؟ ئەمە ھەرئەفسانەو پەرپالانتەى پيشيانەوشتى تر نيە، ئەم مەرۆفەش نموونەى مەرۆفەى كافرو لاسار بوو لە گەل دايك و باوكى. ﴿**أولئك الذين حق عليهم القول**﴾ ئائەوانەش كەسانىكەن كە فرمايشتى خوا بە سزا بەسەريانداچەسپاوھ ﴿**فى امم قد خلق من قبلهم من الجن والإنس**﴾ ھەربەدەردى ئوممەت و گەلانى پيشين لە جندوكەو مەرۆ لەسەريان كەوت و ھاتە دى، واتە: خەلكىكى زۆريش لە پيشيانەوھ سەريچىيان كردو سزاي خويان بەسەردا درا، جا ئەميش وەك ئەوان گيرۆدەبوو ﴿**إنهم كانوا خاسرين**﴾ بەراستى ئەوانە ھەرھەمويان زيانمەند بوون ﴿**ولكل درجات مما عملوا**﴾ وەبۆ ھەريەك لە بروادارو بى برۆاي باسكراو چەندين پلە ھەيە لە پاداشتي ئەوھى كردوويانە ﴿**وليوفيهام اعمالهم وهم لا يظلمون**﴾ وەتا خوا بەتيرۆ تەسەل پاداشتي كارو كردەوھكانيان بداتەوھ ناھەقى و ستەميشيان ئى ناكرى ﴿**ويوم يعرض الذين كفروا على النار**﴾ وەپۆژيە ئەوانەى كە بى باومر بەرامبەر ئاگر رائەنوئيرين و نيشانيان ئەدرى ﴿**أذهبتم طياتكم فى حياتكم الدنيا**﴾ پييان ئەوترى: ئىوھ لە ژيانى دونيادا، ھەرچى خوشىو، رابواردنيكتان ھەبوو ئەنجامتاندا، ئيتەر بەشى ئيرەتان نەھيلايەوھ ﴿**واستمعتم بها**﴾ وە بەھرەوەر بوون پييان ﴿**فاليوم تجزون عذاب الهون**﴾ ئينجا ئەمپۆش پاداشت دەدریتەوھ بە سزاي سەركز كەر ﴿**بما كنتم تستكبرون فى الأرض بغير الحق**﴾، بەھۆى ئەوھ كە بەناھەق خوتان بە زل دادەنا لەسەر زەوى ﴿**وبما كنتم تفسقون**﴾ وە بەھۆى ئەو گوناھو تاوانەوھ دەتانكرد.

داستانى (ھوود) و قەومەكەى:

جا بۆ دلدانەوھى پيغەمبەر ﷺ خواى بالادەست داستانى (ھوود) و ھۆزەكەى باس دەكاو پيى ئەفەرموى: ﴿**واذكر اخا عاد إذ انذر قومه بالاحقاف**﴾ وە باسى براكتى ھۆزى عاد (ھوود) وەبیرخۆت و موسلمانان بينە، ئەو كاتەى كە لەكەى بيدار كەردەوھ لە (ئەحقاف) دابە سزاي خوا. (ئەحقاف): چەند كيۆو تەپۆلكەيەكى بەرزە لە ولاتى يەمەن (حەزەمەوت) دا وە گەلى عاديش لەوى دەژيان. ﴿**وقد خلت النذر من بين يديه ومن خلفه**﴾ بيگومان بيدار كەردەوھو پيغەمبەرانى زۆر بەر لە (ھوود) و دواى ئەویش رۆشتوون بەويئەى بيچدار كەردنەوھى ھوود بۆ ھۆزەكەى ﴿**الا تعبدوا الا الله**﴾ پيىگوتن: كە جگە لەخوا ھيچ شتيك مەپەرستن ﴿**انى اخاف عليكم عذاب يوم عظيم**﴾

چونکه من دترسم ئیوه تئووشی سزای پوژئیکی دژوارو گهوره بین، ئەمه ناگاداریی و بیدارکردنه وه که ی هوودی پیغه مبهەر بوو بو هۆزه که ی ﴿**قَالُوا اجْتَنِبُوا شَيْئاً مِّنْ آلِهَتِكُمْ إِنَّهُمْ لَمِيَاسٌ لَّكُمْ فِيهِمْ أَكْثَرُ مِمَّا جَعَلْتُمْ بَيْنَكُمْ وَأَنتُمْ عَلَيْهِ مُقْتَدِرُونَ**﴾ ۲۳ هۆزه خوانه ناسه که ی وتیان: ئایا تۆ بو ئه وه هاتوویت که ئیمه له پهرستنی خواکانمان لا بدهیت؟! ﴿**فَاتَنَّا بِمَا تَعُدُّونَ إِن كُنتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ**﴾ جا ئەگەر راست ئەکهیت، وهره بۆمان به وە ی به ئینمان پیده دهیت، واته: به سزاکه وه وهره، قهینا کا با ئیمه تیاچین! جا ئەم ئایه تی: (یستعجل بها الذين لا يؤمنون) (۸/۲۴) دووپاتی ئەو پهله پهله و داخوازییه یان دهکاته وه ﴿**قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ**﴾ هوریدیش وتی: به راستی زانینی کاتی سزاکه ته نها لای خوایه، من هیچ نازانم و هیچیشم به دهست نیه ﴿**وَابْلَغْكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ**﴾ وه ئەوه تان پیراده گهینم پیی نیردراوم پیتان رانه گهینه م ﴿**وَلَكِنِّي أُرَاكُم قَوْمًا تَجْهَلُونَ**﴾ و به لام من ئیوه به گه لیکی نه زان ده بینم، واته: نازانم

﴿**وَابْلَغْكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ**﴾ ۲۴ فلما راوه عارضا مستقبل اودیتهم ﴿**جَا كَاتِي دِيتِيَان لَه شِيْوَه ي هه وريكد ا پووبه وروی دۆل و شیوه کانیان ئەهات پییان وابوو هه وریکی باراناوییه**﴾ **قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مِّمِطْرَانٍ** وتیان: ئەمه هه وریکه بارانمان بو دهبارینی. ئەلین: بو ماوهیه کی زۆر گهرمایه کیان ئەوقه ده بی و، بارانیان بو ناباریت، جاکاتی هه وهره کیان دیت دلیان پیخووش کردو، هه موو چوون بو دۆل و شیوه کان و چاوه پروانی بارانیان ئی ئەکرد ﴿**بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ**﴾ گوترا پییان: نه خیر، ئەوه هه وری باران نیه، به لکو ئەو سزاییه ئیوه پهله تان بو ئەکرد، واته: ئەو سزاییه ئەتانت: ئەگەر راست ئەکهیت که ی دیت؟ ﴿**رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ**﴾ سزاکه ش: بایه که، جهزه به ی ئیش پیگه نه هری تیدایه ﴿**تَدْمِرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا**﴾ به فه رمانی پهروه دگاری خو ی هه مووشتیک له ناو دهبه ﴿**فَاصْبِحُوا لَا يَرَى إِلَّا مَسَاكِينٌ**﴾ جا ئیتر وایان به سه رهات ئاساریان

نه ده بینرا جگه له خانووه کانیان ئیتر خو یان و مهرو مالا تیان و کشتو کال و تاد... له ناوچوو، به فه رمانی خوی له کارزان ﴿**كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمَجْرِمِينَ**﴾ ناوا پاداشتی هۆزه تاوانکاره کان ئەدهینه وه، جا ئیوه ش -ئە ی قوره یش!- بیی بکه نه وه له ئەنجامی پاشه روژی خو تان.

خاتو (عائشه) -خو لی رازی بی- ئەلئت: هه رکاتی پیغه مبهەر ﷺ به ئاسوی ئاسمانه وه هه وریکی دیتبا، هه ئیشیکی هه بوو با دهستی ئی هه لده گرت و ئە ی فه رموو: ((اللهم إني أعوذ بك من شر ما فيه)) جا ئەگەر هه وهره که نه مابا، ئەوا سوپاسی خوی گه وهری ئەکرد، ئەگەر بمابا و بارانی باراندا ئیغه فه رموو: ((اللهم! صيبا نافعا)) (مسند امام احمد ۱۹۰/۶). خوایه! بارانیکی به که لک بی، له به شی فه رموده یه کی تر دا -که ئیمامی (موسلیم): ۶۱۶/۲.

ریوایه‌تی ئەکا - هاتوو: پاش ئەوه که خاتوو (عائشه) پرسیارى هۆی بى تاقه‌تی له‌پیغه‌مبەر کرد له‌کاتى هاتنى هوردا، ئەویش فهرمووی: (لعله یا عائشة! کما قال قوم عاد: (فلما رآه عارضا مستقبل أوديتهم قالوا هذا عارض ممطرنا) واته: کى ده‌لێت وهک هه‌وره‌که‌ی گه‌لى (عاد) نیه؟ ﴿۲۶﴾ **ولقد مکناهم فیما إن مکناکم فیه** ﴿۲۷﴾ وه بیگومان ئەوانمان ده‌سترویشتوو کردبوو له‌هیزوداریی، که نیوه‌مان وهک ئەوان ده‌ست رویشتوو نه‌کردبوو، که‌چی هه‌چ که‌لکی نه‌بوو بۆیان ﴿وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَابْصَارًا وَافْئِدَةً﴾ و گوی و چاوو دلمان پێدا‌بوون بۆ بینین و بیستن و تیفکرین ﴿فَمَا اغْنَى عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا ابْصَارُهُمْ وَلَا افْئِدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ﴾ که‌چی نه‌گویی و، نه‌چاوو، نه‌دلیان هه‌چ سوود و که‌لکی نه‌بوو بۆیان، نه‌یانزانی له‌جیگه‌ی خۆیاندا به‌کاریان بینن، تا له‌سزای ئەمڕۆ رزگاریان ببێت ﴿إِنْ كَانُوا يَجْعَدُونَ بَأْيَاتِ اللَّهِ﴾ چونکه به‌لگه‌و نایه‌ته‌کانی خویان نکوولی ئەکرد ﴿وَحَاقَ بِهِمْ مَآكِنَاوَا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ وه ده‌ره‌نجام ئەو سزایه‌ی ئەوان گالته‌یان پێ ئەکرد ده‌وری گرتن، جا نیوه‌یش - ئەی قوره‌یش! - وریا بن تا وهک ئەوان دووچار نه‌بن ﴿۲۸﴾ **ولقد اهلکنا ما حولکم من القرى** ﴿۲۹﴾ بیگومان ئێمه‌ گوندو شاره‌کانی ده‌ورو به‌رتانمان ئەی قوره‌یش! وهک (عاد، سه‌موود، سه‌با، لوط...) له‌ناو برد، کاتی سه‌رپێچییان کرد ﴿وَصَرَفْنَا الْآيَاتِ﴾ و نیشانه‌و نایه‌تی جو‌راو جو‌رمان خسته‌ به‌ر چاویان ﴿لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ به‌شکو به‌گه‌رینه‌وه سه‌ر ریی راست ﴿۳۰﴾ **فلولا نصرهم الذين اتخذوا من دون الله قربانا آلهة** ﴿۳۱﴾ باشه ئەوه بوچی ئەو بتانه‌ی ئەوان - له‌باتی خوا - ئەیانپه‌رستن - به‌مه‌به‌ستی ئەوه‌ی له‌خوا نزیکیان بخه‌نه‌وه - یارمه‌تیان نه‌دان له‌وکاته‌دا؟ ﴿يَلْضَلُوا عَنْهُمْ﴾ به‌لکو لییان بزریوون، کاتی سزاکه‌ ده‌وره‌یانی گرت ﴿وَذَٰلِكَ أَفْکَهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْقَهُونَ﴾ ئەوه‌ش نه‌نجامی درۆکه‌یان بوو که ئەیانوت: له‌خوامان نزیک ده‌که‌نه‌وه، وه‌نه‌ره‌ش هه‌لیان به‌ست که‌ئه‌یانگوت: ئەوانه‌ خوان وشه‌ریکی خوان!

جینی هاتنه‌ لای پیغه‌مبەر ﷺ گوییان له‌قورئان گرت:

﴿۳۲﴾ **وَإِنْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِنَ الْجِنِّ يَسْتَمْعُونَ الْقُرْآنَ** ﴿۳۳﴾ وه بیر بینه ئەو کاته ئەی موحه‌مه‌د ﷺ - وهک حاکم ئەلی - که نوکه‌س له‌جنۆکه‌کانمان نارد له‌لات تا گوی رابگرن له‌قورئان، پێشوا ئەحمه‌د له‌زوبه‌یره‌وه ئەلێت: په‌یامبەر ﷺ نه‌ئو، جنۆکه‌نه‌ی دیت، وه نه‌قورئانیشی بۆ ئەوان خویند، به‌لکو هه‌رئهمه‌بوو که پیغه‌مبەر ﷺ جارێک له‌گه‌ل تاقمی له‌هاوه‌لانی خویدا بۆ بازاری (عوکان) ده‌رویشتن، له‌و ده‌مه‌یشدا جنۆکه‌کان رێگری کرایوون له‌ناسمان، جادواتر رویشتنه‌وه بۆ لای هۆزه‌که‌ی خویان و تیان: چ ئەلێن؟ چ رویداوه؟! رێگری کرایوون له‌ناسمان!! و تیان: ده‌بی شتیکی گرنگ رویدابی؟ ئاده‌ی به‌خۆره‌لات و خۆئاوادا به‌رۆن ببینن چ رویداوه؟! ئەوانیش رویشتن و به‌م لای به‌ولادا زۆر گه‌ران، سه‌ره‌نجام رییان که‌وته (تیهامه)، پیغه‌مبەر ﷺ له‌ (نه‌خله) بوو به‌مه‌به‌ستی بازاری عوکان، وه‌کاتی نوێژی به‌یانی بوو، نوێژیان ده‌کرد، هه‌ندی له‌جنۆکه‌کانیش گوییان له‌قورئانه‌که‌ی پیغه‌مبەر بوو، جا له‌ئێو خۆیاندا و تیان: ئەمه‌یه ریی لیگرتووین له‌ناسمان، جا ئیتر گه‌رانه‌وه و تیان: (فقالوا إنا سمعنا قرآنا یہدی إلى الرشء فآمنا به‌ ولن نشرك بربنا احدا) ۲-۱/۷۲. جا سووره‌تی (قل اوحی إلى انه استمع نفر من الجن...) هات، خوی گه‌وره‌ش قسه‌و وتوو وێژی جنۆکه‌کانی له‌و سووره‌ته‌دا بۆ گێڕایه‌وه (بوخاری: ۷۳۳. مسلم: ۳۳۱/۱. به‌یه‌قی: ۲۲۵/۲. به‌لێ ئەم ریوایه‌ته‌وه چهند ریوایه‌تیکی دیکه واده‌گه‌یه‌نن که پیغه‌مبەر ﷺ ئەو جاره‌یه هه‌ر هه‌ستی به‌ئاماده‌بوونی جنۆکه‌ش نه‌کردی، به‌لکو گوییان له‌قورئانه‌که‌وه بووه، پاشان گه‌رانه‌وه بۆ لای هۆزه‌کیان و رووداوه‌کیان گێڕایه‌وه، ئەوانیش پۆل پۆل و، هۆز هۆز نوینه‌ریان نارد بۆ لای پیغه‌مبەر ﷺ و ئەویش قورئانی بۆ خویندن و بانگی کردن بۆ ئیسلام و موسلمان بوون. (شه‌یتان و جنۆکه) جگه له‌ (م‌لاحیده‌و

فهلأسيفه)ی کۆن و (علمانى)یهکانى نوئى ئیستا کهسى تر ئینکارو نکوولیيان ناکا (شه یخول ئیسلام ئین تهیمیه) دهلى: (وجماهير الامم یقر بالجن ولهم وقائع يطول وصفها ولم ينكر الجن إلا شذمة قليلة من جهال المتفلسفة والاطباء ونحوهم)الفتاوى (۳۲/۱۹). وه جگه له قورنان به فەرموودەیش بوون و وجودیان سەلمیئراوه، ئیمامی (بوخاریی) له (ئەبو هورەیره) وه فەرموودەى دیلهکەى هیئاه: (یا ابا هريرة! ما فعل أسيرك..؟! لهمه دريئثرو زياتر له سوورەى (جین) دا نووسراوه، دەتوانى سەیرىكى ئەوى بکەیت. بەلى هاتنى ئەو جنۆکانه بۆ گویگرتن له قورنان بەلگەیه بۆ ئەوه که کۆمەلێک لەدروستکراوى خوا هەیه.. پێیان ئەلین (جن) و ئەتوانن بەو شیوهیه که قورنان هاتووە بێخویندەوهو بیلینەوه.. جائیمەش لەوه زیاتر ناتوانین باسى (جن) بکەین، وه پێویستە برومان بە بوونیشیان

هەبى ئەگەرچى نەشبینرین، چونکە هەر رۆژەى شتیکی نوئى دەرئەکەوى ئەگەر پێش پینچ سەدە، باسى ئەو شتانه بکرایە که ئەمڕۆ دەرکەوتوون ئەیانوت: شیت بوون، لەولایش، وه ئیمە هیشتا واین لە سەرەتای رێگادا بۆ دەرخستنى شتە نادیارەکان. ﴿فلما حضروه قالوا انصتوا﴾ ئینجا کاتى گەیشتن و ئامادەى قورنان خویندەنەکه بوون لەناو یەئتردا وتیان: گوى بگرن و بى دەنگ بن، جا که وابوو (ئەى قەرەیش) بۆ ئێوه زۆر نەنگە که برۆا ناھینن پێى ﴿فلما قضى ولوا إلى قومهم منذرين﴾ ئینجا که خویندنى قونانەکه، تەواوو، خیرا گەرانەوه بۆ لای قەومەکیان بە ترساندنیان لە سزای خوا ﴿قالوا یا قومنا إنا سمعنا کتابا انزل من بعد موسى﴾ گەرانەوهو وتیان ئەى گەلەکه مان! بێگومان ئیمە گویمان لە کتیبیکەوه بوو که لەپاش موسا دابەزینراوه. (ئین عەباباس) ئەلێت: ئەو جنۆکانه هەوالی عیسیان ئەئەزانى ﴿مصدقاً لما بین یدیه﴾ سەلمێدەرى کتیبەکانى پێش خوێتەى، واتە: تەورات ئەسەلمیئى و ددانى پێدا دەنى ﴿یهدى إلى الحق وإلى طریق

وَأَذْصَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنصِتُوا فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٢١﴾ قَالُوا يٰقَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَىٰ طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾ يٰقَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ، يَعْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيَجْرِمَكُمْ مِنْ عَذَابِ آلِيسَ ﴿٢٣﴾ وَمَنْ لَا يُجِبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءُ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَغْنِ يَخْلُقْهُنَّ يَضِدُّ عَلَىٰ أَنْ يَحْيِيَ الْمَوْتَىٰ بَلَىٰ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥﴾ وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَٰذَا الَّذِي قَالُوا بَلًا وَرَيْثًا قَالُوا قَدْ دُفِنُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٢٦﴾ فَأَصْرَكُمَا صَبْرًا وَلَوْ أَنِ اعْرِضَ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَوْ يَلْبَثُونَ إِلَّا سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ بَلْغَ فُهل يَهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمُ الْفٰسِقُونَ ﴿٢٧﴾

سُورَةُ الْحَقِّ

الَّذِينَ كَفَرُوا

٥٦

مستقيم﴾ رینوئى دەکا بۆ هەق و بۆ رێی راست ﴿یا قومنا اجیبوا داعی الله و آمنا به﴾ وتیان: ئەى خزمینە! وەلامى بانگبەرەکەى خوا بدەنەوهو برۆاش بە خوا بینن ﴿یفغر لکم من ذنوبکم﴾ لە گوناھەکانتان خوش دەبیت ﴿ویجرکم من عذاب الیم﴾ و لەسزای ئیش پێگەیهنەریش دەتانپارێزیت ﴿ومن لا یجب داعی الله فلیس بمعجز فی الارض﴾ خۆهەر کەسیک وەلامى بانگخوازی خوا نەداتەوه، ناتوانی لە زەویددا لە دەستی خوا دەرچى و هەلى ﴿ولیس له من دونه اولیاء﴾ و جگە لەخووش هچ یارو دوستیکى نییه "نا بتوانی لەو رۆژەدا یارمەتى بدا، (لێردەدا گفتوگۆی جنۆکەکان تەواو دەبى و ئەفەرموی: ﴿اولئک فی ضلال مبین﴾ ئەوانەى باوەر ناھینن لە گومپارییهکی ئاشکرادان.

ژبیانه‌وی پاش مردن:

﴿ **اَلَمْ يَرَوْا اَنْ اللّٰهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ** ﴾ ئایا نهو بی پروایانه نه‌یازانیوه که نه‌وخواهی‌ی ناسمانه‌کان و زه‌وی دروست کردو ﴿ **وَلَمْ یَعِیْ بِخَلْقِهِنَّ** ﴾ به‌هوی دروستکردنیشیانه‌وه بی هیژ نه‌که‌وتوو ماندوو نه‌بوو ﴿ **بِقَادِرِ عَلٰی اَنْ یَّحٰیِ الْمَوْتٰی** ﴾ به‌توانایه که مردوه‌کان زیندوو بکاته‌وه؟ ﴿ **بَلٰی اِنَّهٗ عَلٰی شَیْءٍ قَدِیْرٌ** ﴾ به‌لی بیگومان نه‌و زاته به‌سهر هه‌موو شتی‌کدا ده‌سه‌لاتداره، چو‌ن له سهره‌تاوه دروستیکردو‌ن، هه‌رئاوایش بو‌جاریکی دی زیندوو‌یان نه‌کاته‌وه ﴿ **وِیَوْمَ یُعْرَضُ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا عَلٰی النَّارِ** ﴾ وه نه‌و روژه‌یان وه‌بیر بی‌نه‌وه که خوا نه‌ناس و بی پروایان نیشانی دو‌زه‌خ نه‌درین ﴿ **اَلِیْسَ هٰذَا بِالْحَقِّ** ﴾ پنیان نه‌وتری: ئایا نه‌م سزایه‌ی ئیستاکه ئیوه نه‌یچیژن هه‌ق و راست نیه؟! ﴿ **قَالُوْا بَلٰی وَرَبِّنَا** ﴾ هه‌موو به‌یه‌کده‌نگ نه‌لین: به‌لی، به‌په‌روه‌ردگارمان سویندبی، راسته ﴿ **قَالَ فَذٰوِقُوا الْعَذَابَ بِمَا کُنْتُمْ تَکْفُرُوْنَ** ﴾ خوا ده‌فرمو‌ی: جا ماده‌م وایه سزاکه بچیژن، به‌هوی نه‌وه‌ی باوه‌رتان نه‌هیئاو کافر بو‌ون.

لی‌پراو نه‌به‌زاو به، وه‌کو پی‌غه‌مبه‌رانی به‌ر له‌خو‌ت:

﴿ **فَاصْبِرْ کَمَا صَبَرَ اَوَّلُوْا الْعَزْمَ مِنَ الرِّسْلِ** ﴾ پاش نه‌وه‌ی خوا به‌یه‌کزانین و زیندوو بو‌ونه‌وه‌ی به، به‌لگه‌و نیشانه‌وه سه‌لماند، نه‌فرمو‌ی: جا ئارامت بی و خو‌پاگر به‌ نه‌ی موحه‌مه‌د! ﷺ هه‌روه‌کو په‌یامبه‌ره‌خواه‌ن (عه‌زم) به‌کان خو‌یانیان راگرت له‌به‌رده‌م نه‌و هه‌موو نه‌زیه‌ت و نه‌شکه‌نجه‌دا.

ئولوله‌عزم نه‌مانه‌ن: (نوح، ئیبراهیم، موسا، عیسا) - علیهم‌الصلاة والسلام - (مه‌سروق) نه‌لی: خاتوو عائیشه خوی لی رازی بی پی‌ی وتم: که پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ هه‌ر نه‌وه‌نده به‌ روژوو ده‌بوو، هه‌ر نه‌وه‌نده خو‌ی برسی ده‌کرد، دیسان هه‌ر نه‌وه‌نده به‌روژوو ده‌بوو، نه‌و‌جا ده‌یفه‌رموو: (یا عائشة! ان‌ الدنيا لا تنبغی لمحمد ولا لآل محمد، یا عائشة! ان‌ الله لم یرض من اولی‌ العزم من الرسل الا بالصبر علی مکروهها، والصبر عن محبوباتها، ثم لم یرض منی الا ان‌ یکلفنی ما کلفهم، فقال: (فاصبر کما صبر اولوا العزم من الرسل) و انی - والله - لأصبرن کما صبروا جهدي، ولا قوة الا بالله) الدر المنثور: ۴۵۴/۷. نه‌ی عائیشه! بیگومان نه‌م دونیایه ناگونجی و ده‌س نادا، نه‌ بو موحه‌مه‌د خو‌ی و، نه‌ بو‌ قال و به‌یتی و خانه‌واده‌ی محه‌مه‌د، نه‌ی عائیشه! به‌راستی خوا له (ئولول عه‌زم) به‌کان رازی نابی مه‌گه‌ر به‌خو‌ پاگرتن له به‌رامبه‌ر ناره‌حه‌تی و ناخو‌شی و، خو‌شیه‌کانه‌وه، پاشان له‌من - به‌تاییه‌ت - رازی نابی مه‌گه‌ر چ ته‌کلیفی‌کی له‌وان کردبی، له‌منیشی بکا، جا ئایه‌تی (فاصبر کما صبر اولوا العزم من الرسل) ی خو‌یندنه‌وه‌و فره‌مو‌ی: به‌راستی - سویند به‌خوا - من ئارام نه‌گرم هه‌ر وه‌کو نه‌وان له‌سهر ناره‌حه‌تی ئارامیان گرت، بو‌ نه‌مه‌یش هیژو تواناو سه‌ره‌که‌وتن هه‌ر به‌ده‌ستی خوایه. ﴿ **وَلَا تَسْتَعْجَلْ لَہُمْ** ﴾ و بو‌ ئازارو سزادانیان په‌له مه‌که ونزای شه‌ریان لی مه‌که، چم‌نکه نه‌و سزایه‌یان هه‌ر نه‌وقه نه‌بی‌ت ﴿ **کَانَهُمْ یَوْمَ یَرُوْنَ مَا یُوْعَدُوْنَ لَمْ یَلْبِثُوْا اِلَّا سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ** ﴾ نه‌و روژه که به‌لینیان دراوه‌تی، هه‌ر کاتی‌ک پینشاهات، وا ده‌زانن ته‌نھا کاتی‌کی زو‌ر که‌میان له‌روژیکدا پی‌چوو، ﴿ **بِلَاغٍ** ﴾ نه‌م قورئانه راگه‌یاندنیکی ته‌واوه بو‌یان ﴿ **فَہَلْ یٰہٰکَ اِلَّا الْقَوْمُ الْفٰسِقُوْنَ** ﴾ جا ئایا جگه له‌گه‌لی له سنوور ده‌رچوو‌ان، که‌سی‌کی تر به‌سزا تیا نه‌چی؟! دیاره نا، که نه‌مه‌ش نه‌وپه‌ری دادگه‌ری و دادپه‌روه‌ری خوی گه‌وره‌یه.

کوتایی سوورده‌تی (نه‌حفاف).

(وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ وَالْمِنَّةُ)

*** **

۴۷- سوورده تی (موجه ممد د)

مهددنییعو (۲۸) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

نهم سوورده تی (موجه ممد د) به سوورده تی (قتال) یش ناوبراوه، نه گهرچی ناوه بنه پرتیه که شمی پر به پر نهمه هله دگریت، چونکه باسی جه نگاندنه له گهل دورژمانی دینی خوادا: نینجا باسی شیوهی جه ننگردن، دیلکردن، دستکوت و غنیمت، فیل و فهرجی دوو پرووه کان دهکات.

به ناشکرا له گهل بی پرواکاندا جهنگ رانه گیه نیت، پاشان فهران به موسلمانان کان نهدا - بو پاککردنه و هی

زه ویی له چلک و چه په لی خوانه ناسی و بی پروایی -

بجهنگن، بجهنگین تا شه و که تی کافران نه شکینن، نه وسا له پاش کوشتاریکی زور دیلیان دهکن، بو دواتریش ریگهی عیززت و سرکه و تن دست نیشان نهکات، هاوپی له گهل باسکردنی سیفاتی دوو پرووه کاندا، جا هر به و شیوهیه دریژه به باسی مه سه له ی جهاد نهدات تا سرکه و تن.

جهزای موسلمانان و، توله ی کافران:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * الذين كفروا وصدوا عن

سبیل الله﴾ نهو که سانه ی بی باوه پروون و بهر هلهستی ریگهی دینی خویان دهکرد و نه یانده هیشت مهردوم پروا بینن به بهرنامه که ی خوا ﴿اضل اعمالهم﴾ خوا کاره کانیانی باتل و پوچه ل کردونه وه، چونکه بو خویان نه کردوه. که و ابوو هرشتیک نه نجام بدن - وه که کومه ککردن به یه کترو، سهردانی خرمان و دوستان و، یارمه تیدانی مه ژاران.. هتد - بایه خ و نرخیکی لای خوا نابی، وه که له جیگایه کی تردا نه فهرموی: (وقدمنا إلى ما عملوا من عمل فجعلناه هباء منثورا (۲۳/۲۵)). ﴿والذين آمنوا وعملوا الصالحات﴾

بسم الله الرحمن الرحيم
الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ۝ (۱) وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ۝ (۲) ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَالَّذِينَ آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ ۝ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ ۝ (۳) فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبُ الرِّقَابِ حَتَّى إِذَا أَتَخْتَصِمُواْ مُوقِفَدُوْا أَلْوَنَاقَ فَإِمَّا مَنَابِعُهُوَ إِمَّا فَدَاءٌ حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ذَٰلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَآتَيْنَاكُمْ مِنْهُمْ وَلَٰكِنْ لِّيَبْلُوَ بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَنْ يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ۝ (۴) أَسْمِدِيَهُمْ وَيُصْلِحْ بَالَهُمْ ۝ (۵) وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَفَهَا لَهُمْ ۝ (۶) بَنَاتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ نَصَرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ۝ (۷) وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعْسًا لَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ۝ (۸) ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أُنْزِلَ اللَّهُ فَاحْبَطُواْ أَعْمَالَهُمْ ۝ (۹) أَفَلَمْ يَسِيرُواْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُواْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَالُهَا ۝ (۱۰) ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ ۝ (۱۱)

نه وانهش که پروایان هینا بوو کاره چاکه کانیان کردبوو ﴿وآمنوا بما نزل علی محمد﴾ پروایان هینابه قورثان که بو موجه ممد ﷺ دابه زینراوه ﴿وهو الحق من ربهم﴾ وه نه وه شه نهو هقه له لایه ن پروهر دگاریانه وه هاتووه، کراوه به بهرنامه ی ژبانیان ﴿کفر عنهم سیئاتهم وأصلح بالهم﴾ خوا گونا هه کانیان نه به خشی و حالیان چاک نهکات له دین و دنیا دا ﴿ذلک بان الذین کفروا اتبعوا الباطل﴾ نه ویش واته: پوچه لکردنه و هی کارو کرده و هیان به هو ی نه و وه یه: نه وانه ی که بی پروان و شوین ناهق و ریگهی پوچه لکه و توون ﴿وان الذین آمنوا اتبعوا الحق من ربهم﴾ و نه وانه یش پروایان هینا وه، په یرویان لهو هقه کرده له لایه ن پروهر دگاریانه وه هاتووه، بو یه نه ویش گونا هه کانیان نه سپرته وه کارو باریان ری و پیک نهکات ﴿کذلک یضرب الله للناس امثالهم﴾ وه که خوا پاشه روژی ههر دوو لای روشن کرده وه، ههر ناوایش نه حوالیان بو خه لک روون دهکاته وه، بو نه و هی پهن دو ناموژگاری لی و هرگرن.

کاتی تووشی بی دین و خوانه ناسان بوون له ملیان دهن:

پاش ئه وهی خوی جوانکار به ئاشکارا جهنگی راگه یاند له گهل ئه و خوا نه ناس و بی پروایانه دا، ئینجا موسلمانان ههل دهنی بویی و ده فهرمووی: ﴿ **فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا** ﴾ جا کاتی گه یشتن به بی پرواکان له جهنگدا ﴿ **فَضْرِبُوا الرِّقَابَ** ﴾ له گهر دنیان بدن ، واته: ملیان بیه پینن و سهریان له لاشه یان بکه نه وه ﴿ **حَتَّىٰ إِذَا أَتَخْتَمُوهُمْ** ﴾ بجهنگن تاکاتی لاوازیان دهکن به کوشتار لیگردنیکی زورو شکاندنیان ﴿ **فَشْدُوا الرِّثاقَ** ﴾ ئنجائه وهی ماوه دیلی بکه و، مه حکم بیان به ستنه وه و چاودیریان بکه رانه کهن ﴿ **فَإِذَا مَنَا بَعْدَ** ﴾ ئه وسا یان به خوږایی و منهت خستنه سهریان، ئازادیان بکه، ئه گهر پیشه وای موسلمانان پینی چاک بوو ﴿ **وَأَمَّا فِدَاءٌ** ﴾ یان به فیدیو بریتی، واته: دیل به دیلیان پی بکه، یان شتیکیان ئی وهرگرن، به لام ئه مه دواي ئه وهیه شهوکهت و پهروبا لیان ده شکیت و ده سه لاتی جهنگیان نامینی. (ئین که سیر) ده لی: له وه دهچی ئه م ئایه ته پاش رو دا وه که ی (به در) هاتی، چونکه له وی به هو ی راگرتن و ئازاد کردنی دیله کانه وه - پیش شکاندنی شهوکه تیان - (عیتاب) و گله یی هاته سهریان ، وه ئه فهرمووی: (ماکان لنبی ان یکون له أسری حتی یثخن فی الأرض) (۵۷/۸). پاشان هندی ده لی: ئه م ئایه تی سووره تی (قیاتال) ه، به ئایه تی (فَإِذَا انْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحَرَمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ) له سووره تی (به رائه) سپرا وه ته وه مه نسوخه ، ئه گهرچی زور به ی زانیان رایان له سهر ئه وهیه که نه سپرا وه ته وه و، (پیشه و) بو خوی ده سه لاتی هیه له نیوان ئازاد کردنی دیله کاند به منهت و خوږایی، یان به بارمته و بریتی، یان به کوشتن، یه کیکیان هه لبریری. به به لگی ئه وه که پیغه مبه ر ﷺ له نیو دیله کانی (به در) دا (نه زری کوږی حاریس) ه و (عوقبه ی کوږی ئه بی موعه یی) ی کوشت. ﴿ **حَتَّىٰ تَضَعَ الْحَرْبُ أَرْزَارَهَا** ﴾ تاجهنگ ته وای ده بی.

به لی.. جهنگ گه لیك كه لك و سوودی هیه، له وانه: له شی مروؤ به هیز دهکات، ته کنه لؤژیا گشه دهکات، گهل زیاد دهکات، مروؤ که کان هوشیار نه بنه وه، سته مکارانیش تیا نه چن. ده لی: (ئهره ستو) به ئه سه کهنده ری و تووه: ئاسایش و پالدا نه وه، زیانی گه وره دینی به سه رگه لدا، بویه و تراوه: ئه گهر ویستت گه لیك سه رکه وی بیخه ره جهنگه وه، ئه وکاته ده رگای به ختیاری بو ئه کریته وه، هه رگه لیکیش خوی بدزیته وه له دیفاع له خوی و، حز به دانیشتن و پالدا نه وه بکات، ئه وه خوی بردوته سه ر لیواری تیاچوون (ته فسیری مه راغی). ﴿ **ذَلِك** ﴾ ئه وه بریاری خوا بوو: جهنگ له گهل بی پروایاندا، دیل کردنیان، پاشان به ره لا کردنیان به و شیوهیه، وه یان به هه ر شیوهیه ک پیشه وای بریاری بویدا. ﴿ **وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانْتَصَرَ مِنْهُمْ** ﴾ ئه گهر خوا بیویستبا ، خوی تو له ی ئی وهر نه گرتن و له ناوی نه بردن، به بی ئه وه ی فه رمان به ئیوه بکات جهنگیان له گهل بکه ﴿ **وَلَكِنْ لِيَبْلُوَ بَعْضُكُمْ بِبَعْضٍ** ﴾ به لام ئه وه ی نه ویست ، بو ئه وه ی به یه کتر تاقیتان بکاته وه، واته: بو ئه وه ئیوه به کافران تاقیبکاته وه به جهنگ و جهاد ﴿ **وَالَّذِينَ قَتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ** ﴾ وه ئه وانه ی له ربی خوا دا کوژران ﴿ **فَلَنَ يَرْضَىٰ أَعْمَالَهُمْ** ﴾ خوا کارو هه ولی ئه وانه له ناو نابا ، به لکو به چه ند قات بویان زیاد ئه کات ﴿ **سَيَهْدِيهِمْ** ﴾ له دنیاشدا رینمایان ئه کات بو کاری چاک و هوکاره کانی بردن به هه شت ﴿ **وَيُصَلِّحُ بِهِم** ﴾ کاروباریان بو ئاسان ده کاو، حالیشیان چاک ئه کات ﴿ **وَيَدْخُلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَفَهَا لَهُمْ** ﴾ و ئه یانباته به هه شته وه که به جوړه ها شیوه بو ی باسکردوون ، به شیوهیه که هه موو که سیك جیگای خوی ئه زانی و لی و ن نابیئت، هه روه ک ئه و روژه له دایک بووبن ئاشنان پیی.

پیغه مبه ر ﷺ ده فهرمووی: (يعطى الشهيد ست خصال: عند اول قطرة من دمه: تكفر عنه كل خطيئة، ويرى مقعده من الجنة، ويزوج من الحور العين، ويأمن من الفزع الأكبر، ومن عذاب القبر، ويحلى حلة الإيمان). (مسند الإمام

احمد: ۲۰۰/۴. شهید هر له پړانی یه که د لویې خوښه وه شه شتی نه دریتي: هه موو تاوانیکي نه پوښی، جی خوی له بهه شتدا نه بیني، له حور له عینه کان ژنی نه دریتي، له ترسه گوره که ی قیامت بی خه نه کړی، له عذاب و سزای گوږ رزگاری ده بی، جلکی رازاوه ی ئیمانی له بهر ده کړی.

له پړوايه تيکدا هاتوه: (يشفع الشهيد في سبعين من اهل بيته). نه بوو داود: ۲۵۲۲. شهید شه فاعه تی حه فتا کهس له بنه مالو خانه واده که ی ده کا.

نهر پشتيوانی ئیسلام بیت، خواش پشتيوانته:

﴿يا ايها الذين آمنوا ان تنصروا الله ينصركم﴾ نهي نه وانه ی ئیمان و باوه پرتان هیناوه! دلنیا بن نه گهر ئیوه یارمه تی ئایینه که ی خوا بدن، نه و بیگومان خواش یارمه تی ئیوه ده و، به سر دوژمنان تاندا سهرتان نه خات، ﴿ويثبت اقدامكم﴾ وه پیکانتان له جیگانای جهنگدا - به زه فرو ته مکی له زه ویدا - جیگر ده کات ﴿والذين كفروا فتعسا لهم﴾ و نه وانه ش که بی باوه ربوون، خوا له نایان ده با ﴿واضل اعمالهم﴾ کاره کانیشیان پوچه ل نه کاته وه، واته: پاداشیان له سر ناداته وه ﴿ذلك بانهم كرموا ما انزل الله﴾ نه وه ش له بهر نه ویه که به راستی نه وان رقیان له ویه یامه ده بووه خوا دایه زاندووه ﴿فاحبط اعمالهم﴾ جا خواش کاره کانیا بی ئاکام کرده وه. (حبوط) له بنه رتا بریتیه له ئاوسان و (با کردنی) سکی ئاژل، به ووی جوړه گیایه که وه که دهیخوات سهره نجام نه یکوژی و تیا نه چی، هر به و شیوه یه ش کاری بی پرواکان زوړو گوره نه بی، تا دهره نجام خوی گوره پوچه لی نه کاته وه و سوودی نامینی بویان.

ناگر بو کافرانو، بهه شتیش بو پاریزکاران:

﴿افلم يسيروا في الأرض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم﴾ ئایانو بی باوه پرانه به پړوی زه ویدا نه چوون، تا سهر بکه چوون بووه پاشه روژی نه وانه ی پیشیان؟ ﴿دمر الله عليهم﴾ هه رچیه کیان هه بوو خوا له ناوی برود، ناوچه و ولاتی ویرانکردن و. تاقی مال و مندالی نه هیشتن ﴿وللكافرين امثالها﴾ وه بو هه موو بی باوه رکانیش وینه و نه مسالی نه و پاشه روژه هیه ﴿ذلك بان الله مولى الذين آمنوا﴾ نه و پاداشته ش (سهر خستنی باوه پرداران و، تیکشکاندن بی باوه ران) له بهر نه ویه که به راستی خوا پشتيوانی نه وانه یه پروایان هیناوه ﴿وان الكافرين لا مولى لهم﴾ بی پروایانیش هیچ سهر پرشتیکارو یارمه تیدریکیان نه. (قه تاده) نه لیت: نه ئایه ته له شیوی (نه بوو تالیب) دا هات، نه و کاته ی که موشریکان نه یانوت: ئیمه (عوززا) مان هیه وه، ئیوه نیتانه! پیغه مبه ریش ﷺ فرمووی: ((قولوا: الله مولانا ولا مولى لكم)) فتح الباری: ۱۸۸/۶. واته: ئیوه ش بلین: ئیمه ش (الله) پشتيوانانه، وه ئیوه هیچ پشتيوانیکتان نه. ﴿ان الله يدخل الذين آمنوا و عملوا الصالحات جنات تجري من تحتها الأنهار﴾، بیگومان نه و که سانه ی که پروایان هیناوه کاره چاکه کانیا نه نجام داوه خوا نه یانباته نیو چهن دین باخاتی بهه شته وه که چومه ئاوو تا فکه به بن داره کانیدا دیت و ده روا ﴿والذين كفروا يمتعون و ياكلون﴾ و نه وانه ش و بی باوه ربوون، له زه نه بهن و نه خوڼ له دنیا دا ﴿كما تاكل الانعام﴾ وه ک ئاژل ده خوڼ و، بیري هیچ شتیکیان لا نه ﴿والنار مثوى لهم﴾ ئاگریش جییه بویان، واته: چهن روژی رائه بوین، به لام دهره نجامیان دوزه خه، پیغه مبه ر ﷺ دهر باره ی خواردنی باوه ردارو بی باوه ر ده فرمووی: ((المؤمن يأكل في معى واحد، والكافر يأكل في سبعة امعاء)) فتح الباری: ۴۶/۹. واته: موسلمان خواردن ده کاته یه که ریخو له وه، به لام کافرو خوانه تاس ده یکاته نیو حه وت ریخو له وه، مه به ست نه ویه که ئیماندار حه لال خوړو که مخوره، به لام خوا نه تاس زوړ خوړو

گوئی له حال و حرام نیه. ﴿وَكَايْنٍ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ الَّتِي أَخْرَجْتِكَ﴾ وهزور شارنشین به هیتر له شارنشینانی نهو شاره ی تو یان دهرکرد لئی ﴿اَمَلِكُنَا هُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ﴾ هه مووشیا نمان له ناو بردن و هیچ یارمه تیدهریکیشیان نه بوو، جا نه بی نه مان به ته مای چی بن؟. (ئیین عه باس) نه لی: کاتی پیغه مبه ر ﷺ له مه که وه دهر نراو له نه شکوه ته که خو ی حه شار دا رووی له مه که ناو فهرمووی: (انت احب بلاد الله إلى الله، وانت احب بلاد الله الي، ولولا ان المشركين اخرجوني لم اخرج منك). (ئیین نه بی حاته م). واته: تو له هه موو شاره کان لای خوا خو شه ویستتریت، هه روه ها لای منیش له هه مووان خو شه ویستتریت، خو نه گهر موشریکه کان دهریان نه په رانا بام، قهت لیث نه نه چومه دهری.

هه ق په رست و ناروزو په رست، وه کو یه ک نین:

﴿۱۴﴾ اَمِنْ كَانَ عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّهِ﴾ نایا که سی که له یه ن په روه رد گاریه وه به لگه یه کی روونی هه بیث ﴿کَمَنْ زَيْنَ لَهُ سَوْءَ عَمَلِهِ﴾ وه کو نهو که سه وایه کرده وه خراپه کانی له بهر چاو پاریندرا بیته وهو بوی شیرین کرابی ﴿وَاتَّبِعُوا اَهْوَاءَهُمْ﴾ وه له هه واو ناروزوی خو یان په یه وه بیان کردبی؟ په سنی به هه شت و رووباره کانی:

﴿۱۵﴾ مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ﴾ نمونه و سیفه تی نهو به هه شته ی به خو پاریزان به لئین دراوه له پاشه پرورد ا پییان بدریث به م شیوه یه:

۱- ﴿فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ﴾ رووباری زوری له ناوی خاوین و نه گور اوو بی بونی تیدایه.
۲- ﴿وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ﴾ وه زور رووباری تیدایه، له شیر ی سپی و جوان که به هو ی مانه وه - وه ک شیر ی دونیا - تامی نه گور اوو، چونکه له گوانی ئارهل نایه ته دهری، وه ک دهره رموی: (لم یخرج من ضرور الماشية).

۳- ﴿وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ﴾ چه ندین چه م و

رووباری تیدایه، له شهراب و عهره قیک - که بو نهوانه ی نه یخونه وه - زور خو ش و به مه زیه، واته: دووره له هه وه سه فه یکی عهره قی دونیادا، وه ک له سوره تیکی تر دا نه فهرمو ی: (لا فیها غول ولا هم عنها ینزفون). (۴۷/۳۷)، یان دهره رموی: (لا یصدعون عنها ولا ینزفون). (۱۹/۵۶).

۴- ﴿وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى﴾ چه ندان چه م و رووباری تیدایه، له هه نگوینی پالوته و بیگهر د، له موم و له هه شتیکی تر، له هه نگوینی دونیادا هه یه. له فهرموده یه کدا - که پی شهوا (نه حمه د) و (ترمذی) هیئاویانه - هاتووه: له به هه شتا رووباری شیر و ناوو هه نگوین و شهراب هه یه، پاشان هیمان چوم گه لی دیکه شی لی جیا ده بیته وه.

۵- ﴿وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِ الثَّمَرَاتِ﴾ لهوی جوراو جور ی میوه یان بو هه یه.

سورة الحديد

سورة الحديد

إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَسْمَعُونَ بَأْسًا فَاكُلُوا كُلَّ الْأَنْعَامِ وَالنَّارُ مَشْوًى لَهُمْ ﴿۱۴﴾ وَكَانَ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ الَّتِي أَخْرَجْتَكَ أَهْلَكَ نَحْمُ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿۱۵﴾ أَمِنْ كَانَ عَلَى بَيْنَةٍ مِنْ رَبِّهِ كَمَنْ زَيْنَ لَهُ سَوْءَ عَمَلِهِ وَاتَّبِعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿۱۶﴾ مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ ﴿۱۷﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّى إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ أَنْفًا أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبِعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿۱۸﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَآزَادَهُمْ هُدًى وَآتَيْنَاهُمْ تَقْوَاهُمْ ﴿۱۹﴾ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَنَّى لَهُمْ إِدْجَاءُ هُنَّ ذَكَرْنَهُمْ ﴿۲۰﴾ فَأَعْلَمَ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَسْتَغْفِرُ لَذُنُوبِكَ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ ﴿۲۱﴾

سورة الحديد

۵۸

۶- ﴿وَمَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ﴾ لیبوردن و لیخو شېوونی په روهدگار یانیاں بو هیه، که نه وه چاکترین شته ﴿کَمَن هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ﴾ نایا نه وانه که نه وه موو نازو نیعته تیان هیه، وه نه وکسه وایه که هه میشه له ناگری دوزخ خدا بیت؟ ﴿وَسَقُوا مَاءَ حَمِيمًا﴾ و ناوی کول به کولیان پیده خو نه وه کاتی تینو یان ده بیت "﴿فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ﴾ جا ریخو له یان پاره پاره نه کا، نایا نه و دوو ده سته یه وه که یه ک وان؟!

دوو پاره کان گوی ده گرن و ناییسن:

﴿وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ﴾ نهی موحه مهه! ﴿هَٰؤُلَاءِ لَهُ دُورٌ رَّوَّانَةٌ كَؤُودٌ بُوْءُ الْكُفْرِ﴾ حتی اذا خرجوا من عندك هه تاکاتی له لای تو هه لئسن و به جیت دین ﴿قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ آنفًا﴾ له و هاوه لانه یان - له نه مسالی (ثین عه باس، ثین مه سعو) - زانیاریان پیدراوه، ده پرسن و نه لین: نه ری نه وه نیستا نه م پیاره (موحه مهه) چیکوت؟ ﴿وَلَنُكَالُ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ﴾، نا نه وانه خوا مو ری بهد به ختی ناوه به سهر دلیاندا ﴿وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ﴾ و ه شوینی هه واه و ه و س و ناره زوی خو یان که وتوون، بو یه له هیچ تینا گن ﴿وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى﴾ نه وانه ش ری و رببازی دروستیان گرت بهر، خوا هیدایهت و رینمانی زیاده کردن ﴿وَأَتَاهُم تَقْوَاهُمْ﴾ ته قواو پاریزکاریشی پیدان، تاخو یانی پی پاریزن له ناگر ﴿فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَن تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً﴾ نایا نه مانه مه گر چاوه ری هاتنی قیامت ناکه له نا کاو ده رگایان لی بگریت؟! ﴿فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا﴾ خو بیگومان هندی له نیشانه کانی قیامت هاتونه پیش و ده رکه وتوون، وه له سووره تیکا نه فرموی: (اقتربت الساعة وانشق القمر) یان (اتی امر الله فلا تستعجلوه) (۱/۱۶) وه هاتنی دوا هه مین پیغه مبه ریش ﴿هَرَّ يَهُكِيكُهُ لَه نِشَانَه كَانِي قِيَامَتِهِ﴾ وه خو ی نه فرموی: (بعثت انا والساعة كهاتين) فتح الباری: (۵۶۰/۸). ﴿فَإِنِّي لَهُمْ إِذَا جَاءَتْهُمْ ذِكْرَاهُمْ﴾ جا نه و کاته که قیامت تیان هات نیتر ثیمان هیان و باوه کردن یان چ که لکیکی نه بی؟!.

بزانه خواو په رستراوی به هه ق، هه ر (الله یه):

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ جا نهی موحه مهه! ﴿هَٰؤُلَاءِ يَنْسَوْنَ﴾ نهی نینسان! بزانه که بیگومان جگه له (الله) هیچ په رستراویکی هه ق نیه مافی په رستنی بی، ده سا تو ش له سهر نه و بیرو باوه ر سابت بهو، هه رگیز نه گو رییت ﴿وَاسْتَغْفِرْ لَذَنبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ وه بو خو ت و نیمانداران له پیوا و ژنان داوی لیبور دنی گونا هان بکه، بو یه نه ویش هه مو جار نهی فرموی: اللهم اغفر لی واجعلنی .. یان (اللهم اغفر لی ما قدمت وما اخرت وما اسررت ..) فتح الباری: (۴۷۳/۱۳) ﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ﴾ وه خوا خو ی چاک ده زانیت نیوه چو نه هه لده سو ری و، چو نه نیسراحت نه کهن، وه به پو ژوو به شو چی نه کهن، واته: هه مو نه حوالتان نه زانی و هیچی لیشاراوه نیه.

موسلمانی راست و موسلمان ی ده غه ز له دل:

﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نَزَلَتْ سُورَةٌ﴾ هه ندیک له وانه ی برویان هی نابوو، له خو شی جیهاد و خو به خت کردن دانه یانوت: خو زگه ده رباره ی جیهاد سو رده تی که لایه نه خوا وه ده نیراو فرمانی به جیهاد ددها ﴿فَإِذَا نَزَلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذَكَرَ فِيهَا الْقِتَالُ﴾ که چی کاتی سو رده ته که ناشکراو بی پیچ و په نا دابه زینرا و به راشکاوی باسی جهنگی تیدا کرا ﴿رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ﴾ بینیت نه وانه ی که له دلیاندا نه خو شیی نیفاق هه بوو ﴿يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشَىٰ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ﴾ هه ر وه که سی که له ترسی مردن بیهو شی به سهر یا هاتبی، سه یرت نه کهن "چاویان نه بله ق بو وه نازان چو نه خو یان قوتار بکهن له جیهاد ﴿فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ جَاشَايَسْتَه تَرَبُو پِیَان﴾ ﴿طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ﴾ گو یرایه لی و وته یه کی په سهند بو فره مانه کانی خوا ﴿فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ﴾ خو هه ر جاکاتی کاری جیهاد و

جہنگ جدی ہو، رقیان لیبوه وہ ﴿فلو صدقوا الله لكان خيرا لهم﴾ خو ئه گهر له گهل خوا داراستیان کردبا، و
 رۆیشتبان بۆ جیهاد، ئه وه چاکتر بوو بۆیان، له و دانیشتن و پالڤانه وه و قسه یه یان ﴿فهل عسیتم ان تولیتم ان
 تفسدوا فی الأرض﴾ جا ئه ر ئیوه له فهرمانی خوا لاریی بکن و گوئ به جیهاد نه دن، ئایا سه ره نجامی هه ر ئه وه
 نابیت که فه ساد و گیره شیوینی و خوین پشتن له زه ویدا به رپا بکن؟! ﴿وتقطعوا ارحامکم﴾ و هه رچی په یوه ندی
 خزمایه تی هه یه بیپن و به جیی نه هیئن! ئه وسه بگه رپنه وه بۆکاره کانی پینشووی سه رده می نه فامیتان، هه ر که سیك
 شتی له دل بگری و بیشاریته وه به نیازی خه یانه ته وه، خوی گه وه نیشانه و به رگی ئه وه ی له به رده کا تا بنا سرنیت.
 ده رباره ی په یوه ندی خزمایه تی و مافی خزمانه وه یه که پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموئ: (من سره النساء فی الأجل،

والزیاده فی الرزق فلیصل رحمه) پی شه واه حمه:

(۲۷۹/۵). واته: ئه و ی پیخوشه ته مه ن درێژ و پزق و پۆزی
 فره بیئت با سه ردانی خزمانی خوی بکات و لییان
 بپرسیته وه. ﴿اولئك الذین لعنهم الله﴾ ئا ئه وانه
 که سانیکن که خوا نه فرینی ئی کردوون و "له ره حمه تی خوی
 بی به شی کردوون" ﴿فاصمهم واعمی ابصارهم﴾
 ئینجا که ری کردوون و کویریای هیئا وه به سه ر چاویاندا.

بۆ له قورئان رانامین؟

﴿افلا يتدبرون القرآن﴾ ئایا ئه وانه بۆ له ئایه ته کانی
 قورئان رانامین و تینافکرن، تا په ندو ئامۆزگاری ئی
 وه رگرن؟ ﴿ام علی قلوب اقفالها﴾ به لکو قوفل له سه ر دلیان
 دراوه، هیه خیریکی تیناچی، بۆیه ئاوا گومراو
 سه رگه ردان بوون؟ ﴿ان الذین ارتدوا علی ادبارهم من بعد
 ما تبین لهم الهدی﴾ بیگومان ئه وانه ی که له ئیسلام
 هه لگه رانه وه، پاش ئه وه ی که ریی ئیمان و رووناکیان بۆ
 ده رکه وت ﴿الشیطان سول لهم واملى لهم﴾ شه یتان
 کاره خراپه کانی بۆ رازاندبوونه وه، هیواکانی بۆ درێژ

وَقَوْلِ الَّذِينَ ءَامَنُوا لَوْلَا نَزَلَتْ سُورَةٌ فَإِذَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ
 تُحْكِمُهَا وَذَكَرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
 يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ
 طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ فَلَوْ صَدَقُوا اللَّهَ
 لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ﴿٢٨﴾ فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا
 فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَّعُوا أَرْحَامَكُمْ ﴿٢٩﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ
 فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَرَهُمْ ﴿٣٠﴾ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ
 أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴿٣١﴾ إِنَّ الَّذِينَ أَرْتَدُوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ
 مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ
 لَهُمْ ﴿٣٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ
 اللَّهُ سَطَطُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ
 ﴿٣٣﴾ فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ
 وَآذُنَهُمْ ﴿٣٤﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا آسَخَطَ اللَّهُ
 وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ، فَأَحْبَطَ أَعْمَلَهُمْ ﴿٣٥﴾ أَمْ حَسِبَ
 الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْعَانَهُمْ ﴿٣٦﴾

۵۰۱

کردبوونه وه ﴿ذلك بأنهم قالوا للذين كرهوا ما نزل الله﴾ ئه ودهش به و هۆیه وه بووه و تیان به وانه رقیان له قورئان
 ده بووه وه: ﴿سنطيعكم فی بعض الأمر﴾ ئیمه له هه ندی ئیش وکارا به قسه تان ئه که یان، وه که نه چوون بۆ جیهاد و
 له ماله وه دانیشتن ﴿والله يعلم اسرارهم﴾ خواش ده زانیت به په نهانکردنی ئه و قسه یه یان کردبوویان بۆ جووله که کان
 وه که له سووره تیکدا - سه بارت به زانینی نه ئینییه کانیان، ئه فهرموئ: (والله یکتب مایبتون) ﴿فكيف إذا توفتهم
 الملائكة يضربون وجوههم وادبارهم﴾ ئه وه حالیه له ژیاناندا، ئاخۆ ده بی حالیان چۆن بیئت، کاتی فریشته کان
 گیانیان ده کیشتن و به دهم و چاوو به رو پشتیاندا ده دن؟ ﴿ذلك بأنهم اتبعوا ما اسخط الله وكرهوا رضوانه﴾ ئه و
 تۆله شیان به و جوړه، به هۆی ئه وه وه یه که به راستیی شوینی شتی که وتن خوا تووږه ده کات، وه له وهش رقیان

دەبوو دەگە دو بوو یە هو ی رەزە مەندی و خو ش نوودی خوای گەورە **﴿فاحبط اعمالهم﴾** ئینجا خوایش کارو کردە وە کانیانی پو و چەل کردە وە.

خۇراك و كينهى غەرزە و ییە کەن دەردە خات:

﴿۲۹﴾ أم حسب الذين فى قلوبهم مرض أن لن يخرج الله أضغانهم﴾ بە لکو دو بوو وە کەن - کە نە خو ش یی نیفاق لە دایان دایە - پێیان وایە خوا رق و کینە ی دەروونیان بۆ پێغەمبەر و ئیماندارە کەن دەر ناخا و، لای بە ندە کانی خو ی ئابروویان نابات؟! **﴿۳۰﴾ ولو نشاء لأريناكم فلعرفتهم بسيماهم﴾** وە ئەگەر بە مانە و ی ئو دو بوو و نەت نیشان دە دەین ، ئینجا تۆش بە سەر و میقنە یاندا دە تناسین ، بە لām و نا کەین ، هەتا لە ریزە کانتاندا دو ژمانیە تى پەیدا نەبى **﴿ولتعرفنهم فى لحن القول﴾** خۆ بێگومان خو یشت ئە ی مو حە مەد ﷺ!

وَلَوْ شَاءَ لَأَرَيْنَاكُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِيمَاهُمْ وَلَتَعَرَفْتَهُمْ فِي لَحَنِ الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ **﴿۲۹﴾** وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّى نَعْلَمَ الْمُجْتَهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّادِقِينَ وَنَبْلُوَ أَخْبَارَكُمْ **﴿۳۰﴾** إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ لَنُضِلَّهُمْ **﴿۳۱﴾** شَيْئًا وَسَيُحِطُّ بِأَعْمَالِهِمْ **﴿۳۲﴾** يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطَلُوا أَعْمَالُكُمْ **﴿۳۳﴾** إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ **﴿۳۴﴾** فَلَا تَهْتَفُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلَامِ وَأَنْتُمْ لَا عَلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتْرُكَ أَعْمَالَكُمْ **﴿۳۵﴾** إِنَّمَا الْحَيَوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُوَ إِن تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ أَجْرَكُمْ وَلَا يَسْتَأْذِنُكُمْ **﴿۳۶﴾** إِن يَسْأَلْكُمُوهَا فَيُحْفَضْكُمْ تَوَلَّوْا وَخُذْ أَعْيُنَكُمْ **﴿۳۷﴾** هَٰذَا نَتْلُوهُ لَكُمْ فَتُحْفَضُونَ لِيُخَفِّفُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَمَنْ يَبْخُلْ فَإِنَّمَا يَبْخُلُ عَنْ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ وَإِن تَتَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَلَكُمْ **﴿۳۸﴾**

بە شێوازی قسە و گەفتو گو یاندا ئە یاننا سیتە وە ، چونکە کاتی دینە لات ، سو ی ند ی ک ی زۆر ئە خو ن و با وە پ داری خو یان دەر ئە خەن ، کە چ ی لە ژێر وە جو ر ی ک ی ترن .

ئیمامی (دارە قوتنی) ئەم فەرموودەیە ی هینا وە : (ما أسر احد سريرة إلا كساه الله جلابها ، إن خيرا فخير ، وإن شرا فشر) . پێشە و ا عوسمانیش چە ندە جوانی و تو وە : (ما أسر احد سريرة إلا ابداه الله على صفحات وجهه ، و فلتات لسانه) . ئە لى : پێغەمبەر ﷺ و تارى ک ی بۆ خو ی ند ی نه وە - پاش حە مد و ستا ی ش بۆ خوا - فەر مو و ی : (إن منكم منافقين ، فمن سميت فليقم) پاشان فەر مو و ی : (قم يا فلان ، قم يا فلان ، قم يا فلان ، - حتى سمى ستة وثلاثين رجلا - ثم قال : إن فيكم - أو منكم - فاتقوا الله) مسند احمد : ۲۷۳/۵ . **﴿والله يعلم اعمالكم﴾** خوا خو ی ش ی ناگا و زانایە بە کردە وە کانتان ، چونکە هیچ شتێک لای ئە و پە نهان و نادیار نیە **﴿۳۱﴾ ولنبلونكم حتى نعلم المجاهدين منكم والصابرين﴾** و بە راستی ئیمە بە جیهاد و کار ی قورس تاقیتان ئە کە ی نه وە "تا بزاین

کامانە تان جیهاد کارو خو راکر ن ، دەر کە و ی ک ی مو جا هید ی راستە قینە یه و ، لە سەر نارە حە تى و جیهادیش بە صە بر و بە ئارامە **﴿ونبلو اخباركم﴾** هە و الی کار و کردە وە ی ئیو هە مان بێ تە دە ست و تاق ی بکە ی نه وە بێ خە ی نه رو " چاکە ، یان خراپ . (ئێ بر اهیم ی کو ر ی ئە شعە س) ئە لى : کاتی (فوزە یلی کو ر ی عە یاض) ئەم ئایە تانە ی ئە خو ی ندە وە ، دە ستی بە گریان دە کرد و ئە یوت : خوا یا ! تاقیمان ئە کە ی تە وە ، چونکە لە تاق ی کردنە وە دا ئابرو مان ئە چ ی ت و ، نە ی ز ی یە کانهان وە دەر ئە کە و ی **﴿۳۳﴾ إن الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله﴾** بێگومان ئە و کە سە نه ی بى بېروان و رى لە بلا و کردنە وە ی شە ریعە ت و بە رنامە ی خوا دە گرن **﴿وشاقوا الرسول من بعد ماتين لهم الهدى﴾** دژایە تى و سەر پێ چ ی پە یامبەر دە کەن ، پاش ئە وە کە ر ی راستیان بۆ روون بوو یه وە **﴿لن يضروا الله شيئا وسيحبط اعمالهم﴾** ئا ئە وانه بە هیچ شێو هە ک ناتوانن زیانی بە ئایینی خوا بگە ی نه ن ، وە لە پاشە رو ژیشدا خوای گەورە هە مو و

کردہ وہ کانیان باتل و پوچھل ئەکاتەوہ ﴿۳۳﴾ **یا ایہا الذین آمنوا اطیعوا اللہ واطیعوا الرسول** ئەی ئەوانەیی باوە پرتان
 هیناوە! لە فەرمانەکانی خواو پیغەمبەر گوێرایەلی بکەن و ﴿**ولا تبطلوا اعمالکم**﴾ کارو کردارتان - بەرووپامایی و
 شیرک و کوفر - پوچ مەکەنەوہ ﴿۳۴﴾ **إن الذین کفروا وصدوا عن سبیل اللہ** بیگومان ئەو کەسانەیی بی پروابوون و
 بەرھەلستی خەلکیشیان دەکرد لە پێبازی خوا ﴿**ثم ماتوا وهم کفار**﴾ پاشان ھەر بە کافری و بی دینیش مردن ﴿**فلن
 یغفر اللہ لهم**﴾ جاھەرگیز خوا ئەوانە نابەخشیت، چونکە لە سەر کوفرو بی پروایی مردوون.
 ھەتا دەتوانن بۆ جیھاد سست مەبن و، داوای شەر و ستانیش مەکەن:

﴿**فلا تھنوا وتدعوا إلى السلم**﴾ جا ئێوہ ھەرگیز سست و لاواز مەبن لە کوشتاری کافران، داوای سازش و
 ناشتیان - پێشوەخت - لە گەل مەکەن لە ترساندا. بە ئێ سازش و ریکەوتن و پەیمان بەستن لە گەل خوا ئەناس و بی
 باوە پرتان، ئەگەر لە بەر ناچاری و پێوستیی نەبی، ھەرگیز نابێ و رەوا نیە، بە لām ھەرات موسلمانان لاوازو بی
 دەسەلات بوون و لە بەرامبەر دوژمنیشدا نەیاتوانی بەرەنگاری بکەن، ئەوہ لە و حالە تانەدا رەوا یە، تازیانی
 زۆرتروگە و ڕەتر روو نەدات. وەک پیغەمبەر ﷺ لە گەل قورەیشدا پەیمانی مۆر کرد و بۆ دەسائیش جەنگی وەستان،
 کاتی رییان لیگرت بچیتە مەککەوہ ﴿**وانتم الاعلون**﴾ لە کاتی کدا بە ھیزی ئیمانە کەتان ئێوہ زالتن، لە رووی
 بیروباوەرو نایدۆلۆژیاو بۆچوونەوہ بۆ ژیان، لە رووی پەپەرەو پڕۆگرامەوہ لە بارەیی ئامانجەوہ، لە رووی ھەست و
 پەوشت و سلووکەوہ ﴿**واللہ معکم**﴾ خواش لە گەل تانە، ئێوہ بە تەنھا نین... بە لکو خوا یەکی دەسەلاتدار و خواوەنھیزتان
 لە گەل دایە ﴿**ولن یتکم اعمالکم**﴾ و ھەرگیزیش پاداشتی کارو کردەوہ کانتان کەم و پوچھل ناکاتەوہ، وەک ھی بی
 پروایان باتل ئەکاتەوہ ﴿**إنما الحیاة الدنیا لعب ولھو**﴾ بە راستیی ژیا نی ئەم دنیایە بریتییە ھەر لە گەمەیی مندالان
 و، گالتەو گەپی مەشرەب چرووکان، لەوہ بە و لاوہ شتی تر نییە، جا کە و ابوو بە کو مەل بەرەو جیھاد بڕۆن و
 لە پێناوی ئایینی خوادا جەنگ بکەن ﴿**وان تؤمنوا وتتقوا یؤتکم اجرکم**﴾ ئەگەر بپروا بێن بە پەرەردگارتان و خو
 پارێزن لە سەر پێچی و شیرک، ئەوہ خواش بە تیرو تەسەلی پاداشتتانی پی ئەبەخشێ، جا کە واتە بی و چان ھەولی
 جیھاد بدەن ﴿**ولا یسألکم اموالکم**﴾ و لە راست ئەوہ خوا داوای بەختکردنی ھەموو دارایی و سامانتان ئی ناکات،
 بە لکو جگە لە زەکات ھەرچەندتان پی ئەنجام بدری بەسە، لەوہ بەدەر، نایەوی تەنگە تاوتان ببن ﴿**إن یسألکمواھا
 فیحکم تبخلوا**﴾ خو ئەگەر جار لە داوای جار داوای بەخشینی ھەموو سامانتان ئی بکات، تەنگە تاو دەبن و ئەوکاتەش
 رژدو چرووک ئەبن و بەختی ناکەن ﴿**ویخرج اضغانکم**﴾ وە ھەموو رک و قینەکانیشتان وە دەردینی و ناشکرا دەبی،
 واتە: بە رژدی و چرووکی دەردەکەوی چەندە دەغەز لە دەلن، بە لām خوا و ناکات ﴿**ها انتم اولاء تدعون لتنفقوا
 فی سبیل اللہ**﴾ ئائەوہ ئێوہن بانگ دەکرین - ئەی موسلمانان! بۆ ئەوہی مال و سامانتان، لە ریی خوادا ببەخشن
 و بچنە جیھاد ﴿**فمنکم من یبخل**﴾ جاھیی واتان چرووکی دەکاو مالی بەخت ناکات ﴿**ومن یبخل فانما یبخل عن
 نفسه**﴾ ھەرکە سیکیش رژیو چرووکی بکات، ئەوہ ھەر لە خوئی چرووکی دەکات، واتە: زیانەکەیی بۆ خودی خوئی
 ئەگەر پیتەوہ و بەرامبەر بە خوئی رژدی کردوہ، چونکە ولاتی و، سامانی و، شەرەفی کاتی کە دوژمنان داگیری
 بکەن و، ئەویش لە رەزیلی و چرووکی خویدا دەست نوقاو ئەبی ﴿**واللہ الغنی وانتم الفقراء**﴾ وە خواش دەوڵە مەندو
 ئێوہش ھەژارو موحتاجن بەو، خوا ئەیەوی ئێوہ بەشان و شەوکت بن، بۆیە مال و سامانتان پی بەخت ئەکات،
 نەک لە بەر ئەوہ بیت سوود و کەلکی بەو بگات ﴿**وان تتولوا یستبدل قوما غیرکم**﴾ خوا شەرەفی ھەلگرتنی ئەم
 پەیمانی بە ئێوہ داوہ، ئەبی ئێوہش لە پێناویا جیھاد بکەن و سامانتان بەخت بکەن، خو ئەگەر لەم دینە پشت ھەل

بکه‌ن و ناماده نه‌بن بۆ جیهاد و چرووک و پیسکه بن له‌به‌خشینی مالّ له‌ریگه‌ی جیهاددا، خوای گه‌وره ئیوه ده‌گۆری به‌قه‌وم و گه‌لیکی تر و، نه‌وشه‌ره‌فته‌تان لیده‌سینتیه‌وه ﴿**ثم لا یكونوا امثالکم**﴾ نه‌وسائه‌وانیش وه‌ک ئیوه نابن. پی‌شه‌وا (موسلم) ده‌لی: پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ئەم ئایه‌ته‌ی (وإن تتولوا...) خوینده‌وه، پاشان هاوه‌لانی وتیان: ده‌بی ئه‌وانه چ که‌سانیک بن - که‌ئه‌ر ئی‌مه لا بدری‌ن - ئه‌وانه ده‌خ‌ری‌نه جی‌ی ئی‌مه‌وه‌وه، وه‌ک ئی‌مه‌ش نابن؟ واته: ئه‌وان لی‌پ‌راوتر ده‌بن، ده‌لی: پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ ده‌ستی خسته‌سه‌ر شانی (سه‌لمان) ی فارسیی و فه‌رمووی: ((هذا وقومه، ولو كان الدين عند الثريا، لناله رجال من الفرس)). ئەمه‌ خو‌ی و ه‌ۆزه‌که‌یه‌تی، چونکه‌ ئه‌وه‌نده دینیان خو‌ش ده‌و‌یت، نه‌گه‌ر له‌لای نه‌ستیره‌ی کو‌یشدا‌بی، ده‌ستی پیا‌وانی ئه‌وانی ده‌گاتی، و جیهاد نه‌که‌ن، مال و سامان به‌خت نه‌که‌ن، تی‌ده‌کو‌شن، ململانی له‌گه‌ل تا‌غو‌ت‌ان‌دا نه‌که‌ن، سازشیان له‌گه‌ل نا‌که‌ن.

به‌لی گه‌وره‌ترین شه‌ره‌ف و ده‌ست مایه‌ بۆ ئەم ئوممه‌ته، ته‌نیاو ته‌نیا قور‌ئان و با‌وه‌ره، سه‌ره‌که‌وتنی ئه‌وان و تی‌کش‌کانی دو‌ژمنانی دینی خ‌وا‌یه، مو‌سل‌مانه‌کان چه‌نده هه‌ول بدن و، تی‌ب‌کو‌شن، ئه‌وه‌نده‌ش سه‌ردارو سالاری جیهان ئه‌بن، هه‌ر کاتی‌کی‌ش ته‌مه‌لی و ر‌ژدی و چ‌روو‌کیان کرد و وازیان له‌ جیهاد ه‌ینا، ئه‌وا خ‌وا‌یش نه‌ یارمه‌تیان نه‌دات، نه‌ له‌گه‌لیشیان نه‌بی، وه‌ نه‌هه‌ر ئه‌وه‌نده، به‌ل‌کو زه‌لیل و ریس‌واو ژیر ده‌ستی گه‌لانی‌ش ئه‌بن، وه‌ک ئی‌ستا مو‌سل‌مانان له‌میلیاریک زیات‌رن و، یه‌ک له‌سه‌ر چ‌واری دانیش‌توانی گ‌وی زه‌ویان دا‌گر‌ت‌وه‌وه، له‌ولای‌شه‌وه له‌ به‌ره‌مه‌ییانی نه‌وت و، چه‌ندین شتی تر‌دا یه‌که‌می جیهان، ده‌بینی له‌ گه‌ل ئه‌وانه‌ش‌دا ه‌یچ جو‌ره کیان و بو‌ونی‌کیان نیه! ه‌یچ گو‌مانیک‌ش له‌وه‌دا نیه که‌ ئه‌وه با‌جی لا‌دانیا‌نه له‌جیهاد، چونکه‌ سو‌ننه‌تی ئەم ئایی‌نی خوا وایه هه‌رده‌بی به‌و جو‌ره‌یه سه‌ر بخ‌ری‌ت، که‌ ده‌سته‌ی یه‌که‌م و‌بۆ جاری یه‌که‌م پی‌ی سه‌ره‌که‌وتن.

کو‌تایی ته‌فسیری سو‌وره‌تی (قی‌تال).

*** **

۴۸- سو‌وره‌تی (فه‌تح)

مه‌ده‌نبیه‌و (۲۹) ئایه‌ته

به‌نا‌وی خ‌وای به‌خ‌ش‌نده‌ی می‌ه‌ره‌بان

ئەم سو‌وره‌ته‌ش وه‌ک سو‌وره‌ته مه‌ده‌نبیه‌کانی تر. با‌س له‌گه‌لی خ‌الی گر‌نگ نه‌کات، بۆ‌نمو‌ونه: خ‌وا‌په‌رستی، ئه‌خلاق و ره‌وشت، په‌یمان‌که‌ی (حوده‌بی‌یه) که‌ له‌سالی شه‌شه‌می کو‌چیدا په‌یام‌به‌ری سالارمان ﷺ له‌گه‌ل قوره‌یش‌دا م‌ۆری کرد، له‌ئه‌نجام‌یش‌دا بو‌وبه‌کل‌یل‌ای‌کردنه‌وه‌ی ده‌رگای فه‌ت‌حی مه‌که‌که، له‌وی‌وه فه‌تح ده‌ستی پی‌کردو خ‌وا‌ش مو‌سل‌مانه‌کانی سه‌ر خ‌ست و، د‌و‌ای ئه‌وه خه‌ل‌کی له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه پ‌ۆل پ‌ۆل مو‌سل‌مان ده‌بو‌ون: (إنا فتحنا لك فتحا مبینا).

باسی جیهادی هاوه‌لانی و (بی‌عه‌ الرض‌وان) ده‌کات که: هاوه‌لانی په‌یمان‌یان به‌ په‌یام‌به‌ر ﷺ دا که تا مردن کو‌ل نه‌دن و جیهاد بکه‌ن.. له‌راستیدا ئه‌و په‌یمان‌ه په‌یمان‌یکی ز‌ۆر گر‌نگ و شه‌ریف و پی‌ر‌ۆز بو‌و. هه‌ر ب‌ۆیه‌ش خ‌وای گه‌وره فه‌رمووی: (لقد رضی الله عن المؤمنین إذ یبایعونک تحت الشجرة..)، هه‌روه‌ها با‌سی ئه‌و دو‌وپ‌روانه نه‌کات که له‌جه‌نگه‌کان‌دا خ‌ویان ده‌دزیه‌وه له‌ جیهادو سه‌رپی‌چی‌یان ده‌کرد له‌ فه‌رمانی پی‌غه‌مبه‌ر، هه‌روه‌ک با‌سی ئه‌و خه‌ونه‌ش نه‌کات که په‌یام‌به‌ر ﷺ له‌ مه‌دینه‌دا دیت‌بو‌وی، پاشان بۆ هاوه‌لانی گ‌یراب‌و‌ویه‌وه و نه‌وانیش ز‌ۆر پی‌ی دل‌خ‌ۆش بو‌ون..

کوتاییشی به وسف و ستایشی په یامبه و هاو لانی دی: (محمد رسول الله والذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم...).

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ * ^۱ **إنا فتحنا لك فتحا مبينا** بیگومان نیمه - به هوئی پیکهاته که ی حوده بییه وه - فتحی کی ناشکرمان بو کردیت نهی موحه مهه! ﷺ واته: به وفه تچه دهرگای سهرکه وتنمان لیگردیتته وه، پاشان شاری مه که که مان بو فتح کردیت و، حوده بییه بووبه پیش قهره ولی نهو فتحه، جا که و ابو هره له نیستاه وه کو نهو وایه که ولاته که مان بو فتح کردیت. جه ماوهری زانایان پیان وایه که نهو (فه تچه) پیکهاته که ی حوده بییه، چونکه له دوا پیدا بو به هوئی فتحی مه که، بویه حوده بییه یه له پلهو پایه دا له فه تچه مه که که متر ذی یه، به تایبته لهو ماوهری ده خه لکی تیکه لی یه کتر بوون، وه زوری کی

زورینه یان له ماوهری سی سالد موسلمان بوون. نهو سووره ته یش وهک (نبین که سیر) نه لی: نهو کاته هات که په یامبه ﷺ له مانگی (ذوالقعدة) ی سالی شه شه می کوچی له حوده بییه گه رایه وه، چونکه نهوان نه یان نه یشت بروات (مسجد الحرام) وه... (مه راغی) ده لی: نیمه ش نه مه مان هه لبرارد. ^۲ **لیغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر** تاخو لهو شتانه ی - که سهاره ت به پلهو پایه ی بهرزی تو - وهک گونا وانه، خو ش بییت: چ گونا می رابردو، وه چ گونا که کانی دوا روژو ناینده ت، واته: نهو فه تچه ت بو نه که یه هوئی سرینه وهی نهو جوړه شتانه که وک (حسنات الأبرار سیئات المقربين) ^۳ **ویم نعمته علیک** وه نیعمه ت و بهر که کانی خویت بو ته واکا ^۴ **و یهدیک صراطا مستقیما** و بتخاته سهر ریگه یه کی راست، نهویش ته نیا ریگه که ی نیسلامه و، دهره نجامیش بگه یته پلهو پایه ی هره بهرزی بهه شت ^۵ **و ینصرك الله نصرا عزیزا** وه تاخو سهرکه وتن و پیروزی یه کی توکمه و قایمت بدا به سهر

دوژمنانی نیسلامدا، به شیوه یه که شه وکه تی تیا به دی بکریت بو موسلمانان.

خوا بوو روژی (حوده بییه) نوځره نارامی خسته دلی نیماندارانه وه:

﴿هو الذي انزل السكينة في قلوب المؤمنين﴾ نهو خوا یه که ناسووده یی و نارامی روچی و، مه عنه ویی دابه زنده دلی پرواداره کان، له کاتی په یمانه که ی حوده بییه دا ^۶ **لیزدادوا ایمانا مع ایمانهم** بو نهو ی پروایان زیاد بکات له گهل پرواکه یاندا، تا تهنا پشت به خوا به ست و دلیان تهنا یادی نهو ی تیا به دی بکری ^۷ **والله جنود السموات والأرض** وه بو خوا یه له شکره کانی ناسمانه کان و زه ویی: له جنوکه و فریشتو هوره تریشقه و گرده لول و زه مین له رزه و لافاو تو فان.. هتد، نه گهر خوا خو ی بیه وی قوره یش له ناو بیات تهنا یه که فریشته یان بهسه، به لام جیهادی پیویست کرد، چونکه له جیهادا به لگی جهرگ بر به دی نه کری بویان ^۸ **وكان الله علیما**

سُورَةُ الْفَتْحِ

الْاِنْشَاءِ

سُورَةُ الْفَتْحِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾ لِيُغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ
وَمَا تَأَخَّرَ وَبِمَتَّعْنَاهُ عَلَيْهِكَ وَهَدَيْكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢﴾
وَبَصُرْنَاكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيزًا ﴿٣﴾ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ
الْمُؤْمِنِينَ لِيَزِدَّهُمْ يُقُوَّةً وَلِيُخْرِجَهُمْ مِنَ الْظُلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
وَأَلَّا يَرْضَوْا كَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٤﴾ لِيَدْخُلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
جَنَّتِ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرُ عَنْهُمْ
سَيِّئَاتِهِمْ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٥﴾ وَيَعَذِّبُ
الْمُتَّقِينَ وَالْمُتَّقِينَ وَالْمُتَّقِينَ وَالْمُتَّقِينَ وَالْمُتَّقِينَ وَالْمُتَّقِينَ
يَا اللَّهُ ظَنُّكَ السُّوءَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السُّوءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٦﴾ أَوَلَمْ يَجْعَلْ لَكُمْ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٧﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ
شَهِيدًا وَبَشِيرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾ لَتُؤْمِنُوا يَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ
وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٩﴾

حکیم بہرہ دہوام خواہش زانیہ بہ سہر تہاوی جمو جولہ کانیاندا، کار جوانیشہ لہ بریارہ کاہیدا، تہوہ تا پیمانہ کہی خودہیبیہ تہ گہرچی لہ روا تہدا لہ برژوہندی موسلمانہ کاندانہ بوو، بہ لام لہ گہل تہوہیشدا خوا کردی بہ مایہی سہرکہ وتن و، دلی موسلمانہ کانی راگرت بہ رامبہر بہ پیمانہ کہ، ہرچہ ندہ خہرک بوو لہ ناو خویاندا تیگ بچن، (عومہری کوپی خہ تتاب) تہ لی: (الست نبی اللہ حقاً؟.. السنا علی الحق وعدونا علی الباطل؟) تہی پیمانہ بری خوا! مہ گہر تو پیمانہ بری راستہ قینہی خوا نیت؟! مہ گہر نیمہ لہ سہر راستی و ہق نین و، دوژمانمان لہ سہر ریگہو ریبازیکی لارو پوچہل نین؟! تہویش فہرموی: بہ لی نیمہ حہقین و تہوان ناحق. عومہر وتی: (فلم نعطي الدنيا في ديننا إذن؟) جا کہ وابو بوچی نیمہ تہو ریسوای بہ قبول بکین بہ رامبہر بہ نیسلامہ کہ مان؟ پیمانہ بری فہرموی: (إني رسول الله ولست أعصيه وهو ناصرني). بیگومان من پیمانہ بری خوام و ہیچ کاتی نافہرمانی و سہرپیچی لہ بریارہ کانی تہو ناکہم و، تہویش سہرم دہخات ﴿ **لیدخل المؤمنین والمؤمنات جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها** ﴾ تا برواداران لہ پیاوان و لہ نافرہ تان بخاتہ نیو چہ ندان باخ و باخاتی تہو بہ ہشتہوہ، کہ ناو لہ بنکی دارو کو شکہ کانیانہوہ بہ ہاژہ دی و دہروا، وہ بہ ہتہ تہوہ تاییش تیاہ تہمینہوہ ﴿ **ويكفر عنهم سيئاتهم** ﴾ و، تا لہ تاوانہ کانیان چاوپوشی بکات ﴿ **وكان ذلك عند الله فوزاً عظيماً** ﴾ وہ تہوہش لای خوا دہسکوت و سہرکہ وتنیکی گہورہیہ ﴿ **ويعذب المنافقين والمنافقات والمشركين والمشركات** ﴾ وہ بو تہوہش سزای پیاوان و ژنانی دووہو و موشریک بدات لہ دونیاو لہ قیامہ تہدا، ئیشیان پی بگہیہ نیت ﴿ **الظانين بالله ظن السوء** ﴾ تہوانہی کہ گومانی خراپیان دہرہاری خوا دہرہو پییان وابو کہ: خوا پیمانہ برہ کہی خوئی سہر ناخات و موشریکان لہ بنیان دینن ﴿ **عليهم دائرة السوء** ﴾ تہوانہ خراپیان بہ سہر دیت (دیارہ تہمہ دوعای شہرہ لییان) ﴿ **وغضب الله عليهم ولعنهم** ﴾ و تووہیہ لییان و، نہفرینی لی کردوون و لہ سوژی خوئی دوری خستوونہ تہوہ ﴿ **واعد لهم جهنم** ﴾ و دوزہ خیشی بو نامادہ کردوون ﴿ **وساء مصيراً** ﴾ وہ دوزہ خیش چ جیگاہی کہی بہدہ ﴿ **والله جنود السموات والأرض** ﴾ وہ بو خواہیہ لہ شکرہ کانی ناسمانہ کان و زہوی، ہہموو لہ بہر دہستی دہسہ لاتی تہودان، گہلی جار بو لہ بنہینانی دوژمان بہ کاریان دینی ﴿ **وكان الله عزيزاً حكيماً** ﴾ بہرہ دہوام خواہی کہی دہسہ لاتداری بہ حیکہ تہ. تہم فہتہ چوار شتی زور گرنگی بو پیمانہ بری تیدا بوو:

۱- لیبوردن لہ ہہموو گوناہانی رابووردو و نایندہی (کہ تہمہش تاییہ تہمہندی تہوہ).

۲- دہرکہ وتنی دہسہلات و موجیزہی پیمانہ بریتی.

۳- ہدایہت و رینمونوی بو ریگہو ریبازی راست. (شہریعت و بہرنامہ) کہی خوا.

۴- عزیزت و تواناو دہسہلات پہیدا کردن لہ ناوچہ کدا.

بروادارانیش بہ چوار شت بہرہ مند بوون:

۱- نارامی.

۲- زیادکردنی ئیمان باوہریان.

۳- موژدہ بہ چوونہ بہ ہشتہوہ.

۴- سپرنہوہی گوناہہ کانیان.

بی باوہرانیس دووچاری چوار شت بوون:

۱- سزاو تولہ.

۲- نه فرین.

۳- تووږه یی و خه شمی خوا.

۴- چوونه ناو دۆزه خه وه.

سیفه ته کانی پیغه مبهړ ﷺ :

﴿ **إنا أرسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا** ﴾ بیگومان نییه تۆمان ره وانه کردووه ئه ی موحه ممه د ﷺ به شایهت و موژده در ترسینه ر، واته: به شایهت له سه ر ئومه ته که ت له قیامه تدا، به موژده ر به به به شت بۆئه وه ی وه لامت دهاداته وه، به ترسینه ر به دۆزه خ بۆ ئه وه ی سه ریچیت ئه کات ﴿ **لتؤمنوا بالله ورسله** ﴾ تا ئیوه به خوا و به په یامبه رانی

باوه ر بیئن ﴿ **وتعزروه** ﴾ کۆمه کی بکه ن، واته: کۆمه کی له ئاییه نه که ی بکه ن ﴿ **وتوقروه** ﴾ و به مه زنی بگرن ، واته: به ریزداری دابنن ﴿ **وتسبحوه بكرة واصيلا** ﴾ وه به به، یانیان و ئیواران ته سبحات و یادی بکه ن و به پاک و خاوینی رایبگرن ﴿ **إن الذين يبايعونك إنما يبايعون الله** ﴾ بیگومان ئه و که سانه ی به تۆ به یعت و په یمان ئه دهن که پشدت بگرن و جیهاد بکه ن، ئه وه له راستیییدا په یمانیان له گه ل خوا به ستووه. مه به ست به م په یمانه ش، (بیعه الرضوان) بوو که له حوده یبیه دا له بن داری (سمره) دا ئه نجام دراوه، ژماره ی هاوه لآن له و روژده دا ده گه یشته (۱۳۰۰) تا (۱۴۰۰) که س وه ک (ئیین که سیر) ئه لی: (کنا یومئذ النوا اربعمائة، ووضع يده في ذلك الماء، فنبع الماء من بين أصابعه، حتى رويوا كلهم). واته: له و روژده دا ئییه (۱۴۰۰) که سیك ده بووین، وه پیغه مبهړ ﷺ دهستی خسته نیو ئه و ناوه وه، ئه و جا له نیوان په نجه کانی ناو هه لقولی و ئه و خه لکه هه موو تیروا بوون، له ریوایه تیکی دیکه دا هاتوه: (انهم كانوا خمس عشرة مائة) متفق علیه. واته

سُورَةُ التَّوْبَةِ
إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَمَنْ يَعْزُوهَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾ سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلْفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَعَلْنَا أَمْوَالَنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا يَقُولُونَ بِآلِسِنَاهُمْ مَالِيسَ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نِعْمًا بَلْ كَانَ اللَّهُ يَمُنُّ بِمَا تَعْمَلُونَ خَيْرًا ﴿١١﴾ بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَى أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزُيِّنَ ذَلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ وَظَنَنْتُمْ ظَنًّا سَوَاءً وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿١٢﴾ وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾ وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَعْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٤﴾ سَيَقُولُ الْمُخَلْفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَى مَغَائِرِكُمْ لِتَأْخُذُوا هَازِرًا تَتَّبِعُكُمْ بُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلِمَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ فَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾ قُلْ لِلَّهِ الْغَنَاءُ

(۱۵۰۰) که سیك بوون. فتح الباری: ۴۵۱/۸. موسلیم: ۱۴۸۴/۳. ﴿ **يد الله فوق ايديهم** ﴾ دهستی خوا له بان دهستیانه وهیه ، ئه مه به لگه یه له سه ر پشتگیری خوا بویان، وه ک دهستیان به دهست ئه وه وه دابیت. ئه وه راو بۆچوونی (ئیین که سیر) و (ئیین سه عدی / تیسیر الکریم الرحمن) ه، به لام (ئالووسی) ده لیت: (والسلف: يمرون الآية كما جاءت مع تنزيه الله - عز وجل - عن الجوارح وصفات الأجسام وكذلك يفعلون في جميع المتشابهات، ويقولون: إن معرفة حقيقة ذلك فرع معرفة حقيقة الذات وأنى ذلك، وهيئات حيات؟. ﴿ **فمن نكث فإنما ينكث على نفسه** ﴾ جا هه ر که سیك په یمانشکینر، بکا و لئی پاشگه ز ببیته وه، ئه وه زیانی ئه و په یمان شکینیه ته نیا له سه ر خو ی ده که و ی، چونکه خوی گه وره بی نیازه له و ﴿ **ومن أوفى بما عاهد عليه الله** ﴾ جا هه ر که سیش په یمانه که ی خوا به ریته سه رو وه فای پی بکات ﴿ **فسيئوته اجرا عظيما** ﴾ جاخوا ی بالاده ستیش پاداشتیکی گه وری پیده دا.

بِرو بیانوو هیئانه وهی به جیماره کانی (حوده ییبه) بۆ پیغه مبهَر ﷺ :

﴿ **سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلْفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ** ﴾ جا که له حوده ییبه گه رایت هه، بیگومان عه ره به دهشته کیه کان (ئه وانه ی واپاشه کشییان کردو له گه لتان نه هاتن بۆ زیاره تی که عبه پاش نه وهی تۆ داوات لی کردن) پیت ئه لێن: ﴿ **شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا** ﴾ پاراستنی مال و ژن و مندا لمان، ئیمه ی به خویه وه سه رگه رمکرد، له ده رچوون له گه لت جالای خوا داوای لیبوردنمان بۆ به کیت ﴿ **يَقُولُونَ بِالسَّنْتِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ** ﴾ شتی به زمانیان ده لێن، غه یری نه وه یه له دلایان دایه، واته: له قسه کانیاندا راست ناکهن و، ئه یانه وه ی فرت و فیلت لی بکه ن ﴿ **قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا** ﴾ پێیان بلێ: ئایا چ که سیك شتیکی به دهسته له خوا وه بۆتان ﴿ **إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا** ﴾ نه گه ر خوا ویستی زیانیکی پیتان بوو، یان ویستی سویدیکتان پی بگات ﴿ **بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا** ﴾ به لکو خوا به کارو کرده وه کانتان به ئاگایه، ئه وه زانیته وه ی راسته قینه چی بوو له دوا که و تنه که تاندا؟ ﴿ **بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَى أَهْلِيهِمْ أَبَدًا** ﴾ به لکو راستیه که ی نه مه یه که پێتان وابوو ئیتر هه رگیز په یامبه رو به رو داران جاریکی تر ناگه رپنه وه نیو خیزانه کانیان له مه دینه، واته: وا گومان تان ده برد که قوره یش پیغه مبه رو ئیمانداره کان له ریشه دینی!! ﴿ **وَرَبِّكَ** ﴾ ئه وه گومان بردنه له دلتاندا له لایه ن شه یتانه وه رازینرا بو وه وه ﴿ **وَلظَنَنْتُمْ ظَنَّ السَّوْءِ** ﴾ گومان تان برد، گومانی نادروست، پیتان وابوو ئه وانه ه یچ که سیکیان ناگه رپنه دوا وه، بۆیه گویتان نه دانی و له گه لیان نه چوون ﴿ **وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا** ﴾ وه ئیوه له زانینی خوا دا قه ومیکی تیا چوون ﴿ **وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ** ﴾ و هه رکه سیش با وه ری به خوا وه به په یامبه ری ئه وه نه بیته، کافرو بی با وه ره ﴿ **فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا** ﴾ جابه راستی ئیمه بۆ کافرو بی به وایان ئاگریکی هه لگیر ساو سو تی نه رمان ئاماده کرد وه ﴿ **وَاللَّهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** ﴾ هه موو ده سه لاتیکی ئاسمانه کان و زه و ی ته نها می خوا یه ﴿ **يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ** ﴾ هه رکه سیك که خۆی بیه و ی و به شیاو ی بزانیته لیی خو ش نه بیته، وه ییه و ی سزای هه رکه سیش بدات ئه یدات ﴿ **وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا** ﴾ وه خواش، هه ر خوا یه کی لیبورد ه ی به به زه یی یه، که وابوو هه ر ئیستا په شیمان ببه وه وه ته وه به کهن و گو ی رایه لیی په یامبه رین، چونکه خوا خو ش نه بی له وانه ی په شیمان نه بنه وه ﴿ **سَيَقُولُ الْمُخَلْفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَى مَغَائِمٍ لَتَاْخِذُوا** ﴾ ئه وانه ی که له پیغه مبه ر ﷺ دوا که وتن و ده رنه چوون له گه لی بۆ حوده ییبه، کاتی ئیوه به ریکه وتن بۆ ده سته که وه ته کان له خه یبه ر ده لێن: ﴿ **ذُرُونَا نَتَّبِعْكُمْ** ﴾ وازمان لی بیئن، ئیمه یش له گه لتان بیئن بۆ خه یبه ر ﴿ **يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللَّهِ** ﴾ ده یانه ویت که فه رمایشتی خوا بگو ین، واته: به به شدار بوونیان له غه نیمه ت و ده سکه وه ته کانی خه یبه ر، چونکه خوا- جل جلاله- به لێنی دابوو به ئه هلی حوده ییبه که ده سکه وه ته کانی خه یبه ر، هه ر بۆ ئه هلی حوده ییبه ده بی نه که سه زتی. ﴿ **قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا** ﴾ پێیان بلێ: ناب ی هه رگیز له شو ینمان بیئن ﴿ **كَذَلِكَ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ** ﴾ خوا پی ش گه رانه وه له حوده ییبه وایفه رموو ه که ناب ی ه یچ که سستان به شدار بیته له وه ده سته که وه تانه دا حوده ییبه دا ﴿ **فَسَيَقُولُونَ بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا** ﴾ که چی ئه وانه ده لێن: ئه مه به لێنی خوا نییه، به لکو ئیوه هه ر به خیل یی و هه سوو دیمان پی ده بن، نه خیر، وانیه، به لکو ئه وانه که م تی ده گهن.

جیهاد سه نگی مه حه که له نیوان موسلمان و دوو روودا:

﴿ **قُلْ لِلْمُخَلَفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سِتْعَدُونَ إِلَى قَوْمٍ أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ** ﴾ ئه ی موحه مه مد، ﷺ بلێ: به عه ره به ده سته کیه کان- ئه وانه یان دوا که وتن و له جیهاد خو یان دزییه وه- ئیوه له ئایینه ده دا بانگ نه کرین بۆ جه نگ له گه ل گه لیکی به زه برو به هه لمه ت و جه نگا وه ر، جا له و ی خو تان تاقی بکه نه وه ﴿ **تَقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلَمُونَ** ﴾ ئه وسا جه نگیان

له گهل دهكهن، يان خوځيان به بې جهنگ موسلمان نه بن **﴿فَإِنْ تَطِيعُوا اللَّهَ إَجْرًا حَسَنًا﴾** ئينجا نه گهر ئيوه
 فرمانبردار بن و نامادهى جهنگ و جيهاد بن نهوا خوا پاداشتيكى باشتان پيښدهدا **﴿وَأِنْ تَتُولَوْا كَمَا تَوَلَيْتُمْ مِنْ
 قَبْلُ﴾** خو نه گهر ئيوه وهكو له مپيش له (خوده ييبه) دا پشتان هلكرد **﴿يُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾** نهوا خوايش سزايه كى
 پر نيشتان نهدا.

رافه كهرانى قورن ان كي شه يانه: ئايا نهو كومه له زور به هيرو به هلمه ته كى بن؟ قسه بو هوږى (ههوازن) و
 (سه قيف) و (بهنى حه نيفه) و (فارس) هكان و، رومه كان كراوه. (ته فسيري نالووسى) له (نه بوو هره ريره) وه نه لى:
 (هم البارزون). واته: نهو كومه له به هلمه ته و قاره مانه (كورده كانن).. (ئيبن جهريري ته به رى) ش نه لى: باشترين

قسه له م جيگايه دا نه ميه كه بلين: له بهر نه وهى كه خواى
 گوره له قورناندا نهو قه ومه ديارى نه كړدوه چ قه وميكن،
 بو ئيمه ش ديارى نه كړدنيان چا كتره، چونكه ده گونجى
 هره نه وانه بن، ده شگونجى خه كانيك بن له ناييندهدا پيدا
 بين.

(ئيبن كه سير) هر له م شوينه دا نه م فهرموده يه - كه
 ئيمامى (بوخاريى و موسليم) له نه بو هوره ريره وه
 گيراويانه ته وه - هي ناوه:

۱- (لا تقوم الساعة حتى تقتالوا قوما صغار الاعين، لف
 الانف، كان وجوهم المجان المطرقة).

واته: (قيامه ت بهرپا نابى تا ئيوه (نهى ئيمانداران)
 جهنگ دهكهن له گهل هوږيكى چاو بچووكى، لووت كورتى
 (يا لووت كورت و لووت پاندا) و دهمو چاويان ده لى
 (ترس) و مه ته له يه. واته: دهمو چاوى توركه كان له پانى و
 رهنگدا له (مه ته ل) ده چى.

۲- (تقاتلون قوما نعالهم الشعر). واته: له گهل هوږيكا
 ده جهنگين كه پيلاوو نه عله كانيان له مووه. فتح البارى:
 ۱۰۴/۶. موسليم: ۲۲۳۲/۴.

نه مانه جيهاديان له سهر نيبه:

﴿لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ﴾ نابيناو شهل و نه خوږش، هيچ شه رج
 و گونا هيكيان له سهر نيبه له نه چوون بو جيهاد... به لام ئيوه له ش ساغ نابى دوا بكون **﴿وَمَنْ يَطْعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
 يَدْخُلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾** وه هر كه سيك گويرايه لى له خواو له په يامبه ركهى بكات، خوا نه ييباته نيو
 چه ندين باخه وه به بن درخت و كوښكه كانيدا رو ببارى زور ديت و ده چيت **﴿وَمَنْ يَتَوَلَّ يَعْذِبْهُ عَذَابُ أَلِيمًا﴾**
 نهو كه سه ش پشت هه ل بكات له گويرايه لى خواو پيغه مبه ركهى، نهوا خوا سزايه كى نيش پيگه يه نه رى نه دات.

سُورَةُ التَّيْنَةِ

الْأَنْعَامِ

قُلْ لِلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سُدُّ عَوْنٍ إِلَى قَوْمِ أُولِي الْأَسْبَابِ
 يُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسَلِّمُونَ فَإِنْ تَطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا
 وَإِنْ تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا (۱۶) لَيْسَ
 عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ
 وَمَنْ يَطْعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَدْخُلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
 وَمَنْ يَتَوَلَّ يَعْذِبْهُ عَذَابُ أَلِيمًا (۱۷) لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنْ
 الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ
 فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا (۱۸) وَمَعَانِدَ
 كَثِيرَةٍ يَأْخُذُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا (۱۹) وَعَدَّكُمْ اللَّهُ
 مَعَانِدَ كَثِيرَةٍ يَأْخُذُوهَا فَعَجَلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ
 النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا
 مُسْتَقِيمًا (۲۰) وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا
 وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا (۲۱) وَلَوْ قَتَلْتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا
 لَوْلَا الْأَذْذَرُكُمْ لَا يَعِدُوكَ وَلَيَأْوِلْنَ نَصِيرًا (۲۲) سُنَّةَ
 اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا (۲۳)

رازیبوونی خوا لہ ٹہلی حودہیبیہ :

﴿ **لقد رضى الله عن المؤمنين إذ يبايعونك تحت الشجرة** ﴾ بیگومان خوا رازیبوو لہ ٹیماندارہکان کاتی - لہ ژیر ٹہودرہختہ دا پیی دلین: (شجرۃ الرضوان) - پیمانیاں لہ گہل دہبہستیت ٹہی موحمہمد ﴿ **فعلما ما فی قلوبہم** ﴾ ٹینجا لہ کاتی جا خوا بہو راستی و وفایہی لہ دلیندا بوو بو پھیامہکھت ناگاداربوو ﴿ **فانزل السکینۃ علیہم** ﴾ ٹینجا لہ کاتی پھیامہکھدا نارامی دابہزاندہ سہریان ﴿ **واثابہم فتحا قریبا** ﴾ و بہ سہرکہوتنیکی نزیک - فہتخی خہبہر - لہ سہر (بیعۃ الرضوان) پاداشتی دانہوہ. ہوئی پھیامی (بیعۃ الرضوان) ٹہوہوو کہ پھیامہر کاتی گہیشٹہ حودہیبیہ، (عوسمانی کوپی عہفان) ی نارد بولای مہککھیہکان تا پییان بلی: کہ پیغہمہر ﴿ **بہنیازی عومرہوہ ہاتووہ، نہک بہنیازی جہنگوہ،** جا کاتی عوسمان گہیشٹہ لایان زیندانیاں کردو، پاشان ہوالی کوژرانیشی گہیشٹہوہ لای پیغہمہرو موسلمانہکان، ٹینجا پھیامہر موسلمانہکانی کوکردهوو پھیامی لیوہرگرتن: کہ ٹہگہر ٹہوہوالہ راست بیت ٹہبی بہجہنگ و بہزور پرونہ مہککھوہ، ٹہوانیش پھیامیاندہ تا مردن، جا کاتی ہوال گہیشٹہوہ قورہیش لہرزیان لی نیشٹ و لہترسانا عوسمانیاں نازاد کرد. ﴿ **ومغانم کثیرۃ یاخذونہا** ﴾ جگہ لہوہیش ، بہدہستکھوتیکی زوریش بہلینی پندان ٹہی نامادہبووانی حودہیبیہ ، واتہ: بہدہسکھوتیکی زوریش پاداشتی دانہوہ، ٹہویش عہقارو زہوی وزاری خہبہربوو ﴿ **وکان اللہ عزیزا حکیم** ﴾ خوا ہمیشہ خواہیکی بہدہستہلاتی بہحیکمہتہ. ﴿ **وعدکم اللہ مغانم کثیرۃ تاخذونہا** ﴾ خوا بہلینی بہ چہند دہسکھوتیکی زور دانی جگہ لہخہبہر، واتہ: موسلمانان تاروژی دواپی دہستکھوتیان ہرٹہبی و ناوچہ ٹیسلامیہکانیش سال لہدواپی سال زیادنہبن ﴿ **فعبل لکم ہذہ** ﴾ جا بہزویی ٹہمہیانی دہستخستن، واتہ: غنیمہتہکھی خہبہر. ﴿ **وکف ایدی الناس عنکم** ﴾ ری لہ خہلکانی دہست دریزکھرانیشی لیگرتن، نہیہیشٹ جوولہکھوہ ہاوپھیامانہکانیاں - لہ بہنی ٹہسہدو غطہ فان - زال بن بہسہرتاندا ﴿ **ولتکون آیۃ للمؤمنین** ﴾ وہبو ٹہوہی دہستکھوتہکھہ بی بہنیشانہیہک لہ راستی بہدیہنانی بہلینی خوا بو پروادارہکان ﴿ **ویہدیکم صراط مستقیما** ﴾ ہروہا رینمایشتان بکات بو ریگہیہکی راست و بتانگہیہنیٹہ بہہشت ﴿ **واخری لم تقدروا علیہا** ﴾ وہی ترکھٹوہ تواناتان نہبوو بہسہریدا، واتہ: وہ دہست گہلیکی دیکھش. (ٹین جہریر) ٹہلی: مہبہست نازادبوونی مہککھیہ ﴿ **قد احاط اللہ بہا** ﴾ کہخوا بہزانیانی خوی دہوری لیدابوو دہیزانی ٹہو دہستکھوتانہ بو ٹیوہ دہبن ﴿ **وکان اللہ علی کل شی قدیر** ﴾ چونکہ خوا ہمیشہ دہسہلاتی بہسہر ہموو شتیکدا ہیہ ﴿ **ولو قاتلکم الذین کفروا** ﴾ ٹہگہر بی باوہرہکانی مہککھہ جہنگیان لہگہلتان کردہا لہحودہیبیہدا، واتہ: پھیامہکھ نہبووا، مہککھیہکان شہریان پی فروشتبان ﴿ **لولوا الأدبار** ﴾ پاشہو پاش ہلہدہاتن و لہبہردہستاندا ٹہشکان ﴿ **ثم لا یجدون ولیا ولا نصیر** ﴾ پاشان ہیچ پشتیوان و یارمہتیدہریکشیان دہست نہٹہکھوت لہکافرہکانی دیکدا ﴿ **سنۃ اللہ الی قد خلعت من قبل** ﴾ سہرخستنی باوہرداران لہ ہموو سہردہمیڈا، لہگہلانی پیٹشودا کھرابورد باوی خوا بووہ ﴿ **ولن تجد لسنة اللہ تبدیلا** ﴾ ہرگیز نابینی باوی خوا گوپانی بہسہردا بیت ، واتہ: ہرکات موسلمانہکان یارمہتی دینی خویان داییت، خوایش یارمہتیداون ﴿ **وہو الذی کف ایدہم عنکم وایدیکم عنہم ببطن مکتہ** ﴾ ہر ٹہوہ زاتہ بوو کہ دہستی ٹہوانی (قورہیش) لہ ٹیوہ گرتوو نہیہیشٹ بین بہگرتاندا، وہ دہستی ٹیوہشی لہوان گرتہوہ، دہرنجام ویرای سہرکہوتنی ٹیوہ لہنیوجہرگہی شاری مہککھدا، لہ حودہیبیہشدا نہیہیشٹ زیان بہیہکتر بگہیہنن ﴿ **من بعد ان اظفرکم علیہم** ﴾ پاش ٹہوہ کہ ٹیوہی - لہروژی فہتخی مہککھدا - سہر خست بہسہریاندا وہندیکیانتان لیڈیل کردن، ٹہوہ بوو (۸) کہسیان خہریکی

جاسوسی بوون به سهر موسلماننه کانه وه پاشان دیلکران و، بردنیاں بۆلای په یامبه‌ر، ئه‌ویش لییان خو‌ش بوو و نازادی کردن، دهره‌نجام ئه‌و کاره بووبه‌هوی ریکه‌وتنیاں.

(عه‌بدوللای کوپری مه‌غفل) ده‌لئت: ئی‌مه له‌گه‌ل پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌ژیر ئه‌و دره‌خته‌دا بووین که خوا باسی کردوه له‌قورئاندا چاک له‌بیرمه که (لق و گه‌لای داره‌که شو‌ر بووبوویه‌وه ده‌که‌وته سهر شانی په‌یامبه‌ر، (عه‌لی کوپری ئه‌بی تالیب) و (عه‌مری کوپری سو‌هیل) یش له‌وی بوون، پاشان په‌یامبه‌ر به‌عه‌لی فه‌رموو بنووسه: (بسم الله الرحمن الرحيم)، (سو‌هیل) ده‌ستی گرت و وتی ئی‌مه ئه‌مه نازانین و نه‌مانیستوه، بنووسه: (بسمك اللهم)، ئه‌ویش ئه‌وه‌ی نووسی و، پاشان نووسی‌شی (هذا ما صالح عليه رسول الله...). ئه‌مه ئه‌و ریکه‌وتننامه‌یه که په‌یامبه‌ری خوا له‌گه‌ل

مه‌که‌که‌یی‌یه‌کاندا، له‌سه‌ری ریک‌که‌وتن، دووباره (سو‌هیل) وتی: مه‌نووسه په‌یامبه‌ری خوا! بنووسه (موحه‌مه‌دی کوپری عه‌بدوللای...) ئا له‌م کاته‌دا موسلماننه‌کان (۳۰) لاویان له‌قوره‌یش دیلکرد، پاشان په‌یامبه‌ر نازادیکردن، خوایش فه‌رموی: (وهو الذي...) (ئین که‌سیر) له‌ئیمامی (ئه‌حمده) وه هیناویه‌تی. ﴿وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا﴾ خواش هه‌میشه به‌کارو کرده‌وتان بینایه.

له‌به‌ر موسلمانانی ناو (مه‌که‌که) بوو، ریمان نه‌دا به‌جه‌نگ بین له‌گه‌ل موشریکه‌کاندا:

﴿هُم الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾

خه‌لکی مه‌که‌که هه‌رئه‌وانه‌ن که‌پروایان نه‌هیناو، ئی‌وه‌شیان له‌زیاره‌تی مزگه‌وتی حه‌رام قه‌ده‌غه کردو گپ‌رایه‌وه له‌سالی حوده‌بییه‌دا ﴿وَالْهَدَىٰ مَعَكُوفًا أَنْ يَبْلُغَ مَحَلَّهُ﴾ و نه‌یان هیشت ئه‌و قوربانی (ه‌دی) یه‌ی که (۷۰) و شتر بوو و هینابووتان بۆ که‌عه‌بگاته جیی خوی (مینا) بۆسه‌ر برین ﴿وَلَوْلَا رِجَالُ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاءُ مُؤْمِنَاتٍ لَّمْ تَعْلَمُوهُمْ﴾ ئه‌گه‌ر له‌به‌ر ئه‌و پیاو و ژنه‌پرواداران نه‌بوایه، که ئی‌وه

﴿هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَعَصَوْا عَنْهُم بِطُغْيَانٍ﴾
بَعْدَ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٢٤﴾ هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدَىٰ مَعَكُوفًا أَنْ يَبْلُغَ مَحَلَّهُ وَلَوْلَا رِجَالُ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاءُ مُؤْمِنَاتٍ لَّمْ تَعْلَمُوهُمْ أَنْ تَطَّوُّوهُمْ فَتَضَيِّبَكُمْ مِنْهُمْ مَعَرَّةً بِغَيْرِ عِلْمٍ لِيَدْخُلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾ إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَىٰ وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٦﴾ لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ أَلْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ءَامِنِينَ مُخْلَفِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾ هُمُ الَّذِينَ أُرْسِلَ رَسُولُهُ بِالْأُھْدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهَرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

۵۱۴

نه‌تانده‌ناسین که "له‌شاری مه‌که‌که‌دا" ﴿أَنْ تَطَّوُّوهُمْ فَتَضَيِّبَكُمْ مِنْهُمْ مَعَرَّةً بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ نه‌وه‌ک ئی‌وه بی ناگیاننه بیانکه‌ن به‌ژیر پی‌وه، دهره‌نجام تیا چوویان، جا ئی‌وه‌یش عارو دل ته‌نگیتان تووش بیا، ئه‌گه‌ر له‌به‌ر ئه‌وانه نه‌بوایه مؤله‌ت، به‌ئی‌وه ئه‌درا که برۆنه مه‌که‌که‌وه جه‌نگیان له‌گه‌ل بکه‌ن، واته: مه‌که‌که‌یه‌کان شایسته‌ی ئه‌وه بوون هی‌رشیان بۆ کراباو جه‌نگیان له‌گه‌ل کرابا، چونکه:

یه‌که‌م: خوانه‌ناس و بی‌پروا بوون.

دووه‌م: ئی‌وه‌یان له‌ته‌وافی که‌عه‌بگپ‌رایه‌وه.

سییه‌م: نه‌یان‌هیشت، قوربانیه‌کان بگه‌نه جیی خویان و سه‌ر برین، به‌لام ئه‌گه‌ر ئه‌و هی‌رشه‌ کرابا پیاو و ژنانی موسلمان له‌و نیوانه‌دا - به‌بی ناگیی ئی‌وه - ژیر پی‌ ده‌بوون و تیا‌ده‌چوون، جا ئه‌وکاته جو‌ره‌ زشتی و عاریکتان

ئەوقە دەبوو، ئەگەر ترسی ئەمە نەدەبوو، دەبوو جەنگیان لەگەڵ بکرایە ﴿لیدخل الله فی رحمته من یشاء﴾ خوا دەستتانی گرتەوێ لێیان لە مەککەداو، لە پێش حودەیبییەدا مۆلەتی ئەدا لەگەڵیان بە جەنگین.. بۆئەوێ خوا ویستی لە هەر کەسیک بێی لە خەلکی مەککە پێش ئەوێ کە بچنە ناری بیخاتە ناو رەحمت و میهرەبانی خۆیەوێ پاشا پەیمانە کە موسڵمان ببن.. خو هەر وایش بوو، چونکە لەو ماوەیەدا زۆریکیان لێ موسڵمان بوون ﴿لو تزیلوا لعذبا الذین کفروا منهم عذابا الیما﴾ خو ئەگەر لە مەککەدا موسڵمانان و بێ پروایان لە یەکتەر جیا بووبانەو، ئەو دەمە یی پرواکانمان بە سزایەکی ئیش پێگەیەنەر، بەکوشتن و دیل کردن سزا ئەدا ﴿إذ جعل الذین کفروا فی قلوبهم الحمیة﴾ وەبیر بێنە ئەوکاتە کافروییباوەرەکان دەمار گیریان خستە دلێانەو ﴿حمیة الجاهلیة﴾ دەمارگیری سەر دەمی نەزانیی، واتە: ئەوکاتە پیغەمبەر و هاو ئەلانیان رێگری کرد لە زیارەتی کەعبە لە سالی حودەیبییەدا، لە ترسی ئەوێ عەرەبەکان بلین: پیغەمبەر و موسڵمانەکان بە زۆرە ملی چوونە ناو مەککەو، وەکاتیکیش ئیو لە پەیماننامە کە حودەیبییەدا نووسیتان: (بسم الله الرحمن الرحیم، محمد رسول الله). کەچی ئەوان لەبەر دەمارگیری قبوڵیان نەکرد! بەلێ کاتی ئەوان رێگرییان لە ئیو کرد بۆ زیارەتی کەعبە و بیانوویان ئەو بوو وتیان: ئەگەر ئەمانە کاتی خوێ کەس و کاری ئیمەیان لەگۆرە پانی جەنگدا کوشتوو، ئیستایش بێنە ناو مەککەو بێ روو بەروو بوونەو بگەرێنەو تا دنیا دنیا بێ، ئیمە ئابروومان ئەچیت، تەنانت عاریان لێدەهات قبوڵی ئەو بەکن کە موحەممەد پیغەمبەر و نیراوی خوا بیت، ﴿فأنزل الله سکینته علی رسوله وعلی المؤمنین﴾ جاخوا لەبەر مەبەر ئەوێ ئارامیی دابەزاندە نیو دلی پیغەمبەرە کە و سەردلی موسڵمانەکان، خوێان گرت و تیک نەچوون و جەنگیان نەکرد لەگەڵ ئەو هەموو پرو بیانووانەدا ﴿والزمهم کلمة التقوی﴾ لەسەر تەقوا و شەهی (لا إله إلا الله) پابەندی کردن، واتە: ناچار بوون بە پریارەکانی حودەیبییە ملکەچ بین تا هیزی موسڵمانەکان لیک نەترازی و جیاوازی تی نەکەوی و نەبن بە دوو لەتەو، ئەگینا ئەوێان پی قبول نەدەکرا ﴿وکانوا احق بها واملها﴾ ئەوانیش شایستە تر بوون بەوشەهی تەقوا ئەهلشی بوون ﴿وکان الله بکل شی علیما﴾ وە بەردەوام خوا بە هەموو شتی زاناو ئاگایە خوێ چاک ئەزانی کێ شایستە ی ئەو فەزەیه؟.

خەوێ کە ی پیغەمبەر ﷺ:

﴿لقد صدق الله رسوله الرؤیا بالحق﴾ بیگومان خوا خەونی پەیا مەبەرە کە ی خوێ بە راست گیراو هیئایە دی، پیغەمبەر ﷺ پێش ئەو بچن بۆ حودەیبییە لە خەونیدا دیتی کە خوێ و هاو ئەکانی، چوونە تە مەککە و تەواف و چەرخی کەعبەیان کرد، هەندیکیان سەریان دەتاشی و، هەندیکی دی کورتیان دەکردەو، ئەویش خەوێ کە ی بۆ هاو ئەلانی گیرایەو ئەوانیش زۆر پیی دلخۆش بوون، بەلام کاتی ئەو کارەساتە ی حودەیبییە پێشەات، دوو رووێ کان کردیان بە روژی خوێان و وتیان: سویند بە خوا نەک هەر ناچینە کەعبەو، بەلکو چاویشمان بە مەککە ناکەوی، ئینجا خوا ئەو ئایەتە ی (ولقد صدق الله...) نارد. (ئین کەسیر) یش هەروەک ئەم ریاوایەتە ی هیئاو. ﴿لقد دخل المسجد الحرام ان شاء الله﴾ سویند ئەخۆم کە بیگومان ئە ی موحەممەد ﷺ بەویستی خوا خۆتوو هاو ئەلانت دەچنە ناو مزگەوتی حەرام ﴿أمنین محلقین رؤسکم ومقصرین﴾ بە بێ ترس لە هیچ کەسیک عومرە ی خۆتان ئەکن، سەرتان دەتاشن و، کورتی دەکەنەو.

ئیمامی (بوخاریی) و (موسلیم) ئەلین: پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: (رحم الله المحلقین) خوا یە رەحم بەوانە بکە سەریان تاشی، ئەوانیش. وتیان: ئە ی ئەو کەسانەش کورتی دەکەنەو؟ دووبارە فەرمووی: (رحم الله المحلقین).

وتیانہوہ: (و المقصرین؟). ئەویش بۆ جاری سییەم، یان چوارەم جار، فەرمووی: (والمقصرین). فتح الباری: ۳/۶۵۶، مسلم: ۲/۹۴۶ وە ھەروەھا ئیمامی (بوخاریی) لە (ئین عەباس) ە وە ئەلی: (لما قدم النبی ﷺ لعامه الذي استأمن قال: ارملوا، لیری المشركين قوتهم، والمشركون من قبل (قُعیقعان) فتح الباری: ۷/۵۸۱. واتە: کاتی پیغەمبەر ﷺ خۆی وھاوہلانی چوونە مەککە (تاو لەرزى) مەدینە کزو لاوازی کردبوون، حالیان زۆر خراپ وناپەرھەت بوو، موشریکەکانیش وتیان: وەرئ تەماشای ئەوانە بکەن لە مەدینەوہ ھاتوون، کە چۆن (تا) شپەزەى کردبوون، جائەوانیش لەلای (حیجر) دا خۆیان مەلأسدا بۆیینینیان، ئیتر خوا پیغەمبەرەکەى خۆی لى وشیار کرد، ئەوسا ئەویش - بۆ ئەوہى موشریکان دڵخۆش نەبن بەو نەخۆشى و لەپووللاوازییانەوہ - بپاریدا کە سى خولى نۆبەى یەکەمى تەوافەکە بە (رەمل) و گورگە لۆقە بیئت، ئەوانیش ھەرسى (شەوت) ەکەیان بە گورگە لۆقە برى، ئیتر موشریکەکان زانیان ئەو نەبوو ئەوان زانیبوویان! ئیمامى ئەحمەد: ۱/۲۹۴ ﴿لا تخافون﴾ ناشرسن لە ھیچ کەسێک ﴿فعل ما لم تعلموا﴾ جا ئەوہى ئیوہ نەتاندەزانی، خوا زانى و ناگادار بوو کە ئەو ریکەوتنەى ھودەیبیە خیرىکی زۆرى تێدايە بۆتان ﴿فجعل من دون ذلك فتحا قريبا﴾ ئینجا پيش چوونتانەوہ نىو مەککە بەو شىوہیە، سەرکەوتنىکی ترى نزىکی (گرتى خەبەر) ى ھینایە پيش بۆتان ﴿هو الذى ارسل رسوله بالهدى ودين الحق﴾ ھەر ئەو زاتەى کە پەيامبەرى خۆى بەقورئان و بەئاینىکی رەواوہ رەوانە کرد ﴿ليظهره على الدين كله﴾ تا سەرى بجات بەسەر ھەموو بەرنامەو ئایینەکانى تردا ﴿وكفى بالله شهيدا﴾ وخوا خۆیشى بەسە شایەت بیئت لەسەر ئەوہ کە: موحمەد پەيامبەرىتى، جا کەوايە بى تاقەت مەبە لەوہى کە (سوھەیل) بە نووسینی (بسم الله.. محمد رسول الله ﷺ) رازىی نەبوو ﴿محمد رسول الله﴾ موحمەد ﷺ رەوانە کراو پەيامبەرى خوايە، پيشان خۆش بیئت، یان نا ﴿والذين معه اشداء على الكفار رحماء بينهم﴾ ئەو کەسانەش لەگەل ئەون و شوینى ئەوکەوتوون لە بەرامبەر بى براکانا ئازاو بەھیزن، لەناو خۆشیاندا مېھربان و بەسۆزو دڵ نەرمەن. وەک لەسورەتیکى تردا ئەفەرموی: (فسوف يأتى الله بقوم يحبهم و يحبونه، اذلة على المؤمنين، أعزة على الكافرين) (۵/۵۴). یان ئەفەرموی: (يا أيها الذين آمنوا قاتلوا الذين يلونكم من الكفار وليجدا فيكم غلظة/۹/۱۲۲. یان ئەم فەرموودەىکە دەفەرموی: ((مثل المؤمنين فى توادهم وتراحمهم كمثل الجسد الواحد، اذا اشتكى منه عضو تداعى له سائر الجسد بالحمى والسهر)) مسلم: ۴/۱۹۹۹. نموونەى بروداران بۆ یەکتەر - لە بارەى خۆشەویستى و مېھربانیاىیانەوہ - وەکو یەك جەستەو لاشن، دەبینى ھەرکە ئەندامىکی لەشى دیتە ئیش، بەخیرایى ئەندامەکانى ترى لاشەى (تا) و (شەونخونى) دايدە گرى و ئۆقرە بە خۆناگرن.

لەفەزل و گەورەى ھاوہلاندایە ئەم فەرموودەى ھاتووە: (لا تسبوا أصحابى فو الذى نفسي بيده! لو أن أحدكم أنفق مثل أحد ذهاباً ما أدرك مد أحدهم ولا نصيفه) مسلم: ۴/۱۹۶۷ واتە: جنىو بە ھاوہلانى مەدن، سویندم بەوہى گیانى منى بە دەستە! ئەگەر بە ئەندازەى چىای ئوحد، ئیوہ زىر بېخشن ناگاتە مستىکی، یا نیوہى ئەوہى ئەوان. یاخود (خير الناس قرنى، ثم الذين يلونهم ثم الذين، يلونهم)، بخارىی: ۶۴۲۹. (قورتوبى) یش ئەلی: (قلت: فالصحابة كلهم عدول، أولياء الله تعالى وأصفياءه، وخيرته من خلقه بعد أنبيائه و رسله، هذا مذهب أهل السنة، والذي عليه الجماعة من أئمة هذه الأمة. وقد ذهبت شذمة - لا مبالاة بهم إلى أن حال الصحابة كحال غيرهم، فيلزم البحث عن عدالتهم، ومنهم من فرق بين حالهم في بُدأة الأمر، فقال: إنهم كانوا على العدالة إذ ذاك، ثم تغيرت بهم الأحوال، فظهرت فيهم الحروب و سفك الدماء، فلابد من البحث. و هذا مردود، فإن خيار الصحابة و فضلاءهم -

كعلی و طلحة والزبیر و غیرهم رضی اللہ عنہم ممن اثنی اللہ علیہم و زکاهم، و رضی عنہم، و ارضاهم و وعدہم الجنة بقوله تعالى: (..مغفرة واجرا عظيما). ﴿تراهم ركعا سجدا﴾ دہیانبنیت ہر دم خریکی رکوع و سوژدن، واتہ: زور خریکی خواہرستی و نویژن، بہ شہوا شہو نویژن تہکن و، بہ روژیشدا سوار چاکی مہیدانن ﴿یبتغون فضلا من اللہ ورضوانا﴾ ہموو کات ناواتیان بہدست ہیئانی فہزل و بہرہو میہربانی و، خوژنوودی خواہ، مہبستیان ئہوہیہ خویان لی رازی بیٹ ﴿سیماهم فی وجوہهم من اثر السجود﴾ نیشانہیان لہ شوینہواری سوجدہ بردنہکانیانہوہ بو خوا لہ روخساریاندا دیارہ، واتہ: کرداریان شیرین و، کاریان چاک و پیروژہ، زمانیان پاک و، دلیان پاک و، رہوشتیان بہرزہ ﴿ذلک مثلہم فی التوراة﴾، ئہوہ وسفیانہ لہ تہوراتدا ﴿ومثلہم فی الانجیل کززع

سُورَةُ الْحَجَرَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَرَجٍ أَخْرَجَ شَطْعُهُ فَفَازَهُ، وَفَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سَوَاقِهِ، يُعْجِبُ الزُّنَاجَ لَعِنَظَ بِهِمُ الْكُفَّارُ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

سُورَةُ الْحَجَرَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْضُوا بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْقُضُوا عَهْدَ اللَّهِ سَمِيعَ عِلْمِهِ ﴿١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ يَحْطَطَ أَعْمَلُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾ إِنْ الَّذِينَ يُغْضُونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلنَّفْيِ أَهْمُ مَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ عَظِيمٍ ﴿٣﴾ إِنْ الَّذِينَ يُثَادُّونَكَ مِنْ وراءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

٥١٥

ئەنجام داو، بە لىبوردنى تەواو و پاداشتىكى گەرە. بەلى.. ئەوانە سيفەتى بەرزى ھاۋەلەن بوون، ئەۋەش باسكرا
 ويەنى پاداشتىان بوو، جا صيفاتى ھەركەسيك ۋەك صيفاتى ئەۋان بى، ئەۋا لەريزى ئەۋاندا دەبى. ئىمەش
 لەخۋاى دلۇقان دەخۋازين: خۆشەويستى ئەۋانمان بۇ زياد بكت، كارو كردارو سيفەتەكانيان لەدەرۋونماندا
 بروينى. (اللهم ارزقنا محبتهم يارب العالمين).

کوټای سوورەتی (فەتح)، زۆریش سویاس بو ڤوای جوانکار.

*** *** ***

۴۹- سوورەتی (حوجرات)

مەدەنییەت (۱۸) نایەتە

بە ناوی خۆی بە خشنەوی میهرەبان

ئەم سوورەتە ھەرچەندە کورت بێ، بەلام چەندین یاسای ئەخلاقیی بەرزى پیرۆزى تیاپە، جا لەبەر گرنگى دانى بە ئەخلاق ھەندى لەرافەكەرانى قورئان بەناوی سوورەى ئەخلاقەوہ ناویان بردوہ، بۆ یەكەم جار باسى ئەدەب و ویلیکی بەرز ئەكات سەبارەت بە رەفتار کردن لەگەڵ فەرمانەکانى خواو گوێرایەلى کردنى پەيامبەر و مەشورەت پیکردنى لەمەر کاریکدا سەر ھەل بەدات: (يا ايها الذين آمنوا لا تقدموا بين يدي الله ورسوله..). ئینجا ئەدەب و ویلیکی تری بەرز و بلند دا ئەمەزینى، بۆ ئەوێ كاتى ئەیانەوى لەخزمەت پەيامبەردا ﷺ و توو ویژ بکەن، لەبەر قەدردانان و پێزانینی ریزی ئەو، دەنگ بەرز نەكەنەوہ، و ئەبى لەگەڵیا وەك خەلكى تر نەبن، بەلكودەبى زۆر بەویل و بەئەدەبەوہ قەسەى لەگەڵ بکەن، پاشان وانەيەكى گشتیى بۆ مۆسلمانان كە: نابى گوى بگرن بۆ (اشاعات - دەنگۆ)، ئەگەر شتیكى وابوو، ئەبى ھەولێ جددى بدرى تا بزائرى ئەو دەنگۆیە چەندە حەقیقەتى ھەيە، ئەگینا بەپەلە لیکردنى گەلى كار ئەنجام ئەدەن، پاشان پەشیمان ئەبنەوہ.. خو زۆرجارانیش پیاو خراپىك وشەيەكى ھیناوە بوته ھوى دروستبوونی رووداویكى ھەرە گەورە، پاشان پەشیمانی بەدوادا ھاتوہ.. باسى سولج و ریکخستنى نیوان دوولایەنى ناکۆكى ئیماندار ئەكات، ئینجا ھۆشیاری ئەدات كە لاقرتیی و سووكایەتى بە خەلكى نەكرى، ھەر وەك غەیبەت و سیخوڤرایەتیی و بەد گومانى قیزەون ئەكات، تا ھیچ كەسێك لییان نزیک نەبیئەوہ.. كۆتاییشى دیت بەوہ كە باوەرونیمان تەنھا شتیكى سەر زاریى نییە كە بەزمان بوترى! ھەندى خو و سیفاتى بەرزى پرواداران لەگەڵ ھەلنانیان بۆ جیھاد باس ئەكا. وە لەبەر ریزلینان لەحال و مال و مەنزڵەكانى پەيامبەر ﷺ كە خیزانەكانى تیا بووہ، بەم سوورەتە ئەلین: (حوجرات).

مۆسلمان نابى پێشى خواو پێغەمبەر كەوى:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * يا ايها الذين آمنوا لا تقدموا بين يدي الله ورسوله﴾ ئەى ئەو كەسانەى باوەرپتان ھیناوە! پێشى خواو پەيامبەرى خوا مەكەون، لەھیچ كاریك لە كارى دین و دنیادا، كاتى پرسىاریك لەپێغەمبەر كرا، ئیوہ پێش ئەو وەلام مەدەنەوہ، لەرویشتندا پێشى مەكەون، لەخۆتانەوہ بریار مەدەن.. ھتد. ئیمامى (بوخارى) فتح البارى: (۴۵۴). لە (عبداللای كوپى زوبەیر) ھوہ دەلى: كاروانى - بەنۆینەرایەتى ھۆزى (بەنى تەمیم) ھاتنە لای پێغەمبەر ﷺ پاشان لەكاتى گەپانەویدا (ئەبوبەكر) وتى: (قەعقاع) بكە بەئەمیریان، (عومەر) یش وتى: نا، (ئەقرەعى كوپى حابیس!) ئەبوبەكر وتى: وا ئە زانم تۆ ھەر ئەتەوى قەسەى من بشكینى. عومەر وتى: ھەرگیز ئەوہم نەویستوہ، دەرەنجام كەوتنە قەسەو دەنگیان بەرز بوویوہ، ئیتر نایەتى: (يا ايها الذين آمنوا لا تقدموا بين يدي الله ورسوله..). ھات. ﴿واتقوا الله إن الله سميع عليم﴾ لەخوا بترسن و لەسنوورەكانى لامەدەن چونكە بەراستى خوا بیسندى بەوتەكانتان، زانایە بە ئیش و كارەكانتان.

ئەدەب و ویل لەگەڵ پێغەمبەردا ﷺ:

﴿يا ايها الذين آمنوا لا ترفعوا اصواتكم فوق صوت النبي﴾ ئەى ئەوانەى باوەرپتان ھیناوە! ھەركات لەگەڵ پەيامبەردا ﷺ گفتوگۆتان كرد، دەنگتان بەسەر دەنگیدا بەرز مەكەنەوہ، بەچ ئەندازەيە دەنگى ئیوہ ئەكاتى، دەبى ھەر ئەوئەندە دەنگ بەرز بکەنەوہ ﴿ولا تجهروا له بالقول﴾ و قەسەى بەرز و بى پەردە مەكەن لەپرویدا، پێشەوا

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا﴾ ئەي ئەوانەي بپرواتان هێناوه! ئەگەر كەسێكى متمانه پێنهكراو (فاسق) هەواییكى بۆ هێنان خێرا بپروای پێ مهكەن، بەلكو لێى بكۆلنەوه. راقەكەرانى قورئان ئەلێن: بەيامبەر ﷺ نوێنەریكى خۆى ناردە لای (حاریسى كورێ ضرار) بۆ هێنان و ەهرگرتنى ئەو بەشە زەكاتهى كە

له خه لکه که کوی کردبوویه وه، جا کاتی ئه و نوینه ره رُیشته و نرێک بوویه وه، له بهر هه ندی شتی کونی نیوانیان ترسی ئی نیشته! پاشان گه رایه وه بو لای پیغه مبه ر ﷺ و تی: ئه ی په یامبه ری خوا! زه کاتیان نه داو ویستیشیان بمکوژن! ئینجا ئه ویش هاره لانی خو ی کو کرده وه مه شو ره تی پیکردن تا بپروا جه نگیان له گه ل بکات، ئه وسه ئایه تی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ...﴾ هات، ئیمامی (ئه حمه د). ﴿ان تصیبوا قوما بجهالة﴾ نه وه که به نه زانی به خه لکیکا مه لته قین و ئازارو بیزاریان بدن ﴿فتصبحوا علی ما فعلتم نادمین﴾ ئه و جا له و کاره ی کردوتانه په شیمان ببنه وه. ئه م ئایه ته چ یاده وه ری و وانه یه کی شیرین و بلنده، به تایبه ت بو سه رکرده و فره مانده کان؟! هه ر بو یه پاش ئه وه پیغه مبه ر ﷺ ئه یفه رموو: (التین من الله، والعجلة من الشیطان) (ته به ری). واته: لی کو ئینه وه له پرو داو و پی شه اته کان به بریارو پیخوش بوونی خوا یه، په له و لینه کو ئینه وه وه زیش له شه یتانه وه یه. ﴿واعملوا ان فیکم رسول الله﴾ ئیوه بزانه که به راستی په یامبه ری خواتان تی دایه ﴿لو یطیعکم فی کثیر من الامر لعنتم﴾ ئه گه ر له به ش ی زوری ئیش و کاره کانه به قسه ی ئیوه بکا و وه لامتان بداته وه، ئه زیه تبارو دوو چاری کاری سه خت ئه بن ﴿ولکن الله حبیب الیکم الایمان﴾ به لام خوا ئیمان و بپروای لا خو شه ویست کردن، ﴿وزینه فی قلوبکم﴾ وه له نیو دلتانا شیرینی کردو رازانیه وه ﴿وکره الیکم الکفر والفسوق والعصیان﴾ وه بی بروایی و فیسق و بی دینی له لاتان تال و ناشرین کرد ﴿ولئک هم الراشدون﴾ ئا ئه وانه ئا و ابن ریگیان دهر کردوه و دامه زراون ﴿فضلا من الله ونعمة﴾ ئه مه ش خو ی به خشش و نیعه تی کی تایبه تییه له لایه ن خوا وه رشتوویه تی به سه رتانا ﴿والله علیم حکیم﴾ وه خواش زانایه ئه زانی کی شایسته ی هیدایه ت و رینمو ونیه، کار جوانیشه له به ری وه بردنی ئیش و کاردا، جا که وابوو ریز له په یامبه ره که تان بگرن و له گه لیا ویل و ئه ده بتان بی.

ئه ره دوو گرو ی موسلمان نا کوک بوون، ناشتیان بکه نه وه:

﴿وإن طائفتان من المؤمنین اقتتلوا﴾ ئه گه ر دوو دهسته له باوه رداران پیکه وه به جه نگه هاتن ﴿فأصلحوا بینهما﴾ جا هه رچی تواناتان هه یه به کاری بین و ناشتیان بکه نه وه و بانگیان بکه ن بو لای بریاره کانی خوا پی شه و (بوخاری و، موسلیم) له ئه نه سه وه -خوا لی رازی بیته- ئه گه ر نه وه: په یامبه ر ﷺ به سواری گویدر یژیک له گه ل کو مه لی له موسلمان ه کان دیت بو لای، جا کاتی گه یشته عه بدول لا پی و ت: لیم وه دوور به، سویند به خوا بو گه نی که ره که ت ناره حه تی کردم، له ولایشه وه پیاو یکی یارمه تیده ر وه لامی دایه وه و تی: (والله لَحِمَارُ رسول الله ا طیب ریحاً منک!!) سویند به خوا بو نی گویدر یژه که ی پیغه مبه ر له بو نی تو خوشتره، له ولایشه وه پیاو یکی خز می عه بدول لا له پیاو ه یارمه تیده ره که تو ره بوو، دهره نجام به پیلا و تاکه نه عل و مسته کو له هاتن به یه کا و خه ری کبو و شته که گه ره ببیت! ئیتر خوا ی گه وه ئه م ئایه ته ی: (وإن طائفتان...) ی نارد. ریوایه تیکی تر ده لییت: ئه و ئایه ته سه باره ت به جه نگ و ئازا وه ی نیوان نه وس و خه زره ج هاتو وه، شیاوی باسه ئه وه یش ده گه یه نییت که دهسته و تاقمی (بوغات) (وه که ئیمامی بوخاری ئه لییت: له چوار چی وه ی ئیسلامه تی دهر ناچن، بو یه هه رکات دهستیان له جه نگ هه لگرت، ئیتر وازیان ئی ئه هیئری.

ئیمامی بوخاری: ۳۶۱/۵. له (ئهبی به که ره) وه ئه لییت: روژیک پیغه مبه ر ﷺ له سه ر مینه ر فره رموو ی: (ان ابني هذا سيد، ولعل الله ان يصلح به بين فئتين عظيمتين من المسلمين). ئه م کو په م -حه سه نی که چه زای- پیاو یکی به ریزو شه ریفه، ئومیده وارم له ناینده دا خوا ی گه وه ناگری دوو دهسته و تاقمی گه وره ی موسلمانانی پی بکو ژیتنه وه. ﴿فإن بغت إحداهما علی الأخری﴾ جا ئه گه ر دهسته یه کیان ده ست در یژیی کرده سه ر دهسته که ی تر، واته: ملی

رانه کیشا بؤ ناشتی و یه ککه وتن ﴿فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِي إِلَى أَمْرِ اللَّهِ﴾ ئەوا ئیووش له گهل ئەو کۆمهله یاندا بجهنگین که دەستدریژی دهکات تا ناچار ئەبی و ئەگەر پیتەوه بؤ پریارو حوکمی خوا، ههروهها (انصر اخاک ظالما او مظلوما) هاتووہ ﴿إِنْ فَاءتْ فَاصلحوا بينهما بالعدل﴾ ئینجا ئەگەر کۆمهله ستهمکاره که گهراپهوه بؤ حوکمی خوا، جا ئیویش به ئینصاف ناوێریان بکهن ﴿واقسطوا﴾ وه دادپهروه ر بن و به لای هیچ که سیکیاندا دامه برن ﴿إِنْ اللَّهُ يَحِبُّ الْمُقْسَطِينَ﴾ چونکه بیگومان خوا دادپهروه رانی خووش ئەوی ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ به راستی هه ر برواداران برای یه کن ﴿فاصلحوا بين اخويكم﴾ جا ئەگەر له نیوان دوو براتاندا، ناکۆکی پهیدا بوو ئیووش به زوویی نیوانیان چاک بکهن و ناشتیان بکه نه وه ﴿واتقوا الله لعلكم ترحمون﴾ هه میشه له خوا بترسن له هه موو گوتارو کرداریکتاندا، به شکو خوا ره حمتان پیبکات.

گالته و سووکایه تی به یه کتر مه که ن:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَر قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ﴾ ئەی ئەوانه ی برواتان هیناوه! با هیچ گه له پیاویکتان گالته و مه سخه ره به گه له پیاویکی دی نه کات ﴿عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ خَيْرًا مِنْهُمْ﴾ له وانیه گالته پیکراوه کان (لای خوا) له گالته چیه کان چاکتر بن ﴿وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ﴾ وه ههروهها با کۆمهله ژنی له ژنانیش، گالته به کۆمهله ژنانی تر نه که ن. ﴿عَسَىٰ أَنْ يَكُنْ خَيْرًا مِنْهُمْ﴾ چونکه له وانیه ژنه گالته پیکراوه کان لای خوا له گالته چیه کان باشتر بن ته رازووی چاکیی و، خراپیی ته نها لای خواجه. هه ر ئەمهیه که پیغه مبه ر ﷺ ئەفه رمووی: (الکبر بطن الحق و غمط الناس - و یروی - و غمض الناس). واته: ته که برو خو به زلزانین ئینکاری هه ق و که م و سووک سهر کردنی خه لکه ﴿وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ﴾ وه تانه و ته شه ر له یه کتر مه ده ن و یه کتر عه یبدار مه که ن. بؤ یه فه رمووی: (و لا تلمزوا انفسکم) چونکه تانه و توانج گرتن له موسلمانان وه کو توانجت له خو ت گرتبی وایه، له به ر ئەوه موسلمان هه موو وه کو یه ک لاشه و یه ک ته ن وانه ﴿وَلَا تَنَابَزُوا بِاللِقَابِ﴾ وه ناو و ناتۆره و نیتکه له یه کتر مه نین، واته: به ناتۆره بانگی یه کتر مه که ن. (ئهبو جوبه یه ر) ده لی: مروقی وا هه بوو دووناو، یا سی ناوی ئی نرابوو، ریک ده که وت به یه کی له و ناوانه قه لس بی، جا ئایه تی: (ولا تنابزوا باللقاب) هات. ئیمامی (ترمزی، ئەبوداود): ۲۴۶/۵. ئه یین ماچه، پیتشه وا ئەحمه د: ۴/۶۶۰. ئه یین جه ریر، حاکیم) ر یوایه تیان کردووہ ﴿بِئْسَ الْإِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ﴾ ده رچوون له شه ر به دناو زپاوییه دوا ی باوه ر هینان. واته: ئەو جوړه کارانه ئەبیته مایه ی فاسق بوون و دوور که وتنه وه له ئیمان ﴿وَمَنْ لَمْ يَتَبْ فَاولئك هم الظالمون﴾ ئەوه ی ته وه نه کاو په شیمان نه بیته وه هه ر ئەوانه ن سته مکاره کان.

له به دگومانی خو پیا ریژن:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ﴾ ئەی ئەو که سانه ی برواتان هیناوه! خو تان له زۆریک له گومان بر دن به یه کتر دوور بگرن ﴿إِنْ بَعْضُ الظَّنِّ إِثْمٌ﴾ چونکه هه ندی له و گومانانه مایه ی گونا و دوو چار بوون تانه لای خوا. (عبداللهی کوپی عه مر) (خوا لیی رازی بی) ئەلی: پیغه مبه ر ﷺ ته وافی کابه ی ده کرد، و ئەی فه رموو: (ما اطيبك واطيب ريحك! ما اعظمك واعظم حرمتك! والذي نفس محمد بيده لحرمة المؤمن اعظم عند الله حرمة منك، ماله و دمه، وان تظن به الا خيرا) ئه یین ماچه کتاب الفت: ۱۲۹۷/۲. چه نده پاکیت و چه نده بؤنت خو شه! چه نده گه وره و خاوه ن حورمه تی به و زاته ی که گیانی (محمدی) به ده سته، حورمه ت و ریزی مروقی بروادار لای خوا له تو گه وره تره و مال و دارایی و خوینی خاوه ن حورمه ته وه هه رده م ده بی چاوه ر وانی خیری لیبه کین ﴿وَلَا تَجَسَّسُوا﴾ وه

به‌دوای عیب و عارو کهم و کوپی یه‌کتردا مه‌گه‌پین و چاوه چاو مه‌که‌ن. (ایاکم و الظن فان الظن اکذب الحدیث، ولا تجسسوا ولا تنافسوا ولا تحاسدوا، ولا تباغضوا، ولا تدابروا، وكونوا عباد الله إخوانا) بوخاری: فتح الباری: ۴۹۹/۷. واته: وشیار بن له گومان بردن! چونکه گومان له هەر قسه‌یه درۆتره، وه سیخوپی مه‌که‌ن ﴿ولا یغتب بعضکم بعضا﴾ و له‌پاش مله ناوی یه‌کتر به‌خراپه مه‌به‌ن ﴿ایحب احدکم ان یاکل لحم اخیه میتا﴾ نایا که‌ستان پی‌ی خو‌شه گوشتی برای خوی به‌مردویی بخوات؟! دیاره ئه‌مه ئه‌وپه‌ری ناشیرین کردنی ئه‌وکاریه، تا مرو‌قه‌کان سلی لی بکه‌نه‌وه و نه‌یکه‌ن ﴿فکره‌تموه﴾ ناشکرایه که ئه‌وه‌تان زور پی ناخوشه‌و، حزی لیناکه‌ن و نا‌یخو‌ن ﴿واتقوا الله﴾ وه له‌خوا بترسن و سنوره‌کانی مه‌شکینن ﴿ان الله تواب رحیم﴾ بی‌گومان خوا زور لی‌بوره‌یه بۆ هه‌رکه‌سیک

په‌شیمان بی‌ته‌وه له‌و کاره ناشیرینه‌ی کردوویه‌تی، زوریش می‌هره‌بانه له‌گه‌ل به‌نده‌کانی خویدا. ئه‌بو هوره‌یره) ئه‌لی: وتیان به‌پیغه‌مبه‌ر غه‌یبه‌ت چیه؟ ئه‌ویش فه‌رمووی: (ذکرک اخک بما یکره). ناو هی‌نانی براه‌ت به‌هه‌ر شی‌وه‌یه‌ک پی‌ی ناخوش بی، کابرا وتی: باشه ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی من پی‌ی ئه‌لیم وابوو؟ هه‌ر به‌غه‌یبه‌ت داده‌نری؟ فه‌رمووی: (ان کان فیه ما تقول فقد اغتبتہ، وان لم یکن فیه ما تقول فقد بهتہ) ئه‌بووداود: ۱۹۱/۵. واته: به‌لی ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی تو ئه‌ی‌لیت وابوو، ئه‌وه غه‌یبه‌ت کردوو، ئه‌گه‌ر نا، ئه‌وه بوختانت بو کردوو.

خوا کردوونی به‌چهند گه‌ل و هوژیک بۆ ناسینی یه‌کتر:

﴿یا ایها الناس إنا خلقناکم من ذکر وانثی﴾ ئه‌ی خه‌لکینه! بی‌گومان ئی‌وه‌مان له‌پیاو و ژنی‌ک دروست‌کردوو، واته: له‌ئاده‌م و حه‌وا، جا ئیتر ئه‌م هه‌موو سوو‌کایه‌تیه چیه به‌یه‌کتری ئه‌که‌ن؟ بۆچی ئه‌گه‌ر (بی‌لال) بۆ سه‌ربانی که‌عبه سه‌رکه‌وی ئی‌وه پیتان ناخوشه، هه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه که کاتی خوی کۆیله بووه؟ ﴿وجعلناکم شعوبا وقبائل لتعارفوا﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا يَجِبُ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠١﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْتُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقْوَاهُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٠٢﴾ قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُل لَّمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِن قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِّنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٠٣﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٠٤﴾ قُلْ أَتَعْلَمُونَ اللَّهُ يَدِينُكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٠٥﴾ يَمُنُّونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُّوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٠٦﴾ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٠٧﴾

کردوومانن به‌چهند گه‌ل و تیره‌یه‌ک تا یه‌کتری بناسن، نه‌ک بۆ گه‌لته‌کردن و تانه‌و ته‌شه‌ردان له‌یه‌کتره سته‌م له‌یه‌کتر کردن ﴿ان اکرمکم عند الله اتقاکم﴾ بی‌گومان به‌ری‌زت‌ریشتان لای خوا، ئه‌وه‌تانه که به‌ته‌قوا ترو خو پارێزتر بیت، وه له‌سنوره‌کانی خوا نه‌تزازیت ﴿ان الله علیم خبیر﴾ به‌پاستیی خوا به‌به‌نده‌کانی خوی زانایه، به‌دل و ده‌رونیان به‌ناگایه. (ئه‌بو هوره‌یره) ئه‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: (تعلموا من انسابکم ما تصلون به ارحامکم) تیرمزی: کتاب البر: ۱۵۰/۸. واته: ئه‌وه‌نده که خزمانی خواتانی پی بناسن، رشته‌و نه‌ژادو نه‌سه‌بی خواتان بزائن، واته بزائن له‌هوژو خیلی کین تا سه‌ردانی یه‌کتر بکه‌ن و به‌ده‌م کیشه‌کانیانه‌وه بین.

جیاوازی نیوان نیسلام و نیمان:

﴿قالت الأعراب آمنا﴾ عه ره به ده شته کییه کان و تیان: برومان هیناوه به خواو به په یامبه ری خوا ﴿قل لم تؤمنوا﴾ بلّی: نه خیر، باوه رتان نه هیناوه ﴿ولكن قولوا اسلمنا﴾ به لام بلّین: هر له ترسی کوشتن و دیل بوون موسلمان و ملکه چ بووین برو هینان هیه و خو به ده سته و ده دان هیه، نه وهی نیوه تنها سه رزاری یهو، له دلدرا راست ناکه، هر له بهر نه می شه که هندی له زاناکان نه لّین: نیمان و نیسلام دوو زاراوه ی جیاوازن. له کاتیکی گرانی و وشکه سالدرا ده سته یه که له عه ره به ده وارنشینه کان هاتنه مه دینه و منه تیان سه ر په یامبه ر ﷺ نا، که موسلمان بوون، و تیان: نه ی په یامبه ری خوا! برومان هیناوه، نیمه وهک موزی فلان و فلان جهنگ له گهل ناکه ی به لّی، له و قسه و باسانه یان زور گوت! نه و جا نه ی ته: ﴿وقالت الاعرب آمنا..﴾ هات. وه نایه ته که به راشکاو ی گه یان دی که وشه و مانای بروا (ایمان) گهلّی فراوا نتره گه وره تره له وشه و مانای نیسلام.. چونکه باوه ر (ایمان) به دل و به زمان و به کرده و (اعتقاد، قول، عمل) ده بیّت، به لام نیسلام بوون به خو به ده سته و ده دان و ملکه چ بوونیکی روا له تیش ده بی، جا خوا هوشیاری کرده و ده که نیمانی راسته قینه ده بی کرده و ده ش پشتگیری بکات. ﴿ولما يدخل الإيمان في قلوبكم﴾ وه هیشتا بروا نه چوه ته نیو دلتانه وه ﴿وان تطيعوا الله ورسوله لا يلتكم من اعمالكم شيئا﴾ نه گهر گویرایه لی خواو په یامبه ری خوابن، نه و خواش هیچ شتی که له پاداشتی کرده و ده کانتان که ناکاته وه و به تیرو ته سه لی پاداشتتان نه داته وه ﴿ان الله غفور رحيم﴾ به راستی خوا، خواجه کی لیورده و میهره بانه ﴿انما المؤمنون الذين آمنوا بالله ورسوله﴾ بیگومان برواداره کان تنها نه و که سانه ن که باوه ریان به خواو به په یامبه ری خوا هیناوه ﴿ثم لم يرتابوا﴾ له پاشا گومانیان نه بوو له نیمانه که یاندا ﴿وجاهدوا باموالهم وانفسهم في سبيل الله﴾ و به سامان و گیانیانه وه جیهادیان کرد له ری خوادا ﴿اولئك هم الصادقون﴾ هر نه و که سانه شن راستگو یان له داوای بروادا، برواش هر ناوا نه بیّت ﴿قل اتعلمون الله بدینکم﴾ پییان بلّی ناخو ده تانه وی خوا ناگدار بکه ن له و دینه ی هه تانه ﴿والله يعلم ما في السموات وما في الارض﴾ خوا له هر شتی له ناسمانه کان و زه میندایه ناگداره ﴿والله بكل شئ عليم﴾ خوا به هه موو شتی که زانایه هیچ شتیکی له ده ست دهرناچی و لی گوم نابیّت ﴿يمنون عليك ان اسلموا﴾ نه وانه به نیسلام بوونیان منه ده که ن به سه ر تودا ﴿قل لا تمنوا علی اسلامکم﴾ توش پییان بلّی: منه ده که ن به سه ر مده له سه ر موسلمان بوونتان ﴿قل الله یمن علیکم ان هداکم للإيمان ان کنتم صادقين﴾ به لکو خوا منه ده کات به سه ر تاندا که نیوه ری نیمای کرده و ده بو نیمان و بروا نه گهر نیوه له داوای بروا هیناندا راستگو بن، پیغه مبه ر ﷺ له (حونه ین) دا به نه نساریه کانی فره موو: (یا معشر الانصار) (الم ضللاً فهداکم الله بی؟ وکنتم متفرقین فالفکم الله بی، وعاله فاغناکم الله بی؟) نه ی کوّم له ی نه سارا: مه گهر نیوه سه ر لیشتیواو نه بوون خوا به هو ی منه وه ری نیمای کردن؟ په راگنده نه بوون، به هو ی منه وه ثولفت و هوگری کردن؟ هه ژارو ده سکورت نه بوون به هو ی منه وه دوله مهندو بی نیازی کردن؟ هر شتیکی گوتبا نه سار ده یانوت: منه هر له بو خواو پیغه مبه ره که یه تی ﴿ان الله یعلم غیب السموات والارض﴾ به راستی خوا ته و او ی نادیارو په نهانیه کانی ناسمان و زهوی ده زانیّت ﴿والله بصیر بما تعملون﴾ وه خوا بینایه به هه موو کار و کرده و ده کانتان، هیچ شتیکی له په نهان و نادیار نیه، جا که و ابوو به ریک و پیکی بروای راسته قینه بیّنن.

کو تایی ته فسیری سووره تی (حجورات).

*** **

۵۰- سوورهتی (قاف) ه

مهککه یبیهو (۴۵) نایه ته

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

ئهم سووره ته له دوا ی سووره تی (مورسه لات) ه وه هاتووه، ئه می ش وهک سووره ته مهککه یبیهو کان باسی بناغه ی عه قیده: خوا به یه کزانین، په یام و بهرنامه، زیندوو بوونه وه، ئهکا، به لام ته وه ره ی باسه که ی زیندوو بوونه وه یه، به شیوه یه که خه ریکه بلیت: باسی زیندوو بوونه وه بوته به شیکی سه ره کیی سووره ته که، ئهم سووره ته سووره تیکی زور تونده، به قورسیی دانه به زیت ه سه ره سه له ی پاداشت وتوله و زیندوو بوونه وه، په یام بهر ﷺ گه لی جار له رکاتی

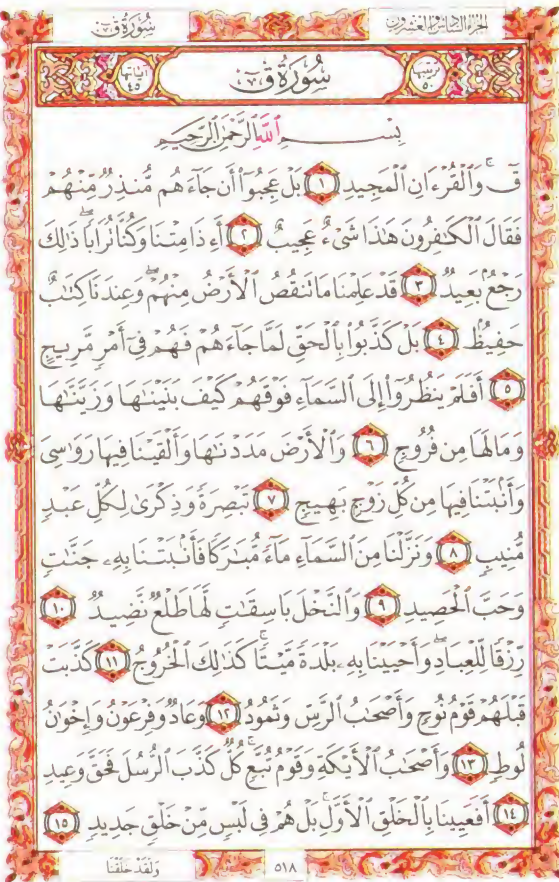
یه که می نویژی به یادی دا، وه له رکاتی یه که می نویژی جه ژندا، وه له هه موو روژیکی هه یینش له سه ره مینه ره ئه یخویند، بویه (ئومی هیشام) ئه لیت: من هه ره به ده م په یام بهر هوه ﷺ سووره تی (قاف) م له بهر کرد (مسلم).

ئیمامی (ابن کسیر) ئه لی: قسه ی راست ئه وه یه که ئهم سووره ته سه ره تای ئه و به شه قورئانه یه که نایه ته کا نی زور کورتن و پیی ده لئین: (الحزب المفصل)، به به لگه ی ئه وه که ئیمامی (ئهبی داود) له (سنن) ی خویدا، له به شی (باب تحزب القرآن) دا ناوا هیناویه تی، ئه وه ته (ئه وس) ئه لی: له ها وه لانی م پرس ی: ئاخو چون قورئانتان به ش به ش ده کرد بو ئاسان خویندنی و له بهر کردنی؟ وتیان: سی سووره ت، پینج سووره ت، حه وت سووره ت، نو سووره ت، یازده سووره ت، سیزده سووره ت، ئه و جا (حزب المفصل) واته: له سووره ی (ق) یشه وه بو کو تایی ده مان کرده حیزیک. (ئهبو داود). واته: هه ره سی سووره ته که ی پی شه وه: (البقرة، آل عمران، النساء) وه هه ره پینج سووره ته که ی (مائیده، ئه نعام، ئه عراف، ئه نفال، به راءه). وه هه ره حه وت سووره تی: (یونس،

هود، یوسف، الرعد، إبراهیم، الحجر، النحل) وه نو سووره تی (سبحان، الکهف، مریم، طه، الأنبياء، الحج، المؤمنون، النور، الفرقان). و یازده سووره تی: (الشعراء، النمل، القصص، العنکبوت، الروم، لقمان، السجدة، الأحزاب، سبأ فاطر، یس). وه سیانزه سووره تی: (الصافات، ص، الزمر، غافر، حم السجدة، حم عسق، الزخرف، الدخان، الجاثیة، الأحقاف، القتال، الفتح، الحجرات). له پاشان له (الحزب المفصل) ه وه، واته: له سووره تی (ق) ه وه بو کو تایی به حیزیکمان داده نا.

هاتنی پیغه مبه ره و قیامه ت لای خوانه ناسان سه یرو سه مه ره یه:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ ق﴾ ئهم پیته هیما ی موعجیزه ی قورئانه، وهک پییان بلی: ده فره مون ئیوه ش له م پی تانه سووره تی بئین که له هه موو روویه که وه وهک قورئان و ابیت ﴿والقرآن المجید﴾ سویند به م قورئانه به رزو

ببندو خاوهن شهرهفه، ئیمه تۆمان نارد ئه‌ی پیغه‌مبەر! ﷺ بۆئوه‌ی خه‌لکی پی ئاگادار بکه‌یته‌وه، که‌چی خه‌لکی مه‌ککه باوه‌ریان نه‌هینا! ﴿^۲ بل عجبوا ان جاءهم منذر منهم﴾ که‌چی هه‌ر به‌وه‌وه نه‌وه‌ستان که‌له ئاستی قورئان به‌دگومان و دوو دل بن، به‌لکو له‌وه که‌له خو‌یان ترسینه‌ریکیان به‌ زیندوو‌بوونه‌وه‌بو هاتوه‌وه سهرسامبوون! واته: له‌وه که پیغه‌مبەر له ئاده‌مزاده، نه‌که له فریشته ﴿^۳ فقال الکافرون هذا شیء عجیب﴾ ئه‌وجا ئه‌وانه بی بروابوون و وتیان: ئه‌مه (زیندوو‌بوونه‌وه) شتیکی سه‌یره! ﴿^۴ اذا متنا وكنا ترابا﴾ ئایا کاتی که مریدین و بو‌ینه خاک و خۆل بو‌جاریکی تر نه‌گه‌رپینه‌وه بو‌حاله‌تی یه‌که‌ممان و زیندوو ئه‌بینه‌وه؟! ﴿^۵ ذلك رجع بعید﴾ دیاره ئه‌وگه‌رانه‌وه‌یه ئه‌سته‌م و دووره! ﴿^۶ قد علمنا ما تنقص الأرض منهم﴾ جا خو‌ای گه‌وره بو‌چوونه‌کانیان ره‌تده‌کاته‌وه‌وه ده‌فه‌رمو‌ی: بیگومان ئیمه‌زوو زانیومانه زه‌وی چه‌ندیان لی‌ده‌خوا و ئی که‌م نه‌کات، واته: له گوشت و خو‌ین و ئیسک و.. پاشان ده‌بینه‌وه خۆل، ته‌نانه‌ت هه‌یج شتیکی‌شمان له‌وانه ئی بز نابی‌ت، ئیت چۆن ناتوانین زیندوو‌یان بکه‌ینه‌وه؟! ﴿^۷ وعندنا کتاب حفیظ﴾ نامه‌یه‌کی پارێزه‌ریشمان لایه بو‌ه‌لژماردنی هه‌موو شتی‌ک و له‌کیس نه‌دانی هه‌ر شتی‌ک ﴿^۸ بل کذبوا بالحق لما جاءهم﴾ نه‌که هه‌ر ئه‌وه‌نده.. که باوه‌ر به‌ زیندوو بو‌ونه‌وه نه‌که‌ن، به‌لکو هه‌ر که‌ئهم قورئانه راسته‌شیان بو‌هات، هی‌مان هه‌ر بره‌ویان پی نه‌هینا ﴿^۹ فهم فی امر مریج﴾ و‌جا ئه‌وان له‌کاریکی قه‌له‌قدان! جاری گوتیان قورئان جادووه، جاریکی‌ش گوتیان قورئان شیعه‌وه موحه‌مه‌دیش شاعیره‌وه.. هتدا!

ئهی بو‌ نارواننه ئاسمان و زه‌ویی و چی‌اکان ئیمان بینن؟:

﴿^{۱۰} افلم ينظروا إلى السماء فوقهم﴾ ئایا به‌ییری کردوه سه‌یری ئاسمانیان نه‌کردوه، له‌لای سه‌رویان‌وه ﴿^{۱۱} کیف بنیناهما وزیناهما﴾ و چۆن بینامان کردوه و، به‌وه هه‌موو ئه‌ستیرانه رازاندوو‌مانه‌ته‌وه ﴿^{۱۲} وما لها من فروج﴾ و هه‌یج که‌لین و ناته‌واوییه‌کی‌شی تیدا نیه؟ جا ده‌سه‌لاتداریکی ئاوا چۆن ناتوانی زیندوو‌یان بکاته‌وه؟ ﴿^{۱۳} والأرض مددناها﴾ زه‌ویه‌شمان به‌ پان و به‌رین راخستوه ﴿^{۱۴} والقینا فیها رواسی﴾ و چه‌ندین شاخ و کیوی قایمان وه‌ک میخ تیخستوه، تا له‌نگه‌ری بگرن ﴿^{۱۵} وانبتنا فیها من کل زوج بهیج﴾ و له‌هه‌ر جووت و جو‌ریکی جوان دیمه‌نمان گیاو رووه‌ک تیا روواندوه، وه‌ک له‌سووره‌تی ترده ئه‌فه‌رمو‌ی: (ومن کل شیء خلقنا زوجین لعلکم تذکرون) (۴۹/۵۰). بو‌ه‌مان مه‌به‌ست. ﴿^{۱۶} تبصرة و ذکری لکل عبد منیب﴾ بو‌ پی‌دیتن وه‌بیره‌ینانه‌وه بو‌ه‌موو به‌نده‌یه‌کی ته‌وبه‌کارو گه‌راوه بو‌لای خواله ئه‌نجامی وردبو‌ونه‌وه بیرکردنه‌وه له نیشانه‌کانی خواله بو‌ونه‌وه‌ردا ﴿^{۱۷} ونزلنا من السماء ماء مبارکا﴾ و له چه‌وایشه‌وه ئاو‌یکی به‌ به‌ره‌که‌تمان نارده‌خواره‌وه ﴿^{۱۸} فانبتنا به جنات وحب الحصيد﴾ ئینجا چه‌ندین باخات و دانه‌ویل‌ه‌ش که درو‌ینه ده‌کریت، وه‌ک گه‌نم و جو‌وبرنجمان پی رواند ﴿^{۱۹} والنخل باسقات﴾ وه‌روه‌ها دارخورمای به‌رزو هه‌لچووو ﴿^{۲۰} لها طلع نضید﴾ خاوه‌ن به‌ر به‌سه‌ریه‌کداکه‌وتوو ﴿^{۲۱} رزقا للعباد﴾ به‌ رزق و رۆزی بو‌به‌نده‌کان ﴿^{۲۲} واحیینا به بلدة مینا﴾ و زه‌ویه‌کی مردووشمان پی زیندوو‌کرده‌وه ﴿^{۲۳} کذلک الخروج﴾ له‌گو‌ر ده‌رچوونیش هه‌ر ئاوا‌یه، واته: هه‌رچۆنی ئه‌وه زه‌ویه وشک و بی گیانه ئه‌خه‌ینه‌وه‌گه‌ر، ئیوه‌یش زیندوو ده‌که‌ینه‌وه، وه‌کو ده‌فه‌رمو‌ی: (لخلق السموات والارض اکبر من خلق الناس). یان ده‌فه‌رمو‌ی: (اولم یروا ان الله الذی خلق السوات والارض ولم یعی بخلقهن بقادر علی ان یحیی الموتی بلی إنه علی کل شی قدید) (۳۳/۴۶). واته: به‌دی‌هینانی ئاسمانه‌کان و زه‌ویی زۆر گه‌وره تره له به‌دی‌هینانی ئیوه‌ی مه‌ردم، جائیت بو‌ ئینکاری دروست کردنه‌وه‌یه‌کی نو‌یی خو‌یان ده‌که‌ن؟!

له گه لانی پیشوو پهنه وهرگرن:

﴿**كذبت قبلهم قوم نوح واصحاب الرس وشمود**﴾ پیش نه وانیش واته: پیش (قوریش) گه لی (نوح) که له عیراقدا بوون و نهو گه لهیش که به دوری بیری (رهس) دا که له ولاتی (یهمامه) دهژیان و (سهمودی) قهومی (صالح) ﴿**و عاد وفرعون واخوان لوط**﴾ و گه لی (عاد) (قهومیهود) و (فرعون) و هوزی لووت ﴿**واصحاب الایکه وقوم تبع**﴾ و نه صاحبولئهیکهش - خاوهن بییشهکان و، گه لی (توبیه) که له ولاتی یه مهنده نهژیان ﴿**کل کذب الرسل**﴾ نهوانه هه موو پیغه مبه ره کانیاں به دروژن داناو بریوان پی نه کردن ﴿**فحق وعید**﴾ جاهه ره شه کهم به دیهات، بو دابه زاندنی سزا بو سهریان ﴿**افعیینا بالخلق الاول**﴾ نایا دورستکردنی یه کهم دهسته وسانی کردین، تا دوباره دروستکردنه وه

دهسته وسانمان بکات؟ ﴿**یل هم فی لبس من خلق جدید**﴾ نا، به لکو نهوان سهارهت به دروست کردنه وه یه کی نوی و تازه له گوماندا، خوا له سووره تیکی ترده نه فهرمو: (وهو الذی یبدأ الحق ثم یعیده وهو اھون علیہ). (۲۷/۳۰). یان ده فهرمو: (قل یحییها الذی انشاها اول مرة وهو بکل خلق علیم) (۷۹/۳۸). واته: هر یه کهم به دی هینهر توانای نه وهیشی هیه که نیوه له روژی دوا ییدا زیندوو بکاته وه.

خوا ناگای له خه یالایشمانه:

﴿**ولقد خلقنا الإنسان ونعلم ما توسوس به نفسه**﴾ سویند نه خویم که ناده میمان دروستکردوه و به وه سووه سهو خه یالاتی دلیشی ده زانین ﴿**ونحن اقرب الیه من حبل الوريد**﴾ و نیمه بو نهو له شاده ماری راست و چه پی گهردنی که نه گه نه وه دلی نزیکترین، مبهست نه وه یه که خوا زانینی تهواوی به هه موو جم وجولیکی ناده میی هیه ﴿**إذ یتلقى المتلقیان عن الیمین وعن الشمال قعید**﴾ کاتی که دوو فریشته که کرده وه کانی وهرده گرن له لای راست

وچه پیه وه چاودیرن و دانیشتون، واته: یه کیکیان له لای راسته وه دانیشتوو وه نهویشیان له لای چه په وه.

بو گشت وته یه ک چاودیر هیه و دینووسی:

﴿**ما یلفظ من قول إلا لدیه رقیب عتید**﴾ هر وته یه کی له ده م ده رده چیته، فریشته ی چاودیری ناماده، له لایه تی دینووسی.

نایا فریشته کان هه موو قسه یه دهنووسن؟ یا ته نها نهو قسه یه دهنووسن که پاداش و توله ی هیه؟ به لی به پیی نایه تی: (ما یلفظ من قول إلا لدیه رقیب عتید) هه موو وتهو قسه یه که نهووسن.

(نبین عه باس) ده لی: له سه ره تاوه هه موو خیرو شه ریکی ناده مزاد - ته نانه تی وشه ی خواردم، رویشتم - نهووسری، بو پاشان روژی پینج شه ممه، هه موو وتهو کرده وه یه کی دهنوینری و (عهرز) نه کری، نهو جاهر شتی

سُورَةُ الْقَمَارِ

الْاِنْشَاءِ

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ اقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١﴾ اِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ ﴿٢﴾ مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ اِلَّا لَدِيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿٣﴾ وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَاكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدٌ ﴿٤﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّوْرِ ذَاكَ يَوْمَ الْوَعْدِ ﴿٥﴾ وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَاقٍ وَشَهِيدٌ ﴿٦﴾ لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿٧﴾ وَقَالَ قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدِيْ عَتِيدٌ ﴿٨﴾ اَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَتِيدٍ ﴿٩﴾ مُتَجَاعِلَيْنِ لِّلْآخِرِ مُعْتَدِيْنَ مَرَّةٍ ﴿١٠﴾ الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا ؕ اٰخَرًا اَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ اَلْثَنِيْدِ ﴿١١﴾ قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطْعَمْتُهُ وَلٰكِنْ كَانَ فِي ضَلٰلٍ بَعِيْدٍ ﴿١٢﴾ قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدِيَ وَقَدْ قَدَّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعْدِ ﴿١٣﴾ مَا يُبْدِلُ الْقَوْلُ لَدِيْ وَمَا اَنَا بِظَالِمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿١٤﴾ يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأَتْ وَنَقُولُ هَلْ مِنْ مَّزِيْدٍ ﴿١٥﴾ وَارْتَفَعَتِ الْخَنَّةُ لِلْمُنٰفِقِيْنَ غَيْرِ عَتِيدٍ ﴿١٦﴾ هَذَا مَا تُوَعَّدُوْنَ لِكُلِّ اَوَّابٍ حَفِيْظٍ ﴿١٧﴾ مَنْ خَشِيَ الرَّحْمٰنَ الْعَلِيْمَ ﴿١٨﴾ جَاءَ بِقَلْبٍ مُّنِيْبٍ ﴿١٩﴾ ادْخُلُوْهَا سٰلِمِيْنَ ذٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُوْدِ ﴿٢٠﴾ لَّهُمْ مَا يَشَآءُوْنَ فِيْهَا وَلَدَيْنَا مَزِيْدٌ ﴿٢١﴾

چاك و خراب بيت بوى دنوسرى و، نهوى ديكهئى نهسرپتهوه، نهويه كه خوا نهفهرموى: (يمحو الله ما يشاء ويثبت وعنده ام الكتاب).

بوورانهوى گيانه لا لهسره مهرگدا:

﴿**۱۹** وجاءت سكرة الموت بالحق﴾ و ابيھوشي و، سهختي و بوورانهوى مروقي گيانه لا پيش هات ﴿**ذلك ما كنت منه تحيد**﴾ پيت نهوترئ: نهوهش نهويه كهكاتى خوى خوتت لئ لادهداو نهتدهويست دووچارى بيت، دهنايا راست نيه؟. فتح البارى: ۲۶۹/۱۱. نهلى: كه پيغهمبر ﷺ كهوته سهرهمرگ و گيانه لا لهبرسهختى و نارهحتى گيانكيشان دم و چاوى عهرقى دهكردو دهيسرئودهيفهرموو: ((سبحان الله! إن للموت لسكرات)). واته: بيخهوشي ههر بوخوايه، بهراستئى بومردن گهلى حالتهى سهخت و قورس و گران ههيه. ﴿**۲۰** ونفخ في الصور ذلك يوم الوعيد﴾ فوو به(صور)دا نهكرئ بوزيندووبوونهوى خهك، نهو نهفخيه روژئ پيشهاتنى نهوهپرهشو بهلئنانهيه،كاتى خوى خوا لهبئ بپرواكاني دهكرد. له فهرمودهدا هاتوو: ((كيف انعم وصاحب القرن، قد اتقم القرن وحنى جبهته، وانتظر ان يؤذن له)). واته: چون من دهتوانم خوشحال بم، لهحالئكدا شهپووردار، شهپورهكهئى به دهمهويهو، تهويل و ناچهوانيشئى نهوى كردووو چاوهروانى فهرمانئخوايه؟ وتيان: نهئى ئيمهچئ بلئن لهكاتئنهوهدا؟ فهرمووى بلئن: (حسبنا الله ونعم الوكيل) نهوانيش وتيان: (حسبنا الله..) مسند إمام أحمد ۳۲۶/۱ وه(تحفه الأحوذى: ۱۱۷/۷). ﴿**۲۱** وجاءت كل نفس معها سائق وشهيد﴾ و نهو روژه ههر كهسيك بو مهحشردي، دوو فريشتهئى لهگهلايه، يهكئيان پيش خوى داوه دهگهيه نيته مهحشر، نهوى ديكهشيان شايهدى ددها لهسهرئى بهكردوهكاني ﴿**لقد كنت في غفلة من هذا**﴾ بهيهكهيهكهئى بئ باوهپان دهلئن: بيگومان تو لهدنئادا لهمه بئ ناگاو غافل بوويت، پيت وانهبوو كه ههرگيز نهو روژه ديئ ﴿**فكشفنا عنك غطاءك**﴾ جاوا ئيستا پهردهكهتمان لادا، واته: پهردهئى غهفلت ﴿**فبصرك اليوم حديد**﴾ ئينجا نهمرؤ بينايئچاوت تيژه، نهوى جارن نهتدهبينئ وائيستا دهيبينيت، مروقي كافر لهوكاتهدا ههموو راستيهكان -وهك زيندووبوونهوه...هتد- كهلهدنئادا ليئ پهنانبوون، يهچاوى خوى دهبينئ، پاشان چاوى شين دهبئ وبهكوئري حشر دهكرئ.

فريشتهكان شايهتى له سهرمروژهكان دهمدن:

﴿**۲۲** وقال قرينه هذا مالدي عتيد﴾ فريشته هاوپئ و هاونشينهكهئى كه كردهوهكاني نووسيوه، لهلاى خوا شايهدى ددها نهلى: پهرودرگارى من! نهمه نهوكردهوانهيه لهلاى من نامادهو لهلا كهراوه ﴿**۲۳** القيا في جهنم كل كفار عنيد﴾ پاشان خوا فهرمان بهو دوو فريشتهئى لهگهليدان نهداو نهفهرموى: ئادهئى بهاويژنه دوزهخوه ههموو كافرو بئ پخوايهكى سهركيش ﴿**۲۴** مناع للخير﴾ ريگرئ خير ﴿**معتد مريب**﴾ ستهمكارئ بيگومان ﴿**۲۵** الذي جعل مع الله إلها آخر﴾ نهوهئى كه لهگهل خوادا پهرستنى كهسيكئى تر بهپروا دهزانئ ﴿**فالقيا في العذاب الشديد**﴾ ئينجا ههرئيستا ههردوكتان بيهاوينه ناو سزا سهختهكهوه(نهبو سهعيدئ خودريئ) نهلى: پيغهمبر ﷺ فهرمووى: ((يخرج عنق من النار يتكلم يقول وكلت اليوم بثلاثة: بكل جبار عنيد، ومن جعل مع الله إلها آخر، ومن قتل نفسا بغير نفس فتنتوى عليهم، فتتدفهم في غمرات جهنم)) (مسند الإمام أحمد) (۴۰/۳).

لهناو دوزهخدا سهرو ملئ ديته دهريئو نهلى: نهمرؤ من چاوديريئسى كهسم: ههر دهسهلاتدريئكى ستهمكار، ههركهسيك شهريك و هاوبهشئى بو خوا دانايئت، ههر كهسي بئ تاوان كهسيكئى دي كوشتبئ، نهوجا پهلاماريان نهداثئ و، توپريان هلهدها بو نيئو دلى دوزهخ ﴿**۲۷** قال قرينه ربنا ما اطغيت﴾ هاوپئ و هاونشينه شهيتانهكهئى،

پاکانه بخوی دهکاو دهلی: نهی پروهردگارمان! من بی پروا و گومرام نه کرد **﴿ولكن كان في ضلال بعيد﴾** به لکو نهو خوی له ناو گومراییه کی دور له هیدایه تدا بوو **﴿٢٨ قال لا تختصموا لدي﴾** پاش نهو شهره دمه، خوا نه فرموی: لای من هیچ شهره دم مه کن **﴿وقد قدمت إليكم بالوعيد﴾** چونکه کاتی خوی له سهر زمانی په یامبه رهاکم، هره شهی نه م روژم لیکردن، هه موو شتیکم بو روون کردنه وه نیر نیستا جیی قسه تان نه ماوه **﴿٢٩ ما يبدل القول لدي﴾** بریارو قسه ی من بو سزادانتان ناگوړی **﴿وما انا بظلام للعبيد﴾** ومن ناحه قبی و سته میش له بنده کان ناکم.

جه هه نهم به هیچ پر نابی:

﴿٢٠ يوم نقول لجهنم هل امتلات﴾ نهو روژه وه بریینه که به دوزخ نه لئین: نایا پر بووی؟ لهو هه موو خه لکی پؤل پؤل بوتی نه نیرین؟ **﴿وتقول هل من مزيد﴾** نهویش نه لی: ناخو زیاتریش ههیه؟ له فرموده یه کی (قودسی) دا هاتوه که پیشهوا (بوخاری و موسلیم) ۱۲۸۷/۴۱. میناویانه: ((لا تزال جهنم يلقى فيها وتقول: هل من مزيد؟ حتى يضع رب العزة فيها قدمه فتقول: قط. قط، وعزتک وکرمک - ای کفی کفی - فینزوی بعضها إلی بعض...)). به لکو برومان به صیفه تی (قه دم) وه که له فرموده کاندا هاتوه هه یه دسکاریشی ناکه ی، به لام شیوه و چو نیه تیه کی ده گیرینه وه لای خوا. ئیمامی (ئین که سیر) که ده گاته ته فسیری نایه تی: (یوم نقول لجهنم هل امتلات..). ده لی: له بره نه وه که خوا به لئینی داوه دوزخ به مروژ و جنوکه پر بکا، روژی قیامت پیی ده لئیت: ناخو پر بوویت؟ پاشان نهوی تیچو توو پر هه لدرایه نیویه وه هیشتا هه ده لی: ناخو زیاتر ههیه...؟ جا لهو کاته دا هه پر نابی و داوای هی تری لی ده کات، نهو جا خوا (پیی) پیروزی خوی ده خاته نیویه وه، نهو سا له هه یبه تی نهو ده، ده چیته وه یه که ده لی: (قط قط). واته: خواجه! به سمه، به سمه، پر بووم و جیی که سم نه ماوه. زانایان ده لئین: نهو قسه ی دوزخ، راسته و هه قیقه تی هه یه، خوا ده یی نیته گوو قسه، بویه خوا پیی پیروزی خوی تیده خا، چونکه له و په ری قولی و، فراوانیدایه، ئیت بهو شیویه له ملا و له ولاوه دیته وه یه و بچوک ده بیته وه. ئیمامی (بوخاری و ئیمامی (مسلم) و پیشهوا (نه حمده) یش هه مان راو بوچوونیان هه یه، هه ریه که شیان فرموده یه کی هیناوه ناشکرایشه که (قه دم، ریجل) هه ردوک یه که شته. جا که وایه (قه دم) سیفه تیکی زاتی خواجه، به لام دیاره نهو قه دمه وه، قه دمی دروست کراوه کانی نه یه. (داره می) له (ئین عه باس) وه ده لی: ((الكرسى موضع القدمين، والعرش لا يقدر قدره إلا الله)) حاکمیش له (المستدرک) دا هیناویه تی و ده لی: (صحيح على شرط الشيخين ووافقه الذهبي وابن جرير). **﴿٢١ وازلفت الجنة للمتقين غير بعيد﴾** به هه شتیش بو پاریزکاران، نهوانه ی و سنووری خوا نه پاریزن، نزیک، ده خریته وه وه ینده دوورنیه لیانه وه، زوری نامینی پیی بگه **﴿٢٢ هذا ماتوعدون لكل اواب حفيظ﴾** پیان نهوتری: نه مه بو هه رکه سینک روو به خوابی و بولای نهو بگه ریته وه و سنوره کانی نهو بیاریزی **﴿٢٣ من خشى الرحمن بالغيب وجاء بقلب منيب﴾** بو نه وه ی هه رده م له خوای به خشنده ی خوی ترساوه له په نه اندا، به دلیکی گه راوه بولای خوا هاتوه، وه نهو فرموده یه ده فرموی: ((ورجل ذكر الله خاليا ففاضت عيناه...)) متفق علیه. واته: یه کی دیکه لهو حوت که سه له روژی دوا پیدا له بن سیبهری خوا دا هه شر ده کرین، نهو مروقه یه که به نه ینی و، له چوله وانیا هه رده م یادی خوا ده کاو، چاوه کانی فرمیسیان پیا دیته خوار **﴿٢٤ ادخلوها بسلام ذلك يوم الخلود﴾** پیان نهوتری فرمون: هه موو به ئاسوده یی و ئارامیه بچنه ناو به هه شته وه، نهو روژی هه تا هه تای و نه مریه **﴿٢٥ لهم ما يشاءون فيها﴾** هه زیشیان له هه رچی بیت بویان هه یه داوای بگه، له فرموده دا هه یه که نه گه ر به هه شتیان

حزبان لهگوشتی برژاوی بالنده بی، زوو دهیئریتته بهردهستیان (ئیین نهبوو حاتهم)، خو ئهگهر حزیان لهمندال و زارولهش بیئت، نهوا لهیهک ساتدا لهادیك دهبی.. (نهحمده، ئیین ماجه، ترمذی). **«ولیدنا مزید»** وهزیادهش لهوه که بهخهیاالی هیچ کهسیکدا نایهت، لامان ههیه. نهو زیادهیهش - وهک (موسلیم) دهلی - سهیرووتهماشای دیمهن و روخساری پیروزی خوای پهروهردگار - جل جلاله -، وه نایهتی: (للذین احسنوا الحسنی زیاده) (۲۶/۱۰). بو دوپاتی سهیرو تهماشای روخساری خواجه، جگه لهوهش تهنانهت ههموو روژیکی ههینی، خوای پهروهردگار خوئی بویههشتیان دهردهخات (بهزار، ئیین نهبوو حاتم، نیمامی شافعی) ریوایهتیان کردووه.

بههرلهقورهیش کهلانی زورمان قرتیخستن:

﴿وَكَمْ اٰهَلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ وَّهَبْرَ لَهْقُورِهِش﴾

خهلیکی زورمان لهناو برد و تولهمان لیکردنهوه **﴿هم اشد منهم بطشا﴾** نهوانیش بهههلمهت تر وبه هیژ تر بوون لهوان **﴿فتنبوا فی البلاد﴾** ولات وشاری زوریان پشکنی و گهپان، واته: بو رابواردن و رزق و روزی بهدهست هینان و نهملاو نهوکردن **﴿هل من محیص﴾** نایا هیچ لدلادانیك ههبوو بویان لهتیاجوون، تاخویانی تیا بشارنهوه له سزاو له مردن؟ **﴿ان فی ذلک لذكری لمن کان له قلب او القی السمع وهو شهید﴾** بیگومان لهو سههگوزهشتهی پیشینانهدا،

ناموژگاری ههیه بو نهوهی دل وژییری ههیه، یان بهباشی گوپراگری ونامادهش بیئت دل وگوئی بداتی **﴿ولقد خلقنا السموات والارض وما بینهما فی ستة ايام﴾** سویند بهخوا ناسمانهکان و زهوی و، ههچ لهنیوانیاند ههیه، لهماوهی شهش روژاندا دروستمانکردوون **﴿وما مسنا من لغوب﴾** لهگهل نهوهشدا هیچ جوړه ماندوو بوونیکیشمان تووش نههات **﴿فاصبر علی ما یقولون﴾** سا لهناست نهو ههموو قسهو قسهلوکانهیاندا ددان بهخووتا بگهره و نارامت

بی **﴿وسبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس وقبل الغروب﴾** و بویهرگرتن لهو ههموو ناسوران بهردهوام خوای خووت لههر شتیك بو نهو ناتهواو بیئت بهخاوین رابگهر، له پیش خوړ ههلاتن وله پیش خوړ ئاوابوون، واته: بهیانیان و عهسران، چونکه پاداشی نهو دووانه زور زوره **﴿ومن اللیل فسیحه وادبار السجود﴾** جالهشهویشدا خوای خووت بهپاک رابگهره و، لهپاش سوژدهی ههموو نویرهکانیش. (ئیین عهباس) دهلی: مههست بهویاده تهسیبحاتی دواي نویرهکانه. (ئیین کهسیر) نهلیت: پیش شهو رهوی لهشهوو روژیکدا دوو نویر فرهزبوو (بهیانی وعهسر) شهو نویریش ماوهی سالیك لهسهو خوئی وئومهتهکهی فرهز بوو، پاشان لهسهو ئومهتهکهی سپرایهوه، ئینجا بو ماوهیهکی تریش بهشهوپرهویهکهی ههموو سپرایهوهو نویر بوویه پینچ فرهز.

سُورَةُ الْقَافِ

سُورَةُ الْقَافِ

وَكَمْ اٰهَلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ اَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْاِلْدِهْلِ مِنْ حَيِّصٍ ﴿٢٦﴾ اِنْ فِي ذٰلِكَ لَذِكْرٌ لِّمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ اَوْ اَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٢٧﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ ﴿٢٨﴾ فَاَصْبِرْ عَلٰی مَا يَقُولُوْنَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوْعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٢٩﴾ وَمِنَ الْاَيْلِ فَسَبِّحْهُ وَاَدْبَرَ الشُّجُوْرِ ﴿٣٠﴾ وَاسْمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٣١﴾ يَوْمَ يَسْمَعُوْنَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذٰلِكَ يَوْمُ الْخُرُوْجِ ﴿٣٢﴾ اِنَّا نَحْنُ نَحْيِیْهِ وَنُنِیْتُ وَاِلَيْنَا الْمَصِيْرُ ﴿٣٣﴾ يَوْمَ نَسْفُقُ الْاَرْضَ عَنْهُمْ سَرًّا ذٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيْرٌ ﴿٣٤﴾ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُولُوْنَ وَمَا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكَرْ بِالْقُرْءَانِ مِنْ يَخَافُ وَعَبِدِ ﴿٣٥﴾

سُورَةُ الْقَافِ

سُورَةُ الْقَافِ

سُورَةُ الْقَافِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وَالَّذِیْنَ زُرُّوْا ﴿١﴾ فَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَقُرْاٰ ﴿٢﴾ فَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿٣﴾ فَالْمَقْسَمُ اَمْرًا ﴿٤﴾ اِنَّمَا تُوعَدُوْنَ لَصَادِقٌ ﴿٥﴾ وَاِنَّ الدِّیْنَ لَوَاقِعٌ ﴿٦﴾

وَالْقَافِ

۵۰

پروژاوه کانی روژی په سلان:

﴿**واستمع يوم يناد المناد من مكان قريب**﴾ گویا پر اکره ئه ی پیغه مبهرا! بؤ ئه و هه والهی پیت ددهین له ئه حوالی قیامت، روژیک (ئیسرافیل) بانگ دهکا له شوینیک یخزیک به خه لک هه مواتان دهرچن له گۆره کانتان بؤ حشر ﴿**يوم يسمعون الصيحة بالحق**﴾ ئه و روژه که هه موو ئه و (صیحه) و هاوارهیان به هه ق گوی لیده بی ﴿**ذلك يوم الخروج**﴾ ئانه و روژه، روژی له گۆر دهرچونه بؤ حشر و پاداش و تۆله ﴿**إنا نحن نحیی ونمیت والینا المصیر**﴾ به راستی هه ر ئیمهین ژیان دهبه خشین و دهمه رینین، ده گهرانه و دهمه ر هه ر بؤلای ئیمهیه دوا ی زیندو و بوونه و، ﴿**يوم تشقق الأرض عنهم سراعا**﴾ روژی زهوی له پروی ئه وانه دا له ت له ت ئه بی و ده قلیشیته وه، ئینجا خه لکیش به په له له گۆره کانیاندا دهر ئه چن بؤ مه حشره ﴿**ذلك حشر علینا یسر**﴾ ئه و کارهش کۆکردنه وه و حشریچکه له سه ر ئیمه ئاسانه ﴿**نحن اعلم بما یقولون**﴾ ئیمه زاناترین به وهی ئه وان ئه یلین به رامبه ر به خۆت و به په یامه که ت ﴿**وما انت علیهم بجبار**﴾ وه تۆش زال و زۆرداریک نیت به سه ریاندا و فه رمانت پی نه کراوه که به زۆر ئیمانیا ن پی بینیت ﴿**فذكر بالقرآن من یخاف وعید**﴾ ده سا هه رکه سه یك له هه ره شه و به لینه کانی من ئه ترسیت، تۆ به م قورئانه ناموژگاری بکه و، دیاره مه گهر که سه یكیش ناموژگاری و هه ر بگری، له خوی خوی بترسیت.

زۆرسوپاس بؤخوا، له شهوی (۳/۲) ی شهعبانی (۱۴۱۷) به رامبه ربه (۱۲/۱۲/۱۹۹۶) له نووسینی

ئهم سوورده ته پر له ترسه بوومه وه له هه له بجه، (له پراگه یانندی بزوتنه وهی ئیسلامی)

پاش نویژی شیوان.

*** **

۵۱- سوورده تی (زاریات به)

مه ککه بییه و (۶۰) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

ئهم سوورده ته وه ک ها و وینه کانی دیکه ی باسی بنه ماکانی ئیمان و بپروا: یه کخوایه رستی، په یام، زیندو و بوونه وه و پاداش و تۆله دهکا. له سه ره تا وه باسیکی (با) کان ئه کات، ئینجا هه وره کان، ئه وسا ئه و که شتییه گه ورانه ی به نا و ده ریاکاندا دین و ئه پۆن، ئه و فریشتانه ی کاروباری خه لکیان پی سپیردراوه، خوا سویندیان پی نه خوات که بیگومان حشر دیت و پاداش و تۆلەیش به دوا یا دی، باسی ئه وانه ی بپروایان به قورئان نه بوو، ئه نجامیان له دنیا و قیامه تدا، بپروادارانی پاریزگار و ئه و نازو نیعمه ته ی بویان ناماده کراوه له به هه شتدا. ده سه لات ی خوا له م بوونه و هه ردا: له ئاسمان و زهوی و کیوه کان و مروقه کان.. داستانی هه ندی له په یامبه ران، هه لویستی تاغووته کان له گه ل پیاوانی خوا دا و ئه نجامیان.. مه به ست له دروستکردنی ئاده می و جنییدا.

دوو پا نکر د نه وه ی ها تنی روژی جه زا و تۆله :

﴿**بسم الله الرحمن الرحيم * والذاریات نورا**﴾ سویند به و (با) یانه ی تۆزو پووش و تووی گیاکان بلامه که نه وه به بلا و کردنه وه، له ملا ده یبه ن بؤ ئه و لا ﴿**فالحاملات وقرا**﴾، سویندیش به و (با) یانه له گه ل خویان ناوی باران هه لده گرن ﴿**فالجاریات یسرا**﴾ سویند به و گه میان هه ش به ئاسمانی له نیو ده ریاکاندا دین و ده چن. ﴿**فالمقسمات امرا**﴾ پاشان به و فریشتانه که کاروبار له نا و بوونه و هه ردا (پزق و پۆزیی و..). دابه ش ئه که ن، دیاره فریشته کان هه ر کۆمه له یان کاریکیان پی سپیردراوه و له سنووری خویاندا پی هه لده سن ﴿**إنا توعدون لصادق**﴾

به هه موو ئهوانه، هه هه شهیهک لیلتان دهکری و هه به لیلیک پیتان دهری له ژیانوه، دیته جی، به لئ... بویه خوی گه وه سویند به وانه ئه خوات، چونکه جیگه بیرکرنه وهن بو دوزینه وهی خوی بالاده ست ﴿**وإن الدين لواقع**﴾ و بیگومان پاداش و توله، هه دیته جی و به پیوهیه ﴿**والسما ذات الحبك**﴾ سویند به و ناسمانه که ری پیوه، زوریش به جوانیو، ری و پیک، ئه ستیره کان به ناویاندا دین و ئه پون ﴿**إنکم لفی قول مختلف**﴾ بیگومان ئیه ئه ی بی پروایانی قوره ییش! و ته گوفتارتان سه بارت به پیغه مبه ر ﷺ جیاوازو بی سه روبه روه دووره له راستیی، که جاری ئه لئین: جادوو گه ره، جاریکی تر ئه لئین شاعیره... هتد ﴿**یؤفک عنه من افک**﴾ له قورئان و له په یامبه ر کلا دهکری، ئه و که سه ی له زانیی خوادا لادراوه، چونکه خوا خوی زانیویه تی که ئه و جوړه که سه زور لارو لاساره و به که لکی هیدایه تدان نایه ﴿**قتل الخراصون**﴾

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ (۷) إِنَّكُمْ لَفِي قَوْلٍ مُّخْتَلِفٍ (۸) يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُقْنُونَ (۱۳) ذُوقُوا (۱۴) فَنُتَبِّهُهُمْ هَذَا الَّذِي كُنتُمْ بِهِ تُسْتَعْجِلُونَ (۱۵) إِنَّا الْمُسْقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ (۱۶) آخِذِينَ مَا أَرَاهُمْ رَبُّهُمْ (۱۷) كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ (۱۸) كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ (۱۹) وَإِنَّا لَنَنحَارُهُمْ بَسْتَغْفِرُونَ (۲۰) وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ (۲۱) وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُتَّقِينَ (۲۲) وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ (۲۳) وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُعَدُّونَ (۲۴) فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ (۲۵) هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِ (۲۶) إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ مُّنْكَرُونَ (۲۷) فَرَأَاهُمْ قَالَ وَجَّهَ إِلَيْهِم بَازِلًا فَجَاءَهُمْ بَازِلًا فَفَرَّجَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ (۲۸) فَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَحْزَنْ وَبَشِّرْهُ بِعَلِيمٍ (۲۹) فَأَقْبَلَ بِنُورِهِ فَرَقَصَ فَقَالَ وَجَّهَهَا قَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ (۳۰) قَالُوا كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ (۳۱)

به کوشت چن و بمرن بوختا نچیه کان، ئه وانه ی که ئه و دروو پروو پالانتانه بو په یامبه ر ئه که ن، وک له جیگایه کی تردا ده فهرمویت: (قتل الإنسان ما اکفره) (۱۷/۸۰). ﴿**الذین هم فی غمرة ساهون**﴾ ئه و که سانه ی که به نه زانی خویان له ناو گیزاوی گومرایو تاریکیدا پوچوون و غافل و بی ئاگان ﴿**یسألون ایا ن یوم الدین**﴾ به گالته وه ئه پرسن: ئه ری پوژی ره ستاخیز، پوژی پاداشت و توله، که ی دی؟! ﴿**یوم هم علی النار یفتنون**﴾ ئه و پوژیه ئه وان له ناوئاگردا سزا ئه درین ﴿**ذوقوا فتنکم**﴾ پییان ئه و تری: سزا که تان بچیژن ﴿**هذا الذی کنتم به تستعجلون**﴾ ئه مه ئه و سزایی بوو له دونیادا په له تان بو ئه کرد، به گالته وه ئه تان وت: که ی دیت؟! **سیفاتی پاریزگاران و جیگه و شیرینیان:** ﴿**إن المتقین فی جنات و عیون**﴾ بیگومان خو پاریزانیش له شیرک و سه ریچی، له نیو چه ندین باخات و، له پال چه ند سه رچاوه ی ئاودان ﴿**آخذین ما آتاهم ربهم**﴾ هه رچی په روه ردگاریان له پاداشتی کاره کانیاندا بویدا ناوان، له به هه شتدا وه ریده گرن ﴿**إنهم کانوا قبل ذلک محسنین**﴾ چونکه ئه وانه پییش ئه مپو هه له دونیادا ئاکار چاک بوون. و هکو له جیگایه کی تردا ئه فهرموی: (کلوا واشربوا هنیئابما اسلفتم فی الايام الخالية) (۲۴/۶۹). ﴿**کانوا قلیلا من الیل مایهجعون**﴾ که میک له شه و ئه خه وتن، زوربه ی شه و نوژیان ئه کرد. (عهبدو لای کوپی عومه ر) ده لی: پیغه مبه ر فهرمووی: (إن فی الجنة غرفا یری ظاهرها من باطنها، و باطنها من ظاهرها). واته: له به هه شتدا چه ند کو شک و ته لاریک هه یه، دیوی دهره و هیان، له ناوه و هیان ده بیتری، جا ده پرسن: ئه وانه بو کی ده بن؟ فهرمووی: ((لمن الان الکلام، و اطعم الطاعم، و بات لله قائما و الناس نیام)). ئیمام ئه حمه د هیناویه. ۱۷۳/۲. بو ئه وانه یه: قسه یان خو شه، هه رده م به نهرم و نیان قسه ده که ن، خو زاک و خواردن ده به خشن، کاتیکیش خه لک خه وتوون، ئه وان به پیوه و خه ریکی شه و نویژن ﴿**و بالاسحار هم**﴾

یستغفرون ﴿هَيْمَانُ لَهَبَهْرَهْبِيَانْدَا، لَهْخَوَا دَاوَايِ خَوْشَبُيُون دَهْكَن، وَهَكْ نَهْوَهْ كِهْ شَهْوْ هَهْرْ خَهْرِيكِيْ گُونَاخْ وَ تَاوَانْ بَوُوبِن!﴾ **﴿وَفِيْ اَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلْسَائِلِ وَالْمَحْرُومِ﴾** وَبِيْ لَهْ وَجَالَهْشِيَانْ هَهْمِيْشَهْ لَهْ مَالْ وَ سَامَانِيَانْدَا بَهْشِيكِيْ دِيَارِيْ وَ بَهْرْچَاو، بُوْ نَهْوَكِهْ سَهْ دَاوَا نَهْكَاهْ بَوُو، وَهَكْ پِيْغَهْمَبَهْرْ نَهْفَهْرَمُوِيْ: ﴿لِّلْسَائِلِ حَقٌّ وَّ اِنْ جَاءَ عَلٰى فَرَسٍ﴾ پِيْشَهْوَا نَهْحَمَهْد. وَاتَه: سَوَالْكَهْرِيشْ مَافِيْ هَهْيَه، نَهْكَهْرْچِيْ بَهْ سَوَارِيْ نَهْ سَپِيْشْ بِيْ وَ دَاوَابْكََا، وَهَهْرَوَا بَهْشْ نَهْوْ كِهْ سَهْشِيْشْ دَهْدَهْنْ كِهْ خَوِيْ نِيَهْتِيْو، دَاوَا لَهْ خَهْلَكْ نَاكَاتْ، وَهَكْ نَهْوَهْ كِهْ سَامَانَهْكَهْيَانْ لَهْ ژِيْرْ دَهْ سَتِيْ هَهْژَارَانْدَا بِيْتْ.

نِيْشَانَهْ گَهْلِيْ بُوْ دُوْزِيْنَهْ وَهِيْ خَوَا:

﴿وَفِيْ الْاَرْضِ اٰيَاتٌ لِّلْمُوقِنِ﴾ وَهْ لَهْ زَهْوِيْيِدَا گَهْلِيْ نِيْشَانَهْوْ بَهْلَغِيْ گَهْوَرَهْوَمَهْزَنْ هَهْيَهْ بُوْئَهْوَانَهِيْ لَهْ نِيْمَانْ وَ لَهْ پَرَوَادَا بِيْگُوْمَانَنْ، چُونَكِهْ سَهْيِرِيْ نَهْوْ هَهْمُووْ جَوْرَهْ گِيَاوْ گُوْلْ وَ نَاژَهْلْ وَ كِيُووْ شَاخْ وَ چِيَاوْ دَهْشْتْ وَ دَهْرَهْ نَهْكَهْنْ، دَهْرَهْ نَهْجَامْ بَهْوْ شِيُوَهْيَهْشْ بُوْخَوَا مَلَكَهْچْ نَهْبَنْ **﴿وَفِيْ اَنْفُسِكُمْ﴾** وَهْ لَهْخَوَدِيْ خَوِيْشْتَانْدَا بَهْلَغَهْ گَهْلِيْ هَهْيَهْ بُوْ دُوْزِيْنَهْوَهِيْ خَوَا **﴿اَفَلَا تَبْصُرُوْنَ﴾** دَهْ سَا لَهْ خَوْتَانْ نَاپَرَوَانْ وَ تَهْمَاشَا نَاكَهْنْ؟ سَهْيِرْ نَاكَهْنْ خَوَايْ گَهْوَرَهْچَوْنْ نِيُوَهِيْ دُرُوسْتْ كِرْدَوَهْ، هَهْرِيَهْ كِهْ شِيُوَهِيْ نَاخَافْتْ وَ زَمَانِيْ جَوْرِيْكَهْ، رَهْنَكْ وَ رُوخْسَارِيْ جَوْرِيْكَهْ، پَلَهِيْ ژِيْرِيْ وَ تِيْگَهْشِيْشْتَنِيْ وَ بَهْژَنْ وَ بَالَاوَقَهْدُوْ قَامَهْتْ وَ... هَتْد **﴿وَفِيْ السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ﴾** وَپَرِزْقْ وَ رُوْزِيْتَانْ هَهْرْ لَهْ نَاسْمَانَهْ، وَاتَه: هَوِيْ ژِيَانْ وَ ژِيُوَارْتَانْ لَهْوِيُوَهِيْ، لَهْوِيُوَهْ بَارَانْتَانْ بُوْ دِيْتْ **﴿وَمَا تَوْعَدُوْنَ﴾** وَهَهْرْ چِيْشْ بَهْلِيْنْتَانْ پِيْ نَهْدِرِيْ لَهْ خِيْرُوْ لَهْ شَهْرْ هَهْرْ لَهْ نَاسْمَانَهْ، بَهْ تَايِبَهْتْ بَهْ هَهْشْتْ **﴿فَوَرَبُّ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ اِنَّهٗ لَحَقُّ مِثْلِ مَا اَنْتُمْ تَنْطَقُوْنَ﴾** سَا سَوِيْنْدْ بَهْ پَهْرَهْوَرْدَگَارِيْ نَاسْمَانْ وَ زَهْوِيْ، نَهْمْ بَهْلِيْنَهْ بَهْرِزْقْ وَ رُوْزِيْوِيْ، زِيْنْدُووْبُووْنَهْوَهْوْ پَادَاشْتْ وَ تَوْلَهْ رَاسْتْ وَ رَهْوَايَهْ، وَهَكْ نَهْوَهِيْ نِيُوَهْ قَسَهْ نَهْكَهْنْ.

مِيُوَانَهْكَانِيْ نِيْرَاهِيْمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ:

﴿هَلْ اَتَاكَ حَدِيْثُ ضَيْفِ اِبْرَاهِيْمَ الْمَكْرَمِيْنَ﴾ نَاخُوْ هَهْوَالِيْ مِيُوَانَهْ بَهْرِيْزَهْكَانِيْ نِيْرَاهِيْمَتْ بُوْ هَاتُوَهْ؟ **﴿اِنْ دَخَلُوْا عَلَيْهِ فَقَالُوْا سَلَامًا﴾** كَاتِيْ چَوُونَهْ ژَوُورْ لَای بُوْ لَهْ نَاوَبَرْدَنِيْ گَهْلَهْ كَهِيْ لُوُوطْ، جَا گُوْتِيَانْ: سَهْلَامَتْ لِيْ بِيْتْ نِيْرَاهِيْم! **﴿قَالَ سَلَامٌ﴾** نِيْرَاهِيْمِيْشْ وَتِيْ: سَهْلَامْ لَهْ نِيُوَهْيَشْ بِيْتْ **﴿قَوْمٌ مَّنْكَرُوْنَ﴾** نِيُوَهْ لَای مَنْ خَهْلَكِيْكَِيْ نَهْ نَاسْرَاوَنْ، نَاتَانَنَاسْمْ، نَا زَانَمْ نِيُوَهْ كِيْنْ؟ **﴿فَرَاغٌ اِلٰى اَمَلِهٖ﴾** نِيْنَجَا زَوْرْ بِيْ چَرِيَهْ وَبَهْ پَهْلَهْ - هَهْ تَا مِيُوَانَهْكَانْ پِيْ نَهْ زَانَنْ - چَوُوْ بُوْ لَای هَاوَسَهْرَهْكَهِيْ **﴿فَجَاءَ بِعَجَلٍ سَمِيْنٍ﴾** نَهْ زَانِيْ فَرِيْشْتَهَنْ، جَا گُوِيْرَهْكَهِيْ، يَهْ كِيْ قَهْلَهْوِيْ بَرَزَاوِيْ بُوْ هِيْنَانْ **﴿فَقَرَبَهُ اِلَيْهِمْ﴾** نَزِيْكَهِيْ خَهْ سَتَهْوَهْ بُوِيَانْ، بَهْلَامْ دَهْ سَتِيَانْ بُوْ نَهْبَرْدَا! **﴿قَالَ اَلَا تَاْكُلُوْنَ﴾** وَتِيْ نَايَا نَاخُوْنْ؟! پِيْشَهْوَا (نَهْ حَمَهْد) دَهْلِيْ: مِيُوَانْدَارِيْ وَ پَرِيْزَنْ نَانْ لَهْ مِيُوَانْ، وَاجَبِيْكَهِيْ نِيْسَلَامِيْيَهْ، هَهْرْ كَهْ سِيْ رِيْ كَهْوَتَهْ لَای هَهْرْ كَهْ سِيْ، دَهْبِيْ خَوَارْدَنِيْ گُونَجَاوْ وَ شِيَاوِيْ بَدَاتِيْ. **﴿فَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً﴾** نِيْنَجَا كِهْ دِيْتِيْ، خَوَارْدَنَهْ كِهْ نَاخُوْنْ، پِيْ وَابُووْ پِيَاوْ خِرَاطِيْنْ، بُوِيَهْ لَهْ دَلَا تَرَسِيْكَهِيْ لِيْ نِيْشْتْ، وَهَكُوْ لَهْ جِيْگَايَهْ كِيْ تَرْدَا دَهْفَهْرَمُوِيْ: (فَلَمَّا رَاى اَيُّدِيْهِمْ لَا تَصِلُ اِلَيْهِ نَكْرَهْمْ وَ اَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً) (۷۰/۱۱). **﴿قَالُوْا لَا تَخَفْ﴾** نَهْوَانِيْشْ وَتِيَانْ: تَوْ مَهْ تَرَسَهْ، چُونَكِهْ نِيْمَهْ فَرِيْشْتَهْوْ نِيْرَاوِيْ خَوَايَنْ **﴿وَبَشَّرُوْهُ بِغُلَامٍ عَلِيْمٍ﴾** جِگَهْ لَهْوْ كَاْرَهْ شِيَانْ بُوِيْ هَاتَبُووَنْ، بَهْ بُوُوْنِيْ كُوْرِيْكَهِيْ زَانَا لَهْ خَاتُوْنَهْ (سَاْرَهْ) مَوْرْدَهْيَانْ دَايَهْوْ نَاوِيْ (نِيْسَاق) يْ لِيْ نَرَا **﴿فَاَقْبَلَتْ اِمْرَاَتُهُ فِىْ صَرَةٍ﴾** نِيْنَجَا ژَنَهْكَهِيْ بَهْ دَهْنَكِهْ دَهْنَكْ وَ بَهْ هَاوَارْ هَاوَارَهْوَهَاتَهْ پِيْشِيْ **﴿فَصَكَتَ وَجْهَهَا﴾** جَا چَهْمُوْلَهْيَهْ كِيْ لَهْ رُوْمَهْتِيْ خُوِيْدَا، وَهَكْ بَاوِيْ ژَنَانْ، كَاتِيْ كِهْ شَتِيْ جِيْ سَهْرْ سُوْرْمَانْ بِيْتْ بِيْيِسْتَنْ وَادَهْكَهْنْ **﴿وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيْمٌ﴾** وَتِيْ: نَهْيَرُوْ! مَنْدَالِيْ چِيْ؟ خُوْ مَنْ پِيْرَهْژَنِيْكَهْمْ بِيْ زَكْ وَ زَا؟! **﴿قَالُوْا كَذٰلِكَ قَالَ رَبُّكَ﴾** وَتِيَانْ: پَهْرَهْوَرْدَگَارِيْ تُوْ نَاوَايْ فَهْرَمُوُوَهْوْ وَايْ بَرِيَارْ دَاوَهْ، جَاكَهْوَايَهْ سَهْرَتْ

سورنه میئی له تواناوده سه لاتی خوا **﴿انه هو الحکیم العلیم﴾** چونکه به راستی ئه و خویه تی خاوهن حیکمه تی زانا، به قازانج و بهر ژه وه ندیی بهنده کانی زانایه، بویه له وته مه نه شدا مندالیان ئه داتی.
دوای نویژی خهوتنان کۆتایی جزمی (۲۶) هات، له (۵/۴) شهعبان (۱۴۱۷) ک، بهرامبهر به (۱۴/۱۵/۱۶/۱۹۹۶)،
له راکه یاندنی بزوتنه وهی ئیسلامیی له کوردستان/عیراق، له هه له بجهی زامدار.

کۆتایی جزمی بیست و شه شه

والله الحمد والمآلة.

*** **

پاشه روژی قهوه مه که ی لووط:

﴿۳۱﴾ قال فما خطبکم ایها المرسلون ئیبراهیم وتی: جانه و ئیشه گرنگه ئیوه بو ی هاتوون چیه ئه ی نیراوه کانی خوا! **﴿۳۲﴾ قالوا انا ارسلنا الی قوم مجرمین** و تیان: به راستی ئیمه ره وانه کراوین بۆسه ر هۆزیکی تاوانکار. به لئ ی ئیبراهیم پاش ئه وهی له گهل (لووط) ی برا زایدا، عیراق و سه رزه مینی (بابل) ی به جیه یشت، ئیتیر بۆ بلاو کردنه وهی یه ک خوا په رستی و، وه لانانی فره خوا په رستی و فه سادو بی ره وشتیی، به ره و ولاتی (شام) ریگی گرت به ره و (لووط) یش به ته نها چو و بۆشاری (سدوم)، که ده که ویتنه ناوچه ی (ئوردن) و نزیک ی ده ریای مردو و (البحر المیت)، وه یه کیکه له شاره گرنگه کانی هۆزو گه له که ی خوی له ولاتی شام، شیای بانه ئه و جیگایه ، جیگایه کی پر له باخت و نازو نیعمه ت بو، به لام به هوی سه ریچیه کانیانه وه خوا سزای بۆ ناردن و سه روژیی کردن. **﴿۳۳﴾ لنرسل علیهم حجاره من طین** تا کلو به ردیکی ره قی له قوردروست بووه ک به ردیان ئی ببارینن **﴿۳۴﴾ مسومه عند ربک للمسرین** نیشانه کراو له لایه ن په ره و ده گارته وه بۆ له سنوور ده رچووان و یاخیان،

﴿۳۱﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿۳۲﴾ قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿۳۳﴾ لَنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِن طِينٍ ﴿۳۴﴾ مَسُومَةٌ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمَسْرِفِينَ ﴿۳۵﴾ فَأَخْرَجْنَا مَن كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿۳۶﴾ فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿۳۷﴾ وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿۳۸﴾ وَفِي مُوسَىٰ إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿۳۹﴾ فَتَوَلَّىٰ بُرْكَيْهُ وَقَالَ سِحْرٌ أَوْ جُنُودٌ فَأَخَذْتَهُ وَجُودَهُ فَنَبَذْنَاهُ فِي الْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿۴۰﴾ وَفِي عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ ﴿۴۱﴾ مَا تَذَرُونَ شَيْءًا أَنتَ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلْنَاهُ كَالرَّيْسِ الْعَقِيمِ ﴿۴۲﴾ وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَنَّوْا حَتَّىٰ حِينٍ ﴿۴۳﴾ فَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْقَةُ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ﴿۴۴﴾ فَأَسْتَطَعُوا مِن قِيَامِهِمْ وَكَانُوا مُتَّصِرِينَ ﴿۴۵﴾ وَقَوْمٌ تَوَلَّىٰ مِن قَبْلُ إِنْتِهَامًا مَّا كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿۴۶﴾ وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ ﴿۴۷﴾ وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمَبْهُدُونَ ﴿۴۸﴾ وَمِن كُلِّ شَيْءٍ خَلْقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿۴۹﴾ فَفَرُّوْا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿۵۰﴾ وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿۵۱﴾

گذلیک مآلی

۵۲۲

گوتراویشه له سه ره به ردیک ناوی ئه و که سه نوو سراوه! **﴿۳۵﴾ فَأَخْرَجْنَا مَن كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ** جا ئیمه ش بڕواده کانه مان له شاره کانی گه له که ی (لووت) دا بردنه ده ری بۆئه وهی به سزا که مان تیان هچن **﴿۳۶﴾ فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ** ئه و سا له وئ ته نها مالیکی موسلمان نه بی - ئه و یش مالی لووط و دوو کچه که ی - که سیکی ترمان ده ست نه که وت باوه ری هی نابی! **﴿۳۷﴾ وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ** وه له وشاره ویرانه دا نیشانه یه کی ئاشکرمان بۆئه وانه ی ده ترسن له سزای ئیش پیگه یه نه ره بجی هیشته، واته: پاش خویان، ئاسه واری خانو به ره که یان دیاربوو، کرابوو یه ده ریایه کی بۆگه ن و پیس، ئیستاش ناوبانگی: به ده ریایچه ی (ته به رییه) هه یه.

له سەرگروشتهی ئەمانە عیبرەت وەرگرن:

﴿**وفی موسیٰ إذ أرسلنا إلىٰ فرعون بسلطان مبین**﴾ وە لەداستانی موساشدا نیشانیە هەیە، ئەویش بە بەلگەیەکی ناشکراو نمایانەووە ناردمانە لای فیرعەون ﴿**فتولیٰ برکنه**﴾ جا فیرعەون بەخۆی و لەشکرەکیەووە رووی لەبەروا بەموساوە بەپەیامەکی وەرگیرا ﴿**وقال ساحر او مجنون**﴾ وتی موسا: جادوگەرە، جادوودەکات، یان دیوانەوشیتە، ئەگینا چۆن داوای پەیامبەریتی ئەکات ﴿**فاخذناه وجنوده فنبذناهم فیالیم**﴾ ئەوسا ئیئە خۆیی و لەشکرەکیەمان گرت و توپمان هەڵدایە ناو دەریاکەووە ﴿**وهو ملیم**﴾ بۆخۆیشی گلەیی لیکراو، سەرزەنشت کراو بوو، واتە: بەوتۆلەیه ستمی لینەکراوە لەلای ئیئەووە ﴿**وفی عاد إذ أرسلنا علیهم الريح العقیم**﴾ وە لەبەسەرھاتی (عاد)یشدا بەلگەو نیشانیە دەسلەتیمان دیارەو هەیە، ئەوکاتە کە (با)یەکی زۆر توندی گەرمی نەزۆک و بێخێرمان ناردە سەریان ﴿**ما تذر من شیء اتت علیہ**﴾ کە بەسەر ھەرشتیکیدا تێدەپەری بە جیی نەدەھیشت ﴿**إلا جعلته کالرمیم**﴾ و ھەک ئیئسکی پوواوی لێدەکردو، ھەپروون ھەپروون دەبوو بەربادی دەکرد.

بوخاریی / فتح الباری: ۶/۲، موسلیم: ۶۱۷/۲. ھەردووئەم فەرموودەیانە ھیناوە: ((نصرت بالصبا واهلکت عاد بالدبور)) واتە: پیغەمبەر فەرمووی: من بەبای (سەبا) خوا سەریخستم، ھۆزەکی (عاد)یشی بەبای (دەببور)، لەناو بردو تیاچوون ﴿**وفی ثمود إذ قيل لهم تمتعوا حتیٰ حین**﴾ وە لەبەسەرھاتی (سەموود)یشدا - کاتی پێیان وترا: تا ماوہیەک بۆخۆتان رابوین - پەندو ئامۆزگاریی مەزن ھەیە بۆھەرکەسیک تیفکری! ﴿**فعتوا عن امر ربهم**﴾ جا لەفەرمانی پەرەردگاری خۆیان دەرچوون و بەگوێی پەیامبەرەکیانیان نەکردو، و شترە موغجیزەکیان کوشت! ﴿**فاخذتهم الصاعقة**﴾ جائەوھەرە تریشقەیه لێدان و گرتنیی، ھەک لە سوورەتیکی تردا ئەفەرموی: (واما ثمود فھدیناھم فاستحبوا العمی علی الهدی فاخذتهم صاعقة عذاب الھون) ﴿**وهم ينظرون**﴾ لەوکاتەشدا تەماشایان ئەکرد، چونکە پێشتر(صالح) بەلێنی پێداوون: پاش سی'رۆژ تر سزا دیتە سەرتان ﴿**فما استطاعوا من قیام**﴾ بەھەرە تریشقەکە وەھاکەوتن، توانای ھیچ جۆرە ھەلسانیکیان نەما ﴿**وماکانوا منتصرین**﴾ و نەشیانتوانی خۆیان سەرخن ﴿**وقوم نوح من قبل**﴾ بەر لەوانیش ھۆزەکی (نوح)مان - بەتۆفان - لەناوبرد ﴿**إنهم کانوا قوما فاسقین**﴾ چونکە گەلێکی کافر بوون و لە ھەق لایاندا.

بەم بەلگانە خوا ی ھەق بناسن:

﴿**والسماء بنیناھا بأید**﴾ ئەم ئاسمانەشمان - بێ کۆلەکەو بێ نامیرێکی دیکە - بەھێزو مەحکەم دروست کرد ﴿**وانا لموسعون**﴾ وە بەردەوامیش پەری پێدەدەین و فراوانی دەکەین، جا بۆئەوھش ھیچ نارحەتی و ماندوو بوونیکیان تووش نابێ ﴿**والارض فرشناھا فنعم المامدون**﴾ و زەویشمان راخست بۆژیان ئای چ پاخەریکی چاکین ئیئە ﴿**ومن کل شیء خلقنا زوجین**﴾ وە لە ھەرشتیک جووتیکمان دروستکردووە: نێرومی، شیرین و ترش، خۆرو مانگ، شەو و رۆژ.. ﴿**لعلکم تذكرون**﴾ بەلکو ئامۆزگاری وەرگیرن باوەر بە تواناو دەسلەتیمان بێنن ﴿**ففروا إلىٰ اللہ**﴾ جەھەمووتان بەراکردن بەرەوخوا ھەلبین، واتە: لەھەموو کاریکدا تەنیا گوێرایەلی ئەوین ﴿**إنی لکم منہ نذیر مبین**﴾ بەپراستی من (واتە: پیغەمبەر) لەلایەن خواوە ترسینەرێکی ناشکرام بۆ ئیئە کاروبارم ناشکرایەو خوایش پشتیوانیم لێدەکات ﴿**کذلک ما اتی الذین من قبلھم من رسول**﴾ باوی ھۆزەکانی پێش ئەمانیش ھەروابوو، ھەر پیغەمبەرێک خوا ناردوویەتی و چوو بۆلای ھۆزەکی ﴿**إلا قالوا ساحر او مجنون**﴾ ھەرییان وتوو جادوگەرە، یان شیتە ﴿**اتواصوا بہ**﴾ ئایا وەسیەتیان بۆ یەکتەر کردووە بەو وایان کۆیە لەسەر ئەو بۆچوونەیان؟ ﴿**بل هم قوم**

طاغون ﴿نه‌خیر، وه‌سیه‌تیاں بو یه‌کتر نه‌کردوه، به‌لکو ه‌وانه بو‌خویان گه‌لیکی یاخیی وله‌سنوور دهر‌چوون، بو‌یه ه‌وقسانه ده‌کهن ﴿قتول عنهم﴾ جا که‌وايه ت‌وواز له‌وانه بی‌نهو پرویان لی‌وهر‌گی‌ره، واته: نه‌وه‌نده بايه‌خیاں بو دامه‌نی ﴿فما انت بملوم﴾ له‌سه‌ر لاریی ه‌وان که‌سیک سه‌رک‌ونه‌ی ت‌وناکا ﴿وذكر فإن الذکری تنفع المؤمنین﴾ ت‌و به‌رده‌وام نام‌وژگاری بکه، چونکه نام‌وژگاری هه‌میشه که‌لک به‌برواداران ه‌گه‌یه‌نی ه‌گه‌رچی ه‌وانه‌ش سوودی لی‌وهر‌نه‌گرن.

دروست‌کرانی جینی و مرو‌ف هه‌ر بو په‌ره‌ستنی خوايه:

﴿وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون﴾ و من هه‌رب‌ویه جن‌وکه‌و ئاده‌میم دروست‌کردوه بمپه‌رستن و بمناسن، چونکه ه‌گه‌ر له‌نه‌بوونه‌وه نه‌مه‌ینابان، نه‌یان ه‌ناسیم و گه‌وره‌ییم دهر‌نه‌ه‌که‌وت بو‌یان، ه‌م (هه‌سه‌ر) ه‌ش که ده‌لی:

((كنت كنزا مخفيا فأردت ان اعرف، فخلقت الخلق))

هه‌ره‌یمایه به‌وه ﴿ما اريد منهم من رزق﴾ من هه‌یچ رزق و ر‌وژیم له‌وان ناوی بو‌خ‌وم ﴿وما اريد ان يطعمون﴾ و نایشمه‌وی ه‌وان خ‌وراکم بده‌نی ﴿ان الله هو الرزاق﴾ چونکه ته‌نها هه‌رخوايه ر‌وژیده‌ر ﴿ذو القوة المتین﴾ خاوه‌ن هه‌زی چار نه‌کراو، که‌س ناتوانی چاری خوا بکاو زال بیی به‌سه‌ریدا. له‌فه‌رمووده‌ی (قودسی) دا هاتووه: ((يا ابن آدم! تفرغ لعبادتي مملأ صدرك غني، وأسد فقرك، وإلا تفعل ملأت صدرك شغلا ولم أسد فقرك)) پ‌یشه‌وا هه‌حمه‌د. ۳۵۸ / ۲، ترمزی و ئیین ماجه. واته: هه‌ی کو‌ری ئاده‌م! خ‌وت یه‌کلابکه‌وه بو‌په‌رستنی من، ه‌وسا منیش دل و دهر‌وونت پ‌رئه‌که‌م له‌قه‌ناعت و بی نیازی و، دهر‌گای هه‌ژاریت لی‌داده‌خه‌م، ه‌گینا دل و دهر‌وونت پ‌رئه‌که‌م له‌سه‌ر ق‌الب‌وون به‌دونیاه‌و، دهر‌گای هه‌ژاریشت لی‌داناخه‌م.

وه ه‌م فه‌رمووده‌ش هاتووه: ((إني أنا الرزاق، ذو القوة المتین)). ئیمامی هه‌حمه‌د: ۴۱۸ / ۱. ه‌بوو داود، نه‌سائی.

﴿فإن للذين ظلموا ذنوبا مثل ذنوب أصحابهم﴾ جا

كذلك ما أتى الذين من قبلهم من رسول إلا قالوا ساحر أو مجنون ﴿٥١﴾ أتوا صوابه بل هم قوم طاغون ﴿٥٢﴾ فقول عنهم فما أنت بملوم ﴿٥٣﴾ وذكر فإن الذکری تنفع المؤمنين ﴿٥٤﴾ وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون ﴿٥٥﴾ ما أريد منهم من رزق وما أريد أن يطعمون ﴿٥٦﴾ إن الله هو الرزاق ذو القوة المتین ﴿٥٧﴾ فإن للذين ظلموا ذنوبا مثل ذنوب أصحابهم فلا يستعجلون ﴿٥٨﴾ فويل للذين كفروا من يومهم الذي يوعدون ﴿٥٩﴾

سُورَةُ الطُّورِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالطُّورِ ﴿١﴾ وَكَتَبَ مَسْطُورٍ ﴿٢﴾ فِي رَقٍ مَّنْشُورٍ ﴿٣﴾ وَأَلْبَيْتِ الْمُعْمَرِ ﴿٤﴾ وَالسَّقْفَ الْمَرْفُوعِ ﴿٥﴾ وَالْبَحْرَ الْمَسْجُورِ ﴿٦﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ ﴿٧﴾ مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ ﴿٨﴾ يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءُ مَوْرًا ﴿٩﴾ وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ﴿١٠﴾ فَوَيْلٌ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي حُوسٍ يَلْعَبُونَ ﴿١٢﴾ يَوْمَ يُدْعَوْنَ إِلَىٰ نَارٍ جَهَنَّمَ دَعَا ﴿١٣﴾ هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿١٤﴾

077

بی‌گومان بو‌ه‌وانه سه‌تمیان له‌خویان کردوه به‌شیرک به‌شیک له‌سزایان بو‌هیه، وه‌ک به‌شی هاوه‌له‌کانیان له‌گه‌لانی پی‌شوو ﴿فلا يستعجلون﴾ جا با بو‌سزا په‌له‌م لی‌نه‌که‌ن پی‌ش کاتی خ‌وی، چونکه هه‌رب‌ویان پی‌ش دیت ﴿فویل للذين كفروا من يومهم الذي يوعدون﴾ جا تیاچوون بو‌کافرو خوانه‌ناسان له‌و ر‌وژه‌ی به‌ل‌ئینان پی‌دراوه، له‌به‌ر ز‌وری سه‌ختی و د‌ژواری.

سو‌پاس بو‌خوا، له‌(۶)ی شه‌عبانی (۱۴۱۷)ک به‌رامبه‌ر به‌(۱۶/۱۲/۱۹۹۶) له‌نووسینی ه‌م سووره‌ته بوومه‌وه، له‌پراگه‌یاندنی ناوه‌ندیی بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامیی له‌کوردستان/ عی‌راق، له‌شاری هه‌له‌بجی شه‌هیدان.

۵۲- سوورەتی (طور)ه

مه‌ککه‌یییه‌و (۴۹) ئایه‌ته

به‌ناوی خ‌وای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئه‌میش هه‌ر له‌باسی بیروباوه‌رو ئایدۆلۆژییه‌تی ئیسلامییی ئه‌دوی: یه‌کخواناسین، په‌یام، زیندوو بوونه‌وه، پاداشت و تۆله‌سه‌ره‌تا باسیکی سامناکی پۆژی دوا‌یی ده‌کات که ئه‌وه‌موونا‌زاروو س‌زایه‌ پ‌ووبه‌پ‌رووی کاف‌رو بی‌پ‌رواکان ئه‌بیته‌وه‌و هیچ شتیکیش نییه‌ بتوانی به‌ره‌لستی بووه‌ستی، پاشان باسی له‌خوات‌رسان و پارێز‌گاران ئه‌کات، باسی ئه‌وه‌موو پاداشت و پ‌یز لێنانه‌یان ده‌کات، دواتر باسی دوا‌هه‌مین په‌یام ده‌کات: په‌یامه‌که‌ی (موحه‌مه‌دی کو‌ری عه‌بدوللا) داوا له‌په‌یامبه‌ریش ده‌کات که ئه‌وه‌نده‌ گرنگی نه‌دات به‌و قسه‌و قسه‌لۆکانه‌ی بی‌پ‌رواکان ئه‌یلین، جابۆدواتر به‌رامبه‌ر ئه‌وشک و گو‌مانه‌ی موشریکان هه‌یانبوو له‌په‌یامبه‌ریتی موحه‌مه‌د ﷺ بی‌زاری ده‌رده‌پ‌ری. له‌گه‌وره‌یی و فه‌زیله‌تی ئه‌م سووره‌ته‌دا هات‌وه‌که: (جوبه‌یری کو‌ری مونعیم) ده‌لی: جاریک گویم لێبوو پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌نویژی شیواندا سووره‌تی (طور)ی ده‌خویند، که‌سیکی دیکه‌م نه‌دیتبوو ده‌نگی، یان خویندنه‌وه‌ی له‌وباشتربی، متفق علیه. فتح الباری: ۲/۲۸۹، مسلم: ۱/۳۳۸، پاشان بوخاریش به‌ته‌نیا ئه‌م فه‌رموده‌ ریوا‌یه‌ت ده‌کات: (ئومی سه‌له‌مه) ده‌لی: (له‌کاتی حه‌جدا) سکالام برده‌لای پیغه‌مبه‌ر ﷺ که نه‌خۆشم و توانای ته‌وافی مائی خوام نیه، ئه‌ویش فه‌رمووی: ده‌پ‌رۆ له‌د‌وای خه‌لکه‌وه‌ به‌سواری ته‌وافی خۆت بکه، ده‌لی ته‌وافم کردو، دیتم پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌که‌ناری ماله‌وه‌ نویژ ده‌کاو، سووره‌تی (طور) ده‌خوینی. فتح الباری: ۸/۴۶۸.

سویند به‌هه‌موو ئه‌مانه‌ س‌زا به‌پ‌روه‌یه:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم*^۱ والطور﴾ سویند به‌کیوی (طور- سیناء) که‌په‌روه‌ردگار له‌گه‌ل موسادا له‌وی و ت‌وو ویزی کرد^۲ ﴿و کتاب مسطور﴾ سویند به‌کتیب و نامه‌یه‌کی نووسراوه‌ (ته‌ورات)، یان قورئان، یانامه‌ی کرده‌وه‌کان، یا (له‌و حوله‌حف‌وز) ﴿فی رق منشور﴾^۳ والا‌ک‌راو له‌پ‌یستیکی ته‌نک و ناسکدا، که بۆه‌موو که‌س حوکم و ب‌ریار و ناداب و وێله‌کانی ئاسانه‌ ﴿والبيت المعمور﴾ سویند به‌خانووی هه‌میشه‌ ئاوه‌دان له‌مه‌ککه‌دا (که‌عه‌بی پ‌یروژ، که‌هه‌م‌سالیک به‌ملیو‌ن خواپه‌رستیار ئاوه‌دان ده‌ک‌ریته‌وه‌. (ته‌به‌ری) ئه‌لیت: سویند به‌و خانووه‌ی که‌له‌سه‌رووی ئاستی که‌عه‌به‌دا له‌پ‌شت ئاسمانی حه‌وته‌مه‌وه‌ به‌فریشته‌یه‌کی زۆرو زه‌به‌نه‌ ئاوه‌دان ک‌راوه‌ته‌وه‌. له‌فه‌رموده‌یه‌کی سه‌حیح دا له‌ (بوخاریی) ه‌وه، -فتح الباری: ۶/۳۴۹، موس‌لیم: ۱/۱۵۰- داها‌ت‌وه‌ که: ((انه یدخله کل یوم سبعون الفا من الملائكة، ثم لا یعودون إلیه ابدا)) واته: ب‌یگو‌مان هه‌ر پ‌وژه‌ی حه‌فتا‌ه‌زار فریشته‌ ده‌چنه‌ نیو (ب‌یت المعمور) ه‌وه‌ پاشان ئیتر ئه‌وانه‌ هه‌ر گ‌یز جاریکی ت‌رب‌وی ناگه‌رینه‌وه‌ به‌لکو ده‌سته‌یه‌کی ت‌ر دین ﴿والسقف المرفوع﴾ سویند به‌ملا ژووره‌ی به‌رزو ب‌لنده، واته: به‌ئاسمانی پ‌ر له‌ئه‌ستیره‌و خۆرومانگ و... ه‌تد^۴ ﴿والبحر المسجور﴾ سویند به‌و ده‌ریایه‌ی که‌ به‌ره‌ست‌ک‌راوه‌ له‌وه‌ی به‌ق‌یت‌ه‌وه‌و د‌ونیا دا‌پ‌و‌شی، هه‌ندئ ئه‌لین مه‌به‌ست به‌وده‌ریایه‌ ده‌ریای هیمن (هادی‌ه)، که شه‌ست و هه‌شت ملیو‌ن میل چ‌وار گو‌شه‌یه، ق‌ولی‌ه‌که‌شی له‌هه‌ندئ لاوه‌ نۆه‌ه‌زارو چ‌وارسه‌د‌و سی‌وسی مه‌تره، پ‌ووبه‌ره‌که‌شی به‌ت‌یک‌پ‌ایی دوو ج‌ارونیو به‌ئه‌ندازه‌ی هه‌موو و ش‌کانی دنیا‌یه، جا ئه‌گه‌ر ده‌سه‌ل‌ت‌یک نه‌بی چ‌اود‌یری ئه‌وه‌ب‌کات، ئایا ب‌وی نیه‌ ورده‌ورده‌ هه‌موو زه‌وی دا‌پ‌و‌شی؟ به‌لی خوا سویند به‌و پ‌ینچ شته‌ ئه‌خوات: ﴿إن عذاب ربك لواقع﴾ که ب‌یگو‌مان س‌زای په‌روه‌ردگاری تۆ (ئه‌ی موحه‌مه‌دا) هه‌ر پ‌یش د‌یت^۵ ﴿ماله من دافع﴾ هیچ ر‌ه‌ت‌که‌ره‌وه‌یه‌کیشی ب‌و نیه، که‌س ناتوانی به‌ریب‌گرئ^۶ ﴿یوم تمور السماء مورا﴾ ئه‌و ر‌وژ‌یه

که ناسمان به توندی دیت و دهروات و نه که ویتته له رزو شوکه و گه پان و خوا هه مووی تیکدهدا ﴿**وتسیر الجبال سیرا**﴾ کیوه کانیش له جیگه ی خویاندا هه لده کنرین و دهرپون، واته: یاسای بوونه وهر تیگ نه چی و جار یکی تر به که لکی ژیان نایهت ﴿**فویل یومئذ للمکذبین**﴾ ئیتر له ورژدها تیاچوون بؤنه وانهی پیغه مبه ره کانیان به درو ئه خسته وه، هه رخه ریکی به درو خسته وه بوون ﴿**الذین هم فی خوض یلعبون**﴾ نه وانهی له کاری ناره وادا هه ردهم روئنه چن و، گالته و گهمه ده کهن ﴿**یوم یدعون الی نار جهنم دعا**﴾ نه ورژدهی که نه وانیه زور به توندی پالیان پیوه نه نری بؤ ناو ناگری دوزخ و راده کیشرین ﴿**هذه النار الی کنتم بها تکذبون**﴾ هه ره که نریک خرانه وه پنیان نه وتری: نه مه نه و ناگریه که ئیوه کاتی خوی به درواتان دانه نا و پرواتان پیی نه بوو!! ﴿**افسح هذا ام انتم**﴾

لاتبصرون پنیان ده وتری: باشه نه مه جادوه - وه که له دونیادا، کاتی په یامبه ر ﷺ قسه ی بۆده کردن نه تان وت جادوه - یان ئیوه نابین و کویرن، هه روه که له دونیادا خوتان له ناستی نه ورژده کویر ده کرد؟ ﴿**إصلوها فاصبروا**﴾ **اولا تصبروا** بچنه ناویه وه بسوتین، جا ئیتر نارامتان ببی یان نه بی ﴿**سواء علیکم**﴾ وه که یه که وایه بؤنیوه، ﴿**إنما تجزون ما کنتم تعملون**﴾ چونکه هه رد به پیی نه وهی نه تانکرد له دنیا دا، پادا شت ده درینه وه.

خه لکانی له خوا ترس، له به هه شتدا فه ره حناکن:

پاش باسکردنی پاداش و تۆله ی بی باوه پان، دیتته سه ر باسی پاداشتی موسلمانان، بۆیه نه فهرموئ: ﴿**إن المتقین فی جنات ونعیم**﴾ بیگومان خوپاریزان - له ورژی قیامه تدا - له به هه شته کان و خوشگوزهرانیه کی هه می شه بیدان و ژیان ده به نه سه ر ﴿**فاکھین بما آتاهم ربهم**﴾ به وهی په روه دگاریان پیی به خشیون خوشحال ﴿**وقام ربهم عذاب الجحیم**﴾ په روه دگاریشیان له سزای دوزخ پاراستوونی ﴿**کلوا واشربوا هنیئا بما کنتم تعملون**﴾

﴿**أَفَسِحْرَ هَذَا أَمْ أَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ**﴾ ﴿**۱۵**﴾ أَصْلَوْهَا فَاصْبِرُوا أَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَاءٌ عَلَيْنَا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿**۱۶**﴾ إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿**۱۷**﴾ فَكِهِينَ بِمَا أَلْتَهُمْ رَبُّهُمْ وَوَقَّاهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ﴿**۱۸**﴾ كَلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿**۱۹**﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَى سُرُرٍ مَّصْفُوفَةٍ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ﴿**۲۰**﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُم بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلْتَهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ ﴿**۲۱**﴾ وَأَمْدَدْنَاهُمْ فِي كَهْجَةٍ وَلَحْمٍ مَّا يَشْتَهُونَ ﴿**۲۲**﴾ يَشْرَبُونَ فِيهَا كَأْسًا لَا لَغْوُ فِيهَا وَلَا تَأْنِيَةٌ ﴿**۲۳**﴾ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَّهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَكْنُونٌ ﴿**۲۴**﴾ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿**۲۵**﴾ قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلَ فِي أَهْلِنَا مُتَشَفِّقِينَ ﴿**۲۶**﴾ فَمَنْ أَلَّهِ عَلَيْنَا وَوَقَّعْنَا عَذَابَ السَّمُورِ ﴿**۲۷**﴾ إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿**۲۸**﴾ فَذَكِّرْ فَمَا أَنتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿**۲۹**﴾ أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَتَرَبِّصُ بِهِ رَبَّ رَبِّكَ أَلْمُونٍ ﴿**۳۰**﴾ قُلْ تَرَبُّصُوا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُرِصِينَ ﴿**۳۱**﴾

پنیان نه وتری: ده سا به ووی نه وکارانه وه له دونیادا نه نجامتان ده دان، بخوون و بخونه وه ﴿**متكئين على سرر مصفوفة**﴾ له سه ر قه نه فه ی ریزکراو، پالیاندا وه ته وه روویان له یه که کردوه ﴿**وزوجناهم بحور عین**﴾ هاوسه رمان کردوون به ژنانی سپی چا وگه وره (حور العین).

تۆرهمه و زارۆله ی ئیماندارانیش ده به یینه به هه شت:

﴿**والذین آمنوا واتبعنهم ذریتهم بإیمان**﴾ وه نه وکه سانه ی باوه پان هینا و نه وه کانیشیان به ئیمان هه وه په یره ویان لیکردوون ﴿**الحقنا بهم ذریتهم**﴾ زاپۆ نه وه کانیشیانمان پیگه یانندن له به هه شتدا، هه رچه نده کرده وه کانیشیان شایسته ی نه وپله یه نه بی، به لām له به ر پیزو حورمه تی نه وان، وه که (ئیین عه بباس) ده لیت: تا زیاتر که یفخوش و دلخوش بین، هه ر (ئیین عه بباس) (خوای ئی رازی بی) ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فهرمووی: ((إن الله عز وجل

لیرفع ذریة المؤمن معه فی درجته فی الجنة وإن كان لم یبلغها بعمله لِتَقَرَّ بِهِمْ عینُهُ)) و الحدیث ذکره الهیثمی فی مجمع الزوائد. (۱۱۲۷۰)، عن ابن عباس (رضی الله عنه) رفعه إلى النبی ﷺ وتعبه بقوله: رواه البزار، و فيه قیس بن الربیع، وثقه شعبه والثوری وفيه ضعف) ﴿وما التناهم من عملهم من شيء﴾ وله هه مانکاتدا له کرده وهی ئه وانه ی پله ی بهر زیان ده سته و توه، شتی کهم ناکهینه وه، به وهی بهر زکردنه وهی پله ی منداله کانیان ﴿کل امرئ بما کسب رهین﴾ هه مووکه سیک بارمته ی کارو کرده وهی خو به تی، گونا هی که سی دیکه نادری به سهریا، ئه گهرچی باوک و کوپرو براو که س و کاریشن، مه گهر دریغی کرد بیئت له په ندو ناموژگاریی ﴿۲۲ و امددناهم بفاکة ولحم مما یشتهون﴾ وه زیاد له وهیش حه زیان له هه رمیوه و گوشتیک بیئت، ده یانده ینی.

شهرابی به هه شهات هه رزه بیژی تی دانییه :

﴿۲۳ یتنازعون فیها کاسا﴾ جار جار بوخوشی له به هه شتدا جام و پیاله ی پر له شراب له یه کتر ئه فرینن ﴿لا لغو فیها ولا تأثیم﴾ نه هه رزه بیژی تی دایه، نه گونا هه بارکردن ﴿۲۴ ویطوف علیهم غلمان لهم﴾ وه چهند تازه لایکی ئیسک سووک بوخزمه تکردن به سهریا ندا ئه گهرین و خزمهت ئه کهن ﴿کانهم لؤلؤ مکنون﴾ له جوانی و پاک و خاویندا ده لیی مراواری ناوصه ده فن ﴿۲۵ و اقبل بعضهم علی بعض یتساءلون﴾ هه ندیکیشیان رووده که نه هه ندیکیان له یه که ئه پرسن: له وهی له سهری بوون له دنیا دا له ئه هوال و نه عمال ﴿۲۶ قالوا إنا کننا قبل فی اهلنا مشفقین﴾ ئه لین: ئیمه له مه پیش له دنیا دا بووین له ناوژن و منالماندا له سزای خوا ده ترساین، بویه ئیستا ئه ویش ئه م به هره مه زنه یه ی پی به خشین ﴿۲۷ فمن الله علینا﴾ ئینجا خوا منه تی خسته سهرمان به مه رحه مه تی خو ی ﴿ووقانا عذاب السموم﴾ و له سزای ناگری ها لودار پاراستوونی ﴿۲۸ إنا کننا من قبل ندعوه﴾ ئه لین: به راستی ئیمه کاتی خو ی له دنیا دا هانا و هاوارمان هه ر بوخا ده بردو هه ر ئه ومان ئه په رست، وائه ویش ئیستا وه لامی داینه وه ﴿إنه هو البر الرحیم﴾ به راستی ئه وخوا یه زاتیکی چاکه خوازی دلاویه. ﴿۲۹ فذكر فما انت بنعمة ربک بکامن ولا مجنون﴾ چاکه و ابو تو ش ئه ی موحه ممه د! ﷺ ئاموژاری به رده وام بکه، ئه تو ش به هوی چاکه ی خوا وه ندته وه به پیغه مبه ریتی، نو قلانه لیده روشیئت نیت، وه که ئه و نه فامانه ئه لین!! به لکو هه مووشتیک به پیی سروش و نیگایه، ئه م ئایه ته بو ره تی قسه ی (عوقبه ی ئه بی موعه یه) بوو، که جار جار به پیغه مبه ری ئه وت: شیته، جادو گهره! ﴿۳۰ ام یقولون شاعر ترتیص به رب المنون﴾ یا خو ئه لین: موحه ممه د شاعیره، چا وهروانی مردنی ئه کهین تاله دهستی رزگارمان بیئت. ﴿۳۱ قل تربصوا فانی معکم من المتربصین﴾ پیان بلی: چا وهروان بن! جا بیگومان منیش له گهل ئیوه له وانه م چا وهروانی ده رهنجامی من و ئیوه؟ جا خوای گه وره ئه وانی له روژی (به در) دا به زووی تیابرد ﴿۳۲ ام تأمرهم احلامهم بهذ﴾ یا خو ژیریان فره مانیان پیده دا به م قسه نا قولایانه؟! ناودارانی قوره یش خو یان به گه لیکی ژیرو به ئاوه ز داده نا، بویه خوا یش ئه و جوړه پرسیارانه یان ناراسته ده کات، دیاره ئه گهر راسته ژیربو نایه- وه که خو یان واده لین- ئه وه ند لاسار نه ده بوون ﴿ام هم قوم طاغون﴾ یا خو خو یان گه لیکی سه رکه ش و یاخین؟! ﴿۳۳ ام یقولون تقوله﴾ یان خو ئه لین: (محمد) ئه و قورئانه ی له سه ر خوا هه لبه ستوه؟! ﴿بل لا یؤمنون﴾ نا، به لکو ئه وانه باوه رنا هیئن، بویه بی باکانه ئه و توانجانه ده گرن. ئینجا خواهه موو به دگومانیه کیان رهت ئه کاته وه ئه فره مو ی: ﴿۳۴ فلیاتوا بحدیث مثله ان کانوا صادقین﴾ جابا قسه یه وینه ی ئه و قورئانه بیئن، ئه گهر راستیان ده کرد له و وته یاندا که ئه یانوت موحه ممه د خو ی ئه م قورئانه ی هه لبه ستوه ﴿۳۵ ام خلقوا من غیر شيء﴾ یا خو هه ر له خو یانه وه دروست بوون، وا ئه وه ند ه سه ربه ستن و به ئاوه زووی خو یان قسه ئه کهن و منه تی هیه که سیک نازانن؟ ﴿ام هم الخالقون﴾ یا هه ر خو یان

دروستکهری خوځانن؟ ﴿۳۶﴾ **ام خلقوا السموات والأرض** ﴿۳۶﴾ یا ناسمانه کان و زهویان دروست کردوه؟ ﴿بَل لا یوقنون﴾ نه خیر به لکویه قینیان به خواو به روژی پاداشت و توله نیه "بویه ناوا به ناره زوی خوځان شهن نه کهن" ﴿۳۷﴾ **ام عندهم خزائن ربک** ﴿۳۷﴾ یا خو کلیلی خه زینه و گه نجینه کانی په روه دگاری توځان لایه؟ تائه وان خواستیان نه بیټ په یامبه ریټی به که سئ نه درئ ﴿۳۸﴾ **ام هم المسیطرون** ﴿۳۸﴾ یا خیر هه مووشتیکیان به دهسته و دهسه لاتداران، هه تا به ناره زوی خوځان نال وگوږ بکه. زمان ناسه کان ده لئین: (وفیه ثلاث لغات: الصاد وبها قرأت العامة، والسين وهي قراءة ابن محيصن وحמיד و مجاهد، ویا شمام الصاد والزاي وهي قراءة حمزة كما تقدم فی "الصراط" فی سورة الفاتحة) ﴿۳۹﴾ **ام لهم سلم یستمعون فيه** ﴿۳۹﴾ یا خیر نه ردیوان و په یژه یه کیان بو هیه؟ پیایدا سه رنه که ون بو ناسمان، له وی گوی نه گرن بو و توو و یژی فریشته کان ﴿۴۰﴾ **فلیات مستمعهم بسلطان مبین** ﴿۴۰﴾

سُورَةُ الطُّورِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدانا لهذا وَكُنَّا لِهَذَا نَاجِينَ ۚ وَمَا كُنَّا لَهُ بِمُشْكِرِينَ

۱۰۱۸

۵۲۰

سُورَةُ الْجَاثِيَةِ

۱۰۱۹

۵۲۱

۱۰۱۸

۵۲۰

۱۰۱۹

۵۲۱

۱۰۲۰

۵۲۲

۱۰۲۱

۵۲۳

۱۰۲۲

۵۲۴

۱۰۲۳

۵۲۵

۱۰۲۴

۵۲۶

۱۰۲۵

۵۲۷

۱۰۲۶

۵۲۸

۱۰۲۷

۵۲۹

۱۰۲۸

۵۳۰

۱۰۲۹

۵۳۱

۱۰۳۰

۵۳۲

۱۰۳۱

۵۳۳

۱۰۳۲

۵۳۴

۱۰۳۳

۵۳۵

۱۰۳۴

۵۳۶

۱۰۳۵

۵۳۷

۱۰۳۶

۵۳۸

۱۰۳۷

۵۳۹

۱۰۳۸

۵۴۰

۱۰۳۹

۵۴۱

۱۰۴۰

۵۴۲

۱۰۴۱

۵۴۳

۱۰۴۲

۵۴۴

۱۰۴۳

۵۴۵

۱۰۴۴

۵۴۶

۱۰۴۵

۵۴۷

۱۰۴۶

۵۴۸

۱۰۴۷

۵۴۹

۱۰۴۸

۵۵۰

۱۰۴۹

۵۵۱

۱۰۵۰

۵۵۲

۱۰۵۱

۵۵۳

۱۰۵۲

۵۵۴

۱۰۵۳

۵۵۵

۱۰۵۴

۵۵۶

۱۰۵۵

۵۵۷

۱۰۵۶

۵۵۸

۱۰۵۷

۵۵۹

۱۰۵۸

۵۶۰

۱۰۵۹

۵۶۱

۱۰۶۰

۵۶۲

۱۰۶۱

۵۶۳

۱۰۶۲

۵۶۴

۱۰۶۳

۵۶۵

۱۰۶۴

۵۶۶

۱۰۶۵

۵۶۷

۱۰۶۶

۵۶۸

۱۰۶۷

۵۶۹

۱۰۶۸

۵۷۰

۱۰۶۹

۵۷۱

۱۰۷۰

۵۷۲

۱۰۷۱

۵۷۳

۱۰۷۲

۵۷۴

۱۰۷۳

۵۷۵

۱۰۷۴

۵۷۶

۱۰۷۵

۵۷۷

۱۰۷۶

۵۷۸

۱۰۷۷

۵۷۹

۱۰۷۸

۵۸۰

۱۰۷۹

۵۸۱

۱۰۸۰

۵۸۲

۱۰۸۱

۵۸۳

۱۰۸۲

۵۸۴

۱۰۸۳

۵۸۵

۱۰۸۴

۵۸۶

۱۰۸۵

۵۸۷

۱۰۸۶

۵۸۸

۱۰۸۷

۵۸۹

۱۰۸۸

۵۹۰

۱۰۸۹

۵۹۱

۱۰۹۰

۵۹۲

۱۰۹۱

۵۹۳

۱۰۹۲

۵۹۴

۱۰۹۳

۵۹۵

۱۰۹۴

۵۹۶

۱۰۹۵

۵۹۷

۱۰۹۶

۵۹۸

۱۰۹۷

۵۹۹

۱۰۹۸

۶۰۰

۱۰۹۹

۶۰۱

۱۱۰۰

۶۰۲

۱۱۰۱

۶۰۳

۱۱۰۲

۶۰۴

۱۱۰۳

۶۰۵

۱۱۰۴

۶۰۶

۱۱۰۵

۶۰۷

۱۱۰۶

۶۰۸

۱۱۰۷

۶۰۹

۱۱۰۸

۶۱۰

۱۱۰۹

۶۱۱

۱۱۱۰

۶۱۲

۱۱۱۱

۶۱۳

۱۱۱۲

۶۱۴

۱۱۱۳

۶۱۵

۱۱۱۴

۶۱۶

۱۱۱۵

۶۱۷

۱۱۱۶

۶۱۸

۱۱۱۷

۶۱۹

۱۱۱۸

۶۲۰

۱۱۱۹

۶۲۱

۱۱۲۰

۶۲۲

۱۱۲۱

۶۲۳

۱۱۲۲

۶۲۴

۱۱۲۳

۶۲۵

۱۱۲۴

۶۲۶

۱۱۲۵

۶۲۷

۱۱۲۶

۶۲۸

۱۱۲۷

۶۲۹

۱۱۲۸

۶۳۰

۱۱۲۹

۶۳۱

۱۱۳۰

۶۳۲

۱۱۳۱

۶۳۳

۱۱۳۲

۶۳۴

۱۱۳۳

۶۳۵

۱۱۳۴

۶۳۶

۱۱۳۵

۶۳۷

۱۱۳۶

۶۳۸

۱۱۳۷

۶۳۹

۱۱۳۸

۶۴۰

۱۱۳۹

۶۴۱

۱۱۴۰

۶۴۲

۱۱۴۱

۶۴۳

۱۱۴۲

۶۴۴

۱۱۴۳

۶۴۵

۱۱۴۴

۶۴۶

۱۱۴۵

۶۴۷

۱۱۴۶

۶۴۸

۱۱۴۷

۶۴۹

۱۱۴۸

۶۵۰

۱۱۴۹

۶۵۱

۱۱۵۰

۶۵۲

۱۱۵۱

۶۵۳

۱۱۵۲

۶۵۴

۱۱۵۳

۶۵۵

۱۱۵۴

۶۵۶

۱۱۵۵

۶۵۷

۱۱۵۶

۶۵۸

۱۱۵۷

۶۵۹

۱۱۵۸

۶۶۰

۱۱۵۹

۶۶۱

۱۱۶۰

۶۶۲

۱۱۶۱

۶۶۳

۱۱۶۲

۶۶۴

۱۱۶۳

۶۶۵

۱۱۶۴

۶۶۶

۱۱۶۵

۶۶۷

۱۱۶۶

۶۶۸

۱۱۶۷

۶۶۹

۱۱۶۸

۶۷۰

۱۱۶۹

۶۷۱

۱۱۷۰

۶۷۲

۱۱۷۱

۶۷۳

۱۱۷۲

۶۷۴

۱۱۷۳

۶۷۵

۱۱۷۴

۶۷۶

۱۱۷۵

۶۷۷

۱۱۷۶

۶۷۸

۱۱۷۷

۶۷۹

۱۱۷۸

۶۸۰

۱۱۷۹

۶۸۱

۱۱۸۰

۶۸۲

۱۱۸۱

۶۸۳

۱۱۸۲

۶۸۴

۱۱۸۳

۶۸۵

۱۱۸۴

۶۸۶

۱۱۸۵

۶۸۷

۱۱۸۶

۶۸۸

۱۱۸۷

۶۸۹

۱۱۸۸

۶۹۰

۱۱۸۹

۶۹۱

۱۱۹۰

۶۹۲

۱۱۹۱

۶۹۳

۱۱۹۲

۶۹۴

۱۱۹۳

۶۹۵

۱۱۹۴

۶۹۶

۱۱۹۵

۶۹۷

۱۱۹۶

۶۹۸

۱۱۹۷

۶۹۹

۱۱۹۸

۷۰۰

۱۱۹۹

۷۰۱

۱۲۰۰

۷۰۲

۱۲۰۱

۷۰۳

۱۲۰۲

۷۰۴

۱۲۰۳

۷۰۵

۱۲۰۴

۷۰۶

۱۲۰۵

۷۰۷

۱۲۰۶

۷۰۸

۱۲۰۷

۷۰۹

۱۲۰۸

۷۱۰

۱۲۰۹

۷۱۱

۱۲۱۰

۷۱۲

۱۲۱۱

۷۱۳

۱۲۱۲

۷۱۴

۱۲۱۳

۷۱۵

۱۲۱۴

۷۱۶

۱۲۱۵

۷۱۷

۱۲۱۶

۷۱۸

۱۲۱۷

۷۱۹

۱۲۱۸

۷۲۰

۱۲۱۹

۷۲۱

۱۲۲۰

۷۲۲

۱۲۲۱

۷۲۳

۱۲۲۲

۷۲۴

۱۲۲۳

۷۲۵

۱۲۲۴

۷۲۶

۱۲۲۵

۷۲۷

۱۲۲۶

۷۲۸

۱۲۲۷

۷۲۹

۱۲۲۸

۷۳۰

۱۲۲۹

۷۳۱

۱۲۳۰

۷۳۲

۱۲۳۱

۷۳۳

۱۲۳۲

۷۳۴

۱۲۳۳

۷۳۵

۱۲۳۴

۷۳۶

۱۲۳۵

۷۳۷

۱۲۳۶

۷۳۸

۱۲۳۷

۷۳۹

۱۲۳۸

۷۴۰

۱۲۳۹

۷۴۱

۱۲۴۰

۷۴۲

۱۲۴۱

۷۴۳

۱۲۴۲

۷۴۴

۱۲۴۳

۷۴۵

۱۲۴۴

۷۴۶

۱۲۴۵

۷۴۷

۱۲۴۶

۷۴۸

۱۲۴۷

۷۴۹

۱۲۴۸

۷۵۰

۱۲۴۹

۷۵۱

۱۲۵۰

۷۵۲

۱۲۵۱

۷۵۳

۱۲۵۲

۷۵۴

۱۲۵۳

۷۵۵

۱۲۵۴

۷۵۶

۱۲۵۵

۷۵۷

۱۲۵۶

۷۵۸

۱۲۵۷

۷۵۹

۱۲۵۸

۷۶۰

۱۲۵۹

۷۶۱

۱۲۶۰

۷۶۲

۱۲۶۱

۷۶۳

۱۲۶۲

۷۶۴

۱۲۶۳

۷۶۵

۱۲۶۴

۷۶۶

۱۲۶۵

۷۶۷

۱۲۶۶

۷۶۸

۱۲۶۷

۷۶۹

۱۲۶۸

۷۷۰

۱۲۶۹

۷۷۱

۱۲۷۰

۷۷۲

۱۲۷۱

۷۷۳

۱۲۷۲

۷۷۴

۱۲۷۳

۷۷۵

۱۲۷۴

۷۷۶

۱۲۷۵

۷۷۷

۱۲۷۶

۷۷۸

۱۲۷۷

۷۷۹

۱۲۷۸

۷۸۰

۱۲۷۹

۷۸۱

۱۲۸۰

۷۸۲

۱۲۸۱

۷۸۳

۱۲۸۲

۷۸۴

۱۲۸۳

۷۸۵

۱۲۸۴

۷۸۶

۱۲۸۵

۷۸۷

۱۲۸۶

۷۸۸

۱۲۸۷

۷۸۹

۱۲۸۸

۷۹۰

۱۲۸۹

۷۹۱

۱۲۹۰

۷۹۲

۱۲۹۱

۷۹۳

۱۲۹۲

۷۹۴

۱۲۹۳

۷۹۵

۱۲۹۴

۷۹۶

۱۲۹۵

۷۹۷

۱۲۹۶

۷۹۸

۱۲۹۷

۷۹۹

۱۲۹۸

۸۰۰

۱۲۹۹

۸۰۱

۱۳۰۰

۸۰۲

۱۳۰۱

۸۰۳

۱۳۰۲

۸۰۴

۱۳۰۳

۸۰۵

۱۳۰۴

۸۰۶

۱۳۰۵

۸۰۷

۱۳۰۶

۸۰۸

۱۳۰۷

۸۰۹

۱۳۰۸

۸۱۰

۱۳۰۹

۸۱۱

۱۳۱۰

۸۱۲

۱۳۱۱

۸۱۳

۱۳۱۲

۸۱۴

۱۳۱۳

۸۱۵

۱۳۱۴

۸۱۶

۱۳۱۵

۸۱۷

۱۳۱۶

۸۱۸

۱۳۱۷

۸۱۹

۱۳۱۸

۸۲۰

۱۳۱۹

۸۲۱

۱۳۲۰

۸۲۲

۱۳۲۱

۸۲۳

۱۳۲۲

۸۲۴

۱۳۲۳

۸۲۵

۱۳۲۴

۸۲۶

۱۳۲۵

۸۲۷

۱۳۲۶

۸۲۸

۱۳۲۷

۸۲۹

۱۳۲۸

۸۳۰

۱۳۲۹

۸۳۱

۱۳۳۰

۸۳۲

۱۳۳۱

۸۳۳

۱۳۳۲

۸۳۴

۱۳۳۳

۸۳۵

۱۳۳۴

۸۳۶

۱۳۳۵

۸۳۷

۱۳۳۶

۸۳۸

۱۳۳۷

۸۳۹

۱۳۳۸

۸۴۰

۱۳۳۹

۸۴۱

۱۳۴۰

۸۴۲

۱۳۴۱

۸۴۳

۱۳۴۲

۸۴۴

۱۳۴۳

۸۴۵

۱۳۴۴

۸۴۶

۱۳۴۵

۸۴۷

۱۳۴۶

۸۴۸

۱۳۴۷

۸۴۹

۱۳۴۸

۸۵۰

۱۳۴۹

۸۵۱

۱۳۵۰

۸۵۲

۱۳۵۱

۸۵۳

۱۳۵۲

۸۵۴

۱۳۵۳

۸۵۵

۱۳۵۴

۸۵۶

۱۳۵۵

۸۵۷

۱۳۵۶

۸۵۸

۱۳۵۷

۸۵۹

۱۳۵۸

۸۶۰

۱۳۵۹

۸۶۱

۱۳۶۰

۸۶۲

۱۳۶۱

۸۶۳

۱۳۶۲

۸۶۴

۱۳۶۳

۸۶۵

۱۳۶۴

۸۶۶

۱۳۶۵

۸۶۷

۱۳۶۶

۸۶۸

۱۳۶۷

۸۶۹

۱۳۶۸

۸۷۰

۱۳۶۹

۸۷۱

۱۳۷۰

۸۷۲

۱۳۷۱

۸۷۳

۱۳۷۲

۸۷۴

۱۳۷۳

۸۷۵

۱۳۷۴

۸۷۶

۱۳۷۵

۸۷۷

۱۳۷۶

۸۷۸

۱۳۷۷

۸۷۹

۱۳۷۸

۸۸۰

۱۳۷۹

۸۸۱

۱۳۸۰

۸۸۲

۱۳۸۱

۸۸۳

۱۳۸۲

۸۸۴

۱۳۸۳

۸۸۵

۱۳۸۴

۸۸۶

۱۳۸۵

۸۸۷

۱۳۸۶

۸۸۸

۱۳۸۷

۸۸۹

۱۳۸۸

۸۹۰

۱۳۸۹

۸۹۱

۱۳۹۰

۸۹۲

۱۳۹۱

۸۹۳

۱۳۹۲

۸۹۴

۱۳۹۳

۸۹۵

۱۳۹۴

۸۹۶

۱۳۹۵

۸۹۷

۱۳۹۶

۸۹۸

۱۳۹۷

۸۹۹

۱۳۹۸

۹۰۰

۱۳۹۹

۹۰۱

۱۴۰۰

۹۰۲

۱۴۰۱

۹۰۳

۱۴۰۲

۹۰۴

۱۴۰۳

۹۰۵

۱۴۰۴

۹۰۶

۱۴۰۵

۹۰۷

۱۴۰۶

۹۰۸

۱۴۰۷

۹۰۹

۱۴۰۸

۹۱۰

۱۴۰۹

۹۱۱

۱۴۱۰

۹۱۲

۱۴۱۱

۹۱۳

۱۴۱۲

۹۱۴

۱۴۱۳

۹۱۵

۱۴۱۴

۹۱۶

۱۴۱۵

۹۱۷

۱۴۱۶

۹۱۸

۱۴۱۷

۹۱۹

۱۴۱۸

۹۲۰

۱۴۱۹

۹۲۱

۱۴۲۰

۹۲۲

۱۴۲۱

۹۲۳

۱۴۲۲

۹۲۴

۱۴۲۳

۹۲۵

۱۴۲۴

۹۲۶

۱۴۲۵

۹۲۷

۱۴۲۶

۹۲۸

۱۴۲۷

۹۲۹

۱۴۲۸

۹۳۰

۱۴۲۹

۹۳۱

۱۴۳۰

۹۳۲

۱۴۳۱

۹۳۳

۱۴۳۲

۹۳۴

۱۴۳۳

۹۳۵

۱۴۳۴

۹۳۶

۱۴۳۵

۹۳۷

۱۴۳۶

۹۳۸

۱۴۳۷

۹۳۹

۱۴۳۸

۹۴۰

۱۴۳۹

۹۴۱

۱۴۴۰

۹۴۲

۱۴۴۱

۹۴۳

۱۴۴۲

۹۴۴

۱۴۴۳

۹۴۵

۱۴۴۴

۹۴۶

۱۴۴۵

۹۴۷

۱۴۴۶

۹۴۸

۱۴۴۷

۹۴۹

۱۴۴۸

۹۵۰

۱۴۴۹

۹۵۱

۱۴۵۰

۹۵۲

۱۴۵۱

۹۵۳

۱۴۵۲

۹۵۴

۱۴۵۳

۹۵۵

۱۴۵۴

۹۵۶

۱۴۵۵

۹۵۷

۱۴۵۶

۹۵۸

۱۴۵۷

۹۵۹

۱۴۵۸

۹۶۰

۱۴۵۹

۹۶۱

۱۴۶۰

۹۶۲

۱۴۶۱

۹۶۳

۱۴۶۲

۹۶۴

۱۴۶۳

۹۶۵

۱۴۶۴

۹

یومهم الذی فیہ یصعقون ﴿جا که واپوو وازیان لی‌بینه تا ئەگەن بەو رۆژە ی لەناو دەبرێن و دەکوژێن﴾ ^{۴۶} **یوم لا یغنی عنہم کیدہم شیئاً** ﴿ئەو رۆژە فیلەکیان فریایان ناکەوێ و هیچ کەلکیان پێناگە یەنێ و بێنیازیان ناکا﴾ **ولا ہم ینصرون** ﴿و لە هیچ لایەکیوە یارمەتیش نادرین﴾ ^{۴۷} **وان للذین ظلموا عذابا دون ذلک** ﴿و بە بیگومان بۆ ئەوانە ی ستمکاربوون ، سزایەک هەیە لە دنیا دا ، بەر لە هاتنی قیامت ، وەکو گرانیی و ، قات و قیری و .. هتد. وەک لە سوورەتیکی تردا ئەفەرموی: (ولنذیقنہم من العذاب الأدنى دون العذاب الأكبر لعلہم یرجعون) ۲۳/ ۲۱. ﴿ولکن اکثرہم لا یعلمون﴾ بەلام زۆربەیان نازان ئەوسزایە.

ئە ی پیغەمبەر! خۆراگر بەو تەسبیحاتی خوا بکە :

﴿^{۴۸} **واصبر لحکم ربک**﴾ خۆگر بە لە بەرامبەر بە جێھێنانی بێرە کانی پەرەردگارتەو ئە ی موخەممەد! ﷺ بە ویڵکردنیان ﴿**فانک بأعیننا**﴾ چونکە بەراستی تۆ لە بەرچاودیتری ئیئەدایت، فیلان زیانت لیخادات ﴿**وسبح بحمد ربک حین تقوم**﴾ کاتی هەلئەسیت هەردەم تەسبیحات و سوپاسگوزاریی پەرەردگارت بکە، ئیمامی (ترمذی و نسائی) ئەلین: کاتی لە جیگایە کدا هەلئەسیت، خویندنی (ذکری) ((سبحانک اللہم وبحمدک أشہد أن لا إله إلا أنت، أستغفرک وأتوب إليك)) سوننەتە. ﴿^{۴۹} **ومن اللیل فسبحه وإدبار النجوم**﴾ و لە شەو گاریشدا نوێژی مەغریب و عیشای بۆ بکە، وە کاتیکیش ئەستێرەکان پشت هەل ئەکەن و وندەبن، دوورکاتی سوونەتی بەیانی بکە، واتە: هەم لە شەو گارداو، هەم لە نوێژی بەیانیدا ستایش و تەسبیحاتی خوا بلێ، (ئین عەباس) دەلێت: مەبەست دوورکاتەکی پیش نوێژی بەیانیە، چونکە پیغەمبەر ﷺ هەمیشە پیش نوێژی بەیانی دوو رکات نوێژی سووننەتی دەکرد. کوئای تەفسیری سوورەتی (طور).

*** **

۵۲- سوورەتی (نەجم) ھ

مەککەییەو (۶۲) ئایەتە

بە ناوی خۆی بە خشنەدی میہرەبان

ئەمیش وەک سوورەتە ھاوشیوہ کانی خۆی باسی بیروباوہرە بنەرەتیئەکان دەکات: یە کخوایەرستی، پەیا مەکە ی پیغەمبەر، زیندوو بوونەوہ، پاداشت وتۆلە، جا بۆ یەکەمجار باسی بلندبوونەوہو (میعراج) ھەکی پیغەمبەر ﷺ ئەکات، کە بەراستی رووداویکی گەرەو گرنگی میژووییە، چونکە جگە لە بینینی ھەموو سەہیرو سەہرەکانی تر لە وشەوہدا، بەچاوی سەہیش چەندین شتی سەرسوہرئەہری تری چاوپیکەوت، پاشان باسی ئەو بتانە دیت کە بتپەرستەکان ئەیانپەرستن، لەگەڵ پووجە لکردنەوہی کارەکیان، ئینجا باسی پاداشت دیت کە چۆن ھەموو کەسیک بە پیی کاروکرداری خۆی رەفتاری لەگەڵ ئەکری، دواتر ئەلێت: ھەموو کەس بە پیی کارو کردوہی خۆی پاداشت ئەدریتەوہو کە سیش گوناہی کەس ھەلناگری.. ھەندێ بەلگەش دینیتەوہ بۆدەسەلاتی خوا بۆمراندن و زیندوو بوونەوہ.

سویند بەمانە موخەممەد ھەرچی دەلی راستە :

﴿**بسم اللہ الرحمن الرحیم** * ^۱ **والنجم إذا ہوی**﴾ سویند بەو ئەستێرە کە بە خیرایی ئاوا دەبیٹ، یالە شوینی خۆی دەترازیت و بەردبیٹەوہ کاتی نزیکبوونەوہی قیامت ﴿^۲ **ماضل صاحبکم وماغوی**﴾ ھاوہلەکە ی ئیوہ (موخەممەد) ﷺ لەرپی ھەق لاینە داوہو باوہری پووجیشی نەبووہ.

موحه ممد له خوږه وه قسه ناکات:

﴿ **وما ينطق عن الهوى** ﴾ وه قسه وگوفتاری (پیغه مبه) له پروی هه واوه وه سه وه نیه، جاکه سی ئاوابی چۆن ریځه ون نه کات؟! ﴿ **ان هو الا وحی یوحی** ﴾ نهو قورئانهی که نهوده یلئیت، جگه له وه که به وه حیی بوی دهنیری، هیچی تر نیه، واته: نهو قورئانه هه له لایه ن خواوه یه.

ماموستای رهسولی نه مین، جویریلی نه مینه:

﴿ **علمه شدید القوی** ﴾ خاوه ن هیژ وه زهبر (جویریلی) فریشته یه، قورئانی فیکر دوه، به لی زور به هیژه، ده ستپاکه، زمان پاکه، ده سائیر ئیوه چۆن نه لئین قورئان نه ندیشه و خورافه ی پیشووه کانه؟! ﴿ **ذو مرة فاستوی** ﴾

خاوه ن مه تانه ت له ژیریو هوشدا، جا له سه نهوشیوه یه ی خوا دروستیکردوه زور به ریځ و پیځی وه ستاو خو ی نیشاندا ﴿ **وهو بالافق الاعلی** ﴾ وه خو ی له ئاسویه کی زور به رزو بلند (له ئاسوی خوردا) نیشانی په یامبه ردا ﷺ به لی... جبریل هه ندی جار له سه ر شیوه ی ئاده میدا ده هات و، په یامبه ریش ﷺ چاوی پیډه که وت، په یامبه ر ﷺ زورحه زی نه کردکه جویریلی له شیوه فریشته که دا بیینی، بویه نه ویش دوو جار له سه ر شیوه فریشته یه که ی خو ی نیشاندا، جار ی له سه ر زهوی، جار ی کیش له ئاسماندا. جاره که ی سه ر زهوی نه وکاته بوو که له نه شکه وتی (حیراء) دا بوو، جا له خوره لاتی نه شکه وته که وه هات و به ریخوری لیگرت، نه وه یه که نه فه رموی: (وهو بالافق الاعلی) جاره که ی ئاسمانیش له لای (سدره المنتهی) دا بوو. ﴿ **ثم دنا فتدل** ﴾ له پاشانزیک بووه وه له پیغه مبه روه ﷺ، ئینجا خو ی داهیلأ ﴿ **فکان قاب قوسین اودنی** ﴾ جائه ونده لی نزیک بووه وه به نه ندازه ی دوو که وان، یان که متر بوو، دیاره له ناوهره باند ا باو بووه وتویانه: نه وه نده به یه که وه نزیکن نه ندازه ی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ۝ (۱) مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَىٰ ۝ (۲) وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۝ (۳) إِنْ هُوَ إِلَّا رَحْمٌ يُّوحَىٰ ۝ (۴) أَعْلَمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ۝ (۵) ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَىٰ ۝ (۶) وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ ۝ (۷) ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ ۝ (۸) فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ۝ (۹) فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ ۝ (۱۰) مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ ۝ (۱۱) أَفَتَمُرُونَهُ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ ۝ (۱۲) وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ ۝ (۱۳) عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَىٰ ۝ (۱۴) عِنْدَ حَاجَتِ الْمَآوَىٰ ۝ (۱۵) إِذِ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ ۝ (۱۶) مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ ۝ (۱۷) لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَىٰ ۝ (۱۸) أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ ۝ (۱۹) وَمَنْوَةَ الثَّالِثَةَ الْآخِرَىٰ ۝ (۲۰) أَلَمْ يَكُن لَّهُنَّ الْآلُفْنَ ۝ (۲۱) تِلْكَ إِذْ أَوَّصَىٰ ضِرْرَىٰ ۝ (۲۲) إِنَّ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءُ سَمِيَتْهُمَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهِنَّ مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا هُوَ إِلَّا أَنْفُسٌ ۝ (۲۳) وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمْ الْهُدَىٰ ۝ (۲۴) أَمْ لِلْإِنْسَانِ مَا تَمَقَّىٰ ۝ (۲۵) تِلْكَ الْآخِرَةُ وَالْأُولَىٰ ۝ (۲۶) وَكَرَّمْنَا فِي السَّمَاءِ لَاقِنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۝ (۲۷) لَمَّا يَأْذُنُ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَىٰ ۝ (۲۸)

دوو که وان، یان که متر به ینیانه ﴿ **فاوحی الی عبده ما اوحی** ﴾ ئینجا خوا له ریځه ی نه وه وه وه حیی کرد بویه نده ی خو ی (موحه ممد) ﷺ نه وه ی که ده بوو وه حی بکا.

نه ری پیغه مبه ر شه وی ئیسرا خوا ی خو ی دی:

﴿ **ما کذب الفؤاد ما رای** ﴾ نه وه ی به چاوی سه ریینی، ناخ و دهرونی خو ی به دروی دهر نه کرد، واته: کاتی که به چا و جویریلی دی، دلیشی باوه ریگرد ﴿ **افتمارونه علی مایری** ﴾ ئایا ئیوه شه ره قسه ی له گه ل ده که ن له سه ر نه وه ی بیینی له شه و ره وی میعراجدا باوه رپانکه ن؟! ﴿ **ولقد رآه نزله اخری** ﴾ وه بیگومان په یامبه ر ﷺ جار یکی تریش له دابه زینیکی تر دا جویره ئیلی دیتووه له شیوه ی خویدا. راقه کارانی قورئان قسه یان جیاوازه سه به رت به وه ی که ئایا په یامبه ر ﷺ خوا ی خو ی به چاوی سه ر دیتبی؟ ئایا جویره ئیلی له سیمای خویدا به چاوی

سەردیتی^{۱۷} وە دەستەى سوننەت و جەماعەتیش ھەروا لەناو یەکتەردا قەسیان جیاوازە، تەنانەت ھاو لەنیش یەك دەنگ نین! (ئین عەباس و عیكرەمە و ئەبو زەرەبە عیولنە حبار) رایان وایە: پێغەمبەر ﷺ بە چاوی سەرلەشەوی میعراجدا خواى دیتو، بۆیە (ئین عەباس) ئەلئیت: (إن الله اصطفى إبراهيم بالخلّة، واصطفى موسى بالكلام، واصطفى محمدا بالرؤیة). واتە: خوا ئیبراھیمی بە (خەلیل) ھەلبژاردوو، موساش بە قەسە لەگەڵکردن، موخەمەدیش ﷺ بە نیشاندانی خوێ و دیتنى بە چاوی سەر. (عەبدوللای كورێ مەسعود و خاتوو عائیشە) - خوا لە ھەموویان رازى - نكولى و ئینكارى ئەودیتنەى ئەكەن، تەنانەت خاتوو عائیشە ئەلئیت: ھەركەسى پێى وابیئت كە موخەمەد ﷺ بە چاوی خوێ خواى دیتو، ئەو درۆیەكى گەورەى لەسەر خوا ھەلبەستوو، چونكە خوا ئەفەرموێ: (لا تدرک الأبصار و هو یدرك الأبصار و هو اللطيف الخبير)، وە دەلئیت پێغەمبەر ﷺ دووجار جوهریلی دیتوو، جارى لە ئاسمانەو ھاتە خوارى، جارىكى دى بە شەش سەد بەلەو لە لای (سدرە المنتهى) دا. ئەم ئایەتانەى سورەتى (نجم) بە لگە نین لەسەر ئەوێ كە پەيامبەر ﷺ خواى خوێ بە چاوی سەر دیتى، چونكە باسەكە لە جوهرە ئیلەو دەست پێ ئەكات و، راناو (ضمیر) ەكان: (علمه شديد القوى)، (ولقد رآه نزلة أخرى) بۆ جوهرە ئیل دەگەرپێنەو، بە لام پێشەوا (ئەحمەد) ئەلئیت: لەشەوى میعراجدا پەيامبەر ﷺ خواى خوێ بە چاوی سەردیتو. بەندەش و تەكەى (عائیشە و ئین مەسعود) بە بەھیزتر دەزانم ئەزانم، ەك (لەكائى) یش لە قەسەكانیدا ھەر ئەو ھەلئە پزیرى، بە لام ئەگەر لەم باسەدا (توقف) بكرى وادەزانم چاكترە، چونكە بە لگەى كى قەسەپر راشكاو نى (والله اعلم) ﴿عند سدرۃ المنتهى﴾ جارى دوو مەیش لە لای (سدرە المنتهى) دا، كە (سیدرەش) لە ئاسمانى ھەوتەمدا، یە نزىكى عەرشەو درەختىكى پرگەلاو سیبەر خەست و چەرپرە، فریشتەو گیانى شەھیدان و مەوداى زانیاری پەيامبەرەن بێجگە لە موخەمەد ﷺ تا ئەوێ ئەروات، جوهرە ئیلش لە سەفەرەكەى شەوى میعراجدا ھەتا ئەوێ لە گەل پێغەمبەرەدابوو، لەوێ بەولاو تەنھا خوا خوێ ئەزانى... پێشەوا موسلىم لەباسى شەوپەرەویدا فەرموودەى كى درێژى ھێناو، لە بەشێكیدا ئەلئیت: ((ثم ذهب بى إلى سدرۃ المنتهى، وإذا ورقها كآذان الفيلة، وإذا ثمرها كالقلال...)) مسلم: ۱/ ۱۴۶. فتح البارى ۶/ ۳۴۹. ﴿عندما جنة الماوى﴾ لە لایەتى بەھەشتى (جى دانیشتن و ھەوانەو)، خوا خوێ ئەزانى ئەو بەھەشتە كام بەھەشتەى، ھەرچەند (تەبەرى) ئەلئیت: ئەو بەھەشتەى كە جىگای شەھیدانە.

نوورى خوا، ھەشامەتى فریشتە (سیدرە) یان پۆشى:

﴿إذ يغشى السدرۃ ما يغشى﴾ ئەو كاتەى دیتى، سیدرەى داپۆشى ئەو شتەى داينە پۆشى، واتە: لەكاتى دیدارەكەدا نوورى خوا، فرەزورى فریشتەكان سیدرەیان پركرد ﴿ما زاغ البصر وما طغى﴾ وە چاوی پێغەمبەر كلا نەبوو لەوێ دیتى، تەجاوێشى نەكرد لەوێ بۆ ديارىكراوو، بەلكو ھەر تەماشای ئەوێ دەكرد ﴿لقد رأى من آيات ربه الكبرى﴾ بە راستى پێغەمبەر ﷺ گەلیك بە لگەو نیشانەى گەورە گەورەى پەرورەگارى خوێ لە سەفەرەكەیدا - ەك (سدرە المنتهى) و (بيت المعمور) و بەھەشت و دۆزەخ و... ھتە - بینى.

لات و عوززا و مەنات، كەردووتاننە خوا، بێ مایە كیان نى:

پاش باسكردنى ئەو ھەموو شتانەى كە پەيامبەر ﷺ چاوی پێكەوتن لە میعراجدا، ئینجا بە ھاو بەش پەیدا كەرەكان ئەفەرمویت: ﴿أفرايتم اللات والعزى* ۲۰ و منات الثالثة الأخرى﴾ ھەوالى لات و عوززاو سیبەمەكەى تریان (مەنات) م بەدەن ئایا كچى خوان ئەى خوانەناسان؟! ئەوانە سى بێكە بوون لە (طائف و

غەطفان و مەككە) دا ئەپەرستەران ﴿**۲۱ الكم الذكر وله الأنثى**﴾ ئايا نۆرىنەتان بۆ خۇتان ھەلبۇراردوو، بۆ خواش مېنە؟! جارى خوا ھەپپوئىستى بەمىندال نى، گرىمان ئەگەر پېوستىشى بىت، كاميان باش بى بەلاتانەو دايەنن بۆخۇتان و كامىشتان بەلاو ھەراپ بى ئەيدەن بەخوا! ﴿**۲۲ تلك إذا قسمة ضيزى**﴾ ئەگەر ئاوابى ئەو ھەش كىردىكى ستەمكارانە. ئىنجا خۇاى كارزان ئىنكارى و بىزارى لەسەر ئەو ھالەتە خراپەيان دەر ئەپرى: ﴿**۲۳ إن هي إلا أسماء سميتموها أنتم وآبؤكم**﴾ ئەوانە "لات و عوزاومەنات" ھەر چەند ناوېكن خۇتان و باوانەكانتان ناوتان لىئان، ئەگىنا ھىچ ھەقىقەت و ناوەرۇكىيان نىه ﴿**ما نزل الله بها من سلطان**﴾ و خواش ھىچ بەلگەيەكى بۆ پەرستىيان دانەبەزاندوو ﴿**إن يتبعون إلا الظن وما تهوى الأنفس**﴾ ئەوانە ھەر شوئىنى گومان دەكەون ، ئەگىنا ھىچ بەلگەو نىشانەيەكىان بە دەستەو نىه بۆ پەرستىيان ﴿**ولقد جاءهم**

من ربهم الهدى﴾ لەكاتىكدا بەھەقىقەت لەلايەن پەروردگارنەو رىئوئىيان بۆ ھاتوو، واتە: قورئانىيان بۆ ھاتوو كە رىئوئىنى دەكا بۆ يەكخو پەرستى.

چاكە تەنيا بە ئارەزوو تەمەننا دەست ناكەوى:

﴿**۲۴ أم للإنسان ما تمنى**﴾ ئاخۇ بۆ ھەرمۇيەكى كافر ھەرچى بخوازى ھەيە؟! واتە: كەئەوان پىيان وايە دواروژ پەرستراوكانىيان فرىايان دەكەون و تكيان بۆ ئەكەن، بىر لە شتىوا نەكەنەو ھەرگىزىش نابى ﴿**۲۵ قلله الآخرة والأولى**﴾ چوون ئاخىرەت و دنیا، ھەر بۆ خۇاى ھەق (اللە) يە، نەك بۆ غەيرى ئەو، لەبت و خواكانىيان تابتوان شەفاعەت بۆ پەرستىارەكانىيان بکەن.

ئەكاو شەفاعەت مەر خوا ئىزىن بداو رازىي بى:

﴿**۲۶ وكم من ملك فى السموات**﴾ فرىشتەيەكى زۆرلە ئاسمانەكاندا ھەن ﴿**لا تغنى شفاعتهم شيئا**﴾ تكيان ھىچ كەلك نابەخشى بۆ پەرستىارەكانىيان، مەگەر ئەو بىتانەى ئىو چوون تكيان وەرئەگىردى بۆتان؟! ﴿**إلا من بعد أن ياذن**

الله لمن يشاء ويرضى﴾ مەگەر پاش ئەو بۆ ھەر كەسىك خوا خۇى بىوئى و رازى بى مۆلەت بدات فرىشتە تكي بۆبكات، ئەو ھەش بۆ پىاو ھە راسال و صالحەكان دەبىت.

موشرىكەكان كچان دەكەنە مىندالى خوا:

﴿**۲۷ إن الذين لا يؤمنون بالآخرة**﴾ بىگومان ئەوانەى باوەرپان بەپاشە روژ نىه و پىيان وايە زىندوو بىوئەو ھەلپرسىنەو نىه ﴿**ليسمن الملائكة تسمية الأنثى**﴾ ناوى مېنەنە لە فرىشتەكان دەنن! واتە: ئەلەن فرىشتە كچىخوان ﴿**۲۸ وما لهم به من علم**﴾ ئەوان ھىچ زانىارىيەكىان بەوتەكەيان نىه ﴿**إن يتبعون إلا الظن**﴾ بەلكو ھەردوئى گومانى ئارەواو پوچ دەكەون ﴿**وإن الظن لا يغنى من الحق شيئا**﴾ لەكاتىكدا گومانىش مروؤ لەراستىي بى نىياز ناكاو جىي ھەقىقەت ناكىتەو.

سُورَةُ النِّسَاءِ
إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيَسْمُؤْنَ الْمَلَائِكَةَ تَسْمِيَةَ الْأُنْثَىٰ (٢٧)
وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ الظَّنُّ لَا يَغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا (٢٨) فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّى عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا (٢٩) ذَلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ اهْتَدَىٰ (٣٠) وَلِلَّهِ فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسْتَوُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَىٰ (٣١) الَّذِينَ يَحْتَبِبُونَ كَثِيرًا أَلَمْ نُرِ الْفَوْحُشَ إِلَّا اللَّهُمَّ إِنَّ رَبَّكَ وَسِعَ الْمَغْفِرَةَ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذَا أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَإِذَا تُنْزَلُ أَجْتَعِلَ فِي بَطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ فَلَا تُرْكَوْا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ أَنْفَقَ (٣٢) أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى (٣٣) وَأَعْطَىٰ قَلِيلًا وَأَكْدَىٰ (٣٤) أَعَنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ يَرَىٰ (٣٥) أَمْ لَمْ يَبْنَأْ بِمَا فِي صُحُفٍ مُوسَىٰ (٣٦) وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّىٰ (٣٧) أَلَمْ نَزِرْ وَازِرَةً وَزُرْ أَرْضِي (٣٨) وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ (٣٩) وَأَنْ سَعِيَهُ سَوْفَ يَرَىٰ (٤٠) ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوَّلَىٰ (٤١) وَأَنْ إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُتَّبَعِي (٤٢) وَأَنْهُ هُوَ أَصْحَكَ وَأَبْكِي (٤٣) وَأَنْهُ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا (٤٤)

له‌ئه‌ه‌لی باتل و ناهه‌ق واز بینه:

﴿فَاعْرُضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّىٰ عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يَرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا﴾ جا كه‌وابوو پشت هه‌لكه له‌وه‌ی پ‌روی وەرچه‌رخاندوو له (قورئان) ی ئیمه‌و، جگه له‌ژیانی ئەم دونیایه‌ش هیچی تری ناوی ﴿ذَلِكَ مَبْلَغُهُم مِنَ الْعِلْمِ﴾ ئەوه ئه‌وپه‌ری زانیاریانه كه دنیایان هه‌لب‌ژاردوو به سه‌رئاخیره‌تدا!! ﴿إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ﴾ بیگومان په‌روهردگاری تو زاناته به‌حالی ئەوه‌كه‌سه‌ی له‌پ‌یگه‌ی خوا لایداوه ﴿هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ اٰهْتَدٰی﴾ هه‌ر ئەویش زاناته به‌حالی ئەوه‌كه‌سه‌ی كه‌پ‌یگه‌ی راستی هه‌لب‌ژاردوو، هیدایه‌ت و رینوین بووه، به‌پ‌یی كرده‌وه‌كانیشیان پاداشت وهرده‌گرنه‌وه‌و تۆله‌ده‌درین ﴿وَلِلّٰهِ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ﴾ هه‌ر بوخوایه چی له‌ئاسمانه‌كان وچی له‌زه‌ویدایه، واته: هه‌رچییان تیدایه مو‌لك ودروستكراوی ئەوه ﴿يُجْزٰی الَّذِیْنَ اٰسَءَوْا بِمَا عَمِلُوْا﴾ تاله پاشه‌روژدا پاداشی به‌دكاران بداته‌وه به‌كاره‌كانیان ﴿يُجْزٰی الَّذِیْنَ اٰحْسَنُوْا بِالْحَسَنٰی﴾ و پاداشتی چاكه‌كارانیش بداته‌وه به پاداشتیکی چاكتر.

موسلمان له‌گونا‌های مه‌زن و كاری دزیو خو به‌دوورده‌گریه‌ت:

﴿الَّذِیْنَ یَجْتَنِبُوْنَ كِبَآئِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشِ اِلَّا اللَّعْمَ﴾ ئەوانه‌ی كه‌خو‌یان به‌دوورده‌گرن له‌گونا‌هه‌گه‌وره‌كان وكاره‌دزیوه‌كان، به‌لام ورده‌گونا‌های بچوك خوا ده‌یان‌بووری ﴿إِنَّ رَبَّكَ وَّاسِعُ الْمَغْفِرَةِ﴾ بیگومان په‌روهردگاری تو ئەه‌ی موحه‌مه‌د! ﷺ لی‌بوورنی زۆر و فراوانه ﴿هُوَ اَعْلَمُ بِكُمْ اِذَا اَنْشَاَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ﴾ ئەوه‌هه‌موو كارو بارتان له‌خوتان زاناته، كاتی دروستیكردوون له‌زه‌ویی ﴿وَاِذْ اَنْتُمْ اٰجِنَةٌ فِیْ بُطُوْنِ اُمْهَاتِكُمْ﴾ وه‌كاتی كۆرپه‌له‌بوون له‌سكی دایكتاندا ﴿فَلَا تَزْكُوا اَنْفُسَكُمْ﴾ جا كه‌وابوو پاكانه بوخوتان مه‌كه‌ن و، خوتان هه‌ل مه‌كیشن ﴿هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ اٰتٰی﴾ ئەوه زاناته به‌وه‌كه‌سه‌ی خو‌ی ده‌پاریزی و سنووره‌كاني نابه‌زینی.

ئه‌وی گوی بیست نابو، و، چكوش ده‌كا موسلمان نبیه:

﴿اَفَرَاٰیْتَ الَّذِیْ تَوَلَّىٰ﴾ ئایا ئەوه‌كه‌سه‌ت دیت ر‌وی له‌شوینكه‌وتنی ئیسلام وهرچه‌رخاند، پاش ئەوه‌ی ویستی شوینكه‌وی ﴿وَاعْطٰی قَلِیْلًا وَّاكْثَرًا﴾ و كه‌میك له‌سامانی به‌خشى و ده‌ستی گرت‌ه‌وه؟! ﴿اَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَیْبِ فَهَوَیْرِ﴾ ئایا ئەوه‌كه‌سه‌زانستی غه‌یبی لایه، وانه‌بینی كه‌غه‌یری خو‌ی سزای دوا‌روژی‌له‌سه‌ر هه‌ل‌ده‌گری؟! گوتراوه: ئەوه‌كه‌سه‌(وه‌لیدی‌كوپی موغیره) بووه.

رووپه‌ره‌كاني موسا و ئیبراهیم:

﴿اَمْ لَمْ یَنْبَأْ بِمَا فِیْ صَحْفِ مُوسٰی﴾ ئایاهه‌والی پینه‌دراوه به‌وه‌ی له‌سفره‌كاني موسا ﴿وَاِبْرٰهیمَ الَّذِیْ وَصَّوْحُوْفِی﴾ (ئیبراهیم) ی وه‌فاداردا هاتوو: ﴿اَلَا تَزِرْ وَازِرَةٌ وِزْرَ اٰخَرٰی﴾ كه‌هیچ كه‌سیك گونا‌های یه‌كی‌کی تر هه‌ل‌ناگری، له‌وه‌ده‌چیت ئەم ك‌رین و فروشتنه (وه‌لید) ك‌ردبیتی، چونكه جاری‌کیان ویستی ئیمان و باوه‌ر ب‌ینی، كه‌چی پ‌یاویك په‌شیمانی كرده‌وه‌و وتی: بوچی ئیمان د‌ینیت، ئەگه‌رشتیك‌م به‌دیتی من گونا‌هه‌كانت بو هه‌ل‌نه‌گرم!! ئەمیش له‌به‌رامبه‌ر ئەوه‌وه به‌ل‌ینی ئەندازه‌یه‌ك مال و سامانی دایه‌و، پاشانیش هه‌مووی نه‌دایه‌و قسه‌كه‌ی خو‌ی نه‌برده سه‌رو په‌شیمان بوویه‌وه جابو خسته‌نه‌پ‌یش چاوی هه‌ماقه‌تی‌وا، ئایه‌تی: (افرايت الذی تولى...) هاته‌خواره‌وه ﴿وَإِنْ لَّیْسَ لِلْإِنْسَانِ اِلَّا مَا سَعٰی﴾ وب‌وهیچ ئاده‌میزادیك نیه پاداشتی كرده‌وه‌ی خو‌ی نه‌بی، ئەوه‌كارانه نه‌بی كاتی خو‌ی هه‌ولی بو‌داوه‌و ك‌ردویه‌تی. پ‌یشه‌وا (شافعی و مالیك) -خوا لی‌یان رازی بی‌ت- هه‌ردوو له‌م ئایه‌ته‌وه و‌ریان گرتوو كه‌پاداشتی قورئان خویندن به‌م‌ردووان ناگا، ئەگه‌رچی "هه‌دیه" شی بو‌كه‌ن، چونكه ئەوه

ہول و کوششی خوی نییہ، بہ لّام پیّشہوا (نہ حمہد) و دہستہ یہ کی تری زانایان پایان وایہ کہ: پاداشتی (قراءۃ) بہ مردووان نہگا، بہ مہرجی کہ بہ پارہو پوول نہ خوینری ﴿^{۴۰} **وان سعیه سوف یری**﴾ و بیگومان ہول و کارہ کی لہدواییدا لہ ترازووہ کیدا دہیینریّت. (قال ابن ابی العزّ: إتفق اهل السنة: ان الأموات ينتفعون من سعی الأحياء بأمرين:

أحدهما: ما نسب إليه في حياته.

الثانی: دعاء المسلمین و استغفارہم لہ. واما الصدقة و الحج علی نزاع فیہا یصل إلیہ من ثواب الحج. فعن محمد بن الحسن: أنه إنما یصل المیت ثواب النفقة و الحج للحجاج. وعند عامة العلماء: ثواب الحج للمحجوج عنه و هو الصحیح، و اختلف فی العبادات البدنیة: كالصوم و الصلاة و قراءة القرآن و الذکر. فذهب (أبو حنیفة و أحمد و جمهور السلف) إلی وصولہا. و المشہور من مذهب الشافعی و مالک عدم وصولہا، و ذهب اهل البدع من اهل الکلام إلی عدم وصول شیئ البتہ، لا الدعاء و لا غیرہ، و قولہم هذا مردود بالکتاب و السنة. المحقق علی کتاب شرح اصول اعتقاد اهل السنة و الجماعة، للدكتور أحمد بن سعد بن حمدان الغامدی - الاستاذ بقسم العقيدة - بجامعة أم القرى مكة المكرمة. ﴿^{۴۱} **ثم یجزاه الجزاء الأوفی**﴾ پاشان پاداشت دہریّتہوہ بہتہ و اوترینی پاداشت، واتہ: ہیچ شتیکی لیکہم ناکریّتہوہ و ہر بہ پیی جوری کردہوہی خوشیہ تی.

ہندی صیفاتی خوی بہ بہ زہی:

﴿^{۴۲} **وان إلی ربک المنتہی**﴾ و بہ راستی سہرہ نجامی ہموو ئیش و کاری ہریولای پەرہردگارت نہ گہریتہوہ ورد و درشت لہ گہل نادہ میزاد نہ کولریّتہوہ. ئیمامی (بوخاریی) لہ (ئیین عہباس) وہہ یناویہ تی: ((سجد النبی ﷺ بالنجم، و سجد معہ المسلمون و المشرکون و الجن و الإنس)) واتہ: پیغہ مہر ﷺ سوورہ تی (نہ جم) ی خویندو سوژدہی برد، وہ ہر وہا موسلمانان و، ہاوبہش دانہران و جنوکہو نادہ میش لہ گہلی سوژدہیان برد. ﴿^{۴۳} **وانہ هو اضحک و أبکی**﴾ و بہ راستی ہر خواہہ مروّۃ دہکاتہ پیکہن و گریان، وہ ہموو خوشی و ناخوشیہک بہدہستی نہوہ. ﴿^{۴۴} **وانہ هو امات و احیا**﴾ و ہر نہوہ نہ مرینی و نہ ژینی. ﴿^{۴۵} **وانہ خلق الزوجین الذکر و الأنثی**﴾ بہ راستی ہر نہوہ ذاتیہ کہ جوتی نیر و میی دروستکرد. ﴿^{۴۶} **من نطفة إذا تمنی**﴾ لہ ئاویکی کہم کاتی لہ پشتی پیاوو لہ سینہی ئافرہتہوہ ہلہدہ قولی و دہرژیتہ ناومندالڈانہوہ. ﴿^{۴۷} **وان علیہ النشاة الآخری**﴾ بیگومان دروست کردنہوہ کی تر - دواى مردن - لہ سہرخواہہ ﴿^{۴۸} **وانہ هو اغنی و اقنی**﴾ ہر نہوہ ذاتہ کار بہ جییہ ہندی لہ بہندہکانی دہولہ مہند دہکاو، ہندیچکیش ہژار. ﴿^{۴۹} **وانہ هو رب الشعری**﴾ و ہر نہوہ پەرہردگاری نہستیہری شیعرا.

نہستیہری شیعرا: لہوہرزی زستانی ئیمہدا دہرئہکەوی، بہ لّام لہ سہرہدمی نہستیہرہ ناسہکانی (مصری) کوندا لہہوہلی ہاویندا دہرکہوتوہ، ئەم نہستیہریہ خاوەن گۆیہکی گ، وریہ، قہوارہکی بیست نہوہندہی گوی خورہ!! و دہووریہ کہشی وک دووری خورہ لہ ئیمہوہ، بہ لکو بہ زیادیشہوہ، کہ نہوہ زیادہیہ بہیہک ملیون بہراوردکراوہ! ئەزانین کہ خیرایی تیشک لہ تہنہا چرکہیہک دا (۳۰۰) ہزار کیائو مہترہ، دہی تیشکی خور لہ بہر دووریہ کہی لہماوہی (۸) دہقیقہو (۱۳) چرکہدا نہوہ جا ئەگاتہ ئیمہ، لہکاتیکا جیاوازی نیوانمان (۱۵) ملیون کیلومہترہ.. بہ لّام شیعرا بہ (۱۱۰) سال ئەگات، جا ئەبی ئەوئەندازہیہ چەندبی؟! ئەوئەستیہریہ "لہکاتی زورگەرمادا لہ پشتی بورجی (جہوزا) وہ ہلڈیّت" بویہش بہتایبہت دہست نیشانی ئەوئەستیہریہ ئەکات، چونکہ کاتی خوی ہندی لہ تیرہکانی

عهر ب نه یانپه رست. ﴿و انه اهلك عادا الاولى﴾ وه ته نها هر نهوزاته بوو گه لی عادی یه که می له ناو برد هر چه نده زور به ده سولات و به تواناش بوون، که چی کاتی سه پیچیان کرد له پیغه مبه ره که یان (هوود) خواله ناوی بردن. ﴿وشمود فما ابقی﴾ وه گه لی سه موودیشی له ناو برد که سی لی نه هیشته وه. ﴿وقوم نوح من قبل﴾ وه پیش گه لی عادو سه موود، هوزی نوحیشی له ناو برد ﴿نهم کانوا هم اظلم و اطفی﴾ چونکه به راستی نهو گه لی نوحه سته مکار تر و سه رکیش تر بوو له عادو سه موود ﴿والمؤتفة اهوی﴾ وه ههروه ها گوند و شاره کانی گه لی (لوط) یشی سه روو ژیر کرد ﴿ففشاها ما غشی﴾ جا به جوړاو جوړی سزای سخت دایپوشین ﴿فباي آلاء ربك تتمازی﴾ جا که و ابو له چ نیعمه تیک له نیعمه ته کانی په روه ردگارت گومانت هیه.

پیغه مبه ریش هر ترسینه ریکه له ترسینه ران:

﴿هذا نذیر من النذر الاولى﴾ نه مه (موحه ممد) ﷺ

ترسینه ریکه له جوړی ترسینه ره کاذی پیښوو، واته: نه مه یه که م کهس نییه، به لکو گه لیک له په یامبه ران پیش نه میش هاتون ﴿ازفت الازفة﴾ "قیامت نزیک بوته وه" ﴿لیس لها من دون الله کاشفة﴾ جگه له خواش که سیکی تر نییه کاتی هاتنی به دیار بخا، وه کو له جیگایه کی تردا ده فرموی: (لا یجلیها لوقتها إلا هو...) نه عرف/ ۱۸۷ ﴿افمن هذا الحدیث تعجبون﴾ جا نایائیوه له و ته یه "قورئان" سه رسام نه یه؟! ﴿وتضحکون ولا تبکون﴾ و پیده که نن "له کاتی بیستنیدا" و ناگرین "تا په ند و ناموزگاری پی و هر بگرین، نه بوو وانه بویه" ﴿وانتم سامدون﴾ وه به رده وام نیوه بی ناگا و سه رگرم ده بن! ﴿فاسجدوا لله واعبدوا﴾ جا هه رته نیا سوژده بوخوا بهرن، وه نه ویش به رستن به ته نیا، ده سا هه موو به دلسوزانه کرنوش بهرن بوخوا بیه رستن و، هیچ که سیک مه که نه هاو به شی، به تایبیت (لات و عوزاو مه نات) تان.

وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ (۴۵) مِن نُّطْفَةٍ إِذَا تَأَنَّىٰ (۴۶) وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّسَاءَ الْأُنثَىٰ (۴۷) وَأَنَّهُ هُوَ أَغْنَىٰ وَأَقْنَىٰ (۴۸) وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشَّعَرِ (۴۹) وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَىٰ (۵۰) وَثَمُودًا فَمَا أَبْقَىٰ (۵۱) وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْفَىٰ (۵۲) وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَىٰ (۵۳) فَغَشَّاهَا مَا غَشَّىٰ (۵۴) فَبَايَآ آلاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَىٰ (۵۵) هَذَا نَذِيرٌ مِّنَ النَّذَرِ الْأُولَىٰ (۵۶) أَرَفَتِ الْأَرْفَةَ (۵۷) لَيْسَ لَهَا مِن دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ (۵۸) أَفَمِنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ (۵۹) وَتَضَحَكُونَ (۶۰) وَتَقْبَحُونَ (۶۱) وَلَا تَذَكَّرُونَ (۶۲) وَأَنْتُمْ سَمِدُونَ (۶۳) فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا (۶۴)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ (۱) وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرَضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ (۲) وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ أَمْرٍ مُّسْتَقَرٌّ (۳) وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْأَنْبَاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ (۴) حِكْمَةٌ بُلِغَتْ فَمَا تَعَنَّيَ النَّذُرُ (۵) فَنُفِثَ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ نُكْرٍ (۶)

له (۱۳) شه عبانی (۱۴۱۷) ک بهرام بهر به ۱۹۹۶/۱۲/۲۳ له شاری (مهریوان) له ته فسیری نه م سووره ته بوومه وه.

والحمد لله رب العالمین.

*** **

۵۴- سوورده تی (قه مه ره)

مه که ییبه و (۵۵) نایه ته، جگه له نایه تی (۴۴)

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

به م موعجیزه گه وره وگرنگیه: (واته: له تبوونی مانگ) له سه ر داوای بته پرسته کان دهس پی نه کات و چاره سه ری بیرو باوهری جاهیلی دهکات، له دوا ی سوورده تی (الطارق) هه هاتوته خواره وه. پاشان باسی پروژی دوا یی دهکا،

تابه شکو خوانه ناسان داچله کین، وه ههروهه داوی باسی بی پرواکانی مهککه، باسیکی بی پروایانی گهلانی پیشویش دهکا، ئینجا باسی تاغوت و ملهوپرهکان و دهره نجامیان دهکا.. پاشان به بی پرواکانی مهککه نه لیت: هوشیاربن! نه گینا نه وهی دوو چاری نه وان بوو، یه خهی ئیوهش دهگری، له فهرمودهیهکا - نه بو واقید هیناویه تی - هاتوو: پیغه مبهه علیه السلام له نویژی جه نه کاند، ههروهه له بونه گشتیه کاند سوره تی (قاف) و (اقتربت الساعة) ی دهخویند.

قیامهت نزیک بوویه و ده مانگیش بوو به دوو که رته وه:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱﴾ **اقتربت الساعة وانشق القمر** پوژی قیامهت نزیک بوته وه، مانگیش له تبوو، گه لیکی زور له رافه که رانی قورئان رایان وایه که مانگ له سهه داوی نه وان له تبوو و به چاوی سه ریش بینیان، نه مهیش پینج سال پیش کوچکردن بوو بومدینه، بو نه مهیش (بوخاری و موسلیم) له کتیبهکانی خویندا هیناویانه که: مهککه ییهکان داویان له په یامبهه علیه السلام کرد که نیشانه یهکی راستیی خویشان نیشان بدات، نه ویش مانگی بوله ت کردن! به شیوه که نه شکوه تی (حیرا) یان له نیوان ههردوو پارچه کهیدا دیت، له گه لی ریوایه تی ترده هاتوو: ((انشق القمر علی عهد رسول الله صلی الله علیه و آله فرقتین، فرقة علی الجبل، وفرقة دونه، فقال رسول الله صلی الله علیه و آله اشهدوا)). واته: له سهه دهستی پیغه مبهه ری خوادا علیه السلام مانگ له تبوو و بوو به دوو پارچه، به شیکی که وه سهه ری که وه، نه ویکه شی که وه خواره وهی، جا پیغه مبهه علیه السلام فهرمووی: ئیوه شایه دین و بی بینن. (سهید قوتب) نه لیت: نه م رووداوه به چه ندین ریوایه ت له گه لی دیاری کردنی جیگا وکات و شکلیدا.. دانسی پیدا نراوه، بی پرواکانیش نه یانتوانی به دروی بخه نه وه، جاکه وابوو نه بی بووی، نه گینا ململانیان دهکرد، چونکه له وکاته دا ته نه نه وه نده یان وت: که جادووی لی کردوین...!! وه ههروهه (اقترب للناس حسابهم وهم فی غفلة معرضون) (۱/۲۱) پشتگیری نزیک بوونه ی نه و پوژی قیامه ته دهکا. پیشه و (نه حمه د) له (سهه ل) وه هیناویه تی که پیغه مبهه علیه السلام ده فهرمووی: ((بعثت انا والساعة هکذا)) هه ره نه وکاته که من کرامه پیغه مبهه علیه السلام له گه لی قیامه تا وه کو په نجی شایه دومان و په نجی ناوه راست (السبابة والوسطی) بووم. واته: نه وه نده له یه که وه نزیک بووین.

بته پرسته کان روو له نیشانه و مو عجزه کان و درده گیرن:

﴿۲﴾ **وان یروا آیه یعرضوا** وه نه گهر هه ره به لگه و نیشانه یه که بی بینن که: به لگه بی له سهه راستیی پیغه مبهه، پشت هه لده که ن و گوئی ناده نی **ویقولوا سحر مستمر** و نه لئین نه مه جادوویه کی هه می شه یی و هه موو کاتی ه. **و کذبوا و اتبعوا أهواءهم** په یامبه ریان به دروژن زانی و، داوی هه واهه وه سی خویشان که وتن **وکل امر مستقر** و هه موو کاریک له چاک و خراپ کاتیکی بو هیه قهراری تیداده، گریت **ولقد جاءهم من الأنباء ما فیهم مزجر** سویند ده خوم بیگومان نه وه نده هه والی تیاچوونی سته مکارانیان بو هاتوو هه بیانگیریت ه وه له شریک **حکمة بالغه** نه م قورئانه ش حیکمه تیکی تیرو ته واهه گه یشتو ته نه و په ری تیرو ته وای له حیکمه تدا **فما تغن النذر** جا چ که لکی ده به خشی ترسینه ره کان کاتی باوه رنه هینن و که لک و درنه گرن له قورئان و له په یامبهه علیه السلام، چونکه گوئی خوینیان که پرکردوه، چاوی خوینیان له ناستی هه قوو راستیی کویر کردوه، وه که نه م نایه ته ییش ده فهرمووی: (وما تغنی الآيات والنذر عن قوم لا یؤمنون) (۳۱/۱۰).

خوانه ناسان روژی بهری حایان به دحاله :

﴿**فَقُولْ لَهُمْ**﴾ جا که وابو پشتیان لی ههل بکه نهی موحه مهمه! ﴿**يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَى شَيْءٍ نَّكَرٍ**﴾ چاوه ریئی نهو روژه بکه که چارچی که (واته: نیسرافیل) بانگی خهک دهکات بوشتیکی بیژراوو ناخوش وناله بار، چونکه پره له نییش ونازار وخه وخه تهت ﴿**خَشَعًا أَبْصَارِهِمْ**﴾ چاویان شوپره ناتوانن هه لیپن له بهر سامناکی نهو روژه ﴿**يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ**﴾ له وپروژدها له گور دینه دهره وه ﴿**كَانَهُمْ جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ**﴾ له زورییدا ده لیی کولله ی بلاوه بوون ﴿**مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ**﴾ به خیریایی دهچن بولای چارچی که وه لترساندا دوانا که ون ﴿**يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَذَا يَوْمَ عَسْرٍ**﴾ کافرو بی باوه ره کان نه لین: نه مپرو روژیکی سهخته، دیاره تهنها بو نهوان سهخته، نهک بو باوه پرداره کان، وه نهام نایه ته نه فهرموی: (فذلك یومئذ

یوم عسیر، علی الکافرین غیر یسیر) (۹/۷۴-۱۰).

سه رگوروشته ی هوزه که ی نووح عیبره تی تی دایه :

ئینجا بو دلنه وایی په یام بهر ﴿**كَذَبَتْ**﴾ گه لیك له نه زیهت ونازاری گه لانی پیشوو دینی، وه نه فهرموی: ﴿**كَذَبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ**﴾ پییش (قوره یش)، (گه لی نووح) ییش بی باوه پریان کرد ﴿**فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدَجَرَ**﴾ جا بهنده ی ئیمه یان (نووح) به دروژن زانی و پرویان پی نه هیئاو و تیان: دیوانه و شیت، وه له گه یاندنی په یامه که ی خوا ریگری کرا، نهام نایه تهش ههر نه ومانایه ده دا که ده فهرموی: (لئن لم تنته یانوح لتکونن من المرءیومین) ﴿**فَدَعَا رَبَّهُ أَنِ مَغْلُوبٌ**﴾ ئینجا نووح - داوی (۹۵۰ سال) - داوی له پهره ردگاری خو یکرد و وتی: خواجه! بیگومان من شکستم خورادووه ﴿**فَانْتَصَرَ**﴾ دهسا توله یان لی بسینه و سه رمخه، نهام داوایهش پاش مه یووس یوون بوو لیان و به فهرمانی خواشبوو ﴿**فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ**﴾ ئینجا ئیمه ییش دهرگاگانی ئاسمانمان به بارانیکی

﴿**خَشَعًا أَبْصَارُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَانَهُمْ جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ**﴾ ﴿**مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَذَا يَوْمَ عَسْرٍ**﴾ ﴿**كَذَبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدَجَرَ**﴾ ﴿**فَدَعَا رَبَّهُ أَنِ مَغْلُوبٌ فَانْتَصَرَ**﴾ ﴿**فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ**﴾ ﴿**وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدِيرٍ**﴾ ﴿**وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ الْأَوْجِ وَدُسِّرَ**﴾ ﴿**تَجَرَّى بِأَعْيُنِنَا جَزَاءُ لِمَنْ كَانَ كُفِرًا**﴾ ﴿**وَلَقَدْ تَرَكْنَاهُ آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ**﴾ ﴿**فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ**﴾ ﴿**وَلَقَدْ سَرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ**﴾ ﴿**كَذَبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ**﴾ ﴿**إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي يَوْمٍ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ**﴾ ﴿**تَنَزَّعُ النَّاسُ ظَنَنَهُمْ أَعْبَادُ فَخُلِي مَنَعًا**﴾ ﴿**فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذْرٍ**﴾ ﴿**وَلَقَدْ سَرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ**﴾ ﴿**كَذَبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ**﴾ ﴿**فَقَالُوا أَبَشْرًا مِمَّا وَجَدْنَا نَبْعُهُ**﴾ ﴿**إِنَّا إِنَّمَا أَنزَلْنَاهُ سُعْرًا**﴾ ﴿**أَمْ لِي لَذِكْرٍ عَلَيْهِ**﴾ ﴿**مِنْ بَيْنِنَا لِي هُوَ كَذَابٌ أَمِيرٌ**﴾ ﴿**سَيَعْلَمُونَ عَذَابَ الْكَذَّابِ**﴾ ﴿**الْأَشْيُرُ**﴾ ﴿**إِنَّا أَمْرُ سُلُوكِ الْتَاقَةِ فَنَنَّهُ لَهُمْ فَارْتَقِبْهُمْ وَاصْطَبِرْ**﴾

به خورمکردنه وه ﴿**وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا**﴾ زهوی شمان به ناوی کانیوا ده کان ته قاندهرو هاته هه لقولان، ته نانهت له ته نووره کانی شیان وه ﴿**فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدِيرٍ**﴾ نیترا وه که - ناوی ئاسمان و کانیوا ده کان - هه ردو به یهک گه یشتن له سه رفهرمانی له خواوه بریاری درابوو، به کورتیی: خوی گه وره دهرگاگانی ئاسمانی به لیژمه لیگردنه وه وه نیو زهوی شه وه له هه موو لایه که وه ناوه لقولی و هه ردو ناوه که گه یشتنه یهک و توفان دهستی پیگردو نه وانیش له ناوچوون ﴿**وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ الْأَوْجِ وَدُسِّرَ**﴾ او نوحی شمان له سه رچهند تهخته و بزماریک - که شتیبه کی ساده - هه لگرت ﴿**تَجَرَّى بِأَعْيُنِنَا**﴾ به چاودی ری ئیمه دهچوو نه مانه یشتن نقوم بیی ﴿**جَزَاءُ لِمَنْ كَانَ كُفِرًا**﴾ له ناو ناودا نقومکران له بهر کوفرو بی باوه پریان به نووح ﴿**وَلَقَدْ تَرَكْنَاهُ آيَةً**﴾ بیگومان ئیمه رووداوی گه میبه که مان هیشته وه به نیشانه به لگه بو خه لکانی پهن دی لی نوهرگرین ﴿**فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ**﴾ جانا یا پهنه گریک هیه پهن دی لی نوهرگر

وبه‌پرنگه‌ی نه‌وه‌زه‌دا نه‌چی؟! ﴿**فکیف کان عذابی و نذر**﴾ جا سزاو ترساندن‌ی من چۆن بوو بۆیان؟! واته: که تۆله‌ بستیئم ئاوا ئه‌یسیئم، ده‌نیوه‌ش هۆشیاربین ﴿**ولقد یسرنا القرآن للذکر**﴾ سویند به‌خوا بیگومان ئیمه‌ قورئانمان ئاسانکردوه‌ بۆ ئامۆژگاریی و په‌ندگرتن ﴿**لعمری کان کفر**﴾ بۆ که‌سیک باوه‌ری پینه‌کرا ﴿**فهل من مدکر**﴾ جائایا ئامۆژگاریگرو په‌ند وهرگری هه‌یه‌ ئامۆژگاری و په‌ند وهرگریت؟

سه‌رگروشته‌که‌ی هۆزی عاد:

﴿**کذبت عاد فکیف کان عذابی ونذر**﴾ هۆزی عادیش په‌یامبه‌ره‌که‌ی خۆیان (هود) به‌درۆ خسته‌وه، ئینجا سه‌یرکه‌ن بزائن سزاو تۆله‌ی من چۆن بوو؟! ﴿**إنا أرسلنا علیهم ریحا صرصرا فی یوم نحس مستمر**﴾ به‌راستی ئیمه‌ بایه‌کی ساردی توندی به‌ لووره‌مان نارد هه‌ریان له‌ رۆژیکێ شوومی به‌رده‌وامدا، له‌ سووره‌تی: الحاقة / ۷ دا ده‌فه‌رموی: (سخرها علیه سبع لیل و ثمانية ایام حسوما) ﴿**تنزع الناس**﴾ خه‌لکی له‌زه‌ویی هه‌له‌گرت و به‌سه‌را ده‌یدان به‌داروبه‌ردا ﴿**کانهم اعجاز نخل منقعر**﴾ وایکردبوون ده‌توت بنه‌داری خورمای هه‌لکی‌شراون ﴿**فکیف کان عذابی ونذر**﴾ جائایا سزاو تۆله‌ی من چۆنبوو؟! ئایا پشت شکین نه‌بوو؟ ﴿**ولقد یسرنا القرآن للذکر**﴾ به‌راستی ئیمه‌ نه‌م قورئانه‌مان بۆ په‌ندوئامۆژگاریی لینه‌هرگرتن ئاسانکرد ﴿**فهل من مدکر**﴾ جا ئایا که‌سیک هه‌یه‌ په‌ندو ئامۆژگاری وهرگری؟

به‌سه‌ره‌اتی هۆزی سه‌موود:

﴿**کذبت ثمود بالنذر**﴾ گه‌ی (سه‌موود) یش ترسینه‌ری خۆیان (صالح پیغه‌مبه‌ر) به‌درۆن داناو، باوه‌ریان پینه‌کرد! ﴿**فقالوا ابشرا منا واحدا نتبعه**﴾ ئینجا وتیان: ئایا له‌که‌سیک په‌یره‌وی بکه‌ین، له‌ناو نه‌وه‌موو خه‌لکه‌دا، که به‌لای نه‌وانه‌وه‌ نه‌له‌ پیاوماقولا‌نه‌و، نه‌سه‌روه‌تمه‌ند؟ ﴿**إنا إذا لفی ضلال وسعر**﴾ نه‌گه‌ر شوینی که‌سیکی ئاوا بکه‌وین! که‌وابوو ئیمه‌ له‌ناوه‌له‌و شیتیداین؟! ﴿**القی الذکر علیه من بیننا**﴾ ئایا له‌ نیاوانماندا وه‌حیی بوئه‌و کراوه؟ له‌کاتی‌کا له‌و شایسته‌ترمان هه‌یه‌ ﴿**بل هو کذاب اشر**﴾ هه‌رگیز نه‌و له‌ئیمه‌ شیاوتر نه‌، به‌لکو نه‌و (صالح) پیاویکی درۆن و به‌فیزه! ئه‌یه‌وی به‌و درۆیانه‌وه‌ی خۆیه‌ ببی به‌گه‌وره‌و سه‌روکمان ﴿**سعیلمون غدا من الکذاب الاشر**﴾ خوا ده‌فه‌رموی: سه‌به‌ینی نه‌زائن و بۆیان ده‌رده‌که‌ویت که: درۆنی به‌فیز کییه، صالح، یان نه‌وان؟ ﴿**إنا مرسلوا الناقة فتنه لهم**﴾ دووباره‌ خوا فه‌رموی: بیگومان ئیمه‌ نه‌و و شتره‌ مییه‌ له‌به‌ردیکی ره‌ق وته‌ق و ساف و لووس، له‌سه‌ر داوای خۆیان به‌ده‌ردینین ﴿**فارتقبهم واصطبر**﴾ جا تۆش چاوه‌پوانیان بکه‌و به‌ئارام و خوگر به‌له‌سه‌ر نه‌زیه‌ت و ئازاریان تا فه‌رمانی خوا دیت ﴿**ونبئهم ان الماء قسمة بینهم**﴾ وه‌ هه‌والیان پینده‌ که نه‌وانه‌ به‌شکراوه‌ له‌نیوانیاندا، رۆژی بوئه‌وان و، رۆژیکیش بۆ و شتره‌که، وه‌ک نه‌فه‌رموی: (هذه ناقة لها شرب ولكم شرب يوم معلوم) (۱۵۵/۲۶) ﴿**کل شرب محتضر**﴾ هه‌موو که‌سی له‌سه‌ره‌به‌شی خۆیدا ئاماده‌ ده‌بی‌ت، واته: نابێ هیچ لایه‌ک به‌رواته‌ سه‌ر به‌شی نه‌ولا که‌ی تر ﴿**فنادوا صاحبهم**﴾ ئینجا نه‌وانه‌ له‌باتی گوێرایه‌لیی، بانگی هاوڕیکه‌یان کرد که پیاویکی که‌له‌ شه‌ق بوو، ئینجا هه‌لیان نا بۆ کوشتنی و شتره‌که ﴿**فتعاطی فقر**﴾ جا ئه‌ویش به‌گوئی کردن و بباکانه‌ رویش‌ت و شمشیریکێ لیه‌ه‌لگرت و قاچی په‌راندو کوشتیی! ﴿**فکیف کان عذابی ونذر**﴾ جا سزاو تۆله‌ی من چۆن بوو؟ ﴿**إنا أرسلنا علیهم صیحة واحدة**﴾ به‌راستی ئیمه‌یش ته‌نیا نه‌عه‌رته‌و ده‌نگیکێ سامناکمان نارد هه‌ریان، جوهریل هات و قیراندی به‌سه‌ریاندا ﴿**فکانوا کهشیم المحتظر**﴾ جا هه‌موو وه‌ک پووشی وردبووی خاوه‌نی

حظیره یان لیهاث که کوی ده کاته وه بومره کانی له زستاندا ^{۲۳} **﴿لقد یسرنا القرآن للذکر﴾** بیگومان ئیمه قورئانمان ناسانکرد بۆ په ندو نامۆژگاری لیوهرگرتن **﴿فهل من مدکر﴾** جائیا پهند وه گری هیه!؟

چیرۆکی هۆزی لووط:

﴿کذبت قوم لوط بالنذر﴾ گه لی (لووط) یش پروایان نه کرد به ترساندنه کانی پیغه مبه ره که یان (لووط) - سهلامی له سه ربی^۲ - له سزای خوا له سه رکاره دزیوه که یان ^{۲۴} **﴿إنا أرسلنا علیهم حاصبا﴾** به راستی ئیمه ش با یه کی توندان ناره سه ربان و ورده زیخی تیده گرتن **﴿إلا آل لوط﴾** به لام نالی لووط: خووی و دوو کچه که ی که بروایان هینابوو **﴿نجیناهم بسحر﴾** له به ره به یانیکی زودا پرگارمان کردن له وسزایه ی بۆئه وان هات ^{۲۵} **﴿نعمه من عندنا﴾**

ئهو رزگار کردنه نیعمه ت و چاکه یه که بوو له لایه ن ئیمه وه **﴿کذلك نجزی من شکر﴾** ئاوا ههر که سیك سوپاسگوزاری من بکات و به روا بینی، ئهوا ئیمه یش ههر ئاوا پاداشتی ئه ده یه وه ^{۲۶} **﴿لقد اندرهم بطشتنا﴾** بیگومان پیشتەر له هه لمه تی توندی ئیمه لووط ئاگاداری کرد بوون **﴿فتماروا بالنذر﴾** که چی گومانیان هه بوو له ترساندنه کان ^{۲۷} **﴿لقد راوده عن ضیف﴾** بیگومان داوای میوانه کانیان لی کرد به مهستی نیربازی و کاری دزیو! **﴿فطمسنا عینهم﴾** ئیمه یش کویراییمان داهینان، ئه وه بوو به ناویه کتردا ئه هاتن و نه چوون میوانه کانیان نه ده بینی **﴿فذوقوا عذابی ونذر﴾** ده سابجیژن سزاو تۆله ی من ^{۲۸} **﴿لقد صبحهم بكرة عذاب مستقر﴾** بیگومان له به ره به یانیکی زودا سزایه کی توندو هه میشه یی ده رگای پیگرتن، جو بریل شاره که یانی له بن هیناو به رزی کرده وه کوتای به سه ربانداو، به فه رمانی خوا به رده بارانی کردن و هه موو تیاچوون ^{۲۹} **﴿فذوقوا عذابی ونذر﴾** ده سابجیژن سزاو تۆله ی من ^{۳۰} **﴿لقد یسرنا القرآن للذکر﴾** بیگومان ئیمه قورئانمان ناسانکرد بۆ په ندو

وَنَبِّئُهُمْ أَنَّ الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلُّ شَرْبٍ مُّخَضَّرٌ ^(۲۸) فَادَّوَّا صَاحِبَهُمْ فَطَعْنُوهُ فَعَمَّرَ ^(۲۹) كَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنَذِيرِ ^(۳۰) إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَشِيرِ الْحَظِيرِ ^(۳۱) وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ^(۳۲) كَذَبَتْ قَوْمٌ لُّوطٌ بِالْأَنْذَرِ ^(۳۳) إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا آلَ لُوطٍ نَّجَّيْنَاهُمْ بِسِحْرِ ^(۳۴) نِعْمَةٍ مِنْ عِنْدِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ شَكَرَ ^(۳۵) وَلَقَدْ أَنْذَرَهُمْ بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالْأَنْذَرِ ^(۳۶) وَلَقَدْ رَاودُوهُ عَنْ ضَيْفِهِ فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنَذِيرِ ^(۳۷) وَلَقَدْ صَبَحَهُمْ بَكْرَةٌ عَذَابٌ مُّسْتَقَرٌّ ^(۳۸) فَذُوقُوا عَذَابِي وَنَذِيرِ ^(۳۹) وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّذَكِّرٍ ^(۴۰) وَلَقَدْ جَاءَ آلَ فِرْعَوْنَ النَّذَرُ ^(۴۱) كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كُلِّهَا فَأَخَذْنَاهُمْ أَخْذَ عَزِيزٍ مُّقْتَدِرٍ ^(۴۲) أَكْفَارُكُمْ خَيْرٌ مِنْ أُولَئِكَ أَمْ لَهُمْ بَرَاءَةٌ فِي الزُّبُرِ ^(۴۳) أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُّنتَصِرٌ ^(۴۴) سَيُهْرَمُ الْجَمْعُ وَيُولُونَ الذُّبُرِ ^(۴۵) بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذَى وَأَمْرٌ ^(۴۶) إِنَّا الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ ^(۴۷) يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ ^(۴۸) إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ^(۴۹) وَمَا أَمْرُنَا

نامۆژگاری **﴿فهل من مدکر﴾** جائیا پهند گری هیه؟ تا داچله کی و نامۆژگاری وهر بگری؟ به لی... له پاش ههر چوار داستانه که وه ئه م رسته ی (ولقد یسرنا القرآن للذکر فهل من مدکر) و تراو ته وه، بۆئه وه زیاتر و زیاتر په ندیان لی وهر بگری و مروقه کان جاردوای جار هۆشیار ببه وه.

به سه رهاتی فیرعه ون و دهسته و به سته که ی:

^{۴۱} **﴿لقد جاء آل فرعون النذر﴾** سویند ده خوم بیگومان ترسینه ره کانمان (موسا و هارون) هاتنه لای نالی فیرعه ون، به لکو له خراپه کاری به سه مینه وه ^{۴۲} **﴿كذبوا بآياتنا كلها﴾** که چی له باتی به روا هینان ته وای موعجیزه کانی ئیمه یان به رو داناو به روا یان پی نه کردن! **﴿فأخذناهم اخذ عزيز مقتدر﴾** ئه وس ئیمه یش گرتمان به گرتنی خاوه ن هیزکی به توانای تینه شکاو ^{۴۳} **﴿أكفاركم خير من أولئکم﴾** ئایا بی پروا کانی ئیوه ئه ی عه ره به کان! باشترین

له بی پرواکانی گهلی نوح و، عادو، سهمود؟ تاهوای رزگار بوونیان ببی؟! نه خیر، که وابوو ئیویش هه چاوه پروانی نه ورژده بن ﴿**ام لکم براءة فی الزبر**﴾ یاخو به راته تان بۆهیه له سزا له کتیبه ناسمانیه کاندایا، واته: پسه لهی رزگار بوونتان بۆهاتوو که تووشی نهو به لایانه نابن؟ ﴿**ام یقولون نحن جمیع منتصر**﴾ یاخیر نه لین: هه موو کۆمه لیککی یه کگرتوی سهر که وتووین له بهر زوری و به هیزیمان هه رگیز ناشکیین؟ ﴿**سیهزم الجمع ع ویولون الدبر**﴾ له مه پاش نهو کۆمه له تیده شکینری و پاشه و پاش هه لدین و راده کهن بۆدواوه. به لی هه رواش دهرچوو چونکه له روژی به دردا هه موو تیکشکان و هه له اتن. (ئیین عه باس) نه لی: پیغه مبهه ﷺ له روژی به دردا چادریکی بۆ هه لدرابوو له ناو چادره کهدا بهردهوام نه یفه رموو: ((انشدک عهدک و وعدک اللهم ان شئت لم تعبد بعد اليوم فی الارض ابدا)) جا نهو به کهر (خوا لیی رازی بیئت) وتی: به سه نهی پیغه مبهه! نهو هنده داوات له خوا کرد، پاشان له نیو جل و بهرگی جهنگیدا هاته دهری و نه یفه رموو: ((سیهزم الجمع ویولون الدبر، بل الساعة موعدهم، والساعة ادهی و امر)). فتح الباری: ۴۵۸/۸ و ۴۸۶. ﴿**بل الساعة موعدهم**﴾ به لکو جگه له وه روژی قیامت کاتی به لینیانه ﴿**والساعة ادهی و امر**﴾ خو نهو ساتهش ناهه موارتو تالتره له سزای دنیا، واته: کوشتن و دیلبوون زۆر ناساتره له چاوسزای روژی دواپی که چاوه روانیانه.

کۆتا روژی تاوانباران:

﴿**ان المجرمین فی ضلال وسعر**﴾ بیگومان تاوانکاره کان له سهه رگه ردا نییه کی دور له هه ق و له ئاگریکی هه لگیر ساودان ﴿**یوم یسحبون فی النار علی وجوههم**﴾ نهو روژه که له سهه ر پوویمان به ناو ناگردا رانه کی شیرین ﴿**ذوقوا مس سقر**﴾ پییان نهوتری: ده بچیرن گه رماو سزای دۆزه خ، له پادا شتی کاره کانتاندا، ده بزانه که سیك ههیه قوتارتان بکات ﴿**انا کل شی خلقنا بقدر**﴾ به راستیی ئیمه هه موو شتی کمان به نه ندازه یه کی دیاریکراو دروست کردوه ﴿**وما امرنا الا واحده کلمج بالبصر**﴾ خو فهرمانی ئیمهش - بۆ به دیهینانی شتی بمانه وی بیئت هه ر یه که وشهیه، نهویش وه چاو هه لهینانی که له خیراییدا. (مه به ست بهو وشهیهش لی رده دا، وشهیه (کن)) هه. ﴿**ولقد اهلکنا اشیاعکم**﴾ سویندی به خوا که بیگومان هاو شیوه کانتانمان نهی قوره ییش! له کوفر و بیباوه پیدایا له ناو برد ﴿**فهل من مدکر**﴾ ناخو له وهه موو رووداوانه دا که سیکی ژیروپه ندوه رگه هیه؟ ﴿**وکل شی فعلوه فی الزبر**﴾ وهه رشتیکیان کردبی - له خیرو له شهه ر - له نامه کانی فریشته کاندایا تو مارکراوه ﴿**وکل صغیر وکبیر مستطر**﴾ وهه ر بچووکی و گه وره یه که له عمالی خه لک نووسراوه به دیرو، بۆشیان دینینه پوو، ئیمامی (نه حمده): ۱۵۱/۶. له خاتوو (عائیشه) وهه هی ناویه تی: ((ان رسول الله ﷺ قال: یا عائشة! إياک ومحقرات الذنوب، فإن لها من الله طالبا)) واته: پیغه مبهه ﷺ به خاتوو عائیشه ی فهرموو: خو ت له گوناخه بچوک و به هیچ دانه تراوه کان دور بگره! به راستی به لای خواوه داواکاریان ههیه.

پادا شتی پاریزکاران:

﴿**ان المتقین فی جنات ونهر**﴾ به راستی نهوانهش خو یان له شیرک و قه ده غه کراوه کانی خوا پاراستوو له ناو چه ندان به هه شت و رووباری فره جوون: رووباری ناو، رووباری عاره ق، رووباری هه نگوین، رووباری شیر ﴿**فی مقعد صدق**﴾ له جیگاهه کی خوش و په سه ندان ﴿**عند ملک مقتدر**﴾ له لای خوای پاشای به ده سه لات، له وی شادمان و خوشنوودن، ئیمامی (نه حمده) له (عه بدولای کوری عه مر) وهه ده لی: ((المقسطون عند الله علی منابر من نور عن یمین الرحمن وکلتا یدیه یمین، الذین یعدلون فی حکمهم واهلیهم وما ولوا)) اخرجه مسلم: ۱۴۸۵/۳. احمد: ۱۶۰/۲.

النسائی: ۲۲۱/۸. پیغمبر ﷺ فرمودی: دادگهره‌کان له‌لای دهستی راستی خوای به‌به‌زه‌یین - خو هه‌ردوو ده‌ستیشی راستن - له‌سه‌رچه‌ند میمبه‌ریکی نوورانین، ئه‌وانه‌ش ئه‌وکه‌سانه‌ن له‌نیو‌خانه‌واده‌ی خو‌یانه‌دا و، له‌گه‌ل ئه‌وانه‌دا له‌ژی‌ر ده‌سه‌لاتی ئه‌واندان به‌دادگه‌رانه‌ بریارو فره‌مان ئه‌ده‌ن. سا خوا به‌میهره‌بانی خۆت بمانخه‌یته‌ ناو ئه‌وانه‌وه.

له‌شه‌وی (۱۵/۱۴) شه‌عبانی (۱۴۱۷) ک به‌رامبه‌ر به (۱۹۹۶/۱۲/۲۵/۲۴) ز، کاتژمێر (۹:۵) ی شه‌و. له‌ شاری (مه‌ریوان) له‌ ته‌فسیری ئه‌م سووره‌ته‌ بوومه‌وه.

*** **

۵۵- سووره‌تی (ره‌ همان به‌

مه‌که‌کییه‌و (۷۸) نایه‌ته‌

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئه‌م سووره‌ته‌ باسی پیر‌باوه‌ره‌ بناغه‌یی‌ه‌کان ده‌کات، ئه‌لین ئه‌م‌سووره‌ته‌ له‌نیوان سووره‌ته‌ مه‌که‌کییه‌کانی تردا وه‌ک (عه‌رووس) و بووک وایه‌، بۆیه‌ هاتوو‌ه: (لکل شی عروس، وعروس القرآن سورة الرحمن). یه‌که‌م جار باسی نیعمه‌ت و به‌هره‌کانی خوا ده‌کات، هه‌ر له‌فی‌زکردنی قورئانه‌وه‌ هه‌تادروستکردنی ئاده‌مزادو، زمان پێیه‌خشی‌نی و بیروه‌وش بۆ لیکدانه‌وه‌ی مه‌به‌سته‌کان ویه‌کتری تیگه‌یاندن، ئینجا لاپه‌ره‌کانی بوونه‌وه‌ر یه‌ک له‌دوای یه‌ک هه‌لنه‌داته‌وه‌ به‌ده‌یان به‌هره‌ی خوا باس ده‌کات.. پاشان مردن و تیاچوون دیته‌ پێشه‌وه‌و هه‌موو بوونه‌وه‌ر ده‌فه‌وتی ته‌نها په‌روه‌ردگار ئه‌مینیت‌ه‌وه‌: (کل من علیها فان و یبقی وجه ربک ذو الجلال و الإکرام). له‌گه‌ل هینانی هه‌ندی له‌قوناغه‌کانی قیامه‌ت و حالی کافران و تۆله‌یان و پاشان ئه‌وه‌هه‌موو نازو نیعمه‌ته‌ ئاماده‌کراوه‌ بۆ‌صالحان و چاککاران، کو‌تاییشی به‌سو‌پاس و ستایشی په‌روه‌ردگاردی، جابه‌م نایه‌ته‌یش ده‌رگای دانه‌خری: (تبارک اسم ربک ذی الجلال و الإکرام).

خوا پیغه‌مبه‌ری فی‌ری قورئان کرد:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ الرحمن * ۲ علم القرآن﴾ خوای به‌به‌زه‌یی قورئانی فی‌ری موحه‌مه‌د ﷺ کرد. ئه‌م نایه‌ته‌ وه‌لامه‌ بۆ خه‌لکی مه‌که‌که‌ که‌ ئه‌یانوت: (إنما یعلمه بشر). ﴿۲ خلق الإنسان﴾ ئاده‌می دروستکرد، له‌گه‌ل ئه‌وه‌هه‌موو ژیری و زیره‌کیه‌یدا ﴿۳ علمه‌ البیان﴾ فی‌ری دهر‌برینی کرد له‌ ناخی خو‌یی و تیگه‌یاندنی خه‌لکی دیکه‌ به‌ نو‌تیکی ئاشکراو نمایان، خوا زمانی دایه‌ بۆ‌ئه‌وه‌ی مه‌به‌سته‌کانی خو‌ی به‌جوانی به‌فره‌نگ وکه‌لتووری‌ک که‌ خوا پێی به‌خشیووه‌ رابگه‌یه‌نی‌ت، (مه‌راغیی) ئه‌لی‌ت: ئاده‌مزاد له‌به‌رئه‌وه‌ که‌ به‌سروشت گیانه‌له‌به‌ریکی خاوه‌ن هه‌ست و نه‌سته‌و هو‌گرو کو‌مه‌لایه‌تی‌یه‌، جا بۆ‌ده‌ر‌برینی مه‌به‌سته‌کانی خو‌ی، خوای گه‌وره‌ زمانی قسه‌و گفتوگو‌ی پێی

سُورَةُ الرَّحْمَنِ

الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَجِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ﴿٥٥﴾ وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا
أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ ﴿٥٦﴾ وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌّ ﴿٥٧﴾ إِنَّ الْفُتَيْنِ
فِي جَنَّتٍ وَنَهْرٍ ﴿٥٨﴾ فِي مَقْعَدٍ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِكٍ مُّقْدِرٍ ﴿٥٩﴾

سُورَةُ الرَّحْمَنِ

الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الرَّحْمَنُ ﴿١﴾ عَلَّمَ الْقُرْآنَ ﴿٢﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ ﴿٣﴾
عَلَّمَهُ الْبَيَانَ ﴿٤﴾ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ﴿٥﴾ وَالنَّجْمُ
وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ﴿٦﴾ وَالسَّمَاءُ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾
أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ ﴿٨﴾ وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ
وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ ﴿٩﴾ وَالْأَرْضُ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ ﴿١٠﴾
فِيهَا فَكِكْهُمُ ﴿١١﴾ وَالنَّهْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ ﴿١٢﴾ وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ
وَالرِّيحَانُ ﴿١٣﴾ فَيَأْتِيَهُمَا رَيْكًا تَكْذِبَانِ ﴿١٤﴾ خَلَقَ
الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَلٍ كَالْفَخَّارِ ﴿١٥﴾ وَخَلَقَ الْجَانَّ
مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ ﴿١٦﴾ فَيَأْتِيَهُمَا رَيْكًا تَكْذِبَانِ ﴿١٧﴾

به‌خشیوه، واته: زمان و فره‌هنگ دوو به‌هردی گرنگی خوان، ئه‌بی ه‌ردوو ئازاد بن، چونکه به‌لگه‌ن له‌سه‌ر بوون و ده‌سه‌لاتی خوا. ناخ من ئه‌مزانی قاچاغ کردن و یاساغ کردنی زمانی ه‌ندی له‌گه‌لانی بیچاره، له‌چییه‌وه وەرگیراوه؟
خۆرو هه‌یفا، ئاسمان و زه‌ویی، به‌لگه‌ی خوان:

پاشان له‌ زه‌ویییه‌وه چاویکیان پی هه‌لئه‌به‌ری بۆلای سه‌روو ئه‌فه‌رموی: ﴿ **الشمس والقمر بحسبان** ﴾
خۆرومانگ - که دوو کوره‌ی زۆربه‌نرخن - به‌حیسابیکی ورد دین و ده‌چن. ئینجا دوو به‌هردی زه‌ویی‌یان بۆ باس ده‌کات، بۆیه ئه‌فه‌رموی: ﴿ **والنجم والشجر يسجدان** ﴾ و هه‌سته‌تیره و درخت سوژده ده‌بن بۆ خوا، واته: گژوگیای بی‌ساق و ساقدار - به‌ئاره‌زووی خویان - ملکه‌چی خویان ده‌رئه‌پن و سوژده ده‌بن بۆ خوا "ئاشکرایشه که ئه‌گه‌ر گیاو رووه‌ک نه‌بی، باری ئابووری و لاتمان زۆردیته خوار" ﴿ **والسمااء رفعها ووضع المیزان** ﴾ و ئاسمانیشی به‌رزو بلوند کرده‌وه، بینایه‌کی قاییم و مه‌حکه‌می بۆ راگرتووه، و ته‌رازووی دادی بۆ هه‌موو شتی دانا ﴿ **الا تطفوا فی المیزان** ﴾ بۆ ئه‌وه‌ی له‌کیشانه‌کردندا سته‌م نه‌که‌ن ﴿ **واقیموا الوزن بالقسط** ﴾ و به‌ریک و پیکی دادگه‌ری کیشانه بکه‌ن ﴿ **ولا تخسروا المیزان** ﴾ و هه‌که‌م مه‌که‌ن له‌کیشانه‌دا ﴿ **والارض وضعها للانام** ﴾ و زه‌ویشی داناوه بۆ هه‌موو دروستکراوه‌کان، تاهه‌موو خاوه‌ن گیانیکی تیا بژی، به‌ئێ خوای گه‌وره ئه‌م کوره‌ی زه‌ویی داناوه بۆ ته‌واوی گه‌لانی جیهان بی‌جیاوازی له‌نیوان هه‌چ جوړه زمان و کال و بالایه‌کدا، و هه‌ی ئه‌وه که هه‌یچ گه‌لیک شایسته‌تر بی به‌ژیان له‌سه‌ری، به‌لام زۆر به‌داخه‌وه له‌سه‌ده‌ی بیسته‌میشدا هه‌مان چه‌ندین گه‌ل بی‌جی و نیشتمان ئه‌سپێنه‌وه! هه‌ر ناشویری باسی نیشتمانی خۆی بکات، و هه‌ک ئه‌وه له‌م جیهانه‌دا مافی ژیانی نه‌بی! ئومیده‌وارم ئه‌م ئایه‌ته پیش چاوبگیری و، هه‌موو قوم و هه‌ژو گه‌لیک نیشتمانی خۆی بدریتی. ﴿ **فیها فاکه والنخل ذات الاکمام** ﴾ هه‌مه جوړ میوه و دارخورمای پورگداری تێدایه ﴿ **والحب ذو العصف والريحان** ﴾ و چه‌ندان جوړ دانه و ئێله‌ی تۆیکلدارو گول و گژوگیای بۆنخۆشی تێدایه.

له‌کام چاکه‌ی په‌روه‌ردگار حاشا ده‌که‌ن؟:

﴿ **فبأی آلاء ربکما تکذبان** ﴾ جا ئیتر به‌کام نیعمه‌ت له‌ نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگارتان (ئه‌ی گه‌رۆی ئاده‌می و جینی!) ناشوکی ده‌که‌ن؟ چه‌قانه که‌سه‌یری ئه‌و هه‌موو به‌هرانه ده‌که‌ن بپرواینن و خۆتان یه‌کلا بکه‌نه‌وه بۆی، (عه‌بدوللای کوپی عومه‌ر) ئه‌لیت: په‌یامبه‌ر ﷺ جاریک سوورده‌تی (په‌حمان) ی به‌سه‌ر هاوه‌لانی‌دا خوینده‌وه و بی‌ده‌نگ بوون! ئه‌ویش فه‌رموی: بۆچی وه‌لام ناده‌نه‌وه؟ بۆچی هه‌رکات بموتایه: (فبأی آلاء ربکما تکذبان) جنیه‌کان ئه‌یانوت: ((لا بشئ من نعمک ربنا نکذب فک الحمد)). تیرمزی هه‌ناویه‌تی و (حاکم) یش به‌په‌وا و دروستی داناوه.

تییینی: رسته‌ی (فبأی آلاء ربکما تکذبان) له‌م سوورده‌دا (۳۱) جار دوو پاتکراوه‌ته‌وه.

مرو له‌ قووی وشکه‌وه بوو چه‌شنی سواڤه و ده‌یهات:

﴿ **خلق الإنسان من صلصال کالفخار** ﴾ ئاده‌می باوکی ئاده‌مزادی له‌قوپیکی وشکه‌وه بووی وه‌ک سواڤه‌ت، دروستکرد. رافه‌که‌رانی قورئان ئه‌لین: خوای‌زانا ده‌رباره‌ی دروستکردنی ئاده‌م له‌م سوورده‌دا ئه‌فه‌رموی: (من صلصال کالفخار) له‌سوورده‌تی (حجر) دا (من صلصال من حمأ مسنون) له‌ قوپیکی ره‌شی گوڤاو، له‌ (صافات) دا له‌قوپیکی لینج، له‌ (آل عمران) دا (کمئل آدم خلقه من تراب) له‌گل، هه‌چ دژایه‌تی یه‌ک له‌نیوان ئه‌و حاله‌تانه‌دا نیه‌یه، چونکه له‌بهره‌دا گه‌له‌کی له‌زه‌وی و هه‌رگرتووه، پاشان به‌ناو شیلراوه‌و بووه‌ته جوړه قویری که‌ده‌ست بگری، پاشان

دانراوه تاترشاوه و پدش وەرگه‌پراوه، ئینجا وینهو نه‌خشه‌ی کیشاوه وه‌ک په‌یکه‌ر، دواتر وشک کراوه‌ته‌وه تاوه‌ک سوآله‌تی لی‌ها‌تووه، دوا‌ییش گیانی به‌به‌ردا کردووه.

جنۆکه‌ی‌له بلیسه‌ی بی‌ دووکه‌لی ناگر دروستکرد:

﴿وخلق الجان من نار﴾ وه‌ئەسلی په‌ریشی (جان) که باوکی نه‌وعی جنۆکه‌یه، له‌ئاگرێکی گ‌ر‌دارو پاک وپوخته و بی‌دووکه‌ل دروستکرد، پاشان پله‌به‌پله گه‌یاندیه‌ئەوجیگایه که‌شیایوی کاره‌که‌ی خۆی بی‌، له‌فرمودیه‌که‌دا ها‌تووه، ((خلقت الملائكة من نور وخلق الجان من نار، وخلق آدم مما وصف لكم)) موس‌لیم: ۲۲۹۴/۴. احمد: ۱۶۸/۶. واته: فریشته له (نور)و، (جان) له ناگر دروستکران، ئاده‌میش له‌وه‌ی وه‌سفان بو‌ کراوه له‌ قورئاندا، واته: له‌گه‌ل. ﴿فبأی آلاء

ربكما تكذبان﴾ جا ئیت‌ر به‌کام نیعمه‌ت له‌ نیعمه‌ته‌کانی

په‌روه‌ردگارتان ناشو‌کری ده‌که‌ن؟ ﴿رب‌ المشرقین ورب‌

المغربین﴾ هه‌رئەخوا‌یه خاوه‌نی دوو مه‌لاتگه‌ی خۆره

له‌هاوین و زوستاندا، وه‌خواوه‌نی دوو جیگای خۆرشاوا

بوونی خۆره له‌ هاوین و زوستاندا، وه‌ک ده‌فرمو‌ی: (فلا

اقسم برب‌ المشارق و المغرب) (۴۰/۷۰). یان ده‌فرمو‌ی:

(رب‌ المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذہ وکیلا) (۹/۷۳).

﴿فبأی آلاء ربكما تكذبان﴾ جا به‌کام نیعمه‌ت له‌

نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگارتان ناشو‌کری ده‌که‌ن؟ ﴿مرج

البحرین يلتقيان﴾ دوو‌ده‌ریای یه‌کی شیرین و یه‌کی سو‌یر

له‌پال یه‌که‌تردا به‌ردانه‌وه پێک ده‌گه‌ن ﴿بینهما برزخ لا

یبغیان﴾ له‌نیوانیاندا به‌ربه‌ستیک هه‌یه، به‌ هو‌ی ئه‌وه‌وه

تیکه‌لنابن به‌یه‌که‌تر، هه‌تا‌ده‌ریا سو‌یره‌که سیفه‌تی شیرینی

ئە‌ه‌لاببات، یان ده‌ریا‌شیرینه‌که سیفه‌تی سو‌یری ئە‌وه

نه‌هێلی.. په‌روه‌ردگار نا‌هێلی هه‌یجیان له‌کیس بچن!! ﴿فبأی آلاء

ربكما تكذبان﴾ جا کام نیعمه‌ت له‌ نیعمه‌ته‌کانی

په‌روه‌ردگارتان ناشو‌کری ده‌که‌ن؟ ﴿يخرج منهما اللؤلؤ والمرجان﴾ له‌و دوو ده‌ریایه مرواری و شیلان ده‌رده‌چی‌ت.

(سه‌ید قوطب) -خوا لی‌خۆش بی‌ت- چه‌ند جوان ئە‌لێت: (لؤلؤ): له‌بنه‌ره‌تا یه‌کیکه له‌ گیانله‌به‌ره سه‌مه‌ره‌کانی

ده‌ریا، وه‌ناو (صه‌ده‌ف) ی‌ک‌دایه‌و خۆی هه‌لئه‌دات بو‌قولا‌یی ده‌ریاکان، و له‌ گه‌ل گیانله‌به‌ره‌کانی تر،

جیاوازییه‌کی زۆری هه‌یه، چ له‌رووی پێکهاته‌ی له‌ش وه‌هواره‌یه‌وه، چ له‌رووی شیوه‌ی زینده‌گی و ژیا‌نیه‌وه، تو‌پێکی

پێوه‌یه وه‌ک تو‌پێ ماسی‌گر، زۆرسه‌یر ته‌نراوه، له‌وتۆره‌وه رو‌شنا‌یی و نا‌وه‌ه‌واو خۆراک وه‌رئەگ‌ری، له‌ه‌وا‌یشه‌وه وه‌ک

پا‌لیوهر (مصفاة) وایه بو‌ی، نا‌هێلی چه‌و و لم و زیخ به‌رواته سکیه‌وه له‌ژێر تو‌په‌که‌یشه‌وه چه‌ند ده‌میکی هه‌یه،

هه‌رده‌مه‌ی چوار لی‌وی هه‌یه، جا‌هه‌رکات چه‌و و لم و زیخ، یان هه‌رچی به‌رواته ژووره‌وه به‌په‌له ماده‌یه‌کی لینجی به‌سه‌را

ئە‌ه‌رژێ و دایئه‌پو‌شی، پاشان ئە‌یه‌به‌ستێت و ئە‌بیته مرواری ئیت‌ر گه‌وره‌و بچو‌وکی به‌پێی ئە‌وه ئە‌بیته.. زنجیه

سُورَةُ النُّجُومِ

الْمِيقَاتِ الْخَمْسَةِ

رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ ﴿١٧﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿١٨﴾
 مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿١٩﴾ بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ ﴿٢٠﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ
 رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢١﴾ يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٢٢﴾ فَبِأَيِّ
 آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٣﴾ وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنشَآتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ ﴿٢٤﴾
 فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٥﴾ كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٢٦﴾ وَبَقِيَ
 وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٢٧﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٢٨﴾
 يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ﴿٢٩﴾ فَبِأَيِّ
 آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٠﴾ سَنَفْرُغُ لَكُمْ أَيُّهَ الثَّقَلَانِ ﴿٣١﴾ فَبِأَيِّ
 آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٢﴾ يَمْشِعُرُ الْجِنُّ وَالْإِنْسُ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ
 أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ
 إِلَّا بِأَسْطِنِ ﴿٣٣﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٤﴾ بُرْسُلٌ عَلَيْكُمَا
 سُوَاطٌ مِنْ نَارٍ وَنَحَاسٌ فَلَا تَنْصِرَانِ ﴿٣٥﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا
 تُكَذِّبَانِ ﴿٣٦﴾ فَإِذَا انْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ﴿٣٧﴾
 فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٣٨﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُسْأَلُ عَنْ ذَنْبِهِ
 إِنْسٌ وَلَا جَانٌ ﴿٣٩﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٠﴾

يَعْرِفُ الْغُفُورُونَ

٥٢٢

بہرہ دہمہ رجانیدیہ کان لہ باکووری خوہ لاتی ئوسترالیادا کہ دریژری یان (۱۳۵۰) میل ئہ بی و پانیشیان (۵۰) میل ئہ بی، ہر لہو شتہ سہر سو پھینہ رانہ یہ۔ ﴿**فبای آلاء ربکما تکذبان**﴾ جا ئہ ی ئادہ می و جینی کام نیعمہ تی پەرہردگارتان بہ درو دہ خنہ وہ؟! ﴿**ولہ الجوار المنشآت فی البحر کالاعلام**﴾ و ہہ موئو گہ میانہ ش - دلہ ی کیون - لہ دہریا کاندہ ہر بو خوان ، واتہ: خواکہ وییکردوون بوتان بہ ناسانی دین و دہچن و ئیوہش بازرگانینیان پیدہ کھن ﴿**فبای آلاء ربکما تکذبان**﴾ جابہ چ نیعمہ تیکی پەرہردگارتان بپروا ناهینن؟ خو ئہ گہ رخوا بہ لوتفی خوئی ئہ و کشتی و گہ مییانہ رانہ گری، ئہوا خو تان و کہ شتی یہ کانتان نقوم ئہ بن۔
بی لہ خوا کس نامینی لہم زہمینہ:

﴿**کل من علیہا فان**﴾ ہرچی بہ سہر پشتی زہویہ وہیہ، ہرہہ موو لہ نیو دہچی ﴿**ویبقی وجہ ربک ذوالجلال والإکرام**﴾ و تہنہا رووی پەرہرد گاری خاوہن شکو و کہرہ مکہرت دہمینیتہ وہ۔ (مذہب اہل السنۃ والجماعۃ ان للہ وجہاً حقیقیا یلیق بہ موصوفا بالجلال والإکرام، وقد دل علی ثبوتہ للہ تعالی کتاب السنۃ، فمن کتاب قولہ تعالی: (ویبقی وجہ ربک ذوالجلال والإکرام) ومن أدلۃ السنۃ: قول النبی ﷺ: فی الدعاء المأثور: ((واسألک لذۃ النظر إلی وجہک والشوق إلی لقاءک)) فوجہ اللہ تعالی من صفاتہ الذاتیۃ الثابتۃ لہ حقیقۃ علی الوجہ اللائق بہ۔ ولا یصح تحریف معنایہ إلی الثواب لوجوہ منها:

أولاً: أنہ خلاف ظاهر النص وما کان مخالفا لظاهر النص فإنه یحتاج إلی دلیل، ولا دلیل علی ذلک. ثانیاً: إن هذا الوجه ورد فی النصوص مضافا إلی اللہ تعالی والمضاف إلی اللہ: إما ان یكون شیئاً قائماً بنفسہ، وإما ان یكون غیر قائم بنفسہ، فإن کان قائماً بنفسہ فهو مخلوق، وليس لہ صفاتہ کبیت اللہ، وناقۃ اللہ، وإنما إضیف إلیہ إما للتشریف وإما من باب إضافة الملوك والمخلوق إلی مالکہ وخالقہ، وإن کان غیر قائم بنفسہ فهو من صفات اللہ، وليس بمخلوق کعلم اللہ، وقدرتہ، وعزتہ، وکلامہ، ویدہ، وعینہ ونحو ذلک، والوجه بلا ریب من هذا النوع، فإضافتہ إلی اللہ من باب إضافة الصفة إلی الموصوف.

ثالثاً: ان الثواب مخلوق بائن عن اللہ، والوجه صفة من صفات اللہ غیر مخلوق ولا بائن، فكيف یفسر هذا بهذا؟
رابعاً: إن ذلک الوجه وصف فی النصوص بالجلال والإکرام، بأن لہ نورا یستعاذ بہ، وسبحات تحرق ما انتہی إلیہ بصر اللہ من خلقہ، وکل هذه الأوصاف تمنع أن یكون المراد بہ الثواب واللہ أعلم. (تلخیص الحمویۃ / للشیخ عثیمین - ص ۶۷). بویہ ئیمہیش (وجہ) مان بہرووخسار مانادیہ وہو نہمانتوانی بیگورین بہ (زات، وجود) ی خوا، وک ہندی وای لی دہ کھن، ئیمامی بہیہقی لہ کتیبی (الاسماء والصفات) دا ئہ لیت: (باب ما جاء فی اثبات الوجه صفة لامن حیث الصورة لورود خبر الصادق به.. و ئہم ئایہ تانہیشی ہینا وہ: ۲۷/۵۵، ۲۸/۸۸، ۳۹/۹، ۳۰/۲۲، ۶۷/۲۰، ۱۳/۵۲، ۹۲/۶.. لہ گہل ہینانی فہرموودہ گہ لی کدا کہ پی شہوا (بوخاریی وموسلم) ہینا وایانہ بوجہ سپاندنی سیفتی (وجہ) بوخوای گہ ورہ - جل جلالہ - ئومیدہ وارم بہوردی بیری لی بکریتہ وہ، وک ئیمامی بہیہ قیش دہ لیت دہ بیت وک سیفتیک سہیر بکریت، واتہ: کاتی باسی (وجہ) دہ کریت نابی جورہ پووخسارو دہم وچاویک بینیتہ پیش چاوخوت، چونکہ (لیس کمثلہ شیء). ﴿**فبای آلاء ربکما تکذبان**﴾ جا بہ کام نیعمہ تہ کانی پەرہردگارتان بپروا ناکھن؟! ئہم مردنہش کردنہ وہی دہر گایہ کہ بو ژانی ہتاهہ تایی ورزگار بوونہ بہ تہ واوی - لہ مردن، دیارہ ئہ مہش لہ خویدا ہر نیعمہ تہ وبہرہ یہ ﴿**یسألہ من فی السموات والأرض**﴾ ہہ موو گیانلہ بہ ران و زیندہ وہ ران کہ لہ ناسمانہ کان و زہویدان بہرہ وہام بہ زمانی حال داوا ی پیدایستیہ کانیانی

لیده‌که‌ن ، نیازمه‌ندی ئه‌ون، ئیتر به‌زمان داواکه‌ن یان نه‌یکه‌ن" ﴿کل یوم هو فی شان﴾ هه‌موو روژیک وکاتیك، وا له کاریك له کاره‌کاندا: یه‌کیك دهرمینی و یه‌کیك له‌دایک ده‌بی، یه‌کیك سه‌ره‌که‌وئی و یه‌کیك ده‌شکی.. هتد. (ئیبین جه‌ریر) ده‌لی: له مانای (کل یوم هو فی شان) پرسیار له‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ کرا؟ ئه‌ویش فهرمووی: ((آن یغفر ذنبا، ویفرج کربا، ویرفع قوما، ویضع آخرین)). أخرجه ابن جریر مرفوعا، ورواه البخاری موقوفا. واته: مانای ئه‌ویه که هه‌رده‌م خه‌ریکه گونا‌های ئه‌به‌خشی، ده‌رگایه گوشاده‌ن‌کات، هوژی بلند ئەکا، هوژیکی دیکه نه‌ویی ﴿فبای آلاء ربکما تکذبان﴾ جابه کام نیعمه‌ت له نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگارتان باوه‌رناکه‌ن؟.

هه‌ره‌شه له مروو جنوکه‌کان:

﴿ستفرغ لكم ایها الثقلان﴾ ئه‌ی جنیی وئاده‌میی بو‌بروا ناهین؟! خو له‌مه‌ودوا لی‌تان ده‌پرسینه‌وه‌و حسابتان له‌گه‌ل ده‌که‌ین ، دیاره ئه‌مه هه‌ره‌شه‌یه، ئەگینا هیچ شتیك ده‌ستی خواناگرئ بوئه‌نجامدانی ئیشیکی‌تر تاپیویست بکات بو‌خو یه‌کلا کردنه‌وه ﴿فبای آلاء ربکما تکذبان﴾ جا به‌کام نیعمه‌ت له نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگارتان بر‌وا ناکه‌ن؟! ئه‌وه که‌ئیمه ئیستا سزاتان ناده‌ین، هه‌ره‌وه به‌هه‌ریه‌کی گه‌وره‌یه بو‌تان ﴿یا معشر الجن والإنس إن استطعتم أن تنفذوا من أقطار السموات والأرض﴾ ئه‌ی کو‌مه‌لی جین وئاده‌میی! ئەگه‌ر ئەتوانن له ناسوی ناسمانه‌کان و زه‌ویه‌وه له‌ده‌سه‌لاتم ده‌رچن و ده‌ربازبین ﴿فانفذوا﴾ ده‌سا ده‌رچن ﴿لا تنفذون إلا بسلطان﴾ ده‌ریش ناچن مه‌گه‌ر به‌ هو‌ی ده‌سه‌لات و هیژیک، خو ئەو ده‌سه‌لات و هیژه‌شتان نیه تاده‌رچن ﴿فبای آلاء ربکما تکذبان﴾ جائیتر به‌کام نیعمه‌ت له نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگارتان بر‌وا ناکه‌ن؟ ﴿یرسل علیکما شواظ من نار ونحاس﴾ ناتوانن ده‌رباز بین، چونکه گه‌و بلیسه‌یه‌کی چرو پرله‌ئاگریکی بی دووکه‌ل و مسیی تواوه‌تان بو‌ره‌وانه ده‌کرئ و ئەتان سوتینی ﴿فلا تنتصران﴾ جانا‌شتوانن ئەو سزایه له خوتان ده‌فع بکه‌ن ﴿فبای آلاء ربکما تکذبان﴾ جا ئیتر به‌کام نیعمه‌ت له نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگارتان بر‌وا ناکه‌ن ئه‌ی گرو‌ی ئاده‌می په‌ریی!.

ناسمان قه‌لش ده‌باو ره‌نگی گو‌لی سوور ده‌نوینی:

﴿فاذا انشقت السماء﴾ جا کاتی ئەم ناسمانه له‌ت بوو وئهنیزامه‌ی ئیستای نه‌ما ﴿فكانت ردة کالدهان﴾ ئینجا سوور هه‌لگه‌را وه‌ک رو‌ن زه‌یت (مواجهید و زحاک و.. ئەلین: (الدّهان: الدّهْن) والمعنى: أنها صارت فی صفاء الدهن، والدّهان علی هذا جمع دهن، وقال سعید بن جبیر وقتادة: المعنى فكانت حمراء وقيل: المعنى تصير فی حمرة الورد وجریان الدهن، ائ تذوب مع الإنشقاق حتى تصير حمراء من حرارة نار جهنم). به‌لی ته‌واوی ئه‌وانیه‌تانه‌ی که باسی به‌سه‌ره‌اته سه‌خته‌کانی بو‌ونه‌وه‌ر ئەکه‌ن - له‌روژی قیامه‌تدا - هه‌ر هه‌موویان ئاماژه به‌وه‌ئه‌که‌ن که ئەم بو‌ونه‌وه‌ره نامینی، پاش ئه‌وه‌ی ئەم ره‌ژیمه‌ی ئیستای نه‌ما، جاقورئانی پیروژ به‌چه‌ندین شیوه ئه‌و‌حاله‌ته ده‌خاته‌ پوو: (إذا رجت الأرض رجا) (۴/۵۶) (فإذا برق البصر وخسف القمر) (۷۵/۷-۸).. (إذا الشمس كورت، وإذا النجوم انكدرت) (۲۱/۸۱-۲).. (إذا السماء انفطرت) (۸۲/۱).. (إذا السماء إنشقت) (۸۴/۱).. ئەمانه‌و چه‌ندین ئایه‌تی‌تر په‌نجه ئەخه‌نه‌سه‌ر و ئیرانبوونی ئەم بو‌ونه‌وه‌ره که‌له‌راستیدا ته‌نها‌خوا‌ی گه‌وره هه‌رخو‌ی کونه‌وو حه‌قیقه‌تی ئەزانی، جاکاتی ره‌نگی ناسمان وه‌کو پو‌نی گه‌رم‌کرا‌وی تواوه -یا‌وه‌کو گو‌ل‌له سووره‌ی لی‌هات - دیاره ئەمه شیوه‌یه‌کی قورسی روژی قیامه‌ته مه‌گه‌ر ته‌نها‌خوا‌ی گه‌وره - به‌ته‌واوی - لی‌ی تی‌بگات ﴿فبای آلاء ربکما تکذبان﴾ جابه‌کام نیعمه‌ت له نیعمه‌ته‌کانی په‌روه‌ردگارتان بر‌وا ناکه‌ن؟ ﴿فیومئذ لا یسأل عن ذنبه إنس ولا جان﴾ ئینجا ئەوره‌وه‌ر که‌ناسمان له‌ت بوو، پرسیار له‌گونا‌های ئاده‌میی و جنیی نا‌کرئ، چونکه به‌ده‌م و چاوو ره‌نگ و

رووخساریاندا ئەناسرین، پیویست بەپرسیار ناکات، وەك ئەفەرموی: (هەذا یوم لا ینتقون، ولا یؤذن لهم فیعتذرون) (۳۶-۳۵/۷۷). بەلام لەهەندی ویستگەدا پرسیریان لێ دەکری: (فوربك لنسألنهم أجمعین عما كانوا یعملون) (۹۳-۹۲/۱۵). ﴿^{۴۰} **فبای آلاء ربكما تكذبان**﴾ جا بەكام نیعمەت لەنیعمەتەکانی پەروردگارتان بپروا ناکەن؟ ﴿^{۴۱} **یعرف المجرمون بسیماهم**﴾ تاوانباران بەنیشانەکانی دیمەنیاندا ئەناسرینەو: دەموچاوی رهشیان، چاوی ئەبلەقی شینیان ﴿^{۴۲} **فیؤخذ بالنواصی والأقدام**﴾ جا فریشتەکان بەمووی پیچی سەر و بەلاق «دیانگرن و گۆلەیان دەکەن و فرییان دەدەنە ناوئاگری دۆزەخەو» ﴿^{۴۳} **فبای آلاء ربكما تكذبان**﴾ جا بەكام نیعمەت و بەهرەکانی پەروردگارتان بپروا ناکەن؟ جا بۆ ئەوێ زیاتر نیشیان پێیگات پێیان ئەوتری: ﴿^{۴۴} **مذه جهنم التي یکذب بها المجرمون**﴾ ئەمە ئەو دۆزەخێە کە تاوانباران بپروایان پی ئەدەکرد ﴿^{۴۵} **یطوفون بینها و بین حمیم آن**﴾ لەنیوان دۆزەخ و ناویکی کول بە کول دین و دەچن. ﴿^{۴۶} **فبای آلاء ربكما تكذبان**﴾ جا بەكام نیعمەت لە نیعمەتەکانی پەروردگارتان بپروا ناکەن؟

میوانداریی بەهەشتییەکان:

﴿^{۴۷} **ولمن خاف مقام ربه جنتان**﴾ وەبۆ هەركەسیك لە جیگای وەستانی خۆی لەبەردەم پەروردگاری خۆی دەترسی - لەو هەرمەنەکانی خۆی بۆ جیبەجی نەبی - دووبەهەشتی گەورەهەییە، بەهەشتیک بۆسوکناو جیگای خۆی، بەهەشتیکیش بۆ خاوەن خێزانی، یابەهەشتیک لەبەرامبەر جیبەجی کردنی فەرمانەکانی خواوە، ئەوێ دیکەشیان بەهۆی ئەکردنی قەدەغەکراوەکانیەو، ئەمەیه کە خوا ئەفەرموی: (واما من خاف مقام ربه ونهى النفس عن الهوى فإن الجنة هى المأوى) (۴۰۴/۷۹). پیغەمبەریش ﷺ ئەفەرموی: ((جنتان من فضا آیتهما وما فیهما، وجنتان من ذهب آیتهما وما فیهما، وما بین القوم و بین ان ینظروا إلى ربهم - عز وجل - إلا رداء الكبرياء على وجهه فی جنة عدن)) (خرجه البخاری: (فتح الباری: ۴۹۱/۸). ﴿^{۴۸} **فبای آلاء ربكما تكذبان**﴾ جا بەكام نیعمەت لە نیعمەتەکانی پەروردگارتان بپروا ناکەن؟ ﴿^{۴۹} **ذواتا اقدان**﴾ خاوەنانی گەلا داری تازە، واتە: دارو درەختی گەلا ناسک و جوانی تێدایە ﴿^{۵۰} **فبای آلاء ربكما تكذبان**﴾ جا بەكام نیعمەت لە نیعمەتەکانی پەروردگارتان باوەر ناکەن ﴿^{۵۱} **فیهما عینان تجریان**﴾ لەنیو دوو بەهەشتەکەدا دوو کانیاوی رهوان هەیه: (تەسنیم) و (سەلسەبیل) ﴿^{۵۲} **فبای آلاء ربكما تكذبان**﴾ جا بەكام نیعمەت لە نیعمەتەکانی پەروردگارتان باوەر ناکەن؟ ﴿^{۵۳} **فیهما من كل فاكهة زوجان**﴾ لە نیویاندا لە هەموو جۆرە سیوێهە دوو جۆری تێدایە ﴿^{۵۴} **فبای آلاء ربكما تكذبان**﴾ جا بەكام نیعمەت لە نیعمەتەکانی پەروردگارتان حاشادەکەن؟ ﴿^{۵۵} **متکئین علی فرش بطانئنا من استبرق**﴾ لەو بەهەشتانەدا لەسەر رایەخگەئێ - کە ناوێ خەنەکیان لە پارێشێ ئاوریشمی ئەستووری تایبەتە - پالیان

يَعْرِفُ الْمَجْرُمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ ﴿٤٠﴾ فَبَايَ آءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٤١﴾ هَٰذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمَجْرُمُونَ ﴿٤٢﴾ يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ ؕ إِنَّا فَبَايَ آءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٤٣﴾ وَلَمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ﴿٤٤﴾ فَبَايَ آءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٤٥﴾ ذَوَاتَا أَفْنَانٍ ﴿٤٦﴾ فَبَايَ آءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٤٧﴾ فِيهَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ ﴿٤٨﴾ فَبَايَ آءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٤٩﴾ فِيهَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ ﴿٥٠﴾ فَبَايَ آءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٥١﴾ مُتَكِّئِينَ عَلَىٰ فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَجَنَّتَيْنِ دَانٍ ﴿٥٢﴾ فَبَايَ آءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٥٣﴾ فِيهِنَّ قَعْرَتٌ أَلْوَفُ لَمْ يَطْمِئِنَّ أَنْفُسٌ فَلَهُنَّ وَلَاجَاتٌ ﴿٥٤﴾ فَبَايَ آءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٥٥﴾ كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٥٦﴾ فَبَايَ آءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٥٧﴾ هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَنِ إِلَّا الْإِحْسَانُ ﴿٥٨﴾ فَبَايَ آءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٥٩﴾ وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ﴿٦٠﴾ فَبَايَ آءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٦١﴾ مُدْهَامَتَانِ ﴿٦٢﴾ فَبَايَ آءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٦٣﴾ فِيهِمَا عَيْنَانِ صَاحَتَانِ ﴿٦٤﴾ فَبَايَ آءِ رَبِّكَ تَكْذِبَانِ ﴿٦٥﴾

داود تهوه ﴿وجنی الجنین دان﴾ میوه و بهری دوو بهه شته کهیش نزیکه دهسته ، هه موو که سیك به ئاسانی دهستی ئه یگاتی: به پیوه، به دانیشتن، بی هیچ جوړه ماندوو بوونیک ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام نیعمه ته له نیعمه ته کانی په روه ردگارتان حاشا ده کهن؟ ﴿فیهن قاصرات الطرف﴾ ژنانیکیان تیدایه ته نها سهیری میړده کانی خو یان نه کهن ﴿لم یطمئنن انس قبلهم ولا جان﴾ بهر له و میړده بهه شتیانه یان، که سی - له ناده میی وله جنیی - له گه لیان جوړت نه بووه ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام نیعمه ته له نیعمه ته کانی په روه ردگارتان باوه پنا کهن؟ ﴿کانهن الیا قوت والمرجان﴾ له جوانی وساف و سوورییدا (خوړیه کان) ده لیئت یا قوت و شیلانن ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام نیعمه ته له نیعمه ته کانی په روه ردگارتان بپروا ناکه ن؟ ﴿هل جزاء الإحسان إلا الإحسان﴾ مه گهر پاداشتی چاکه ته نها چاکه نیه؟ واته: نه وانه له دونیادا کاری چاکیان نه انجامدا، وائیستاش چاکیان له گه ل نه کری ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام نیعمه ته له نیعمه ته کانی په روه ردگارتان باوه پنا کهن؟ ﴿ومن دونهما جنتان﴾ بیجگه له دوو بهه شته باسکران، دوو بهه شتی تریشیان بو هیه ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جابه کام نیعمه ته له نیعمه ته کانی په روه ردگارتان باوه پنا کهن؟ ﴿مدهامتان﴾ رهنگ قهرسیلین له سه وزی و تیراویدا ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام نیعمه ته له نیعمه ته کانی په روه ردگارتان باوه پنا کهن؟! ﴿فیهما عینان نضاختان﴾ دووکانیاوی هه لقولاوی فیجقه کهریان تیدایه ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام نیعمه ته له نیعمه ته کانی په روه ردگارتان باوه پنا کهن؟ ﴿فیهما فاکه ونخل و رمان﴾ جوړاوجوړ دره ختی میوه و دارخورماو هه ناریان تیدایه ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام به خششی په روه ردگارتان باوه پنا کهن؟ ﴿فیهن خیرات حسان﴾ ژنانی ره وشت شیرین و روخسار جوانیان تیدایه ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جابه کام نیعمه ته له نیعمه ته کانی په روه ردگارتان باوه پنا کهن ﴿حور مقصورات فی الخیام﴾ ژنانی سپیی چاو رهشن، له ناو خبوت و چادره کاند دهرناچن. (دور: جمع حوراء، وهي الشديدة البياض العين الشديدة سوادها قال عمر الخیمة درة مجوفة). ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جا به کام نیعمه ته له نیعمه ته کانی په روه ردگارتان باوه پنا کهن؟ ﴿لم یطمئنن انس قبلهم ولا جان﴾ بهر له بهه شتی کهان هیچ ناده میی و، هیچ جنییه که دهستی بو نه بردوون و کچیئی لا نه بردوون ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جابه کام نیعمه ته له نیعمه ته کانی په روه ردگارتان حاشا ده کهن؟ ﴿متکئین علی رفرف خضر و عبقری حسان﴾ له سه ر پشتیی سه وزو قالی نایاب - کهوینه یان له دونیادا نیه - شانیان داداوه. عه ره به کان هه رشتیکی سه یرو جویان دیتبا نه یانوت: ئه لیئت له شیوهی (عه بقهر) دروستکراوه ﴿فبای آلا ربکما تکذبان﴾ جابه کام نیعمه ته له نیعمه ته کانی په روه ردگارتان بپروا ناکه ن؟ ﴿تبارک اسم ربک ذی الجلال والإکرام﴾ پر بهر که ته ناوی په روه ردگاری خاوه ن گوره یی وئیحسانت.

له (۱۷) ی شه عبانی (۱۴۱۷) ک بهرام بهر به (۱۹۹۶/۱۲/۲۷) دواي نویژی ههینی، کات

ژمیر (۲/۵۴) دهقیقه. له نووسینی ته فسیری ئه م سووره ته بوومه وه له شاروچکه ی مریوانی کوردستانی ئیران.

*** **

۵۶- سووردهی (واقیعه) یه

مه‌ککه بییه و (۹۶) نایه ته

به ناوی خوای به خشندهی میهره‌بان

ئه‌م سوورده ته باسی رۆژه سه‌خته‌که‌ی قیامت ده‌کات، که چ رۆژیکی گران و سه‌خته! ئه‌وجا ئاده‌مزاد ده‌کا به‌سی به‌شه‌وه: (أصحاب الیمن، أصحاب الشمال، ساییقون).. ئینجا پاشه‌رۆژی هه‌ریه‌کیکیان ده‌ست نیشان نه‌کات و.. چه‌ند به‌لگه‌یه‌کیش دینیت له‌سه‌ر ده‌سه‌لات و بوونی خوای گه‌وره، له‌ دروستکردنی ئاده‌مزادو، پرواندنی رووه‌ک و، باراندنی باران، پاشان باسیکی قورئانیش نه‌کات.. کۆتاییشی دیت به‌دیاریکردنی چاره‌نووس و جیگا و شوینی

هه‌رسی ده‌سته که: ده‌سته‌ی به‌ختیاران، ده‌سته‌ی به‌دبه‌ختان، ده‌سته‌ی ده‌ست پینش‌خه‌ران له‌ئه‌نجامدانی خیر و خیراتدا، پاداشت و تۆله‌ی هه‌موانیش هه‌له‌ده‌سه‌نگینی.

رۆژی په‌سلان قوناغ به‌ قوناغ دی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱﴾ **إذا وقعت الواقعة** کاتی رووداو هه‌وره‌که (رۆژی قیامت) روویدا، که هه‌رپینش دیت، وه‌ک ئه‌فه‌رموی: (فیومئذ وقعت الواقعة) (۱۵/۶۹). ﴿۲﴾ **ليس لوقعتها كاذبة** بۆ روودانی هه‌چ درۆیه‌که نیه، تا بپروابه‌هاتنی نه‌کری، هه‌رچه‌ند ئه‌مپۆ هه‌ندی که‌س بپروای پی ناکات (وه‌ک ئه‌م نایه‌ته‌ش ئه‌وراستییه ده‌لی: (استجبوا لربکم من قبل ان یأتی یوم لا مردله من الله..)) (۴۳/۴۲). یاخود ئه‌فه‌رموی: (سأل سائل بعذاب واقع، للکافرین لیس له دافع) (۲-۱/۷۰). ﴿۳﴾ **خافضة رافعة** نزمکه‌ره‌وه‌ی به‌دبه‌ختانه، به‌رزکه‌ره‌وه‌ی به‌ختیارانه، واته: خه‌لکی ده‌بیته دوو ده‌سته‌وه، هه‌ندیکی ریسواو خه‌جالت، ئه‌وی تریشی پایه‌بلندو سه‌ره‌رز ﴿۴﴾ **إذا رجت الأرض رجا** وه‌ختی زه‌وی

سُورَةُ الْوَاقِعَةِ

فِيهَا فَكِّهَةٌ وَنَحْلٌ وَرَمَانٌ ﴿١٨﴾ فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رِيَكًا تُكْذِبَانِ ﴿٢٦﴾ فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حَسَنٌ ﴿٧٠﴾ فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رِيَكًا تُكْذِبَانِ ﴿٧١﴾ حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ ﴿٧٢﴾ فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رِيَكًا تُكْذِبَانِ ﴿٧٣﴾ لَمْ يَطْمِئْنُوا أَنَّهُمْ لَآحِقَانِ ﴿٧٤﴾ فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رِيَكًا تُكْذِبَانِ ﴿٧٥﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَى رَفْرَفٍ خُضِرَ وَعَبَقَرِيٌّ حَسَنٌ ﴿٧٦﴾ فَيَأْتِيءُ الْآلَاءَ رِيَكًا تُكْذِبَانِ ﴿٧٧﴾ نَبْرَكَ أَسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٧٨﴾

سُورَةُ الْوَاقِعَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١﴾ لَيْسَ لَوْعِهَا كَاذِبَةٌ ﴿٢﴾ خَافِضَةٌ رَافِعَةٌ ﴿٣﴾ إِذَا رَجَّتِ الْأَرْضُ رَجًا ﴿٤﴾ وَبَسَّتِ الْجِبَالُ بَسًا ﴿٥﴾ فَكَانَتْ هَبَاءً مُبْنًأً ﴿٦﴾ وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ﴿٧﴾ فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿٨﴾ وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ﴿٩﴾ وَالسَّيِّقُونَ السَّيِّقُونَ ﴿١٠﴾ أُولَئِكَ الْمَقَرَّبُونَ ﴿١١﴾ فِي جَنَّاتٍ النَّازِعِينَ ﴿١٢﴾ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾ وَقَلِيلٌ مِنَ الْآخِرِينَ ﴿١٤﴾ عَلَى سُرُرٍ مَوْضُوعَةٍ ﴿١٥﴾ مُتَّكِئِينَ عَلَيْهَا مُتَقَدِّمِينَ ﴿١٦﴾

تَلَوْنَهُمْ

٥٢٤

به‌له‌رزه خرا به‌له‌رزه خرا نیکی‌تون، وه‌ک ده‌فه‌رموی: (إذا زلزلت الأرض زلزالها) (۱/۹۹). یان (إن زلزلة الساعة شيء عظیم) (۱/۲۲). بۆیشتیوانی تونیدی و سه‌خه‌تی ئه‌و رووداو. ﴿۵﴾ **وبست الجبال بسا** و کیوه‌کانیش هه‌پروون هه‌پروون کران، وه‌ک سوورمه‌ دارپێزان ﴿۶﴾ **فكانت هباء منبثا** ئینجا بوونه تۆزێکی بلاوه‌ بوو. رۆژی به‌ری مه‌ردم ده‌بیته‌ سی ده‌سته:

﴿۷﴾ **وكنتم ازواج ثلاثه** وئه‌وکاته (قیامت هات) ئیوه‌ بوونه سی ده‌سته‌وه، ئیتر ته‌واوی راستیه‌کان ده‌ره‌که‌هون و هه‌موو که‌سیک پاداشت و تۆله‌ی خۆی و هه‌ره‌گرێته‌وه: ﴿۸﴾ **فأصحاب الميمنة ما أصحاب الميمنة** ئینجا هاوه‌لانی لای راست، چین هاوه‌لانی لای راست، واته: تۆ چووزانیت له‌ چ حالێکی خوشدان؟ ﴿۹﴾ **وأصحاب المشئمة ما أصحاب المشئمة** وه‌هاوه‌لانی لای چه‌پ، چین هاوه‌لانی لای چه‌پ، واته: تۆ چووزانیت چه‌نده به‌د به‌خت؟! ﴿۱۰﴾ **والسابقون**

السابقون ﴿پیشکوه و تیره‌کان، نه‌وانه‌ی پیشکوه‌تن به‌خه‌یرات له‌دنیا‌دا، هه‌میشه‌ پێشه‌نگ‌بوون بۆ به‌ده‌سته‌نیانی رەزما‌ه‌ندی خوا، واتە: له‌ هه‌موو کارێکی چاک‌دا سه‌رقا‌له‌ بوون: بۆ جیهاد، بۆ هاو‌کاری هه‌ژاران... هتد. ئایه‌تی (ثم اورثنا الكتاب الذين اصطفينا من عبادنا فمنهم ظالم لنفسه ومنهم مقتصد ومنهم سابق بالخيرات باذن الله) (۳۲/۳۵). بۆ جه‌خت له‌ سه‌ر ئه‌ومانایه‌یه‌. هه‌روه‌ها ئایه‌تی (وسارعوا إلى مغفرة من ربكم وجنة عرضها السموات والأرض) (۲۱/۵۷). یان (سابقوا إلى مغفرة من ربكم وجنة عرضها كعرض السماء والأرض). ﴿اولئك المقربون﴾ نا ئه‌وانه‌ نزی‌ک‌خ‌راوه‌کانن ﴿فی جنات النعیم﴾ له‌ناو‌با‌خاتی خو‌ش‌گۆ‌ژه‌رانیدا‌ن، هه‌رچی مه‌یل بکه‌ن ئاماده‌ ده‌ک‌ری بۆ یان ﴿ثله من الاولین﴾ ئه‌و نزی‌کانه‌ کۆمه‌لیکی زۆرن له‌ئومه‌تانی پێش‌وو و زوو‌چوون به‌ده‌م بانگه‌وازی خواوه ﴿وقلیل من الاخرین﴾ و که‌می‌کیش له‌پاشینان،

واته‌: نه‌وانه‌ له‌م ئومه‌تی پێغه‌مبه‌ره‌ن ﷺ، ئه‌م فه‌رمووده‌یشه‌ هه‌ر پێش‌تگی‌ری ئه‌و مانایه‌ ده‌کا: ((خیر القرون قرنی ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم...)) بوخاری: ۳۶۵۱. واته‌: باشت‌رینی خه‌ل‌کانی سه‌ده‌کان، سه‌رده‌م و خه‌ل‌کانی سه‌ده‌که‌ی منه‌، پاشان ئه‌وانه‌ن و ابه‌د‌وای ئه‌واندا دین، دیسانه‌وه‌ ئه‌وانه‌ش که‌له‌د‌وای ئه‌وانیشه‌وه‌ دین. که‌وابوو ده‌سته‌ی یه‌که‌می هه‌موو ئومه‌ت و گه‌لیک - له‌ شه‌ریعه‌تی ئیسلامدا - له‌وی پاش خۆی چاک‌تره‌ باشت‌ره‌. ((نحن الآخرون السابقون يوم القيامة)) - واته‌: ئێمه‌ پاشینانی پێشه‌نگانین له‌ روژی قیامه‌تدا - فه‌رموده‌ی خو‌یه‌تی، (ئیبنی جه‌ریر) هیناویه‌تی "فتح الباری: ۵۲۶/۱۱. ﴿على سرر موضونة﴾ له‌سه‌ر که‌نه‌فه‌وته‌ختی چن‌راو به‌زیر دانیش‌توون ﴿متکئین عليها متقابلین﴾ به‌سه‌ریان‌وه‌ رووبه‌‌رووی یه‌ک شانیا‌ن داداوه‌، که‌ ئه‌مه‌ش ج‌وان‌ترین شی‌وه‌ی دایشتنه‌ ﴿یطوف علیهم ولدان مخلدون﴾ کۆمه‌له‌ منایکی ئێسک سووک و هه‌میشه‌ لاو خزمه‌تیا‌ن ده‌که‌ن و ده‌گه‌رین به‌سه‌ریاندا

﴿سورة الواقعة﴾
يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخْلَدُونَ ﴿١٧﴾ كَأَيُّ كَوَافٍ وَأَبَارِيْقٍ وَكَأْسٍ مِّنْ مَّعِينٍ ﴿١٨﴾ لَا يَصْدَعُونَ عَنْهَا وَلَا يَنْزِفُونَ ﴿١٩﴾ وَفَلَكَهٖ مِّمَّا يَتَخِرَّوْنَ ﴿٢٠﴾ وَلَحْمٍ طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ ﴿٢١﴾ وَخَوْرٍ عَيْنٍ ﴿٢٢﴾ كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ ﴿٢٣﴾ الْمَكْنُونِ ﴿٢٤﴾ جَزَاءُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا ﴿٢٦﴾ إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ﴿٢٧﴾ وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ ﴿٢٩﴾ فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ ﴿٣٠﴾ وَطَلْحٍ مَّنضُودٍ ﴿٣١﴾ وَظِلِّ مَدْدُودٍ ﴿٣٢﴾ وَمَاءٍ مَّسْكُوبٍ ﴿٣٣﴾ وَفَلَكَهٖ كَثِيرٌ ﴿٣٤﴾ لَا مَقْطُوعٌ وَلَا مَمْنُوعٌ ﴿٣٥﴾ وَفُشٌّ مَّرْقُوعٌ ﴿٣٦﴾ إِنَّا أَنشَأْنَاهُنَّ إِنِشَاءً ﴿٣٧﴾ فَعَمَلْنَهُنَّ أَكْبَارًا ﴿٣٨﴾ عُرًّا أَرْبَابًا ﴿٣٩﴾ لَا صَحْبَ الْيَمِينِ ﴿٤٠﴾ ثَلَاثَةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿٤١﴾ وَثَلَاثَةٌ مِّنَ الْآخِرِينَ ﴿٤٢﴾ وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ ﴿٤٣﴾ مَا أَصْحَابُ الشِّمَالِ ﴿٤٤﴾ فِي سُومٍ وَحْمِيرٍ ﴿٤٥﴾ وَظِلِّ مِّنْ يَّحْمُورٍ ﴿٤٦﴾ لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ﴿٤٧﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَٰلِكَ مُتْرَفِينَ ﴿٤٨﴾ وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنثِ الْعَظِيمِ ﴿٤٩﴾ وَكَانُوا يَقُولُوكَ أَيُّدَا أَمْتًا وَكُنَّا شُرَاكًا وَعَظْمَاءُ نَالِ الْمَبْعُوثُونَ ﴿٥٠﴾ أَوْءَا بَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ إِنَّا الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ﴿٥٢﴾ لَمَجْمُوعُونَ إِلَى مِيقَاتٍ يَوْمَ مَعْلُومٍ ﴿٥٣﴾

باکواب و اباریق و کاس من معین ﴿به‌گۆ‌ژه‌و سورا‌حیی و پێکی پر له‌شه‌رابی چۆمه‌ ره‌وانه‌کانی به‌هه‌شته‌وه﴾ ﴿لا یصدعون عنها﴾ سه‌ریان پێی ئیش نا‌کا ﴿ولا ینزفون﴾ و هۆشیشیا‌ن نابری به‌وه‌ی سه‌رخۆش‌بین، واته‌: وه‌ک شه‌رابی ئه‌م دونیا‌یه‌ توشی قسه‌ی په‌ته‌رپیا‌ن نا‌که‌ن ﴿وفاکهه‌ مما یتخیرون﴾ و ده‌گه‌رین به‌جۆ‌ره‌ها‌میوه‌، له‌هه‌ر جۆری هه‌لیئه‌‌بژێرن ﴿ولحم طیر مما یشتهون﴾ و ده‌ده‌رپین به‌ گوشتی په‌له‌وه‌ره‌وه‌، له‌ هه‌ر جۆریکی جه‌زی لی بکه‌ن ﴿وخور عین﴾ و ژنانی چاوبه‌له‌ک و چاوه‌وره‌و سپی پیست و دهم و چاودره‌خشا‌نیا‌ن بۆه‌یه‌ ﴿کامثال اللؤلؤ المکنون﴾ له‌پاک و خاوینبی و ج‌وانیی و ساف و بی گه‌ردیی و ده‌ست لێنه‌که‌وتویدا، ده‌لییت مرواریی نیوسه‌ده‌فن ﴿جزاء بما کانوا یعملون﴾ ئه‌و نیعه‌مه‌تانه‌ له‌ پادا‌شی کاروکرده‌وه‌ی چاکیاندا‌یه‌ ﴿لا یسمعون فیها لغوا ولا تأثیما﴾ له‌ویدا هه‌چ جۆره‌ قسه‌یه‌کی هه‌چ و پووچ و نابه‌جی، وه‌هیچ شتی‌ک که‌مایه‌ی تووش‌بوونی گونا‌ح بی‌ت نابیس‌ن

﴿ **الا قیلا سلاما سلاما** ﴾ جگه له سه لام کردن له یه کترو، سه لام وه لامدا نه وه نه بیئت شتیکی تر نیه، فریشته سه لامیان لی نه کات، خو یان له خو یان سه لام نه کهن، له لایه ن خواوه سه لامیان پی نه گات.
به کورتیی: کهش وه وه یه کی پر له سه لامه.

دهسته ی راستان و جهراکه یان:

﴿ **أصحاب الیمین ما أصحاب الیمین** ﴾ یارانای لای راست، چین یارانای لای راست، واته، چه نده به خته و هرو له کامه رانیان وهك دهرمووی: ﴿ **فی سدر مخضود** ﴾ له ژیر سیبهری داری مؤردی بی دپردکان "که له جیگهی هردرکیکا به ریکه. پیشهوا (به یه قی و حاکم) ده گپ نه وه که: عهره بیکی ده شته کی وتی: ئهی په یامبهر ﷺ! خوای گه وه باسی دره ختی درکاوی له به به شتدا ئه کا! پیغه مبه ریش فهرمووی ئایا نه زانی نه ودره خته کامه یه؟ وتی: داری (سدر) ه. په یامبهر ﷺ فهرمووی: نه وه نیه خوا دهرمووی: (فی سدر مخضود) واته: درکه کانی برآوون و، وه له جیگهی هردرکیکا میوه یه کی داناهه. ﴿ **۲۹ وطلح منضود** ﴾ و له بن سیبهری داری مؤزی بهر به سه ریبه ککه وتوودان، له بهر زوری مؤزه کی قهدی لاسکه کی دیارنیه ﴿ **۲۰ وظل ممدود** ﴾ و له ژیر سیبهری بهر ده وام و دوورو دریزدان که ههرگیز خور نایسرپته وه هه میسه ههر سیبهره، پیغه مبه ر ﷺ دهرمووی: ((إن فی الجنة شجرة یسیر الراكب فی ظلها مائة عام لا تقطعها، إقرأوا إن شئتم: وظل ممدود)). فتح الباری: ۴۹۵/۸. له به به شتدا دره ختی هیه سوار چاک سه دسال به ژیر سیبهره کیدا دهروات هیمان ههرته واونابیت، حرته ئه کهن ئایه تی: (وظل ممدود) بخویننه وه. ﴿ **۳۱ وماء مسکوب** ﴾ و له نزیکی تافگه وئاویکدان دهرژیته خوار ﴿ **۳۲ وفاکة کثیرة** ﴾ و له ناو میوه یه کی زوردان ﴿ **۳۳ لا مقطوعة ولا ممنوعة** ﴾ نه دهربری و، نه قه دهغه دهرکرت ﴿ **۳۴ وفرش مرفوعة** ﴾ وه له سه ر رایه خگه لیکی به نرخن ﴿ **۳۵ إنا انشاناهن إنشاء** ﴾ به راستیی ئیمه ژنانی به هه شتمان دروستکردوون به دروستکردنیکی تازه، شوخ و شهنک و جوان، وهك ژنانی دونیا نین، هندی گورانان به سه ردا بیت ﴿ **۳۶ فجعلناهن ابکار** ﴾ جا کردوومان به کچ، واته: هه میسه کچن وهك کیژنانی شوونه کردوون ﴿ **۳۷ عربا اترابا** ﴾ میرد خوشه ویستانی هاوسال و هاوته من ﴿ **۳۸ لأصحاب الیمین** ﴾ نه مانه هه موو بو یارانای لای راست و به خته وهرن، نه وای نه کی که نامه ی کرده وایان به دهستی راستیانه وه ندری ﴿ **۳۹ ثلة من الاولین** ﴾ کومه لیکی زورن له پیشینان ﴿ **۴۰ وثلة من الاخرین** ﴾ کومه لیکی زوریش له پاشینان، واته: له ئومه تی پیغه مبه رن ﷺ. (ثین عه باس) ئه لی: پیغه مبه ر ﷺ له باره ی تفسیری (ثلة من الاولین و ثلة من الاخرین) دا فهرمووی: ((هم جمیعا من امتی)) له ریوایه تیکی تردا: ((الثلتان جمیعا من امتی)) ذکره ابن حجر فی (الکافی الشافی) فی تخریج احادیث الکشاف. واته نه وپیشینان وپاشینانه، گشت له ئومه تی من.

یارانای لای چه پ و توله یان:

﴿ **۴۱ وأصحاب الشمال ما أصحاب الشمال** ﴾ و یارانای لای چه پ، چین یارانای لای چه پ؟ مه گهر خوا بزانی حالیان چه نده بهد حاله؟! نه و که سانه ن که نامه ی کاره کانیان به دهستی چه پیا نه وه دهریت ﴿ **۴۲ فی سموم وحمیم** ﴾ له ناو گهرمای ناگریکی دوزخ و ئاویکی کول به کولدان ﴿ **۴۳ وظل من یحموه** ﴾ له ژیر سیبهری چره دووکه لیکی زور په شدان ﴿ **۴۴ لا بارد ولا کریم** ﴾ نه سیبهریکی فینکه له گهرما کهم بکاته وه، وه نه دیمه نیکی جوانیشی هیه ﴿ **۴۵ إنهم کانوا قبل ذلك مترفین** ﴾ چونکه نه وانه له پیش نه ودها- واته: له دونیادا- له ناو نیعمه تدا رایان دهبوارد گوئیان به وه نه ئه دا که په یامبهره کیان پیی رانه گیاندن، بویه وائیستا دوو چاری نه و سزایه بوون ﴿ **۴۶ وکانوا یصرون علی الحنث** ﴾

العظیم ﴿ و نهوان هه ردهم سوور بوون له تاوانه گه وره که، واته: له سه ر شيرک ﴾ ^{۴۷} **وَكَانُوا يَقُولُونَ إِذَا مَتَنَا وَكُنَّا تَرَابًا وَعِظَامًا** ﴿ هه ميشه ده يانوت: ئايا کاتى مردين و بوينه گل و ئيسک ﴾ **إِنَّا لَبِمَعْوُثُونَ** ﴿ ئايا به ته نکيد زيندو نه کريينه وه؟! ﴾ ^{۴۸} **(أَوْ أَبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ)** ﴿ هه تا باو و با پيرانى پيشينانيشمان؟! ﴾ ^{۴۹} **قُلْ إِنْ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ** ﴿ نهى موحه ممه د ﷺ بلى: بيگومان پيشينان و پاشينان و هه مو ﴾ ^{۵۰} **لِمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ** ﴿ کو نه کريينه وه بوکاتى روژيکى ديار يکراو، نه ویش کاتى روژى قيامته ﴾ ^{۵۱} **ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيْهَا الضَّالُّونَ الْمَكْذِبُونَ** ﴿ پاشان ئيوه نهى لاپرى و گومراو کافرو نکولى که ران! ﴾ ^{۵۲} **(لَا كُلُّونَ مِنْ شَجَرٍ مِنْ زَقُّومٍ)** ﴿ بيگومان له به رو بوومى (زه ققوم) - دره ختيکه له ناوه راستى دوزخدا - نه خوځن ﴾ ^{۵۳} **فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ** ﴿ له بهر زور برسيتى، ورگ و زکتنى ئى پر نه کهن گوى به تام و چيژى زور ناخوشيشى نادهن ﴾ ^{۵۴} **فَشَارِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ** ﴿ نه وسا له بهر تينويه تى له تاويکى زور گهرم به کوليشى به سه را ده کهن ﴾ ^{۵۵} **فَشَارِبُونَ شَرْبَ الْهَمِيمِ** ﴿ جا ئيوه ش هه رو که و شترى تينو که دردى (هويام) سى گرتبى و هيچ کات تير ناونه بى ده خو نه وه و تير ناویش نابن ﴾ ^{۵۶} **هَذَا نَزْلُكُمْ يَوْمَ الدِّينِ** ﴿ نه مه يه خوړاک و ئاوو ميو اندارى خوانه ناسان له روژى پاداشت.

نه مانه نيشانه ي قيامت و زيندو و بوونه وهن:

^{۴۷} **نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تَصَدَّقُونَ** ﴿ ئيمه ئيوه مان دروستکرد، ئيتير بوچى باوهر به زيندو و بوونه وه ناکه؟! ﴾ ^{۴۸} **أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَمْنُونَ** ﴿ ئايا نه تانديوه نه وهى ئه پيرژنه ناو مندالدى ژنان، پاشان مندالى لى پهيدا نه بى ﴾ ^{۴۹} **ءَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ** ﴿ ئايا ئيوه نه وه (مهنى) يه دروست نه کهن، يان ئيمه دروستى ده کهين؟! دياره نه لين تو نهى په روه ردگار! جاکه و ابو دانيش به زيندو و بوونه وه دا بنيځ ﴿ ^{۵۰} **نَحْنُ قَدَرْنَا بَيْنَكُمْ الْمَوْتَ** ﴿ هه ئيمه ش له نيوان ئيوه دا بى جيا وازى له نيوان ده وه مه ندو هه ژارو گه وره و بچو وکدا

ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيْهَا الضَّالُّونَ الْمَكْذِبُونَ ﴿۵۱﴾ لَا كُلُّونَ مِنْ شَجَرٍ مِنْ زَقُّومٍ ﴿۵۲﴾ فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿۵۳﴾ فَشَارِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ ﴿۵۴﴾ فَشَارِبُونَ شَرْبَ الْهَمِيمِ ﴿۵۵﴾ هَذَا نَزْلُكُمْ يَوْمَ الدِّينِ ﴿۵۶﴾ نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تَصَدَّقُونَ ﴿۵۷﴾ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَمْنُونَ ﴿۵۸﴾ ءَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ ﴿۵۹﴾ نَحْنُ قَدَرْنَا بَيْنَكُمْ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿۶۰﴾ عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ أَمْثَلَكُمْ وَنُنشِئَ لَكُمْ فَمَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿۶۱﴾ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ ﴿۶۲﴾ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ ﴿۶۳﴾ ءَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ ﴿۶۴﴾ لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَبًا فَظَلَمْتُمْ تَفَكَّهُونَ ﴿۶۵﴾ إِنَّا لَمُعْرِضُونَ ﴿۶۶﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿۶۷﴾ أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ﴿۶۸﴾ ءَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ ﴿۶۹﴾ لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أَجَا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ ﴿۷۰﴾ أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ ﴿۷۱﴾ ءَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنْشِئُونَ ﴿۷۲﴾ نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذَكُّرًا وَفِتْنًا لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿۷۳﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿۷۴﴾ فَلَا أَفْسُسُ بِمَوْقِعِ الْجُحُومِ ﴿۷۵﴾ وَإِنَّهُ لَفَسْرٌ لِّوَلَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴿۷۶﴾ إِنَّهُ لَفَرْدٌ أَعَزُّ مَلِكٌ ﴿۷۷﴾

مه رگ و مردنمان داناوه ﴿ **وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ** ﴾ و ئيمه ده سته و سان کراو نين ﴿ **عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ أَمْثَالَكُمْ** ﴾ له سه ره نه وه که شيوه و بيچمتان بگوږين به شيوه و بيچمى ﴿ **وَنُنشِئَ لَكُمْ فَمَا لَا تَعْلَمُونَ** ﴾ وه دروستتان بکهينه وه له شيوه و بيچمى کدا نازانن چيه ﴿ **وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ** ﴾ بيگومان له دروستکردنى يه که مجار ناگادارن، که له چى دروستمان کردوون ﴿ **فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ** ﴾ جا بوچى رانامينن بزائن که من توانام هه يه دروستتان بکهينه وه؟.

شين بوونى تو مه و هاتنى ناو له هه وره وه هه لکردنى ناگر نيشانه ي بوونى خوان:

^{۶۱} **أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ** ﴿ ئايا ديوتانه نه وهى تووى ده يکيلن؟ ﴾ ^{۶۲} **ءَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ** ﴿ ئايا ئيوه ده پوينن و سه وزى نه کهن؟ يان ئيمه ده پوينين و سه وزى ده کهين؟ دياره نه لين خوا سه وزى نه کات، جاکه و ابو دانيش به زيندو و بوونه وه دا بنيځ ﴿ **لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَبًا** ﴾ خو نه گهر بمانه وى ده يکهينه پووش و په لاش

﴿فَظَلَّمْتُمْ تَفَكُّهُونَ﴾ نهوسا نیتر سهرتان سوپر بمینئ ^{۶۶} ﴿إِنَّا لَمَغْرُمُونَ﴾ و بلین بهراستی چاک زهره رهنه ند بووین ^{۶۷} ﴿بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ﴾ به لکو بیبهش کراو بووین ^{۶۸} ﴿أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ﴾ نهی سهرنجی نهو ناوه تان نه داوه نهیخونهوه ^{۶۹} ﴿أَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ﴾ نایا نیوه داتانه زاندووه لهه وره کان؟ ﴿أَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ﴾ یان نیمه دایده به زنین؟ ^{۷۰} ﴿لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أَجَاجًا﴾ نه گهر بمانه وی نیوه سوود له وناوه وهرنه گرن دهیکهینه ناویکی سوپر و تال ﴿فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ﴾ ده نایا سوپاسگوزاری ناکهن؟! ^{۷۱} ﴿أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ﴾ نایا سهرنجی نهو ناوهره نادهن که نیوه هلهی نه گیرسینن له داریکی تهرو سوودی لیوهر نه گرن؟ ^{۷۲} ﴿أَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا﴾ نایا نیوهره داره که یاتان دروست کردووه. نهوتیش وهک زانیاری نه لیت - ههر له پهگ ورپشه ی دره دخت وبنکی گژو گیواو.. هته، دیته دهر ^{۷۳} ﴿أَمْ نَحْنُ الْمُنْشِئُونَ﴾ یان نیمه ین دروستکهری؟

عهره به کان داری (مه رخ) یان به داری (عفار) دا نه هیئاو ناگری نه کرده وه، چونکه زانیاری نهو کاته، تا نهو پله گه یشتبوو، به لام نیستاش مه سه له ی ناگر باسیکی زور گرنکه، نایا چوون و کی له سهره تاوه مادده ی ناگره که ی دروست کردووه. دیاره ههر خوی گه ورو کار جوان ^{۷۳} ﴿نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذَكُّرًا﴾ بیگومان نیمه نهو ناگره مان کردوته هو ی یاداوهری بو ناگره گه وره که ی دوزخ ^{۷۴} ﴿وَمَتَاعًا لِلْمُقْوِينَ﴾ و ههروه ها کردومانه ته مایه ی کهک و سوود لیوهر گرتن بو پیواران و خه لکی بیابان، ههر دوو نیمامی بوخاری و موسلیم نه م فهرموده له پیغه مبهروه ^{۷۵} ﴿ثُمَّ كَفَّرَ اللَّهُ عَنْهُمُ الْفِرْنَ﴾ نه گیر نه وه: ((ان نارکم هذه التي یوقد بنو آدم جزء من سبعین جزءاً من نار جهنم، فقالوا یا رسول الله: ان کانت لکافیة، قال: فإنها فضلت علیها بتسعة وتسعین جزءاً کلهن مثل حرها)). له م فهرموده یشدا هاتووه: ((المسلمون شركاء فی ثلاثة: النار، والکلا، والماء)). رواه الإمام احمد ۳۶۴/۵ و ابوداود ۲۷۷/۳، وه به م ربیوا به تهش هاتووه: ((ثلاث لا یمنعن: الماء، والکلا، والنار)) ابن ماجه: کتاب الرهن ۸۲۸/۲. ناگر، گژو گیوا، له وه ووله وه پهک، ناو، موسلمانان - به تیگرا - تیایاندا به شدارن، نابی هیچ که سیکیانی لی بی بهش بکریت کو مه لیک دایان بهن بوخویان. ^{۷۶} ﴿فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ﴾ جا له پاش بینینی نه وه مووشته سهر سوپه نه رانه به رده وام به له سهر ته سبیح به یادی ناوی خواوه ندی مه زنت.

خوا له سهر مه زنیی قورنان سویند ده خوات:

﴿۷۰﴾ فلا أقسم بمواقع النجوم﴾ سویند به جی و شوینی نه ستره کان ^{۷۶} ﴿وإنه لقسم لو تعلمون عظیم﴾ وه نه وهش نه گهر بزائن سویند یکی گه وره یه، چونکه ده لاله تی تیدایه له سهر قودره تی خوا ^{۷۷} ﴿إنه لقرآن کریم﴾ به راستی نه وه ی وه حیت بو کراوه قورنانیکی به فهره ^{۷۸} ﴿فی کتاب مکنون﴾ له نامه یه کی پاریزراودایه، واته: (لوح

سُورَةُ الْاَنْعَامِ

اِنَّهٗ لَقُرْآنٌ كَرِيْمٌ ﴿۷۷﴾ فِی كِتٰبٍ مَّكْنُوْنٍ ﴿۷۸﴾ لَا یَمَسُّهٗ اِلَّا الْمُطَهَّرُوْنَ ﴿۷۹﴾ تَنْزِيْلٌ مِّن رَّبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿۸۰﴾ اَفِهٰذَا الْحَدِیْثُ اَنْتُمْ مُّذْهِبُوْنَ ﴿۸۱﴾ وَتَجْعَلُوْنَ رَرْقَكُمْ اَنْتُمْ تُكْذِبُوْنَ ﴿۸۲﴾ قُلُوْا اِذَا بَلَغَتِ الْحُلُوْمُ ﴿۸۳﴾ وَاَنْتُمْ حِیْذٌ نَّظَرُوْنَ ﴿۸۴﴾ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَیْهِ مِنْكُمْ وَلٰكِنْ لَا بُصْرُوْنَ ﴿۸۵﴾ فَلَوْلَا اِنْ كُنْتُمْ غَیْرَ مُدْبِرِیْنَ ﴿۸۶﴾ تَرْجِعُوْنَهَا اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ ﴿۸۷﴾ فَاَمَّا اِنْ كَانَ مِنَ الْمُفْرِیْنَ ﴿۸۸﴾ فَرُوْحٌ وَرِیْحَانٌ وَحَنْتٌ نَّعِیْمٍ ﴿۸۹﴾ وَاَمَّا اِنْ كَانَ مِنَ اَصْحَابِ الْیَمِیْنِ ﴿۹۰﴾ فَسَلٰةٌ لَّكَ مِنْ اَصْحَابِ الْیَمِیْنِ ﴿۹۱﴾ وَاَمَّا اِنْ كَانَ مِنَ الْمُكْذِبِیْنَ اِلْصٰاِلَیْنَ ﴿۹۲﴾ فَزَلٌّ مِّنْ حَمِیْمٍ ﴿۹۳﴾ وَتَصْلٰةٌ جَمِیْمٍ ﴿۹۴﴾ اِنَّ هٰذَا لَهٗوَ حَقِّ الْیَقِیْنِ ﴿۹۵﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِیْمِ ﴿۹۶﴾

سُورَةُ الْحٰجَرِ

سَبِّحْ لِلّٰهِ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِیْزُ الْحَكِیْمُ ﴿۱﴾ اِنَّكَ اَنْتَ الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ ﴿۲﴾ وَرَبِّیْمٌ وَّهٗوَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ ﴿۳﴾ وَهُوَ الْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمٌ ﴿۴﴾

۵۲۷

باسم ربك العظيم ﴿ جا كه وایه ته سببج بکه به یادی ناوی خوای مه زنت. به لئی کاتی که ئەم ئایه ته هات په یامبەر ﷺ به هاوه لانی فەرموو: له رکوعی نوێژه کاندای ئەم زیکره بلین، کاتیکیش که ئایه تی (سبج اسم ربك الأعلى) هات فەرمووی: ئەمەیش له سوژدهدا بلین.

له ۲۰ی شهعبانی (۱۴۱۷) ک بهرامبەر به (۱۹۹۶/۱۲/۳۰) پاش نوێژی به یانی، له تهفسیری ئەم سووره ته بوومه وه له شاری (مەریوان). زۆر سوپاسی خوای خاوهن توانام ئەکەم.

*** **

۵۷- سوورەتی (حە دید)

مەدەنییه و (۲۹) ئایه ته

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

ئەم سوورته بایه خ و گرنگی دعات به یاسای پهروه ده و پیگه یاندن و تیگه یاندن، هاوپی له گهل بنیاتانی کۆمه ل و کۆمه لگه یه کی ئیسلامی بیروباوهر پاک وصاف و خاوهن رهوشتی به رزو بلند. ئەم سوورته باسی سێ شتی بنه رته یی و سه ره کیی ده کات:

یه کهم: بوونه وهر هه موو دروستکراوی خوایه و هه میشه له ژێر ده سه لاتی ئە و دایه. **دوهم:** هه رچی شتی بایه خدار هه یه، به رۆح و گیانی شه وه ده بی هه موو بکریته فیداو قوربانی ئایینی پیروزی خوا له پیناوی به رزکردنه وی مناره ی ئیسلامدا.

سێ یه: شو به اندانی دنیا به یاری و گه مه ی مندالان و گالته و گه په وه بوئه وه که هه رگیز مروقی پی نه خله تی. ئەم سوورته پینی ئە لێن سوورته ی (حە دید= ئاسن!) چونکه باسی دروستکردن و ناردنی

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا هُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤﴾ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٥﴾ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ هُوَ عَلِيمٌ بِّذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٦﴾ ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلِفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾ وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَى عَبْدِهِ ءَايَاتٍ يَتْلُوهُنَّ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٩﴾ وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَتْلَ أُولَٰئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدِ وَقَتْلَ أُولَٰئِكَ وَكَأَنَّ اللَّهَ الْحَسْبَىٰ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٠﴾ مَنْ ذَا الَّذِي يَقْرُضُهُ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضْعِفُهُ لَهُ، وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١١﴾

ئاسن ده کات، ئاسن مایه ی هیژه بوئاده مزاد، چ له کاتی جهنگدا، چ له کاتی ئاسوده یی و ناشتییدا، چونکه به ئاسن زۆرشته دروست ئە کری.. له گهل ئاماره کردن به وه که ئایینی پیروزی ئیسلام، به لکو هه موو حکومه ت و ده وه ته ی پێویستی به هیژوده سه لات هه یه بوچه سپاندنی عه داله ت و دادگه ری و دانه واندنی مادی مله وهران بو عه داله ت حوکمی خوا، له فه زیله ت و گه وهره یی ئەم سوورته یه که (عیرباض/ خوا لیی رازی بی) ده لی: پیغه مه ر ﷺ هه میشه -پیش خو- سوورته (سبج) ده کانی ده خوینده وه و ئە یه فەرموو: ((إن فیهن آیه افضل من ألف آیه)) اخرجه احمد: ۱۲۸/۴. وابوداود و الترمذی و النسائی. به راستی ئەو سوورته تانه ئایه تیکیان تیدایه له هه زار ئایه تی دی گه وهره تره، ئەو ئایه ته ش: (هو الاول والاخر والظاهر والباطن وهو بكل شئ علیم) هه وها پیشه واه (ئه حمه د) یش ئەم فەرموده یه دینی: ((اللهم رب السموات

السبع، ورب العرش العظيم، ربنا رب كل شئ منزل التوراة والإنجيل والفرقان فالق الحب والنوى، لا إله إلا أنت، أعوذ بك من شر كل شئ أنت آخذ بناصيته)).

﴿ **بسم الله الرحمن الرحيم** * **سبح لله ما في السموات والأرض** ﴾. **توهی** له **ناسمانه** کان و **زهویدایه** ته **سبیحات** بؤ **خوا دهکا**، **ددا** به **دهسهلاتی** **خواو** **بالآدهستی** **تودا** **دهنن**، به **لام** **ئیمه** **دهرکی** **ناکهین** و **تیناگهین** ﴿ **وهو العزيز الحكيم** ﴾ **ههرنهویشه** **دهستهلاتداری** **کار جوان** و **کارزان** ﴿ **له ملك السموات والأرض** ﴾ **دهسهلات** و **پاشایهتی** **ناسمانه** کان و **زهوی** **بؤنهوه**، **توه** **بی** **سنور** **شالوگوریان** **تیادهکات** ﴿ **یحیی ویمیت** ﴾ **دهژیینی** و **دهمرینی** **ههرکات** **بیهوی** ﴿ **وهو على كل شئ قدير** ﴾ **توهی** **دهسهلاتی** به **سهر** **ههموو** **شتیکدا** **هیه**، به **رامبر** به **هیچ** **شتیک** **دهسهوسان** **ناوهستی** ﴿ **هو الاول والاخر** ﴾ **ههرنهویشه** **یهکه** **م** **کههیچ** **شتیک** **له** **پییشیهوه** **نیه**، **دواهه** **مینیش** **ههرئهوه** **کههیچ** **له** **دوایهوه** **نیه** ﴿ **الظاهر والباطن** ﴾ و **بوونی** **ناشکرا** **به** **بهلگه** **کانی** **ههرئهوه**، **واته** **له** **ژور** **ئهوهوه** **ناشکراتر** **نیه**، **وپه** **نهان** **به** **ههقیقهت** و **کونهی** **له** **دروسستکراوه** **کانی** **ئهوه** **کهلهو** **په** **نهانتر** **نیه**، **له** **فهرموده** **یهکیشدا** **هاتووه** ((**انت الاول فليس قبلك شئ وانت الآخر فليس بعدك شيء وانت الظاهر فليس فوقك شئ، وانت الباطن فليس دونك شئ، اقض عنا الدين، واغننا من الفقر**)) **اخرجه** **احمد** و **مسلم** ۲۰۸۴/۴ ﴿ **وهو بكل شئ علي** ﴾ **ههرئهوی** **ش** **زانیه** **به** **ههموو** **شتیک** **له** **زه** **یهکهوه** **تاوردتر** **ناگاداریهتی**.

زانست و توانایی خوا گشتگیره:

﴿ **هو الذي خلق السموات والأرض في ستة ايام** ﴾ **ههرئهو** **خوایه** **ناسمانه** کان و **زهوی** **له** **ماوهی** **شهش** **پژدا** **دروسستکرد** ﴿ **ثم استوى على العرش** ﴾ **پاشان** **چووه** **سهرعرشی** **خوی**، به **چوونیک** **شایستهی** **زاتی** **خویییت**: **(استواء** **یلیق** **بجلاله** **من** **غیر** **تمثیل** **ولا** **تکیف)**. **خواش** **له** **قورئاندا** (۷) **جار** **باسی** **(نیستوا)** **ی** **خوی** **بؤ** **چوونه** **سهر** **(عرش)** **کردووه**، **سوورتهی**: **(یونس: ۳)**، **(ئعرف: ۵۴)**، **(رهعد: ۲)**، **(طه: ۵)**، **(قورقان: ۵۹)**، **(سوجده: ۴)**، **(حه** **دید: ۴)**، **جگه** **له** **وهش** **که** **له** **سوورتهی** **(بهقره** **دا** **(ثم استوى إلى السماء.. هاتووه..** **له** **بوخاریی** **وموسلمیشدا** **چه** **ندین** **فهرموده** **هاتووه** **سه** **بارت** **به** **مانای** **بیژهی** **(عرش)**، **له** **وانه**:

۱- ((**لما خلق الله الخلق كتب فی كتابه - وهو يكتب على نفسه - وهو وضع عنده على العرش: أن رحمتی تغلب غضبی**)).

۲- ((**عرشه على الماء بيده الأخرى الميزان يخفض و يرفع**)).

۳- ((**كان الله ولم يكن شئ غيره، وكان عرشه على الماء**)) **زمانناسه** **کانیش** **دهلین**: **ههرکات** **بیژهی** **(علی)** **به** **دوا** **ی** **وشه** **(استوا)** **دا** **هات**، **ئهوه** **ته** **نهان** **مانای** **به** **رزی** **وبلندی** **(العلو والإرتفاع)** **ئهبه** **خشیت** **بهلی.. دهبی**.

موسلمان **ههره** **وجوره** **که** **خوا** **خوی** **باسی** **کردووه** **بروای** **به** **سیفه** **ته** **کانی** **ههبی**، **ئیتر** **بی** **هیچ** **شوبهاندن** و **گورین** و **دهستکاری** **و** **له** **کار** **خستنیان**، **ههر** **بویه** **پییشهوا** **(مالیک)** - **خوا** **لیی** **رازی** **بیئت** - **کاتی** **لیی** **ده** **پرسن** **بؤمانای** **(استوی)**، **دهلیت**: **(الاستواء معلوم والكيف مجهول، والإيمان به واجب، والسؤال عنه بدعة. پییشهوا** **(ئههمده)** **یش** - **خوا** **لیی** **رازی** **بیئت** - **دهلیت**: **(لا يوصف الله إلا بما وصف به نفسه أو وصفه به رسوله ﷺ، لا يتجاوز القرآن والحديث، وهذا هو مذهب السلف)**. **جا** **که** **وابوو** **ههرگیز** **ناگونجی**

وناره‌وایه که مانای سیفته جوانه‌کانی خوا ته‌فسیر بکری‌نه‌وه، له‌سه‌ر ئه‌وبناغیه نه‌بیّت، که خوا خوئی، یان په‌یام‌به‌ره‌که‌ی ﷺ راقه‌یان کردبیّت. (سه‌له‌ف) یش هه‌رئاوایان لی‌کردووه، بۆیه ئیمه‌یش ده‌لین: (نؤمن باستواء یلیق بجلاله وعظمته من غیر ان نمثل استواء کاستواء أحد من خلقه). جا بۆ زیاده ئاگاداریی له (ئه‌سما) و (صفات) سه‌یریکی کتیبی (لا‌له‌کایی) به‌رگی ۴۲۹/۲. چاپی (۱۹۹۷) بکری، له‌گه‌ل ته‌فسیری سووره‌تی (ئه‌عرف). ﴿يعلم ما يلج في الأرض﴾ ئه‌زانی چیه‌چیته به‌ناوزه‌وییدا له باران و جانه‌وه‌رو. هتد ﴿وما يخرج منها﴾ چیشی لی‌ده‌ر ئه‌چی، له‌روه‌ک و گژوگیا و میوه‌و. هتد، وه‌ک ئه‌فه‌رمووی: ((وما تسقط من ورقة إلا يعلمها ولا حبة في ظلمات الأرض ولا رطب ولا يابس إلا في کتاب مبين)) (۵۹/۶). ﴿وما ينزل من السماء وما يعرج فيها﴾ چی له‌ئاسمان دیته‌ خواری و، چیش پییدا سه‌رئه‌که‌وی، وه‌ک فریشته‌و کاروکرده‌وه‌کان ﴿وهو معكم اينما كنتم﴾ وه‌له‌هر جیگایه‌کیشدا بن ئه‌و (خوا)یه‌تان له‌گه‌له. له‌قورئان و فه‌رموده‌دا گه‌ل جارباسی "معیت"ی خوی گه‌وره‌هاتووه، به‌تایبه‌ت ئیمامی (بوخاریی و ئیمامی موسلیم) زۆریکیان له‌و باب‌ه‌تانه‌هیناوه به‌پیویستی نازانم ئه‌گینا هه‌ندیکیانم ده‌نوسی. سه‌له‌ف - خوا لی‌یان رازی بیّت- ده‌لین: خوا تی‌گه‌یاندووین که‌ئه‌وخوئی له‌سه‌ر عهرشی خو‌یه‌تی و ئاگایشی له‌هه‌مووشتی‌که‌و، ئیمه له‌هر جیگایه‌کدا بین ئه‌ومان له‌گه‌ل‌دایه، واته: زانیاریی و ئاگاداریی ته‌واوی به‌هه‌موان هیه‌به‌ئیی (سه‌له‌ف) به‌و جو‌ریه‌ ته‌فسیری مانای (معیت) ده‌که‌نه‌وه، بی‌ئه‌وه‌ی که‌ تی‌که‌لی دروستکراوه‌کانی ببی و بچیته ناویانه‌وه!! بی‌گومان بیرکرده‌وه له‌مانای (معیت) به‌و شی‌وه‌یه که‌گوا یا تی‌که‌ل به‌دروستکراوه‌کانی خوئی ببی، له‌خواوه زۆر زۆر دووره، بۆیه ئیمه‌یش خوئی چی پی مه‌به‌سته به‌رومان پی‌یه‌تی. ﴿والله بما تعملون بصير﴾ وه‌ خوا به‌هه‌موو کاره‌کانتان بینایه، هه‌ر شتی‌ک ئی‌وه ئه‌نجامی بدن ئه‌و ئه‌بیینی ﴿له‌ ملك السموات والأرض﴾ هه‌رچی له‌ ئاسمانه‌کان و زه‌ویدایه هه‌رمولکی ئه‌وه، وه‌ک ده‌فه‌رمووی: (وهو الله لا اله الا هو له الحمد في الأولى والآخرة) (۷۰/۲۸). وه‌ هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمووی: (الحمد لله الذي له مافی السموات وما فی الأرض وله الحمد فی الآخرة وهو الحکیم الخبیر) (۱/۳۴). ﴿والی الله ترجع الامور﴾ وه‌ ئه‌نجامی هه‌موو کارووباریک، هه‌ر بۆلای خودا ده‌گه‌ریته‌وه ﴿یولج اللیل فی النهار ویولج النهار فی اللیل﴾ شه‌و ده‌کات به‌ناو روژداو روژده‌کا به‌ناو شه‌ودا، واته: له‌شه‌و ده‌خاته سه‌ر روژو له‌روژیش ده‌خاته سه‌ر شه‌و، به‌م شی‌وه‌یه که‌م زیاده له‌ ساته‌کانی شه‌وو روژدا دروست ده‌بی. ﴿وهو علیم بذات الصدور﴾ وه‌ هه‌رئه‌ویشه زاناو به‌ئاگا به‌وه‌ی که‌ له‌ده‌کانه‌یه.

مائتان له‌ ری‌ی خوا به‌خت بکه‌ن:

﴿آمنوا بالله ورسوله﴾ باوه‌ر به‌خواو به‌په‌یام‌به‌ره‌که‌ی بکه‌ن ﴿وانفقوا مما جعلکم مستخلفین فیهِ﴾ وه‌ له‌ومال و سامانه‌ی ئی‌وه‌ی تیاکردوون به‌ جیشین به‌خت بکه‌ن له‌ ری‌ی جیهاد و هه‌رکاریکی تری چاکدا ﴿فالذین آمنوا منکم وانفقوا﴾ جا ئه‌وانه‌تان باوه‌ریان هیناوه له‌مال و سامانیان به‌خت کردووه ﴿لهم اجر کبیر﴾ پاداشتیکی گه‌وره‌یان بۆ هیه‌ه ﴿والکم لا تؤمنون بالله﴾ ئه‌وه چیتانه به‌روانا هیئن به‌خوا؟! ﴿والرسول یدعوکم لتؤمنوا بریکم﴾ وه‌په‌یام‌به‌ریش بانگتان ئه‌کات بۆ ئه‌وه‌ی پروا بینن به‌په‌ره‌ردگارتان ﴿وقد اخذ میثاقکم﴾ و بی‌گومان خواش په‌یمانی لی و هه‌رگرتوون له‌ ری‌ی ئه‌وه‌موو به‌لگه‌و نیشانه‌وه که‌ له‌ ئاسمانه‌کان و زه‌ویدان ﴿ان کنتم مؤمنین﴾ ئه‌گه‌ر ئی‌وه به‌روادان به‌وبه‌لگه‌و نیشانه‌وه، یان ئه‌گه‌ر ئه‌تانه‌وی

بروادر بن، دهئوه ئیستا کاتیتهی ﴿ **هو الذی ینزل علی عبده آیات بینات** ﴾ تهنیا ئه وخوایه یه ئایه تگه ئی ماناروون داده به زینئ بۆ بهنده ی خۆی موحه مه د ﷺ ﴿ **لیخرجکم من الظلمات إلى النور** ﴾ تا له تاریکییه کان ده رتان بئنی بۆ رووناکی ﴿ **وان الله بکم لرؤوف رحیم** ﴾ بیگومان ئه وخوایه به ئیوه خوایه کی به سوژی میهره بانه.

به ختکردنی مال به رله فه تحی مه ککه و دوای فه تح، وه کو یه ک نین:

﴿ **وما لکم الا تنفقوا فی سبیل الله** ﴾ وه ئیوه چیتانه! که مال و سامان به خت ناکه ن له پئی ئایینی خوادا؟! ﴿ **والله میراث السموات والأرض** ﴾ خۆ هه رچی له ئاسمانه کان و زه ویدایه هه ربؤخوا ده میئیه وه به میرات. واته: ئیوه هه موئه مرن و دارایییه که تان به جئ ئه میئئ و خوا ده بیته خاوه نی، جا که وایه ئیستا بۆنایه خشن؟ ﴿ **لا یستوی منکم من انفق من قبل الفتح وقاتل** ﴾ چوونیه ک نین ئه وکه سه تان که پیش (فتح) و (ئازادکردنی مه ککه) مال و دارایی خۆی به خت کردوه و، له گه ل دوژمنانی خوادا جه نگاوه، له گه ل ئه وانه ی تردا که پاش فه تحی مه ککه دین و مال و دارایی خۆیان به خت ده کهن و ده جه نگین، چونکه پیش ئازادکردنی مه ککه، زیاتر پیویستی به به خشی نی مال بوو ﴿ **اولئک اعظم درجه من الذین انفقوا من بعد وقاتلوا** ﴾ ئا ئه وانه که له پیش فه تحی مه ککه وه مالیان به خت کردوه و جه نگان، پله یان گه وره تره له وانه که له پاش فه تحی مه ککه وه مالیان به خت کردوه و جه نگان. (واحیدی) ئه لئ: ئه م ئایه ته له شانی (ئه بوبه کر) دا (خوای ئی رازی بیئت) هات، چونکه ئه ویه که م که سیئ بوو که بروای هیناو مال و سامانی خۆی به ختکردو پارێزگاری له په یامبه ر ﷺ کرد.

سه رنجیک: واحیدی ئه م باسه له (کوله بی) یه وه ریوایه ت ده کا، ئه م کوله بیه شه متمانه پیئکراو نیه و تۆمه تی زۆری له سه ره، خاوه نی کتیبی (کشف الخفاء: ۶۰۲/۲). له (مه یموون) وه ئه لئ: له پیشه و (ئه حمه د) م بیست گووتی: (ثلاثة کتب لیس لها اصل: المغازی، والملاحم، والتفاسیر). خه تی بی (به غداد) یش ئه لئ: (هذا محمول علی کتب مخصوصة فی هذه المعانی الثلاثة غیر معتمد علیها لعدم عدالة ناقليها وزيادات القصاص فيها. فأما کتب الملاحم فجميعها بهذه الصفة، وليس یصح فی ذکر الملاحم المرتبقة والفتن المنتظرة غیر احادیث یسیره. واما کتب التفاسیر: فمن اشهرها کتابا: الکلبی ومقاتل بن سلیمان، وقد قال الإمام أحمد فی تفسیر الکلبی: من اوله إلى آخره کذاب، قيل له فیحل النظر فيه؟ قال: لا، وکتاب مقاتل قریب منه). په راویزی ته فسیری قورتوبی چاپی (۱۴۱۵) هـ (۱۹۹۵) م. ﴿ **وکلا وعد الله الحسنی** ﴾ وه هه ریه کی له وانه ش مالیان به خت کردوه و جه نگان، به پئی پله ی خۆیان خوای میهره بان به ئینی به هه شتی داونه ئی ﴿ **والله بما تعملون خبیر** ﴾ وه خوای هه ق ئاگاداره به کاره کانتان. پیشه و (ئه حمه د) له (ئه نه س) وه ده لئ: (خالیدی کوپی وه لید) و (عبد الرحمن کوپی عه وف) چه ند قسه یه ک چووبه به ی نیا نندا! خالید به عه بدول ره حمانی وت: چیه هه ره به رئه وه که ئیوه چه ند رۆژی پیش ئیمه موسلمان بوون هه رنای برنه وه؟! پاشان ئه وکی شه یه گه یشته وه پیغه مبه ر ﷺ و فه رمووی: ((دعوا لی اصحابی، فوالذی نفسی بیده لوا انفقتم مثل أحد او مثل الجبال ذهبا ما بلغتم اعمالهم)) ئیمامی ئه حمه د ریوایه تی کردوه (۲/۲۶۶). وه هه روه ها (ئه بی سه عیدی) خودریی ده لئ: پیغه مبه ر ﷺ فه رمووی: ((یوشک ان یأتي قوم تحقرون اعمالکم مع اعمالهم)). واته: نزیکه خه لکی بین کردوه ی ئیوه -ئه ی هاوه لآن!- له چاو هی خۆیان به سووک وکه م دابنن، سه عید

ئەلّی: وتمان: جا ئەوانە چ کەساننیکن؟ قورەیشە؟ فەرەمۆی: ((لا، ولكن اهل اليمن لانهم ارق افئدة، والين قلوبا)) نا، ئەوانە لەقورەیش نین، بەلکو لە(یەمەنی)یەکانن، چونکە دل و دەروونی ئەمان زۆر نەرم ترە لەدل و دەروونی ئەوان. پاشان ئاماژە بۆ(یەمەن) کردووە فەرەمۆی: ((هم اهل اليمن، الا ان الإيمان يمان، والحكمة يمانية)). ئێین جەریر رێوایەتی کردووە، بۆ زیاتر سود وەرگرتن لەبارەى دلتەرمیی و ئیمانی ئەهلى یەمەنەوه سەیری (صحیح مسلم) لە (باب تفاضل الإيمان) بەرگی یەك جوژنى دووبەكە. ﴿**من ذا الذى يقرض الله قرضاً حسناً**﴾ هەرکەسیك قەرزی چاك وپاك بدات بەخو، واتە: مال و سامانى خۆى بۆئەوبەخت بكات ﴿**ليضاعفه له**﴾ ئەواخواش چەند قات وچەند بەرامبەر بۆى قەرەبوو دەكاتەوه ﴿**وله اجر كريم**﴾ و پاداشتێكى جوانى بۆ هەیه، ئەویش بەهەشتە. بەلّی.. كاتى ئەم ئایەتە هات (ئەبو دەحداح) وتى: ئەى پەيامبەرى خوا ﷺ

دەستت بێنە، ئەویش دەستیادیە، ئەوجا (ئەبو دەحداح) وتى: ئەوا ئەو باخەیمە كە (۶۰۰) شەش سەد بێ خورمايە بەقەرەز بەخوامدا. ئێنجا كاتى گەراپەوه مال، بانگى خێزانەكەى كردو وتى: زوونیڕە چۆل بکەن، چونکە داومە بەخو بەقەرەز، خێزانەكەیشى وتى: بەه، بەه، بەراستى كارێكى باشت کردوو قازانجى چاكت کردوو. ئێتر دەست بەجى مال و مندالەكەى تیا بردە دەرەوه "پێغەمبەرىش ﷺ فەرەمۆی: ((رب نخلة مدلاة، عروقتها در وياقوت، لابی الدحداح فى الجنة)) ئێین كەسیر. أخرجه ابن أبى حاتم.

موسلمان بە نوری کردووی خۆى رى دەرەکا:

﴿**يوم ترى المؤمنين والمؤمنات**﴾ رۆژى قیامەت پیاوان و ژنانى بڕوادر دەبینى ﴿**يسعى نورهم بين ايديهم وبأيمانهم**﴾ پووناکیەکیان لەبەردەم و لەلای راستیانەوه دەرەوشیتهوه ﴿**بشراكم اليوم**﴾ فریشتە پێیان دەلێت: دەسا ئەمڕۆ مژدەبى لێتان ﴿**جنت تجري من تحتها الأنهار**﴾

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرَانُكَ الْيَوْمَ جَنَّتْ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ يَوْمَ يَقُولُ الْمُتَّقُونَ وَالْمُتَّقَاتُ لَئِذَا نَا أَمْنُوا أَنْظَرُونَا نَقْتَسِبْ مِنْ نُورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا فَضَرَبَ بَيْنَهُمْ سُبُورًا بَابُ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظُهُرُهُ مِنْ فِتْنَةٍ الْعَذَابِ ﴿١٣﴾ يَنَادُونَهُمْ أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَى وَلَكِنْ كُنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّبْتُمْ الْأَمْ نَدُلُّكُمْ عَلَى مَأْذِنِ اللَّهِ وَغَرَّبَكُمْ بِالْأَلْغُورِ ﴿١٤﴾ قَالُوا لَمْ يَأْخُذْ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مَأْوِيَّتُكُمُ النَّارُ هِيَ مَوْلَاكُمْ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾ أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾ أَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾ إِنَّ الْمَصْدِرَيْنِ وَالْمُصَدِّرَاتِ أَفْرُؤُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يَضْعَفُ لَهْمُ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

بەباخانێك جوگەو رووبار بەژێردارو درەخت و كۆشكەكانیدا دەروات ﴿**خالدين فيها**﴾ بەهەتا هەتايش تێیدا ئەمێننەوه ﴿**ذلك هو الفوز العظيم**﴾ ئائەوہیە سەر كەوتن و سەرفرازیی گەورە.

دووڕازەكان لە موسلمانان دەخوان لایەکیان لێبەنەوه:

﴿**يوم يقول المنافقون والمنافقات**﴾ لەو رۆژەدا پیاوانى دووڕوو و ژنانى دووڕوو دەلێن: ﴿**لليذين آمنوا انظرونا نقتبس من نوركم**﴾ بەوانەى باوەریان هیناوه دەلێن: چاوەڕوانیمان بکەن با لە رووناکیەكەتان وەرگیرن ﴿**قيل ارجعوا وراءكم**﴾ بە گالتەوه پێیان ئەوترى: بگەرێنەوه بۆ دواوەتان -بۆدوینا- ﴿**فالتمسوا نورا**﴾ لەوى رووناکیەك بخوان ﴿**فضرب بينهم بسور له باب**﴾ دەستبەجى شوورەیهك دەخړیتە نێوان ئیماندارەكان و موناфіقهكان دەرگایەكى تیاىە ﴿**باطنه فيه الرحمة**﴾ دیوى ناوہوى رحمەتى تێداىە، واتە: ئەوہى لە

ئیمانداره کانه وه دیاره ﴿و ظاهره من قبله العذاب﴾ له دیوی دهره وهشی سزایه، واته: ئه وهی له مونا فقه کانه وه دیاره ﴿^{۱۴} ینادونهم الم نکن معکم﴾ جا به ههشتیه کان ده چنه جیی خویان و دوپروه کانیش بانگیان لیئه کهن و ئه لئین: باشه ئیمه له گه ل ئیوه نه بووین؟ ﴿قالوا بلی ولکنکم فتنتم انفسکم﴾ موسلمانان ئه لئین: به لی به ره واته له گه لمان بوون، به لام ئیوه خوتانتان تووشی دوپرووی کرد ﴿وتریستم﴾ چاوه پروانیتان ده کرد تووشی به لا یین. له سووره تی (تهوبه: ۹۸) ده فهرموی: (وتریص بکم الدوائر) خوتان مه لاس دابوو که زیان به موسلمانان بگه یه نن ﴿وارتبتکم﴾ هه میشه له دوودلی و گوماندا ده ژیان به رامبه به ئایینه که ی خوا ﴿و غرتکم الامانی﴾ و هیوا و ئاره زوی نه شیوا فریویدان ﴿حتى جاء امرالله﴾ تا فهرمانی خوا هات به مردن ﴿و غرکم بالله الغرور﴾ شهیتانی خراپکاریش سه باره ت به بریاره کانی خوا فریویدان ﴿^{۱۵} فالیوم لا یؤخذ منکم فدیة ولا من الذین کفروا﴾ ئه مرۆش فدییه که له ئیوه وه لوانهش بی پروا بوون وه رناگیری ﴿ما واکم النار﴾ جیگا و ماواتان ئاگری دۆزه که ﴿هی مولاکم﴾ ئه و شایسته تره پیتان ﴿وبئس المصیر﴾ ئاگریش خراپ جیگای گه رانه وه یه.

کاتی ئه وه نه هاتوه که دلی موسلمانان بۆ یادی خوا بکوری؟:

﴿^{۱۶} الم یأمن الذین آمنوا ان تخشع قلوبهم لذكر الله﴾ ئایا کاتی ئه وه نزیک نه بوته وه بۆه وانه ی پروایان هی ناوه که دله کانیان نه رم بی بۆ یادی خوا ﴿وما نزل من الحق﴾ بۆه وهی دابه زیه له قورئان؟ موسلمانان کاتی هاتنه مه دینه ژیانکی باش و خوشیان ده سکوت، به وهی ئه وه وه هندی سستی رووی تیگردن، نه و جا خوی گه وره ئه و گله ییه ی لیمان کرا (۴) سال بوو. (عه بدولای کوری مه سعود) ئه لی: ما وهی موسلمان بوونمان و نه و گله ییه ی که لیمان کرا چوار سال بوو! موسلیم ۲۳۱۹/۴. و نه سانی ۴۸۱/۶. ﴿ولا یکنوا کالذین اوتوا الکتاب من قبل﴾ وه ئه وانه نه بن که له پیش قورئانه وه کتیبیان پیدرابوو، له جووله که و گاور ﴿فطال علیهم الامد فقست قلوبهم﴾ زوریان به سه را تیپه ری، ئه و سا دلیان ره ق بوو ﴿وکثیر منهم فاسقون﴾ وه زۆربه شیان له تاعه تی خوا ده رچوون ﴿^{۱۷} اعلما ان الله یحیی الارض بعد موتها﴾ بزائن که بیگومان هه رخا زه وی زیندو ده کاته وه پاش مردنی، واته: پاش وشکبوونی ﴿قد بینا لکم الايات﴾ بیگومان نیشانه کانی ده سه لاتی خو مانمان بۆ روون کردنه وه ﴿لعلکم تعقلون﴾ به شکو ژیریان به کاریین و تیبگه چیان تی دایه، جا دله کانتان نه رم بی.

پاداشی خیر و مه ندان و راستان و شه هیدان:

﴿^{۱۸} ان المصدقین والمصدقات﴾ بیگومان ئه و پیاوو ژنه خیرخوازو سامان به خشانه له ری خوادا ﴿واقرضوا الله قرضا حسنا﴾ ئه وانهش قهرزیکی چاکیان به خوا دا ﴿یضاعف لهم﴾ ئه و قهرزیان بۆ چهند به رانه به نه کریته وه ﴿ولهم اجر کریم﴾ و سه ره پای ئه وه یش پاداشتیکی جوان و چاکیان بۆ هیه، ئه و یش به هه شته ﴿^{۱۹} و الذین آمنوا بالله ورسله﴾ ئه و که سانهش که پروایان هی ناوه به خوا و به یه مبه رانی ئه و ﴿اولئک هم الصدیقون﴾ ئاوه وانه، ئه وانه باوه ریان به پیغه مبه ره کان کردوه، له به ره ئه وه پله ی صدیقیه ت و راستگووییان وه رگرتوه. ((ان اهل الجنة لیتراءون اهل الغرف من فوقهم، کما تتراءون الکوکب الدري الغابر فی الأفق من المشرق او المغرب لتفاضل ما بینهم، قالوا یا رسول الله! تلك منازل الانبیاء لا یبلغها غیرهم! قال: بلی، والذي نفسي بیده! رجال آمنوا بالله وصدقوا المرسلین)). رواه البخاري فتح: ۳۸۶/۶. موسلیم: ۲۱۷۷/۴. واته: به راستی به هه شته کان خه لکانی کۆشک و باله خانه ی به هه شتیانی لای سه رووی خویان وه که ئه ستیره یه کی دره وشاوه ی دور له ئاسۆ له خۆ ره لات، یا خۆ رئاو ده بینن (ئه وهنده جیاوازی پله یان هیه) وتیان: ئه ی پیغه مبه ر ﷺ جائه وه باره گای پیغه مبه رانه، کی ئه گاته ئه و ی؟!)

فرمودی: سویند به وزاته‌ی که گیانی منی به ده‌سته! نه‌وانه (پیغه‌مبه‌رنین) نه‌وانه نه‌وپیاوانه‌ن که پروایان به‌خوا هی‌ناوه و ته‌سیدی پیغه‌مبه‌رانیان کردوه! به‌لی ثم به‌رنامه و نایینه پاسه‌وانی چاکی نه‌وی، هرگیز بی‌ئیشکچی و پاسه‌وان راناوه‌ستی، وه له‌م سه‌رزویه‌دا بی‌جیهاد گه‌شه ناکات، جیهاد بو‌پاراستنی عه‌قیده و بانگه‌وازو پاراستنی بانگه‌وازه‌ران له‌ئه‌زیت وئه‌شکه‌نجه‌ی دوژمنانه، وه بو‌گه‌یاندنی بانگه‌وازی یه‌کخواپه‌رستییه به‌هه‌موو دنیا ﴿وَالشَّهَدَاءَ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ﴾ شه‌هیدانیش پاداشت و رووناکی خو‌یان هه‌یه ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ نه‌وانه‌ش که بی‌پروا بوون و نایه‌ته‌کانی ئیمه‌یان به‌درو ده‌کرد ﴿وَلَنْكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ﴾ نا نه‌وانه‌ن هاوه‌له‌کانی ناگری دوزه‌خ.

ژیانی نه‌م دنیا‌یه هه‌ر گه‌مه و بادی هه‌وا‌یه:

﴿اعلموا انما الحياة الدنيا﴾ بزانی که به‌پرستی ژیا‌نی نه‌م دونیا‌یه ﴿طعب و لهو و زينة و تفاخر بینکم و تکاثر فی الاموال و الاولاد﴾ ته‌نا گه‌مه و گه‌پ و جوانی‌بو و زورکردنی مال و منال و خو‌ه‌له‌کیشانی نیوانتانه ﴿کمثل الغيث اعجب الکفار نباته﴾ وه وینه‌ی بارانی‌که شیناییه‌که‌ی کشتیاران سه‌رسام بکات ﴿ثم یهیج فتراه مصفرا﴾ پاشان وشک ببی‌ جاییبزی‌به زه‌رد بووی ﴿ثم یكون حطاما﴾ دواتر وردو خاشاک ببی و (با) هه‌ر پرووشه‌ی بباته جیگا‌که‌وه، واته: زیبا و جوانی نه‌م دونیا‌یه‌ش هه‌روه‌که مه‌زرا و کشتو‌کالی‌ک وایه که زوربه‌جوانی و پیک و پیکی بنج داکوتی، سه‌وز ببی، پاشان وشک و زه‌رد وه‌ر گه‌پ و بایه‌کی توندی بو‌ه‌له‌که‌وی هه‌ر پرووشه‌ی بخاته بن داریک ﴿فی الآخرة عذاب شدید﴾ له‌پاشه‌روژیشدا سزایه‌کی سه‌خت هه‌یه بو‌کافرو بی‌باوه‌ران ﴿ومغفرة من الله ورضوان﴾ لی‌بوردن و ره‌زامه‌ندی‌کیش لا‌وخوا هه‌یه بو‌دوستانی ﴿وما الحياة الدنيا الا متاع الغرور﴾ ژیا‌نی دونیا ته‌نا کالای ده‌ستخه‌پوکاره، که‌ه‌ابوو

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالشَّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾ اَعْلَمُوا اِنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَهُوَ زِينَةٌ وَتَفَاخُرُ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِى الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ اَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًا ثُمَّ يَكُونُ حُطَمًا وَفِى الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا اِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿٢٠﴾ سَابِقُوا اِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ اَعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢١﴾ اَمَّا اَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ فِى الْاَرْضِ وَلَا فِى اَنْفُسِكُمْ اِلَّا فِى كِتَابٍ مِّنْ قَبْلِ اَنْ نَّبْرَاهَا اِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾ لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا اَتَاكُمْ اِنَّكُمْ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾ الَّذِىنَ يَخْلُوتُ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبَخْلِ وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾

هوشیار بن و نه‌خه‌له‌تین به‌دونیا ﴿سابقوا إلى مغفرة من ربكم﴾ ئه‌ی خه‌له‌کینه! پی‌شپ‌رکی بکه‌ن بو‌هویه‌کانی لی‌بوردن له‌په‌روه‌ردگار تانه‌وه به‌ته‌وبه‌و کرده‌وی چاک ﴿جنة عرضها كعرض السماء والارض﴾ وه بو‌گه‌یشتن به‌به‌ه‌شتی‌ک که‌پانایی و فراوانی‌یه‌که‌ی، وه پانتایی ناسمان و زه‌ویه، وه له‌سووره‌تی ترده نه‌فه‌رموی: ((وجنة عرضها السموات والارض أعدت للمتقين)) (۱۳۳/۲). جا ئه‌گه‌ر سه‌رنجی‌کی وردی زانیاری‌یا‌نه بدریت له‌فراوان بوونی بو‌ونه‌ور - به‌تایبه‌ت نه‌م‌پو - نه‌وا هه‌موو مرو‌قی‌ک مل رانه‌کی‌شی بو‌ئه‌م راستی‌یه‌و، هه‌چ سه‌رلی‌کردنه‌وه‌یه‌کی ناوی ﴿عدت للذين آمنوا بالله ورسله﴾ ناماده‌کراوه بو‌ئه‌وه‌که‌سانه‌ی پروایان هی‌ناوه به‌خواو به‌په‌یامبه‌رانی ﴿لك فضل الله يؤتیه من يشاء﴾ نه‌وه‌ش فه‌زلی خوایه، ده‌یدات به‌هه‌ر که‌سی خو‌ی بیه‌وی و شایسته‌ی بی‌ت ﴿الله ذو الفضل العظيم﴾ وه‌خوا خاوه‌نی فه‌زل و به‌خششی گه‌وره‌یه.

هەرچیتان تووش ئەبێ بەرلەوه نووسراوه:

﴿ **۲۲ ما اصاب من مصيبة في الأرض ولا في نفسك** ﴾ هیچ بەلای و هەمەتیەکتان تووشتان ناییت نە لەزەویدا - وەك و قات و قیری.. هتد - وەنە لەخۆشتاندا - وەك نەخۆشیی و مردن - ﴿ **إلا في كتاب من قبل ان نبرأها** ﴾ مەگەر پێش ئەو بەدی بێنن لە (لوح المحفوظ) دا تۆمار کراوه، واتە: هەرچی رووبداو پێش بێت، ئێمە پێش ئەو تۆمارمان کردووە و ئاگادارین لێی. (عبدوللای کوری عومەر) دەلی پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: ((قَدَّرَ اللهُ المقادير قبل ان يخلق السموات والأرض بخمسين ألف سنة)) موسلیم. ۲۰۴۴/۴، ئەحمەد: ۱۶۹/۲، ترمزى: ۳۷۰/۶. خوا پەنجاهەزار سال بەرلەوه کە ئاسمانەکان و زەوی بەدی بێنی هەموو رووداوو بریارێکی خۆی تۆمار کردووە و نووسیوه ﴿ **إن ذلك على الله يسير** ﴾ بەراستی ئەوەش بۆخوا شتێکی ئاسانە ﴿ **۲۳ لكيلا تأسوا على ما فاتكم** ﴾ ئەمەش بۆئەوێ خەفت نەخۆن بۆئەوێ لە دەستتان چوو. واتە: کاتی زانیتان کە هەموو شتێ هەر بە بریاری خواوە، ئیتر دلتان دائەمرکیتەوه. ﴿ **ولا تفرحوا بما آتاكم** ﴾ وە بەوەش غەڕامەن پیمان بەخشیون، واتە: رژدی و چرووکی تیا مەکن، و لەخۆبایی مەبن، چونکە هەموو شتێک بە دەستی خۆمانە، گومانیش نیە کە ئەگەر مرووێ خۆی نەبەستیت بە دەسەلاتی پەرەردگاریەوه بەرگەى هیچ شتێک ناگرێ، بۆیە ئەبێ لە هەموو قوناغەکانی ژيانیدا دلی خۆی بەبەستێ بەزاتی خواوه ﴿ **والله لا يحب كل مختال فخور** ﴾ وە خوا کەسانی لە خۆبایی بوو. خۆهەلکێشی خوش ناوی ﴿ **۲۴ الذين يبخلون ويأمرون الناس بالبخل** ﴾ ئەوانەى خۆیان رژدی و چرووکی ئەکەن و سەرەرای ئەوەش، فەرمان بە خەلکی دەکەن ﴿ **ومن يتول فإن الله هو الغنى الحميد** ﴾ وە هەرکەسێک پشت هەلبکات لە سامان بەختکردن، ئەو بێگومان خوا بێ نیازە لەو خەلکەو لەمال بەختکردنەکەى، وە بۆخۆی هەمیشە سوپاسکراویشە، لەجیگەیهکی تردا ئەفەرمووی: (إن تكفروا أنتم في الأرض جميعا فإن الله لغنى حميد).

بە عەدل و بە ئاسن، ولات سەقامگیر دەبێ:

﴿ **۲۵ لقد أرسلنا رسلنا بالبينات** ﴾ سویند ئەخۆم بێگومان پەيامبەرەکانمان بەچەندین نیشانە و موعجیزەى پوونەوه رهوانەکرد ﴿ **وانزلنا معهم الكتاب والميزان** ﴾ وە لەگەڵیاندا نامە و ترازووی دادمان نارد ﴿ **ليقوم الناس بالقسط** ﴾ بۆ ئەوێ خەلکی بەعەدالەت و دادگەری هەلسن و مامەلە بکەن لەگەڵ یەکتەری ﴿ **وانزلنا الحديد فيه بأس شديد** ﴾ ئاسنیشمان دروستکرد کە زەبرێکی توندی تیا بە بۆ جەنگ و کوشتارپێکردن لە حالەتی جەنگدا، وە بۆپاراستنی ولات و نیشتمان و پیادەکردنی عەدل و عەدالەت و چەسپاندنی حەق و راستیی، چونکە زۆرینەى هۆجەنگیەکان، هەر لەمادەى ئاسن دروست ئەکری ﴿ **ومنافع للناس** ﴾ جگە لەوەیش گەلێ سوودیشی تێدا بە بۆخەلک لەکاتی ئاسایش و ئاشتیدا بۆ بیناسازی و پیشەسازی و کشت و کال و.. هتد. بەکورتیی: زۆرەى پێداویستیەکان پێویستیان بە ئاسن هەیه ﴿ **ليعلم الله من ينصره ورسله بالغيب** ﴾ تا لەجیهانی واقعیشتا خوا بزانی و ببینی کێ ئایینی خوا پەيامبەرەکانی سەردەخات بەبەکار هیانی ئاسن لەجیهادی دوژمناندا لە حالی غیبیدا ﴿ **إن الله قوى عزيز** ﴾ بە راستیی خوا، خواوەکی بەهیزی دەسەلاتدارە، ویستی لەهەرکەسێک بێ سەری دەخات. (ئین کەسیر) ئەلێت: خوا مادەى ئاسنی کردووە بەتەمیکاری ئەوانەى لەهەق و راستیەکان نکوولی ئەکەن پاش ئەوێ کە لەلایەن پیغەمبەرەوانەو تێگەیهنران و، ملیان رانەکیشا.. هەر بۆیەش پەيامبەری ئازیزمان (موحەممەد ﷺ) سیازدە سال لەمەکەدا هەولیدا بۆ تێگەیانندی کۆمەل، جاپاش ئەو کە بەتەواوی تێگەیاندن و کەلکیان لی وەرەگرت، ئیتر بەناچاری فەرمانی کۆچ دراو، پاشان جیهاد کردن لەگەڵیاندا بەهەموو جوړە چەکیکی ئەوسەردەمە. پیغەمبەری

خواتین دہ فرموی: ((بعثت بالسيف بين يدي الساعة حتى يعبد الله وحده لا شريك له، وجعل رزقي تحت ظل رمحي، وجعل الذلّة والصغار على من خالف أمري، ومن شبهه بقوم فهو منهم))، ۵۰/۲. ۳۱۴/۴. واتہ: لہ نزیکی ناخرزہ مانہ وہ منی بہ (شیر) وہ نارد بوئہ وہی کہہ رخوی بہرستریّت، وهرزق ورؤزی خستہ ژیرسیبہری رمہ کہہ وہ، وہ سووکی و ریسواییشی بریاردا بوکہ سانی لہ فرمانی من سہرپیچی بکہن، وہہرکہ سیکیش خوی بہ قہوم و کوہم لیک بچوینیئہ وہ لہ وانہ.

نومہ تانی پیشو لادہریان زور بوو:

﴿لقد أرسلنا نوحا وإبراهيم﴾ بہ راستی نوح و ئیبراہیممان نارد بولای ہوزہ کانیان ﴿وجعلنا فی ذریعتہما

النبوة والكتاب﴾ و پیغہ مہریتی و کتیبمان دا

بہ نہ وہ کانیان ﴿فمنہم مہتد﴾ جا ہندیکیان رینما بوون ﴿و

کثیر منہم فاسقون﴾ و زوریکیشیان لہ ریگہی راست

دەرچوون ﴿ثم قفینا علی آثارہم برسلتنا﴾ پاشان

پیغہ مہرہ کانمان ہینا بہ شوینیاندا، واتہ: پہ یامبہردوای

پہ یامبہریان بوئیرا: موسا، ئیلیاس، داود،

سولہ یمان.. ہتد ﴿وقفینا بعیسی ابن مریم﴾ وہ عیسی

کورپی مہرہ میثمان ہینا بہ شوینئہ واندا ﴿واتیناہ

الانجیل﴾ و ئینجیلیثمان پیدا کہ موژدہی بہ ہاتنی

پیغہ مہرؑ ئەدا ﴿وجعلنا فی قلوب الذین اتبعوہ رافۃ

ورحمۃ﴾ سوژو بہ زہییہ کمان خستہ نیو دلیئہ وانہ وہ

کہ شوینی دہ کہوتن ﴿ورہبانیۃ ابتدعوہا﴾ گوشتہ گیری و

رہبہ نیان داہینا و کردیانہ پیشہ یان ﴿ما کتبناہا علیہم﴾

ئیمہش پیویستمان نہ کردبوو لہ سہریان کہ تہرکی دنیا

بکہن بہ لکو ہندی قہشو گوشتہ نشینہ کانیان ہلیان بژارد

بو خویان، پیغہ مہرمان محمہد ﷺ فرموویہ تی: ((لکل

نبي رهبانية، ورہبانیۃ، ہذہ الامۃ الجہاد فی سبیل

لَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَاَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَاَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مِنْ يَصْرُهُ وَرُسُلُهُ بِالْغَيْبِ اِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٥٠﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا وَاِبْرٰهِيْمَ وَجَعَلْنَا فِيْ ذُرِّيَّتِهِمَا النَّبُوَّةَ وَالْكِتٰبَ فَمِنْهُمْ مُّهُتَدٍ وَكَثِيْرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُوْنَ ﴿٥١﴾ ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلٰى اٰثَرِهِمْ بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسٰى ابْنِ مَرْيَمَ وَاٰتَيْنٰهُ الْاِنْجِيْلَ وَجَعَلْنَا فِيْ قُلُوْبِ الَّذِيْنَ اتَّبَعُوْهُ رَافَقَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوْهَا مَا كَتَبْنٰهَا عَلَيْهِمْ اِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا فَآتَيْنَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مِنْهُمْ اَجْرَهُمْ وَكَثِيْرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُوْنَ ﴿٥٢﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اتَّقُوا اللَّهَ الَّذِيْ وَاٰمَنُوْا بِرُسُوْلِهِ يُؤْتِكُمْ كُفٰلًا مِنْ رَّحْمَتِهِ وَجَعَلَ لَكُم نُوْرًا تَمْشُوْنَ فِيْهِ وَتَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٥٣﴾ لِيَاْعْلَمَ اَهْلُ الْكِتٰبِ اَلَا يَقْدِرُوْنَ عَلٰى شَيْءٍ مِّنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيْهِ مِّنْ شَآءٍ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ ﴿٥٤﴾

الله)) اخرجہ احمد: ۲۶۶/۳. واتہ: ہر پیغہ مہرہی رہبانیہ تیکی بوخوی بوو، رہبانیہ تیئہ نومہ تہیش -

نومہ تی ئیسلام - جیہاد کردنہ لہرپی خوادا. ﴿الا ابتغاء رضوان الله﴾ بہ لام دایان ہینا بہ مہبہستی رہزامندی

خو ﴿فما رعوہا حق رعایتہا﴾ کہچی پاریزگاری و رعایہ تیان نہ کرد، واتہ: دوو جار تووشی ہلہ بوون، جاریکیان

بیئہ وہی خو مولہ تی دابن گوشتہ گیریان بوخویان داہینا، جاریکی تریش ہرچیہ کیان و ت راستیان نہ کرد لہ گہل

خویاندا. جا بہم نایہ تہ روون بوویہ وہ کہ خوی گہورہ گوشتہ گیری و رہبہنی فہرز نہ کردبوو لہ سہریان، بہ لام

گاورہ کان خویان بہ نیازی رہزامندی خو دایان ہینابوو، کہچی نہشیان توانی بہ باشی ناگاداری بکہن و بیپاریزن،

ئہ وہبوو بہروالت داوای تہقواو صہلاحہ تیانئہ کرد، بہ لام لہ ژیرہ وہ دہستیان کرد بہ حہرام خواردن و دہست

دریژی بوسہر یہ کترا ﴿فاتینا الذین آمنوا منهم اجرهم﴾ ئینجا ئیمہش پاداشیئہ وانہ یانمان دایہ وہ کہ پروایان

به موحه ممد ﷺ هیڼا ﴿و کثیر منهم فاسقون﴾ و زوربه شیان له فرمان و تاعه تی خوا درچوون ﴿یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله﴾ نهی نه وانهی بپرواتان هیڼا وه به موساوعیسا پاریز له قده غه کراوه کانی خوا بکه ﴿و آمنوا برسوله﴾ وه بپروا بیڼن به په یامبه رکه ی موحه ممد ﷺ ﴿یؤتکم کفلین من رحمته﴾ نهوسا دوپاداشتان نه داته وه له به زه یی خو ی. (نه بوموسای نه شعریی) ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فرموی: ((ثلاثة یوتون اجرهم مرتین: رجل من اهل الكتاب آمن بنبيه وآمن بی فله اجران، وعبد مملوك ادى حق الله وحق موالیه فله اجران، ورجل ادب اتمه فأحسن تأدیه ثم اعتقها وتزوجها فه اجران)) أخرجه البخاري: فتح الباري: ۱/۲۲۹. ومسلم: ۱/۱۳۴. واته: سی کهس پاداشیان دو به رامبه ر ده بیټ: پیاوی له خاوه ن نامه کان که پروای به پیغه مبه رکه ی خو ی هیڼابی و بپروا به منیش بیټ، وه بنده یه کیش مافی خواو، مافی گوره و ناگاهه ی خو ی جیبه جی بکا، وه پیاوی کیش به پیک و پیک نه دهب و ویلی که نيزه که ی بدا، پاشان نازادی بکاو بیه نی ﴿و يجعل لکم نورا تمشون به﴾ نوریکتان بداتی که ری پیکه ن ﴿و یغفر لکم﴾ له گوناوه کانیشتان بپوری ﴿والله غفور رحیم﴾ و نهو خواجه خواجه کی زور لیبوره ی میهره بانه ﴿لئلا یعلم اهل الكتاب الا یقدرون علی شی من فضل الله﴾ تا خاوه ن نامه کان - نه وانه یان ټیمانیا ن نه هیڼا - بزائن که هیچ شتیکیان له فزل و چاکه ی خوا به ده ست نیه. واته: ناتوانن په یامبه ریه تی داپن هر بوخویان و وا بزائن په یامبه ر هر نه بی له وان بیټ! ﴿وان الفضل بید الله یؤتی به من یشاء﴾ و تا بزائن که په یامبه ریټی که - گوره ترینی فزله - به ده ستی خواجه ده دیات به هر که سی خو ی بیه وی ﴿والله ذو الفضل العظیم﴾ بیگومان خوا خاوه ن چاکه و فزلی گوره یه، جا که و ابوو پیشرکی بکه ن بو به هشت و مل رابکیشن بو فرمانه کانی خواو بیشزانن که خوا ناره زوی خو یه تی کی نه باته به هشته وه، کیشتی لی بیبه ش نه کات.

له (۲۴) ی شه عبانی (۱۴۱۷) ک به رامبه ر به (۱۹۹۷/۱/۳) پاش نویژی به یانی، کاترمیر (۷:۰۰) له نووسینی

ته فسیری نه م سوورته بوومه وه له هله بجه ی زامدار له (راگه یان دنی بزوتنه وه).

کوتایی جزمی بیست و هوت

والله الحمد والمنة.

*** **

۵۸- سوورته ی (موجاده له یه

مه ده نییه و (۲۲) نایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

نه م سوورته له پاش سوورته ی (مونافیقون) وه هاتوه، باسی چند بنه ماو حوکمیکی ئیسلام ده کات، سه بارت به (ظیهار) و نهو تولو بریتیه ی ده که ویته سهر (ظیهار) کار. شیوه و نادابی دانیشتن له ناویه کتردا. هر که سی که بیه ویټ بپرواته خزمه تی پیغه مبه ر ﷺ، پیوسته پیش نه وه ی بجیت، خیرو (صه ده قیه که) بدات به هه ژاران. خوش نه ویستنی دوژمنانی دینی خوا.. هه روه ها باسیکی دوو پورازه کان له گه ل باسیکی جووله که کاند، بو یه که مجار رووداوو داستانه که ی خاتوو (خوله) ده گپریته وه و ئینجا حوکمی (ظیهار) پاشان باسی چپه و سرتی دوو کهس له ته که یه کتردا، یان زیاتر له دوو کهس ده کا.. هتد. جابه م شیوه یه ش ده ست پیده کات: ﴿بسم الله الرحمن الرحیم﴾ * ۱ قد سمع الله قول التي تجادلك فی زوجها ﴿بیگومان خوا قسه ی نهو ژنه یه بیست گفت و گو ی له گه ل توکورد (نه ی موحه ممد ﷺ) له باره ی میرده که یه وه ﴿وتشتکی الی الله﴾ و سکا لی بو لای خوا نه برد بو چاره سهر

﴿**والله يسمع تحاوركما**﴾ له کاتیکدا خواش گوئی له گفتوگوکە ی هەردووکتانە وە بوو. رۆژیک (ئەوسى كورى سامیت) رکی له خاتوو (خەولە) ی هاوسەری هەلسا وتی: تۆ له جینگە ی دایکمی، پاشان (خەولە) رۆیشت بۆلای پەيامبەر ﷺ و رووداوەکە ی بۆگێرایەو، ئەویش فەرموی لییحەرام بوویت و نابێ بگەرێیتەو لای. (خەولە) ش وتی: سویند بە خوا تەلاق بە دەمیا نەهاتوو و باوکی مندا لایم و خوش ئەوی، پەيامبەریش ﷺ وەلامی هەر ئەو وەبوو بۆی، ئیتر خەولەش هەر ئەرویش و ئەهات و بە خەفەتەو ئە تلایەو و رووی دەکردە خواو هاناو سکالای خۆی بۆخوا دەبرد، دەرەنجام خۆی میهرەبانیش بۆ وەلامەکە ی چوار ئایەتی ئەو لای ئەم سورەتە ی ناردە خوارەو. پێشەوا ئەحمەد. ۴۱۰/۶ ﴿**إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ**﴾ بەراستی خوا خۆیەکی بیسەری ئەو پارانەو و توو و یترە ی ئەوانە، بە کردو کرداریشیان بینایە.

(ظیهار) و بار تە قاکە ی:

سُورَةُ الْجَاثِيَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾ الَّذِينَ يَظْهَرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِسَائِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا الَّتِي وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ غَفُورٌ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ يَظْهَرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحَرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ ذَلِكَ تُوعُظُونَ بِهِ وَالَّذِينَ يَتَمَسَّوْنَ خَيْرٌ ﴿٣﴾ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَمَاطَعُ سِتِّينَ مَسْكِينًا ذَلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَيَلِكْ حُدُودَ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُجَادُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَكُنُوزُ كَاكِتٍ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ بَنَاتٍ وَلَكِنَّهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا أَحْصَاهُ اللَّهُ وَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٦﴾

الْمُرْآتَانِ ۵۴

﴿**الذين يظاهرون منكم من نسائهم**﴾ ئەوانەتان لە ژنە کانتان (ظهار) ئەکەن و پێیان ئەلێن: ئێو لە جیبی دایکمان، یان وەك پشتی دایکمان ﴿**ماهن امهاتهم**﴾ ئەوانە دایکیان نین ﴿**ان امهاتهم الا اللاتي ولدنهم**﴾ دایکیان هەر ئەو ژنانەن ئەوانیان لیبوو ﴿**وانهم ليقولون منكرا من القول وزورا**﴾ وە بەراستی ئەوانە قسە یەکی ناپەسەند و درۆ یەکی نابەجی دەکەن ﴿**وان الله لعفو غفور**﴾ وە بەراستی خوا خۆیەکی بەخشەری گوناھپۆشە. بەلێ... لە پێش ئیسلامدا کەسیک بە ژنەکە ی وتبا: تۆ بۆ من وەك دایکمی، بە عەرەبی: (انتِ كظهر امی) ئیتر بەهەتاھەتایی لێی یاساغ ئەبوو، جا کاتی ئیسلام هات ئەو رەفتارە ی هەلوە شان دەو و بە تەلاق ی دانەناو، بڕیار یشیدا کە ئەگەر ئەو پیاو بەو ی ئەو ژنە بکاتەو بە ژنی خۆی ولەگەلیا بژی، ئەبێ کە فارەت بدات، بەو شیوہ یە کە لە ئایەتی دوا ییدا روون کراو تەو. ئینجا باسی کە فارەتی ئەو وشە یە دەکا کە دەلێ تۆ لە جیبی

دایکمی، یان تۆ بۆمن وەك پشتی دایکمی ﴿**والذين يظاهرون من نسائهم**﴾ ئەوانە ی لە ژنە کانیان (ظیهار) ئەکەن ﴿**ثم يعودون لما قالوا**﴾ لە پاشان دەگەرێنەو و پەشیمان دەبنەو لە قسە ی خۆیان و ئەیانەو ی بیانکەنەو بە ژنی خۆیان، ئەو دەبێ پێش ئەو یەکی لەم سێ شتە بکەن: ﴿**فتحرير رقبة من قبل ان يتماسا**﴾ یە کەم: پێش ئەو ی بکەن یەك و تیکەلێی ژن و میتردی بکەن، بەندە یەك نازاد بکەن، واتە: ئەگەر (ظیهار) کار و بیستی هاوسەرەکە ی بکاتەو بە ژنی خۆی، ئەو نابێ نزیک ی بکەو ی تەو تا کە فارەت ئەدا ﴿**ذلكم توعظون به**﴾ ئەو ی خوا واجبی کردە سەرتان لە نازادکردنی بەندە نامۆژگارییە کە بۆتان، نامۆژگاریتان پێ دەکری، تا جاریکی تر ئەو وتانە بە دەمتان ئەینە ﴿**والله بما تعملون خبير**﴾ خواش ناگادارە بەو کارو کردەوانە ئێو دەیکەن ﴿**فمن لم يجد فصيام شهرين متتابعين**﴾ دوو ھ: ئەو کەسە ی کۆیلە ی نەبوو نازادی بکات، یان پارە ی نەبوو پێی بکری، ئەو ئەبێ دوو مانگ لەسەر یەك

به وردی هه والی هه موو ئه وکارو کرده وانه یان پیده دا ﴿ **إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ** ﴾ به راستی خوا به هه موو شتیك زاناو ناگایه.

جووله که و ناژاوه گیر بیان :

جووله که و دوو پرووه کان هه میشه له ناو خو یاندا چیه چپیان بوو، وه به جوړی ده یان روانیه موسلمانان کانیا و هک بلئی شتیك روویدایی، جا ئه مانیش ئه و ده یان پیی ناخوش بوو، بویه هاناو سکا لایان بو په یامبه ر ﷺ برد، پاشان وهک (ئیین عه باس) ئه لی ئه م ئایه ته هات و فهرمووی: ﴿ **أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَهَوْنَا عَنِ النَّجْوَى** ﴾ ئایا سهرنجت به لای ئه وانه دا نه داوه له چپه و سرت ه - له رووی موسلمانان کاندا - قه دهغه کراون ﴿ **ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نَهَوْنَا عَنْهُ** ﴾ پاشان هه میسان ده گه رینه وه بو ئه و کاره ی لی یان یاسا غکرا بوو؟ ﴿ **وَيَتَنَاجَوْنَ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ** ﴾ وه له ناو یه کتردا به رده وام به کاری تاوان و خراپه و دوژمنایه تی و، نا فهرمانی په یامبه ر ﷺ، چپه و سرت ه سرت ده که ن ﴿ **وَإِذَا جَاؤُوكَ حَيَّوكَ بِمَا لَمْ يحْيِكَ بِهِ اللَّهُ** ﴾ وه کاتی کش بین بو لات، به جوړی سلوت لی ده که ن که خوا به و جوړه سلوی لی نه کردوویت.

(خاتوو عایشه/ سلوی له سهر بی) ئه لی: که ده هاتن له باتی ئه وه که بلین: السلام عليك)، ئه یانوت: السام عليك) وات ه: یا خوا بمیریت ﴿ **وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ** ﴾ وه له نیو خو یاندا - به گالته وه - ئه لی: ده بو خوا به و قسانه به رامبه ر به پیغه مبه ر ده یانکه یین. جه زره به و سزمان نادات؟ ﴿ **حَسْبُكُمْ جَهَنَّمُ يَصْلُونَهَا** ﴾ دوزه خیان به سه، ده چنه ناویه وه (گه رماو نار هه ته که ی ده چیژن) ﴿ **فَبئسَ المصيرُ** ﴾ جا دوزه خیش جیگا و سهره نجامی کی خراپه.

چپه و سرت ه ته نیا بو ئه نجامدانی کاری چاک ری پیدراوه:

﴿ **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ** ﴾ ئه ی ئه وانه ی باوه رتان هی ناوه! کاتی قسه ی په نامه کی و چپه له نیوان خو تاندا ده که ن ﴿ **فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ** ﴾ جا نیوه به تاوان و دوژمنایه تی و نافهرمانی په یامبه ر ﷺ قسه ی به دزی مه که ن، وات ه: نیوه وهک جووله که و دوو رووه کان مه که ن ﴿ **وَتَنَاجُوا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى** ﴾ و ده وه سیه تکردن به چاکه و ته قوا قسه ی به دزی و چپه بکه ن ﴿ **وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ** ﴾ له خوا یه بترسن هه مووتان لای ئه و کو ئه کرینه وه و حساب ده کری و پاداش و تو له و ه رده گرنه وه ﴿ **إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ** ﴾ به راستی چپه چپ به تاوان و دوژمنکاری و سهر پیچی پیغه مبه ر له شه ی تانه وه یه ﴿ **لِيَحْزَنَ الَّذِينَ آمَنُوا** ﴾ تا ئه وانه باوه ریان هی ناوه، دل یان ته نگ بکات ﴿ **وَلَيْسَ بِضَارِمٍ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ** ﴾ و به فهرمانی خوا نه بی هیچ جوړه زیانکیان لی نادا سرت ه سرتیان ﴿ **وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ** ﴾ و ده دبا باوه رداره کان ته نیا پشت به خوا به ستن و تمنا نه یان به و بی و، له چپه و سرت ه و خه یانه تی ئه وان نه ترسن، هه روه ها گه لی فهرمووده ش بو ریگرتن له چپه چپ، به مه به سستی ئیش و ئازاردانی دل ی موسلمانان هاتووه، وهک ئه فهرمووی: ((إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً فَلَا يَتَنَاجَى إِثْنَانٌ دُونَ الثَّالِثِ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَإِنْ ذَكَ يَحْزَنُهُ)) بوخاری، وه موسلیم ۱۷۱۷/۴ ریوایه تیان کردووه. وات ه: که نیوه سی که سبن، هه رگیز دوانتان بی ئه وی دیکه تان سرت ه سرت مه که ن، مه گه ر به ر ه زامه ندی ئه وی ت، چو ذکه ئه وکه سه به وه دلگران ده بی.

﴿يا ايها الذين آمنوا إذا ناجيتم الرسول فقدموا بين يدي نجواكم صدقة﴾ ئەي ئەوانەي باوەرتان هێناوه!
كاتى ويستتان چپەيەك و، قسەيەكى نەينى لەگەڵ پەيامبەر ﷺ بکەن، دەبى پيش ئەوچپەيتان صدەقه يەك و
خيزىك بکەن، ئەمە دانانى ريزو قەدر و حورمەتە بۆ پەيامبەر ﷺ و ريز ليگرتنيەتى بۆئەو هەموو كەسيك خوى
نەكات بەمالى پەيامبەردا و كاتى زورى ئى بگرى. بەلى دەبى مۇسلمانانىش ريعايەتى ئيش و كارى يەكتر بکەن و
ريگە نەدەن كات لەيەكترى بگرن ﴿ذلك خير لكم واطهر﴾ ئەو خيرو صدەقه يە چاكترە و پاكتەر بۆتان ﴿فإن لم تجدوا
فإن الله غفور رحيم﴾ خو ئەگەر شتيكتان دەست نەكەوت بيكەنە صدەقه، بەراستى خوا خوايەكى
گوناھپوشى مپەرەبانە، مۆلتتان ئەدات بچنە لای پەيامبەر ﷺ ئەگەرچى شتيكىش نەبى پيش خۆتانى بخەن ﴿
الشفقتم أن تقدموا بين يدي نجواكم صدقات﴾ نایا ترسان لە هەژارى كە صدەقه كان پيشكەش بکەن لە پيش

چپه کړنه که تان؟ واته: مه ترس، خوا خاوه نى هه موو شتيکه، ئيوه کارى خوتان بکه ن و خوا دهوله مهنده ﴿فَبِإِذٍ لَّمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ﴾ ئينجا که واشتان نه کړد، واته: صه ده قيه کيان پيښ نه خست، خواش ته وبه ي لى ووه رگرتن ﴿فَاقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ﴾ نه وسائتر نويژه کانتان به چاکی به جى بيښن و زه کاتيش بدن ﴿وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ و گوږپرايه لى خواو په يامبه رکه ي بکه ن ﴿وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ خواش زور به ناگايه به وهى ئيوه نه يکه ن. راقه کارانى قورشان ئه لئين: له بهر دلوقانى و ميهره بانى خوا به رامبه ر به بنده کانى خوئ، نه و خيرو صه ده قيه ي بؤ سوو کړدن. (ئين عه بباس) ئه لى: نه و فرمان به سه ده قيه ته نها روژيک بوو، پاشان خواى ميهره بان بارى موسلمانانى سوو کړدو سړيپه وه.

نه نجامى دووړوو و غه زب ليگير او ده کان:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ﴾ ئايا سه يري نه وانه ت نه کړد دوستايه تى نه ته وه يه کيان کړد که خوا غه زه بى ليگرتوون، واته: له حاله تى نا واداجيگه ي سه رسو پرمانه که دووړوو ده کان ئيديعاى باوه ر ئه که ن! که چى له و لاشه وه دوستايه تى جووله که نه که ن! ﴿مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ﴾ نه و دووړوو انه نه له ئيوه ن، نه له وانيشن، به لکو خه لکيکى بى بارن و، قسه ي ئيوه ده بن بونه وان! ﴿وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ سوينديش له سه ر درؤ نه خون وخوشيان نه زانن درؤزنن ﴿أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا﴾ خوا سزايه کى توندو سه ختى بؤ ناماده کړدوون ﴿إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ به راستى نه وهى نه يانکړد کارى خراپ بوو ﴿اتَّخَذُوا إِيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ سوينده کانيان کړد بوو به سوپر بؤ پاراستنى خويان له شمشيرى موسلماننه کان، به وهش پيشگيرى خه لکيان کړد بوو له ريگه ي خوا، واته: له ئيسلام ﴿فَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ﴾ جا سزايه کى ريسوا که ريان بؤ هيه هه ﴿لَنْ تَغْنَى عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَولَادُهُمْ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا﴾ هه ريگيز مال و منداليان هچک بى نيازيان نا کا له سزاي خوا له پاشه روژدا، نه گه رچى خويان ده لئين به مال و مندال خو ده پاريزين ﴿أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ ناهه وانه هاوه لى ناگرى دوزه خن ، به هه تاهه تاييش تييدا نه ميننه وه ﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا﴾ روژيک خوا هه موويان زيندو نه کاته وه ﴿فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكَ﴾ وک ئيسا سويند بؤ ئيوه ده خون ارد ﴿وَيَحْسِبُونَ أَنَّهُمْ عَلَى شَيْءٍ﴾ واش ده زانن شتيک له بارياندايه به وسوينده ﴿إِنَّمَا هُمْ الْكَافِرُونَ﴾ هو شيار بن! که به راستي نه وانه درؤزنه کان ﴿إِسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ﴾ شهيتان زال بووه به سه رياندا به وه سه وه سه وده غده غه و له خسته ي بردوون ﴿فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ﴾ جا يادو ناوى خواى له بير بردوونه وه ﴿أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ﴾ نا نه وانه

يَتَأْتِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرُّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ جُنُودِكُمْ صَدَقَ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾ أَشْفَقْتُمْ أَنْ تَقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ جُنُودِكُمْ صَدَقَتْ فَادِلًا تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَاقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ اتَّخَذُوا إِيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٦﴾ لَنْ تَغْنَى عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَولَادُهُمْ مِنْ اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسِبُونَ أَنَّهُمْ عَلَى شَيْءٍ أَلَا إِنَّمَا هُمْ الْكَافِرُونَ ﴿١٨﴾ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُحَادِّثُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾ كَتَبَ اللَّهُ لَأَعْلَيْنَا أَنَا وَرُسُلُي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

گروپه که ی شهیتانن ﴿**الا إن حزب الشیطان هم الخاسرون**﴾ هوشیار بن که هر گروپه که ی شهیتان - له دنیا و له قیامه تدا - زیانمندن.

به سه رکه وتنی پیغه مبه ران نه یارانیان قه ئس دهب:

﴿**إن الذين یحادون الله ورسوله**﴾ به پراستی ئه وانه ی دژیاهه تی خواو پیغه مبه رکه ی ئه کهن ﴿**اولئك فی الاذنین**﴾ ئه وانه له ریزی زه بوونترینی خولقی خوان له دنیا و له قیامه تدا ﴿**كتب الله لاغلبن انا ورسلی**﴾ خوا بریاری داوه که خوم و په یامبه رکه کانم پیوژو زال دهبین به سه ر هه موو دوژمناندا ﴿**إن الله قوی عزیز**﴾ به پراستی خوا خویاهه کی به هیزی به ده سه لاته، هه رگیز فه رمان و بریاری هه لئاوه شیته وه.

موسلمان دوستانه تی بیباوه ران ناکات:

﴿**لا تجد قوما یؤمنون بالله والیوم الآخر**﴾ هیچ کومه ئی نابینیت که باوه ری به خواو به پوژده که ی تر ببیت ﴿**یوادون من حاد الله ورسوله**﴾ دوستانه تی ئه وانه بکهن دژیاهه تی خواو په یامبه رکه ی ده کهن! ﴿**ولو كانوا آباءهم او ابناءهم او إخوانهم او عشیرتهم**﴾ هه رچه نده ئه وانه باوکیان، یان کوپو نه وه یان، یا براوه شه رتیان بن، به کورتیی: مروقی باوه ردار نابی به هیچ شیوه هه که دوستانه تی بکا له گهل دوژمنانی خواو پیغه مبه ردا ئه گینا له وان ده ژمی ردرین ﴿**اولئك كتب فی قلوبهم ایمان**﴾ ئه وانه - که له دوستانه تی دوژمنانی خواو خو ئه پاریزن - که سانیکن خوا ئیمان و باوه ری له نیو دلیاندا چه سپاندووه. به هیچ شتی له ق نابیت، بویه (ئبو عوبه یده) له پوژئی (به دردا) باوکی خوئی کوشت، (ئبو به کری صدیق) بریاری کوشتنی (عبدالرحمن) ی کوپی خویدا، (موصعه بی کوپی عومیر) (عوبه یده) ی برای خوئی کوشت. (حه مزه و عه لی) چه ند که سیان له تیره و بنه ماله ی خویمان کوشت، چونکه ناحه زو دژ به ئیسلام بوون ﴿**وایدم**﴾

﴿**بروح منه**﴾ وه پشتگیری کردوون به سه رخستن له لایه ن خویوه ﴿**ویدخلهم جنات تجری من تحتها الأنهار**﴾ وله پاشه پوژیشدا ئه یانباته نیو چه ند باخاتیکی به هه شته وه که جوگه ناوی زور له ژیر درخته کانیدا ئه پروات ﴿**خالدین فیها**﴾ به هه تا هه تاییش تییدا دهب ﴿**رضی الله عنهم ورضوا عنه**﴾ خوا لییان خوشنوود و پازیی بووه، ئه وانیش له خوا پازیی بوون ﴿**اولئك حزب الله**﴾ ئا ئه وانه گروپه که ی خوان ﴿**الا إن حزب الله هم المفلحون**﴾ ئاگادار وهوشیاربن! که هر گروپه که ی خوان به ره وه کان له دنیا و، له قیامه تدا.

له (۱۵) ی ره مه زانی (۱۴۱۷) ک به رامبه ر به (۱۹۹۷/۱/۲۳) له ته فسیری ئه م سووره ته بوومه وه

له شاری (مه ریوان).

والحمد لله رب العالمین.

سُورَةُ الْحَشْرِ

الْحَشْرِ

لَا يَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ
حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ
أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ
الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا
عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٣﴾

سُورَةُ الْحَشْرِ

الْحَشْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
﴿١﴾ هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ
لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنْهُمْ مَلَانِعُهُمْ
خُصُومُهُمْ مِنَ اللَّهِ فَأَنزَلَهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ
فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرَجُونَ يُوَسِّمُ بَأْيَدِهِمْ وَيَدِي الْمُؤْمِنِينَ
فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ ﴿٢﴾ وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ
الْجَلَاءَ لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ﴿٣﴾

۵۹- سوورەى (هه شره)

مه ده نیه و (۲۴) نایه ته

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

ئه میش وهك سوورته هاویننه كانی خوئی باسی كۆمه لئی ئه حكام دهكات، له هه مان كاتیشدا ته وه ره ی سهره کی خوئی به دهوری جوله كه كانی (به نی نه زیر) دا ده سوپینئی، به تایبته ئه وانیه یان وا په یمانیان هه لوه شانده وه له گه ل په یامبه ردا ﷺ، پاشان ئه ویش ناچار بوو له مه دینه ده ریان بکا، بۆیه (ئین عه باس) به م سوورته ی ئه وت سوورته ی (بنی النضیر). فتح الباری: ۴۹۷/۸. له ولایشه وه باسیکی دوو پرووه كان ئه كات كه چوئن له گه ل جوله كاندا په یماننامه یه کیان دژ به په یامبه ر ﷺ مۆرکرد. به كورتیی ئه توانین بڵین: ئه م سوورته ی (هه شره) سوورته ی جیهاد و فه یئو غه نیمه ته.

هه موو شتی پاکیی و بی عه ییی خوا ده لئی:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * سُبْحَ اللَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ هه رچی له ئاسمانه كان و هه رچی له زه ویدایه سهرجه م ته سیبج بوخوا دكه ن، واته: له ژێر فه رمان و ده سه لاتی ئه ودا ده جو لینه وه، وهك له جیگایه کی تردا ده فه رموی: (تسبح له السموات السبع والأرض ومن فيهن وإن من شيء إلا يسبح بحمده ولكن لا تفقهون تسبیحهم). ﴿هو العزيز الحكيم﴾ هه ر ئه وخوایه یه ده سه لاتداری كارجوان و كاردروست.

شاربه ده ركردنی (به نی نه زیر) له مال و حالی خو یان:

﴿هو الذي أخرج الذين كفروا من أهل الكتاب من ديارهم لأول الحشر﴾ هه ر ئه وخوایه بوخوا وه ن نامه بیبا وه ره كانی له خانه ولانه ی خو یان له (مه دینه) بو یه كه مجار ده ره په راند، ناخر جاریش له (خه یبه ر) و له نیوه دوورگه ی عه ره بیدا (عومه ر) رایگواستن بو شام، جابه و شیوه یه تووشی ئه و ریسوایی و ژێر ده سته یی یه بوون. په یامبه ر ﷺ کاتی ها ته مه دینه له گه ل (به نی نه زیر) دا رێككه وت كه: وهك پشتیوانی لینا كه ن، دپكیش نه بن له پێیدا، به لكو بوخو یان دانیشن و هه قی هه یچیان نه بیته، به لئی به وشیه وه مانه وه تارپودا وه كه ی (به در)، ئه و جا وتیان وائیسنا زیاتر ده ركه وت كه موحه ممه د په یامبه ری خوایه، كه چی كاتی پرودا وه كه ی (ئوحد) پێش هات، هه موو به جاری ده ستیان كرده دیعایه و چاوو پاو فرت و فیل، بۆیه به په له (كه عبی كورپی ئه شرف) یان له گه ل چل سوارچا كدا نارد مه ككه، له وئ له گه ل (ئه بوو سو فیان) دا دژ به په یامبه ر ﷺ، په یمانیان مۆرکرد، پاشان په یامبه ریش ﷺ فه رمانی به (موحه ممه دی كورپی مه سه له مه) دا: بچیت (كه عب) بكوژیت، ئه ویش به په نامه کی چوو و كوشتنی، پاشان سوپاییشی نارد سه ریان و ماوه یه كه له گه مارو دا مانه وه، ده ره نجام مه دینه یان به جی هیشته و به ره و (خه یبه ر) پویشته ن، له سه رده می (عومه ری كورپی خه تتاب) یشدا به ره و شام راگوازان ﴿ما ظننكم ان یخرجوا﴾ ئیوه گومان تان نه ده برد ئاوا به و ریسوایی و سه رشو پیه له قه لاكانیان بچنه ده ری، چونكه ئه وان خاوه نی هیز و ده سه لات بوون له مه دینه دا ﴿وظنوا انهم مانعتهم حصونهم من الله﴾ خو شیان گومانیان وابوو كه قه لا و سه نگه ره مه كه مه كانیان له سه زای خوا ئه یان پارێزی و مه نعیان ئه كا له مو سه لمانه كان ﴿فاتاهم الله من حيث لم یحتسبوا﴾ جاخوا بو یان هات به سزا له شوینی كه وه به خه یالیا ندا نه هاتبوو شتی وا پووبدات ﴿وقذف فی قلوبهم الرعب﴾ وه به كوشتنی (كه عب) ترس و بیمی خسته دل یانه وه، له فه رموده یه كدا هاتوه: ((نصرت بالرعب بین یدی مسیره شهر)) بوخاریی. واته: من به هوئی ترس خسته ناودلی دوژمنه وه ئه ندازه و ماوه ی مانگه رپیه كه یارمه تی درام و سه ركه وتم! ﴿یخریون بیوتهم

بایدیم وایدی المؤمنین و اترسان بهناچاری مالّه کانیان بهدهستی خویان و بهدهستی خاوهن باورهکان ویرانکرد. (بهنی نهزیر) پیش نهودی له مه دینه درچن، بهربونه پرووخانی خانووه کانیان، تا موسلمانهکان پاش ئهوان سوودی لیوهرنه گرن و نهیکه نه مال و نیشنگای خویان، پاشان موسلمانه کانش دیواره کانیان پرووخاندبو ته صفییه شوینه واریان! ﴿فاعتبروا یا اولی الابصار﴾ ده سائیوه پند وهرگرن نهی خاوهن فامهکان! ﴿ولولا ان كتب الله عليهم الجلاء﴾ وه نه گهر خوا شاربه دهرکردنی له سر بریارنه دابان ﴿لعذبهم فی الدنيا﴾ هه ره له دنیا دا (وهک بهنی قوره یزه) بهکوشتن و دیلکردن سزای نه دان ﴿ولهم فی الآخرة عذاب النار﴾ وله پاشه پوژیشدا سزای ناگری دوزه خیان بو هیه ﴿ذلك بانهم شاقوا الله ورسوله﴾ نه دهرکردنهش به هوئی نهودی دژایه تی خواو په یامبه ره که یان کرد ﴿ومن يشاق الله فإِنَّ الله شديد العقاب﴾ وه ره که سیش دژایه تی خوا

بکات، بیگومان خوا سه ختگیره بو نهودی دژایه تی بکا.

برینی دارخورماکان به نیزنی خوا بوو:

﴿ما قطعتم من لينة أو تركتموها قائمة على أصولها

فبإذن الله هه ره دارخورمایه کتان له باخهکانی (بهنی نهزیر) بریی - به هوئی هه لوه شانوهی په یمانه که یانه وه - یان لیگه پان بهراوه ستاوی له سر بنجی خوئی، نه وه له هه ردووباره که دا به فرمانی خوابوو بو نهودی نیمانداران به هیژ بکا ﴿ولیحزى الفاسقين﴾ و له سنوورده رچووه کانش ریسوابکات. جا له برینی نه و باخ و باخاتانه وه زانیان وهریانگرتووه که: له کاتی ناچاری و له کاتی جهنگدا ره وایه دارو درهخت وکشت وکال و گهنم و دانه ویلوه خانووبه ره دی دوژمن بروخینری و بسوتینری، تاهیز و پیژنی دوژمن له ناو بریت، بویه په یامبه ره ﷺ کاتی نزیکى باخ و باخاته کانیان بووه وه فرمانی به برینی باخه کانیان دا، به لام نهوانی نه قام لیان کرده ههرا، ئینجا خوا فرمووی: نه وه له خویه وه هیچ شتیکی نه کردووه، به لکو هه موو به پیی بریاری خوابوو، (واحدی) له (اسباب النزول) ه کهیدا نه مهی هیناوه.

دهستکه وتی فهینو دابه شکردنی:

﴿وما افاء الله على رسوله منها﴾ و نهودی خوا گیرایه وه بو پیغه مبه ره که ی، له دارایی جووله کهکانی (بهنی نهزیر) ﴿فما وجفتم عليه من خيل ولاركاب﴾ ئیوه هیچ نه سپ و وشتریکتان بو تاو نه دابوو، واته: هیچ زهحمه تیکتان نه کیشابوو ﴿ولكن الله يسلط رسله على من يشاء﴾ به لام خوا پیغه مبه رانی خوئی به سر هه ره که سیگدا هه ز بکا زال نه کات به بی جهنگ، وهک چو پیغه مبه ری زالکرد به سر (بهنی نهزیر) دا به ترس خستنه دلایانه وه، واته: دهسکه وته که ی (بهنی نهزیر) تایبه تمه ندی په یامبه ربوو (موحه مه د) ﷺ، ماف وهقی هاوه لانی تیدانییه، بویه نهویش ده توانی پیویستی یه کسالی مال و مندالی لیوهرگریت، پاشان نهوی دیکه ش بدات به چهک و تهقه مهنیدی و

سورة العنكبوت

سورة العنكبوت

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ. وَمَن يُشَاقِ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١﴾ مَا قَطَعْتُم مِّن لِّينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيْحِزِي الْفَاسِقِينَ ﴿٢﴾ وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِن خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣﴾ مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَالرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَآلِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾ لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيُخْبِرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أَوْ لِيكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ بَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِجُّونَ مَن هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَن يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾

وَالَّذِينَ جَاءُوا

٥٤٦

خوښاماده كړدن بۇ پيى خوا. (بوخارىي و موسليم و ئه بوداودو تيرمیزی و نه سائی) ئه مه يان پړوايه تكرر دوه. **﴿والله على كل شئ قدير﴾** و خواش ده سه لاتى به سهر هه مووشتي كدا هه يه و ويستى له هه رشتى بيټ نه يكات. **﴿ما افاء الله على رسوله من اهل القرى﴾** نه وهى خوا گيړا يه وه بۇ پيغه مبه ره كهى له (فه يئى) شاره كان به يى كوشتار، وهك شاروگونده كانى (به نى قوره يزه) و (به نى نه زير) و گشت شاروگونديكى ئاوا به يى جهنگ، وهك (فه دهك، خه يبه ر) **﴿فله وللرسول﴾** نه وه بۇ خوايه، واته: پرياره كهى به ده ستي نه وه، چى لى نه كات، نه يكات، وه بۇ په يامبه ره، نه ویش بۇخويى و ژن و مالى بۇ بۇ به رژه وه ندى موسلمانانى به خت نه كات **﴿ولذى القربى واليتامى والمساكين﴾** و بۇخزمانى نزيكى له نه وهى (هاشم) و نه وهى (موتته لیب) وه بۇ مندالانى بى باوك و بۇ داماوو بى نه وایان **﴿وابن السبيل﴾** و ريپواران، واته: نه وانهى كه له سه فهردا تویشوويان لى نه بېرى، نه گهرچى ده وله مه نديشېن. به لى سه روهت و سامانى (فه يئى) نه كرى به پينج به شه وه، پاشان پينج يه كيكي نه كرى ته وه پينج به ش، نه ميش بۇ په يامبه رو خز مه نزيكه كانى وه تيوان وه ژاران سه رف نه كرى، وه چوار به شه كهى ديكه يش بۇ په يامبه ر **﴿ﷺ﴾** داده نرى، نه ویش له مال و مندالى خو يى و به رژه وه ندى موسلماناندا به ختى نه كات. بۇيه ده سته كه وه كهى (به نى نه زير) به سه ركۇچه ريه كاندا به شكردو، به شى يارمه تيده ره كانى (واته: نه نصار) لى نه دا، دوو پياويان نه بى، چونكه ژيان و زينده گى نه نصار له كوچه ريه كان باشت بوو. بۇيه قورئان نه فهرموى: **﴿كيلا يكون دولة بين الأغنياء منكم﴾** پرياره به و شيويه دابه ش بكرى، نهك ببيته سه رمايه ي ده سته وه ستركردن له ناو ده وله مه نده كاتتاند او، هه ژاره كان لى بى به ش بين **﴿وما آتاكم الرسول فخذوه﴾** وه هه رچى په يامبه ر **﴿ﷺ﴾** پييدان وه رى بگرن، واته: به چى فهرمانى پى كردن بيكه ن چ له م ده سته وه تدا و، چ له هه رشتىكى تردا جي به جيى بكه ن. **﴿ومانهاكم عنه فانتها﴾** وه رييشى له هه رشتى ليگرتن، ئيه وش ده ستي ليه لگرن **﴿واتقوا الله﴾** و خو تان له خه شم و غه زه بى خوا بپايژن به جي به جيكر دنى فهرمانه كانى ووازه ينان له قه وه كراوه كانى **﴿إن الله شديد العقاب﴾** به پراستى خوا سه خت توله يه، قارى له هه ره كه سيك گرت رزگارى نابى.

فه يئى بۇ خه لكانى هه ژارو ئاواره يه:

﴿للفقراء المهاجرين الذين أخرجوا من ديارهم وأموالهم﴾ نه و فه يئو ده سته كه وه يه بۇ نه وه ژاره دووره و لات و كوچكردو وانه يه له خانوو سامانى خو يان ده ركرا ن، له لايه ن مه كه ييه كانه وه، تا به لكو ورده ورده ژيانيان راست بكرى ته وه و بگاته وه ناستى ئاسايى خو يى، پاش نه وهى كه بته پرسته كانى مه كه هه ليان فپاندن و ناچار يان كردن به هيجه رت **﴿يبتغون فضلا من ربهم ورضوانا﴾** داواى چا كه و ره زامه ندى له خوا ده كه ن، بۇيه نه يانتوانى له مه كه كه دا بژين، نه گينا له گه لياندا خو يان نه سازاند **﴿وينصرون الله ورسوله﴾** و يارمه تى خواو په يامبه ره كهى ده ده ن بۇيه كوچيان كرد. **﴿ولنك هم الصادقون﴾** نا نه وانه ن راستگو كان له باوه رو جيها دياندا.

پشتيوانان ئيره يى به ك وچه ران نابه ن:

ئينجا خوا ستايشى پياوه تى وچا كهى يارمه تيده ره كان نه كات، پاش نه وهى كه ده سته كه وتى (به نى نه زير) درا به كوچكه ران و نه وان هيچ دلگرا نى و گله ييه كيان نيشان نه دا، بۇيه نه فهرموى: **﴿والذين تبوءوا الدار والإيمان من قبلهم﴾** و نه وه كه سانه ي نيشته جيى (دار الهجره) و (دار الايمان) ببوون، واته: پشتيوانان له پيش كوچى كوچه ريه كان **﴿يحبون من هاجر إليهم﴾** كوچه ريه كانيان خو ش ده وي ن، و به شيك له دارايى خو يانيان نه ده نى دلخوشيان ده كه ن **﴿ولا يجدون فى صدورهم حاجة مما أوتوا﴾** و هيچ شتيكيان له دلدا نيه سه باره ت به وهى به كوچه ريه كان درا

له فەئینی بە نەزیر، چونکه په یامبه‌ری خوا ﷺ له وه موو د سته‌کوته تهنه به شی سی که سیانیدا، له گهل ئه وه یشدا که سی که نه بو یینا خوش بیټ **﴿وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾** و ئیساری کوچه‌ریه کان ده‌کن به سه‌رخویندا له سه‌روهت و ساماندا، ئه‌گه‌رچی خویشیان نیازیان پیی هه‌بی و هه‌ژارین، واته: به‌خشینه‌که‌یان له‌به‌ر ده‌وله‌مندیان نیه، به‌لکو سروشتی ئیمان و باوه‌ریان به‌رزه **﴿وَمَنْ يُّوقِ شَحْنَنَفْسِهِ﴾** وه‌ره‌که‌سی له‌سیفه‌تی رژی دروونی بیاریژی، واته: هه‌ره‌که‌سی خوا بیاریژی له‌چروکی دروونی **﴿فَاُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾** جانه‌وانه‌ن بره‌وه‌کان. تیبینی: مه‌به‌ست به‌سه‌خاوه‌ت ئه‌وه نیه هه‌رچی مال و سامانی هیه بیبه‌خشی، نه‌خیر، چونکه ئه‌وه‌ته (ئه‌نه‌س) ئه‌لی: په‌یامبه‌ر ﷺ فه‌رمووی: ئه‌وه که‌سه‌ی زه‌کات بدات، میوانداری بکات، له‌کاتی به‌لاونه‌هامه‌تدا بیبه‌خشی.. ئه‌وه له‌رژیدی و چروکی ده‌رچووه **﴿وَالَّذِينَ**

جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ﴾ ئه‌وانه‌ش له‌دای ئه‌وانه‌وه‌هاتوون، واته: پاش کوچه‌ران و یارمه‌تیده‌رانه‌وه هاتوون، ده‌لین: **﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ﴾** ئه‌ی په‌روه‌ردگاره‌که‌مان! له‌ئیمه‌وه له‌و برایانه‌مان پیش ئیمه‌ باوه‌ریان هی‌ناوه خوشبیه **﴿وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا﴾** وه‌یج بوغزو قینیک مه‌خه ده‌لمانه‌وه به‌امبه‌ر به‌وه‌که‌سانه‌ باوه‌ریان هی‌ناوه **﴿رَبَّنَا إِنَّكَ رُؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾** ئه‌ی په‌روه‌ردگاری ئیمه‌! به‌پاستیی تهنه ئه‌توی به‌سوژی میهره‌بان. پیشه‌وا (عومه‌ر) گوئی له‌پیاوی‌که‌وه‌بوو باسی موهاجیرانی به‌چاک ده‌کرد! ئه‌ویش نایه‌تی (للفقراء المهاجرین) ه‌ی بو خوینده‌وه‌وه، فه‌رمووی: نایا تووه‌که ئه‌وان ده‌بی؟ وتی: نه‌خیر، پاشان نایه‌تی (والذین تبؤوا الدار والإیمان) ه‌ی به‌سه‌را خوینده‌وه‌وه فه‌رمووی: ئه‌ی وه‌که ئه‌وه‌سته ده‌بیټ؟؟ کابرا وتی: نه‌خیر، پاشان نایه‌تی: (والذین جاؤوا من بعدهم.. ی بو خوینده‌وه‌وه فه‌رمووی: ئه‌ی له‌مانه‌یت؟ کابرا وتی: به‌ته‌مام له‌مانه‌بم. پیشه‌وا (عومه‌ر)

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٠﴾ أَلَمْ تَرَىٰ إِلَىٰ الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُضِيعَ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ شَهِيدٌ لِّكُلِّ بَلُونٍ ﴿١١﴾ لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُوهُمْ وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ لَيُؤْلِكَنَّ الْأَذْبَنُ ثُمَّ لَا يَنْصُرُونَ ﴿١٢﴾ لَئِنَّ أَشَدَّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنْ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٣﴾ لَا يَقُولُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فَرَىٰ مُحَصِّنَةً أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ بِأَسْهُمٍ يَنْهَهُمْ سَدِيدٌ تَحَسُّبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾ كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاتُوا بَالٍ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٥﴾ كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

فه‌رمووی: ده‌چاک بزانه هه‌ره‌که‌سی که به‌باشی ناویان نه‌باو، بگه‌ره‌له‌باتی ئه‌وه جنیویان پییدات، باچاک بزانیټ له‌هیچ‌کام له‌و ئیماندارانه نیه. واته: له‌هه‌ر سی تاقمه‌که بی به‌شه. بیجگه له‌وه‌ش پیشه‌وا (مالیک) ده‌لیټ: ئه‌وه که‌سه‌ی جوین به‌هاوه‌لان ده‌دات کافه‌وه له (فینی) یش به‌ش نابات.

مونا فقه‌کان دروین له‌گهل به‌نی نه‌زیر کرد:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا﴾ نایا ئه‌وه دووپوانه‌ت نه‌دی؟! که وته‌وکرداریان چه‌نده له‌یه‌که دووره **﴿يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾** و به‌براکانیان له‌کافه‌ره‌کاژی‌خاوه‌ن نامه‌کانیان ده‌گوت، واته: به‌ (به‌نی نه‌زیر) **﴿لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ﴾** دلنایان ئه‌گه‌ر ئیوه له‌مه‌دینه‌ده‌ر کران، ئیمه‌ش له‌گه‌لتان ده‌ره‌چین و مه‌دینه به‌جی دین، دیاره ئه‌مه سه‌روکی دووپووه‌کان (کوچه‌که‌ی سه‌لول) ه‌، ئه‌ونیفاق و دووپوویی به‌هوشیوه‌یه به‌خه‌رج ئه‌دات،

مه‌به‌ستیشی ئه‌وه‌یه که نه‌وان له قه‌لاکانی خۆیاندا بمی‌ننه‌وه و خۆیان به‌ده‌سته‌وه نه‌ده‌ن و جه‌نگ بکه‌ن له‌گه‌ل موس‌لمانه‌کاندا! ﴿ولا نطیع فیکم احدا ابدا﴾ و هیچ‌کاتیش به‌زیانی ئیوه به‌گوئی هیچ که‌سیک ناکه‌ین. واته: له‌به‌رامبه‌ر ئیوه‌وه، یارمه‌تی (موحه‌مه‌د) ناده‌ین ﴿وان قوتلت لن‌نصرنکم﴾ و نه‌گه‌ر جه‌نگیشتان له‌گه‌ل کرا حه‌تمه‌ن یارمه‌تیتان ئه‌ده‌ین ﴿والله یشهد انهم لکاذبون﴾ و خوا شایه‌تی‌ده‌دا که به‌راستی ئه‌وان درۆزن و درۆده‌که‌ن له‌وه‌ی ده‌ی‌لێن ﴿لئن اخرجوا لا یخرجون معهم﴾ به‌ته‌ئکید نه‌گه‌ر ده‌رکران له‌ مه‌دینه، دوو‌پووه‌کان له‌گه‌لیان ده‌رناچن ﴿ولئن قوتلوا لا ینصرونهم﴾ و نه‌گه‌ر جه‌نگیشتیان له‌گه‌ل کرا، یارمه‌تیان ناده‌ن، ده‌ره‌نجامیش هه‌رواده‌رچوو، چونکه جووله‌که له‌مه‌دینه ده‌رکران و جه‌نگیان له‌گه‌ل کرا، مونا‌فقه‌کانیش هیچیان نه‌کردا! ﴿ولئن نصرهم﴾ گریمان نه‌گه‌ر یارمه‌تیشیان دان ﴿لیولن الادبار﴾ بئ‌شک دوا‌ی تاوێک پشت هه‌له‌که‌ن و هه‌لدین و ریزه‌کانی جه‌نگ به‌جی دین ﴿ثم لا ینصرون﴾ پاشان یارمه‌تیان نادری له‌ لایه‌ن خواوه ﴿لانتهم اشد رهبة فی صدورهم من الله﴾ به‌راستی ئیوه له‌دلیاندا به‌سامترن له‌خوا! واته: له‌ئیوه زۆتر ته‌ترسن له‌خوا، بۆیه ناوێرن جه‌نگتان له‌گه‌ل بکه‌ن ﴿ذلك بانهم قوم لا یفقهون﴾ ئه‌وه‌ش به‌هۆی ئه‌وه‌ی که ئه‌وان کۆمه‌لیکن تیناگه‌ن له‌گه‌ره‌یی و ده‌سه‌لاتی خوا ﴿لا یقاتلونکم جمیعا الا فی قری محصنة﴾ ئه‌وه‌نده ترسنوکن -هۆزی جووله‌که- کوشتارتان له‌گه‌ل ناکه‌ن به‌کۆمه‌ل، مه‌گه‌ر له‌و شارانه‌دا به‌قه‌لاو خه‌نده‌ق قایم‌کراون ﴿او من وراء جدر﴾ یان له‌پشتی دیواره‌کانی مال‌کانیا نه‌وه ﴿باسهم بینهم شدید﴾ چونکه دژایه‌تی ناو‌خۆیان دژایه‌تی‌یه‌کی سه‌خته ﴿تحسبهم جمیعا﴾ واده‌زانیت هه‌موو پیکه‌وه‌ن و کۆن ﴿وقلوبهم شتى﴾ له‌کاتی‌که‌دا دله‌کانیان لیکجیان ویه‌ک ناگرن ﴿ذلك بانهم قوم لا یعقلون﴾ ئه‌وه‌ش چونکه ئه‌وانه‌ گه‌ل و کۆمه‌لیکن تیناگه‌ن له‌ ده‌ره‌نجامی کاری خۆیان، نازانن ته‌فرقه‌و په‌راگه‌نده‌بوون هۆی سه‌ره‌کیه بۆ تیکشکان، وه‌ و ه‌حده‌ت و برایه‌تی و ته‌بابیش تاکه هۆیه بۆ‌پیرۆزی و سه‌ره‌کوتن ﴿کمثل الذین من قبلهم قریبا﴾ حا‌لی‌جووله‌که‌کانی (به‌نی‌نه‌زیر) له‌ حا‌لی ئه‌وانه ده‌چی‌ت که له‌پیشیا نه‌وه‌بوون، واته: کت و مت له‌ حا‌لی (به‌نی قه‌ینوقاع) ده‌چی‌ت، که نه‌وانمان له‌ناومان برد، ئیتر نه‌ئه‌بوو ئه‌مان ئاوا خۆیان به‌ق‌ر به‌دن، چونکه بیستبوویان چیمان به‌سه‌ر که‌لانیکی پێشودا هینا ﴿ذاقوا وبال امرهم﴾ تۆله‌ی کاری خۆیان چیشت، ئه‌وه‌بوو له‌جه‌نگی (به‌در) دا ده‌ره‌نجامی تۆله‌ی کاری خراپی خۆیانیان ده‌ستگیربوو، به‌ده‌رکردن، یان به‌کوشتن ﴿ولهم عذاب الیم﴾ و له‌ قیامه‌تیشدا سزایه‌کی به‌ئیشیان بۆه‌یه.

له‌ ده‌ستخه‌رۆکردندا، کاری جووله‌که‌و دوو‌پووه‌کان، له‌ کاری شه‌یتان ده‌چی:

﴿کمثل الشیطان ان قال للإنسان اکفر﴾ نمونه‌ی دوو‌پووه‌کان له‌ هه‌ل‌نانی جووله‌که‌ی به‌نی نه‌زیر له‌ بۆکوشتار له‌ گه‌ل پێغه‌مبه‌رو موس‌لمانه‌کاندا، وه‌ک نمونه‌ی هه‌ل‌نانی شه‌یتان وایه بۆ کافر کردنی مرو‌ف، کاتی پنیوت کافربه‌ من له‌ گه‌لتم ﴿فلما کفر قال انی برئ منک﴾ جا کاتی بی‌پاوه‌ربوو و تی: به‌راستی من به‌ریی و بی‌زارم له‌ تو ﴿انی اخاف الله رب العالمین﴾ به‌راستی من له‌خوا‌ی په‌روه‌ردگاری جیهانه‌کان، ته‌ترسم!! جائه‌وه‌بوو دوو‌پووه‌کانیش جووله‌که‌کانیان ده‌ستخه‌رۆکردن و هه‌لیاننان و به‌لێنیان دانی که له‌ناوه‌وه -کاتی به‌جه‌نگ هاتن- یارمه‌تیان به‌دن، به‌لام له‌کاتی‌خویدا هیچیان بۆنه‌کردن! ﴿فکان عاقبتهم انهما فی النار خالدین فیها﴾ ده‌ره‌نجامی‌کاری هه‌ردووکیان (شه‌یتان و ئاده‌م‌زادی کافر) ئه‌وه‌یه که به‌راستی هه‌ردوو له‌ناگری دۆزه‌خدا هه‌میشه‌ماون ﴿وذلك جزاء الظالمین﴾ و ئه‌ومانه‌وه‌یه‌ش به‌ هه‌میشه‌یی له‌ ناگ‌دا سزای ئه‌و کافرا نه‌یه که سه‌ته‌میان له‌

خوایان کردووه، واته: هرکه سیك له سنوور دهرچی و قرت و فیل بکات، پاداشته که ی ناوایه، جا که وایه ئیوهیش هوشیار بن و نه خه له تین به قسه ی زل و فیشالی نه و نهو.

له خوا بترسن و بوسه یینی ناماده بن:

پاش باسکردنی فیل و فهره جی جووله که و دوپووه کان و نهنجامیان، روو دهکاته باوه پرداره راسته قینه کان و نه فهرموی: ﴿**يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ**﴾ نهی شه وانه ی باوه پرتان هیئاوه! پاریز له خوا بکه بن به جیبه جیکردنی فهرمانه کانی و دوور گرتن له قه دهغه کراوه کان ﴿**وَلتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّقْدَمَتَ لَغْدٍ**﴾ وهبا هرکه سه سه رنج بدای بزانی چ شتیکی بوسه یینی (قیامت) پیخشستوه له کرده و ی چاک؟ ﴿**وَاتَّقُوا اللَّهَ**﴾ وده وام بکه بن له سر ته قوای خوا ﴿**إِنْ**

اللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ به راستی خوا زور ناگایه به کاره کانتان و هیچی لیون نابیت ﴿**وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ**﴾ وه ئیوه وک شه که سانه مه بن خوایان له بیر کردبوو گوئیان به فهرمانه کانی نه ده دا ﴿**فَانَسَاهُمْ**﴾ نینجا خوایش - واسه رگه راندیکردن - خوایان له بیرکرد و نه یانزانی کاریکی و ابکه بن له پاشه روژدا سوودیان پیبدات ﴿**أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ**﴾ هه رنانه وانه بن له تاعه تی خوا دهرچوان، بویه خواش ئاوا ویلی کردوون و لییان ناپرسیته وه.

به هه شتی و جه هه ننه می وهکو یه ک نین:

نینجا بوسه لئانی ئاده مزاده کان، خوی کار جوان پاشه روژی دوزه خیی و، به هه شتی هه لئه سه نگیئی و نه فهرموی: ﴿**لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ**﴾ هاوه لانی دوزه و، هاوه لانی به هه شت یه کسان و بهرامبه رنین له ته رازووی دادگهری خوادا ﴿**أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ**﴾ هه راوه لانی به هه شتن براوه کان.

مه زنی و گه وهره یی قورنان:

نینجا بوسه و ی که جووله که و دوپووه کان له هیچ سه رده می کدا موسلمانان نه خه له تین، ده ست نیشانی ماموستا و رابه ریکی بی وینه یان (قورنان) بوسه کا و نه فهرموی: ﴿**لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ**﴾ نه گهر "گریمان" شه قورنانه مان دابزاندا یه سه رکیوئیک، که دهرکی کردبا به و ی تیایه تی، نه وده مه ده تبینی به کزی و پاره پاره بووی له ترسی خوا! که و ابو ئیوه بیر بکه نه وه شه ئاده مزاده کان! له خوا بترسن و ته نها قورنان بکه نه به رنامه ی خوتان ﴿**وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ لِنُضْرِبَهَا لِلنَّاسِ**﴾ وئیمه شه نمونانه له قورناندا به چهند شیوه وینه یه ک دینینه وه بوسه لکی ﴿**لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ**﴾ به شکو بیر بکه نه وه و تی بگه ن و به کویرانه نه چن به سه ر قورناندا.

سُورَةُ الْاَنْعَامِ

فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٧﴾ يَتَأْتِيَ الَّذِينَ لَا يَأْمَنُونَ اللَّهَ وَلَا يَوْمَ الْآخِرَةِ رَسُولًا أَن يَتْلُوا عَلَيْهِمْ وَأَقْرَبُوا وَلْيَسْمَعُوا الَّذِي يَلْعَنُونَ ﴿٨﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٩﴾ لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿١٠﴾ لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ لِنُضْرِبَهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١١﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ الْعِشَاءُ وَالشَّهَادَةُ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿١٢﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ أَلَمْ يَكُنْ أَلْفُودُسَ السَّلَامِ الْمُؤْمِنُ الْمُهِمُّ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَنَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٣﴾ هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٤﴾

سُورَةُ الْمُبْتَحِنَةِ

يَتَأْتِيَ الَّذِينَ

سُورَةُ الْاَنْعَامِ

سُورَةُ الْمُبْتَحِنَةِ

يَتَأْتِيَ الَّذِينَ

به ناوو سیفته ته جوانه کانی خوا پیاوه لده:

ئیتړپاش نه مانه خوا چهند سیفاتیکې بهرزو بلندو بوځوی باس دهکات تاخه لکی زیاتر شهرمی ای بکات، بویه نه فهرموی: ﴿ **هو الله الذی لا اله الا هو** ﴾ خوا هر نه وخوايه - که بیجگه له خوۍ - هیچ په رستراویکی تر به هه ق نیه مافی په رستنی هه بی ﴿ **هالم الغیب والشهادة** ﴾ زانای نادیارو ناسکراکانه، هه موو شتیک لای نه و یه کسانه ﴿ **هو الرحمن الرحیم** ﴾ هه نه وه به به زه دی و میهره بان له دونیا و له قیامه تدا ﴿ **هو الله الذی لا اله الا هو** ﴾ خوا (الله) هر نه وه یه - که بیجگه له و - هیچ په رستراویکی تر به هه ق نیه ﴿ **الملك** ﴾ پاشاو فهران په وای هه موو بوونه وهره، خاوه نی ته وای نیش وکاره، چی نه کات بالا دهستی نیه ﴿ **القدوس** ﴾ پاک و بیگهرده و بیخه وشه له هر سیفته تیکی ناشیرین ﴿ **السلام المؤمن** ﴾ ناشتیده رو دلنیا کهره، په یامبه ران و نیماندارانی نه مین کردووه له سزای خوۍ ﴿ **المهمین** ﴾ چاودیرو پاریزه ری دروستکراوه کانی ته و هیچ شتیک لیگوم نابیت ﴿ **العزيز** ﴾ دهسه لاتدارو به زه بره ﴿ **الجبار** ﴾ خاوه ن شکوو مه زنه، هه موو هیژیک نه شکینی و، هیچ شتیک نیه بهرگه ی بگریت ﴿ **المتکبر** ﴾ شایسته ی هه موو کیریا دی و گه وره یی ﴿ **سبحان الله عما یشرکون** ﴾ پاکیی و بیخه وشو بو نه وخوايه له و دی نه وانه دهیکه به شهریک بوۍ ﴿ **هو الله الخالق البارئ** ﴾ هر نه وه په رستراو دروستکرو به دیهنر بی وینه ﴿ **المصور** ﴾ هه نه وه وینه کیش و دیمه ن به خش، به هر شیه ویه ک خوۍ بیه وۍ نه خشه ی ده کیشۍ: جوان، ناشیرین، کورته بالا، که له گت، رهش پیست... هتد ﴿ **له الاسماء الحسنی** ﴾ هه موونا و جوانه کان بو نه ون. زاناکان نه لاین: ناوه پیروژه کانی خوا (توقیف) ین، واته: ده بی خوا هه ربه و ناوانه وه ناو بری له قورنان و سوننه تدا هاتوون، که و ابوو ناره وایه به ناره زوی خو مان ناویکی بو هه لبرترین، یان سیفته تیکی بو دابنن، نه و به وه ناوی خوۍ نه بریدی، وه: نه ندازیار، پزیشکی دلکان، هیژ... هتدا ﴿ **یسبح له مافی السماوات والأرض** ﴾ هر چی له ناسمانه کان و، له زه ویدایه پاک و خاوینی و بیخه وشو نه و نه لاین ﴿ **وهو العزيز الحکیم** ﴾ و هه نه ویشه خوی بالا دهستی کار جوان و کارزان، هه موو شتیک له جیگای خویدایه و، زولم وسته میش له کس ناکات.

بو گه وره یی و فزیه ته سوورده تی (حه شر) ه، ئیمامی (تیرمزی) و ئیمامی (نه حمده) له (مه عقل) وه ده گپړنه وه: که پیغه مبه ر ﷺ فهرمووی: نه وکه سه ی روژ دهکاته وه سی جارن ده لیت: ((أعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم)). پاشان سی نایه له کو تانایه ته کانی سوورده تی (حه شر) بخوینیت، نه وروژه تائیواره خوا حه فتاه زار فریشته ده نی ریت: درو دوصه له واتی بو بنیرن، خو نه گهر مردیش نه وروژه، نه و به شه هیدی ده مریت، هر نابه و شیه ویه ییش نه گهر نیوارانیش بیخوینیت.

سه باره ته به ناوه پیروژه کانی خوا پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموی: ((إن لله تسعا و تسعين إسماء، مائة إلا واحدا، من احصاها دخل الجنة، وهو وتر يحب الوتر)) فتح الباری: ۵/ ۴۱۷، مسلم: ۴/ ۲۰۶۲. واته: خوا (۹۹) ناوی هیه، دلنیا به هرکه سی ک فیریان ببۍ و له به ریان بکا و قه دریان بزانی دهراته به هه شته وه، نه وه خوی دلوقانه بوځوی تا و ته نیا به هه میشه شتی تاکی خوش ده ویت.

تیبینی: له سوورده تی (نه عرف) یشدا، نایه تی (۱۸۰) ناوه پیروژه کان و شتیک له باره یانه وه نوو سراوه، ده توانی بگه ریته وه بو نه وۍ سوود وهرگریت.

له نوو سیننی ته فسیری سوورده تی (حه شر) بوومه وه، له (مه ریوان)، له (۲۱) ی ره مه زانی ۱۴۱۷ هـ،

به رامبه ر به (۱۹۹۷/۱/۳۰) ز کاتژمیر (۱۱:۵۵) ده قیقه ی پینش نیوه رو.

۶۰- سوورده تی (مومته حینه یه

مه ده نییه و (۱۳) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

ته وهری ئه م سوورده تی (مومته حینه) ش دوو شته: دوستایه تی له بهر خوی به هه ق، خه شم و توورده ییش هه ر له بهر خوا، سه ره تاکه شی به گله یه که له (حاته بی کورپی ئه بی به لته عه) ده ست پی ئه کات، ئه وده مه که نامه که ی بوخه لکی مه که که نووسی و تییدا ئا مازهی کردبوو که: په یام بهر ﷺ ئه یه وی سوپایه کتان بو ری ک بخاو بیته سه رتان...!! باس له وکه سانه ئه کات که خه لکانی دوژمن و نه یاری خویان خو ش نه وی، بو ئه وه ییش به باوه ردارانی

ئیبراهیم ﷺ و گه له که ی ئیبراهیم، نموونه یه که دینیته وه، به و مه به سه ته که قوره ییش چاویان لی بکه ن و، بزانی: چون ئه وانه بوخوا خویان یه که لاکرده وه له هه مو بیت و بته ره سستی که یه خه یان هه لته کاند، له گه ل نیشاندانی شیوه ی هه لس و که و تکرده له گه ل ئه وخوا وه ننامانه دا که جه نگ و در ئایه تی موسلمانان ناکه ن، یان له گه ل ئه وانه یاندا خه ری کی پیلانگی پرا ن به در ئی موسلمانانه کان، ئینجا باسی ئه ور ئه موسلمانانه ده کات که کو چیان بو مه دینه کرد. کو تاییشی به وه دیت که: موسلمانان ده بی هه رده م بی دارو و شیاری ن، و ناحه زان و دوژمنانی دینی خوا نه که نه پشتیوان و جیگه ی متمان ه و رازو نیازی خویان، به تاییه تی جووله که و ها و رازه کانیان.

مه بنه دو سی دوژمنی خوا و دوژمنی خوتان:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ یا ایها الذین آمنوا لا

تتخذوا عدوی وعدوکم اولیاء﴾ ئه ی ئه وانه ی باوه رتان هی ناوه! دوژمنی من و دوژمنی خوتان مه گرنه دو ست و خو شه ویست، چونکه نیشانه ی ئیمان و بهروای راسته قینه

ئه وه یه که ناحه زو دوژمنانی دینی خواتان خو ش نه وی ت ﴿تلقون ایهم بالموده﴾ و که خو شه ویستیان بده نی به ناگا دار کردنیان له نه ینی و ئه سراری خوتان!، (قورتوبی) ئه لی: (من کثر تطلعه علی عورات المسلمین و ینبه علیهم و یعرف عدوهم بأخبارهم لم یکن بذاک کافرا إذا کان فعله لغرض دنیوی، و اعتقاده علی ذلک سلیم، کما فعل حاطب حین قصد بذاک إتخاذ الید، ولم ینو الرده عن الدین). بهرگی: ۹/ جزئی/ ۱۸/ ۴۸. ﴿وقد کفروا بما جاءکم من الحق﴾ که بیگو مان ئه وان کافر بوون به وه ی هات بو تان له هه ق، واته: کافر بوون به قورئان و ئیسلام! ﴿یخرجون الرسول وایاکم ان تؤمنوا بالله ربکم﴾ جگه له وه ش له مه که که دا ئیوه و پیغه مبهریان ده رکرد له بهر ئیمان تان به خوی په ره ردگارتان! ﴿ان کنتم خرجم جهادا فی سبیلی وابتغاء مرضاتی﴾ ئه گه ر ئیوه له مه که که دا ده رچوون بو جیهاد له ری مندا و، به نیازی به ده ست هی نانی ره زامه ندی من، دوستایه تی دوژمنی من و خوتان مه که ن ﴿تسرون ایهم

الْحَرَامَ الَّذِي رُفِضَ عَنْكُمْ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ حَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَقْعَلْ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ (۱) إِنْ يَتَّقَوْكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتُهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا أَنْ تُكْفِرُوا (۲) إِنْ تَنَفَعْتُمْ مِنْهُمَ أَرْحَامُكُمْ وَأَوْلَاؤُكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ يَعْمَلُونَ بَصِيرًا (۳) قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا الْقَوْمِ هُمْ إِبْرَاءُؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كُفْرًا بَكُمْ وَبِأَيِّنَّا وَبَيْنَكُمْ أَلْعَاذُ وَالْبَعْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَا سَعْفَنَ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا رَّبِّكَ لَيْتَكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنبَأْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ (۴) رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (۵)

بالمودة ﴿ که نهینه کانتانیا ن به دزی بدهنی له بهر خو شهویشتی، وهک نامه که ی (حاتب) ﴿ **وانا اعلم بما اخفيتم وما اعلنتم** ﴾ له کاتی که من زاناتم به وهی شار دو وتانه ته وه به وهیش ناشکراتان کردوه ﴿ **ومن یفعله منکم** ﴾ هه که سیکتان ئه وکاره بکات ﴿ **فقد ضل سواء السبیل** ﴾ ئه وه بهیه قین پی راستی ونکردوه و سه ری لی شیواوه ﴿ **ان یتفقوکم یکنوا لکم اعداء** ﴾ ئه گهر ئیوه یان گیربی ده بنه دوژمنتان و شه رتان پی ده فروشن ﴿ **ویبسطوا الیکم ایدیهم والسنتهم بالسوء** ﴾ و ده ستر یژ ده که ن بۆتان به کوشتن و دیل کردن و هه روا زمانیشیان به جنیو ﴿ **وودوا لک تکفرون** ﴾ پیان خو شه ئیوه ویش وهک خو یان کافرو بی پروا بن! پاشان ده چیته سهر ئه وه که نابیت مرو ؤ له به رخا تری مال و مندال ده ست له بهر نامه و ئایینی خوا هه ل بگری: ﴿ **لن تنفعکم ارحامکم ولا اولادکم** ﴾ هه رگیز نه خزمانتان و نه مندالانتان سوودتان پی ناگه یه نن و فریاتان ناکه ون، له روژی قیامه تدا ، که ئیوه له بهر ئه وان دو ستایه تیان ده که ن ﴿ **یوم القیامة یفصل بینکم** ﴾ له روژی قیامه تدا خوا لیکتان جیائ ه کاته وه (پروادارو بی پروا) هه رکه سه ئه نی ری بوجی گای شیوا به خو ی ئه گهر چی که س و کاریشتان بن ﴿ **والله بما تعملون بصیر** ﴾ وخوا بینایه به وهی ئه یکه ن، واته: هیچی لی ناشاریت هه .

چاو له ئیبراهیم و په ی ره وانی بکه ن:

ئینجا بۆ ئه وهی موسلمان ه کان پتر له دو ستایه تی بی باوه ران به کینه وه، خوا باسیکی ئیبراهیم وشوینکه وتوه کانیانی بۆ ئه کات، بۆ ئه وه تی بگه ن ئه وان چو ن خو یان یه کلا کرد بوویه وه بۆ خوا: ﴿ **قد کانت لکم اسوة حسنة فی ابراهیم والذین معه** ﴾ به راستی بۆ ئیوه هیه ئه ی ئیمانداران! له ئیبراهیم وه وانه ی پروایان مینابوو له گه لیا، سه رمه شقییه کی چاک و جوان. جا ده بی ئیوه ویش (ئه ی پرواداره کان!) له وان چاو بکه ن و خو تان له به ته کان و له وخرمه داروو بهر په رستانه به دوور بگرن و ته نها خواتان خو ش بو ی ﴿ **ان قالوا لقومهم انا برءا منکم ومما تعبدون من دون الله** ﴾ کاتی به قه ومه کافره که یانیان وت: به راستی ئیمه بیزارو بهرین له خو تان و له وبتانه - له جیاتی خوا- ئه یان په رستن ﴿ **کفرنا بکم** ﴾ و بی باوه رین پی تان ﴿ **وبدا بیننا و بینکم العداوة والبغضاء ابدا** ﴾ وه به هه می شه دوژمنایه تی و پرکه به رایه تی له نیوانماندا په یدابوو ﴿ **حتی تؤمنوا بالله وحده** ﴾ تا باوه ر به خوای تاک و ته نیا دین و هاو به شی بۆ دانانین ﴿ **الا قول ابراهیم لاییه لاستغفرن لک** ﴾ له وانه داچاو له ئیبراهیم بکه ن، ئه و ته یه ی نه بی که به باوکی خو یگوت: داوای لی خو ش بوونت بۆ ده که م له خوا، ئه وه لی نه شی هه ر له بهر ئه وه بوو که پیشتر هیواو ئومید یکی هه بوو پروا بی نی، به لام که ده رکه وت بی باوه روو دوژمنی خوایه، یه خه ی لی هه لته کان و بی زاری خو ی ده رب ری، وهک له سووره تی کی تر دا ئه مه ی راگه یاندوه و ده فره رموو ی: (وماکان استغفار ابراهیم لاییه الا عن موعده وعدھا ایاه فلما تبین له انه عدو لله تبرأ منه) ۹/۱۱۴ ﴿ **وما املک لک من الله من شی** ﴾ ئه گهر چی من ده سه لاتی هیچ شتی کی شتم بۆت نیه لای خوا ﴿ **ربنا علیک توکلنا** ﴾ ئه ی په روهر دگاری ئیمه! هه ربه تو پشتمان به ستووه ﴿ **والیک انبنا** ﴾ هه ربو لای خویش ت گه رای نه وه ﴿ **والیک المصیر** ﴾ و سه ر ئه نجامیش هه ربو لای تو یه، واته: وا ئیمه به ته واویی خو مانمان دایه ده ستی تو، په نا هه ر په نای تو یه، ده ستمان له خزم و که س و کارمان هه لگرت له به رخا تری تو، ده ساتویش چاو دیرمان به. جا که وا بوو ئه ی موسلمانان! ئه بی ئیوه ویش خو تان یه کلا بکه نه وه، هاوکاری و تی که لیان مه که ن، نه نیی و رازو نیازی موسلمانانیا ن بۆ مه نی رن به نامه و به هه ر شتی کی تر ﴿ **ربنا لا تجعلنا فتنة للذین کفروا** ﴾ ئه ی په روهر دگارمان! مه مانکه به مایه ی تا قیر که ده نه وه بۆ بی باوه ران، واته: که ئه زیه تمان بده ن وه ئایین لمان بده ن

﴿وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ لیمان خوش ببه ئهی پهروه دگارمان! له هر که م وکورتیه که به سهرمانا هاتی، به راستی تنها نه تو دی دهسه لاتداری کار جوان و کارزان.

بوجاریکی تر هانی موسلمانان ددهات که: چا وېرته (ئبراهیم) و ئهوانه ی له گه لیاوون، بویه نه فهرموی: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ سویند بی به خوا له سهر گوزه شته که ی ئبراهیم و هوزه داپراوه که یدا سهرمه شقیکی چاک و جوان هیه بوتان، ههقه چاویان لی بکه ن و ههر بیلین و بیلینه وه ﴿لَمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ﴾ ئهم سهرمه شقییه ش بۆکه سیکه هیوا و ئومیدی به خزمه تگه یشتنی خوا، هاتنی روژی دواپی ببی ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْأُمَّةَ﴾ هه ره که سیك پشت هه لبا که له پرواهینان و به ته مای روژی دواپی نه بیت، جا بیگومان خوا بی نیازو و

سوپاسکراوه له هه موولایه که وه، پیویستی به پرواهینان و سوپاسی که س نییه.

به شکو له ناو نیووو نه یاره کاندای خوا دوستایه تی دامه زیننی؛ کاتی خوی دلوقان له نایه ته کانی پیشوودا ری له موسلمانان گرت، دوستایه تی و ناشنایی له گه ل خزماني خراپکارو بی پروایانیا بکه ن، ئهوانیش له بهر خوا- زور به په روه شه وه - چوونه ژیری، نه گهرچی قورس و گرانیس ده که وت له سهریان، جا خوا بو دلخوشکردنیا نه فهرموی: ﴿عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوْدَةً﴾ دلنیا ب که خوا خوشه ویستی ده خاته نیوان نیوه و ئهوانه وه دوژمنایه تیتان له گه لکردوون، جا نه وکاته گشت ده بنه برا، به لی هه روایش دهرچوو، چونکه له فه تی (مه که که) دا خه لکیکی زور لهوانه پروایان هینا و موسلمان بوون ﴿وَاللَّهُ قَدِيرٌ﴾ وخواش به توانایه، نه توانی هه موونال و گوپی بکات ﴿وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ وه خوا لیخوشبووی میهره بانه، پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموی: ((احب حبیبک هوناما، فعسی ان یكون بغیضک یوماما، و بغض بغیضک هوناما، فعسی ان یكون حبیبک یوماما)). تحفة الاحوذی: ۱۳۲/۶. واته: ئه وده دوستایه تی له گه ل خه لکدا بکه، به شی حاله تی نه یاری بیمنیته وه، چونکه ده کری روژی ئه و که سه نه مړو دوسته، بیته دوژمن و ناحه زت، ههر ئه وده ش رکه به رایه تی له گه ل بکه (نه گهر کردت) به شی ناشتی بیله ره وه، چونکه ده گونجیت روژی بیته وه به ناشناو دوستت. مه به ست ئه وه یه دوستایه تی و نه یاری له گه ل خه لکدا ده بی له سنووری خویدا بی

ئهوانه که ده ژایه تییا ن له گه ل نه کردون، نیوه ده توانن دوستایه تییا ن بکه ن:

پاش ئه وه ی خوا ری له دوستایه تی گرت له گه ل خزماني خراپکارو دوژمن به خوا له سهرحیسابی ئیسلام، له م نایه ته یشدا پرتیشک ده خاته سهر ئه و مه سه له یه و، خه لکی شه رفه روش ونا پاک، له گه ل خه لکی بیده نگ وناژا وه نه گپز جیا ده کاته وه فهرموی: ﴿لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْأُمَّةَ
يَنْتَكِرُوا فِي الدِّينِ عَادِيتُمْ مِنْهُمْ مَوْدَةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ
لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ
مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ
إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ
مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا بِإِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَوَلَّيْكُمْ
هُمُ الظَّالِمُونَ
يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ
مُهْجِرَاتٍ فَمَنْ جُوعَهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمَ بِأَمْنِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ
فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَأَهُنَّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَأَنْتُمْ
مَا أَنْفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْنَهُنَّ أَجُورَهُنَّ
وَلَا تُمْسِكُوا بِعَصَمِ الْكُفَّارِ وَاسْأَلُوا مَا أَنْفَقْتُمْ وَلَيْسَ لَكُمْ أَنْفَقُوا
ذَلِكَ حُكْمُ اللَّهِ بِكُمْ يَنْكِحُوا وَاللَّهُ عَالِمٌ حَكِيمٌ
سُنَّ مِنْ أَرْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقِبْتُمْ فَتَأْتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ
أَرْوَاجُهُمْ مِثْلَ مَا أَنْفَقُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ

يَأْتِيهَا الَّذِينَ

هه

وتقسدوا إلیهم ﴿خواریتان ناگری لهو کافرو بیباوه رانهی جهنگیان نه کردوون له ناییندا، و له مال و زیدی خوٲان دهریان نه کردوون - وهک خوزاعه - که چاکه یان له گهل بکهن و مامه له یان له گهل به کهن به دادگهریی ﴿ان الله یحب المقسطین﴾ به راستیی خوی دادپهروهه، خهلکانی دادپهروهی خوٲ دهوی. دؤستی له گهل شهر فروشاندا ناگری؛

﴿انما ینهاکم الله عن الذین قاتلوکم فی الدین﴾ ﴿خو تهنیا ریٲان له وانه لی دهگریٲ کوشتاریان لی کردوون﴾ ﴿واخرجوکم من دیارکم﴾ و له زیدو مالی خوٲان دهریان کردوون ﴿وظامروا علی إخراجکم ان تولوهم﴾ و وپشتیوانی یه کتریان کرد له سهروه درنانتان که: دؤستایه تیان بکهن ﴿ومن یتولهم فاولئک هم الظالمون﴾ وهر که سیٲک دؤستایه تیان بکا، نه وه نه وانه سته میان کردوه به وکاره یان، چونکه دؤستایه تیی وپشتیوانی له نه یارانی دینی خوا دژ به موسلمانان گه ورهترین تاوانه.

ژنی موسلمان به مشرک به شوو نادری، مشرکیکش به موسلمان ناشی؛

﴿یا ایها الذین آمنوا اذا جاءکم المؤمنات مهاجرات﴾ نهی نه وانهی باوه رتان هیئاوه! ژنه باوه رداره کان که له مه کهوه کوٲیان کرد بؤلای نیوه له مه دینه ﴿فامتحنوهن﴾ جا بوٲوٲان تاقییان بکه نه وه، بزائن راست نه کهن له بپرواکه یاندا؟ له بهر نیسلام هاتون، یان له میردو کهس وکاریان هه لاٲوون؟! له په یمان نامه کهی (خود، بیبه) داها تبوو: نه و کهسهی له مه کهوه دیٲ بؤلای موسلماننه کان، نابی وهری بگین، به لام نه وانه له لای موسلماننه کان وه بچن بؤلای کافره کان، نه وان ده توانن وهر یان بگرن ولای خوٲیان بیان هیلنه وه. جا پاش ماوه یه کثوم (ام کلثوم) ناو له مه کهوه هات بؤمه دینه، پاشان دووبرای هاتن به دوایدا تا به پیی مهرجه کان بیبه نه وه، په یامیه ریش ﷺ فرمووی: نه و مهرجانه ته نها به رامهر به پیباونه، ژنان ناگری ته وه. جا پاش نه وه خوا نه م نایه ته ی نارد خواره وه، نه وسا نیتردوای نه وه سویندی ژنانیان نه دا که له میردی وکس و کاری نه توړاوه وته نها له بهر. خاتری نایینی نیسلام هاتوه ﴿الله اعلم بایمانهن﴾ خواش زاناتره به نیمانه که یان، نه وچاک نه زانی چؤن وبؤچی نیمانیان هیئاوه کوٲیان کردوه؟ ﴿ان علمتموهن مؤمنات﴾ جا نه گهر زانیتان باوه ردارن و، ته نها له بهر نیسلام هاتون ﴿فلا ترجعوهن الی الکفار﴾ مه یان گپرنه وه بؤلای میرده کافر و بی پرواکانیان ﴿لا هن حل لهم﴾ چونکه نه وژنانه هه لاٲن بؤنه و پیباوه کافرانه ﴿ولا هن یحلون لهم﴾ و نه وپیباوه بی پروایانه هه لاٲن بؤنه و ژنه بپروادارانه، واته: ژنی موسلمان ده بی ته نها بوپیباوی موسلمان بیٲ ﴿واتوهن ما انفقوا﴾ وه بدن به میرده کافره کانیان نه وهی خه رجیا نه کردوه بؤنه م ژنانه، بؤنه وهی ته نها ژنه کانیان له ده ست ده رچوویٲ ﴿ولا جناح علیکم ان تنکحوهن اذا اتیتن من اجورهن﴾ گوناختان له سهه نه که نه و ژنانه نیکاح بکهن له خوٲان، کاتی مارهییه که یاننتان دانی، چونکه به موسلمان بوونه که یان په یوهندی ژن و میردییان له گهل نه واندانه چری، پاش ته و او بوونی عیده ش - نه گهر پیٲتر شو یان کردبوو - نه توانن مارهیان بکهن ﴿ولا تمسکوا بعصم الکواف﴾ و نیوه ش ژنه کافره کان رامه گرن، واته: نه و ژنانه که له (دار الکفر) به جیماون و موسلمان نه بوون، و دابنی هه رنٲان نه بوون، که و ابو نیستا نه توانن خوشکیان، یان پووریان ماره بکهن له خوٲان ﴿واسئلوا ما انفقت﴾ نیوه ش (نهی میرده موسلماننه کان)! داوای نه و ماره دی به بکهن - له وکهسهی ماره یکردوه - مه سه رفته ان کردوه بؤیان ﴿ولیسألوا ما انفقوا﴾ و بائه وانیش داوای بکهن چیان خه رچکردوه، واته: نه گهر پیباویٲ خوٲ موسلمان بوو و کوٲیکرد و، ژنه که شی به کافری مایه وه و پاشان میردی کرد، ده بی مارهییه کهی بگری ته وه بؤنه م پیباوه موسلماننه ی، وه نه گهر ژنیٲک هیجره تی کردو موسلمان بوو - پاش

عیددهش - میردی کردهوه، دهبی مارییهکهی بگیږیتتهوه بۆمیرده کافرهکهی ﴿**ذلکم حکم الله یحکم بینکم**﴾ نائیهوه
 حوکم و بریاری خویه، حوکم و بریاردهدا له نیوانتاند سهارهت به ژن و پیای موسلمان و کافر ﴿**والله علیم حکیم**﴾
 خواش خویهکی زانای دانایه ﴿**وان فاتکم شی من ازواجکم الی الکفار**﴾ نهگهر یهکی له ژنهکانتان له دهستان
 دهچووو گهپانهوه بۆ لای بیباوهپهکان و، نهوانیش ماریانکردو مارییهکهیان بۆ په نهکردنهوه ﴿**فعاقبتکم**﴾
 جائیوهش تۆلهتان لیکردنهوه، واته: جهنگ له نیوان نیوه کافراندا بهریابوو و بهغه نیمهت شتیکتان لیگرتن ﴿**فاتوا**
الذین ذهبت ازواجهم مثل ما انفقوا﴾ جا لهودهستکوته بدهنه نهوانی ژنهکانیان رۆیشتون، وینهی نهوهی
 خهرجیانکردوه له مارییهکهدا ﴿**واتقوا الله الذی انتم به مؤمنون**﴾ وه لهوخوایه بترسن ئیمان و باوهپتان پیی
 هیه، و بریارهکانیشی سرجهم جیبهجی بکهن.

به یعهتی ژنان به پیغه مبه:

کاتی په یامبه ﷺ مهککهی نازاد کرد، پیوان دههاتن
 په یمانیان له سهر فیداکاری بۆنیسلام له گهل ده بهست، ئینجا
 سهبارت به وژنانهش موسلمان ده بوون دههاتن نه
 نایه ته هات و فهرمووی: ﴿**یا ایها النبی اذا جاءک**
المؤمنات﴾ نهی په یامبه! کاتی ژنانی باوهپدار هاتنه لات
 ﴿**یبايعنک**﴾ به یعهت پی بکهن، جاتۆش له سهر نه شەش
 خاله گرنگه: ﴿**علی الا یشرکن بالله شیئا**﴾ یهکه: له سهر
 نهوهی هیچ شتی نه که نه هاوبهشی خوا، و بهتاک و ته نیای
 بزائن ﴿**ولا یسرفن**﴾ دووه: دزی نه کهن ﴿**ولا یزنین**﴾
 سییه: زینا نه کهن ﴿**ولا یقتلن اولادهن**﴾ چوارم:
 مندالهکانی خویمان نه کوژن و زینده به چالیان نه کهن وه
 سهردهمی نه زانیی ﴿**ولا یاتین ببهتان یفرینه بین یدیهن**
وارجلهن﴾ پینجه: هیچ بوختانی که نه له نیوان دهست و
 پیی خویندا، واته: مندالی خه لکی نه که نه مندالی خویمان،
 له سهردهمی نه فامیدا هه رژی که ترسی بووبا میردهکهی -

سُورَةُ النِّسَاءِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكْنَ
 بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِفْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يُبَايِعْنَ
 بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ
 فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
 (۱۳) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
 قَدْ يَسْأَلُونَ الْآخِرَةَ كَمَا يَسْأَلُ الْكَافِرُ مِنْ أَحْشَاءِ الْقُبُورِ (۱۴)

سُورَةُ الصَّفِّ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سَبِّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
 (۱) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ (۲)
 كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ (۳) إِنْ
 اللَّهُ يُحِبُّ الَّذِينَ يُفْتَلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ
 بُنِينَ مَرْصُوعٌ (۴) وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَقُولُوا لِمَ
 تَوَدُّونَنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَأَمَّا
 زَاعُوا أَرَأَيْتُمْ فُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ (۵)

له بهرئهوه مندالی نابیت دهری بکا - دهچوو مندالی دوزراوهی ده هیئاوده یکرد به مندالی خوئی و به میردهکهی
 دهگوت نه مه له تۆیه.. ئینجا خوی گه وره بهو نایه ته نهو کارهی ئی قه دهغه کردن. ﴿**ولا یعصینک فی معروف**﴾
 شه شه: له هه موو کاریکی چاکه دا سهر پیچی و نافه رمانیت نه کهن ﴿**فبايعهن**﴾ نهوسا تۆش به یعهتیان لی و ده رگره.
 به لی.. له رۆژی دووهمی نازادکردنی مهککه دا، ژنانیش پاش هاتنی پیوان، پۆل پۆل دههاتنه (صه فا) و موسلمان
 ده بوون، په یامبه ریش ﷺ به زمان - نه که به ده سخسته ناودهس - له سهر نهو خال و مهرجانهی سهردهوه - په یمانی
 لی و ده رگرتن، شیاوی باسه پیغه مبه ﷺ به هیچ شیوهیه که دهستی له دهستی ژنی نامه حهرم نه که وتوه. فتح
 الباری: ۵۰۴/۸ ﴿**و استغفر لهن الله**﴾ وه له خوی دلۆقان داوای لیخۆشبوونیان بۆیکه ﴿**إن الله غفور رحیم**﴾
 به راستیی خوا خوایهکی گونا میوهشی میهره بانه ﴿**یا ایها الذین آمنوا لا تتولوا قوما غضب الله علیهم**﴾ نهی

ئەوانەى باوەرتان هیئاوه! دۆستایەتیی کۆمەڵی مەكەن (مەبەست لە جوولەكەیه) خوا غەزەبی لیگرتوون، واتە: نە بەنامە، نە بەکاغەز نووسین، و نە بەهیچ جوړیکێ تر هاوکاریان مەكەن ﴿قَدْ يَنْسُوا مِنَ الْآخِرَةِ﴾ بەراستی نا ئومێدو بێ هیوا بوون لە قیامەت، چونکە باوەریان پێی نیە ﴿كَمَا يَنْسُ الْكَافِرُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ﴾ وەك بێ باوەرەكان لە مردووی گورەكان بێ ئومێد بوون زیندوو ببنەوه، ئەوانەیش بەهیچ شیوێەك بەهیواو ئومێدی هاتنی قیامەت و پاداشتی نین، كەوابوو دووربگرن لییان و مەیانكەنە پشتیوان و دۆستی خۆتان و، پازو نیازی موسولمانانیان لامەدرکینن.

لە شەوی (۲۳/۲۲) ی رەمەزانی (۱۴۱۷) ك بەرامبەر بە (۱۹۹۷/۲/۲۱) لە (مەریوان)، كاتژمێر ۴:۰۷ لە نووسینی تەفسیری ئەم سوورەتی (مومتەحینە) بوومەوه.

والحمد لله أولا وآخرا، و صلى الله وسلم و بارك على محمد وآل محمد.

*** **

۶۱- سوورەتی (صفە)

مەدەنییه و (۱۴) نایەتە

بە ناوی خۆی بەخشندەى میهرەبان

سوورەتی (صفە) ییش وەك سوورەتەكانی تری مەدینە باسی هەندى لە ئەحكام و كۆمەڵی پێنمایی ئەكات، ئەشتوانی بڵێت بە شیوێەكی گشتیی و سەرەكیی باسی بەجەنگ هاتن دەكات لەگەڵ ناحەزان و دوژمنانی دینی خوادا، وە فیداكاریی و هەول و تێكوژشان بۆ سەر بڵندی بەرنامە و ئایینی خۆی گەورە و بەزكردنەوهی وشەى پیرۆزى ئەو ئەكات، وە هەروەها باسی تاكە بازگانییهكی سەرکەوتوو دەكات لە دنیا و لە پاشە پوژدا، كە ئەویش جیهاد كردنە لە پێی دینی خۆی گەورەدا. بەكورتی دەتوانین بڵێن تەوهرەى ئەم سوورەتە باسی هەلئانی بڕوادارانە بۆ جەڤگ و جیهاد، هەر بە ناوێكەشیا -كە پێی دەلێن: سوورەى (صفە = پریزبون) لەبەرەكانی جەنگدا- دیارە مەبەست پێی چیه. جا بەم شیوەش دەست پێ ئەكات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ هەرچی لە ئاسمانەكان و لە زەویدا، تەسبیحاتی خوا ئەكەن، واتە: بەرزى و بڵندی و بێ خەوشیی خوا ئەلێن، گەواهی و شایەتی بۆ تاك و تەنیاى ئەدەن ﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ هەر ئەویشە دەسەلاتداری كارجوان و كارزان، بۆیە جیگەى خۆیەتی تەواوی بوونەوهر فەرمانبەردار و ملکهچى بن.

قەسەى بێكردەوه مەكەن:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾ ئەى ئەوانەى باوەرتان هیئاوه! بۆ چی شتی دەلێن و پەفتاری پێناكەن؟ مەگەر ئیوه نەتانوت: ئەگەر بمانزانیا چ كارێ بە لای خواوه زۆر باشە ئەمانکرد؟ كەچی كاتى باسی گەورەیی و مەزنی جیهاد كرا لای خوا، هەندىكتان قەسەكی خۆتانان شكاندو پێتان ناخۆش بوو (الدر المنثور): ۱۴۶/۸ ﴿كَبْرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾ خوا لە لای سەختە، كە شتی بڵێن و كاری پێنەكەن؟ ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا﴾ بێگومان خوا ئەو كەسانەى خۆش ئەوى دەجەنگن لە پێناوی پێگای ئەودا بەیەك صف و، یەك پریز ﴿كَانَهُمْ بَنِيَانٍ مَرْصُوصٍ﴾ وەك دیواری بینایەكی مەحكەمی بە قورقوشم داریژراو، واتە: بەشیوێەك دەجەنگن هەرگیز لەجیگەى خۆیاندا ناجولێن و سەنگەر چۆلناكەن.

قه‌ومه‌که‌ی مووسا پیچفهم ﷺ نازاری موسایان دا :

پاش نه‌وه‌ی باسی جیهادیکرد، نه‌وسا دیته سهر کورته باسیکی موساو عیسا ﷺ که نه‌وانیش هه‌ولئ زوری یه‌کتاپه‌رستیان داو، فرمانیشیان به جیهاد کرد، که‌چی نه‌وانیش له لایه‌ن گه‌له‌که‌یانه‌وه وه‌ک تو نه‌ی پیغه‌مبه‌ره‌ی ﷺ نازار دران، و خوشیانگرت ، بویه نه‌فهرموی: ﴿ **وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تَذُنُونَنِي** ﴾ وه‌ییریان بینه باسی موسا نه‌ی موحمده‌ا ﷺ کاتی که‌به هوزو گه‌له‌که‌ی خوینگوت: نه‌ی هوزی من! ئیوه بوچی نازاری‌دلّم نه‌ده‌ن؟ به سهر پیچی کردنتان له فهرانه‌کانی خوا ﴿ **وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ** ﴾ خو بیگومان ده‌شزانن که من په‌یامبه‌ری خوام و نییراوم بولای ئیوه ﴿ **فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ** ﴾ جا

کاتی نه‌وان له هه‌ق و راستیی لایاندا، خوایش دل و ده‌روونی کلا کردن ، سهرگه‌ردان و ویلئ ده‌شت و بیابان بوون ﴿ **وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ** ﴾ و به‌راستی خوایش پینوینی خه‌لکی له سنوور ده‌رچوو و نافه‌رمان ناکات، چونکه ناماده یی‌یان تیا نیه بو پینمونی.

عیسا ﷺ مژده‌ی هاتنی پیغه‌مبه‌ره‌ده‌ات :

﴿ **وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا** ﴾ نه‌ی نه‌وه‌کانی یه‌عقوب! بیگومان من پیغه‌مبه‌ره‌و نییراوی خوام بولای ئیوه ﴿ **مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيِّ مِنَ التَّوْرَةِ** ﴾ ددانیس به‌وته‌وراته‌دا ده‌نیم له به‌رده‌ستمدا یه ﴿ **وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ** ﴾ مزگینیش به هاتنی په‌یامبه‌ریک ده‌دهم - که‌پاش خووم دی - ناوی (نه‌حمده)ه، له فهرموده‌دا هاتووه که‌یه‌کی له ناوه‌کانی نه‌و پیغه‌مبه‌ره (نه‌حمده)ه ﷺ وه‌کو ده‌فهرموی: ((إِن لِي أَسْمَاءَ: أَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَنَا أَحْمَدُ، وَأَنَا الْفَاحِشُ الَّذِي يَمْحُو اللَّهُ بِهِ

وَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ ۚ وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيِّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ ۖ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٦﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٧﴾ يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظَاهِرَهُ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى بَيْتٍ يُعْجَبُونَ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾ تَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۚ وَمُجْتَهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ ذَلِكُمْ حَزَنٌ لِّمَنْ كَفَرَ ۚ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسْكِنٌ طَيِّبٌ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ وَأُخْرَى تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُفْرًا أَنْصَارًا ۚ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ ۖ فَتَمَتَّ طَائِفَةٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرَت طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

الكفر، و أَنَا الْحَاشِرُ الَّذِي يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى قَدَمِي، وَأَنَا الْعَاقِبُ)) (معنى عليه): فتح الباري، ١/١٨٨، و استلم

١٨٢٨/٤ ﴿ **فَلَمَّا جَاءَهُم بِالْبَيِّنَاتِ** ﴾ جا کاتی عیسا یان موحه‌مه‌ده به موعجیزه روونه‌کانه‌وه هات و پی‌راگه‌یاندن ﴿ **قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ** ﴾ وتیان: نه‌مه جادویه‌کی ئاشکراو نمایانه! ﴿ **وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ** ﴾ چ که‌سیک هه‌یه له‌وه‌سته‌مکارتر که له سهر خوا درو هه‌لبه‌سیت، له کاتی‌کدا بانگ بکریت بو ئیسلامبوون و موسلمان بوون؟! عیسا بانگی کردن و موژده‌ی هاتنی نه‌و پیغه‌مبه‌ره‌ی پیدان، که‌چی وتیان، نه‌مه جادووه!! ﴿ **وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ** ﴾ وخواش رینمایي گه‌ل و هوزی سته‌مکار ناکات، چونکه شایسته‌ی هیدایه‌ت نیه.

دهیانه‌وێ به فووی ده‌میان ئهم دینی خوايه بکوژینه‌وه!

﴿یریدون لیطفنوا نور الله بأفواههم﴾ ببیاوه‌په‌كان ئه‌یانه‌وێ به‌فوو، (به‌قاله‌ی ده‌م) یان نورو رووناکی به‌رنامه‌ی خوا بکوژینه‌وه!! ﴿والله متم نوره﴾ له‌ کاتێکدا خوا خۆی ته‌واو که‌ری نووری ئایینی خۆیه‌تی ﴿ولو کره الکافرون﴾ ئه‌گه‌رچی کافرو بێ پروایانیش پێیان ناخۆش بێت، واته: خوا خۆی ئهم ئایینی خۆیه‌ هه‌ر سه‌ر ئه‌خات، هه‌رچه‌نده‌ له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه‌ دوژمنان بیانه‌وێ کپی بکه‌نه‌وه‌و لیخنی بکه‌ن.

ئیسلام به‌سه‌ر گشت دینه‌کاندا سه‌رده‌که‌وێ:

﴿هو الذی ارسل رسوله بالهدی و دین الحق﴾ خو ئه‌و زاته‌یه‌ که‌ په‌یامبه‌ره‌که‌ی خۆی (محمد) به‌قورئانیکی پێنموونی‌کارو ئایینیکی راست و ره‌وانه‌وه‌ نارد ﴿لیظهره علی الدین کله﴾ بۆ ئه‌وه‌ به‌سه‌ر ته‌واوی ئایینه‌کاندا سه‌ری بخات ﴿ولو کره المشرکون﴾ ئه‌گه‌رچی موشریک و هاوبه‌ش په‌یداکه‌رانیش پێیان ناخۆش بێ، و هه‌ولێ کوژانه‌وه‌ی بده‌ن.

بچه‌ جیهاد له‌ سزاو ئازار‌ر‌زگار ده‌بن:

ئینجا موسلمانان هه‌لنه‌یت بۆ جیهادو دلیان خۆش ئه‌کات، بۆیه‌ ئه‌فهرموێ: ﴿یا ایها الذین آمنوا هل ادکم علی تجارة تنجیکم من عذاب الیم﴾ ئه‌ی ئه‌وانه‌ی باوه‌رتان هی‌ناوه‌! ئایاری‌گای بازگانیه‌کتان نیشان بده‌م له‌ سزایه‌کی ئیش پی‌گه‌یه‌نه‌ری دۆزه‌خ پ‌زگارتان بکات؟ ﴿تؤمنون بالله ورسوله﴾ باوه‌پکه‌ن به‌خواو به‌پی‌غه‌مبه‌ره‌که‌ی ﴿وتجاهدون فی سبیل الله باموالکم و انفسکم﴾ وه‌ به‌ مال و به‌ گیانتان - له‌ پیناوی سه‌رخستنی ریبازی خوادا- جیهاد بکه‌ن ﴿ذلکم خیر لکم ان کنتم تعلمون﴾ ئه‌و پرواو جیهاده‌تان له‌هه‌موو شتێک بۆتان باشترو چاکتره‌، ئه‌گه‌ر بزائن ﴿یفغر لکم ذنوبکم﴾ ئه‌گه‌ر واتانکرد، ئه‌وسا خواش هه‌له‌و گونا‌هه‌کانتان ئه‌به‌خشی و چاوپۆشییان لێ‌ئه‌کات ﴿ویدخلکم جنات تجری من تحتها الانهار﴾ وه‌ قیامه‌تدا ئه‌تانخاته‌ ناو چه‌ندین باخاتی به‌هه‌شته‌وه‌ که‌چۆم و رووبار له‌ژێر دره‌خته‌کانیه‌وه‌ ده‌رده‌چی‌ت ﴿ومساکن طیبه فی جنات عدن﴾ و له‌ناو چه‌ندان کۆشک و خانووی رازاوه‌ پاک و خاوی‌ن‌شدا له‌ به‌هه‌شتی هه‌تا هه‌تایی و نه‌پراوه‌دا نیشته‌جێتان ده‌کات ﴿ذلک الفوز العظیم﴾ هه‌ر ئه‌وه‌یه‌ سه‌رفرازی گه‌وره‌و بێ‌وینه‌. تانی‌ره‌ باسی پادا‌شتی دوا پوژ بوو، ئینجا هه‌ندی‌کی‌شی هه‌ر له‌دونیادا پیتان ده‌به‌خشیت، وه‌ک ئه‌فهرمویت: ﴿واخری تحبونها﴾ و به‌هره‌یه‌کی ترچه‌رتان پی‌یه‌ له‌ دنیا‌دا بتاندا‌تی ﴿نصر من الله وفتح قریب﴾ ئه‌ویش یارمه‌تیدان و سه‌رخستنه‌ له‌ لایه‌ن خواوه‌، وه‌ فه‌تح و پی‌روزیه‌کی نزیکه‌، واته: ئازاد کردنی مه‌که‌که‌یه‌، یان هه‌ر ولاتیکی تری پر له‌ خێر بۆ موسلمانان ﴿وبشر المؤمنین﴾ وموژده‌ی ئه‌وه‌ش بده‌ به‌ باوه‌پداره‌کان، تا پشت ئه‌ستوو‌ر بن له‌سه‌ر ئه‌و به‌لینه‌.. به‌لێ هه‌روابوو، چونکه‌ له‌ ماوه‌یه‌کی زۆرکه‌مدا خوای بالاده‌ست ئالای ئیسلامی پی‌روزی به‌سه‌ر زۆری له‌ ولاتاندا به‌رز کرده‌وه‌، ئه‌وه‌بوو ئیسلام بۆ چه‌ند سه‌ده‌یه‌ک کاروباری سیاسیی و، ئابووری و، کۆمه‌لایه‌تی و، یاسایی گه‌لانی زۆر به‌سه‌رکه‌توانه‌ به‌ری ئه‌کرد، تاروژی خه‌لک ده‌ستی له‌ ئیسلام نه‌کی‌شابوو‌یه‌وه‌، به‌لام کاتی ده‌ستیان له‌ ئیسلام هه‌لگرت و، گه‌رانه‌وه‌ ژێر ئالای ئه‌م و ئه‌و، ده‌ره‌نجام دۆپاندیان و پ‌یس‌او ژێر ده‌ستکران.

پشتیوانی ئهم ئیسلامه‌ بکه‌ن:

﴿یا ایها الذین آمنوا کونوا انصار الله﴾ ئه‌ی ئه‌وانه‌ی باوه‌رتان هی‌ناوه‌! ببه‌پشتیوان و یارمه‌تیده‌ری دینی خوا ﴿کما قال عیسی بن مریم للحواریین﴾ وه‌ک عی‌سای کو‌ری مه‌ریه‌م به‌ حه‌وارییه‌کانی هاوه‌لی گوت: ﴿من انصاری

إلى الله﴾ كى بۆگە ياندنى ئايىنى خوا يارو ياۋەرمە؟ ﴿قال الحارون نحن انصار الله﴾ ھەۋارىيەكانىش وتيان: ئىمە يارمەتيدەرى ئايىنى خواين، ھەموو كات فېدايى وپشتىۋاندىنى ﴿قامنت طائفة من بنى إسرائيل﴾ جادەستەيەك لەبەنى ئىسرائىل باۋەريان بە عيسا ھىناۋ ئامادەيى خۇيان دەرپرىو بوونە پشتىۋان و سەربازى ﴿وكفرت طائفة﴾ و دەستەپەكىشيان بىۋاۋەرو، رىبازى كوفريان گرتەبەر ﴿فايدنا الذين آمنوا على عدوهم﴾ جا ئىمەش پشتگىرىمانكرد لەوانەى باۋەريان ھىناۋو و لە ئاست دوزمەكانيان سەرمانخستىن ﴿فاصبحوا ظاهرين﴾ جادەرنىجام بە پشتگىرى خوا سەركەۋتن بەسەرياندا، كەۋابوۋنىۋەش ئەى بېرواداران! ھەموو لەپشت ئايىنەكەى خوادا كۆ بېنەۋەو بېنە سەربازى راستەقىنەى ئەو، ئەۋجا خواش سەرتان ئەخات بەسەر دوزمناقتاندا.

سوپاس بۇخوا لە (۲۳) ى رەمەزانى (۱۴۱۷) ك بەرامبەر (۱۹۹۷/۲/۲) كاترۇمىر (۱) ى پاش نىۋەرو،

لەنۋوسىنى ئەم سوورەتە بوۋمەۋە.

*** **

۶۲- سۈرەتى (جمعه ۶۲)

مەدەنىيەت (۱۱) نايەتە

بەناۋى خۋاى بەخشنەى مېھەربان

تەۋەرە سەركەكەكەى ئەم سوورەتە، نوپۇزى ھەينى و ھەندى ئەھكامى زۆرگىرى نوپۇزى ھەينىيە، جابەناردنى پەيامبەر ﷺ - بەو ھەموو ئەھكامە زۆرگىرىگ و قەشەنگانەۋە - دەست پىئەكا، تا لەۋگومرايىو سەر لىشىۋاۋىيەى دىئا گەلان پزگار بكا، پاشان باسكى كورتى جوۋلەكەش دەكات، ھەتا بزانرى چۆن تەۋراتيان بۆرەۋانە كراۋ، پاشان چۆن بۆدۋاۋىش پشتگۈنيان خست، ئىنجا ئەۋگۈيەندەن و كەك وەرنەگرتەنيان لەۋ پەيامەى تەۋراتە، دەشوبەينى بەھالى گويدريژىكەۋە، بارى كىتېبى لى نرابى، ئاشكرايە كەئەو گويدريژە تەنھا ماندوو بوونەكەى بۆدەمىننەۋەو ھىچ سوۋدىك لەۋ بارەكتىيە ۋەرنەگىرى، دە بىشك ئەۋزانوۋ خويندەۋارانەش كەخىرو شەر لە يەك ناكەنەۋەو يەكىكتىبىخانەيەكيان ھەيە، حاليان لە ھالى ئەۋ گويدريژە دەچىت جوۋلەكەبى، يان نا. ھەموۋشتى پاك و بى خەۋشى خوا دەلى:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ يسبح لله ما فى السموات وما فى الارض﴾ ھەرچى لە ئاسمانەكان و، ھەرچى لەزەۋىدەيە پاك و بلىندىيىو بىخەۋشىدىخوا دەلىن و تەسبىحات بۆ ئەۋ دەكەن، واتە: ھەموو بەردەۋام گەۋاھى بوون وتاك وتەنيايى خوا دەدەن، ۋەك دەفەرمۈى: (وان من شئى الا يسبح بحمده..) (۱۷:۴۴). ﴿الملك﴾ پاشاۋ فەرمانپەرۋاى ھەقە، دەسەلاتى تەۋاۋو بىسنوورى ھەيە ﴿القدوس﴾ زۆرىش پاك و بىگەردو بىخەۋشە، لەھەرشىتىك شايستەى خۋايەتى ئەۋنەبىت ﴿العزيز الحكيم﴾ دەسەلاتدارى كارجوان و كارپەرۋايە، بەرژەۋەندى ھەموو بەندەكانى خۋى ئەزانى لەچىدايە.

منەتبارى خۋابن كە پىغەمبەرى بۇ ناردن:

﴿هو الذى بعث فى الاميين رسولا منهم﴾ خوا ھەر ئەۋپەرۋەردگارەيە كە لەناۋەرەبە نەخويندەۋارەكاندا - ۋەك ئىبن عەباس ئەلى - پەيامبەرىكى پايەبەرزى لەخۇيان نارد.

تېيىنى: ھەرەب پىيان وتراۋە: (ئوممىي)، چونكە خويندەۋاريان زۆر كەمبوو، ۋە پەيامبەر ﷺ خۋىشتى لەۋ بارەيەۋە فەرمۈۋىيەتى: ((نحن أمة أمية، لا نكتب ولا نحسب)) متفق عليه. ﴿يتلوا عليهم آياته﴾ نايەتەكانى

قورئانه‌که‌ی ئه‌ویان به‌سه‌را ده‌خوینتیته‌وه ،هه‌رچه‌ند ئه‌میش خۆی نه‌خوینده‌واره **﴿وینزکیهم﴾** و دل و دهره‌وان و په‌واله‌تیان پاک ده‌کاته‌وه ، له‌ بیروباوه‌ری بته‌په‌رستی و ، یاسای لاروچه‌وتی کۆمه‌لایه‌تی ئه‌و سه‌رده‌مه **﴿ويعلمهم الكتاب والحكمة﴾** و قورئان و فه‌رموده‌کانی خۆییان فیر ده‌کات **﴿وان كانوا من قبل لفی ضلال مبین﴾** خۆ به‌په‌رستیش پیش هاتنی ئه‌و ، ئه‌وان له‌گومرایی و سه‌رلێشیواوییه‌کی ناشکرادا بوون: سیاسه‌تی پووج و گه‌نده‌ل، ره‌وشت و ئه‌خلاقی پووخواو، باری کۆمه‌لایه‌تی په‌ست و قیزه‌ون..هتد.

موحه‌مه‌د ﷺ پیغه‌مبه‌ری عه‌ره‌ب و عه‌جه‌مه :

﴿وآخرین منهم لما یلحقوا بهم﴾ و ئه‌و په‌یامبه‌ری نارد، بۆخه‌لکانیکی تریش که‌هیشتای پێیان

نه‌گه‌یشتوون ، واته‌: له‌ دوا‌ی چه‌رخ‌ی ئه‌وانه‌وه‌ دین، که‌ه‌وابوو په‌یامبه‌ریکی گشتی خه‌لکانی جیهانه. (ئه‌بووه‌ره‌یره/ خوا لێی رازی بیست) ئه‌لێت: له‌خزمه‌تی په‌یامبه‌ردا ﷺ دانیشته‌بووین و ، ئه‌م ئایه‌ته‌ی: (وآخرین منهم...) هاته‌ خوارێ، دانیشته‌وه‌کان و تیان: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! ﷺ ده‌بی ئه‌وخه‌لکانه‌ی تر کێین که‌ تۆپیغه‌مبه‌ری ئه‌وانیشی؟ (ئه‌بو وه‌ره‌یره) ئه‌لێت: په‌یامبه‌ر ﷺ ده‌ستی خسته‌ سه‌رشانی سه‌لمانی (فارسی) و فه‌رمووی: ((لوکان الإیمان عند الثریا لئاله رجال -أو رجل- من هؤلاء)) بوخاری و موسلیم پریویه‌تیان کردوه. واته‌: گریمان ئه‌ریمان لای ئه‌سته‌یره‌ی (کو) دا بووبا، به‌ ته‌نکید کۆمه‌له‌پیاویکی ئه‌مانه‌- ده‌ستی بۆسه‌لمان پراکێشا- خۆیانیان ده‌گه‌یانئ! **﴿وهو العزیز الحکیم﴾** ته‌نها ئه‌ویشه‌ زال و ده‌سه‌لاتدار، کار جوان و کارزان، ئه‌وه‌ته‌ له‌وکاته‌ی پشیوویی و بی‌سه‌روبه‌ریه‌دا ئه‌وپه‌یامبه‌ره‌ خۆشه‌ویسته‌ ئازیزه‌ی بۆناردن و ، ئه‌ویش قوڵی مه‌ردایه‌تی لێهه‌لمایی و شه‌وو روژێ ئایه‌ سه‌ریه‌ک، تابه‌ماوه‌یه‌کی که‌م توانی رووبه‌ری نیوه‌ دورگه‌ی عه‌ره‌بیی

به‌ته‌واوی بگۆریت..هتد **﴿ذلک فضل الله یؤتیہ من یشاء﴾** ئه‌و شه‌ره‌فی په‌یامبه‌رایه‌تی هه‌زل و به‌هره‌ی خوایه‌، ویستی له‌هه‌رکه‌سیک ببی، پێی ده‌به‌خشیت، هێچ که‌سی ناتوانی به‌ئاره‌زووی خۆی دایه‌ری بۆ خۆی **﴿والله ذوالفضل العظیم﴾** خوا خاوه‌ن به‌هره‌و به‌خششیکی فراوان و گه‌وره‌یه‌.

جووله‌که‌ چوونه ژیر ته‌ورات و کاریشیان پێنه‌کرد:

جاکه‌ پیغه‌مبه‌ره‌ات جووله‌که‌ که‌وتنه‌ ده‌مبازی و ئینکاری له‌وه‌دا که‌ بۆئه‌وانیش نێردرابی ، ئه‌گه‌رچی ناوونیشانیشی له‌ته‌وراتدا هه‌بی، جاسه‌باره‌ت به‌و ئینکاری و حاشایه‌یان خوا فه‌رمووی: **﴿مثل الذین حملوا التوراة﴾** حاڵی ئه‌وانه‌ی ته‌وراتیان پێدراو ته‌کلیفکران کاری پێکه‌ن **﴿ثم لم یحملوها﴾** پاشان هه‌لیان نه‌گرت، واته‌: کاریان پێ نه‌کردو که‌لکیان ئی وهر نه‌گرت وه‌ک (ئێین عه‌باس) ئه‌لی: **﴿کمثل الحمار یحمل اسفارا﴾** له‌ حاڵی

ئەو گویدریژ دەچی: کە باری کتیب هەلەدگری و ناشزانی چیان تێدایەو چیان پیبکا، دیارە بەرنامەو کتیب، بەتایبەت کتیب و بەرنامەو خوایی، بۆئەوێه گوێی بۆ بگیردری و کەلکی لیۆه بگیردری... جوولەکە لەبەرئەو کە خوایان خاوەن تەورات بوون و لەوی باسی هاتنی پیغەمبەر ﷺ کراوەو بەوردی سیفەتەکانی باسکراون، هەقبوو کە هات بەخیرایی بپوایان پیکردبا.. بەلام دیارە سوودیان لەتەورات وەرنەگرتوو و تەنیا ماندوو بوونەکەیان بۆ مایەو! ﴿بئس مثل القوم الذين كذبوا بآيات الله﴾ نای چەند ناشیرین و خراپە سیفەتی ئەوقەومەو ئایەتەکانی خوایان بەدرۆدەزانی ﴿والله لا يهدي القوم الظالمين﴾ وخواش رینۆینی گەل وھۆزی سەمەکار ناکات بۆ رێگەو خێروچاکە، چونکە خوایان ئامادەییان نیە ﴿قل يا ايها الذين هادوا﴾ ئەو پیغەمبەر! ﷺ بلی: ئەو ئەوانەو لەسەر دینی جوولەکەن! ﴿ان زعمتم انكم اولياء الله من دون الناس﴾ ئەگەر پیتان وایە کە ئیۆه دۆست و خۆشەویستی خوان، ئەک خەلکی دی ﴿فتمنوا الموت ان كنتم صادقين﴾ جا فەرموون داوای مردن بکەن ئەگەر راستبێژن لە داواکەتاندا، هەتا زوو بگەنە خەزمتی پەرورەدگارتان و لەم دونیایە رزگاربن ﴿ولا يتمنونه ابدا بما قدمت ايديهم﴾ خۆ ھەرگیز - لەبەر ئەوێ پێشی خوایانیان خستوو- ئارەزوو و داوای مردن ناکەن، لەفەرموودەیکدا هاتوو: ((والذي نفسي بيده لو تمنوا الموت ما بقى على ظهرها يهودى إلا مات)) سویند بەو کەسەو گیانەو منی بەدەستە، ئەگەر داوای مردنێان کردبا تەنھا جوولەکەیک بەسەر ئەم زەویەو بەزیندوویی نەدەماو ھەموو ئەمردن ﴿والله عليم بالظالمين﴾ وە خواش زانایە بە کارو کردەوێ سەمەکاران، بۆیە ناوێرن داوای مردن بکەن ﴿قل ان الموت الذي تفرون منه﴾ پێیان بلی: ئەو پیغەمبەر! ﷺ بێگومان ئەو مردنەو کە ئیۆه لەبەرێ ھەلدین و ئەترسن پێی بگەن ﴿فانه ملاقيكم ثم تردون الى عالم الغيب والشهادة﴾ بەراستی ھەر ئەتانگاتێ، پاشانیش دەگیردریئەو بۆ لای زانای نادیارو دیار، پەنھان و ناشکرا، بۆلای ئەوازاتەو کە ھیچ شتێکی لێناشاردریئەو ﴿فبينكم بما كنتم تعملون﴾ ئینجا لەئەنجامی ئەکارو کردەو دەتانکرد ئاگادارتان ئەکات.

نوێژی ھەینی و چەند ئادابیکی:

﴿يا ايها الذين آمنوا اذا نودي للصلاة من يوم الجمعة﴾ ئەو ئەوانەو باوەرتان ھیناوە! کاتێ روژی ھەینی بانگدرا بۆ نوێژ ﴿فاسعوا الى ذكر الله وذروا البيع﴾ جائیۆ بەپەلە بچن بەدەم زیکری خواوەو. وان لەھەموو کپین و فروشتنێک بێنن ﴿ذلكم خير لكم﴾ ئەو خۆ ئامادەکردنەتان بۆی چاکترە بۆتان. واتە: ئەبێتە ھۆی رەزامەندی خوا لەدونیاو لە قیامەت ﴿ان كنتم تعلمون﴾ ئەگەر بزائن و دەرکی راستیی بکەن.

ھەرلە نوێژ بوونەو بەلاو بن و بۆ روژی بکۆشن:

﴿فاذا قضيت الصلاة فانتشروا في الارض﴾ جاکە نوێژەکە تەواو بوو، بەلاو ببنەو بەرووی زەویدا ﴿وابتغوا من فضل الله﴾ وەداوای رزق و روژیو بەھەری خوا بکەن و ھەولێ روژی بدن و ھەموو ھۆیکە روژی بدەن بەر، بێگومان خواش یارمەتی دەرتانە ﴿واذكروا الله كثيرا﴾ و یادی خوا زۆر بکەن ﴿لعلكم تفلحون﴾ بەو ئومیدە بەختیاروسەر فراز بن.

دواندەر کەوتە وتار لە مزگەوت دەرەچن:

﴿واذا راوا تجارة او لهوا﴾ وکاتێ بازرگانیەک، یان ھەرسەرقالێک ببینن ﴿انفضوا اليها﴾ بەلاوێ لێدەکەن و دەچن بۆلای ﴿وتركوا قائما﴾ تۆ بەراوەستاوی بەجیدیلێ! راقەکارانی قورئان ئەلێن: پیغەمبەر ﷺ روژی ھەینی لەسەر مینبەر وتاری ئەخویندەو، لەوکاتەدا کاروانیکی بازرگانی لەشامەو گەرایەو، لەو کاتەیشدا مەدینەییەکان

تووشی گرانی و قات و قریبهك ببوون، شیایو باسه هرکات کاروان هاتبا به ته وه به ته پل و دهفه وه پیشو ازیان لیئه کرد، ئینجا که دانیشتونانی مرکزوت و گوئیگرانی وتاری ههینی گوییان له وه راو سومر وه بوو، نهوانیش - بیجگه له دوازه که سیان - به پهله هه لسان و په یامبه ریان به جی هیشت!! نهوسا نهو نایه ته هات و فهرمووی: ﴿**قل ما عند الله خیر من اللہ ومن التجارة**﴾ پییان بلی ئه ی موحه ممه د ﷺ نهو پاداش و بههریه لای خویه بو نیمانداران چاکتره له گهمو بازرگانی ﴿**والله خیر الرازقین**﴾ وخوایش باشتین روژی بهخشه، که وابوو جاریکی تر شتی وانهکن و تنها لای خوا داوای روژی بکن.

له شهوی (۲۴/۲۳) ی رهمه زانی (۱۴۱۷) ک بهرامبر به (۱۹۹۷/۲/۱) کاتژمیر (۱۰:۵) شهو، له نووسینی

تهفسیری ئهم سوورته بوومه وه له شاری (مهريوان).

زۆر سوپاس بوخوا.

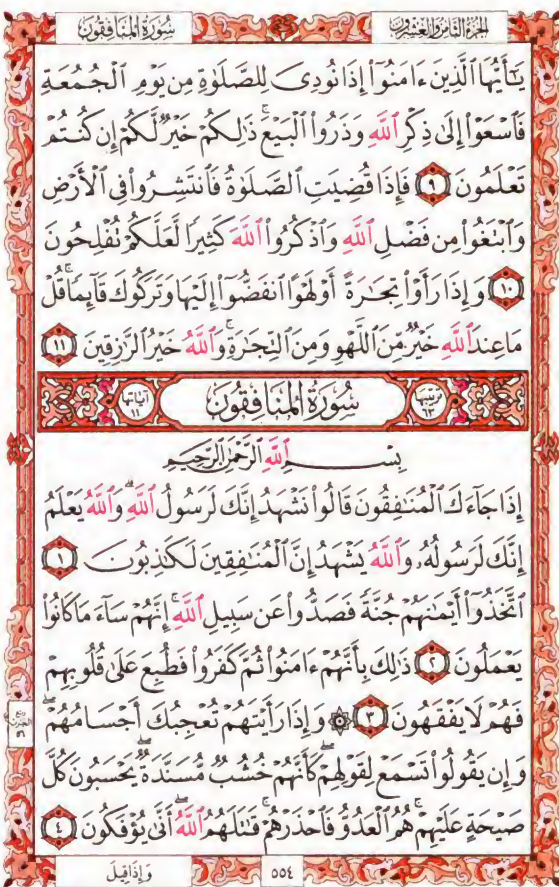
*** **

۶۲- سوورته ی (مونا فیقون به

مهده نیه و (۱۱) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهر دبان

ئهم سوورته ش وهك سوورته مهده نیه كانی تر باس له هه ندی ئه حکام دهكات.. ههروهكو تهوهریه كیشی به گشتی باسی دوو پوو دهكانه، هه ره له بهر نه وهیشه به سوورته ی (منافقون) ناوبرا، له سه ره تا وه باسی کاروهره وتی لاری و، چه وتییان دهكات، باسی دوو زمانی و، به دکاریان دهكات، دهلی بهردهوام دهروهو ناوه و دیان لهیه ك جیایه، پاشان باسی دپارشتنی پیلان و نهخشه کانیان دهكات بو سه ر په یامبهرو موسلمانان، دهلیت بهروالهت موسلمان دهبوون، بهلام له ناوه وه دلیان نهخوش و کرمول بوون، بویه هه مووکات خه ته ری نهوان لهوکه سانه ی که به ناشکرا به ره لهستی ئیسلام و موسلمانان یان ده کرد زیاتربوه.

ههروهكو جوهرها وتهی نابهجی و ناشیریانیان بهرامبر په یامبهرو نه کردو ئه یانوت: پاش ماوهیهکی تر خویی و بهرنامه که ی نه پینچنه وه، و دهیانگوت کاتیك موسلمانان له جهنگی (به نو موسه لیق) گه رانه وه نا هیلین بینه مه دینه وه، نهوانه شیان له مه دینه دان ده ریان نهکین.. هتد. له کو تاییشدا داوا له موسلمانان دهكات که نه و نه ده خویان سه رگه رمی دنیا نهکن و، واز له جیهاد نه یهن وهك دوو پوو دهكان! وه پیش نه وه ی هه لیان له کیس بجیت و مردن بدا له درگیان، با هه ردهم خیرو سه دهقه بکن، پیش نه وه په شیمان ببنه وه، په شیمانیش هیه که لکیك نه به خشیئت.

نالەباری دوو پرووهکان:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ﴾ کاتی دوو پرووهکان هاتن بۆلات ئەو پیغەمبەر ﷺ! ﴿قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ﴾ ئەلێن: شایەتی ئەدەین کە بەراستی تۆیەیا مەبەری خوایت ﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ﴾ لەحالی کدا خوا خۆی ئەزانێ کە تۆ پەیا مەبەری ئەویت ﴿وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ﴾ وە خوا گەواهی ئەدات کە ئەو دوو پروووانە درۆدە کەن کە ئەلێن تۆ پەیا مەبەری خوایت ﴿۲ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً﴾ سوێندە درۆینەکانیان کردە سپەر و قەلغان بۆ پاراستنی ئابروو و سەر و مای خۆیان، هەرشتێک دیتە پیشی، بەخیرایی ئەوان سوێندیکی پیا ئەکێشن! ﴿فَصَدُوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ ریی دینی خوایان لەخەڵک گرت! ئەیان دەهێشت کە سێک بێتە ناو دینی خواوە، تابۆیان کرابا بەسوێندی درۆ دەلەسە خەڵکیان لەخەشتە ئەبرد ﴿۳ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ بەراستی ئەوانە کاریکی خراپ و نابەجێیان کرد ﴿۴ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا﴾ ئەو بەدکاریەشیان هی ئەو بوو کە بۆ یەکەجار باوەریان هێنا، پاشان کافر بوونەو! ﴿فَطُغِيَ عَلَى قُلُوبِهِمْ﴾ ئیتر مۆری بەدبەختی نرا بەسەردانیاندا ﴿فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ﴾ جا ئەوان تێناگەن و حەقیقەت وەرناگرن و وشە مانای خێر نازانن، واتە: چاک و خراپ لەیەک ناکەنەو! ﴿۵ وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تَعَجَّبْتَ أَجْسَامَهُمْ﴾ هەرکە دەیان بینیت لەش و قەڵەفەتیان سەرسامەت دەکات، چونکە وێنەو دیمەنیان لەپیاوی هەلکەوتەو راست و پەسالت ئەچیت ﴿وَأِنْ يَقُولُوا تَسْمِعْ لِقَوْلِهِمْ﴾ و ئەگەر قەسەش بکەن - لەرەوانیژی و قەسەزانیندا - گۆی بۆ قەسەکیان دەگرت ﴿كَأَنَّهُمْ خَشْبُ مُسْنَدَةٍ﴾ لەبەر خالیەتی دایان لەئیمان، دەلێی تەختە داری هەلپەسیراون ﴿يَحْسَبُونَ كُلَّ صِحَّةٍ عَلَيْهِمْ﴾ وادەزانن هەموو قەسەو دەنگێک بۆسەر ئەوانە، واتە: ئەو نەدەش دەترسن پەردە لەسەر نەهێنێهەکانیان هەڵمەلێت، هەردەنگێک هات ئەوان بەزیانی خۆیان ئەزانن و، وادەزانن باسی ئەوانە ﴿۶ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرُهُمْ﴾ هەر ئەوانن دوژمن، دەسا ئێوەش هۆشیاری ناگاداریان بن و خۆتان بپارێزن لێیان ﴿قَاتِلْهُمْ اللَّهُ اَنِي يُؤْفِكُونَ﴾ خوا بیانکوژی، لەناویان بەریت، چون لەرپی هەق لائەدرین؟!

پشتیان لە پیغەمبەر ﷺ کردو گەمارۆشیان لەسەر موسلمانان دانان:

ئیمامی (بوخاری) لە (زەید) هەو ئەلی: کاتی (عەبدوللای کوپی ئوبە) لە (ئوحد) گەرایەو و جەنگەکی بەجێهێشت، وە لە سوپاکە پیغەمبەر ﷺ خەڵکی زۆری پەشیمان کردەو و گێرایەو، بەو بۆنەیهو موسلمانەکان پکیان لێهەلگرت و بەناشکرا قەسیان پێدەوت، ئەوجا کە خەزەمانی زانیان و پیغەمبەر ﷺ زۆر تورپە پێیان گوت: چاک وایە تۆخۆت بپۆی بۆلای پەیا مەبەر ﷺ داوای لێبووردنی لێبکەیت، تا لێتخۆش ببی و، لەخواش داوای لێخۆش بوونت بۆ بکات، ئەویش بەتورپەیهەو سەری باداو وتی: نە دەچم بۆلای و، ئەنەیشمەوی داوای لێخۆش بووم بۆ بکا، جا ئەکئایەتە هاتە خوارەو و فرموی: ﴿۷ وَإِذَا قِيلَ لَهُم تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ﴾ کاتی پێیان بگوتری: وەرن بۆلای پەیا مەبەری خوا داوای لێبووردنەتان بۆ بکات ﴿لَوْ رَأَوْهُمُ﴾ سەریان با ئەدەن و گالتهیان لیدی! ﴿وَرَأَيْتَهُمْ يَصْدُونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ﴾ و دەیانبینی پشت هەلئەکەن و، - لەبەر کێر و دەعیەیان - خوشیان بە گەورە دەزانن بێنە لای پەیا مەبەر ﷺ ﴿۸ سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ﴾ بۆ ئەوان چوونیکە داوای لێبووردنیان بۆ بکەیت، یان بۆیان نەیکەیت ﴿لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾ چونکە هەرگیز خوا لێیان خۆش نابیت ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ بەراستی خوا هیدایەت و رێنمایی هۆز و گەلانی لەسنوور دەرچوو ناکات. ﴿۹ هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تَنْتَفِقُوا عَلَيَّ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا﴾ هەر ئەوانن بەخەڵکی مەدینە دەلێن: هیچ مەبەخشن بەوانە کە لە دەورو بەر پیغەمبەری خوادان لە هەژارە کۆچەرەکان! تا برسیان ئەبی و بلاوێ لێدەکەن!! ﴿وَاللَّهُ خَرَّائِنُ

السموات والأرض ﴿خو هه موو گه نجینه کانی ئاسمانه کان و زهوی هی خواجه **﴿ولكن المنافقين لا يفقهون﴾** به لام دوو پرووه کان تیئاگه و نافامن ، بویه نهو وته ناشیرینه نه له زاریان دهر نه چی **﴿يقولون لنن رجعا إلى المدينة﴾** دوو پرووه کان (واته:عه بدوللاو شاگرد ده کانی) نه لین: سویند بی به خوا، نه گهر گه راینه وه بۆ مه دینه و، له م جهنگه ی (به نی مصطلق) پرزگار مان بوو **﴿ليخرجن الاعز منها الآن﴾** ده بی ده سه لاتدارو به پرز، واته: نه وان، خه لکه روت ولاته که ی لیده رکه ن، واته: پیغه مبهرو هاوه لانی له مه دینه وده رنن! جا که کوپره که ی (سه لول) نه وه یگوت: کوپره که ی خو ی - (عه بدوللا) که موسلمانیکی دلسوز بوو - چوو له دهر گای (مه دینه) دا شیره که ی به ده دسته وه گرت و وه ستا، جاکاتی دیتی و باوکی هات، چوه پینش و پییگوت: بگهره دواوه، نه مه ش سویندی بیت تانه لیتت په یامبه ر عزیز و سه ربه رزه ائیمه زه لیل و په ست و ریسواین،

نابی برۆیتته نیوشاره وه، نهویش به ناچار ی پی ی لیناو، نهویش پیگه ی بۆکرده وه بۆ ناوشار، پاشان عه بدوللا هات بۆلای پیغه مبه ر ﷺ وتی: بیستومه که نه ته وی نه ی پیغه مبه ری خوا! باوکم بکوژی، جا نه گهر نیاز یکی وات هیه وراسته، فرمان بده بامن خۆم بیکوژم و هه رنیستایش که لله سه ره که یت بۆ دینم! نهویش فه رموی: نا، نایکوژین **﴿ولله العزة ولرسوله وللمؤمنين﴾** پرز و عیززه ت وگه وه یی هه ر بۆ خواو بویه یامبه ره که ی و بۆباوه دارانه **﴿ولكن المنافقين لا يعلمون﴾** به لام دوو پرووه کان نازان، چونکه ری راستیان لیچه واشه بووه **﴿يا ايها الذين آمنوا لاتلهمكم اموالكم ولا اولادكم عن ذكر الله﴾** نه ی نه وان ه ی باوه رتان هیناوه! مال و مندالتان له یادی خوا غافلتان نه که ن، واته: ئیوه وه دوو پرووه کان مه بن که ده ستیان له جیهاده وه ول و تیکوشان به ردا **﴿ومن يفعل ذلك فاولئك هم الخاسرون﴾** هه رکه سیك کاری واکات! نه وان ه زیانمه ن و دواو، چونکه فه زل و باوی دونیا یان به سه رپاشه پرۆدا داوه.

به ره له وه به مرن سه ده قه بکه ن:

﴿وانفقوا مما رزقناکم﴾ لهو مال و سامانه ی کرد و مانه پوزیتان ببه خشن **﴿من قبل ان یاتی احدکم الموت﴾** پیش نه وه ی مردن یه خه تان پییگری **﴿فیقول رب لولا اخرتنی إلى اجل قریب﴾** نهو سابلئ: نه ی په روه ردا گره که م! خۆزگه مردنی منت بۆ ماوه یه کی نزیک دواخستبا **﴿فاصدق واکن من الصالحین﴾** ئینجا مال مه ده به خشی و له صالحان و چاکه خوازان ده بووم **﴿ولن یؤخر الله نفسا إذا جاء اجلها﴾** و خو هه رکه سیك ئاکامی ته و ابوو، هه رگیز خوا دوا ی ناخات، جاکه و ابوو پیش نه وه نهو خۆزگه بی جیگه یه بخوازان فریای خۆتان بکه ون **﴿والله خیر بما تعملون﴾** وخواش به ئاگایه به و کار و کرده وه ئیوه ده یکه ن، وه به پیی نه وه ش پاداش و تۆله تان نه دات. له کو تاییدا دروود و سلاو بۆ سه ر گیانی پاکی په یامبه ری سه روه رو سالار.

وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّارُءٌ وَهُمْ
وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٦٧﴾ سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ
أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ
اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦٨﴾ هُمْ الَّذِينَ يَقُولُونَ
لَا تُنْفِقُوا عَلَيَّ مِنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُوا لِلَّهِ
خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ
﴿٦٩﴾ يَقُولُونَ لَنْ رَجَعَنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَنْ يَخْرُجَ الْأَعْرُ
مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ
الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ
أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٧١﴾ وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ
مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي
إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٧٢﴾ وَلَنْ
يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٧٣﴾

له (۲۴) ی په مه زانی (۱۴۱۷) ک بهرام بهر به (۱۹۹۷/۲/۲) ز، کاتر میز (۵) ی سهر له نیواره، له ته فسیری سووره تی
(مناقون) بوومه وه.

*** **

۶۴- سووره تی (ته غابون) ه

مه دینی وه (۱۸) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

نهم سووره ته له پاش سووره تی (ته حریم) ه وه هاتوه، به لام له گهل نه وه یشدا که له مه دینه دا هاتوه، ههر

له سووره ته مه که بییه کان نه چی، چونکه نه میس وه که نه وان
باسی یه کتا پرستی خوی گه وه نه کات. بویه که مجار
باسی بالادهستی و گه وهی و دهسه لاتی خوا نه کات،
نینجا تیشکیک نه خاته سهر گه لانی پیشو، نه نجای هه موو
که سیکیش هه لدهسه نه گینی و، هه موو که سیس ده بی
کیلگی خوی بخواته وه، فرمان به گوی رایه لی و فرمان
بهرداری بو خواو په یام بهر ﷺ نه دا، هو شیاری به مرو
نه دا: که مال و مندا ل و خیزان و هوسهر له خشته یان نه بهن
تا دست له جیهاد هه لبرگن. کوتاییشی دی به ناموزگاری
کردنی ناده میزاد که هه میسه دور بگرن له رژی و
چروکی، هه وه که پیان ده لیت که دارایی له ریگی خوادا
بهخت بکه نه بو بهر ز کرده وهی بریارو وشه ی خوا جا بهم
شیوه یه دهست پی نه کات: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾
یسبح لله مافی السموات ومافی الارض هه رچی
له ناسمانه کان و له زویدا یه، پاک و خاوی نی و بیخه وشه
خوا نه لئین، خوگومانیش نیه که هه موو بوونه وه به لگو
نیشانه یه له سهر بوونی خوا ﴿له الملك وله الحمد﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَسْبَحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَنُفِّسَ فِيكُمْ كَافِرٌ
وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَهُ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤﴾ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبُوءُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ
فَذُوقُوا وِثْرَ أَمْرِهِمْ وَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٥﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ
رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى
اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌ حَمِيدٌ ﴿٦﴾ زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُغْنَى عَنْهُمْ وَرِئَى
لِنُفْسِنَ لِمَنْ لَنْبَنُونَ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾ أَفَتَأْمِنُوا بِاللَّهِ
وَرُسُولِهِ وَالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ خَيْرٌ ﴿٨﴾ يَوْمَ
يَجْمَعُهُمْ لِلْيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّلَاقِ ﴿٩﴾ يَوْمَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيَعْمَلُ
صَالِحًا كَفَرٌ عَنْهُ سِتْرًا لَهُ وَيَذْخُلُهُ جَنَّتُ بَحْرٍ مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٠﴾

دهسه لات و مولکایه تی ههر بو نه وه، سوپاس وستاییش تنها بو نه وه ﴿وهو على كل شيء قدير﴾ ههر نه ویشه
به سهر هه موو شتی کدا به توانایه و، ویستی له ههر شتی ببی نه یکات.

باوهرو بی باوهری به دست خواهی:

﴿هو الذي خلقكم﴾ ههر نه و خواهی یه نیوهی دروست کردوه ﴿فمنكم كافر ومنكم مؤمن﴾ نینجا هه تانه بی
باوهرو کافر، به ناره زوی خوی له فیره ت لایداوه، هه یشتانه به نیمان و باوهردار، هه میسه له سهر نه خشه ی فیره ت
نپروا لانا دا. نیمامی (موسلیم) له (سه هل) وه ده لی: پیغه مبهر ﷺ نه فهر مووی: ((إن الرجل ليعمل عمل أهل الجنة
فيما يبدو للناس وهو من النار، وإن الرجل ليعمل عمل أهل النار فيما يبدو للناس وهو من أهل الجنة)). واته:
پیای واهیه هه ردهم کارو کرده وهی به هه شتیانه نه کا - به پیی ره والته - که چی له نه نجامدا نه هلی ناگره، پیای

واش هیه بهردهوام وهکوخله لکی جهه ننه می کارئه کا، که چی سهره نجامی بهه شتی، مه بهست ئه وهیه که زانستی (ئه زلی) خوا په یوه ندی به هه موو شتی که وه هیه و، چاک ئه زانی ئه نجامی گشت شتی چی دهیئت. **﴿والله بما تعملون بصیر﴾** وه خوا بینایه به وکارو کرده وه دهیکه ن، ههرچی بکه ن دیته وه ریتان **﴿خلق السموات والأرض بالحق﴾** خوا ئاسمانه کان و زهوی بههق به دیهیناوه **﴿صورکم فاحسن صورکم﴾** وه به جواترین شیوه وینه کیشتان: قه لافهت و به ژن وبالا ی جوان و ریک و پیک و، له گهل ئه وه موو ژیری و ورده کارییه دا **﴿إلیه المصیر﴾** سهره نجامیش ههر بۆ لای ئه وه، لای ئه وه موو پاداشت وتۆله یه که ورده گرن **﴿یعلم ما فی السموات والأرض﴾** ههرچی له ئاسمانه کان و زهوی دیاه - وردو درشت - خوا دهیزانی **﴿ويعلم ما تسرون وما تعلنون﴾** وه هر چیش ئیوه بیشارنه وه، ههرچیش ناشکرای بکه ن، دهیزانی و لای ئه وه یه کسانه **﴿والله علیم بذات الصدور﴾** خواش به وهی له سینگ و دله کاندایه زاناو به ناگایه.

بهرله ئیوه خه لکی زۆر قرائی تیکه وت:

﴿الم یاتکم نبا الذین کفروا من قبل﴾ نایا هه والی کافران و بیباوه رانی پیشتی خۆتانتان - که بهر له ناردنی تو - کافرو بی باوه و بوون پی نه که یشتوون که چ سزایه کیان ئه وه قه بوو، کاتی سهر پیچیان کرد؟! **﴿فذاقوا وبال امرهم﴾** که سزای بی باوه و پی و تاوانی خۆیانان چیشته له دونیادا **﴿ولهم عذاب الیم﴾** وله پاشه روژیشدا سزایه کی ئیش پیگه یه نه رو دهر دناکیان بۆهیه **﴿ذلک بانه کانت تاتیه م رسلم بالبینات﴾** ئه وه سزایه ش به وه هۆیه وه بوو که به راستی پیغه مبه ره کانیان به چه ندین به لگو و مؤجیزه ی روونه وه بۆده هاتن و ههریه که شیان داوای گه له که یانی نه نجام دها **﴿فقالوا ابشر یهدونا﴾** که چی وتیان: نایا مروژیک رینماییمان دهکات؟! **﴿فکفروا وتولوا﴾** جا دهره نجام کافرو بی باوه و بوون و پشتیان هه لکرد له ئیمان **﴿واستغنی الله﴾** و خواش بی نیاز بوو لیان و ویلیکردن **﴿والله غنی حمید﴾** و خوا خواهیه کی بی نیازه له هه موو شتی، ههر له زاتی خۆیدا سوپاسکراوه.

ژیا نه وهی پاش مردن راست و رهوایه:

﴿زعم الذین کفروا ان لن یبعثوا﴾ ئه وانه ی کافرو بی بروا بوون گوئیان: ههر گیز پاش مردن زیندو و نا کرینه وه! **﴿قل بلی وربی لتبعثن﴾** پنیان بلی ئه ی پیغه مبه ر! **﴿بلی﴾** سویند به په ره و دگرم بیگومان له گو په کانتاندا دهر نه هینرین و زیندو و نه کرینه وه **﴿ثم لتنبؤن بما عملتم﴾** پاشان له ههر کارو کرده وه یه که نه نجامتان داوه ئاگادار ده کرین، له گه و ره له بچووک، و ههر به وه ش پاداشت دهرینه وه **﴿ذلک علی الله یسر﴾** ئه وه ش بۆ خوا کاریکی ئاسانه، چونکه ئیوه خۆتان ئه زانن که له سه رتاوه شتی که نه بوون و وجودتان نه بوو، پاشان دروستیکردن و بوون، باشه ئیترچۆن ناتوانی زیندو و تان بکاته وه؟! **﴿فآمنوا بالله ورسوله والنور الذی انزلنا﴾** جا ئیدی باوه و بی ن به خوا و په یامبه ره که ی، وه به و نوو رو ووناکیه ی بۆمان دابه زاندو ته خواره وه **﴿والله بما تعملون خبیر﴾** و خوا ئاگایه به و کارو کرده وه یه که نه نجامی دهن.

روژی قیامهت روژی تیکشکانه:

﴿یوم یجمعکم لیوم الجمع﴾ ئه ورۆژه و بهیر بی نه که خوا هه موو تان کو نه کاته وه، بۆ روژی کۆکردنه وهی ته وای گه لان بۆ پاداشت وتۆله **﴿ذلک یوم التغابن﴾** ئه ورۆژه روژی زیانباری و تاوانکارانه، زانی بی برویان دهر ده که و ی، به و ی کافر بوونیا نه وه **﴿من یؤمن بالله و یعمل صالحا یکفر عنه سینه اته﴾** وه ههر که سیک باوه به خوا بی نی و کاری چاک نه نجام بدات، خوا گونا هه کانی ده پۆشی **﴿ویدخله جنات تجری من تحتها الأنهار﴾** و ئه یخاته ناوچه ند

با خیکه وه له بههشتدکه له بنکه کانیانه وه ئاوو رووبار ده پوات ﴿**خالدین فیها ابدًا**﴾ به ههتا ههتاییش تییدا ده میننه وه و نامرن ﴿**ذلك الفوز العظيم**﴾ ته نه نائه وهیه سه رفرازی و سه رکه وتنه گه وره که ﴿**والذين كفروا وكذبوا بآياتنا**﴾ وه نه وان ههش بی با وه پویون و نکووی نایه ته کانی نیهمیان کرد ﴿**اولئك اصحاب النار خالدین فیها**﴾ نائه وان هه دوزه خین و به ههتا ههتاییش تییدا ده میننه وه ﴿**وبئس المصیر**﴾ و دوزه خیش سه ره نجام و جیبه کی زور خراپه. هه موو به لایه به ئیزنی خوا دی: ﴿**ما اصاب من مصيبة الا باذن الله**﴾ و هه ره به لاو ناخوشیه که پیتش بیت، بی فه رمان و پریاری خوا کارزان ناییت. واته: ئیراده و یستی نهوی له گه له، که و ابوو خوتان ته نه ته سلیمی ئیراده و یستی خوا بکهن ﴿**ومن يؤمن بالله يهد قلبه**﴾ و هه رکه سیك با وه ری به خوا هه بیت، نهویش دلی هیدایهت ده کاو دایده مه زینیت

له نارامیی و، خوگرتن له بهرامبه ره به لاونه هه ماتهیه که پیتش بیت ﴿**والله بكل شیء عليم**﴾ و خوا ی به هه مووشتیک ناگاوزانایه و، ده زانی نه و دلانه له کاتی خوشی و ناخوشیدا چوئن.

به ره فه رمانی خواو پیغه مبه ر بن:

﴿**اطيعوا الله واطيعوا الرسول**﴾ و گویریایه ئیی خوا بکهن و، فه رمان به رداری په یامبه ره بکهن ﴿**فان توليتم فابنا على رسولنا البلاغ المبين**﴾ جا نه گه ر پشتتان هه لکرد و گویریایه ل نه بوون، نه وه خوتان زهره ر ده کهن، چونکه ته نه ها گه یان دنیکی نما و نا شکرا له سه ر شانی په یامبه ری نیهمیه، ئیتر هه موو که سیك گله یی نه که ویته سه ر نه ستوی خوی ﴿**الله لا اله الا هو**﴾ نهو خوایه، خوایه کی به هه قی وایه، بیجگه له خوی هیچ په رستراویکی تر نیه ﴿**وعلى الله فليتوكل المؤمنون**﴾ ده با بپرواداران ته نها پشت به خوا ببه ست و متمانه ی ته و او یان هه ره بهو ببی.

برئ ژن و مندال نه یارو دوژمنه:

راقه کارانی قورئان نه لئین: دهستهیه که له موسلمان هه کان

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾ مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ، وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَىٰ اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾ بَنَاتُهَا الَّذِينَ آمَنُوا مِن أَرْوَاحِكُمْ وَأُولَدِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِن تَعَفَّوْا وَتَصَفَّحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ فَانْفَعُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِّأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقْ شَحْ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾ إِن تُقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُّضْعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾ عَلِمُوا الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١٨﴾

سُورَةُ الطَّلَاقِ

ویستیان کوچ بکهن و برۆن بۆمه کهکه، جا مال و مندال و ژنانیان بوونه نهسته نگ له بهردهم رویشتنه که یان، ده ره نجام دوکه و تن، پاشان کاتی که هاتنه مه دینه سهیره کهن و زۆریه ی خه لکی مه دینه فیری ئیسلامه تی بوون! ئیتر نه وانیش په شیمان بوونه وه له سه ر کاره که یان و ویستیان نه زیه تی ژن و منداله کانیان بدن، ئینجا له بهرامبه ره نه وه وه، نه م نایه ته هات و فه رموی: ﴿**يا ايها الذين آمنوا ان من ازواجكم واولادكم عدوا لكم**﴾ نهی نه وان هه با وه رتان هیئا وه! به راستیی هه ندی له ژنان و له مندالتان دوژمن بو تان، سه ر قالتان ده کهن له تاعهت و کاری چاکه به هوی خوشه ویستیانه وه بویان ﴿**فاحذروهم**﴾ جا وریابن و خوتان بپاریژن له خوشه ویستی نا شه رعیی بویان ﴿**وان تعفوا وتصفحوا وتغفروا**﴾ جا نه گه ر بیان به خشن له وه که په کیان خست له کوچکردن و بیان پوشن و لیان خوش بین ﴿**فان الله غفور رحيم**﴾ بیگومان خوا خوایه کی زور لیبوردیه، زۆرد لا وایه. ﴿**انما اموالكم واولادكم فتنة**﴾

بهراستی مال و منواله کانتان به لآن بوټان، پیان تاقیده کررینه وه، تا درکه وه کامتان گویرایه لی دهکن و، کامیشتان یاخی دهبن، که وابوو بیدارو هوشار بن پیان فریو نه خوڼ! **﴿والله عنده اجر عظیم﴾** له کاتیکدا خوی میهره بان پاداشتیکی گهره ی لایه، واته: به هو ی نهو سهروته و سامان و ژن و منواله تانه وه دهسخره و نه بن. تا دوتوانن له خوا بترسن:

﴿۱۶ فاتقوا الله ما استطعتم﴾ جا ته قوای خوا بکن چه ندیکتان توانی، پیغه مبه ریش ﷺ لهو باره یه وه دهفرمووی: ((إذا امرتکم بأمر فائتوا منه ما استطعتم، وما نهیتکم عنه فاجتنبوه)) فتح الباری: ۲۶۴/۱۳. هندی له زاناکانیش ده لین: نه م نایه ته ی (فاتقوا الله ما استطعتم)، به نایه تی (یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله حق تقاته) (۱۰۲/۳) سپراوه ته وه. **﴿واسمعوا واطیعوا﴾** گویرایه ل بن و بیستن، هر ناموزگاریه که نه کریڼ وه بریارو فرمانه کانم جیبه جی بکن **﴿وانفقوا خیرا لأنفسکم﴾** و سامان و مال به خت بکن له پری خوادا، چونکه نه بیته مایه ی چاکی و سود بوخوتان **﴿ومن یوق شح نفسه﴾** وه نهو ی له خواوه بپاریزی له رژی و چروکی دهرونی **﴿فاولئک هم المفلحون﴾** نانه و جوړه که سانه ن سهر فراز و بره وه **﴿۱۷ إن تقرضوا الله قرضاً حسناً﴾** نه گهرقه رزی باش بدن به خوا، واته: له ری خیرو چاکه دا به ختی بکن **﴿یضاعفه لکم﴾** خوا بوټان چه ند به رامبر نه کات **﴿ویغفر لکم﴾** و لیشتان خو ش نه بی **﴿والله شکور حلیم﴾** و خواخوایه کی زور پاداش دهره وه ی چاکه کارانه، زوریش له سهر خو و خورگره، په له ناکات له توله دا **﴿۱۸ عالم الغیب والشهادة العزیز الحکیم﴾** زانای نادیارو دیاره، په نهان و شاروه لای نهو یکسانه و دیاره، و دهسه لاتداری کار جوان و کارپروایه له همه موو بریاره کانیدا.

له شهوی ۲۶/۲۵ ی رهمه زانی (۱۴۱۷) ک به رامبر به (۳-۴/۲/۱۹۹۷) کاتژمیږ (۷/۱۵) خولهک

له نووسینی ته فسیری سووره تی (تغابن) بوومه وه.

زور سوپاس بو خوی میهره بان.

*** **

۶۵- سووره تی (ته لاق له

مده نپییه و (۱۲) نایه ته.

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

نه سووره ته له پاش سووره تی (ننسان) وه هاتوه، که می دریژ تر باسی ژن و میږد دهکات، به تایبه ت مهسه له ی ته لاق و چوینی عیدده و نه فقه وه خهرجی ژنان، نیشتگا و مه نزل و جیگه ی خه وو خه و تن و ئیسراحه تیان. هتد. دیاریکردنی کاتی ته لاقدان - نه گهر هره ده بوو ته لاق بدریت - واته: که ی په سه ند و شه رعیه، نه وه یش بوئه وه یه که پیاوان په له نه کن له ته لاقدانی ژنه کانیدا، چونکه خوا ته لاقی بو کاتی ناچاری و نه مانی توانای پیکه وه ژیان داناوه، و نه گهر ناچاری نه بویه، ریگه ی ته لاق نه نه درا. داوا نه کات پاش ته لاقه که، حیسابی عیده یان رابگرن، بو نه وه ی رشته و نه ژاد تی که ل به یه که نه بی، هره وه ها بوئه وه ش که نه و ژنه ته لاقدراره به عیدده وه زور نه مینیته وه نه گهر بیهو شوو بکاته وه، همه موو جوړه عیدده یه که باس نه کات. به یناو به یینیش نه گهر پیته وه سهر ته قوا بوژاگرتنی یاساو سنووره کان، وه بوئه وه ی ژن و پیاوه که لترسی خوا سته م له یه که نه کن، وینه یه کی سه رکه شی و سه رسه ختی گهلانی پیشویش نه خاته پیش چاو بو نه وه ی پتر دهست بگیری به پیاده کردنی

ئه حکامی خواوه، کو تاییشی دیت به باسکردنی توانایی و دهسه لاتی خوی گه وره له دروستکردنی ئاسمانه کان و زه ویدا.

ژن ده بی له هه یددی خویدا ته لاق بدریت:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ﴾ ئه ی په یامبه را ﷺ به ئوممه ته که ت بلی: کاتی بو یستتان ژنه کانتان ته لاق بدهن ﴿فَطُلُقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ﴾ جاله کاتی دهست پیگردنی عیده یاندا ته لاقیان بدهن، واته: له حه یز پاک بن و، له و پاکیه شدا میرد له گه لیا دروست نه بوو بیت. له فهرمووده یه کدا هاتووه: ((فلیطلقها طاهرا قبل أن یمسها، فتلک العدة التی امر الله تعالی أن یطلق لها النساء)) بوخاریی (فتح الباری: ۲۵۱/۸) موسلیم: ۱۰۹۴/۲.

واته: ئه گهر ژنت ته لاقدا، له پاکیدا و پیش چوونه لای ته لاقی بده، ههر ئه وه یشه که خوا فهرمووی: ژنان له کاتی عیده یاندا ته لاق بدهن. ﴿واحصوا العدة﴾ حیسابی سه ره تا و کو تایی عیده یان به وردی بژمیرن، تا لیقان تیک نه چی و ژنه که یش به عیده وه زور نه مینیتسه وه، نه وه که تووشی زیان ببی ﴿واتقوا الله ربکم﴾ وه له خوی گه وره و په روه ردگارتان بترسن و سنووره کانی مه شکینن و گو یزایه لی بن ﴿لا تخرجوهن من بیوتهن﴾ له خانووه کانیاندا ده ریان مه که ن پاش ته لاقدان، تا عیده یان ته واو ئه بیت، واته: له پیش ته لاقداندا له کو ی ده ژییان با ههر له وی بمیننه وه ﴿ولا یرجن﴾ ژنه کانیش بوخویان به بی په زامه ندی له مال درنه چن، چونکه هیمان به سراونه ته وه به پیاو وه ﴿الا ان یاتین بفاحشة مبینه﴾ مه گهر کاریکی خراپی ئاشکرا بکه ن. (ئیین عه باس) و هندی له هاوه لانی تر نه لئین: مه به ست به (فاحیشه) زیناو، هه موو جو ره په فتاریکی تری دزیوو نه گونجاوی ئه و ژنه یه. ئیمامی (شافیعی) ئه لی: مه به ست به و (فاحیشه) یه، جنیوو دم دریزی ژنه که یه له گه ل خزم و کهس و کاری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطُلُقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تَخْرُجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُبِينَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾ فَإِذَا بَلَغَ الْأَجَلُ مِنْ مَمْسُكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذِي عَدْلٍ مِنْكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ﴿٣﴾ إِنْ اللَّهُ بَلَغَ أَمْرُهُ فَعَلَّ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٤﴾ وَالَّتِي يَسْنَ مِنَ الْمَجْزِيِّ مَنْ نِسَاءِكُمْ إِنْ أَرَبْتُمْ فَعَدَّتْهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَالَّتِي لَمْ يَحْضَنْ وَأُولَتْ الْأَحْمَالُ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿٥﴾ ذَٰلِكُمْ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ﴿٦﴾

میرده کهیدا. ئه و کاته با له وی نه مینن و بچن بو مالی مه حرمی خویان ﴿وتلك حدود الله﴾ و ئه مه یه به رنامه و سنووره کانی خوا له باره ی ته لاقه وه هوشیار بن! دهست دریزی نه که ن ﴿ومن يتعد حدود الله فقد ظلم نفسه﴾ هه رکه سیك له به رنامه و سنووره کانی خوا تیپه ری، بیگومان سته می له خو یکردو وه و سنوری خوی به زاندو وه ﴿لا تدری لعل الله يحدث بعد ذلك أمرا﴾ تو چووزانی دوا ی ته لاقدانه که چیده بی؟ له وانه یه خوی کارزان کاری تازه پیش بینیت: ژن و پیاو که په شیمان ببه وه بو یه کتر، ئه و کاته دهست بکه نه وه به ژن و میردی خویان و ژیانیکی نوی، بویه ده لئین: با له خانووه کانی خویاندا بمیننه وه و درنه چن.

له گهل ته لاق دراودا به ته رزیکي په سهند مامه له بکهن:

﴿**فَإِذَا بَلَغَ اِجْلُهِنَّ**﴾ جاکه نزیکیوو- دواي يهک ته لاق، يان دوو ته لاق- عیدده یان ته و او بیې ﴿**فامسکوهن بمعروف او فارقومن بمعروف**﴾ نهوسا یان به باشی رایانگرن و بیانیهینه وه ژیر نیکاحی خوتان ،هاوړې له ته که هلس و که وتی چاک و رهفتاری باشد، یاخود وازیان لیبېنن و لییان جیابېنه وه به چاکي، نه وانیش عیدده ی خویان ته و او بکهن وهرچی یان نه که ویته لاتان به شیوه یه کی شهرعی بیانده نی له ماری و... هتد ﴿**واشهدوا نوى عدل منکم**﴾ وېو نه نجامدانی هردوو باره که: (گیرانه وه یان، یان ته لاق دانیان به یه کجاری) دوو که سی دادگرو دادپه روه له خوتان بگرنه شاید ﴿**واقیموا الشهادة لله**﴾ نیویش - نه ی شاهیده کان- به ریک و پیکی بو خوا شایه تی بدن ﴿**ذلکم یوعظ به من کان یؤمن بالله والیوم الآخر**﴾ نه وانه باسکران په ندیکن ، ناموژگاری نه وکه سیه یان پیده کریت باوهری به خواو به پوژي دواي هبې ﴿**ومن یتق الله یجعل له مخرجاً**﴾ ههرکه سیك له خوا بترسی و سنوره کانی بیاریزی، خوا دهروی خیری لی نه کاته وه ﴿**ویرزقه من حیث لا یحتسب**﴾ وه رزق و پوژي دداتی له شوینیکه وه که خویشی گومانی نه دهربرد، واته: رینموونی دوزینه وه ی ریکای ژیانی دهکات ﴿**ومن یتوکل علی الله فهو حسبه**﴾ وه ههرکه سیك پشت به خوا ببهستی دواي به کار هیانی هوکار، نه وه ته نیا خوی به سهو کاروباری بو ناسان دهکات ﴿**ان الله بالغ امره**﴾ چونکه بیگومان ههرچی خوا بریاری له سه ر بیت، ههر نه نجامی دد او دهیگه یه نیته جی ﴿**قد جعل الله لکل شی قدر**﴾ به راستی بو هه موشتیک خوا کات و نه اندازیه کی دیاری کردوه: خوشیدی، ناخوشی، هردووکیان ته و او دهن و نه برینه وه.

ژنانی مه یووس له عوزرو، نه وانه شیان عوزر ناشون:

نیجا پاش نه وه له سووره تی (به قهره) دا عیدده ی نه وژنانه ی باسکرده حیزیان هیه وده که ونه بی نویژی، نیستا دیته سه رباسی عیدده ی نه و ژنانه هیشتای به ته مه ن مندالن، وه یان پیرن وحه یزیا ن نه ماوه: ﴿**واللانی یسن من المحیض من نسانکم ان ارتبتم**﴾ نه و ژنانه تان که بی هیوا دهن له بهر پیری له تیکه وتنی (حهین)، نه گهر گومانتان هه بوله نه اندازی عیدده که یاندا ﴿**فعدتھن ثلاثة اشھر**﴾ نه و عیدده یان سی مانگه ﴿**واللانی لم یحضن**﴾ وه عیدده ی نه وانه ش که هیشتا حیزیان نه بینیه وه بهر بالق نه بوون، یان ههر هو به کی تر، ههر سی مانگه ﴿**واولات الاحمال اجلھن ان یضعن حملھن**﴾ عیدده ی نه وژنانه ش دوو گیانن، نه وکاته یه منداله که یان دادنه نی، نیتر ته لاق درابن، یان میردیان مردبیت ﴿**ومن یتق الله یجعل له من امره یسراً**﴾ وه ههر که سیك خو بیاریزی له بی فرمانی خوا، نه ویش کاروباری بو ناسان نه کات ﴿**ذلک امر الله انزلہ الیکم**﴾ نه وه ی باسکر له حوکمی ته لاق و عیدده و رجعت، فرمانی خویه بو نیو ی دایبه زاندوه کاری پی بکهن ﴿**ومن یتق الله یکفر عنه سیئاته**﴾ وه ههرکه سیك له خوا بترسی و کار به تاعه تی خوا بکا، خواش له گونا که کانی پاکي نه کاته وه و چاوپوژی لی دهکات ﴿**ويعظم له اجرا**﴾ پاداشتیکی فره گه وری پیده به خشیت.

ژنانی ته لاق دراو چون دستان دپروا جی یان بکه نه وه:

﴿**اسکنوهن من حیث سکنتم من وجدکم**﴾ نه و ژنانه ی ته لاق کیان ماوه، یان دوو ته لاق، به پیی تواناو دسه لاتان له و جیکه ی خوتان سکونه تان تیا کردوه دایان نی و تفاق ی باشیان بو دایین بکهن ﴿**ولا تضاروهن لتضیقوا علیھن**﴾ زیانیان پی مه گیه نن، تا ته نگه تاویان بکهن له نه فقه و له جیکه دا بو نه وه ی ناچار یان بکهن به دهرچوون له ماله کانیان ﴿**وان کن اولات حمل**﴾ و نه گهر نه و ژنانه دوو گیان بوون، نه گهرچی سی ته لاقه ش درابن

﴿فَانْفِقُوا عَلَيْهِنَ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَ﴾ نپوه نهفه قه یان بکیشن و بهخیو یان بکن هه تا سکه که یان دانه نین، واته: نه گهر ژنه ته لاق دراوه که دووگیان بوو، نه وه دووشتیان له سهرتانه: جیگه ی سکونه ت و، بهخیوکردن و نهفه قه ﴿فَإِنْ ارْضَعْنَ لَكُمْ فَاَتُوْهُنَّ اَجُورَهُنَّ﴾ نینجانه گهر نه و ژنه ته لاق دراوا نه - پاشدانانی منداله که - شیر یان به منداله کانتان داو گوشیانکردن، نه و ا حق و کریی خویان بدنی، واته: نه گهر ژنه ته لاق دراوه که داوای کریی کرد، نه بی پیاوه که کریی شیر پیدانه که ی بداتی ﴿وَاتَمْرُوا بَيْنَكُمْ مَعْرُوفٌ﴾ ده شکری له ناوختاندا به شیوه یه کی جوان و په سهند راویژ بکن و ریگ بکون، ژنه که به ریگ و پیکی شیر که بداو، پیاوه که ش کر یکه ی بدات، واته: که سیان زیان به منداله که نه گه یه نیت ﴿إِنْ تَعَاْسَرْتُمْ فَعِسْرَتُمْ لَكُمْ اُخْرٰی﴾ خو نه گهر یه کترتان ته نگه تاو کردو پیکنه هاتن، واته: باوکه که نه وهنده کریی نه نه دا، دایکه که ش داوای زیاتری نه کرد، یان شیر ی پی نه نه دا، ژنکی تر شیر به منداله که بدا، دایه نی بو بگری و

واز له دایکه ته لاق دراوه که بی نی ﴿لَیْنَفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّنْ سَعَتِهِ﴾ با ده وله مهندو ده سه لاتدار، به پیی ده وله مهندی و ده سه لاته که ی خوی مال بهخت بکاله سهر ته لاق دراوه کان و شیر دهره کان ﴿وَمَنْ قَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ﴾ ههر که سیش ده سستکورت و هه ژار بوو ﴿فَیَنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللّٰهُ﴾ با له وه خوا پیداو به خشیت، واته زور له خوی نکا، چهنده ده توانی نه وهنده به خشیت ﴿لَا یُکَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا مَا آتَاهَا﴾ چونکه خوا داوای به خشین له که س ناکات، به پیی نه وه نه بی پیداو ﴿سَیَجْعَلُ اللّٰهُ بَعْدَ عُسْرٍ یَسْرًا﴾ بیگومان پاش سهختی و ته نگانه، خوا خوخی دی نی وده روی خیر ده کاته وه. تی بی نی: نایه تی (۶-۷):

۱- بهرواله ت له وه ده چی که ژنانی ته لاق دراو مافی سوکنایان هیه و پیویسته سوکنایان بو دابین بکری ت.
۲- ژنی دووگیان هه تا سکه که ی داده نیت، ده بی نهفه قه ی بکیشری، چونکه سهر قاله به حمله ی کابرا که وه.

اَسْكُوْهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلَا نَضَارُوْهُنَّ لِّلْضَيْفِیْهُنَّ عَلَیْهِنَّ وَاِنْ كُنْ اُولٰٓئِكَ حَمَلٌ فَاَنْفِقُوْا عَلَیْهِنَّ حَتّٰی یَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَاِنْ ارْضَعْنَ لَكُمْ فَاَتُوْهُنَّ اَجُورَهُنَّ وَاَتَمْرُوا بَيْنَكُمْ مَعْرُوفٌ وَاِنْ تَعَاْسَرْتُمْ فَعِسْرَتُمْ لَكُمْ اُخْرٰی ﴿۶﴾ لَیْنَفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّنْ سَعَتِهِ وَاِنْ قَدَرَ عَلَیْهِ رِزْقُهُ فَلَیْنَفِقْ مِمَّا آتٰهُ اللّٰهُ لَا یُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا مَا آتٰهَا سَیَجْعَلُ اللّٰهُ بَعْدَ عُسْرٍ یَسْرًا ﴿۷﴾ وَكَانَ مِنْ قَرِیْبٍ عَنَّتْ عَنْ اَمْرِیْهَا وَرُسُلِهِ فَحَاسَبْنَهَا حِسَابًا شَدِیْدًا وَاَعَذَبْنَهَا عَذَابًا ثَكْرًا ﴿۸﴾ فَذَاقَتْ وَبَالَ اَمْرِهَا وَكَانَ عِقَبُهُ اَمْرًا خَسِرًا ﴿۹﴾ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهَا عَذَابًا شَدِیْدًا فَاَتَقَوُا اللّٰهَ یَا اُولٰٓئِیَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا قَدْ اَنْزَلَ اللّٰهُ اِلَیْكُمْ ذِكْرًا ﴿۱۰﴾ رَسُوْلًا یَتْلُوْا عَلَیْكُمْ ءَایٰتِ اللّٰهِ مُبِیْنَةً لِّیُخْرِجَ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ مِنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ وَاَمِنْ یُّوْمِنُ بِاللّٰهِ وَیَعْمَلُ صٰلِحًا یُدْخِلْهُ جَنَّٰتٍ تَجْرٰی مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِیْنَ فِیْهَا اَبَدًا قَدْ اَحْسَنَ اللّٰهُ لَهٗ رِزْقًا ﴿۱۱﴾ الَّذِیْ خَلَقَ سَبْعَ سَمٰوٰتٍ وَفِی الْاَرْضِ مِثْلَهُنَّ یَنْزِلُ الْاَمْرُ بَیْنَهُنَّ لِنَعْمُوْا اِنَّ اللّٰهَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ وَاَنَّ اللّٰهَ قَدْ اَحَاطَ بِكُلِّ شَیْءٍ عِلْمًا ﴿۱۲﴾

۳- ته لاق دراوی ره جیی، له حوکی ژنی کابرای ته لاق در دایه، که وابوو وه کو سوکنای واجیبه نه بی نهفه قه یشی بداتی، به لی وایه، به لام سه بارت به ژنی ته لاق دراو به ته لاقی با نین، لای نیما مه کان خیلاف وقسه ی جیاواز هیه: نیمامی (شافعی) - رهحه تی خوی لی بی ت - ده لی: حقه ی نهفه قه ی نیه، چونکه په یوهنده ی به میرده که یه وه نه ماوه. نیمامی (نه بوو حه نیفه) - رهحه تی خوی لی بی ت - ده لی ت: حقه ی نهفه قه ی هیه.
۴- ژنی میرد مردوو ته نها حقه ی سوکنای هیه و، هقه ی نهفه قه ی نیه، واته: ده بی له وشوینه دا بمی نیت وه پیش جیا بونه وه تنید ابو وه، مه گهر مانیع کی شهرعی هیه.

شارو گوندىكى زور لە خوا ياخييون وبه هيلاك چوون:

پاش بەكارهينانى ئەو وشەى (تەقوا) يە لەم سوورەتەدا لە نىوان باسکردنى ئەحكامەكاندا ، دىتە سەرئەوھى كە ئەگەر سەرىپچى بگەن، ئەوا ەك گەلانى رابردوويان بەسەر دىت: ﴿ **و كاین من قرية عنت عن امر بها ورسله** ﴾ و زوریک لە ئاوايىو شارنشینەكانى پيشوو ، لەفەرمانى پەرورەدگاربان ياخييون و، گویرایەلى پەيامبەرانیان نەکرد.

روونکردنەودیهك: بیژەى (كاین) لە ەەر جیگایەكى قورناندا ھاتبى بەمانای (كَمَ،) واتە: بۆ (تكتیر) ە ەك بلىی: زۆرى، ەك دەفەرموى: (وكاین من نبى قاتل). خەلىلى نەحویى زان ئەلى: (ھى اى دخلت عليها كأن للتشبيه وبنيت معها فصار في الكلام معنى كم، صورت في المصحف نونا...). بۆ ئەم روونکردنەو دەتوانى سەرىكى تەفسىرى (قورتوبى) ئایەتى (۱۴۶) ى آل عیمران بگەیت. ﴿ **فحاسبناها حسابا شديدا** ﴾ جائیمەش زور بەتوندى لیمان پرسینەو: سزای برسیتى و قات وقرى و، بەردەبارانمان پێچەژین ﴿ **وعذبناها عذابا نكرا** ﴾ ە بەسزایەكى توندوژوار ئازارماندان ﴿ **فذاقت وبال امرها** ﴾ ئەوسا سزای تالى كۆفرو كارى خراپىخوینان چەشت و گیرۆدەبوون ﴿ **وكان عاقبة امرها خسرا** ﴾ وسەرەنجامى كارەكەشیان، واتە: سەرىپچىكەیان زیانیكى گەرەبوو بۆیان ﴿ **اعد الله لهم عذابا شديدا** ﴾ ولەپاشە روژیشدا خوا سزایەكى سەخت و توندى بۆ ئامادەکردوون ﴿ **فاتقوا الله يا اولی الاباب** ﴾ دەسا لە نافەرمانى خوا بترسن ئەى ھۆشمەندەكان! ﴿ **الذين آمنوا** ﴾ بەتایبەت ئەوانەتان كە باوەریان ھىناو ﴿ **قد انزل الله اليكم نكرا** ﴾ بەراستى خوا قورئانىكى دابەزاندوو بۆتان، دەسا ئەبى زیاتر ھۆشیاربەن ولەخوا بترسن و فەرمانەكانى ئەنجام بەن.

پێغەمبەر لە تارىکییەكان دەرتاندىنى:

﴿ **رسولا يتلوا عليكم آيات الله مبينات** ﴾ وپەيامبەرىكى پایەبەرزى ئاردوو ئایەتە روونەكەرەوكانى خواتان بەسەر ئەخویننیتەو ﴿ **ليخرج الذين آمنوا و عملوا الصالحات من الظلمات إلى النور** ﴾ ەتا ئەوانەى باوەریان ھىناو ەكارو کردەوھى چاکیان ئەنجامداو، لەتارىکییەكانى كوفرو ئەزانى وگومرايى دەریان بىنى بۆ رووناكى ئیمان ﴿ **ومن يؤمن بالله ويعمل صالحا** ﴾ ە ەەرەكەسىك باوەر بىنى بە خواو كارى چاك ئەنجام بدات ﴿ **يدخله جنات تجري من تحتها الأنهار** ﴾ خوا ئەبیاتە باخەكانى بەھەشتەو كە لە ژیر بنكى دارەكانیانەو ئاوو و رووبار دىت و دەپوا ﴿ **خالدین فيها ابدًا** ﴾ بەھەمیشەبیش تىياندا ئەمىننەو ﴿ **قد احسن الله له رزقا** ﴾ بەراستى خوا رزق و رۆزىەكىپاكى چاكى بۆفراوان دەكات لەبەھەشتدا.

زانستى خوا دەورەى ئیوھى داوھ:

﴿ **الله الذى خلق سبع سموات** ﴾ ەرخوا خوێەتى ەوت ئاسمانەكانى فەرھەم ھىنا ﴿ **ومن الأرض مثلهن** ﴾ و لە زەویش ەك ئەواذىدروستكرد، واتە: زەویش ەك ئاسمانەكان ەوت چىنە! زانایان لەمە پيش ئەیانوت: زەویى تائەگاتە ناوەرۆكەكەى ەوت چىنە، بەلام ئیستا ئەھلى عیلم ئەلین: شەش گویتەر ەكو ئەم كورەيەى ئیمە ەھىە و گیانلەبەرانى تیدا دەژى و لە ەەولى ئەو ەدان بیاندۆزنەو بەلام لەراستیدا خوا خۆى چاك ئەزانى، پێغەمبەرىش ﷺ دەفەرموى: ((من ظلم قيد شبر من الأرض طوقه من سبع أرضين)) فتح البارى: ۱۲۴/۵، مسلم: ۱۲۳۲/۳. واتە: ئەوى بەئەندازەى بستیك لە زەویى خەلك داگیركا، رۆژى قیامەت ەەر ەوت نھۆمە زەویيەكە دەكرى بە تەوق و دەكریتە مى ﴿ **يتنزل الامر بينهن** ﴾ فەرمان وبریارى خوا لەنىوان ئەو ئاسمانانەدا دادەبەزىت ﴿ **لتعلموا ان الله على** ﴾

کل شی قدیر ﴿ تا بزانن که به راستی نه و خوایه دهسه لاتی به سهر هه موو شتی کدا هیه و هه رچی بیه وی نه یكات ﴿وان
الله قد احاط بكل شی علما ﴿ وه بیگومان زانست و زانیاری نه و خوایه ده وری هه موو شتی کی داوه، واته: ناگاداری
 کاروباری بوونه و ده و هیچ شتی کی لیناشاریتته وه، جاکه وابوو نیوه ش زیاتر له خوا بترسن و سنوره کانی مه به زینن.
 له (۲۷) ی رهمه زانی (۱۴۱۷) ک بهرام بهر به (۱۹۹۷/۲/۵) پاش نویژی به یانی،

له نووسینی ئەم سوورده ته بوومه وه.

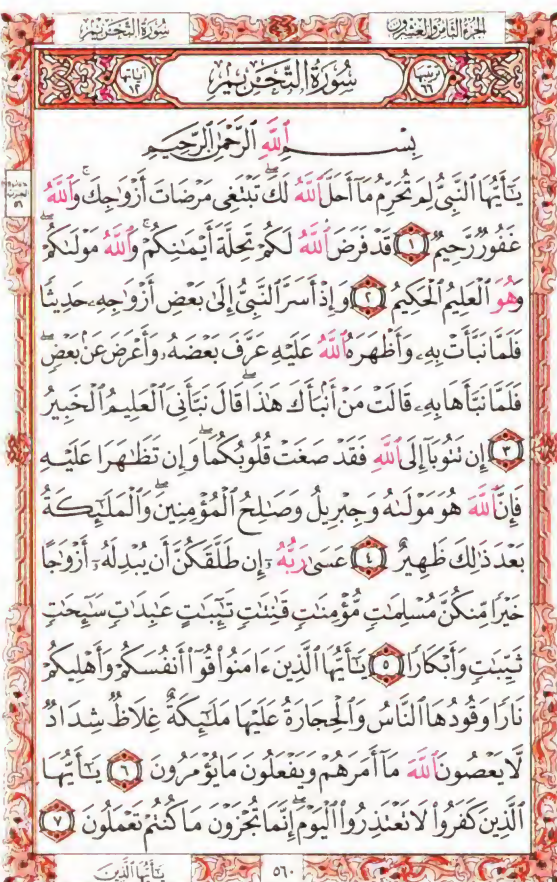
*** **

۶۶- سوورتهی (ته حریم به

مه ده نبیه و (۱۲) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

ئەم سوورده ته پاش سوورتهی (حوجورات) هاتۆته
 خواره وه، له چهند قه زیه یه کی گرنگ باس ده کات که
 په یوه ندیان به نیو مالی په یام بهر و ﷺ و هاوسه ره کانی وه
 هیه، باس ده کات که په یام بهر و ﷺ له بهر رازی کردنی
 دای هه ندی له هاوسه ره کانی، خاتوو (ماریه) ی قیبتیی
 له خوی حه رام کرد! پاشان خوا سه به رته به و کاره که
 پیغه م بهر و ﷺ نه نجامیدا، گله یی لیده کاو ده فره موی:
 نه ده بوو ئاواخۆت ناره حه ت و ته نگه تاو بکهیت، ئینجا باسی
 خه ته ری بلا و کردنه وه ی کاره نه ئینه کانی نیوان ژن و
 میرده کات! چونکه نه بیته هو ی تیگچوونی ژیا نی ژن
 و میرد... به وه ش نموونه دینیته وه که په یام بهر و ﷺ
 نه ئینه کی خوی لای خاتوونه (حه فسه) درکاند، که چی
 نه ویش دای به گو یی (خاتوو عایشه) دا، له کاتی کدا که
 پیغه م بهر و ﷺ به (حه فسه) ی فره موو بوو: لای هیچ که سه ی
 نه یدر کی نی، ئیتر دوایی قسه که ماله و مال گه راو بوو به ده نگ

و باسی مالان، بۆیه په یام بهر و ﷺ توو په بوو و خه شم و رکی لیئه لساو نیازی ته لاقدانی کرد! هه ر ئەم سوورده ته
 هیرشیکی سه خت ده کاته سه ر نه وانه که له سه ر شتی کی بچووک دلی په یام بهر یان و ﷺ ره نجان و ناره حه تیا نکرد،
 کو تا ییشی به هی نانی دوو نموونه دی: نموونه ی ژنیکی کافرو بی باوه، نه گه رچی له ژیر ماریه ی و نیکاحی پیاویکی
 صالح و موسلماندا بوو، به لام نه و نزیک و پیکه وه ژیا نه یان هیچ که لکیکی پینه گه یاند، وه نموونه ی ژنیکی
 ئیماندار و موسلمان، نه گه رچی له ژیر رکیفی پیاویکی خراپه کار و بی باوه ردا بوو، به لام له بهر ئیمان نه ستووری،
 کوفرو توغیانی میرده که ی زیانی نه گه یاند پی، وه له دۆزه خ رزگار و سه ر فراز بوو.

ئەي پيغەمبەر! بۆلەبەر دئی ژنەكانت، جەلانی خواجەرام دەكەیت؟!:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ يا ايها النبي لم تحرم ما أحل الله لك﴾ ئەي پيغەمبەر! بۆچی شتێك لەخۆت حەرام دەكەیت، خوا بۆی جەلāl كردوویت؟. رافەكەرانی قورئان دەلێن: پەيامبەر ﷺ كاتێ لەمالی (حەفصە) خاندان دەبێت لەگەڵ (ماریە) ھاوسەرییدا كۆنەبێتەو، جا كە (حەفصە) خان گەراپەو و ئەوێ دیت، لێكردەهەر!! پەيامبەریش ﷺ ئەوئەندە تەنگەتاو و ناپەڕەت بوو بەخاتوو (حەفصە) فەرموو: لێم مەكە بەهەر، بۆ كە سیشی باس مەكە، ئەو لەبەر خاتری تۆ (ماریە) لەخۆم یاساگەرد! پاشان خاتوو (حەفصە) ییش بۆخاتوو (عائیشە) گێراپەو! ئەوسا پيغەمبەر ﷺ سویندی خوارد كە بۆماوەیەك لەهیچیان نزیک نەبێتەو، چاپاش (۲۹) رۆژ نایەتی: ﴿يا ايها النبي لم تحرم ما أحل الله لك﴾ هات. (دارە قوتنیی) ریاوێ تێكردوو. بەلام (ئێن كەسیر) ئەو ریاوێ تە بە بەهیزو پەسەندتر دادەنێ كە باسی خواردنی هەنگوینەكە دەكا، چونكە راي جەماوەری زانایانی لەسەرە. ﴿تبتغی مرضات زوجك﴾ دەتەوی ژنەكانت (حەفصە و عائیشە) رازی بكەیت! ﴿والله غفور رحيم﴾ لەكاتێكدا خوا زۆر لێبوردە میهرەبانە، نابینی تۆ ژنەكان لەخۆ قەدەغە دەكەیت! خواش مۆلەت دەدا لات بمیئنەو و كەفەرەتی سویندەكەت بەدەیت ﴿قد فرض الله لكم تحلة إيمانكم﴾ بە راستیی خوا هەلۆەشاندنەو و كردنەوێ سویندەكانتانی بەكەفەرەت بۆشەرەاندن، ئەوسا پەيامبەریش ﷺ لەكەفەرەتی سویندەكەیدا بەندەیهكی ئازاد كرد ﴿والله مولاكم﴾ وخواش گەر وەر و یارمەتیدەرتانە ﴿وهو العليم الحكيم﴾ هەرئەویشە زانای كارزان، هەموو شتێك بەپێی بەرژەوئەندیی بەندەكانی خۆی دەكات.

دەبێ ژنان نەینی میردیان پېوشن:

﴿وان اسر النبي إلى بعض أزواجه حديثا﴾ ئەوئەمەش كە پەيامبەر ﷺ قەسەیهكی نەینی لای هەندێ لە ژنەكانی (واتە: لای خاتوو حەفصە) دركاندوو پێیگوت: وا لەبەر تۆ (ماریە) لەخۆم یاساگەرد، دەساتۆش بڵاوی مەكەو! ﴿فلما نbat به﴾ جا كە خاتوو (حەفصە) هەوالەي گەياندە خاتوو عائیشە ﴿واظهره الله عليه﴾ وخوایش پيغەمبەری ئی بەئاگاردو تێیگەیاندا كە: (حەفصە) نەینیەكەتی باسكردووە ﴿عرف بعضه واعرض عن بعض﴾ پيغەمبەر ﷺ هەندیکي بۆخاتوو (حەفصە) باسكردو، رۆی لە هەندیکي وەرگێراو باسی نەكرد و خۆی لای بێ ناگا كردو نەیدایەو بەروویدا، چونكە پیاو هەلکەوتوو وەكان زۆرجار لەهەندێ شت خویان بێ ناگادەكەن ورووشكینی ناكەن، عەرەب چەندجوان ئەلێ: ﴿ما زال التغافل من شيم الكرام﴾ یان دەلێن: ﴿ما استقصى كريم قط﴾ واتە: هەرگیز پیاوی شەرەفمەند بە دواي هەموو شتێكدا ناچیت! ﴿فلما نباها به﴾ ئینجا كە (حەفصە) ئی تێگەیاندا پێیگوت: تۆقەسەي منت بردۆتە دەری ﴿قالت من انباك هذا﴾ بەسەر سوپمانیکەو گوتی: باشە كێ ئەم هەوالەي پێگەیاندا؟ پێی وابوو خاتوو عائیشە بوو! ﴿قال نباني العليم الخبير﴾ پەيامبەر ﷺ فەرمووی: پەر وەردگاری زانای بەئاگا لەتەواوی نەینیەكان ئاگادار كردووم.

ژنان نابێ شووكانیان تەنگەتاو بكەن:

پاش ئەو كە پيغەمبەر ئازار و بێزاریكی زۆردرا لە لایەن ھاوسەرەكانیەو، خۆی میهرەبان رێگای تەوێ و پەشیمانێ دەخاتە بەردەم خێزانەكانی و پێیان دەفەرموێ: ﴿ان تتوبا إلى الله﴾ ئەگەر ئێو (ئەي حەفصە، عائیشە!) تەوێ بكەن لای خواو لەو هەلس و كەوتەیه پەشیمان ببنەو، دیارە كاریكی باشتان ئەنجامداو، خۆتان لە تووڕەیی خوا لاداو ﴿فقد صغت قلوبكما﴾ چونكە بەراستی بەرامبەر بەدلسۆزی بۆ پەيامبەر ﷺ دلتان لە هەق لایدا ﴿وان

تظاهرا علیه ﴿وه ئه گهر پشتگیری یه کتر بکه نه له دژێ پیغه مبهه، چاک بزانه که هیچتان پیناکری و دهره قه تی نایه نه﴾ **فان الله هو مولاه** ﴿ئهو به راستی خوا خوێ پشتیوانیه تی﴾ **وجبریل وصالح المؤمنین** ﴿هه روا جبریل و بروداره چاکه کانیش، وهکو (ئه بویه کوه عومه)﴾ **والملائكة بعد ذلك ظهیر** ﴿وفریشه کانیش - سه ره پای خواو جویره ئیل و ئه بویه کوه عومه - هه هاوکار و پشتیوان بوی﴾ **عسی ربه ان یتقن** ﴿ئه گهر په یامبهه ﷺ بپیری ته لاقانتان بدات، ئهوا دلنیا بخوا﴾ **ان یبدله ازواج خیرا منکن** ﴿که له جیاتی ئیوه ژنانی باشتی پیبیه خشیته﴾ **مسلمات** ﴿ژنانی موسلمان و ملکه چ﴾ **مؤمنات** ﴿وباوه دپار﴾ **قانتات** ﴿وبه رفهرمان و گویریاهه﴾ **تائبات** ﴿و ته بیه کارو گه راوه له کوفرو شیرک﴾ **عابدات** ﴿وعیاده تکارو خواپه رسته﴾ **سائحات** ﴿و روژوگر، یان گه شتوگر کارو کوچکه ر بولای خواپه یامبهه ﷺ، یان بوهره جیگایه که پیویست بی کوچی بویه که نه﴾ **ثیبات** **وابکارا** ﴿له بیوه ژن و کیژان، به کورتی: ئه ئیوه ئه وهنده دهره سه ری ئه و بدن و، ته نگه تاوی بکه نه، له وانه یه ته لاقانتان بداو، لیقان جیا بیته وه، دیاره ئه و کاته ش خوا ی گه وه چه ند ژنیکی زور باشته له ئیوه ی دهادتی... ده سا به و باره گرئی و ئالوزیه کوتایی بینن.

خاوو خیزانتان له ناگری دوزه خ بپاریزن:

ئینجا به شیوه یه کی گشتی ناموژگاری ئیمانداران و موسلمانان دهکا و ئه فهرموئ: ﴿**یا ایها الذین آمنوا قوا انفسکم واهلیکم نارا**﴾ ئه ی ئه وانه ی باوه دپتان هیناوه! خو تان وژن و مال و کهس و کاره که تان بپاریزن له ناگریک ﴿**وقودها الناس والحجارة**﴾ سووته مه نه که ی جهسته ولاشه ی مروی کافرو به ردی گوگرده، یان ئه و به ردا نه نه خه لکی ده پیه رستن، مه به ست ئه وه یه که زور بلیسه دارو به گرو گهرمه، وهک ناگری ئه م دنیا نیه که ته نها به داروبه چیلکه هه لگیرسی، به لکو ئه وبه به رد زیاتر گرده گری و بلیسه ئه سینئ! بویه پیغه مبهه ﷺ فهرموئ: هه رکه منالان گه یشتنه جهوت سالان، نوژیان پی بکه نه، خو ئه گهر گه یشتنه ده ساله ونه یانکرد، ده بی له سه ره ئه وه لییان بدن. پیشه واه حمده: ۴/۳، تحفه الاحوذی: ۲/۴۴۵. ﴿**علیها ملائكة غلاظ شداد**﴾ کو مه له فریشته یه کی زبرو توندو تیژ به سه ری وه نه، هه ره چه نه داوای به زه بیان لی بکری که لکی نیه ﴿**لا یعصون الله ما امرهم**﴾ نافهرمانی خوا ناکه نه له هه رشتیک فرمانیان پیبکا ﴿**و یفعلون ما یأمرون**﴾ وه ره فرمانیکیشیان پی بسیپری، به خیرایی ئه نجامی ده دن. به لی... به رپرستی به رامبه به خزم و کهس و کارو مندا ل وژن، بنه مایه کی زور گرنگه له دینی ئیسلامدا، بویه پیغه مبهه ری نازیمان (محمد) ﷺ ئه فهرموئ: ((**کلکم راع وکلکم مسؤل عن رعیته**، فالامام الذی علی الناس راع وهو مسؤل عنهم، و الرجل راع علی اهل بیته وهو مسؤل عنهم)) متفق علیه. واته: به رامبه به خوارتر له خو تان، هه موو شوان و به رپرسن، دیاره هه ری که ش - هه ره له شوانیکه وه تا ئه میرو سه رکاریک - ده بی به ئه ندازه ی ده سه لاتی خو ی ئه رکه کانی سه رشانی خو ی ئه نجام بدات.

روژی سه لا بروو بیانووی خاوه ناس وهرناگری:

﴿**یا ایها الذین کفروا لا تعتذروا الیوم**﴾ ئه ی ئه وانه ی کافرو بی پروابوون! ئه مپرو (روژی قیامهت) برو بیانوو مه هی نه وه بو تا وانه کانتان، چونکه هیچ بیانوویه کتان لی وهرناگری ﴿**انما تجزون ما کنتم تعلمون**﴾ به راستی ته نها به پیی ئه و کارو کرده وانه پاداش ده ری نه وه کردو تان.

به راست و به هق بگه رینه وه به ردو خوا:

بەھۇي ئەوگىرۇ گىرڧتەۋە لەناو خىزانەكانى پىڭەمبەر دائىرىسىدە روويدا، خوا باسى پەشىمان بوونەۋە ئەكار دەڧەرمۇي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا﴾ ئەي ئەۋانەي باۋەر تان ھىناۋە! بگەپىنەۋە بۇلاي خوا بەتەۋبەۋە گەپرانەۋەيەكى ئىجگارى، واتە: بەشىۋەيەك، ئىتر جارىكى تر نەگەپىنەۋە سەر ئەۋ تاۋان و گوناھانە، لەپىشەۋا (عومەر) يان پىرسى: تەۋبەي (نەصوح) چىە! ڧەرمۇي: تەۋبەي (نەصوح) ئەۋەيە كە ئەۋ كەسە تاۋانكارە لە تاۋانكانى پەشىمان بىيئەۋەۋە جارىكى تر نەگەپىنەۋە سەريان، چۇن شىر ھەركە لەگۋانى ئازەلەكە ھاتەدەر، جارىكى تر ناگەپىنەۋە بۇگۋانى ئازەلەكە ﴿هَئِذَا جَاءَ رِبْكَمُ أَنْ يَكْفُرَ عَنْكُمْ سِئَانُكُمْ﴾ دلىابىن - ئەگەر تەۋبەي

ئَاوَا بَكْنَ - پەرەردگارتان لەگوناھەكانتان خۆش دەبیّت
﴿وَيَدْخُلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ و دەتانباتە ناو
چەندین باخی بەھەشتەوہ کە لەژێر بنکی‌دارو
درەختەکانیانەوہ ئاوو رووبار بەخوێم دەپوات ﴿يَوْمَ لَا
يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ﴾ لەو رۆژەدا (روژی
قیامەت) خوا پەيامبەر و ئەوانەى باوەڕیان هێناوہ ریساو
سەر شوێر ناکات ﴿نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ﴾
لەبەردەمیانەوہو لە لای راستیانەوہبەسەر پردی (صراط)دا
پێی دەپۆن ﴿يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا﴾
ودەلێن: پەرەردگاری ئێمە! نوور وپرووناکییەکەمان بو
تەواوبکەو بەردەوامبێت ﴿وَاغْفِرْ لَنَا﴾ و لیمان خۆش ببە
﴿إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ بە راستیی تۆ بەسەر هەموو
شتیکدا بە توانایت. پیغەمبەریش ﷺ ئەفەر مووی: ((اللهم لا
تخزنى يوم القيامة)) ئەحمەد: ۲۳۴/۴. خوايە! لەروژی
قیامەتدا ئابروم نەحێت.

لہ گھل خوانہ ناس و دوورازیدا بچہ نگہ :

﴿ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ ﴾ ئەي يەيامبەر!

ﷺ به شیرله گەل کافراندا بجهنگەو، بەبەلگەش لە گەل دوپرووەکاندا ئاخافتن بکە ﴿واغلف علیهم﴾ و توندو تیزبە لەسەریان ،بەشکو شەوکهتیا ن بەشکی ﴿وماوام جهنم﴾ جی وئەنواشیان دۆزەخە ﴿وبئس المصیر﴾ و خراپ جەنگایە دۆزەخ بۆ تاوانباران.

ثیمانی نیماندار که لکی به کافر نادا:

﴿**ضرب الله مثلا للذين كفروا امرأة نوح وامرأة لوط**﴾ خوا نمونه يه كه دههينيتتو هبو بى باوه په كان به ژنه كه ى (نوح) و ژنه كه ى (لوط)، هه تا تيبگه كه هه چهنده تيكه ل و نزيك بن له موسلمانانه وه كه لك وهر ناگرن ﴿**كانتا تحت عبيدين من عبادنا صالحين**﴾ كه له ژيرنيكا حى دوو بهنده دا بوون له بهنده صالح و چا كه كانى ئيمه ، واته: (نوح) و (لوط) سه لامى خوايان له سه ر بيت ﴿**فخانتاهما فلم يغنيا عنهما من الله شيئا**﴾ جا گزى و خيانه تيان

سُورَةُ الْبَحْرِ نَمِ

الحجّة القامز والعنبر

يَتَّيْهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ
أَن يَكْفِرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرَى
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا
مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا
آتِنَا لَنَا نُورًا وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨﴾
يَتَّيْهَا النَّبِيُّ جِهْدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ
وَمَا لَهُمْ حِجَابٌ عَنِ الْمَصِيرِ ﴿٩﴾ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا
لِّلَّذِينَ كَفَرُوا أَمْرَاتٍ نُّوجٍ وَأَمْرَاتٍ لُّوطٍ كَانَتَا تَحْتَ
عَبْدَيْنِ مِّنْ عِبَادٍ نَّاصِلِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمَّا بَغْيَا عَنْهَا
مِنَ اللَّهِ سَيِّئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ ﴿١٠﴾
وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا أَمْرَاتٍ فِرْعَوْنَ إِذْ
قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِّيْ عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِّنْ فِرْعَوْنَ
وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِّنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾ وَهَرِمَ ابْنَتُ
عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُّوحِنَا
وَصَدَقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ عَلَيْهَا مِنَ الْقَسَاتِينِ ﴿١٢﴾

پیکردن، له ئەنجامدانی کاروباری ئایینی خوادا، لەبەر ئەوە دوو پەيامبەرە کەش نەیان توانی شتێک لەسزای خویان لێدوور بخەنەو. (سید قطب) ئەلێ: خیانهتی ئەودوو ژنە خیانت بوو لەبانگەوازی ئەو دوو پەيامبەرەو، بپروا نەهێنانیان بوو پێیان، نەك شەرۆال پێسی و کاری درێو، وەك ئەم و ئەو دەلێن! چونکە ژنە کە ی نووح هەر وەك خەڵکانی تر گالتهی بەنووح و بە موسلمانەکان ئەکرد! ژنە کە ی (لووط) یش خیانهتی لەمیوانەکانی دەکرد، هەردەم و کاتی میوانیکی هاتبا، ئەو بەپەله هەوایی بەخەڵکی شارە کە ئەدا. (ئێبن عەبباس) رضی اللہ عنہ ئەلێ: (ما بغت امرأة نبی قط) هیچ ژنە پەيامبەرێک قەت زیناو شەرۆال پێسی نەکردوو، (تەبەری) یش لەتەفسیری (فخانتاهما) دا دەلێ: (أی: فی الدین) واتە: خیانهتە کە یان لەکاروباری دینداریدا بوو، نەك لە مەسەلە ی ئەخلاقدا. ﴿وقیل ادخلا النار مع الداخلین﴾ دەرەنجام لەقیامەتدا پێیان دەوتری: دەسابچنە نار ناگری دۆزەخەو لەگەڵ ئەوانەدا دەچنە ناویەو، جاکە وابوو هیچ جۆرە نزیکیکە لە پیاو چاکانەو - ئەگەرچی پەيامبەریش بن، بێ ئیمان و باوەر - کە لک نابەخشی، دەسائیەو ش ئە ی هاوسەرانی پەيامبەر صلی اللہ علیہ وسلم! دەست لە ئەزیەت و ئازاری پەيامبەر هەلگرن، بەو مەنانن کە هاوسەری ئەون.

کوفری کافر زیان نادا لە ئیمانی ئیماندار:

﴿۱۱ وضرب الله مثلا للذين آمنوا امرأة فرعون﴾ هەر وەهاخوا نموونە یەك بە ژنە کە ی فیرعون (ئاسیە) ی کچی (مزاحم) دینی تەو بوئەوانە ی باوەریان هێناو، ئەو ژنە ئیماندارە هەرچەندە نزیک ی فیرعون بوو، بەلام فیرعون هیچ سوود و کە لکیکی لە باوەرە کە ی وەر نەگرت و، ئەمیش چونکە ناچار بوو کوفری فیرعون زیانی بە ئیمانە کە ی نەگە یاند ﴿ان قالت رب ابن لی عندک بیتا فی الجنة﴾ کاتی وتی: پەر وەردگەرە کەم! لای خۆت لە بەهەشتدا مانیکم بۆ دروست بکە ﴿ونجني من فرعون وعمله﴾ وە لە دەست فیرعون و کردەو کەانی پزگارم بکە ﴿ونجني من القوم الظالمين﴾ وە لە دەست ئەو ھۆزە ستەمکارانە ش رزگارم بکە.

مەریەم شەرمی خۆی لە حەرام پاراست:

﴿۱۲ ومريم ابنت عمران التي احصنت فرجها﴾ وە خوا نموونە یە می تر دینی تەو بە مەریە می کچی (عیمران) ئەو ژنە ی داوینی خۆی پاراست لە حەرام ﴿فتنفخا فيه من روحنا﴾ ئینجا ئیمەش لەری ئەو (پوچ) ی خۆمانەو (جوبریل) فوومان پیاکرد و دوو گیان بوو بە عیسا سەلامی لە سەری. (قال المفسرون): ئەو ئاراد بالفرج هەنا الجیب.. لآنه قال: ونفخنا فيه من روحنا، و جبريل رضی اللہ عنہ إنما نفخ فی جیبها ولم ینفخ فی فرجها. ﴿وصدقت بکلمات ربها وکتبه﴾ وە ئەویش ددازی نا بە هەموو وتەو فەرمانە کانی خواو کتیبە کانیاندا، ئەوانە ی نارد بوونی بۆ پەيامبەرانی پێشین ﴿وکانت من القانتين﴾ وە بەردەوام لە ریزی خەڵکانی فەرمانبەر داردا بوو، هەزاران هەزار سلاوی لێ بیت. لە فەرمودە یە کدا هاتوو کە ئیمامی (بوخاریی) و ئیمامی (موسلیم) هێناویانە: ((کمل من الرجال کثیر، ولم یکمل من النساء إلا آسیة امرأة فرعون، ومريم ابنت عمران، وخديجة بنت خويلد، وإن فضل عائشة علی النساء کفضل الثريد علی سائر الطعام)) فتح الباری: ۵۱۴/۶، مسلم: ۱۸۸۶/۴ - واتە: خە لکیکی زۆر لە پیاوان پێگە یشت وکامل بوون، کە چی لە ژنان تەنھا ئەم چوار ژنە گە یشتنە کە مال: ئاسیە ی ژنی فیرعون، مەریە می کچی عیمران، خەدیجە ی کچی خوە یل، وە فەزل و ریزی (عائیشە) یش بە سەر ژنانی تردا وەك فەزلی (تشریب) وایە بە سەر تەواوی خواردنە کانی تردا، دیارە ئەو خواردنە لای عەرەبە کان زۆرخۆش و بە حورمەت بوو.

سوپاسی بێ پایان بۆ خۆای دلۆقان، لەبەر امبەر تەواو کردنی تەفسیری سوورەتی (تەحریم) ئەو.

کۆتایی جزئی بیست و هەشت - والله الحمد والمنة.

۶۷- سوورتهی (مولک به

مه‌ککه‌بییهو (۳۰) نایه‌ته

به ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئهم سوورته پاش سوورتهی (طور) هاتوو، ئه‌میش وه‌ک سوورته مه‌ککه‌بییه‌کانی تر، باسی ئیمان و بیرو باوه‌رو ئایدو لۆژی ئیسلامی ده‌کات، جگه‌له‌وه‌ش له‌سی شتی زۆرگرنگ و سه‌ره‌کیی ئه‌دوی، وه‌کو: گه‌وره‌یی و ده‌سه‌لاتی بی سنوری خوا... هینانه‌وه‌ی چه‌ند به‌لگه‌یه‌ک بۆ یه‌کخواپه‌رستی، ده‌رئه‌نجام و پاشه‌ روژی بی باوه‌ران و، ئه‌وانه‌ی ململانی و ئینکاری زیندوو بوونه‌وه‌ ده‌که‌ن. بۆ یه‌که‌مجار ده‌لیت: ته‌نها خوا به‌رزه، بلنده، خاوه‌ن ده‌سه‌لاته،

بالاده‌سته، چاود یّری بونه‌وه‌ره، وه‌ ئه‌ومردن و ژینه‌ش که‌هیچ که‌سیک وه‌ک پیویست په‌ی پّی نه‌بردون، هه‌ربه‌فرمان و به‌یاری ئه‌ون.. ئینجا باسی به‌دییه‌یان و دروستکردنی ئاسمانه‌کان ده‌کات، رازاندنه‌وه‌ی ئهم ئاسمانه‌ی نزیکمان به‌چه‌ندین چراو ئه‌ستیره‌ی پرشنگذار.. وه‌ له‌پاشه‌پوژ و جالی تاوانباران ده‌دوی، ئه‌و کاته‌ی که‌ دۆزه‌خ به‌ چاوی خویان ده‌بینن و چۆنیش له‌ رقا- به‌رانبه‌ر به‌ دۆزمنانی خوا-خوی ده‌خواته‌وه‌ خه‌ریکه‌ له‌ت له‌ت ببی...!! له‌گه‌ل هه‌لسه‌نگاندن و به‌راورد یّکیشدا له‌ نیوان پاشه‌روژی به‌واداران و بی به‌روایاند.

بیداری و هوشیاری ئه‌دات که‌ تاخوا قاری ئی نه‌گرتوون بکه‌ونه‌ خو. کو‌تایی دیت به‌ هه‌ره‌ شه‌کردن له‌وانه‌ی که‌ ململانی و چه‌له‌حانی ده‌که‌ن له‌گه‌ل په‌یامبه‌ردا ﷺ. جائه‌م سوورته هه‌روه‌ک پیی ده‌لین سوورتهی (مولک) پییشی ده‌لین: (الواقیة، المنجیة) چونکه‌ هه‌ر که‌سیک به‌دلسۆزییه‌وه‌ بیخوینی، ئه‌وا له‌ سزای گو‌پ خوا رزگاری ده‌کات. په‌یامبه‌ریش ﷺ ده‌فه‌رموی: ((هی المانعة، وه‌ی المنجیة،

تنجی من عذاب القبر)) ترمزی. وه‌ هه‌روه‌ها له‌روژی قیامه‌دا تکه‌ بۆخوینه‌ره‌که‌یشی ده‌کا، وه‌ک پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: ((من القرآن ثلاثون آية شفعت لرجال حتی غفرله، وه‌ی: تبارک الذی بیده‌ الملک)). ئه‌بووداود.

مه‌زنایه‌تی خوا، دروستکردنی مردن و ژیان و، ئاسمان و هه‌سه‌ره‌کان:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ﴾ به‌رزه، بلنده، گه‌وره‌یه‌ ئه‌و زاته‌ی ده‌سه‌لاتی هه‌موو بونه‌وه‌ری به‌ده‌سته ﴿وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ وه‌رئه‌ویشه‌ توانا و ده‌سه‌لاتی به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کدا هه‌یه. پاشان به‌رێک له‌ ئاسه‌واری ده‌سه‌لاتی خوا باس ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ﴾ ئه‌وخوايه‌ که‌ مردن و ژیا‌نی دروستکرد، ئه‌وته‌ هه‌ندێ ئه‌ژییانی، هه‌ندێ ئه‌مرینی، خو‌ مردنیش گواسته‌نه‌وه‌یه‌ له‌ جی‌گایه‌که‌وه‌ بۆ جی‌گایه‌کی تر، پاشان له‌جی‌گای دووه‌دا ژیا‌نیکی نوێ ده‌ست پّی ئه‌کاته‌وه‌ ﴿يَبْلُوكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾ بۆنه‌وه‌ی تاقیتان بکاته‌وه‌

کامه تان کارو کرده ی چاکترو باشتره، پاشانیش به پیی ئەوه پاداش وەرگریتهوه. واته: تاقیده کریڤنهوه بۆ ئەوه که خۆی و خەڵکانی تر بزائن له نایینهدا چ کارێ ئەنجام ئەدات. له سوورەتی (۵۱:۵): (وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون). یان سوورەتی: (۷/۱۱): (لِيلْبُوكُمْ اَيْكُم اِحْسَنَ عَمَلًا...). هه مان مه بهست دووپات دهکه نهوه ﴿وهو العزيز الغفور﴾ وه تهنه ئەوه دهبه لادار، (ئهتوانی تۆ له هه موو که سیك وەر بگری، زۆریش گوناچۆش و لیبۆردهیه، بۆ هه ر که سیك تهوبه بکاو په شیمان بپتهوه و بگه رپتهوه بۆلای. ئینجا هه ندی تر له ده سه لاتی خوا له م جیهان و بوونه وهره دا باسه کا، بۆیه ئه فهرمووی: ﴿الذی خلق سبع سموات طباقا﴾ ئه و خوایه ی که حه وت ئاسمانی له سه ریه ک وچین چین - له گه ل به دیهینانی هیزی راکیشهر له نیوانیاندا- دروستکرد، بئ هیچ جوړه هۆیه که من و تۆ پیی بزاین، خاوه نی (فی ظلال) ده لیّت: ناتوانی بلپیّت ئه و حه وت ئاسمانه به و جوړه و به و شیوه یه، یان له فلا نه شتن...! وه نابی ئی مه به دوا ی تیوو رو بینیه ی گه رد و ناسه کاند ا برۆین، چونکه ئه و جوړه تیوو رانه هه مو وکات ده ست ئەده ن بۆ گوڤان و ده ستکاری و، بۆ چونکی نو ی، به تایبه ت رۆژ به رۆژ پشکاندن و ده ر خستن زیاتر ده بیّت، ئەم رۆ شتیک ده لیّن، به یانی شتیکی دیکه، جا له بهر ئەوه نابی و ره واییه قورئان به سه ریّت به و جوړه بۆ چوونانه وه.. وه تهنه ئەوه نده به سه که له ته فسیری (سبع سموات) دا بلپین: حه وت چین ئاسمان به لām بئ شیکردنه وه ﴿ما ترى فی خلق الرحمن من تفاوت﴾ له نا و دروستکراوه کانی (خوا ی) به به زه ییدا هیچ جوړه نا ریکی و نا ته واییه ک نابینی، به لکو له و په ری قایمی و مه که مییان، جوانی و، ریک و پکیکی و، بئ عه بییی و، ئەم قه شه نگی ئاسمانانه و ده سه لاتی بئ وینه ی خوا ی به به زه یی له چه ند نایه تیکی تر دا باس کراوه، وه ک: (افلم ينظروا إلى السماء فوقهم كيف بنيناها وزيناها ومالها من فروج)، (۵۰:۶). یان ده فهرمو ی: (صنع الله الذي اتقن كل شئ) (۲۷:۸۸). یان ده فهرمو ی: (الذي احسن كل شئ خلقه.. (۳۲:۷). به لām له گه ل ئەوه هه موو ریک و پکیکه دا پی ش هاتنی قیامه ت تیک ده چیّت، وه ک ده فهرمو ی: (إذا السماء انفطرت). یان ده فهرمو ی: (إذا السماء انشقت)، یان ده فهرمو ی: (یوم تشقق السماء بالغمام).

﴿فارجع البصر هل ترى من فطور﴾ جا ئەگه ر گومانیکت له وه دا هه بی وتمان، چا و بگیڤه و ببینه، بزانه هیچ قلیشیک ده بینی...؟ ﴿ثم ارجع البصر كرتین﴾ پاشان جار له دوا ی جار چاوت بگیڤه و بخوا ره ﴿ينقلب إليك البصر خاسئا﴾ سه ره نجام ملکه چ ده بی و چاوت به زه بوونی ده گه ریته وه وه یچ نا ته واییه ک نا دۆزیته وه ﴿وهو حسیر﴾ و زۆر شه که ته وه یچ که م و کوپییه کیشی چا و نه کردوه ﴿ولقد زينا السماء الدنيا بمصابيح﴾ وه به راستی ئی مه ئەم ئاسمانه نزیکه مان به چه ندین چرای پرشنگدار (ئه ستیڤه کان) رازاندۆته وه و زه ویشمان پیروشن کردونه ته وه، به تایبه ت له شه وه تاریکه کاند ا سه یر بکه ن ﴿وجعلناها رجوما للشياطين﴾ و تیربارانی شه یاتینه کانی شیان پیده که ی، ئەوانه ی وا له سنوور ده رده چن و ئەیانه وی نه ییه کانی بونه وه له دم فریشته وه وهر گرن و، پاشان مه رد می پی چه واشه بکه ن.. واته: هه رکات ویستیبتیان نزیک ببه وه، ئی مه به پزیسکی ئەستیڤه کان سوتاندومان، وه له نایه تی (ولقد جعلنا فی السماء بروجا وزيناها للناظرین و حفظناها من كل شيطان رجیم، إلا من استرق السمع فاتبعه شهاب مبین) (۱۶/۱۵-۱۸). جه خت له سه ره و حه قیقه ت و راستیه کراوه ته وه. ﴿واعتدنا لهم عذاب السعیر﴾ وه سه زای سووتینه ریشمان له پاشه پۆژدا بۆ ئاماده کردوون.

جهه ننه نيلدراوه بؤ جهه ننه ميبه كان:

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ﴾ بؤ ئه وان هه به پهره ردگاريان كافر و بى باوه پر بوون ، سزاي دوزخ ههيه ﴿وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ كه جيگايه كي زورخرابه دوزخ ﴿إِذَا الْقَوَا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهيقًا﴾ كاتى كه فريده درينه نيويه وه دهنگيكي زورناساز و ناخوشي لى ئه بيسن. (ثيب عه باس) ئه لى: هيستر كاتى كه جوئ دهرىتى پرمه و دهنگيكي لى ده بيسرى، دوزخ خيش ئه وده مئ كه كافران فرى دهرينه نيويه وه هه مان دهنگ و پرمه ي ههيه، ئه وده پيئى ئه لىن (شه هيق) ﴿وَهُى تَفُورٌ﴾ له كاتيكدا به وانيشه وه قولپ دها و هه لده چى و ده كولى مه نجه ل ﴿تَكَادُ تَمِيزُ مِنَ الْغَيْظِ﴾ له داخى كافراندا خه ريكه له ت لى بى و، له يه كه بيته وه. به لى ئه م ئايه تانه و چه ندين ئايه تى تر روونى ده كه نه وه كه ناگر هه ست و پيژانينى ههيه و، داواو داخوازيش دهكات، وه كه فرمايشتى: (إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغِيظًا وَزَفِيرًا) (۱۲/۲۵). يان ده فهرموى: (يَوْمَ نَقُولُ لَجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلأتْ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ) (۳۰/۵۰). ﴿كَلِمَاتٍ لَقِيَ فِيهَا فَوْجٌ﴾ هه رده سته و تاقميك له بى باوه ران كه فريده درينه نيويه وه ﴿سَالِمٌ خَرَزْتَهَا﴾ پاسه وانه كانى ليان ده پرسن.

چاوديري و سه ره رشتى فريشته كان بؤ دوزخ له چه ند ئايه تيكدا پونكراوه ته وه، بؤ نمونه: (عليها ملائكة غلاظ شداد لا يعصون الله ما أمرهم ويفعلون ما يؤمرون) (۶/۶۶). ژماره ي ئه و فريشته انيش به ئايه تى: (عليها تسعة عشر) (۳۰/۷۴) يان به ئايه تى: (وما جعلنا أصحاب النار إلا ملائكة وما جعلنا عدتهم إلا فتنة للذين كفروا) (۳۱/۷۴) دياريكراوه. ﴿إِلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ﴾ ئايا هيج كه سيكي ترسينه رتان له لايه ن خواوه بؤ نه هات، تا له م پوزده هوشيارتان بكاته وه دوو چارى نه بووبان... ﴿قَالُوا بَلَى قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ﴾ به دلئى زورته نگه وه ده لىن: به لى به راستى ترسينه (پيغه مبهر) مان بو هات و ناموزگارى كردين، وه كه ئه فهرموى: (وما كنا معذبين حتى نبعث رسولاً) (۱۵/۱۷). ﴿فَكَذَبْنَا﴾ به لام ئيمه برومان پيئنه كردو به دروزنمان زانى و باوه رمان پيئنه كرد ﴿وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ﴾ گوتمان: خوا هيج شتيكى بو هيج كه سيك دانه به زانده وه له وه حى ﴿إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِى ضَلَالٍ كَبِيرٍ﴾ وه ئيويه له گو مپرايه كي گه ورده دان! ﴿وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ﴾ وه به حه سره ته وه ده لىن: وه ئه گهر ئيمه بيستبامان، يان تيگه يشتبابين و ئه قلمان خستباكار له دنيا دا ﴿مَا كُنَّا فِى أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ ئه ورپو له قيامه تا نه ده بووينه ها ورپي دوزخ، به لام به داخه وه له چااو گوئ و دل سوودمان وه رنه گرت، ئه وا ئه مپوش ئه و قه ي دوزخه خبووين، وه كه ئه فهرموى: ﴿فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ﴾ جابه خه جاله تيه وه ددانيان به گوناح و تاوانى خو ياندا نا ﴿فَسَحَقْنَا أَصْحَابَ السَّعِيرِ﴾ ده سا دوورى له رحه مته ي خوا بؤ دوزخيه كان، شياوى باسه له جيگايه كي ترده ئه فهرموى: (ختم الله على قلوبهم وعلى سمعهم) (۷/۲) يان ده فهرموى: (إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِى آذَانِهِمْ وَقْرًا)، (۵۷/۱۸). يان ده فهرموى: (إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِمْ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا) (۲/۷۶) يان ده فهرموى: (قل هو الذى أنشأكم وجعل لكم السمع والأبصار والأفئدة قليلاً ما تشكرون) (۲۳/۶۷) يان (ولا تكونوا كالذين قالوا سمعنا وهم لا يسمعون) (۱۲/۸) يان (قالوا قد سمعنا لو نشاء لقلنا مثل هذا) (۳۱/۸) يان (وقال الذين كفروا لا تسمعوا لهذا القرآن والغوا فيه...)، (۲۶/۴۱) يان ده فهرموى: (ويل لكل أفاك أثيم يسمع آيات الله تتلى عليه ثم يصر مستكبراً كأن لم يسمعها فبشره بعذاب أليم). واذ علم من آياتنا شيئاً اتخذها هزواً (۹-۷/۴۵) يان ده فهرموى: (وَإِذَا تَتلى عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلى مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَمْ يَسْمَعْهَا كَأَن فِى أُذُنِهِ وَقْرًا) (۷/۳۱).

ترسان له خوا به نه هیښی و په نهانی:

ننجا باسی پاداشتی فراوانی باوه‌رداران ده‌کاونه‌فرموی: ﴿ **إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ** ﴾ به‌راستی نه‌و که‌سانه‌ی که به‌نه‌یښی و په‌نه‌انی له پوره‌ردگاریان نه‌ترسن، چونکه ده‌زان که په‌نهان و نادیارلای نه‌و یه‌کسانه ﴿ **لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ** ﴾ لیخو‌شبوون و پاداشتیکی گه‌وره‌یان بؤ هه‌یه، ثم چ‌ند نایه‌ته‌ش گرنگی ترسان له‌خوا نیشان د‌ده‌ن، وه‌کو ده‌فرموی: (الذین یخشون ربهم بالغیب وهم من الساعه مشفقون) (۴۹/۲۱). یان ده‌فرموی: (إنما یخشی الله من عباده العلماء) (۲۸/۳۵). یان ده‌فرموی: (وإن من الحجاره لما یتفجر منه الأنهار وإن منها لما یشقق فیخرج منه الماء وإن منها لما یهبط من خشیه الله...) (۷۴/۲). یان ده‌فرموی: (لوانزلنا هذا القرآن علی جبل لرایته خاشعا متصدعا من خشیه الله...) (۲۱/۵۹). یان ده‌فرموی:

(من خشی الرحمن بالغیب وجاء بقلب منیب) (۳۲/۵۰) - ۲۲. یان (ف‌الله احق ان تخشوه إن كنتم مؤمنین) (۱۳/۹). وه‌ده‌فرموی: (الذین یبلغون رسالات الله ویخشونه ولا یخشون احدا إلا الله وكفی بالله حسیبا) (۳۹/۳۳). وه‌ده‌فرموی: (الذین یؤمنون بالغیب) (۲/۲). ﴿ **وَأَسِرُوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ** ﴾ چ به‌سرت سرت قسه‌بکه‌ن، یان به‌ناشکرا، لای خوا یه‌کسان و چ‌ونه‌که، نه‌و هیچ شتیکی لا گوم نابی ﴿ **إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ** ﴾ به‌راستی نه‌و به‌هه‌موو نه‌یښی نیو دل و سینه‌کان زانایه ﴿ **إِلَّا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ** ﴾ مه‌گه‌ر خوا نازانی کی‌ی دروست‌کردوه‌و چ‌ونی دروست‌کردوه ﴿ **وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ** ﴾ له‌کاتی‌کدا زور ور‌دین و به‌ناگایه؟ که‌وابوو له‌خوا بترسن، پیلان بؤ موسلمانان مه‌گیږن نه‌به‌نه‌یښی، نه به‌ناشکرا.

زه‌ویی بؤ نیوه‌که‌ویی و رامکراوه:

بؤ جاری‌کی‌تر دیت‌ه‌وه سهر باسی هه‌ندی له به‌هره‌کانی خوا که به خه‌ل‌کانی به‌خشیون، بؤیه نه‌فرموی: ﴿ **هُوَ**

وَأَسِرُوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (۱۳) أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ (۱۴) هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ (۱۵) أَمْ أَمْنُكُمْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُخْصِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ (۱۶) أَمْ أَمْنُكُمْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ (۱۷) وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ (۱۸) أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفْتًا وَيَقْبِضْنَ مَا يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا أَلْمُحْتَمِلُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بِصِيرٌ (۱۹) أَمْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّن دُونِ الرَّحْمَنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ (۲۰) أَمْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ، بَل لَّجُوا فِي عُتُوٍّ وَنُفُورٍ (۲۱) أَمْ يَمْنَىٰ مِكْبَأً عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّن يَمْنَىٰ سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ (۲۲) قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ (۲۳) قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (۲۴) وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (۲۵) قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ (۲۶)

الذی جعل لكم الأرض ذلولا﴾ نه‌و خ‌وایه‌یه که زه‌ویی رام‌کردوه‌بوتان، به‌هر شتی‌ه‌یه‌ک بتانه‌وی سوودی ئی وهر‌بگرن ناماده‌یه، وه له‌گه‌ل نه‌و هه‌موو جم و جووله و سوپانه‌وه‌یدا، ئیوه زور به‌ناسوده‌یی ژیانی خو‌تانی تیا نه‌به‌نه‌سهر.

زانایانی (جی‌ول‌وجیا) نه‌لین: زه‌وی له‌ماوه‌ی (۲۴) کاتر‌می‌ردا، (۲۴) هه‌زار میل نه‌خولیت‌ه‌وه، وه له‌ته‌نها کاتر‌می‌ریکا (۶۵) هه‌زار میل نه‌پروا تا به‌گردیی روژدا بسوریت‌ه‌وه.. جا له‌گه‌ل نه‌و هه‌موو بزوتن و جم‌وجووله‌یدا هیشتا زور به‌ناسانی خه‌لک به‌سهر پشتی‌ه‌وه نه‌حه‌سینه‌وه و نه‌ژین ﴿ **فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا** ﴾ جا که‌وابوو بچن به‌هه‌موو گو‌شه‌و که‌ناریکیا هه‌ولی ژیانی خو‌تان بدن و بازرگانی بکه‌نه پیشه ﴿ **وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ** ﴾ وله پزق و پوزی ب‌خون.

به‌لئ پیویسته مه‌ردم هه‌ولئ ژیان بداو، چاوه‌پوان نه‌بیئت تا خوا بۆی ببارینئ! وه‌ک پییشه‌وا (عومه‌ر) خوا لیئ رازی بیئت - کاتئ خه‌لکیکی بیئ نیش وکاری دیتبا ده‌یوت: ئیوه‌ کین و چین ئاوا بی کردو کۆششن؟ ده‌یانوت: ئیمه‌ قوم و گه‌لیکین پشتمان به‌خوا به‌ستوو، بۆیه‌ نیش وکارناکه‌ین!، ئه‌ویش پییده‌وتن: نه‌خیر، ئیوه‌ گه‌لیکی بیکارو ته‌مه‌لن، ده‌بیئ تۆو بچینه‌ زه‌ویی، ئه‌وجاپشت به‌خوا به‌ستن. **﴿إِلَیْهِ النُّشُور﴾** و هه‌ر بۆلای خوایه‌ زیندو بوونه‌وه‌ بۆ حیساب وجه‌زا.

ئه‌ی له‌و خوایه‌ ناترسن له‌ ئاسمانه‌؟

جا پاش ئه‌وه‌ی که‌ حاله‌تی هیوری و هیمنی و پامکردنی زه‌ویی بۆ ژیا نیان باسکرد، ئیستاش دایان ئه‌چله‌کینئ و پیدان ئه‌لئ: ئایا ناترسن که‌خوا ئه‌وخۆشی و ئاسووده‌یه‌تان لی تیک بدات... زه‌ویی ده‌ست بکات به‌ جموجول؟ **﴿أَمَنْتُمْ مِنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ الْأَرْض﴾** ئایا دلنیان له‌و (خوایه‌ی) که‌ له‌ سه‌رووده‌یه‌ ئه‌ی بته‌رستان! به‌ناخی زه‌ویدا بتانباته‌ خواره‌وه‌ و قووتتان بدات، وه‌ک (قاروون)ی قووتکرد؟ **﴿إِذَا هِيَ تَمُور﴾** ئینجا ئه‌و حه‌له‌ به‌هه‌میشه‌ زه‌ویی بیئت و بچی و بجویئت، که‌وابوو هه‌رگیز له‌ده‌سه‌لاتی خوای به‌به‌زه‌یی دلنیا مه‌بن، چونکه‌ هه‌رکاتئ قاری لیگرتن ده‌یگرئ **﴿أَمْ أَمَنْتُمْ مِنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا﴾** یان له‌و زاته‌ی له‌ سه‌روه‌یه‌ دلنیان، که‌ ورده‌ زیختان به‌سه‌ردا ببارینئ... ئیمامی موفه‌سیرین (ئین جهریری طه‌به‌ری) له‌مانای (من فی السماء...) دا ده‌لیئت: مه‌به‌ست به‌و (زاته‌) له‌ئاسمانه‌ هه‌رزاتی خوا خۆیه‌تی، وه‌ک ئه‌هلی سووننه‌ت وجه‌ماعه‌ت به‌ تیکرا ئه‌و بریاره‌یان داوه‌! بۆ ئه‌و راستیه‌ش ئه‌و فه‌رموده‌یه‌ ده‌که‌نه‌ به‌لگه‌ که‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌که‌نیزیه‌کی پرسئ: (این الله؟) واته‌: خوا له‌کوییه‌؟. (قالت فی السماء)، ئه‌ویش گوئی: له‌ سه‌رووده‌یه‌، پیغه‌مبه‌ریش ﷺ فه‌رمووی: ((اعتقها فإنها مؤمنة)). ده‌سانازادی بکه‌ن، چونکه‌ خاوه‌ن ئیمان و باوه‌ره‌. ئه‌م فه‌رموده‌یش به‌شیکه‌ له‌و فه‌رموده‌یه‌ که‌ پییشه‌وا (موسلیم) له‌ (صه‌حیح) له‌که‌یدا هیئاویه‌تی و به‌کورتیی ده‌لیئت: (...وكانت لی جاریه‌ ترعی غنما لی قبل أحد والجوانیه‌، فاطلعت ذات یوم فإذا الذئب قد ذهب بشاة من غنمها، وأنا رجل من بنی آدم آسف کما یأسفون لکنی صککتها صکه‌، فأتیت رسول الله ﷺ فعظم ذلك علی، قلت: یارسول الله أفلا اعتقها؟ قال: (إئتنی بها)، فأتیته بها فقال لها: این الله...؟ قالت: فی السماء قال: من أنا؟ قالت: أنت رسول الله. قال: ((اعتقها فإنها مؤمنة)) موسلیم: ۲۱/۱۶ فی المساجد ومواضع الصلاة، باب تحريم الکلام فی الصلاة). وه‌ هه‌روه‌ها ته‌فسیری (تیسیر الکریم الرحمن)ی شیخ سه‌عدی (۱۳۰۷) و (۱۳۷۶) له‌ته‌فسیری (ام امنتم من فی السماء...) دا ده‌لیئت: (وهو الله تعالی، العالی علی خلقه‌)، وه‌ زانایانی (سه‌له‌ف)یش ده‌لین: بیژه‌ی (فی) له‌ (فی السماء) دا به‌مانای (علی السماء)یه‌، هه‌روه‌ک له‌ (ولأصلبنکم فی جذوع النخل - ای علی جذوع النخل) به‌مانای (علی)یه‌، ئه‌مه‌ رای زانایانه‌ بۆ ته‌فسیری (من فی السماء)، ئیتر ئه‌وانه‌ی که‌ ده‌لین: مه‌به‌ست به‌ (من فی السماء) (جوبریل)ه‌، یان ده‌لین له‌سه‌ر راو بۆچوونی عه‌ره‌به‌کان هاتوو که‌ پیدان وابوو: خوا له‌ئاسماندایه‌! ئینجا خواش له‌سه‌ر بیروبوچوونی خۆیان قسه‌یان له‌گه‌ل ده‌کات... دیاره‌ ئه‌م هه‌موو بۆچوونه‌ی دواییه‌ له‌گه‌ل روحی قورئانه‌که‌دا دورن و ده‌ست ناده‌ن، چونکه‌ ئه‌وی بتوانئ خه‌لک نقووم بکاوه‌ له‌ ئاسمان بیئت، یان زیخ ببارینئ هه‌رخوایه‌. وه‌ک له‌ئایه‌ته‌که‌ندا هاتوو **﴿فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِير﴾** ئه‌وجا ئه‌زانن تۆله‌ی من چۆنه‌ **﴿وَلَقَدْ كَذَبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾** و به‌هه‌قیقه‌ت پینش ئه‌و بت په‌رستانه‌ خه‌لکانی تریش په‌یامبه‌رانیان به‌درۆزن دانا وه‌ک گه‌لی (نوح و، عادو، سه‌مود...) هتد **﴿كَيْفَ كَانَ نَكِير﴾** جا چۆن بوو نکوولی من بۆیان؟ ئایا ئه‌زانن چۆن قارم لیگرتن...؟ جا ئیوه‌ش هۆشیار بن.

بهائی هەرچی له م بوونه وهرده روویدات وهکو: زه مین له رزه، پۆچوون، بهرده باران، بای ویرانکەر، گهرده لولول و هەرچی تر، هه مووی به دهستی پاشای ئهم جیهانهیه، وه ئهوان هه رچهنده کوشت و ته لار پرازی نه وه و خویان قایم بکه ن...! هه رگیز له دهستی خوا رزگاریان نابێ.

فرین و له نگه رگرتنی مه ل سه کان به جه و او ده ده سه لاتی خوایه:

ئینجا بۆ ئه وهی وه بیریان بێنیته وه له ناسه واری ده سه لاتی خوا ورد ببنه وه ده فره موێ: ﴿**اولم یروا إلى الطیر فوقهم صافات ویقبضن**﴾ ئایا سهیری بالنده یان نه کردووه به پاسه ریا نه وه به بالکراوه یی له کاتی په روازیاندا و باله کانیان ده هی نه وه یه؟ ﴿**ما یمسکهن إلا الرحمن**﴾ ئه و بالنده ته نه ا خوا ی به خشنده ی دلوان رایگرتوون، بێگومان له مه دا نیشانه و به لگه هیه، ده سا بۆ په روا ناهین؟! وه ک له جیگایه کی تر دا هه ره له و باره وه ده فره موێ: ﴿**المرء یروا إلى الطیر مسخرات فی جو السماء ما یمسکهن إلا الله إن فی ذلک لآیات لقوم یؤمنون**﴾ (۷۹/۱۶). ئه مانه هه موو جه خت له سه ره ئه و مانا و مه به سه ته ده که نه وه. ﴿**إنه بکل شیء بصیر**﴾ به راستی ئه و خوایه به هه موو شتیک بیا یه ، چاوی له هه موو بو نه وه وه ده زانی هه ر شته ی چۆن ژیا نی ئه پروا، چۆن بۆی باشه، به و جو ره هو ی ژیا نی پی به خشیوه.

ئینجا سه ره زه نشتی هاو به ش په یدا که ران ئه کا و ئه فره موێ: ﴿**امن هذا الذی هو جند لکم ینصرکم من دون الرحمن**﴾ ئایا ئه و که سه کی نه که خوی به له شکرو سوپای ئیوه ده زانی و وانیشان ده دات که به بی خوا ی ره حمان ده توانیت یار مه تیتان بدات؟ واته: ئه گه ره ئیراده ی زیانیکی به ئیوه ببی ﴿**ان الکافرون إلا فی غرور**﴾ بی با وه ران هه می شه سه ره لی شی و او و فریو خوار دوون، واته: ئه گه ره پییان و ابیت بته کانیان به ها واریا نه وه دین، ده با بیر ی بکه نه وه وازیان لی بینن. ﴿**امن هذا الذی یرزقکم ان امسک رزقه**﴾ یان کی نه ئه وه ی رۆزیتان ده دا ئه گه ره خوا رزقی گرته وه لی تان ﴿**بل لجوا فی عتو ونفور**﴾ به لکو ئه وان رۆچوون له گو مپایی و دووره په ری زی له هه قدا. نه زی له ی موسلمان و کافر:

ئینجا خوا نمونه یه که بۆ مرۆقی با وه ردارو بی با وه ر دینیته وه ده فره موێ: ﴿**افمن یمشی مکبا علی وجهه اهدی**﴾ ئایا ئه و که سه ی که ده مه و پرو که وتو وه، به و حال ته وه به ری دا ده چی، پی ده ر کردو و تره ﴿**امن یمشی سویا علی صراط مستقیم**﴾ یان ئه و که سه ی که به قنجی و قیتی له سه ره ری گه یه کی راسته وه ده روا؟ دیاره یه که مه که یان نمونه ی مرۆقی بی پروایه، چونکه وه کو کو یرو نابینا مل ئه نی و ری راست هه له ده کات، دو وه می شیان نمونه ی مرۆقی موسلمان ه که زۆر به شار ه زایی و به نا گاییه وه پی هه ل ده گری و ده روا.

ئه و ی وه دی هینا ون، زین دو و شتان ده کاته وه:

﴿**قل هو الذی انشاءکم وجعل لکم السمع والابصار والافئدة**﴾ ئه ی پیغه مبه ر! ﷺ پییان بلی: هه ره ئه و خوا یه یه ئیوه به دی هینا وه و دروستی کردوون و گو ی و چاوو دلی پی به خشیوون وه تا به چاو ری گای راست ده رک بکه ن، به گو ی بی یست و، به دل ییری لی بکه نه وه ئینجا با وه ر بینن ﴿**قلیلا ماتشکرون**﴾ که چی ئیوه که می شو کرانه برژی ری ده که ن...! ﴿**قل هو الذی ذراکم فی الارض**﴾ پییان بلی: که هه ره ئه و زاته یه ئیوه له زه ویی بلا و کردو ته وه ﴿**والیه تحشرون**﴾ و ته نه با ولای ئه ویش کو ئه کرینه وه بۆ لی کو لینه وه پا داش تو له ﴿**ویقولون متی هذا الوعد ان کنتم صادقین**﴾ به گا لته شه وه ده لین: ئه م به لین به ها تنی ئه و سزایه که یه، ئه گه ره ئیوه راست ئه که ن...! ﴿**قل إنما العلم عند الله**﴾ پییان بلی: بێگومان زانیاری ته وا و - بۆ ها تنه که ی - ته نه لای خوا یه، منیش وه ک ئیوه به نده م و شتیک

نازانم ﴿وانما انا نذیر مبین﴾ و من تنها بی‌دار کهره‌وه و ترسی‌نه‌ریکی ناشکرام، واته: کاری من هه‌ر نه‌وه‌نده‌یه ﴿۲۷﴾
فلما راوه زلفه ﴿ئینجا کاتی نه‌وه‌لینی خواجه به سزای روژی قیامت له‌نزیکه‌وه دیتیان﴾ **سینت وجوه الذین کفروا** ﴿روخساری نه‌وانه باوه‌ریان نه‌بوو تال و ترش و ناشین ده‌بیئت﴾ **وقیل هذا الذی کنتم به تدعون** ﴿و پیمان نه‌وتری: نا نه‌مه نه‌وه (پوژیه) که نیوه داواتان ده‌کرد و به‌دروتان ده‌زانی.

موسلمانانیش تیا بچن کی خاوه‌ناس له نیس و نازار ده‌پاریزی؟

بی‌باوه‌ره‌کان گه‌لی جار ناواتی مردنی په‌یامبه‌رو موسلمان‌ه‌کانیان نه‌خواست... بویه خوا فه‌رمووی: ﴿۲۸﴾ **قل**
ارایتم ان اهلکنی الله ومن معی او رحمناً ﴿پیمان بلی: هه‌والم به‌دنی نه‌گه‌ر خوا من و هه‌موو نه‌وانه‌ی له‌گه‌ل مندان

له‌ناو به‌ری، یان روحم و میهره‌بانیمان له‌گه‌ل بکات؟﴾ **فمن**

يجير الکافرين من عذاب الیم ﴿کی‌هه‌یه بی باوه‌ران له‌سزای

به‌نیس و سه‌خت په‌نابدا؟﴾ ﴿۲۹﴾ **قل هو الرحمن آمنّا به** ﴿

بلی: نه‌وه خوا به به‌زه‌یه‌یه باوه‌رمان پیکردوه﴾ **وعليه**

توکلنا ﴿و هه‌ر به‌ویش پشتمان به‌ستوه﴾ **فستعلمون من**

هو فی ضلال مبین ﴿نه‌وسا نه‌زانن کی له‌لاری و گومراییه‌کی

ناشکرادیه... من یان نیوه؟﴾ ﴿۳۰﴾ **قل ارایتم ان اصبح ماؤکم**

غورا ﴿بلی: هه‌والم به‌دنی نه‌گه‌ر ناوه‌که‌تان روچی به‌ناخی

زه‌ویدا و هه‌لیمژی﴾ **فمن یاتیکم بماء معین** ﴿کی نه‌توانی

ناویکی روون و زولالتان بو به‌ده‌ست بینیت؟ دیاره جگه

له‌وه که‌ده‌بی هه‌ر بلین مه‌گه‌رخوا ده‌روومان لی بکاته‌وه،

وه‌لامیکی تر نیه، جاکه‌وابوو چارتان هه‌ر نه‌وه‌یه که نه‌مرو

پیش هاتنی نه‌وروژه‌یه باوه‌ر بینن و ملکه‌چ بن بو‌ده‌سه‌لاتی

بی سنووری خوی میهره‌بان.

زور سوپاس بو خوی خاوه‌ن به‌زه‌یه که یارمه‌تیدام بو

ته‌واو کردنی ته‌فسیری سووره‌تی (مولک).

*** ** *

۶۸- سووره‌تی (قه‌له‌م به)

مه‌که‌یه‌یه (۵۲) نایه‌ته

به‌ناوی خوی به به‌زه‌یه میهره‌بان

نهم سووره‌ته له‌پاش سووره‌تی (عه‌لق) هه‌وه دابه‌زیوه، نه‌میش وه‌ک سووره‌ته مه‌که‌یه‌یه‌کانی تر گرنگی ده‌دات

به: یه‌کخاوه‌رستی، په‌یامی په‌یامبه‌ریتی پیغه‌مبه‌ر، زیندوو‌بوونه‌وه بو پاداش و توله. جا پیش هه‌مووشتیک

سویند نه‌خوات که پیغه‌مبه‌ر ﷺ خاوه‌ن ره‌وشتیکی به‌رز و، دووره له‌و دروو پروپالانتیه‌یه که‌بی پروایان نه‌یده‌نه

پالی، ئینجا هه‌لو‌یستی کافره‌کانی نه‌وه سه‌رده‌مه به‌رامبه‌ر به بانگه‌وازه‌کی په‌یامبه‌ر ﷺ له‌گه‌ل باسکردنی نه‌وه

سزاو توله‌یه ناماده کراوه بو‌یان لای خوی گه‌وره. نمونه‌ی بی پرواکان دینیتیه‌وه کاتی په‌یامبه‌ر نی‌رریه لایان و

سُورَةُ الْقُلُوبِ

سُورَةُ الْقُلُوبِ

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَدْعُونَ ﴿٢٧﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكَنِ اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابِ إِلَهِ ﴿٢٨﴾ قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمَانَةٌ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَاسْتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْحَبَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ ﴿٣٠﴾

سُورَةُ الْقُلُوبِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾ مَا أَنْتَ بِمَعْنَى رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾ وَإِنْ لَكَ لَأَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾ وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾ فَصَبِّرْ وَبَصِّرْ ﴿٥﴾ يَا أَيُّهَا الْمَفْتُونُ ﴿٦﴾ إِنْ رَبُّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾ فَلَا تَطْلِعْ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٨﴾ وَدُّوا لَوْ يُدْهِنُ قَدْ هُمُوتَ ﴿٩﴾ وَلَا تَطْلِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَهِينٍ ﴿١٠﴾ هَٰذَا مِثْلُ مَا يَعْمَلُونَ ﴿١١﴾ مَتَاعٌ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَمِيرٍ ﴿١٢﴾ عَتِلَ بَعْدَ ذَلِكَ زَيْمٌ ﴿١٣﴾ أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ ﴿١٤﴾ إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٥﴾

سُورَةُ الْقُلُوبِ

سُورَةُ الْقُلُوبِ

پشتگوښيان خست و ململانيان له گهل كړد، به خاوه ناني باخه كه، كه خواي كار جوان پيت و بهر كه تيكي ئيجگار فراواني تيخستبوو، جا له جياتي نه وه كه نه وان به شي هه ژاراني ئي بدن، كه چي بي به شيان ده كردن و، به دزييه وه بهر كه يان ئي نه كرده وه...!! ئينجا خواي گه وره يش رقي ئي هه لگرتن و ناهه تي خسته باخه كه وه بووبه قهره بوو. وه هه روه ها كو تايي به مهنه نه كردني نيوان بړواداران و بي بړوايان دي، پاشان دان نان به ودها كه نه و دوانه وه كه يه ك نابن: (افجعل المسلمين كالمجرمين...) هه ر به م پييه ش بهر وه درگا داخستن نه روات، به لام به په له پيش ته واو بووني حاله تيكي قورسي ناهه مواري روژي دوايي پيشكهش دهكات و، به كليلي نارام و سه بر درگا له خو دانه خا... (فاصر لحكم ربك...).

سوښد به بنووس و به ودهش دهنوسي، تو ليوه نيت و ناكار به رزي:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ن﴾ نه م پيتي (ن) به پيتي كه له (۲۸) پيته عه ربه ييه كان، شياوي باسه (۲۹) سووره تي قورنان به م پيته بچراونه ده ست پي ده كن، هه رچه نده هه موويان په وانييژي و، خوشخواني و، بي وينه يي قورنان را دگه يه نن... به لام له راستييدا مانا راست و ته واوه كه يان مه گه ر ته نها خوا بيزاني ﴿والقلم وما يسطرون﴾ سوښد به (قه له م) و، به هه ر شتيكي راست و دروست كه پيي نه نووسن، له به رزي و پايه ي په يامبه رو قورنان و.. هتد ﴿ما انت بنعمة ربك بمجنون﴾ سوښد به قه له م و ديږه كان: تو له چا كه ي په روه ر دگارت ه وه شيت وليوه نيت، وه كه نه و نه فامانه نه لين ﴿وان لك اجرا غير ممنون﴾ وه به راستي پاداشيكي نه براهو بو تو هه يه، چونكه بي بړوايان و هاوبه ش په يداكه ران زور نازارت ددهن و دلت ئيشينن، تو يش خوا هه لئانگري چا كه به خو تا ددان نه گري، بويه هه ر له قورناندا ده فرموي: (عطاء غير مجذوذ) (۱۰۸/۱۱). ﴿وانك لعلى خلق عظيم﴾ وه به راستي تو له سه روو خو و ره وشتيكي ئيجگار په سه ندو گه وره يت: زانست و زانياري، هيمني و نارامي، شهرم و شكو، به خشش و ده ستگروي، شوكرانه بژيري و، سوپاسگوزاري، كه م نه فس و ده سنه گرتنه وه له دنيا، دلوقاني و ميهره باني، ره فتاري شيرين و نه دهب و ويل و.. هتد هه ر بو به رزي و شكوه مندي نه و يشه كه (نه نه س) ﴿ده ليت: (كان رسول الله ﷺ أحسن الناس خلقاً) متفق عليه. يان (عبدالله ي كوري عه مري كوري عاص - رضى الله عنهما - ده ليت: ((لم يكن رسول الله ﷺ فاحشاً ولا متفاحشاً وكان يقول: إن من خياركم أحسنكم أخلاقاً)) متفق عليه. مه به ست نه و هيه كه پيغه مبه ر ﷺ په وشته به رزو، ناكارچاك و، زمان شيرين و، رو خوشبووه، يان به كورتر بلين: قورنان بيينه و، نه و يش بيينه. ﴿فستبصر ويبصرون﴾ جاله ناينده دا تو نه ييني و، نه و انيش (بي باوه رده كان) نه يينن ﴿بايكم المفتون﴾ و كيتانه و هيه شيتي ﴿إن ربك هو أعلم بمن ضل عن سبيله﴾ به راستي په روه ر دگارت له هه موو كه سيك زاناره كي له ريبازي نه ولايداو ﴿وهو أعلم بالمهتدين﴾ وه نه و يش له هه موو كه س زاناره به وانه ريئمان و ريگه ي نه و يان گرتووه، ئيتر پيوست به قسه ي زيا ده ناكات، وه به م نزيكانه يش دهر نه كه وي.

پيشنيزاي كافران و درمه گره:

﴿فلا تطع المكذبين﴾ جا كه واوو تو به قسه ي نه وانه مه كه به دروزنت ده زانن ﴿ودوا لو تدمن فيدهنون﴾ ناواته خوازن كه تو نه رمي بكه يت (له نايه نه كه تدا) دربارهي بپرو باوه رده كه ت، جا نه و انيش - نه و حه له - نه رميت له گهل بكن و ريكه كن، واته: نه گه ر هه ر تو زقالتك ليان نزيك ببيته وه ده ست له به رنامه كه ت شل بكه يت، نه و انيش ناماده ن گوږيا هه ل بن! ﴿ولا تطع كل حلاف مهين﴾ و گوږيا هه لي له هيچ سوښد خو ريكي دروزن و بي بار مه كه ﴿همان مشاء بنميم﴾ زور پلارگري بشيون و تيكدر به قسه هيئان و قسه بردن (له نيوان مه ردومدا)

پیغه مبهريش ﷺ ئه فهرموى: ((لا يدخل الجنة قتات)) نه حمهد، ترمزى، نه سائى، نه بووداود. له پريوايه تيكي تردا ((لا يدخل الجنة نمام)). پيشهوا نه حمهد. واته: قسه هيئن و، قسه بهر ناجيته بههشت. ﴿**منايع للخير**﴾ رژدو چرووك بو به ختكردنى مال و سامان له ربي خوا ﴿**معتد ائيم**﴾ دهست دريژكاري گونا هبار، هه چي بيته بهر دهستي سلى ئى ناكاته وه ﴿**عقل بعد ذلك زني**﴾ به دخوو، له دواى نه وهش پيس و ناره سهن و باوك ناديار. له فهرموده دا هاتوه: ((الا انبئكم باهل النار؟ كل عقل جواظ مستكبر)). متفق عليه. خاوهنى (فى ظلال القرآن) ده ليت: (زني) به كه سيك ده وتريت كه نه ژادى گومان ليكراوييت، وه يامرويه كي پيس و خراپكارو، شه فرؤش و گيره شيوين بيت. جا پى ده چي بو پياويكي وهك (وله ليد) نه ماناي دواييه: (دلره ق و كهله ره ق و شه فرؤش) دهس بدا، خوا خويشى چاكثر نه زانى.

رافه كهرانى قورنان ده لين: نه مه ببي و نه بي ته نها (وله ليدى كوپى موغيره) يه، چونكه باوكى نهو ناديار بوو، وه له پاش هه ژده سال له ته مه نى موغيره، نه و جا (وله ليد) كردوويه تي به كوپى خو. واته تو نه ي پيغه مبهري ﷺ هه رگيز به گوئي نامه رديكي ئاوا نه كه هيت ﴿**ان كان ذمال وبنين**﴾ له بهر نه وهى كه داراو كوپردار بوو ﴿**اذا تتلى عليه آياتنا**﴾ كاتى كه نايه ته كانى ئيمه ي به سه را بخوئيرنه وه ﴿**قال اساطير الاولين**﴾ بيپاكانه نه لى: نه مه نه فسانه و اتسه ي باتل و پوچى پيشينانه. !! له باتى نه وه كه سوپاسگوزار بيت له پاش نهو هه موو سامان و كوپردانه وه، كه چي نه وهنده نه فامه به گرژ تودا دى...!! ﴿**سنسمه على الخرطوم**﴾ به ته ئكيد بهم نزيكانه لووتى نيشان ده كه ين و پوزه ي نه شكينين. (خرطوم) له بنه رها به لووتى به رازى كه ژيى و وشكانى ده لين، چونكه (وله ليد) پياويكي لووت به رزو ده عيه چيبوو، بويه خواش به وشويه ناوى ده باو سه رلووتى رهش دهكات، دياره مه بهست نه وهيه: كه ده بي ريسواى بكه ين. به لى.. پاش ده دوازه سال، له (به در) دا مافى خو و هه رگرت و پوزه ي دياريكرا، تا مرد پيوه ي ديار بوو.

نه قلى خوانه ناسان له نه قلى خاوهن باغه كان ده چي:

ئينجا نمونه يه كي لاريى و سپله يي (مه كه يي) يه كان دينيته وه كاتى كه خواى به هه ق نهو هه موو «خوشگوزهرانييه ي پى به خشين و په يامبهري بو ناردن، كه چي له باتى شوكرانه برژيري كوفرى نيعمه تيان ده كردا بويه نه فهرموى: ﴿**اينا بلونا هم**﴾ به راستى ئيمه بهتپه رسته كانى مه كه مان تا قيكردنه وه به برسيدي ويپاراني ﴿**كما بلونا اصحاب الجنة**﴾ وهك خاوه ناني باخه كه مان نه زمونكرد. دياره مه كه ييه كان داستاني نهو باخه يان ده زانى، وه نهو باخش ه ي پياويكي چاك بوو، هه موو كات له كاتى كو كردنه وه ي به ره كهيدا هه ژاره كانى ئى ناگادار نه كردو شه اتن به شى خويانيان ده برد.. به لام كاتى كه وته دهستي وه چه كانى، ده ستيان نوقاندو لييان برين، وهك نه فهرموى: ﴿**اذا قسموا ليصرمنها مصحين**﴾ كاتى سوينديان خوارد كه: له گه ل شه به قدا زو و بچن به ره كه ي ئى بكه نه وه، پيش نه وه ي هه ژاره كان له خه وه لسن.. ﴿**ولا يستثنون**﴾ وه مافى هه ژاراني ئى جيانه كه نه وه.. به لى بيه زيانه نه مه برياره دلره قانه ياندا. به لى.. خواى بالا دهست تو له ي هه ژاره كانى لي سه ندن وهك ده فهرموى: ﴿**فطاف عليها طائف من ربك وهم نائمون**﴾ ئينجا شه ويك هي مان له خه و بوون، به لايه ك (گره يه ك) له لايه ن په روه رديكارت وه سوپا يه وه به سه ريا ﴿**فاصبحت كالصريم**﴾ ئيتر نه و باخه سه وزو جوانه، وهك چنراوى ليها ت وه چي پيوه نه ما، ده توت شه را لييدا وه ﴿**فتنادوا مصحين** * ﴿**ان اغدوا على حركم ان كنتم صارمين**﴾ جا به ياني به ره و باخه كه يان روشتن و له ناو خوياندا بانگيان له يه كتر ده كر ده يانوت: به ياني زو و بچنه سه ر

باخه که تان، ئه‌هر ئه‌یپرئن ﴿۲۲﴾ **فَانْطَلِقُوا وَهَمَّ يَتَخَفَتُونَ** ﴿﴾ جا رویشتن و به ئه‌سپایی له نیو خویاندا ته‌گه‌یریان ده‌کرد
 ﴿۲۵﴾ **اِنْ لَا يَدْخُلْنَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ** ﴿﴾ که نابێ ئه‌مڕۆ هیچ هه‌ژاریک پێی بخاته باخه‌که‌وه‌و بێت به‌سه‌رمانا ﴿۲۵﴾
وَعَدُوا عَلَى حَرْدٍ قَادِرِينَ ﴿﴾ وه‌به‌یانی زوو بۆی ده‌رچوون و ریگه‌یان گرت به‌ر، وایان ده‌زانی ته‌توانن مه‌به‌ستیان
 جێبه‌جێ بکه‌ن و هه‌ژاران بێ به‌ش بکه‌ن ﴿۲۶﴾ **فَلَمَّا رَاوَمَا قَالُوا إِنَّا لَضَالُونَ** ﴿﴾ ئینجا کاتی گه‌یشتنه‌ لای باخه‌که‌و
 بینیان (هه‌لپه‌روژه‌) وتیان: بێگومان ئێمه‌ پێمان ونکردوه‌، ئه‌مه‌ باخه‌که‌ی ئێمه‌ نییه‌، باخی ئێمه‌ پر له‌میوه‌ بوو
 ﴿۲۷﴾ **بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ** ﴿﴾ دوایی یریان کرده‌وه‌ وتیان نا... باخه‌که‌ی خۆمانه‌، به‌لکو ئێمه‌ به‌شپراوکاروین به‌هۆی
 نییه‌ت و نیازی خراپی خۆمانه‌وه‌ ﴿۲۸﴾ **قَالَ اَوْسَطُهُمْ** ﴿﴾ ئه‌وجا ناوه‌نجیه‌که‌یان - له‌په‌روی پراو بووچوونه‌وه‌ - وتی:

﴿**اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا تَسْبَحُونَ**﴾ ئایا پێم نه‌وتن بۆچ ته‌سبیحات
 و یادی خوا ناکه‌ن؟ واته‌: ده‌سا ته‌سبیحی خوا بکه‌ن و
 په‌شیمان ببنه‌وه‌ ﴿۲۹﴾ **قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ** ﴿﴾
 ئه‌وانیش هه‌موو وتیان: په‌روه‌ردگاری ئێمه‌ سته‌مکارو
 ناهه‌فکار نیه‌، ئێمه‌ خۆمان سته‌مکار بووین ﴿۳۰﴾ **فَاَقْبَلَ**
بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَلَوْمُونَ ﴿﴾ ئه‌وسا روویانکرده‌ یه‌کترو
 لۆمه‌و سه‌ر زه‌نشتی یه‌کتریان ده‌کرد... ﴿۳۱﴾ **قَالُوا يَا وَيْلَنَا اِنَّا**
كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿﴾ وتیان: تیاچوون بوئێمه‌، به‌پراستی ئێمه‌
 خۆمان یاخیی و سه‌رکێش و له‌سنوور ده‌رچوو بووین، به‌ری
 کێلگه‌ی خۆمان نه‌یخوینه‌وه‌ ﴿۳۲﴾ **عَسَىٰ رَبُّنَا اَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا**
مِنْهَا ﴿﴾ ئومیده‌وارین په‌روه‌ردگارمان به‌زه‌یی پێمان بێته‌وه‌و
 چاکتر له‌و باخه‌مان پێبه‌خشیت ﴿۳۳﴾ **اِنَّا اِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ** ﴿﴾
 به‌پراستی ئێمه‌ به‌ ئومیدی زه‌زانه‌ندی په‌روه‌ردگاری
 خۆمان، هیوادارین پوی میهره‌بانیمان تێبکاته‌وه‌ ﴿۳۴﴾
كَذٰلِكَ الْعَذَابُ ﴿﴾ وه‌ک سزای خاوه‌نانی باخه‌که‌یه‌ سزای من
 له‌دنیادا، واته‌: هه‌رچۆنیک سزای نارده‌ سه‌رئهو خاوه‌ن
 باخانه‌، هه‌رئاوایش ده‌توانی بنێری بۆسه‌ر قووره‌یش، ده‌با

سَيَسْأَلُهُ عَلَىٰ الْخُرُوطِ ﴿۱۶﴾ اِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا اَصْحَابَ الْجَنَّةِ اِذَا قُسِمُوا
 لِيَصْرُمْنَهَا مَصْرِحِينَ ﴿۱۷﴾ وَلَا يَسْتَوُونَ ﴿۱۸﴾ فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّنْ رَبِّكَ
 وَهُمْ نَائِبُونَ ﴿۱۹﴾ فَاصْبَحْتَ كَالْصَّرِيمِ ﴿۲۰﴾ فَتَنَادُوا مُصْحِحِينَ ﴿۲۱﴾ اَنْ
 اَعْدُوا عَلٰى حَرْثِكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صٰرِمِينَ ﴿۲۲﴾ فَاَنْطَلَقُوا وَهُمْ يَخْفَتُونَ ﴿۲۳﴾
 اَنْ لَا يَدْخُلْنَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ ﴿۲۴﴾ وَعَدُوا عَلٰى حَرْثٍ قَادِرِينَ ﴿۲۵﴾ فَلَمَّا
 رَاَوْهَا قَالُوا اِنَّا لَضَالُونَ ﴿۲۶﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿۲۷﴾ قَالَ اَوْسَطُهُمْ اَلْاَقْبَلَ
 لَكُم لَوْلَا تَسْبَحُونَ ﴿۲۸﴾ قَالُوا لَوْ اُسْبِحْنَا رُبَّنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿۲۹﴾ فَاَقْبَلَ
 بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يَتَلَوْمُونَ ﴿۳۰﴾ قَالُوا وَيْلَنَا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿۳۱﴾ عَسٰى
 رَبَّنَا اَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِّنْهَا اِنَّا اِلَىٰ رَبِّنَا رٰغِبُونَ ﴿۳۲﴾ كَذٰلِكَ الْعَذَابُ وَلَعَلَّآ
 الْاٰخِرَةُ اَكْبَرُ لَوْ كُنُوْا يَعْلَمُونَ ﴿۳۳﴾ اِنَّ لِلْمُتَّقِيْنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّتِ النَّعِيْمِ
 ﴿۳۴﴾ اَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِيْنَ كَالْمُجْرِمِيْنَ ﴿۳۵﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿۳۶﴾ اَمْ
 لَكُمْ كِتٰبٌ فِيْهِ تَدْرُسُونَ ﴿۳۷﴾ اِنْ لَكُمْ فِيْهِ لَمَّا تَخْرَوْنَ ﴿۳۸﴾ اَمْ لَكُمْ اٰمَنٌ
 عَلَيْنَا نَبْلُغُهُ اِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَمَةِ اِنْ لَكُمْ لِمَا تَحْكُمُونَ ﴿۳۹﴾ سَلِّمُوْا اَبْهَمُ
 يٰذَاكَ زَعِيْمٌ ﴿۴۰﴾ اَمْ هُمْ شُرَكَآءُ فُلْيَا تُوْا بِشْرِكِهِمْ اِنْ كُنُوْا صٰدِقِيْنَ ﴿۴۱﴾
 يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ اِلَى السُّجُوْدِ فَلَا يَسْتَطِيعُوْنَ ﴿۴۲﴾

پیش ئه‌وه‌ی کار له‌کار به‌ترای بیرکه‌نه‌وه‌ ﴿**وَلْعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَكْبَرُ**﴾ وه‌ به‌پراستی سزای روژی (قیامه‌ت) گه‌وره‌تره‌
 ﴿**لَوْ كُنَّا نَعْلَمُونَ**﴾ ئه‌گه‌ر ئه‌وان بزائن و تێبگه‌ن، که‌وابوو باهه‌موو پیاوخراییک، وه‌با هه‌موو ده‌وله‌مه‌ندیک پیش
 ئه‌وه‌ی به‌شپراو بکرین، راچله‌کین..

هه‌ندی له‌ (سه‌له‌ف) ده‌لێن: ئه‌و خاوه‌ن باخانه‌ نیشه‌تیه‌ی ولاتی (یه‌مه‌ن) بوون. هه‌ندیکی دیکه‌ش ده‌لێن:
 (حه‌به‌شه‌یی) بوون.

ئینجا دیت پاشه‌روژی موسلمانان باس ئه‌کاوه‌فه‌رموی: ﴿**اِنْ لِلْمُتَّقِيْنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ النَّعِيْمِ**﴾ به‌پراستی بۆ
 پارێزگاران، باخاتی پرله‌ نیعمه‌تی به‌هه‌شت لای په‌روه‌ردگاریان ناماده‌یه‌.

باوەرداران و بێ باوەردان وەك يەك نین:

﴿۳۵﴾ **افجعل المسلمين كالمجرمين** ئایا موسڵمانان وەك تاوانباران لێدەکەین؟! ﴿۳۶﴾ **مالکم کیف تحکمون** چیتانە حوکم و بریاری وا ئەدەن...؟ چونکە هیچ کاتیکی نابی چاککارو، خراپکار چوون یەك مامەلەیان لە گەڵ بکری ﴿۳۷﴾ **ام لکم کتاب فیه تدرسون** ئایا نامەیه‌کتان هەیه لە خواوە تێیدا دەخویننەوه؟ ﴿۳۸﴾ **ان لکم فیه لما تخیرون** کە هەرچی ئێوە بتانەوی بە ئارەزووی خۆتان لێیه‌لبژێرن؟! ﴿۳۹﴾ **ام لکم ایمان علینا بالغة إلى يوم القيامة** یان مەگەر پەیمانی بەهێزتان بەسەرمانەوهیە تارۆژی قیامەت دەمینیتەوه ﴿۴۰﴾ **ان لکم لما تحکمون** بۆتان هەبێ هەرچی بریارو حوکم بدەن؟! دیارە ئەمانە هیچیان نین، ئەنامەی ئاسمانیان هەیهو، نە پەیمانمان بۆ مۆرکردن، کە هەرچیان ویست بیاندریتی... ﴿۴۱﴾ **سليم ایهم بذلك زعيم** لێیان بپرسە: کامیان دەسەبەری ئەو بریارو حوکمەیه...؟ چونکە ئێمە هیچ بەلێنییمان نەداونەتی ﴿۴۲﴾ **ام لهم شرکاء** یاخۆ شەریک و هاوبەشیان هەن...؟ بۆ ئەوه کە موسڵمان و تاوانبار وەك يەك لێ بکەین... ﴿۴۳﴾ **فلیأتوا بشرکائهم** دە ئەگەر وایە با شەریکەکانیان بێن بۆ هاو کارییان ﴿۴۴﴾ **ان کانوا صادقین**، ئەگەر راست ئەکەن لە داواکەیاندا. ئاشکرایە کە هیچ کەسیک نیه بتوانی بپرواتە ژێر ئەو داوایە.

قولى رەش و سپى لە بواردا دەردەگەوی:

ئینجاچەند دیمەنیکی سەختی رۆژی دواىی باس ئەکاو دەفەرموی: ﴿۴۵﴾ **يوم يكشف عن ساق** رۆژی قیامەت ئەوەندە تەنگانەیه (چاک) دەکریت بەلاداو هەموو لاقیک دەردەگەوی، واتە: ئەوەندە رۆژیکی سەختە پێویستی بەخۆ گورجکردنەوهیە، ئیمامی (بوخاریی) لە (ئەبوو سەعیدی) خودرییەوه ئەم فەرموودەیه دیئی: ((یکشف ربنا عن ساقه، فيسجد له كل مؤمن ومؤمنة، ويبقى من كان يسجد فى الدنيا رياء وسمعة فيذهب ليسجد، فيعود ظهره طبقا واحدا)). فتح الباری: ۵/۵۳۲: ۵۳۱. مسلم: ۱/۱۶۷. واتە: لەو رۆژەدا پەرەردگارمان لاقى خۆی دەر دەخا، جا هەموو ژن و پیاویکی بپروادار سوژدەى بۆدەبا وە ئەوهی لە بەر روپامایى و ناو بانگ سوژدەى بۆ بردووه دەمینیتەوه دەپروا سوژدە ببا، کەچی پشتی رەق دەوهستى و بۆی ناچەمیتەوه تاسوژدە ببا، واتە: ناتوانی سجدە ببات، بۆیە خوا دەفەرموی: ﴿۴۶﴾ **ويدعون إلى السجود فلا يستطيعون** وەبانگ ئەکرین بۆ سوژدە بردن، بەلام ناتوانن ببەن، چونکە دەبوو لەدونیادا سوژدە بەرن و یەکلا ببەنەوه بۆخوا، کە چی ئەوان چەوتییان کردو ئیستاش پشتیان رەق بووه و ناچەمیتەوه ﴿۴۷﴾ **خاشعة ابصارهم** ئەورۆژە چاویان شوپە ﴿۴۸﴾ **ترهقهم ذلّة** زەبوونی و ریسوایى دایپووشیون و روویان نیه سەر بەرزبکەنەوه، چونکە ئەزانن چیانکردووه لە دونیادا ﴿۴۹﴾ **وقد کانوا يدعون إلى السجود** چونکە لەدونیادا- بانگ ئەکران بۆ سوژدە بردن ﴿۵۰﴾ **وهم سالمون** لەکاتیکیدا لەششاغ بوون نەیان ئەبرد، ئیستا ناتوانن و دەبێ تۆلەى خویان وەرگرن.

ئینجا ئا لەو بارودۆخە توندوترسناکەدا، سامناکترین هەپەشەیان لێئەکاو دەفەرموی: ﴿۵۱﴾ **فذرني ومن يكذب بهذا الحديث** وازم لێبینە بۆئەو کەسەى کە بپروای بەم قورئانە نییه و بەدرۆی لە قەلەم دەدات، واتە: کارو باری بدە دەستی خۆم، تۆ خۆت پێوهی سەرگەرم مەکە ﴿۵۲﴾ **سنستدرجهم من حيث لا يعلمون** بە تەئکید وردە وردە بە سزا دەیان دەگرین لە لایەکەوه نازانن لەویوه سزا دیت، وەك لە جیگایەکە تردا دەفەرموی: ((يحبسون انما نعدهم به من مال وبنين، نسارع لهم فى الخيرات بل لايشعرون)). ﴿۵۳﴾ **واملى لهم ان كيدى متين** وە لە دونیادا مۆلەتیان دەدەم و تەمەنیان درێژیان دەکەم و پەلەیان لێناکەم بەسزا، بەراستی نەخشەى تۆلەى من (لە بەرامبەر بە بێ پروایان) بەهێزە... هەر گرتەن رزگار نابن، وەك خۆی ئەفەرموی: (وكذلك اخذ ربك إذا اخذ القرى وهى ظالمة ان اخذه اليم

شدید). ئیمامی (بوخاریی) و ئیمامی (موسلیم) دهگیرشنه وه له پیغه مبهروه ﷺ فرموویه تی: ((إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لِيَمْلَى لِلظَّالِمِ حَتَّى إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يَفْلِتْ)). پاشان ئایه تی (وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ...) خوینده وه. فتح الباری: ۲۰۵/۸. مسلم: ۱۹۹۷/۴. بیگومان خوا بۆ ماوه یه ک مؤله تی سته مکار ددها- و جلوه ی بۆ شل دهکا- ههتا روژی که گرتی، نیت قهت له دهستی رزگاری نابیت ^{۶۶} «أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ» یاخو کرئ و مزیه کیان لی داوا ئه کهیت له بهرانبهر که یاندنی پیامه که ته وه. تا به قورسی بزائن و نه توانن له ژیری دهرچن؟ ^{۶۷} «أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ» یان خوئه وانه غه ییان لایه و له بهری دهنوسنه وه ئه وهی حوکی پیده کهن، تا به ئاره زووی خویمان لیی بنووسن و چییان مه بهست بیت بۆ خویمانی وهرگرن و.. نیت پیوستیان به پیامه کهی تۆنه بیت... دیاره ئه مانه هیچیان نین، که وابوو بۆچی به گویت ناکه...!

خوڤاگر به و دهک یونس، پیش مه خوره وه:

^{۶۸} «فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ» جاتوش ئه ی پیغه مبهره! ﷺ

به ئارام و خوڤاگر به بۆ پریری پهره رده گارت **«ولا تكن كصاحب الحوت»** وه دهک خاوه نی نه ههنگه که (واته: یونس عليه السلام) مه به که له گه له کهی تووره بوو، ویستی له ده ریاوه دهرچی، وه به ویستی خوا نه ههنگه که قوتیدا **«ان نادى وهو مكظوم»** وه له تهنگانه ی ناوسکی نه ههنگه که داهاواری له پهره رده گاری کردو له سه ر پیچی هۆزه کهی خهفه تباربوو هه رده یگوت: (لا إله إلا انت سبحانك انى كنت من الظالمين) خوای میهره بانیش وه لامی دایه وه وه فرمووی: (فاستجبنا له ونجيناه من الغم وكذلك ننجي المؤمنين)، وه فرمووی: (فلولا انه كان من المسبحين للبث فى بطنه الى يوم يبعثون). ^{۶۹} «لولا ان تداركه نعمة من ربه» خو ئه گه رهحمهت و میهره بانیک له پهره رده گاریه وه فریای نه که وتبا به قه بوو لکردنی ته به وه په شیمانی لیی **«ننبذ بالعراء»** فری دهرایه دهشتیکی رووتهن و وشکه وه. واته:

بى دارو درهخت **«وهو مذموم»** و سه رکۆنه کراویش ده بوو ^{۷۰} «فاجتباه ربه» جا پهره رده گاری هه لیبرژارده وه بۆ پیغه مبه ریتی **«فجعله من الصالحين»** له ریزی صالحاندا داینايه وه، پیغه مبه ره ﷺ نه فرمووی: ((لا ينبغي لأحد ان يقول: أنا خير من يونس بن متى)) متفق عليه. فتح الباری: ۸، ۱۴۴. مسلم: ۱۸۴۶/۴. واته: بۆ هیچ که سى شیواو رهوا نیه بلی: من له (یونس) کورپی (مهتتا) باشترم. ^{۷۱} «وان يكاد الذين كفروا» وه به راستی ئه ی پیغه مبه ره! ﷺ ئه وانه ی که کافر و بى برابوون نزیکه له رق و دوژمنایه تیدا **«يلزلقونك ابصارهم»** به چاویان هه لئدیرن **«لما سمعوا الذکر»** وهختی که قورئانیان بیست.

سُورَةُ الْقُلُوبِ

خَشَعَةً أَبْصَرَهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَلَامُونَ (۱) فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَذِّبْ هَذَا الْخَلِيقِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ (۲) وَأُمْلِ لَهُمْ إِنَّ كَيِّدِي مَتِينٌ (۳) أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ (۴) أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ (۵) فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ (۶) وَلَا لِأَنْ تَذَرَّهُ نِعْمَةً مِنْ رَبِّهِ لَئِنْ دُلَّ الْعَرَاءَ وَهُوَ مَذْمُومٌ (۷) فَاجْنِبْهُ رُبَّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ (۸) وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَرِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَنْجُونٌ (۹) وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ (۱۰)

سُورَةُ الْحَجِّ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَاقَّةُ (۱) مَا الْخَاقَةُ (۲) وَمَا أَزْكَاءُ الْخَاقَةُ (۳) كَذَبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ (۴) فَأَمَّا ثَمُودُ فَأُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ (۵) وَأَمَّا وَعَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحِ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ (۶) سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَنِيَةً أَيَّامًا حُسُومًا فَاتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُعْجَازٌ مُنْخَلَّاءٌ (۷) فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ (۸)

وَصَلَّى

(ئین که سیر) دهلی: (فى هذه الآية دليل على ان العين إصابته وتأثيرها حق بأمر الله عز وجل...). واته: ئه م ئایه ته به لگه یه که چاوی پیس به ویستی خوا رۆل و دۆزی خو ی ده بینى و ده توانی زیان بگه یه نیت به وشته بۆی

دەروانیّت، ھەروەك چەند فەرموودەییەکیشت لەو بارەییەو ھاتوون و دەلّین: ((لا رقیة إلا من عین او حمّة او دم لا یرقا)) ابوداود. ۲۹۳/۴. ((العین حق، ولوکان شیء سابق القدر سبقت العین، وإذا استغسلتم فاعسلوا) مسلم: ۱۷۱۹/۴. یان دەفەرموی: ((لا عدوی، ولا طیرة ولا ھامة ولا حسد والعین حق)) نیمامی (ئەحمەد) رییوایەتی کردووە. **﴿ویقولون إنه لمجنون﴾** وە لەگەڵ ئەو ھیشدا ئەلّین: بەراستی ئەو (موحەممەد) ە شیعّە! باشە! ئەگەر شیعّە بۆچی ئەو ھەندە بەخەفەتەو ھەن و لییدەترسن و، ھەر رۆژە ی تەوانجیکی ئی ئەگرن؟ **﴿وما هو إلا ذکر للعالمین﴾** وە ئەو قورئانە تەنھا نامۆزگارییەکە بۆ ھەموو خەڵکانی دنیا (بە پەرییو بە ئادەمزادەو). ئیتر چۆن بەو کەسە -کە ئەم قورئانە ی بۆ ھاتووە - دەلّین: شیعّە!؟ بەلّی پیغەمبەر ھەر لەمەکەدا بوو جیھانییەتی ئیسلام راگەیەنرا! لە پال ئەو ھەموو سزاو ئەشکەنجەو چەوساندنەو زۆردا، خوا دای بەگوئی ھەموو خەڵکانی دنیا دا کە: ئەو قورئانە بۆ ھەموو جیھانیانەو، دەبی باوەری پییئین.

لە (۱۴۱۷/۱۰/۱۰) ک بەرامبەر بە (۱۹۹۷/۲/۱۷) ن -کاتژمێر (۵، ۴۰) خولەکی پاش نیوەرۆ- لە تەفسیری

سوورەتی (قەلەم) بوومەو ھە لە شاری (مەریوان).

زۆر زۆر سوپاس بۆ خۆی کارجوان.

*** **

۶۹- سوورەتی (حافقه) ە

مەککەییەو (۵۲) نایەتە

بەناوی خۆی بەخشنەدی مېھربان

ئەم سوورەتی (حافقه) یە پاش سوورەتی (مولک) ھاتووە... وەك سوورەتە مەککە یی یەکانی تر باسی چەسپاندنی ئیمان و بیروباوەر ئەکات.. باسیکی ئیجگار قورسی پۆژی دواپیش ئەکات، ئینجا ئەوانە ی ھەمیشە ھەولیان دەدا بۆ دەمکوکردن و بەدروختنەو ی پەیا مەبەرە کانیا، وەك: (گەلی عاد، سەموود، گەلی لوط، فیرعەون، گەلی نوح) و چەندان کەللە رەق و یاخی بووی تر، ھەر وەك باسی بەختیاران و بەدبەختان ئەکات.. دەشتوانین بلیین: تەوہرە ی سوورەتە کە بۆ دووپاتکردنەو ی چەسپاندنی راستی قورئانە، فەرموودە ی خوا یەکی زاناو، کارجوان و داناو بینایە.. لەگەڵ پاکانەکردن بۆ پەیا مەبەر ﷺ کە: ھەرگیز گومراو سەرلیشیواو نەبوو، ھەروەك تاوانکاری ی و بەدبەختیان لەسەر تۆمار ئەکات.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * الحاقه﴾ کارەساتە سەختە کە (رۆژی قیامەت) راستە و دیتە دی وھیچ گومانیکی تیدا نییە **﴿ما الحاقه﴾** چیه ئەو کارەساتە بەرھەقە روودەدا؟ مەبەست ئەو یە کە ئەو ھەندە قورس و گران و سەختە، جیگە ی پرسیارو بیر لیکردنەو یە **﴿وما ادراك ما الحاقه﴾** تۆ چووزانیت ئەو کارەساتە ی روودەدا چییە؟ ئەگەر خوا ھەندیکیت بۆ باس ئەکات، سەرەرای ئەو ھەش ھیشتا بەتەواوی لیی حالی نابیت تا بەچاوی سەرنەبیینی.. بەلّی دەبوو پۆژیکی ئاوا کەس نکوولی ئی نەکردایە کەچی **﴿كذبت ثمود و عاد بالقارعة﴾** سەموود (واتە: ھۆزەکە ی صالح) وە (عاد) واتە: قەومە کە ی (ھوود)، برۆیا یان بە پۆژە تیکشکینکەرە کە نەمینا، بەدرویان زانی.. بۆیە خۆی گەورەش لییان تۆرە بوو لە ناوی بردن، وەك ئەفەرموی: **﴿فاما ثمود فاملكوا بالطاغية﴾** جا ھۆزی سەموود-گەلی صالح بەھۆی سەرکیشی خۆیانەو- بە نەعرەتە یەکی ئیجگار گەورە تیا چوون، پاش برینی ھەموو بیانووەکانیان، وەك لەنایەتی تردا ئەفەرموی: (کذبت ثمود بطغواها). **﴿واما عاد فاملكوا بريح صرصر عاتية﴾** وە ھەرچی (گەلی)

عادیش بو- که خوا په یامبه ریکی بو ناردبون- به باو گهرده لولویکی ساردی سه ختی هه ره به هیژ له نیو چوون **سخرما علیهم سبع لیلال وثمانیه ایام حسوما** ﴿هوت شه ووو هه شت پوژ له سه ریك: خوا زالی کرد به سه ریاند، ده لئین له به یانی چوارشه ممه وه دهستی پیگرد، بو ئیواری چوارشه ممه ی نایینده، چوار پوژی له کو تای (شوبات) و، سی پوژیش له سه ره تای (نازار) وه که پیی ده لئین: بورجی پیره ژن، چونکه وهك (ماموستا خال ئه لی) پیره ژنیک له گه لی عاد له ژیره مینیکدا خو ی ده شاریته وه تا له پوژی هه شته ما خو ی دهرده خوا وئویش ره ق ئه بیته وه (خواش چاکتر ئه زانی). ﴿**فتی القوم فیها صرعی کانهم اعجاز نخل خاویه**﴾ جا ئه گهر له وی بوایت ئه و گه لت ده دی له و شه وان وروژانه دا به مردووی که وتوون وه کو کوته ره ی پواوی داره خورما، له جیه کی ترده دهره رموی: (فأصبحوا لایری

إلما ساکنهم) وایان لیها ت خانوه کانیان نه بی هیچ شتیکیان نه ئه بینرا، له فهرمووده یه کی (متفق علیه) یشدا هاتوه: ((نصرت بالصبا، واهلکت عاد بالدبور)). فتح الباری: کتاب الإستسقاء ۵۳۰/۲، و مسلم: ۶۱۷/۲. واته: خوا منی به وبایه سه رخست و، دوژمنی پی پوخاند که له خو ره لاته وه ده هات، (عاد) یشی به وبایه قیرکرد که له خو ر ناووه ده هات ﴿**فهل ترى لهم من باقیة**﴾ جانیایا ده بیننی که سیان مایته وه... ﴿**وجاء فرعون ومن قبله والمؤتفکات بالخانطة**﴾ وده فیره ون وئوانه ی پییش ئه ویش له دانیش توانی شارو گونده سه ره و ژیرکراوه کان هاتن ﴿**فقصوا رسول ربهم**﴾ جا هه ری که یان بیگوئی و سه ریچی کرد به رامبه ر به پیغه مبه ری په ره درگاری خو یان، فیره ون له موسا، گه لی لووط له (لووط) وهك ئه فهرموی: (إن کل إلا کذب الرسل فحق وعید) یان دهره رموی: (کذبت قوم نوح المرسلین) یان فهرما یشتی (کذبت عاد المرسلین). ﴿**فاخذهم اخذة رابیه**﴾ جا خوا گرتیانی به گهر تنیکی له پرا ده به دهر، هه ندی به با، هه ندی به توفان ﴿**إنا لما طغى الماء حملناکم**

﴿وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمِنْ قَبْلِهِ وَالْمُؤْتَفِكَةُ﴾ (۱) ﴿فَقَصَّ رَسُولُ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَابِيَةً﴾ (۲) ﴿إِنَّا لَمَّا طَغَى الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ﴾ (۳) ﴿لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعْيِبَهَا أَذْنًا﴾ (۴) ﴿فَإِذَا نْفَخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةً وَاحِدَةً﴾ (۵) ﴿وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً﴾ (۶) ﴿فِيَوْمٍ مِثْلُ نَفْثَتِ الْوَارِغَةِ﴾ (۷) ﴿وَأَنْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكُتِبَ عَلَيْهَا يَوْمِ مِثْلِ وَاحِدَةٍ﴾ (۸) ﴿وَالْمَلَائِكَةُ عَلَى أَزْجَائِهَا وَحُمِلَ عَرْشُ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمِ مِثْلِ ثَلَاثِينَ﴾ (۹) ﴿يَوْمِ مِثْلِ تَعْرُضُونَ لَا تُخَفَى مَسْكَرَ خَافِيَةٍ﴾ (۱۰) ﴿فَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كَيْفَ بِسَمِيئَةٍ﴾ (۱۱) ﴿فَقِيلَ هَؤُلَاءِ أَفْرَةٌ أَوْ كَيْفَ﴾ (۱۲) ﴿إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلْكٌ حَسْبَاءُ﴾ (۱۳) ﴿فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ﴾ (۱۴) ﴿فِي حُجَّةٍ عَلِيَةٍ﴾ (۱۵) ﴿فُتُوْفُهَا دَانِيَةً﴾ (۱۶) ﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ﴾ (۱۷) ﴿وَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كَيْفَ بِسَمِيئَةٍ﴾ (۱۸) ﴿فَقِيلَ نَلَيْسَ لِرَبِّكَ تِلْكَ الْأَعْيُنُ﴾ (۱۹) ﴿وَلَرَأَى مَا جَسَّابِيَةٍ﴾ (۲۰) ﴿نَلَيْسَ هَآكَاتِ الْقَاضِيَةِ﴾ (۲۱) ﴿مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِي﴾ (۲۲) ﴿هَلَّاكَ عَنِّي سُلْطَانِيَّةٍ﴾ (۲۳) ﴿أَخَذُوهُ فَعَلُوهُ﴾ (۲۴) ﴿فَرَأَى الْجَحِيمَ﴾ (۲۵) ﴿صَلُّوْهُ﴾ (۲۶) ﴿ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوْهُ﴾ (۲۷) ﴿إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ﴾ (۲۸) ﴿وَلَا يَحْضُرُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ﴾ (۲۹)

فی الجاریة ﴿ثُمَّ كَاتَىٰ ثَاوَهُكَ سَهْرَىٰ كَرْدُو بَه سَهْر هه موشتیکدا سه رکه وت له کاتی توفانه که دا (با پیره کانی) نیوه مان هه لگرت له که شتیدا تا تیانه چن و بنه برنه بن.. پاشان ئاده مزاد ورده ورده زاوونیکرده وه و سه ری هه لدا یه وه، ئایه تی: (وجعل لكم من الفلك والأنعام ما تركبون) وه ئایه تی (وآیه لهم أنا حملنا ذریتهم فی الفلك المشحون، وخلقنا لهم من مثله ما یرکبون) دوویاتی ئه و مانا و مه به سته ده کاته وه ﴿**لنجعلها لکم تذکره**﴾ بوئوه دی ئه و روودا وه بکه یه بیره ی نه ره وه و ناموژگاریه ک بو تان و بشزانن که هه رکه سیك بجیت به گژ په یامبه ره که یدا تو له ی لی وهرئه گیریت وه ﴿**وتعیبا اذن واعیه**﴾ وه ئه و گوئیانه ی پاریزه رن، ئه و واقعیه به بیاریژن له زیهندا و بوگه لانی پاش خو یانی بگیری نه وه و ناموژگاری نه وه کانی خو یانیان پیبکه ن هه تابه دوا ی ئه و لارولا سارانه دانه چن.

چۆڭزە سەختەکانی رۆژی پەسلان:

ئىنجادىتە سەرباسکردنى دىمەنىكى سەخت و قورسى پۆڭى دوايى وەك دەفەرموى: ﴿ **فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ** ﴾ جاكاتى تەنيا جاريك فووكرا بەشەيپووردا لەلايەن (ئىسرافيل) - ەوە بۆمراندنى تەواي گيانلەبەرەن، كەنەويش تەنها پەرەردگار خۆي شىئەي ئەو (صور) دەزانى ﴿ **وَحَمَلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ** ﴾ وزەويىو كيۆەكان لە جىگاي خۆياندا ەلگىران و بەرزكرانەوە ﴿ **فَكَتَا دُكَّةً وَاحِدَةً** ﴾ وئەوجار يەككەرەت دران بەيەكدەو ەپروون ەپروون بوون، وە بوونە زەويەكى تەخت ﴿ **فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ** ﴾ ئەو پۆڭزە رووداوەكە رووئەدا (واتە: قىامت بەرپادەبيت) ﴿ **وَانشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ** ﴾ وناسمان ەموو لەت ولەت بوو. جا ئاسمان لەو رۆڭزەدا شل وشۆلە، چونكە لەو پۆڭزەدا وەك خورى شى دەبيتەو، لەيەكتەر دەترازى، وەك ئەفەرموى (وفتحت السماء فكانت ابوابا). ﴿ **وَالْمَلِكُ عَلَى أَرْجَائِهَا** ﴾ وەفريشتەكانيش لە سەر ليوارى ئاسماندان ﴿ **وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ** ﴾ وەلەو پۆڭزەدا ەشت فريشتە عەرشي پەرەردگارى تۆ بەبان سەريانەو ەل دەگرن. پيشيان لەماناي عەرشدا دەليين: (انە سريەر ذو قوائم تحمله الملائكة، وهو كالقبة على العالم، وهو سقف المخلوقات).

(سيد قطب) بەرەحمەت بى، ئەلى: ئيمە نازانين ئەو ەشتە كەبەبان سەريانەو ەرش ەل دەگرن چين و كيئ. ەەر وەك نايشزانين چۆن (عرش) ەل ئەگىردى. ئيمە ئەمانە ەموو ئەدەينە دەستى پەرەردگارمان، خۆ لەولاشەو ەداوامان ئى نەكراو ەبىانزانين. وە ەەر ئەو ەندە كە ەست بكرى بەگەورەيىو، دەستەلاتى بى سنورى خوا، چ لەدونيادا، چ لەپاشە پۆڭزەدا بەسە ﴿ **يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ** ﴾ لەو پۆڭزەدا ئيو ەموو نيشانى خواو ەندتان دەريين بۆ حيساب، ەيچ كردارو گوڤتاريكى نەيتان شاراو ەلاى خوا، پتەمبەرى خوا ﷻ ئەفەرموى: ((يعرض الناس يوم القيامة ثلاث عرصات، فأما عرضتان فجدال ومعاذير، وأما الثالثة فعند ذلك تطير الصحف فى الأيدي، فأخذ بيمينه، وأخذ بشماله)) ئەحمەد، وئيبنى ماجه وترمىزى. واتە: لەپۆڭزى قىامتدا سىجار ئادەمزاد لەپيشانگاي خوادا رادەنوئيرين: دوو جاريان شەرەقسەو پريوانو ەيتانەو ەيە، سىيەميشيان نامەي كاروكرەو ەكان دەريتە دەس، جا يا بەدەستى راستەو ەدريت، يان بەدەستى چەپەو ە. بەختياران فەرەحناك و، بەدەختان خەمناك:

ئىنجا كە پۆڭزە راستەكە ەات، ئادەمزاد دەينە دوو دەستە، وەك دەفەرموى: ﴿ **فَأَمَّا مَنْ أَوْتَى كِتَابَهُ بيمينه** ﴾ ئىنجا ئەو كەسەي كارنامەكەي درايە دەستى راستىي - كەئەو ەش نيشانەي بەختيارىي مەو ە - ﴿ **يَقُولُ هَؤُلَاءِ أَعْرَأُوا كِتَابِيَه** ﴾ جا (لەخوشي و شاديدا) بەدەنگى بەرز ئەلى: ەا ئەو ەتە نامەكەم بگرن و بيخويننەو (چونكە كاتى كەنامەكەي درايە دەستى راستىي ئيت ەەر بەو ەزانى بەختيارە، بۆيە بەسەربەرزىيەكەو ە خۆي دەنوئىنى) ﴿ **إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِي مَلَأَقُ حَسَابِيَه** ﴾ چونكە بەراستىي مەن لە دنياا ئەمزاني و يەقينم بوو كە دەگەم بە حيسابى خۆم!! وائەمپۆش خواي مېهەربان پاداشتى بەچاكە دامەو ە، وەك لەسوورەتى تردا بۆ دووپاتكردەو ەي ئەو راستىي ئەفەرموى: (الذين يظنون أنهم ملأوا ربهم ..) - ﴿ **فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ** ﴾ جا ئەو ەل گوزەرائكى خوش و پەسەندكراو ەيە ﴿ **فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ** ﴾ لەبەهەشتىكى بەرزدا ﴿ **قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ** ﴾ ميوەجاتى درەختەكانى نزىكە ليئەو ە، واتە: دەس پەسە: بەراو ەستانەو ە، بەدانىشتنەو ە، دەستى ئەگاتى، تەنانت دەميشى ئەگاتى، خواي كارزان بەهېچ شىئەيەك نايەلى بەهەشتىي ئەزىتە بكيشى، پاش ئازارو ئەزىتەكەي دونيائى ﴿ **كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ** ﴾ پييان ئەوترى: بخۆن و بخۆنەو ە بە خوشى بەو ەي ئەو كارەجوان و چاكانەو ە

له رۆژگارەکانی رابوردودا ئەنجامتان دەدا. بە کورتیی: مرقی بەهەشتیی لەو پەری خۆشیددا دەبی. ئینجا تۆلە ی دۆزەخییەکان باس دەکاو دەفەرموی: ﴿**۲۵ واما من اوتی کتابه بشماله**﴾ بەلام ئەو کەسە ی: کارنامە کە ی ئەدریتە دەستی چەپی - کە ئەوەش نیشانە ی بەدبەختیە - ﴿**فیقول یالیتنی لم اوت کتابی**﴾ جادەلی: خۆزگایە...! نامە کەم پینە درابا ﴿**۲۶ ولم ادر ما حسابی**﴾ و نەمزانیبا سەرئەنجامی ئی حساب و لێپرسینە وەم چیه؟ ﴿**۲۷ یالیتها کانت القاضی**﴾ خۆزگایە ئەو مردنەم بڕابایە وە بە یە کجاری و، زیندووش نە کرامایە تە وە ﴿**۲۸ ما اغنی عنی مالی**﴾ دارایی و ماله کەم هیچ کە لکیکی پینە گە یاندم بۆ ئەم رۆژەم ﴿**۲۹ هک عنی سلطانیه**﴾ ئەو موک و دەسە لاتە ی بووم لە دەس چوو، نە رشتەم، نە پلە و پایەم، هیچیان نە یانتوانی تۆز قالە یە ک نارامم بکەنە وە.

ئەوسا ئیتر خوا فرمان ئەدات بە دەرگا وانه کانی دۆزەخ و ئەفەرموی: ﴿**۳۰ خذوه فقلوه**﴾ بیگرن، جا کە لە بچە ی بکەن، واتە: کووت و زنجیر لە دەس و قاچ و ملی بئالینن ﴿**۳۱ ثم الجحیم صلوه**﴾ پاشان بیخەنە ناو ناگری دۆزەخ ﴿**۳۲ ثم فی سلسله ذرعا سبعون ذراعاً فاسلکوه**﴾ ئینجا بیخەنە ناو زنجیریکی حەفتا گەزیە وە جەرە بابە ی بدەن، بۆ ئەوە ی پتر ریسوا بیت، ئەگینە خۆتەنھا ناگرە کە ی بەسە، ئای ئەو پۆژە چەندە پۆژیکی گران و نارە حەتە، وەرە لە ناو ناگریشدا هیما ن بەو شیوە یە زنجیر بکرییت! ﴿**۳۳ إنه کان لا یؤمن بالله العظیم**﴾ چونکە - لە دنیادا - بڕوای بە خوا نە بوو کە ئەمەش گەورە ترین ستمە، بۆ یە هەر دەبی ئاوا سەر شوپو ریسوا بکری ﴿**۳۴ ولا یحض علی طعام المسکین**﴾ وە هانی خە لکی نە دەدا لە سەر خواردن دان بە هە ژار. چەند ئاینیکی بەرزو پیروژە...! سەرە پای ئەوە ی دەبی لە مال و منالی خو یان بگرنە وە بۆ هە ژاران، دەبی مەردومیش دنەو هان بدا بۆ بووژاندنە وە یان ﴿**۳۵ فلیس له الیوم مهنبا حمیه**﴾ جانە مپووش لیژە - واتە: پۆژی قیامەت - هیچ دۆستیکی بۆ

سُورَةُ الْحَجِّ

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُنَا حَمِيمٌ ﴿٣٥﴾ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غَسَلِينَ ﴿٣٦﴾ لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ ﴿٣٧﴾ فَلَا أَقِيمٌ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٣٩﴾ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تُوْمَنُونَ ﴿٤١﴾ وَلَا يَقُولُ كَاهِنٌ قَلِيلًا مَّا تَدَّكُرُونَ ﴿٤٢﴾ نَزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾ وَلَوْ نَقُولُ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِنَّهُ لَلَّذِكْرُ لِلْمُنْفِقِينَ ﴿٤٨﴾ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

سُورَةُ الْمَعَارِجِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ﴿٢﴾ مِنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾ تَمْرُجُ الْمَلَكُوتِ وَالرُّوحِ إِلَهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴿٤﴾ أَفَأَصْبِرُ صَبْرًا جَدِيدًا ﴿٥﴾ إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ﴿٦﴾ وَنَرَاهُ قَرِيبًا ﴿٧﴾ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْهَلْهِلِ ﴿٨﴾ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ﴿٩﴾ وَلَا يَسْئَلُ حِمِيمٌ حِمِيمًا ﴿١٠﴾

بَقُرْآنِهِ

۵۲۸

نیە تا تکایەکی بۆ بکاو تۆزی ئەو بارە یە ی ئی سووک بکات. ﴿**۳۶ ولا طعام إلا من غسلین**﴾ و خواردن و خواردنە وەشی هەر کیم و زوخاوی داچۆراوی لاشە ی دۆزەخییە کانه ﴿**۳۷ لا یاکله إلا الخاطئون**﴾ گونا هباران نە بی کەسی دیکە لیی ناخوات، واتە: هەر ئەوانە دە یخۆن کە با وە یان بە خوا نە بوو.

قورئان کەلامی خوا یە:

جا پاش ئەوە باسیکی گەورە یی قورئان ئەکاو ئەفەرموی: ﴿**۳۸ فلا اقسم بما تبصرون * ۳۹ وما لا تبصرون**﴾ جاسویندم بەو شتەنە ی ئیو بە چا و دەیان بینن، و بەوانەش نایان بینن و دەرکی ناکەن لە بوونە وەر، وەکو بەشیکی زۆری دنیا، پاشە پۆژ، تەن و لەش و رۆح، ئادە می و، پەری و فریشتە... هتد ﴿**۴۰ إنه لقول رسول کریم**﴾ بە راستی ئەو قورئانە لە زاری پیامبەریکی گەورە و بە پیژە وە پیتان رادە گە یە نریت ﴿**۴۱ وما هو بقول شاعر**﴾ وە

گوفتارو قسه‌ی شایه‌ر نیه ، وهك ئه‌وبه‌دبه‌ختانه پییان وایه ، وه پیغه‌مبه‌ر (شیعر) و هونراوه‌شی نه‌بووه ، وه‌ئه‌وانه‌ش که شاره‌زای زانست و زانیاری (عه‌روژن) ئهم راستیه به‌چاکی ده‌سه‌لمینن که قورئان شیعر نیه . ﴿ **قلیلا ما تؤمنون** ﴾ که چی که می‌کتان باوه‌ر دین! ﴿ **۴۲ ولا بقول کاهن** ﴾ و وته قسه‌ی جووکیش نیه ﴿ **قلیلا ماتذکرون** ﴾ که موایه بیرکه‌نه‌وه‌و نامۆزگاری وهرگرن ﴿ **۴۳ تنزیل من رب العالمین** ﴾ ئهم قورئانه له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگاری جیهانه‌کانه‌وه دابه‌زینراوه ، واته: نه جادوه ، نه‌وته‌ی جووکی و فالچی ، به‌لکو ته‌نها فه‌رموده‌ی خوای تاک و ته‌نیا به ﴿ **۴۴ ولو تقول علینا بعض الاقاویل** ﴾ ئه‌گه‌ر ئه‌و په‌یام‌به‌ره ﷺ هندی قسه‌ی له سه‌رمان هه‌لبه‌ستبا ﴿ **۴۵ لاخذنا منه بالیمین** ﴾ ده‌ستیمان ده‌گرت ﴿ **۴۶ ثم لقطعنا منه الوتین** ﴾ پاشان ره‌گی دلیمان ده‌برئ ﴿ **۴۷ فما منکم من احد عنه حاجزین** ﴾ جا که سی‌کتان نه ده‌بوو بتوانی به‌ره‌ئستی‌لی بکاوه‌ده‌ستمان پزگاری بکات ، خو په‌یام‌به‌ریش ﷺ هه‌رگیز له‌نه‌خشه‌ی ئیمه‌ لانا دا و هیچ شتی‌کیش له سه‌ر ئیمه هه‌لنا به‌سیت ﴿ **۴۸ وانه لتذکره للمتقین** ﴾ و به‌راستی ئه‌و قورئانه یاداوه‌رییه بو خۆ پاریزان و خواناسان ، ئه‌وانه ئاماده‌ییان تیدا به‌په‌ندوو نامۆزگاری وهرگرن ، نایه‌تی (قل هو للذین آمنوا هدی وشفاء) بو هه‌مان ماناومه‌به‌سته . ﴿ **۴۹ وانا لنعلم ان منکم مکذبین** ﴾ وه به‌راستی ئیمه ئه‌زانین که له‌نیو ئیوه‌دا هه‌ندی هه‌ن ئهم قورئانه به‌درؤ ده‌ده‌نه قه‌لهم ﴿ **۵۰ وانه لحسرة علی الکافرین** ﴾ وه بی‌گومان له‌روژی قیامه‌تدا قورئان داخ وکه‌سه‌ره له سه‌ریبباوه‌ران ﴿ **۵۱ وانه لحق الیقین** ﴾ وه به‌راستی‌حه‌قیشه و گومانی تیدا نیه ﴿ **۵۲ فسیح باسم ربک العظیم** ﴾ جا که واته توش (ئهی پیغه‌مبه‌ر ﷺ) ناوی په‌روه‌ردگاری گه‌وره‌ت به‌رزو پاک رابگره ، وه هه‌میشه ته‌سبیحات و ستایشی بکه له به‌رامبه‌رئو به‌هرانه‌وه پیی به‌خشیویت .

له (۱۸/۱۷) شه‌شه‌لانی (۱۴۱۷) ک به‌رانبه‌ر به (۲۵/۲۴) ز له ته‌فسیری ئهم سووره‌ته بوومه‌وه .

سوپاس بو خوای میهره‌بان .

*** **

۷۰- سووره‌تی (مه عاریج به

مه‌ککه‌بییه و (۴۴) نایه‌ته

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئهم سووره‌ته وهك سووره‌ته مه‌ککه‌بییه‌کانی تر باسی ئیمان و بیروباوه‌ره بناغه‌بییه‌کان ده‌کا ، روژی قیامه‌ت و ، قوناغه‌گران و سه‌خته‌کانی ، جا بپرواداران و ، بی باوه‌ران ، ئه‌وجا پاداش و تۆله‌یان ، ده‌شتوانین بلیین ته‌وه‌ره‌که‌ی باسی بی پروایانی مه‌ککه‌یه ، که چۆن ئینکاری زیندوو بوونه‌وه‌و پاداش و تۆله‌یان ده‌کرد ، گالته‌و لاقرتی یان به‌بانگه‌وازه‌که‌ی په‌یام‌به‌ر ﷺ ئه‌کرد . جا له‌سه‌ره‌تاوه باسی سه‌رپیچی و سه‌رکیشی بی پروایانی مه‌ککه ئه‌کات ، که چۆن له‌فرمانبه‌رداری په‌یام‌به‌ر ﷺ ده‌رچوون و سووکایه‌تیان به بانگه‌وازه‌که‌ی ئه‌کرد ، کاتی که به‌سزای خوا ئه‌یت‌ساندن .. نمونه‌ی (نه‌زری کوپی حاریس) نمونه دینیته‌وه ، ئه‌و ده‌مه داوا له خوا ئه‌کات که به‌زووی سزایه‌ک بنی‌ری بوخوی و نه‌ته‌وه‌که‌ی ، پیش ئه‌وه‌ی قیامه‌ت بیت! ئه‌گه‌ر موحه‌مه‌د راست بکا . له هه‌ره‌شه‌کانیدا : (سأل سائل بعذاب واقع ..) ئینجا دووچار بوونی تاوانباران له‌و روژده‌دا که ئه‌وه‌نده سه‌خته ئاسمان وهك مسی تواوه‌و کیوه‌کان وهك خوری شیکراوه‌یان ئی دیت .. سروشتی ئاده‌م‌زاد کاتی که تووشی ناره‌حه‌تییه‌ک ئه‌بی ، چۆن چرکه‌چرکی پی ئه‌که‌وی و ، له‌وانه‌یه له‌حه‌سه‌ره‌تدا ملی خو‌ی بشکینی ، کاتی‌کیش که خوشییه‌کی ئه‌وقه ده‌بی‌ت ،

چون لووتی بهرز نه کاته وهو (راستی) نابینی...!! کو تاییشی به سویندی به پهروه دگاری جیهانه کان دی که زیندوو بوونه وه راسته، پاداش و تولهش دست پی ده کاو، نه وانیش له دست دهر ناچن (فلا اقسام برب المشارق والمغارب...).

خوانه ناس به تالوکه ی سزایه، توش به نارامبه:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ سال سائل بعذاب واقع﴾ پرسیار که ری که له بی باوه ره کانی مه که (نه زری کوری حارس) داوای سزای کرد بیته سهریان، خو هیچ گومانیک نیه هر بویان دی و پیش دیت، که له جار به بانگه وازه که ی په یامبه رو به روژی دواپی گالته ی نه کرد، ته نانهت نه یوت: (اللهم إن كان هذا هو الحق فامطر علينا حجارة من السماء...). جا بهو بو نه یه وه - وه که ته به ری ده لی - نه سوورته ی (مه عاریج) به دابه زی. ﴿۲ للكافرين ليس له دافع﴾ نهو سزابه بو کافرو بی باوه ران هیچ کهس و شتیک نیه بیگی ریته وه لیان، واته: هرکات له لایه ن خواوه سزاکه هات، هیچ که سی که نیه نه هیلی دوو چاری نه وان بیت ﴿۳ من الله ذي المعارج﴾ له لایه ن خوای خاوه ن ده سه لات و خاوه ن پله کان، وه که ده فره مو ی: ﴿۴ تعرج الملائكة والروح إليه في يوم كان مقداره خمسين ألف سنة﴾ فریشته کان و جوبریل بهرز ده بنه وه بو لای له روژ گاری کدا که ما وه که ی په نجا هزار ساله لای مو شریک و بی باوه ره کان.. واته: سزاو نه شکه نجه یان له هه ندی کاتدا نه وه نده زوره نهو روژ هیان لی نه بی به په نجا هزار سال، یان به هزار سال، وه که له جیگایه کی تر دا هاتوو.. دیاره قیامت پله پله یه، بو یه جیگای وای هیه نه وه نده قورس و سه خته به هزار سال لیان نه روات، جیگای وایشی هیه به په نجا هزار سال، جا لهو روژ ده فریشته و جوبریل بو لای خوای میهره بان سهر ده که ون. ﴿۵ فاصبر صبرا جميلا﴾ جا نه ی پیغه مبه را نارام بگره له به رامبه ر داوای نهو داواخوازه وه به نارامگرتنیکی جوان و شیاو به پله ی تو، واته: هر گیز سکا لاو بی زاری تیدا نه بی و جگه له خوا سکا لا بو که سی که نه به یث ﴿۶ انهم يرونه بعيدا﴾ به راستی نه وان نهو روژه به دور ده بینن! ﴿۷ ونراه قريبا﴾ و نیمه ش به نزیکی نه بینن، چونکه بو نیمه هیچی تی ناچیت. ﴿۸ يوم تكون السماء كالمهل﴾ نهو روژه ناسمان وه که مسی تو اوه، یان وه که رهنگی روژ زه ی تونی لی دی ﴿۹ وتكون الجبال كالعهن﴾ و کیوه کانیش وه که خوری شیکراوه ی رهنگاو رهنگیان لی دی و نه بنه گه ردو نه نیشنه ناسمان ﴿۱۰ ولا يسال حميم حميما﴾ هیچ دوست و خزمی کی نزی که له حالی دوست و خزمی خو ی نا پر سی، له بهر خه ری که بوونی به حالی خو یه وه ﴿۱۱ يبصرونهم﴾ به یه کتر نیشان ده درین و یه کتریش ده ناسن، واته: وه نه بی یه کتر نه ناسن، نه خیر، یه کتریش نه ناسن، که چی له گه ل نه وه یشدا هر پرسیار نیه له حالی یه کتر، وه که له سوورته ی تر دا نه فره مو ی: (لکل امرئ منهم يؤمئذ شأن يغنيه...) ۳۷/۸۰. یان ده فره مو ی: (...واخشوا يوما لا يجزي والد عن ولده، ولا مولود هوجاز عن والده شيئا...) ۳۱/۳۳. ﴿یود المجرم لو يفتدى من عذاب يومئذ ببنيه ۱۲ وصاحبه واخيه﴾ تا وانبار هز ده کات بو پر زگار بوونی خو ی له سزای نهو روژه بریتی بدات به کوره کانی و هاوسه ره که ی و، برا که ی ﴿۱۳ وفصيلته التي تؤويه﴾ وه بهو عیله ی له خو ی ده گرت و په نای ددها ﴿۱۴ ومن فی الارض جمیعا ثم ینجیه﴾ وه نه وه ی له سه ره وه ی هیه هیه گشتی بدا له پاشا پر زگاری بکات. خو پر زگاری نابی، نه گه رچی نه وانیش بکاته بریتی بو خو ی، وه که نه فره مو ی: ﴿۱۵ کلا﴾ نه خیر، بریتیت لی وهر ناگری، ددها ده ست کو تاکه ﴿۱۶ انھا لظی﴾ به راستی نهو ناگره ناگری کی بل یسه داری وایه ﴿۱۷ نذاعة للشوی﴾ دامالینه ره بو پیسی سهر. واته: پیسی سهر هه لده قرچینی و هه لیده که نی و ده یبا ﴿۱۸ تدعوا من ادبر وتولی * ۱۸

و جمع فاعلی ﴿ ٢٠ 〉 ئەو ئاگرە ئەو کەسە بانگ دەکات لەدونیادا پشتی لەهەق و راستی کردبێ و رووی لەفەرمانی خوا وەرچەرخاندبێ و مال و دارایی کۆ کردبیتەوه و لەهەژارانی شار دبیتهوه و بەشی نەداین.

مروؤبی تا پشت و چاو چنۆکە :

ئینجا دیتە سەرباسی دوو خویی زۆر خراپی ئادهمی.. کە هەر لەو رۆژەوه دروست بووه، لەگەڵیدا بوون و قەت لەکۆلی نابنەوه، مەگەر ئیمان و بڕوا بینیت. ﴿ **٢١** 〉 **إِنَّ الْإِنْسَانَ خَلْقٌ مُلَوَّعٌ** بەراستی ئادهمی بەرچاو برسیی و چاوچنۆک دروستکراوه ﴿ **٢٢** 〉 **إِذَا مَسَهُ الشَّرُّ جَزَعًا** هەر کە تووشی ناخۆشیی و، هەژاری و کەمدەستی بوو ماخولانی پێدەکەوێت ﴿ **٢٣** 〉 **وَإِذَا مَسَهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا** وکاتیکیش تووشی خێر چاکە بوو لەمەردم ئەیگریتهوه و بەشی

خەلکی ئی نادات، وەک پیفەمبەر ﷺ ئەفەرمووی: ((شر مافی

الرجل شح هالغ وجبن خالغ)). واتە: خراپترینی خەسلەت بۆ مروؤ، چرووکی و چاو چنۆکییە، وە ترسیکی دل و جەرگ بپر. ئەبوو داود. کتاب الجهاد ۱۲/۳. ﴿ **٢٣** 〉 **إِلَّا الْمَصْلِينَ**

جگە لە نوێژخوێنەکان ئەوانەیان کە ئەم هەشت سیفەتانەیان تێدايە: - **یەکەم: ﴿ ٢٤ 〉 الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ**

دائمون ئەوانە ی کە لەسەر کاتی نوێژەکانیان بەردەوام و

سوورن، نای پچڕن و سەرگەرم نابن بەدونیاه، ئایەتی: (قد

أفلح المؤمنون الذين هم في صلاتهم خاشعون)یش هەر

ئەوماناو مەبەستە دووپات دەکاتەوه. لەفەرموودە ی دروست

و رهوایشدا هاتوه: ((أحب الأعمال إلى الله أدومها وإن

قل))فتح الباری، کتاب الإیمان ۱/۱۰۱، ومسلم کتاب صلاة

المسافرين ۱/۵۴۰. واتە: خۆشەویستری کاروکردهوه لای

خوا، ئەو کارەیه بەردەوام بێت، ئەگەر زۆر کەمیش بێت!

دووه: ﴿ **٢٥** 〉 **وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ** ئەوانە ی کە

مافیکی دیاریکراو لەسامانیاندا هەیە ﴿ **٢٥** 〉 **لِلسَّائِلِ**

والمحروم بۆ داواکار (لەمەردوم) و بۆ بێ بەشکراوی

داوانەکەر، چونکە بۆخوی رووی نیە داوا بکا و، خەلکیش وا ئەزانن هەیەتی. **سییەم: ﴿ ٢٦ 〉 وَالَّذِينَ يَصَّدَقُونَ بِیَوْمِ**

الدين ئەوانە ی بڕویان هەیە بەپۆژی پاداش و تۆلە و کاریشی بۆ ئەکەن. **چوارەم: ﴿ ٢٧ 〉 وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ**

مشفقون ئەوانەن لەسزای ئەو رۆژە ی پەرورەدگاریان دەترسن ﴿ **٢٨** 〉 **إِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ** بەراستی سزای

پەرورەدگاریان کەس لێ ئەمین نیە ، تا پالی ئی بداتەوه، کەواتە جیگە ی خۆیەتی لێی بترسن. **پنجەم: ﴿ ٢٩ 〉 وَالَّذِينَ**

هَم لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ئەوانە ی داوینی خویان دەپاریژن لە حەرەم ﴿ **٣٠** 〉 **إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ** جگە

لە ژنەکانیان، یان لە کەنیزەکانیان، واتە: تەنها لەگەڵ ئەوانەدا کاری خویان ئەکەن ﴿ **٣١** 〉 **فَأَمَّا غَيْرُ الْمُتْلَمِينَ** جا بەراستی

لەوانە لۆمەوسەرزنشت کراون. ﴿ **٣٢** 〉 **فَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُم الْعَادُونَ** ئینجا ئەوه ی جگە لەوه بخوازی

ئەو کارە بکات، ئەوانە دەست درێژیکارن و خویان رانواندوه بۆ سزای خوا. **شەشەم: ﴿ ٣٣ 〉 وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ**

يُصَرِّفُونَهُمْ يَوْمَ الْمَعْجَمِ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِبَنِيهِ ﴿٣١﴾ وَصَحْبِهِ أَتْلَحِ ﴿٣٢﴾ وَأَخِيهِ ﴿٣٣﴾ وَأَقْرَبِيهِ ﴿٣٤﴾ وَتَوْبَتِهِ ﴿٣٥﴾ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ﴿٣٦﴾ كَلَّا إِنَّمَا لَطَى ﴿٣٧﴾ تَزَاوَعًا لِلشَّيْءِ ﴿٣٨﴾ تَدْعُوا ﴿٣٩﴾ مَنْ أَذْبَرْتُمْ ﴿٤٠﴾ وَجَمْعَ قَارَعٍ ﴿٤١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ خَلْقٌ هَلُوعًا ﴿٤٢﴾ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزَعًا ﴿٤٣﴾ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ﴿٤٤﴾ إِلَّا الْمُصَلِّينَ ﴿٤٥﴾ الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ﴿٤٦﴾ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ ﴿٤٧﴾ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٤٨﴾ وَالَّذِينَ يَصَّدَقُونَ بِیَوْمِ الدِّينِ ﴿٤٩﴾ وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ﴿٥٠﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٥١﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥٢﴾ إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٥٣﴾ فَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٥٤﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿٥٥﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٥٦﴾ أُولَئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُكْرَمُونَ ﴿٥٧﴾ فَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٥٨﴾ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ﴿٥٩﴾ أَلَطَمَعَ كُلُّ أَمْرٍ يُنْهَمُ ﴿٦٠﴾ أَنْ يَدْخُلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴿٦١﴾ كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ وَمَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

و عهدهم راعون ﴿٢٢﴾ ئەوانەى بۆسپاردەو پەيمانىيان پارىزەرن، ھەرگىز خىانەت و گزى لەگەل كەسدا ناكەن. ھەوتەم: ﴿٢٣﴾ والذين هم بشهاداتهم قائمون ﴿٢٣﴾ ئەوانەى پابەندى بەشايەتییەكانىيان ھەلەدەسن، بى جىاوازى لەنىوان كەسانى دوورو نزیكد، ەك لەسوورەتى تردا ئەفەرموى: (ومن يكتمها فإنه آثم قلبه ..) بەقەرە: (۲۸۳)، ھەشتەم: ﴿٢٤﴾ والذين هم على صلاتهم يحافظون ﴿٢٤﴾ ئەوانەى پارىزگارى نوێژەكانىيان دەكەن. واتە بە رىك و پىكى دەست نوێژو پاىەكانى (نوێژ) دەپارىزن. ﴿٢٥﴾ اولئك فى جنات مكرمون ﴿٢٥﴾ ئەوانە -كە خووپەرەشتىيان ئاوايە- لەباخەكانى بەھەشتدا لەلایەن خواوہ ریز لىگراون، بە ھەر جورىك خوڤان پىيان خوڤ بىت .. بى پرواكان گالتەيان بەبەھەشت و مۇسلمانەكان ئەكرد، پىيان وابو كە ئەگەر بەھەشت راستىش بىت، ئەواپىش مۇسلمانەكان ئەكەونەو، چونكە ئەوان لەپىاوماقولا و گەورەى ھەربى! جا بەو بۆنەوہ ئەو ئايەتە ھات و فەرموى: ﴿٢٦﴾ فمال الذين كفروا قبلك مهطعين ﴿٢٦﴾ چىە و ئەوانەى بى باوہر بوون بەرەو لاى تۆ دىن ئەى پەيامبەر! ﴿٢٧﴾ عن اليمين وعن الشمال عزين ﴿٢٧﴾ لەلای راست و لەلای چەپەوہ دەستە دەستە بە پەرەگەندەيى، پاشان بىلەوہى لى ئەكەن و ھەلدىن، ەك لەئايەتییى تردا خوا ئەفەرموى: (كانهم حمر مستنفرة فرت من قسورة). بىتەرستەكان دەورى پىقەمبەريان دەداو گالتەيان پىندەكردو دەيانوت: ئەگەر ئيماندارەكان ەك موخەمەد ﷺ دەلىت بپۆنە بەھەشتەو، ئەوا ئىمە پىش ئەوانەوہ دەپۆينەبەھەشتەو، ئىنجا ئەم ئايەتە دابەزى و فەرموى: ﴿٢٨﴾ ايطمع كل امرئ منهم ان يدخل جنة نعيم ﴿٢٨﴾ ئايا ھەرىكە لەوانە بەو حالەوہ بەتەمايە بىرىتە بەھەشتىكى پەر لەنازو نىعمەت و پەر بەھەرەو لەكاتىكدا پروايان بەو پەيامبەرە نەبوو؟! ﴿٢٩﴾ كلا ﴿٢٩﴾ قەت شتى وانا بىت ﴿٢٩﴾ انا خلقناهم مما يعلمون ﴿٢٩﴾ بەراستى ئىمە دروستمان كردوون لەوہى خوڤان دەزانن، واتە: ئاوىكى بۆ گەنى قىزەون، پاشان ھىچ كارىكى چاكىشيان ئەنجام نەداو، ئىتر چۆن بەر لەوانە ئەپۆنە بەھەشتەو...؟!، ەك ئەم ئايەتەنەيش بنەرەت و بناغەى مرقوۋە باس ئەكەن: (الم نخلقكم من ماء مهين). ۲۰/۷۷. (فلينظر الإنسان مم خلق، خلق من ماء دافق). ۸۶/۵-۶. ﴿٤٠﴾ فلا أقسم برب المشارق والمغارب ﴿٤٠﴾ جاسویند بە خاوەنى خوژەلەتەكان و خوژئاواكان (رۆژو مانگ و ئەستێرەكان). ﴿٤١﴾ انا لقادرون ﴿٤١﴾ بىگومان ئىمە بەتوانا وبەدەسلەتین ﴿٤١﴾ على ان نبدل خيرا منهم ﴿٤١﴾ ئەوانە لەناو بەرىن و كەسانى باشترو چاكتر بىننە جىيان ﴿وما نحن بمسبوقين﴾ خو بۆنەو مەبەستەش كەسمان پىش ئەكەوتووہ لەدەس دەرەچوہ، واتە: ھەركات بمانەوى ئەوكارە ئەنجام ئەدەين. ئايەتى: (نحن قدرنا بينكم الموت وما نحن بمسبوقين) ۵۶/۶۰. ھەر ئەو مانايە دوپات دەكاتەوہ. ﴿٤٢﴾ فذرهم يخوضوا ويلعبوا ﴿٤٢﴾ جا كەواتە وازيان لى بىنە -ئەى پەيامبەر! ﷺ- باھەر لەقسەى پەر پووچدا پۆ بچن و گەمە بكەن، تويش بى وچان كارى خۆت ئەنجام بدە. ﴿حتى يلاقوا يومهم الذى يوعدون﴾ تادەگەن بەو رۆژەى ھەمووجار بەلنىيان پىدەدرى بە سزا، واتە: رۆژى قىامەت، جائەو كاتە ھىچ شتىك كەلكيان پى ناگەيەنىت ﴿٤٣﴾ يوم يخرجون من الأجداث سراعا ﴿٤٣﴾ ئەو رۆژەى كەلە گۆرەكانىيان بەپەلە دىنە دەرەو بۆ لاى ئىسرافىل ﴿كانهم الى نصب يوفضون﴾ دەلىت بولاى بتهكانىيان رادەكەن و تاودەدەن ﴿٤٤﴾ خاشعة ابصارهم ﴿٤٤﴾ چاويان شوپەر، شەرمەزارن ﴿ترهقهم ذلة﴾ زەبوونىەك داياندەگرى، بەرومەتيانەوہ ديارە ﴿ذلك اليوم الذى كانوا يوعدون﴾ ئەوترى: ئەمە ئەو رۆژەيە كە لەدونىادا بەلنىيان پىدرابوو، و ئەوان گالتەيان پى ئەكرد، وا ئەمرو بەچاوى خوڤان پاداش و تۆلەى دەبينن.

زۆر سوپاس بۆ خاى مېھربان كە يارمەتيدام بۆ تەواوكردنى تەفسىرى سوورەتى (معارج).

۲۱- سوورەتی (نوح) -

مەككەییە (۲۸) نایەتە

بەناوی خۆی بەخشەندی میهرەبان

ئەم سوورەتەش ھەك سوورەتە مەككەییەكانی تر باسی ئیمان و بیروباوەر ئەكات. ئینجا كەمێك درێژە بەداستانی پیری پیغەمبەرەن (شیخ الأنبياء) نوح عليه السلام دەدات ھەر لەسەرەتای بانگەوازەكەییەو، تا (توفان)ەكە، كە (۹۵۰) سالی رەبەق بوو. ھەر بۆیە بەم سوورەتەش ئەلێن سوورەتی (نوح)، لەگەڵ پێش چاوخستنی نموونەیک لە دەسەلاتی خۆی گەورە بەرامبەر بە بێ پروایان. جا بۆ یەكەم جار باسی رەوانە کردنی نوح پیغەمبەر دەكات،

ئەوجا ئەركەكانی سەرشارنی بۆ راگەیاندنی بانگەوازەكەیی و، ترساندنی قەوم و گەلەكەیی لەسزای خوا، ئەگەر نەگەرێنەو سەر ھێلی راست و دروست، شیاوی باسە چەندین سوورەتی تر بەو شیوەیە بایەخ بەم داستانە (نوح) دەدەن - سلاوی لەسەر بیئت - ھەك سوورەتی: (شعراء) .. و (مؤمنون) .. و (اعراف) .. و (انبیاء)، ھە زیاتر لە ھەموویان سوورەتی (ھود)، چونكە نزیکە (۲۵) نایەت (واتە: لە ۲۵ بۆ ۴۹)، باسی ئەو پەيامبەرە بەرزە دەكەن، ئەم سوورەتەش نمایشی ئەو دەكات كە چۆن ئەو پەيامبەرە سەرۆرە بە شەو بە رۆژ، بەناشكراو بە پەنامەكی، بە ھەموو جوړێك درێژە بە بانگەوازەكەیی خۆی داو. ھەوانە ماندوو نەبوون و كۆڵ نەدان و، نەپسان فیڕی ھەموو تێكۆشەرێك دەكات، لە ھەمووی گرنگتر دلدانەو پەيامبەرە ﷺ تازیاتر بە ئارام بیئت و، دان بە خۆیدا بگرت.

بەكورتیی: ئەم سوورەتی (نوح) - بەشیوەی كاری

جیھادی لایەنگرانی رێگە راستیی، بەرامبەر بە لایەنگرانی رێگە نارااستیی، نمایش دەكا.

نوح بێ وچان بانگی قەومەكەیی دەكا بۆ لای خوا:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * إنا أرسلنا نوحا إلى قومه﴾ بە راستیی ئێمە (نوح) مان نارە لای ھۆزەكەیی، - ھەك دەلێن - لە نیو دەورگەیی عەرەبییدا، پاش ئەو كە لە (كووفە) دا پلەیی پەيامبەریتی پێدرا: ﴿انذر قومك﴾ فەرمانمان پێدا: ھۆزەكەت بترسێنەو ھۆشیاریان بكەو ﴿من قبل ان ياتيهم عذاب اليم﴾ پێش ئەوێ سزایەكی ئێش پێگەنەری سەختیان بۆیئت لە لایەن پەروردگار یانەو ﴿قال يا قوم اني لكم نذير مبين﴾ پێی گوتن: ئەو قەوم و ھۆزی خۆم! بە راستی من ترسێنەرێکی ئاشكرا بۆتان ﴿ان اعبدوا الله﴾ پێتان دەلێم ھەر خواپەرستن ﴿واتقوه﴾ ولەسزاونا فەرمانی خو پارێژن ﴿واطيعون﴾ وگوێرایەلێم بكەن لەوێ پێتان رادەگەینەم ﴿يغفر لكم من ذنوبكم﴾

سُورَةُ نُوحٍ

سُورَةُ نُوحٍ

فَلَا أَقْسِبُكَ الْمَشْرِقَ وَالْمَغْرِبَ إِنَّا لَقَدِيرُونَ ﴿۱﴾ عَلَى أَنْ نَبْلَ خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوبِينَ ﴿۲﴾ فَذَرَهُمْ يَحْضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يَوعَدُونَ ﴿۳﴾ يَوْمَ يُخْرِجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَى نُصُبٍ يُوفِضُونَ ﴿۴﴾ خَشِيعَةً ابْتَصَرَهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذَلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿۵﴾

سُورَةُ نُوحٍ

سُورَةُ نُوحٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿۱﴾ قَالَ يَقَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿۲﴾ أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا ﴿۳﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجَكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى إِنْ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُونَ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿۴﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لِيَلَاؤُنِي فَأَنتَ أَعْلَمُ بِزِدْدِهِمْ أَعْلَىٰ إِلَّا فِرَارًا ﴿۵﴾ وَإِنِّي كَلِمًا دَعَوْتُهُمْ لِيُغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أُصْغِيَهُمْ فِي أَعَانِهِمْ وَأَسْتَعْشَوْا بَيْنَهُمْ وَأَصْرُوا وَأَسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا ﴿۶﴾ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَارًا ﴿۷﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿۸﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا لَكُمْ إِنَّهُ كَانَ عَفْفَاءً ﴿۹﴾

سُورَةُ نُوحٍ

سُورَةُ نُوحٍ

ئەو كات خوا لەگوناھەكانتەن خۆش دەبێ **﴿ و یۆخرکم الی اجل مسمى ﴾** و تەمەنتان درێژ دەكا بۆكاتیكى دیاریكراو (بۆ مردن، واتە: بە ناسوودەیی و بەھرمەندى لەژێر سیبەرى نیعمەتەكانى خۆیدا دەتانیشتەو، لەواقیعدا کردارى پیرۆزو رەفتارى جوان و شیرین دەبنە ھۆى زیادبوونی تەمەن، وەك پێغەمبەرلەم فرمودەدا دەفرموى: ((صلة الرحم تزيد فی العمر)) أخرجه الطبرانی. واتە: لە فرمودەى صەحیحدا ھاتووہ کہ پەيوەندى خزمایەتى و نەبچراندنى یەکیکە لەھوئیانەى تەمەن زیاد دەكات **﴿ إن اجل الله إذا جاء لا یؤخر ﴾** بەراستى ئەو کاتەى خوا دیاریکردووہ بۆمردن و تۆلەو سزا بەھیچ شیوہیەك دواناکەوى **﴿ لو كنتم تعلمون ﴾** ئەگەرئێوہ بزانی و بەباشى تیبگەن بربار ناوایە، جا ھەقە ئێویش تێژھویى بکەن بۆكارى چاک و، لەکارى بەدرەفتاران دوربەن.

ئینجا نوح بەمەردانەو پێغەمبەر ئاسایانە چووہ گۆرەپانى تیکۆشانەو، وە بەھەموو شیوہیەك ھول و تەقەلای لەگەڵ گەلەکەى دا تەبەشکو بگەرێنەوہ سەرھێلى راست، بەلام تا دەھات ئەوان بەولاوہ دەرویشتن، بۆیە ئەویش بەناچارى سکاڵانامەو راپۆرتیكى کارەکانى پێشکەش بەپەرورەدگارى خۆى کرد **﴿ قال رب ینى دعوت قومى لیلأ و نھار ﴾** وتی: ئەى پەرورەدگارم...! بە راستى من بەشەوو بەروژ بانگى گەلەکەم کرد بۆ ئیمان و تەوحید **﴿ فلم یزدھم دعائى إلا فرار ﴾** کەچى تادەھات زیاتر ھەل دەھاتن! **﴿ و انى کلما دعوتھم لتغفر لھم ﴾** و بەراستى ھەركات بانگم دەکردن بۆ ئیمان و تەوحید تا تۆ لییان خۆش ببیت **﴿ جعلوا اصابعھم فی آذانھم ﴾** پەنجەیان دەخستە گۆییانەوہ! **﴿ واستغشوا ثيابھم ﴾** و جل و بەرگەکانیان لەخۆیان دەپێچا، بۆ ئەوہ و تەکانم نەبیسن و نەم بینن! وەكو قورەیش بەرامبەر بە قورئان دەیانوت: ((لا تسمعوا لهذا القرآن والغوا فیہ لعلکم تغلبون)) ۲۶/۴۱. **﴿ واصرأ واستکبروا استکبارا ﴾** وە پێیان لەسەر بى برۆایى داگرت و، خۆیان زۆر بەگەورە زانى شوینم بکەون **﴿ ثم ینى دعوتھم جھارا ﴾** ئینجا من بانگەوازەکەم بۆ ئاشکرا کردن **﴿ ثم ینى اعلنت لھم واسررت لھم اسرار ﴾** وە ھەندى جاریش بەنھێنى لەگەڵیان دوام و بانگەوازەکەم پێگەیاندن، واتە: ھەموو رێگایەكى بانگەوازم گرتەبەر بۆیان، تا بەلکو بەرەو تۆ بیانھێنم **﴿ فقلت استغفروا ربکم إنه کان غفارا ﴾** جا بەردەوام پیم گوتم: داواى لیخۆشبوون لەپەرورەدگارتان بکەن، چونکە ھەمیشە گوناچۆشە، وەك پێغەمبەر ﷺ ئەفرموى: ((والذى نفسى بیدہ لولم تذنبوا لذهب الله بکم و جاء بقوم یذنبون فیستغفرون الله تعالى فیغفر لھم)) رواہ مسلم، واتە: سویند بەو زاتەى کە گیان و روحو منى بەدەستە، خوا ئەوئەندە بەخشینی لاخۆشە، ئەگەر ئێوہ گوناھ نەکەن، ئەوا لەناوتان دەباو ھۆزى تر دینى تا ئەوان گوناھ بکەن و داواى بەخشینی لیبکەن و، ئەویش لییان خۆش ببیت.

ئەوجا نوح ﷺ فرموى: ئەگەر ئێوہ برۆایین و مل راکێشن بۆ فرمانەکانى خوا، ئەو دەمە ئەویش ئەم پینج شتەتان بۆ ئەکا:

یەکەم: **﴿ یرسل السماء علیکم مدرارا ﴾** بارانتان پەیتا پەیتا بەلیژمە بۆ بەردەداتەوہ.

دووەم و سییەم: **﴿ ویمدکم بأموال وبنین ﴾** وە دارایی و کۆرى زۆرتان پى دەبەخشیت، کە ئەو دووشتە لەناو جوړە مروفتیکدا مایەى سەرورەیین.

چوارەم: **﴿ ویجعل لکم جنات ﴾** چەندین باخات و بیستانتان دەداتى کەجوانترین ھۆن بۆ رابواردن و خوشى گەلان.

پینجەم: **﴿ ویجعل لکم انھارا ﴾** ئاوو پووبارى زۆریشان بۆ بەدى دینیت کە لەژێر بنكى درەختەکانیەوہ، ئەو چۆمە ئاوہ دى و دەروات.

نوح عليه السلام هوشياريان نه کاته وه که هوی بی پوزی وبی پیتی زهویی وزارو مه پوما لاتیان و، که می نیرینه کانیان گوناخ و تاوان وبی باوه پیه.. دسا ئیوه باوه پینن ئه قورهیش! ﴿^{۱۲} **مالکم لا ترجون الله وقارا**﴾ چیتانه له گه ورهیی و شکومه ندی خوا ناترسن؟! ﴿^{۱۴} **وقد خلقکم اطوارا**﴾ خو بیگومان ئیوهی به چه ند قوئاعی دروستیکردوه: تنوکی ئاو، خوینپاره، گوشتپاره.. هتد) ﴿^{۱۵} **الم تروا كيف خلق الله سبع سموات طباقا**﴾ نایا نه تانبینیه چوئ خوا حهوت چین ئاسمانی نهوم له سهر نهوم دروستکردوه... ﴿^{۱۶} **وجعل القمر فیهن نورا**﴾ و مانگی کردوه به هوی رووناکي تیایانا، واته: ئاسمانی یه که می پی رووناک کردوته وه، وه به هه موو ئه ستره کانیس چونکه ئه وانیش هه ریه که یان مانگیکی خوئی هیه ﴿**وجعل الشمس سراجا**﴾ و خوریشی کردوه به چرا و هه موو بوونه وهر سودی لیوهره گری، وه که له می جیه دا نه فهرمووی:

سُورَةُ نُوحٍ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْهِ مِزْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمْدِدُهُ بِأَمْوَالٍ وَيَنْبِغِلُ
لَكُمْ جَنَّتٍ وَيَجْعَلُ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾
وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ
طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا ﴿١٦﴾
وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ
إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لَتَسْلُكُوا مِنْهَا
سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾ قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَأَتَّبِعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ
مَالَهُ وَوْلَدَهُ إِلَّا خُسَارًا ﴿٢١﴾ وَمَكْرُؤًا مَكْرًا كَبِيرًا ﴿٢٢﴾ وَقَالُوا
لَا تَذَرْنَا يَا اللَّهُ الْهَتِكُمْ وَلَا تَذَرْنَا وَلَا سَوَاعَا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ
وَنَسِرًا ﴿٢٣﴾ وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا ﴿٢٤﴾
مِمَّا خَطِيئَتُهُمْ أُعْرِقُوا فَأَذِلُّوْنَا إِنَّا كُنَّا بِمَا يَفْعَلُونَ قَادِرِينَ ﴿٢٥﴾
اللَّهُ أَنْصَارًا ﴿٢٦﴾ وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ
دِيَارًا ﴿٢٧﴾ إِنَّكَ إِن تَذَرْنَهُمْ يَفْسِدُوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا
كَفَّارًا ﴿٢٨﴾ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَلَدِي وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي
مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴿٢٩﴾

(هو الذي جعل الشمس ضياء والقمر نورا وقدره منازل لتعلموا عدد السنين والحساب) ۵/۱۰. ﴿^{۱۷} **والله انبتكم من الارض نباتا**﴾ وه خواي تاك و ته نياه ئیوهی له توخمه کانی زهوی روواندونی به روواندن وه که و گیا ﴿^{۱۸} **ثم يعيدكم فيها**﴾ پاشان - دواي مردنتان - نه تانگیرته وه بو ناوی و له وی به فهرمانی خوئی نه شاردرینه وه ﴿**ويخرجكم اخراجا**﴾ و نه تانه نیتته وه ده ری، له زهوی به ده ره ییان، واته: زیندووتان نه کاته وه به دادگهرانهش پاداش و توله تان ده ست نه که ویتته وه ﴿^{۱۹} **والله جعل لكم الارض بساطا**﴾ وه هه رخوایه زهوی بو ئیوه راخستوه و به راخستنیک له سهری قهرار بگرن ﴿^{۲۰} **لتسلكوا منها سبلا فجاجا**﴾ تا به ئاسانی به ریگا فراوان و دوله کانیدا برۆن، دسا بو وردنابنه وه و بیرناکه نه وه.. تا ئیمان و باوه پینن...! ﴿^{۲۱} **والمكرؤا مكرًا كبيرًا**﴾

نوح نزای شه ره قه ومه که ی ده کا:

پاش نه وهی نوح - سه لامی له سه ربی - به هه موو شیوهیه که له گه له که ییدا هه ولیدا و، بی هیواو بی ئومید

بوو ﴿^{۲۲} **قال نوح رب**﴾ وتی: ئه ی په روه ردگاری من... ﴿**انهم عصوني**﴾ به راستی نه وانه سه ریچیان کردم ﴿**واتبعوا من لم يزد له ماله وولده الا خسارا**﴾ وه که وتنه شوینی نه وکه سه که دارایی و منالی هیچی بو زیاد نه کرد جگه له زیان، واته: شوینی خاوه ن سه روهت و خاوه ن کوپانی قه ومه که یان که وتن، نه وانیش پییان وابوو که نه گهر په یه وهی له نوح بکه ن ده سه لاته که یان نامینی. جا بوئنه وه فروفیلیان له هه ژاره کانیس کردو به ره و خویان بردنیان و، ده ره نجام نه مانیش وه که نه وان دوچار بوون ﴿^{۲۳} **و مکروا مکرًا کبارا**﴾ و نه وانیش پیلان و فروفیلیکی گه وره یان بو دارشتن و، به ئاشکرا هانی خه لکه که یان ده دا بو ئازاردانی نوح عليه السلام، جا له روژی قیامه تیشدا نه مان به سه رانیان نه ئین: (... بل مکر الليل والنهار إذ تأمروننا ان نکفر بالله و نجعل له اندادا) ۳۴/۳۳.

بته کانی قهومی نوح:

﴿**وقالوا لا تذرنا الهتك**﴾ پیاو خراپه زله زله کانیان به شوینکه وتووهد کانیان گوت: قهت واز له خوا کانتان مهینن!! ﴿**ولا تذرنا ودا ولا سواعا ولا یغوٹ ویعوق ونسرا**﴾ وه واز له (وهدد) و (سواع) و (یهغووس) و (یهعووق) و (نهسر) یش مهینن.

بهلّی بۆ دوا یش بته رستی ورده ورده پهری سهند و ریژهی کیشاو له گهل رۆژگاردا هات، چونکه: **یه کهم**: قهوم و گهلیکی زۆر کۆن هه بوون پیاو و ابو که ههرچی شته ئهستیژه ئهیکات، جا له بهرئه وه ئهیا نپه رست! ته نانهت وینهو نیگاریان بۆ دهر ازاندنه وه!! له پاشان دهچوون وینه کانیان ماچ ئهکردن و، به پیروزیان دانهان و داوای کوپو رزق و شفای نهخوشیان لیده کردن، ئه مانه پیاو دهگوترا (صابئین). **دووم**: ههندی له پیاو صالح و چاکهکان له بهر پیروزی و سود و هرگرتن له کاره جوانه کانیان و، بۆ ئهوهی له یادیان نهچن وینهیان بۆ دروستده کردن و دایان دهنان ئینجا ماچیان ئهکردن و، بۆ ماوه یهکی دوور تریش په رستنیان و سوو جدهشیان بۆ بردن! ئینجا ئا لیره دا دهرئه کهوی که بۆچی ئایینی پیروزی ئیسلام وینهو په یکهرو پارازاندنه وهی گوپی مردووان قهدهغه دهکات، جگه له وهیش تا گیله پیاو پیریژن و نهزانهکان ههله نه خهله تیژن و، داوای مال و مندا ل و شفای نهخوشیان لینه کهن. ئاشکرایشه سهردانی گوپرستان پیغه مبه ر به شتیکی سووننه تی داناوه، تا ئاخیره تت وه بیر بی نیته وه.. به لام به داخه وه ئیستا له سه ر گوپره کان شتی وا ئه کری، هی مان پی شی نه قامیه تیش که وتوونه ته وه ﴿**وقد اضلوا کثیرا**﴾ وه ییگومان ئه وانه جگه له خوشیان "زۆریان گو مپا کرد ﴿**ولا تزد الظالمین الا ضلالا**﴾ وه خوا به تویش هیچ شتی زیاده مه که بۆ سته مکاران، جگه له گو مپایی، نوح سه لامی له سه ر بی پاش هه وله هه مه جو ره کانی و که لک نه بوونیان بۆیان ئه و دو عایه ی لی کردن، وهک موسا عليه السلام نژای شه ری له فیرعه ون کردو وتی: (ربنا اطمس علی اموالهم واشدد علی قلوبهم فلا یؤمنوا حتی یروا العذاب الیم). ۸۸/۱۰ ﴿**مما خطیئاتهم اغرقوا**﴾ به هو ی گوناچه کانیانه وه به تو فان نقومکران وخنکان ﴿**فادخلوا نارا**﴾ دهره نجام خرا نه ناو ناگریکی گه وره وه ﴿**فلم یجدوا لهم من دون الله انصارا**﴾ جا جگه له خوا هیچ یار مه تیده ریکیشیان ده ست نه که وت (نه بت، نه سه ر و کخیل و هوژ.

لیره دا پرسیا ری ک دیته پیش: ئایا ئه و تو فانه ئه وانی خنکان، هه موو زه ویی گرت ه وه؟ یاخود نا، وه لامی ئه و پرسیا ره له قور ئاندا نه ها تو وه.. ئه و نه ده نه بی ت که ده لی ت: ئاو له هه موو لایه که وه، ته نانه ت له نیو ته نو وره کانیشیانه وه هه لقو لی، ئه و جائه وانه ی که بر وایان به نوح هی نا بوو سواری که شتی به که بوون و، ئه ویش وهک کیو به سه ر شه پۆلی ئا وه که دا دهچوو، پاشان له سه ر کیوی (جوودی - گوودی) که له خو ره لاتی (دجله) وه یه له کوردستانی تورکیا له جیگایه که پیی ئه لین: (ئه رارات) له نگه ری گرتوو سه قامگیر بوو.

دیاره نوح زۆر سزای ده روونی چیشتوو به یه زۆر به تو په ییه که وه ئه فهرمو ی: ﴿**وقال نوح رب لاتذر علی الأرض من الکافرین دیارا**﴾ ئه ی په ره وردگارم! ته نها بی با وه ریکیش له سه ر زه ویی به زیندووی مه هی له وه (واته: هه موویان له ناو بیه)، جا خوای گه وره ویش وه لامی دایه وه، هه موو تیا چوون، ته نانه تی کوپه که ی خویشی، چونکه فهرمان بهرداری نه کردو لی و ده و ورکه وه و گوتی: (.. ساوی إلی جبل یعصمنی من الماء). ۴۳/۱۱. ﴿**انک ان تذرهم یضلوا عبادک**﴾ چونکه ئه گه ر تو وازیان لی بی نی ت ههرچی به نده کانتن له ری لانه دن و گو مپایان ده که ن ﴿**ولا یلدوا الا فاجرا کفارا**﴾ وه هیچ مندا لیکیشیان نابی، مه گه ر بی بر واو خوا نه ناس، چونکه منالی ک له ناینده دا له کوشی ئه وانه دا په ره ورده ببی ت، گومان نیه که هه ره وک خو یان دهر ده چی ت، چونکه که سی ک که (۹۵۰) سال له ناو

گه لیکدا بژی، له وردو درشتیان دهناسیت و دهنزانیټ چی له باره یاندا یه ، بویه نهو داوایه دهکات ﴿ ۲۸ رب اغفر لی ولوالدی ولمن دخل بیتی مؤمن﴾ نهی په روهردگارم! له خوږ و دایک و باوکم و نهوانه خوښ بیه که دینه مالْم به نیمان و باره روه ﴿ وللمؤمنین والمؤمنات﴾ وه له پیاوونی برودارو، ژنانی بروداریش ﴿ لا تزدد الظالمین إلا تبار﴾ وه هیچیش بوسته مکاران زیاده مه که جگه له نابود بوون وتیاچوون.

کوټای تهفسیری سوورتهی (نوح) هات.

*** **

۷۲- سوورتهی (جن)

مهکه یی یه (۲۸) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

نه سوورته وه سوورته مهکه یی یه کانی تر باس له بنه ما سهره کیه کان دهکات: یه کخوا په رستی، په یامه که ی خوا، پاداش و ټوله... به لام ته وره که ی باسی (جن) و په ریه کانه... هر شتیکیش په یوه ندی به وانه وه ببی.

جنوکه: جوړیکن له دروستکراوه کانی خوی میهره بان که - له سهر شیوه ی خویان - به چاو نابیرن، و نهوان بهر له (نادهم) ﷺ له ناگر دروستکراون.

جن یه کیکه له غه بیات که موسلمانان هر له دیرین پوژگاروه، برویان هیناوه به بوونی و، قورنای پیرزو په یامبه ری خواش ﷺ به دریزه باسیان لیده که ن، نیمه ی موسلمانیش بیگومان ودودلی گوپرایه ل و ملکه چین، چونکه له وه به ولوه هیچمان پی ناکری و، پیناوتری، قسه له جنوکه کان دهکرت هر له گوپگرتنیا نه وه بو قورنان، تا برو هینانیان.. هندی هوالی سهر سوپه نیریان دینیت.. جا بو یه که م جار باسی گوپگرتنی دهسته یه کیان نه کات، به تایبه ت نهو دهمه ی که گوپیان له قورنانه وه بوو پاشان برویان پی هینا. بوخاریی نه گپرتنه وه که په یامبه ر ﷺ له گهل چنه د که سی که له هاوه لانی چو بو بازاری (عکاظ)، جا له چولی (نه خله) دابه زی و نویژی به یانی به کو مه ل کردو، نینجا چنه د که سی که له جنوکه کان به لایانا تیپه رین و، گوپیان له قورنان خویندنه که ی په یامبه روه بوو ﷺ، ه لوپسته یه کیان کردو گوپیان بو قورنانه که گرت و به وردی دلایان دایه، جا پاش نه وه برویان هینا که: نه مه فرمودی خویو بو په یامبه ر که ی هاتوه، شیوی باسه که بلین پیغه مبه ر ﷺ نه به چاو دیتبوونی، وه نه پییشی زانیبوون که له وه دهمه دا گوپیان گرتوه.. جا خوی کارزان (قل اوحی الی انه استمع نفر من الجن) نارد/. دواتر دهراته سهر باسی سوپاس و ستایش کردیان بو خوا، دانانیان به تاک و ته نیاییدا، وه به گه وچ و نه فام دانانی نه وانه ی هاوبه ش بو خوا دانه نین.

نهوسا دیته سهر باسی هولدانیان بو دزینی وشو قسه له فریشته کان و، نینجا هولدانی پزیسک به دوایاندا و سووتاندنیان، نه لبت پاش هاتنی په یامبه ر ﷺ دبنه دوو به شه وه نیماندارو موسلمان، وه دهره نجامیشیان.. بانگه وازه که ی په یامبه رو کوپونه وه ی جنوکه کان له دهوروبه ریدا کاتی که له نویژی به یانیدا قورنای نه خویند.. ده بی په یامبه ر ﷺ دهسه لاتی خوی - به رامبه ر به دهسه لاتی خوا - رابگه یه نی و، هه موو که س پی بزانی کوټاییشی دیت به وه که زانست و زانیاریی ته واه به شته نادیاره کان ته نها لای خوی، هر نهو غیب نه زانی. مه گهر که سی که نهو خوی ناگاداری بکات. جا بو زیده ناگاداریی و، زانیاریی له م باسه یه پیم باش بوو پیکه وه نه چنه دیریه ی

خواروه له کتیبه کهی: (لاله کائی) و، لیکۆلهر وه کهی، له کتیبی (شرح اعتقاد اهل السنة والجماعة) بهرگی/ ۱۴/ ۱۲۹۱. بخوینینه وه که نه لیت:

یه کهم: نه هلی سوننه و جهامعت، ئیمان و رایان له سه ره وه یه که (شهیتان) و (جن) هر دووکیان هه، نه مهش به پیچه وانهی راو بوچوونی (فه لاسیف)ه!

(ئین تهیمیه) رحمه تی خوی لی بی نه لیت: (وجماهير الأمم يقرون بالجن ولهم معهم وقائع يطول وصفها، ولم ينكر الجن الا شرذمة قليلة من الجهاد المتفلسفة والأطباء ونحوهم/ الفتاوى ۳۲-۱۹. له قورئانی پیروژدا هاتوو که: (جن) یه کان نه بیستن، قسه نه کهن، تیده گهن و ژیری و فامیان وه نادمی هیه و ته کالیفی شهرییان له سه ره: (وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون) الذاریات/ ۵۶. (قل أوحى أنه استمع نفر من الجن فقالوا إنا سمعنا قرآنا عجبا.. له فرموده شیدا هاتوو که پیشهوا (بوخاری) له (نه بوو هوریه ره) وه ده گپێته وه: ((أمرني النبي ﷺ أن احتفظ بركاة رمضان، وأتاني آت من الليل فجعل يحثو من الطعام فأخذته فقلت لأرفعنك إلى رسول الله ﷺ قال: دعني فأني محتاج وحالي شديدة وعلي عيال فخليت سبيله، فلما أصبح قال النبي ﷺ: يا أبا هريرة ما فعل أسيرك الليلة.. قال: يا نبي الله: زعم أنه محتاج وحاله شديدة فرحمته، قال: أما إنه قد كذبك وسيعود. فلما كان الليلة الثانية وجده فخبأ فأخذه فقال: لأرفعنك إلى رسول الله ﷺ زعمت أنك لا تعود فقد عدت، قال دعني فأني محتاج وحالي شديدة فخلی سبيله فلما أصبح قال النبي ﷺ: يا أبا هريرة! ما فعل أسيرك الليلة؟ قال: يا رسول الله ﷺ: شكى حاجة وعيالا واني رحمته فخليت سبيله قال: قال أما إنه قد كذبك وسيعود، فلما كان الليلة الثالثة وجده ففجعنا فأخذه، فقال: لأرفعنك إلى رسول الله ﷺ هذا آخر ثلاث ليال زعمت أنك لا تعود ثم تعود، قال دعني أعلمك كلمات ينفعك الله بها قال: وكانوا حريصين على الخير. قال إذا أخذت مضجعت فاقرا آية الكرسي من أولها إلى آخرها فإنه لن يزال عليك من الله حافظ ولا يقربك شيطان حتى تصبح. فقال النبي ﷺ: ما فعل أسيرك الليلة.. قال: يا نبي الله علمني كلمات زعم أن الله ينفعني بها قال: وما هي؟ قال: أمرني أن اقرأ آية الكرسي من أولها إلى آخرها فإنه لن يزال علي من الله حافظ ولا يقربني شيطان حتى أصبح. قال: أما إنه قد صدقك وهو كذوب أتدري من يخاطبك يا أبا هريرة..؟ قال لا، قال فذاك شيطان)) كورتهی مانای نه فرموده یه نه مهیه که: نه بوو هوریه ره خوی لی رازی بی فرمانی پیکرا که سه رفیره ی مانگی ره مه زان چاک هه لگری و بیپاریزی که چی سی شهو له سه ره یه، یه کی له جن پهیدا نه بی و به شیک له خوراکه کهی ده باو، نه میش هه رسی شه وه که نه گری و، نه یه ویت بیبات بو لای پیغه مبه ره ﷺ به لام نه مان و ته وه ده کات و ده لی: محتاج و نه مجاره و ازم لی بینه مه رج بیت نه یه مه وه، به لام هه رسی جاره که په یمان و به لینه که ی نه شکینی و هه دیته وه.. له شهوی کو تاییدا پیغه مبه ره ﷺ فرمووی: نه بوو هوریه ره! زانییت نه وه کی بوو..؟! وتی: نه خیر، نه ویش فرمووی: نه وه شهیتان بوو!. (ئین ههزم) کاتی که قسه له (جن و شهیتان) نه کات نه لیت: (وقد جاء النص بذلك وبأنهم أمة عاقلة مميزة متعبدة موعودة، متوعة متناسلة يموتون، وأجمع المسلمون كلهم على ذلك، نعم والنصارى والمجوس والصابئون وأكثر اليهود حاشا السامرة فقط فمن أنكر الجن أو تأول فيهم تأويلا يخرجهم به عن هذا الظاهر، فهو كافر مشرك حلال الدم والمال. قال تعالى: (أفتتخذونه وذريته أولياء من دوني). وه نه فرموده یه ش هاتوو: ((إن الجن على ثلاثة أثلاث: فثلث لهم أجنحة يطیرون فی الهواء، وثلث حیات وکلاب، وثلث یحلون ویطعنون)). رواه الحاكم فی المستدرک/ ۲/ ۵۶، وقال: صحيح الإسناد ووافقه الذهبي. دووهم: قورتوبی.. له ته فسیره کهیدا نه لیت: (به پی ره وه تهی ده قی قورئان و فرموده کان، پیغه مبه ره ﷺ جنیه کانی

نهدیتووه، ئیمامی (موسلیم) و (ترمزی) له (ئین عه‌باس) ه وه ده‌گیرنه‌وه: ((ما قرأ رسول الله ﷺ على الجن وما رآهم...)). واته: پیغه‌مبه‌ر ﷺ: نه قورئانی به‌سه‌ر جندا خوینده‌وه، نه‌بینینیشی، به‌لکو هه‌ر گویان بۆ گرتبوو. به‌لام له‌ریوایه‌تیکه‌ی دیکه‌دا پێشه‌وا (موسلیم) له (عامیری شه‌عبیه) وه هی‌ناویه‌تی: ((اتانی داعی الجن فذهبت معه فقرات عليهم القرآن)) ئەم فرمودیه به‌لگه‌یه له سه‌ر ئه‌وه‌ی دیونی و قورئانی به‌سه‌ردا خویندوون، وه ئیمامی (به‌یه‌قی) ئەلیت: (ولیس بممتنع ان یراهم النبی ﷺ فی صورهم كما یرى الملائكة). (به‌نده) ش ئەلی: بۆ پیغه‌مبه‌ران دروست بووه جن ببینن.

سێیه‌م: سه‌باره‌ت به‌وه که (جنی بپرواته نیۆ لاشه‌و جه‌سته‌ی ئاده‌میه‌وه، ئیمامی (ئین ته‌یمیه) ئەلیت: (دخول

الجن فی بدن الإنسان ثابت باتفاق اهل السنة والجماعة). وه‌گوتویه‌تی: (ولیس فی ائمة المسلمين من ینکر دخول الجنی فی بدن المصروع وغيره، ومن انکر ذلك وادعی ان الشرع یکذب ذلك، فقد کذب علی الشرع، ولیس فی الأدلة الشرعیة ما ینافی ذلك).

جن گویان بۆ قورئان گرت و ئیمانیان پێ هی‌نا:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * قل اوحی الی انه استمع

نفر من الجن﴾ ئەه‌ی پیغه‌مبه‌ر! ﷺ بلی: له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگارمه‌وه وه‌حیم بۆ‌کراوه که چه‌ند که‌سی‌ک له‌جیه‌کان گویان راگرت بۆ قورئان خوینده‌که‌م ﴿فقالوا انا سمعنا قرأنا عجباً﴾ جاوتیان: بی‌گومان ئی‌مه‌ گویمانگرت بۆ قورئانیکی سه‌یروسه‌مه‌ره له‌رووی هۆنینه‌وه، ره‌وانبێژیی و، خو‌شخوانیه‌وه، واته: هه‌قه عه‌ره‌به‌کانیش پتر تیژپه‌ویان کردبا بۆ بپرواهیان پێی، چونکه به‌زمانی ئه‌وان هاتووه، چاک تی‌ئه‌گه‌ن و ده‌زانن که چه‌نده په‌وانبێژه... که‌چی له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا هه‌ر ئه‌مرۆ سبه‌ینی ئه‌که‌ن! به‌لام جیه‌یه‌کان هه‌ر ئه‌و ده‌مه‌ی که بیستیان موسلمان بوون ﴿یهدی الی

سُورَةُ الْجِنِّ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا ﴿١﴾ يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَمْ نُشْرِكْ بِهِ أَحَدًا ﴿٢﴾ وَأَنَّهُ عَلَىٰ حُدُودِنَا خُذْ عَلَيْنَا حَصْرًا وَلَاؤُلَدًا ﴿٣﴾ وَأَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَىٰ آلِهَتِنَا آلِهَةً حَبَشَةً أَوْ أَنَا ظَنَنَّا أَن لَّنْ نَقُولَ الْإِنسَ وَالْجِنُّ عَلَىٰ اللَّهِ كَذِبًا ﴿٤﴾ وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ﴿٥﴾ وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَن لَّنْ بَيْعَتُ اللَّهِ حَدًّا (٦) وَأَنَّا لَنَسْنَا لَلسَّمَاءِ فُجُودَهَا مِلَّتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا ﴿٨﴾ وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقْعِدًا لِّلشَّمْعِ فَمَن يَسْتَمِعِ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شِهَابًا رَّصَدًا ﴿٩﴾ وَأَنَّا لَا نَدْرِي أَشَرٌّ أُرِيدَ بِمَن فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رُدًّا ﴿١٠﴾ وَأَنَّا مَتَّاءُ الصَّلَاةِ وَوَسَادُونَ ذَٰلِكَ كُنَّا طَرِيقَ قُدِّدًا ﴿١١﴾ وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّنْ نَعْجَزَ اللَّهُ الْأَرْضَ وَلَنْ نَعْجِزَهُ هَرَبًا ﴿١٢﴾ وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْمَدَىٰ أَمَاتِيَهُ فَمَن يُّؤْمِنُ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾

وَأَنَّهُ

الرشد قأما به﴾ ئه‌و قورئانه، هیدایه‌ت و پێنمایی ده‌کات بۆ پێ‌پاست و هه‌ق، ئی‌مه‌ش بپرومان پێهینا ﴿ولن نشرك ربنا احدا﴾ وه‌رگیز هه‌چ که‌سی‌ک ناکه‌ینه‌شهریک و هاویه‌شیی په‌روه‌ردگارمان ﴿٢﴾ وانه تعالی جد ربنا﴾ وه به‌پاستی گه‌وره‌یی و مه‌زنی په‌روه‌ردگارمان به‌رزوبلنده ﴿ما اتخذ صاحبة ولا ولدا﴾ نه هه‌چ ژن و نه هه‌چ منالیکه‌ی بۆ خۆی دانه‌ناوه، چونکه ئه‌وانه بۆ پێ‌ویستین، خواش له‌هه‌موو شتێک بێ نیازه، قسه‌ی ئه‌م جیه‌یه‌ش بۆ به‌درو‌خسته‌وه‌ی عه‌ره‌به‌کانه که‌ئوان پێیان وابوو خوا له‌جنۆکه‌کان ژنی هی‌ناوه، فریشته‌کان له‌و ژنه‌ن ﴿٤﴾ وانه کان يقول سفیها علی الله شططا﴾ وه به‌پاستی هه‌رزه‌که‌مان (ئیبلیس) قسه‌ی ناپه‌سه‌ند و نابه‌جیی ده‌رباره‌ی خوا ده‌کرد: به‌وه‌سفکردنی شهریک و هه‌بوونی ژن و منالی هه‌یه! ﴿٥﴾ وانا ظننا ان لن نقول الإنس والجن علی الله کذبا﴾ وه‌ئیه‌ قه‌ینمان بوو که هه‌رگیز ده‌سته‌ی ئاده‌میی و، جنی درۆ له‌بۆ خوا هه‌لنا به‌سن.. که‌چی کاتی قورئانمان

بیست زانیمان زیاده رهوی زوریانکردوه ﴿ **وانه کان رجال من الإنس يعوذون برجال من الجن** ﴾ بیگومان پیانگه لیک له ناده میی پهنایان دهرده به پیانوانی له جینیان، له سهفه ریاندان به شهو تا له وشتانه ی که مه ترسیان هه بوو بیانپارینن؟! ﴿ **فزاوهم رهقا** ﴾ جا جینیانکانش ئه وه یان قوزته وهو زیاتر گومراوو سه ر لیشیواوو ماندوو یانکردن. (ئه بوو سه عوود) نه لی: ئه گهر پیانویک ریی که وتبا جیگایه کی چولّه وانیه وهو شهوی به سه ردا هاتباو ترسی لی نیشتا

له پیش ئیسلامدا هه رکاتی عه ره به کان له دۆل وشیویکدا شهویان به سه را بهاتییه، زۆر ئه ترسان له جنۆکه ی ئه و دۆل وشیوه، ئینجا پهنایان دهرده بهر گه وره که یان تا پهنایان بدات له زیانی جنۆکه ی ئه و ناویه، وه ئه یانگوت: (اعوذ بسید هذا الوادی من سفهاء قومه)! په نا ده به مه بهر سه رهوکی جنۆکه ی ئه م دۆل وشیوه، تانه فامه کانی نازارم نه ده ن.

وه یان ئه گهر نه خوش بکه و تنایه نووشتیه یان ئه کرد به خوینا، یان پارچه داریک، یان په پوی سه رگۆپکیان هه ل ئه گرت.... وه یان زۆر کهس له مروقه کان پهنایان ئه برده بهر چه ند مروقیکی تر (وهک جوکی و، جا دوگه رو، فالجی.. وه داوی نوشته ی دیوه به ندیان لی ئه کردن تا بیانپارینن له زیانی جنۆکه.. ئینجا ئه وانه بو گه رمکردنی بازارپی خوینان ئه و نه ده ی تر ئه یان ترساندن له دیوو جنۆکه ﴿ **وانهم ظنوا کما ظننتم ان لن یبعث الله احدا** ﴾ وه به راستی ئه وانیش گومانیان وابوو وهک ئیوه گومانتان وابوو که ئیتر خوا هیچ که سیک زیندوو ناکاته وه داوی مردن، یان هیچ پیغه مبه ریچک نانیری، وا ئیستا حالی بووین و ئه زانین که خوا مردوان زیندوو ده کاته وه و پیغه مبه ریش ده نیری ﴿ **وانا لمسنا السماء** ﴾ وه به راستی ئیمه به ره و ئاسمان کشاین بو زانینی هه وال و، ده نگ و باس ﴿ **فوجدناها ملئت حرسا شديدا وشها** ﴾ جابینیمان پره له پاسه وان ی به هیژو پریشکی ئاگری سوتینهر.

ماموستا (شیخ موحه ممه دی خال) ده لی: ده بی ئه و پاسه وانانه غهیری (شهب) بن و له ئاسمانیشدا بن، واته: له و بۆشایه دا بن که له ده وری زه ویدایه. جا ئه م پاسه وانانه به هه ر ماده یه کا - له ئاسمانه وه بیث - هه ل ته قین، خیرا له ناوی ده بن، له وهیش ئه چی که هه ر پارچه ئه ستیره یه که له بۆشایی ده ره وه ی ئاسمانه وه بیث و پروو بکاته سه ر زه و ی خیرا جو ره (پروتۆنیک سارد) پیا هه ل ئه ته قی و ئه یسوتینی و نایه لی بگاته زه و یی، مه به ست له (شهب) یش ئه و پارچه ئه ستیره نه - خوایش چاکتر ئه زانی - که له گه ل زه ویدا به ده وری رۆژا ئه سوپینه وه، وه له بهر بچووکی خوینان به ئاسمانه وه ناییرین، وه به ملیو و بلیو و له کۆمه له ی رۆژی ئیمه دا بلاو بوونه ته وه، وه له شوین خوینان ئه ترازین و رووه زه و یی ئه کشین. ﴿ **وانا کنا نقعد منها مقاعد للسمع** ﴾ وه به راستی ئیمه پیش هاتنی قورئان له هه ندی جیگای ئاسماندا داده نیشتن بو گوینگرتن له هه وال و ئه خباری فریشته کان ﴿ **فمن یستمع الآن یجد له شهابا رصدا** ﴾ جا ئیستا ئه وه مان بیه ویت گوی بگری بو وهرگرتنی ئه و هه وال و وتوو ویزه یه، یه که سه ر نه یزه کیکی ئه ستیره له که مینایه و بوی ده هاو یژریت. ﴿ **وانا لا ندری اشر ارید بمن فی الارض** ﴾ وه به راستی ئیمه ده مانزانی نایا خوا ویستی زیانی بووه به خه لکی سه ر زه و یی به حیراسه تی ئاسمان له گوینگرتن بو هه واله کانی ﴿ **ام اراد بهم ربهم رشدا** ﴾ یا خود په ره ردگاریان ویستی خیرو چاکه ی بووه پیان؟! ﴿ **وانا منا الصالحون ومنا دون ذلك** ﴾ وه به راستی ئیمه که سانی چاک و باشمان تیا هه ن، وه له خوار چاکانه وه شمان تیدا هه ن ﴿ **کنا طرائق قددا** ﴾، ئیمه جارار ریبازگه لی کمان گرتبووه بهر، واته: هه ر ده ستیه که مان له سه ر ریگه و ریبازیکی بووین و کهس خه تی که سی نه ئه خوینده وه هیچ که سیکی گوی بو ئه و تر نه ده گرت، تا ئیسلام هات، ئیتر پاش ئه وه وائیسته له هه ولی

یہ کگرتنداین. ﴿۱۳﴾ **وَاَنَا ظَنُّنَا أَنَّ لَنَا نَعِجَ اللَّهُ فِي الْأَرْضِ** ﴿۱۳﴾ وہ ٹیمہ نہ مانزانی کہ قہت ناتوانین لہ ژیر دہسہ لاتی خوادا دہرچین لہ زہویدا ﴿۱۴﴾ **وَلَنْ نَعِجَ هَرَبًا** ﴿۱۴﴾ و ناتوانین بہہ لاتن لہ دہستی ہہ لبیین.. بہ لام بہ داخوہ سوودمان و ہر نہ گرت لہو زانینہ، جا تکایہ ٹیوہ وک ٹیمہ مہبن ﴿۱۵﴾ **وَاَنَا لَمَّا سَمِعْنَا الْهَدَىٰ آمَنَّا بِهِ** ﴿۱۵﴾ وہ کہ ٹیمہ کاتی گویمان لہ رینمای (قورٹان) بوو، یہ کسہر ہرومان پیگردو وک ٹیوہ نہ بووین ﴿۱۶﴾ **فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا** ﴿۱۶﴾ ٹینجا ٹیوہی ٹیمان بیٹیت بہ پەرہردگاری خوئی، ٹیتر لہ لیکہ مگردنی چاکہ کانی ناترسیٹ، لہوہ ستہم و غہدری لیبکری، چونکہ خوا زور دادگہرہ، ستہم لہ ہیچ کہسیک ناکات. ﴿۱۷﴾ **وَاَنَا مَنِ الْمُسْلِمُونَ وَمَنَا الْقَاسِطُونَ** ﴿۱۷﴾ وہ بیگومان لہ ناو ٹیمہدا پاش بیستنی قورٹان کہسانی موسلمان ہہیہ، وہ کہسانی لہ ری لادہریشمان تیدایہ، واتہ: وہک ٹیوہ بووینہ دووبہش، ہرودارو، بی ہروا ﴿۱۸﴾ **فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا** ﴿۱۸﴾ جا ٹیوہ کہسہی ہروای ہیٹاو ملکہ چببو، دیارہ ٹیوانہ ری راستیان گرتوہ و بہختیارو سہر فرازن ﴿۱۹﴾ **وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا** ﴿۱۹﴾ بہ لام خوانہ ناس و ستہمکاران (ٹیوانہ مان ہروایان نہ ہیٹا) دہبنہ دہسہ چیلکہی دوزخ. جا لیردا وت و ویژنی جنیہ کان تہواو دہبیٹ. ﴿۲۰﴾ **وَأَن لَّوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ** ﴿۲۰﴾ وہ بہ راستی ٹیگہر ٹیو خہ لکہ (ٹادہمی و جن) ری ٹیسلامیان راست گرتبا ﴿۲۱﴾ **لَاسْقِينَاهُمْ مَاءً غَدَقًا** ﴿۲۱﴾ ٹیو حہلہ ٹاویکی زورمان پیدہ نوٹشین و پیت ٹیوہ کتہ مہزراو باخ و بیستانہ کانیانہوہ.

وَأَنَا مَنِ الْمُسْلِمُونَ وَمَنَا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا ﴿۱۸﴾ وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿۱۹﴾ وَالْوِاسْقِيُّ عَلَى الطَّرِيقَةِ لَاسْقِينَاهُمْ مَاءً غَدَقًا ﴿۲۰﴾ لَنفْتَنَهُمْ فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿۲۱﴾ وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿۲۲﴾ وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿۲۳﴾ قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أَشْرِكُ بِهِ أَحَدًا ﴿۲۴﴾ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿۲۵﴾ قُلْ إِنِّي لَن يُخْرِجَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿۲۶﴾ إِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا ﴿۲۷﴾ حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَائِدَةً فَسِيعَلُمُونَ مَنْ أَضَعَفَ نَاصِرًا وَأَقْلَعَ عَدَدًا ﴿۲۸﴾ قُلْ إِن أَدْرَيْتُ أَقْرَبُ مَا تَدْعُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا ﴿۲۹﴾ عَلِيمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿۳۰﴾ إِلَّا لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُرْسِلَ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿۳۱﴾ لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رَسُولَهُ رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿۳۲﴾

شورہت.. ٹیوانہ ہہموو ٹیو تاقیکردنہ و ہن لای خوای گہورہ ﴿۱۸﴾ **وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ** ﴿۱۸﴾ وہ ٹیوہی لہ یادی پەرہردگاری خوئی، واتہ: لہ قورٹان روو وەرگیڑی ﴿۱۹﴾ **يَسْلُكُهُ عَذَابًا صَعَدًا** ﴿۱۹﴾ خوا دہیخاتہ ناوسزایہ کی سہختہوہ.. بہلی ہر قہوم و گہلیک لہریگای خوا لایداو رووی کردہ کہیف و خوشی و، رابواردن ٹیوہ بہرہبرہ خوا لہ ناوی ٹیبات، ٹیگہرچی ٹیستانیش وادیار نہ بیٹ.

مزگہوتہ کان مالی خوان، بی لہ خواش ہاوار لہ کہس مہکەن:

﴿۱۸﴾ **وَأَن الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا** ﴿۱۸﴾ وہ خوا و حی بؤکردوم کہ بہ راستی مزگہوتہ کان تاییہ تی خوان، جالہ گہل خوادا ہاوارو ہانا بؤ کہسی تر مہبن، واتہ: ہر خوا بیہرستن تیایانداو، وینہو نیگاری بتانی تیا ہل مہواسن و، ہاواریش تہنہا لہو بکہن ﴿۱۹﴾ **وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ** ﴿۱۹﴾ وہ کاتی بہندہی خوا (موحہمہد) ﷺ بؤ

خواپهرستی هه‌لساوه‌هر خوای ده‌پهرست له نوێژه‌که‌یدا **﴿کادوا یكونون علیه ابدا﴾** جنیه‌کان خه‌ریک بوو دابارنه سه‌ری له‌به‌ر سوور بوونیان له‌سه‌ر بیستنی قورئان (وه‌ک ئین عه‌باس ده‌لێت). **﴿قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي﴾** به‌بت‌ه‌سته‌کان ب‌لێ: من ه‌هر په‌روه‌ردگاری خۆم ده‌پهرستم **﴿وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا﴾** و‌که‌سیش نا‌که‌مه شه‌ریک و هاو‌به‌شی (نه‌ ئاده‌می، نه‌بت). **﴿قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا﴾** وه‌پێیان ب‌لێ: ئه‌ی پێغه‌مبه‌ر! ﷺ به‌راستی من ه‌یچ جو‌ره‌ زیان و قازانجێکم به‌ده‌ست نیه‌ بۆتان، به‌ل‌کو زیان و قازانج ه‌هر به‌ده‌ستی خوایه‌. **﴿قُلْ إِنِّي لَنْ يَحْیِرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ﴾** پێیان ب‌لێ: به‌راستی ه‌یچ که‌سی‌ک نیه‌ په‌نام بدات له‌ناستی سزای خوادا، نه‌گه‌ر سه‌رپێچی ب‌که‌م **﴿وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا﴾** وه‌ ب‌ی له‌ویش ه‌یچ په‌ناکه‌یه‌ک نیه‌ هه‌لب‌ێم بۆی، واته‌: یاریده‌ده‌رو پشتیوانی‌ک شک نا‌به‌م تا په‌نام بدات، ئیتر چۆن بێمه‌ سه‌ر قسه‌ی ئیوه‌؟! **﴿إِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ﴾** ه‌یچ شتی‌کم به‌ده‌ست نیه‌ بۆتان، جگه‌ له‌ به‌لاغی‌ک له‌ خاوه‌دو له‌ په‌یامه‌کانیه‌وه، که‌وابوو ده‌بی په‌یامه‌که‌ی خوا به‌رێک و پێکی را‌بگه‌یه‌نم، ئه‌گینه‌ خوا سزام ئه‌دات **﴿وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾** و ئه‌وه‌ی له‌فه‌رمانی خواو پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی سه‌رپێچی ب‌کا به‌ لادان له‌ ته‌وحیدو شه‌ریعه‌تی خوا **﴿فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا﴾** جا بێگومان ئه‌وه‌ ناگه‌ری دۆزه‌خی بۆ ئاماده‌ کراوه‌، به‌هه‌تا هه‌تایی و هه‌میشه‌یی تییدا ده‌مینێته‌وه... **﴿حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ﴾** تا کاتی هه‌ره‌شه‌و ئه‌وسزایه‌یان بینی که‌ هه‌ره‌شه‌یان پی لێده‌کری‌ت له‌لایه‌ن خواوه **﴿فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضَعُفٌ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا﴾** ئه‌و ده‌مه‌ ئیتر ئه‌زانن چ که‌سی هاو‌کاری و پشتیوانی لاوا‌زتره‌و ژماره‌ی له‌شکرو سوپای که‌م‌تره‌، ه‌یچ گومان نییه‌ که‌ خوا یارمه‌تیده‌ری موس‌لمانانه‌، که‌وابوو موس‌لمانانه‌کان یارمه‌تی ده‌ریان به‌هێزتره‌و ژماره‌یان زیاتره‌، چونکه‌ خواو فره‌شته‌کانیشیان له‌گه‌له‌.

پێغه‌مبه‌ریش نازانی قیامه‌ت که‌ی دێ:

﴿قُلْ إِنْ أَرِدْ أَقْرَبَ مَا تَوَعَدُونَ﴾ پێیان ب‌لێ: من نازانم ئایا ئه‌وه‌ی هه‌ره‌شه‌تان پی لێده‌کری‌ت له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگارتانه‌وه‌ نزیکه‌ بێته‌ سه‌رتان به‌هاتنی روژی قیامه‌ت **﴿أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا﴾** یا خواوه‌ندم ماوه‌یه‌کی بۆ داده‌نی؟ ئیتر ئیوه‌ بۆ گالته‌ ئه‌که‌ن و به‌سووک ته‌ماشای رووداوه‌کانی روژی دوا‌یی ئه‌که‌ن **﴿عَالَمُ الْغَيْبِ فَلَا يَظْهَرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا﴾** ئه‌و زاته‌ زانای نادیا‌رو غه‌یبه‌، غه‌یبی خۆی بۆ ه‌یچ که‌سی‌ک ده‌رناخا و ئاشکرا نا‌کا **﴿إِلَّا مَنْ أَرْضَىٰ مِنَ رَسُولٍ﴾** مه‌گه‌ر بۆ په‌یامبه‌رێک که‌ خۆی لێی رازی بێت، ئه‌و‌حه‌له‌ ئاگاداری هه‌ندی له‌نه‌ه‌نییه‌کانی خۆی ده‌کات، که‌وابوو غه‌یب زانین، تاییه‌ته‌ ته‌نها به‌زاتی په‌روه‌ردگارمانه‌وه‌ (جل جلاله‌) ئیتر ه‌یچ که‌سی‌ک په‌ی پێ نابات، مه‌گه‌ر که‌سی‌کی خاوه‌ن خووی جوان و شیرین و پاسا‌ل و ملکه‌چ بۆ فه‌رمانه‌کانی خوا له‌په‌یامبه‌ران، وه‌ک (عیسا‌ی کو‌ری (مه‌ریه‌م) ئه‌وه‌بوو ئوممه‌ت و گه‌له‌که‌ی خۆی به‌گه‌لێ شت - که‌ ئه‌وان نه‌یان ئه‌زانی - ئاگادار کرد: (وَأَنْبِئْكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدْخُلُونَ فِي بُيُوتِكُمْ...) ۴۹/۳. **﴿فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا﴾** جا بێگومان ئه‌وکاته‌ په‌روه‌ردگارت فره‌شته‌ ده‌کاته‌ پاسه‌وانی له‌پێش و له‌ پشتیه‌وه‌ بۆ پاراستنی له‌ده‌ستی شیاتین و دزینی بۆ جووکیه‌کان **﴿لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رَسُولَاتِهِمْ﴾** بۆ ئه‌وه‌ی بزانی و ئاگادار بێت که‌ به‌راستی پێغه‌مبه‌ران به‌رێک و پێکی په‌یامه‌کانی په‌روه‌ردگاری خۆیانیا‌ن را‌گه‌یاندووه‌، به‌و شیوه‌یه‌ی که‌ بۆیان سه‌روشتکراوه‌ ب‌ی زیادو که‌م، واته‌: خوای په‌روه‌ردگار چاودێری په‌یامبه‌رانی خۆی ده‌کات، به‌ فره‌شته‌ تا به‌ناسانی په‌یامه‌که‌یان بگه‌یه‌نن. **﴿وَاحْطَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ﴾** وه‌خوا به‌هه‌موو شتی‌کی‌شان ده‌زانی و به‌ناگایه‌و ه‌یچ شتی‌کی لا‌ بزر ناب‌ی **﴿وَاحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا﴾** وه‌هه‌موو

شتىكىشى بەورد ئەژماردوۋە ھەرچى لەزەۋىيى و، لەئاسماندايەو دلوپە دلوپى باران و، لم و زىخ و بەردە وردەو گەلای داران و كەفى سەر دەرياجەكان.

بەكورتى: ھىچ شتىكى لا ناديار نىيە ئىتر چۆن ئاگادارى ئەو وەحىي و سروسە نىيە بۆپەيامبەرانى ئەنئىرى، تائەوان بتوان درىغى و كەمتەرخەمى تىابكەن؟.

زۆر زۆر سوپاس بۆ خۋاي جوانكار و دلۇقان كە يارمەتيدام بۆ تەواوكردنى تەفسىرى سوورەتى (جن).

*** **

۷۲- سوورەتى (موززە مەیل ۱)

مەككە يىيەو (۲۰) نايەتە

بەناۋى خۋاي دەھندەو مېھرەبان

سوورەتى (موززە مەیل) پاش سوورەتى (قەلەم) ھاتوۋە، كورتە باسكى ژيانى پىغەمبەر ﷺ باس ئەكات، بەتايىبەت خۇيەكلا كەردنەۋەيى و، شەو نوپژەكانى و، قورئان خويىندەكەي، دەشتوانى بلىيت: تەۋەرەكەي سەرچەم ھەر باسى پەيامبەر ﷺ، ھەر بۆيەش پىي دەلئىن: سوورەتى (المزمل). پەيامبەر ﷺ ئەو كاتە كە لە ئەشكەۋتى (حراء) دا خەرىكى خۋاناسىن بوو، جبرىل ھات و يەكەم وەحى و سروسى بۆ ھىنا، جا لە قورسى و گرانى ئەو پووداۋە ترس و لەزىكى زۆرى ئىشت و دلى زۆر بى تاقەت بوو، بارى سەرشانى زۆر گران بوو، بۆيە زۆر بەپەلە گەپرايەۋە بۆ لاي خاتو (خەدىجە) و فەرموۋى: ((زملونى، زملونى = دامپوشن دامپوشن)) بەپراستى ئەترسم توۋشى شتىك بوۋم! لەۋە ئەترسا كە لەئايىندەدا نەتوانى ۋەك پىيۋىست ھەئسى بەئەنجامدانى ئەركەكانى سەرشانى خۇي، بۆيە ئاۋا توۋشى ئەو دلئەنگى و نارەحەتەيە بوو.. ئەگىنە پەيامبەرىكى خۇشەۋىستى ئاۋا ھەرگىز ترسى ئەۋەى نايىت و نايشتىست كە دەستى ئى ۋەشىنرايىت. سوورەتەكە بەۋشەيەكى زۆر ناسكپەرۋەرەنەو پەر لەسۆزو مېھرەبانى لەلەين پەرۋەردگارەۋە دەست پى ئەكات، ۋەك بىەۋى ماندوۋ نەبوۋنى لە پەيامبەر بكات ﷺ، بەتايىبەت ئەو ماۋەيەش زۆر خۇي ماندوۋ ئەكرد بە شەۋنوئىژ، و قورئان دەۋر كەردنەۋەۋە، لەبەر خۇشەۋىستى ۋە رەزايەتى خۋاي گەرە.. ئىنجا باسى گەرەيى و مەزنىي و قورسىي وەحى (سروش) بۆ دەكات، تا بايەخىكى زۆرى بداتى، زۆر بەبىدارىي و ھۆشيارانە ھەۋلى پىادەكردنى بدات. فەرمان ئەدات بەپىغەمبەر ﷺ كە لەبەرەمبەر ئەشكەنجەي ھاۋبەش پەيداكارەنەۋە دان بەخۇدا بگرى: (واصر على مايقولون واهجرهم هجرا جميلا..)، ھەرەشەيەكى زۆر قورس و سەخت ىش لە ھاۋبەش پەيداكارەن دەكات و دەيانترسىنى بەسزاي رۆژى دوايى، ئەو رۆژەي كەسەرى مندالانى تيا سىي ئەبىت. كۆتايىشى دىت بەسوۋ كەردنى ئەرك و بارى سەرشانىان، تا بتوان لەپال ئەۋەشدا ژيان پەيدا كەن.

ئەي پىغەمبەر! شەۋ ھەستە بۆ نوئىژ:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * **يا ايها المزمل** ئەي كالە بالە پىچاۋ! ئەي ئەو كەسەي لەرزت ئى ھاتوۋە خۇت داپۇشيوە! ئەي پىغەمبەر ﷺ! **﴿قَمِ اللَّيْلُ إِلَّا قَلِيلًا﴾** شەۋ ھەستە ۋان لەخۇپىنچانەۋە بىنەو گور بەخۇت بدە و نوئىژ بكة مەگەر كەمەكىكى شەۋ نەبى بۆ خەۋو ھەۋانەۋەت **﴿نصفه اوانقص منه قَلِيلًا﴾** ئەۋىش بەم شىۋەيە: نىۋەي (شەۋ) يا ھەندىكى ئى كەم بكةۋە. (ئەگەر شەۋگار درىژ بوو). واتە: شەۋ نوپژەكەت ھەموۋكاتەكانى شەۋگارى پى مەگرەۋە، چونكە ماندوۋ دەبىت، بەلكو سىيەك باشە. **﴿أوزد عليه﴾** يان زىياترى بكة. ئەگەر شەۋگار

کورت بوو. واته: بیکه به سی به شه وه، دو به شه یه شه، له وه زیاتر نه بی، نه وه که به هو ی نه وه وه نه توانی نیس وکاری په یامبه ریته تی به ی به یوه، وه که له سوورته تی (نیسرا) دا نه فمرمو ی: (ومن الليل فتهدد به نافلة لك عسى ان يبعثك ربك مقاما محمودا). ۷۹/۱۷. ﴿ **ورتل القرآن ترتیلا** ﴾ زوړیش به ناهسته و له سر خو ی وړیک و پیک نه م قورئانه بخوینه و، دهوری بکه وه، باله دلته جیگه ی خو ی بکاته وه، (ثین عه باس) ده لیت: نه م بریاری شه ونو یژه له سر شانی پیغه مبه ر ﷺ ته نها سالیکی خایاند و به کو تایی سوورته که برایه وه، نه وه یه که زانایان نه لین: کو تایی سوورته تیک له قورئان، سه رته تاییه که ی سړییه وه. (له بوخاری) دا هاتو وه: سه بارته به شیوه ی قورئان خویندنی پیغه مبه ر ﷺ که له (نه نه س) نه پرسن: له وه لا مد ا نه لی: قورئان خویندنی پیغه مبه ر ﷺ هر شوینی پیویستی به دریژ کردنه وه کردبا، دریژ دیه کرده وه: به م جوړه کاتی که (بسم الله الرحمن

الرحیم) ی ده خویند. (بسم الله) ی دریژ ده کرده وه، (الرحمن) ی دریژ ده کرده وه، (الرحیم) یش هروا. له کو تایی (بسم الله الرحمن الرحیم) دا نه وه ستا، له کو تایی (الحمد لله رب العالمین) دا هروا، (الرحمن الرحیم) یش هر بهو جوړه. پیښه و نه حمده نه بوو داود ترمزی. وه له روژی سه لاو به ریډا به قورئان خوین ده گو تر ی: ((اقرأ وارتل کما کنت ترتل فی الدنيا فان منزلتک عن آخر آية تقرؤها)). نه حمده، تیرمزی، نه سائی.

ګه ورو ګرانی قورئان:

﴿ **إنا سنلقى عليك قولاً ثقیلاً** ﴾ به راستی نیمه فمرمو ده و ته یه کی قورس و سه نگینت پی راده ګه یه نین به لی به راستی هه لګرتن و راګه یاندنی ئایینی پیروزی ئیسلام بی نه مبه رو نه و به ر، نه رکیکی ئیجګار قورس و ګرانه، مه ګر ته نها په یامبه ران به چاکی تیګه یشته بن لهو سپارده ګه وریه که خوا له باره یدا نه فمرمو ی: (إنا عرضنا الأمانة على السموات والأرض والجبال فأبين أن يحملنها وأشفقن منها وحملها الإنسان). ۷۲/۲۳.

شه ونو یژو به خه به ربوون جیدارو له بارتره:

﴿ **إن ناشئة الليل هي أشد وطناً** ﴾ به راستی شه و بیداری و ګفت و ګو و پارانه وه و پازو نیاز له ګه ل په روه رد ګاردا زوړ کاریګر تره له سر شانی نو یژکار له نو یژو روژ، چونکه شه و کاتی خه و و حه وانه وه یه... پیاو حه ق بلیت شه و نو یژیش بو مرو قه کاریکی زوړ ګرنګه و، فی ری شه ونخوونی و وه خت و بیوه ختی ده کات ﴿ **واقوم قیلاً** ﴾ وه بو خویندنی قورئانیش له بارتره شه و بو دهور کردنه وه ی قورئان زوړ ګونجاو و ناهسته یه، چونکه جیهان هه موو له جم و جوو و بزوتن نه که ویتو دل و دهورونه کان حه ساونه ته وه، زیهن و دهورون له خه ته ره پاک بو ته وه ﴿ **إن لك فی النهار سبحاً طویلاً** ﴾ به راستی به روژیشدا مه وادی هات و چو ت دریژو فراوانه به دهم ژیان و ګوزهرانه وه

به رامبه به قسه کانیان خوراگره :

موحه مەدیش وەك مووسایە كە نێردرایە لای فیرەوون:

کہ قیامت ہات چوں قوتار دہن؟

﴿**فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا**﴾ جا ئەگەر ئىيۈە ئەي بى پرۋاكانى قورەيش! ھەروا كافىرىن ئىتر چۈن خۇتان ئەپارىزىن لە سزاي رۇڭك ﴿**يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا**﴾ كە ئەۋەندە قورس و سەختە منال پىر دەكا و كەس بەرگەي ناگرى ﴿**السَّاءِ مَنْفَطِرَ بِهِ**﴾ ئاسمان بەھۋى سەختى ئەو رۇژەۋە لەت و پەت ئەبى ﴿**كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا**﴾ ئەۋە بەلىنى خوايە، خۇ بەلىنى خواش ھەر دىتە دى ﴿**إِنْ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ**﴾ بىگومان ئەم سورەتەش پەندو ئامۇڭگارىيەكە بۇ مەردم، بەشكو لەسەر لىشۋاۋايى خۇيان بگەرىنەۋە ﴿**فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا**﴾ بۇ ئەۋكەسە بىھۋى رىگە بۇ

لای په روږدگاری خوی بگریته بهر. واته: با ټو جوړه که سانه هه ولای کاری چاک و شیرین بدن پیش هاتنی ټو روژه.

شه و نویژ به فهرزی هه لیرا:

﴿إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلَاثِي اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلَاثِي نَحْوِ اللَّيْلِ لَا تَلْحَقُ بِهِ ذِكْرُكَ إِلَّا هُوَ أَلَا يَلْمِزُكَ فِي شَيْءٍ وَلَا يَنْصِبُ عَلَيْكَ تُجَارَةً وَلَا عِقَابًا يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ **﴿و طائفة من الذين معك﴾** هه روږد هه ندی له وانهی که له گه لټان هه لده ستی بؤ شه و نویژ ټو دهمی که (فهرن) کرایه سهرت **﴿والله يقدر الليل والنهار﴾** خوایش نه اندازه گیری شه و روژی کردوه و ټه زانی چوار وهرز چوڼ بی، کاتی کورته، کاتی دریزه، چونکه مهردم

یان زو هه ټه سی و، زور ماندو ټه بی، یا درهنگ هه ټه سی و کاته که ی له کیس ټه چی **﴿علم ان لن تحصوه﴾** چاک زانی که ټیوه قهت ناتوان نه اندازه ی ټو شه و پاگرن و بیژمیرن و له کاتی خویدا هه لسن بؤ شه و نویژ که تان **﴿فتاب عليكم﴾** جا له بهر ټو ټه نیوی به خشی و باریگرانی له سهر سوو کردن، ټه وانه تان که نه یانتوانی بهر بهرنامه یه کار بکه، وه یا قورئان بخوینی، بویه ټه فهرمووی: **﴿فاقرءوا ماتیسر من القرآن﴾** جا چه نده تان بؤ لواو مهیسه بهر بو بی دیار کردنی کات - ټه و نده شه و نویژ بکه، نه که ټو سی یه و نیوه دوو بهشی شه و، چونکه جگه له و هیانه ش: **﴿علم ان سیکون منکم مرضی﴾** خوی میهره بان زانی له ناینده دا که که سیکتان لی نه خوش بکه وی و نه توانی هه لسی به شه و نویژ. **﴿وآخرون يضربون فی الارض یبتغون من فضل الله﴾** وه کهسانی تریش دهن که له زه ویدا ده گهرین بؤ به ده ست هیثانی بازگرانی و فهرلی خوا بؤ بزق و روژی بچه سه فهر بؤ ټه و لات و ټه و لات.. **﴿وآخرون یقاتلون فی سبیل الله﴾** وه کهسانی تر له ناینده دا جهنگ بکه

سُورَةُ الْمَائِدَةِ

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلَاثِي اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلَاثِي نَحْوِ اللَّيْلِ لَا تَلْحَقُ بِهِ ذِكْرُكَ إِلَّا هُوَ أَلَا يَلْمِزُكَ فِي شَيْءٍ وَلَا يَنْصِبُ عَلَيْكَ تُجَارَةً وَلَا عِقَابًا يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

سُورَةُ الْمَائِدَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بَيِّنَاتٍ لِّلْمُذْنِبِينَ ۚ لِقَوْمٍ قَانِذِينَ ﴿١﴾ وَرَبِّكَ فَكْبِيرٌ ﴿٢﴾ وَبَيِّنَاتٍ لِّفَضْلِهِ ۚ وَالرَّجُزَ فَاهْجُرْ ﴿٣﴾ وَلَا تَمْسَسْهُ نَتَنَكِبْ ﴿٤﴾ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ﴿٥﴾ فَإِذَا تَفَرَّقْنَا قُرَىٰ نَافِرِينَ ﴿٦﴾ فَذَلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ ﴿٧﴾ عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرُ سِيرٍ ﴿٨﴾ ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿٩﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا ﴿١٠﴾ وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١١﴾ وَمَهْدَتْ لَهُ النَّهْيَ ﴿١٢﴾ ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَنزِلَ ﴿١٣﴾ كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَمِيدًا ﴿١٤﴾ سَأَرْحُمُهُ صَعُودًا ﴿١٥﴾

له پری خوادا (بچن بؤ جیهادو ماندو بین) **﴿فاقرءوا ماتیسر منه﴾** جا که و ابوو هه رچه نده تان بؤ لوا ټه و نده قورئان بخوینن و شه و نویژ بکه، چونکه خوی گه وره سوژو میهره بان زوړه له گه ل به نده کانی خویدا، وه دیاره مه بهستیکی تایبه تی خوی هیه له دانانی هه جوړه خوا په رستییه کدا، لیره شدا هه له سهره تاوه ویستی ټو خه لکه رایینی له سهر شه و نخوونی و ټاگاداری و هو شیاری، جاکه مه بهسته که ی جیه جی بوو بویان ټه گورئ.

له نایه ته ویه (ټه بو جه نیفه) ده لیټ: خویندنی سووره تی (فاتیه) له نویژدا واجب نیه! به لگه یش ټو فهرموده یه که هاتوو بهرام بهر کابرایه که نویژ که یی به ناته و او کردو، پاشان فهرمووی: ((ثم اقرا ماتیسر معك من القرآن)) متفق علیه. جه ماوهری زانایانیش به فهرموده ی: ((لا صلاة لمن لم یقرأ بفاتحة الكتاب)) متفق علیه. یان فهرموده ی: ((لا تجزئ صلاة من لم یقرأ بأَم القرآن)) (ابن خزمه) رته ده که نه وه **﴿واقیموا الصلاة﴾** وه نویژ

فه زه کانتان به چاکی جیبه جی بکه نه به بیرو هوشه وه **﴿وَأَتُوا الزَّكَاةَ﴾** و زه کاتیش بدهن **﴿وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾** وه قهرزو (وام) به شیوه یه کی جوان و چاک به خوا بدهن (ده سگیرویی هه ژاران بکه نه بی ئه وهی سوودیان ئی وهرگرن) خواش پاداشیکی زورتان دهداته وه. **﴿وَمَا تَقْدُمُوا لَأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ﴾** و هه خیرو چاکه یه ک پئیش خوتانی بخه نه (پاداشته که ی) لای خوا وهر ئه گرنه وه **﴿هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا﴾** که هه ئه ویش چاکتره، پاداشی گه وره تره (له وهی لای خوتان ماوه ته وه). **﴿وَاسْتَغْفِرُوا لِلَّهِ﴾** ده سائیتر ئیوهش داوای لیبوردن هه له خوا بکه نه له هه موو کاتدا **﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾** به راستی خوا زور پوشره لیبورده و تاوان به خشه، زوریش دلآوا میهره بانه ((المؤمن القوى خير واحب إلى الله من المؤمن الضعيف، وفي كل خير، احرص على ما ينفعك، واستعن بالله، ولا تعجز وإن أصابك شيء فلا تقل: لو أني فعلت كان كذا وكذا، ولكن قل: قدر الله ما شاء فعل، فإن (لو) تفتح عمل الشيطان)). رواه مسلم. واته: موسلمانان به هیزو ماندوو ئیش که، چاکتره خوشه ویستره لای خوا له موسلمانان لاواز و بی هیزو ئیش نه که ره خو ماندوو نه که ره، نه گهرچی هه ردوکیان خیرو چاکه یان لیده وه شیته وه، هه شتیکی سوودت پیبگه یه نیته هه دهم سووربه بو وده دست هیئانی، یارمه تی هه له خوا بخوازه و کول مه ده، خو ئه گهر نه هه مه تیه کت تووش بوو، هه رگیز مه لی: نه گهر (ئاوام) کردبا، ناوا و ناوا ده بوو و (ئه م به لایم تووش نه ده بوو)، به لکو هه ئه مه بلی: بریاری خوا بوو و هه شتیکی خواست هه ئه وه ده بیته، چونکه وشه ی (ئه گهر وام کردبا، و ده بوو) ده روازه ی کاری شهیتانته ئی ده کاته وه.

زور سوپاس و پیژانین بو خوا ی بالاده ست که یارمه تیدام بو ته واکردنی ته فسیری سووره تی (موززه میل).

*** **

۷۴ سووره تی (مودده سسیر له

مه که ییبه و ۵۶) نایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ئه م سووره تی (مودده سسیر) یش وه ک سووره تی (موززه میل) باسی چه نه لایه نیکی که سیته ی په یامبه ری به پرین و سهروه ر ده کات **﴿سُبْحَانَكَ﴾** هه بریوهش به (المدثر) ناو نراوه. جا له سه ره تاوه داوا له په یامبه ر ده کات **﴿سُبْحَانَكَ﴾** که هه ستی به نه نجامدانی ئه رکه کانی سه رشانی خو ی و هه ستی به راگه یاندنی بانگه وازه که ی خوا، وه زور گرنگی و بایه خ به و کاریه بدا، بی بروایانیش له سزای سه ختی پاشه پرۆ، بترسینی، خویشی له بهرامبه ر ئازاری قوره یشه وه.. ددان به خو دا بگری تا دوا بریاری خوا دیت، ئینجا بی بروایان له سزای قورسی روژی دوا یی، نه ترسینی، به شیوه یه که نه ئه وان هیچ هه وان وه یه کی تیا نابین.. پاشان باسی ئه و سه ر سه خته که لله ره قیه (وه لیدی کوپی موغیره) ده کات، که وه ک (ئین عه باس) نه لی: وه لیده گه لی جار گوئی بو قورئان نه گرت و ده یشیزانی که فه رمووده ی خوا یه، به لام (کورسی) هه کی ژیری نه به یشته خو ی بدات به ده سته وه و بروابینی!! وه ک ئیمامی (بوخاری) ده لی: پاشان باسی ئه و ئاگره بلتیه داره ده کات که خوا به لیئنی به بی بروایان و، سه رکاره دلره قه کانی داوه.. سویند به مانگ و روناکییه که ی نه خوات که: دۆزه خ یه کی که له و به لاو نه هه مه تیانه ی که یه خه ی بیباوه ران ده گری. تیشکیکیش نه خاته سه ر گفت و گو ی نیوان موسلمانان و تاوانباران، کاتی له هو ی چوونه ناو دۆزه خیان ده پرسن. کو تاییشی به کورته باسیکی هو ی پروا نه هیئانی هاوبهش په یدا که ران دیت.

پاش سووردهتی (اقرأ) ئەم نایه تانه هاتن:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم *^۱ یا ایها المدثر﴾ ئەو ئەوێ جلكی خەوت بەخۆوە پێچاندووه! ئەو پێغه مبهەر! ﷺ! ﴿قم فأنذر﴾ ههسته، له ناو نوێنه کهت خه لکی بیباوه پ بیدار بکه ره وه و بترسینه له سزای خوا. پێغه مبهەر ﷺ له ئەشکه وتی (حیرا) دا بوو کاتی که وه حیی بۆ هات و به نایه تی: (اقرأ باسم ربك الذي خلق...) دهستی پیکرد، جا چونکه هیشتای یه که مجاری بوو جوړه ترسیکی ئی نیشته و موچرکه ئه یگرت و به ده م له رزه وه به په له هاته وه بۆ ماله وه و فره مووی: (دثرونی، دثرونی...) واته: دامپوژن، دامپوژن. جا ئیتر پاش ئەوێ که سه ره تای سوورده تی قه له می بۆ هات.. دوو سال و نیو سروش راگیرا و نه هات، ئیتر پێغه مبه ریش ﷺ حاله ته پێشو وه که ی جارانی نه ماو، دیسانه وه ئاره زووی وه حیی کرده وه گه لێ بۆی بێ تاقه ت بوو، جا ئیتر له و ماوه یه دا فریشته ی سروش به یناو به ین خۆی نیشان ئەداو، ئەمیش به ده م له رزه وه ده گه پێته وه ماله وه و ده فره مووی دامپوژن. ئەم مانا و مه به سه ئیمامی (بوخاری و ئیمامی ئەحمه د) ریاو یه تی ده که ن. ﴿ربك فکبر﴾ وه په ره ردگاری خۆت به گه وه ر به گره، چونکه ته نه ا ئەو خاوه نی گه وره یی و (کبریا) یه، که و ابوو رووی دلت هه ره له و بکه، ئیتر بێ پروا کان بره و دینن یان نا هینن گرنگ نیه ﴿وثیابک فطهر﴾ وه به رگ و کالات، خاوین بکه ره وه، واته: دل و ده روونت، کارو کردارت هه مووی به خاوین را بگره (چونکه موسلمان ده بی گرنگی به دیوی ده ره وه و ناوه و ی بدات ﴿والرجز فاهجر﴾ له هه موو گوناخ و جوړه کاریکی نا پوخت و نا په سه ند گه پێ. ئەم نایه تانه مانایان ئەوه نییه که خوا نه خواسته روژی په یام بهر ﷺ له هیل لای دا بێت. نه خێر. به لکو مه به سه ت ئەوه یه که ئومه ته که ی ته می بێ و خۆیشی له سه ره ره و شته به رزه کانی به رده و ام بێت ﴿ولا تمنن تستکثر﴾ وه شتیک مه به خشه بۆ ئەوێ زۆر تر ته ده سه که ویت، واته: منه ت به سه ری انداو مه که و، چاوه پروانی زۆریان ئی مه که ﴿ولربک فاصبر﴾ و له به ره ره زامه ندی په ره ردگارت خۆگر به له به را مبه ره ئازاره وه ره شه ی هۆزه که تدا ﴿فإذا نقر فی الناقور﴾ ئینجا کاتی فوو ده کری به سه ووردا بۆ زیندو و بوونه وه. پێغه مبه ر ﷺ ده فره مووی: چۆن دلم خۆش بێ و، به خۆشی را بویرم له کاتی که دا خاوه نه شه پیو ره که (ئیسرافیل) ده می به (قه رن) ده که وه ناوه ته ویل و ناوچاوی نه و یکرده وه، چاوه نواره که یفه رمانی پی بکه ن، فووی پیا بکات، هاوه لانی وتیان: جا له و کاته دا ئیمه چ بکه ین و چ بلیین؟! فره مووی: بلیین: ((حسبنا الله ونعم الوکیل، علی الله توکلنا)) پێشه وانه حمه د. ﴿فلک یومئذ یوم عسیر﴾ جا ئەو روژه، روژیکی زۆر گران و سه خته ﴿علی الکافرین غیر یسیر﴾ له سه ره خوانه ناس و بی پروایان سووک و ئاسان نیه، چونکه لیپرسی نه وه و حیساب و لیکو لینه وه هه یه.

خوا به و که سه ده لی قورئان جادووه:

﴿ذرني ومن خلقت وحيدا﴾ له من و له و که سه گه پێ دروستم کرده وه به ته نیا خۆی، واته: تا له سه کی دایکیا بوو نه مال، نه منال، نه هیز نه ده سه لاتی هه بوو، که چی مال و کوپیشم دایه و هه ره بره وای نه هینا و چوو به گژ په یام به ره که یشد! را هه که رانی قورئان ده لێن: مه به سه ت به و که سه (وه لیدی کوپی موغیره) یه، خوا ده سه لاتیکی زۆر چاکی دایه، که چی له باتی سوپا سه گوزاری یی با و! وه که ئە فره مووی: ﴿وجعلت له مالا ممدودا﴾ مال و داراییه کی زۆر پێ به خشی (مه ره مالات، باخ و بیستانی جوان و دلگیر) ﴿وبین شهودا﴾ وه کوپانی هه میشه ئاماده و به رده سه ت (له گه لیا، واته: له هه موو کاتیکی خۆشی و ناخۆشییدا ئاماده بوون، ئەویش خۆی پی هه ل ئەکیشا ﴿ومهدت له تههدا﴾ وه دونیام بۆ راخستبوو به راخستنیکی ته و او، واته: به ئاره زووی خۆی (دونیام

رشت به سه‌ریا) ﴿^{۱۸} **ثم يطمع ان ازيد**﴾ پاشان ئه‌وه‌نده ته‌ما عكاره هه‌ر به‌ته‌ما يه بۆي زياد بكهم.. (له‌گه‌ل ئه‌وه‌يشدا كه خوانه‌ناس و بئى بپروايه...!) ﴿^{۱۹} **كلا انه كان لاياتنا عنيدا**﴾ نه‌خه‌ر ئه‌و چاو چنۆكه با به‌ته‌ما نه‌بئى، چونكه ئه‌و به‌رامبه‌ر به‌ ئايه‌ته‌كانمان هه‌ر سه‌ركه‌ش و سه‌ر سه‌خته ﴿^{۲۰} **سارمقه صعودا**﴾ به‌ ته‌نكيدمنيش سزايه‌كى قورس و گران و سه‌خت به‌سه‌ريا ئه‌ده‌م (زۆر ماندوو هه‌لاكى ده‌كه‌م، به‌ناو به‌رزايى كيۆه‌كانى دۆزه‌خدا هه‌ليده‌گه‌رم ﴿^{۲۱} **انه فكر وقدر**﴾ چونكه به‌راستى بيري كرده‌وه‌و ئه‌ندازه‌گه‌رى كرد چى بلى دهر باره‌ى قورنان ، به‌لام به‌هه‌له‌دا چوو و ملكه‌چى حقه نه‌بوو! ﴿^{۲۲} **فقتل كيف قدر**﴾ ده‌ به‌كوشتچى (و خوا ريسواى بكات) چ جوړه مه‌زنه‌و ئه‌ندازه‌يه‌كى گرت (ئو نه‌فامه، پاش هه‌موو بير كردنه‌وه‌يه‌كى نه‌وجار ده‌ليت: قورنان جادوووه...!! ﴿^{۲۳} **ثم قتل كيف قدر**﴾ پاشان به‌كوشتچى، چۆن مه‌زنه‌و ئه‌ندازه‌گه‌رى كرد؟! رافه‌كه‌ران ده‌لين: پيغه‌مبه‌ر ﷺ كاتى كه نوپژى ئه‌كردو قورنانى ئه‌خوينده‌وه (وه‌ليد) به‌لايا تپه‌په‌رى و گوپى بۆ گرت و چاك چاك دلى دايه، دواييش كه گه‌رايه‌وه بۆ ناو هۆزو گه‌له‌كه‌ى وتى: ئيستا گويم له (موحه‌مه‌ده) وه‌و بوو قورنانى ئه‌خويند،... سويندم به‌خوا ئه‌وه ئه‌و ده‌خويند نه‌وته‌ى ئاده‌مى بوو، نه‌وته‌ى جنيى بوو.. جا كاتى ئه‌و قسه‌يه گه‌يشته‌وه قوره‌يش: ده‌نگ و باس بلاو بوويه‌وه كه وه‌ليد چووته‌ سه‌ر ئاييى (موحه‌مه‌ده)، ئه‌گه‌ر ئه‌وه وابيئت قوره‌يش هه‌موو شوپنى ئه‌كه‌ون.. جا (ئه‌بووجه‌هل) روپشت بۆ لايى و وتى: ده‌لين دواى موحه‌مه‌ده كه‌وتوو تا به‌لكو پاروه نانيكت بداتى، ئه‌ويش رقى هه‌لساو وتى: جا موحه‌مه‌ده نانى له كوئى بوو، تا من بۆنان دواى ئه‌و بكه‌وم؟ خۆت چاك ئه‌زانى كه من مروفيكى لات و هه‌ژار نيم، پاشان وه‌ليد وتى: باشه ئيوه پيتان وايه موحه‌مه‌ده شپته؟ ده‌ ئايا تا ئيستا بيستوتانه كارى شي‌تانه بكات...؟ لاتان وايه كه فالچى بيت.. بيستوتانه فال بگريته‌وه...؟ پيتان وايه

إِنَّهُ فَعَرَّ وَفَدَّرَ (١٨) فَقَتَلَ كَيْفَ قَدَّرَ (١٩) ثُمَّ قَتَلَ كَيْفَ قَدَّرَ (٢٠) ثُمَّ نَظَرَ (٢١) ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ (٢٢) ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ (٢٣) فَقَالَ إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْتَى (٢٤) إِنْ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ (٢٥) سَأَصْلِيه سَقَرًا (٢٦) وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرٌ (٢٧) لَا تُؤْتَى وَلَا تَنْدَرُ (٢٨) إِلَّا أَوَاحِي مِّنْ رَبِّكَ (٢٩) عَلَيْهِ سَاعَةُ عَظَرٍ (٣٠) وَمَا جَعَلْنَا أَحْبَبَ إِلَى الْإِنْسَانِ الْأَمْثَلَ (٣١) وَلَا أَفْضَلَ مِنْهُ لَأَنَّهُ لَا يَذْكُرُ وَلاَ يَنْتَفِقُ (٣٢) الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَزَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا (٣٣) وَلَا يَرْثَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلَيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ (٣٤) وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي (٣٥) مَن يَشَاءُ وَمَا يُغْلِبُ أَجْرُهُ (٣٦) أَلَهُوَ وَما هِيَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْبَشَرِ (٣٧) كَلَّا وَالْقُرْ (٣٨) وَاللَّيْلِ إِذَا أَدْبَرَ (٣٩) وَالصُّبْحِ إِذَا أَصْفَرَ (٤٠) إِنَّا لَا حُدُى (٤١) الْكُفْرَ (٤٢) نَذِيرٌ لِلْبَشَرِ (٤٣) لِمَن شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَّقِدَ (٤٤) أَوْ يَتَأَخَّرَ (٤٥) كُلُّ (٤٦) نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ (٤٧) إِلَّا أَحْصَى إِلَهِم (٤٨) فِي حَنْتٍ بَسَاءً لَّوْنٍ (٤٩) عَنِ الْمُجْرِمِينَ (٥٠) مَا سَلَكَ فِي سَفَرٍ (٥١) قَالُوا أَرْزُقْنَا مِنْ (٥٢) الْمُصْلِينَ (٥٣) وَلَوْ تَرَكْنَا نَطْعُومَ الْإِنْسَانِ (٥٤) وَكُنَّا نَحْوُكُمْ مَعَ (٥٥) الْخَاطِئِينَ (٥٦) وَكَانَ كَذِبٌ يَوْمَ الدِّينِ (٥٧) حَتَّى أَتَيْنَا الْيَقِيْنَ (٥٨)

شاعيره.. تا ئيستا هه‌چ شيعريك به‌ده‌ميا هاتوه...؟! پيتان وايه كابرايه‌كى درۆزنه، قه‌ت درۆتان له‌و بيستوه...؟! له‌وه‌لامى هه‌موو پرسيا ره‌كاندا وتيان نه‌خه‌ر. جا قوره‌يش وتى: ئه‌ى تو چۆن بيري ئى ئه‌كه‌يته‌وه وه‌لى ده‌سه‌نگيى...؟ وه‌ليد وتى: جادوو! كوڤ له‌باوك ئه‌كاو، باوك له‌كوڤ.. بۆ ئه‌مه‌يه كه قورنان ئه‌فه‌رموئى: (ئنه فكر وقدر.. فقتل كيف قدر).. ﴿^{۲۴} **ثم نظر**﴾ پاشان سه‌يري كرد چى بلى ﴿^{۲۵} **ثم عبس وبسر**﴾ له‌ پاشا ناو چاوانى هه‌نايه‌وه يه‌ك و رووى گرژكرد ﴿^{۲۶} **ثم ادبر واستكبر**﴾ پاشان پشتى هه‌لكرد له‌ نيمان به‌ قورنان و خۆى به‌ زلزانى دواى پيغه‌مبه‌ر كه‌وى! وه‌ له‌باتى ئه‌وه كه قسه‌يه‌كى گونجاو بكات كه‌چى ﴿^{۲۷} **فقال إن هذا الا سحر يؤثر**﴾ جاوتى: ئه‌م قورنانه هه‌ر جادوو له‌خه‌لكيى تره‌وه وه‌رئه‌گه‌رى، واته: محمد (له‌ بابيلى و، ناشوريى و، ميسريى و، هه‌ندي‌يه‌كانه‌وه)! ﴿^{۲۸} **إن هذا الا قول البشر**﴾ ئه‌مه هه‌ر قسه‌ى مروقه، له‌ قسه‌ى خوا ناچى! ﴿^{۲۹} **سأصليه سقر**﴾ له‌

مه‌پاش ئه‌یخمه ناو سه‌قه‌ره‌وه ﴿ **وما ادراك ما سقر** ﴾ جا تو چوزانی (سه‌قه‌ر) چیه...؟ نه‌گه‌ر پی‌ت نه‌لیم ﴿ **۲۸ لا تبقي ولا تذر** ﴾ ناگریکه هیچ شتی‌ک نایه‌لته‌وه ئه‌یسووتینی له گوشت و ئیسقان و دهمارو و ازیش ناهینیت و جیناهینیت ﴿ **۲۹ لواحۃ للبشر** ﴾ پیستی سه‌ره‌وه و لاشه ره‌ش نه‌کاته‌وه، واته: به‌هرچی بگات ئه‌یسووتینی ﴿ **۳۰ علیها تسعة عشر** ﴾ نۆزده فریشته‌ی به‌سه‌ره‌وه‌ن بو سه‌ره‌رستی و چاودیری و به‌رپوه بردنی دۆزه‌خ، ژماره‌ی فریشته‌ی سه‌رکاری ناگر بو نه‌زموینه:

ئینجا خوا نه‌فه‌رموی: ﴿ **۳۱ وما جعلنا اصحاب النار الا ملائكة** ﴾ وه هور فریشه‌کانمان گێراوه به خه‌زه‌نه‌ی دۆزه‌خ هه‌ر له فریشته‌ داناوه، که‌وابوو که‌س ناتوانی ململانیان له‌گه‌ل بکاوه‌ل ببات خوی لیان دهریاز بکات وه‌ک ئه‌بووجه‌هل ده‌لێت ﴿ **وما جعلنا عدتهم الا فتنة للذين كفروا** ﴾ و ژماره‌یانمان نه‌گێراوه به نۆزده بو تاقیکردنه‌وه‌ی بی باوه‌ران نه‌بی، واته: ده‌مانه‌وی به‌و هویه‌وه باوه‌ر بین ﴿ **ليستيقن الذين اوتوا الكتاب** ﴾ بو ئه‌وه‌ش خاوه‌ننامه‌کان بیگومان بن له راستی ئه‌م قورئانه، چونکه ژماره‌ی ئه‌و فریشتانه له کتیبه‌کانی ئه‌وانیشدا هیه ﴿ **ويزداد الذين امانوا ايمانا** ﴾ و بو ئه‌وه‌ش بروداره‌کان زیاتر بریوان دامه‌زیت، کاتی خاوه‌ن نامه‌کان ده‌بینن بریوان هینا به ژماره‌کان ﴿ **ولا يرتاب الذين اوتوا الكتاب والمؤمنون** ﴾ وه ئیتر خاوه‌ننامه‌و برودارانیش گومانیان نه‌بی له حه‌قیقه‌تی دین و ژماره‌ی فریشته‌کان، دیاره ئه‌مه بو دووپاتکردنه‌وه‌ی قسه‌ی پیشووه، نه‌گینه کاتی که‌ بریوان زیاتر بوو، ئیتر دوو دلی و گومان نامینی ﴿ **ويقول الذين في قلوبهم مرض والکافرون ماذا اراد الله بهذا مثلا** ﴾ وه بو ئه‌وه‌ی دووروو و بی برواکان بلین: خوا مه‌به‌ستی به‌م ژماره‌ی نۆزده‌یه چیه به‌نمونه هینایه‌وه؟ ﴿ **کذلك یضل الله من یشاء ویهدی من یشاء** ﴾ وه‌ک گومرا کردنی کافره‌کان و مونافقه‌کان خوا ئه‌وه‌ی خوی بیه‌وی گومرای ده‌کا وه هه‌ر که‌سیش خوی بیه‌وی هیدایه‌تی ده‌دا هه‌لبه‌ت هه‌ر که‌س خوا گومرای بکا له به‌ر نه‌شیایوی ئه‌و که‌سه خویه‌تی وه هه‌ر که‌سیش خوا هیدایه‌تی ببات له به‌ر شیای خویه‌تی ﴿ **وما یعلم جنود ربک الا هو** ﴾ وه جگه له‌خوا خوی که‌سی تر به ژماره‌ی له‌شکرو سوپای په‌روه‌ردگار نازانی، واته: هه‌ر ئه‌و ئه‌زانی ژماره‌یان.. ئه‌وانه‌ش وه‌نه‌بی ته‌نها هه‌ر ئه‌و نۆزده بن به‌لکو به‌هه‌زاران هه‌زارن. وه‌کو پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌شه‌وره‌ویه‌که‌یدا له وه‌سفی (به‌یتول مه‌معمر) دا فه‌رموی: ((فَاِذَا هُوَ يَدْخُلُهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ سَبْعُونَ اَلْفَ مَلَكٍ لَا يَعُودُونَ اِلَيْهِ اَخْرَجَ مَا عَلَيْهِمْ)) فتح الباری: ۶/۲۴۸. مسلم: ۱/۱۶۶. واته: هه‌مو روژیک حه‌فتا هه‌زار فریشته ده‌چنه نیوی، جاریکی تر ئه‌وانه ناگه‌رینه‌وه بوی. ﴿ **وما می الا نذری للبشر** ﴾ ئه‌و ناگه‌رش هه‌ر په‌ندو ناموژگارییه بو ئاده‌مزاده یاخیه‌کان، تا لیی بترسن و بریوان و پاست و پاسا بن ﴿ **۳۲ کلا** ﴾ نه‌خیر، وانیه، روژیک دیت په‌شیمان ده‌بنه‌وه ﴿ **والقمر** ﴾ سویند به مانگ که چهند شتیکی گرنگه ﴿ **۳۳ واللیل اذا ادبر** ﴾ و سویند به‌شه‌و کاتی تیده‌په‌ریت ﴿ **۳۴ والصبح اذا اسفر** ﴾ و سویند به به‌ره‌به‌یان و ده‌می به‌یانیان، کاتی ورده و ده‌ بی په‌رده خوی ده‌نوینیت ﴿ **۳۵ انھا لاحدی الکبر** ﴾ به‌راستنی ئه‌و (ناگری دۆزه‌خ)، به‌لایه‌که له‌به‌ل هه‌ره گه‌وره‌کان، جا ئیتر ئیوه چوون گالته‌ی پی ئه‌که‌ن؟ حه‌ق وایه خو‌تانی لی بیاریزن ﴿ **۳۶ نذیرا للبشر** ﴾ بو بیدار کردنه‌وه‌و ترسینه‌ری سه‌رجه‌م ئاده‌مزاد، تا له‌هه‌موو خراپه‌یه‌که سل بکه‌نه‌وه ﴿ **۳۷ لمن شاء منکم ان یتقدم او یتاخر** ﴾ به‌تایبه‌ت بو ئه‌و که‌سه‌ی بیه‌وی پیشکه‌وی و کی‌به‌رکی بکا له‌کاری چاکه‌دا، یان خوی دوا بخات له‌کاری خراپه‌دا ﴿ **۳۸ کل نفس بما کسبت رهینة** ﴾ چونکه له قیامه‌تدا هه‌موو که‌سیک له بارمه‌وه گره‌وی کارو کرده‌وی خویه‌تی، ئیتر ئیستا که‌یفی خویه‌تی، چاک ئه‌کات یا خراپ ﴿ **۳۹ الا اصحاب الیمین** ﴾ یارانێ ده‌سته‌ی راست نه‌بی، که‌ نامه‌کانیان به‌ده‌ستی راستیانه‌وه ئه‌دری و، پارێزراویش ئه‌بن له‌ناگر ﴿ **۴۰ فی جنات یتساولون** ﴾

له ناو باخ و باخاتی به هه شتدان و له یه کتر پرسیار نه کهن ^{۴۱} ﴿ **عن المجرمین** ﴾ سه بارهت به تاوانکاران: ^{۴۲} ﴿ **ماسلکم فی سقر** ﴾ و پێیان نه لێن: نه وه چیبوو ئیوهی به رهو دۆزهخ راپنچکرد؟ وایستا نه و سزا سه خته ده چێژن... ^{۴۳} ﴿ **قالوا** ﴾، نهوانیش له وه لامدا نه لێن: یه کهم: ^{۴۴} ﴿ **لم نک من المصلین** ﴾ ئیمه له نوێژ خوێنان نه بووین بۆ پهروهردگارمان. چونکه بهرومان پێ نه بوو. دووهم: ^{۴۵} ﴿ **لم نک نطعم المسکین** ﴾ و خواردنمان به بی نهوایان نه وه داو دهستگروییان نه نه کردن. سییههه: ^{۴۶} ﴿ **وکنا نخوض مع الخائضین** ﴾ وه ئیمه هه میشه سه رمان له قسهی نارهوا دهنه له گه له نهوانه ی سه ریان له قسهی نارهوا دهنه ^{۴۷} ﴿ **وکنا نکذب بیوم الدین** ﴾ و بهرومان به روژی پاداش نه بوو به درۆمان ده زانی ^{۴۸} ﴿ **حتی اتانا الیقین** ﴾ تا مهردن یه خه ی پێگرتین و به چاوی خۆمان دیمان، ئیمه هه رله ناو نه و گومرایی و سه ر لیشیواوییه دا بووین ^{۴۹} ﴿ **فما تنفعهم شفاعۃ الشافعیین** ﴾ ئیتر تکای تکاکاران - نه گهر بشبیته - که لکی به وان ناگهی نه ی، چونکه تکا وهک (ئین که سیر) ده لیت: بۆ نه و که سانه نابێ که نه و خو و صیفه ته ناپه سه ندانه یان هه بی ^{۵۰} ﴿ **فما لهم عن التذکره معرضین** ﴾ جا چپانه و له په ندو ناموژگارییه کانی (قورئان) رو و ده ده چه رخی ن و هه لدین؟ که له قورئان هه لدین ده لێی گوهره گرگه لن له شیر هه لدین:

﴿ **کانهم حمر مستنفره** ﴾ هه ر نه لێی که ره کیوین ^{۵۱} ﴿ **فرت من قسوره** ﴾ که له دهستی شیر هه لدین و په و نه کهن و سل نه کهن، دیاره که ره کیوی کاتی که شیر نه بیی زور به په له په و ده کاو هه لدیت.. هاو به شدار نه ره کانی ش کاتی که پیغه مبه ره ^{۵۲} ﴿ **بل یرید کل امرئ منهم ان یؤتی صحفا منشره** ﴾ به لکو هه رییه که یان نه یه و ی نامه یه کی کراوه ی پێدری وتیا بنوسی: له خوا وه بۆ فلانی کوپی فلان و فه رمانی پێ بکری به شوینکه وتنی (محمد) جا بهروای پێیکه که خوا به پیغه مبه ریته نار دووییه تی بۆیان!! که واته وازیان ئی بینه با هه ر له و سه ر لیشیواوییه دا بسووړینه وه ^{۵۳} ﴿ **کلا** ﴾ نه خیر، به ته مای شتی و نه بن ^{۵۴} ﴿ **بل لا یخافون الآخره** ﴾ چونکه راستیه که ی هه ر نه وه یه که له پاشه روژ ناترسن، هه ر بویه ش ناوا تی کچوون ^{۵۵} ﴿ **کلا** ﴾ نه خیر، با نه وه ند ه رو نه چن له بیبا وه رییدا ^{۵۶} ﴿ **انه تذکره** ﴾ چونکه به راستی نه م (قورئان) ه یادخه ره وه ی راستیه کانه، جا هه ر که سی که نار ه زوی خویه تی به گوپی نه کات یانه؟ وهک نه فه رموی: ^{۵۷} ﴿ **فمن شاء ذکره** ﴾ نه وه ی ده یه ویت - ئیستا نازاده - با له یادی بگریته ^{۵۸} ﴿ **وما یذکرون الا ان یشاء الله** ﴾ خۆنه و خه لکه ناموژگاری و ه ر ناگرن، مه گهر ویستی خوای له سه ر بیته. واته: توانای و ه رگرتنی ناموژگاری نابێ، نه گهر خوا نه یه و ی ^{۵۹} ﴿ **هو اهل التقوی** ﴾ هه ر نه ویشه شیواوی تر سانه، چونکه خاوه نی توله ی سه خته ^{۶۰} ﴿ **واهل المغفره** ﴾ وه هه ر نه ویشه شیواوی لیبوردنه له تاوان، که واته تازو وه و ه رن ته و به بکه ن و په شیمان بینه وه و له و کاره خراپانه تان.

والحمد لله أولا وآخرا، والصلاة والسلام علی محمد وآله وصحبه.

*** **

۷۵- سوورده تی قیامهت به

مه که بییه وایه ته

به ناوی خوای به خشنده ی مه ره بان

نه م سوورده تی (قیامهت) به له زیندوو بوونه وه و پاداش و توله ده و ی، به راستی باسیکی زور گرنگه و گه ئی له مروقه کان لییان تی که چوو... وه به شیوه یه کی تایبهت باس له روژی ره ستاخیزو قوناغه قورسه کا زی ده کات... باسی نه و روژه ده کات مروقه به مه ردن نزیک ده بی و له گیانه لادایه، بۆ یه که م جار سویند ده خوات به روژی قیامهت و

به نَفْسِ (له و اومه) و سهر زه نشتکار که له سهر هه موو کاریکی خراپ سهر کوئنه ی خاوه نه که ی نه کات.. سویند نه خوات به وانه که: زیندو و بونه وه راسته و هیچ گومانیکی تیا نیه: (لا اقسام بیوم القیامة ولا اقسام بالنفس اللوامه...) نینجا گه ئی له نیشانه کانی هاتنی ئه و رۆژه یه باس نه کات: وه ئه وه که چاو ئه بله ق ئه بی و، مانگ تاریک ئه بی و ئه گیرئ، خوړو مانگ هه ردو کو ئه کرینه وه و ئه بنه یه ک پارچه و هه لده وهرین و نامینن.. له ته فسیری قورتوبیدا هاتوه: (قیل: إن (لا) صلة، و جاز وقوعها في أول السورة لأن القرآن متصل بعضه ببعض، فهو في حكم كلام واحد... قال ابن عباس وابن جبير وأبو عبيدة: معنى (لا اقسام) ای اقسام. وحكى ابو ليث السمرقندي: أجمع المفسرون أن معنى (لا اقسام): اقسام. واختلفوا في تفسير (لا) قال: بعضهم: (لا) رد لكلام منهم حيث انكروا البعث. وقال الفراء: وكان من لا يعرف هذه يقرأ (لا اقسام) بغير الف، كأنها لام تأكيد دخلت على اقسام وهو صواب، لأن العرب تقول: لا اقسام بالله، وهى قراءة الحسن وابن كثير وابن الزهري وابن هرمز. نه و جا باسی گرنگی و بایه خدانی په یامبه ر ﷺ ده کات به وهرگرتنی قورئان له (جبریل) هه وه.. (لا تحرك به لسانك لتعجل به...) وه هه روه ها ئاده مزاد ده کا به دوو به شه وه: به ختیارو سهر فراز، به دبخت و روو په ش.. (وجوه يومئذ باسرة...) ئه و رۆژه مروءه له گیانه لادایه و گیان نه گاته قورقوراهه ی و خزم و کهس و کارى له ده وریا و دهسته نه ژنو دانه نیشن و هیچیان پی نا کرئ بوی، وه قاچ له قاچ ده ئالی و، هیزی جولانه وه ی ئی ده برئ.. کو تاییشی دیت به هینانی کو مه ئی به لکه بوچه سپاندنی زیندو و بونه وه.. (ایحسب ان يترك سدى...)?

نه هه سویندئ بی قیامه ت راسته و دئ:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ لَا اَقْسَمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾

سویند ده خوُم به رۆژى ره ستاخیز (رۆژى توله و پاداش) ﴿ وَلَا اَقْسَمُ بِالنَّفْسِ اللّٰوَامَةِ ﴾ وه سویند ده خوُم به نه فسی سهر

زه نشتکار. واته: هه ركات به لای کاریکی خراپدا رۆیشت به په له سهر زه نشتی خوئ ده کاو ده گهرینه وه.. واته: سویند به وانه هه موو زیندو و ده کرینه وه بو پاداش و توله.

ده ستوانین پیشه و سهر په نه که کانی مروءه ساز بکه ینه وه:

﴿ اَيْحَسِبُ الْإِنْسَانُ أَنْ لَنْ نَجْعَ عَظَامَهُ ﴾ ئایا ئاده می پئی وایه که هه رگیز ئیسکه (رزیه و کانی) پاش مردن کوئناکه ینه وه؟! (عه دیی کوړی ره ییعه) به پیغه مبه ری وت: ﷺ رۆژى قیامه ت چونه؟ که ی دیت.. چوَن ده بیئت..؟ په یامبه ر ﷺ به دريژئ بوی باسکردو، (عه دی) یش وتی: نه گهر به چا ویش بیبینم هه بروات پی نا کهم! وه گوتی: باشه ئاخر پیم نالییت خوا ئه و ئیسکه رزیوانه چوَن کو ده کاته وه..؟ جا بو دوو پاتکردنه وه ی ئه و رووداوه ئه و ئایه ته

سُورَةُ الْقِيَامَةِ

فَمَنْعَهُمْ شَفْعَةَ الشَّافِعِينَ ﴿١٨﴾ فَلَهُمْ عَنِ التَّذْكَرَةِ مُعْرِضِينَ ﴿١٩﴾ كَانَهُمْ حُرُمٌ مُّسْتَفْرِفَةٌ ﴿٢٠﴾ فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ﴿٢١﴾ بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُؤْتَى صُحُفًا مُّثَشَّرَةٌ ﴿٢٢﴾ كَلَّا بَلْ لَا يُخَفُّونَ الْآخِرَةَ ﴿٢٣﴾ كَلَّا إِنَّهُ تَذْكِرَةٌ ﴿٢٤﴾ فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ﴿٢٥﴾ وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّوْحِيدِ وَأَهْلُ الْمَعْرِفَةِ ﴿٢٦﴾

سُورَةُ الْقِيَامَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا اَقْسَمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿١﴾ وَلَا اَقْسَمُ بِالنَّفْسِ اللّٰوَامَةِ ﴿٢﴾ اَيْحَسِبُ الْإِنْسَانُ أَنْ لَنْ نَجْعَ عَظَامَهُ ﴿٣﴾ بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ ﴿٤﴾ اَيْسَلُ أَيَّانَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿٥﴾ فَإِذَا بَرَأَ الْبَصُرُ ﴿٦﴾ وَخَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٧﴾ وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٨﴾ يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفْرُ ﴿٩﴾ كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿١٠﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ﴿١١﴾ يُنَبِّئُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٢﴾ بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿١٣﴾ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِرَهُ ﴿١٤﴾ لَا تُخْرَجُ لَهُ لِسَانُهُ لِيَعْلَمَ لَهُ ﴿١٥﴾ إِنَّا عَلَيْنَا جَمْعُهُ وَقُرْءَانُهُ ﴿١٦﴾ فَإِذَا قُرْءَانُهُ فَانِعَ قُرْءَانُهُ ﴿١٧﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ﴿١٨﴾

۵۷۷

هاته خوارهوه فهرمووی: ﴿ **بلی قادرین علی ان نسوی بنانه** ﴾ بهلئ ئیمه بهتواناین که تهنانهت نهخشه و خهتی سهر پهنجاکانیشی وهکو خوئی رپک و پیک بکهینهوه، به ههموو نهخش و نهینیهکانیهوه، لهکاتیکا نهخشه سهرپهنجهئ هیچ کهسئ لهی کهسیکیتر ناچی، دهتوانیت بۆ پتر وردهکاری ئه و راستیه سهریک لهکتییی: (وتهی زاناکان و باوهپ بهخوا) بدهیت. ﴿ **بل یرید الإنسان لیفجر امامه** ﴾ بهلکو مرؤفی بیباوهپ ههر ئهیهوی بهردهوام بی له سهر خراپهکاری خوئی وهک ئاژهل بی بهرنامه بسووریتهوه، بویه ههردهم کاری ناشیاو دهکاو، نکوولی زیندوو بوورنهوش دهکات ﴿ **یسال ایان یوم القیامة** ﴾ بهلاقرتی و گالتهوه دهپرسی: رۆژی قیامت کهیه.. وهک بلئ قیامهتی چی و لیپرسیینهوهی چی؟! ﴿ **فابذا برق البصر** ﴾ جاکاتی ئهبلهق بووچاو لهو رۆژهسهختهدا ئهبرسکیتا، وه لهبهر ترسی ئه و رۆژه مؤلهق دهووستیت ﴿ **وخسف القمر** ﴾ ههقییش تاریک بوو ﴿ **وجمع الشمس والقمر** ﴾ وخوړو مانگ کو کرانهوه، واته: ههلورهینه خوارهوه یاسای بوونهوهر تیکچوو ﴿ **يقول الإنسان یومئذ این المقر** ﴾ لهو رۆژهدا ئادهمی بیپروا دهلی: ئهی هاوار! بۆ کوئی رابکه، ریکای ههلان کوا؟ ﴿ **کلا لاوزر** ﴾ نا، نا، ریکاو پهنا ی دهر باز بوون له سزانیه.. ﴿ **إلی ریک یومئذ المستقر** ﴾ لهو رۆژهدا قهرارگای بهندهکان (بهههشت یا دوزخ) بۆ خواوهندی تویه، واته: کهس ناتوانی پهنا ی کهس بدات.

قیامهت هات مرؤف ههرچی پیش خستبی و جیمابی ههوالی پیدهدری:

﴿ **ینبأ الإنسان یومئذ بما قدم و آخر** ﴾ لهو رۆژهدا ئادهمی ههوالی ههموو پیدهدری بهوهی پیش خوئی خستوه لهکارو کردوهی چاک و خراپ، وهبهوش بهجیی هیشتوه له ئهسهر شوینهواریک کاری پیدهکرا له دوا ی مردنی ﴿ **بل الإنسان علی نفسه بصیرة** ﴾ بهلکوهو رۆژه مرؤف له سهرخوئی شایهته چیکردوه، چیگوتوه؟ **تبینی:** (ت-یی بیژهی (بصیرة) لهم نایهتهدا بۆ (موبالغه)یه ههر وهکو چۆن له (علامة) و (راویة)دا بۆ موبالغهیه. ﴿ **ولو القی معاذیرهم** ﴾ ههرچهنده بهزمانیش پروو بیانویهکی زۆر بینیتهوه و پاکانه بکات بۆ پزگار کردنی خوئی، بهلام بی سوودهو کهلکی نیه، چونکه خوئی شایهته لهسهر خوئی.

پیغهمبهر ﷺ له جبریهلهو قورنانی وهگرته:

نیمامی (بوخاریی) و (موسلیم) و جگه لهوانیش دهلین: پیغهمبهر ﷺ زۆر سوورو بهههول بوو بۆ وهگرتنی قورئان له، دم جوبریهلهوه، بویه پهله ی بووهگرتنی نهکرد پیش ئهوهی جبریل لی بیتهوه! تا خوای گهره پیغهرموو: ﴿ **لا تحرك به لسانک لتعجل به** ﴾ زمانت بهقورئان خویندن مهجوولینه، واته: پهله مهکه بۆ لهبهر کردنی ﴿ **إن علینا جسه وقرآنه** ﴾ بهراستی کوکرنهوهو لهبهر کردنی و ئیسیاتی خویندنهوهی له سهر زمانت لهسهر ئیمهیه ﴿ **فابذا اترانه فاتع قرآنه** ﴾ جاکاتی ئیمه لهریگه (جوبریل)هوه بۆت دهخوینینهوه تۆ شوینی خویندنهوهکهی ئه و بکهوهو دوا ی ئه و بیلیو پهیرهوی لهو بکه ﴿ **ثم إن علینا بیانه** ﴾ لهپاش خویندنهوهو لهبهر کردنیشی، رونکردنا، وهی ماناکهیشی ههر لهسهر ئیمهیه. (ئین کهسیر) دهلی: پهیامبهر ﷺ بهشیوهیهک ههولی دهداو سوور بوو بۆ لهبهر کردنی قوورئان، گهلی جار له خویندنهوهیدا پیش (جبریل) دهکوت.. ئینجا خوای کارجوان فهرمانی پیکرد لهسهرخوینیت و پهله نهکات لهخویندنهوهیدا، چونکه ئه و خوئی مانا و مهبهستهکهی بۆ پروون نهکاتهوه.

قیامهتی لا دووره، چونکه دنیای خوش دهوی:

﴿ **کلا بل تحبون العاجلة * وتذرون الآخرة** ﴾ نهخیر، وانیه.. وهک ئیوه پیتان وایه ئهی هاوبهشدانهران! گوایه زیندوو ناکرینهوه..! بهلکوبویه ئه و قسهیهدهکن، ئیوه دونیاتان خوش ئهوی کهدنیش بهپهله کوئیایی دی،

و ده پاشه روژ واز ئی دههینن که هەر نابریته وه. واته: هه موو هه ولێکتان بۆ دونیایه، به ته وای دواروژتان پشتگوێ خستوه، بویه نا به و شیویه بیر نه که نه وه.

دیتنی خوا له روژی په سالندا:

﴿ **وجوه یومئذ ناضرة** ﴾ له روژی قیامه تدا دم و چاوو روخسارگه ئی (واته: روومه تی باوه پداران) گه شاوه پاراوو پرشنگداره و خوشیی و شادیان ئی ده بینری ﴿ **إلى ربها ناظرة** ﴾ بویه روهر دگاری خویان ده پروانن. جه ماوه ری زانایان- وه که له چه ن دین فهرمووده ی ره وای (صه حیح) وهر گیروه- ده لێن: مه به ست له م ئایه ته ئه وه یه که له روژی قیامه تدا بهنده صالحه کان ته ماشای خوای خویان ده که نه و، به چاوی خویان ده بینن، وه که چون به ئاره زووی خویان ته ماشای مانگه شهوی چوارده ده که نه و ده بینن. (ئین که سیر) ده لێ: رای کوێ هاوه لāن وشوینکه وتوان (الصحابه والتابعون) یش ههر ئه مه یه، وه هه موو پی شه وایانی ئیسلام پاش ئه وانیش یه که دهنگن تییدا. پیغه مبه ر ﷺ بۆ پشتگیری له و مه به سته ده فهرمووی: ((انکم ترون ربکم کما ترون هذا القمر...)) فتح الباری: ۴۲۹/۱ و مسلم: ۴۳۹/۱. و ده فهرمووی: ((إذا دخل أهل الجنة الجنة، يقول الله تعالى: تريدون شيئاً أزيدکم؟ فيقولون: ألم تبيض وجوهنا؟ ألم تدخلنا الجنة وتنجنا من النار؟ قال: فيكشف الحجاب، فما أعطوا شيئاً أحب إليهم من النظر إلى ربهم، وهي الزيادة)) فی قوله تعالى: ((الذين أحسنوا الحسنى وزيادة)). موسلیم: ۱۶۳/۱. یان ده فهرمووی: ((إن الله يتجلى للمؤمنين یضحک)). موسلیم ۱۷۸/۱.

یاخییان روژی (قیامه ت) روو رهش ده بن:

﴿ **وجوه یومئذ باسرة** ﴾ وهروخسارانێکیش له و روژه دای گرژن، واته: و تال و تاریک و دیزو رهشن ﴿ **تظن ان يفعل بها فاقرة** ﴾ هه ری هه کێکیان ده زانی که کردیکی مروغه ی پشت ده شکینی ﴿ **كلا** ﴾ نه خیر، ههر ئاوا بویان ناچیته سهر ﴿ **إذا بلغت التراقي** ﴾ کاتی گیان گه یشته قورقوراکه و مروقه گه یشته گیانه لāن و هیهچ نوشته و ئه فسانه یه که لکی نه ما ﴿ **وقيل من راق** ﴾ ئه و حه له به وه ی له ده وره یه تی گوترا: کێ چاره سهری ده کات؟ واته: ئاومیدبوون له ژینی، هاوار ده بن بۆ نوو شته یه که، پزیشکیک، دوعایه که، به لکو شیفای بۆ بیته؟!.

﴿ **سارینیک** ﴾ (قورتوبی) ئه لێ: (واظهر عاصم النون فی قوله تعالى: (من راق)، واللام فی قوله "بل ران" لئلا یثبت مراق هو بائع المرقه، و(بران فی تثنية البر. والصحيح: ترک الإظهار وكسرة القاف فی (من راق) و فتحة النون فی (بل ران) تکفی فی زوال اللبس) ﴿ **وظن انه الفراق** ﴾ و ده زانی ئه وه ساتی جیابونه وه یه له دنیا دا، ئیتر (نه خوشه که) یه قین پهیدا ده کا که ئه و حاله ئه و ی تی دایه به ئیجگاری مردن و کاتی مالئاوایی و جیابونه وه یه له دنیا دا، چونکه فريشته کانی مه رگ ده بینن ﴿ **والتفت الساق بالساق** ﴾ وه لاقیکی له و ی تری ئالā (کاتی گیان کیشان) له بهر سه ختی روژه که ﴿ **إلى ربك یومئذ المساق** ﴾ ئه و روژه حوکی راپیچکردن بۆ په روهر دگارت به بولیپر، سینه وه و خواردنی به ری کێلگه که ی خوت.

بی باوه ران و نایینه دیان:

﴿ **فلا صدق ولا صلی** ﴾ جا مروقی بی باوه ر له بهر ئه وه که نه بروای کردوه و نه نوێژیشی خویندوه ﴿ **ولكن كذب وتولی** ﴾ به لکو قورنایی به درو زانیوه و رویشی ئی وهر گیراوه، له قیامه تدا خه جاله ته ﴿ **ثم ذهب، إلى اهله یتملی** ﴾ پاشان به ده ده یه و فیزه وه ده رویشته وه بۆ ناو ژن و منالکە ی.

۷۶- سوورەتی (ئینسان) ھە

مەدەنییە (۳۱) ئایەتە

بەناوی خۆی بەخشندە میهرەبان

ئەم سوورەتی (ئینسان) ھە، ھەرچەندە قسە ی جیاواز ھەبە بۆ دیارییکردنی باری مەدەنییەتی و، مەگەییەتی، بەلام لەگەڵ ئەوەشدا مەشرەبەکی لەوە ئەچێ کە لەمەکەدا ھاتبێ، ھەر بۆیە (سەید قوتب) یش دووھەمیان ھەلدەبژێری. ئەم سوورەتە گشت ئادەمیەکی بانگ دەکات بۆ گۆڕایەلی و بەرفەرمانی خۆی گەورە و میهرەبان، بانگیان دەکات کە لە ھەموو کاتێکدا تەنھا پەنا بەخوای بەرن و، ھەول بەدەست ھێنانی رەزامەندی و خوشنودی خوا، گەڵ لە نازو نیعمەت و بەھرەکانی خۆی گەورە بۆ باس ئەکات، ھە تاسو پاسگوزاری خوا بکات و، لە ھۆکانی توشبوونی قارو سزای ئەو دوور و کەنار بگرێت. بەئادەمزاد دەلیت: دەزانیت پێش ئەوە بێتە خانە و جودووە لەکوێ بویت...؟ ئەو دەزانیت کێ بەدی ھێنایت و، چۆن ھاتیتە خانە بوو کەنەو...؟ (ھل اتی علی الإنسان حین من الدھر لم یکن شیئا مذكورا) بەکورتە باسیک لە قورئانی پیرۆز کۆتایی دی. ھەر کە سیکیش بیدار و ھۆشیار بێت، ئەوا ئەم قورئانە کەلک و سوودی پێدەگەینێ و دەرخاتە سەر شارێگە ژیان و بارەو سەر بلندی دنیا و قیامەت دەبیات. جا بەم شیوہیەش دەست پێ ئەکات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ ھل اتی علی الإنسان حین من الدھر﴾ بێگومان ماوہیک لە رۆژگار بەسەر ئادەمیدا ھاتووە ﴿لَمْ یکن شیئا مذكورا﴾ ئەو ھیچ شتێک نەبوو، تا باس و خواسیکی وای بێ و، لە بوونەوھردا ناویکی ھەبێت. ئیتریان ھیشتا ھەر لەپشتی باوکیا بوو، یان لەم ئەرزدەدا پێی بلێت ئادەمی ھەر جودە نەبوو، کەسیش بە بیریدا نەھاتووە. جا کە وابوو ئەو ئادەمی داچلەکی و خۆی خۆت بەھەق بناسە ﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نَطْفَةٍ اَمْشَاجٍ﴾ بێگومان ئیمە ئادەمیمان دروستکرد لە دلۆپیک ئاوی تیکەلەو لە ھەردوو ئاوی ژن و پیاو، بەو شیوہیە کە خۆمان و یستمان بگاتە یەک، پاشان، ھەر لەو تنۆکیە سوار چاک، قارەمان، دەنگخۆش، چاک، خراپی ئی پەیدا بوو ﴿بَتَلٰیہ﴾ تاقی دەکەینەوھ لەناو گیان لەبەرەکانی تردا، وە بۆ خۆیشی دەر دەکەوێ کە ئایا کارو کردەوی چاک ئەکات، یان خراپ، ئایا سوپاسمان ئەکات، یا سێلە دەبی؟ ﴿فَجَعَلْنَاهُ سَمِیْعًا بَصِیْرًا﴾ ئینجا ژنەواو بینامان کرد بۆ ئەو ئایەتەکانمان بەگوێی خۆ بیسی، بەلگەکانی دەسەلاتمان بەچاوی خۆی ببینی، بەشکو مل رابکیشی بۆ حەقیقەت و راستیی ﴿إِنَّا هِدَيْنَاهُ السَّبِیْلَ﴾ بێگومان ئیمە رێگە (چاک و خراپ) مان پێشاندنا، سەر پشکمان کرد ﴿مَا شَاکِرًا وَّ اِمَّا کَفُورًا﴾ یان سوپاسگوزار (نیماندار دەبی) یان سێلەو بی باوہرو خوا نەناس، ئەگەرچی زۆر جاریش لەفرمانمان دەر ئەچێ و ملی خۆی ئەشکینی، دیارە ئیتەر ئەوکاتەش تەنھا خۆی مجرۆ دەبی و تەنھا خۆیشی بەرپرسیار دەبی.

جەزای موسلمانان و تۆلە یی باوہران:

﴿إِنَّا اَعْتَدْنَا لِلْکَافِرِیْنَ سَلَاسِلًا وَّ اَغْلَالًا وَّ سَعِیْرًا﴾ بەراستی ئیمە کۆت و زنجیر - کە ھەردوو قاچ و پێی پێئەبەستریئەو، ھەردوو دەستی بەگەردنیەو پێ جەر دەدەری - لەگەڵ ئاگریکی سوتینەر و ھەلەئیرساودا ئامادەمانکردووە بۆ بی باوہرەکان ﴿إِنَّ الْاَبْرَارَ یَشْرَبُوْنَ مِنْ کَاسٍ کَانَ مَزَاجُهَا کَافُورًا﴾ بەراستی چاکانیش لە جامی پەر لەشرابی تاییبەتی دەخۆنەو کە تیکەلەکی (واتە: ئەو تیکەلی دەکری) کافوورە. (کافور) مادەیکە زۆر تامخۆش و بۆنخۆشە لە داریکە لەولاتی (ھند) و (چین) دا دەروی، ئەلبەت لەوسەر دەمەدا لای خەلکانی ئەو ناوچەییە ناسراو بوو ﴿عِیْنًا یَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ﴾ کانیوایکە بەندەکانی خوا لێی دەخۆنەو

﴿يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا﴾ بۆ ھەر شوئینیک بیانەوی بیبەن دەیبەن بەئاسانی، واتە: بەھەشنییەکان لەھەر جینگایەکدا بن و لەھەر ژووریکدا بن ئاوەکیان لەگەڵ دەبی.

نماکاری چاکان:

﴿^۷ یوفون بالنذر﴾ بۆیە ئەم پاداشەیان ھەھە، چونکە لە دونیادا ھەر شتێ نەزربکەن و ھێراری لە سەر بەدن لە کارێکی چاکە، وەفای پێ دەکەن و پێی ھەل ئەسن، بێ کەم و کورتی. پێغەمبەر ﷺ دەرەرمووی: ((من نذر ان یطیع الله فیطعه، ومن نذر ان یعصى الله فلا یعصه)) الموطأ: ۴/۷۶ واتە: ھەرکەسیک ھێراریدا کە دەبێ گۆراییەلی خوا بێت، دەبێ جیبەجیبی بکا، بەلام کەسی ھێراریدا یاخی بێت لەخوا، نابێ قسەکە ی جیبەجیبی بکا و یاخی بێت.

﴿ويخافون يوما كان شره مستطيرا﴾ وه له رۆژێك ئەترسن

که زیانه‌های به‌هم‌و‌شوینیکدا بلاو ده‌بیته‌وه

وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٥٠﴾ وَنَانُ

و خۆ، اک له گهڵ چهزه نووستیان بۆی، دهنه خه لکانی

دې ښه او هه ټوبه د پلار د پي څار نه سر ده نراره لاي

بی گناہ و گناہ کیوں ہیں، جہنمی جہنم کیوں ہیں،

پیعہ مہر، کہویں کہیدایہ دہلوی سوسکدایں و

١٥٠

خۆراکدان بههزارو ههتیوو دیل پیتهی موسلمان بووه،

دهبی تا روژی قیامت بهردهوام بیت ﴿ إِنَّا نَطْعُمُكُمْ لَوَجْهَ

الله و دهليڻ: ئيمه ئهم خوراکه تان تهنه له بهر خواو بو

به ده سته یانی رها مهندي ئهو پیده به خشین ❁ لا نرید منکم

جزاء ولا شكورا ﴿﴾ هیچ پاداش و سوپاسی کمان لیتان ناوی،

بى شەك دەپى ھەموو خىرخوازيك ھەرنئاوايىت. ﴿۱۰﴾ **إنا نخاف**

من ربنا یوما عبوسا قمطریرا ﴿۱۰﴾ ودهلین: بهراستی ئیمه

لە ھۆشکە، زۆر ترش و تال و سەخت و قورس

لہذا وہ دیکھا، مان دہت سین ﴿فوقام اللہ شر ذلک الیوم﴾

ما خواله نديان، نه وڙڻ بهانبار ٿي، **ولقام نضره**

جا حوالہ ریاضی کو روزہ بنایا پڑی

وسرور و روو کهسی و سادمايان پيډه بهکسي

بہہشتیک بہ ہتا ہتایی بییدا دہمیہوہو بہ ناوریسم

کردنی ته کالیفی شهر عیسی له دنیا دا. بهلی ته نها حوا پاداشی

خوارده‌مەنى خوش و، كالای باش و قەشەنگیان هەبوو بە

گه وره ئاوا پاداشی دانه وه.

﴿١٣﴾ متكئين فيها على الأرائك ﴿١﴾ وهو خوشبەختانە لەسەر

هەست بەخۆشی و ریز و حورمەت بکەن ﴿وَذَلَّلْتُ قَطُوفَهَا تَذَلِيلًا﴾ و لیکردنەو و چینی میوه کەشیان ئاسان کراوە بۆیان. (ئین عەبباس) دەلی: بابای بەهەشتیی هەر کات حەزی لە هەر جۆرە میوه یەک کرد، ئەوا خێرا لە دەمی نزیک دەبیتهوه، ئیتر نایەوێت ئەو عەزیزەت بکێشی و بپروا بۆ لیکردنەو، بەلکو خۆی دیتە لای ئەم. (سوفیان) یش گوتویهتی: دەستی بى میوه کەى دەگات چۆنى وىست، بەدانیشتنەو و بە پالدا نەو. ﴿وَيَطَافُ عَلَيْهِم بِأَنِيَةٍ مِّن فُضَةٍ﴾ و لە سوراحی و کاسەى زیودا وەشەرایان بە سەردا دەگێردی بە قاپی زیوین ﴿وَأَكْوَابُ كَانَتْ قَوَارِيرًا﴾ کە دەکریته ئەو کووپ و کاسانەو لەزەرکی مینا و شوشەى تاییبەتدا دروستکراون ﴿قَوَارِيرٌ مِّن فُضَةٍ﴾ هەموو کاسە و سوراحی خواردن و خواردنەویان لەشوشەى زیوہ ﴿قَدْرُوهَا تَقْدِيرًا﴾ کە بەئەندازەییەکی جوان و پێویست و دلپەین (ساقییەکان) ئامادەیان کردووە بۆیان، واتە: نە پێویستیان بە هی تر هەیه، وە نە لێشیان ئەمینیتهو.

شەرابی ئاویته بە زەنجەفیل و چۆمى سەر سەبیل دەخۆنەو:

﴿وَيَسْقُونَ فِيهَا كَاسًا مِّن مَّزَاجٍ زَنْجَبِيلًا﴾ وە پێکیکیان پێدەنۆشری، تیکەلەکەى زەنجەفیلە ﴿عَيْنًا فِيهَا تَسْمَى سَلْسَبِيلًا﴾ وە لە ناوی کانیایکیش تیکەلکراوە کە لەبەر خۆشقووتی پێی دەلێن: (سەلسەبیل).

لاوانى وهك مروارى رژێنراو، بەسەر بەهەشتدا دەگەڕێن:

﴿وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخْلَدُونَ﴾ و لاوانى کە هەر بە جوانی دەمێننەو بەسەریاندا دەگەڕێن، بۆ خەزمەتکردنێان شیواى باسە هەرگیز پیری و ناشیرینی و گوپان روویان تیناکات ﴿إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَّنثورًا﴾ هەر کە دەیانبینی وادەزانیت مروارین و بەو ناویدا بلاو بوونەتەو، دیارە خەزمەتکار تا جوان و پاک و خاوین تر بێت خەزمەتکارو کە دلی باشتر و زیاتر دەکریتهو. ﴿وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلَكًا كَبِيرًا﴾ وکاتى بەهەر لایەکی ئەو بەهەشتەدا دەروانیت، نازو نیعمەت و بەهرەیهکی فراوان و مولکیکی گەورەى بى سنور دەبینی. واتە: نازانی سەیری چی بکەیت و گوی بۆ چی بگری.

جل و بەرگ و زەمبەریان:

﴿عَالِيَهُمْ ثِيَابٌ سَنَدَسٌ خَضِرٌ رَّاسِقٌ﴾ لە بەریاندا یە پۆشاکى لە ئاوریشمی قەشەنگ و نەرم و نۆل و جوان و سەوزى تەنک. کە بەسەر ئاوریشمی ئەستووردا لەبەریان کردووە.

(سندس) ئاوریشمیکی نەرم و نۆلە. (استبرق) ئاوریشمیکی ئەستوورو قاییمە ﴿وَحُلُوا اساور مِّن فُضَةٍ﴾ وەرازی نراونەتەو بە بازن و دەستبەندى زیو. بۆخەزمەتکردنێان (سەعیدی کۆری موسەیب) دەلی: هەموو بەهەشتییەک سى جۆر بازن و دەستبەندى لەدەستدایە: زیو، زێو، مرواریى ﴿وَسَقَامَ رَبِّهِمْ شَرَابًا طَهُورًا﴾ وە پەرورەدگرایان شەرابیکی پاک و پوخت و خاوینیان پێدەنۆشی ﴿إِنْ هَذَا كَانَ لَكُم جَزَاءً﴾ وە پێیان ئەوتری: بەراستی ئەمە پاداشتی کە بۆ ئێو ئامادە کراوە ﴿وَكَانَ سَعِيكُم مَّشْكُورًا﴾ و کۆشش و هەولێ ئێو سوپاسکراوە. بۆیە ئەمڕۆیش وا بەو شیوێە پاداش ئەدرێنەو.

جا پاش باسکردنی ئەو هەموو نازو نیعمەت و خۆشی و بەهرەیه بۆ بپرواداران و ترساندن بى پروایان، ئیتر دیتە سەر وانەیهک بۆ تەواوی بپرواداران تا بە ئارام بن و دان بەخۆدا بگرن. هەزار رحمتە لە مامۆستا (خال) کە چەندە جوان دەلێت: سوورەتە مەککەییەکان بۆ یەکەمجار قسە لەگەڵ بى پرواکانی قورەیش دەکەن، کە ئەوانیش زۆر حەزیان لە رابواردن بوو، جا لەبەرئەوە درێژترین باسی بەهەشت لەقورئاندا لەسوورەتی (ئینسان) و (طور) دایە، کە هەردووکیشیان مەککین، قورئانیش وەك پزیشك وایە، هەرکەسەى بەجۆرى دەرمان ئەکات. هەندیک

حهزی له باخ و باخات و میوه و گوشت و کالای ناوریشم و بازنی زیوو مرواری و تهخت و قه نهفه و کورسییه. هه ندیکیش ههزی له میهره بانی و نوری خواجه. ﴿ **إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا** ﴾ دلنیاش به نهی پیغه مبرک هه ئیمه به چاک و پاک قورئانمان بو تو دابه زاند، تا خه لکی پی بیدار بکه یته وه ﴿ **فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ** ﴾ جا له به رامبره فرمانی پهروه درگارت وه خو رابگره ، چاوه پوانبه خوا تو له یان ئی نه سینئ ﴿ **وَلَا تَطِعْ أَمْرًا أَوْ كَفُورًا** ﴾ وه به فرمانی هیچ گونا هبارئک ، یان زور کافرو سپله یه که له بته رهسته کانی هوزه کهت مه که نه گهرچی ته واوی مالی دونیاشت بدهئ ﴿ **وَإِذْكَرْ اسْمَ رَبِّكَ بِكَرَّةٍ وَاصِيلاً** ﴾ و به یانیان و ئیواران یادی ناوی پهروه درگارت بکه، واته: له نویژی به یانی و نیوه پوو عه سردا ﴿ **وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ** ﴾ وه له به شیکی شه ودا سو جدهی بو به ره ، واته: پهروه درگاریان نویژی مه غریب و عیسا له کاتی خویدا بکه

﴿ **وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا** ﴾ وه له به شیکی زوری شه ودا ته سیبجات و بیخه وشی نهو بلی: واته: شهو نویژ بکه وهه موو کات دلت لای خوا بی و ناوی نهو هه ره له سه ر زارت بیئت. به لئ: ده بی بانگه وازکاران له هه ره جیگایه کدا بن، توویشوو یه کی زور هه لگرن بو لای خوا، چونکه ریگه که یان ههزار به هه زاره و دریزو نه براوه یه!

بو دنیا وازیان له قیامهت هیئا:

﴿ **إِنْ هَؤُلَاءِ يَجِبُونَ الْعَاجِلَةَ** ﴾ به راستی نهو بی باوه پرانه هه زیان له ژیانی دونیای ته مه ن کو تایه، که زور به خیرایی تیده په ریئت ﴿ **وَيَذَرُونَ وراءَهُم يَوْمًا ثَقِيلًا** ﴾ وه روژیکی زور گران و سهخت و سهنگین پشتگویی ده خه ن و هیچ کاریکی بو نا کهن و پرویان پیی تیه ﴿ **نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ** ﴾ چو ن فرمانه کان پشتگویی نه خه ن؟! خو هه ئیمه دروستمان کردو و نه نه بو نه وه هینا و ماننه بوونه وو نه دما و جو مگه کانی له شیانمان یه که خست و قایم کرد تابه هیزو به توانابن ﴿ **وَإِذَا شَنَّا بَدَلْنَا أَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلًا** ﴾ وه

کاتیکیش بمانه وی نه وانه لاده به یان ده یان گو پین، به تاقمی ده یان گو پین چاکتر له وان. قورئان په نده و، رینمایی به خواجه:

﴿ **إِنْ هَذِهِ تَذَكُّرَةٌ** ﴾ به راستی نه م سوورده ته هه موو نایه ته کانی قورئان په ندو ناموزگار یه که، بو جیهانه کانی په ری و ئاده مزاد، واته: مرؤفه ژیره کان که لک و سوودی لیوهر ده گرن و نه فامه کانیش پیی قه لئس ده بن! ﴿ **فَمَنْ شَاءَ** ﴾ اتخه الی ره سببلا ﴿ **جَا نَهْوَى** ﴾ ویستی رزگاری ببی له ئاخیره تدا ، ریگایه کی راست ده گری بولای پهروه درگاری ﴿ **وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ** ﴾ وه هیچ شتیک له م شتانه ئاره زوونا کهن، مه گهر کاتی ویستی خوای له سه ر بیئت. واته: نه گهر خوا هه نه کات ئیو هه ن ناتوانن خو تان پزگار بکه ن له ئازارو سزای نهو، وه ریگای راست و دروستیشتان پینا گیردرئ ﴿ **إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا** ﴾ به راستی نهو خواجه زور زانایه ، نه زانی کی چی هه لئه گری

سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

وَمِنْ آيَاتِ فَاسْجُدْ لَهُ، وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿٦﴾ إِنَّكَ هَؤُلَاءِ تَجْبُونَ الْعَاجِلَةَ وَتَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٧﴾ نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شَنَّا بَدَلْنَا أَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلًا ﴿٨﴾ إِنَّ هَذِهِ تَذَكُّرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخِذْ إِلَهِهُ سَبِيلًا ﴿٩﴾ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٠﴾ يَدْخُلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١١﴾

سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ﴿١﴾ فَأَلْعَنَتُ عَصَاكَ ﴿٢﴾ وَأَلْأَنشُرْتَ نَشْرًا ﴿٣﴾ فَالْفَرْقَتِ فَرْقًا ﴿٤﴾ فَأَلْمَقِيتِ ذِكْرًا ﴿٥﴾ عَذْرًا أَوْ تَنْذِيرًا ﴿٦﴾ إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَفِّعَ ﴿٧﴾ فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ ﴿٨﴾ وَإِذَا السَّمَاءُ فُرْجَتْ ﴿٩﴾ وَإِذَا الْجِبَالُ سُفِفَتْ ﴿١٠﴾ وَإِذَا الرُّسُلُ أُقِنَتْ ﴿١١﴾ لِأَيِّ يَوْمٍ أُخِّلَتْ ﴿١٢﴾ لِيَوْمِ الْفَصْلِ ﴿١٣﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ ﴿١٤﴾ وَلَبَّ يَوْمَ يَمُذُ لِّلْمُكْدِرِينَ ﴿١٥﴾ أَلَمْ يَكُنْ أَوَّلِينَ ﴿١٦﴾ ثُمَّ تَبِعَهُمُ الْآخِرِينَ ﴿١٧﴾ كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿١٨﴾ وَلَبَّ يَوْمَ يَمُذُ لِّلْمُكْدِرِينَ ﴿١٩﴾

ترجمه

۵۸۰

سویاسی شایسته بۇ خۆی میهره بان که یارمه تیدام بۆ ته و او کردنی ته فسیری سووره تی (ئینسان).

۷۷- سوورہتی (مورسہ لات)

۴۴۴۴۴۴۴۴ (۵۰) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره‌بان

سورەتی (مورسەلات)، گرنگی بە خالە بناغەیی و بنەرەتیەکانی ئیسلام دەدا وەک: پۆژی سەلا و زیدوو بوونەوه، نیشانە و بەلگەکانی دەسەلات و توانایی خوای بالادەست و، چەندین شتی گرنگی تری نادیار. وەلە پێشەوێ سۆیند دەخوا بەچەندین جوۆری فریشتە و، خەلکانی پاک و پاکژکە: قیامەت راستەو دێتە دی و، سزاو تیاچونیش بووبی بڕوایان مسۆگەرەو بەریوەیە: (والمرسلات عرفا.. إنما توعدون لواقع) پاشان کاتێئەو سزایە دیاری دەکات: (فإذا النجوم طمست... لیوم الفصل) چەند نیشانە و بەلگەیه کیش دینیت لەسەر توانایی خوای گەورە بوژیندو کردنەوهی ئادەمیزاد: (ویل یومئذ للمکذبین... ألم نخلقکم من ماء مهین) پاشان دێتە سەر باسی ئەو سزاو ئەشکەنجەیه کە بوو تاوانباران دانراو: (إنطلقوا إلى ما کنتم به تکذبون... کأنه جمالة صفر) دوا دیاریکردنی تۆلەهێ ئەوان، پاداش و جینگە بڕوادرانیش باس دەکات: (إن المتقین فی ظلال و عیون... انا کذلک نجزی المحسنین) بەکورتە باسیکی هوی سەرکەشی و یاخیبووان و، ئەنجامەکەهێ بە فرمایشتی: (..کلوا وتمتعوا قليلا انکم محرمون..) دەرگا لەخۆی دانهخا.

سویند به مانه روژی یه سلان دی:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾^{*} **والمرسلات عرفا** سویند به (با) ره‌وانه‌کراوه‌کان یه‌ک له دواى یه‌ک که به‌کاری پیو‌یست و گرنه‌گ ده‌نیردرین ﴿**فالعاصفات عصفاف**﴾ به‌و بایانه‌ش که به هی‌زو توندی هه‌لده‌کن به هه‌ل‌کردنی‌کی به هی‌زو توندوده‌بنه‌گه‌رده‌لول و دارو دره‌خت له‌بندی‌ن ﴿**والتاشرات نشراف**﴾ وه سویند به‌و بایانه که هه‌ور بلاوده‌که‌نه‌وه به بلا‌و‌کردنه‌وه له ئاسماندا و باران ده‌یین ﴿**فالفارقات فرقا**﴾ سویند به‌وئایه‌تانه‌ش که هه‌ق و ناهه‌ق، باتل و نا‌په‌وا لی‌ک جیاده‌که‌نه‌وه به‌جیا‌کردنه‌وه‌یه‌کی روون ﴿**فالملیقات ذکراف**﴾ سویندیش به‌و فریشتانه په‌یام و نامه‌ی خوا ده‌به‌نه لای په‌یام‌به‌ران، (درود و سلاویان له‌سه‌ری‌ت) ﴿**عذرا او نذراف**﴾ بو نه‌هیشتن و لابردنی بپروویانوی خه‌لک، یان بو ترس وه به‌رنانیان، تابه‌لکوله سزا بترسن و سل بکه‌نه‌وه وله خراپه کو‌تا بکه‌ن ، واته: مه‌ردم دوو جو‌ر ده‌بی: یا بپروا دینی، یا نایه‌ینی. وه سویند خواردنیش به‌و شتانه‌ی سه‌روه بو نه‌وه‌یه: هه‌تا خه‌لک بزانی که بو‌ونه‌وه‌ر پره له ملیونه‌ها شتی نادیار، وه هه‌ریه که‌شیان کاری خو‌ی ئه‌کات. (سه‌له‌ف) له نه‌بو‌خو‌یاند

لهمه‌ر دیاریکردنی ماناو مه‌بهستی نه‌وانه‌ی سه‌روهه قسه‌یان جیاوازه: هندی ده‌لین مه‌بهست پنیان بایه. هندی ده‌لین: فریشته‌کانن. هندی تر ده‌لین: هندیکیان (بان و، نه‌وانی تریان فریشتن. نیمه‌ش ملکه‌چین به‌وه که‌خوای گه‌وره خو‌ی چاک ده‌زانیته که‌چ مانایه مه‌بهسته؟ ﴿ **إِنَّمَا تَوَعْدُونَ لَوَاقِعَ** ﴾ سویند به هم‌موئه‌وانه به‌راستی نه‌و وادهو به‌لینه به نیوه ده‌ریت، هه‌رپی‌شدیت ﴿ **فَإِذَا النُّجُومُ طُمَسَتْ** ﴾ جا کاتی نه‌ستیره‌کان رووناکیان نه‌ماو سرانه‌وه. واته: له‌جیگه‌ی خو‌یان ترازان و کوژانه‌وه ﴿ **وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ** ﴾ وکاتیکیش ناسمان یه‌کالاکرایه‌وهو لی‌ک ترازو ﴿ **وَإِذَا الْجِبَالُ نُسْفَتْ** ﴾ ده‌میکیش کیوه‌کان له‌جیگه‌ی خو‌یان مه‌لده‌کنرین و ته‌خت نه‌بن. به‌لی. قورنان پره له‌م دیمه‌نانه، که هه‌ریه‌که‌یان په‌نجه نه‌خه‌نه سه‌ر تیکچوون وه‌لوه‌شانه‌وه‌ی یاسای نه‌م بوونه‌وره ﴿ **وَإِذَا**

الرَّسِلَ اقْتَحَتْ ﴾ وکاتی که‌یه‌مه‌ران کات وشوینی دیارییان بۆ‌داده‌نریت بۆ لی‌کۆلینه‌وهو مو‌حاکه‌مه‌ی نیوان نه‌وان و که‌له‌کانیان ﴿ **لَا يَوْمَ اجْلَتْ** ﴾ ناخو بزنان بۆ چ پوژکی گه‌ورهو سه‌خت لی‌پرسینه‌وه دواخراوه؟ ﴿ **لِيَوْمِ الْفَصْلِ** ﴾ بۆ‌پوژی جیاکردنه‌وهو دادگایی له نیوان دروستکراوه‌کاندا ﴿ **وَمَا ادْرَاكُ مَا يَوْمَ الْفَصْلِ** ﴾ تو چوزانیت روژی دادگایی وجیاکردنه‌وه چ پوژکی سه‌خت وگرانه؟ چه‌ند قورس و... سه‌خته... کاتی نه‌وانه روویاندا، نیت نه‌وکاته هه‌رچی به‌لینیان پی‌دراوهو په‌یامبه‌رانیش پییان وتوون، دیتهدی بی دوو دل‌ی وگومان ﴿ **وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ** ﴾ سزاو تیاچوون له‌و پوژده‌ا بۆ به‌دروخه‌ره‌وانی پیغه‌مه‌رانه. راقه‌که‌رانی قورنان ده‌لین: له‌م سووره‌ته‌دا نه‌م رسته‌ی - ویل یومئذ للمکذبین - بۆ ته‌ماع خسته‌به‌رو ترساندن (۱۰) جار وتراوه‌ته‌وه.

به‌مه‌کارانه خوا بناسه:

﴿ **إِلْمَ نَهْلِكَ الْأُولِينَ** ﴾ ئایا نیمه‌ تاقمی پی‌شینانمان له ناو نه‌برد؟ واته: نه‌وانه‌ی په‌یامبه‌ره‌کانیان به‌ درۆ

الَّذِينَ خَلَقُوا مِنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ﴿١٢﴾ فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٣﴾ إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ ﴿١٤﴾ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَدِرُونَ ﴿١٥﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٦﴾ الَّذِينَ جَعَلَ الْأَرْضَ كِنَانًا ﴿١٧﴾ أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ﴿١٨﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا رُوسًى شُعْبًا وَآسَفَيْنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا ﴿١٩﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٠﴾ أَنْظِفُوا إِلَىٰ مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾ أَنْظِفُوا إِلَىٰ ظِلِّ ذِي ثُلُثِ شُعْبٍ ﴿٢٢﴾ لَا ظِلِّ وَلَا يَنْفَعُ مِنَ اللَّهَبِ ﴿٢٣﴾ إِنَّمَا تَرْمُونَ بِشَرٍّ كَالْقَصْرِ ﴿٢٤﴾ كَأَنَّهُ جُمُلٌ صَفَرٌ ﴿٢٥﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٦﴾ هَذَا يَوْمٌ لَا يَظْفِقُونَ ﴿٢٧﴾ وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْدِرُونَ ﴿٢٨﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٩﴾ هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأُولَىٰ ﴿٣٠﴾ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُوا ﴿٣١﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٢﴾ إِنْ الْمُنْفِقِينَ فِي ظِلِّلٍ وَعُيُونٍ ﴿٣٣﴾ وَفُوتُوكَ وَمَا يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٤﴾ كُلُّوْا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾ إِنَّا كَذَبْنَاكَ بِحُجْرَةِ الْحُسَيْنِ ﴿٣٦﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾ كُلُّوْا وَتَمَنَّوْا قَلِيلًا إِنَّكُمْ تُجْرَمُونَ ﴿٣٨﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٩﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْزِعُوا لَأَنزِعُوكَ ﴿٤٠﴾ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤١﴾ فَيَا حَبِيبَ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿٤٢﴾

ده‌خسته‌وهو ده‌چوون به‌گژیاندا، وه‌کو‌گه‌لی (نوح و عا‌دو سه‌مود؟) ﴿ **ثُمَّ تَتَّبِعُهُمُ الْآخِرِينَ** ﴾ له پاشا به‌دوای نه‌واندا پاشینانیش دینن، جائه‌گه‌ر نه‌وانیش لابه‌دن له‌ناویان ده‌به‌ین ﴿ **كَذَلِكَ نَفْعُ الْجَاحِدِينَ** ﴾ ئابه‌و جو‌ریه له‌گه‌ل گشت تاوانباران مامه‌له‌و ره‌فتار ده‌که‌ین ﴿ **وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ** ﴾ سزاوتیاچوون له‌و پوژده‌ا بۆ به‌درو خه‌روه‌کان ﴿ **إِلْمَ نَخْلَقُكُمْ مِنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ** ﴾ ئایا له‌ناو‌یکی په‌ست ولاواز دروستمان نه‌کردن، نه‌ی خه‌لکانی خوانه‌ناس و بی باوه‌ر؟! ﴿ **فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ** ﴾ جا خسته‌مانه ناوجیگایه‌کی پته‌و قایمه‌وه که‌مندالدانه؟ ﴿ **إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ** ﴾ وبۆ‌ماوه‌یه‌کی دیاریکراو نه‌ویش وه‌ختی زاین و له‌دایکبوونه؟ ﴿ **فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ** ﴾ جا نیمه هه‌مووشتی‌کمان به‌ری‌کوپ‌یکی به‌دیه‌نا، ئای چ خویه‌کی چاک نه‌ندازه‌گیره نه‌و زاته، نه‌وه‌ته له‌جوانترین وینه‌دا نیوه‌ی دروست کردو چاره‌نووسیشی دیاریکردوون ﴿ **وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ** ﴾ سزاو تیاچوون له‌و پوژده‌ا بۆ بی

باوهران و بهدرؤ خهرهوهكان ﴿^{۲۶} اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ كَفَاتَا ﴾ مهگهر ئيمه زهويمان نهكرده مهكوو جيى كوئونهوه ﴿^{۲۶} احياء وامواتا﴾ بؤژياوان و مردوان؟ ﴿^{۲۷} وَ جَعَلْنَا فِيهَا رِوَاسِي شَامَخَاتِ﴾ و ههرلهويشدا كيوى بهرزو بلندو داکوتراومان دانهمهزاند، بؤئوهوى زهوى دامركى و ههلان نهديرى ﴿^{۲۸} وَ اسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فَرَاتَا﴾ ئهئىئوئىكىخوش و شيرينمان پيئنهئوشاندن ﴿^{۲۸} وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ سزاوتياچوون لهوپوژدها بؤ خوا نهئاس و بهدرؤ خهرهوهكان.

تاوانباران بهرهو جيى خويان ليدهخورين:

﴿^{۲۹} اِنْطَلِقُوا إِلَى مَا كُنْتُمْ بِهِ تَكْذِبُونَ﴾ فريشته بهدوزهخييهكان دهليئن: بؤخوپراگرتن دهرجن بؤئوه سزايهئى كهبهدرؤتان نهزانى و پرواتان پيى نهبوو ﴿^{۳۰} اِنْطَلِقُوا إِلَى ظِلِّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ﴾ دهرجن بؤ سيئبهري ئهو دووكهله سئشاخهئى، كه له چره دووكهلى دؤزهخ پيدا دهئى. دووكهلى چروپر كاتى بهرز نهبيئتهوه بؤئاسمان، نهگهر بهئاسايى پروات له قورسى خويدا دهبيئته سئ بهشوه مهبهست لهمهءائهويهكه راست و چهپ و سهروويان ههرتاريكايى و دووكهله ﴿^{۳۱} لَا ظِلِيلَ وَلَا يَغْنَى مِنَ الْلَهَبِ﴾ ئهو سيئبهره نه سيئبهريكى فينكى و هاهيه تاله گپرو بليئسهئى ئاگرى دؤزهخ بؤ نيازتان بكاو بتانپاريئيت. پيئغهمبيرش ﷺ دهفهرموئى: ((تَدْنَى الشَّمْسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْخَلْقِ حَتَّى تَكُونَ كَمِقْدَارِ مِيلٍ، فَيَكُونُ النَّاسُ عَلَى قَدَرِ أَعْمَالِهِمْ فِي الْعَرَقِ، فَمِنْهُمْ مَنْ يَكُونُ إِلَى كَعْبِيهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَكُونُ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَكُونُ إِلَى حَقْوَيْهِ (أَيْ خَصْرِهِ) وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْجُمُ الْعَرَقَ إِلَاجًا - وَأَشَارَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِيَدِهِ إِلَى فِيهِ)) موسليم. واته: پوژى قيامت خور ئهوهءنده لهخهك نزيك دهبيئتهوه، ههر (ميل)يكي دهميئى بگاته سهريان، جا ئهو دهمه مروفهكان ههرهكه بهپيى كارو كردهوهئى نالهبارى خوى له نيو گهرما وعهرهقى خويدا گيروده دهئى، ههنديكيان تا ههردوو قوله پيى دهچهقن، ههنديى ديكه تاههردوو ئهژئو، تاقمى تر، تا ههردوو كهلهكهئيان، دهستهئيه تر تادهرگاي دهميان! ﴿^{۳۲} إِنْهَا تَرْمَى بِشَرِّ كَالْقَصْرِ﴾ ئهو ئاگره بزيئسكهئى وا فريدهءات دهليئت كوئشك وتهلارى گهورهئيه ﴿^{۳۳} كَأَنَّهُ جَمَالَةٌ صَفَرٌ﴾ ههر دهليى وشترى بهرگ زهردن، كاتى كه ريز نهگرن و يهك لهدوايهك ريگه ئهدهنههر، ئهو بريشكانهئش ههئاوا بهدواى يهكدا ريز نهبن و روو دهكهنه دؤزهخييهكان ﴿^{۳۴} وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ سزاو له ناوچوون لهو روژدها بؤ خوانهئاس و بهدرؤ خهرهوهكان.

تاوانكاران تواناي پوژش وقسهئيان ناميئى:

﴿^{۳۵} هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطُقُونَ﴾ ئهمه ئهو روژهئيه كه قسهئيان ناميئى تا كهئىكى ههئى بؤيان ﴿^{۳۶} وَلَا يُوْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ﴾ و موئهئيش نادرين، تا بروبيانوو عوزر بيننهوه، دياره روژى قيامت حالىت و قوئاغهكانى زورن و ليك جياوازن ﴿^{۳۷} وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ سزاو تياچوون لهو روژدها بؤبهدرؤ خهرهوهكان ﴿^{۳۸} هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمْعِنَاكُمْ وَالْأُولَى﴾ ئهمه روژى دادگايى و جياكردهوى ههق و ناههقه، ئيوهو ههموو نهوهكانى پيشينمان كوكردوئهوه ﴿^{۳۹} فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُوا﴾ ئينجا نهگهر دهتوانن و لهئاست مندا دهسلات و فيليكتان ههئيه، منهتتان نهبيئت بهكارى بينن و خوئانى پيى چاره بكهن، وهك نهفهرموئى: (يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا...) ۳۲/۵۵. دياره ههرگيز ناتوانن دهرجن و خو پزگار بكهن، ئهوانيش ههروا ﴿^{۴۰} وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ﴾ سزاو تياچوون لهو روژدها بؤ بهدرؤ خهرهوهكان.

پاريئزگاران له سيئبهرو كانياوهكانى بهههشتدان:

﴿^{۴۱} إِنْ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ وَعِيُونَ﴾ بهراستى خوپاريئزان و لهخوا ترسان لهبن سيئبهرو، لاي كانياوهكانن ﴿^{۴۲} وَفَوَاقَهُ مِمَّا يَشْتَهُونَ﴾ وه لههر جوړه ميوهئيهك ئارهزووى بكهن بؤيان ناماده دهكرئت ﴿^{۴۳} كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا

كَنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿ پېيان ئەوترى: دەسا بەھۆى ئەوكارە چاكانەوہ لە دونیادا كردوتان، بخۆن و بخۆنەوہ بە خۆشىو نوشتان بێت ﴿ **إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ** ﴿ دلنایان ئیمە ئابەوشیوہیە پاداشی گشت چاکە کاران ئەدەینەوہ ﴿ **وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ** ﴿ سزاو تیاچوون لەو رۆژەدا بۆخوانەناس و بەدرۆخەرەوہکان ﴿ **كَلُوا وَتَمْتَعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ مَجْرُمُونَ** ﴿ ئیوہیش ئەى خوانەناسان! لە دونیادا بخۆن و رابوێرن بەئارەزووی خۆتان، چونکە بەپراستی ئیوہ تاوانکارو تاوانبارن دەرەنجام پاشەرۆژیکى رەشتان دەبى، ھەرەك دەفرموى: (نمتعم قیلا ثم نضطرهم إلى عذاب غلیظ) ۲۴/۳۱. یان دەفرموى: (ثم نذيقهم العذاب الشديد بما كانوا يكفرون). ﴿ **وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ** ﴿ سزاو تیاچوون لەو رۆژەدا بۆ بەدرۆخەرەوہکان ﴿ **وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ** ﴿ خۆ کاتى چ لەدونیا، چ لەقیامەتا پېیان بگوترى: کړنوش و رکوع ببەن بۆخوا، رکوع و سوژدە نابەن، واتە: نوێژى بۆ ناکەن کاتى کە لەدونیا بوون بەعەیبیان دەزانى رکوع و سوژدە بەرن! دیارە لەولایش -واتە: رۆژى سەلا- ناتوان بچەمێنەوہ ﴿ **وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ** ﴿ سزاوتیاچوون لەو رۆژەدا بۆ بەدرۆخەرەوہکان ﴿ **فَبَأَىٰ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ** ﴿ ئیدی بەم قورئانە برەوا نەهین، ئەى بەکام قسە -پاش ئەو- برەوا دین؟! دیارە تەنھا قورئان زۆرشیاو بەرھەقە بۆئەوہى، برەواى پى بێن، کەچى ئەوانە برەواناھین؟! (ئین ئەبوو حاتم) لە (ئەبوو ھوریرە) وە دەلیت: ھەركاتى سوورەتى (مورسەلات) بخوینریت تاكو تايى: (فبأى حديث بعده يؤمنون) ھەقە قورئان خوینەكە بلیت: (آمئتُ بالله وبما أنزل). جا لەگەورەبى و فەزلى سوورەتى (مورسەلات)، ئیمامى (بوخارىی) لە (عبداللای كوپى مەسعوود) -ئەو دەگیریتەوہ و دەلیت: کاتى سوورەتى (المرسلات) ھات، ئیمە لەتەك پیغەمبەردا ﷺ لەئەشكەوتیکدا بووین لە (مونا) دا، ئاگادارم کە پیغەمبەر ﷺ چەند بەباشى دەخویندەوہو، منیش لەدەمىم وەر دەگرت: دەمیشى زۆر پاراو بوو پى، لەناكاو ماریك پەلاماریدا، پیغەمبەر ﷺ فەرموى: (بیکوژن). ئیمەیش پەپەلە ھەلساین بۆ کوشتنى. بەلام بۆمان نەكوژاو دەرچوو! پاشان فەرموى: ((وَقَيْتُ شَرْكُمُ كَمَا وَقَيْتُمْ شَرْهًا)) متفق عليه. واتە:ئەو لەشەپى ئیوہ پارێزرا، وەكو ئیوہ لە شەپى زیانى ئەو پارێزرا!

كۆتایی تەفسیری سوورەتى (مورسەلات)

كۆتایی جزمی یست و نۆبەم

والله الحمد والمنة

*** *** ***

۷۸- سوورەتى ئەبە، ئە

مەككەییە (۱۰) ئایەتە

بەناوی خۆای بەخشنەدى میهرەبان

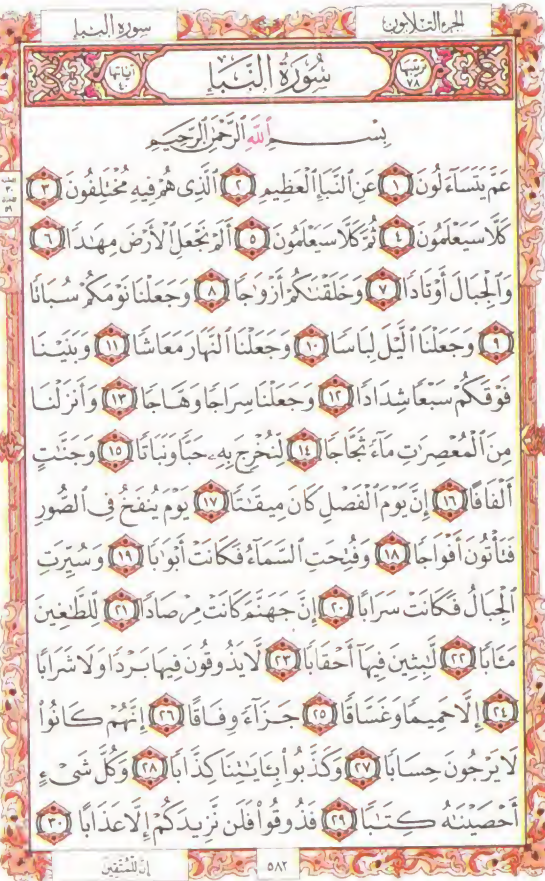
ئەم سوورەت زیاتر بەدەوری دووپاتکردنەوہو چەسپاندنى زیندو بوونەوہدا دەسوورى، چونکە ھاوێ دانەرەن و ھاوێش پەیدا کەرەن ئینکاری و ململانى زۆریان لەسەر ئەکرد، بۆیە ھەر لەسەرەتاوہ ھەوائى رووداوى رۆژى قیامەت و زیندو بوونەوہو پاداشت و تۆلە رادەگەییەت: (عم يتساءلون* عن النبأ العظيم...) ئینجا بەلگەییەکی زۆری ھەمەجۆر دینیتەوہ لەسەر دەسەلات و توانایی پەرەردگاری جیھانەکان و، پیت دەلیت: ئەو خاوەن دەسەلات و توانایە کە ئەو ھەموو شتە سەر سۆرھینەرەنەى بەدیھیناوە، ھەر ئەوہیش دەتوانى -زۆر بەئاساتر- بۆ جاریکی تر ئادەمى زیندوو بکاتەوہ: (الم نجعل الأرض مهادا.. وجعلنا نومکم سباتا) پاشان کاتى ھاتنى رۆژى دواى

بهچهند نیشانهو بهلگهیهک دهست نیشان نهکات، کهیی و چوئن دهست پی نهکات؟ (ان یوم الفصل کان میقاتا.. یوم ینفخ فی الصور فتاتون افواجا..).

کورته باسیکی دوزخ دینیت بهو ههمو نازارو سزایهوه که بو دوزهخییهکان نامادهکراوه: (ان جهنم کانت مرصادا * للطاغین مابا) بو دواتر دهچیته سهر باسی کری و پاداشی خواناسان و پاریزگاران و نهو ههمو نازوونیعمهت و بههرهیهانه دهدات که بویان ناماده کراوه.. (ان للمتقین مفازا * حدائق واعنابا.. وکاسا دهاقا..) کوتاییشی بهباسکردنی حالت و باری سهختیی و گرانیی و قورسیی روژی دویی و چارهنووسی بی برویان دی.. (انا انذرناکم عذابا قریبا.. ویقول الکافر یا لیتنی کنت ترابا) هر نهو کاتهی که په یامبهر ﷺ بانگی قوم و گهلهکهی خوئی نهکرد بو پرواهینان بهزیندوووونهوه، نهو خوا نهناسانه لهناو خویندا له موسلمانانیاں دهپرسی: تو بلنیت هاتنی روژی قیامت راست بیت؟ جائهگر ههبی نهی کهی دهبی؟ نهوسا نه سورهتهی (نهبهءه) هاته خوارهوه.

بهلگه گهلی بو زیندوووونهوهی پاش مردن:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ عم يتساءلون﴾ نهو خهلهکه دهربارهی چی لهیهکتر دهپرسن؟ ﴿عن النبا العظيم﴾ دهربارهی ههواله زور گهروهو گرنگهکه نهپرسن؟ که نهوان ههمیشه نکولی و، ململانینی نهکن، ههرگیز پییان وانیه کهنهو رووداوه رووددا و دهبی! بویه نهوهنده بهگالتهوه لهناو یهکتردا باسی نهکن! ﴿الذی هم فیه مختلفون﴾ نهوهی نهوان لهسهری مشت و مریانه ههندی ینکاری دهکا، ههندیکیشی گومانی تیاهیه! ﴿کلا سیعلمون﴾ نهخیر، باکوئایی بین بهو مشت ومپریان، چونکه له ناییندهیهکی نزدیکدا چاک نهزانن که چوئن نهبی، بهتایبهت کاتی بهچاوی سهر بینیان ﴿ثم کلا سیعلمون﴾ ههمیسان بو جاریکی تر پرسی پیئاوی، لهداها توویهکی نزدیکدا نهزانن، چ سزاو بهلایهکیان دوچار نهبی.

ئینجا بو چهسپاندنی هاتنی نهو روژهیه نو بهلگه دینیتیهوه بویان، تا باش بزنانن که خویهک نهوهنده دوسهلاتدار بی و نهو ههمو شتانه بکات، هر نهو خواش زور بهناساتر، ههمیسان زیندوویمان نهکاتهوه، بهلگهکان:

(۱) ﴿اَلَمْ نَجْعَلِ الْاَرْضَ مِهَادًا﴾ نهری ئیمه نهو زهویهمان نهکردوته لانک و بیشکهو جیی نارامگرتن بۆتان، تا بهناسوودهیی بین و برۆن و ژیانی تیدا بهرنهسهر؟.

(۲) ﴿وَالْجِبَالَ اَوْتَادًا﴾ نهی چیاو کیوهکانیشمان وهک میخ بۆدانهکوتیون و زهویمان پی نهبهستوتهوه، تا ههلتان نهدیری و نهتانفوتینی؟

۳ ﴿وَلَقَدْ نَاكَم زَوَاجًا﴾ نایا به جوت (نیرو می) دروستان نه کردون؟ بوئوهی دریژ به ژیان بدری به سه ریشتی ئه م ئه ستیره ی زهوییه وه، وه ئه فهرموی: (ومن آیاته ان خلق لكم من انفسكم ازواجاً لتسكنوا إليها وجعل بینکم مودة ورحمة) ۲۱/۳۰

۴ ﴿وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا﴾ وه خه وو نووستانمان بو نه کردون به هوی سهره وتن و حسانه وه تان، له ماندووی و نیش و نازاری ژیان تان؟

۵ ﴿وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا﴾ نایا شه وگارمان نه کردوه به کالو پوژاک بو تان؟ ههروه کو کالاً مهردوم دائه پوژشی و، له سه رماو گه رما دهیپاریژیت، هه ر ئاوایش شه وگار مروؤ ئه شاریت وه و دهیپاریژی له په لاماری دوژمن، بویه ئه فهرموی: (واللیل إذا یغشاها) ۴/۹۱

۶ ﴿وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا﴾ نایا روژیشمان بو نه کردونه ته هوی به ده سهینانی برژیوی ئاسووده یی و خوشگوزهرانی؟

۷ ﴿وَبَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شَدَادًا﴾ نایا حهوت چین (ناسمانی) به هیژو بته وو قایمان به پراسه رتانه وه دروست نه کردوه؟ که مه گه ر تنه ا نه و خوا گه وره یه خوی بزانی ئه و حهوت ئاسمانه چی بن؟ حهوت که شکه شانه - که کومه له ئه ستیره یه کن - هه ر کومه له یان سه د ملیون ئه ستیره یه، یان ئه وانه نیه و، چه ندین ئه ستیره ی ترن...؟ وه لامی ئه مانه - ئه مړو - هه مووی ئه دهینه دهستی خوی کار ره وان و کارزان.

۸ ﴿وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا﴾ نایا چرایه کی دره خشانمان - وه خور - بو فراهه م نه هینان، که زهویتان رووناک بکاته وه و ریگه ی خوتانی پی دهر بکه ن و، تیشکه که یشی میوه و گه ن و دانه ویله کانتان پی بگه یه نیت؟

۹ ﴿وَأَنزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا﴾ ئه ی نایا له هه وره گوشره و کاندای بارانی به لیژمه مان نه باراندوه؟ وه ده فهرموی: (والله الذی ارسل الریاح فتثیر سبحاً فسقناه إلى بلد میت) ۹/۳۵.

۱۰ ﴿لَنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا﴾ تاده ریئین به هوی ئه و بارانه وه جوړه ا دانه ویله و گژو گیاه و رووه ﴿وَجَنَاتٍ أَلْفَافًا﴾ چه ندین باخ و باخاتی چرو پرو تیک ئالو که به هوی ئاوه وه دینه به ره و گه لاو لق و پوپ دهر نه که ن به دی بین، نایا خویه که ئه وه نده مهیره بان بیت له گه ل ئاده مییدا شایسته ی ئه وه نییه که به وای پی بین؟ ئه ی نایا له نایینده ا توانای نییه مروؤ زیندو بکاته وه بو پاداشت و توله؟ وه ئه فهرموی: (وفی الأرض قطع متجاورات وجنات من اعناب وزرع ونخيل صنوان وغير صنوان یسقی بماء واحد) ۴/۱۳.

روژی هه لاواردن به ریویده :

نیت باسی ئه وه هه واله سامناکه دهکات که ده فهرموی: ﴿إِنْ یَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِیقَاتًا﴾ به راستی روژی جیا کردنه وه موهاکه مه ی نیوان مهردوم کاتیکی دیاری کراوه لای خوا، هه رگیز پاش و پینش ناکات، وه ئه فهرموی: (وما نؤخره إلا لأجل معدود) ۱۰۴/۱۱ ﴿یَوْمَ یَنفَخُ فِي الصُّورِ﴾ ئه و پوژهی که فوو ده کری به شه پیوردا ﴿تَنَاطُونَ أَفْوَاجًا﴾ ئه و جا ئیوه پوژ پوژ و دهسته دهسته به ره و مهیدانی لیپرسینه وه دین، واته: له گورپه کان هه لده ست بو حیساب و لیکوئینه وه، جا ئه و شه پیوره... چونه و چوژ ده بی، ئیمه هیچی لی نازانین، خوی گه وره یش هه ر ئه وه نده ی فهرمووه، خوئه گه ر پیویست بویه، ئه و شیده کرده وه، وه له نایه تیکی تردا ئه فهرموی: (یوم ندعوا کل اناس بامامهم) ۷۱/۱۷. (ئه بو هورهیره) ده لی: پیغه مبه ر ﷺ فهرموی: ئه ندازه ی ماوه ی نیوان هه ردو نه فحه که چله، وتیان چل پوژه؟ فهرموی: نایلیم. وتیان: چل مانگ؟ فهرموی: نایلیم. وتیان:

چل سال^{۲۵} فەرمووی: نایلیم. جا فەرمووی: لەپاشان خوا ئاوی لەئاسمانەو دەنیری، ھەروەکو گژوگیا و رووھ سەوز ئەبیتەو، ھەر ئاوايش مەرقەھەکان ھەموو زیندوو ئەبنەو، وە تەواوی ئەندامەکانی ئادەمیی دەپزین و یەك ئیسکی ئەبی کە پئی دەلین: (عجب الذنب) وە ھەر لەویشەو مەرقەھەکان دروست دەکرینەو، فتح الباری: ۵۵۸/۸.

﴿^{۲۶} **وَفَتْحَتِ السَّمَاءَ فَكَانَتْ أَبْوَابًا**﴾ لەسەختی ئەو رۆژەدا ئاسمان دەکریتەو و لەت لەت ئەبی و دەبیتە دەرگای ھاتوو چۆی فریشتەکان، پاش ئەوێ کەزۆر توندو قایم بەستراوو بەیەکەو ﴿^{۲۷} **وَسِرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سُرَابًا**﴾ کێوھکانیش ھەلەدەکەنرین و دەخرینە رویشتن بەئاسمانداو دەبنە "سەراب - تراویکە" لە دوورەو و رشە ورشی دی و بەئاو دەزانیت، کەچی لەنزیکەو ئەو نیە، واتە: چیاکان ئەبنە تۆزو گەردو ئەچن بەھەوادا، وەك لە سوورەتی تردا ئەفەرمووی: (وتكون الجبال كالعهن المنفوش) ۵/۱۰۱. ﴿^{۲۸} **إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا**﴾ بەپراستی دۆزەخیش دەمینکە چاوەروانی بی پروایان دەکات ﴿^{۲۹} **لِلطَّاغِينَ مَاءً**﴾ بۆ یاخیبووان جیگاو مەزلگەییە ﴿^{۳۰} **لَابِثِينَ فِيهَا أَحْقَابًا**﴾ ھەزارەھا سالی بیسنووڕو نەپراوہ تیا دەبن، واتە: ھەرگیز پزگاریان نابێ لیبی ﴿^{۳۱} **لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا**﴾ ھیچ فینکییەك و شەرابێکی خوشی تیا ناچێژن "بۆ سووک بوونی گەرمایە، بەلکو ھەر ئاوا لەو ھالەتە زۆر تەنگ و ناخۆشەدا دەمیننەو" ﴿^{۳۲} **إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَّاقًا**﴾ جگە لە ئاویکی "زۆر گەرم و کولیو" و کیم و چلکی "دۆزەخیان" ﴿^{۳۳} **جَزَاءً وَفَاقًا**﴾ ئەویش پاداشتیکی پراوپرە بەرامبەر بەکردەوھەکانیان، واتە: لەو پاداشەدا ستەمیان ئی نەکراو، چونکە ھەر ئەو تۆلەییە ھەلەگرن ﴿^{۳۴} **إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا**﴾ چونکە بەپراستی ئەوانە لەدنیاو بەتەمای لیبەرسینەوێ ئەمەزۆرە نەبوون ﴿^{۳۵} **وَكَذَبُوا بآيَاتِنَا كَذَابًا**﴾ بەلکو زۆر بەتونیش ئایەتەکانی ئیمەیان بەدرو ئەخستەو و بەدرویان دەزانین ﴿^{۳۶} **وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا**﴾ ئیمەیش ھەموو شتیکیان لەسەریان ئەژماردوو بەنووسین ﴿^{۳۷} **فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا**﴾ ئینجا پێیان ئەوتری: دە بچێژن کە لە سزای سەخت و نازار بەولاو ھێچتان بۆ زیاد ناکەین، واتە: تا ئیوہ بپارینەو بۆ پزگار بوون، ئیمە سزاتان بۆ زیاتر ئەکەین.

رۆژی بە ئاوات گەیشتن:

﴿^{۳۸} **إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا**﴾ بەپراستی بۆ خواناسان و خواریزان "لەپاشەپۆژدا" سەرفرازی و پیرۆزی و "رزگار بوون لەسزای دۆزەخ ھەییە" ﴿^{۳۹} **حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا**﴾ چەندین باخ و باخات و بیستان و تری و میوہی جوړاو جوړی رازاو، ھەرچی نەفس ھەزی ئی بکات ﴿^{۴۰} **وَكَوَاعِبَ أُنْرَابًا**﴾ کێژو کچانی ھاوتەمەن و مەمک خەو دیمەن جوان و تازە پیگەیشتوو ئامادەیی.

(کواعب): بەو کچانە ئەلین کە تازە مەمکان خە دەکەن، ﴿^{۴۱} **وَكَأْسًا مُدْمِجًا**﴾ لەگەل جامی پەر لەشەرابی پاک و خاویندا ﴿^{۴۲} **لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَابًا**﴾ کە لەو بەھەشتەدا ھیچ قسەییکی پەر پووچ و نابەجی، یاخود بەدرو خستەوہیەك نابیسن، واتە: جیگەئێ گالەتەو لاقرتیی و مەسخەرە نیە (لا لغو فیھا ولا تأثیم) ۲۳/۵۲. ﴿^{۴۳} **جَزَاءً مِنْ رَبِّكَ عَطَاءً حِسَابًا**﴾ ئەمەش ھەموو پاداشتیکی لە لایەن پەروردگارتەوہی، بەخشش و بەھریەکە "بەپێی کارە چاکەکانیان، پێیان دەبەخشیت، واتە: مافی خوێانە ئابو شێوہی پاداشت بدینەو. بەلێ.. ئادەمیزاد ھەریەکەئێ بەشتی ئەگێری و، ھەزی لەشتیکە.. ھەر بۆیەش قورئان خەلاتی جوړاو جوړیان دەکات.

کەسێ ئاویری خوا بدوینی رۆژی سەلا:

﴿^{۴۴} **رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ**﴾ ئەو خواوە پەروردگاری میھرەبانی ئاسمانەکان و زەوی و ئەوہی لەنیوانیاندا ھەیی، ھەموو خێرو چاکەییەك ھەر لەژێر سیبەری میھرەبانی ئەودا دەبیت ﴿^{۴۵} **لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ**

خطاباً ﴿ هەرچەندە ئەوەندەش میهرەبانە.. بەلام بى موﻟﻪﺗﻰ ﺧﻮﻯ ﻣﺎﻓﻰ ﻫﻴﭻ ﻗﺴﻪﻳﻪﻛﻴﺎﻥ ﻧﯿﻴﻪ، ﻭﻩﻙ ﺩﻩﻓﻪﺭﻣﻮﻯ: (ﻣﻦ ﺫﺍ ﺍﻟﺬﻯ ﻳﺸﻔﻊ ﻋﻨﺪﻩ ﺇﻻ ﺑﺎﺫﻧﻪ.. ۲/۲۵۵. ﻳﺎﻥ ﺩﻩﻓﻪﺭﻣﻮﻯ: (ﻳﻮﻡ ﻳﺎﺕ ﻻ ﺗﻜﻠﻢ ﻧﻔﺲ ﺇﻻ ﺑﺎﺫﻧﻪ.. ۱۱/۱۰۵. ﻟﻪ ﻓﻪﺭﻣﻮﺩﻩﻯ ﺑﺎﻭﻩﺭﭘﯿﻜﺮﺍﻭﺩﺍ ﮬﺎﺗﻮﻭﻩ: (ﻭﻻ ﻳﺘﻜﻠﻢ ﻳﻮﻣﻨﺬ ﺇﻻ ﺭﺳﻞ.. ﻓﺘﺢ ﺑﺎﺭﻯ: ۱۳/۴۳۰. ﻭﺍﺗﻪ: ﭘﯿﻐﻪﻣﺒﻪﺭﺍﻥ ﻧﻪﺑﻰ ﻛﻪﺳﯿﻜﻰ ﺩﻯ ﻗﺴﻪ ﻧﺎﻛﺎ ﻟﻪﻭ ﺭﯞﺯﻩﺩﺍ. ﴿ ۳۸ ﻳﻮﻡ ﻳﻘﻮﻡ ﺭﻭﺡ ﻭﺍﻟﻤﻼﺋﻜﻪ ﺼﻔﺎ﴾ ﻟﻪﻭ ﺭﯞﺯﻩﺩﺍ ﻛﻪ، ﺭﯞﺡ (ﺟﻮﺑﺮﯨﻞ) ﻭ ﻓﺮﯨﺸﺘﻪﻛﺎﻥ ﺑﻪﺭﭘﺮﯨﺰ ﺭﺍﺋﻪﻭﻩﺳﺘﻦ ﻭﻣﻞ ﻛﻪﭼﻦ ﴿ ﻻ ﻳﺘﻜﻠﻤﻮﻥ ﺇﻻ ﻣﻦ ﺁﺫﻥ ﻟﻪ ﺭﺣﻤﻦ ﻭﻗﺎﻝ ﺻﻮﺑﺎ﴾ ﻭ ﮬﯿﭽﻴﺎﻥ ﻗﺴﻪ ﻧﺎﻛﻪﻥ، ﻣﻪﮔﻪﺭ ﻛﻪﺳﻰ ﺧﻮﺍﻯ ﺑﻪﺧﺸﻨﺪﻩ ﺭﯨﮕﻪﻯ ﺑﺪﺍ، ﻭﻩ ﻟﻪﮬﻪﻣﺎﻥ ﻛﺎﺗﯿﺸﺪﺍ ﻗﺴﻪﻯ ﺷﻴﺎﻭﻭ ﺑﻪﺟﻰ ﺑﻛﺎﺕ، ﻭﺍﺗﻪ: ﻓﺮﯨﺸﺘﻪﻛﺎﻥ ﻟﻪﮔﻪﻝ ﺋﻪﻭﻩﺷﯿﺪﺍ ﻛﻪ ﺯﯛﺭ ﻧﺰﯨﻜﻦ ﺑﻪﺧﻮﺍﻭﻩ ﺑﯘﻳﺎﻥ ﻧﯿﻪ ﮬﯿﭻ ﺷﺘﯿﻚ ﺑﻠﯿﻦ.. ﺑﻪﺑﻰ ﺋﯿﺰﻧﻰ ﺧﻮﺍ ﺋﯿﺘﺮ ﺧﻪﻟﻜﯿﻜﻰ ﺗﺮ ﻟﻪﺧﻮﻳﻪﻭﻩ ﭼﯘﻥ ﺋﻪﺗﻮﺍﻧﻰ ﺗﻜﺎ ﺑﻛﺎﺕ ﴿ ۳۹ ﺫﻟﻚ ﺍﻟﻴﻮﻡ ﺍﻟﺤﻖ﴾ ﺋﻪﻭ ﺭﯞﺯﻩ ﺭﯞﺯﯨﻜﻰ ﺭﺍﺳﺖ ﻭ ﺑﻪﺭﺣﻪﻗﻪﻭ ﮬﯿﭻ ﮔﻮﻣﺎﻧﻰ ﺗﯿﺎ ﻧﯿﻪ ﻭ ﺑﻪﺭﭘﯘﻭﻩﻯ ﴿ﻣﻦ ﺷﺎﺀ ﺍﺗﺨﺬ ﺇﻟﻰ ﺭﺑﻪ ﻣﺎﺑﺎ﴾ ﺟﺎﺋﻪﻭﻩﻯ ﺋﻪﻳﻪﻭﻯ ﺑﺎ ﺑﯘﻻﻯ ﭘﻪﺭﻭﻩﺭﺩﮔﺎﺭﻯ ﺭﯨﮕﺎ ﺑﮔﺮﯨﺘﻪﺑﻪﺭ، ﻭﺍﺗﻪ: ﮬﻪﻣﯿﺸﻪ ﻣﻠﻜﻪﭼﻰ ﺑﺮﻳﺎﺭﻭ ﻓﻪﺭﻣﺎﻧﻪﻛﺎﻧﻰ ﺧﻮﺍﻯ ﺧﻮﻯ ﻳﯿﺖ، ﺗﺎ ﻟﻪﻭ ﺭﯞﺯﻩﺩﺍ ﺭﺯﮔﺎﺭﻯ ﺑﯿﻰ.

ﮬﺎﺗﻨﻰ ﻗﻴﺎﻣﻪﺕ ﺯﯛﺭ ﻧﺰﯨﻜﻪ:

﴿ ۴۰ ﺇﻧﺎ ﺍﻧﺬﺭﻧﺎﻛﻢ ﻋﺬﺍﺑﺎ ﻗﺮﯨﺒﺎ﴾ ﺑﻪﺭﺍﺳﺘﯿﻰ ﺋﯿﻤﻪ ﮬﻪﺭ ﺯﯛﻭ ﺋﯿﻮﻩﻣﺎﻥ ﺋﺎﮔﺎﺩﺍﺭ ﻛﺮﺩﯛﻭﻩ -ﺋﻪﻯ ﺑﻰ ﺑﺮﻭﺍﻳﺎﻧﻰ ﻣﻪﻛﻜﻪ- ﻛﻪﺳﺰﺍﻳﻪﻛﻰ ﻧﺰﯨﻚ ﺑﻪﺭﭘﯘﻭﻩﻯ ﺑﯘﺗﺎﻥ ﴿ ﻳﻮﻡ ﻳﻨﻈﺮ ﺍﻟﻤﺮﺀ ﻣﺎ ﻗﺪﻣﺖ ﻳﺪﺍﻩ﴾ ﺋﻪﻭ ﺭﯞﺯﻩ ﺭﯞﺯﯨﻜﻪ ﻛﻪ ﺋﺎﺩﻩﻣﯿﺰﺍﺩ ﺳﻪﻳﺮﻯ ﺩﻩﺳﭙﯿﺸﻜﻪﺭﻯ ﺧﻮﻯ ﺩﻩﻛﺎﺕ " ﻟﻪﭼﺎﻙ ﻭ ﻟﻪﺧﺮﺍﭘﻰ " ﻭﻩﻙ ﺩﻩﻓﻪﺭﻣﻮﻯ: (ﻭﻭﺟﺪﻭﺍ ﻣﺎﻋﻤﻠﻮﺍ ﺣﺎﺿﺮﺍ.. ۱۸/۴۹. ﻳﺎﻥ (ﻭﻓﺼﯿﻠﺘﻪ ﺍﻟﺘﻰ ﺗﯘﻭﻩ.. ۷۰/۳. ﴿ﻭﻳﻘﻮﻝ ﺍﻟﻜﺎﻓﺮ ﻳﺎ ﻟﯿﺘﻨﻰ ﻛﻨﺖ ﺗﺮﺍﺑﺎ﴾ ﺋﻪﻭ ﺩﻩﻣﻪ ﻛﺎﻓﺮﻭ ﺑﻰ ﺑﺮﻭﺍﻳﺶ ﺩﻩﻟﯿﺖ: ﺋﺎﻯ ﺧﯚﺯﮔﻪ ﮬﻪﺭ ﺧﺎﻙ ﻭ ﺧﯘﻝ ﺑﻮﻭﻣﺎﻳﻪ "ﻧﻪﻙ ﺋﺎﺩﻩﻣﻰ، ﺗﺎ ﺋﺎﻭﺍ ﺯﯨﻨﺪﯛﻭ ﻧﻪﻛﺮﺍﻣﺎﻳﻪﺗﻪﻭﻩ ﺣﯿﺴﺎﺏ ﻧﻪﻛﺮﺍﻣﺎﻳﻪ".

ﺳﻮﭘﺎﺱ ﻭ ﭘﯿﺰﺍﻧﯿﻦ ﺑﯘ ﺧﻮﺍﻯ ﮔﻪﻭﺭﻩ ﻟﻪ ﺳﻪﺭ ﺗﻪﻭﺍﻭ ﻛﺮﺩﻧﻰ ﺗﻪﻓﺴﯿﺮﻯ ﺳﻮﻭﺭﻩﺗﻰ (ﻧﻪﺑﻪﻩ).

*** **

۷۹- ﺳﻮﺭﻩﻯ ﺋﺎﺯﯨﻌﺎﺕ ﻟﻪ

ﻣﻪﻛﻜﻪﻳﻴﻪ ﻭ ۱۴۶ ﺋﺎﻳﻪﺗﻪ

ﺑﻪ ﻧﺎﻭﻯ ﺧﻮﺍﻯ ﺑﻪﺧﺸﻨﺪﻯ ﻣﯿﮭﺮﻩﺑﺎﻥ

ﺋﻪﻡ ﺳﻮﺭﻩﺗﻪ ﻭﻩﻙ ﺳﻮﺭﻩﺗﻪ ﻣﻪﻛﻜﻪﻳﻴﻪﻛﺎﻧﻰ ﺗﺮ ﺑﺎﺳﻰ ﺑﻨﺎﻏﻪﻛﺎﻧﻰ ﺑﯿﺮﻭ ﺑﺎﻭﻩﺭﭘﻰ ﺋﯿﺴﻼﻡ ﺩﻩﻛﺎﺕ: ﻳﻪﻛﺘﺎﭘﻪﺭﺳﺘﯿﻰ، ﭘﻪﻳﺎﻡ، ﺯﯨﻨﺪﯛﻭ ﺑﻮﻭﻧﻪﻭﻩ، ﭘﺎﺩﺍﺵ ﻭ ﺗﯘﻟﻪ.. ﺟﺎ ﻟﻪﺳﻪﺭﻩﺗﺎﻭﻩ ﺳﻮﻳﻨﺪ ﺑﻪﻭ ﻓﺮﯨﺸﺘﺎﻧﻪ ﺋﻪﺧﻮﺍ ﻛﻪ ﺯﯛﺭ ﺑﻪﺋﺎﺳﺎﻧﯿﻰ ﻭ ﻧﻪﺭﻣﯿﻴﻪﻛﻪﻭﻩ ﮔﻴﺎﻧﻰ ﻣﻮﺳﻠﻤﺎﻧﺎﻥ ﺋﻪﻛﯿﺸﻦ، ﻭﻩ ﺯﯛﺭ ﺑﻪﺳﻪﺧﺘﯿﻰ ﻭ ﺗﻮﻧﺪﯨﺸﻰ ﮔﻴﺎﻧﻰ ﭘﯿﺴﻰ ﺧﻮﺍﻧﻪﻧﺎﺱ ﻭ ﺑﻰ ﺑﺮﻭﺍﻳﺎﻥ ﻟﻪ ﺟﻪﺳﺘﻪﻳﺎﻥ ﺩﻩﺭﺋﻪﻛﻪﻥ، ﻭﻩ ﮬﻪﺭﻭﺍ ﺑﻪﻭ ﻓﺮﯨﺸﺘﺎﻧﻪﺵ ﻛﻪ ﭘﯿﺎﺩﻩ ﻛﺮﺩﻧﻰ ﻛﺎﺭﻭﺑﺎﺭﻯ ﺯﻩﻭﻳﻴﺎﻥ ﺩﺭﺍﻭﻩﺗﻪ ﺩﻩﺳﺖ: (ﻭﺍﻟﻨﺎﺯﻋﺎﺕ ﻏﺮﻗﺎ.. ﻗﺎﻟﻤﺪﺑﺮﺍﺕ ﺍﻣﺮﺍ)، ﺋﯿﻨﺠﺎ ﺑﺎﺳﻰ ﺋﻪﻭ ﮬﺎﻭﯨﺒﻪﺵ ﭘﻪﻳﺪﺍ ﻛﻪﺭﺍﻧﻪ ﺋﻪﻛﺎﺕ ﻛﻪ ﻟﻪﺯﯨﻨﺪﯛﻭﺑﻮﻭﻧﻪﻭﻩ ﻣﻤﻼﻧﻰ ﻭ ﻧﻜﻮﻟﻰ ﺋﻪﻛﻪﻥ، ﺩﻩﺭﻩﻧﺠﺎﻣﯿﺶ ﻟﻪ ﺗﺮﺳﻰ ﺋﻪﻭ ﺭﯞﺯﻩﺩﺍ ﺩﻟﻴﺎﻥ ﺋﻪﻛﻪﻭﯨﺘﻪ ﮔﻮﺭﭘﻪ ﮔﻮﺭﭖ: (ﻗﻠﻮﺏ ﻳﻮﻣﻨﺬ ﻭﺍﺟﻔﻪ). ﭘﺎﺷﺎﻥ ﺑﺎﺳﻰ ﺳﻪﺭﻛﻪﺵ ﻭ ﻳﺎﺧﯿﻰ ﻭ ﻟﻪﺧﯘ ﺑﺎﻳﻰ ﺑﻮﻭﻩﻛﻰ (ﻣﯿﺴﺮ) (ﻓﯿﺮﻋﻮﻥ) ﺩﻩﻛﺎﺕ، ﻛﻪ ﺑﻪﻭ ﭘﻠﻪﻭ ﺋﻪﻧﺪﺍﺯﯨﻴﻪ ﺩﺍﻭﺍﻯ ﺧﻮﺍﻳﻪﺗﻰ ﺋﻪﻛﺮﺩ! ﺟﺎ ﺧﻮﺍﻯ ﮔﻪﻭﺭﻩﺵ ﺭﻗﻰ ﻟﻰ ﮬﻪﻟﺴﺎﻭ، ﺑﻪﺗﻮﻧﺪﻯ ﻟﯿﻰ ﺗﻮﭘﻪ ﺑﻮﻭ ﻭ ﭘﺸﺘﻰ ﺷﻜﺎﻥ.. (ﮬﻞ ﺁﺗﺎﻙ ﺣﺪﯨﺚ ﻣﻮﺳﻰ ﺇﺫ ﻧﺎﺩﺍﻩ ﺭﺑﻪ ﺑﺎﻟﻮﺍﺩ ﺍﻟﻤﻘﺪﺱ ﺗﻮﻯ..). ﮬﻪﺭﻭﻩﻙ ﺑﺎﺱ ﻟﻪﺳﻨﻮﺭ ﺩﻩﺭﭼﻮﻩﻛﺎﻧﻰ (ﻣﻪﻛﻜﻪ) ﻭ ﺳﻪﺭ ﻛﯘﻧﻪﻛﺮﺩﯨﻴﺎﻥ ﺩﻩﻛﺎﺕ ﻭ ﭘﯿﻴﺎﻥ ﺩﻩﻓﻪﺭﻣﻮﻯ: (ﺍﺋﺘﻢ ﺍﺷﺪ ﺧﻠﻘﺎ ﺃﻡ ﺍﻟﺴﻤﺎﺀ..!) ﻟﻪﺩﻭﺍﻳﯿﺸﺪﺍ ﺑﺎﺳﻰ ﮬﺎﺗﻨﻰ ﺭﯞﺯﻯ ﺩﻭﺍﻳﻰ ﺩﻩﻛﺎﺕ ﻛﻪ ﺑﻪﻻﻯ ﺋﻪﻭﺍﻧﻪﻭﻩ ﺯﯛﺭ ﺩﯛﻭﺭﻩ..! (ﻳﺴﺄﻟﻮﻧﻚ ﻋﻦ ﺍﻟﺴﺎﺀﻩ ﺁﻳﺎﻥ ﻣﺮﺳﺎﮬﺎ..؟).

خوا سویند دهخوات به پینج شت قیامت دی:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* ۱ وَالنَّازِعَاتِ غَرَقًا﴾ سویند بهو فریشتانه که بهتوندی گیانی بی پروایان نهکیشن و ﴿وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا﴾ وه سویند بهو فریشتانهی که زور بهنهسپایی و ناسانی گیانی موسلمانان نهکیشن و بهچالاکیی و بی وچان دهسوورینهوه بو نهجامدانی کارهکانیان ﴿وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا﴾ وه سویند بهو فریشتانهی وهک مهلهوان مهله بکا، ناوا بهخیراییدله ناسمان دادههزن بو نهجامدانی فرمانهکانی خوا ﴿فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا﴾ نینجا سویند بهو فریشتانهی که زور بهتوندی پیش برکی دهکن به نهرواح و گیانی موسلمانهکان بو بههشت ﴿فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا﴾ جا بهو فریشتانهی که بهویستی خوا زور بهوردی کارو فرمانی بوونهور جیبهجی دهکن

"سویند بهم پینج شته قیامت راست و دروسته و لهپیشدایه و ئیوهوش زیندوو نهکرینهوهو موحاسبه به نهکرین. ههندی دهلین: مهبهست بهو پینج شته که خوی گهوره سویندی پی خواردن نهستیروه که ههریهکیان له (مدار) و خولگی دیاریکراوی خویدا دهسووریتهوهو کاری خوی نهجام نهوات.. ههنیدی تر تهفسیری تریان بو نهکهنهوه.. جا خوی گهوره بویه بهو دووشت سویند نهخوات و بههندی لهدروستکاروهکانی تری خوی:

یهکه: نهو شتانه وه خورو مانگ و نهستیروه، نهونده گهوره و پیروز بوون لای خه لکی: نهیان په رستن! (والشمس وضحاها..) نینجا ههنی شتیان بو باس نهکات، وهک ناوابوون و ههلوهرینیان، که نهوه پهسن و سیفتهی خویته نییه. تا لییان دور که ونهوه. دووه: کاتی که مهردووم بچوک و بی بایهخ تهماشای نهوانه دهکات، جاخوا سویندیان پی نهخوات بو نهوهی لییان ورد بینهوه و پهندیان لی وهرگرن ﴿یوم ترجف الراجفة﴾ سویند بهوانه ههموو، روژیک دیت زهوی بهتوندی تهکان دهواو دهکویته

المیزان

سورة النازعات

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا (۲۱) حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا (۲۲) وَكَوَاعِبَ أَزْوَاجًا (۲۳) وَأَنْسَاءَ دِهَاقًا (۲۴) لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِدًّا (۲۵) هَٰذَا مِنْ نِّعَةِ عِطَاءِ جِسَابِ (۲۶) رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنِ لَا يَلْجَأُ كَوْنُ مِنْهُ خِطَابًا (۲۷) يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا (۲۸) ذَلِكَ الْيَوْمَ الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ مَآبًا (۲۹) إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَلْبِسْنِي كُتْرُ بَابًا (۳۰)

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالنَّازِعَاتِ غَرَقًا (۱) وَالنَّشِطَاتِ نَشْطًا (۲) وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا (۳) وَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا (۴) فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا (۵) يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ (۶) تَتَّبِعُنَا الرَّادِفَةُ (۷) قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ (۸) أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ (۹) يَقُولُونَ أَيْنَا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ (۱۰) أَيْنَا ذَا كُنَّا عِظْمًا خَيْرَةً (۱۱) قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ (۱۲) فَاِنْمَآ هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ (۱۳) فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ (۱۴) هَلْ أُنَبِّئُكَ حَدِيثَ مُوسَىٰ (۱۵)

۵۸۳

لهرزه ﴿تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ﴾ ناسمانیش دوی نهو "لەت لەت ئەبی" وهرچی نهستیروی لهخو گرتووه ههله نهوهی، (نبین عهباس) دهلی: مهبهست بهو روژانه، روژی نهفخه یهکه و دووهمه، وه لهسوورتهی دیکه دهقه رموی: (یوم ترجف الارض والجبال..) ۱۴/۷۳، ۱۴/۶۹، (موجاهید) دهلی: یهکه بو یهکه مه، دووهمیش بو دووهم. نیامی (ترمیزی) یش نه فرموده ی هیناوه: ((کان رسول الله ﷺ إذا ذهب ثلثا الليل قام فقال: يا ايها الناس اذكروا الله، جاءت الراجفة تتبعها الرادفة جاء الموت بما فيه..)) واته: پیغه مبهه ههمیشه خوی و ابو هه که دوو سییه می شهو روشتبا هه لده ساو ئیغه رموو: نهی خه لکینه! ههردهم یادی خوا بکه و بی ناگامه بن، لهرزه یهکه هات و، دووهمیش بهدوایدی، وه ههروا مردن و قوناغ و حاله تهکانیش دهکات ﴿قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ﴾ لهو روژدها که لی دل دهکونه گورپه گورپ و له ترسانا بهخیرایی لیده دهن و ﴿ابصارها خاشعة﴾ چاوی خاوهنی نهودلانه شوپوه

پرویان ایسه سهر بهرز بکهنه وه ﴿ **۱۱** **يَقُولُونَ إِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ** ﴾ له دنیادا دهیانگوت: نایا دوی مردن جاریکی تر بو ژیانی پیشوو ده مانگیرنه وه...؟! ههرگیز شتی و نابیت و پرومان پیی نییه ﴿ **۱۱** **إِذَا كُنَّا عَظَامًا نَخْرَةً** ﴾ نایاکاتی بووینه ئیسکه رزیو پرتوو کاین...؟! سهر له نوی زیندوو ده بینه وه...؟! ﴿ **۱۲** **قَالُوا تِلْكَ إِذَا كُرَةِ خَاسِرَةٍ** ﴾ به گالته وه دهیانگوت: نه گهر نه وه راست بیت که ده لین زیندوو بوونه وه هیه، نهو حله بو ئیمه گهرشانه، وه یه کی به زیان، چونکه جیگه مان دوزه ده بیت ﴿ **۱۳** **فَانصَامِي زَجْرَةَ وَاحِدَةٍ** ﴾ ئیوه نه وه بهشتیکی گران مه زانن... به راستی بو ئیمه کاریکی زور ناسانه، چونکه تهنه یی شریخیه، واته: دهنگیکی سامناکهو، یه جار فوو نه کری به شه پوردا، ئیتر هه موو زیندوو نه بنه وه له گور دینه ده ری ﴿ **۱۴** **فَإِذَا هُمْ بِالسَّامِرَةِ** ﴾ نه وسا له ناکاو نهو

خه لکه ههر هه موویان له دهشتیکی کاکای به کاکیدا بیدارن وزیندوو نامادهن، وه که نه فه رمووی: (یوم یدعوکم فتستجیبون بحمده وتظنون إن لبثتم إلا قليلا) ۵۲/۱۷. یان (وما امرنا إلا واحدة کلمح بالبصر) ۵۰/۵۴. (وما امر الساعة إلا کلمح البصر او اقرب...) ۷۷/۱۶. ئینجا بو دلدا نه وه ی پیغه مبهرو هو شیار کردنه وه ی قوره یش داستانه که ی فیرعه ون له گهل (مووسا) دا **عليه السلام** باس دهکا تا به لکو لهو یاخی بوون و سهر پیچییه یان دهست هه لگرن.

سهر گروشته ی مووسا **عليه السلام**:

﴿ **۱۵** **هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى** ﴾ نایا باس و هه والی مووسات، پیگه یشته وه...؟! ﴿ **۱۶** **إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى** ﴾ کاتی که پهروه ردگاری له دۆلی پیروزی (طوی) دا که له خواروی شاخی (سینا) دایه بانگی لیکرد ﴿ **۱۷** **إِذْ هَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ** ﴾ فه رمووی: بجو بۆلای فیرعه ون (نامورژگاری بکه) چونکه به راستی زور له سنوور ده رجوو وه یاخی بووه و گه ی به نوی یسرائیلیشی کردوو به کویله ﴿ **۱۸** **فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَىٰ أَنْ تَزْكَىٰ** ﴾ پییشی بلی: نایا ناته وی خوت له گوناخ و تاوان

پاک و پزخته بکهنه وه...؟! ﴿ **۱۹** **وَاهْدِيكَ إِلَىٰ رِبِّكَ فَتَخْشَىٰ** ﴾ و پینماییت بکه م بو ناسینی پهروه ردگارت و، ترسی نهوت ببی و دستم نه که یت؟! واته: به لکو ده رهنجام دابچه کییت و بیر له پاشه روژی خوت بکهنه وه ﴿ **۲۰** **فَإِرَاهِ الْآيَةَ الْكُبْرَىٰ** ﴾ به لی مووسا رو یشته، به لام ههرچه نده هه ولی له گه لدا نهاته سهر پیی راست، جا مو عجیزه و نیشانه گهره کا، ی نیشان دا، نه وه بوو له پیش چاویه وه داردهسته که ی بووه نه ژدیها ﴿ **۲۱** **فَكُذِّبَ وَعَصَىٰ** ﴾ که چی به دروژنی داناو یا خیش بوو ﴿ **۲۲** **ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَىٰ** ﴾ له پاشان پشتی هه لکردو هه می شهش نه کو شا بو به درو خستنه وه ی ﴿ **۲۳** **فَحْشَرَ فَنَادَىٰ** ﴾ بویه ئیتر هه موو "جادوگره کانی" کو کرده وه هاواری خه لکه که ی کرد ﴿ **۲۴** **فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَىٰ** ﴾ وتی: من پهروه ردگاری بهرزو بلوندی ئیووم "من نه و په رسراووم که له لای ژوورمه وه که سی تر ذیه...!!" ﴿ **۲۵** **فَاخْذِهِ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ** ﴾ نه وسا خوی گهره دوو چاری سزای هه ردوو جیهانی کردو قاری لیگرت ﴿ **۲۶** **إِنْ فِي ذَلِكَ**

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٦﴾ أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿١٧﴾ فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَىٰ أَنْ تَزْكَىٰ ﴿١٨﴾ وَأَهْدِيكَ إِلَىٰ رَبِّكَ فَتَخْشَىٰ ﴿١٩﴾ فَأَرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَىٰ ﴿٢٠﴾ فَكُذِّبَ وَعَصَىٰ ﴿٢١﴾ ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَىٰ ﴿٢٢﴾ فَحْشَرَ فَنَادَىٰ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَىٰ ﴿٢٤﴾ فَاخْذِهِ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَنْ يَخْشَىٰ ﴿٢٦﴾ أَنْتُمْ أَشَدُّ حَقْلًا أَمَ السَّمَاءُ بَنَاهَا ﴿٢٧﴾ رَفَعَ سَمَكَهَا فَسَوَّاهَا ﴿٢٨﴾ وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ﴿٢٩﴾ وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ﴿٣٠﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ﴿٣١﴾ وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا ﴿٣٢﴾ مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعِمَ كُرًا ﴿٣٣﴾ فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَةُ ﴿٣٤﴾ الْكُبْرَىٰ ﴿٣٥﴾ يَوْمَ يَدْعُ الْأَنْسُ مَا سَمِعَ ﴿٣٦﴾ وَبُرُزَّتِ الْحَاجِمَةُ ﴿٣٧﴾ لِمَنْ يَرَىٰ ﴿٣٨﴾ فَأَمَّا مَنْ طَغَىٰ ﴿٣٩﴾ وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٤٠﴾ فَإِنَّ الْحَاجِمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ﴿٤١﴾ وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٤٢﴾ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ ﴿٤٣﴾ يَسْتَوْنَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مَرْسَاهَا ﴿٤٤﴾ فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرِنَهَا ﴿٤٥﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا ﴿٤٦﴾ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ ﴿٤٧﴾ مَنْ يَخْشَاهَا ﴿٤٨﴾ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ رَوْهَا لَمْ يَلْبِسُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوِ ضُحَاهَا ﴿٤٩﴾

سُورَةُ عَبَسَ

عَبَسَ وَتَوَلَّى ﴿١﴾

لعبرة لمن یخشی ﴿ بیگومان نالو به سهراته دا پندو ناموژگارییه کی گرنگ هیه بو هرکه سیك بیه وین له خوا بترسی " و فرمانه کانی نهو به جی بیئی، نهگر بیرى بکاته وه له به سهرات و سهره نجامی نهو یاخییه .. که بهو هه موو تواناو دسه لاتیه وه گیرۆده بو " نهی هاوبهش په یادا که ران ئیوه چوڤ پزگار ده بن ؟ هه زار ره دمهت له (سه یید) چه ند جوان ده لیئت: هه ر خه فله تی جه ماوه بوو لهو سهرده مه دا فیرعه ونیشی سهر لیشتیوار کرد و فیرییدا .. (به راستی هیچ شتیک به ئەندازەى خوڤافلکردن و خو بى ناگایى کردنى جه ماوه، (طاغیة) بی زه مان یاخی ناکا .. چونکه نهو که ده بیئی هه رچی ده لی و هه رچی ده کا، هه ر فرمانی به جییه .. ساتی ده بیئی هه موو پشتیان بو دانان دووه، ئیت زور به ئاسانی سواری پشتیان ده بی، دیتی ملیان بو راکیشاوه و سهریان بو شوڤ کردووه .. ئیت نهوانیش زیاتر زال ده بن و، گه لیش عیززه تی خو ی له ده ست دداو، نه میش یاخی تر نه بی و، نهوانیش پرسیواتر ده بن و له نه نجامیشدا هه ردوولاشیان تیا ده چن .. !

دروستکردنی ئاسمان وزه مین له به ده یه نانی مه رد م دژواتره :

دوای داستانه کی موسا و فیرعه ون ده گه پیتیه وه سهر نهوانه ی که نکوولی و ئینکاری زیندوو بووه وه یان ده کرد، تا هه ندی به لگه ی تریان بو بینیتیه وه: ﴿ **انتم اشد خلقا ام السماء بناها** ﴾ خه لکینه! ئایا دروست کردنه وه زیندوو کردنه وه ی ئیوه دوای مه رگ سه خترو گراتره، یا به ده یه نانی نه م ئاسمانه که خوی گه وره بینای کردووه؟ له کاتیكا ئیوه ی له ئاوکی قیزه وون و لاوازو بی دهسته لات به ده یه ناوه، ئاسمانیشی زور به قایم و مه حکم به لای سه رووتانه وه راگرتووه، واته: دروست کردنی ئاسمانه کان گرنگتره له زیندوو کردنه وه ی ئیوه، وه ک نه فهرموی: (لخلق السموات والأرض اکبر من خلق الناس) ۵۷/۴۰ ﴿ **رفع سمکها فسواها** ﴾ به رزی کردنه وه و په یوه ستی کردووه به یه که وه و جو شى داون و به توندو تول به ستوونی به یه که وه، بی عه یب و نه ناک ریکی خستوون ﴿ **واغطش لیلها واخرج ضحاهها** ﴾ و شه وه که ی تاریک کردووه، روژه که شى رووناک ده ره ننا، واته: شه وو روژتان به دوای یه کدا بو دینی ﴿ **والارض بعد ذلک دحاهها** ﴾ دوای ئاسمانیش زهوی به شیوه ی هیلکه یی به ده یه ناوه بو نیشته جی بوون و هه وانه وه تان. واته: دوای هه زاران هه زار سال، یا سه دان ملیوڤ سال که به سه ر زهوییدا تی په پری و، به که لکی ژیان نه ده هات .. نه وسا خوی گه وره زهویى راخست و وای لیکرد که گیاندارى له سه ر بژی، نه م ئایه ته واده گه یه نیت که زهویى به ر له دروست کردنی ئاسمان به دی هیئرا بیئت، به لام به هیلکه یی بوونی دوای دروستکردنی ئاسمان بووه. ﴿ **اخرج منها ماءها ومرعاها** ﴾ ئاوو له وه پری لی ده ره یناوه چه ند بین کانی و ئاوو پووباری لی هه لقو لاندوووه گژوگیاو له وه پری لی سه وز کردووه ﴿ **والجبال ارساها** ﴾ کیوه کانییش زور به توکمه یی چه سپاندو له نگه ری گرتن و بوونه به میخ بو دامرکاندن زهویى و چه سپاندنی، تائیوه به سه ر په شتییه وه بژین ﴿ **متاعا لکم ولانعامکم** ﴾ تا خو تان و، مالات و ناژه له کانتان به ره ری لی وه رگرن، تا نه وکاته ی کو تایه ی جیهان دیت.

هه ر خوا کاتی هاتنی روژی قیامهت ده زانی:

﴿ **فاذا جاءت الطامة الكبرى** ﴾ ئینجا کاتی رووداوه گه وره که - روژی قیامهت - پيشهات که به راستی رووداویکی زور گه وره و بی وینه یه، وه ک ده فهرموی: (والساعة ادهی وامر) ۵۴/۴۷. ﴿ **يوم يتذكر الإنسان ماسع** ﴾ نه وه روژی که ئاده می کرده وه ی خو ی دیتیه وید، به لام چ که لکیکی ده بی " وه ک ده فهرموی: (يومئذ يتذكر الإنسان وانی له الذکری) ۲۳/۸۹. ﴿ **وبرزت الجحيم لمن یری** ﴾ و دۆزه خ نیشان ده دیت بو نه وه ی نه بییدی، واته:

بہ چاوی سہر ہموو کہ سیٹک دوزخ دہینی۔۔ جا ئو حہلہ ئادہمی ئہبیتہ دوو بہش: ﴿^{۳۷} **فاما من طغی**﴾ جا ئوہی «خوانہناس و یاخیبوی و سنووری بہزاندبی» ﴿^{۳۸} **وآثر الحیاۃ الدنیا**﴾ و ژیا نی ئہم دونیایہی ہہ لبراردبی بہسہر ئوہو دونیادا ﴿^{۳۹} **فإن الجحیم ہی المأوی**﴾ ئوہو بی گومان دوزخ جیگہی مانوہیہتی ﴿^{۴۰} **واما من خاف مقام ربہ**﴾ بہ لام ئوہو کہ سہی لہ گہورہیی و دہسہ لاتی پەرورہدگاری خوئی ترسابیت ﴿**ونہی النفس عن الہوی**﴾ و جلہوی نفسی لہ ہہواو ئارہزوو گرتبیتہوہ ﴿^{۴۱} **فإن الجنۃ ہی المأوی**﴾ جا ئوہو بیگومان بہہشتہ جیی مانوہو حہوانہرہی ﴿^{۴۲} **یسألونک عن الساعۃ ایان مرساها**﴾ لہبابہت روژی قیامہتہوہ: لیت دہپرسن کہ چ کاتی رو ئہدا؟ ﴿^{۴۳} **فیم انت من ذکراها**﴾ جا تو چیتہ لہ باسکردنی ئو روژہ؟ واتہ: تو ہیچی لی نازانیت، ئیتہر ئوانہ بو ئوہوندہ تہنگاوت، ئکەن...؟

خاتوو (عائیشہ) - خوا ی لی رازی بی- دہلی: پیامبہر پەیتا پەیتا لییان دہپرسی: قیامہت کە ی دی...؟ تا نایہتی: ﴿**فیم انت من ذکراها**﴾ ہات (ئین جریر، حاکم) ئوہیان گپراوہتہوہ. ﴿^{۴۴} **إلى ربک منتہاما**﴾ سہرہنجام و کوتایی دنیا تہنہا لای پەرورہدگارتہ، واتہ: ہر خواوہندت کاتہکە ی دہزانی وک دہفہرموی: (قل إنما علمہا عند اللہ) ۱۸۶۷/۷. ﴿^{۴۵} **إنما انت منذر من یخشاها**﴾ ئہرکی تو تہنہا بیدارکردنہوہو ترساندنئ ئوانہیہ لہو روژہ دہترسن و خوئیانی بو نامادہ دہکەن، ئیتہر دیاریکردنی کاتہکە ی بہتوی نەسپاردراوہ. بویہ پیغہمبہریش ﴿کاتی کہ (جبریل) لہکاتی ہاتنی روژی قیامہت لئی دہپرسی، دہفہرموی: ((ما المسؤل عنہا بأعلم من السائل)) فتح الباری: ۱/۱۴۰. واتہ: منی لپرسراو لہ توی پرسیارکەر زانتر نیم، جا کەوا بوو تو کارہکە ی خوت ئہنجام بدہو خوت باشتیکہوہ سہر گہرم مہکە کاری تو نہبیت ﴿^{۴۶} **کانہم یوم یرونہا**﴾ ئوہو روژہ کەئوانہ قیامہت دہبینن ﴿**لم یلبثوا الا عشیۃ او ضحاها**﴾ وانہزانن لہدونیادا تہنہا ئیوارہیہک یا چیشتنگاہیہک ماونہتہوہ، واتہ: لہبہر دریزی وسہختیی و گرانی ئو روژہیہ، ماوہی ژیا نی دونیا یان بہلاوہ زور کەم دہبی، چہندین بہلگەش بو راستی و حقیقہتہی ئہم زیندو بوونہوہیہ ہییہ، جا بو نموونہ: بہسہرہاتہکە ی (عوزہیر) و خہوہ دریزہکە ی یارانی ئہشکەوتہکە، کە پاش زیندوو بوونہوہو بیدار بوونہوہ و تیان: یان روژیکہ لی رہین، یان کەمتر لہ روژیک!! تەفسیری سوورہتی (نازیعات) تہواو بوو لہگەل سوپاسی زوردا بو خوا ی کارزان.

*** **

۸۰- سوورہتی (عہدہس) لای

بەگەل سەد و ۱۲، نایەت

بەناوی خوا ی دہنہدی دلۆقان

ئہم سوورہتی (عہدہس) بہ باسی بیروباوہرہ بناغہییہکان دہکات.. ہەر وک باسی دہسہ لآت و توانایی خوا ی گہورہ و ہیردینیتہوہ لہ دیاردہی دروستکردنی ئادہمی و رووہک و، خوراک و.. ہتد، لہگەل قورسیی و سہختیی روژی داایی.

پیغہمبەرلہ ہاتنی بیچاوہکە گرژ بوو، خواش گلہیی لیکرد:

لہسہرہتاوہ بہداستانہکە ی (عہدوللای کوپی ئوم مہکتوم خوا لئی رازی بی) دہست پیدہکات، ئوہکاتہ کە ہاتہ لای پیامبہر ﴿ و داوا ی لیکرد کہ پتر لہ نایینی پیرۆزی ئیسلام شارہزای بکات، لہو دہمەدا ئویش لہگەل سہرانی قورہیشدا دانیشتنی ہہبوو، زوریش دلخوش بوو بہ دانیشتنہکە لہگەلیاندا، بہو مہبہستہ بہشکو بتوانی

تینان تی بکا و ورده ورده بهرو نیسلام بیانین، جا لهو حلهدا (عهبدوللا)ش پهیتا پهیتا قسهکانی پی دهپری و نهیوت: شارهزام بکه لهنیسلام، پهیامبر ﷺ بهناچاری رووی لیگرژ کردو لی بیټاقت بووا نیتر خوی گاه، وردهش سووردهتی (عبس)هی ناره خواری، وهك نیمامی (ترمیزی) ریوایهتی کردوو ۲۵۰/۹. پاشان لهنکووایی و، ململانی مروّ لهگل دهسهلاتی پهروهردگاردادهدوی: (قتل الإنسان ما کفره.. ثم السبیل یسره). دیسانهوه شتیک لهدهسهلاتی خوا دهخاته پرو، که لهم بوونهوهردا چون ریگی ژیانی بو نادهمی ناسان کردوو.. (فلینظر الإنسان إلی طعامه.. وزیتونا ونخلا.. متاعا لکم ولانعامکم)، کورته باسیکی سامناکیی روژی دواپی وپهسلان دینیت، پیش چاو، تا بهلکو مروّقهکان پیش هاتنی نهو روژه وشیار وبهناگا ببهوه.. (فإذا جاءت الصاخة.. أولئک هم الکفرة الفجرة). وه بهم شیوهیهش دهست پیدهکا:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * عَبَسَ وَتَوَلَّى * أَنْ جَاءَهُ

الْأَعْمَى﴾ پهیامبر ﷺ روویگرژ کردو، روویسوراند لهوه که نیمانداره نابینا که هاته لای. بهلی.. نیتر پهیامبر ﷺ پاش نهوه ههرکات بهعهبدوللا گهیشتبایهیهرموو: (مرحبا بمن عاتبنی فیه ربی). واته: مهرحبا لهوهکهسهی پهروهردگارد له سر نهو گلهیی لیکردم، وه یا خوا ههر بهخوشیی وشادی بژی. ﴿وَمَا يَدْرِيكَ لَعَلَّ يَزْكِي﴾ جا تو چوزانیت بهلکو نهو بییهوی زیاتر دل ودهروونی خوی پاک بکاتهوه له گوناح و تاوان، بویه نهوهنده سووردهو حزن نکات که زیاتر شارهزا ببی ﴿أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى﴾ یاخود ناموزگاری وهر بگری، بهو وتانه لهتوی نهیسی، نهوجا نهو ناموزگاریه سوودی پیبگهیهنیت ﴿أَمَّا مِنْ إِنْتَغَى * فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّى﴾ کهچی نهو کهسهی که گوئی لهناموزگاری نیهو، خوی بی نیاز نشان دهدات، تو پوولهو نهکیت و گوئی بو قسهکانی دهگریت..! ﴿وَمَا عَلَيْكَ إِلَّا يَزْكِي﴾ وه تو هیچت لهسر نیه نهو خوی پاک نهکاتهوهو پرو نههینیت، چونکه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
عَبَسَ وَتَوَلَّى (۱) أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى (۲) وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهٗ يَزْكِي (۳) أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى (۴) أَمَّا مَنْ إِنْتَغَى (۵) فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّى (۶) وَمَا عَلَيْكَ إِلَّا يَزْكِي (۷) وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَى (۸) وَهُوَ يَخْشَى (۹) فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّى (۱۰) كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ (۱۱) فَمِنْ شَاءَ ذَكَرَهُ (۱۲) فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ (۱۳) رُفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ (۱۴) بِأَيْدِي سَفَرَةٍ (۱۵) كِرَامٍ بَرَرَةٍ (۱۶) قُلْ إِنْ أَنْشَأَ مَا الْكَفَرَةُ (۱۷) مِنِّى شَيْءٌ خَلَقَهُ (۱۸) مِنْ تَطَفُّعٍ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ (۱۹) ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ (۲۰) ثُمَّ أَمَّا لَهُ فَاقْصِرْ (۲۱) ثُمَّ إِنْ شَاءَ أَنْشُرْهُ (۲۲) كَلَّا لَمَّا يَقُضْ مَا أَمَرَهُ (۲۳) فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ (۲۴) أَنَا صَبَّبْتُ الْمَاءَ صَبًّا (۲۵) ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا (۲۶) فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا (۲۷) وَعَبَا وَقَضَا (۲۸) وَزَيَّنَّاوْنَا وَنَحَلًا (۲۹) وَحَدَّائِقَ غُلَبًا (۳۰) وَفَلَکْهُ وَأَبَا (۳۱) مَلْعَا لَكُمْ (۳۲) وَلَا تَعْمِكُمْ (۳۳) فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَةُ (۳۴) يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ (۳۵) وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ (۳۶) وَصَحْبِهِ وَبَنِيهِ (۳۷) لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ (۳۸) يُغْنِيهِ (۳۹) وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفَرَةٌ (۴۰) ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ (۴۱) وَجُوهٌ (۴۲) يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ (۴۳) تَرْفَعُهَا قَفَرَةٌ (۴۴) أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجَرَةُ (۴۵)

نهرکی تو تهنا راگه یاندنه ﴿وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَى﴾ بهلام نهوهی بهپهله هاتوتهلات و دهیویت شارهزای دین ببیت ﴿وَهُوَ يَخْشَى﴾ ولهه مانکاتیشدا لهخوا دهترسیټ ﴿فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّى﴾ تو خوټ خافل و سهرگرم نهکیت لی و گوئی نادهیتی! ﴿كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ﴾ نهخیر، جاریکی تر وانکهکیت وه بهراستی نهو نایهتانهش لهم سووردهتدان -همهویان- یادخستنهوهو ناموزگاریین بو همهو مروّقهکان بهگشتیی، کهوابوو دهبی هه، موان بی جیاوازی سوودی لیوهرگرن.

تییینی: رافهکارانی قورنان دهلین: (والوقوف علی ((کلا)) علی هذا الوجه جائز، ویجوز ان تقف علی ((تاهی)) ثم ((کلا)) علی معنی حقا) ﴿فَمِنْ شَاءَ ذَكَرَهُ﴾ جائهوهی ویستی ناموزگاری لی وهر دهگریټ، واته: هیچ روگریهک لهبردهم نادهمییدا بو نهوه نیه، مهگر خوی هله بکات ﴿فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ﴾ نهو نایهتانه له چهندین لاپهړه

پیروژدا هه لگیرون، له (له وحو لمحفوز) دا ﴿^{۱۴} مرفوعة مطهرة﴾ بهرزو بلوندو پاک و خاویښن ﴿^{۱۵} بایدی سفره﴾ به دهستی فریشته ی بالیوزو نوینه ری شاره زا گه یه نراون ﴿^{۱۶} کرام بره﴾ به پریزو پله بهرزو فرمان به دران، واته: نه و ناموژگاریانه - که په یام بهران نه یکن - له نامه یه کی بهرزی، بلوندی، پاک له هر ناته و او ییه، وه له دهست نه و فریشتانه وه و هری دهگرن که و حیی و سروش دینن بولایان، بویه په یام بهر ﴿^{۱۷} دهر باره ی قورئان خویندنه کان نه فهرموئ: ((الذی یقرا القرآن وهو ماهر به، مع السفرة الکرام البررة، و الذی یقرؤه - وهو علیه شاق - له اجران))﴾ (خرجه الجماعة. مسلم: ۵۴۹/۱، فتح: ۵۶۰/۸).

نه و ینسانه به کوش چی و با و به زیندو بوونه و ناکا:

خوای کار جوان ده چی به گژ نه وانه دا که حاشاو نکوولی ده کهن دهر باره ی زیندو بوونه وه هه لسانه وه له گوږ، بویه ده فهرموئ: ﴿^{۱۸} قتل الإنسان ما اکفره﴾ ناده مزاد به کوش تچیت چنده ناسو پاس و سپله یه، پاش نه و هه مو نازو نیعمه ت و به هرانه که خوای گه و ره پییداویت، که چی هیشتا چه له حانی و ململانی ده کهیت ﴿^{۱۹} من ای شی خلقه﴾ بو بیر ناکاته وه: بزانی خوا له چی دروستی کردو وه...! ﴿^{۲۰} من نطفة خلقه فقدره﴾ له دلویه ناویکی هه لقو لا و دروستی کردو وه، جا نه اندازه ی گرتو وه به چه ند قونا غیکا تیپه پراندو و ریکی خست، به لی له مندال، اندا دلویه ناویک بوو، جا بووه خوینپاره، نه وسا کردیبه گوشت پاره و نه اندازه گیری ه کی وردی کردو هی نایه دنیا وه، ﴿^{۲۱} ثم السبیل یسره﴾ له وه ودوا ریگه ی بو خو ش و ناسان کرد "تا له سکی دایکی بیته دهر وه" وه (نبین: به باس) ده لی: نه گهر چی (موجاهید) ده لی: نه م (ثم السبیل یسره) وه نایه تی: (إنا هدیناه السبیل إما شاکراً وإما کفوراً) وایه، واته: سر پشکی هه ردو و ریگه کی کرد ﴿^{۲۲} ثم اماته فاقبره﴾ پاشان ده میرنی ت و، به فرمانی خو ی له گوږی ده نی ت "له بهر پریز لیمان و له بهر نه وه که درنده و شتی و نه یخوات... ﴿^{۲۳} ثم إذا شاء انشره﴾ پاشان کاتی که بیبا، وئ - دوا ی مردنی - زیندو وی نه کاته وه ﴿^{۲۴} کلا لما یقض ما امره﴾ نا هیشتا نه وه ی خوا فرمانی پی کردو وه زوره ی: ناده مزاد جیبه جیی نه کردو وه ﴿^{۲۵} فلینظر الإنسان إلی طعامه﴾ ده با ناده مزاد سهیری کی خواردنه که ی خو ی بکا و سه رنجی بداو، بزانی خوای گه و ره چونی بو بو دهر هی ناوه له زه ویه کی ره ق و ته ق؟ ﴿^{۲۶} أنا صبینا الماء صبا﴾ بیگوسان نی مه له هه و ره بارانی کمان بو رژاندو ته خواره وه به چ رژاندنی ک ﴿^{۲۷} ثم شققنا الأرض شقا﴾ له وه ودوا زه ویمان له ت له ت و قار قار کردو وه، به چ له تکر دنی ک واته: در زمان تی کردو، قلیشانمان تا گیا و رو وه که ناسکه کان به ناسانی، بیننه دهری ﴿^{۲۸} فانبثنا فیها حبا﴾ جا رواندمان له ناویدا جوړه ها دانه ویله ﴿^{۲۹} وعبا وقضبا﴾ و جوړه ها تری و، جوړه ها وینجه و سه و زه وات ﴿^{۳۰} وزیتونا ونخلا﴾ و داره زهیتوون و داره خورماش، واته: زهیت و هه مو و جوړه خورمایه کمان لی بهرهم هی نا ﴿^{۳۱} وحدائق غلبا﴾ وه چه ندین با خاتی گه و ره چرو پر ﴿^{۳۲} وفاکهة و ابا﴾ وه میوه ی جوړاو جوړو و گژو گیا. (نبین که سیر) ده لی: روژئ (عومهری کوږی خه تتاب) سوور ه تی (عبس...) هی ده خویندنه و، تا گه یشته (وفاکهة و ابا) نه و جا وتی: ده زانم (فاکهة) چیه، به لام ناخو (اب) چی بی؟ پاشان هر خو ی وتی: نه ی کوږی خه تاب! جا نه و زور له خو کردنه ی بو چیه که تو نه زانیت چیه؟! ﴿^{۳۳} متاعا لکم ولانعامکم﴾ نه وانه مان هه مو و سه و ز کردو رواند، به که لک بو خوتان و مالاته که تان،، نیتر حه قوا یه ینسان کویرانه به سه ر نه و هه مو و شتانه دا! نه و او، بیکاته به لگو و نیشانه ی زیندو بوونه وه له گوږ دا!..

قیامت هات برا له رادهکات:

﴿ **فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَةُ** ﴾ ئینجا کاتی شریخه که هات ، واته: روژی قیامت بهریابوو و شو شریخه یه شو
 نه وندده قورسه گوی که پر کیده کاته وه ﴿ **يَوْمَ يَفِرُ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ * وَأُمُّهُ وَأَبِيهِ * ۲۶** ﴾ **وصاحبته وبنیه** ﴿ لهو
 روژدها برا له برای خوی وه له دایک و باوکی و له ژنی و، له کوره کانی رادهکا ﴿ **لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ**
يَغْنِيهِ ﴾ چونکه ههرکه سیک لیان سهرگه رمی کارو کی شه ی خویته ی و نای پهرده ژیته سهر شو تر ته نانه ت
 په یامبه رانیش - سلای خویان لی بی - ههریه که یان ده لی (نفسی، نفسی - خوم، خوم) .. له باره ی تکاو
 شه فاعه تیشه وه نم ریرایه ته هاتووه: که ته نانه ت عیسی کورپی مریه میش ﷺ ده لی: ته نها بو خوم هاناو هاوار
 نه بهم و ده لایمه وه، دایکیشم که منی لی بووه، ناتوانم تکای بو بکه م! (ئین عه باس) ده لی: په یامبه ر ﷺ فرموی:
 ((تَحْشُرُونَ حُفَاةَ عُرَاةٍ مَشَاءَ غُرَا)) واته: ئیوه - له روژی قیامت تا - هه مو کو ده کرینه وه و حشر ده کرین، بی هیچ
 پیلاو کالایه ک، وه به پیاده و، به خه ته نه هکراوه یی هه روه ک نه و روژه که له دایک بوون. جا ده لی: یه کی له
 خیزانه کانی پیغه سهر ﷺ وتی: ئهی په یامبه ر! جا واده بیت که سهیری (عه ورت) ی یه کتر بکه ین؟! نه ویش
 فه رموی: (لِکُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يَغْنِيهِ). اخرجه ابن ابی حاتم ﴿ **وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مَسْفُوفَةٌ** ﴾ لهو روژدها
 روخساره لیك دهرده و شیته وه، واته: ئاده مزاد دهنه دوو به شه وه: هه یانه دهم و چاوو روخساریکی گه ش و جوان و
 روشن و هه ردهم له خوشیدان، چونکه به ره می کاره چاکه کانیان هاتوته وه ریان ﴿ **ضاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ** ﴾
 پنده کهن و، «روژه به خشن و شادومانن» ﴿ **وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ** ﴾ روخسارانیکیش لهو روژدها تو زیان به
 سهرده وه ، خه فته بارو گرژو تال و تو زوایین ، ته پ و تو ز دایگرتوون، روشنایان تیانه ماوه ﴿ **تَرْمُقُهَا قَتَرَةٌ** ﴾
 دیزی و ره شی و زه لیلی دایده پووشی پرویان ره ش بووه له فه رموده یه کدا هاتووه: (يلجم الکافر العرق ثم تقع الغبرة
 علی وجوههم...)، ئین نه بی حاتم. واته: - له بهر گهرمای نه و روژه - کافره کان ئاره ق دایانده پووشی تاناستی
 ده میان له نیو قوردا ده چه قین، له پاشان تو زو خه فته له پرویان ده نیشی ﴿ **أُولَئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجْرَةُ** ﴾ ئانه وانه
 بی پروا ، خوانه ناس و له سنوور دهرچوو گونا هکاره کانی دونیان .. و ئیستایش نه و قی نه و جو ره سزایه دهن.
 کو تایی ته فسیری سووره تی (عه به س) ه هات له گهل سو پاس و پی زانینی زورم بو په روه ردار.

*** **

۸۱- سووره تی (ته کویر له

مه که بییه و ۲۹۱، نایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

نهم سووره ته دووشتی زورگرنگ باس نه کات: (نیگا و سروش، بهرنامه و په یام) که به راستی هه ردو وکیان
 به ئیکی به به هاو بایه خدارن له ئیمان و باوه ردا، بویه که مجار باسی قیامت ده کا، نه و ئالو گو رو ته قینه وه گه وریه که
 له بوونه وهردا رووئ هات: خو رو، نه ستیره کان، چیا و کیوه کان، زه ریا و دهریا کان، زه ویی، ئاسمان، ئارژل و
 مه پرمالات، گیانه به ره که ژیه کان، هه روه ک هه مو ئاده می و بوونه وهر زور به توندی دادچله کینی و ده یان خاته
 اه رزه. پاشانیش بنه ماو حه قیقه تی سروش و، نه و بارو حال ته سه خته یه که هه مو و جار په یامبه ری خوی له سهر بوو
 ﷺ کاتی نیگای بو ده هات.. ده خاته پرو، کو تایشی دیت به باسکردنی بی هو وده یی و پووچه لکر دهنه وه ی دوو دلی و،
 به دگومانی هاو به ش په یداکه ره کان دهر باره ی قورئان: (فأین تذهبون.. وما تشاءون إلا ان یشاء الله رب العالمین).

که قیامت دی ، هه موو کهس ده زانی چی له گه ل خوی بردوو:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱﴾ **إذا الشمس كورت** ﴿کاتی خۆر پیچرایه وه وتاریک بوو و، واته: روناکی نه ماو، له شوینی خۆی تراز، وهک ئیمامی (بوخاری) ئەم فەرموودهیه دینی: ((الشمس والقمر یکوران یوم القیامة)). فتح: ۲۴۳/۶. واته: ئەم خۆرو مانگهی ئیستایه ههردوو له روژی بهریدا تاریک دهبن و دهپیچرینه وه ﴿وإذا النجوم انکدرت﴾ و دهدهمیک نهستی رهکان هه له ورین و، له جیگهی خۆی اندا ترازان و کهوتنه خواری ﴿وإذا الجبال سیرت﴾ و دهدهمیک کیوهکان خرا نه بزوتن و له رزهو، بوونه گهردو نیشتنه ئاسمان ﴿وإذا العشار عطلت﴾ ئەو حهلهی وشتره ئاوسهکان به ره ل لا کران و پشتگوێ خران لیان نه پرسی رایه وه، یان کاتی هه ورهکان له باران بارین خران ﴿وإذا

الوحوش حشرت﴾ و کاتی گیانه به رانی کیوی کۆکرانه وه پاش ئەوه که له ترسی یه کتر نه یان ئەویرا به یه که وه بژین، چونکه ئەو روژه ئەوه نه ده نه سهخته ئەوانیش خویان له بیر نه چینه وه و دورژمانیه تیان نامینی، نایه تی (وما من دابة فی الأرض ولا طائر یطیر بحناحیه إلا أّم أمثالکم ما فرطنا فی الکتاب من شیئ ثم إلی ربهم یحشرون) ۲۸/۶. ئەو راستیه دهگه یه نیت ﴿وإذا البحار سجرت﴾ و کاتی ده ریاکان ته قنیرانه وه گهردان له ناگرو هه لگه رسان و هه موو بوونه یه که پارچه ناگر، ئەشگو نجیت زه ویی له ت له ت ببی و هه رچی ناگر له ناویایه تی ده رکه وی و، هه رچی ناوی ده ریاکان هه یه، ببیته هه لم و گه ری تی به ربی و بچی به حه وادا، وهک ده یان جار کیوهکان به هوێ زه مین له رزه و ته قینه وه وه له ت و په ت بوون، له (سوونه نی نه بوداود) یشدا هاتوو: (لا یرکب البحر الا حاج او معمر او غاز، فبان تحت البحر نارا، وتحت النار بحرا) واته: له بهر ترسناکی و سامناکی زه ریاکان هه قه جگه له حاجی و عومره که ری (مالی خوا) و، موجهیدی ریگهی خوا، هیچ که سیکی تر به ده ریاکاندا نه چیت، چونکه

سُورَةُ التَّكْوِيْنِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱ إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ۲ وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ۳ وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ۴ وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ۵ وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ ۶ وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ۷ وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ ۸ وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُئِلَتْ ۹ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ۱۰ وَإِذَا الشُّجُفُ تُسْرِتْ ۱۱ وَإِذَا الشَّاءُ كُتِيتْ ۱۲ وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِرَتْ ۱۳ وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ ۱۴ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ ۱۵ فَلَا أَقِيمُ بِالْحُسْنِ ۱۶ الْجَوَارِ الْكُنْ ۱۷ وَاللَّيْلُ إِذَا عَسَسَ ۱۸ وَالضُّحَىٰ إِذَا انْفَسَسَ ۱۹ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ۲۰ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ۲۱ مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ ۲۲ وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ ۲۳ وَلَقَدْ رَءَاكَ بِالْأَفْقِ الْمُبِينِ ۲۴ وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ۲۵ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ۲۶ فَإِنْ تَذَهَبُونَ ۲۷ إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ۲۸ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ ۲۹ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ۳۰

سُورَةُ الْاِنْفِطَارِ

۱ إِذَا انْفَطَرَا ۲ نَفْثًا مَّزْفَرًا ۳ هَلْ يَرَوْنَكَ ۴ عَالَمِينَ ۵ يَوْمَ تَوَفَّاكَ ۶ نَسْفَةً يَوْمَ تُدْفَنُ ۷ يَوْمَ تُجْزَىٰ ۸ أَمْ تَرَىٰ ۹ إِذَا انْفَطَرَا ۱۰ فَتَوَلَّىٰ ۱۱ ظَهْرًا ۱۲ هَلْ يَرَوْنَكَ ۱۳ عَالَمِينَ ۱۴ يَوْمَ تَوَفَّاكَ ۱۵ نَسْفَةً يَوْمَ تُدْفَنُ ۱۶ يَوْمَ تُجْزَىٰ ۱۷ أَمْ تَرَىٰ ۱۸ إِذَا انْفَطَرَا ۱۹ فَتَوَلَّىٰ ۲۰ ظَهْرًا ۲۱ هَلْ يَرَوْنَكَ ۲۲ عَالَمِينَ ۲۳ يَوْمَ تَوَفَّاكَ ۲۴ نَسْفَةً يَوْمَ تُدْفَنُ ۲۵ يَوْمَ تُجْزَىٰ ۲۶ أَمْ تَرَىٰ ۲۷ إِذَا انْفَطَرَا ۲۸ فَتَوَلَّىٰ ۲۹ ظَهْرًا ۳۰

ژیری ده ریاکان ناگره، وه ژیر ناگره که یه ده ریا یه! ﴿وإذا النفوس زوجت﴾ و کاتی هه موو گیانهکان جوو تکرانه وه له گه ل لاشه ی خوی اندا، واته: کرانه وه به جهسته ی خوی اندا و هه موو گه پرانه وه بو حیساب و ئی پرسینه وه، وهک ده فهرموئ: (احشروا الذین ظلموا وازواجهم وما کانوا یعبدون) ۲۲/۲۷. ﴿وإذا الموءودة سئلت﴾ و کاتی کیژی زینده به چالکراو پرسیاری لیکرا ﴿بأی ذنب قتلت﴾ به هوێ چ تاوانیکه وه کوژرا!.. هیشتا له سه ره تایی هاتنی ئیسلامیشه وه کچان له لای نه واته وه که بر وایان نه هینابوو هه ر زینده به چال نه کران، ته نها به تاوانی ئەوه که بوچی کچن!! (قیس) هاته لای پیغه مبه ر ﷺ و تی: من له سه ر ده می جاهیلیه تا کچانی خۆم زینده به چال ده کرد، ده بی چ بکه م ئە ی پیغه مبه ری خوا! فهرمووی: بچوله باتی هه ریه که یان به نده یه ک نازاد بکه، و تی: ئاخر من وشتر دارم! فهرمووی: ده برو له باتی هه ریه که یان وشتریک سه ر بیره. عبدالرزاق: ۳/۳۵۱. ﴿وإذا الصحف نشرت﴾ ده میک نامه و

پهراوه کانی کرده و مکان والا کران بو لیکن لینه وهو پاداش و توله ﴿**وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ**﴾ و کاتی ناسمان له جیگه ی خویدا ترازو دامالرا، وهک پیسته ی مهر، له مهر دهکریته وه، واته: سهرو خواری نهما ﴿**وَإِذَا الْجَحِيمُ سَعَرَتْ**﴾ کاتی که دوزخ داگیر سینراو کهوته کلپه کلپ ﴿**وَإِذَا الْجَنَّةُ أُنْفُتْ**﴾ کاتی که بههشت نژیک خرایه وه له بههشتیه کانه وهو ناماده کرا بویان ﴿**عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا أُحْضِرْتْ**﴾ کاتی نه وانه هه موو روویاندا، ئیتر نه وه دهمه هه موو که سینک نه زانی چی ناماده کردوه بو پاشه رژی خوئی، چاک یان خراپ، وهک نه فهرمووی: ((یوم تجد کل نفس ما عملت من خیر محضرا و ما عملت من سوء تود لو أن بیننا و بینه امدا بعیدا)) ۳۰/۳ ﴿**فَلاَ اقْسَمْ بِالْخَنسِ**﴾ جاسویند بهو نه ستیرانه ی پهنا دهگرن بهر وژداو به شه ودا دهر نه که ون، وهک (ته بهری) دهلی. ﴿**الجوار الكنس**﴾ نه وانه ی گه پروکن و له گهل خوردا دهر وژن، وه به ر وژدا خوئیان دهشارنه وه له رووناک ی خوردا، وهک ناسک له جیگای په ناگای خویدا، خوئی نه شاریته وه، نه میش جوړه دهسه لاتیکی تری خوا نیشان نه دات ﴿**واللیل إذا عسعس**﴾ وه سویند به شه و کاتی که پشت هه لدهکا و تاریک ده بی تا ته وای بوونه وهر داده پویشی ﴿**والصبح إذا تنفس**﴾ سویند به سپیده ی بهر به بیان کاتی رووناک ی خوئی دهرده خات وجیهان به دهم هه موو شتی که وه پیده که نی ﴿**إنه لقلول رسول کریم**﴾ سویند به وانه هه موو، بیگومان نه قورئانه قسه و ته ی نیرواییکی بهر یزه که فریشته ی نیگا و سروشه. واته فهرمووده ی خواجه به هوئی جبریل وه نیردراوه ﴿**ذی قوة عند ذی العرش مکین**﴾ خاوه نی هیزو مه کانه ته، لای عهرشی (خوا)ش زور بهر یزو پایه بهرزه، وهک ده فهرمووی: (علمه شدید القوى* ذو مرة فاستوی) ۶۵/۵۲ ﴿**مطاع ثم امین**﴾ له ویش (له ناسماندا) فهرمانده و او قسه بیسراوه، نه مین ودهست پاکه لهو سروشه دا دهیهنی، هیچ خیانه تی تیدا ناکا ﴿**وما صاحبکم بمجنون**﴾ یارو هاوړیکه تان موحه ممد ﷺ شیت ولیوه نیه، وهک ئیوه دژی پرو پالانته ده که ن. واته: (جبریل) و (موحه ممد) ههر دوو خاوه ن ریزن له دونیا و له قیامه تدا. ﴿**ولقد رآه بالأفق المبین**﴾ و بیگومان موحه ممد ﷺ فریشته ی سروش (واته: جوبریل) ی بینیه له سهر شیوه ی خوئی له ناسوئی روون و نمایاندا، واته: لهو جیگایه خور هه لدی، وهک ده فهرمووی: ((وهو بالأفق الاعلی) ۷/۵۳. به لی په یامبه ر ﷺ له ماوه ی ته منیدا دوو جار جوبریلی دیتوه، نه مه جاریکیانه و، نه و دیکه میش له سوورده تی (نه جم) دا هاتوه: وهک ده فهرمووی: (ولقد رآه نزلة اخرى عند سدرة المنتهی* عندها جنة المأوی* إذ یغشی السدره ما یغشی) ۱۶-۱۳/۵۲ ﴿**وما هو علی الغیب بضنین**﴾ و نه و (په یامبه ره) له سهر گه یاندنی وه چی چکوس نیه، واته: کو تایی و به خیلی ناکا له گه یاندنه کهیدا، وه زور بهر ی و پیکی ده یگه یه نیئت ﴿**وما هو بقول شیطان رجیم**﴾ نه و قورئانه ش قسه و گو فتاری شه ی تانی نه فره تکر او نیه، وهک ئیوه پی تان وایه! ﴿**فاین تذهبون**﴾ جا ئیتر ئیوه بو کوئی ده چن...؟! نه وه که ی ریگه یه گرتو تانه بهر، دهر یاره ی قورئان؟ جاریک پیی ده لی: جادوه، جاریک ده لی: هوئراوه شیعره! ﴿**إن هو إلا ذکر للعالمین**﴾ به راستی نه و ته نه نا موژگار ییه که بو جیهانه کانی ناده می و پهری، وه له وانه نیه ئیوه ده لی: ﴿**لمن شاء منکم ان یتقیم**﴾ یاداوه رییه بو نه و کهسه تان بیه و ی له سهر ری راست ئیستیقامه ی بی، واته: قورئان ته نه که لکی بو نه و جوړه که سانه ده بیئت ﴿**و ما تشاءون إلا ان یشاء الله رب العالمین**﴾ وه ئیوه ناره زووی ئیستیقامه ناکه ن، مه گهر خوی خاوه نی جیهانه کان ناره زووی بکات، جاکه و ابو داوای یارمه تی ههر لهو بکه ن و، خوش تانی به ته وای بو ری که بخه ن، تا خوایش پشتیوانتان بی و ری نمایتان بکا، نه گینه خوا به زور هیچ که سینک ناهینیته ژیر بار.

کو تایی ته فسیری سوورده تی (ته کویر)، زور سوپاس بو خوی بالا دهست.

۸۲- سووردهی (ئینفیتار) سه

مهككه بییه و (۱۹) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

سووردهتی (ئینفیتار) وهك سووردهتی (تهكویر) باسی تهقینه وه و تیكچوونی سیستمی بوونه وهرو، هاتنی رۆژی قیامت دهكا، جا له سه ره تاوه چهن دیمه نیکی بوونه وهر باسدهكات: وهك لهت بوون و بچرانی ناسمانهكان لهیهكتره، ههلهوهرین و كهوتنه خواره وهی نهستی رهكان و، تهقینه وهی زهریاو دهریاكان و، وهرگپرانه وهی مردووی گوپهكان و پاداش وتۆلهی مرۆقهكان: (إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ.. علمت نفس ما قدمت واخرت). پاشان نكولی و ململانی

ئاده می، بهرام بهر بهو هه موو نازونیعمهت و بههریه، خوی بهخشر پیتی بهخشیوه!! (یا ایها الإنسان ما عرك ربك الكريم.. في أي صورة ما شاء ركبك) دواتر هو ی ئینکاری و ململانی مرۆقهكان و، روون کردنه وهی نهو راستییه كه ئاده می هه چهنده نكولی بكات، دهستهیهك لهفریشتهكان كاروکرده وهكانی ده نووسن: (كلا بل تكذبون بالدين.. يعلمون ما تفعلون).. نهو رۆژ هه ئاده می ده بیته دوو دهسته وه: دهستهی چاكاران و، دهستهی بهدکاران، ده رهنجامی هه ردوولایشیان: (إن الأبرار لفي نعيم، وإن الفجار لفي جحيم.... يصلونها يوم الدين) دیمه نیکی زۆر سهخت و گرانی قیامهتیش نیشان ده دا: (وما ادراك ما يوم الدين.. والأمر يومئذ لله) پی شهوا (ئهحمده) لهباره ی فهزیله تی ئه م سوورده ته وه ئه م فهرمووده یه ی هی ناوه: ((من سره ان ينظر إلى يوم القيامة كأنه رأي العين فيلقرا: (إذا الشمس كورت) و(إذا السماء انفطرت) و(إذا السماء انشقت)). واته: نه وهی پیخۆشه كه به چاوی خوی بهروانیته دیمه نیکی رۆژی بهری، باسووردهتی (تهكویر) و (انفطار) و (ئینشیقاق) بخوینی.

مرۆقه نابی خوا له بیر کاو، قیامهتیش هه ردی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * إذا السماء انفطرت﴾ کاتی ناسمان (بهفرمانی خوا) لهت لهت نه بی، و هیزی کی شهندهی ده بچری ﴿وإذا الكواكب انتثرت﴾ ودهمیک نهستی رهكان بهربوونه وهو په رش و بلا بوون و پژانه خوار له جیگای خۆیاندا ترازان ﴿وإذا البحار فجرت﴾ و ساتیکیش دهریاكان تهقیرانه وهو بهردرانه ناو یهكتره بوونه یهكپارچه، به هو ی جم و جو لی زهوییه وه، وشیرین و سویریان تیكه له بوون ﴿وإذا القبور بعثرت﴾ کاتیکیش گوپهكان هه لگێر دانه وهو، مردووهكان ده ره هینران لییان وهه رچی له ناوسکی زهوییدا بوو فرییدایه ده ری ﴿علمت نفس ما قدمت واخرت﴾ كه نه وانه روویاندا.. نه وسا هه موو كه سیک نه زانی چی پیش خۆی خستوه له چاك

سُورَةُ الْاِنْفِطَارِ

الْمَلَأَيْنِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ (۱) وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ (۲) وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِرَتْ (۳) وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ (۴) عَلِمْتَ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ (۵) يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّبَكَ (۶) الْكَرِيمَ (۷) خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ (۸) فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ (۹) كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالَّذِينَ (۱۰) وَإِنْ عَلَيَّ كُفْرُكُمْ لَأَخِفُظِينَ (۱۱) كَرَامًا كَبِيرٍ (۱۲) يَعْمَلُونَ مَا تَفْعَلُونَ (۱۳) إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ (۱۴) وَإِنَّ الْفُجَارَ لَفِي جَحِيمٍ (۱۵) يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الَّذِينَ (۱۶) وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ (۱۷) وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ (۱۸) ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمَ الَّذِينَ (۱۹) يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ (۲۰)

سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ (۱) الَّذِينَ إِذَا أَكَالُوا عَلَی النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ (۲) وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ (۳) أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ (۴) لِيَوْمٍ عَظِيمٍ (۵) يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ (۶)

وخراب، دشراف چیشی دواى خوۍ خستوه له سوننه تی (حسنه) و (سیئه) ﴿^۶ **يا ايها الانسان ماغرك بربك الكريم**﴾ ئه ی ئاده می...! چیتوی ته فره فریوداو بهرام بهر به پیره رددگاری به خشنده ت کافر بویت له گهل نهو هه موو نیعمه ت و به خشنه نه؟! ﴿^۷ **الذی خلق فسواک فعدلک**﴾ نئوقی دروستیکردیت له نه بوون، ئینجا به شیوه یه کی زور جوان نه ندانه کانی ریکخستیت، قه دو به ژن و بالو نه ندانی شیوا و گونجاوی پی به خشیت، جا ریک و پیکی کردیت، واته: قه دو قامه ت و بالا له جوانترین شیوه ی پیبه خشیت ﴿^۸ **فی ای صوره ماشاء ربک**﴾ له هه ر شیوه و دیمه نیکدا خوۍ ویستی یه کی خستیت ﴿^۹ **کلا بل تکذبون بالدين**﴾ نه خیر، ئیوه ته فره مه خون بهو ریزو حورمه ته ی من بهرام بهرتان و لاری مه بن، جاده بوو سوپاسگوزار بن، که چی هیشتا پرواشتان به روژی پاداشت و توله نیو ئینکاری ده که ن.

فریشته گشت کاریکی مروۋه تومار ده که ن:

﴿^{۱۰} **وان علیکم لحافظین**﴾ له کاتیکدا - که ئیوه نه و نه ددهش لاسارو یاخین - دهسته یه که له فریشته ی چاودیر و پاریزه رتان له سه ر دانراوه، هه رچی بکه ن نه ی نووسن ﴿^{۱۱} **کراما کاتین**﴾ ریزدارانیکی نووسه رن ﴿^{۱۲} **یعلمون ماتفعلون**﴾ نه زانن چی ده که ن، واته: به هه موو کارو کرده ویه کتان به ناگان.

پاداشی چاکان و، توله ی خراپان:

﴿^{۱۳} **ان الابرار لفي نعيم**﴾ به راستی چاکان له ناو خوۍ به هه شتدان ﴿^{۱۴} **وان الفجار لفي جحیم**﴾ و بیگومان تاوانباران و به دکارانیش له ناگری دۆزه خدان ﴿^{۱۵} **یصلونها يوم الدين**﴾ له روژی پاداشتدا ده چنه ناوی و، گه رمای نه چیژن و ده سوتین ﴿^{۱۶} **وما هم عنها بغائبین**﴾ و قه تیس ده مین و، هه رگیز لینا برین و دوور نابن، به لکو به هه تا هه تای ی له وین ﴿^{۱۷} **وما ادراک ما يوم الدين**﴾ وه تو به چی نه زانیت (ئه ی ئینسان!) روژی پاداشت چیه و چونه؟ نه و نه دده گران و سه خته، مه گه ر خوا خوۍ وینه یه ت بو باس بکات ﴿^{۱۸} **ثم ما ادراک ما يوم الدين**﴾ دیسان - بو جاریکی تر - تو چوو زانیت روژی قیامه ت و پاداشت و توله چیه و چونه؟ ﴿^{۱۹} **يوم لا تملك نفس لنفس شیئا**﴾ روژیکی سه ختی وه هایه که هیه ک سیئک بو که سیئکی تر هیه چی به ده ست نیه ﴿^{۲۰} **والامر یومئذ لله**﴾ وه نه و روژه هه موو کارو فرمانیک هه ر بو خوا یه، وه کو له جیگایه کی تر دا ده فره موۍ: (لمن الملك اليوم، لله الواحد القهار) ۱۶/۴۰. "هیچ که سیئکیش ناتوانیت چه له حانی و ململانی له گهل خوا بکا.

کوتایی ته فسیری سووره تی (ئینفیطار)

له گهل سوپاسی زورم بو خوا ی گه و ره.

*** **

۸۲ - سووره تی (موطه فقی له

مه که ییبه و (۳۶) نایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ئه م سووره ته باسی ته رازو بازی خه لکانی مه که ده کات، هه رچه نه ده بو ئه م حوکم و مه سه له شه رعیه له مه دینه دا باس بکرایه، جا له بهر نه وه بو ته جی سه رنج و ورد بوونه ی رافه که رانی قورئان، (ئین ماچه) ۷۴۸/۲ له (ئین عه باس)، وه ده لی: ((لما قدم نبی الله ﷺ المدینه کانوا من اخبث الناس کیلاً، فأنزل الله سبحانه وتعالى: "ویل للمطففین"، فحسنا الکیل بعد ذلک)). واته: ئه و ده مه ی که په یام بهر ﷺ هاته مه دینه خه لکانی ئه و ی به شیوه یه کی

زور خراب کیشانه و پیوانه یان دهکرد، تا دهرنه نجام فره میشتی (ویل للمطففین) هات، پاشان حالی خو یانیان گوژی و چاک بوون. سهره رای نه وهیش وهک سووره ته مه کهک ییه کانی تر باسی بیروباوهره بنه رتهیه نیسلا مییه کان دهکات له سه ره تاوه میزشیکی توندو تیژ دهکاته سهر خه لکانی تهرارو بازچی، نه وانه ی واه قیامت ناترسن و هیچ حسابیک بو خو یان ناکه ن: (ویل للمطففین الذین إذا اکتالوا علی الناس یستوفون) پاشانیس باسیک له هه موو سنور درچوو و، به دکاران دهکات له گهل هه لسه نگاندنی پاداش و توله یاندا: (کلا إن کتاب الفجار لفی سجن، وما ادراک ما سجن...) ئینجا لاپه ریه کی جوانی زیترین بو چاکان و پاریزگارن دینیت: (إن الأبرار لفی نعیم...) وه به کورته باسیک له هه لو یستی به دکاران به رامبه ر به موسلمانان کوتایی دی: (إن الذین أجمعوا کأنوا من الذین آمنوا یشحکون).

که م فروشی مایه ی زیانه ندی دوا روژه:

﴿بسم الله الرحمن الرحیم﴾ * ویل للمطففین ﴿تیاچوون بویاریکه ران به پیوانه و تهراروو﴾ ﴿الذین إذا اکتالوا علی الناس یستوفون﴾ نه وانه ی کاتی پیوانه بو خو یان بکه ن و شت له خه لکی بکرن، به پیک و پیکی نه نجامی دده ن و به ته وای وهری نه گرن ﴿وإذا کالوهم او وزنوهم یخسرون﴾ وه کاتی پیوانه، یا کیشانه بو خه لک بکه ن و شتیان پی بفروشن به نات ه وای بویان نه نجام نه دهن، جا نایه تی: (واوفوا الکیل إذا کلتم) ۳۵/۱۷. یان: (واقیموا الوزن بالقسط ولا تخسروا المیزان) ۹/۵۵. بو دو پاتی راست کردنه وه ی نه و حاله ته ناهه مواره یه ﴿الا یظن اولئک انهم مبعثون﴾ نایانه وانه نازان و بروایان نیه که به راستی زیندوو نه کیرنه وه بو وهر گرتنی توله ی فیل و خه یانه تیان ﴿لیوم عظیم﴾ بوروژیکی زور به سام و گه وره. واته: ترازو بازی کرده ی که سیکه هه رگیز پروای به زیندوو بوونه وه نه بیت...! ﴿یوم یقوم الناس لرب العالمین﴾ نه و روژه ی هه موو

خه لکی به پیوه ده وه ستن بو حوکم و فره مانی خوا وه ندی جیهانه کان.

عه بدولای کوپی عومره ﷺ نه لی: په یامبه ر ﷺ نه فره رموی: ((یوم یقوم الناس لرب العالمین) حتی یغیب احدهم فی رشحه إلی انصاف اذنیه)) فتح: ۵۶/۸. واته: نه و روژه نه وه ندی سه خته و خه جالته هینه ره، هه ریه که یان له نیو نارهی خویدا تا بنه گوپی ون نه بی. متفق علیه.

کارنامه ی به دکاران له «سجن دایه»:

﴿کلا﴾ ده ست له یاریکردن به پیوانه و تهراروو هه لگرن ﴿إن کتاب الفجار لفی سجن﴾ به راستی کارنامه ی به دکاران له جیگایه کی زور تهنگ و قولی دوزه خدایه پییده لی: (سجن). بویه نه فره رموی: (ثم ردناه اسفل سافین...) ۵/۹۵. یان (وإذا القوا فیها مکانا ضیقا مقرین دعوا هنالك ثبورا) ۱۲/۲۵. ﴿وما ادراک ما سجن﴾ چی

﴿لَا إِنْ كُنَّ الْفَجَارُ لَفِي سَجْنٍ﴾ (۷) ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَجْنٌ﴾ (۸) ﴿كُنْتُ مَرْقُومٌ﴾ (۹) ﴿وَبِلَّ يَوْمَئِذٍ لِّلَّذِينَ﴾ (۱۰) ﴿الَّذِينَ يَكْذِبُونَ يَوْمَ الذِّينِ﴾ (۱۱) ﴿وَمَا يَكْذِبُ بِهِ إِلَّا لَكُمُوعٌ أَشْمِ﴾ (۱۲) ﴿إِذَا نُنَالُ عَلَيْهِ إِشْنَا قَالِ اسْطِيرُ﴾ (۱۳) ﴿لَا وَلَئِنْ﴾ (۱۴) ﴿لَا بَلَّ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ (۱۵) ﴿لَا إِنْهُمْ عَذَابٌ﴾ (۱۶) ﴿يَوْمَئِذٍ لِّحُجُوبُونَ﴾ (۱۷) ﴿ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ﴾ (۱۸) ﴿ثُمَّ قَالَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَكْذِبُونَ﴾ (۱۹) ﴿لَا إِنْ كُنَّ الْأَبْرَارُ لَفِي عِلِّيْنِ﴾ (۲۰) ﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُونُ﴾ (۲۱) ﴿كُنْتُ مَرْقُومٌ﴾ (۲۲) ﴿يَوْمَئِذٍ لِّلَّذِينَ﴾ (۲۳) ﴿إِنْ الْأَبْرَارُ لَفِي نَعِيمٍ﴾ (۲۴) ﴿عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ﴾ (۲۵) ﴿تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ﴾ (۲۶) ﴿يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَّخْمُومٍ﴾ (۲۷) ﴿خِتَمُهُمْ مِسْكَ﴾ (۲۸) ﴿وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَفِسُونَ﴾ (۲۹) ﴿وَمَنْ أَجَاهُ مِنْ تَسْلِيمٍ﴾ (۳۰) ﴿عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ﴾ (۳۱) ﴿إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يَضْحَكُونَ﴾ (۳۲) ﴿وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَرُونَ﴾ (۳۳) ﴿وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ﴾ (۳۴) ﴿وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ﴾ (۳۵) ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَفَظِينَ﴾ (۳۶) ﴿فَالْيَوْمَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ﴾ (۳۷) ﴿عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ﴾ (۳۸)

توی شاره‌زا کرد (سجین) چیه؟ ﴿**کتاب مرقوم**﴾ نامه‌یه‌کی مؤر کراوو لوکه، وه هیچ خیریکی تیا نیه، وه ده‌ستکاریش ناکری، چون کرده‌وه‌کانیان تۆمار کرابی، وادیته بهره‌دستیان ﴿**ویل یومئذ للمکذبین**﴾ تیاچوون لهو رۆژده‌دا بۆ به‌درؤ خه‌ره‌وان ﴿**الذین یکذبون بیوم الدین**﴾ نه‌وانه‌ی به‌روایان به‌ رۆژی پاداش و تۆله‌ نیه و به‌درؤی ده‌زانی ﴿**وما یکذب به‌ الا کل معتد اثم**﴾ خو مه‌گه‌ر هه‌ر مرقفه‌ سنوور به‌زین و گونا به‌اره‌کان به‌درؤی بزانی و باوه‌ری پی نه‌که‌ن ﴿**اذا تتلی علیه آیاتنا**﴾ کاتی نایه‌ته‌کانی ئیمه‌ی به‌سه‌را بخویندری بۆ چه‌سپاندن و دووپات‌کردنه‌وه‌ی زیندوو بوونه‌وه ﴿**قال اساطیر الاولین**﴾ ده‌لی نه‌مه‌ نه‌فسانه‌ی پیشینه‌نه‌ تۆمار کراوه، وه‌ک له‌ حیگایه‌کی ترده‌ نه‌فه‌رموی: (واذا قيل له ماذا انزل ربکم قالوا اساطیر الاولین) ۲۴/۱۶. یان ده‌فه‌رموی: (قالوا اساطیر الاولین اکتبها فھی تملى علیه بکرة واصیلا) ۵/۲۵. ﴿**کلا**﴾ نا، نه‌فسانه‌ی پیشووان نیه ﴿**بل ران علی قلوبهم ماکانوا یکسبون**﴾ به‌لکو نه‌وه‌ی ده‌یانکرد له‌ تاوان و گونا زالبوو به‌ سه‌ر ده‌که‌انیاندا، بۆیه‌ راست و ناراست له‌یه‌ک ناکه‌نه‌وه‌و نایه‌ته‌کانمان به‌درؤ ده‌خه‌نه‌وه‌.

ئیمامی (ترمزی) و (نه‌سائی) نه‌م فه‌رموده‌یه‌ دیئن: (هه‌ربه‌نده‌یه‌ک که گوناخ ده‌کات، خیرا خالیکی ره‌ش به‌دلیه‌وه‌ ده‌نووسی، جائه‌گه‌ر ته‌وبه‌ی کرد و په‌شیمان بوویه‌وه، نه‌وا لی پاك نه‌بیته‌وه، نه‌گه‌رنا، ورده‌ ورده‌ زیاد نه‌کا تا به‌ته‌واوی دلی ژه‌نگ ده‌گریت، هه‌ر نه‌وه‌یه‌ که‌خوا نه‌فه‌رموی: (کلا بل ران علی قلوبهم ماکانوا یکسبون). ﴿**کلا انهم عن ربهم یومئذ لمحجوبون**﴾ ناگاداربن! به‌راستی نه‌وانه‌ له‌و رۆژده‌دا له‌دیتنی خواوه‌ندیان مه‌حجوبن و نایبین.

پیشه‌وا (شافعی) ده‌لیت: نه‌م نایه‌ته‌ به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر دیتن و بینینی خوی په‌روه‌ردگار له‌رۆژی به‌ریدا پیشه‌وا (مالیک) یش ده‌لیت: کاتی‌ک که‌ دیتنی زاتی خوا دوژمنانی ئی بی به‌ش بگریت، نه‌وا بیگومانه‌ که‌زاتی خوی ده‌ره‌خات بۆ دۆسته‌کانی، وه‌ک نه‌فه‌رموی: (وجوه یومئذ ناضرة * إلی ربه‌ا ناظرة) ۲۲/۷۵-۲۳. ﴿**ثم انهم لصالوا الجحیم**﴾ پاشان بیگومان ده‌خه‌رنه‌ ناو دۆزه‌خه‌وه‌و ده‌سوئین ﴿**ثم یقال هذا الذی کنتم به‌ تکذبون**﴾ پاش چوونه‌ ناو دۆزه‌خ پیاان نه‌وتری: نه‌مه‌ نه‌و سزایه‌یه‌ ئیوه‌ به‌درۆتان ده‌زانی.

کارنامه‌ی پیاوچاگانیش له‌ (علین) دایه‌:

﴿**کلا إن کتاب الأبرار لفي علیین**﴾ ناگاداربن! که‌کارنامه‌ی چاکان له‌جیگایه‌کی زۆر به‌رزو بلنددایه‌ له‌به‌هه‌شتدا ﴿**وما ادراک ما علیون**﴾ جا تو چووزانیت نه‌و جیگا به‌رزه‌ چیه؟ ﴿**کتاب مرقوم**﴾ نامه‌یه‌کی سه‌ر به‌ مؤروو لوکه‌ و، خیری تیدایه‌ ﴿**یشهده المقربون**﴾ فریشته‌ نزیکه‌کانی خوا ده‌یکه‌نه‌وه‌و نه‌یبینن و ناماده‌ی نه‌بن، واته‌: نامه‌ی کرده‌وه‌کان لای فریشته‌کان هه‌لگیراوه‌ (ئین عه‌باس) له‌ (که‌عب) ی پرسی: (سجین) له‌کوئیه‌؟ وتی: زه‌ویی هه‌وته‌مه‌و رۆحی کافرو خوا نه‌ناسان فریده‌دریته‌ نه‌وی، (علین) یش له‌ناسمانی هه‌وته‌مه‌و، رۆحی ئیماندارانی بۆ ده‌بریت، طه‌به‌ری: ۲۹۱/۲۴. ﴿**إن الأبرار لفي نعیم**﴾ به‌راستی چاکان له‌ناو خوشی و به‌هره‌یه‌کی ئیجگار زۆردان له‌به‌هه‌شتدا ﴿**علی الأرائک ینظرون**﴾ له‌سه‌ر کورسی و قه‌نه‌فه‌ رازاوه‌کانی به‌هه‌شتدا دانیشتون و ته‌ماشای نه‌و هه‌موو نازو نیعمه‌ت و به‌هره‌ی به‌هه‌شته‌ نه‌که‌ن که‌ بۆیان ناماده‌ کراوه ﴿**تعرف فی وجوههم نضرة النعیم**﴾ له‌ رووخساریاندا رووگه‌شی و خوشی به‌هه‌شت ده‌بینی و ده‌زانیت ﴿**یسقون من ریح مختوم**﴾ له‌شه‌رابیکی پاک و صاف و سه‌رمۆریان پیده‌نۆشی، واته‌: ده‌ستی هیچ که‌سیکی ئی نه‌که‌وتوو، وچاکان خۆیان سه‌ره‌که‌ی لاده‌بن ﴿**ختامه‌ مسک**﴾ دوا قومی بۆنی میسکی له‌ دیت، واته‌: وه‌ک شه‌رابی دنیا نیه‌ تا بۆگه‌نی و

سەرئێشهو دەروداوێکی زۆری هەبێت ﴿وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ﴾ جا ئەوانە ی که پێشپرکی و پێشدهستی دهکەن بالهوهدا پێش دهستی و کێبهرکی بکهن و ههولبدەن بۆکارو کردهوهی چاک، وهک ئەفهرموی: (المثل هذا فليعمل العاملون). ﴿وَمَزَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ﴾ ههروهها ئەو شەرابه پاکه لهگەل ئاوی کانیاویکی بهرزو پاک و خوشدا تێکه لکراوه، واته: شەرابی بههشت له ئاوی (تەسنیم) ی تێکه ل ئەکری، ئەوجا ئەیاندرتی بیخۆنهوه ﴿عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ﴾ سهراوهیه که نزیکانی خوا لێی ئەخۆنه وه، کهوابوو پلهی (مقربون) بهرزتره له پلهی (ابرار). تاوانباران به موسلمانان پێدهکهن:

ئاو دارانی قوریش ههردەم پێدهکەن و سووکایه تیان به موسلمانانی ئەو سهردمه ئەکرد، جا خوای به بهزه یی ئەم ئایه تهی ناردو فهرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ﴾ بیگومان ئەوانه ی بهدکردار بوون له دنیا دا پێدهکەن به وانە ی برۆیان هینابوو ﴿وَإِذَا مَرُوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ﴾ وکاتی به لایاندا تیده په رین سرتە سرتیان دهکردو چاویان له یه کتر دادهگرت، بهمه بهستی ئازاردانی دل و دهروونی برۆاداره کان ﴿وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ﴾ وکاتی که دهگه رانه وه بۆلای خیزانی ماله وه دیان ﴿انْقَلَبُوا فَكِهِينَ﴾ به خوشی بردن به گالته کردنه که یان به ئیمانداره کان دهگه رینه وه ﴿وَإِذَا رَأَوْهُمُ﴾ وکاتی برۆاداره کان یان دهبینی ﴿قَالُوا إِن هَؤُلَاءِ لَضَالُونَ﴾ ئەیانوت: به راستی ئەو کۆمه له برۆاداره نه سه رلێشیواو و گومرآن! ﴿وَمَا أَرْسَلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ﴾ له کاتی که ئەوان نه نیرد رابوون به چاودیر به سه ریا نه وه، واته: بۆخوایان ده لێن، ئەینه ئەوان مافی ئەوه یان نیه کارو کرداری موسلمانان هه لسه نگین. وه له جیگایه کی تر دا ده فه رموی: (إنه کان فریق من عبادی یقولون ربنا فاغفر لنا وارحمنا وانت خير الراحمین فاتخذتموهم سخریا حتی انسوکم ذکری وکنتم منهم تضکون) ۱۱۰/۲۳. بۆدوویاتی ئەو مانا و مه به ستیه ﴿فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ ئیتر ئەمپروش -رۆژی قیامهت- برۆاداره کان ﴿مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ﴾ به کافران و بی برۆاکان پێدهکەن، واته: ههروهک ئەوان له دنیا دا گالته یان به مان ئەکرد، ئەمانیش له ورۆژ دا گالته به وان ئەکه نه وه ﴿عَلَى الْأَرَاكِ يَنْظُرُونَ﴾ له سه ر قه نه قه رازا وه کانه وه پالیان لیدا وه ته وه ته ماشا ئەکه ن و دۆزه خیه کان به چاوی خوایان ده بینن و پیا یان ده لێن: ﴿هَلْ ثَوَابَ الْكُفَّارِ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ ناخۆ بی برۆاکان پاداشتی کارو کرده وه کان یان ده را وه ته وه؟.

به لێ له هه مو سه ر ده می کدا ئەوجۆره مرۆقه تاوانبارو خراپکارانه هەن و سوکایه تی و گالته و لاقرتی به ده ستی برۆاداران ئەکه ن و، دانا و زانا ده بی به نادان و نه زان و، نه زانیش ده بی به زانا. !! جا له پاشه رۆژ دا هه مو یان به ی کیلگی خوایان ده خۆنه وه.

کۆتایی ته فسیری سوورته ی (مطففین).

زۆر سوپاس بۆ خوای کارجووان.

*** **

۸۴- سوورته ی (نیشقاق) له

مه که که بییه و (۲۵) ئایه ته

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

ئەم سوورته وهک سوورته ی (ته کویر) و (إنفطار) باسی ویرانبوونی جیهان و ئاسمانه کان و زهوی دهکات، پێش هاتنی رۆژی داوی، وه هه ر وه کو هه مو سوورته مه که که بییه کانی تر، باسی بیروباوه ر سه ره کییه کانی ئیسلام

دهكات، جا له سه ره تاوه هه ندی دیمه نی وهرگه پان و ویران بووی بوونه وهر باس نه کات: (إذا السماء انشقت، واذنت لربها وحقت) له پاشانیس باسی ئاده میزاد ده کات که چۆن هه میشه ماندوو شه که ت ئه بی له پیناوی به ده ست هیئانی پزق و پوزیدا دهره نجام یان چاکه پیش نه خات بو پاشه پوژی خو، یان خراپه، دیاره پاداش و توله یش هه به پدی ئه وه وه لانه ده بیئت: (یا ایها الإنسان إنک کادح إلی ربک کدحا فملاقیه) که می کش هه لو یستی بی پروایان سه بارت به قورئان باس ده کاو، تیشیان نه گه یه نیئت که سزاو نه شه که نه جیه کی گه وره یان له قیامه تا تووش ده بیئت، له کو تاییشدا باسی بی پروایان ده کاو سه رزه نشتیان ده کات له سه ره ئه وه ی که به روا ناهینن له گه ل ئه وه هه موو به لگانه دا. جا له گه وره یی و فه زیله تی ئه م سووره ته یه که پیشه وا (بوخاریی) ئه م فه رموده ی هیئاوه: (ئهبو رافیع) ده لی: له دوا ی (ئهبو هورهیره) وه نو یژی (عیشام) کرد،

ده بیئم سووره تی (إذا السماء انشقت) ی خوینده وه، سوژده شی برد، منیش وتم: ئه وه چی بوو ئه وسوژده یه؟ وتی: منیش جاری له دوی (ئهبولقاسم) وه موحه مه مد ﷺ نو یژم کرد، دیتم سوژده ی برد، بویه تامنیش ماوم له م جیگایه دا هه ر سوژده ده به م. فتح الباری: ۲۹۲/۱.

که قیامه ت هات ئاسمان تهره ک ده باو، زهوی راده خری:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم* ۱ إذا السماء انشقت﴾ کاتیک

ئاسمان له ت و په ت بوو وئهم ده ستوو رو سیسته مه نه ما و هه لوه شایه وه ﴿۲ واذنت لربها وحقت﴾ وه گو یزایه لی فره منی په ره ردگاری خو ی بوو شیاویش بوو بوی ملکه چ بیئت ﴿۳ وإذا الأرض مدت﴾ کاتیکش زهوی پان و فراوان کرا وکیوه کان به رزو نزمیان تیا نه ما و، بوونه ده شتیکی کاک ی به کاک ی، وه ک (ئیین جهیر) ئه م فه رموده دینی: ((إذا كان يوم القيامة مد الله الأرض مد الأديم حتى لا يكون لبشر من الناس إلا موضع قدميه)). واته: که روژی قیامه ت هات، خواوه ند - وه ک پیسته - زهوی راده خوا وه رد می ش ته نیا

جیی پی خو ی ده بیته وه، ئه وسا (پیغه مبه ر) یه که م که سی کم شه فاعه تی ئومه ته ده که م. ﴿۴ والقت مافيا وتخلت﴾ وه چی تیا بوو توو ری دا و خالی بووه ولی. ﴿۵ واذنت لربها وحقت﴾ و گو یزایه لی فره منی په ره ردگاری خو ی بوو، وه شیاویش بوو بوی ملکه چ بی جا که ئه وه پووی دا مرو ئه ئه بی نی چی پیشی خو ی خستوه له چاکه و خراپه.

پاداش و توله بو کار وکرده وی راسته:

﴿۶ یا ایها الإنسان﴾ ئه ی ئاده می! ﴿إنک کادح إلی ربک کدحا فملاقیه﴾ به راستی تو هه رده م له کوشش کردنیکی جدی بو لای په ره ردگارت، جا پی ده گه یت تی کو شاندا یت و زور خو ت ماندوو ده که یت، سه ره نجامیش ده بی به ره و په ره ردگارت بری و رو به پووی ئه و بیته وه بجیه دیداری، جا

سُورَةُ الْأَنْشِقَاطِ

عَلَى الْأَرَاكِ يَطْرُونَ ﴿٣٥﴾ هَلْ تُوبَ الْكَافِرُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

سُورَةُ الْأَنْشِقَاطِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ ﴿١﴾ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحَقَّتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ﴿٣﴾ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ﴿٤﴾ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحَقَّتْ ﴿٥﴾ يَتَأَيَّهَا الْإِنْسُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدًا فَمَلَقْتَهُ ﴿٦﴾ فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ ﴿٧﴾ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ﴿٨﴾ وَنَقْلُبْ إِلَىٰ أَهْلِهِ مُسْرُورًا ﴿٩﴾ وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ﴿١٠﴾ فَسَوْفَ يَدْعُوا ثُبُورًا ﴿١١﴾ وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ﴿١٢﴾ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مُسْرُورًا ﴿١٣﴾ إِنَّهُ ظَنَّ أَن لَّنْ نَّجُوزَ ﴿١٤﴾ بِلِقَائِ رَبِّهِ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ﴿١٥﴾ فَلَا أَقْسِمُ بِالسَّفْقِ ﴿١٦﴾ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾ وَالْقَمَرِ إِذَا أَشَقَّ ﴿١٨﴾ لَتَرَكُنَّ بَطِشَاتُ طَبَقِ ﴿١٩﴾ فَمَالَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يَكْذِبُونَ ﴿٢٢﴾ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

ئىتر ئەۋكاته بەرى كىلگەى خۆت ئەخۆيتەۋە لە چاكە، يان لە خراپە، ۋەك ئەفەرمۇي: ﴿^۷ **فاما من اوتى كتابه يمينه**﴾ ئىنجا ئەۋكەسەى نامەۋ دۆسيەى كارو كردهۋەكانى درايە دەستى راستى، كە ئەۋەش نىشانەى بەختيارىيە ﴿^۸ **فسوف يحاسب حسابا يسيرا**﴾ ئىتر پىرسىنەۋەيەكى سووك و ئاسانى لەگەلدا دەكرىت، پاشان پاداش ۋەرنەگرى، ۋە لەخراپەكانىشى ئەبووردى ﴿^۹ **وينقلب الى اهله مسرورا**﴾ و بەخۆشىي و، شادىيەۋە ئەگەرىتەۋە لاي ژن و منال و خزم و كەس و كارى خواناسى لە بەهەشتدا. ﴿^{۱۰} **واما من اوتى كتابه وراء ظهره**﴾ ۋە بەلام ئەۋ كەسەى كە لەپشتىيەۋە نامەى كردهۋەكانى درايە دەستى، كە ئەۋە نىشانەى بەدبەختىيە ﴿^{۱۱} **فسوف يدعوا ثبورا**﴾ ئەۋا ھاوارو دادى ئى ھەلدەستى و داۋاى مردنى خۆى ئەكات ﴿^{۱۲} **ويصلى سعيرا**﴾ چونكە ئەزانى رادەكىشريتە ناو ناگرى كى بلىسەدارو سوتىنەرەۋە، سزاو گەرمایشى ئەچىزى، لەبەر ئەۋە كە:

يەكەم: ﴿^{۱۳} **انه كان في اهله مسرورا**﴾ چونكە ئەۋ لەدونىادا لەناو خزم و كەس و كارى خۆيدا كەيف خۆش و شاد بوو.

دوۋەم: ﴿^{۱۴} **انه ظن ان لن يحور**﴾ پىنى وابوو كە ھەرگىز زىندو نايىتەۋەو ناگەرىتەۋە بۆلای پەرۋەردگارىي ﴿^{۱۵} **بلى ان ربه كان به بصيرا**﴾ بەلى دەگەرىتەۋەو مەحاسەبەى دەكرى، ۋە بەراستىي پەرۋەردگارىي لە دنيايدا چاك ناگادارى كردهۋەكانى بوو و بىنا پىيان.

مروۋ قوناغى جياجيا دەبرى:

﴿^{۱۶} **فلا اقسم بالشفق**﴾ جا سويند ئەخۆم بەسوورايى دەمىي ئىۋاران كە تا ۋەختى عىشا دەخايىنى. ﴿^{۱۷} **والليل وما وسق**﴾ ۋە بەشەۋو بەۋ شتەنەش كۆيان ئەكاتەۋە لە تاريكيەكەيدا لە خەلكى وناژەل ۋەتەد. ﴿^{۱۸} **والقمر اذا اتسق**﴾ ۋە سويندم بەمانگى چواردە، ئەۋكاتە كە پىر ئەبىتەۋە و خەرمانە ئەدا ﴿^{۱۹} **لتركن طبقا عن طبق**﴾ سويند بەۋانە ئىۋە پلە بەپلە دەگەن بە سەختىيەكانى قىيامەت.

لەبەر لووت بەرزىي و فيز باۋەر ناھىتن:

﴿^{۲۰} **فما لهم لا يؤمنون**﴾ جا چىيانە باۋەر ناھىتن؟، دواى ئەۋ ھەموو بەلگەو نىشانانە، دەبوو مروۋى بىر تىرۋ ژىر مىلى راكىشاىە بۇخوا، نابىنى شەۋ چۆن چەترى رەشى خۆى ھەلدەدات و، مانگ و پروناكىيەكەى ئەخاتە ئاسمان؟! ﴿^{۲۱} **واذا قرئ عليهم القرآن لا يسجدون**﴾ ۋە كاتى قورئانيان بەسەردا بخوينرى سەر دانانەۋىنن بەۋەى باۋەرى پى بىنن ﴿^{۲۲} **بل الذين كفروا يكذبون**﴾ لە بەر ئەۋە نىيە قورئان كاريگەرىي نەبىت لە سەريان بەلكو ئەۋانەى كافىر درۋى دەدەنە پال، بۇيە كاتى قورئان بەسەرياندا دەخوينرى ملكەچى ئابن ﴿^{۲۳} **والله اعلم بما يعون**﴾ ۋە خواش زاناترە بەۋەى دەيشارنەۋە لەسنگياندا دەر بارەى قورئان وپىغەمبەرۋ ئىسلام ﴿^{۲۴} **فبشرهم بعذاب اليم**﴾ دەسا تۆش مژدەيان پى بدە بە سزايەكى بەئىش ﴿^{۲۵} **إلا الذين آمنوا**﴾ بەلام ئەۋانەى بىروايان ھىنداۋە ﴿**وعملوا الصالحات**﴾ كارە چاكەكانيان كردوۋە ﴿**لهم اجر غير ممنون**﴾ پاداشىكى نەبراۋەيان بۇ ھەيە دەسەردەم لەژىر مېھرەبانى خۋاى گەۋەردان، ۋەك لەنايەتى تردا ئەفەرمۇي: (عطاء غير مجذوذ) ۱۰۸/۱۱.

كۆتايى تەفسىرى سوورەتى (ئىنشىقاق).

ولله الحمد والمنة وبه التوفيق والعصمة.

*** **

۸۵- سورتهی (بروج) به

مهکه بییه و (۲۲) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

ئه سوره ته چه ند حقیقه ت و راستیه که له ییروباوه ری ئیسلام نیشان ده دات، ته وه ره که یشی باسی خاوه ن له غه مه کان (اصحاب الاخدود)ن، ئه وانیه و به ئه و په ری دلره قییه وه ئه شکه بنجه و ئازاری ئیمانداره کانیا ندا، ئه وانیش به ئه و په ری متعانه وه ییروباوه ری خوئیانیان پاراست و ململانییان له گه ل ئه و تاغو و تانه دا کرد، وه به چه ندین سویند ده ست پیده کات له سه ر ئه وه ی که تاوانباران له ناو ئه برین و سزا ئه درین، پاشان هه ره شه ئه کا

له وانیه که ئه زیه ت و ئازاری موسلمانان ئه ده ن، ئینجا تواناو ده سه لاتی خوا بۆ تۆله سه ندن له تاوانباران باس ئه کا، له دوا ییدا به کورته یه ک داستانی فیرعه ون و ده سه لاتی خنوا ی گه وه به رامبه ریان دیته پیش. جابه م شیویه ده ست پیده کات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ﴾ سویند به ئاسمانی دوا زده که لو (بروج) به، که خۆر له سه لیکدا به هه ر دوا زده که دا تیده په ری، واته: هه رمانگه ی له یه دیکیا نه وه ده روات، که ئه مه یش ده سه لاتی بی سنووری خوا نیشان ئه دات ﴿وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ﴾ وه به روژی به لین دراو. بۆ حساب و پاداش ﴿وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ﴾ وه به هه «وو ئه وشتانه ده بینن و به وشتانه یش ده بینرین، ئه گه رچی زۆربه ی راقه که رانی قورئان ده لین: مه به ست به (شاهد) روژی هه یزییه، و مه به ست به (مشهود) روژی (عه ره فه)یه. البغوی/ ۴/ ۶۶، هه روه کو (ئیین جه ریر) فەرمو ده یه کی هی ناوه بۆ ئه و راستیه، جاسویند به هه مو ئه ماته، له پیش ئیوه وه کو مه لی موسلمان هه بوون له سه ر ئایینی عیسا ﷺ تووشی ده سه لاتداریکی دلره قی

سُورَةُ الْبُرُوجِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾ قِيلَ أَحَسِبَ الْأَخَدُونَ ﴿٤﴾ أَنْ تُنَادُوا بِالْقَوْلِ ﴿٥﴾ إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ﴿٦﴾ وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٨﴾ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ فَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَهُمْ فِيهَا فِي الْعَرَقِ ﴿١٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿١١﴾ إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾ إِنَّهُمْ بَدِئُوا بِعَيْدِ ﴿١٣﴾ وَهُوَ الْغَفُورُ الْودُودُ ﴿١٤﴾ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿١٥﴾ فَعَالٌ لَمَّا رُبِدْ ﴿١٦﴾ هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿١٧﴾ فِرْعَوْنُ وَثَمُودُ ﴿١٨﴾ بِلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبِ ﴿١٩﴾ وَاللَّهُ مِنْ وَرَاءِهِمْ مُحِيطٌ ﴿٢٠﴾ بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَجِيدٌ ﴿٢١﴾ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾

سُورَةُ الطَّارِقِ

بی به زه یی، هه میشه ده ردی سه ری ئه دان، بۆ ئه وه ی له نایینه که یان وه ریان گپری و په شیمان بینه وه، به لام هه موو هه وه کانیا ن به نه زۆک مایه وه، بۆیه به ریاریا ندا بیانسوتین، جا ئه وه بوو هاتن له غمیکه گه وه ریان بۆ هه لکه ندن و ناگریان تیا کرده وه، به رواداره کانیا ن خسته ناویه وه، هیچ که سیکیان دلی دانه چله کی و له باوه ره که یان په شیمان نه بوو نه وه!

یارانی که لوو (ئوخدود) سته میان له ئیمانداران کرد:

﴿قَتَلَ اصْحَابَ الْأَخْدُودِ* النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ﴾ به کوشت چن خاوه نانی له غه مه کانی ئاگری به سووتک، ده ره نجام خاوه ن له غه مه کان ئه وانیه بریاری ئه و له غه مه یان دا نه فرینکران، ئه وه بوو خوا ی گه وه تۆله ی لیسه ندن ﴿إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ﴾ کاتی دانیشتبوون له سه ر لیواری له غه مه کان، که یفیان نه کرد به سووتاندنی موسلمانه کان

وهم علی ما یفعلون بالمؤمنین شهوا ﴿۵﴾ وه ئهوان له سهر ئه وهی دهیانکرد به برواداردهکان ئاماده بوون، مه بهست لهم داستانه وشیارکردنه وهی (قورهیش) ۵، که ئه گهر ئهوانیش دهست له ئهشکه، نجهی موسلماننهکان هه لنگرن خوا له میهره بانی خوی بی بهشیان ئه کات و ئه یان فهوتینی، له ملایشه وه دل دانه وهی موسلماننهکانه ﴿۶﴾ **وما نقموا منهم إلا ان يؤمنوا بالله العزيز الحمید** عه بییان لینه دۆزی بوونه وه هچ شتیکیان پینا خوش نه بوو لییان، ئه وه نه بیته که باوهریان هی نابوو به خوای دهسه لاتداری سوپاسکراو ﴿۷﴾ **الذی له ملک السموات والأرض** ئه وه خوایه ی دهسه لاتی ئاسمانهکان و زهوی هی ئه وه ﴿۸﴾ **والله علی کل شیء شهید** ئه وه وه خوا ئاگایشی به سهر هه موو شتیکا هه یه و هچ ی ئی ون نابیت، به تایبته ئهوانه ی و سزای موسلمانان ئه دهن.

تۆله ی یارانی که لوو:

﴿۹﴾ **إن الذین فتنوا المؤمنین والمؤمنات** بیگومان ئهوانه ی که پیاوانی بروادارو ژنانی برواداریان ئازاردارو درایه تیان کردن ﴿۱۰﴾ **ثم لم یتوبوا** له پاشا تهوبهشیان نه کرد ﴿۱۱﴾ **فلهم عذاب جهنم ولهم عذاب الحریق** سزای دۆزهخ و سزای ئاگری سوتینهریان بو هیه ، چونکه ئهوانیش موسلماننهکانیان دهسوتاند. ئینجا پاشه روژی موسلماننهکان باس ئه کات: ﴿۱۲﴾ **إن الذین آمنوا** بیگومان ئه وه که سانهش برویان هی نابوو ﴿۱۳﴾ **و عملوا الصالحات** و کاره چاکهکانیان کردبوو ﴿۱۴﴾ **لهم جنات تجری من تحتها الأنهار** له بهه شتدا چه ندین باخیان بو هیه وه له بنکی درهختهکانیا نه وه جوگه له ئاوو رووبارهکان ده پون ﴿۱۵﴾ **ذلك الفوز الکبیر** ئاهه وشه دهسکه وتی گه وره.

هه له ته ی پهروهردگار زور حهسته مه:

پاشان خوای گه وره باسی دهست وه شانندی خوی دهکات له دورژمانی دینه که ی وه که ئه فهرمووی: ﴿۱۶﴾ **إن بطش ربک لشدید** به راستی دهست وه شانی پهروهردگارت زور توندو به تینه ، هه رگیز مروه پزگاری نابی لی، ﴿۱۷﴾ **إنه هو یدئی و یعیذ** به راستی ئه وه خوایه یه له سه ره تاوه بی بناغه خه لکی دروست دهکات و، پاش مردن و نه مانیشی ئه یگیزیته وه بو ژیان و زیندوی ئه کاته وه ﴿۱۸﴾ **و هو الغفور الودود** وه هه ره ئه ویشه خوای لی بوورده ی خاوه نی خوشه ویستی بو بهنده تهوبه کارو گوێرایه له کانی ﴿۱۹﴾ **ذو العرش المجید** خاوه نی عهرشی گه وره ﴿۲۰﴾ **فعال لما یرید** زور به کاره هه رچی بیهوی دهیکات که سیک ناتوانی به ره له سستی بوهستی ﴿۲۱﴾ **هل آتاک حدیث الجنود** ئایا هه والی له شکره سوپا کانت پینه گه یشت؟ ﴿۲۲﴾ **فرعون و ثمود** هۆزی فیرعه ون و ثمود، و ئه وه ی به سه ره یئرا، ئه وه بو که له موسا یاخی بوو و خوای گه وره یش له ناوی بردن له شکری سه مود گه لی له ئیوه به هیژتر بوون، ئه وه بوو سه ریچیان کردو خوایش گرتنی، جا که وابوو ئه ی قووره یش و هاوچه شه نهکانیان ئیوه ش ئاگادار بن، هۆشیار ببه وه ئه گینا چیمان به وان کرد، به ئیوه یشی ئه که ین ﴿۲۳﴾ **بل الذین کفروا فی تکذیب** کافرهکانی قوره یش که لکیان له و داستانه وه رنه گرت، وه کو ده فهرمووی: به لکو ئهوانه ی کافرو بی بروا بوون له هۆزه که ته له به درو ناساندنیکی شیتگیرانه دابوون سه باره ته به خوت و به قورئان ﴿۲۴﴾ **والله من ورائهم محیط** و خوایش له پشتیا نه وه به زانست و عیلمی خوی دهوری گرتوون، و له دهستی پزگار نابن ﴿۲۵﴾ **بل هو قرآن مجید** وه نه بی ئه وه ی ئهوان درایه تی ده که ن سه رگوزه شته یه کی بی ناوه پوک بیت، نا! به لکو قورئانیکی گه وره و زور به رزو بلندو پیروزه و هه رگیزیش ناتوانن خاموشی بکه ن ﴿۲۶﴾ **فی لوح محفوظ** له تابلو یه کی پارێزراودایه، اته: پارێزراو دهست تیبردنی شیهاتین.

کو تایی ته فسیری سووره تی (بروج).

سوپاسی بی پایانیش بو خوای گه وره.

۸۶- سورۃ الطارق

۱۷- نایه

به نای خوی به خشنده میهربان

نهم سوورده ته چاره سهری چهند باسیک دهکات که په یوه نندیان به یروباوړه وړعه قیده وه هیه به تاییه ت بړوا به زیندو و بوونه وه و لیپرسینه وه، بویه چهن دین به لگه له سهرده سلاتی خوا بۆ زیندو و بوونه دینی، و ده لیت: باشه نه و زاته ی که توانی بیستی هر له سهره تاوه ناده میی دروست بکات، نایا هر نه وزاته ناتوانی هه رکاتیک بیه وی زیندوی بکاته وه؟ جاله سهره تاوه به سویند به و نه ستیرانه دس پیده کات که به شه و ا در نه که ون و نه دره و شینه وه

بونه وهی مهر دوم پریان پی دهر بکن له تاریکه شه و ا، سویند ده خوات به وانه که هه موو مروفتیک فریشته به سهریه وه دانراوه بۆ پاراستن و چاودیری کاروکرده وهی، پاشان چهند به لگه یه ک بۆ توانایی په روه ردگار له سهر زیندو وکرده وهی ناده میزاد باسده کات، نینجا دهر خستنی ته وای نه نینیه کانی ناده میزاد له دواوړژدا له کوتاییدا باسی راستی و دروستی قورئان نه کات که: کومه له دستووریکی به رزه و مایه ی سهر که وتن و پیش که وتن و خوشبه ختی هه ردو و جیهانه بگه لان، له گهل باسی فروفیلی بی بړواکانداو، پوچهل کردنه وهی فروفیل که یان. و به م شیوه یه ش دست پیده کات:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ و السماء و الطارق﴾
سویند به ناسمان و، به و نه ستیرانه ی که به شه و ا در نه که ون و، به وړژدا خو یان ون ده کن ﴿وما ادراك ما الطارق﴾ جا تو چو ن ده زانی (طارق) چیه، نه گهر نیمه پیت نه لین؟ ﴿النجم الثاقب﴾ نه ستیره ی رووناک که ره وهیه، که به پرووناکی خوی تاریکی شه و کون نه کات ﴿ان کل نفس لما عليها حافظ﴾

سُورَةُ الطَّارِقِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّاءِ وَالطَّارِقِ ﴿١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ﴿٢﴾ النِّجْمُ الثَّاقِبُ ﴿٣﴾ إِنَّ كُلَّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ﴿٤﴾ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ﴿٥﴾ خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ ﴿٦﴾ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ﴿٧﴾ إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ﴿٨﴾ يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِبُ ﴿٩﴾ فَإِنَّهُ مِنْ فَوْقٍ وَلَا نَاصِبٍ ﴿١٠﴾ وَالسَّاءِ ذَاتِ الْجَعِ ﴿١١﴾ وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ ﴿١٢﴾ إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصْلٍ ﴿١٣﴾ وَمَا هُوَ بِالْهَرَجِ ﴿١٤﴾ إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾ وَأَكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾ فِئْهَلِ الْكَافِرِينَ أَهْمُهَاهُمْ رَوْيَا ﴿١٧﴾

سُورَةُ الْاَعْلٰی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْاَعْلٰی ﴿١﴾ الَّذِي خَلَقَ فَسُوَّى ﴿٢﴾ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدٰی ﴿٣﴾ وَالَّذِي اٰخَرَجَ الْمَرْعٰی ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُ رَعًا اَوْ حٰی ﴿٥﴾ سَفَرًا كَ لَا تَنْسٰی ﴿٦﴾ اِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُ اِنَّهُ رِعَٰلُ الْجَهِّ وَمَا يَخْفٰی ﴿٧﴾ وَنَسْرًا لِّلْیَسْرِ ﴿٨﴾ فَذَكِّرْ اِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرٰی ﴿٩﴾ سَيَذَكِّرْ مَنْ يَحْتٰی ﴿١٠﴾ وَیَجْنِبُهَا لَاشْفٰی ﴿١١﴾ الَّذِیْ یَصْلٰی النَّارَ الْکُبْرٰی ﴿١٢﴾ ثُمَّ لَا یَمُوتُ فِیْهَا وَلَا یَحْیٰی ﴿١٣﴾ قَدْ اَفْلَحَ مَنْ تَزٰی ﴿١٤﴾ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلٰی ﴿١٥﴾

سویند به وانه هه موو که سیک چاودیرو ناگاداریکی به سهره وهیه، هه رچی بکاو، هه رچی بلیت نهینوسیت، که و ابوو بیدارین!

نهم شیوه دروستبوونه ی نیستای مروفت، به لگه ی زیندو و بوونه وهیه تی:

﴿فلینظر الإنسان مم خلق﴾ جا بامروفت ته ماشا بکا له چی دروستکراوه... ﴿خلق من ماء دافق﴾ له نایکی ملقده دروست کراوه ﴿یخرج من بین الصلب و الترائب﴾ له نیوان بربره کانی پشتی (پیاو) و نیسکه کانی سنگی (ژن) وه درده چیت ﴿انه علی رجعه لقادر﴾ به راستی نه و خواجه دو باره بۆ دروستکردنه وهی زور به توانایه و، ده توانی زور به ناسانی پاش مردنی وه ک خوی لیبکاته وه، واته: خواجه نه و ونده ده سلاتی هه بیت که نابه و شیوهیه له سهره تاوه ناده مزاد دروست بکات، نه ی چو ن لینایه ت دیسانه وه زیندوی بکاته وه...!؟

كە قىيامەت دى، ئىنسان دەسلەپتە پىشمانلىقنى ئىپادىلەيدۇ:

﴿ **يَوْمَ تَبْلَى السَّرائِرُ** ﴾ لەرۈڭدەدا (رۆژى قىيامەت) ھەرچى رازو نىيازو نەپىيەكانى دىلە ئاشكرا دەكرىت ﴿ **فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ** ﴾ جاھىچ ھىزو كۆمەككارىكى نىيە بەدەمىيەو ھەيئەت ۋە زىننەتلىكلىك. سۆيىندى خۇا لەبەر راستىي قورئان:

﴿ **وَالسَّمَاءُ ذَاتَ الرَّجْعِ** ﴾ سۆيىند بەئاسمانى خاۋەن باران كەجار بۇجار باران دەبارىنى بۇ مۇۋەككەن ۋە گىيالىيەبەرەن ﴿ **وَالْأَرْضُ ذَاتَ الصَّدْعِ** ﴾ ۋەبەزەۋىيە كە درزو قلىشى تىدەبىت، واتە: بەفرمانى خۇاى خۇاى قلىش دەبات ۋە بۇ ھەرگىيەك بىيەۋى سەر دەرىيىنى ﴿ **إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصْلٍ** ﴾ بەراستى ئەو (قورئان)، ۋەتەيەكى جىياكەرەۋەيە رەۋا لە نارەۋايە ﴿ **وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ** ﴾ ۋە گەمەۋ شۇخىي نىيە، واتە: بەبى ھودە نەننەرۋە، بەلكو دەبى بىكرىتە بەرنامەى زىيانى ھەردوۋ دۇنيا ﴿ **إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا** ﴾ بىگومان ئەو بى باۋەرەنە فەرت ۋە فەيلى ئەكەن بۇ كۆزەنەۋەى نۇرى قورئان...! ﴿ **وَإِكِيدُ كَيْدًا** ﴾ ۋە منىش بە فەيلى تۆلەيان لىدەسىنم، واتە: لەبەرەمبەر ئەۋە فەيلى ۋە فەرەجى ئەۋەنەۋە منىش ۋەردە ۋەردە پلان ۋە نەخشەى خۇم دەخەمەكارو ئەيانگرم ۋە لە دەستەم دەرنەچن ﴿ **فَمَهْلُ الْكَافِرِينَ** ﴾ جا تۆش ئەى پىغەمبەر! ﷺ پەلە لە بى باۋەرەكان مەكە ﴿ **أَمَلَهُمْ رُؤْيَا** ﴾ ھەمىسان كەمىك مۇلەتەيان بەدەۋ لىيان بوۋەستە، جا بۇماۋىيەكىتر بەچاۋى خۇت ئەبىنى چىيان پىدەكەم، ۋەك لەئايەتە تەردا ئەفەرەمۇ: (نمتعهم قليلا ثم اضطرمهم إلى عذاب غليظ) ۲۴/۳۱. (نەسايى) لە (جابىر) ۋە دەلىت: جارىكىان (مۇعار) پىش نوپۇزى نوپۇزى شىۋانى كەرد ۋە لەنۇپۇزەكەيدا ھەردوۋ سۈرەتە: (بەقەرە ۋە نىسا) خۇيىند! ئەو جا پىغەمبەر ﷺ فەرەمۇ: (آفتان انت يامعاذا!) مەگەر تۆنەى مەعار! نازارو رەنجە دىلى خەلكى دەدەيت؟! ئەى بۇچى نەئەكرا سۈرەتە: (طارق) سۈرەتە (شمس) ۋە ئەۋانە لەباتى ئەو دوۋ سۈرەتەدا بخۇيىت؟

كۆتايى تەفسىرى سۈرەتە (طارق).

ستايىش ۋە سۇپاس بۇ خۇاى كارزان.

*** **

۸۷- سۈرەتە نە ۸۷

نە ۸۷ سۈرەتە نە ۸۷

بەناۋى خۇاى دەندە ۋە دۇقۇن

ئەمىش بەكورتى بە تەنزىمى خۇا دەست پىدەكات ۋە سىفەتە جۋانەكانى ۋە، چەند بەلگەيەكىش لەسەر تۋاناۋ دەسلەپتە ئەۋ. ھاتنى ۋەھى ۋە قورئان بۇ پىغەمبەر ﷺ، ۋە ئاسانكەردىشى بۇ لەبەرەكەن. پەندو ئامۇزگارى جۋان ۋە شىرىن، دىلە زىندوۋەكان سۈدى ئى ۋەردەگەن. بەم شىۋەيە دەست پىدەكات. تەسبىحات ۋە پەسنى پەرۋەردىگارت بىكە:

﴿ **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** ﴾ **سبح اسم ربك الأعلى** بەردەۋام پەرۋەردىگارى بەرزو بلىندى خۇت بەپاكى ناۋ بىبە، واتە: بەپاكى لەمەر كەم ۋەكۈپى ۋە ناتەۋاۋىيەك پە بىگرە. پىشەۋا (ئەمەد) دەلىت: پەيامبەر ﷺ ھەركات ئەم ئايەتەى ئەخۇيىندەۋە ئەفەرەمۇ: (سبحان ربك الأعلى). ئەمەد ۲۳۲/۱. ﴿ **الَّذِي خَلَقَ فَسْوَی** ﴾ ئەۋ خۇايەى كە ھەمۇ شىۋىكى دروستكەردوۋە، جا بەجۋانىش رىك ۋەپىكى كەردوۋە ﴿ **وَالَّذِي قَدَّرَ فَهْدَى** ﴾ ئەۋ زاتەى كە بۇ ھەرشىك شىۋەى زىيانى تايىبەتەى خۇاى دانا ۋە ئەندازەگىرى كەرد، ئىنجا رىنمايشى كەرد بۇ جۇرى بىزىۋى خۇاى، ۋەك ئەفەرەمۇ: (قال

ربنا الذی اعطی کل شیء خلقه ثم هدی) ۵۰/۲۰. له صهیحی (موسلم) دا هاتووه: ((إن الله قدر مقادير الخلائق قبل أن يخلق السموات والأرض بخمسين ألف سنة وكان عرشه على الماء)). مسلم ۲۰۴۴/۴. واته: بهراستی بهر له دروست کردنی ناسمانهکان و زهوی بهپه نجا هه زار سال خوای گه وره نه ندازه گیریی هه موو نه م دونیا به ته وای نه نیه کانی و کانگاو کانزاکانی وه کردوون بو خزمه تی ئاده میی و، تیشیگه یاندوون که چون سوودیان لیوه رگرن، نه که هه ر ئاده میی، به لکو ته نانه ت میرووله یش تا ده گاته هه موو گیانه به ریکی تر له شیوهی ژبانی خوئی ناگادار کردوه، که بهراستی نه وه به لگه یه کی گه وره له سه ر بوونی خوا ﴿والذی اخرج المرعى﴾ نه و خوییه کی له وه رگه، و گزو گیا و رووه ک و هه موو جو ره سه وزاییه کی تر دهر دنییت بو ئاژه له کان نه وانیش به پیی جوریان سوودی لیوه رده رگرن ﴿فجعل غشاء احوى﴾ ئینجا پاش سه وزیی و جوانیی زهر دهری ده گیریی و دهیکا به پوشیکی ره شباو.

پیغه مبه ر ﷺ هه رگیز وه حیی له بیر ناچی:

﴿سنقرنك فلا تنسى* ۷﴾ إلا ماشاء الله ﴿نهی موحه مبه د ﷺ دلنیا به ئیمه قورنانت له پیی جو بریله وه پیده خوینین، جا تووش غمه ت نه بیته هه رگیز له بیرت ناچیته وه، مه گه ر شتی که خوا خوئی ویستی له سه ر بیته و له بیرتی به ریته وه به نه سخکردنه وهی و لابر دنی ﴿نه یعلم الجهر وما یخفی﴾ بهراستی نه و ناگاداره به و شتانه کی که مروقه به ناشکراو نادیار نه یکات ﴿ونیسرک للیسری﴾ و ته و فیه ت دهر دین بو ئاسانترینی شه ریعه ته کان، که نه ویش نه م شه ریعه تی ئیسلامیه ﴿فذكر ان نفع الذكری﴾ ئینجا نه گه ر په بند و به بر خسته وه که لکی هه بی، په ند بده به قورنان و ئاموژگاری مه ردوم بکه. (عهلی کوپی نه بی تالیب) ﷺ چه ند جوان ده لیته: نه گه ر به پیی نه ندازه کی نه قل و ژیری خه لکی ئاموژگاری نه که یته، سه ریان لی تی که ده چیته، پیته خو شه که قسه یه کیان بو بکه یته و خواو پیغه مبه ری خوا به درو بکه نه وه؟! که و ابو ده بی بزانیته له کوئی قسه ده که یته و، چیته ده لیته؟ ﴿سیدکر من یخشی﴾ نه و که سه کی که له خوا بترسی بیگومان په ندو سوود وهر نه گری ﴿ویتجنبها الأشقی﴾ و به ده بخت و کافر خوئی لائه دا له ئاموژگاری و ناچی به گوئییدا ﴿الذی یصلی النار الکبری﴾ واته: نه وهی ده چیته ناو ئاگره هه ره گه وره که وه ﴿ثم لا یموت فیها ولا یحی﴾ له پاشا نه نه مرئی بو نه وهی له وی پزگاری ببی و نه نه یشتریی به ژبانیکی خو ش و ئاسووده نه م فه رموده یه ش که پی شه و (نه حمه دو موسلم) ده یه نین هه ر نه و راستییه دوویات نه که نه وه: (اما اهل النار الذین هم اهلها فانهم لا یموتون فیها ولا یحیون..) مسلم: ۱۷۳/۱. واته: به لام نه وانه کی واشیاو و خه لکی ناگرن و له ویدا هه رگیز نامرن تار پزگار بین، نایشترین به خو شی، و نه م ئایه ته ش: (ونادوا یا مالک لیقض علینا ربک قال انکم ما کثون) ۷۷/۴۳. هه مان مانا و مه به ست دوویات ده کاته وه.

خه لکی پاک کار رزگاره:

﴿قد افلح من تزکی* ۸﴾ وذكر اسم ربه فصلی ﴿بهراستی نه و که سه بره وه بوو خوئی پاک کرده وه له شیرک و گوناوه تاوان و ناوی په روه ردگاری خوئی هینا، جا نویژی کرد، واته: نه وهی له سه ری فه رز کرداوه له پینج نویژه کان ﴿بل تؤثرن الحیاة الدنیا﴾ له جیاتی نه وهی ژبانی دوا روژه هه لبژین، که چی ژبانی نه م دونیا به هه لئه بژین و پی شی نه خه ن به سه ر دوا پوژدا ﴿والآخرة خیر وابقی﴾ له کاتی که ژبانی نه و لا زور چاکترو به ده و امتره بو تان له ژبانی نه م دونیا به ﴿ان هذا لفی الصحف الأولى﴾ بهراستی نه مه ی باسکراوه له م سورته دا له نامه ناسمانییه پی شه وه کانیشدا هه یه.

نوسراوه‌کده ئیبراهیم و موسا:

﴿ **صحف ابراهیم و موسی** ﴾ له نامه‌کانی (ئبراهیم و موسا) (سه‌لامی خویان له‌سه‌ریبت. له‌فه‌زل و گه‌وره‌یی ئەم سوورته‌دا یه که ئیمامی (موسلیم) و خاوه‌ن (سنن) ه‌کان له (نوعمانی کوپی به‌شیر) ه‌وه ده‌لێن: پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌نوێژی جه‌ژنا، کان و روژی هه‌ینییدا سوورته‌ی (الأعلى) و سوورته‌ی (الغاشیه) ی ده‌خویند، ئەگه‌ر جه‌ژن و هه‌ینی بکه‌وتنایه‌ته یه‌ک روژ، ئەو هه‌ر ده‌خویندن، پیشه‌وا (ئه‌حمه‌د) یش له‌خاتوونه (عایشه) وه ده‌لێت: پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌نوێژی (وه‌تر) دا سوورته‌ی: (الأعلى، الکافرون، الصمد) ی ده‌خویند. خاتوو عایشه ئەمه‌شی بو‌ زیاد کرد: (معوذتین)، واته‌: (فه‌لق و ناس) یشی ده‌خویند.

کو‌تایی ته‌فسیری سوورته‌ی (ئه‌علا)

زۆرسوپاس بو‌خوای گه‌وره‌و دلۆقان.

*** **

۸۸- سوورته‌ی (غاشیه) یه

مه‌که‌کییه‌و (۲۶) ئایه‌ته

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئەم سوورته‌ به‌ باس ده‌کات:

۱- له قیامه‌ت و پله‌ دژوارو قورسه‌کانی، هاوکات له‌گه‌ل ئەو حاله‌ته‌ زۆر ناله‌بارو ناهه‌مواره‌دا به‌تایبه‌ت که‌ تووشی مرو‌قه‌ بی‌ پروا‌کان ئەبێت، وه‌ ئەو خێروخو‌شیی و شادییه‌ش به‌موسلمانان ده‌برێت.

۲- به‌لگه‌ی هه‌مه‌ جو‌ره‌ له‌سه‌ر تاک و ته‌نیا‌یی خوای جیهانه‌کان، هه‌ر له‌دروستکردنی جو‌ری و شترو ئاسمانی پر له‌شتی سه‌یرو سه‌مه‌ره‌، تانه‌گاته‌ زه‌ویی و، کێوه‌کان دینیته‌وه‌، پاشانیش سه‌رنجی مرو‌قه‌کان راده‌کێشێ بو‌ئوه‌ی که‌ پێش ئەوه‌ بکه‌رێنه‌وه‌ لای خوا حیسابی بو‌خویان بکه‌ن. وه‌ به‌م شیوه‌یه‌ ده‌ست پێده‌کات:

قیامه‌ت و حالی به‌دحالی جه‌ه‌ننه‌می:

﴿ **بسم الله الرحمن الرحيم** * **هل اناك حديث الغاشية** ﴾ ئایا ده‌نگ و باسی روژه‌ داپوشه‌ره‌کته‌، واته‌: قیامه‌ت پێگه‌یشتوه‌؟ که‌ ته‌واوی خه‌ک داده‌پو‌شی و، که‌سێک نیه‌ له‌ نا‌ره‌حه‌تی ئەو روژه‌ ده‌رچیت ﴿ **وجوه يومئذ خاشعة** ﴾ له‌و روژه‌دا رووخسار گه‌لیک زه‌بوون و زه‌لیله ﴿ **عاملة ناصبة** ﴾ ره‌نجده‌ریکی ماندوون، چونکه‌ هه‌رچی‌یان کردوه‌ ته‌نها بو‌ ژیا‌نی دنیا بووه‌ و، خویان پشتگو‌ی خستوه‌، وانیه‌ستا هه‌ر ماندوو‌بوونیان بو‌ ده‌مینیته‌وه‌ ﴿ **تصلی نارا حامية** ﴾ ده‌رو‌نه‌ ناو ئاگرێکی گه‌رمه‌وه‌ ﴿ **تسقى من عين انية** ﴾ وه‌ له‌کانی ئاوێکی زۆرگه‌رم و داخ و له‌کول ئاویان ئەدریتێ! ﴿ **ليس لهم طعام الا من ضريع** ﴾ هه‌یج خواردنی‌کیشیان نیه‌ جگه‌ د‌رکیکی وشک و تال و

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿١﴾ وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ ﴿٢﴾ إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿٣﴾ صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ﴿٤﴾

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ ﴿٢﴾ عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ ﴿٣﴾ تَصَلِّي نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾ تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ آتِيَةٍ ﴿٥﴾ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ ﴿٦﴾ لَا يُسَمِّنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ﴿٧﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ ﴿٨﴾ لَسَعِيَهَا رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾ لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَغِيَةً ﴿١١﴾ فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾ فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾ وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾ وَنَارٌ مَصْفُوفَةٌ ﴿١٥﴾ وَزُرَّاقٌ مَبْنُوتَةٌ ﴿١٦﴾ أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ﴿١٨﴾ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾ فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ ﴿٢٢﴾ إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾ فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾

سُورَةُ الْغَاشِيَةِ

٥٩٢

تفت (که مه‌گر تنها و شتر بیخوات) ^۶ ﴿لایسمن ولا یغنی من جوع﴾ نه‌ویش نه‌ئوه‌یه گوشتی پیبگرن و قه‌له‌ویان بکا، نه‌ئوه‌یش به‌رسیه‌تیان لا بباو پیی بژین، به‌پیچ‌ه‌وانه‌وی خوراکی دونیاوه.
حالی قه‌شه‌نگ و ناوازی به‌ه‌شتیه‌کان:

﴿^۸ وجوه یومئذ ناعمة﴾ وه چهند روخسارو دهم و چاویکی روو خووش و گه‌شاهمن ﴿^۱ لسعیا راضیه﴾ رازین به‌پاداشی هه‌ول و کو‌شسه‌که‌یان ﴿^{۱۱} فی جنة عالیة﴾ له‌ناو به‌ه‌شتیکی به‌رزو بلندان ﴿^{۱۲} لاتسمع فیها لا غیة﴾ هیچ قسه‌و و ته‌یه‌کی هیچ و پو‌وچ و بی‌مانای تیا نابیسن، وه‌ک ده‌فرموی: ﴿لا یسمعون فیها لغوا ولا تأثیما الا قیلاً﴾ سلاما سلاما ۲۵/۲۶. ﴿^{۱۳} فیها عین جاریة﴾ به‌دائیم سه‌رچاوه‌ی ره‌وانی تیدایه، له‌چهند لایه‌که‌وه‌ئوی خو‌ش‌قوت دیت و ده‌چیت. پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌فرموی: ((انهار الجنة تفجر من تحت تلال - او من تحت جبال - الدسک)) / ابن حبان: ۲۶۲۲ (موارد الظمان)، واته: روبره‌کانی به‌ه‌شت له‌ژیر چهند کیوو ته‌پۆلکه‌یه‌کی میسه‌که‌وه‌ه‌لده‌قولین ﴿^{۱۴} فیها سر مرفوعة﴾ هه‌وره‌ها چرپاو سیستم و چهند ته‌ختیکی به‌رزوی به‌نرخ‌ی اییه‌و کورسی له‌هه‌موو لایه‌که‌وه‌ه‌لده‌وری کانیاوه‌که‌دا ریزکراوه و (حور العین) سی له‌سه‌ر دانیش‌تووه ﴿^{۱۵} واکواب موضوعة﴾ و له‌به‌رده‌میاندا په‌رداخ‌ی جوان و نه‌خشین دانراوه ﴿^{۱۶} ونمارق مصفوفة﴾ و پاله‌ پشتی جوان و رازاوه‌ی تیا‌یه‌ که به‌ شیوه‌یه‌کی جوان و په‌سه‌ند ریزکراون ﴿^{۱۷} وزرابی مبثوثة﴾ وه‌ قالی و رایه‌خی ره‌نگاوه‌رنگی تیا راخراوه.
بۆرانا‌میننه و شترو عه‌رز و چیاکان؟

﴿^{۱۸} افلا ینظرون الی الإبل کیف خلقت﴾ نایا بی‌باوه‌ره‌کان به‌وردی ته‌ماشای و شتر ناکهن، چۆن دروستکراوه‌ی و شتر چنده‌ گیانله‌به‌ریکی گه‌وره‌و سه‌رسوپه‌ینه‌ره، خواردنکی ساده‌ی هه‌یه، دپکی و شتر خوار نه‌خوات، ده‌توانی چهند روژی ئاو نه‌خواته‌وه، له‌گه‌ل ئه‌وه‌یشدا مندالیک ده‌توانیت یخی بدات و باری بکات و.. هتد ﴿^{۱۹} و الی السماء کیف رفعت﴾ و بۆ ناسمان ناروانن چۆن به‌رز کراوه‌ته‌وه؟ له‌ سووره‌تی (۶/۵۰) ده‌فرموی: (افلم ینظروا الی السماء فوقهم کیف بنیناها وزیناها وما لها من فروج؟) ﴿^{۲۰} والی الجبال کیف نصبت﴾ و بۆشاخه‌کان ناروانن چۆن داکوتراون و له‌ناخی زه‌ویی توند کراون؟ ﴿^{۲۱} والی الارض کیف سطحت﴾ و ته‌ماشای ده‌شته‌کانی زه‌ویی ناکهن، چۆن ته‌ختکراوه‌و راخراوه؟ جا خواجه‌کی به‌ده‌سه‌لاتی ئاوا بتوانی ئه‌وه‌موو شتانه‌ دروست بکا ناتوانی چی بویت دروستی بکات له‌ به‌ه‌شتدا؟ واته: بی‌شک نه‌توانی.

پیغه‌مبه‌ر ﷺ هه‌ر راگه‌یاندنی له‌سه‌ره:

﴿^{۲۲} فذكر إنما انت مذكر﴾ ئینجا تۆیش ئه‌ی موحه‌مه‌د! ﷺ نامۆزگاریان بکه و ئه‌م شتانه‌یان بخه‌روه‌یاد، ئیتر گویت ئی نه‌یت، ئه‌یبیسن، یان نایبیسن چونکه‌ تۆ له‌م کاته‌دا هه‌ر نامۆزگاریکه‌ریکی بۆیان ﴿^{۲۳} لست علیهم بمسیطر﴾ هیچ ده‌سه‌لاتیکت نیه‌ به‌سه‌ریانا تا بتوانی به‌زۆر به‌روایان پیی ببینیت، یان کوشتاریان له‌گه‌ل بکه‌یت ﴿^{۲۴} الا من تولى وكفر﴾ به‌لام ئه‌وه‌ی که پشت هه‌لده‌کاو کافر ده‌بی ﴿^{۲۵} فیعذب الله العذاب الاکبر﴾ خوا به‌سزایه‌کی هه‌ره‌ گه‌وره‌سزای ده‌دات ﴿^{۲۶} ان الینا ایابهم﴾ به‌راستی گه‌رانه‌وه‌یان بۆلای ئیمه‌یه ﴿^{۲۷} ثم ان علینا حسابهم﴾ له‌وه‌و دوا‌یش به‌راستی حساب و لیپرسینه‌وه‌شیان هه‌ر له‌سه‌ر خۆمانه‌ که‌س فریایان ناکه‌وی و، ناتوانی له‌سزای سه‌خت ریزگاریان بکات.

کۆتایی ته‌فسیری سووره‌تی (غاشیه) ..

زۆر سوپاس بۆ خ‌وای زانا.

۸۹- سوورہ تی (فہ جہ ۸۹)

مہککے بییہو (۲۰) نایہ تہ

بہ ناوی خواہی بہ خشندهی میہرہ بان

نہم سوورہ تہ باسی سی شتی سہرہ کی ئەکات:

یہکەم: داستانی ہندی لہو گہ لانہی ہر وایان بہ پیامبہرہ کانیان نہ ہینا و بہ درویان خستہ نوہ، وە گہ لی (عاد، سہمود، فیرعون)، و ئەنجامی بی ہر وایان.

دوہم: یاسای خواہی کار جوانہ کەدہ بی گہ لی جار، ئادہ می بہ چہند جوړیک تاقی بکاتہ نوہ: بہ خیر و بیر، شہر و نہامہت، دہولہ مہندی و، ہہ ژاری، ہاوری لہ گہل باسکردنی سروشتی مروڈا لہ زیادہ پەویکردندا بو مال و دارایی.

سییہم: ہاتنی پوژدی وایی و بوونی ئادہ می بہ دوو بہ شہ نوہ لہ پوژدہ: بہ اختیار و بی بہخت، دہرہ نجامیان و ئامادہ بوونی دوزخ و، بیرکردنہ و ہی ئادہ می و پەشیمان بوونہ و ہی. ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * **والفجر** سویند بہ سپیندہی بہ یانی پوژدی جہرئی قوربان ﴿**ولیل** عشر﴾ و بہ دہ شہ نوہ پیروزہ کی سہرہ تہ مانگی حەج، پیغہ مہر ﷺ دہربارہی فہزیت و گہورہی ئەو دہ شہ نوہ روژہی سہرہ تہ مانگی زیلحیجہیہ دہ فرموی: ((ما من ایام العمل الصالح أحب إلى الله فيهن من هذه الأيام، ولا الجهاد في سبيل الله؛ قال: ولا الجهاد في سبيل الله، إلا رجلا خرج بنفسه وماله ثم لم يرجع من ذلك بشئ)) فتح الباری: ۵۳۰/۲. ﴿**والشفع والوتر**﴾ و بہ تاق وجوتی ہموو شتی، یان سویند بہ خودی خواہی گہورہ و بہ تہ وای گیانداران، یان سویند بہ پوژدی جہرئ و پوژدی عہرفہ ﴿**واللیل اذا یسر**﴾ و بہ

شہ وکاتی بہرہ و پوژدہ نوہ دہ و او تیدہ پەری کە بہ راستی نہ وەش ئال و گوړکییہ کی سہر سوپہ ہینہرہ، چونکہ سورانہ و ہی زہوی و ہیردینیت ﴿**هل في ذلك قسم لذي حجر**﴾ ئایا ئالہ وانہ دا سویندیک کی کافی نیہ بو خواہن ناوہرئک؟ واتہ: ہەر کە سینک خوہی بہ ژیر بزانی دہ بی بیریک لہ وشتانہ بکاتہ نوہ، ہر و بہ پەروہر دگاری خوہی بیئی، جاسویند بہ مانہ ہموو بی ہر وایان بہ توندی سزا ئەدرین.

نہ مانہ یاخیی بوون و، خواہش بہر قہ مچی غەزہ بی خوہی دان:

﴿**الم تر كيف فعل ربك بعاد**﴾ ئایا نہ تدیت ئەی مو حە مہد ﷺ کە پەروہر دگاری توجوونی کرد بہ گہ لی عاد (کہ ہود) ی بو رہوانہ کردبوون. ﴿**ارم ذات العمداد**﴾ ئیرہم، باپیرہی عاد ی یہکەم، خواہن پایہی بہر زو خانوو کو شکی ستووندار ﴿**التي لم يخلق مثلها في البلاد**﴾ ئەو قہ و مہی وینہی دروست نہ کرابو لہ سہر زہوی و شاراندا

له هیژو دهسی لآت ، کهچی له گهل ئه وهیشدا کاتی که سه ریچییان کرد له ناومان بردن و ، هیچیشیان پی نه کرا .. جاکه وابوو ئه ی قورهیش ئیوهیش هوشیار بن! ﴿ **وَشُمُو الذِّينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ** ﴾ وهگه لی سه مود (ئومه تهی صالح) یشت نه بی نی که له نیوشیوو دۆله کاندان تاشه به ردیان ده بریی و خانوویان پی دروست ده کرد. نازانیت کاتی سه ریچییان کرد چیمان پی کردن؟ ﴿ **وَفِرْعَوْنُ ذِي الْأَوْتَادِ** ﴾ وه فیرعه ونی خاوه ن سو پای زۆرت نه دی؟ چ کۆشک و بی نایه کی وه مین دا کوتی به زه ویید هه بوو ﴿ **الَّذِينَ طَفَوْا فِي الْبِلَادِ** ﴾ ئه وانه ی که له ولاتی خویاندا یاخی بوبوون و خه لکیان چه و ساند هه وه. ﴿ **فَاكْثُرُوا فِيهَا الْفَسَادَ** ﴾ خراپه و سته می زۆریان تیا کرد ، چه و ساند هه دی گهل و خواردنی به رو بوومی ولاتیان به لیئاو ﴿ **فَصَبْ عَلَيْهِمْ رِبْكَ سَوْطَ عَذَابٍ** ﴾ ئینجا دوا ی ماوه یه ک پهروه ردگاری تو به قامچی سزای دان و ، سزای کرد به سه ریاندا ، واته : بۆه موو گه لیکیان وه ک شیایوی خوی سزای نارده سه ریان ﴿ **إِنْ رِبْكَ لِلْمَرَصَادِ** ﴾ چونکه بیگومان پهروه ردگاری تۆهه میشه له که میندایه بۆیان ، هه رده م ناماده یه تۆله یان لی بسینی و چاوی لی نایانه وه یه .

دارایی و نه دارایی تاقی کرد نه وه ی خوان :

﴿ **فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلاَهُ رَبُّهُ** ﴾ به لām مرۆقی کافر و خوا نه ناس (وه ک عوتبه ، ئومه ییه ، ئوبه ی) و نمونه ی ئه وان کاتی که پهروه ردگاری تاقی کرده وه به پیدانی مال و دارایی ﴿ **فَاكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ** ﴾ جاریزی لیئاو سهروه ت و سامانی پی به خشی و نعیمه ت و بههره ی به سه ردا رشت تا ده رکه وی : سپله یه ، یان سو پاسگوزار ﴿ **فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ** ﴾ جا به با ییبوونی که وه ده لیت : پهروه ردگارم ریژی لیئاوم له بهر نه وه ی شایه نی ئه وه بههره یه م بۆیه پییداوم ﴿ **وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلاَهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ** ﴾ به لām کاتی کش تاقی کرده وه به تهنگانه جارۆزی لیگرت هه ﴿ **فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ** ﴾ جا به ئاگاییه که وه ده لیت : پهروه ردگارم سووکایه تی پی کردوم ! چونکه " واده زانی ریژی مرۆف به سامانه وه یه ﴿ **كَلَّا** ﴾ نه خیر هیچی وانیه ، چونکه خوا مال و سامان به هه موو که سی دعات ، چاک و خراپ ، یان لییانده گریته وه . ﴿ **بَلْ لَا تَكْرَمُونَ الْيَتِيمَ** ﴾ به لکو ئیوه له گهل ئه وه هه مو بیره چه وتانه تان و ئه وه هه موو ده سه لاته ی هه تانه ریژی هه تیو ناگرن ﴿ **وَلَا تَحَاضِرُونَ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ** ﴾ و یه کتریش له سه رناندانی بی نه و او هه ژاران هه لنانین ﴿ **وَتَاكُلُونَ التَّرَاثَ أَكْلًا لَمًّا** ﴾ وه جگه له وهیش میرات - به شه رعیی و ناشه رعیی - کۆ ده که نه وه ده یخو ن ! ﴿ **وَتَحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا** ﴾ وه دارایشتان خو ش ده وی به خو شویستیکی زۆر ، به جو ری نابرووی خو تانی له سه ر داده نین " ﴿ **كَلَّا** ﴾ ده ست هه لگرن له و کارانه ﴿ **إِذَا دَكَتْ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا** ﴾ کاتی زه ویی هه ژینرا به هه ژان دوا ی هه ژان ، وه پاره پاره کرا و ، شاخه کان یه کسان بوون و قیامه ت پی ش هات ﴿ **وَجَاءَ رَبُّكَ** ﴾ وه له و رۆژه دا پهروه ردگارت هات به هاتنیک شیایوی خوی بیت . دوا ی ئه وه تکا و شه فاعه تی لاده کهن و خواش مۆله تی پیغه مبه ر ﷺ دعات بۆ شه فاعه ت ، که (مقام المحمود) ه .

(شه نقیتی) ئه لی : مه سه له ی هاتنی خوا ی گه وره یه کی که له نایه ته کانی صیفات ، وه ههروه ها هاتن و دابه زین (النزول و الإتيان) که له نایه تی (۲۱۰/به قه ره) دا هاتو وه وه ک : (هل ينظرون إلا أن يأتيهم الله في ظلل من الغمام والملائكة وقضى الأمر وإلى الله ترجع الأمور) ، به زه قی هاتنی پهروه ردگار ده سه لمینی و ده شلیت : هه موو ئه مانه و سیفه تی (ئیسیتوا/ الإستواء) ، چوونیه کن ، جا له سه روی هه موویانه وه نووسیویه تی (إن جميع الصفات من باب واحد ، أي أنها ثابتة لله تعالى على مبدأ : ليس كمثله شيء ..) علی غیر مثال للمخلوق ، فثبت استواء يليق بجلاله علی غیر مثال للمخلوق ، وكذلك هنا كما ثبت الإستواء ، ثبت المجيء ، وكما ثبت المجيء ، ثبت النزول ، والكل من باب

(لیس کمثله شیء) ای علی ماقاله الشافعی رحمه الله حیث یقول: نحن کلفنا بالإیمان، فعلینا ان نؤمن بصفات الله علی مایلیق بالله علی مراد الله، وليس علینا ان نکیف، إذ الکیف ممنوع علی الله سبحانه. بویه(بهنده)ش پیّم رهوا نیه بئ به لگه له پراسته ماناکه ی خو ی لایدهم و (تهئویل)ی بکه م ﴿والمک صفا صفا﴾ وه فریشته کانیش له گه لی پرین ریز، وه هاتنی خوا بو پریاردان وداوه رییه له نیوان بهنده کاند، وه نه مهش دوا ی نه وه ی که خه لکی داوا ده کهن له پیغه مبه ر تکایان بو بکات له لای خوا.

دوړه خ هاته پیش مروّ وه بیر دی:

﴿وَجِيْ يَوْمُنْدُ جَهَنْم﴾ وه له و روژده دا دوړه خ ده هیئریتته روو بوگو مپرایان، پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله ده فهرمو ی: (یو ټی جهنم یومند لها سبعون الف زمام مع کل زمام سبعون الف ملک یجرونها) مسلم: ۴/۲۱۸۴. واته: نه و روژده دوړه خ دینن وحه فتا هه زار ره شمه ی هیه، له گه ل هه ر ره شمه یه کا حه فتا هه زار فریشته رایده کیشن ﴿یومُنْدُ یَتَذَکَرُ الْإِنْسَان﴾ له و روژده قورسه دا ناده می هه رچی کردیبت بیري نه که ویته وه وپه شیما ن ده بی له سه ر خراپه کانی و په ند ده گری ﴿وَانِیْ لَه الذَکَرِی﴾ وه له کو ی په ندو ناموژگاری که لکی ده بی بو ی! له و روژده دا ﴿یَقُولُ یَا لَیْتَنِی﴾ به نیش و خه فه تی که وه ده لیّت: خوژگه من ﴿قَدَمْتُ لِحَیَاتِی﴾ بو نه م ژیا نی پاشه روژم شتی کم پیش خستبا له دنیا دا ﴿فَیَوْمُنْدُ لَا یُعْذِبُ عَذَابُهُ أَحَد﴾ نینجا له و روژده دا سزایه ک ددات، هیه که سی ک ناتوانی سزای وابدات! ﴿وَلَا یُوْثِقُ وَثَاقُهُ أَحَد﴾ و هیه که سی ک ناتوانی پیوه ند بکات وه ک پیوه ندی خوا ﴿يَا اَیُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ﴾ وه له سه ره مه رگدا به نه فسی نیماندار ده وتریّت: نه ی گیان و رُوحی! نارامبه به یادو زیکری خوا ﴿اَرْجِعْ اِلٰی رَبِّکَ رَاضِیةً مَرْضِیةً﴾ بگه پیوه بو لای په روه ردگارت، ناوا که رازیکرد بوویت به پاداشتی خو یی و لیّت رازی بووه به هو ی نه وه ی پیشی خو ټت خستووه له کرده وه ی چاک ﴿فَادْخُلِ فِیْ عِبَادِی﴾ ده بچوړه ناو گیانی بهنده صالحه کانه وه ﴿وَادْخُلِ جَنَّتِی﴾ و بچوړه به هه شته رازا وه که مه وه که نامادم کردووه بو ټ، جا که نه م نایه ته هات (نه بو به کری صدیق) دانیشتبوو و ټی: ماشاء الله چهنده جوانه! پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله فهرمو ی: دلنیا به نه مه به تو ش ده گو تریّت. الدر المنثور: ۵۱۳/۸.

کو ټایی ته فسر ی (فه جر).

*** **

۹۰- سووره تی (به له د له

مه که ییوه و (۲۰) نایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

مه به سستی نه م سووره ته هه مان مه به سستی سووره ته مه که ییوه کانی تره وه کوو: چه سپاندنی بیروبا وه پرو نیما ن به یه کخوا په رستی، به روژ ی پاداش و ټو له، نه وه ته بو یه که مجار سویند ده خوات به شاری مه که که نه نیش تگای په یامبه ره صلی الله علیه و آله، پاشان باسی هندی له بی باوه ره سه رکه شه کان ده کات که ملمان یی حه قیقه ت و راستی یان ده کرد، باسی کی کورتی قیامه تیش دیت له گه ل نه و باره سه خت و قورس و نالوژانه یدا، کو ټایی شی دیت به وه که جیاوازی یه کی زوړ هیه له نیوان پاداشی موسلمانان و، ټو له ی بی باوه ره کاند، وه هه رگیز چوونی هک و یه کسان نین. به م شیوه یه ش ده ست پیده کات: ﴿بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ * لَا اَقْسَمُ بِهٰذَا الْبَلَدِ﴾ سویند به م شاره (پیروژه ی مه که که) یه که به راستی شارکی به رزو به نرخه، کابه ی شه ریف و رووگه ی موسلمانانی تی دایه، (قورتوبی) نه لی:

هه نډی ده لښ: بیژهی (لا) له (لا اقسام) دا (صلة) یه، واته زیاده یو بۆ ته ئکیدو دوو پا تکر د نه وهی سوینده که یه. شیایو باسیشه له سه ره تای هه ر وشو سو ره تی که وه ره وایه ببی، چونکه قورن ان هه نډیکی په یوه سته به هه نډیکی تریه وه، جا که و ابو هه مووی یه ک حوکمی هیه، بویه وا ده بی له سوو ره تی که دا شتی باس ده کری که چی وه لامه که ی له سوو ره تی که تر دا دیت، وه: (وقالوا یا ایها الذی نزل علیه الذکر انک لمجنون) ۶/۱۵. وه لامی نه مه له سو ره تی (القلم) دا هاتو وه: (مانت بنعمة ربک بمجنون) جا که و ابو مانای (لا اقسام) به م شیوه ده بی: به دنیا یی هه که وه سویند نه خو م. نه مه رای (ثین عه باس و ثین جوبه یرو نه بو عوبه یده یه)، وه هه رو هه نمو نه ی نه مه له شیعه ره به به کانی شدا زۆر هاتو وه وه ده لی:

تذکرت لیلی فاعترتني صباة * فکاد صميم القلب لا يتقطع
﴿**وانت حل بهذا البلد**﴾ نهو شاره ی که تو نیشته جی تییدا، واته: به بوونی تو له وی، مه که شه ره قمه ند تره
والد وما ولد وه به هه مو باوک و رۆ له یه که ده دیت هه دی، وه ک ثین جه ریر و توو یه تی.

مروّفه به خه م و ناره حه تی به دیهاتو وه:

﴿**لقد خلقنا الإنسان فی کبد**﴾ سویند به وانه، به حه قیقه ت نیمه ناده میمان له جو ره ها ره نج و ئازار دا دروست کردو وه، هه ر له و کاته وه که گیان ده کری به به ریا تا نه مر ی هه ر له ناره حه تی و ره نج دایه، که و ابو تو ش نارامت ببی له سه ر گری و قو ره کانی ژیان له ریگه ی ده جو وه بانگه وازه که تدا ﴿**ایحسب ان لن یقدر علیه احد**﴾ نایا نهو ئینسانه پی وایه که هیچ که سینک ده ستی ناروا به سه ریا...؟! بویه وا نکولی و ململان یی زیندو بوونه وه ده کات و ﴿**یقول اهلکت ما لا یبدا**﴾ نهو ئینسانه به شانازی وه ده لیت: من سامانیکی زۆرم له دوژمنایه تی موچه ممه ددا به ختکرد...! گویا له ناو قو ره ی شدا شانازی به و کار سه ر

سُورَةُ الْاِنشَاقِ

بِقَوْلِ الْبَلَدِ قَدَمْتُ لِحَاكِي (۱) فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابُهُ أَحَدًا (۲) وَلَا يُوثِقُ وِقَافُهُ أَحَدًا (۳) بِأَنَّهُمَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ (۴) أَرْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً (۵) فَادْخُلِي فِي عِبْدِي (۶) وَأَدْخُلِي جَنَّتِي (۷)

سُورَةُ الْاِنشَاقِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا أَقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ (۱) وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ (۲) وَالْوَلَدِ وَمَا وَلَدَ (۳) لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ (۴) أَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ (۵) يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَا لَا بَدَأَ (۶) أَحْسَبُ أَنْ لَمْ يَرَ أَحَدٌ (۷) أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ (۸) وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ (۹) وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ (۱۰) فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ (۱۱) وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ (۱۲) فَكَّرْ رَفِئَةً (۱۳) أَوْ اطَّعِمْ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ (۱۴) يَتِمَّاذَا امْقِرَبَةَ (۱۵) أَوْ مَسْكِيئًا ذَا مَرِيئَةٍ (۱۶) ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالرَّحْمَةِ (۱۷) أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْإِيمَانِ (۱۸) وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ إِلَهُنَا لَهُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ (۱۹) عَلَيْهِمْ نَارُ مُؤَصَّدَةٍ (۲۰)

سُورَةُ الْاِنشَاقِ

وَأَشْفَى وَجْعَهَا

شیتانه یه نه کات ﴿**ایحسب ان لم یره احد**﴾ بۆچی واده لیت؟! نایا پی وایه که هیچ که سینک چاوی لینه بووه و نه بیینیوه؟! نهی بۆ نازانی خوا ناگاداریه تی و تو له ی لیده سین ی ﴿**الم نجعل له عینین**﴾ نایا دوو چاومان پی نداده، تا پیان ببینی...؟! ﴿**ولسانا وشفتن**﴾ هه رو هه زمانیک و دوو لیومان پینه به خشیوه...! مروّفه ده توانی خیر و شهر لیک بکاته وه:

﴿**وهديناه النجدين**﴾ وه نایا بۆ هه ردو ریگا که (چاک و خراپ) ری نموو نیمان نه کرد...؟ وه نه فه رموی: (إنا هديناه السبيل إما شاكرا وإما كفورا) ۳/۷۶. جائیتر له مه ر نه م چا کانه وه بۆچی نه وه نده سپ له یه...؟! ﴿**فلا اقتحم العقبة**﴾ خو له هه ورازو سه ختی نه داوه، واته: نه ی توانی به سه ر نهو کو سپ و سه ختانه دا زال ببی و...؟ له باتی نه وه ی سامان له دوژمنایه تی په یامبه ردا ﴿**وما أدرك ما**﴾ نازادی بکا؟ ﴿**وما أدرك ما**﴾

العقبة ﴿وہ تو چووزانیت ریځای هه وراز چیه ۱۲﴾ ﴿فک رقبة﴾ نازادکردنی گهردنی کویله یه که. له مه پ نازادکردنی بنده دا پیغه مبه ر ﷺ فرموویه تی: هر که سی گهردنی (بنده) یه نازاد بکات، نه و ا خوی گه و ره له بهرام بهر هر نه دمی کی نه و بنده و، نه دمی کی نه میش نازاد ده کا له ناگر، تا ده گاته ده ست به ده ست، پی به پی، عه ورت به عه ورت، (جا (ع لی کوری حوسه ین) ﷺ و تی: نه ی سه عید! جا تو به گوپی خوت له (نه بی هوریره) وه نه مه ت بیست؟ و تی: به لی: نه و جا نه ویش غولامی کی هه بوو له پری خوا نازادی کرد. بوخاری (فتح: ۵/ ۱۷۴. موسلیم: ۱۱۴۷/۲. ﴿او إطعام فی یوم ذی مسغبة﴾ یاخود خوراک به خشینه له روژی کی برسی تییدا ﴿یتما ذا مقربة﴾ به هه تیوی کی خرم، چاکه له گه ل خرمی نزیکا زور کارکی پیرو زو به رزه، وه که نه م فرموده: ((الصدقة علی المسکین صدقة، وعلی ذی الرحم اثنتان: صدقة وصلة)). یارمه تی و ده سگری و کردنی که سی کی هه ژارو بی نه و ا به یه که خیر و صه ده قه دائه نری، به لام هاوکاری و یارمه تی دانی خرم دوو جار خیره، له لایه که وه هه م صه ده قه یه، له لایه کی تره و مافی خرما یه تیت جبه جی کردوه. اخرجه احمد: ۴/ ۲۱۴. ده رباره ی به زه ییش نه م فرموده ها تو وه ((الراحمون یرحمهم الرحمن، إرحموا من فی الأرض یرحمکم من فی السماء))، واته: هه میشه به به زه یی بن له پروی زه وییدا نه ی خاوه ن روحمان! نه و جا خوی (رحمان) یش رحم و میهره بانیتان له گه ل ده کات. نه بوداود: ۵/ ۲۳۱. یان نه م فرموده یه: ((من لم یرحم صغیرنا و یعرف حق کبیرنا فلیس منا)). واته نه و که سه ی و ا له گه ل بچو و که م ته مه نانی نیمه دا رحم نا کاو، قایه ل به پله و هق و مافی (گه و ره) کانمان نا بن نه و له نیمه نین! نه بوداود: ۵/ ۲۳۲. ﴿او مسکینا ذامربة﴾ یا به که سی کی که و ته کار و خاک نیشین؟ که له هه ژاریدا په کی که و تو وه کونو فت بووه، که و ابوو ده بی هه ولی جیدی بدریت بو بنه بر کردنی بنده و کویله کان، وه له گه ل خه لکانی که م ژیانیشدا هه رده م ده س به کارو به به زه یی بین. ﴿ثم کان من الذین آمنوا﴾ له پاشا نه و ی نه و باره سه خته ی هه ل گرت، واته: به بنده ی نازاد کردو، نانی به هه ژاردا له و که سانه ش بوو نیمانیان هی نا بوو ﴿وتواصوا بالصبر﴾ وه وه صیه تیان بو یه کتر ده کرد به صه برو خورا گرتن له سه ر پروا خوا په رستی ﴿وتواصوا بالمرحمة﴾ وه وه صیه تیانشان بو یه کتر ده کرد به به زه یی و میهره بانی له نیوان خو یا ن و خه لکیدا ﴿اولئک اصحاب المیمنة﴾ ناهه وانه که نه و سیفه ته جوانانه یان تی دایه یارانی لای راستن، واته: به خته و وه به هه شتین و خوا لییان رازیه ﴿والذین کفروا بآیاتنا﴾ وه نه و که سانه ش که کافر بوون به نایه ته کانمان ﴿هم اصحاب المشئمة﴾ نا نه وانه یارانی لای چه پن، واته: به د فه رو دوزخین، نه گبه ت و سه رلیشیواون، خه شمی خویان له سه ره و نامه ی کرده و کانیان به ده سستی چه پیانه وه نه دری ﴿علیهم نار مؤصدة﴾ سه ره پای نه و ده ش ده رگای ناگری کی گه و ره یان له سه داخراوه، واته: نه هه وای لی دهرده چی ت، وه نه دیته ژووری. سا خوی گه و ره به میهره بانی خوی له و ناگره پژارمان بکا، بمانباته نیو ریزی یارانی لای راسته وه.

کو تایی ته فسیری سوور ه تی (به له د).

له گه ل سوپاسدا بو خوی میهره بان.

*** **

۹۱- سوورەتی (شەمس) بە

مەككەییە (۱۵) نایەتە

بەناوی خۆی بەخشندەیی میهرەبان

ئەم سوورەتە گەرمی و بایخ بەدووشتی زۆر گەرم دەدات:

یەكەم: ئەفس و دەروونی ئادەمی، چونكە خۆی کارزان بەجۆری بەدییهناوە توانای وەرگرنتی خێرو شەپ، رێنومایی و گومپایی هەیه، دەتوانی صالح بێت، دەشتوانی لاسارو لاڤی بێت.

دووەم: سەرکێشی و یاخیبونی گەلەكەیی (سەموود) ئوممەتەكەیی صالح پیغه مەبەر. جالەسەرەتاوێ خۆی

گەورە سویند بەحەوت شت دەخوات: بەخۆرو روئاکییەكەیی، بەهەیف و بەرۆژ، ئەودەمە كە خۆر دەردەخا، وە بەشەو ئەوجەلە كە خۆر دائەپۆشی، وە بەعاسمان و، خوا خۆی كە دروستیکردووە، وە بەزەویی، كە بوژیانی ئادەمی راخراوە، بەرۆح و ئەفس، كە خۆی گەورە صیفاتیی تیروتهوایی پی بەخشیووە... سویند بەوشتانە دەخوا كە: ئەگەر ئادەمی لەخوا بترسیت ئەوا سەرفرازو بەختیار دەبیت، هەر كاتیكیش یاخی بوو، ئەوا بەدەخت و شەرمەزار دەبیت، ئەوجا داستانیی گەلەكەیی (سەموود) یش باس دەكات كەچۆن چوون بەگژ پەیا مەبەرەكەیاندا و، یاخیبوون و، وشترەكەیان پەلکردو كوشت، و چۆن دەرهنجامیش خوا كردنی بەپەندی زەمانەو لەناوی بردن و، لەكەسیش نەترسا. جا كەوابووئیوێش ئەو مەردم! وامەبن، ئەگینە وەك ئەوان دووچار دەبن.

سەموود پیغه مەبەرەكەیی بە درۆ دەخاتەوێ تیا دەچی:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * وَالشَّمْسُ وَضَحَاهَا﴾

سویند بەخۆرو، بە تیشك و روئاکییەكەیی لە سەرەتایی

رۆژەو، كە تاریکی لەت دەكاو بوونەوێ درەخشان دەبی. ﴿وَالْقَمَرُ إِذَا تَلَاهَا﴾ و سویند بەمانگیش كاتی بە شوین خۆردا دی و دنیا پووناك دەكاتەوێ. ﴿وَالنَّهَارُ إِذَا جَلَاهَا﴾ و سویند بەرۆژ، كاتی قورسی خۆری تیا دەردەخا و دنیا ئەدرەوشیتەوێ. ﴿وَاللَّيْلُ إِذَا يَغْشَاهَا﴾ و سویند بەشەویش، كاتی بەتاریکییەكەیی خۆر دائەپۆشی، كەبەپاستیی ئەو كاتانە كاتی ورد بوونەوێ بە دەسەلاتی خوا. ﴿وَالسَّمَاءُ وَمَا بَنَاهَا﴾ و سویند بەئاسمان و بەو زاتەش كە زۆر بەوردیی و بەقاییمی عاسمانی دروستكردووە، وەكو دەفرموی: (والسما بئیناها بأید ونا لموسعون) ﴿وَالْأَرْضُ وَمَا طَحَاهَا﴾ و سویند بەزەویی و، بەو زاتەش كە بە دەسەلاتی خۆی ئەو بەشیوێ هیلکەیی بەدییهناوەو رايخستووە. ﴿وَنَفْسٌ وَمَا سَوَّاهَا﴾ و سویند بە ئەفس و دەروونی مژو، بەو زاتەیی دروستیکردووە بەرێك و پێکی. ﴿فَالْهَمَّا فُجُورًا وَتَقْوَاهَا﴾ ئینجا ئیلهامی بەدکاری و پارێزگاریی بو کرد، واتە: خێرو شەپیی بو روونكردهو.

سُورَةُ الشَّمْسِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالشَّمْسُ وَضَحَاهَا ۝ وَالْقَمَرُ إِذَا تَلَاهَا ۝ وَالنَّهَارُ إِذَا جَلَاهَا ۝ وَاللَّيْلُ إِذَا يَغْشَاهَا ۝ وَالسَّمَاءُ وَمَا بَنَاهَا ۝ وَالْأَرْضُ وَمَا طَحَاهَا ۝ وَنَفْسٌ وَمَا سَوَّاهَا ۝ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ۝ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ۝ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ۝ كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا ۝ إِذِ انْبَعَثَ أَشْقَاهَا ۝ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَافَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ۝ فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ يَذِ بَنِيهِمْ فُسُونَهَا ۝ وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ۝

سُورَةُ اللَّيْلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَاللَّيْلُ إِذَا يَغْشَى ۝ وَالنَّهَارُ إِذَا تَجَلَّى ۝ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ۝ إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّى ۝ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ۝ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ۝ فَسَنِّيْهِ لِلْعُسْرَى ۝ وَأَمَّا مَنْ يَخُلُ وَاسْتَعْتَى ۝ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ۝ فَسَنِّيْهِ لِلْعُسْرَى ۝ وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ۝ إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى ۝ وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَى ۝ فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى ۝

وہ نیشانیدا چی چاکہ بیکاو چی خراپہ نہیکاو خوی لیپاریزی، خوا سویندی خوارد بہو حەوت شتہ بو ئەوہی گەورەیی خوی لەوانەدا ببینریتەوہ، لەولایشەوہ ہەرکامیکیان حسیب بکە ی پرە لەخیرو چاکە. (ئین عەباس) دەلیت: پیغەمبەر ﷺ ھەمیشە کە دەگەیشتە ئەم نایەتە ی: (ونفس وما سواها فألهمها فجورها وتقواها)، ھەلۆیستە یەکی دەکردو ئەیفەرموو: ((اللهم آت نفسي تقواها، أنت وليها ومولاها، وخير من زكاها)) تەبەرائی: ۱/ ۱۰۶. ئیمامی (ئەحمەد) یش لەمە درێژتر ریوایەتی کردووە: ۳۷۱/۴. ﴿قد افلح من زكاه﴾ سویند بەوانە ھەموو بئشك رزگاری بوو ئەو کەسە ی کە نەفسی خوی لەھەرچی کاری بەدوو فەسادە پاک و پوختە ی کردووە ﴿وقد خاب من دسها﴾ و بەراستی ئەو کەسەش کە نەفسی خوی بەگوناح و تاوان ئالوودە کرد، ناویندو ناموردا بوو. پاشەرۆژی گەلی شەود:

﴿كذبت ثمود بطغواها﴾ سەموودی ئومەتە ی صالح پەيامبەر سزای (طغوا) یان بەدرو زانی ﴿إذ انبعث اشقاها﴾ ئەو دەمە کە بەپەلە نەگبەتترینان (قەداری گوری سالیف) ھەستایە سەرپی بو کوشتنی وشرەکە ﴿فقال لهم رسول الله ناقة الله وسقياها﴾ ئینجا پەيامبەرەکە ی خوا (صالح) ﷺ پیڭگوتن: خوتان لە ئەزیزەتدانی وشرەکە ی خوا، ئاو خواردنەوہکە ی بیاریزن، دەست مەھیننە ری، لەسەرە ئاوی خۆیدا. بەلێ.. سەموود تیرە یە کببون لە عەرەب، خوا پەيامبەرێکی بەناوی (صالح) ھەو بو ناردن، جا لەسەر داوی خویان، خوا وشرتیکی کردە موعجیزە بۆیان و پیاوان و ترا: واز لەو وشرە بینن بابو خوی بلەوہری، ئیوہیش شیرەکە ی بخۆن و ئەو نۆرە ئاویکی ببی، ئیوہش رۆژە ئاویکتان ببی، وھیچتان زیانی پی مەگە یەنن ﴿فکذبوه﴾ کەچی برۆیان بە صالح نەکرد و بەدرو زیان دانا ﴿ففقروها﴾ وشرەکەشیان کوشت! ﴿فمددم عليهم ربهم بذنبهم فسواها﴾ پەرەدگاریان بەھۆی گوناح و سەرپیچیانەوہ ولاتیانی کاوکردو کوتانی بەسەر یە کداو، لەگەل خاک یە کسان ی کردن و، ھەموو وەک یەک دوچار بوون، و کەسیان رزگاری نەبوو، واتە: ئەگەرچی تەنھا کەسیکیان بوو ھەستا وشرەکە ی کوشت، بەلام لەبەر ئەو کە ئەوانی تریان ریاان لەوکارە دزیوہ نەگرت، دەستی ئەو کابرایە یان نەگرت، خوایش بی جیاوازی لەنیوان گەورە و بچوک و ھەژارو دەولە مەندیاندا لەناوی بردن، لەم سورەتە گەورە و پرمانیەدا وەرەگیردی کە دەبی موسلمانان ھەموویان یەک دەست و یەک دل و یەک بوچوون بن بەرامبەر بە رووداو و خراپکاران، وەنابی ری بەتاوانباران بدری تا دنیا و یران بکەن، ئەوانیش لەدوورەو تەماشای بکەن، ئەگینا خوا پە ی دەریە ی بەلایان بو ئەنیری.

چە یەک: ئەم سورەتە ئەگەر کەسیک ئاژەل و حیوانیکی بەنرخ ی نەھاتبایەتەوہ ئەوا دەرگایان بەخویندەواری ئەو گوندە دەرگرت و ناچار یان دەرکرد کە دەمی گورگی لی ببەستی! ئەویش بەناچاری چەقویەکی ئەھینا و یەک دووجار سوورەتی (شەمس) ی بەسەر ئەخویندو دەمی چەقۆکە ی ئەنوقانەوہ: ئیتەر بەوحسابە دەمی گورگی لیدەبەسرا! ﴿ولا يخاف عقباها﴾ و ئەو (خوایە) لە دەرەنجامی پاشەرۆژی ئەو کارەشی ناترسیت، واتە: وەک پاشایەکی دنیا کە لەپاشەرۆژی کارەکانی خوی دەترسیت، ئەو ھەرگیز ناترسی، چونکە خوا بالادەستی نیە.

کۆتایی تەفسیری سوورەتی (شەمس).

زۆر سوپاس بو خۆی کار دروست و لەکارزان.

*** **

۹۲- سوورده تی (له یل به)

مه ککه بیبه و (۲۱) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

خواسویند ئه خوات به شه و کاتی که هه موو شتی داده پووشی، به روژ کاتی که جیهان رووناک ده کاته وه و درده که وی، به و خوا گه وره یه نیرو می له هه موو شتی کدا دروستکردوه.. سویند ده خوا به وانه هه موو که: هه ولی ئاده می له یهک ناچی و جیا وازه، هه بویه ش ئه نجامی له یهک ناچی، ئینجا ری به ختیاریی و، به دب به ختی و ئه نجامی هه ردووکیان رووشن ده کاته وه، چاککاران بو به هه شت، به دکارانیش بو دوزهخ، پاشان ئاده می هوشیار ده کاته وه که ده بی مال و سامانه که له پی هه ق و راستیی کویری نه کات، چونکه له و روژدها هیچ شتی فریای ناکه وی، له کو تاییدا نمونه ی پیاویکی چاک و صالح دینته وه که: چون مال و سامانی خوی له ری خیردا به خت ده کردو ته نها بو مه به ستی ره زامه ندی خوا، به و مه به سته که خوی له چروکی و رژی پاک بکاته وه، جا وهک نیمچه ئیجماعیکی موفه سیرینی له سه ره که ئه و پیاوه صالح و کارچاکه یه (ئه بوو به کره) ﷺ، ئه بوو هه ره له بهر ره زامه ندی خوا (بیلال) و چه ندان کوپله ی کری و، پاشان نازادی کردن.

هه ولی مروژ و نه نجامه که ی:

خوی خاوهن به زه یی هه ره سه ره تاوه مروژ هوشیار ده کاته وه هانی ده دات بو به ده سته یانی کاری چاک و پیروژ، چونکه پاشه روژو ئه نجامیش هه ره به پیی هه ول و تی کو شانه کانی دنیا یه، بویه ده فره موی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* ۱ وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى﴾ سویند به شه و کاتی به به تاریکی خوی روژ داده پووشی، ئه و جا گه وره یی خواش زیاتر درده که وی ﴿۲ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى﴾ و سویند به روژ کاتی به هوی قورسی خوړه وه درده که وی و جیهان روون ده کاته وه ﴿۳ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى﴾ و به و زاته ی که نیرو می دروستکرد، که ئه وهش ئه و په ری ده سه لاته که له و ئاوه کزو لا وازه هه لقولاوه، نیرومی جیا ده کاته وه و، گش په سن و صیقاتی جس و ره گزی هوزوخیلی خوی هه لده گریت، له جیگایه کی ترده ده فره موی: (وخلقناکم ازواجاً). ﴿۴ إِنْ سَعِیْکُمْ لَشَتَى﴾ سویند به وگشت شته جیا وازانه، بیگومان کارو تی کو شانی ئیوهش ئه ی مروژ هه روا جیا وازو جوړاو جوړه، هه تانه هه وله کانی بو به ده سته یانی به هه شته، هه شتانه هه ردهم هه ولیه تی بو ئه نجامدانی کاری لاری و لاساری و دنیا ی حه رام ویاساغ ﴿۵ فَاَمَّا مَنْ اَعْطٰ﴾ ئینجا ئه وه ی مال و سامانی خوی له بهر خوا به خشی ﴿۶ وَاتَّقٰ﴾ و له ناهه رمانی خوا خوی پاراست ﴿۷ وَصَدَقَ بِالْحَسَنٰی﴾ و به روی به پاداشتی چاکتر کرد ﴿۸ فَسَنِیْسِرُهٗ لِّلْیَسْرِ﴾ ئه و ئیمهش بیگومان بو به هه شت و بو کاری ئاسان و چاک ناماده و رینوینی ده که ی، ده خینه سه ره راسته ری ﴿۹ وَاَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنٰی﴾ و ئه وهش چروکی کردو خوی بی نیاز گرت ﴿۱۰ وَكَذَبَ بِالْحَسَنٰی﴾ و به واشی به پاداشتی چاکتر نه کرد له لای خوا ﴿۱۱ فَسَنِیْسِرُهٗ لِّلْعَسْرِ﴾ ئه و ئیمهش کار ئاسانی بو ده که ی، بو دژوارترین ریگه. (ئین عه باس) ده لی: ئه م نایه ته سه به رده به (ئومه یه) سی کوپی (خه له ف) هات. ﴿۱۲ وَمَا یَغْنٰی عَنْهُ مَالُهٗ اِذَا تَرَدٰی﴾ ئه و کاته ش که ده مرئ و فریده دریته دوزه خه وه، هه رگیزیش مال و سامانه که ی هیچ که لکی پی ناگه یه نیت و فریای ناکه ویته. (ئه بو به کری صدیق) گوتی به پیغه مبه ر ﷺ: نایا ئیمه کار بو شتیکی ئه زه لی و به واده و قه رار له سه ره دراو ده که ی؟ یان بو شتیکی نوی و ناینده؟ فره موی: ((بل علی امر قد فرغ منه)). نه خیر، ئیوه بو شتیکی کار ده که ن که لای خوا

ئەنجامەكەى براوتەو! گوتى: جا كەوابوو ئىتر كارى چى بكەين؟ فەرمووى: ((كُلْ ميسِرَ لما خُلِقَ له)). واتە: ھەركەس بۆچى دروستكرابى كارىش بۆنەو دەكات. پيشەوا ئەحمەد/۵. دۆزىنەو دى رى راست ھەر بە دەست خوايە:

دەبى ئىنسان بزانىت كە خىرو شەر، ھەلال و ھەرام، گىش بە دەس خوايەو بىرارى ئەوى دەوى، بۆيە دەنەرموى: ﴿**إِن عَلَيْنَا لَلْهُدَى**﴾ بە راستى رىنۆينى و روونكرنەو دى رىبازى راست و دروست ھەر لەسەر خوايە، ﴿**وإِن لَنَا لِلْآخِرَةِ وَالْأُولَى**﴾ و بىگومان ئەو دنياو ئەم دونياش، واتە: ھەردوو جىھانەكە ھەر بۆ نىمەيە، ھەر لای خۆمان وە دەست دىن و لەھەر جىگايەكە ترەو ھەوليان بۆ بدرىت دەست ناكەون، كەوابوو ھەموو كاتىكىش روو ھەر لەخۆمان بكەن.

دۆزەخ ھەر كەللە رەقانى تىدە چىت:

﴿**فانذرتكم نارا تلقى**﴾ جا من نۆوم ناگادار كردووە (لەسەر زمانى پىنەمبەر ﷺ) بە ناگريك دەسووتى گر دەسىنى، پىنەمبەرى خوا وتارى دەخويندەو دەيفەرموو: ((إِنَّ أَهْلَ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ تُوَضَّعُ فِي أَحْمَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَتَانِ يَغْلَى مِنْهُمَا دِمَاعُهُ)) فتح الباري: ۴۲۴/۱۱. واتە: بىگومان سووكترين سزا بۆ خەلكانى جەھەنەمى رۆژى قيامەت، سزای پياويكە دوو پشكو دەخريئە ژىر ھەردوو پاژنەى پىنەو، مېشك و دەماخى پىيان دەكولى! ﴿**لا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى**﴾ ناچىتە ناويى و ناسووتى بە ھەميشەيى، بەدبەخت و چارە رەش نەبى ﴿**الَّذِي كَذَبَ وَتَوَلَّى**﴾ ئەو دى باوهرى بە ئايەتەكانى خوا نەكردو بە دروى زانين و پشتى لەئيمان و باوهر كرد. (ئىبن عەباس) دەلى: مەبەست بەو كەللە رەق و بەدبەختەى ئەم ئايەتەى: (لا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى) يە، (ئومەيە) و (ئەبوو جەھل) و ھەر كافرىكى تر ئەو سىفەتى بىت.

خوانىسانى پارىزكار لەدۆزەخ و دەوور دەبن:

﴿**وسيجنبها الأتقى**﴾ دنياشين خەلكانى پارىزكار و خوانىس لەو دەوور ئەخريئەو ﴿**الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى**﴾ ئەو دى مال و سامانى خوى دەبەخشىت بەو خوى لە چرووكى و رۆژى ﴿**وَمَا لَاحِدٌ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى**﴾ و ھىچ كەسك چاكەيەكى لەلاو نى، ئەم لەجياتى ئەو پاداشتى بداتەو ﴿**إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى**﴾ بەلام كە ئەو دەكا مەبەستى تەنيا رەزامەندى پەرورەدگارى بالايەتى. زۆرىكى زۆرىنەى راقەكرانى قورئان دەلین: ئەم ئايەتەش لەمەر ئىمامى (ئەبو بەكر) ئەو ھاتوتە خوارەو، چونكە ئەوكەسە كە لەو دەمەدا ھەلسا بەبەخشين و بەختكردى مال و سامان بۆ ئازاكردى بىلال ھەر ئەو بوو ﴿**وَأَسْوَفَ يَرْضَى**﴾ و بەراستى ئەوكەسە لە ئايىندەدا

سُورَةُ الْأَنْعَامِ
سُورَةُ الْأَنْعَامِ
لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى (٥) الَّذِي كَذَبَ وَتَوَلَّى (٦) وَسِجْنَهَا
الْأَتَقَى (٧) الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى (٨) وَمَا لَاحِدٌ عِنْدَهُ مِنْ
نِعْمَةٍ يُجْزَى (٩) إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى (١٠) وَلَسَوْفَ يَرْضَى (١١)

سُورَةُ الْأَنْعَامِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالْأَنْعَامِ (١) وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى (٢) مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَاقَلَى (٣)
وَلِلْآخِرَةِ خَيْرٌ لَكَ مِنَ الْأُولَى (٤) وَلَسَوْفَ يَعْطِيكَ رَبُّكَ
فَرَضَى (٥) أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى (٦) وَوَجَدَكَ ضَالًّا
فَهَدَى (٧) وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى (٨) فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ
(٩) وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ (١٠) وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ (١١)

سُورَةُ الشُّرَحِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ (١) وَوَضَعْنَا عَنكَ وَزْرَكَ (٢) الَّذِي
أَنْقَضَ ظَهْرَكَ (٣) وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ (٤) فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (٥) إِنَّ
مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (٦) فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ (٧) وَإِلَى رَبِّكَ فَارْغَبْ (٨)
سُورَةُ التَّيْنِ

رازی دهبیت. واته: خوی گه وره له پاشه پوژدا نه ونده پلهو پایه دهبه خشیت به نیمامی (نه بویه کر)، هه تارازی و خوشنودی دهکات.

کۆتایی ته فسیری سوورده تی (لهیل).

*** **

۹۲- سوورده تی (زوحا) یه

مه که ییبه و (۱۱) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

ئهم سوورده ته باسی شه خصییه و که سیتی په یامبه ر ﷺ دهکات، له سه ره تاوه سویند دهخوا به قه درو پایه و پلهو ریزی ئه و په یامبه ره ﷺ و، دنیاشی دهکات که خوی بالاده ست هیچ سات وکاتی وازی لینه هیناوه و، کین وخه شمی ئی نیه، وه هاوبه ش دانهره کان پییان وایه و کردوویانه هه را، نیمامی (بوخاری) ش ئه و مانایه ی به جوانی لیکداوه ته وه و هیناویه تی، فتح الباری: ۱۷/۲. رافه یکردوه، له پاشانیش مرژده ی دهادتی به پاداش و بریتیه کی زۆر فراوان له روژی قیامه تدا، و پییشی ده لیت که هه ر شتیکی ئی داوا بکات، پییده به خشی. ئینجا هه ندی له حاله ت و قوناغه کانی منالی خوی، وه قوناغی هه تیوی و، هه ژاری و، ریگا دهر نه کردنی وه بیر دینته وه، له کۆتاییشدا سی و هصیه تی بۆده کا ﷺ:

۱- هه رگیز به هه تیودا هه ل نه شاخییت، چونکه خۆت هه تیوبوویه و چاک ده زانی کات و زهمانی بی باوکیه تی چۆنه.

۲- له گه ل هه ژار اندا به سوۆز میهره بانه، چونکه خۆت هه ژار بوویه ته.

۳- له گه ل بی نه واو که نه فت و په که وه ته کا ندا هه میشه باش و چاکبه: (فاما الیتیم فلا تقهر...).

بی شک به که هه رگیز خوا ده ست له تۆ به رندا:

به ئی پاش ئه و هه مو هه راو قاله ی قوره یشه که گوایا خوا ده سی له پیغه مبه ر هه لگرتبیت، خوا ده فهرموی: **بسم الله الرحمن الرحيم * والضحی** سویند به هه ره تی هه له اتنی خۆر (چیشتنگاه)، که کاتی هه مو جم و جوول و ئیش و کارو چالاکیه که، ده می بزووتن و جولا نه وه ی هه مو شتیکه بوژیان و خۆرزگار کردن له چنگی دنیا خۆران **والیل إذا سجدی** وه به شه و، کاتی ئارامی گرت و چرو پرپوو و، تاریکییه که ی، هه مو شتیکی داپووشی و زرنگایه وه، دیاره ئه و ئال و گوپه نیشانه ی ده سه لاتی خوایه، بۆیه له سوورده تیکی تردا ده فهرموی: (والیل إذا یغشی والنهار إذا تجلی). **ما ودع ربك وما قلی** به وانه سوین، له و کاته وه په روه ردگارت هه لی بژاردوویت ده ستبه ردارت نه بووه و نه یبوو غزاندوویت ئه ی پیغه مبه ر!

نیمامی (بوخاری) له (جوندب) هه وه ده گپرتیه وه (جبریل) بۆ ماوه یه که له هینانی وه حی دواکه وت، ئینجا موشریکه کان وتیان: دیاره خوا ده ست به ردار ی موحه ممه د بووه! نه و جا خوی بالا ده س سوورده تی (الضحی والیل إذا سجدی ما ودع ربك وما قلی) ی دابه زاند. موسلیم.

روژی سه لات له م دنیا یه با شتر ده بی:

به ئی ئهم دنیا یه، بۆ که س به قای نیه، بۆیه پیغه مبه ران و په ی ره وانیان دوا ی نه که وتوون و چاویان هه ر له قیامه ته وه بووه، بۆیه خوی دلۆقان به پیغه مبه ر ده فهرموی: **والآخرة خير لك من الأولى** بیگومان به ئه و

ئەو دنیاچاكتره بۆت لەم دنیای یەكەمە، ئیستایش ئایینهكەت رۆژ لەدوای رۆژ بەپایان دەگات، هەربۆیە دواى ئەو نامۆژگاریەى خوايە، پیڤەمبەر دنیای زۆر بەكەم سەیر دەکردو شیوەى ژیان و حەوانەوہى زۆر سادەبوو، (عبداللہى کوپى مەسعود) دەلى: لەسەر حەسیر - کەلەپووشى خورما گیرا بوویەوہ - رادەکشاو، بەقەبەرغەیشیەوہ جیڭای دیاربوو، منیش بۆم دەتەکان و پیڤەمبەرگوت: ئەرى بۆ شتیک نەخەین بەسەر حەسیرەکەدا هەتا بە قەبەرغەتەوہ دیار نەبیّت؟ فەرمووی: ((مالى والدنيا، إنما مَثْلَى ومَثَلُ الدنیا کراکبِ ظَلِّ تحت شجرة ثم راحَ وترکها)) احمد: ۳۹۱/۱. واتە: من چیمە بەسەردنیاوہ؟ چاک بزانی کە نەقلی من و دنیا وەک ئەو سوارە وایە لەسیبەرى درەختیکدا دەحەویتەوہ، پاشان هەلدەسى و بەجیى دیلیت، کەوابۆۆ ئیووش ئەى ئوممەتى ئیماندار! ئەوہند پشت بەدنیاوہ مەبەستن. ﴿**ولسوف يعطيك ربك فترضى**﴾ وە لەئایندەداو لەروژی بەریدا، پەرەردگارت ئەوہندە نەعمەتت پیڤەبەخشیت تۆ پیى رازی بى و، دلى پیخۆش بکەیت، (واتە: مەقامەلمەحمودی) دەداتى و شەفاعەت و تەکابۆگشت ئوممەتەکەى دەکاو، خواش لیى وەرەگریّت.

بەخشەکانى خوا بۆ پیڤەمبەر ﷺ:

خوای میهرەبان هەندى لە بەخششەکانى خۆى وەبیر پیڤەمبەر دینیتەوہ، بۆ ئەوہ پتر شوکرانە بژیر بى و، چاویشى لە خەلکى هەژارو بەئەنواوہە بیّت، بۆیە دەفەرموی: ﴿**الم یجدک یتیمًا فاقی**﴾ ئایاخواى پەرەردگارت بەهەتیویى نەیدیتى و، خیرا پەناو دالەدى نەدايت و نەحەوايتەوہ. بەلى.. کاتى باوکى کۆچى کرد، ئەم هیمان لەزکى دایکیابوو، وەهیمان شەش سالانەشبوو دایکیشى کۆچى دواى کردو درایە دەستى باپیرەى، پاشان تەمەنى هەشت سال بوو، ئەمیش دنیای بەجیڤشت و مامى گرتییە لایخۆى ﴿**وجدک ضالًا فہدی**﴾ ئەى نەشارەزانەبوویت، خوا شارەزاو رینووینی کردییت؟ ﴿**وجدک عائلاً فاعنى**﴾ ئەى بە هەژارو دەستکورتى و نەدارى نەیدیتى؟ دەولەمەندى کردیت و بژىوى پیڤەخشیت و، لەولاشەوہ شوکرانە بژیر بوویت لە هەردوو حالەتەکەدا؟ خۆى-ص- دەفەرموی: ((لَیسَ الْغَنَى عَنْ کَثْرَةِ الْعَرَضِ، وَلَکِن الْغَنَى غَنِی الدُّفْسِ)) متفق علیہ. یان دەفەرموی: ((قَدْ أَفْلَحَ مَنْ اسْلَمَ وَرُزِقَ کَفَافًا وَقَدَعَهُ اللّٰهُ بِمَا آتَاهُ)) موسلیم.

رێز لە بەخشەکانى خوا بگرە؟:

﴿**فاما الیتیم فلا تقهر**﴾ جاکەواتە (تۆش ئەى موحەممەد!) قار لە هەتیو مەگرە، چونکە تۆ خۆیشت هەتیوو بىباب بوویت ﴿**واما السائل فلا تنهر**﴾ و هەرگیزیش بەسوالکەردا هەلمەشاخى و مەیتارینە، هەرچۆن ببى، چونکە تۆ خۆیشت نەدارو هەژار بوویت و خوا دەولەمەندو بى نیازی کردیت، وەیان ئەر نەشارەزایەک داواى رینمایى کرد، تۆش ئاسانکاری بۆ بکەو هاریکاریبە، وەکو خۆت ریت دەر نەدەکردو خوا رینمایى کردیت ﴿**واما بنعمة ربک فحدث**﴾ وە ئەمما بە چاکەى خواوەندت (واتە: بە پیڤەمبەریتى و هەر نەعمەتیکە تر) باس بکە بۆ خەلک، واتە: سوپاسى خوا بکە لە سەر نەعمەتى پیڤەمبەریتى و غەیری ئەویش بە سەر خۆتەوہ، چونکە باسکردنى نەعمەتى خوا شوکرو سوپاسگوزاریە بۆ خواوەنى نەعمەت کە خوايە.

بهائی.. به پراستی پهیامبر ﷺ له ماوهی ژیاښیدا بهردهوام نهو سې قوڼاغی هر له یاد بوو، به لکو زور جارن خوې بی شیو سهری دنایه وه، نه یبه خشی به خه لکانی هژارو هتیاوان و لیقه و ماوان. کوتایی تهفسیری سوورتهی (زوحا).

*** **

۹۴- سوورتهی (نیشراخ ته
به لکه ییوه (۸) شایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

نهم سوورته باسی قه درو پله وریزو حورمه تی پهیامبر ﷺ به لای خوی گه وروه دهکات، هه وروها باسی گه لی نیعمه ت و به هره کانی خوی بونه کا که پیی به خشیبوو، وهک گوشاد کردنی سنگیی، روونا ککرده وی دلی به حیکمه ت و ناسینی خواو پاکژ و خاویڼ کردنه وی له گوناخ و تاوان.. نه وهش هه موو بولدا نه وهی پیغه مبه ره، تاچاکتر بتوانی له مهر نه زیه ت و نازارو نه شکه نجهی قوره یشدا خوې رابگری، پاشان باسی بهر ز راگرتنی پله وریزی دهکات له دنیاو له قیامه تدا، هه وروها چوڼ ناوی پیروزی نهو بهرامبر به ناوی بهر زو بلوندی خوی گه وره دانراوه، وهک نه فهرموئ: (ورفعنا لک ذکرک) نهم دلدا نه وهو باسکردنه ی پله ی بهرزی نهو له کاتی کدا یه که نه وهی مان له مه که کدا نه شکه نجه سزا نه درا، تا به و بهیر هینانه وه تالوو حاله ته ته نگیه کانی له بیر بباته وه، سه رکه و تن و پیروزی بدات به گوئییدا: (فان مع العسر یسرا * ان مع العسر یسرا) له کوتاییشدا یادی پهیامبر ده خاته وه که پاش نه وی پهیامه که ت گه یاندا، ده بی هه رسو پاسگوزاری خوی خو ت بکه یت و له نه نجامدانی گش کاریکی خیر وچاکدا نه وه ستیت: (فاذا فرغت فانصب، والی ربک فارغب).

سینه گوشادی پیغه مبه ره و پله و پایه و ناوو شوهر ته:

پاش نازارو نه شکه نجه یه کی زوری قوره یش و، ریگتن له بلا و کردنه وی پهیامه جوان و شیرینه که ی و، خهم و خه فه تیکی زور له و پیژناوه دا، خوی میهره بان دلی ده داته وهو ماندو نه بوونی ده کاو پییده فهرموئ ﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱﴾ **الم نشرح لك صدرك** ﴿نه ی پیغه مبه ره! ﷺ نایا سینگمان بو ت گوشاد نه کردیت به هیدایه تکر دنت بو ئیسلام؟، وهک خوا له سوورتهی (نه نعام) دا ده فهرموئ: (فمن یرد الله ان یهدیه یشرح صدره للإسلام) ﴿ووضعنا عنک وزرک * ۲﴾ **الذی انقض ظهرك** ﴿نه وی پشتتی قورسکردبوو دامن نه گرت له کوئی نازارو خه مه که ت؟ پهیامبر ﷺ زور خه فه تبارو دلگران بوو، به لام خوی گه وره دلی فهره ح و گوشاد کرد، تا له بهرامبر گه یانندن نهو پهیامه پیروزیه وه نارام بگری، سه ره نجامیش هه پیروزی بوو و ناوی له هه موو جیهاندا دهر کرد، وهک نه فهرموئ: ﴿ورفعنا لک ذکرک﴾ وه ناومان بو بهر نه کردیته وه له ناو جیهانه کاندا، جا نه بی چ ناویک له وه بهر زتر تربیت که هیچ که سی به موسلمان دانه نری، هه تا پاش شایه تیدان به خودی خوا، گه واهیش به پهیامبر یت نهو بدات و بگوتری: (... و اشهد ان محمدا رسول الله) ﴿فان مع العسر یسرا﴾ جابه پراستی له گه ل ته نگانه دا خو شیی و ناسانیه که هیه، که و ابو له ناینده یه کی نزیکدا دلته نگیی و بیزار یت ده بیته گوشادی و فهره ح و سه رکه و تننت ﴿ان مع العسر

یسرا به راستی له گه‌ل ته‌نگانه‌دا دیسانه‌وه بۆت دووپات ده‌که‌مه‌وه: خوشیی و ئاسانکاریه‌هه‌یه، که‌وابوو دلقاییم و پشت ئه‌ستووربه که‌خوای گه‌وره به‌زوویی ده‌رووی خیرت لیده‌کاته‌وه و سه‌رت نه‌خات، به‌لئی سووننه‌ت و باوی خوایه هه‌رگه‌لیک، یان هه‌ر که‌سیک باری ژیا‌نی دنیا‌ی له‌سه‌ر ته‌نگ بووبی و بزوتبی و هه‌ولئی خو‌ پزگار کرد‌نی‌دایت، نه‌وا خوای گه‌وره‌یش سه‌ری خستوو و ده‌رووی خیری لی‌کرد‌وته‌وه ^۶ **فإذا فرغت فانصب** جاکاتی له‌کاریک بوویته‌وه (ئه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ)، راسته‌وه‌به بۆ نه‌جامدانی کاریکیت، چونکه پله‌کانی سه‌رکه‌وتن و مه‌ردایه‌تی له‌دو‌نیا‌و له‌قیامه‌تدا بی ژماره‌و بی سنوورن، بۆیه پی‌ویسته‌ مرۆ‌ هه‌رکاتی له‌ کاریکی خیرو‌چاک بوویه‌وه زوو به‌زوو ده‌ست بداته کاریکی تر و، بی‌و‌چان له‌خزمه‌تی دینی ئیسلامدا ته‌کان بدات، به‌تایبه‌تی پی‌غه‌مبه‌ران و په‌یره‌وانیان ^۷ **والی ربک فارغب** وه هه‌میشه له‌په‌روه‌ر‌دگارت بلایی‌وه، چونکه هه‌ر نه‌وه وه‌لامی داخو‌زیه‌کان ده (ئین که‌سیر) ده‌لیت: هه‌رگا له‌کاروباری دو‌نیا‌ت بوویته‌وه، به‌چالا‌کانه هه‌سته و په‌لامار بده بۆ خو‌اپه‌رستی و هیچ نه‌دی‌شه‌یه‌کی دنیات له‌لا نه‌می‌نی، بۆ پشتگیری له‌و مه‌به‌سته‌ ئه‌م فه‌رمووده‌یه‌ی هی‌نا‌وه: ((الصلاة بحضرة الطعام، ولا هو يدافعه الأخبثان)) موسلیم: ۳۹۳/۱. یان ده‌فه‌رموی: ((إذا أقيمت الصلاة وحضر العشاء فابدءوا بالعشاء)) فتح الباری: ۴۹۸/۹.

واته: کاتی خو‌اردن هاته پی‌شی و نان ئاماده‌کرا کاتی نو‌یژیش بوو، بچۆ نانه‌که‌ت بخۆو نه‌وجار به‌دلیکی ساف و خالی له‌هه‌ر خه‌یالیک روو له‌خوا بکه.

کو‌تایی سووره‌تی (ئینشیراح).

۹۵- سوورتی (تین به

مه‌که‌سیه‌و (۸) نایه‌ه

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میه‌ره‌بان

ئه‌م سووره‌ته باسی دوو شتی زۆر گرنگ ده‌کات:

یه‌که‌م: ریز لێ‌نانی خوای میه‌ره‌بان له‌ئاده‌م‌زاد.

دووه‌م: بڕوا‌هێ‌نان به‌رۆژی حیساب و تۆ‌له، وه له‌سه‌ره‌تاوه سو‌یند ئه‌خوات به‌ری و شو‌ینه‌ پیرۆزه‌کان، نه‌وانه‌ی جی‌گای نی‌گاو وه‌حی بوون، وه‌ک (به‌یتوله‌قدیس)، کی‌وی طور، شاری مه‌که‌ه، شو‌یند ده‌خوا که‌خوا ریزی له‌به‌ره‌ی ئاده‌می ناوه، له‌جوانترین شی‌وه‌ قه‌دو به‌ژن بال‌ای دروست‌کرد‌وه، که‌واته ده‌بی سو‌پاسی ئه‌ویش بکات، نه‌گینا په‌ست و ریسوا و زه‌لیل ده‌بی، پاشان لۆ‌مه‌ی بی بڕوا‌کان ده‌کات له‌سه‌ر نه‌وه که‌بڕوا نا‌هێ‌ن به‌زیندوو بوونه‌وه.

له‌کو‌تاییشدا باسی داد‌گه‌ری و داد‌په‌وه‌ری خواده‌کات به‌پادا‌شدانه‌وه‌ی مو‌سلمانان و،

تۆ‌له‌دان‌ی‌بی‌پڕوا‌یان، دیاره هه‌ر که‌سه به‌پی‌ی شی‌او‌ی خۆی.

مرۆ‌‌ له‌ ریک‌ترین شی‌وه‌دا به‌ده‌یه‌ن‌راوه:

به‌م شی‌وه‌یه‌ش ده‌ست پێ‌ده‌کا: **بسم الله الرحمن الرحيم * والتین والزیتون** سو‌یند به‌داری هه‌نجیرو زه‌یتوون، یان به‌و جی‌گایه‌ی که‌ هه‌نجیرو زه‌یتوونی تیا‌سه‌وز نه‌بی واته: شاری قودسی پیرۆز جی‌گای له‌دا‌یک بوونی عیسا ^۱ **وطور سنین** وه‌به‌و کی‌وه پیرۆزه که‌خوا له‌و‌ی له‌گه‌ل مو‌سادا وتوو‌یژی کرد (له‌ده‌شتی سینا) ^۲ **وهذا البلد الامین** وه سو‌یند به‌م شاره‌ هی‌من و ناسووده‌یه، واته: شاری مه‌که‌ه که‌ کابه‌ی پیرۆزی تێ‌دا‌یه ^۳ **لقد خلقنا**

الإنسان ﴿سویند به هه موو ئه مانه، بئ شک ئیمه ئاده و نه و ایمان دروستکرد (فی احسن تقویم) له جواترین ریکی قه دو بالاو شیوه دا ﴿ثم ردناه اسفل سافلين﴾ پاشان که باوه ری نه هی نا گیرامانه وه بو نزمترین پله ی ئاژه لانی له خواری خواره وه نه له پله و نرخدا، واته: له بهر ئه وه که سوپاسی خوی نه کرد و یاخیبوو، به وه خوی برده ریزی ئه وانه وه به سروشت ژیرنین، دهره نجامیش چوو دۆزه خه وه ﴿إلا الذين آمنوا﴾ غه یره ز ئه وانه ی بپوایان هی نا ﴿وعلوا الصالحات﴾ و چاکه کاریان کرد ﴿فلهم اجر غير ممنون﴾ جا ئه وانه پاداشتیکی نه بپراوه یان بو هیه، وه به په ست و نزم دانانرین و ده چنه به هه شته وه ﴿فما يكذبك بعد بالدين﴾ جا ئیتر چ شتیک وات لیده کات - ئه ی ئینسان! پاش ئه و به لگه و نیشانانه له سه ر توانا و قودره تی خوا له سه ر زیندوو بوونه وه باوه پ به حساب نه که هیت و به دروی بزانی؟ ﴿اليس الله باحكم الحاكمين﴾ ئایا خوا

له هه موو داوه ره کان داوه تر تر نیه؟! به لئ له هه موو داوه ریک داوه تر و داوه ره وهرتره، چونکه ئاده مزاد بو ئه وه دروستکراوه ژیری خوی بخاته گه پ بو دۆزینه وه ی خوا، جا کاتی ئه و خوی گیل و کویر کرد، ئه و ئیتر ره وایه په سترین پله ی بدریتی و بریتی ریزی په سترین گیانداره کانی شه وه بشنیردی بو دۆزه. له گه وه یی و فه زیله تی سووره تی (تین) ه که: (به پای کوری عازیب) ده لئ: پیغه مبه ر ﷺ له رکاتیکی نوێژی سه فه ردا، سووره تی (تین) ی ده خویند... فتح الباری: ۵۸۳/۸. مسلم: ۳۳۹/۱. نیمامی (ترمریزی) - له ئه بو هوره یره وه - ده گیریت ه وه ده لئ: هه رکه سی سووره تی (والستین والزیتون) ی خویند و گه یشته کوئا ئایه تی: (اليس الله باحكم الحاكمين) ده بی بلئ: ((بلی، وناعلی ذلک من الشاهدین)) ئه بوداود: ۵۵۰/۱. هه رچه ند ئه م فه رموودیه (سه نه د) ه که ی لاوازه، چونکه یه کی که له پراویه کانی نادیاره و ناو نه براوه، بپراوه کتیبی: (القول المبين في اخطاء المصلين) ل ۲۳۹. چاپی چواره م سالی (۱۴۱۶هـ - ۱۹۹۶م).

سُورَةُ التِّينِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالَّتِینِ وَالزَّیتُونِ (۱) وَطُورِ سِینِ (۲) وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِینِ (۳)
لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِیمٍ (۴) ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَفَلِینَ (۵)
إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَیْرُ مُمْنُونٍ (۶)
فَمَا یُکَذِّبُكَ بَعْدُ بِالذِّینِ (۷) أَلِیْسَ لِلَّهِ بِالْحَکِیمِینَ (۸)

سُورَةُ الْعَلَقِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَفَرَأَیْتُمُ الَّذِیْ خَلَقَ (۱) الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ (۲) فَأَرَأَیْتُمْ (۳)
الَّذِیْ عَلَّمَ بِالْقَلَمِ (۴) عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ (۵) كَلَّا إِنَّ (۶)
الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَکَافٍ (۷) أَلَمْ نَجْعَلْهُ نَافِیْثًا (۸) رَجُومًا (۹)
الَّذِیْ یَنْهَى (۱۰) عَبْدًا إِذَا صَلَّی (۱۱) أَرَأَیْتَ إِنْ كَانَ عَلَی الْهَدٰی (۱۲) أَوْ أَمَرَ (۱۳)
بِالْقَوٰی (۱۴) أَرَأَیْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلٰی (۱۵) أَلَمْ نَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ (۱۶) یَرٰی (۱۷)
كُلَّ شَیْءٍ سَدًّا (۱۸) أَلَمْ نَسْجُدْ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ (۱۹)

کۆتایی تهفسیری سووره تی (تین) له گه ل سوپاس و حورمه تدا بو خوی میهره بان.

کۆتایی تهفسیری سووره تی (تین).

*** **

۹۶- سووردهتی (عه له ق له)

مه ککه بییه و (۱۹) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

ئهم سوورده ته به کورته له چهند شتیك ده دوی:

یه کهم: سه ره تای هاتنی وه حی بۆ په یامبه ر ﷺ.

دووهم: یاخیبوونی ئاده مزاد به هوئی مال و داراییه وه.

سییه م: داستانی به دب خه که ی قوره یش (ئه بوجهل) و ئه زیهت و ئازاره که ی بۆ په یامبه ر ﷺ به و شیوه یه که پی شه و (موسلیم) له (صه حیح) ه که یدا (۲/۲۷۹۲) ده یه ینی.

جا بۆ یه که مجار باسی به هره و میهره بانیه کانی خوا ده کات به رامبه ر به په یامبه ر که چۆن به و شیوه ناوازه یه قورئانی بۆ ناردوو ته خواره وه، له کاتی که که ئه و هیمان، له ئه شکه وتی (حراء) دا له خه لوه تا بوو "به ئی.. ئه و چۆل ویستی به و خه لوه کی شان ه شتیك بووه، خوی گه وه به ئیلهام خستویه تییه دلی په یامبه ر وه، ئه وه بو له پیش په یامبه ر ی تیدا ده چوو و ئه وجی گایه بۆ ییر کردنه وه له ده سه لاتی خوی گه وه، چۆنیه تی چاک کردنی ئه و گه له سه ر لی شیوا و پیا و کوژو بی ویله، تا ئه وه بو له وی خوی گه وه خه لاتی په یامبه ر ی تی کردو قورئانی بۆ نارد.

سه ره تای پیغه مبه ر ی تی موحه ممه د ﷺ: به م نایه تانه ده ستی پیکرد:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * اقرا باسم ربك الذي خلق﴾ ئه ی محه ممه د! ﷺ بخوینه ئه وه ی وه حیث بۆ ده کر ی به ناوی ئه و په ره ر دگاره ته وه، که هه موو شتیکی دروست کرد. سه رنج بده! ئه م دینه چه نده ئایینیکی به رزو و رو له پیش که وتن و شارستانیه ته، یه که م نیگا فه رمان به خویندن ئه دا و هانی مه ردوم بۆ خویندنه وه ده دا ﴿خلق الإنسان من علق﴾ خه لقی نه وه کانی ئاده می کرد له خوینپاره یه ک، جا خوییه کی به ده سه لاتی ئا و چۆن ناتوانی په یامبه ر ی فیزی خویندن بکا و هه رچی پی بلی پی له به ر بکات ﴿اقرا وربك الاكرم﴾ بخوینه، وه په ره ر دگاری تۆ له هه موو که سیك به خشنده تره و خاوه ن ریژیکی بی سنووره و ه یچ که سیکی ناگاتی؟! شه ر ه ف و مه ر نیی مرو ف به زانسته وه یه:

﴿الذي علم بالقلم﴾ ئه و خوییه ی که به هو ی قه له مه وه ئاده می فیزی زانست و نووسین کرد ﴿علم الإنسان ما لم يعلم﴾ ئاده می فیزی ئه و شتانه کرد که نه یده زانی، واته: فیزی هه ر شتیکی کرد که له ناومندا لدانی دایکی دا نه یده زانی، به لām له گه ل ئه وه مه مو به خشنده و، هیشتا هه ر یاخی ده بی.

سه رنجیک: ئه م سوورده ته له (کلا إن الإنسان.. وه تا کو تاییه که ی له باره ی (ئه بوجهل) وه هاتوه، چونکه کاتی پیغه مبه ر ﷺ هه ر ده م که له پال که عبه دا نو یژی ده کرد ئه و ری لی ده گرت!!

مرو ف هه ر که دارایی دیت سه ر بزوی ده کات:

﴿کلا﴾ ئاگاداره! ﴿إن الإنسان ليطغى﴾ به راستی ئینسان (واته: ئه بو جهل) وه ای شیوه ی یاخی ده بی وستهم ده کات ﴿ان رآه استغنى﴾ له به ر ئه وه ی که خوی بی نیاز و ده و له مه ند دییت. ﴿إن إلى ربك الرجعى﴾ ده به راستی ئه ی پیغه مبه ر! گه رانه وه ی هه موان هه ر بۆلای په ره ر دگارت.

نه‌وانه‌ی ریگه له نویژو خوا په‌رستی ده‌گرن:

﴿ **ارایت الذی ینهی * ۱۰ عبدا إذا صلی** ﴾ نایا دیتت ئەو (طاغیه) ی ریگری کرد له‌به‌نده‌یه‌کی خوا (موحه‌مه‌د ﷺ) کاتی نویژ ده‌کرد بو‌خوا، ئای ئەو جوړه که‌سانه چ مروقیکی یاخی و دل‌ره‌ق و بی ویزدان و بی‌وین! ﴿ **ارایت إن کان علی الهدی** ﴾ پیم بلی: نه‌گهر - ئەو به‌نده نویژ خوینه - له‌سەر یی راست و هه‌قیش بیټ ﴿ **او امر بالتقوی** ﴾ یان فرمان به‌پاریزکاری و ته‌قوا بدا، نایا پیاویکی ئاوا هه‌قه ریی لی‌بیگری و نه‌شکه‌نجه بدری و نه‌هیئری نویژ ده‌کانی بکات؟! ﴿ **ارایت إن کذب وتولی** ﴾ پیم بلی: نایا ئەو که‌برایه نه‌گهر بر‌وای به‌قورن‌ان نه‌هیناوپشتی ئی هه‌لکرد، ناترسیت له‌وه که‌خوا قه‌هری لی‌بگریت؟! ﴿ **الم یعلم بان الله یری** ﴾ نایا (ئەبو جه‌هل) نه‌یزانیوه که‌به‌راستی خوا ئەیبینی و ناگای لی‌یه‌تی؟ جائه‌گهر ئەو بو‌خوی ئەوه‌سته‌ی بو‌وبا ئەوه‌نده لاسار نه‌ئەبوو ﴿ **کلا** ﴾ ده‌با ئەوه‌نده یاخی و سه‌رکه‌ش نه‌بی ﴿ **لئن لم ینته** ﴾ سویند به‌خوا ئەگهر له‌وکاره به‌دانه‌ی خوی ده‌ست هه‌لنه‌گری و کۆل نه‌دات ﴿ **لنسفعا بالناصیه** ﴾ به‌پیشه سه‌ری ده‌یگرین و بو‌دۆزه‌خی رانه‌کیشین ﴿ **ناصیه کاذبه خاطئه** ﴾ پیشه سه‌ریکی درۆزنی خه‌تاکار، واته: ئەوه‌نده درۆزن و هه‌له‌کاره له‌کاره‌کانیدا له‌ناو چاویه‌وه دیار بووه و، بو‌ته سیفه‌تی هه‌میشه‌یی و هه‌تاهه‌تایی ﴿ **فلیدع نادیه** ﴾ جا بانه‌و کاته هاو‌ل و هاو‌ری و هاو‌دانیش‌توو ده‌کانی بانگ بکاو هاو‌اریان بو‌ بیات به‌لکو نه‌هین، (ئین عه‌باس) ده‌لی: نه‌گهر هاو‌اری بو‌ بردبان، ده‌ستبه‌جی فریشته‌ی سزا ده‌یگرت و تیا ده‌چوو. پیشه‌وا ئەحمه‌د/ ۳۲۹ ﴿ **سندع الزبانیة** ﴾ به‌ ته‌ئکید ئیمه‌ش ده‌رگا وانه‌کانی دۆزه‌خی بو‌ بانگ نه‌که‌ین تا بیگرن، که‌ به‌راستی کۆمه‌لیکی زه‌بر به‌ده‌ستن.

هه‌رگیز په‌یره‌ویی له‌ پیاوی خراپ مه‌که:

﴿ **کلا** ﴾ باکاری وانه‌کات جاریکی تر‌ئو سه‌ر سه‌خته له‌خوا نه‌ترسه، واته: با له‌ ئیشانه‌ی ده‌ست هه‌ل‌بگری پیش دوو چار بوونی ﴿ **لا تطعه** ﴾ تویش ئەی موحه‌مه‌د ﷺ، قه‌ت به‌قه‌سه‌ی مه‌که ﴿ **واسجد واقترب** ﴾ وه‌به‌رده‌وامبه له‌سه‌ر کرنووش و نویژی خۆت، وه‌ خۆت به‌وه نزیک بکه‌وه له‌خوا، چونکه‌ باشت‌ترین کات بو‌له‌خوا نزیک‌بوونه‌وه کاتی سوژده‌یه. پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرموی: ((اقرب ما یكون العبد من ربه وهو ساجد، فأكثروا الدعاء)) رواه مسلم: ۲۳۵۰/۱. واته: نزیک‌ترین کاتی نزیک‌بوونه‌وی به‌نده به‌په‌روه‌ردگاریه‌وه، ئەو ده‌میه که‌ نیوچاوان و ته‌وێلی له‌ سوژده‌دابی بۆ، که‌وابوو دو‌عاو لاله‌ی زۆر بکه‌ن له‌خوا وه‌ندی په‌روه‌ردگارتان. وه‌ هه‌رکات پیغه‌مبه‌ر ﷺ سووره‌تی (عه‌له‌ق) ی ده‌خوینده‌وه سوژده‌ی (تیلاوه‌ت) ی ده‌برد/ موسلیم: ۴۰۶/۱.

کو‌تایی سووره‌تی (عه‌له‌ق).

له‌گه‌ل سوپاسی بی‌پایان بو‌ خوا ی کارزان.

*** **

۹۷- سووره‌تی (قه‌دره)

مه‌که‌بیه‌و (۵) نایه‌ته

به‌ناوی خوا ی به‌خشنده‌ی میه‌ره‌بان

ئهم سووره‌ته له‌ باره‌ی دیاریکردنی سه‌ره‌تای هاتنه‌ خواره‌وی قورنانه‌وه قسه‌ده‌کات، وه‌له‌په‌له‌وگه‌وره‌یی ئەو شه‌وه‌ پیرۆزه‌ ده‌دوی که‌ قورنانی تیا هات، خو حورمه‌ت و ریزی ئەوشه‌وه‌ش له‌ته‌واوی رۆژو مانگه‌کانی سال زیاتره، چونکه‌ قورنانی تیا هاتوو، شیاوی باسه‌ له‌چوار جیگای قورن‌اندا باسی هاتنه‌خواره‌وی قورنانی پیرۆزکراوه.

یه کهم: نه م سووره تی (قده در) ۴، نایه تی: (۱-۵).

دووم: (دوخان): (إنا أنزلناه في ليلة مباركة إنا كنا منذرين) ۳.

سییه م: (به قهره): (شهر رمضان الذي أنزل فيه القرآن...).

چوارم: (نه نفال): (... إن كنتم آمنتم بالله وما أنزلنا على عبدنا يوم الفرقان يوم التقى الجمعان...) ۴۱. هه موو

نه مانهش نهو راستیه دوویات ده که نه وه که قورن ان له شهوی (قده در) ی مانگی ره مه زاندا هاتوو.

گه ورده ی و مه زنی شهوی قده در:

خوای گه وره بو پتر شیرین کردنی قورن ان لای موسلمانانی جیهان، به م چه ند نایه ته کورتانه پلهو

مه زنی یه کی بی وینه ده به خشیی بهو کاته شهوی تییدا

هاتوو، جاده بی خووی چه ند گه وره مه زن بیت، بویه

ده فرموی: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ **إنا أنزلناه في ليلة**

القدر به راستیی نیمه له شهوی کی زور پیروزو به ریزدا قورن انمان دابه زاند.

به لی به راستیی نه وشه وه زور به ریزه، چونکه قورنانی

تییدا هاتوو، جا ده بی چ پله یه که وه گه وره تربی که خوای

گه وره به وشه وه ی به خشیه؟ ﴿وما أدراك ما ليلة القدر﴾

تو چور زانیت شهوی به فر چیه و چه ند به به ره که ته؟ ﴿

ليلة القدر خير من الف شهر شهوی قده ره له هزار مانگ

چاکتره که شهوی قه دریان تیا نه بی، دیار یکردنی ژماره ی

هزار مانگ پیده چی لای عه ره به کان باو بووبی و وترابی:

فلانه نیش له نیشی هزار مانگ چاکتره، واته: له وه ده چی

مه به ست دیار یکردنی لای سه روی ژماره نه بی، چونکه

نهو شه وه نه که له هزار مانگ، به لکو به بونه ی هاتنی نه م

قورنانه وه له ته وای روژه کانی تری گیتی چاکتره.

فریشته کان شهوی قده در هه موو کاری جیه جی ده که ن:

به لی... بو زیاتر قه درو حورمه تنان لهو شه وه به فره، خوای گه وره گش کارو رو واده کانی سالی ناینده ی تییدا به

فریشته نه انجام ددها، وه که ده فرموی: ﴿تنزل الملائكة والروح فيها بإذن ربهم﴾ له وشه وه ددها فریشته کان که

جوهره نیلیان له گه لدا یه به فرمانی په رور دگاریان دده به زنه خواری بویاده کردنی نه وکارانه ی که بویان

دیاریکراوه به نامه ی بو دانراوه له لایه ن خواوه ﴿من كل امر﴾ له بهر هر کاری که پریار ددری لهو سالددها ﴿

سلام هي حتى مطلع الفجر شهوی نه که هر نه ونده گه وره خواهن ریزیبت، به لکو هر له سه ره تایه وه هه تا

هه لاتنی شه به ق، ناشتی و سه لام و درو ودره حمه ته، وه خوای گه وره جگه له خوشیی و کامه رانی شتیکی تری

تییدا ناووسیت له بهر پیروزی و ریزی قورن ان. بویه پیغه مبه ر ﷺ له باره ی حورمه ت و پیروزیه وه ده فرموی:

هه ره که سینک شهوی قده در به عیاده ت و خواپه رستی بیاته سه ر دنیا به ایمان و باوه ری به ته وو به هیزه وه به ته مای

سورة القدر

سورة القدر

سورة القدر

بسم الله الرحمن الرحيم

إنا أنزلناه في ليلة القدر (۱) وما أدراك ما ليلة القدر (۲)

ليلة القدر خير من ألف شهر (۳) نزل الملائكة والروح (۴)

فيها بإذن ربهم (۵) من كل أمر (۶) سلم هي حتى مطلع الفجر (۷)

سورة القدر

بسم الله الرحمن الرحيم

لن يكن الذين كفروا من أهل الكتاب والمشركين منفكين

حتى تأتيتهم الساعة (۱) رسول من الله يتلو صحفا مطهرة (۲)

فيها كتب قيمة (۳) وما نفرق الذين أوتوا الكتاب إلا من

بعد ما جاءهم الساعة (۴) وما أمروا إلا ليعبدوا الله مخلصين

له الذين حنفاً ويقيموا الصلوة ويؤتوا الزكاة وذلك دين

القيمة (۵) إن الذين كفروا من أهل الكتاب والمشركين

في نار جهنم خالدين فيها أولئك هم شر البرية (۶) إن

الذين آمنوا وعملوا الصالحات أولئك هم خير البرية (۷)

حرفه عدد

۵۹۸

رحمت و میہربانی خوی گہورہ بیت، ئەوا خوی گہورەش لەھەموو تاوان و گوناھانی رابوردوی خۆش دەبیت. (بوخاری و موسلیم). فتح الباری: ۲۹۴/۴. موسلیم: ۵۲۳/۱. ئەو شەوہ لەدەشەوہ کانی ناخری مانگدایە، وەک لەفەرموودەیکدا هاتوو و پێشەوا ئەحمەد رێوایەتی دەکا و دەلی: ((ليلة القدر فی العشر البواقی...)).

نیشانەکانی: شەویکی پاکژو ساف و خاوینە، مانگیکی روون و ناشکرای ھەیە، نە ساردە نە گەرم، پزێسکی نەستێرە ی تیا فەری نادریت، خۆرەکە ی زۆر بەخاوینی و جوان ھەلدی و ھەرگیز شەیتانی لەتەک نابیت. پێشەوا ئەحمەد: ۳۲۴/۵.

کۆتایی سوورەتی قەدر

*** **

۹۸- سوورەتی (بەبینە)

مەدەنییە و (۸) نایەتە

بەناوی خوی بەخشنەدی میہربان

ئەم سوورەتە باس دەکات لە:

یەکەم: ھەلۆیستی خاوەننامەکان بەرامبەر پەیا مەکە ی پەیا مەبەر ﷺ.

دوو: یەکلە کردنەوی ئایینداریی تەنھا بۆخوا.

سێ یەم: پاشەرۆژی بەختیاران و بەدبەختان لەپاشەرۆژدا. جا لەسەرەتاهەلۆیستی (جوولەکەو گاور)ەکان باس دەکات سەبارەت بە بانگەواژەکە ی پەیا مەبەر ﷺ، پاش ئەو کە راستییان بۆ دەرکەوت، ھەر وەک دەست ئەخاتە سەر ئەوانە ی پێشەیان ھەر تاوان و خراپەکارییە، وەک خاوەن نامە یی باوەرپەکان و ھاوئەندەران و مانەوێان لەدۆزەخدا بەھەتا ھەتایی، دەستیش ئەخاتە سەر پاشەرۆژی موسلمانان، ئەوانە ی خێرو چاکە بۆتە پێشەیان، بۆدواییش دیاری کردنی بەھەشت لەگەڵ پەیا مەبەران و صدیقین و شەھیدەکان و صالحاندا بۆیان.

ئەھلی کتیب بەلگە ی روونیان بۆھات و لە دین دەرچوون:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱ لم یکن الذین کفروا من اهل الکتاب والمشرکین منکین﴾ بۆ باوەرپەکان لەخاوەن نامە و ھاوبەش دانەران دەست بەرداریان نەبوون لە کوفریان ﴿حتی تاتیم البینة﴾ تا بەلگەو نیشانە ی روونیان بۆھات ﴿رسول من الله﴾ ئەویش پەیا مەبەر ی کە لەلایەن خواوە ﴿یتلوا صحفا مطهرة﴾ کۆپەرە یەکی نووسراوی پاککراوەیان بەسەردا ئەخوینی ئەو ﴿فیها کتب قیمة﴾ لە ناویاندا چەند نووسراویکی راست، بەلێ لەپاش ھاتنی پەیا مەبەر ﷺ خاوەن نامە کان وەزیان گۆرا، ئەوانە یان سروشتیکی پاکیان بوو بڕوایان ھینا، ھەندیکیشیان ھەر لەسەر حالەتی خۆیان مانەو، وەک ئەفەرموی: ﴿وما تفرق الذین اوتوا الکتاب إلا من بعد ما جائتهم البینة﴾ خاوەننامەکان لە پێغەمبەریتی (مەحمەد) جیاوازیان تینەکەوت و دەستە دەستە نەبوون، دوا ی ئەو نەبی کە بەلگە ی روونیان بۆھات دەربارە ی پێغەمبەر، ئیتر ئەوکاتە لەبەر ھەسادەت و دلپێسی خۆیان بوونە دوودەستەو، ھەندیکیان بڕوایان ھینا، ھەندیکیشیان وەک خۆیان مانەو، ئینجا لەسەر بڕوا نەھینانیان سەر زەنشتیان ئەکا، وەک ئەفەرموی: ﴿وما امرؤ﴾ لە ھەمان کاتا لە (تەورات و ئینجیل)دا فرمانیان پێ نەدراوو ﴿الا لیعبدوا الله مخلصین له الدین﴾ بەو نەبی کە بەتەواوی ھەموو خواپەرست و سەر بۆئەو دانەوینن و ئایینی خالیس ھەر بۆئەو دابنن ﴿حنفا﴾ ولەھەموو ئایینیکی ھیچ و پوچ لابەدن ﴿ویقیموا الصلاة﴾ و بەتێرو تەسەل

نویژەکانیان بکەن ﴿يُؤْتُوا الزَّكَاةَ﴾ لەمال و سامانیان زەکات بدەن بەو شیوەیە یۆیان روون کراوەتەوە ﴿وَلِذَلِكَ دِينَ الْقِيَمَةِ﴾ وەهەر ئەوخوا پەرستیی و یەکلا بوونەویەو نوێژو زەکات دانەیه ئایینی پایەدارو راستە، ئاوا فرمانیان پێکراو، کەچی ئەوان جیاوونەو بوونە چەند دەستەیک، پێغەمبەر ﷺ دەفرموی: ((إِنَّ الْيَهُودَ اخْتَلَفُوا عَلَى أَحَدٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَإِنَّ النَّصَارَى عَلَى ثَلَاثِينَ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، كُلُّهَا فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةً)) قالوا: مَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي)) القرطبي: ۱۵۹، ۱۶۰/۴.

لە هەمووکەس خراپتر خاوەن نامە لە دین دەرچوووەکان:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ بەراستی ئەوانە ی بێ پروا و کافر بوون ﴿مَنْ أَهْلُ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ﴾ لەخاوەن نامەو بپەرستەکان ﴿فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ دەخێنە ناو ناگری دۆزەخەو بەهەتا هەتایی تێیدا قەتیس ئەبن ﴿وَلِئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ﴾ نائەوانە خراپترینی دروستکراوەکان، چونکە پاش دۆزینەوی رێی راست لایاندا.

لە هەموو کەس چاکتر ئیماندارە ناکار چاکەکان:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ بەراستی ئەوانەش و ئیمان و بڕوایان هینا ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ و کارە چاکەکانیان ئەنجامدا ﴿وَلِئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ﴾ نائەوانە چاکترینی هەموو دروستکراوەکانی سەر زەویین ﴿جَزَاءُ هُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ پاداشیان لەلای پەروردگاریان ﴿جَنَّاتِ عَدْنٍ﴾ چەند باخاتیکی هەمیشەیی بەهەشتە ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ لەبن درەختەکانیەو چەندین جۆگە ئاوو روبرودەر و پات ﴿خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا﴾ و بەئیجگاری تێیدا ئەمێنەو و ژیان دەبەنە سەر ﴿رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ﴾ خوا لێیان رازی و خوشنوو دە بە هۆی کارە چاکەکانیانەو ﴿وَرَضُوا عَنْهُ﴾ و ئەوانیش لەو رازی و خوشنوو دەن سەبارەت بەو هەموو بەخششەیی پێیداوون ﴿لَكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ﴾ ئەو پێزو پاداشە گەورەییە بۆ هەر کەسێکە کە بە راستی لە پەروردگاری خۆی ترسابی و فرمانەکانی جێبەجێ کردبێ. پێغەمبەر ﷺ دەفرموی: ((بِأَشْرَفِ النَّاسِ دَرَجَاتٍ فِي سَعَةِ رِزْقِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: الْيَسَّانُ الْبَلَّامُ، وَتِيَانُ الْبَلَّامِ، فَهَرْمُومِي: بِأَيُّوَكَةَ هَمِيشَةَ خَوْفٍ نَامَادَ كَرْدُوهُ بُوْ غَزَاو جِيهَاد، جَلَّوْهُ ئَسْپَهْ كَهْ بَدَدَسْتَو هِيهَتِي، هَر شَتِيك رَوِيْدَا بَخِيْرَايِي خَوْفِي فَرِيْدَه دَاتَه سَهْرِي، لَه خَوَارَوِي ئَهْوِي شَهْوَه كَه سِيكَه لَه نَاو مَهْرَه كَانِيْدَا دَهْژِي، نَوِيژ دَه خَوِيْنِي وَ زَهْكَات دَه دَات، خِرَاطَرِيْنِي گَشْت خَه لَكِيْش ئَهْو كَه سَهِيه: بَه دَاوَاي شَتِيكِيَان لِيْدَه كَرِي كَه چِي هِيْمَان نَايَان دَه ن)) احمد: ۳۹۶/۲.

کۆتایی تەفسیری سوورەتی (بينة).

۹۹- سوورەتی (زەلزەلە) لە

مەدەنییەو (۸) نایەتە

بە ناوی خۆی بەخشندە میهرەبان

ئەم سوورەتە هەرچەند بەشیوازو ئوسلوب لە سوورەتە مەکییەکان دەچێت، چونکە باسی قیامەت و حالەتە دژوارەکانی ئەو رۆژە دەکات، وە بەم شیوە یەش دەست پێ ئەکات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا﴾ کاتی کە زەوی بەتوندی تەکانیداو کەوتە لەرزە لەرزو جوولە جوول، بەمەرھۆیە کەو بەیت، (ئێبن عەباس) ئەلێ: ئەو لە (نەفخە) یە کەمەدایە، بە جۆرە لەرزەییکی وا کە شایستیەتی ئەو بیت، جائەبێ ئەو حالەتە چ رووداویکی گەورە بیت ﴿وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا﴾ و زەوی هەرچی باری گران و قوورسی هەبوو فێری دایە دەرەو: (مردوان، نەوت و، ئاو، خەزنەو، هەزاران هەزار شتی تر) پێغەمبەر ﷺ دەفرموی: ((تَقِيَّ الْأَرْضَ أَفْلَاذَ كِبْدِهَا أَمْثَالَ الْأَسْطُوانِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفُضَّةِ، فَيَجِي الْقَاتِلُ فَيَقُولُ: فِي هَذَا قَتَلْتُ، وَيَجِي الْقَاطِعُ فَيَقُولُ: فِي هَذَا قَطَعْتُ رَحْمِي،

ويجئ السارق فيقول: في هذا قطعت يدي، ثم يدعونه فلا يأخذون منه شيئا)) مسلم: ۱۰۱۳. مه‌بهست ئه‌وه‌يه كه هه‌رچی زێڤو زه‌یوو نه‌ختینه هه‌یه له‌و‌روژده‌دا به‌فرمانی خوا هه‌لی ده‌داته ده‌ری، ئیتر خه‌لكان ده‌لێن: به‌هۆی ئه‌مه‌وه بوو گوناح و تاوانمان ده‌کرد!

قیامه‌ت هات زه‌مین بوومه‌له‌رزه‌ لێبده‌داو، م‌رو‌ف‌ه‌ ده‌لی چی قه‌ومه‌وه‌؟

﴿**وقال الإنسان ما لها**﴾ و‌ئه‌و‌کاته ئاده‌میی کافر به‌سه‌ر سو‌پرمانیکه‌وه‌ ده‌لی: زه‌وی چیه‌تی وا ده‌کات...؟ ﴿**يومئذ تحدث أخبارها**﴾ له‌و‌روژده‌دا زه‌وی هه‌واله‌کانی خۆی چاک و خراپ راده‌گه‌یه‌ نیت و، مه‌ردوم تی ئه‌گات که‌ئه‌و زه‌مین له‌رزیه‌ سه‌ره‌تای رۆژیکێ سه‌خت و وێران بوونی دونه‌ییه‌ ﴿**بان ربك اوحى لها**﴾ ئه‌ویش به‌هۆی ئه‌وه‌وه‌ که په‌روه‌ردگارت وه‌حیی و فرمانی پێ‌کردوه‌و به‌و زه‌له‌له‌یه‌، واته: له‌خۆیه‌وه‌ ناتوانی هه‌یچ بکات وه‌رده‌م له‌ ژێر ده‌سته‌لاتی خوادایه‌ ﴿**يومئذ يصدر الناس اشتاتاً**﴾ له‌و‌روژده‌دا خه‌لکی به‌په‌رش و ب‌لاوی له‌گۆره‌کانیان ده‌رده‌چن بۆشوینی حساب ﴿**ليروا اعمالهم**﴾ بۆئه‌وه‌ی پاداش و تۆله‌ی کارو کرده‌وه‌کانیان نیشان بدریت.

تۆزقاله‌یه‌ (خێرو شه‌ڤ) ون نابێ:

﴿**فمن يعمل مثقال ذرة خيراً يره**﴾ ئینجا هه‌رکه‌سه‌یک کیشی وردیله‌یه‌ک چاکه‌ی ئه‌نجام‌دا‌بێت، پاداشه‌که‌ی ده‌بینیت‌وه‌ ﴿**ومن يعمل مثقال ذرة شراً يره**﴾ و‌که‌سه‌یکیش کیشی وردیله‌یه‌ک شه‌رو خراپه‌ی کردبێت، تۆله‌که‌ی ده‌بینیت‌وه‌، مه‌گه‌ر خوا قه‌له‌می عه‌فوو بێنی به‌سه‌ریا، که‌وابوو باهه‌موومان هۆشیارو زیره‌ک و وریابین، بزاین پۆزانه‌ چی‌ئه‌که‌ین و له‌خوا بترسین. له‌گه‌وره‌یی و فه‌زیله‌تی ئه‌م سو‌ره‌ته‌یه‌ که‌ئیمامی (تیرمیزی) له‌ (ئه‌نه‌س)‌وه‌ ده‌گێریت‌وه‌که: پێغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمویه‌تی: ((من يقرأ إذا زلزلت عدلت له بنصف القرآن، ومن قرأ قل يا ايها

الكافرون) عدلت له بربع القرآن، ومن قرأ قل هو الله أحد) عدلت له بثلث القرآن)) واته: ئه‌و که‌سه‌ی که سو‌وره‌تی (زه‌له‌له‌) ده‌خوینیت‌وه‌، به‌لای خواوه‌ پاداشتی نیوه‌ی قورئانی بۆه‌یه‌، ئه‌وه‌ش که سو‌وره‌تی (قل هو الله أحد) ده‌خوینیت‌وه‌، پاداشتی سی‌یه‌کی قورئانی بۆه‌یه‌، و‌ئه‌وه‌ش که سو‌وره‌تی (قل يا ايها الكافرون) ده‌خوینێ، ئه‌وا پاداشتی چواریه‌کی قورئانی بۆده‌نووسریت.

کۆتایی ته‌فسیری سو‌وره‌تی (زه‌له‌له‌).

*** **

۱۰۰- سووردهی (عادیات)

مه‌ککه‌ییسه و (۱۱) نایه‌ته

به‌ناوی خوی به‌خشندهی میهره‌بان

ئه‌م سوورده‌ته باسی و لاخ و ئه‌سپی موجهیدان و سوارچاکانی کاتی خوی ده‌کا، که چۆن شه‌به‌یخوڤیان ده‌برده سهردوژمن، گومان نییه که‌ئه‌وه‌یش نرخ و گرنگی و لاخ و سواری نیشان دهدات تا پوژی دواپی، وه‌ه‌تا دونیادونیا بی‌نرخیان که‌م نابینه‌وه. جاخوا سویند ئه‌خوات به‌ولاخی هاوه‌لان که: مروڤ به‌رامبه‌ر به‌به‌ره‌کانی خوی زور سپله‌یه، هه‌روه‌ک ئه‌و راستیه ده‌چه‌سپینی که‌ئاده‌می مالی دونیای زور خوش ده‌وی، به‌شیوه‌یه‌ک که‌گه‌ئی جار که‌سایه‌تی خوی له‌کیس ددها بوی‌اوه به‌م شیوه‌یه‌ش ده‌ست پیده‌کات:

خوا سویند به‌چاره‌ویی جه‌نگ ده‌خوا که‌ مروڤ پی‌نه‌زانی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم *^۱ والعادیات صبحا﴾ سویند به‌و ئه‌سپانه‌ی به‌تاوغارده‌دن له‌گوڤه‌پانی جیهاددا به‌پرماندن و به‌په‌له‌ته‌پ ئه‌ده‌نه سهردوژمن ﴿^۲ فالموریات قدحا﴾ ئینجا به‌و ئه‌سپانه‌ی که‌له‌کاتی پرتاودا نال و بزمازی ژیرسمیان به‌توندی له‌به‌رد ددها ئاگر هه‌لده‌ستینی ﴿^۳ فالمغیرات صبحا﴾ ئینجا به‌و ئه‌سپانه‌ی که‌له‌به‌ره‌بیاندا هه‌لمه‌ت ئه‌به‌نه سهر دوژمن ﴿^۴ فائرن به‌نقعا﴾ به‌و زوو هه‌لمه‌ت بردنه‌ی به‌یانیا نه‌یان ته‌پ وتوژ هه‌لده‌سینن به‌هه‌موولایه‌کدا بلاوده‌بیته‌وه ﴿^۵ فوسطن به‌جمعا﴾ جا به‌وزوو خویان ئه‌کوته‌ن نارجه‌رگه‌ی کومه‌لی دوژمنه‌وه ﴿^۶ ان الإنسان لریه لکنود﴾ سویند به‌وانه هه‌موو، بی‌گومان ئاده‌می سه‌بارت به‌په‌روه‌ردگاری خوی زور سپله‌و ناسوپاسه ﴿^۷ وانه علی ذلک لشهید﴾ وه به‌راستی ئاده‌می خویشی له‌سه‌رنه‌و ناسوپاسیه‌ی ئاگاداره‌و کاروکرده‌وه‌یی و جمو جوله‌کانی به‌لگه‌ن بوئه‌وه.

مروڤ له‌مالی دنیا چکوس و رژه:

﴿^۸ وانه لحب الخیر لشدید﴾ وه‌بی‌گومان زورچه‌زی له‌مال و سامانه ﴿^۹ افلا یعلم إذا بعثر مافی القبور﴾ جا که‌واده‌کات، ئایا نازانی کاتی له‌گوڤه‌کان هی‌نرایه‌ ده‌وی و زیندوو کرایه‌وه ﴿^{۱۰} وحصل مافی الصدور﴾ وه‌هه‌رچی له‌سینه‌و ده‌کانه‌یه هه‌ر هه‌مووی کوکرایه‌وه‌و خرایه‌وو ﴿^{۱۱} ان ربهم بهم یومئذ لخبیر﴾ به‌راستی له‌پوژده‌دا په‌روه‌رد گاریان به‌هه‌مووکارو کردارو گوفتاریان ئاگاداره که‌واته: چۆن ئه‌وی‌ری سه‌رپیچی و تاوان بکات، له‌کاتی‌کا ئه‌مری و زیندوو ئه‌کریته‌وه‌و پازی دلی ده‌رنه‌خری.

کو‌تایی ته‌فسیری سوورده‌تی (عادیات).

*** **

۱۰۱- سوورده‌تی (قاریعه)

مه‌ککه‌ییسه و (۱۱) نایه‌ته

به‌ناوی خوی به‌خشندهی میهره‌بان

ئه‌م سوورده‌ته باسی پله‌کانی پوژی (قیامه‌ت) ده‌کات، ئه‌وشتانه‌ی که‌له‌و پوژده‌دا پووده‌دن: ده‌رچوونی ئاده‌می له‌گوڤدا، بلاوه‌کردنی و، سه‌رگه‌ردان بوونی وه‌ک په‌پوله‌ی پرش و بلاو، گوڤینی کیوه‌کان وه‌ک خوری شیکراوه که‌به‌باهه‌کی سووک بلاو بیته‌وه. پاشان ده‌ره‌نجامی قورسی و سوکی کرداری خه‌لکی و شوینیان دیاری ده‌کات و، وه

بهم شیوهیه دهست پیدهکات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ **القارعة** ﴿راچله کیئنه﴾ **ما القارعة** ﴿راچله کیئنه چیه؟﴾ **﴿وما ادراك ما القارعة﴾** تو جوزانیت داچله کیئنه چیه؟.

قیامهت هات مروؤه و هک په پووله ی پرژاو دهبن:

﴿يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ﴾ پوژیکه گشت مهردوم و هکو په پووله ی پرش و بلاوی لیږی ﴿وَتَكُونُ

الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ﴾ کیوهکانیش و هک خوری شییکراوهیان لی دیت و بههوادا دهبون.

پاداش و توله به پیی تای تهرازووه:

﴿فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ﴾ نینجا نهو کهسه کهله و پوژدها تای کیشانه ی کرده و هکانی قورس بوو ﴿فَهُوَ فِي

عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿نهو له نیو گوزهران و خوشییه کی وادا

دهبیت، خوی پیی پازییه﴾ **﴿وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ﴾** به لام

نهو کهسه ش که تای کیشانه ی کرده و هکانی سووک بوو ﴿

فَأَمَّا هَٰؤُلَاءِ﴾ نهو دایکی نهو دوزه خو و باوهشی بو

گرتوته و ه﴿**﴿وَمَا ادراك ما هِیة﴾** جا تو جوزانیت

(هاویه) چیه؟ ﴿**﴿نَارِ حَامِيَةٍ﴾** ناگریکی زور گهرمه.

ثیمای (بوخاریی و موسلیم) له (نهو هورهیره) وه

دهگیرنه وه که پیغه مبر ﷺ فرمویه تی: ((نارکم هده یوقد

ابن آدم جزء من سبعین جزءا من حر جهنم)). نهو ناگری

نیره تانه به شیکه له حه فتا بهشی گهرمای ناگری دوزه خ.

هاوه لان و تیان به خوا سویند نهو ونده بهسه! نهویش

فرموی: ((انها فضلت عليه بتسعة وستین جزءا، کلهن

مثل حرها)) بهراستی نهو ناگری دوزه خه (۶۹) بهشی له

ناگری نیره تانه زیاتره، ههر به شهیش و هک گهرمای نهو

دهبیت...!! فتح الباری: ۳۸۰/۶. مسلیم: ۲۸۴/۴. وه هروه ها

درباره ی قورسی و نارحه تی نهو ناگریه که پیغه مبر ﷺ

ده فرموی: ((اذا اشتد الحر فأبردوا عن الصلاة، فإن

سُورَةُ الْقَارِعَةِ

وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ (۱) إِذَا يَوْمَ يَوْمِذٍ لَخِيرٌ (۱۱)

سُورَةُ الْقَارِعَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْقَارِعَةُ (۱) مَا الْقَارِعَةُ (۲) وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ (۳)

يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ (۴) وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ (۵) فَأَمَّا

مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ (۶) فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ (۷)

وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ (۸) فَأَمَّهُ هَٰؤُلَاءِ (۹) وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِیة (۱۰) نَارُ حَامِيَةٍ (۱۱)

سُورَةُ التَّكْوِيْنِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلْهَنَكُمْ التَّكَاثُرُ (۱) حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ (۲) كَلَّا سَوْفَ

تَعْلَمُونَ (۳) ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ (۴) كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ (۵)

عِلْمَ الْيَقِينِ (۶) لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ (۷) ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا (۸)

عَيْنَ الْيَقِينِ (۹) ثُمَّ لَتَسْتَلُنَّ يَوْمَئِذٍ النَّعِيمَ (۱۰)

سُورَةُ الْعَجَرَةِ

شدة الحر من فيح جهنم)). فتح الباری: ۲۰/۲. موسلیم: ۴۳۰/۱. واته: ههرکه گهرمای نیوه پو تینی سهند، نیوهش نویژ دوابخه بو کاتی فینک دهکا، نزیک به و هختی نویژ عهسر، ههتا نارحه تی و ماندوونه بن چون گهری گهرما لهه ناسه ی دوزه خه.

کوتایی سوورده تی (قاریعه).

له گهل سوپاسیکی زوردا بو خوی گهره.

*** **

۱۰۲- سوورده تی (ته کاشور به

مه ککه بییه و (۸) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

ئه م سوورده ته باسی سرگه رمیی و سر قالبوونی ئاده میی دهکات به هوکانی خوشیستنی دنیاوه، وه به شانازی کردن به مال و منالی زوره وه، دیاره نه وه هویه کی خراپه، مروؤ له خواناسین لئه دا، هر بویه ش چهند جاریک هوشیار بیان ئه داتی و ئاگاداریان ئه کاته وه که واز له و خووه ناپه سهندو ناجوامیرانه بینن، دوایش باسی ئه و حاله ته سهخت و ناره حه ته دهکات که له قیامه تدا رو به پرویان ده بیته وه.

دنیا ویستی، قیامت له بیر ده با:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم *^۱ الهاکم التکاثر﴾ خه لکینه خو هه لکی شان تان به زوری سامان و منال بی ئاگای کردوون، پیغه مبه ر ﷺ ده فرموی: ((يقول العبد: مالي مالي، وإنما له من ماله ثلاث: ما اكل فافني، او لبس فابلي، او تصدق فامضي، وما سوى ذلك فذاهب وتاركة للناس)) مسلم: ۴/۲۲۷۳. واته: هه میشه به نده ده لیت: ماله که م، ماله که م، که چی مالی ئه و ته نها سی جور: ئه وه ی خواردوویه تی و تیاچو وه، یان ئه وه ی له به ری کردو وه و کوونی کردو وه و نه ما وه، یان ئه وه ی به خشیویه تی و تیپه ریوه، ئیتر بی له وه هه موو ده پروا به جیی دیلی بوخه لک ﴿^۲ حتی رزتم المقابر﴾ تا ئه و کاته ی ئه مرن و ده نیژین له گوړستانه کاند، بیر کردنه وه له (گوړ) دلانی خه وتوو وه خه به ر دینی، روژی ئه ولا وه بیر دینی، دنیا که م ده رخی نی، بویه، پیغه مبه ر ﷺ ده فرموی: ((كنت نهيتكم من زيارة القبور، فزروا القبور فإنها تزهد في الدنيا، وتذكر الآخرة)) ئین ماجه. من کاتی خو ی له سه ردانی گوړان ریگیرم کردن، به لام ئیستا بچن بو سه ردانی گوړان، چونکه سه ردانی دنیا تان لاکه م نرخ ده کاو، ئه و روژه که شتان وه بیر دینی. ﴿^۳ کلا سوف تعلمون﴾ و انابی ئیوه ئه تانه وی، له مه ولا چاک ده زانن و تی ئه گهن که ئیوه به هه لده چوون و چیتان به سه ردی ﴿^۴ ثم کلا سوف تعلمون﴾ دیسان و انابی ئیوه ئه تانه وی، له نایینده دا چاک ده زانن و تی ئه گهن، پاشه روژتان چو ن ئه بی ﴿^۵ کلا لو تعلمون علم اليقين﴾ نا ئه گهر ئه تان زانی به زانیی یه قین، وازتان له خو هه لکی شان به زوری مال و منال ده میتا.

دوزه ده بینن و، له خو شی دنیا به رپرسیارن:

﴿^۱ لترون الجحيم﴾ سویند به خوا به چاوی خوتان دوزه ده بینن ﴿^۲ ثم لترونها عين اليقين﴾ دیسانه وه بی گومان به چاوی یه قین دوزه ده بینن ﴿^۳ ثم لتسئلن يومئذ عن النعيم﴾ پاشان باوه رتان هه بیته له و روژه دا پرسیا ری هه موو به هره یه کتان لیده کری: ته ندروستی، مال و سامان، خیل و هوژ، هر به هره یه کی ترکه خوا پیی دابن، چو ن تان ده ست که توه... له ری ی شه رعه وه، یا له ری گا کانی تره وه... وه چو ن تان به خت کرد... پی شه وا (موسلیم) له (ئبو هورهیره) وه ده لی: روژی یا شه وی پیغه مبه ر ﷺ له مال ده رچوو، دیتی وا (ئبو به کر) و (عومه ریش) هاتو نه ته ده ری! ده فرموی: ((ما اخرجكما من بيتكما هذه الساعة)) چ شتی ئیوه ی له م ناوه خته دا له مال وه ده رنا وه؟! و تیان: ئه ی پیغه مبه ری خوا برستی، ده فرموی: ((وانا، والذي نفسي بيده لأخرجني الذي اخرجكما قدما)) رواه الترمذي. منیش سویند به و زاته ی که گیانی منی به ده سته هر ئه وشته وه ده ری ناوم، که ئیوه ی وه ده رنا وه...!

کو تایی ته فسیری سوورده تی (ته کاشور).

۱۰۲- سووردهی (عه صر له)

مهككه بیهو (۳) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهرده بان

ئهم کورته سوورده ته، به پهله باسی هوکانی بهختیاری و سهر فزایی ئاده مزاد دهکات، هاوړی له گهل هوکانی سهرکه وتنی و، بهخته وه رییدا سویند دهخوات بهوکاته ی که ته مه نی مروقی تییدا تهواو دهبی و، لاپهړه ی ژبانی تییدا ده پیچریته وه، وه بهو هه موو شتانه به دریرژی روژگار تییدا رووده دن، که هه ره مووی په ندو و ناموژگارییه بوئه وانه ی وا به ورد بیرده که نه وه، سویند دهخوات به (عه صر) که هه موو ئاده میی له ناو زهره رو زیاندا یه، مه گهر

که سیک ئهم چوار په سن و سیفه تانه ی تییدا بیټ: بپروای کامل، ناکاری باش و چاک، باسکردنی هق و راستیی بویه کتر، به ئارام بوون وخو راگرتن. به راستیی ئهم سوورده ته بناغه ی ئابین و هه موو سهرکه وتنی که، بویه پیشه وا (شافیعی) (خوا لیخوش بیټ) ده لی: نه گهر خوا ته نها ئهم سوورده ته ی نار دبا، بو به رنامه ی ژبانی ئاده میزاد بهس ده بوو. نیمامی (ته به ری) ش له (عوبه یدوللای کوپری حه فس) هه ده لی: هه رکه دوو که سی هاوه لان به یه کتر گه یشتبان، تا سوورده تی (عه سر) یان بو یه کتر نه خویندبا، لیك جیانه ده بوونه وه. پیشه وا (شافیعی) ده لی: نه گهر خه لك به وردی له م سوورده ته تی فکر بان به دریرژی روژگار به سیان ده بوو.

مرو (بی له م چوار په سنه) گش زیانباره:

ئهم سوورده ته له بهر نه وه که له مهككه دا دابه زیوه، زور پی له سهر ئیمان و په سنه کانی ئیمان داده گرت، بویه خوی دلوقان ده فرموی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ وَالْعَصْرِ﴾ سویند بهکات و روژگار که چهنده گرنک و به نرخه، هه ره له بهر

سُورَةُ الْعَصْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَصْرِ ﴿١﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِٖ لَكَافٍ ﴿٢﴾ وَكَذَلِكُنَا الَّذِي لُمْنَا ﴿٣﴾ وَتَوَّصَّوْا بِالصَّبْرِ ﴿٤﴾

سُورَةُ الْفَيْلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْفَيْلِ ﴿١﴾ وَالْأَحْزَابِ ﴿٢﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿٣﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿٤﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿٥﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿٦﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿٧﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿٨﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿٩﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿١٠﴾

سُورَةُ الْفَيْلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْفَيْلِ ﴿١﴾ وَالْأَحْزَابِ ﴿٢﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿٣﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿٤﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿٥﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿٦﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿٧﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿٨﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿٩﴾ وَالْأَنْفَالِ ﴿١٠﴾

ئهمیشه خوی گه وه سویندی پی دهخوات، چونکه (کات) بو مروقه زیره و وریاکان مایه ی بهختیاری و سهر فزاییان بووه، هه وئیان تیا داوه بو ئازادی و، سهر بهستی خویان، هیچ پشویان تیا نه داوه. به لام بو گهلانی ته مه ل و نه زان، بوته مایه ی ژیر دهستی و بهد بهختیان، ئای چو چندان سال دیت و ده پوات، گهلانی ژیر دهسته هه ده نالین؟ ده سا بو راستنانه وه، له عه صر سود وه رگرن، وه که په یام بهر ﷺ راپه پی و، سوودی لیوه رت و دهر نه جام گه له که ی خسته سهر فزاییه وه ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خَسْرٍ﴾ که به راستیی هه رچی ئاده میزاد هه یه به تاییه ت نه وانه یان که ته کلیفیان له سهره له زیانیکی گه ورده ایه ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ جگه نه وانه ی بپروایان هیناوه ﴿وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ و کاره چاکه کانیان کردوه، واته: هه رچی خیرو چاکه بو دین و ولاتیان هه ولی بو نه دن و نه یکن ﴿وَتَوَّصَّوْا بِالْحَقِّ﴾ وه وه سیه تیان بو یه کتر کردوه به هق، که هه میشه پابه ندی هه ق بن و ماخولانی

راستی بن ﴿وتواصوا بالصبر﴾ وە دەسیەتیان بۆیە کتر کردوو بەصەبرو خۆراگری لەسەر هەق و ئایینی خوا، واتە: مەرووفی موسلمان دەبێ هیچ کات ماندوو نەبێ و، نەپسێ بەرامبەر بە ئەرکەکانی سەرشارنی.

کۆتایی تەفسیری سوورەتی (عەسر).

*** **

۱۰۴- سوورەتی (شومە زە) یە

مەككه ییبه و (۹) ئایه ته

بە ناوی خۆی بە خشنەوی میهرەبان

ئەم سوورەتە باسی ئەو کەسانە دەکات کە هەردەم ناوی خەڵک بە خراپە دەبەن و، توانج و تەشەریان لێدەدەن و، هەول دەدەن خراپیان بکەن و گالتەو گەپیان پێدەکەن، هەر وەک هێرش دەکاتە سەر ئەوانە ی مال و سامان کۆ ئەکەنەو و خەریکی ژماردنیی و، و ئەزانن کە ماله کەیان هەرگیز ناهێلێ بمرن...! کۆتاییشی بە باسیکی کورتی پاشە رۆژو جیگای بەدبەختەکان دیت، کە بە ئیجگاری دەپۆنە ناو دۆزەخەو و ئاگریکی تیکشکینەر هەرۆم دەباتە سەردلیان.

هاوار بۆ مەروی تەشەردەر و حوسپکەر و فرەکەر ئی مائی دنیا:

خەڵکانی هەبوون بێ حیساب و ئەژمار لەرێی ناهەقەو مال و سامانیان کۆ دەکردهو، ئەم و ئەویان بەکەم سەیر دەکردو، توانج و تەشەریشەیان بوو، جابۆ ترساندن و سەر زەنشتی ئەوانە خوا فورمووی: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ * ١ **ویل لكل همزة لمزة** سزای سەخت بۆ هەموو توانج گریکی عەیبگر، واتە: ئەو کەسە ناوی خەڵک بە خراپە دەباو بەشوین کەم و کورپی و نەنگدا دەگەری ﴿الذي جمع مالا وعدده﴾ ئەو کەسە ی کە مائیکی زۆری کۆ کردەو و هەرخەریکی ژماردنی بوو، ئیتر بێ لیکدانەوی حەلال و حەرام. واتە: ئەوانە کە ناوی مەردوم دەبەن ئەو دەوڵەمەندانەن بەهوی سامانەکانیانەو خۆبەگەرە دەرگن و بەسووک سەیری خەڵکی دەکەن ﴿يحبس﴾ ٢ **ان ماله اخلده** و خەریکە بە دنیاو پێی وایە کە مال و سامانەکی بە ئیجگاری لە دنیا دا دەیهێلێتەو و هەرگیز نامری، بۆیە رەفتاری وادەکات ﴿٣ کلا﴾ ٣ با وانە زانیت ﴿لينبذن في الحطمة﴾ سویند بە خوا بە سووکی و ریسوایی فری دەدریتە ناو تیکشکینەرە (حوتەمە) وە ﴿٤ وما ادراك ما الحطمة﴾ جا تۆ چوزانیت ئەو تیکشکینەرە یە چیه، ئەگەر خوا بۆت باس نەکات ﴿٥ نار الله الموقدة﴾ ئاگریکی هەلکراوی بلیسەداری خوا، واتە: بە فەرمانی ئەو و فریشتە ی ئەوی لەسەرە ﴿٦ التي تطلع على الافئدة﴾ ئەو ئاگریکی وایە روودەکاتە بنۆکە ی دلەکان و، پەڕە ی دلەکان دەسووتینێ کە سەرچاوە ی کوفر بوون ﴿٧ انها عليهم مؤصدة﴾ بە راستی ئەو (ئاگرە) دەورە ی داو و لەسەریان داخراوە دایپۆشیون، نە هەوای تێدەچی و، نە هەوای لێدەپواتە دەرەو وە ﴿٨ في عمد ممددة﴾ ئەوان بەسراوێهە لەناو چەند کۆلەکە یەکی درێژکراوە دا. واتە: دژبانی و کۆترولیان لێبەستراوە بە هیچ شیوێهە ی رێگای دەرچوونیان نیە و هەرگیز قوتار نابن.

کۆتایی تەفسیری سوورەتی (شومە زە).

*** **

۱۰۵- سوورەتی (فیل) ھە

مەككەییەو (۵) نایەتە

بە ناوی خۆی بە خشنەدی میهرەبان

ئەم سوورەتە باسی داستانێ خاوەن فیلەکان (أصحاب الفيل) دەکات، ئەو کاتە کە ھاتن بۆ وێرانکردنی (کعبە اللہ)، بەلام خۆی گەورە دای بە پۆزیانداو، پاشەوپاش سەری خەجالەتی پێداخستن و، بەلاوازترین لەشکری خۆی (واتە: بە کۆمەڵی بالندە) تەفرو تونای کردن و، مالهەکی خۆی پاراست، کە بەراستی ئەمەیش تا دنیا دنیا بیت بە چیرۆک و داستان باس دەکریت،

سەرگۆزشتە ی فیل سوارەکان:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱﴾ **الم تر كيف فعل ربك بأصحاب الفيل** ئایا ئەو دەنگ و باسەت پێنەگەیی و، نەتدی کە خۆی پەرورەدگاری تۆ بەخاوەن فیلەکان چی کرد..؟ ئەوانە ی ھاتن بۆ وێرانکردنی کابە ی شەریف. ﴿۲﴾ **الم يجعل كيدهم في تضليل** ئەری مەگەر سەری لی نەشیواندن و فرت و فیلەکیانی پوچەل نەکردەوہ..؟! ﴿۳﴾ **وارسل عليهم طيرا ابابيل** کۆمەڵیکی زۆرو پۆل پۆل بالندە ی نەناردە سەریان؟ ﴿۴﴾ **ترميمهم بحجارة من سجيل** تاقە بەردی گەلمتی رەق بەردە بارانیان بکەن ﴿۵﴾ **فجعلهم كعصف مأكول** دەرەنجام وەک کای خوراوی لیکردن و پێزە بەپێزەبوون و چوونە زبەلگای میژوووەوہو بوونە وانەو چیرۆک بۆھەرکەسیک بیهوی شەرە شوخ لەگەڵ ئیسلامدا بکا، کە دەرەنجام ھەر سەری خۆیشی پان ئەبیتەوہ، وەک سوپاکە ی (ئەبرەھە).

تییینی: پیغەمبەر ﷺ ھەر لەوسالەدا (عام الفيل) لەدایکبوو، وەک خۆی ئەفەرموی: ((وُلِدْتُ عَامَ الْفِيلِ)) رواہ الإمام أحمد" شیاوی باسە ئەو رووداوہ لەمانگی (موحەررەم) دا پێش لەدایکبوونی پیغەمبەر ﷺ بە پەنجا سال و پینج رۆژی، بەرامبەر بە مارسێ (۵۷۱) زایینی پرویدا، ھۆی روودانی ئەو رووداوہش -وہک ئین ھیشام ئەلی- ئەبرەھە ی جیگری گشتیی (نەجاشیی) کە لەولاتی (یەمەن)، دیتی عەرەبەکان ئابو جۆرە دەپۆنە (کەعبە)، ئەویش لە (سەنعا) دا کەنیشتەیکە گەورە ی کردوہ، بەو مەبەستە کە عەرەبان لەویوہ وەرگیرێتەوہ بۆلای کەنیشتەیکە ی خۆی، ئەوجا پیاویک ئەوہی بیست و لەرقان چوو و (...) تیکرد، ئەویش (ئەبرەھە) بۆ تۆلە کردنەوہ سوپایەکی (۶۰) ھەزار کەسی ریکخست بۆ روخاندنی (کەعبە)! کەنیزیکە ی (۹-۱۳) فیل سواریی تێدابوو، سەرەپای فیلە گەورەکی خۆی، جا کاتی گەشتە دۆلی (مەحسەر/ نیوان (موزدەلیفە) و(مونا) فیلەکی خۆی چۆکی داداو ھەرچەندە ھەولیدا نەپویشت...!! جا لەو نیوانەدا خۆی کارجوان ئەو پەلەوہرانە ی ناردە سەریان و تەفروتونای کردن. ئەمە کورتەیکە ئەو رووداوہ بوو.(عەبدولموتەلیب) یش پاش ئەوہی کەداواکیان رەتکردوہ بۆ نازادکردنی شترەکانی، دەستی بەئەلقەیکە ی کەعبەوہ گرت و گوتی:

یارب لا أرجو لهم سواک	یارب فامنع حماکا
إن عدو البيت من عاداک	إنهم لن یقهروا قواک
لاهم إن العبد یم	نغ رحله فامنع حلالک
لا یغلبن صلیبهم	ومحائلهم غداً محالک
إن یدخلوا البلد الحرا	م فامر مابدالک

کۆتایی تەفسیری سوورەتی (فیل)

۱۰۶- سووره تی (قوره یش له

مهككه ییبه و (۴) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

ئهم سووره ته هندی له نیعمه ت و بههره کانی خوا یادی قوره یش نه خاته وه، ئه وه بوو زۆر به ئاسووده یی و، بی ترس له هیچ کهسیک، هاتوچۆی زستانه و هاوینه یان ده کرد بو بازگانی، هات و چۆی (یه مهن) و (شام) یان ده کرد له و په ری خوشیی و، ئارامییدا، وه هیچ کهسیک نه بوو ده ست بێنیتته ریگه یان. قوره یش هه قه خاوه نی کابه به رستن:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ له بهر

هۆگری و یه کگرتنی قوره یش ﴿ ۱ لِإِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ﴾ هۆگریان به هاتوو چۆی زستانه و هاوینه وه (زستان بو یه مهن، هاوینیش بو شام) ﴿ ۲ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ﴾ جا له بهر ئه وه بههره گه ریه ی خواجه به سه ریانه وه ده با هه رخواوه نی ئهم خانه یه (کعبه الله) به رستن و هه موو هه ر بوئه و سه ردانوینن " چونکه له ژیر سیبه ری ئه من و ئاسایشی کابه دا ئه وان ئه و هات و چۆیه ئه نجام ده دن، وه ک ده فه رموی: ((انما امرت ان اعبد رب هذه البلده الذي حرما وله كل شئ وامرت ان اکون من المسلمين)) ۹۱/۲۷. ﴿ ۳ الَّذِي اطعمهم من جوع وامنهم من خوف ﴾ ئه وخوایه ی به و هۆیه وه قوتاری کردن له برسیتی و هیوریشی کردنه وه له ترس واته: ترسیان له هیچ دزدوژنیک نه ما بێته ریگه یان و رییان پی بگری، ئه ویش به هۆی حورمه ت و ریزی کابه وه بوو، که له باوو باپیرانیانه وه بویان مابوو وه ریزنان له کابه، جا ئایا له بهر امبه ر هه ر بههره یه کی خوایه وه سوپاسیک پیویست ناکات... ئای ئاده میی چه ند سپه له یت...!

کو تای سووره تی (قوره یش).

*** **

۱۰۷- سووره تی (ماعون له

مهككه ییبه و (۷) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

ئهم سووره ته به کورتیی باس له دوو دهسته و تا قم دهکات:

یه کهم: بیباوه پیکێ دلره قی سپه و نکو لیکه ری روژی دوا یی و به ری.

دووه م: دوو پرویه کی ریا بازو روپا ماییکه ره کار و کرده و کانی.

سُورَةُ الْقُرَيْشِ

سُورَةُ الْقُرَيْشِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ ۝۱ إِلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ۝۲ فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ۝۳ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ۝۴

سُورَةُ الْمَاعُونِ

سُورَةُ الْمَاعُونِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّنِّ ۝۱ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ۝۲ وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۝۳ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ ۝۴ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۝۵ الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ۝۶ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ۝۷

سُورَةُ الْكَافُرُونَ

سُورَةُ الْكَافُرُونَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ۝۱ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝۲ إِنَّكَ شَانِئُكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ۝۳

یه که میان: به پیشه سوو کایه تی به هه تیوان ده کهن و پیا یاندا هه ل ده شاخین و، پیی بلنیت چاکه ناکهن و هه و لیشی بو نادهن، وهک (عاصی کوپی وائیل) و هه رکه سیکی تر وهک نهو. دووهمیان: نهو دوو پازنیانن که نویره کانیا ن ته نها بو روو پامایی ده کهن، بویه زور به سووک گرتوویانه و زور کهم ریگ بکه ویت که له کاتی خویدا بیانکهن، وهیان له کاتی کردنه کیدا بیدارو هویشار بن، جا خوی گه وره له هر دوولایان هه ره شه ده کات.

نهو مروقه روژی جه زای لا درویه!

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ۱ اَرَايْتَ الَّذِي يَكْذِبُ بِالْدين﴾ ناخو دیتت نهو که سه ی که چون روژی جهزا به درو ده خاته وه، نه زانی نهو که سه کییه و صیفه ته کانی چین... ﴿۲ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِي﴾ جا نهو که سه بی پروایه کی وایه زور به توندی پال به هه تیوه وه ده نی و پیا هه لده شاخی، له باتی نهو دل نهوایی بکات ﴿۳ وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ﴾ هه ر وهک خویشی ناوایه، دنه وهانی که سیش نادات له سه ر به خشین و خوارده مه نی دان به هه ژاران و بی نهوا و نه داران ﴿۴ فَوَيْلٌ لِلْمَصْلِيْنَ﴾ ئینجا سزای سهخت بو نویره خوینه کان ﴿۵ الَّذِيْنَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُوْنَ﴾ نهو انه ی له نویره کانیا ندا غافل و بی ناگان، واته: به دل نویره کانیا ن ناکهن و له ماناو مه به سه ته که ی بیر ناکه نه وه، له پیش چاو خه لکه وه ده یکه ن به لام نه ره ره خو یان بن نایکه ن، ناشزانن فله سه فه ی نویره کردن چیه ﴿۶ الَّذِيْنَ هُمْ يَرَاوْنَ﴾ نهو انه ی له نویره کانیا ندا روو پامایی ده کهن، واته: له بهر نهو نویره ده کهن پیان بلین نویره خوینن! نه لبت مه به سستیکی تریشیان هیه، پیغه مبه ر ﷺ ده فهرموی: ((تلك صلاة المنافق، تلك صلاة المنافق، تلك صلاة المنافق، يجلسُ يرقبُ الشمس، حتى إذا كان بين قرني الشيطان قام فنقرَ أربعاً، لا يذكرُ اللهَ فيها إلا قليلاً)) فتح الباری: ۳۸۶/۶. موسلیم: ۴۳۴/۱. واته: نهو نویره مو نافقه، نهو نویره مو نافقه، نهو نویره مو نافقه! ده بی نی هه میشه کال و کرچه وله جی خویدا نایکا، و زور به قورس و نار هه ته یی و ناچار یی نه نجامی ده دات، داده نی شی و، چاو نهو پی خور ده کات، چاکه دیتی نهوا له نیوان دوو شاخه کانی شه ی تانه وه خورده رکه وت، هه لده سی چوار ده نووک له زه مین ده دات، زور به که میش ناگای له خوایه! ﴿۷ وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ﴾ وه هه موو جو ره یار مه ته ییه کیش له خه لکی ده گر نه وهو کو تایی و دریغی ده کهن. به لی.. مروقه وا دروستکراوه که به ته نها خو ی ناتوانی پیدا ویستییه کانی ژیا نی خو ی جیه جی بکات، بویه پی ویستی به دراوسی و هم و نهو هیه، نهویش ده بی داوای هه رچی لی کرد به خواستن، بیداتی و، دهستی لی نه قوچینی، له ده رزییه که وه، هه تا په رداخیگ، ته ور یگ، پاچیک... هتد. مروقی نویره خوینی راسته قینه ناوایه، به لام مروی دوو روو، ریبا بازو ده ست قوو چاوو بی خزمه ته.

کو تایی ته فسیری سووره تی (ماعوون).

*** ** *

۱۰۸- سووره تی که و سه ره

مه که ییه و (۳) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهر بان

هم سووره ته باسی به ره گرنگه کانی خوا ده کات بویه یامبه ر ﷺ، به تاییه تی نهو به ره گه وره یه که له دنیا و له قیامه تدا پییه خشیه، نهی ده بی چ به ره یه که له وه گه وره تر بیگ که هه ته ته تیه ناووشو رت و نایینه که ی هه رده می نی و نا کو ژیه وه... نهوان که به پیغه مبه ریان ده گوت بی کوپو و هجاخ کویره و زوو ناوی ده کو ژیه وه، خو یان بنه بر بوون و ناویان چوویه مه زبه له ی میژووه و، خو یان و دین و ریبا زیان پیچرایه وه کو تایی هات،

بیگومانیشم هه رکه سیکی تر، بیروبوچوونی وهك (ئه بوجهل) و شوینكه وتوانی ئه وی، وهك ئه وی لیدی و، سه ری خوی پان ئه بیته وه. له فه زل و گه وه یی سووره تی (كه وسهر) دا (ئه نه س) ده لی: پیغه مبه ر ﷺ له مرگه وتدا له نیوانماندا بوو، كتوپر كه می خه وی لیکه وت، پاشان به پرویه کی خوش وگه ش و لیو به زه رده خه نه وه سه ری به رزه وه كرد، جا ئیمه ش وتمان: هوی ئه و زه رده خه نه یه ت چیبوو ئه ی پیغه مبه ر! فه رموی: هه ر ئیستا ئه م سووره ته م بوهات و خویندییه وه فه رموی: (بسم الله الرحمن الرحيم. انا اعطيناك الكوثر. فصل لربك وانحر. ان شانك هوالأبتر) پاشان فه رموی: ده زانن (كه وسهر) چیه؟ كه وسهر: چۆم و تاقگه و رووباریكه له به هه شتدا، به ره كه تینکی ئیجگار زۆری هه یه، هه زو گولایكه په ره وردگا رم به لینی پیدام، كه له قیامه تدا ئوممه ته كه م بیته سه ری، وه به ئه ندازه ی ئه ستیره كانی ناسمان لیوان و په رداخ و سووراحی تیدایه، هه ندی كه س لی بیبه ش ده بی، منیش ده لیم: ئه ی په ره وردگاری من! خو ئه وانه له ئوممه تی من، خوا ئه فه رموی: تو نازانی پاش تو ئه وانه چیان كرد؟! موسلیم: ۱/۳۰۰، ئه بوداود: ۵/۱۱۰، نه سای: ۶/۵۳۳.

خوا گش خیرو بییریکی ئه ملاو ئه ولای به پیغه مبه ردا:

دوا به دوا ی ئه وقسه ناخوش و ناله بارانه ی قوره شیه، خوای گه وه بۆ داندانه وه ی پیغه مبه ر، ئه م سووره ته كورته یه بۆ دابه زاندو فه رموی: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم * انا اعطيناك الكوثر﴾ به راستی ئیمه چاكه و خوشی و خیریکی زۆر گه وه مان به تو به خشی كه مایه ی سه ره به رزی دنیا و قیامه ته، یه كی له وانه رووباریکی تایبه ته له به هه شتدا، وهك ئیمامی (بوخاری) ده لی ﴿فصل لربك﴾ جا نویژ بكه بو په ره وردگارت ﴿وانحر﴾ وه له سوپاسی ئه و هه موو چاكه دا، هه ر بۆئه و قوربانی سه ره بكه، واته: وهك قوره شیه مه به، كه هه یوانیان هه م بوخواو، هه م بۆ به تهان سه ره ئه بیری، نه خیر، ده شی تۆته نها بۆ خوای گه وه ره قوربانی بكه یه ت. وهك له جیگایه کی تر دا ده فه رموی: ﴿قل إن صلاتی ونسکی ومحیای ومماتی لله رب العالمین لاشریک له وبذلک امرت وانا اول المسلمین﴾ ۱۶۱/۱۶۲. ئین عه باس ده لی: ﴿وانحر﴾ به واتای قوربانی كردنه، هه ندیکیش ده لین: مه به ست ئه وه یه كه له کاتی نویژدا دهستی راست له بان دهستی چه پت دابزی له ژیر گه ردنا. ئیمامی (ته به ری) و (ئین كه سیر) ده لین: قسه ی ئه و كه سه راسته كه وتوو یه تی مه به ست قوربانی كردنه، چونكه پیغه مبه ر ﷺ نویژی جه رنی ده كردو، پاشان قوربانیه كه ی خوی سه ره ده بیری و ده یفه رموو: ﴿مَنْ صَلَّى صَلَاتَنَا، وَنَسَكُنَا فَقَدْ أَصَابَ النُّسْكَ، وَمَنْ نَسَكَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَلَا نُسْكَ لَهُ﴾ متفق علیه.

ناحه زانی دین وه جاخ کویرن:

﴿إن شانك هوالأبتر﴾ به راستی هه ر دژو ناحه زه كه ت (عاسی کوپی وائیل) كه به توی ده گوت: وه جاق کویره دواپراوو بی ناوو نیشانه و له هه موو خیریك بی به شه، نهك تو.

كو تای ته فسیری سووره تی (كه وسهر).

*** **

۱۰۹- سوورەتی (کافرون) -

مەككەییەو (۶) ئایەتە

بە ناوی خۆی دەهندو دلوڤان

سوورەت (کافرون) باسی یەكخواپەرستی و یەكلابوونەو و یەخەهەلتەكاندن، لەگەش كوفرو (شیرك) یك دەكات، بێ بڕوایان "ئەوێندە نەزان و كەم ناوەز بوون" لە پەيامبەریان ﷺ داوا كرد كە ئەو سائیک خواکانی ئەمان بپەرستی و، ئەوانیش سائیک خواکە ی ئەم! ئینجا بۆ پەتی ئەوانەو دەمکوتیان ئەم سوورەتە زۆر گرنگە هاتە خوارەو، بە هەموو شیوەیەك لەو بێ هیواو مەبووسی کردن و، لەمپەر و بەر بەستیکی لەنیوان هەردو لادا دانا و، پێی گوتن: کە هیچ کاتیک نەئیستا، نە ئایندە بەتەمای شتی وا مەبن.

بەرانهات لە شیرك:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * ١ قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ ئە ی موخەمەد! ﷺ بلی: ئە ی هۆزی کافرو بێ باوەران! دارو بەرد پەرستان! خوا نەناسان! ﴿٢ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ﴾ ئەو ی ئیو دەپەرستن من نایپەرستم، من چی لەدارو بەرد بکەم؟ ﴿٣ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾ وە ئەوێش من ئەپەرستم ئیو نایپەرستن، چونکە من خواپەکی هەق و راست ئەپەرستم، ئیوێش دارو بەردو ئەندیشە، دیارە ئەم دووانەش فەرق و جیاوازییان زۆر زۆرە. ﴿٤ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ﴾ وە منیش پەرەسندە ی ئەو نەم کە ئیو پەرستووانە و دەپەرستن ﴿٥ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾ ئیوێش پەرەسندە ی ئەو زاتە نین کە من ئەپەرستم.

بە کورتیی: لە هیچ کاتیکدا ئیو بەتەمای ئەو مەبن کە من بت و خواکانتان بپەرستم، ئەگەرچی ئیوێش حەقتانە خواکە ی من بپەرستن، چونکە خواکە ی من هەق و راستە، بەلام خواکانی ئیو ناهەقەو ناراست ﴿٦ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ﴾ جاکە وابوو دین و ئایینی خۆتان بۆ خۆتان و، منیش دین و ئایینی خۆم بۆ خۆم. بەلی دەبی هەموو کات موشریکان و بێ بڕوایان لەو ناوێد و بێ هیوا بکرین کە تەنها بۆ ساتیکیش بیئت، موسلمانان خواکانی ئەوان ناپەرستن، وە دەبی هەمیشە بەر بەستیکی پۆلێن لەنیوان پەرچەمی (لا إله إلا الله) و، پەرچەمی کوفرو بێ بڕواییدا هەبیئت، کە ئیتر بە هیچ شیوەیەك کاروباری ئوسرە ی (لا إله إلا الله) تیکەلی بپاریو عادت و باوو خوری ئەو نەبیئت. هەندی دەلێن: ئەم ئایەتە بەئایەتی (سەیف/ فاقتلوا المشركين كافة) نەسخ بۆتەو، هەندی دیکەش ئەلێن: سوورەتەكە هەموو نەسخە، تاقمی تر ئەلێن: هیچ بەشیکی ئی هەلنەو شەوێتەو، لەو ئەچیی ئەمەیان راست بیئت. خۆی گەرە خۆیشی باشتەر دەزانیت. لەگەرەیی و مەزنی ئەم سوورەتەدا هاتوو کە (ئەبو داود) ئەلی: پیاوی و تی ئە ی پیغەمبەری خوا! ﷺ نامۆزگارییەك بکە، ئەوێش فەرموی: ((اقرأ عند منامك (قل يا أيها الكافرون) فإنها براءة من الشرك)). واتە: لەکاتی خەودا سوورەتی: (کافرون) بخوینە، چونکە بەرائەت و ئینکاری و ململانییە لەگەل هەموو جۆرە شیرکیك. (ئیین عەباس) ییش ئەلی: لەقورئاندا لەم سوورەتە سەختەر نیە بۆ شەیتان و شوینکە و توووەکانی، چونکە دووپات کردنەو و چەسپاندنی بناغە ی (تەوحید) -، لەولاشەو (بەرئەت) و بیزارییە لەهەموو جۆرە شیرك و کوفریك. پیغەمبەر ﷺ لەدوو پکاتی نوێژی (تەواف) ی مالی خوادا، ئەم سوورەتەو، سوورەتی (قل هو الله احد) ی دەخویند. موسلیم: ۸۸۸/۲. هەرەك لەدوو رکاتەكە ی پییش نوێژی بەیانیشدا دەخویند. موسلیم: ۵۰۱/۱.

۱۱۰- سورتهی (نه صر له)

مه ده نښه و (۲) نایه ته

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

نهم سوورده ته باسی نازا کردنی شاری (مه کهه) له بت و بتپه رستی ده کا، که به پراستی موسلمانان به و نازا کردنه په سهریان گه یشته لووکه ی سهر بلندی و، هه به وهش له دوا ی نه وه له نیوه دورگه ی عه ره بییدا ئیسلام زور به په له په خشبو، بو دوا جاریش شیرک و بی بروایی، نینوگی کرا و بی ده ست و پی که وت، نینجا خه لکی له هه مو لایه که وه پولپول موسلمان بوون و په رچه می (لا إله إلا الله) سه ده نه ونده ی تر به رز بوویه وه. (ئین عه باس)

وهک ئیمامی (موسلیم) هیناویه تی - نه لی: نه مه ته نها سوورده تیکه که هه مووی پیکه وه به جاری هاتبی. وه له بهر گه وره یی و مه زنی فزیه ته به چواریه کی قورنان دانراوه، هه روه که به ناخر سوورده تی قورنانی پیروزی داده نی ت. نه سای ۵۲۵/۶ ریوایه تی ده کات. هه روه که به هیما ی کوچی دوا ی پیغه مبه ریشی دانا ﷺ، وه کو ئیمامی بوخاری له / فتح الباری: ۶۰۶/۸ هیناویه تی.

له لووکه ی ده سه لاتدا تاریف و شوکری خوا بکه:

نا ده مزاد هه رکه که می به ره و سه رکه وتن چوو، به پیی سروشت قابیله چه واشه بی و، خو ی لیبگوری، جابو نه وه شتیوا رو نه دا، خوای گه وه ده فره مو ی: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * ۱ **إذا جاء نصر الله والفتح** هه رکه کو مه کی خواهات و، ده رگای سه رکه وتن و زالبوون کرایه وه، واته: مه که که له بت و بتپه رستی نازا کردو زالبوویت به سه ر دوژمنانی دین و گه ل و ولاتدا ﴿**ورایت الناس يدخلون فی دین الله افواجا**﴾ و دیتت خه لکی پول پول دینه ناو دین و ئایینی خوا وه، به تاییه تی عه ره به کان، پاش نه وخوگرتن و

ململانییه ﴿**فسبح بحمد ربك**﴾ نه وسا تویش زور به دلناییه وه په رومردگاری خو ت به پاک و بیخه وش راگره، واته: له سه ر نه و نازو نیعمه ت و به ره گه وره یه پیی به خشویوت هه می شه سوپاسی بکه ﴿**راستغفره**﴾ و له به رامبه ر هندی حاله ت و بارودوخ، که به سه ر خو ت و ها وه لاتندا دیت، داوا ی لیبور دنی لیبکه، وه یان نه وه که به هو ی نازا کردنی شاری مه که که وه خو بایی بوون سه ر هه لبا، واته: نه گه رچی تو هه رگیز له خو بایی نابیت، چونکه تو په روه ده کراوی ده ستی خوایت، به لام با ها وه لانیش ت ده رس له تو وه و ده رگرن ﴿**انه کان توابا**﴾ به پراستی نه و خوایه زور ته وه به و ده رگرو چاوپوشیکاره، به لی مرو ف ده بی رووی په شیمانی هه ربوده رگای خوا به ری، بویه په یامبه ران پاش هیج رت و جیهادیکی زور و بی وچان، زیاتر سه ری به ندایه تی یان دانان دو وه داوا ی لیبور دنیان له خوا کردو وه. نه وه ته پیغه مبه ر ﷺ له سوورده و رکوعی نویره کانیدا به رده وام ده یگوت: ((سبحانک اللهم ربنا وبحمدک، اللهم اغفر لی)). فتح

سُورَةُ الْكَافُرُونَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ يَٰٓأَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿١﴾ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾ وَلَا أَنْتَ عَٰبِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾ وَلَا أَنْتَ عَٰبِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾

سُورَةُ الْبَصَرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ﴿٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

سُورَةُ الْمَيْدَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿١﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ﴿٢﴾ سَقَطَ نَارُ أَذَاتِ لَهَبٍ ﴿٣﴾ وَأَمْرُهُ حَمَلُةَ الْحَظْبِ ﴿٤﴾ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّنْ نَّسَبٍ ﴿٥﴾

الباری: ۶۰۵/۸. سا خوای بەخشندە بە بەزەیی و میهرەبانی خوئی لەئیمەش خوۆش ببی و، کارە چاکەکانمان لیوهرگری و، قەلەمی بەخشینیش بەسەر تاوانەکانماندا بیئی.

کۆتایی سوورەتی (نەصر)

*** **

۱۱۱- سوورەتی (مەسەد)

مەککەییە (۵) نایەتە

بەناوی خوای بەخشندە میهرەبان

ئەم سوورەتە باسی دوژمنایەتی وتیاچوونەکی (ئەبولەهەب) ی مامی پیغەمبەر ﷺ دەکات، ئەو بوو زۆر بەقورسی و سەختی دوژمنایەتی پەیامبەری ﷺ ئەکرد و ماله و مال بەدووی دەگەرا، تا بەلکو کارەکانی ئی تیک بداو، بە حیسابی خوئی بە درۆی بخاتەو، مەبەستیشی لەویدا هەرئەو بوو کە مەردوم موسلمان نەبن، جابەو بۆنەو ئەم سوورەتە هات تا ئەو رووداو پەڕپەڕ بگێڕیتەو، وە وەک ئیمامی (بوخاریی) دەئی: ئەو سوورەتە بەلینی ناگریکی بلیسەدارو هەلگیرسای شایستە بە (ئەبی لەهەب) ئەدات، هاوڕی لەگەڵ خیزانەکە یشیدا، بەشیوەیەک کەخەجالت و ریسوایی لیوهر دەردەکەوئی. وە هەرەها لە (ئەبن عباس) وە ریوایەت دەکات: کاتی نایەتی: (وانذر عسیرتک الأقربین) هاتە خواری، پیغەمبەر ﷺ چوو سەر گردۆلکە (سەفا) و بەدەنگیکی بەرز فەرمووی: ((یا بني فلان، یا بني فلان، یا بني فلان، یا بني فلان، یا بني عبدالمطلب)) ئەگەر پیتان رابگەینم و بلیم لەسەر ئەو کێووە سواریکی زۆرتان بۆ دیت، نایا بروام پی دەکەن؟ وتیان: تا ئیستا درۆمان ئی نەبیستوویت، ئەویش فەرمووی: ((فاني نذیر لکم بین یدی عذاب شدید)). ئەو لەهەبیش وتی: یاخوا بەخیر نەبییت و تیاچیت هەر بۆئەمە کۆت کردوینەو؟ پاشان بۆ مجرۆبوونی ئەو ژنەکە ئەم سوورەتە هات. فتح الباری: ۶۰۹/۸.

کەللەرەقی ئەبوو لەهەب و جەزای خوئی و هاوسەرەکە:

﴿بسم الله الرحمن * تبت يدا ابي لهب﴾ یاخوا هەر دوو دەستەکانی (أبو لهب) بەبرین چن و تیاچن، ﴿وتب﴾ خو تیاچ چوو ﴿ما اغنى عنه ماله وما كسب﴾ مال و سامانی و، ئەو کە کردی لەدوژمنایەتی کردنی پەیامبەر ﷺ سوودی پی نەدا ﴿سبى نارا ذات لهب﴾ لەمەپاش دەچیتە ناوئاگریکی بلیسەدارەو دەسوئی ﴿وامراته حمالة الحطب﴾ هاوڕی لەگەڵ هاوسەرەکە یشیدا، هەلگری کۆلەداری فیتنەو، تیکدانی نیوان پەیامبەر و مەردم، چونکە ئەویش ماله و مال ئەگەراو، ئامۆزگاری خەلکی دەکرد کە نەچنە سەر قەسە موخەممەد، سەرەرای ئەویش کۆلە چیلکە دێرکاوئی دەهیناو لەسەر ریی پەیامبەردا دایدەنا، بۆئەو ئازار بچێژی ﴿فی جیها حبیل من مسد﴾ لەگەردنیاوەتی لە دۆزەخدا گوریسیکی چنراو لە پووشی خورما (پاش ئەو کە گەردنبەندی زیڕ لەگەردنیاوو). بەلئ ئەوانە و ئەزیزەت و ئازاری موسلمانان دەدەن، وە پارەو پول بەخت دەکەن لە پیناوی لاوازکردن و فەوتاندنیدا، ئەو بۆ خوێان پەنجە و پەشیمانی دەگەزن و پەشیمان دەبنەو خەجالت و ریسوا و زەلیل دەبن لە قیامەتدا، وە هەر دەبی بە دوا (أبو لهب) دا بنیاردین.

کۆتایی تەفسیری سوورەتی (مەسەد).

*** **

۱۱۲- سوورتهی (نیخلاص) به

مهککه بیهه و (۴) نایه ته

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان

ئه م سوورته بهاسی ته وحیدو هندی له سیفته پیرۆزه کانی خوی کارزان دهکات، باسی تاک و ته نیایی و، جیگه تاکه ئومیدو هیوای رازو نیازی گش خه لکان دهکات، باسی بی نیازی و بی ناتاجیی و بی هاوبهشی و بی هاوتایی خوا دهکات، رته ئه وانه دداته وه که دهلین: خوا لهسی (ئوقنوم) پیکهاتووه، دهمکوتی ئه وانه دهکات دهلین: فریشته و جنبه کان مندالی خوان! هوی هاتنی ئه م سوورته: وهک (ئوبه ی کوری که عب) دهلی:

هاوبه شدانه ره کان به پیغه مبهریان ﷺ گوت: رشته و نه سه بی خوامان بو باس بکه! جا خوی به دهسلات له وه لامدا ئه م سوورتهی: (قل هو الله احد...) ی نارد. (پیشه وائه حمه د، ترمزی، ئین جهریر ریوایه تی دهکهن). وه له فهزل و گه وره یی ئه م سوورته دا: ئیمامی (بوخاری) له (ئه بو سه عید) وه دهلی: پیغه مبه ر ﷺ فرموی: ((ایعجز احدکم ان یقرأ ثلث القرآن فی لیلۃ؟)) ئایا ئیوه ناتوانن له ته نها شه ویکا سینه کی قورئان بخوینن؟ هاوه لآن ئه وه یان لا گران و قورس بوو، بویه ئینکاری ئه وه یان کردو وتیان: جا کی ده توانی کاری واکات؟ پیغه مبه ریش ﷺ فرموی: ((الله الواحد الصمد ثلث القرآن)). فتح البری: ۸/ ۶۷۶. واته: سوورتهی (صمه د - ئیخلاص) سینه کی قورئانه. ناوا خوا بناسه!:

ئه وده مه بته رسته کان داوای نه سه بی خویان له پیغه مبه ر ﷺ کرد، خوی گه وره بو ئه وه لامه کورت و پوخت وه لامی دانه وه فرموی: **بسم الله الرحمن الرحيم**
* **قل هو الله احد** * ئه ی موحه ممه د! ﷺ بلی: ئه و

په روه دگاره ی که من ده پیه رستم، تاک و ته نیایه و، هاوه ل و هاوبه شی نیه * **الله الصمد** * ئه و خوی به که ناوی (الله) یه، جیگای هیواو ئومیدو، بی نیازی شه، هیچ که سیکیش - بی له و - شای لیوومه وه سته ی ئه وه نییه گیروگرفته کان بپینه لای بو چاره سه ر، هر ئه وزاته گه وره شه، که ده بی هر بولای ئه و بگه پینه وه * **لم یلد** * که سی لی نه بووه و، هیچ رۆله یه کی نیه - وهک جوله که و گاوو بته رسته کان دهلین -، چونکه خوا زۆر بلوند و پاک و بیخه وش و دووره له و جوړه بیرو بوچوونانه * **ولم یولد** * وله که سیش نه بووه و بی دایک و بابه، چونکه هه موو شتیکی له دایک بوو تازو نوئییه و، خوا نیه و سه رته یه کی هیه، خو خوایش بی سه رته و (ئه زه ل) ییه * **ولم یکن له کفوا احد** * وهرگیز هیچ که سیک هاوشیوه و هاوتای نیه و، که سی ناتوانی به ره لستی بکات. به لی زۆر که س له دۆزینه وه و دیارییکردنی خاوه نی ئه م بوونه و ره دا به هه له چووو نه گه پرایه وه بو هه ق، گومانیش له وده نیه که ده بی

سُورَةُ الْاِخْلَاصِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ ۱ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ ۲ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝ ۳ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝ ۴

سُورَةُ الْفَلَقِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝ ۱ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۝ ۲ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ۝ ۳ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ۝ ۴ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ۝ ۵

سُورَةُ النَّاسِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝ ۱ مَلِكِ النَّاسِ ۝ ۲ إِلَهِ النَّاسِ ۝ ۳ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَاسِ ۝ ۴ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ۝ ۵ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝ ۶

هممو دروستکراویک - گه ورو و بچوک، وهکو ئه م بوونه وهره - خاوه نیکي هه بی، به لام ئایا کییه و صیفه ته کانی چین و، ده بی چۆن بی؟ به لی... له دۆزینه وهی ئه م راستیه خه لکیک له کۆن و تازه وه لێیان تیگچوو و به هه له چوون و، هه ریه که یان به شیوو دۆلێکا ملیان ناوه، به لام ئه گه ر بیرکی ورد له شیوه و شیوازی دروستبوونی ئه م بوونه وهره: (عاسمان وزه مین و شیوو دۆل و کیوو چیاو به رزی و نزمی و شه وو روژو خوړو هه یف و هه ساره کان و باو بوړان و توفان و گه رده لول و سه رماو گه رماو باران و به فرو ته رزه و ده ریا و زه ریا و هات و چۆی گه میه کان به ناویاندا - کیو ئاسایی - و ئافه راندنی مروڤه خو، ئه مانه و سه د ئه وه نده ی تریش له م بوونه وهره) زۆر به ئاسانی په نجه ده خریته سه ر راستیه کان و رافه ی ئه و هه قیقه ته ده کریت، بۆیه ئیمه ش زۆر به دلنیا ییه وه ملکه چین و سه ری به نده یه تیمان بۆ دانواند.

هه زار ره حمه ت له (حافیزی هه که می / ۱۳۴۲ - ۱۳۷۷هـ). که له به ره ی ئاقیده و بیرو باوه ری موسلمانانه وه سه به رته به ناسینی زاتی عه لییه ی خوا چه نده جوان ده لیته:

اول واجب على العبيد	معرفة الرحمن بالتوحيد
إن هو من كل الأوامر اعظم	وهو نوعان أيا من يفهم
إثبات ذات الرب جل وعلا	أسمائه الحسنی صفاته العلی
وأنه الرب الجلیل الأكبر	الخالق الباریء والمصور
باري البرایا منشیء الخلائق	مبدعهم بلا مثال سابق
الأول المبدی بلا ابتداء	والآخر الباقي بلا إنتهاء
الأحد الفرد القدير الأزلی	الصمد البر المهيمن العلی
علو قهر وعلو الشأن	جل عن الأضداد والأعوان.

کۆتایی ته فسیری سووره تی (سه مه د).

*** **

۱۱۲- سووره تی (له له ق)

مه که ییه و (۵) نایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ئه م سووره ته به نده راسته کانی خوا فیری ده کات که: هه مووکات خو یان بده نه ده ستی خوا و په نا هه ربه و به رن له ته واوی شه و خراپه ی خراپه کاران، به تابه تی له زیانی تاریکه شه و که په رده به سه ر رووناکییه کاندای ده کیشتی، له زیانی درۆزان و دوو بووان، له خراپه ی جادوبازان و ساحیران، له زیانی ئه وانه ی که چاویان هه ر له مالی مه رده م.

په نا هه ربه خوا یه له گیچه ئی گیچه ئی گنیران:

مرو چه نده به تواناو به هیژ بیت، هیمان هه ر پیویستی به پالپشتیکی وه خوا هیه، که له زیان و زه ره ری گشت زیانده ری دلنای بکا و ئوقره به گیانی بدات، بۆیه ده فره موی: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم * قل اعوذ برب الفلق﴾ ئه ی موحه مه د! ﷻ بلی: په نا ده به مه به ر په ره رده گاری سپیای به ره به یان، ئه وخوا یه ی که په رده ی نه بوونی له ت کردوو بوونه وه ری لیده ره ینا ﴿من شر ما خلق﴾ له شه و خراپه ی هه رچی که دروستی کردوو، هه رشتی خراپه ی لیبوو ه شیته وه ﴿ومن شر غاسق إذا وقب﴾ وه له شه و خراپه و زیانی تاریکی شه و، که دادیت و هه موو شتی

داده پوښی به ژیره وه و ترووسکایی لی دهری و ده بیته شه و زهنگ ﴿**ومن شر النفاثات فی العقد**﴾ وه له شه پرو خراپه و زیانی نه و که سانه ی جادو و ده که ن و فوو ده که ن به گریکاندا، چاوبه سترکردنی موسلمانان و، قیل و تله که کردن لییان، نیجگار کاریکی دزیو ناله بارو به دو خراپه، ده بی هموو کات په نا به خوا بری و، هه ولیش بدری تا خه لکی زال نه بن به سهریاند، جا بو پتر ناگادار بوون له (سیحر) و جادوو، بگه پړوه بو سوورته ی (به قهره) نایه تی: ۱۰۲ ﴿**ومن شر حاسد إذا حسد**﴾ وه له شه پرو خراپه و زیانی هر هر حسو دیک کاتی حسو دی و ئیره یی ده باو، هه می شه ش هر خریکی زیان گه یاندنه به موسلمانان.

به لی پیغه مبه ر ﷺ ناسا غیه کی تووش بوو، له وکاته دا فریشته (جوبریل) هات و گو تی: (ده لی ناسا غییت؟) فرمو ی: به لی، جوبریلش هم دوعایه ی به سهره خوینده وه و فرمو ی: (بسم الله اَرْقِیْکَ، من کل داء یؤذیک، ومن شر کل حاسد وعین، الله یشْفِیکَ). موسلیم: ۲۱۸۶.

به لی: مرو ؤه هر چه نده ده سه لاتدار بیت ناتوانی هر کون و قوژبنیک زیانی پی نه گه یه نیّت له خو ی بگری، بویه ده بی هه مووکات په نا هر په نای خوی بالا ده ست بیت.

کو تایی ته فسیری سوورته ی (فله ق).

(والحمد لله رب العالمین).

*** **

۱۱۴- سوورته ی ناس له

مه که بییه و (۶) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

سوورته ی (ناس) مرو ؤه فی ری نه وه ده کات که هه مووکات هر به خوی گه وره په نا بری، له گهل نه ویشدا هندی له صیفاتیشی بو باس ده کا وده لی: خو (الله) په روه ردگاری هه موو خه لکانه، پاشای ته وای مرو ؤه کانه، تاکه (مه عبود) و په رستراوی به هقی به نده کانه.

مرو ؤه فی رده کا که په نا به خوا بگری له زیانی (نیبلیس) و مرو ؤه لادهره کان و شاگرد هکانیان، نه وانه ی که هه رده م له چه واشه کردن و فریودانی ثاده مزادان.

په نا هره ی خوی به له ده س جنو که و مه رده ی به ده قهر:

به لی خوی بالا ده س بری له په سن و صیفات ی پیروزی خو ی له م سوورته دا باس ده کا، بو نه وه مرو ؤه با شتر پشتی پی به سستی و، له خراپه ی ئینس و جنی به دکردار بیپاریزی و لییان نه ترسیّت، بویه ده فرمو ی: ﴿**بسم الله الرحمن الرحيم**﴾ ^۱ **قل اعوذ برب الناس**﴾ نه ی موحه ممه دا! ﷺ (نه ی موسلمان!) بل ی: په نا نه به مه بهر په روه ردگاری هک ^۲ ﴿**ملك الناس**﴾ پاشای خه ک ﴿**إله الناس**﴾ په رستراوی خه ک. هم سی سیفه ته پیروزه ی خویه: (ره ب، مه لیک، ئیلاه) له سه ره تای سوورته ی (فاتحه) شه وه هاتووه: (الحمد لله رب العالمین، الرحمن الرحیم، مالک يوم الدين، یان (ملک يوم الدين)، هه روه که له سه ره تای سوورته ی (به قهره) شه وه نه فرمو ی: (یا ایها الناس اعبدوا ربکم الذی خلقکم والذین من قبلکم لعلکم تتقون * الذی جعل لکم الأرض فراشا والسماء بناء وانزل من السماء ماء فأخرج به من الثمرات رزقا لکم فلا تجعلوا لله اندادا)، جا کاتی که تو قایل بوویت به (په بوییه) ی خوی گه وره،

ئیتەر دهبی هەر ئه‌ویش به (إله) بزانیی و بیپه‌رستی، وه‌کوده‌فه‌رموی: (فلیعبدوا رب هذا البيت...)، جا (ربوبیته) و په‌روه‌دگاریه‌تیشی له‌گه‌ئێ سووره‌تی تردا دووپاتکراوه‌ته‌وه، وه‌ک ده‌فه‌رموی: (الحمد لله رب العالمین) (۲/۱). (قل اغیر الله ابغی ربا وهو رب کل شی) (۱۶۴/۶). (قل من رب السموات والأرض قل الله) (۱۶/۱۳)، (رب المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذہ وکیلا) (۹/۷۲)، (فلیعبدوا رب هذا البيت...)، (إنما أمرت أن أعبد رب هذه البلدة) (۹۱/۲۷). (رب العرش الکرم) (۱۱۶/۳۳). جا دوا‌ی باسی (ربوبیته)‌ی خوا، باسی پاشایه‌تی‌دیته‌ و ده‌فه‌رموی: (ملك الناس) تا مرو‌ی بزانی که ئه‌و‌خوا‌یه، هه‌روه‌ک (ره‌ب) به‌ بۆه‌موو جیهانه‌کان، خاوه‌ن و پاشایشیانه، که‌وابوو زاتیکی زۆر گه‌وره‌و به‌ده‌سه‌لاته‌و، شیاوی پشت پێه‌ستنه‌ له‌کاتی خو‌شی و ناخو‌شییدا، وه‌که ده‌فه‌رموی: (...عبدوا ربکم الذی خلقکم والذین من قبلکم لعلکم تتقون) (۲۱/۲-۲۲)، پاشان دهبی ددان ته‌نها به (ئولو‌هیته) و حاکمیته‌ی ئه‌ویشدا بنری و، هه‌ر فه‌رمانی ئه‌ویش به‌ری‌وه‌ بیریت، بۆیه ده‌فه‌رموی: (إله الناس)، یان ده‌فه‌رموی: (وما خلقت الجن والإنس إلا ليعبدون) (۵۱/۵۶). یان (قل اللهم مالک الملوک...) (۲۳/۳). یان ده‌فه‌رموی: (له الملك وله الحمد) (۱/۶۴)، یان (له ملک السموات والأرض...) (۱۰۷/۲). یان (الملك القدوس) (۲۳/۹۵)، ئەم هه‌موو ئایه‌تانه‌و ده‌یان ئایه‌تی دی، هه‌ر هه‌موو داوا‌ده‌که‌ن و به‌مرو‌ی ده‌لێن که: دهبی ته‌نها خوا بیپه‌رستری و، هه‌رله‌ویش گو‌ی رایه‌لیی و به‌ره‌فه‌رمانی بکری، دهبی له‌ مانا‌و مه‌به‌ستی راسته‌قینه‌ی (ره‌ب، مه‌لیک، ئیلاه) و تییگه‌ین ﴿من شر الوسواس﴾ له‌شه‌په‌ر خراپه‌و زیانی ده‌غده‌غه‌ دروستکه‌رو وه‌سه‌وه‌سه‌کار ﴿الخناس﴾ که هه‌ر ناوی خوا برا و یادی کرا، ئه‌و خو‌ی په‌نه‌ان ده‌کات، زانا‌یانی ته‌فسیر ده‌لێن: شه‌یتان ته‌په‌ده‌کو‌تیه‌ سه‌ر د‌لێ مرو‌ف و ده‌یکا به‌ خانه‌ولانه‌ی خو‌ی، هه‌تا خوا نه‌کا به‌جیی نا‌هیلێ. پێغه‌مبه‌ریش ﷺ ده‌فه‌رموی: هه‌موو مرو‌یه‌که شه‌یتانیکی هاو‌پ‌دی‌هه‌یه‌و، له‌گه‌لیا هه‌ل‌ده‌سو‌پ‌ری و، هانی د‌دا بۆ کاری خراپ، ته‌نانه‌تی منیش، به‌لام خوا منی زاک‌رد‌وه‌و به‌سه‌ر هاو‌پ‌ری شه‌یتانه‌که‌داو، ناتوانی کاری خراپ پێبکات/ موس‌لیم. ﴿الذی یوسوس فی صدور الناس﴾ ئه‌وه‌ی وه‌سه‌وه‌سه‌ ده‌خاته ناو سینه‌و د‌لێ مه‌رده‌مه‌وه ﴿من الجنة والناس﴾ له‌جنۆکه‌و له‌ئاده‌می، (ئه‌وانه‌یان شه‌یتان ره‌فتارن) وه‌ک ده‌فه‌رموی: (وکذلک جعلنا لکل نبی عدوا شیاطین الإنس والجن یوحی بعضهم إلی بعض زخرف القول غرورا)، پێشه‌وا (ئه‌حمه‌د)یش ئەم فه‌رمووده‌یه‌ی مینا‌وه: که ئه‌بو‌وزه‌ر ده‌لێ: جا ریک چومه‌ مزگه‌وت، ده‌بینم پێغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ویی، پاشان دانیشتم و، فه‌رمووی: ((یا ابا ذر هل صلیت؟)) واته‌: ئه‌بازهر! نو‌یژت کرد‌وه‌؟ وتم: نا، فه‌رمووی: ((قم فصل)) واته‌: هه‌ر ئیستا هه‌سته‌و نو‌یژه‌که‌ت بکه، منیش نو‌یژم کرد‌و پاشان فه‌رمووی: ((تعوذ من شر شیاطین الإنس والجن)) له‌ شه‌پ‌ری شه‌یاتینی ئاده‌می و جینی په‌نا به‌ره‌ به‌رخوا. (ئه‌بو‌وزه‌ر) ده‌لێ: گوتم: باشه‌! شه‌یاتینی ئاده‌میش هه‌یه‌؟! فه‌رمووی هه‌یه‌. به‌لێ... ئەم سووره‌ته‌ فی‌ری ئه‌وه‌مان ده‌کات که هه‌موو‌کات په‌نا به‌رینه‌ به‌ر خوا‌ی گه‌وره‌ له‌ هه‌موو ئیش و کاره‌کاندا، وه‌خۆمان پیا‌ری‌زین له‌وانه‌ی ده‌یان‌ه‌وی به‌ قسه‌ی لو‌وس و بی‌ناو‌ه‌رو‌ک له‌خسته‌مان به‌رن، به‌تایبه‌ت له‌ ئاده‌می‌ه پیا‌ری‌سته‌ مرو‌ف هه‌میشه‌ وریاب‌ی و ناگای له‌خو‌ی بی و شه‌یتان فریوی نه‌دات. سا خوا‌یا به‌میهره‌بانی خو‌ت بمان پارێزه‌ له‌پیلانی جنۆکه‌و مرو‌فه‌ دو‌پ‌وو و خراپه‌کاره‌کان و زمان لو‌وسه‌کان بمانپارێزه‌، و له‌سه‌ر ئاینه‌که‌ی خو‌ت دامه‌زراومان بکه‌و هیزو پیزمان بۆ زیاد بکه‌، تاباشتر بتوانین خزمه‌تی ئیسلام و دینه‌که‌ت بکه‌ین. په‌یامبه‌ر ﷺ

هه موو شهوی - که دهچووه جیگای خه بۆ نووستن - سی جارن سوورتهی (قل هو الله)، (قل اعوذ برب الفلق)، (قل اعوذ برب الناس)ی دهخویندو، فووی بههردوو دهسستیا دهکردوو به هه موو ئەندامهکانی لاشهیدا دهیهینا، به تایبتهت دهم و چاوو سهرو هر جیگایهکی دی که دهستی پییدهگهیشته.

له کۆتاییدا: زۆر زۆر سوپاس بۆ خوای میهرهбан که بهنووسینی ئەم (تەفسیره) کورتیه بۆ قورئانه پیروزهکی ریزی لینام. ئەم نووسینهش لهسهرداخوازی گه ئی له جوان و لاوهکانمان، ئەگینه قورئانی پیروز بهیهک بهرگ و دهبرگیش نرخ و بههای دهرناکهوی، هیمن ئەمهش - بهم شیوه کهم وکورتیه- پاش نازارو بیزاریکی زۆرو، له سالهکانی نهوهدهوه، ئەو فیکرو بیرم کهوته میشکهوه، ماخولانم بوو و دموت خوایه! چۆن بتوانم پرۆسهیهکی ناوای بهنرخ، بهتهنیا لهکوردستانیکی پر لهناژاوهو بی ئوقرهو، پر له سیاسهتی هه مه جوړه تهواو بکه، هه ئەمهشبوو که گه ئی جار ئەمهیش بهر شالۆی رک وکینه دهکهوت و تۆله دهدرا، تهنانهتی پاش ئەوه کهخرايه (کۆمپیوتەر)هوهو تایپکرا، کهوته دهستی گروپی، بهههزار قوربان و سهدهدهقهت بم، ئەوجا بهکهه وکورتیی و ناتهواوی دهستمان کهوتهوه! بۆیه ناچاربووم هه میسان زۆربهی دابریژمهوهو، بگهڕیمهوه سهردهتاکهیی و، لهئهجامدا ئەوهندهش دواکهوت خهریکه بلیم لهکاتی خویدا فریا نهکهوت! داوای لیبوردنیش دهکهه لههه کهه وکورتیی و ناتهواوییهک، وه ههکهسیکیش هه رشتیکی بهرچاوکهوت، بهدۆستانه و بهدۆسۆزانه بهسهری بگهڕیتهوه، ئیمهش - لهگهڵ سوپاسدا - گوێ بیستی دهین و جوهدو ههولهکهشی دهنرخین.

تێبینی: لهپهههزانی سالی (۱۴۱۳)ی کۆچیی، بهرامبه به سالی (۱۹۹۲) زایینی دهستم کرد بهنووسینی ئەم کورتیه تەفسیره، وه له (۴)ی مانگی سهفهري سالی (۱۴۱۸)ی کۆچیی، بهرامبه به (۹/۶/۱۹۹۷) زایینی لهههلهبجهی شههید له (راگهیانندن)ی بزوتنهوهی ئیسلامیی لهکوردستان/ عێراق، لیبوممهوه. بهلام بههوی پیاچوونهوهو زیادکردن و گۆرانکاری له تەفسیرهکهدا تا کۆتایی سالی (۱۴۲۶) کۆچیی بهرامبه به (۲۰۰۵) ی زایینی ههروا مایهوهو پاشان نامادهی چاپکردن کرا. داواکارم له خوای بهبهزهیی و میهرهбан لیمان وهگرێ و، قهلهمی بهخشین بێنیت به سهههلهکانماندا؟

والحمد لله أولا وآخرا

التفاسير و المصادر العربية :

- ١- تفسير القرآن العظيم - للإمام المحدث ابن كثير - دار المنار - دمشق - الطبعة الأولى ١٤١٩ - ١٩٩٩ .
- ٢- في ظلال القرآن - سيد قطب - دار الشروق - بيروت - لبنان - الطبعة الرابعة والعشرون .
- ٣- تفسير القرطبي - للإمام محمد بن أحمد الأنصاري القرطبي - دار الفكر ١٤١٤ - ١٩٩٣ .
- ٤- أضواء البيان - للإمام الشنقيطي .
- ٥- تفسير الطبري - للإمام المفسرين ابن جرير الطبري .
- ٦- تفسير روح المعاني - للشيخ محمود شكري الألوسي .
- ٧- تفسير المنار - محمد رشيد رضا - دار المعرفة - بيروت - لبنان - الطبعة الثانية .
- ٨- الأساس في التفسير - سعيد حوى - دار السلام - مصر - الطبعة الثالثة ١٤١٢ - ١٩٩١ .
- ٩- تفسير الكشاف - محمد جواد مغنيتة - دار العلم للملايين - بيروت - لبنان - الطبعة الثانية ١٩٧٨ .
- ١٠- تفسير الكبير - للإمام الفخر الرازي - الطبعة الإيرانية - الطبعة الثالثة .
- ١١- تفسير الكشاف - للإمام الزمخشري - دار المعرفة - بيروت - لبنان .
- ١٢- تفسير البياضى
- ١٣- تفسير المراعى
- ١٤- تفسير مجمع البيان
- ١٥- صفوة التفاسير - محمد على الصابوني - دار النميز - دمشق - الطبعة الأولى ١٤١٤ - ١٩٩٤ .
- ١٦- تفسير المقتطف - للدكتور مصطفى خرم دل - دار إحسان - طهران - الطبعة الأولى ١٤١٨ - ١٩٩٨ .
- ١٧- المصباح المنير فى تهذيب تفسير ابن كثير - جماعة من العلماء بإشراف الشيخ المباركفوري - دار السلام - الرياض - الطبعة الثانية ١٤٢١ - ٢٠٠٠
- ١٨- تفسير الكريم الرحمن فى تفسير كلام المنان - عبدالرحمن بن ناصر السعدى - مؤسسة الرسالة - بيروت - لبنان - الطبعة الأولى ١٤٢٠ - ٢٠٠٠

التفاسير الكردية - تهفسيره كورديهه كان:

- ١- تهفسيرى قورناني پيرۆز - مامۆستا مهلا عوسمان عەبدولعەزیز.
- ٢- تهفسيرى نامى - مامۆستا مهلا عەبدولکەریمی مودەریس.
- ٣- تهفسيرى خال - شیخ محمدی خال.
- ٤- تهفسيرى وەرگێراوی کوردی - مامۆستا هەژاری موکریانى .

- ١- فتح الباری - شرح صحيح البخارى - للإمام ابن حجر العسقلانى - دار السلام - الرياض - الطبعة الثالثة ١٤٢١ - ٢٠٠٠ .
- ٢- صحيح مسلم - بشرح الإمام النووى - دار الأحياء التراث العربى - بيروت - لبنان ١٤٠٨ - ١٩٨٨ .
- ٣- مجموعة الفتاوى - للشيخ الإسلام ابن تيمية - دار الوفاء - السعودية .. الطبعة الثانية ١٤١٩ - ١٩٩٩ .
- ٤- شرح أصول اعتقاد اهل السنة و الجماعة - للإمام اللالكاني - دار طيبة - السعودية - الطبعة الخامسة ١٤١٨ هـ - ١٩٩٨ .
- ٥- معارج القبول بشرح سلم الوصول - للشيخ حافظ الحكمي - دار ابن قيم - السعودية - الطبعة الثالثة ١٤١٥ - ١٩٩٥ .
- ٦- نوافض الإيمان الاعتقادية - د. محمد بن العبدالله بن على الوهيبي - دار المسلم - الرياض - الطبعة الأولى ١٤١٦ - ١٩٩٦ .
- ٧- نوافض الإيمان القولية و العملية - د. عبدالعزيز بن محمد بن على العبدلطيف - دار الوطن - الرياض - الطبعة الثانية ١٤١٥ - ١٩٩٥ .
- ٨- أعلام السنة المنشورة لاعتقاد الطائفة الناجية المنصورة - للشيخ حافظ الحكمي - دار الكتب العلمية - بيروت - لبنان - الطبعة الأولى ١٤٢٤ - ٢٠٠٣
- ٩- صبا العذاب على من سب الأصحاب - للشيخ محمود شكري الألوسي - دار أضواء السلف - الرياض - الطبعة الأولى ١٤١٧ - ١٩٩٧ .
- ١٠- زاد المعاد فى هدى خير العباد - للإمام ابن القيم الجوزية - دار الفكر - بيروت - لبنان - ١٤١٥ - ١٩٩٥ .
- ١١- إعراب القرآن الكريم و بيانه - محى الدين الدرويش - دار ابن كثير - دمشق - بيروت - الطبعة الرابعة ١٤١٥ - ١٩٩٤ .
- ١٢- الصحيح المسند من أسباب النزول - الشيخ مقبل بن هادى الوادعى - دار ابن حزم - بيروت - لبنان - الطبعة الثانية ١٤١٥ - ١٩٩٤ .
- ١٣- أسباب النزول - للنيسابورى - عالم الكتب - بيروت .

السورة	رقم	المدينة	البيان	السورة	رقم	المدينة	البيان
الفاتحة	١	١	مكية	الروم	٣٠	٨٠١	مكية
البقرة	٢	٤	مدنية	لقمان	٣١	٨١٠	مكية
آل عمران	٣	١١٥	مدنية	السجدة	٣٢	٨١٧	مكية
النساء	٤	١٧٢	مدنية	الأحزاب	٣٣	٨٢٢	مدنية
مائدة	٥	٢٣٧	مدنية	سبا	٣٤	٨٤٤	مكية
الأنعام	٦	٢٨٥	مكية	فاطر	٣٥	٨٥٤	مكية
الأعراف	٧	٣٢٧	مكية	يس	٣٦	٨٦٤	مكية
الأنفال	٨	٣٧٢	مدنية	الصفات	٣٧	٨٧٥	مكية
التوبة	٩	٣٩٠	مدنية	ص	٣٨	٨٨٦	مكية
يونس	١٠	٤٢٥	مكية	الزمر	٣٩	٨٩٧	مكية
هود	١١	٤٤٨	مكية	غافر	٤٠	٩١٢	مكية
يوسف	١٢	٤٧٢	مكية	فصلت	٤١	٩٢٦	مكية
الرعد	١٣	٤٩٩	مدنية	الشورى	٤٢	٩٣٦	مكية
إبراهيم	١٤	٥١١	مكية	الزخرف	٤٣	٩٤٧	مكية
الحجر	١٥	٥٢٣	مكية	الدخان	٤٤	٩٥٧	مكية
النحل	١٦	٥٣٦	مكية	الجاثية	٤٥	٩٦٣	مكية
الإسراء	١٧	٥٦١	مكية	الأحقاف	٤٦	٩٦٩	مكية
الكهف	١٨	٥٨٨	مكية	محمد	٤٧	٩٧٨	مدنية
مريم	١٩	٦١٣	مكية	فتح	٤٨	٩٨٦	مدنية
طه	٢٠	٦٢٨	مكية	الحجرات	٤٩	٩٩٧	مدنية
الأنبياء	٢١	٦٤٥	مكية	ق	٥٠	١٠٠٣	مكية
الحج	٢٢	٦٦٤	مدنية	الذاريات	٥١	١٠٠٩	مكية
المؤمنون	٢٣	٦٨٤	مكية	الطور	٥٢	١٠١٥	مكية
النور	٢٤	٧٠٠	مدنية	النجم	٥٣	١٠١٩	مكية
الفرقان	٢٥	٧٢٠	مكية	القمر	٥٤	١٠٢٥	مكية
الشعراء	٢٦	٧٣٣	مكية	الرحمن	٥٥	١٠٣١	مدنية
الفل	٢٧	٧٥٢	مكية	الواقعة	٥٦	١٠٣٨	مكية
القصص	٢٨	٧٧٠	مكية	الحديد	٥٧	١٠٤٤	مدنية
العنكبوت	٢٩	٧٨٨	مكية	المجادلة	٥٨	١٠٥٣	مدنية

السورة	رقبها	الصفحة	البيان	السورة	آياتها	الصفحة	البيان
الحشر	٥٩	١٠٦٠	مدنية	الأعلى	٨٧	١١٦٨	مكية
المتحنة	٦٠	١٠٦٧	مدنية	الغاشية	٨٨	١١٧٠	مكية
الصف	٦١	١٠٧٢	مدنية	الفجر	٨٩	١١٧٢	مكية
الجمعة	٦٢	١٠٧٥	مدنية	البلد	٩٠	١١٧٤	مكية
المنافقون	٦٣	١٠٧٨	مدنية	الشمس	٩١	١١٧٧	مكية
التغابن	٦٤	١٠٨١	مدنية	الليل	٩٢	١١٧٩	مكية
الطلاق	٦٥	١٠٨٤	مدنية	الضحى	٩٣	١١٨١	مكية
التحریم	٦٦	١٠٨٩	مدنية	الشرح	٩٤	١١٨٣	مكية
الملك	٦٧	١٠٩٤	مكية	التين	٩٥	١١٨٤	مكية
القلم	٦٨	١١٠٠	مكية	العلق	٩٦	١١٨٦	مكية
الحاقة	٦٩	١١٠٦	مكية	القدر	٩٧	١١٨٧	مكية
المعارج	٧٠	١١١٠	مكية	البينة	٩٨	١١٨٩	مدنية
نوح	٧١	١١١٤	مكية	الزلزلة	٩٩	١١٩٠	مدنية
الجن	٧٢	١١١٨	مكية	العاديات	١٠٠	١١٩٢	مكية
المرمل	٧٣	١١٢٤	مكية	القارعة	١٠١	١١٩٢	مكية
المدثر	٧٤	١١٢٨	مكية	التكاثر	١٠٢	١١٩٤	مكية
القيامة	٧٥	١١٣٢	مكية	العصر	١٠٣	١١٩٥	مكية
الإنسان	٧٦	١١٣٧	مدنية	الهمزة	١٠٤	١١٩٦	مكية
المرسلات	٧٧	١١٤١	مكية	الفيل	١٠٥	١١٩٧	مكية
النبا	٧٨	١١٤٤	مكية	قريش	١٠٦	١١٩٨	مكية
النازعات	٧٩	١١٤٨	مكية	الماعون	١٠٧	١١٩٨	مكية
عبس	٨٠	١١٥٢	مكية	الكوثر	١٠٨	١١٩٩	مكية
التكوير	٨١	١١٥٥	مكية	الكافرون	١٠٩	١٢٠١	مكية
الإنفطار	٨٢	١١٥٨	مكية	النصر	١١٠	١٢٠٢	مدنية
المطففين	٨٣	١١٥٩	مكية	المسد	١١١	١٢٠٣	مكية
الإنشقاق	٨٤	١١٦٢	مكية	الإخلاص	١١٢	١٢٠٤	مكية
البروج	٨٥	١١٦٥	مكية	الفلق	١١٣	١٢٠٥	مكية
الطارق	٨٦	١١٦٧	مكية	الناس	١١٤	١٢٠٦	مكية